

15351

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_188519

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No.

900 20 20

Accession No.

1011 10

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

تاریخ برهان مآثر

شائع کردہ تجلیس مخطوطات فارسیہ - حیدرآباد دکن

بہ حسن اعانت دولت آصفیہ دام اقبالہا

سلسله مخطوطات فارسيه (۲)

P. G.

برهان ماثر

تأليف

سيد علي طباطبا

در مطبع جامعه دهلي طبع گرديد

۱۳۰۰
ع ۱۹۲۶

ارکان مجلس مخطوطات فارسی

- | | |
|----|---------------------------------------------------------|
| ۱ | رائٹ آربیئل نواب سر اکبر حیدر نواز جنگ بہادر (صدر نشین) |
| ۲ | نواب سر سید مسعود جنگ |
| ۳ | نواب صدر یار جنگ شروانی |
| ۴ | نواب محمد یار جنگ |
| ۵ | مولوی عبد الحق صاحب |
| ۶ | مولوی غلام یزدانی صاحب |
| ۷ | مولوی عبد اللہ العمادی صاحب |
| ۸ | ڈاکٹر نظام الدین صاحب پروفیسر فارسی |
| ۹ | مولوی سید ہاشمی صاحب (معتقد اعزازی) |
| ۱۰ | نواب مہدی یار جنگ بہادر |
| ۱۱ | نواب اکبر یار جنگ |
| ۱۲ | ڈاکٹر عبد الحق صاحب پروفیسر عربی |
| ۱۳ | مولوی ہارون خان صاحب پروفیسر تاریخ |
| ۱۴ | ڈاکٹر قاری کلیم اللہ صاحب |
| ۱۵ | مولوی عبد المجید صاحب صدیقی |
| ۱۶ | ڈاکٹر یوسف حسین خان صاحب |

دیباچہ

برہان مآثر کا مولف علی بن عزیز اللہ طباطبایا ہے اور جیسا کہ برہان مآثر کے مطالعہ سے ظاہر ہوتا ہے مولف محمد قلی قطب شاہ کے عہد میں عراق سے دکن وارد ہوا تھا اور قلعہ نلدیرگ کے محاصرہ میں محمد قلی قطب شاہ کے ساتھ موجود تھا لیکن اسکے بعد قطب شاہ کی ملازمت سے علیحدہ ہو کر شاہان احمد نگر کی ملازمت اختیار کی اور تاریخ برہان مآثر برہان نظام شاہ کی فرمائش سے لکھی۔ سن تالیف ۱۰۰۰ھ برہان مآثر کے اعداد سے برآمد ہوتا ہے۔

مولف نے اس تاریخ کو تین طبقوں پر تقسیم کیا ہے جو حسب ذیل ہیں۔
 طبقہ اول سلاطین کلبرکہ۔ سلطان علاء الدین حسن شاہ کنکوئی بہمنی کے حالات سے شروع ہوتا ہے اور سلطان فیروز شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔
 طبقہ دوم سلاطین بیدر۔ سلطان احمد شاہ بہمنی سے شروع ہو کر سلطان محمود شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔
 طبقہ سوم سلاطین احمد نگر۔ سلطان احمد شاہ بھری سے شروع ہو کر چاند سلطانیہ پر ختم ہوتا ہے۔

ہندوستان میں یہ کتاب ایک مدت سے نادر الوجود ہو گئی ہے اور جہاں تک معلوم ہو سکا اس کا صرف ایک قلمی نسخہ محترمی مولوی عبدالحق صاحب نے ذاتی کتب خانے میں موجود ہے۔ یہ دو جلدوں میں جلی قلم سے تقریباً پندرہ سو صفحات پر لکھا ہوا ہے لیکن اول اور آخر نے چند اوراق تلف ہو گئے ہیں اور آب زدگی سے بھی بعض عبارتیں بڑھی نہیں جا سکیں۔ تاہم مجلس مخطوطات نے اپنے نسخے کی صحت میں اس سے بہت مدد لی اور شروع سے یہ مخطوطہ برابر مجلس کے استعمال میں رہا جس کے لئے مجلس مولوی صاحب ممدوح کی دل سے شکر گزار ہے۔

انگستان میں اس کتاب کے دو نسخوں کو برٹش میوزیم میں دیکھنے کا موقع ملا۔ لیکن ان سب سے بہتر و کامل تر نسخہ کیمبرج میں محفوظ ہے جس کا پہلا حصہ غالباً خود مولف نے لکھا یا لکھوایا اور دوسرا اسکے بیٹے ابوطالب نے ۱۰۳۸ھ میں تکمیل کو پہنچایا ہے۔ اسی نسخہ کا عکس مکرمی مولوی غلام بزدانی صاحب سے منہار حاصل کر کے مجلس مخطوطات نے اپنا نسخہ مرتب کیا ہے۔ مولوی غلام بزدانی صاحب کی یہ غایت کمال شکر کزاری کا موجب ہے۔ جہاں کہیں اس نسخہ کی صحت مولوی عبدالحق صاحب کے نسخہ سے کی گئی، اس کا ذیلی حواشی میں حوالہ دے دیا ہے۔

واضح رہے کہ مولف برہان مآثر مورخ فرشتہ کا ہم عصر ہے اور اس کی مشہور تاریخ سے صرف

ارکان مجلس مخطوطات فارسی

۱۲۰۳۴۵۶۷۸۹

- ۱ رائٹ آریبل نواب سر اکبر حیدر نواز جنگ بہادر (صدر نشین)
- ۲ نواب سر سید مسعود جنگ رکن اعزازی
- ۳ نواب صدر یار جنگ شروانی
- ۴ نواب محمد یار جنگ
- ۵ مولوی عبدالحق صاحب
- ۶ مولوی غلام یزدانی صاحب
- ۷ مولوی عبد اللہ العمادی صاحب
- ۸ ڈاکٹر نظام الدین صاحب پروفیسر فارسی
- ۹ مولوی سید ہاشمی صاحب (ممتد اعزازی)
- ۱۰ نواب مہدی یار جنگ بہادر
- ۱۱ نواب اکبر یار جنگ
- ۱۲ ڈاکٹر عبدالحق صاحب پروفیسر عربی
- ۱۳ مولوی ہارون خان صاحب پروفیسر تاریخ
- ۱۴ ڈاکٹر قاری کلیم اللہ صاحب
- ۱۵ مولوی عبد المعید صاحب صدیقی
- ۱۶ ڈاکٹر یوسف حسین خان صاحب

ارکان - جامعہ عاملہ

دریباچہ

برہان مآثر کا مولف علی بن عزیز اللہ طباطبایا ہے اور جیسا کہ برہان مآثر کے مطالعہ سے ظاہر ہوتا ہے مولف محمد قلی قطب شاہ کے عہد میں عراق سے دکن وازد ہوا تھا اور قلعہ نلدیگ کے محاصرہ میں محمد قلی قطب شاہ کے ساتھ موجود تھا لیکن اسکے بعد قطب شاہ کی ملازمت سے علیحدہ ہو کر شاہان احمد نگر کی ملازمت اختیار کی اور تاریخ برہان مآثر برہان نظام شاہ کی فرمائش سے لکھی۔ سن تالیف ۱۰۰۰ھ برہان مآثر کے اعداد سے برآورد ہوتا ہے۔

مولف نے اس تاریخ کو تین طبقوں پر تقسیم کیا ہے جو حسب ذیل ہیں۔
 طبقہ اول سلاطین گلبرگہ۔ سلطان علاء الدین حسن شاہ گنگوئی بہمنی کے حالات سے شروع ہوتا ہے اور سلطان فیروز شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔
 طبقہ دوم سلاطین بیدر۔ سلطان احمد شاہ بہمنی سے شروع ہو کر سلطان محمود شاہ بہمنی پر ختم ہوتا ہے۔
 طبقہ سوم سلاطین احمد نگر۔ سلطان احمد شاہ بحری سے شروع ہو کر چاند سلطانہ پر ختم ہوتا ہے۔

ہندوستان میں یہ کتاب ایک مدت سے نادر الوجود ہو گئی ہے اور جہاں تک معلوم ہو سکا اس سبب صرف ایک قلمی نسخہ معترمی مولوی عبدالحق صاحب کے ذاتی کتب خانے میں موجود ہے۔ یہ دو جلدوں میں چلی قلم سے تقریباً پندرہ سو صفحات پر لکھا ہوا ہے لیکن اول اور آخر کے چند اوراق تلف ہو گئے ہیں اور آب زدگی سے بھی بعض عبارتیں بڑھی نہیں جاتیں۔ تاہم مجلس مخطوطات نے اپنے نسخے کی صحت میں اس سے بہت مدد لی اور شروع سے یہ مخطوطہ برابر مجلس کے استعمال میں رہا جس کے لئے مجلس مولوی صاحب ممدوح کی دل سے شکر گزار ہے۔

انگستان میں اس کتاب کے دو نسخوں کو برٹش میوزیم میں دیکھنے کا موقع ملا۔ لیکن ان سب سے بہتر و کامل تر نسخہ کیہرج میں محفوظ ہے جس کا پہلا حصہ غالباً خود مولف نے لکھا یا لکھوایا اور دوسرا اسکے بیٹے ابوطالب نے ۱۰۳۸ھ میں تکمیل کو پہنچایا ہے۔ اسی نسخہ کا عکس مکرمی مولوی غلام بزدانی صاحب سے مستعار حاصل کر کے مجلس مخطوطات نے اپنا نسخہ مرتب کیا ہے۔ مولوی غلام بزدانی صاحب کی یہ غایت کمال شکر گزاری کا موجب ہے۔ جہاں کہیں اس نسخہ کی صحت مولوی عبدالحق صاحب کے نسخہ سے کی گئی، اس کا ذیلی حواشی میں حوالہ دے دیا ہے۔

واضح رہے کہ مولف برہان مآثر مورخ فرشتہ کا ہم عصر ہے اور اس کی مشہور تاریخ سے صرف

چند سال قبل اسنے اپنی کتاب کی تدوین کی ہے لیکن جیسا کہ اوپر بیان کیا گیا، ہندوستان کے دوسرے سلاطین سے قطع نظر کر کے صرف سلاطین دکن کی تاریخ لکھی ہے اور اس لئے بھی یہ کتاب اہل دکن کی نظر میں خاص اہمیت رکھتی ہے اسی سبب سے صدر نشین مجلس جناب رائٹ آربیل سر اکبر حیدر نواز چنگ نے خصوصیت کے ساتھ تحریک فرمائی کہ اس نادر تاریخ کو چھاپ کر محفوظ اور افادۂ عام کے لئے شائع کر دیا جائے جو کتاب کی کمیابی کے علاوہ ضخامت کے باعث بھی ایک دشوار و خرچ طلب کام تھا۔ بارے مجلس مخطوطات کی دو ڈھائی سال کی محنت سے صدر نشین ممدوح کی تحریک نے عملی جامہ پہنا اور دکن کے قرون وسطیٰ کی یہ نادر تاریخ ارباب علم و شوق کے سامنے پیش کی جاسکی۔

اس میں شک نہیں کہ مولف کتاب انشا پر دازی کے جوش میں کہیں کہیں تاریخی صحت کا بھی پورا لحاظ نہیں رکھے سکا اور تحقیق کی میزان میں اس کا مرتبہ فرشتہ سے کم ہے۔ دو موقعوں پر اس کے طویل و غیر متعلق مضامین کے بھی صرف نمونے درج کرئے پر اکتفا کرنا بڑا جس کا کتاب میں حوالہ دے دیا گیا ہے۔ باہن ہمہ اسکے بیان سے فرشتہ کے قول کی تصدیق و تکمیل اور بعض مقامات پر تصحیح میں بیش قیمت مدد مل سکتی ہے۔ اس قسم کے اہم اختلاف روایات کا کتاب کے ذیل حواشی میں اشارہ کر دیا گیا ہے اور اس معاملہ میں سر ولزی ہیک کے انگریزی ترجمہ برہان سے بھی مدد لی ہے جو چند سال ہوئے انڈین اینٹی کوری میں بہ اقساط چھپا اور پھر کتاب کی صورت میں شائع ہو چکا ہے۔

مجلس مخطوطات سر ولزی کی احسانمند ہے کہ انہوں نے اس نسخہ کی طباعت کی اطلاع پا کر اپنے ترجمے کا ایک نسخہ مجلس کو ہدیۂ ارسال کیا اور جناب مکرم اولڈھم صاحب (سی آئی ای) کے حسن توسط کا بھی شکریہ ادا کرتی ہے۔

کتاب کے مقابلے اور تبییض و تصحیح کا تمام کام مجلس کے کارکن شیدا محمد صاحب کی قابل قدر سعی اور مولوی محمد زکریا صاحب کے تعاون سے سرانجام ہوا اور طباعت کی خوبی کے لئے مطبع جامعہ دہلی تحسین کا سزاوار ہے۔ فقط۔

سیدہاشمی

حیدرآباد دکن

متممہ اعزازی مجلس مخطوطات فارسیہ

یکم دسمبر ۱۹۳۶ء

فهرست عنوانات

صفحه	عنوان
۱۱	طبقه اول در ذکر احوال خیر مآل سلاطین کبیر که و ایشان باصح روایات هشت تن بوده اند - اول ایشان خدابگان اعلی علاء الدین و الدنيا ابو المظفر سلطان حسن شاه الولی البهمنی است
۱۸	ذکر مخالفت اسماعیل منغ و مآل حال او
۱۹	ذکر توجه رایات فتح آیات سلطان بصوب کلبرگه
۳۱	ذکر جلوس سلطنت بادشاه جم جاه فلک بازگام سلطان محمد شاه ابن سلطان علاء الدین حسن شاه بهمنی
۳۴	ذکر سلطنت سلطان مجاهد شاه بن سلطان محمد شاه بن سلطان حسن شاه بهمنی
۳۶	ذکر سلطنت سلطان داؤد شاه انار الله برهانه
۳۶	ذکر سلطنت سلطان العالم و العادل ابو المظفر محمد شاه ابن محمود ابن سلطان علاء الدین حسن شاه البهمنی انار الله برهانه
۳۹	ذکر سلطان شمس الدین داؤد شاه ابن سلطان محمد شاه
۴۱	ذکر سلطان غازبان تاج الدنيا و الدین ابو المظفر سلطان فیروز شاه ابن احمد خان ابن سلطان علاء الدین بهمنی
۴۷	ذکر وحشتی که میناه سلطان فیروز و برادرش احمد خان که مخاطب به خانخانان بود روئی نمود و مآل حال سلطان فیروز
۵۳	طبقه دوم در ذکر سلاطین آل بهمنیه که فرمان فرمائے ملک دین و در شهر بیدر بر سریر سلطنت متمکن بوده اند انار الله برهانهم
۵۳	ذکر خدابگان اعلی شهاب الدین و الدنيا افضل سلاطین آل بهمن اشرف ملوک ملک دکن ابو الغازی سلطان احمد شاه ابن احمد خان ابن سلطان سعید علاء الدین حسن شاه
۵۵	گفتار در میزبانی و زفاف شاهزاده عالمیان ظفر خان
۵۷	ذکر توجه افضل السلاطین ابو الغازی سلطان احمد شاه بهمنی بغزائے متمر دین و مشرکین اطراف ممالک محروسه

- ۶۱ ذکر توجه سلطان صاحب قران (سلطان احمد شاه) بجناب قلعه کهرله و محاربه النغان حاکم مالوه
- ۶۵ ذکر وحشتی که میناه افضل السلاطین سلطان احمد شاه و سلطان احمد شاه کجراتی روی نمود
- ۶۶ ذکر توجه رایات نصرت آیات احمد شاهی بانتقام سیاه کجرات و باهم صلح نمودن
- ۶۸ ذکر توجه سلطان دارل نژاد (سلطان احمد شاه) به تسخیر بعضی قلاع و بلاد
- ۷۲ ذکر شمه از خصایل سلطان احمد شاه
- ۷۴ ذکر ایام سلطنت و زمان خلافت سلطان اعظم الاکرم علاء الدنیا و الدین ابو المعظفر احمد شاه بن احمد شاه
- ۷۸ ذکر طفیان محمد خان برادر سلطان (علاء الدین احمد شاه)
- ۸۱ ذکر واقعه قتل سادات چاکنه
- ۸۴ ذکر وحشتی که میناه سلطان فریدون تمکین سلطان علاء الدین و سلطان محمد خلجی روئے نمود
- ۸۸ ذکر سلطنت سلطان همایون شاه ابن سلطان علاء الدین احمد شاه
- ۹۶ ذکر سلطنت سلطان نظام شاه ابن سلطان همایون شاه
- ۹۸ ذکر محاربه سلطان محمود خلجی با بادشاه جمجه سلطان نظام شاه طاب نراه
- ۱۰۷ ذکر سلطنت اشجع السلاطین سلطان محمد شاه ابن سلطان همایون شاه طاب نراه
- ۱۰۹ ذکر میزبانی و زفاف حضرت سلیمانی (سلطان محمد شاه) در کمال بهجت و شادمانی
- ۱۱۴ ذکر نامزد فرمودن سلطان ممالک دکن (سلطان محمد شاه) خواجه محمود کاران را بجهاد مشرکین کوکن
- ۱۱۹ ذکر فتح قلعه ویراگر بر دست لشکر نظرائر
- ۱۳۰ ذکر توجه عساکر نصرت مآثر حضرت سلطان گیتی ستان بدفع برکنه بی ایمان
- حسادان مردود
- ۱۳۵
- ۱۳۴ ذکر ایام سلطنت مهر سپهر خلافت و مشتری فلک سعادت کیوان سعود سلطان محمود انار الله برهانه
- ۱۳۸ ذکر مخالفت سریع و منازعت قبیح که از امرائے دکن نسبت بسطغان زمن روئے نمود
- ۱۴۷ ذکر طغیان بهادر گیلانی و توجه حضرت صاحبقرانی بدفع او
- ۱۶۷ ذکر احوال خجسته مال شهریار فریدون خصال خدایگان دارا فر ابو المعظفر سلطان احمد بحری
- ۱۷۰ کفتار در محاربه شهزاده کامکار در سن صبی با سیاه کفار فجار
- ۱۷۴ ذکر فرستادن شاهزاده صف شکن بولایت جنین و سایر محال کوکن
- ۱۷۸ ذکر توجه شاهزاده صف شکن بتسخیر قلعه سنیر و سائر قلاع و بقاع ولایت کوکن
- ۱۸۸ ذکر توجه شاهزاده کامران بعمادت سلطان ممالک ستان و محاربه با اعدائے آن دولت ابد اقتزان
- ذکر شهادت مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص و وقوع مخالفت و نزاع شاهزاده صف شکن و امراء دکن
- ۱۹۰
- ۱۹۴ ذکر توجه شاهزاده فریدون خصال باستیصال علی تالش دهی و رسیدن آن بد فعال بجزائے ضلالت فکر
- ۱۹۶ ذکر انہزام سیاه شیخ موگدی بدفرجام و کشته شدن آن تیره بخت برگشته ایام

- ۱۹۸ ذکر توجه اعدا مرتبه ثانی بمخاربه آن فرازندهٔ رایت جهانبانی
- ۲۰۱ ذکر توجه امرای مژة بعداخری بدفع شاهزادهٔ ممالک ستان و کرقراری ایشان بر دست رومی خان
- ۲۰۴ ذکر جلوس حضرت سلیمانی سلطان احمد شاه بحرئی بر سریری سروری و جهانبانی
- ۲۰۵ گفتار در بیان موجبات رزم و بیکار عادل خان با شهریار عالمیان اشرف همايون سلطان احمد بحرئی
- ۲۰۸ ذکر تسخیر قلعهٔ دیوگیر که بدولت آباد اشتهاار یافته و سبب بنائے شهر احمد نکر که در لطافت آب و هوا آبروئے شهر بیدر بر خاک هبا و هذر بدر ریخت
- ۲۱۲ ذکر بنائے شهر احمد نکر حرسها الله عن الفتنة و الشر
- ۲۱۶ ذکر فتح قلعهٔ دولت آباد بتائید حضرت خالق العباد
- ۲۱۸ ذکر بنائے قلعهٔ احمد نکر حرسها الله عن الوهن و الخطر
- ۲۲۰ ذکر توجه حضرت سلیمانی با سپاه منصور بعونت محمود شاه برهانپور و محاربت محمود شاه کجراتی و بیان مال آن حال
- ۲۲۵ ذکر وفات دستور آصف صفات مسند عالی ملک نصیرالملک کجراتی و تفویض مسند وزارت بمیان چندو ذکر واقعهٔ هائله بادشاه جمجاه فلک بارگاه سلطان احمد شاه نور الله مضجعه و مشواه
- ۲۲۸ ذکر شمه ازخصایل رضیه و فضایل مرضیه آن شهریار ملائک انوار فرخنده آثار علیه رحمة الله الملک الغفار
- ۲۳۳ ذکر جلوس حضرت سلیمان فریدون مکان برهان نظام شاه انار الله برهان بر سریر جهانبانی و وقائع ایام خجسته فرجامش علی سبیل التفصیل
- ۲۳۶ ذکر موجبات نزاع و جدال که در مبادی حال میان شهریار فلک اقتدار برهان نظام شاه و شیخ علاء الدین عماد الملک بوقوع پیوسته و بیان التهاب نیران آن قتال و جدال و مال آن حال
- ۲۳۹ ذکر فتح حضرت سلیمانی بعون عنایت حضرت بزدانی
- ۲۴۰ ذکر استیلائی عزیز الملک و تعمیم بلائی او در وکالت و پیشوائی و خیال محالی که در استیصال آن نهال چمن اقبال پخته بود و بیان سزا و جزائے اعمالش که برورگارش عاید شد
- ۲۴۴ ذکر محارباتی که شهریار ملکی ملکات را با عماد الملک نکوهیده صفات روئی نمود و انہزام عماد الملک در محاربهٔ اخیر و رفتن بکجرات
- ۲۴۶ ذکر حرب سوم حضرت سلیمانی با عماد الملک بیدادگر
- ۲۴۹ ذکر تسخیر قلعهٔ پاتری
- ۲۵۱ گفتار در موجبات توجه شاه طاهر علیه الرحمة ببلاد هندوستان و مشرف شدن بخدمت شهریار کیتی ستان
- ۲۵۸ ذکر تغیر دادن شهریار ملک دکن مذهب حنفیه را بمذهب امامیه
- ۲۶۴ ذکر واقعهٔ مصادقه که موجب رسوخ و استواری حضرت شهریار در مذهب حق ائمه اثنا عشر که مقربان باری بناند گردید و انوار فیض آفتابش بامصاو و افطار رسید
- ۲۶۹ ذکر حبس مولانا پیرمحمد شروانی و مال حالش

- ۲۷۰ فکر آمدن سلطان بہادر گجراتی بولایت دکن و بے نیل مقصود معاودت فرمودن
گفتار در بیان ملاقات شہریار قدسی صفات با سلطان بہادر گجراتی بہ سعی شاہ ہدایت مآثر شاہ
- ۲۷۴ طاہر و توسط محمود شاہ برہانپوری
- ۲۸۱ ذکر تکلیف تکفل و تقلد امور و کالت و تنظیم و تنسیق مهام دین و دولت بحضرت نقابت و افاضت
منقبت حقائق و معارف پناہ شاہ طاہر علیہ غفران اللہ الملک القادر
- ۲۹۰ ذکر توجہ شہریار کامکار بہ تسخیر حصار کالنے و فتح آن بتائید قادر مختار
- ۲۹۰ ذکر توجہ موکب جہانگیر بہ تسخیر قلعہ موامیر
- ۲۹۶ ذکر تسخیر قلعہ پرندہ
- ۲۹۷ گفتار در فوت اسماعیل عادل شاہ و وقائع کہ بعد از فوت او روی نمود
- ۲۹۸ ذکر توجہ شہریار کامکار با سیاہ نامدار بقصد تسخیر بعضے از مواضع پرندہ و وقائے کہ دران یورش
روئے نمود
- ۳۰۲ ذکر محاربہ ارجان کہ شہریار کیتی ستان برہان نظام شاہ را با ابراہیم عادل شاہ روئے نمودہ و مال
آن قتال و جدال
- ۳۰۴ ذکر لشکر کشیدن عادل شاہ بہ تسخیر قلعہ سلاپور و توجہ نمودن رایت منصور بدفع او
- ۳۰۶ ذکر آمدن عادل شاہ مرتبہ ثانی بمزم تسخیر قلعہ سلاپور و توجہ موکب منصور حضرت سلیمانی بدفع
او و دستکام نمودن بر حکم قضاء آسمانی
- ۳۰۷ گفتار در بیان محاربہ نالکہ کہ میان شہریار کیتی ستان و عادل شاہ وقوع یافت و ذکر وقائے کہ
در ضمن آن روی نمودہ
- ۳۱۲ ذکر توجہ عادل شاہ نوبت سیوم بہ تسخیر قلعہ سلاپور و انتزاع آن از تصرف سیاہ منصور
- ۳۱۴ ذکر انتقال سلطان علی قطب شاہ ازبن دار پرمال بجوار رحمت خداوند متعال و نشستن جمشید بر
سریر جاہ و جلال
- ۳۱۹ ذکر موجبات استیصال نہال دولت و اقبال ملک برید بموجب قضائے ایزد متعال و انتقال قندھار و
اوسہ و اودگیر بحیز تسخیر شہریار فریدون خصال
- ۳۲۴ ذکر انتقال سر دفتر کمال شاہ ملک خصال خجستہ مالک ازبن دار پرمال بجوار رحمت ایزد متعال
تعالی ملکہ عن النقص و الزوال
- ۳۲۶ ذکر تسخیر قلعہ اوسہ و اودگیر بمقتضائے قضائے خداوند علیم و قدیر خبیر و بین اقبال شہریار
گردون سریر
- ۳۳۲ ذکر محاربہ سیاہ نصرت پناہ با عادل شاہ و ظفر یافتن دلبران صف شکن بر مہاندان و مسخر ساختن
قلعہ کلیان
- ۳۳۷ ذکر معاودت رام راج فرمان دہ کشور بیجانگر با ہندگان شہریار فریدون فی در مسخر ساختن حصار
رائپور و قلعہ سلاپور

- سورت کتابت شهنشاه جمجاه ملائک سیاه فلک بارگاه سلیمان دستگاه الموبد من عند الله الجلیل شاه
طهماسب بن شاه اسماعیل صفوی
- ۳۳۸ ذکر رسیدن مخدوم خواجه جهان بملازمت شهریار کامکار کامران و منتظم شدن کوهری ازان
خاندان در سلک ازدواج بیکه از شاهزاده عالمیان
- ۳۴۴ گفتار در عارضه که در اثناء این محاربه بر ذات اقدس شهریار طاری گشته باعث معارفت موبک
همایون گردید و بیان بعضی وقایع و امور که در آن آوران بر سره ظهور رسید
- ۳۴۸ ذکر نزاعی که قبل از انتقال شهریار فریدون خصال میان آن دو دوحه نهال اقبال روی نمود و بیان
مال حال آن جدال
- ۳۴۹ ذکر انتقال شهریار خجسته مال ازین دار پر ملال بجوار رحمت ایزد متعال
- ۳۵۴ ذکر طرف از خصائص و خصائل ذات قدسی فضائل آن شهریار دریا دل گردون منازل
- ۳۵۷ ذکر جلوس شاه حسین نظام شاه نور الله مضجعه و مثنوا
- ۳۶۳ ذکر موجبات نوحش مخدوم خواجه جهان از بندگان آستان خلافت نشان و تسخیر حصار یرنده و
انقراض ایام دولت آن دودمان
- ۳۶۹ ذکر نامزد شدن بعضی از امراء نامدار بولایت برار جهت دفع فتنه نفال خان حرامخواهر
- ۳۷۹ ذکر موجبات مخالفت ابراهیم عادل شاه با بندگان حضرت خلافت پناه حسین نظام شاه و محاربت با
سیاه ظفر پناه در ظاهر حصار سلاپور و نصرت یافتن سیاه منصور بر لشکر بیجاپور
- ۳۷۹ ذکر پرواز فرمودن شاهباز رابت منصور شهریار کامکار بهوائی شکار و انتزاع قلعه کالنه و اقتور
از کفار فجار بعون عنایت رب غفور
- ۳۸۷ ذکر معاهده ابراهیم قطب شاه با شهریار بحر و بر در باب تسخیر گلبرگه و بیدر بحکم خالق اکبر
- ۳۹۴ ذکر جشنی که دران زفاف دری در سلطنت و عفاف دولت شاه بنت دریا عماد شاه در سلک
ازدواج شهریار گردون سر بر خورشید تاج کبر شاه حسین نظام شاه انعقاد یافت
- ۳۹۹ ذکر انتقال ابراهیم عادل شاه ازین دار پر ملال و نشستن علی عادل شاه بر مسند جهانپایی و جنگ
رام راج لعین که والی ولایت بیجانکر بود با بندگان شهریار بحر و بر شاه حسین نظام شاه
- ۴۰۳ ذکر معاهده قطب شاه مرتبه ثانی با حضرت سلیمانی و تشدید مبانی آن مصادقت بمواصلت و مصاهره
ذکر موجبات استیصال نهال شوکت و اقبال سر دفتر ارباب شرک و ضلال رام راج نکوهیده مال
بمقتضای قضای ایزد متعال و بیمن سعی و اجتهاد شهریار فریدون خصال
- ۴۱۰ ذکر عبور سیاه منصور از معبر مذکور کشنا و محاربه با کفار فجار مقهور بامر خالق روز نشور
- ۴۱۸ ذکر نصرت یافتن لشکر اسلام بر ارباب شرک و ظلام
- ۴۲۳ ذکر انتقال شهریار فریدون خصال بحر نوال شاه نظام شاه ازین دار پر ملال بجوار رحمت ایزد متعال
- ۴۳۸ ذکر ایام سلطنت و هنگام خلافت شهنشاه ملک سیاه فلک بارگاه محب اهل بیت رسول الله الموبد
من عند الله سعی رسول الله ابو الغازی مرتضی نظام شاه نور الله مضجعه و مثنوا و جعل

آخره خیر من دنیاه

- ۴۳۱ ذکر توجه عادل شاه بزم رزم حضرت سلیمانی مرضی نظام شاه و وقایعی که دران اوقات بوقوع آمد
- ۴۳۴ ذکر اتفاق عادل شاه با شهریار آفاق در دفع نفال خان و منجر شدن آن موافقت و اتفاق بمخالفت و نفاق
- ۴۳۵ ذکر پیمان قطب شاه با بندکان حضرت مرضی نظام شاه و نقض آن باغوائی مفسدان گمراه
- ۴۳۷ ذکر موجبات فسادے که با فساد طایفه حساد و اغوائی ارباب حقد و عناد میان قیدافه بلقیس نهاد و شهریار فریدون نژاد دست داد
- ۴۳۹ ذکر توجه رایات منصور بتسخیر قلعه دارور و قتل کشور خان مقهور
- ۴۴۲ ذکر توجه پادشاه جم جاه مرضی نظام شاه با ابراهیم قطب شاه بدفع عادل شاه و مصالحت نمودن عادل شاه با شهریار دین پناه و انتقام کشیدن از قطب شاه
- ۴۴۷ ذکر توجه رایات نصرت آیات حضرت شهریار بی سیر قصبه جنیر و هوائی تماشائی قلعه سنیر و شرح وقایعی که دران اثنا روئے نمود
- ۴۵۲ ذکر توجه موکب منصور ظفر اثر شهریار بحر و بر بدفع فتنه فرنگ فتنه کر بی نام و ننگ و مال آن حال
- ۴۵۴ گفتار در تمهید مقدمات توجه رایات نصرت آیات شهریار کامگار بتسخیر ممالک برار و گرفتاری نفال خان برکنده روزگار بشامت نقض پیمان و کفران نعمت
- ۴۵۷ ذکر چشم زخمی که بمقتضائی خالق معبود جنود ظفر ورود را روئے نمود
- ۴۶۴ تسخیر قلعه نرناله و کابول بیمن تائید رب جلیل
- ۴۶۷ ذکر مسخر شدن قلعه نرناله بعد از محاصره یکساله و گرفتاری نفال خان بی خان و مان بعد از فرار از بیم جان
- ۴۷۱ ذکر فتنه مظفر حسین میرزائی بايقرا در برار و اطفاء ناپره آن شرار بیمن تائید قادر مختار
- ۴۸۹ ذکر قتل عاصی که بموجب شهریار بهرام انتقام هم درین ایام روئے نمود
- ۴۹۰ ذکر فرستادن بعضی از امراء صف شکن با سپاه نصرت پناه بولایت عادل شاه جهت تاخت و غارت آن ولایت و معاودت آن جماعت
- ۴۹۲ ذکر استبداد و استقلال صاحب خان بد خصال و وقایعی که در خلال آن احوال روئے نمود
- ۴۹۴ ذکر نائره نزعے که میان صلاحیت خان و سید مرضی ارتفاع یافت و بیان مبداء و منشاء آن
- ۵۰۶ ذکر انتقال علی عادل شاه ازین دار پر ملال و جلوس ابراهیم عادل شاه بر سریر جاه و جلال و حدوث قتال و جدال میان عادل شاه و سپاه ظفر مال بمقتضائی قضائی ایزد متعال و بیان مال آن حال
- ۵۰۷ ذکر نزعے که میان سپاه شهنشاه جم جاه مرضی نظام شاه و ابراهیم عادل شاه روئے نمود و شرح قضایائی که دران اثنا بمقتضائی قضائی خالق ارض و سما از حیز قوت و امکان برصه ظهور و وقوع آمد
- ۵۱۰

- ۵۲۲ ذکر جنگ سیم مردم بیجاپور با سپاه نصرت پناه منصور
- ۵۲۶ ذکر حرکت سپاه منصور از ظاهر بیجاپور بقصد ویرانی و خرابی عمارات و زراعات
- ذکر فوت بادشاه معدلت دستگه ابراهیم قطب شاه و جلوس مهر سپهر سلطنت و بختیاری قطب فلک
حشمت و کامگاری محمد قلی قطب شاه بر سربر سلطنت و جهانداری و بیان قضایائی که دران ولا
۵۲۷ بمقتضائی خالق ارض و سما از پرده غیب رخ نمود
- ذکر محاصره حصار سپهر آثار نلدراک مره بعد اخری و بیان قضایائی که دران اتنا از پرده غیب
۵۳۰ بقضائی ظهور رسید
- کفتار در جنگ سلطانی انداختن عساکر نصرت شمار با اهل حصار نلدراک و عاجز آمدن ازان
۵۳۳ کیر و دار
- ذکر توجه سید مرضی امیرالامرائی برار با لشکر جرار بدفع اقتدار صلابت خان و اطفاء نائره آن
۵۳۷ بسمی اسد خان و مال آن حال
- ذکر وصول شاه صالح بملازمت شهربار کیتی ستان و سپردن او بصلابت خان
۵۳۹ کفتار در فراهم آمدن اسباب نزاع صلابت خان و سید مرضی مره بعد اخری و منجر شدن آن منازعه
بوبرائی اساس دولت سید مرضی
- ۵۴۰ ذکر تمهید مقدمه مصالحه میان ابن دودمان خلافت نشان و عادل شاه و مناکحه میان شهزاده جمجهاه
میران شاه حسین و همشیره عادل شاه و بیان برخی از قضایا که دران اتنا رونئی نمود
- ۵۴۳ ذکر توجه قاسم بیگ و میرزا محمد تقی به بیجاپور و آوردن خواهر عادل شاه جهت شهزاده موید
منصور میران شاه حسین
- ۵۵۱ ذکر توجه عادل شاه با سپاه کینه خواه بولایت شهربار جم جاه مرضی نظام شاه و بیان قضایائی که
دران اتنا از پرده غیب بظهور آمد
- ۵۵۴ ذکر پیشوائی سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان و بیان جلوس شاهزاده عالمیان
- ۵۵۸ ذکر شمه از خصایص ذات قدسی صفات و طرفی از خصایص صفات آن شهربار ملکی ملکات نور الله
مضجمه و متواتر و جمل آخرته خیر من اولاه
- ۵۶۵ ذکر جلوس شاهزاده فریدون فر بر سربر سلطنت جد و پدر بتائید خالق دادگر
- ۵۶۸ ذکر فتنه سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان لعنت الله مشتمل بر شهادت شهزاده دوران
و قتل کافه غریبان و استقلال جمال خان با طایفه طاغیه مهدویان
- ۵۷۱ ذکر شهزاده جمجهاه اسماعیل شاه بن صاحبقران فلک بارگاه برهان نظام شاه بر سربر سلطنت و
جهانبانی و مسند خلافت و کاهرائی
- ۵۷۸ ذکر خلاص صلابت خان از قلعه کرله بسمی محمد خان امیر الامراء برار و اتفاق امرا با او در
دفع فتنه جمال خان مهدوی
- ۵۸۲ ذکر توجه عادل شاه با سپاه نصرت پناه بمعاونت صاحبقران جمجهاه و محاربه جمال خان کمراه با آن سپاه
- ۵۸۷

- ۵۸۹ ذکر محاربه جمال خان با صاحبقران جهان و کشته شدن آن سر دفتر ارباب عدوان و کفران
- ۵۹۳ گفتار در موجبات توجه سپاه کینه خواه مغل بممالک دکن و بی نیل مقصود معاودت نمودن
- ۶۰۳ ذکر تاراج و غارت شهر و ولایت که موجب تنفر خاطر اکابر و اصاغر و موزع ضمیر صغیر و کبیر گردیده این معنی نیز سبب از اسباب عدم تسخیر آن مملکت جنت نظیر گشت
- ۶۰۵ ذکر شیخونی که شاهزاده عالم و عالمیان حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه برهان نظام شاه ماضی با اتفاق اشجع الامراء فی الدوران مبارز الدین ابهنک خان بر سپاه مغلان زد و بیان برخی از قضایا که دران اثنا روئی نمود
- ۶۱۴ ذکر ویران ساختن دیوار حصار سیهر آثار احمد نگر و چنگ سلطانی انداختن سپاه کینه گزار و غالب آمدن اولیائے دولت نامدار و انصار ملت سید ابرار بر ارباب ضلالت و استکبار بیمن تأبید و توفیق قادر مختار و همت والا نهمت و خلوص عقیدت
- ۶۲۵ ذکر مصالحه و معاهده که میان بندگان علیا حضرت ناموس العالمین قیدافه سکندر تمکین بلقیس سلیمان آئین چاند بی بی سلطان بنت شاه حسین نظام با شاه مراد روئی نمود

تاریخ برهان مآثر

جلد اول



بسم الله الرحمن الرحيم رب تمم و اتمم بالخیر

بنام آنکه هیچ نام ازو یافت	فلک جنبش زمین آرام ازو یافت
تعالی الله یکی بی مثل و مانند	که خوانندش خداوندان خداوند
قدیمی کاولش مطلع ندارد	عظیمی کاخسرش مقطع ندارد
تعالی الله زهی معبود مطلق	که در هر ملتش دانند برحق

عنوان صحائف کمال و دیباچه جرائد افضال که مشاطهٔ فکرت بزبوران^۱ پرورش نو عروسان منزه خیال و ماه رخان سرایرده مآل را آرآید حمد و ثنا بر حضرت کبریائی است و جل سلطانه و عظم برهانه که عندلیبان گلشن ملاء اعلی و طوطیان چمن مرکز غیرا بر تسبیح و تقدیس نغمه سرآیند و منشیان عقل و حواس و محاسبان وهم و قیاس از درک کهنه ذات و حصر صفاتش بمضمون «ما عرفناك حق معرفتك، معترف آئند -

چون صفات او زبانرا از بیان انداخته	غیرت ذاتش یقین را در گمان انداخته
هرچه آن برهم نهاده دست حس و وهم و عقل	کبریایش سنگ بطلان اندران انداخته

سالکان مسالک قدس از طی مراتب محمدت و ثنائش راجل اند و مستوفیان ممالک انس در حصر آلا و نعمایش ببعز قائل کلام کلیم در ارادهٔ مشاهده انوار ذات قدیم نداء «سبحانک انی تبت الیک» است و ورد زبان حضرت حبیب در حمد و ثناء «لا احصی ثناء علیک» -

آینجا که کمال کبریایش باشد	عالم نمی از ابر عطایش باشد
کس را چه حد حمد و ثنائش باشد	هم حمد و ثنائی او سزایش باشد

مالک الملکی که گرد حدوث و زوال بر عطف دامن کبریايش نشسته و غبار فنا و ملال بپیرامن
ساحت بقایش نگاشته عرسمه ملکش از سمت زوال و فنا مصون است و ساحت سلطنتش از وصمت تبدیل و
تغیر بیرون علیمی که رموز سرائر ضماثر و کنوز خبایای خواطر مانند لوامع مهر بر لوح علم قدیش به
برهان عقلی روشن و ظاهر است و خرد خرده دان و نفس مدرکه انسان که پرورده خوان حدوث و امکانند
در بوادی عرفانش هابم و حابر -

ازین برده برتر سخن گاه نیست بهستیش اندیشه را راه نیست

قادری که نظام جمیع ذرات متکونه و اشیاء ممکنه بر اثبات قدرتش برهانست ظاهر و هویدا
و کافه موجودات صامته و ناطقه را در تسبیح و تقدیس حضرتش برهانست ناطق و گویا که توان من شئی
الا یسیح بحمده و لکن لا یفقهون تسبیحهم -

خدای کافریش در سجودش	گواهی مطلق آمد بر وجودش
زهر شیمی که جوئی روشنائی	دهد بر وحدت ذاتش گواهی
بذکرش هرچه بینی در خروش است	ولی آکه ازین معنی که گوش است
نه بلبل بر گکش تسبیح خوانست	که هرخراری به تسبیحش زبانست

حکیمی که اخبار فرخنده آثار انبیای متقدم و تواریخ جهانگشای روح افزای پادشاهان عالم را
سبب انشراح صدور و افتتاح قلوب ارباب ایمان و اصحاب ايقان گردانید چنانچه مضمون بلاغت مشجون
و کلام «قص عليك من انباء الرسل ما نثبت به فؤادك» برهان این بیان و مبین این تبیان است و مخبر صادق
خود را که هزار داستان بوستان «وما ینطق عن الهوا» و طوطی شکرستان «ان هو الا وحی بوحی» است.
بخطاب مستطاب «نحن نقص عليك احسن القصص» شرف اختصاص از زانی داشت بل بجهت مزید تفکر و تدبیر
در آلاء جبروت و ملکوتش بمواطبت تواریخ و قصص امر فرمود چنانچه مصدوقه «افقص القصص لعلمم
نعم و نسی» منبئ ازین است کلام مجید و فرقان حمید بر احوال انبیاء سلف و ملوک خلف مبنی برین
صاوات الله علیه و علی جمیع الابیاء و المرسلین مادامت السموات و الارضین سروری که مضمون این
کلام بلاغت نظام فصاحت انتظام شمه از مناقب ذات قدسی صفات اوست -

ششمه نه منظر هفت اختران	شاه رسل خاتم پیغمبران
احمد مرسل که خرد خاک اوست	هر دو جهان بسته فزاک اوست
نقطه روشن تر پرکار کن	نکته پرکار ترین سخن
شیع الهی ز دل افروخته	درس ازل تا ابد آموخته

مقتدائی که بمقتضای «اولاک لما خلقت الافلاک» آفرینش موجودات طفیل وجود لازم الجود اوست
بر قامت چابکت چه خوش دوخت خیاط ازل قبا ی لولاک

مسموم لبان معصیت را داروی شفاعت تو نریاک
مقصود توئی ز آفرینش لولاک لما خلقت الا فلاک

پیشوای که بفحوائی کنت نبیا و آدم بین الماء والطین تاریخ نبوتش قبل از خلعت وجود
پوشیدن آدم بود و تاریخ هجرتش دفتر رسالت را بمهر نبوت ختم نمود -

نختم اول که الف نقش بست بر در محجوبه احمد نشست
کنت نبیا که علم پیش برد ختم نبوت به محمد سپرد
همچو الف راست بمهد و وفا اول و آخر شده بر انبیا

و بر آل اطهار و عترت اخیار و اصحاب کبار آن سید ابرار سیما آن شهسوار مضار لافقی و
آن مخصوص بخطاب انت منی بمنزله هارون من موسی آن صاحب لوای هل اتی و آن مکرم بتکریم
انا مدینه العلم و علی بابها -

مرضای که کرد زدانش عمره جان مصطفی جانش
نام او کرده در ولایت علم علی از علم بوتراب از حلم
جان آزاد مردی و تن دین خسرو سنت و نعمت دین
عشق را بحر بود و دل را علم عقل را دیده بود و جازا حلم
شرف ملک و مایه دین او صدف در آل یا سین او
تنگ ازان شد برو جهان سترگ که جهان خورد بود و مرد بزرگ

و برآل امجاد آن هادی طریق رشاد و اعلم و اکرم عباد که وجود باجود شان موجب نظام
عالم و انتظام احوال بنی آدم است و بمصدوقه مثل اهل بیته کمثل سفینه نوح من ركب فيها نجا و من
تخلف عنها غرق اعتصام بعروة الوتاقی ولای ایشان مستلزم خلاص از درکات عقابست و سفینه
نجات از گرداب عذاب، ذات شریف و عنصر لطیف شان بارادت ازلی و سعادت لم بزلی از رجس آنام و
معاصی منزّه و مبراست و بحلیه عصمت و طهارت مزین و محلی بقوله تعالی انما یرید الله لیذهب
عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا اطاعت ایشان بمقتضای اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و
اولی الامر منکم از جمله مفترضاتست و محبت شان بموجب کریمه قل لا اسئلكم علیه اجراً الا المودة
فی القربی برهان نجات علیهم السلام و الصلوة اما بعد بر آرای عالم آرا و ضاهر عقده کشای ارباب دانش و
ذکا که رشک آئینه سکندری و عزت جام جهان ناست ظاهر و هویداست که تنوع تواریخ ملوک سالفه و
اطلاع بر احوال قرون ماضیه منتج فوائد بسیار و موجب نتایج بی شمار است -

چنین یاد دارم زاهل هنر که علم خیر به زگنج درر
اگر حظ چشم از درر حاصلست بصیرت ز علم خیر کاملست

اشکال کلام ربانی و آیات فرقانی بر تواریخ و قصص اثبات این مقدمه را برهان کامل و شاهد عادل است -

نه بینی که قرآن وافی شرف بود مشتمل بر حدیث سلف
چو تاریخ را این شرف حاصل است پسندیده مردم فاضل است

وفی نفس الامر کتاب تاریخ حدیقه ایست که اشجار اسرارش بازهار لکم فیها ما تشبیه الانفس و تلذالاعین منور است و اطراف گلزارش بنفحات ما لا عین رأی ولا اذن سمعت مطیب و معطر صورت سخن را جهة میل اکثر طباع بر افسانه نهاده اند و معنی آنرا بفواید حکمت و میامن موعظت نظام و انتظام داده تا اصحاب معنی جهة استفاده بمطالعه آن رغبت فرمایند و ارباب صورت بشره افسانه بخوانند آن گرایند -

بهار عالم حسنش جهان را تازه میدارد برنگ ارباب صورت را به بو اصحاب معنی را

متون اخبارش جامع حکایات سیر سلف و فنون آثارش حاوی روایات ارباب شرف الفاظ کزیده اش چون مردمک دیده منور حدقه باصرة امید و بیاض صفحات پسندیده اش بسان پر تو خورشید حضرت بخش حدیقه سعادت جاوید -

سوادش دیده را پر نور دارد سماعش مغز را معمور دارد
مفرح نامه دلهاش خوانند کلید گنج مشکهاش دانند

افاضت آن منبع حقائق بمرتب است که مبدع تاریخ جهان الی آن مستعدان مجلس ارادت به تخصیص سلاطین کامکار و خواقین عالی مقدار ازان گنج حکمت و اسرار بفوائد بسیار و ناصح بیشمار محظوظ گشته بیدمن مدارمت و مواظبتش از مکائد و مکاره محفوظ می بوده اند لهدا آرتط پدر گرشب پند نامه که بجهت گرشب نوشته در خواندن و شنیدن تاریخ مبالغه اش از حد در گذشته چنانچه ابیات حکیم اسدی طوسی منی ازین است -

کسی دار کز دفتر باستان بخواند برت گونه کون داستان
بر از دانش و پند آموزگار هم از راز چرخ و هم از روزگار
ز فرهنگ و نیرنگ و داد و ستم زخوبی و زشتی و شادی و غم
چه در سخت کاری چه در ساختن چه در نخت جستن چه در تاختن
بیست تا زکردار شاهان پیش چه بد به همان کن تو آئین خویش
که چون خوانی از هر دری اندکی بسی دانش افزائی از هر یکی

چون اکثر اوقات و اغلب ساعات مسود این اوراق بلاغت سیاق بنده بی بصاعت قلیل الاستطاعت اقل الخلیفه بدلاشقی فی الحقیقه المترف بکثرت الخطایا علی ابن عزیرالله طباطبا و ققه الله بنیل المقاصد و المنایا صرف مطالعه و تتبع تواریخ شده دران فن شریف فی الجمله استحضاری حاصل نموده بود پیوسته

در خاطر فانی میگذشت و بارها باخود میگفت که چون عمامه علامت عدم ذکا برهامة عامه شرکا ملفوف است و غبار جهالت بر چهره هوتا شان مشوف سعی کن که در ازمنه آتیه ذیل اسم و رسمت از کردگان جهل محروس ماند و آفتاب امتیاز از افق مقاتلت محسوس گردد.

جهان جاودان می نماید بکسی بهین چیز ازو نام نیکست و بس

اگر از تکاثر اشغال و توافر فکر و خیال مجال اشتغال بتوضیح دقائق علمی و تنقیح غوامض علوم رسمی نباشد نسخه در فن تاریخ مدون سازو مخدرات خاطر مکسور که در حجب موانع مستور اند بر منصفه ظهور جلوه ده تا دیده سریرت فواد را بکحل سداد و ارشاد منور دارد و چهره مخدرات آیات قدس را در مرآئی آفاقی و انفس باحسن صور بجلوه آرد و خواص و عوام از مانده پر فائده آن کلام بلاغت نظام حظی وافر و نصیبی متکاثر یافته تا قیام قیامت بوسیله این نامه نامی ناهت بر صفحه روزگار باقی ماند.

یکی شغل بگزين همی ارجمند که نامت شود زو بگيتی بلند
ازین داستان کفی اندر جهان بمائی که هر گز نمائد نهان

چه محقق است که بمقتضائی المرء مخبوء تحت لسانه صورت نزل و تفاضل افراد انسانی در آئینه جلوه بیان مشهود است و سابه سخن بلند پایه مانند فلک مینا فام تا طلوع مهر روز قیام ممدود.

سخن ماند اندر جهان یادگار سخن را نسازد کهن روزگار

غنان افضلیت آدم و زمام نظام تمام عالم بدست شهسوار کلام است چه یقین است که تکوین اشیا بلفظ کن است و انتهائی تمام مظاهر سخن.

زافرینش نژاد مادر کن هیچ فرزند خویرت زسخن
بنگر از هر چه آفرید خدای که ازو جز سخن چه ماند بجای

تاکی یعقوب وار سر حیرت بر زانوی فکرت نهاده باشی و بناخن اندیشه رخساره خاطر را خراشی.

درخاطرم این که وقت کار است کاقبال رفیق و بخت یار است
تاکی نفس نهی گزینم درشغل جهان نهی نشینم

اما با عدم مساعدت روزگار غدار و مخالفت زمانه ناسازگار مردم آزار خاطر این خاکسار پیوسته بشوائب غبار نوائب مکدر و معیوب بود و چهره این اراده و آرزو در نقاب حجاب مخفی و محجوب و بحکم من صنف فقد استهدف در مبادرت این امر از سهام ملامت اجتناب می نمود.

من که پروای خودم نیست زسیاری غم سرو سودای سخنهای چوموم زکاست

واندیشه میکرد که باوجود کساد هنر و فضل و تسویه علم و جهل یوسف رخان مصر کمال را در نظر جهال چه حال خواهد بود و جواهر زواهر سبحانی در دیده ادراک ماعان بادیه نادانی

چه خواهد نمود و بمقوب روح را در زاویه احزان و کروب از ملاحظه این تعسف و معاننه این تاسف جز ناله و اسفا علی یوسف چه عقده خواهد کشود -

دین دهر خرد فرسای خونخوار که جهل ازوی عزیز است و خرد خوار
اگر سبحان بود در زنده بادلق نسنجدش بقدر با فلا خلق

مقارن این حال و در اثناء این قیل و قال از سده سدره مرتبه اعلی حضرت خلافت پناه
ظلاله چچاه گردون بارگاه ستاره سپاه سکندر شوکتی که آئینه ضمیر منیرش در اضاءت رای عالم آرا
آئین سکندری را تازه ساخت فریدون حشمتی که باقی معدلتش بشیاد سم و بیخ فتنه و فساد از
جهان برانداخت -

فریدون حشمتی جشید جاهی سکندر شوکتی دارا سیاهی
زعدلتش چون رخ خوبان مهوش بیکجا جمع گشته آب و آتش

فلك اقتداری که ایوان کیوان باوجود علو مکان کینه زبنه آستان ملائک آشیان اوست و
سلطان صاحب دیوان چهارم که عطیه بخش جهان و باعث نظام دوران است کینه حاجب و پاسبان او -

سلبان شکوهی که در جمله ساز شکوه سلیمان بار گشته باز
زمین زنده دار آسمان زنده کن جهان گیر و دشمن برانگنده کن
اگر سایه بر آفتاب افکند در آن چشمه آتش آب افکند
وگر ماه نو را برانی دهد ز نقص خسوفش نجافی دهد
جهان بود چون کان گوهر خراب باآبادی افتاد از بن آفتاب
دکن دوزخی بود بی کار و کشت باری چنین تازه شد چون بهشت

نوبتیان سرا پرده مینا و مقیمان عالم بالا کوس دولتش بر بام افلاک میزند و سلاحداران صبح و
شام رمع و حسام او را از چشمه سار نصر من الله و فتح قریب برائی تملک میدان خاک آب میدهند جنت الماوی
و فردوس اعلی از رشک دارالامان روضه ملکش غیرت می برند پادشاهان روزگار و سلاطین نامدار از بیم تیغ آبدار
آتشبارش غرقه خون جگرند -

شاه قوی طالع پیروز جنگ کلین این روضه پیروزه رنگ
سرور شاهان بتوانا تری نامور دهر بدانا تری
داغ نهه ناصیه سرکشان تیغ زن کردن کردنکشان
معدلتش قاهر خونخوارگان مرحمتش چاره بیچارگان
خوب سر آغاز تر از خرمی نیک سر انجام نراز مردمی
جام سخارا که کفش ساقیست باقی بادا که همین باقیست

مصدوقه آیه وافى هدايه ربك يخلق مايشاء و بختار مصداق سياق مصراع - «ای کائنات را بوجود تو افتخار» خاطر ملکوت ناظرش کنجینه اسرار لاریبست و انامل فیاض ابواب اهل را مفتاح غیبی -

زهى ز بادیه آر کاروان اهل را انامل تو بسر حد آرزو شده رهبر

توقيع رفيع سروريش آيه يا ايها الناس قد جاءكم برهان من ربكم است و صد قلزم درجداول انامل فياض كم منشور جهانكبيرش انا جملناك خليفه في الارض است و بندگی درگاه عرش اشتباهش برسلاطين زمان فرض سدره المنتهه عظمت كبريا ثمره شجره اصلها ثابت و فرعها في السماء مبر سپهر كامكارى اختر سرج شهر يارى گوهر درج بختيارى مظهر الطاف الهى مظهر عنايات نامتناهى -

زهى دارنده اورنگ شاهى حوالت گاه تائيد الهى
پناه سلطنت پشت خلافت ز تيفت تا عدم موى مسافت
به تيف آهنيغ عالم كرفقى بزرين جام جاى جم كرفقى

ماحى آثار الظلم والظلميان ناشرمنشراعدل والاحسان باعث الامن والامان صاحب قرآن الزمان بالدلائل والبرهان السلطان ابن السلطان والحقاقان ابن الحقاقان حافظ قواعد الشرع المبين ناظم امور الملة والدين مروج مذهب الحق واليقين شهر يارى كه اسم همايوش كريمة هذا برهان مبين است و لقب همايوش ظل الله في العالمين -

خسرو تاج بخش تخت ستان بر سر تاج و تخت كنج فشان
مهدنى كآفتاب ابن مهداست دولتش ختم آخرين عهداست
همسر آفتاب و هم كف ابر هم پي شير و هم پيام هر بر
بجر و بر هر دو زير فرماش بجرى و برى آفرين خوانش
چون جهان زو گرفت يروزى فرخى بادش از جهان روزى

موسس اساس المدة والمظمة والحمة والاقبال نظاماً للسلطنة والخلافة والاجلال ابوالنصر برهان الملة والدين نظام شاه ابن نظام شاه ابن نظام شاه خلد اللهم ملكه وسلطنته و افض على العالمين بره و عدله واحسانه -

دارنده تخت پادشاهى داراى سپيدى و سياهى
سر خيل سپاه تاجداران سر جمله جمله شهر ياران
زين طائفه تا بدور اول شاهيش به نسل در مسلسل
گردنكش هفت چرخ كردان محراب دعائى هفت مردان
رزاق همه آسمان ارزاق سردار و سرى دار آفاق
لطف از دم صبح جانفشانتر زخم از شب هجر جانستانتر

فغفور گدای کیست باری
 یک عطسه ز بزم اوست گوئی
 بر بست اجل ره گر بزش
 در کینه چو روزگار قاهر
 لعل از دل سنگ خون برآرد
 پیدا شود ابر نو بهاری
 دریای روان فرات ساکن
 نو روز بزرگوار باشد
 صف بسته ستاره گردش انبوه
 کاید بنشانه گاه گلشن
 کاید بنزول صبحگاهی
 چشم بد کس ازو بود دور
 در عشق محمدی تمامم
 روزی کم آنچه در خیالست

قیصر بدرش جنبه داری
 خورشید بدان کشاده روئی
 بر هر که رسید تیغ تیزش
 در مهر چو آفتاب ظاهر
 چون خنجر جزع کون برآرد
 چون بزم نهد بشهر یاری
 دریا و فرات شد و لیکن
 آروز که روز بار باشد
 شاه است چو بدر طالع ازکوه
 یا چشمه آفتاب روشن
 یا پر تو رحمت الهی
 هر چشم که بیند آنچنان نور
 یارب تو مرا که ویس نامم
 زانسه که محمدی جمالست

فرمان قضا جریان واجب اطاعة والاذعان شاهی و مثال لازم الامتثال شهنشاهی لازال نافذاً
 فی الاقطاع والارباع شرف نفاذ و عن اصدار یافت که بنده درگاه اقل خلق الله تاریخ ملوک نامدار و سلاطین
 عالی مقداری که در ملک دکن صانهاالله عن الفتن لواء عظمت و کامگاری و رایت نصرت و بختیاری باوج فلک
 سروری و نامداری بر افزاخته سر بر سلطنت و مسند خلافت را بوجود باجود خود فلک اثر ساخته اند
 و کما ینبغی بلوازم نظام جهان بانی و مراسم انتظام کشورستانی پرداخته و درسک آبا و اجداد اعلی حضرت
 خاقان الزمانی انتظام دارند حسب المقدور جمع نموده تالیف نماید -

چون حلقه شاه یافت گوشم
 از دل بدماغ رفت هوشم
 فی زهره که سر زخط بتام
 فی دیده که ره به گنج یابم

اگر چه این امر خطیر زیاده از استعداد این حقیر است اما زبان عجز و انکسار در دیوان
 اعتذار نکته المامور معدود بگوش فصیحی بلاغت شمار و بلغای فصاحت آثار میرساند -

دل زجا وین پر و بال از جا
 من که و تعظیم جلال از جا
 جان بجه دل راه درین بحر کرد
 دل بجه گستاخی ازین چشمه خورد
 چون خجلم از سخن خام خویش
 هم توبه بختی باعام خویش

والنزام نموده و می نماید که درین نسخه شریفه، بابراد بعض آیات واحادیث ضروریة الذکر

اختصار نموده متعرض ابیات و عبارات عربی نگاشته عقد سخن را بجواهر اشعار فارسی که چون ترکیب زر و نقره صفت ترصیع دارد نظام و انتظام دهد چه درر غرر شعر که زاده صدف صدر و پرورده بحر فکر است زبور نو عروس نثر و آرایش مخدومه معنی بکراست و انتاج قره العین قبول و استعسان بازدواج نثر جزیل و نظم جلیل مستغنی از فکر -

سخنهارا به دستور خردمند
که گاهی طبع ازین آرام گیرد
زنظم و نثر خواهم داد پیوند
زمانی زان ذکر یک کام گیرد

و چون مقتضای مقام عدم تطویل و بسطت کلام بود عنان بکران قلم را از جولان در میدان فصاحت و سخن گسترى بصوب اختصار و ایجاز معطوف داشته حسب الامکان بنظام حکایات خجسته آیات و انتظام عبارات بلاغت سمات پرداخت -

دهلیز فسانه چون بود تنگ
میدان سخن فراخ با ید
کرد سخن از شد آمدن لنگ
تا طبع سوارئی نماید
اقرار سخن نشاط و ناز است
در مرحله که ره ندانم
با این همه تنگی مسافت
کز خواندن او بمحضرت شاه
ربزد کهر نسفته بر راه
انجامش رسانم از لطافت

اگر توفیق رفیق بوده باشد بیمن نائیدالمی و بفر دولت شهنشاهی گلستانی بیار ایم که شامی صحائف چون هوای روضه احباب وسیله زهت قلوب غمدیده باشد و بوستانی به پیرایم که نسایم لطائفش مانند زلال عنایت مآل واسطه شفای صدور ستم رسیده بود نفحات ریاض انس از نخلستان سلطورش در دمیدن و فتوحات گلزار قدس از بهارستان ظروف حروفش دروزیدن -

کنون گرسناز سپهرم بکین
کز و در جهان خوب کاری بود
بسازم یکی بوستان چون بهشت
گلش سر بسر در گویا بود
گلستانی آرام از خوش سخن
تنش از خرد زاده و جان پاک
بیافم یکی دبیه شاهوار
زجان آورم نآرو پودش فراز
کنون ناچه داری بیار ای خرد
بگویم بفرمان شاه زمین
ز من در جهان یادکاری بود
که خلدش به بینی نه اردی بهشت
درخت و گیاه مشک بویا بود
که هرگز نگارش نکردد کهن
ز دانش سرشته نه از آب و خاک
ز معنیش رنگ و زگوهر نگار
کم نام خسرو برو بر طراز
که گوش نیوشده زو بر خورد

کنون کان یاقوت دانش بکن
 ز دریائی اندیشه در بر فکن
 بجو اندرین کار جز کام شاه
 منه مهر بروی بجز نام شاه

چون این نسخه همایون بنام همایون حضرت خاقان زمان و سکندر دوران مرقوم میشود و در صدق اخبار وضحت آثار موقوف علیه سائر نسخ است او را به برهان آثار موسوم ساخت و از نوادر اتفاقات اسم مذکور بلسان عدد از تاریخ سال مبداء این مسطور ابضاح میکند رجا واقی است که بیمن توجه حضرت شهر یاری مقبول عالمیان گشته در اطراف جهان با باد صبا همعنان گردد و من الله الاعانت والیه التکلان - بر ضمائز درآک ارباب ادراک مخفی نماند که قبل از شروع در مقصود بذکر مقدمه ضروریه که در توضیح اصل کلام دخل تمام دارد اقدام نمودن از لوازم این مقام است بناء علیه عنان خامه عنبر شمامه بصوب ایراد آن معطوف گشت - پوشیده نماند که تاریخ در اصل لغت بمعنی خبرست از زمان که وقوع امر عظیم الشان در آن زمان متحقق گشته باشد مثل واقعه طوفان و هجرت حضرت خیر الانام و حبیب الرحمان علیه سلوات الله الملك المنان و غیرهما که اهل زمان آنرا مبداء و علامت معرفت شعور و سنین آغازند و تاریخی که در ولایت دکن حرسه الله عن الفتن شائع و متعارفست و در دفاتر الملك مرقوم و مثبت مبداء آن زمانی بوده که رقمه مشتمل بر خبر بعثت و نبوت حضرت خیر البریه بکجرات رسیده و شیوع این خبر در آن ملک جنت از هفت سال بعد از هجرت خیر البشر بوده لاجرم باین تاریخ هجری و تاریخ متعارف دکن تفاوت هفت سال بیش نیست و در اصطلاح تاریخ عبارتست از اخبار اعم ساله و آثار ملوک ماضیه و کیفیت اوضاع ازمنه مقدمه که مورخین هر حین جمع نموده در دفاتر و صحائف روزگار ثبت و مرقوم سازند و از زمانی که شعار اهل توحید و عرفان در ولایت خلد طراوت دکن صانها الله عن الفتن و الحن شائع شده وجوه دناپیر و رؤس منا بر الملك بنام نامی سلاطین اسلام زیب و زینت یافته است و رسوم بدعت لزوم کفر و ضلالت ازان دیار جنت آثار مرتفع گشته که مبداء آن از جلوس سلطنت سکندر ثانی سلطان علاء الدین حسن شاه بهمینست که در روز جمعه بست و هشتم شهر شعبان سنه ثمان و اربعین و سیمایه بوده است الی یومنا که از هجرت حضرت خاتم الانبیا هزار سال گزشته با اعلحضرت صاحب قرآنی ظل سبحانی خاقان الزمانی سلیمان الدورانی خدایگانی منع الله المسلمین بطول بقائه تحت لوائه الی یوم القیامه مجرّمه محمد سیدالانام و آله الکرام علیهم الصلوات والسلام بست و یک تن علی اختلاف الروایات از سلاطین عالی مقدار ذوی الاقدار مملکت دکن واحد بعد اخری سربرجهانی و مسند کشور ستانی را از وجود اقدس خود رشک فلک اطلس ساخته اند رجا واقی و اهل صادق است که اکنون که تحت سلطنت و مسند خلافت از فر بخت و فیض اقبال این خسرو فریدون خصال فرخنده فال باقصی مدارج کمال رسیده نا انقراض ماه و سال از تطرق فنا و زوال معصون و محروس باد -

تا نه گردد شاخ نیلوفر به بستان در ناب
 تا نه گردد در ناب اندر صدف نیلوفری
 دولت و نعمت خداوند اقرین با دا ترا
 تا ز دولت ملک سازی تا ز نعمت برخورداری

و چون بعضی ازین سلاطین با تمکین شهر گلبرگه را مستقر سریر سلطنت فرموده برخی در شهر بیدر لواء کشور کشتائی باوج سپهر مینائی بر افراخته اند و جمعی در دارالسلطنت احمدنگر حرسها الله عن الفتن والشربلوازم امور جهانبانی و مراسم نظام کشورستانی پرداخته بنابراین سلاطین سکندر تمکین سه طبقه باشند و هر طبقه یکی ازین شهر های جنت هوا را مستقر سریر سلطنت و خلافت ساخته اند امید که حق سبحانه و تعالی توفیق رفیق گرداند که احوال خیر مآل هر یک از طبقات قدسی صفات نائیه را در مقام خود بنوعی که از تاریخ ملوک و سلاطین هندوستان بنظر راقم حروف رسیده ببالغ کلامی بی زیاده و نقصان رقم زده کلك بیان سازد - انه بسمع و بیحیب -

طبقه اول در ذکر احوال خیر مآل سلاطین گلبرگه و ایشان با صحح روایات هشت تن بوده اند اول

ایشان خدا یگان اعلی علاءالدین والدنیا ابوالعظفر سلطان حسن شاه الولی البهمنیست

حضرت واجب الوجود بی انباز و واجب الوجود بی تاویل مجاز جل سلطانه و عظم برهانه چون قامت قابلیت مقبلی را بجماعت با کرامت دولت ابدی و سعادت سرمدی بیارآید و سابقه عنایت ازلی چون رقم اختصاص بر صفحه حال دولت مندی کشد مقالید مرادات و مفاتیح مدعیات در قبضه اقتدار او سپارند -

کلید فتح اقالیم در خزانه اوست کسی بقوت بازوی خویش نکشاد است

رابطه ارادت لم یزلی چون بررفت منزلت صاحب دولتی تعلق کبیرد عروج بر معراج معالی و ارتقا بر معراج سروری بیای مکتب و همش آسان گردانند نهال دولتی که پرورده جوئیبار توفیق الهی بود از تند باد حوادث روزگار گزند نباید -

بزرگ کرده او را فلک نه بیند خرد عزیز کرده او را جهان ندارد خوار

صدق این مقال و برهان این قیل و قال صورت حال فرخنده فال و مبادی احوال خیر مآل بادشاه فریدون خصال خورشید نوال سلطان علاءالدین حسن شاه گنگوئی بهمنیست و آنحضرت اول پادشاهی است که در ولایت خلد طراوت دکن صانها الله عن الفتن اعلام اسلام بر افراخته شعار ارباب ایمان و عرفان دران دیار جنت آثار شایع ساخته و رسوم بدت لزوم کفر و زندقه را برانداخته است چهره کشایان غرائب حکایات و صورت آرایان عجائب روایات در مبادی حال آن شهریار فرخ فال ستوده خصال اقوال مختلفه روایت فرموده اند که ایراد مجموع آنها باعث تطویل کلام و بعد تمام از نظام و ترتیب این مقام میگردد لاجرم عنان یکران قلم مشکن رقم از ایراد روایات مختلفه اعطاف یافته بذکر روایتی که صاحب عیون التواریخ و دیگر مورخین سلاطین هند نقل نموده اند و بصحت این روایت مزید وثوق بود پرداخت از نقله اخبار سلاطین نامدار بصحت پیوسته که نسب بزرگوار آن شهریار عالی تبار به بهمن اسفندیار منتهی میگردد و باین اعتبار آن خسرو معدلت شمار به بهمنی اشتهار یافت و آنچه در بعضی کتب انساب اولاد آدم بنظر راقم رسیده نسب سلطان حسن به بهرام گور منتهی میگردد باین طریق که سلطان علاءالدنیا و الدین حسن بهمنشاه بن کیکاوس محمد بن علی بن حسن بن بهنام بن سیمون بن سلام

بن نوح بن ابراهیم بن نصیر بن منصور بن نوح بن صانع بن بهرام بن شهرین بن شاد بن نوشین بن داؤد بن بهرام گور و الله تعالی اعلم بحقیقه الامور و چون در دارالسلطنه انا جملناک خلیفه فی الارض منشی جف القلم بما هو کابین به پروانچه^۱ نصیب به من نشاء منشور خلافت روی زمین بنام نامی سلطانت علاءالدین حسن شاه بهمنی موشخ و مزین ساخته بود بحکم سی قدیر جل برهانه عن الشبه و التظنیر آن سلطان یوسف صورت حسن سیرت روشن ضمیر از تقلبات ادوار و تغییرات فلک دوار کجرفتار و ناسازبهای زمانه جفا کار در روزگار سلطنت شهریار عالی مقدار سلطان محمد تغلق شاه که پادشاه باسقلال اکثر بلاد و جبال هندوستان بود بدارالسلطنت دهلی که مهبط سلاطین کامگار و ملوک نامدار است نزول اجلال فرموده بنا بر مصلحت روزگار اظهار حسب و نسب بزرگوار خود که ابا عن جد تا کیومرث شاه و شهر یار بوده اند فرموده در سلك ملازمان سلطان محمد تغلق شاه انتظام یافت از اتفاقات حسنه دران ایام روزی سلطان المشاخ و الاولیا برهان المعارف و الاتقیاء قطب فلک معرفت مرکز دائره حقیقت و طریقت شمع بزم قدس محرم خلوت خانه انس-

سراج حائقه ترک و تجرید امیر بارگاه قسری و توحید
صورت سروستان طریقت بمعنی شمع ایوان حقیقت

شیخ مسیح دم خضر لقا شیخ نظام الدین اولیا قدس الله سره العزیز دعوت عالی فرموده بود و سلطان جهان محمد تغلق شاه نیز دران محفل فردوس محل تشریف قدم ارزانی نموده بود اتفاقاً در وقت معاودت سلطان محمد تغلق شاه حضرت سلطان سکندر توان دارا نشان علاءالدین و الدینا حسن شاه الولی البهمنی بدر صومعه شریفه حضرت ولایت پناهی رسید شیخ کاهل بنور باطن دریافته بخادم فرمود که سلطانی بدررفت و سلطانی بدرست او را درآرید خدام عقبه سدره مرتبه آن مقرب بارگاه الهی چون حسب الاشارة حضرت ارشاد پناهی آن نفاوه دودمان بهمنشاهی را در آوردند حضرت شیخ مقدم مکرم آنحضرت را بتغلب تمام تلقی فرموده بزبان تعمیه آنحضرت را بسطنت و خلافت قطری از اقطار مرزده داده بزبان وحی ترجمان گذرانید که -

عالم زنت خیز و قدم نه که مدتیست در انتظار دولت تو بوده روزگار
اسفندیار ملکی و دارای دین و داد زیشان هزار سال بهمانی بیادگار

گویند شیخ زمان یک کرده نان مانند خورشید درخشان بر سر انگشت سبابه نهاده بحضرت سلطان داد و فرمود که این چتر سلطنت و خلافت است که تا اقراض دور زمان درین دودمان عالی شان افراخته خواهد بود سلطان از اشارت بابشارت حضرت شیخ بزرگوار بسطنت امیدوار گشته از ملازمت شیخ مراجعت فرموده خیال جهانگیری و اندیشه کشور کشائی در خاطر ملکوت ناظرش استقرار یافت و چون درین سال اختلال تمام به بنیاد دولت سلطان محمد تغلق شاه رام یافته بود و هر یک از امرا و وزرا که در قطری از اقطار ولایات بودند سراز چنبر اطاعت و انقیاد بیرون آورده قدم در پادیه بغی و عناد نهاده در هر گوشه

قتنه انگیزها می نمودند در خلال این احوال سلطان علاءالدین حسن شاه نیز با جمع از دلاوران و بیکه جوانان افغان و غیره که هریک از آنها نهنک لجه و غا و شیر بیشه هیجا بودند بولایت دکن که حضرت شیخ زمن ضمناً بآن اشاره فرموده بود توجه نمودند و در بلدۀ دولت آباد رحل اقامت انداخته انتهاز فرصت می نمودند در خلال این احوال منهبان بسمع سلطان محمد تغلق رسانیدند که امیران صده و حشمی که بضبط سواحل ملک گجرات معین بودند سر از چنبر اطاعت و انقیاد بیرون آورده قدم دربادیۀ بغی و عنساد نهاده اند و دست بغارت و تاراج اموال مسلمانان کشاده و خزائنه که مصحوب یکی از امراء گجرات بدارالملک دهلی مرسول بوده بیاد غارت و تاراج برداده جمع کثیر از ایشان را بقتل آورده اسب و اسباب و اموال ایشان بالتمام نهب نموده اند و امراء گجرات که از اطراف ولایات بمجهت دفع آن قتنه و فساد حرکت نموده اند و انهباز یافته آکنزی به تیغ بیدریغ مقتول گشته بقیۀ السیف عنان بصوب فرارافتۀ سلطان محمد تغلق از استماع قتنه گجرات قلق و اضطراب بسیار فرموده بنفس خود متوجه رفع آن قتنه شد و چون قتلغ خان که حاکم دولت آباد بود و بیمن عدالت و شجاعت و حسن تدبیر آن وزیر صافی ضمیر مردم آمدک از قتنه و فساد ایمن و مطمئن بودند قبل از حدوث قتنه گجرات بموجب فرمان سلطان متوجهه درگاه تغلق شاهی گردیده بود و عالم ملک برادر خود را به نیابت گزاشته در اثناء راه بخاطر سلطان محمد تغلق شاه رسید که چون ولایت دولت آباد از وجود قتلغ خان خالیست بیکن که امیران صده آجا نیز اقتدا محشم گجرات نموده قتنه انگیزی کنند بنابراین جمعی از امرا را بدولت آباد فرستاد که امیران صده دولت آباد را باردوی سلطان ملحق سازند ، امرا حسبالحکم بدولت آباد آمده امیران صده اطاعت فرمان سلطان نموده با اتفاق امرا بصوب اردوی سلطان روان گردیدند در اثناء راه خوف و هراس بریشان غالب گشته نیم شبی باهم اتفاق نموده بر لشکر سلطان ریختند و چون لشکر غافل بود اکثر آجماعت بقتل آمده بقیۀ السیف گریختند و صد محنت جان ازان بلیه بتک با بیرون برده خودرا باردوی سلطان رسانیدند و امیران صده بعد از انهباز لشکر سلطان بدولت آباد مراجعت نموده اسماعیل منخ افغان را بسلطان ناصرالدین ملقب ساخته بر تخت سلطنت نشاندند و برسم ملوک نثارها بر فرقی افشاندند و عالم ملک که از خوف درقلعه دیوگیر محصر گشته بود چون با آجماعه سلوک پسندیده نموده بود اورا امان داده رخصت نمودند و چون درین وقت سلطان خجسته خصال فرخنده فال علاء الدنیا و الدین حسن شاه الولی البهمنی با فوجی از فدویان خویش در دولت آباد بود بحسب ظاهر و بنابر مصلحت وقت بانجماعت دم مصادقت زده انتهاز فرصت می نمود که کی لطیفه غبی روی نماید و در بعضی تواریخ هند چنین مسطور است که سلطان حسن قبل از استیلا بر ملک دکن در سلک جنود سلطان تغلق شاه منتظم بود و بمحافظت ولایت دکن اشتغال داشت و چون در دولت آباد چنین قتنه روی نمود و اسماعیل منخ که اول او را بسلطنت برداشته بودند قابل آن ، نبود کافه سپاه بتکلیف بسیار سلطان حسن شاه را بر سریر سلطنت مملکت دکن متمکن ساختند و هو اعلم بحقیقه الحال بالجمله چون سلطان محمد تغلق بگجرات رسید جمعی که بغی ورزیده بودند در مقام مقابله و مقاتله در آمده بعد از کوشش بسیار قرار بر فرار دادند و برخی اغلب تیغ دلیران سلطانی گشته بعضی خود را بدولت آباد رسانیده با اسماعیل منخ و تبعش پیوستند سلطان

محمد تعلق چون از دفع فسدۀ کجرات فارغ گشته خبر طغیان امیران صده دولت آباد بسمعش رسید با لشکر قیامت حشر بانصوب حرکت فرموده اسماعیل مخ نیز مستعد بیکار و ساحت کارزار گردیده بقدم جلادت در برابر لشکر سلطان صف آرای شد اما چون لشکر سلطان محمد باضماف مضاعفه از متابعان اسماعیل افغان بیشتر بود هر چند کر و فر نمود سودی بران مرتب نبود آخر الامر لشکر سلطان غلبه کرده دولت آبادیان روی بانهزام نهادند اسماعیل مخ بقلعۀ دیوگیر نحسن جسته خدایگان اعلیٰ علاء الدین والدینا ابوالمظفر سلطان حسن شاه باسیاه خاصۀ خود راه کلبگره بیش گرفت سلطان محمد قلعه دولت آباد را محاصره نموده ملوک عمادالدین سرتبز را با جمعی از دلیران خونریز از عقب سلطان علاء الدین نامزد فرمود در خلال این احوال باز از کجرات خبر رسید که ملوک طغی طغیان ورزیده سر از ربقه اطاعت بیرون برده لاجرم سلطان جمعی از امراء دلیران را در دولت آباد گذاشته خود بجانب کجرات رایت عزیمت برافراشت اما چون ابوالمظفر سلطان علاء الدین حسن شاه از تعاقب سیاه دشمن آگاه گشت با فوجی از مبارزان میدان کین بر دشمنان کین ساخته بیک ناگاه برسر ایشان تاخت و عمادالملک را بقتل آورده سنک تفرقه در سلک جمعیت لشکرش انداخته منهزم ساخت -

شب تیره رفتند کند آوران چوشیر ژبان بر سر مهتران
دران شب دلیران نصرت شمار بکشتند از نشان فزون از شمار

و هزمتیان را تعاقب فرموده عنان یکران بصوب دولت آباد منعطف ساخت چون خبر قتل عمادالملک و هزیمت سیاهش و رسیدن سلطان علاء الدین حسن و اتباعش بسمع امرای که بمحاصره اسماعیل مخ اشتغال داشتند رسید پای ثبات و قرار شان یکبارگی از جای رفته چون طاقت مقاومت نداشتند ناچار حصار را گذاشته رایت هزیمت برافراشتند -

از آوازه شاه صاحب قران فرو ریخت از هم سیاه جنان
ندیده کس از دور کرد سوار کزیدند یکسر طریق فرار

و سلطان جهان بافتح و ظفر همعنان شهر دولت آباد را از فر مقدم همایون غیرت فرای روضه رضوان و باغ جنان ساخته رایت مغاخرت بذروه آسمان برافراخت و اسماعیل مخ از قلعه دیوگیر بزرگ آمده بطوع و رغبت ترک سلطنت نموده خطاب سلطان ناصرالدین را که قبل ازین بجهت او قرار داده بودند گذاشته خود را بنسب الدین موسوم ساخت باجمله مجموع لشکر و حشم و طوائف بنی آدم بر سلطنت سلطان علاء الدین حسن اتفاق نموده در نهم ساعت روز جمعه بست و هشتم شهر شعبان المعظم سنه ثمان و اربعین و سیبماه و یروایتی روز جمعه بست و چهارم شهر ربیع الثانی سنه مذکوره که هوای آرزو از غبار بهشت صافی بود و ساغر شادمانی را راحت و کامرانی ساقی ابواب آمال بر روی اقبال کشاده بود و غنچه امید در چن نوید شکفته، مهندس بنائید آسمانی تقویم سعادت را از جداول زنج غنایت استخراج نموده وباصطراب فتح و فیروزی ارتفاع اختر خسته فال اقبال بازجسته اسماعیل مخ و

سائر امراء و سپاه چتر لعل پادشاهی بر فرق فرقد سای آن سایه الهی افراشته تخت سلطنت بزبور وجود باجود آن خسرو عالی کهر داد کستر زب و فریافت و ششمه الطاف بیدریغش بر اطراف مملکت نافته عرصه گیتی را از غبار وحشت و اندوه بیرداخت سرابردۀ بسطت جاه پیرامون زب مسکون در کشید و قبه بارگاه رفعت و جلال از سائبان سپهر در گذزاینده بساط امن و امان گسترانید و بسکندر ثانی ابوالمظفر مکنی کشته بسطغان علاءالدین حسن شاه الولی البهمی ملقب و مخاطب گردید -

بروزی که نیک اختری یار بود	نمودار دولت پدیدار بود
گزیده ترین روزی از روزگار	چو عید همایون بفضل بهار
بر افراخت شاه جهان تاج زر	بر افروخته تخت شاهی بفر
کمر بست با فر شاهنشهی	جهان گشت او را سراسر رهی
فلک بنده و روزگارش غلام	زمانه مطیع و جهانش بکام

امراء و وزراء و رؤسای سپاه ظفر پناه به بیعت میادرت نموده حلقه اطاعت و انقیاد در گوش جان کشیده اوامر و نواهی آن زبینه اورنگ شهنشاهی را جازم و ملازم گردیدند و کمر بندگی بر میان استوار ساخته براسم نهیت و نثار پرداختند و زبان بدعا و نناء آن خسرو بهمین لوا کشادند -

که ای فر فرخنده ات زب گاه	ترا زبید آئین تخت و کلاه
دل ما یکایک بفرمان تست	همه جان ما زیر پیمان تست
چو شستی بشمشیر هندی زمین	بآرام بنشین و رامش گزین

بالجمله سلطان گردون توان بسط بساط امن و امان فرموده بضبط مملکت و تدبیر امور سلطنت و مصالح رعیت بنوعی قیام و اقدام نمود که آثار مفاخرش طراز تواریخ سلاطین رفیع مقدار گردید و ذکر خصال پسندیده اش دیباچه مآثر ملوک گردون اقتدار سزید در روزگار فرخنده آثارش دست ظلم هیچ ظالم حلقه تشویش بر در خانه رعیتی نزد و پای هیچ سم پیشه صاحب سرای کسی را بکام مناقشت و مزاحمت نسیرد -

هر خوشدلی کز اهل جهان فوت گشته بود	آرا بیک لطیفه قضا کرد روزگار
محتاج بود ملک به پیرایه چنین	آخر مراد ملک روا کرد روزگار

سلطان جمعی از لشکریان مریخ انتقام را از عقب امراء محمد تغلق که بهزیمت رفته بودند نامزد فرموده نظام الملک که سر کرده لشکر مغلوب مخذول بود مقتول گشته بقبه السیف بهزار محنت خود را از آن مهملکه جان ستان بر کران کشیدند و چون سلطان جهان را از دفع دشمنان فراغت روی نمود پرتو التفات و اهتمام بحال امراء ظفر فرجام و دلیران بهرام انتقام که دران محاربه داد مردی و مردانگی داده بودند انداخته هر یک را فراخور استعداد بمناسب مناسب و خطابه‌های لایق موافق سرافراز ساخت از انجمله عین‌الدین که یکی از امراء سلطان محمد تغلق بود و با محمد

پسرش بملازمت ابوالمظفر سلطان علاءالدین حسن شاه استعماذ یافته بمخاطب خواجه جهانی مشرف شد و تهور شیر خانی خطاب یافته ملک هندوی ترک بمخاطب عمادالملکی و منصب صاحب عرضی ممتاز گشت حسامالدین اچچی نائب و وزیر شد و ژکا جوت سید رضی الدین که از اولاد زید شهید بود قلب الملکی خطاب یافت ملک شادی نائب باربیک شده شمس رشیقی حاجب خاص گشت و حسین که خود را بر عماد الملک زده بود گرشاسپ خطاب یافت و قوربیک میسره شد و میر سقوش الدین قور بیک میمنه گردیده میرم نائب قوربیک میسره و علاءالدین نائب قوربیک میمنه شد و شرف فارسی عمده الملک و دبیر گشت و قاضی جلال که در اوره از سلطان محمد تغلق برگشته مقبل نام حاکم اوره را کشته بسطان بیوسته بود بمخاطب قدر خانی مخاطب گشته محمد پسرش ازدرخان شد بالجمله بعضی از امرا بمخاطب خانی و ملکی مخاطب گشته برخی بالقاب قدیم ماندند و بعضی از خدام کریاس گردون اساس باشتغال دیوانی مقرر گردیدند چنانچه حسن ابن توران خازن شد و پسر مبارک خان شهنه فیل شد دواتدار و ملک چچیو سیدالحجاب و قاضی بهاءالدین حاجب قصبه و قبا و آخر یکی میمنه و خلاصه آخر یکی میسره گشتند و دولته شهنه بارگاه و شهاب سالار خوان که باصطلاح دکن چاشنی گیر میخوانند و علیشاه سربرده دارگشته جمعی تابع او شدند و هر یک از امرا و وزرا و نامداران سپاه ظفر پناه باندازه مرتبه خود بمقاضه و جاگیر سر افراز گشته قصبات و پرگنات اقطاع یافتند و فراخور آن لشکر و خدم و حشم نگاه داشتند و سلطان کیتی ستان امراراجبته ضبط ولایات و ترتیب سپاه مرخص فرموده هر یک متوجه ولایات خود شدند ازانجمله خواجه جهان به کلبه که و سکندرخان به بیدر و قیرخان به کوثر و صفدرخان سست عهد بسکرکه بساغر مشهر گشته و حسین گرشاسپ به کوتگیر مرخص شد و دیگر سران سپاه بمحکم سلطان دین پناه بنهب و ویرانی ولایت کفره مامور گشتند عمادالملک و مبارک خان بامر سلطان برای تاخت تاآب تاوی تاختند و ولایات هندوانرا ویران ساخته از عبده اوئان هرکرا یافتند سرش را از ملک بدن دور انداختند از جمله ولایت دنکری را تاخته سر را منات لعین بریده ازانجا به جنجوال رانده آن قلعه را پامال ساخته سردال مهد را بریده بدن آن بی دین را در خاک انداختند -

ساتن که بی سر شد از تیغ تیز نه دست نبرد و نه پای گریز
هر آنکه نه شد کشته از تیغ و تیر به بردند غارتگرانش اسیر
زن و بچه و خان و مان هرچه بود گرفتند و تاراج کردند زود

و امرای دیگر که حسب الحکم سلطان فریدون فر بضبط ولایات شتافته بودند ازانجمله گرشاسپ که بکوتگیر مرخص شده بود در اثناء طریق از کندهار دکن که اکنون بقندهار اشتهار دارد خبر رسید که جمعی از ترکان لشکر سلطان محمد تغلق که در قندهار بودند چون دیدند که سلطنت دکن بر ابوالمظفر سلطان علاءالدین شاه مقرر گشت شی بغوغا قلعه قندهار را قابض گشته سر بطاعت سلطان نهادند و اکراج گریزان سوی بودن رفت و عیال او بدست ترکان اسیر گشت درین باب مکتوبی بگرشاسپ نوشته اظهار اقباض نمودند -

که شاه جهان را همه بنده ایم فرمان و رایش سر افکنده ایم
 کرشاسپ از استماع این خبر مسرور گشته مکتوبی مشتمل بر مدح و نثای ایشان مرسل داشته
 آنجماعت را بمتایت بیغایت پادشاهی امیدوار ساخت و خود نیز متعاقب مکتوب باصوب شرافت ترکان استقبال
 بموده شرط خدمت بجای آوردند کرشاسپ از آنجا بکوتهگیر رفته شاه دنگر را محصور ساخت بعد از چند روز اهل
 حصار زنهار خواسته امان یافتند و حصار تسلیم نموده برعقی و مالگذاری قرار دادند و چون منبهان خبر
 آن فتوح را بمسامع عز و جلال سلطان مالک سنان رسانیدند باعث انتعاش ضمیر انور همایون گشته بموجب
 فرمان قضا جریان در شهر و توابع طبل شادی کوفته مردم خوشحالیها نمودند -

همه شهر جشن و همه سور سور بهر گوشه صحبت بهر جا حضور
 همه مملکت گشته عشرت سرای مغانی بهر پرده عشرت سرای

و سید رضی الدین قطب الملک که متوجه مندری بود هم از راه بزم توجه نموده آنرا ضبط فرمود و بعد
 از آن متوجه انکوت گشته آنرا نیز بصرف خویش در آورده معاودت نموده آنرا سیدآباد نام نهاد و از زمین
 داران آن بلاد هرکس اطاعت حکم را کردن اقیاد نهاد اقطاع او را برو مسلم داشته دست تعرض سپاه
 از دامن عرض و مال او کوتاه ساخت و هرکس سر از ربه اقیاد بیرون برده عاصیه عسبان بر پیشانی
 طغیان بست ملک و مال او را بیاد نهب و تاراج داده نام او و تاباناش از صفحه روزگار بر انداخت
 و باوجود قلت سپاه و اعوان سه چهار حصار نامدار از معاندان قهراً قهراً مستخلص ساخت -

سپاهش چو آهنگ ابلغار کرد ولایات دشمن تگو نثار کرد
 بغارتگری چون کشادند چنگ بیفتاد آن کشور از آب و رنگ
 امان یافت هرکس که گردن نهاد شده عاصیان را سر و زر بیاد

و قیرخان که گوتر اقطاع یافته بود و متوجه آصوب شده در اثناء راه عنان بکران بصوب قلعه کلیان
 معطوف ساخته قریب پنجاه روز اهل حصار را محاصره نموده بعد از مجز و استغاثه مجزه آنجا امان یافته حصار را تسلیم
 نمودند و مال امانی پذیرفته در ملک سائر رعایاه مالک محروسه انتظام یافتند و چون قلعه کلیان بمون ملک
 دیان مفتوح گشت عرضه بخدمت سلطان مرسل داشته بشارت فتوحات مجدد در پایه سربر خلافت مصیر مرفوع
 گردانید و در شهر دولت آباد بامر سلطان با دین و داد طبل شادی کوفته دولت آباد بفتح آباد موسوم گشت و تا یک
 هفته اوقات طبقات مردم بمراسم عیش و سرور گذشت -

بر آراسته دست مجلس تمام نوازندگان می و رود و جام
 بتان پیرویش برامش گری همه شیوه سابقان دلبری
 جهانی بشادی بیاراستند بهر جای رامش گران خواستند
 همه مملکت گشت آراسته در و بام و دیوار پرخواسته
 می ازغوانی بزرین قدح بمیخواره افکنده عکس فرح

و سکندرخان که حسب فرمان قضا جریان سلطان مالک سنان با لشکر بصوب بیدر روان گشته بود از

آنجا متوجه ملکمیر شد و هندوان آنجا چون چیره دستی ترکان شنیده و دیده بودند از ستیز و آویز احتراز لازم دانسته قدم اطاعت در جادهٔ انقیاد نهادند و گردن مجنبر رعیتی و مال‌گذاری در داده از سلطوت سیاه سکندر خان امان یافتند سکندر خان بعد از معاودت مکتوبی بکنانایند که والی ولایت تلنگ بود مرسل داشت مضمونش آنکه لله الحمد که حق سبحانه و تعالی که واهب العطا باست بمحض لطف و کرم خود سر بر سلطنت مملکت دکن را از یمن مقدم مکرم شهریار عالم خدایگان اعلیٰ علاء‌الدین والدنیا ابوالمظفر سلطان علاء‌الدین حسن شاه را بذروهٔ مهر و ماه بر افراخته بر مراتب رفیعۀ سلطنت ولایت هندوستان رسانیده و اسباب مکت و حشمت آنحضرت را از کارخانهٔ قضا آماده و مهیا ساخته است و همهٔ روزه فتوحات بر منصهٔ ظهور جلوه می‌نماید و هنوز این از نتایج غرهٔ دولت روز افروز است -

باش تا صبح دولتش بدمد که هنوز این نتیجهٔ سحر است
و چون سفوف سیاه بوجود فیلان کوه بیکر مانند سد سکندر سمت کانهم بنیان مرصوس می‌یابد و تا غایت فیلی که لایق درگاه عرش اشتباه بوده باشد در سرکار شهریار کامگار بهم نرسیده وظیفهٔ دولتخواهی و نیکو اعتقادی آنکه چند زنجیر فیل که لایق درگاه سلطان بی شبه و عدیل بوده باشد مرصوم دارد تا باعث ازدیاد توجه و الطاف نامتناهی شهنشاهی گشته در سلک منظوران انظار خورشید آثار شهریاری اندراج یابد والسلام چون مکتوب سکندر خان بکنانایند رسیده بر مضمون خیرمشحونش اطلاع یافت جوابی مشتمل بر اظهار اطاعت و انقیاد در قلم آورده با عهد نامه بجناب سکندر خان ارسال داشت و اظهار آرزو مندی ملاقات سکندر خان نیز بسیار نمود لاجرم سکندر خان با سپاه کران متوجه ولایت تلنگ گشته ملاقات طرفین روی نمود کنانایند خدمات شائسته و پیشکش‌های لایق کشیده بمنایات بیغایات خسروی امیدوار گردیده دو زنجیر فیل بیستون هیکل با دیگر تنسوقات و هدایا که لائق درگاه شهریاری باشد مصحوب سکندر خان بدرگاه سلطان مرسل داشت بعد از فصول و نزول سکندر خان به بیدر فیلان را با دیگر هدایا به پایهٔ سر بر سلطنت مسیر فرستاده حقیقت دولتخواهی کنانایند مرفوع داشت سلطان فرمانی مشتمل بر عنایت بیغایات شاهانه بسکندر خان در قلم آورده اورا بچتر سر افراز فرمود و کنانایند نیز بمواطف خسروانه ممتاز گشت -

ذکر مخالفت اسماعیل مخ و مال حال او

اما اسماعیل مخ که ترک سلطنت نموده نهانه اکار که قریب تزدل و جاکمندی است در وجه انعام او مقرر شده بود بعد از آنکه چند وقت دران دیار بفرایح بال روزگار گذرانید غول نفس او را از راه برده بدست شحنت اندوه سپرده و غافلانه قریب جهان خورد تبیین این مقال و تفصیل این اجمال آنکه نراین بی دین لعین او را از راه برده بنوید شاهی فریفته در بادیهٔ غوایت و ضلالت انداخت آن بی‌خرد نیز بسوگند و عهد نراین قریب خورده رایت طفیان و کفران بر افراخت و در قتنه و فساد کشوده در خون خویش سعی نمود آخر الامر نراین بدعهد رقم نسیان بر عهود خویش کشیده آن افغان نادان را مقید نموده بعد از چند روز مسموم ساخت و چون نراین ملمون خود را از مطیعان سلطان محمد تعلق می نمود خواجه جهان حسب فرمان سلطان از مبارک آباد مرچ بزمیت گوشمالی و استیصال

آن نکوهیده فال حرکت نموده ملک قطب الملک نیز از مندری بیاری خواجه جهان رسید و هر دو وزیر صائب تدبیر بانفاق متوجه گلبگره شده نکیب وار حصار گلبگره را احاطه نموده اهل حصار را در مضیق فلاکت و هلاکت انداختند بضرر توپ و منجنیق برخی از برج و باره را ویران ساختند بوچاریدی که مقدم آن حصار بود هر چند بمکر اخبار موحش اشتها داد که شاید سبب تفرقه و انکسار دلیران شجاعت آثار شود نتیجه این مقدمات تقیض مطلوب او روی نمود آخر الامر چون از تنگی آب کارمحصوران باضطراب کشید بقدم عجز و استغاثه پیش آمده الامان گویان کمندها بسته خود را از حصار بزیر افکندند لشکر فیروزی اثر از اطراف به برج و باره حصار برآمده رایت تسلط و استکیار بر افراشتند و دست بقتل و غارت گشاده خلق بسیار بدارالبوار فرستادند و بوچاریدی را اسیر ساخته با فتح نامه بنیایه سریر سلطنت مصیر مرسل داشتند و خواجه جهان در شهر گلبگره بر مسند حکومت نشسته ابواب عدل و انصاف بر روی ابواب و اهالی و سائر سکنه آن بلده و اطراف برکشاده بتلطفات و تفقدات باعث جمعیت و اطمینان خاطر پربشان ایشان گشت بعد از مدتی که بفراغ بال اوقات بمدل و داد مصروف داشت خبر بدو رسید که در سیاه سکر فتنه حادث شده صفدرخان که قلمه کتبا را محاصره نموده خلق بی شمار دران حصار از قحط و وبا متوجه بادیه فنا شده بودند بوسی کپرس و محمد ابن عالم و تنهو علمبک و دیگر اشرار بقتل آمده مفسدان از قتل صفدرخان بسکر رفته آن حصار را مسخر نموده استوار ساخته اند علی الاچین و فخرالدین مهرور باحیله ازیشان فرار اختیار نموده خود را از میان مفسدان بدر انداخته اند چون خواجه جهان بی فرمان سلطان بجانب مفسدان لشکر ساختن مصلحت ندید لاجرم بمقتضای وقت مکتوبی بارباب فساد فرستاد که کشتن حرامخوار بسیار خوب واقع شده اکنون باید که بی توقف متوجه این صوب گشته از اموال و اقبال و اسبان و اسباب او آنچه بوده باشد با خود بیاورند تا بنیایه سریر خلافت مصیر مرسل گردیده بمواطف پادشاهانه اختصاص یابند و الا بی اختیار دست از اموال و حصار بل از حیات مستعار باز خواهند داشت محمد ابن عالم تنهو علمبک را نزد خواجه جهان فرستاد پیغام داد که حکایت مال و منال که بما منسوب میسازند خیال محال است اگر محال ما بما گذاردن مطیعیم و فرمان بردار والا کرا مجال که خیال استصال ما بخاطر گذراند چون تنهو ابن خبر بخواجه جهان رسانید او را مقید ساخته حقیقت حال بنیایه سریر ثریا مثال عرضه داشت حکم جهان مطاع صادر شد که خواجه جهان بمجرد رسیدن فرمان از آب چهنور عبور نموده درانطرف زود فرود آید و ازان مقام بهیچ طریق در مقام کوچ در نیاید تا موکب همایون سایه نصرت بران ولایت اندازد خواجه جهان بموجب فرمان سلطان گردون جناب درانجناب آب مقام نموده همه روزه دلیران لشکر را بتاخت اطراف ولایت مفسدان میفرستاد و رعب و هراس در دل ایشان می انداخت و سلطان بواسطه محمد تغلق دارالسلطنه دولت آباد را خالی گذاشتن و با طرف مالک شتافتن مصلحت نمیدید.

ذکر توجهه رایات فتح آیات سلطان بصوب گلبگره

بجهت دفع مفسدان چون دو ماه سیاه خواجه جهان بامر سلطان بحرو بر در کنار آب چهنور مقام نمود شبی بامر خالق معبود سلطان را در واقعه پیری که سیمای رفعت ربانی از ناصیه

اولاًئع بود از انقراض دولت محمد تغلق شاه آگاه ساخته و باستقرار سلطنت درین دودمان عالی نژاد بشارت داد.

همیخواند بر شهر یار آفرین که بی تو مبادا کلاه و نگیین
خدایت بهر کار یاری دهاد زچشم بدان رستگاری دهاد

سلطان ثریا جناب در اثناء خواب جزم نمود که آن پیر اویس قرنی بود و چون سابقاً مذکور شد که سلطان مرید و ممتقد شیخ نظام‌الدین اولیا بود و شیخ کامل سلطان عادل را باسلطنت نوید داده بود هرگاه سلطان را مشکلی پیش آمدی در خواب حل آن بسلطان تعلیم نمودندی لاجرم سلطان چون بخت جوان خود از خواب بیدار شده بجمیع سپاه ظفر پناه مثال داد.

بیسارست لشکر بآئین و ساز همه چنگ جویان دشمن گداز

براهمنونی بخت جوان قرین فتح و فیروزی در خجسته تر روزی از دارالسلطنت دولت‌آباد آیات اعلی بجانب گلبرگه در حرکت آمده قدرخان وگرشاسپ و عمادالملک و عضدالملک و غیر ایشانرا از امرا در دولت‌آباد گذاشته با سپاه خاصه که پیوسته ملازم رکاب همایون می بودند رایت فیروزی آیت بر افراشت.

ز کوس شهنشه بر آمد خروش سپاهی چو دریا درآمد بجوش
شد از جوش فولاد پوشان ستوه همه دشت و صحرا و هامون وکوه

بعد از طی مسافت ظاهر شهر گلبرگه مخیم اردوی همایون گشته اهالی آنجا بمراسم استقبال و لوازم پیشکش و زمین بوس استعجال نموده از خاک درگاه عرش اشتباه جلای باصره و حنوط جباه حاصل ساختند و زبان بدعائی دوام دولت ابدیه الاتصال کشاده صیت آن در کنبه دوار انداختند.

جهان آفرین تا جهان آفرید چو تو پادشاهی نیامد پدید
جهان مر ترا داد یزدان پاک زتابنده خورشید تا تیره خاک
بگیتی همه خوبی از داد تست کجا هست مردم همه یاد تست
توئی در جهان شاه بیدار بخت ترا دیده دولت سزاوار تخت
درخشنده نیفت عدو سوز باد درفش و سنان از تو فیروز باد

سلطان اهالی و اعیان گلبرگه را بعباطف خسروانه مخصوص فرموده هر کدام را از قدر رتبه خویش بیش نواخته بانعام خلعت و تشریف ردیف ساخت.

جهان بان بر ایشان ستایش گرفت جهان آفرین را نیایش گرفت
بسی خواند بر هر یکی آفرین که پیوسته باشید با داد و دین

چون خبر وصول موکب همایون بخواجه جهان رسید سران سپاه را در لشکرگاه گذاشته خود جریده بر سبیل تعجیل احرام تقبیل عتبه علیه عالیه بسته برفش بساط بوس استعداد یافت سلطان اورا بنوازش خسروانه اختصاص

بخشیدہ بر کرسی زرین اجلاس فرمود در خلال این احوال منہیان بمسامع عزوجلان رسانیدند کہ سلطان ممالک ہندوستان محمد تغلق شاہ از کجرات مازم تنسہ گشتہ در اثنای راہ مریض گردید و در حوالی آب سندہ بجوار رحمت ملک غفار پیوست خاطر خطیر سلطان جہانگیر علاء الدیناء والدین حسن شاہ از دغدغہ دشمنان یکبارگی فراغت بافہ عنان عزیمت خسروانہ صوب تسخیر ممالک دکن تافت و بعد از سہ روز موکب ہمایون کوچ کردہ از آب عبور نمود و کوچ بر کوچ متوجہ مخالفان کم نشان شدہ اعلام نصرت اعلام در ہیچ مقام آرام نگرفت و چون خبر توجہ رایات اعلیٰ بہ محمد ابن عالم رسید از ہیبت و سطوت سیاہ ظفر پناہ خائف و ہراسان گشتہ اعتماد بر کرم و رحم جبلی سلطان نمودہ دست اعتذار بر عروۃ الوثقی توبہ و استغفار زدہ بقدم عجز و انکسار خود را بیابہ سریر شہریار کامگار رسانید سلطان اورا بجان امان بخشیدہ بنواب عقبہ سدرہ مرتبہ امر شد کہ محمد ابن عالم را با زیافت نمودہ مقید ساختہ از نقد و جنس آنچه داشتہ باشد ۱

ازو باز یافت نمودہ تعرض دیگر بنفس و عرض نرسانند بعد ازان رایات نصرت آیات بجانب سکر در حرکت آمدہ کنار حوض سکر مخیم لشکر ظفر اثر گردید سلطان کیتی ستان پر تو الثفات و اقبال بحال عجزہ و زیر دستان آن مجال افکندہ ترفیہ حال رعایا و سکنہ آن حال و ہمت علیا نہمت ساخت و آنچه ظلمہ بیداد کر از مظلومان آن کشور گرفتہ بودند استرداد فرمودہ فضلا و مشائخ اصوب مثل شیخ عین الدین بیجاپوری مرید و خلیفہ خواند میر سید علاء الدین جانیوری و مولانا معین الدین ہروی استاد سلطان محمد شاہ را بانعامات و وظائف ممتاز ساختہ ہریک یکی را فراخور فضل و کمال بنواخت بعد ازان مبارک خان را سر لشکر ساخت و قطب الملک را مقدمہ سیاہ نمودہ بہ نہب و غارت ولایت ہریب نامزد فرمود بالجملہ چون امراء مذکور با سیاہ موفور بحصار کرہجور رسیدند محاصرہ نمودہ کار بر محصوران دشوار گردانیدند مقدم حصار کہ از کبار اہل جہنم بود چون سطوت وصولت سیاہ اسلام مشاہدہ نمودہ رعب و ہراس اساس قوت و قدرتیش را مترازل ساختہ روز دیگر طالب امان گشتہ بملازمت امراء لشکر مبادرت جست و اموال موفور و غنائم نامحصور بر سبیل پیشکش مستقبل گشتہ امرا بعد از وصول آن با فتح و ظفر ہمعنان حاکم کرہجور را بخدمت سلطان کیتی برسانیدند سلطان جہان سران سیاہ را ملحوظ نظر عاطفت و عنایت ساخت و ہر یک را بقدر مرتبہ و حالت بنواخت آنگاہ از لشکر ظفر اثر کوچ فرمودہ بصوب کنہاری و مدہول حرکت نمودہ و چون اردوی ہمایون بحوالی کنہاری رسید کپرس مقدم آن موضع از خبر مقدم شہریار جہان و بیم سطوت وصولت سیاہ قدر توان ہراسان گشت رسولان چرب زبان با اسپان برق مثال و اموال و اقبال و کرباس گردون اساس ارسال داشتہ بوسیلہ مقربان درگاہ عرش اشتباہ صورت بندگی خویش معروض پایہ سریر خلافت مصیر گردانید و عرشہ داشتی محتوی بر این مضمون بمسامع قدسی جوامع رسانید کہ من بیکنہ از بندگان آن آستان عرش آشیانم ز فیروزی سیاہ ظفر پناہ میدانم اما از کثرت ذلت و گناہان رسیدن بسعادت زمین بوس نمی توانم اگر مرحمت سلطانی بزلال عنو غبار ذلالت این بندہ را شستہ قلم عفو بر جرائد جرائم این آدم ہانم

کشد هر آئینه خراج دوسال بخزانه عامره رساند بعد از آنکه بمراحم خسروانه امیدواری حاصل نماید هراس از دل بیرون کرده بقدم بندگی بان آستان خلافت نشان خواهد شتافت و بمزگان سعادت خاکروبی درگاه عرش اشتباه درخواهد یافت القصه سلطان ممالک ستان بر عجز و نامرادی کپرس ترحم فرموده حکم جهانمطاع بنفاد رسید که خراج کپرس مقرر داشته دیگر متعرض حصار و دیارش نگردند لاجرم دست تعرض از دامن عرض کپرس کوتاه گشته سپاه کینه خواه بصوب ولایت نراین لعین نهضت فرمود و چون غبار عساکر نصرت مآثر اطراف ولایت تالکریه را تیره و تاریک گردانید و تا یک پیاپی استغفار از در اعتذار در آمده با زن و فرزند خویش و پیوند از حصار برآمده و فرزندان خود را در پای سلطان جهان افکنند سلطان ممالک ستان او را نواخته قلعه و ولایت برو مقرر ساخت -

زهی سعادت آن بنده خجسته مآل که راه داد درین آستانه اش اقبال

بعد از آن موکب گیتی ستان سلطان بجانب نراین خاین نهضت فرمود چون بیک منزل مقام آن کنام رسید عرضه داشت معین الدین مقطع دار که پیوسته باتفاق نراین امداد سلطان محمد تغلق شاه می نمود بیابه سریر عرش مصیر رسید مشتمل بر اظهار بندگی و دولت خواهی و محتوی برآنکه متعاقب بشرف بساطبوس مشرف خواهد گردید سلطان گیتی ستان ازین خبر مسرور گشته قاصد را به واطاف بادشاهانه سرافراز فرمود و فرمانی معین الدین مشتمل بر عنایت و دلداری بسیار و مبنی بر تعلق و مواعید بیشمار اصدار گردانید چون معین الدین بد عهدی نراین بیدین دیده بود و عاقبت وخیم اسماعیل مخ مشاهده نموده بملازمت سلطان شتافته بسعادت زمین بوس استسعاد یافت سلطان جهان از غایت عنایت و احسان او را در بغل گرفته فرمود که رسم اهل وفا و اصحاب زکا این است که در کار مخدوم خویش کوشش نمایند و چون از داد بیداد آکهی بایند از ملازمت ظالم بخدمت عادل گرایند القصه معین الدین بخلعت خاص سلطان روی زمین اختصاص یافته دیگر روز موکب گیتی ستان سلطان فیروز بصوب مدهول حرکت فرمود - سلطان جهان شکار کشان و صید افکنان مسافت می پیمود و طی منازل می نمود.

بنه در یک شکار ستان نمی ماند شکار افکن شکار افکن همی راند

از تهبب دلبران سپاه ظفر پناه در و دشت از شیر و ببر و پلنگ تهبی گشت و چون آیات نصرت آیات سلطانی از آب کشنا گذشت و باد کفار خاکسار زیر و زبر گشت و آبادانی آن خطه زمین بویرانی مبدل گشته کافه مردم آن ولایات بچهار حصار حصین که دران سر زمین بامتناع و استحکام امتیاز تمام داشت تحصن جستند چون نراین خاین دید که با شیر ژبان پنجه زدن نه کار چون او روابهی است خواست که بروابه بازی حمله شیران را از خود دور دارد لاجرم زبان دانی بیایه سریر سلطانی فرستاده عرضه داشت که من بنده از خدمتگاران قدیم آستانم لیکن بجهت کثرت گناهان و سطوت غضب سلطان جهان جسارت زمین بوس نمی توانم نمود اگر شهریار جهان یکی از بندگان درگاه را بعبور این صوب مامور فرماید تا این بنده حال خویش بتفصیل با او شرح داده او بر سبیل اجمال بمسامع جاه و جلال رساند از کمال بنده نوازی

و چاره سازی که ذات اقدس بدان مجبوس است دور نخواهد بود. سلطان جهان ملتسم و ماملون آن ملمون مخدول را بز قبول موصول گردانیده قاضی بهاءالدین حاجب قصبه را نزد او فرستاده پیغام داد که از تو کتاه بسیار اصدار یافته و بسبب آن مستوجب عقوبت و نکال ما گشته بهدایت قاید اقبال و توفیق کمر بندگی این درگاه بسته سعادت کردار ملازمت آستان ملایک پاسبان اختیار نمائی و از تقصیرات گذشته نادم گشته باظهار استغفار و اعتذار مبادرت جوئی هر آئینه جان خود و فرزندان و خانمان چندین هزار کس را صیانت کرده باشی و الا دلبران شیر شکار حصار خاکسار ترا با خاک راه گزار برابر ساخته آتش نهب و تا راج دراماکن و مساکنت انداخته تن بی دین ترا با سائر امتناع و اتباع یاامال ایفای حوادث مثال خواهند گردانید بالجمله چون نراین بی دین چنین سخنان مهیب استماع نمود خوفی و هراسی که در خاطرش استقرار یافته بود متضاعف گشته و چون بخت و دولت ازو بر گشته نکبت و فلاکت رو باو نهاده بود بخود قرار ملازمت شهربار کاهکار توانست داد بالضرورت بمخالفت سلطان دل نهاده خود در قلعه جام کهنندی که از معظمت قلعهش بود تحصن نموده سه کس از نظامی امرای خویش را بسه قلعه دیگر مقرر و مامور گردانید ازان جمله کویال نام مخدولی را بدارائی قلعه مدهول فرستاده دو مشرک دیگر را بترد و باگکوت مرسل داشت. و چون سلطان کیتی ستان دانست که نرائن ناپاک بی باک هوس ادراک ملازمت نمی نماید رأی جهان آرای بران قرار گرفت که اول حصار مدهول را که محکم ترین قلاع آن مخدول است و آن بی دین بسبب حصانت آن حصن تمکین کسی نمی نماید مسخر فرماید تا خوف و هراس در دل ملاعین آن سر زمین جای گرفته دیگر هوس مخالفت نمایند و با سپاه اسلام ابواب محاربت نکشایند. القصه چون موکب همایون بقصد تسخیر حصار مدهول از آب عبور فرموده متوجه آن حدود گردید نراین خاین صلاح دران دید که جمعی از متهوران لشکر خویش بفرستد تا شبخونی بر اردوی همایون زده شاید باین تزویر تدبیر نماید اما قضا بر تدبیر ناصوابش می خندید و قدر بر حال لشکرش می گریست. بالجمله نراین ملمون قریب دوست سوار خونخوار هزار پیاده جرار فرستاد که در شب تار خود را بر عساکر نصرت آثار ززند اما نمی دانست که هرکه سنگ بر آسمان اندازد لامحاله سرخویش را مجروح سازد بالجمله نیم شبی لشکر نکبت اثر آن کافر بیدادگر از گوشه اردویی همایون سلطان کیتی ستان بسان شغالان افغان در پیوستند و بدست فتنه و فساد ابواب امن و سلامت بر روی روزگار خویش در بستند. کفار مخدول حصار مدهول نیز چون غوغائی آن مشت بی سروپا استماع نمودند جمعی بدم هور و جسارت از حصار بیرون آمده با آن مخاذل گردیدند اما چون سپاه ظفر پناه مانند بخت خویش بیدار و هوشیار بود ییکبار آن کفار نابکار را در میان گرفته دمار از روزگار ایشان بر آوردند اکثر ملاعین بی دین بضر تیغ و تیر دلبران رستم آئین راه اسفل السافلین پیش گرفته بعضی از مخاذیل بهزار جرعیل از دام بلا رها گشته برخی چون موش درسوراخ حصار خزیدند و قریب بیست کس بجانب جام کهنندی گریخته بهزار تشویش واضطرار خود را بحصار جام کهنندی رسانیدند و چون شهسوار مضاعف فلکی بر اشهب روز فیروز کشته سپاه زنگ از بیم تیغ قضا آهنکش در حصار مغرب متغارب گردید سلطان ممالک ستان

بسان خورشید درخشان سریر جهانیابی را از فر وجود خویش منور ساخته بارعام داد امرا و سران سپاه اسیران و غنایمی که بدست آورده بودند بنظر اشرف در آورده بعضی از امیران بموجب فرمان قضا جبرین پاکمال فیلان بیستون مثال گردیدند و دلیرانی که دران شب دیبجور آثار مردانگی بظهور رسانیده بودند بمواطف پادشاهانه ممتاز و سرفراز گشته غنایمی که بدست آورده بودند بریشان مسلم گردید و ازین فتح نامدار که مقدمه انکسار نرائن خاکسار بود وهن و فتور تمام بان نامنام و جمهور لشکر بد فرجامش رسید - مقارن این حال شاهزاده فریدون خصال تازه نهال گلشن کامرانی و اقبال مهر سرو جوئبار جاه و جلال خاقان سکندر توان قدرخان با گروه کوه شکوه وحشر انبوه باردوی همایون پیوست - سلطان جمیع امرا و ارکان دولت را باستقبال شاهزاده مامور ساخته - چون شاهزاده فرخ فال جمال باکمال سلطان را مشاهده نمود بلوازم زمین بوس مبادرت فرموده بعد ازان بشرف پابوس مشرف گشت - سلطان کیتی ستان آن نو باوه بوستان خویش را پیش طلبیده در برکشید وروی مبارکش بوسیده احوال راه و سپاه پرسید - نظم -

چو شهزاده آمد به پیش پدر ثنا گفت و افشاند درّ و کهر
جهانبجو که عالم سراسر گرفت گراهی خود را بیر در گرفت

شاهزاده جواب های شافی عرض نموده سلطان از کمال فراست و کیاست شاهزاده متعجب و مسرور گشت و شاهزاده بخلقت خاص و تشریفات خسروانه مخصوص گشته شاهزاده کامگار نیز پیشکش بسیار گزرا نیده روز دیگر با مر خسرو دادگر با جمیع لشکر و حشر چنگک سلطانی (؟) کفار انداخته از غایت شجاعت و جلالت داستان رستم دستان را منسوخ ساخت - اما چون سلطان ممالک ستان در نگریت که حامیان حوزه اسلام و دلبران بهرام انتقام را در رزم و پیکار آن حصار بدست کفار خاکسار ضایع ساختن و رخنه در ارکان دین و ملت انداختن در مذهب شرع و مروت روا نیست حکم جهان مطاع بنفاد پیوست که بهادران محاربه باز کنند و دور قلعه را خاتم وار در میان گرفته از هر طرف النگ و شبه (؟) پیش برند و بمروار کار بران کفار مغرور تنگ ساخته آن حصار سپهر آثار را باسانی مسخر سازند - بالجمله مدت چهار ماه سپاه ظفر پناه بمحاصره حصار مدهول و تضییق کفار مخذول پرداخته کار بران جمع بریشان روزگار بغایت دشوار ساختند آخرالامر آن لعین بی دین از در عجز و انکسار در آمده خراج دو سال بخرانه عامره رسانید و بمهود و موایق متقبل خراج مستقبل نیز گردید و عهد نمود که بعد از مراجعت رایات فتح آیات که باطفاء نائره خشم و غضب سلطانی مستظهر و مستوق گردد بخاکبوسی درگاه خلائق پناه سرفراز گشته در اعتذار و استغفار از مقولات سابق خویش باقصی العایت سعی نماید - سلطان ممالک ستان گناهان او را کان لم یکن انگاشته ایت معادرت برافراشت و چون ظاهر حصار مرج مخیم عساکر ظفر قرین گردید - مدت دو ماه سلطان ظفر پناه دران مقام نشاط عیش و انبساط گسترده سپاه نصرت دستگاه نیز دران ایام باسودگی و فراغت اشتغال نمودند - بعد ازان سلطان کیتی ستان عزم تسخیر ولایت کوکن تصمیم فرموده با لشکر قیامت حشر بان کشور توجه نمود - نظم -

چو کوه آهنین از جای جنبید
زمین گوئی ز سر تا پای جنبید
ز بس لشکر که برخورشید! انبوه
روان شد روی هامون کوه تا کوه

سلطان شهاب سنان صید کنان و شکار افکنان منازل می پیمود و قطع مراحل می فرمود مبارزان تیز چنگک ساحت صحرا و روی هوا را از نخچیر وژنگ و شیر و پلنگ و حواصل و کلنگک تهی می ساختند. - شعر -

خاک چون اشکال اقلیدس شد از شاخ کوزن
چنگک باز اندر هوا و شاخ زنگ اندر زمین
بر زمین شاخ کوزنان است گوئی صف زده
روی آهو پیکر پروین نمود اندر زمین
و ز بر هر شکل حرفی از خدنگ جانستان
این مخلوق آن مجعد این ز مشک آن زعفران
اختران چرخ پیکر در عقیق آسمان
و ز هلال منخسف بر پیکر پروین نشان

بالجمله چون موکب کیتی ستان آن زبده دودمان بهمن از کهاری پتن گزشته مردم آن ولایت از توجه سپاه ظفر پناه آگاه گشتند موطن و مساکن گزاشته از هیبت و سطوت لشکر قیامت اثر پناه بقال جبال بطون وادی بردند لشکریان بهرام انتقام مجموع مواشی و مراعی هنود تاراج نموده قریب دو ماه اردوی همایون وقف فرمود. سپاه ظفر پناه از رنج راه آسوده شدند اتگاه موکب سلطان دین پناه بهم عنانی فتح و ظفر بصوب سکر در حرکت آمد و چون حوالئی سکر مضرب خیام نصرت فرجام لشکر ظفر اثر گشت جمیع اقطاع دران قلاع و بقاع باردوی همایون ملحق گشته مال گزشته بوکلاه درگاه تسلیم نمودند و هریک درخور قدر و مرتبه خویش بمواطف و نوازشات خسروانه امتیاز یافتند. بعد ازان سلطان ممالک ستان از آب چهنور عبور فرموده از سیرم و مدکهری خراج گرفته رایات اعلی بصوب گلبرگه برافراخت. قیرخان که در ظلم و بیداد از نمرود و شداد زیاد بود بملازمت سلطان با دین و داد مبادرت نموده بحسب ظاهر بخلمت و تشریف سلطانی اختصاص یافت و بعد از سه روز باغواى کالی محمد روسیاه از سپاه ظفر پناه فرا نموده سلطان نفس نفیس آن جیش خسیس را تعاقب فرموده سپاه و بنگاه قیرخان اسیر شده ناکه در راه سیل عظیم در رسید و اکثر اعوان قیرخان را غریق بحر فنا گردانید. قیرخان تنها از خیل و حشم جدا گشته بعد از محنت بی حد و مر خود را بکوتر رسانید. سلطان ممالک ستان از تعاقب قیرخان معاودت فرموده بجانب قلعه کلیان نهضت نمود. کالی محمد که از گناه بی حد بروسیاه مقلب گشت دران قلعه بود. چون رایات نصرت آیات سلطان پر تو تسخیر بقلعه سپهر نظیر کلیان انداخته اطراف حصار را بر دلیران میدان کینه و پیکار منقسم ساخت. شیران بیشه کارزار حصار را خاتم وار در میان گرفته کار بر محصور باضطرار رسانیدند. در خلال این احوال سکندرخان که از حضرت سلطان بواسطه سبق خدمت و صدق نیت بخطاب مستطاب فرزندی مخاطب گشته بود با سپاه بیکران باردوی سلطان رسیده بشرف بساط بوس

مشرف گردید - سلطان جهان سکندرخان را نوازش بسیار فرموده مرتبه دیگر بچتر لعل سرافراز ساخته یابۀ قدرش ازسائر امرا و خوانین برافراخت - و فرمان قضا جریان سلطانی بنفاز پیوست که سکندرخان متوجه کوتر گشته ولایت قیرخان بدکمان را ویران سازد و آن پیر طفل تدبیر را اسیر و دستگیر کرده بیابۀ سربر خلافت مصر رساند - سکندرخان بخاک قدم سلطان قسم یاد نمود که تا آن پیر بد عهد را چون گناهکاران به بندگران نه بندم و بدرگاه عرش اشتباه نرسانم معاودت نمایم بالجمله سکندرخان بالشکر بیکران از اردوی سلطان کوچ نموده متوجه کوتر شد - خبر توجه سکندر خان به قیرخان رسیده بود - چون لشکر بیک فرسنگی کوتر رسید سکندرخان بی خیر بود که قیرخان تنها از فرصت نموده با فوجی از دلیران کارآزموده از قاهه بیرون آمده خود را به لشکر سکندر خان رسانید و بیک حمله عقد جمعیت ایشان را که چون پروین باجتماع متصف بود بناتالعمش وار پراگنده گردانید و هزیمتیان را تعاقب نموده بود که ناگاه سکندرخان از کمینگاه بیرون ناخته بر سپاه قیرخان زد - شعر

چو از هر دوسو جنگ پیوسته شد	در آشتی بر جهان بسته شد
ز زخم تبر زین و گویال و تیغ	برآمد ز دریا یکی موج مینغ
بساتن که بی سر شد از تیغ تیز	نه دست نبرد و نه پای گریز
سپاه بداندیش برکشت زار	گریزان همی رفت سوی حصار

در اثنای کارزار فخر شعبان با چند سوار بر قیرخان حمله آورد و قیرخان متوجه دفع او شد فخر مذکور بجهت آن که او را دلیر سازد بحیله رو برقرار نهاد قیرخان دلبروار از عقب او در تاخت درین اثنا جمع دیگر از یاران فخر شعبان باو پیوسته برگشتند قیرخان تاب مقاومت ایشان نیاورده خواست که بتنگ پا از دام بلا و چنگ قضا گریزد اجل امانش نداده فخر نیک باو در رسید و موی سرش را بدست پیچیده فروکشید هر چند سواران قیرخان کوشش نمودند که او را از چنگ بلا اخلاص گردانند مفید نیفتاد آخر الامر مردم قیرخان گریزان گشته قیرخان را در دام بلا کزاشتند - فخر شعبان و باقی سواران قیرخان را بسته به سکندرخان رسانیدند سکندرخان بسان غنچه گلستان از نسیم سحری خندان گشت و فتح نامه در قلم آورده بدست فخرشعبان بدرگاه سلطان ارسال داشت - فخر در سرعت از برق و باد مسابقت نموده روز دوم باردوی سلطان رسیده خبر فتح و گرفتن قیرخان بعرض سلطان رسانید - سلطان را از استماع این خیر بهجت اثر انعاش تمام حاصل گشته فخر بعواطف و نوازشات بادشاهانه افتخار تمام یافت و حکم جهان مطاع بنفاز پیوست که طبل شادی در لشکر سلطان بحر و بر گرفته مردم بعیش و خرمی گزرایندند بعد از یک هفته رایات فتح آبات بصوب کوتر در حرکت آمد چون موکب همایون بسرحد کوتر رسید و سکندر خان توجه سلطان شنید بطریقی که قسم باو نموده بود قیرخان را در زنجیر کشیده بیابۀ سربر سلطنت مصر رسانید سلطان سکندرخان را بعواطف بسیار و نوازش بی شمار مفتخر فرموده حکم شد که قیرخان را از لباس حیات عاری سازند سکندرخان عرضه داشت نمود که خون این پیرمجرم

را به بنده بخشند و اردوئی همایون در پای حصار کوتر مقام فرمایند. اگر مردم این پیر مخدول از کرده پشیمان گشته از در اطاعت و انقیاد درآیند و از ظلم و بی‌داد توبه نمایند و خراج گذشته‌ها نموده آینده را بهبود موافق قبول نمایند فبها والا در آن وقت این پیر بی‌تدبیر را باقیج وجهی بقتل رسانیدن کمال سهولت است. سلطان حسب التماس سکندرخان از سرخون قهرخان گزشته ظاهر قلعه کوتر مضرب خیام نصرت فرجام گشت. در خلال این احوال کالی محمد نیز از قلعه کلیان برآمده خود را بقلعه کوتر رسانیده دران حصن متحصن گردید و چند نوبت باجمعی بقدم جرات و جسارت از قلعه بیرون آمده خود را بر سپاه ظفر پناه می‌زد و غوغا در لشکر قباحت اثر می‌افکند. و چون دلیران سپاه ظفر پناه دست جلالت از آستین شجاعت برآورده می‌خواستند که او را در میان گیرند و از میان بگیرند باز گریخته خود را از میان آن سپاه کران برکران می‌کشید و بسان رویاه از بیم حمله شیران سوراخ حصار را گریزگاه می‌ساخت. روزی کالی محمد بخت بر گزشته بدستور گزشته باجمعی تیره روز از حصار بیرون آمده خود را بر سپاه سلطان زد. از لشکر فیروزی اثر مستعد پیکار و ساخت کارزار بودند. بیک بار آن نابکار در در میان گرفتند و دست به تیغ و تیر بردند و بیک حمله فتنه آن مدیر خاکسار را فرو نشانده لشکرش را متفرق گردانیدند و آن مخدول را اسیر ساختند و بروایتی پیکرش را از براسر پرداختند. علی‌التقدیرین بیک جنگ سلطان سپهر آهنگ را در حصار نامدار که هن یک با سپهر دواز سر برابری داشت یعنی حصار کلیان و کوتر.

بهرجا که صاحب قران برگزشت	مسخر شدش قلعه و کوه و دشت
کجا بود کان لشکر نامدار	نشد غالب از عون پروردگار
بهر جا که رفتند ازان سرزمین	مظفر شده آن سپاه گزین

بالجمله سلطان مظفرلوا بهر صوب که می‌تاخت با فتح و ظفر معاودت می‌ساخت و بهرجانب که لشکری نامزد می‌فرمود مظفر و منصور مراجعت می‌نمود. بعد ازین فتوح سلطان بدارالسلطنت گلبگرکه نهضت فرموده بدولت و کامرانی قرار گرفت و دران بلده طیبه عمارت عالیه بنا فرموده گلبگرکه را با حیر آباد موسوم فرموده و آن شهر فردوس مثال راجهت مستقر سربر جاه و جلال اختیار نموده دران بلده طیبه بسان قطب فلک دواز قرار گرفت و معنی بلده طیبه و رب غفور سمت وضوح پذیرفت و در بعضی تواریخ روایت نموده‌اند که سلطان علاءالدین حسن شاه اول مرتبه شهر گلبگرکه را مسخر ساخته بعد ازان بفتح دولت باد و سائر بلاد پرداخت علی‌کل‌التقدیرین چون گلبگرکه و بیدر و دولت آباد باسائر مضافات و متعلقات بجوزة تصرف و تسخیر بندگان درگاه گردون اشتباه در آمد خاطر همایون سلطان زمن به تسخیر سائر بلاد دکن میل فرمود. بروایت اول فتحی که بندگان سلطان را روی نمود فتح بهو کردن بود که بمجرد رسیدن موکب همایون بجوالی آن مکان رائے آن جا سه لک تنکه پیشکش نموده باج و خراج قبول کرد که هرساله بخزانه عامره رساند ربابات اعلی ازان جا بجانب ماهور حرکت فرموده راجه ماهور نیز مال بی اندازه به لشکر منصور فرستاده از سطوت سپاه ظفر پناه امان یافت. اردوی ظفر قرین بجانب ماند و توجه نموده

مردم آن ولایت نیز باج و خراج پزیرفته از باس و هراس لشکر فیروزی اثر ایمن گشته پس موکب همایون بصوب دارالسلطنت حسن آباد نهضت فرموده چند روزی بعیش و خرمنی گزرایندند و شاه ظفر پناه نیز از رنج راه آسوده گردیدند. بعد ازان باز خیال تسخیر جزیره گوه و دابول و سائر سواحل و بنادر در خاطر دریا مقاطر جای گرفته عزم نهضت بران حدود جزم فرموده حسب الحکم اشرف موکب اعلی بان طرف در حرکت آمد. شعر

بهرجا سیاهش توجه نمود
نخست آن زمین نعل اسپش ربود
جهان گشت یکسر کران تا کران
چو فتح و ظفر لشکر از پی روان

بعد از طی مسافت اردوی همایون بحوالی گوه رسید و آن بلده معموره را محاصره فرمود و بعد از پنج شش ماه سیاه ظفر پناه گوه را مسخر ساخته از غنائم نامحصور لشکریان معمور و مسرور گشتند. بعد از فتح گوه موکب همایون بصوب دابول نهضت فرموده آن دیار نیز بقبضه اقتدار بندکان شهریار کامکار درآمد و ازان جا بجانب کلهر و کلایور عبور فرموده دران ملک نیز اعلام اسلام برافراخته علم کفر و ضلالت را نگوینار ساخت. باز موکب اعلی بصوب دارالسلطنت احمد آباد مراجعت فرموده در مستقر سریر کامرانی و جهان بانی بیاسود و چون چند روزی بعیش و فیروزی در دارالسلطنت احمد آباد قرار گرفت باز هوس تسخیر ولایت تلنگ و تحصیل نام و تنگ فرموده فرمان جهان مطاع بنفاد پیوست که لشکریان بهرام توان بدان صوب حرکت نمایند. سیاه ظفر پناه حسب الحکم جمع گشته در رکاب ظفر قرین بصوب ولایت تلنگ در حرکت آمدند. سلطان جمعی از سرداران سیاه را برسم قراولی بیشتر روان فرمود که ولایات کفره را تاراج می نموده باشند و رأیات فتح آیات متعاقب روان گردید. قریب یکسال موکب اقبال در ولایت تلنگ سیرمی فرموده تا بهونگیر ولایات را در قبضه تسخیر در آورده بت خانها را زیر و زیر ساخته در عوض آن مساجد و مدارس بفلک اطلس برافراخت بلده ازان هرکدام که تقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده حلقه بندگی آن درگاه درگوش کشیده خراج قبول نمودند خانمان خود را از سلطوت سیاه ظفر پناه نگاه داشتند و هرکس که گردن از رقبه اطاعت کشید دیگر روی روز خویش ندید بالجمله چون خاطر خطیر شهریار بی شبه و نظیر از تسخیر ولایت تلنگ فراغت یافت عنان بکران گیتی ستان بصوب مستقر سریر خلافت معطوف ساخت. شعر

به نیروی مردی و فرهنگ خوش
بگردن بر افراخت او رنگ خوش
دم از کین او کس بعالم نزد
و گر زد دگر در جهان دم نزد
بچشم از سوی چرخ کردی نگاه
شدی تیره رخسار خورشید و ماه
بقینش قوی بود و دینش درست
بجز دادگر یاری از کس نجست
مرادی که در خاطر آراستی
چنان رخ نمودی که اوخواستی

بعد از آن سلطان کیتی استان ابواب معدلت و احسان بر روی رعایای لشکریان کبوده مطبایئ کافه برابا از عطبایئ آن خسرو بحرسخاگران بار و نهال آمال جمهور سکنه و متوطن ملک دکن از رشحات فیض افضال آن شهریار ستوده خصال سرسبز و آبادار گشت شعر -

چو روی زمین شد بفرمان او جهان غرق شد موج احسان او
 سرکنج بکشاد و دست کرم در فتنه دربست و یای ستم
 بدان را ز بددست کوتاه کرد روان را سوی روشنی راه کرد

بالجمله سلطان را درین مدت اکثر بلاد و قلاع ملک دکن در قبضه اقتدار و ضبط بندگان درگاه کیتی پناه درآمد چنانچه از جانب شرق دولتآباد تا بهوتنگیر و آب گوداوری جانب شمال و جانب جنوب تا آب کنگ و طرف غرب گلبرگه تا آب کشنا و کوتر و دابول و گووه بود و رایان اطراف آب کشنا مال گزار کشته جزیه قبول نمودند. سلطان ممالک استان پرگنات و قصبات هندوستان که مسخر کشته بود بوزرا و امرا باندازه مرتبه هریک اقطاع فرمود و ولایت قدیم خود که هکیری و بلگاؤن و مرج بود بشاهزاده کامکار کل گزار شهریاری و میوه باغ اسفندیاری ظفرخان که پسر بزرگ سلطان بود و سلطان او را ولیعهد فرموده بسلطان محمد شاه موسوم بود تفویض فرمود و دولتآباد را بخواهر زاده خویش بهرامخان چون در دولتآباد متمکن گردید خیال فاسد و اندیشه کاسد در باطنش رسوخ یافت که چون دولتآباد محل جلوس سلطان بادین و داد بوده در حین حیات سلطان بمن مفوض شد در معنی سلطان جای خویش بمن ارزانی داشته باشد. بنابراین اندیشه بهرام خان جفا پیشه در مقام خلاف و نفاق در آمده با آن که سلطان را دران آوان قرب سه چهار ماه عارضه بهم رسیده بود بیامدات سلطان مبادرت نمود که مبادا این معنی در ضمیر منیر شهریار گردون سریر یرتو انداخته باشد و بخلاف مقصود او حکمی صادر شود که تدارک آن از حیز امکان بیرون باشد چنانچه تفصیل این اجمال بعد ازین در ذکر احوال سلطان محمد شاه رقم زده کلک بیان خواهد شد انشاءالله تعالی -

بعد از آن که یازده سال و دو ماه و هفت روز از سلطنت آن خورشید کیتی افروز گزشت آفتاب دولتش در کسوف و زوال افتاده بدر اقبال و اجلالش در خسوف محاق و وبال مبتلا گشت - چون منادی قضا و قدر ندای کل من علیها فان بگوش هوش سلطان جهان رسانیده ساقی اجل شربت ناگوار کل نفسی ذائقه الموت بکام جانش چشاند و هادم اللذات دو اسبه بر سرش تاختن آورد - یقین داشت که بفحوای اینما کونوا یدرککم الموت و لو کثمت فی بروج مشیده - دفع تیر قضا را تدبیری نیست و حکم گریبان گیر قدر را تفریری نه که لاراد القضا نه و لامرد لمحکه - شعر -

گردون در آفتاب سلامت کرا نشاند کاخر چو صبح اولش اندک بقا نکرد
 خیاط روزگار بیلائی هیچ کس بیراهنی ندوخت که آن را قبا نکرد

لا جرم باحضار اولاد کرام و شاهزاده‌های عظام فرمان داد چهار شهزاد که بنیابۀ چهار رکن استوار دولت نامدار بودند با دیده‌های خون بار و ناله‌های زار بملازمهٔ والد بزرگوار حاضر گردیده چون‌های آب بل خون ناب از قرارهٔ دیده‌ها کشودند سلطان فرزندان را در بر گرفته در شان می نگریست و از مفارقت ایشان می گریست بالجمله سلطان شرائط وصیت بجائی آورده سلطان محمد شاه را که از سائر اولاد بمزید عقل و کیاست و بوفور فهم و فراست متفرد و ممتاز بود ولی عهد فرموده سائر اولاد و اقربا و لشکری و رعایا را با او بیعت فرموده بمتابعت او امر نمود و گوش سلطان احمدشاه را نیز بدرد نضائح و مواظب گران بار ساخته برعایت خاطر برادران و اقوام و سپاهی و سایر خدم و حشم وصیت فرموده گفت - شعر -

ز نیکی بنه کنج هر روز بیش	که فرجام هم نیکی آید به پیش
تن از جستن کنج مفکن برنج	ز نیکی و نام نکو ساز کنج
جهان ژرف چاه‌یست برهم و آرز	بران کوش با این کشی بر فراز
پناهت بداد آفرین باد و بس	که از بد جز او نیست فریادرس

چون سلطان شرائط وصیت بجائی آورد نداء ارجمی الی ربک راضیه مرضیه را لیلیک اجابت فرموده ازین سرای فانی بعالم جاودانی خرامید -

جهان دار برزد یکی باد سرد	شد از لعل رخساره چون برک زرد
چو رنگ رخ تاجور تیره گشت	بزاریش لشکر همه خیره گشت

شاهزادها و سایر امرا و سران سپاه جامها در ماتم شاه کبود و سیاه نموده فغان و زاری و ناله بیقراری باوج فلک و ماه رسانیده براسم مصیبت و تعزیت قیام و اقدام نمودند - شعر -

کشادند گردان سراسر کمر	همه دیده پر خون و بر خاک سر
همه رخ کبود و همه جامه چاک	بسر بر فشانده برین سوگ خاک
همه مرگ زائیم بر نا و پیر	برفتن (..۴۰) دستگیر
اگر با تو کردون نشیند براز	نیایی هم از گردش او جواز
هم او تاج و تخت و بلندی دهد	هم او تیرگی و ژندی دهد
سرت کر بساید بابر سپاه	سر انجام خاک است از و جایگاه

سلطان علاءالدین حسن شاه طاب نراه بادشاه عادل رعیت پرور دیندار بود بروزگار دولت او رعایا و سپاهی در کمال آسودگی و رفاهیت اوقات می گزرايندند و اکثر اوقات را بغزا و جهاد مصروف داشته

در اعلامی کلمه طیه سعی بلیغ بقدم می رسانید و سلطان جهان چهار پسر داشت - بزرگتر از همه سلطان محمد شاه که ولیعهد پدر گشت و مظفرخان که خطاب سلطان بود مخاطب گشت دوم محمود خان پدر سلطان شمس الدین و سلطان محمد و محمود و احمد خان پدر سلطان فیروز پسران محمود خان و احمدخان بیادشاهی رسیدند و فیروز خان مدت سلطنتش یازده سال و دو ماه و هفت روز بود والله اعلم بحقیقت الحال -

ذکر جلوس سلطنت پادشاه جم جاه فلک بارگاه سلطان محمد شاه ابن

سلطان علاءالدین حسن شاه بهمنی

بعد از رحلت نمودن سلطان علاءالدین حسن شاه و اقامت مراسم تعزیت و مصیبت شاه سپاه و امرا و اعیان لشکر با سلطان محمد شاه بحکم وصیت سلطان علاءالدین حسن شاه بیعت نموده در شهر سنه ثمان و خمسین و سبع مائه تاج سلطنت و خلافت بر فرق فرقد سایش نهادند و تخت بادشاهی را بوجود با جودش زب و زینت دادند - شعر

چو چشمید را بخت شد کند رو	به تخت اندر آمد سپهدار نو
بر آمد بران تخت عاج پدر	برسم کیان بر سرش تاج زر
کمر بست بافر شاهنشهی	جهان گشت او را سراسر رهی

امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بمراسم نثار و تهنیت اقدام فرموده بدعا و ثنای شهریار بی همتا رطب اللسان و عذب اللسان شدند چون امر جهان بانی شهریار ناگذار سلطان محمد شاه مقرر گشت پروتوئلفات بر حال لشکر و خدم و حشم و کافه بنی آدم انداخته دست دریا مثال بیذال اموال کشوده کثار و جیب آمال همگنان را از عطایای بیکران گرانبار ساخت و بیمن معدلت آن نوباوه چمن سلطنت خرابی جهان رو بآبادی نهاده رعایا بل کافه برابا در ظل ظلیل رافت و رحمتش مرفه الحال و فارغ البال گشتند - شعر -

چو بر تخت شد تاج بر سر نهاد	ببسا است روی زمین را بداد
همی تافت زوفر شاهنشهی	چو ماه دو هفته ز سرو سهی
زکشمیر تا پیش دریای چین	بر و مردمان خواندند آفرین

چون خاطر خطیر و ضحیر مهر تنویر شهریار خورشید نظیر از تفقد حال سپاهی و رعایا فارغ و آسوده گردید رأی جهان آرامیل بفتح بلاد و امصار فرموده خیال تسخیر ولایت بیجانگر از ضحیر انور سر بر زده بالشرک قیامت اثر که همه چون پلنگ دمان تنک خوی و چون شیر زبان جنگ جوی

چون کوه آهن یا همچو دریا در روز باد موج زن یا مثل سرمرعاد مرده افکن تمام چون ماه سیزدار و مانند ماهی در جوش تو کفتی صحن زمین آسمان برین است پر از مینان سماک راعم و پروین است یا خود لشکرگاه فرور دین است که چمن از گل و نسربین سرسبز و رویش است - از مستقر سربر سلطنت در حرکت آمد - شعر

زبهارو بدشت اندر آزند روی	فرمود تا لشکر جنگجوی
خبرزو بشیر و پلنگان رسید	سرایرده شاه بیرون کشید
درفش همایون به هامون کشید	شهبند چو از خانه بیرون کشید
چو دریا بجوشید دریا و کوه	برفتند لشکر گروهها گروه
همی کرشدی مردم تیز گوش	زکشور بر آمد سراسر خروش
برفتند با گرزهای گران	همه نامداران و کند آوران
همه بسته برکین کدر برمین	دلیران یکایک چو شیر ژبان
کشیده دورویه زده زنده پیل	زلشکر که شاه تابکدر میل

بالجمله سلطان باچنان لشکری که محاسبان وهم و قیاس از عهده احصای آن بیرون نتوانند آمد عنان عزیمت صوب بیجانگر معطوف ساخته - چون رای بیجانگر خبر توجه لشکر قیامت اثر شنید در مقام مقابله و مقاتله شده لشکر اینوه و سپاه قیامت شکوه جمیع نموده متوجه لشکر ظفر قرین شد چون تلافی فریقین دست داد دلیران هر دو لشکر در مقام مردانگی در آمده تیغ هندی سرافشانی آغاز نمود و نیزه خطی دراز دستی بنیاد نهاد

نیزه دردست شان میان غبار چو سیلاب تیره به هیجان مار

القصه حربی روی نمود که دیده فلک سر گشته دران خیره گشت و روی خورشید از غبار کارزار تیره - پس از ستیز و آویز نسیم فتح و فیروزی بریر چم رایت فتح آیت سلطان وزبده لشکر ضلالت اثر رو بودای گریز نهادند - ارباب ایمان عبده اوثان را تعاقب نموده جمعی کثیر ازان سرگشتگان وادی ضلالت و جهالت را بسقر فرستادند و اکثر ولایت کفره رانهب و غارت فرموده بت خانها را با خاک برابر ساختند و غنایم و افراز زر و جواهر واسپان تازی و فیلان کوه پیکر بدست لشکر اسلام افتاده - سلطان جهان قرین فتح و نصرت بزدان معاودت فرموده متوجه فیلم پتن گشته آن ولایت را نیز بیون عنایت بیچون فتح نموده با غنایم نامحصور صوب دارالسلطنت نهضت فرمود و چون بمستقر سربر سلطنت رسید منبهیان بمسامع همایون رسانیدند که بهرام خان حاکم دیوگیر عصابه عصیان بریشانی طغیان بسته دم مخالفت

می زند بمجرد استماع ابن خبیر با لشکر قیامت حشر متوجه دفع بهرام خان فتنه گرگشته چون اردوی همایون قریب بدبوگیر رسید بهرام خان از سلطوت سپاه سلطان خایف و هراسان گشته از کرده نادم و پشیمان شد لاجرم دست توسل و اعتصام باذیال آقعلب سپهر کمال و اختر برج یقین شیخ زین الدین قدس الله سره العزیز زد شیخ بزرگوار در مقام استغفار و طلب زیئهار بهرام خان حرام خور گشته شفاعت شیخ در خدمت سلطان درجه قبول یافته از خون او در گزشت اما حکم جهان مطاع شرف نفاذ یافت که از ممالک محروسه اخراجش کنند. حسب فرمان قضا جریان بهرام خان را از قلمرو سلطان اخراج نمودند تا در بیابان غوایت و ندامت بصد حسرت هلاک شد و بجزای کفران نعمت رسید و حضرت سلطان عزیمت غزای کفار خاکسار مضمم فرموده بسیاری از امصار و اقطار بسمی دولت روز افزون داخل ممالک شهریار کشورستان گشت و بهرجانب که توجه فرمود فتح و ظفر ملازم رکاب آنحضرت بود چنانچه در کم مدتی بیمن تأیید الهی و عنایت نامتناهی کار بجای رسید. شعر

که ملک جهان را بفرهنگ و رای شد از قاف تا قاف فرمان روای

بعد از فراغ بادشاه با دین و داد از فتح امصار و بلاد عنان یکران جهان بیما صوب مستقر سریر سلطنت انتها اعطاف داده همگی همت والا نهمت بترفه حال رعیت و زیر دستان گماشته اکثر اوقات فرخنده ساعات بصحبت علما و صلحا مصروف میداشت آنجناب بادشاه ذی شوکت با مهابت بود تیر بغایت نیک انداختی و چوگان خوب باختی و در عیون التواریخ مسطور است که سلطان محمدشاه در ایام سلطنت خود از مملکت دکن جای در تصرف معاندان نگزاشت و بی منازعی لوازم امور جهانیانی و مراسم نظام کشورستانی پرداخت -

چو سبق عنایت چنان راند فال
بمهدش حرم گشت روی زمین
فلک را حرم درش قبله گاه
کز و ملت و ملک یابد کمال
به نیروی عدلش قوی پشت دین
جنابش ملوک و جهان را پناه

سلطان را دو پسر بود مجاهد خان که ولی عهد سلطان شد و فتح خان در آخر ایام سلطنت سلطان را هوس تسخیر ولایت تلنگ دامن گیر گشته روی توجه بان صوب نهاد و بترفیق خالق العباد بنیاد دولت پایان آن بلاد را بیاد فنا داده تمام آن ولایت در حوزه تصرف گماشتگان پایه سریر اجلی در آمده سلطان مظفر و منصور ازان یرش معاودت فرمود و بعد ازان که فلک هیجده سال^۱ و هفت ماه ابواب امنیت و رفاهیت بیمن معدلت آن افتخار سلطنت بر روی سپاهی و رعیت کشوده بود و بقولی چون هفده مرحله در سلطنت ییمود زمانه شیوه بی وفای شعار نموده آن شهریار معدلت آثار را در بستر ناتوانی انداخت. لاجرم شهزاده عالمیان مجاهد شاه را ولی عهد فرموده بعدل و داد وصیت نموده داعی حق را اجابت فرمود

هر آن که زاد بناچار بایش نوشید ز جام دهر می گل من علیها فان

ذکر سلطنت سلطان مجاهد شاه بن سلطان محمد شاه بن سلطان حسن شاه مهینی

چون بامر خالق مهر و ماه سلطان محمد شاه در سنه خمس. و سبعین و سبعمائتہ دنیاء فانی را طلاق گفته روبرائی جاودانی نهاد بعد از مراسم مصیبت و عزا سلطان مجاهد شاه بحکم وصیت پدر مقبل قلادۀ سلطنت کشته تاج و سریر را بوجود خود زب و فر بخشیده لوائی جهانبانی و رایت کشورستانی برافراخته امرا و لشکریان را باقطاعات لایق و مناصب مناسب نوید داده بانعام و اکرام مآثر بناوخت - شعر

در ریاض ملک و دولت غنچه شادی شکفت بوستان سلطنت را تازه شد از سر نهال

در خلال این احوال استیصال مشرکین بیجانگر و غزا و جهاد بآن کفار بیداد کر در سر بادشاه داد گستر والاگهر افتاده با لشکر قیامت اثر بصوب بیجانگر در حرکت آمد - شعر

در روا رو قناد موکب شاه	نم بماهی رسید و کرد بماه
نالۀ کرناو روئین خم	در چکر کرده زهره ها را کم
کوه و صحرا ز بس نفیر و خروش	بر طبق هائی آسمان زد جوش
لشکری بیشتر ز مور و ملخ	گرم کشته چو آتش دوزخ
همه پولاد پوش و آهن خائی	کین کش و دیوبند و قلعه کشای
هر یکی در نهاد خود شیری	قائم کشوری به شمشری

التفه سلطان با لشکر هائی بیکران و فیلان کوه توان توکل بمنایت ملک المنان فرموده متوجه بیجانگرگشت - چون رائی کثره که مقدم ارباب جهنم بود خبر توجه سلطان سکندر نشان با لشکر قلمز توان استماع نمود دل از جان و دست از خانمان شسته هراس بی قیاس در خاطرش راه یافت -

ز دهشت در قلعه بر خود بیست فرو هشت از دولت و ملک دست

و نوعی اضطراب و اضطرار بمردم کفرۀ آن دیار کار کرد که صغیر و کبیر جوان و پیر را دران واقعه گلگوگیر راه تدبیر بسته شد و مصدوقۀ ان زلزلة الساعة شی عظیم بر متوطنین آن سپهر زمین عین یقین گشت -

جهان شد بران تیره بختان سیاه بلرزد مهر و بترسید ماه

لاجرم رائی کثره مذکور جمعی از سران سیاه خود را که بمزید عقل و کبایت از سائران مردم متفرد و ممتاز بود بدرگاه خلائق پناه سلطان مجاهد شاه فرستاده اظهار عجز و انکسار و اطاعت و انقیاد نموده مبلغ خطیری برسم نعل بها تقبل نمود که بخزانه عامره رساند و حصارى که باعث خصومت و نزاع بود کلید آن را بوکلاء درگاه خلافت پناه سپارد -

صاحب قران را کمین بندهام
بخدمت کمر بسته تا زندهام
ناید ز من جز پرستندگی
و ما بندگان ترا بندگی

بشرط آن که سلطان بران تجزیه ترجم فرموده بعنایت خسروانه ولایت ایشان را از نهب و تاراج لشکریان مریخ انتقام در امان دارد و سلطان بنا بر وفور رحم و شفقت بر زیردستان بران قوم ترجم فرموده از سر قتل و غارت ایشان در گذشته مدعیات آن جماعت را بانجاح مقرون نمود.

هر که در آید ز در طاعتش
یافته بشایستگی تاج و گاه
وان که کشید از خط فرمائش سر
شد چو قلم سرزده و روسیاه

القصه سلطان در کنار آب کشنا نزول فرموده جمیع مطالب خویش با سعاف مقرون گردانیده^۱ بساط عیش و نشاط گسترده بتجریع کاسات باده لعل فام اقدام فرموده ناکاه روزگار شربت ناگوار شهادت در پیمانه عرش ریخت و رشتۀ حیاتش از صدمات هادم اللذات بکسیخت تبین این مقال و تفصیل این اجمال آن که سلطان مجاهد را برادر کوچکی بود و بروایتی بسی عمر داشت داؤد خان نام که پیوسته هوس سلطنت و خیال خلافت در سر داشت اگرچه بحسب ظاهر در مقام اطاعت و انقیاد بوده ملازمت سده سلطنت می نمود اما ضمناً در خیال غدر و مکرری بود و انتهاز فرصت می نمود درین و لا باغواى جمعی از مفسدان که شیاطین الانس عبارت از ایشان است شبی خود را بسراچه سلطان انداخته وقتی که سلطان بر بستر استراحت تکیه فرموده بود آن سفاک بی باک بخنجر بی مهر و بیداد خون آن شهریار با دین و داد را بر خاک هلاک ریخت.

چنان زد بر جگر گاهش سر تیغ
که خون بر جست از و چون آتش از میغ
امرا و سران سپاه ازین واقعه هائله آگاه گشتند مرغ روح سلطان از قفس بدن بسوی مرغزار جنان
طیران فرموده بود انالله و انا الیه راجعون.

دیدندش را چو در خون و خاک
سپه سر بر جامه کردند چاک
سپه شد رخان دیدگان شد سفید
همه بر گرفتند از جان امید
دریده درفش و تگون کرده کوس
رخ نامداران شده آبنوس
تپره^۲ سپه کرده روی پین
پراکنده بر تازی اسپانش نیل
یکی بند گویم ترا من درست
دل از مهر کیتی بیادیت شست
چو دشمنش گیری نمایندت مهر
زمانه نه یکسان نماید درنگ
و گر دوست گیری نه یدش چهر
کهی شهید نوشت و گاهی شرنگ

مدت سلطنت سلطان مجاهد شاه یکسال و یکماه و نه روز بود این قضیه در هیچدم شهر ذی الحججه سنه تسع و سبعین و سبعمایه روی نمود و الله تعالی اعلم.

۱ بهان سی دوباره عکسی نسخه کی عبارت شروع هو تی می

ذکر سلطنت سلطان داؤد شاه انار الله برهانه

باسح روایات سلطان داود شاه پسر محمود خان ابن سلطان علاءالدین حسن شاه بهمنیست بالجملة بعد از شهادت سلطان مجاهد شاه امرا و ارکان دولت و سران سپاه طوعاً و کرهاً بداود شاه بیعت نموده بسلطنت او راضی شدند و در مقام اطاعت و انقیاد در آمده اوامر و نواهی او را کردن نهادند اما منکوحه سلطان مجاهد شاه و بروایتی همشیره اش در مقام انتقام می بود تا یکی از غلامان سلطان را تطمیع کرده هزارهون نقد تسلیم او نموده و دیگر مواعید فرموده بعبود و موالتیق او را مستظیر گردانید آن مقهور قبول این خطیر را آنکست بر دیده نهاده منتظر وقت می بود تا روز جمعه که سلطان داود بقصد نماز جمعه بمسجد رفته بود در وقت ازدحام حلائق آن بی باک سفاک فدوی وار خود را بسلطان رسانیده همان شرتی که سلطان مجاهد شاه چشیده بود سلطان داود را نیز چشاید تا بر عالمیان مضمون -

چو بد کردی مباحی ایمن ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

بوضوح انجامید بالجملة بمحمدخان ابن محمود خان که برادر کوچک سلطان داود بود و دران مجمع حاضر بود فی الحال آن بی باک را بیک ضربت بر خاک انداخته از دنبال سلطان روان ساخت و برگشت و بجای برادر بر سریر سلطنت نشست امرا و وزرا و علما و مشائخ بخدمت مبادرت نموده با سلطان محمد شاه بیعت نمودند و رسم تهنیت و زمین بوسی بجای آورده هر کدام بعواطف و عنایات خاص اختصاص یافتند بعد ازان سلطان محمد شاه بجهت اداء نماز بمسجد تشریف فرموده با مسلمانان بشرائط صلوة قیام نمود چون از نماز فارغ شد بدفن سلطان امر فرموده داود شاه را در مقبره آبا واجدادش مدفون ساختند و این قضیه در محرم الحرام سنه ثمانین و سیمابده دست داد و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال والیه المبدء والمعاد.

ذکر سلطنت سلطان العالم و العادل ابوالمظفر محمد شاه ابن محمود ابن سلطان علاء الدین حسن

شاه البهمنی انار الله برهانه

بعد از شهادت داود شاه امرای نصرت پناه و فضلائی حقائق و معارف آگاه و سران سپاه بر سلطنت سلطان محمد شاه بیعت نموده تاج شاهی بر تارک آن سایه الهی نهاده سریر جهانبانی و مسند کشورستانی را بوجود شریف آن سرو جوئبار کامرانی زب و زینت دادند همگنان سعادت زمین بوس دریافتند زبان به تهنیت و دعا کشادند.

که شاه جهان جاودان شاد باد دلش خرم و ملکش آباد باد
فلک تا بود سجده گاه ملک بود نیک و بد ز اقتضای فلک
همه نقد گیتی نثارش بود عروس جهان درکنارش بود

سلطان نریا مکان ارکان دولت و اعیان حضرت و علما و فضایل ملت شریعت و مشائخ طریقت بصنوف عوالم خسروانه و انواع عنایات پادشاهانه ممتاز و سر افراز فرموده هر کدام موافق مرتبه و حالت تشریفات و انعامات و صلوات یافتند.

بر ایشان در مرحمت باز کرد
بلطف و باحسان سر افراز کرد
کمر داد و شمشیر و تشریف خاص
بافتنند اختصاص

آنجناب پادشاهی بود بزبور عقل و دانش آراسته و بحلیه عدل و انصاف پیراسته خلأقی در زمانش در مهاد امن و امان آسوده بودند و در دورانش خنجر ستم و تیغ بیداد در حبس نیام فرسوده در ایام دولت خود از منهیات اثر نگذاشت و رسم فسق و فجور از زمانه برداشت و به بنای مساجد و مدارس و معابد و بقاع الخیر رایب نیکنامی برافراشت و مطلقاً از طریق مستقیم عدالت و منبج قوم شریعت عدول و انحراف جانز نداشت.

چو روی زمین شد بفرمان او
جهان غرقه موج احسان او
سر گنج بکشاد و دست کرم
در فتنه در بست و پای ستم
بدان را بد دست کوتاه کرد
روا ترا سوی روشنی راه کرد

تمام ولایاتی که در قبضه تسخیر جد بزرگوار و عم عالی تبارش در آمده بود ضبط فرموده از طرف داران و رایان اطراف کسی وادی بغی و طغیان نه پیموده و از طریق اطاعت و انقیاد عدول نه نمود مگر مستغفان قلعه سکر که بسافر مشتهر گشته سر از چنین عبودیت کشیده پای در بادیه غوایت و ضلالت نهادند سلطان ممالک ستان بجهت اطفاء نائره فتنه و فساد ایشان بدانصوب نهضت فرموده خاک ادبار در دیده پندار آن باد پیمایان خاکسار انداخته آتش فتنه آن مفتندان را بآب تیغ برق کردار منطقی ساخت و بعضی از ولایات تلنگ که به تسخیر جد و عمش در نیامده بود مسخر نموده قرین فتح و نصرت صوب سر بر سلطنت و خلافت معاودت فرمود و غبار موکب همایونش دیده امید اهالی آن دیار را روشنی بخشیده فیض بیدریغ عدل احسانش قابله سکان مملکت را فرا رسید.

کس از اهل شهر و ولایت نماند
که منشور احسان او بر نخواند

بعد از آن سلطان فریدون مکان دیگر لشکر بهیج طرفی نکشیده بساط معدلت و سخاوت بگسترید و پرتوالتفات بحال رعایا و کافه برایا افکنده دست تسلط ظلم از سر مظلومان کوتاه گردانید بلوازم امر معروف و نهی منکر بنوعی پرداخت که احدی را مجال عدول و انحراف از جاده شرع شریف نبوی نماند آورده اند که در ایام دولت آن شهربار عدالت شعار عورتی را بفعل قبیح زنا منسوب ساخته بجهت اجرای حد شرعی بدار القضا می بردند در اثناء راه حلیه بخاطر آن عورت رسیده چون عورت بحضور قاضی حاضر شد ازو موجب مباشرت بر آن فعل شنیع سوال کردند در جواب گفت ایها القاضی مرا درین مسئله اشتباهی واقع شده چه در شرع شریف بر هر مردی چهار زن حلالست گمان من چنان بود که

در ماده زنان نیز این مسئله بدین منوال است اکنون که بر حرمت آن واقف شدم ازان حرکت نادم گشته توبه کردم قاضی در جواب حیران گشته ساکت شد و آن زن مکاره بان حيله از حد خلاص یافته بمنزل شتافت و مصدوقه آن کید کن عظیم وضوح تمام یافت القصه سلطان گیتی پناه محمد شاه در ایام دولت خود خواجه جهان را که یکی از امراء جد بزرگوارش بود بمنصب وکالت و امیر الامرائی سرافراز فرمود و سید تاج الدین جکاجوت ولد سید رضی الدین قطب الملک بعد از پدر از سلطان عدالت کتر خطاب قطب الملکی یافت بعد از آنکه مدت نوزده سال و نه ماه و بقولی نوزده سال و شش ماه از سلطنت آن شهر یار عدالت شعار گذشت فلک جفا کار بساط سلطنتش را در نوشته از لباس حیات مستعار بقتضای کل شئی هالك الا وجهه عاری گشت انا لله و انا الیه راجعون -

چو شد تخت شاهی ز سلطان بی	ندید ایچ کس روزگار بهی
برآمد همه کوه و برزن بچوش	زگردان برآمد سراسر خروش
ز مادر همه مرگ را زاده ایم	برانیم کردن ورا داده ایم

این واقعه در بیست و ششم ماه رجب سنه ۷۰۷ و سبعین و سبعمائه روی نمود و سلطان محمد شاه را دو پسر بود سلطان غیاث الدین محمود شاه و سلطان شمس الدین داود شاه که نبوت بر سریر سلطنت متمکن گردیدند اما از بیوفائی دنیای دون کل مراد نچیده آزار خار جفا کشیدند -

ذکر سلطنت ابو المظفر سلطان غیاث الدین و الدین بهمنشاه ابن سلطان محمد شاه ابن محمود

ابن سلطان علاء الدین حسن شاه بهمنی

بعد از رحلت سلطان محمد شاه طاب ثراه هم در تاریخ مذکور بحکم وصیت سلطان فردوس مکان سران سپاه و امرا و وزرا و علما و فضلا و سائر حشم و خدم بر سلطنت سلطان غیاث الدین که دوازده مرحله از عمر شریف طی کرده بود اتفاق نموده سریر سلطنت را بفر وجود شریف آن تیر فلک سلطنت رشک سپهر برین و اعلی علیین ساختند چتر بادشاهی بر تارک مبارک آن سایه الهی بر افراختند و همگنان بشرف بیعت مشرف گشته براسم تهنیت و ثناء پرداختند سلطان باوجود حدات سن امرا و اشراف و اعیان را بنوازش خسروانه اختصاص بخشیده بخلع و صلات ممتاز و سرافراز فرمود و بجهت امرا و اقطاع داران اطراف ولایت فرامین و نشانهای مجدد با تشریفات بیحد و عد مرسل داشته ولایات را بدستور سابق بر ایشان مقرر فرمود امرا و طرف داران سر بر خط فرمان سلطان نهاده قدم از جاده اطاعت بیرون نه نهادند و پیشکشهای بسیار و تحف و هدایای بیشمار بر پایه سریر ثریا آثار فرستادند بالجمله مهام ملک و ملت بر نهج خیر و خوبی نظام و انتظام پذیرفت و درین سال صاحب قران جهان امیر تیمور گورکان با سپاه بیکران بولایت هندوستان درآمده لشکرش از قتل و غارت دقیقه نامرعی نگذاشتند امیر تیمور تا دارالملک دهلی آمده سلطان محمود که قران

زمان متصدی امرسلطنت بود بقدم محاربه بیرون آمده با سپاه صاحب قرانی مقاتله نمود و چون غالب مقاومت لشکر مغل نداشت بعد از لحظه عنان از میدان محاربه برگماشته تمام خزانه و قیل خانه و آسیان و اسباب مکتت و سلطنت را گذاشته بجانب ولایت نهرواله کجرات روان شد و سپاه مغل شهر و نواحی دهلی را بجاروب نهب و تاراج رفته بصوب میان دوآب روان شدند و از راه دامن کوه متوجهه کابل گشته هر پرکنه و قصبه که بر سمت عبور لشکر امیر تیمور بود با خاک راه یکسان شده هر متنفس که یافتند هلاک ساختند القصه سلطان غیاث الدین بهمنشاه به تربیت غلامان پدر خویش پرداخته آن طائفه را مطلق العنان ساخت و یکی از جمله که تغلجی نام داشت و بمزید کاردانی و رشد از دیگران امتیاز تمام داشت رأیت استقلال و استبداد بر افراشت و از سائر امرا و ارکان دولت بوفور حشمت و عظمت اختصاص یافت لاجرم عنان از صوب صواب بر تافته باندیشه آنکه سلطان بعضی از امراء پدر خود را از میان برداشته مبادا در ماده غلامان نیز همین خیال داشته باشد بمضمون - ع علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد - عمل فرموده سلطان را به بهانه ضیافت بمنزل خود برد و بمیل آتشین دیده جهان بین سلطان غیاث الدین را از نورینش عاری ساخته آنحضرت را از سلطنت خلع نموده برادر کوچک او را که سلطان شمس الدین نام داشت بسلطنت برداشته چتر شاهی بر سرش برافراشت -

خون شفق از دیده گردون بچکید
مه روی بکند و زهره گیسو برید
شب جامه سیاه کرد از آن غصه و صبح
برزد نفس سرد و کریبان بدرید

آری از افق حدوث آفتاب دولتی بالا نگرفت که بعد زوال نه رسید و در عرصه ظهور کاخ حشمتی سر برگردون نکشید که از زلزله فنا اختلال نه پذیرفت -

بگزار کیتی درختی نه رست
که ماند از جفای تیرزن درست
درین باغ رنگین چو پَر تدرو
نه گل درچمن ماند خواهد نه سرو

وقوع این حادثه در هفدهم شهر رمضان سنه مذکور بود و مدت سلطنتش یکماه و هشت روز و الله تعالی

اعلم بحقیقه الامور

ذکر سلطان شمس الدین داؤد شاه ابن سلطان ابن محمد شاه ابن محمود ابن سلطان علاء الدین

حسن شاه بهمنی انارالله برهانه

چون تغلجی بیوفا با اتفاق امرا مردم دیده جهان بین سلطان غیاث الدین را بمیل جفا مبتلای بالای عمی ساخت سلطان شمس الدین را که هنوز هفت مرحله از زندگانی نه پیموده بود باستصواب امرا و وزرا و مشائخ و فضلا و اعیان ملذک و ملت بر تخت سلطنت اجلاس فرموده زمام مهام حل و عقد کافه انام را تفاجی بقبضه اقتدار خود در آورد چنانچه بیجز نامی بر سلطان شمس الدین اطلاق نمی رفت فیروز خان و احمد خان نبیره های سلطان علاء الدین حسن شاه که شایسته افسر و گاه بودند و در آخر تاج و تفضت را بوجود شریف خود زیب و زینت افزودند ملازمت

سلطان شمس الدین می نمودند تغلجی و سائر غلامان سلطان کمر عداوت آن سعادتمندان بر میان جان بسته همیشه در اندیشه استیصال آمال ایشان می بودند که حبله ساخته خاطر از دغدغه آن دو نهال جوئیبار اقبال نارخ سازند و از روی استقلال امور سلطنت را از پیش گرفته بلوازم کامرانی پردازند لاجرم آن دو نوباوه بوستان سلطنت بحکم الفرار مما لایطاق من سنن المرسلین از سلطان شمس الدین گریخته خود را بقلمه سکر رسانیدند و کوتوالی که بمحافظت نلمه مذکور تعلق باو میداشت مقدم شاهزاده را بقدم اطانت تلقی نموده از لوازم خدمتکاری و جان سیاری دقیقه نامرعی نگذاشت و جمعی کثیر از متجنده و حشم و خدم آنحدود با ایشان اتفاق نموده متوجه سلطان شمس الدین گشتند چون تلاقی فتنین دست داد کوتوال سکر چهره وفا را بناخن بیوفائی خراشید، فرار بر قرار اختیار نموده امرای سلطان شمس الدین صلاح دیدند که شاهزاده را بقول و عهد مستظهر ساخته آب نسکین بر آتش فتنه و پیکار که التهاب یافته بود افشانند لاجرم یکی از معتبران را باقولنامه مشتمل بر عهود و مواتیق بخدمت فیروز خان و احمد خان فرستادند و شاهزاده چون مصلحت وقت در ترک نزاع دیدند بقدم اطاعت پیش آمده جرأت ورزیدند و بملازمت سلطان رسیده بساط منازعه را بر چیدند چون روزی چند ازین قضیه گذشت باز خیال استیصال آن دو نهال چمن اقبال در دل غلامان بد خصال تازه گشته بوالده سلطان که بجهت میل کشیدن سلطان غیاث الدین دیده گریان و دل سوزان داشت خاطر نشان نمودند که باعث بران امر شنیع فیروز خان و احمد خان بودند والد سلطان کینه فیروز خان و احمد خان در دل گرفته در مقام انتقام ایشان درآمد و ازین غافل.

کاخ سعادت که شد از فضل حق بلند از منجنیق حبله نیاید برو گزند

همشیره سلطان که مخدومه جهان نام داشت منکوحه فیروزخان بود خبر یافته فی الحال بمنزل شرافت و فیروز خان را بران اندیشه مطلع ساخت فیروز خان و برادر با یکدیگر مشورت فرموده اکثر از امراء کبار مثل خواجه جهان و ازدر خان و ملک شهاب و سید تاج الدین جکاجوت قطب الملک و غیر ایشان که از استیلا و تسلط غلامان آزرده و پریشان بودند با خود متفق ساخته قرار دادند که روز دیگر با جمعیت و استعداد تمام بدیوان رفته پیش ازآنکه معاندان خبر یابند سلطان را گرفته محبوس نمایند و سلطان فیروز را بر تخت سلطنت اجلاس فرمایند.

دگر روز کین گنبد لاجورد برآورد بنمود باقوت زرد

سلطان فیروز و سلطان احمد با استعداد تمام و عدت بیحد سوار گشته متوجه دیوان شدند و بهر دروازه که میرسیدند جمعی از معتمدان خود را بمحافظت آن تعین فرموده پیش میرفتند تا سلطان رسیده او را گرفته محبوس ساختند و سلطان فیروز بجای او بر مسند سلطنت نشست و در بعضی تواریخ منبت است که ابن قتیبه در وقت محاربه سلطان شمس الدین و سلطان فیروز روی نمود علی التقدیرین وقوع این

قیسه در بیست و سه ماه صفر سنه ثمانماه بود. سلطان شمس‌الدین مدت پنج ماه و هفت روز بر سریر سلطنت تمکن نمود.

سرای سنجی، بدین سان بود	یکی خوار و دیگر تن آسان بود
یکی بر فراز و یکی در نشیب	یکی با فزونی یکی با نهیب
بیا تا ز دنیای دون بگذریم	ز دانش جهانی بدست آوریم
که شادی آن جاودانی بود	نه چون این غم آباد و فانی بود

ذکر سلطان غازیان تاج‌الدین ابوالمظفر سلطان فیروز شاه ابن احمد خان ابن سلطان علاء‌الدین بهمنی -

بعد از عزل و حبس سلطان شمس‌الدین در همان روز سلطان فیروز تاج شاهی بر سر نهاده تخت سلطنت را بوجود شریف خود زیب و فر داد.

چو فیروز شه آن شه راستین	بر آورده تاج و تخت و نگین
بروز خجسته سر مهر ماه	بسر بر نهاد آن کیانی کلاه
بتأیید بزدان و نیروی بخت	خداوند کسور شد و تاج و تخت

امرا و وزرا و سادات و مشائخ و علما به بیعت شتافته سعادت پای بوس دریافتند و همگنان رسم تهنیت و نثار بجای آورده زبان بدعا و ثنای خسرو کامکار گشاده گفتند.

خسروا ملک بر تو خرم باد	کل گیتی ترا مسلم باد
خطبه تعظیم یافت از نامت	همچنان سال مه معظم باد
خدمت چرخ جز بدوگه تو	چون تیمم بساحل یم باد
همه سعی تو چون قران سمود	در مراعات نظم عالم باد
از تو آباد ظلم ویران شد	بتو بنیاد عدل محکم باد
تا کم و بیش در شمار آید	دولتت بیش و دشمنت کم باد

سلطان غازیان فیروز شاه تغلچی و دیگر مفسدان ملک را مقید و مجوس ساخته امرا و سران سپاه را بخلعت فاخر و تشریفات متکثر سرافراز فرموده در مرتبه و منصب همگنان افزود احمد خان را که برادر اعیانی سلطان بود بن خطاب خان‌خانانی مخاطب فرموده خواجه جهان را که قبل ازین منصب حکومت تعلق باو میداشت بهمان شغل گماشت و بجهت امرا و اقطاع داران اطراف فرامین و خلعتهای بادشاهانه ارسال داشته اعمال و اشغال دیوانی را بمال سابق بازگذاشت و ابواب معدلت و احسان بر روی لشکریان و رعایا بل کافه نوع انسان گشوده. خاطر قاطبه برا یا را بمواطف و عطایا مبتهج و مسرور فرمود و همگی همت والا نهمت بر قلع و قمع کفار خاکسار و تقویت دین احمد مختار مصروف داشته نیت تسخیر کدور بیجانگر پیش نهاد خاطر انور فیض گستر ساخت و تهیه و استعداد جهاد پرداخته باجتماع سپاه نصرت پناه زلزله در کوه و

غلبه در بحر و بر انداخت و در روزی که آثار فتح و فیروزی و انوار نصرت و دشمن سوزی از طلوع صبح سعادتش سامع و لامع بود لشکر قیامت حشر فیروزی اثر بصوب کشور بیجانگر کشیده -

در گنج بکشاد و روزی به داد سپه بر نشاند و بنه بر نهاد
سپاهی که دریا و صحرا و کوه شد از نعل اسپان ایشان ستوه
خروش سواران و اسپان زدشت زبهرام و کیوان همی بر گذشت

بعد از وصول رایات نصرت آیات فیروزی سمات بآنولایات کفره فجره اگرچه اول بقدم جسارت و جلادت پیش آمده در میدان مجادله بحرکت المذبحی مبادرت نمودند اما چون حریف حامیان حوزه اسلام نبودند آنهازم یافته بیای اضطراب باده فرار پیمودند دیواری که مقدم ارباب جهنم بود کس بدرگاه عرش اشتباه فرستاده اظهار عجز و انکسار خود را در لباس ندامت و استغفار عرضه داشته بزبان مسکنت و اعتذار بعرض بندگان شهریار کامکار فلک اقتدار رسانید که -

گردش چرخ جز بکام تو نیست کوه را تاب انتقام تو نیست
چکنم چون بجان رسد کارم از تو هم سوی تو پنه آم

کسان دیواری بدرگاه خلائی پناه رسیده عرضه داشت رای را بیائیه سریر نریا مثال گذرانیدند و مبلغ سی لک تنگه تقبل نمودند که چون سلطان رقم عفو و غفران بر صحائف جرائم و عیبان ایشان کشیده از سخط و غضب شهریاری ایمن و مطمئن گردند مبلغ مذکور را بخزانه معمور رسانند و هر سال مال مقرری را بی اهمال بیایه سریر نریا مثال فرستاده از مستوفیان دیوان عدالت نشان قبض وصول ستانند سلطان کیتی ستان بر حکم -

با عفو خسروانه چه سنجد گناه خصم دریا زباد کرد فشان تیره کی شود

زلال عفو و اغماض جرائم آن قوم نادم را شسته مبلغ مقرر را از رای بیجانگر باز یافت فرمود بعد از آن با فتح و نصرت همزمان بکران کیتی ستان بصوب مستقر سریر سلطنت بچولان در آورد

امید تازه و دولت قرین و بخت جوان مراد حاصل و دشمن زبیم در غم جان

ارباب و اهالی و اشراف و عالی احسن آباد باستقبال موکب جاه و جلال شتافته از غبار سم سمند شهریاری توتیای ابصار حاصل ساخته خاک راه موکب گیتی پناه را از جباه نقش عبودیت بستند -

پذیره شدندش همه سرکشان بشادی درم ریز و گوهر فشان
هوا سرسبز مشک سارا گرفت زمین کوه تا کوه دیبا گرفت

سلطان ممالک ستان قرین فتح و فیروزی درج شرف باکوکب سعادت قران فرموده بنشاط و کامرانی و مملدت و جهانبانی مشغول گشت -

بخت جوان همدم و نصرت قرین دولت فرخنده اثر همشین

بعد از آنکه سلطان غازیان قریب یک سال در مستقر حشمت و جلال بفرایع بال بمراسم عیش و عشرت اشتغال فرمود باز هوس جهاد مشرکین اعمار و بلاد در خاطر ملکوت ناظر آن مهر سپهر عدل و داد افتاده در اول سال سنه اثتین و ثمانمانه با اجتماع سپاه نصرت پناه حکم جهان مطاع آفتاب شعاع شرف نفاذ یافت سپه شد بدرگاه شاه انجمن نبرد آزمایان لشکر شکب

در بهترین روزی سلطان غازیان بفتح و فیروزی بالشکری مانند شمله آتش عالم افروز و جهان سوز و چون بحر اخضر موج زن و مرد افکن -

شهاب صولت و دریا شکوه و باد نهیب زمانه بسطت و کردون توان و کوه شکب

بجانب قلعه سکر نهضت فرموده رایان آن نواحی چون بر توجه رایات فتح آیات پادشاهی اطلاع و آگاهی یافتند بقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده باج و خراج ولایات خود بخزانه عامره رسانده از سلطوت سپاه ظفر پناه سالم ماندند و چون سلطان ممالک ستان را در سکر بمقتضای قضا و قدر فتوحات تازه و نصرت بی اندازه روی نمود زمین داران و رایان اطراف و اکناف سر بر خط فرمان قضا جریان نهادند سکر را بنصرت آباد موسوم فرمود و سی و سه لک تنکه که مال مقرری رای بیجانگر بود باز یافت نمود بانبل مطالب و انباج مآرب موکب همایون بصوب دارالملک معاودت فرموده در کنار آب جهنور که قریب گلبرگه است و به پنهور اشتهار دارد چند روز اقامت ساخته طرح شهریاری انداخت و عمارات عالیه بسپهر برین بر افراخت و در اندک روزی معمار همت فیروزی شهری مرتب ساخت که تا معمار قدرت و السماء بنیانا باید و انا لموسعون از ابداع و الارض فرشناها فتم الماهدون پرداخته مهندس سالخورده کردون معموره چنان با آنکه بارها کرد جهان گردیده ندیده سواد مینا نمایش چون روضه وینو فرح افزا و نسیم طرب انگیزش چون طره خوبان دلارا و عطر سا -

از نسیم شمال عنبر بیز گشته اطراف آن عبیر آمیز

و آن شهر فردوس بهر فیروز آباد اشتهار یافته هرگاه سلطان غازیان بقصد غزای کفره کفره بیجانگر لشکر کشیدی در وقت نهضت و معاودت چند روزی دران مکان جنت نشان فیروزی تواف فرموده بر سبیل استراحت دران شهر فردوس ساحت آرمیدی بالجمله چون رای ملک آرای فیروز شاهی که پرتو انوار الهی بود از عمارت شهر فیروز آباد فراغت یافت بمستقر سربر سلطنت و خلافت شتافت و پرتو التفات بر حال رعایا و زیر دستان انداخته خاطر بریشان درویشانرا بعدل و احسان بنواخت و به کرم وجود جیب و کنار آمال ایشانرا از نیل مقصود چون آستین کریمان و گنجینه بحر و کان پر ساخت و درین سال قدوه ارباب حال و سر دفتر اصحاب کمال قطب سپهر سیادت و معرفت مرکز دائره حقیقت و طریقت شاهباز بلند پرواز سید محمد کیسو دراز با جمعی از مریدان با کمال و درویشان صاحب حال از جانب دهلی بملک دکن تدریف قدوم فیض لزوم ارزانی فرموده دارالسلطنت گلبرگه را از مقدم

مکرم خویشش رشک فلک اعظم ساخت و چون پرتو این خنبر بر پیشگاه ضمیر اطهر فیض کسرت یافت بر حکم اعتقاد و اخلاصی که حضرت سلطان را با سادات عظام کرام و مشائخ عالی مقام ذوالاحترام بود و بسبب این طبقه عالیشان رغبت تمام داشت و در سوابح امور و معظمتا مهمات از رای مشکل کشای این طائفه عالیه استفاضه و استمداد میفرمود از وصول مقدم شریف آن سید عالی مقام هدایت فرجام بغایت متبہج و مسرور گشته جمعی از فضلا را بخدمت آن سر دفتر اولیا فرستاد تا استکشاف احوال آن نیر فلک کمال نموده سلطان را بر حقیقت حال مطلع سازند آنجماعاً حسب الاشارات سلطان بهلازمت آن قده ارباب حالت شتافته آنحضرت را در انواع علوم ظاهری و باطنی و کشف و کرامات و مقامات در مرتبه کمال یافتند لاجرم بخدمت سلطان شتافته آنچه یافته بودند معروض داشتند و این معنی باعث ازدیاد مواد اعتقاد سلطان با دین و داد گشته بسبب آن مرشد کامل رغبت فرمود و از لوازم تعظیم و تکریم دقیقاً نا مرعی نداشته چند موضع آبادان بانام خدام آن آستان مقرر داشت بعضی گفته اند که در ملاقات اول میانه سلطان و حضرت سید محمد کیسو دراز فی الجمله تقابلی بهم رسیده روز بروز متزاید میکردید تا زمانی که بحسب گردش دوران سلطان از سلطنت معزول گردید و بجهت عدم توجه آن زبده دو دمان نبوت دید آنچه دید عنقریب رقم زده کلک بیان خواهد گردید بالجمله سلطان غازیان دیگر مرتبه عنان عزیمت به نیت غزای کفار دیار بیجانگر بدناصوب انعطاف داده رایات فتح آیات باآجانب روان ساخت چون ماهجه علم فیروز شاهی بر اطراف ولایت بیجانگر شعاع کسرت گردید لشکریان بهرام انتقام دست بقتل و غارت کشاده آتش قهر در معابد و مساکن کفره آلولایت انداختند و بعضی از ولایات پهنور و موسلکل را بضر تیغ آبدار آتشیار مسخر ساختند سلطان سی و سه لک تنگه مقرری باز یافت نموده با غنائم موفور و اموال نامحصور بصوب دارالملک مراجعت فرمود و بعد از آنکه قریب یکسال در مقر جاه و جلال دست بیذل اموال و نیل آمال کشوده باز سپاه ظفر پناه جمع نموده بجانب مہور لشکر فیروزی اثر بحرکت آورد و چون حصار مہور در حصان و استحکام باحصار سبز قام فلک دم مساوات میزد و اطرافش بجنگی استوار بود که عبور آدمی ازان بغایت متعذر و دشوار می نمود بالضروره برای آتجای مصالحه فرموده مبلغ خطیر برسم باج و خراج باز یافت نموده عنان بکران بصوب مستقر سلطنت انعطاف داد و بر سریر کامرانی و جهانیانی تکیه فرموده ابواب معدلت و سخاوت بر جهانیان کشاد و دو غلام هشیار و بیدار نام که از سائر بندگان درگاه بمنابت پادشاه و مزید قدر و جاه متفرد و ممتاز بودند درین وقت بصنوف عواطف خسروانه سر افراز گشته اکثر امور سلطنت و مهم و سیاه و رعیت برای ورویت ایشان تفویض یافت و بیدار بخطاب نظام الملکی و هشیار بمین الملکی مغالط و سرافراز گشتند در خلال این احوال خواجه جهان که منصب حکومت برای دودرین از مفوض بود جهان فانی را پدروود فرموده و آن منصب نیز بر سائر مناصب بیدار و هشیار افزود بالجمله سلطان ممالک ستان بزم تسخیر ولایت تلنگ تصمیم داده روی توجه باصوب نهاده تا قریب راج مندری ناخسته بسیاری از قلاع و بقاع و بلاد مسخر ساخت و تمامی آن ولایات را

ضبط فرموده بکماشکنان درگاه خلایق پناه سپرد و انگاه بعون عنایت اله بصوب تختگاه نهضت فرمود -

سوی تختگاه آمد آن شهر یار ظفر دریمین نصرت اندر یسار
مخالف شده طعمه تیغ قهر مالک مسخر چه قلعه چه شهر

ناقلان اخبار آن شهریار عالی تبار چنین روایت نموده اند که آن سلطان صاحب قران ممالک ستان در مدت سلطنت و زمان خلافت خویش که بیست و پنج سال و کسری بود بیست و سه نوبت یا بیست و چهار علی اختلاف الاخبار الله اعلم بحقیقه الاسرار لشکر نامدار مریخ آثار بقزای کفار خاکسار اقطار و امصار کشیده ولایات آن ملاعین بی دین را نهب و غارت می فرمود و قلاع و بلاد ایشان را فتح می نمود و با نصرت و فیروزی و اخذ باج و خراج معاودت می فرمود و مبلغ سی و سه لک تنگه که در سال اول بر کفره بیجانگر مقرر شده بود سال بسال بر همان منوال ازان سرکشگان بادیه خلل باز یافت مینمود و از ولایات تلنگ تا راج مندری و از ولایات بیجانگر تا معامله رانچور در حیز تسخیر لشکر منصور در آمده بود و در اواخر ایام سلطنت سلطان که قریب هفتاد مرحله از عمر شریفش طی شده بود و کبر سن قوای ظاهری را ضعیف ساخته هنوز حمیت اسلام و غیرت دین حضرت خیر الانام صلوٰۃ الله و سلامه سلطان را با وجود ضعف قوی بر عزیمت جهاد مشرکین میداشت و تخم کینه دیرینه آن ملاعین بی دین در سینه میکاشت لاجرم در اواخر ایام سلطنت یکتوبت دیگر با لشکر قیامت حشر بصوب کشور بیجانگر حرکت فرمود و عزیمت تسخیر قلعه پانگل که یکی از قلاع استوار نامدار آن دیار است مقصم نموده در اثنای طریق جمعی از جنود مردود شیاطین ملاعین را با لشکر شجاعت آئین نصرت قرین که حامیان دین مبین حضرت سید المرسلین بودند حربی عظیم روی نموده از جانبین داد مردانگی و جلاوت داده در مبارزت تقصر نمودند -

بیارید چندان نم خون ز تیغ که باران بسالی نیارد ز میغ
شد از کشته برپشته بالا و پست بتاراج جان مرگ بکشاد دست

بعد از ککش و کوشش بسیار نسیم فتح و نصرت بر پرچم رایت فیروزی آیت شهر یار دین دار و زیده خاک عجز و ادبار در دیده کفار خاکسار ریخت چون ملاعین بی دین تاب حمله حامیان حوزه اسلام نداشتند پای نیات و قرار شان از جای رفته پشت بدلیران شیر شکار کرده رو از مرعه کارزار برگماشتند و سیاه نصرت پناه آن قوم گمراه را تعاقب نموده جمعی کثیر و جمعی غیر ازان مشرکان تبغ بیدریغ بر خاک هلاک انداختند و جهانرا از لوٹ و وجود پلید شان پاک ساختند و غنائم موفور و ذخائر نامحصور بدست لشکر بان منصور افتاد

کشادند رزم آوران دست قهر بگشتند خلق و بگفتند شهر
تلف شد زن و مرد و برنا و پیر ز صد ساله تا کودکان صغیر
ز دینار و ز گوهر نا بسود ز تخت و ز گستردهی هر چه بود
ز اسپان تازی بزیرین ستام ز شمیر هندی بزیرین نیام

سلطان ممالک ستان فتح نامها باطراف ممالک محروسه روان فرموده. موکب همایون ازان مقام بجانب حصار بانگل حرکت نمود بعد از وصول ربابات نصرت آیات بهحوالی آن ولایات سپاه ظفر پناه اطراف حصار را چون حوادث روزگار محیط شدند و بیای جلادت در میدان مبارزت در آمده دست به تیر بازیده برج و باره آن حصار از ضرب تیر خارا گذار بهادران با نام و تنگ بسان بیسه خدنگ یا از آمد شد تیر شهاب آهنگ مانند سپهر مینا رنگ شد -

زشت خدنگ افکنان خاست جوش	کمان گوشها گشت همراز گوش
هوا پرز زبور شد دال پر	خدنگین تن و آهنین نیشتر
ز پیکان دل جنگ جویان بخت	ز انبوه جان راه گردون به بست
ز پیکان پولاد و پر عقاب	سیه گشت رخشان رخ آفتاب

اما چون استحکام و حصات آن حصار بمرتبه بود که گوئی ای اشعار بیان بر خی از آثار اوست

فلک مثال حصارى که سد اسکندر	بدی به نسبت او نسج عنکبوت تزار
بغایبى ز بلندی که عقل نتوانست	کمند فکر فکندن به طرف بام حصار
ز محکمی بطریقى که منجنیق سپهر	بسنگ حادثه کاهش نکندی از دیوار

لشکریان بهرام آثار هر چند دلیری و مبارزت اظهار نمودند کمند تسخیر بر کنگره آن نظیر فلک اثر نیفکنده چهره مراد در مرآت ظفر ندیده چون شهسوار معرکه سپهر از هول آن رزمگاه بحصار مغرب شتافت و نساج تقدیر از تار و بود تیرگی و ظلام کسوة مشکفام و جملنا اللیل لباس بیافت -

چو هندو بقیر اندر اندود روی سیه کرد جامه فروهشت موی

اهل حصار بیکبار فدوی وار بقدم جلادت بیرون آمده شیخون بر اردوی همایون زدند و ازانجا که عادت قدیمه جهان ناسازگار و زمانه کجرفتار است چشم زخم طرفه بفرقه اسلام رسیده بسیاری از اهل توحید و عرفان دران جنگ از جنگ معاندان شربت شهادت نوشیدند و باب تیغ آشتبار از حیات مستعار دست شسته لباس فنا پوشیدند -

ز چهره بصد شرم و آئین مهر	همی تیغ بارید گفتی سپهر
همه تیغ و ساعد بخون گشته لعل	خروشان شده خاک در زیر نعل
چنین است کار سپهر بلند	کهی شاد دارد کهی مستمند

بالجمله شکست فاحش و قهور تمام بلشکر اسلام رسیده سلطان ازان مقام کوچ فرموده تا موضع ایکور هیچ جا مقام نمود و آن ملاعین بی دین از رؤوس مسلمین چپوثرها بستند و مردم این شکست را از اثر کلفت سلطان اولیاء والمحققین زبده آل طه و یسین شاهباز بلند یرواز سید مجاهد

گیسو درواز داشتند و بسبب این شکست ضعف قوای سلطان مضاعف گشته بارها بزبان الهام بیان میگزرایدند که موجب شکست لشکر تغیر خاطر آن فخر اولاد سید البشر بود بالجمله چون چند سلطان در مقام ایکور روزی توقف فرمود ازان کلفت بقدر فراغتی یافت عنان یکران بصوب دارالملک تافت و در مستقر سریر سلطنت رحل اقامت انداخته من بعد عزیمت هیچ طرفی مصمم ساخت و تمام اوقات خجسته ساعات صرف عبادات و خیرات و مبرات فرموده بخشودی خالق و خلائق پرداخت و زمام مهام جمهور انام را بقبضه اقتدار و اختیار بیدار نظام الملک و هشیار عین الملک باز داده دست تسلط و تغلب ایشان را در امور سلطنت قوی و مطلق گردانید بحکم ان الانسان لیطغی ان رأه استغنی هرکه دست خود در امر و نهی مطلق بیند و زمام حل و عقد امور جمهور در قبضه اقتدار خود باید لامحاله بوم قتنه در اشیائمه دماغش بیضه نهد و سودای طغیان از سوبدائی دل او سر بر زند و سوابق نعمت را بلواحق کفران مقابله نماید و بزرگان فرموده اند که بنای خدمت سفله و بد اصل بر قاعده بیم و امید است چون از ضرر و خوف ایمن گردد سر چشمه دولتخواهی را تیره سازد و چون بحصول آمال مستغنی شود آتش کافر نعمتی و قتنه انگیزی بر افروزد پس پادشاه را باید که ایشانرا از عاطفت خود چنان محروم نسازد که نا امید گشته بجانب دشمنان میل کنند و چندان نعمت و قدرت نیز بدیشان ندهد که از کمال ثروت خیال فضولی و طغیان از ایشان سر بر زند و حکما گفته اند که نفس خسیس پروردن آبروی خود بردن است و سر رشته کار خود کم کردن .

سر نا سزایان بر افراشتن
و زبشان امید بهی داشتن
سر رشته خویش کم کردن است
بجیب اندرون مار پروردن است

و هرکه در اصل خود نسب نیست امید را درو هیچ نصیب نیست چه حرام است بر نطفه خبیث که از دنیا انتقال کند بد ناکرده بجای جمعی که با او نیکوئی کرده باشند مبین این مقال صورت حال بیدار و هشیار بدکردار است که بشامت دناات ذات و رذالت صفات خود دولت سلطان فیروز را بزبان آوردند و جان خود نیز بر سر کفران کردند

ذکر وحشتی که میانه سلطان فیروز و برادرش احمد خان که مخاطب به خان خانان بود روی نمود

و مال حال سلطان فیروز

بالجمله چون آن دو وزیر بی تدبیر باخانخانان که برادر اعیانی سلطان بود و بجهت وفور عقل و حلم و علم و سخاوت و شجاعت و سایر ملکات نفسانی خاطر کافه امرا و وزرا و رعایا اکثر سپاه بیجانب او مائل و بسطنت او راغب بود پیوسته در مقام نفاق می بودند و بسطنت او را ضعیف نمودند سلطان را که مطلقاً از سخن و صلاح ایشان عدول و انحراف جائز نمیداشت برین داشتند که حسن خان را که پسر بزرگ سلطان بود ولی عهد ساخته بچتر و آفتاب گیر بناواخت و بحسن شاه ملقب ساخت مع هذا بهمین اکتفا ننموده صورت مکرری ترتیب دادند و بسططان عرضه داشتند که تا عرصه مملکت از شوکت خان خانان خالی نشود حسن خان پای استقلال

بر سر بر جاه و جلال نتواند نهاد چه بر حسب فرمودهٔ السلطان ظل الله فی الارض منزلت عظیم الشان سلطنت سایهٔ مرتبه الهیست و لاله الا الله وحده لاشريك له مقتضی آست که شغل خطیر سلطنت شرکت بر تابد و منصب جهانداری بانبازی تمشی نیابد بنا برین سنت الله چنین جاری شده که چون فیاض موهبت انا مکنا له فی الارض اراده فرماید که رایت دولت صاحب شوکتی باوج شاهی بر افرازد و میدان ربع مسکون جولانگاه بکران او سازد نخست هر سر که درو سودای سروری باشد بتبغ فنا بر دارند و هرکس را که اندیشهٔ سرکنی و برتری بخاطر راه یابد زنده نگذارند.

بزم دو جمشید مقامی که دید	جای دو شمشیر نیامی که دید
تنگ بود مملکتی بر دو شاه	کس نشینده فلکی با دو ماه
سر نکشد شاخ نو از سرو بن	تا طرفی کردن شاخ کهن

زیرا که خان خانان پیوسته در رعایت رعیت و سیاه است و تمام خدم و حشم بل کافهٔ بنی آدم او را هوا دار و نیکخواه لاجرم سلطان فیروز شاه گوش بمواضعه مکر آمیز فتنه انگیز ایشان نهاده اگر چه بجهت رعایت صلّه و رحم بکشتن خان خانان راضی نشد اما بمیل کشیدن جهان بنیش رضا داد شیر خان که خواهر زادهٔ سلطان بود ازین مواضعه خبر یافته بخدمت خان خانان شتافت و صورت حال را بر رای جهان ارایش معروض داشت خان خانان قرار بر فرار داده با پسر بزرگ خویش ظفرخان که بعد از پدر متصدی امر سلطنت گردید جهمه استمداد بحصول مقاصد و هزادات بملازمت قلب سپهر سیادت سید محمد گیسو دراز رفته آن سید بزرگوار مقدم شریف خان خانان را بانواع اعزاز و اکرام تلقی فرمود و طعام طلبیده بایشان تناول نمود و بدست مبارک خود دستار بر سر ایشان بسته هر دو را بیادشاهی مزد. داد خان خانان مستظفر و امیدوار زان بزرگوار مرخص گشته بمنزل شریف شریف فرموده با جمعی از ملازمان معتمد مستعد فرار گشت تاجری از لحاکه بخلف حسن موسوم بود و در ایام دولت احمد خطاب ملک التجاری یافت و بنهایت شجاعت و غایت سخاوت معروف و موصوف و بحسن خدمت خود مشغوف درین سال اسپان تازی نژاد آورده بسرکار شهریار مشتری دیدار فروخته بود و بعضی از قیمت گرفته با سلطان احمد طریقه خدمت و ملازمت رعایت می نمود چون یفراست بر فرار احمد شاه آگاه گشت حق نعمت و احسان سلطان دست در گریبان همش آورده ایام صحبت و فراغت را بیادش داد تا بمقتضای حقیقت و وفاداری پای در دائره خدمت و جان سپاری نهاده شبی که گمان بیرون رفتن سلطان داشت با سلاح تمام بدر خانه سلطان احمد حاضر شد ناگاه سلطان با چهار صد جوان یگدل و یک زبان مکمل و مسلح گشته بعزیمت هزیمت از خانه برون آمد خلف حسن پیش آمده بآئینی که سلاطین را سلام کنند سلطان را سلام نمود سلطان ازان سلام سلامتی و سلطنت استدلال فرموده بفال سعد گرفت و بخلف گفت بسرعت تمام ازین مقام بمنزل خود روان شو که مرد تاجری و غریبی مبادا کسی ترا اینجا ببیند و بسبب من خان و مات عرضهٔ تاراج شود بلکه جانت هدف تلف گردد خلف خندان در جواب سلطان گفت که در وقت آسایش و فراغت مجلس و ندیم بودن و در ایام

محنت و تعب خاک بیوفائی بر دیده مروت پاشیده پشت بر حقوق ولی نعمت نمودن از مذهب ارباب مروت و کیش اصحاب حقیقت بمراحل دور است تا جان در تن و رمق در بدن باشد حاشا که از رکاب ظفر انتساب ارتکاب دوری نماید.

سری که از تو به پیچد بریده باد چو زلف دلی که از تو بگردد سیاه باد چو خال

پادشاهانرا در کفایت مهمات چنانچه بوزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت احتیاج می افتد یمنکن که در سر انجام بعضی مهام بمدد زیر دستان نیز افتقاری واقع شود چه کاری که از سوزن ضعیف آید نیزه سرافراز در سر انجام آن مقصر است و مهمی که قلمتراش نحیف سرکنند شمشیر بران در انمام آن متحیر و خدمت کار هرچند بی قدر و اعتبار باشد از دفع مضرتی و جذب منفعتی خالی نیست و اصل در همه ابواب تربیت ملوک است هرکرا از اهل هنر بنظر عاطفت و عنایت اختصاص بخشند بمقدار تربیت ازو منتفع گردند.

من همچو خاک و خارم و تو آفتاب و ابر گلها و لالهها دهم ار تربیت کنی

سلطان احمد را اخلاص و وفاداری خلف حسن بغایت مستحسن افتاده این معنی را نیز دلیل اقبال و دولت بی زوال دانست و بخلف حسن گفت که اگر دولت زمام سلطنت بقیضه اقتدار ما سپارد تو در دولت روز افزون سهیم و قسیم خواهی بود و در ازاء وفاء حقیقت که به نسبت ما بجای می آوری حق گذاری و احسان ما مشاهده خواهی کرد بالجمله سلطان احمد باهوا خواهان خود از گلبرگه بیرون آمده راه تلنگ پیش گرفت و ناکنار نهری که بر در شهر نعمت آباد است برفت و بعضی روایت کنند که نا موضع میلار رانده آنجا مقام فرمود آن موضع را بخانا یور موسوم ساخته بسادات رفیع الدرجات صحیح النسب که از ولایت عرب آیند وقف نمایند و تولیت آن موضع را بسیدی هم ازان قوم تفویض فرمایند چون نیت صادق آن برگزیده خالق موافق رضای الهی و موجب خشنودی حضرت رسالت پناهی بود لا جرم بودای.

نیت درست دار که نزد خدا و خلق باشد بقدر نیت تو اعتبار تو

بنیل مقصود فائزگشته مقاصد و مطالب دو جهانش حاصل شد چون خبر فرار سلطان احمد از شهر اشتهار یافت هشیار و بیدار از خواب غفلت بیدار گشته از روی اضطراب و اضطرار بملازمت شهریار فیروزی آثار آمده جهت تعاقب نمودن آن شیر بیشه کارزار رخصت طلبیدند سلطان بنا بر رعایت صلۀ رحم و رابطه اخوت بآن معنی راضی نمیشد و میفرمود که هرگاه خان خانان از بیم جان خود را در گوشه نمان ساخته باشد دست ازو باز داشتن و اورا بحال خود گذاشتن صلاح ملک و ملت اولوی و انطباق می نماید هشیار و بیدار نا برخوردار دار بعضی از اهرار را باخود یار ساخته بعرض شهریار رسانیدند که رفتن سلطان احمد موجب قتنه و فساد بیحد و عود میشود صلاح دولت درین است که جمعی از ملازمان اورا تعاقب نموده سلسله

جمعیت اورا پریان سازند و سنگ تفرقه درمیان هوا خواهانش اندازند تاخیال فاسد و اندیشه باطل هر خاطرش خطور ننماید چه هرگاه سپاه برو جمع شوند کار دشوار خواهد شد -

چو پرشد نشاید گذشتن به پیل سر چشمه باید گرفتن پیل

بالجمله چون اقتدار هشیار و بیدار نا دوشیار بمرتبه رسیده بود که سلطان را چندان اختیاری نبود بالضروره دران باب سکوت فرموده هشیار و بیدار با سی زنجیر فیل غریت بیدار و بیست هزار سوار کینه گزار سلطان احمد را تعاقب نمودند و بشامت کفران نعمت دولت فیروزی را بزبان آورده خود را هدف سهام حوادث ایام ساختند چه هر مهمی که اساس آن مبتنی بر مکر و غدر باشد عاقبت آن بوخامت و خاتمت آن بغرامت و ندامت منجر شود و حکما گفته اند ابله ترین مردمان آنست که فتنه خفته را بیدار کنند و مهمی که صلح و ملایمت تدارک یزیرد و بجنگ و خشونت پیش گیرد و کسانی که از حلیه عقل و دانش عاقل و درکارها غافل باشند دست ایشانرا در امور دنیا قوی و مطلق داشتن و زمام اختیار در قبضه اقتدار شان گذاشتن چنان باشد که حلیه سر بر پا بندند و پیرایه پا بر سر آویزند چون هرگاه ارباب هنر و دانش را ضایع مانند و زمام اختیار در قبضه اقتدار اهل چهل و سقامت نهند هر آینه خلل کلی در امور ملکی راه یابد و تدارک آن از حیز قدرت و توان انسان بیرون باشد بالجمله سلطان فیروز شاه فرمود که اگر تمامی سپاه عمره این غلامان گمراه باشند با برادرم برابر نتوانند شد و اگر تمام لشکر با او باشد و من تنها با من برابری نتواند نمود اما سلطان احمد چون دو روز در نعمت آباد توقف فرموده چاشنگاهی بود که بیک ناکه گرد و غبار از راه برخاست فوج لشکر و فیلان کوه منظر بنظر درآمد سلطان احمد داعیه فرمود که عنان یکران ازان مکان معطوف ساخته با سپاه سلطان درمقام مقابله و مقاتله درنیاید خلف حسن پیش آمده عرضه داشت - بیرون شدن ز مرکه بی زخم عارماست - حضرت سلطان لحظه توقف فرماید تابنده قدم جان سپاری درمیدان نهاده حسبالمقدور کوشش نماید -

که نصرت به بخشایش داور ست نه در دست و بازوی زور آور است

از اتفاقات حسنه که لطیفه غیبی عبارت ازان است جمعی از مکاربان که بلفت هندوستان ایشان را بنجاره گویند درحوالی آن مکان فرود آمده بودند وگاو بسیار داشتند سلطان احمد را بمقتضای الحرب خدعه حیلّه بخاطر رسیده تمام گاوآن ایشان را بقیمت تمام اتباع فرموده و بر شاخهای گاوها جامها بسته فوجی ازان گاوآن در برابر خصمان ترتیب داد و خود باچهار صد سوار شائسته کار زار قدم پیش نهاده تدبیر شهریار روشن ضمیر موافق تقدیر ایزدی افتاده چشم سپاه سلطان که بر فوج گاوآن افتاده دهشت بی نهایت برایشان مستولی گشته برجای خود ایستاد قدم فرائز نهانند -

بهنگام تدبیر یک رای نیک به از صد سپاهی چو دریای رنگ

وشر ذمه قلیل که با دو سه زنجیر فیل بر دیگران سبقت نموده بودند سلطان احمد و خلف برایشان حمله ور شدند فیل کوه بیکر غریت منظری که پیشتر می آمد خلف نیزه برخرطوم او انداخت فیل بر خود

پیچیده برگزید و رو بهزیمت نهاد و سپاه چون حال بران منوال دیدند برگزیدند سلطان احمد بمون عنایت احد آن لشکر بیعد را تماقب فرمود سران سپاه صلاح خویش در اطاعت دیده بیکبار از موکب خویش پیش آمده خود را از مراکب افکنده در برابر سلطان زمین ادب بلب عبودیت بوسیدند و اظهار اطاعت و انقیاد نموده زبان بدعا و ثنا کشا دند.

که شاها خداوند یار تو باد عدو روز هیجا شکار تو باد

سلطان ایشان را بعواطف خسروانه مستظهر و امید وار ساخته تمام فیلان و اسپان و اسباب هشیار و بیدار را در قبضه اقتدار خود درآورد و آن دو خائب خاسر مانند بخت خود برگشته بسرعت تمام از دست دلبران بهرام انتقام جان بدر بردند.

صبح ظفر از مشرق امید بر آمد واصحاب غرض را شب سودا بسرآمد

بعد از آن سلطان مها لک ستان با سپاه کران متوجه گلبرگه شد و در هر منزلی بل در هر قدمی امیری باخیل وحشی بمخدمت مبادرت نموده در سرعت ملازمت بر یکدیگر مسابقت می نمودند و بشرف زمین بوس مستعد گشته در سلک سائر بندگان کرباس کردون اساس انتظام می یافتند.

سر رایش برگذشت از فلک ظفر جیش فرخنده اش را بزرگ
پای ز هر جانبی لشکری سپاهی گرا نمایه با سروری
بدرگاه عالم پناه آمدند همه دل پر از مهر شاه آمدند

چون خیر وصول موکب همایون سلطان احمد متواتر شد فرزندان و غلامان سلطان فیروز طوعاً و کرهاً سلطان را سوار ساخته بقصد مقابله و مقاتله از شهر بیرون آوردند نقله اخبار چنین آورده اند که روزی که سلطان فیروز بزم رزم سلطان احمد از گلبرگه بیرون آمد هفت هزار سوار در رکاب ظفر انتساب جمع بودند و یکرور سلطان فیروز در مقام تفحص سپاه درآمد سه هزار سوار پیشتر مانده بود باقی بمخدمت سلطان احمد شتافته بودند چون سلطان فیروز حال برین منوال دید عنان از مقابله باز پیچیده بگلبرگه معاودت فرمود بزبان الهام بیان گذرانید که چون دولت در ترقی بود گاهی که از شهر سوار شدی در منزل اول چنان سپاه بدرگاه کردون اشنای جمع گشتی که محاسبان وهم و قیاس از احصای آن بعجز و قصور اعتراف نمودندی امروز که بخت برگشته است و تخت سلطنت نصیب دیگری گشته هفت هزار سوار سه هزار میرسد چون خیر معاودت سلطان فیروز بسطان احمد رسید در طی مسافت مسارعت فرموده قریب بمصلای گلبرگه نزول اجلال فرمود سلطان فیروز سادات و مشائخ و علما و فضلاء آن دیار را با کلید حصار با استقبال موکب عز و جلال فرستاده.

مهبان جهان کار ساز آمدید پرستنده از پیش باز آمدید
جهان سر بسر گشت آراسته همه راه پرتزل و پر خواسته

سلطان احمد در ساعتی مانند طالع خود سمد رو بقر سلطنت آورد و بر نسق سابق رعایت تنظیم و تکریم نموده بر دربار فرود آمد و بدستور ممهود بی سلطان فیروز که بر تخت سلطنت نشسته بود سلام فرموده در مقام قدیم باستاد سلطان فیروز از تخت فرود آمده سلطان احمد را در برگرفت و هردو برادر زمانی بگریستند سلطان احمد تمهید معذرت گونه فرمود که این جرأت از بیم جان بود سلطان فیروز فرمود که لله الحمد که سلطنت بمحل خود استقرار یافت از من خطای در وجود آمده بود که با وجود برادری چون تو سلطنت را نامزد دیگری کردم لیکن چون خواست آفریدگار جهان چنان بود که در این دودمان سلطنت باقی ماند آخر الامر حق بمركز خود قرار گرفت اکنون وصیتی که دارم آنست که باحسن خان که برادر زاده تست چنان سلوک نمائی که از شیبه مرضیه و خصائل رضیه نوسزد فیروز آباد را برو و بر سایر اولاد مقرر داشته تغییر در آن راه ندهی باید که محبتی که میان من و تو بوده نتیجه آن در حق فرزندان بظهو رسد چون سلطان فیروز وصیت بتقدیم رسانید شمشیر از کمر خود کشوده بر کمر سلطان احمد بست و بازویش گرفته بر تخت نشاند و آیه قل اللهم مالک المک الی آخره بر خواند و گوشه عزلت اختیار فرموده زال عشوهر محال دنیا را سه طلاق برگوشه جا درست آری رداء سلطنت خلمتیسست که از خزانه بختص بر حتمه من بشاء بمناکب مناقب هر که خواهند اندازند و تاج کامکاری بر تارک بختیاری هر کس سزاوار دانند نهند بدست کوشش وسیعی دامن مراد بیچنگ توان آورد و چون سپاه ادبار بر روزگار کسی تاختن آورد بقوت تدبیر مدافعه اوتوان نمود بالجمله سلطان فیروز شاه بعد از عزل در اندک روزی ازین سرای قانی بیجهان جاودانی انتقال فرمود و وقوع این حادثه در یازدهم شوال سنه خمس و عشرین و نماندیه بود علیه رحمة الله الملك المعبود در سبب فوت آن شهربار عالمقدار اخبار مختلفه روایت نموده اند و اصح روایات آنست که شیرخان خواهر زاده سلطان بدلائل خاطر نشان سلطان احمد نمود که وجود سلطان فیروز موجب فتنه و فساد است و چنانچه بودن دوشمشیر در یک نیام از جمله ممنعناست وجود دو پادشاه در یک مقام نیز سبب حدوث حادثات سلطان احمد شاه باغواي شیرخان بقتل فیروز شاه همدستان گشته در تاریخ مذکور مروئه چند (مروئه باصطلاح هندوستان جمعی را گویند که باروغن کنجد بدن مردم را دلاکی کنند) بخدمت سلطان فیروز فرستادند تا سلطان را خفه کردند.

دل در جهان میند که کس را ازین عروس جز آب چشم و خون جگر در کنار نیست

پس سلطنت دائمی دولتتمندی دارد که بدینا کار عقبی بسازد و در ایام دولت و روزگار سلطنت بحال فقرا و مساکین پروازد.

بدینا توانی که عقبی خری بخر جان من ورنه حسرت بری

سلطان فیروز شاه رحمة الله بادشاهی با صولت و شهنشاهی صاحب دولت بود در عهد او قواعد عدل و احسان و قوانین برو امتنان بنوعی منبید و ممهید بود که اثر فیض آن بغض و عام میرسید و همگی نیت سافی طوبیت و جملگی همت والا نهتمش بر قلع و قمع بنیان ظلم و بدعت مصروف بود و به تکمیل

فضائل سوری و منوی و تحصیل مآرب دینی و دیوی معروف و بصحبت مشایخ و فضلاء گوشه نشینان راغب و مشهور ایام سلطنتش مدت بیست و پنج سال و هفت ماه و یازده روز بود بعد از رحلت سلطان فیروز سلطان احمد شاه حسن خان و سایر فرزندان او را بموجب وصیت بفرورز آباد فرستاده آن شهر را برایشان مسلم داشت اما حسن خان نیز در اندک روزی عالم فانی را پدرو کرده به پدر بزرگوارش پیوست. آنکه پاینده و باقیست خدا خواهد بود.

(طبقه دوم)

طبقه دوم در ذکر سلاطین آل بهمنیه که فرمان فرمای ملک دین و در شهر بیدر

بر سریر سلطنت متمکن بوده اند انار الله برهانهم

و مدت ملک شان که ابتداء آن از پنجم شوال سنه خمس و عشرین و ثمانمائه است تا هزدهم

شعبان سنه ست و عشرین و تسعمائه یکصد و یکسال و دو ماه و دوازده روز بود.

ذکر خدایگان اعلی شهاب الدین والدین افضل سلاطین آل بهمن اشرف ملوک ملک دکن

ابوالغازی سلطان احمد شاه ابن احمد خان ابن سلطان سعید علاء الدین حسن شاه

در تاریخ مذکور سلطان جهان و صاحب قران زمان سکندر دارا نشان بادشاه فلسک سریر ستاره

سیاه سلطان احمد شاه در دار السلطنت گابریکه بر سریر سلطنت نشست و بالقاب مستطاب مذکور ملقب گشت.

شد از فر او مملکت شادمان
عطارد کمر بند جوزا بسوخت
بیا موخت ناهید خنیاگری
ز خور تاج بستد ز خورشید تیغ

چو بر تخت بنشست صاحب قران
قضا شمع اقبال او بر فروخت
قدر بخت او را چو شد مشتری
درخشنده شمعی برآمد ز میغ

اکابر و اعیان ملک از سادات و مشایخ و علما و فضلاء و امرا و وزرا و جمهور بجا

با سلطان بیعت نموده جبین عبودیت بر خاک مسکنت سودند و براسم تار اقدام نموده زبان به تهنیت و ثنا کشوده گفتند.

کی لائق جلالت این آستان بود
دائم زبان کشاده و بسته میان بود
در سینه همچو لاله دلی پر زبان بود
بر هر زمین که از سم اسبیت نشان بود
تو همچو قطب باش که بر یک مکان بود
آن سرکشی که عادت رسم جهان بود

امروز هر تار که کمتر ز جان بود
بهر دعا و خدمت شه چرخ نیزه وار
در آرزوی خدمت تو اهل فضل را
چشم ستاره از مژه جاروب سازدش
صیت توبس مسافر و حکم تو بس روان
جاویدی که با تو پروان کرد از دماغ

همگان بخواطف بیدریغ سلطان ممالک ستان مخصوص گشته تشریفات و انعامات یافتند امرای
 که از استیلای هشیار و بیدار نابکار آزار بسیار داشتند شکر آفریدگار لیل و نهار بجای آورده سر بر خط
 فرمان قضا جریان نهدند سیاهی و رعیت که ودیعت رب العزت اند از فیض مکرمت و معدلت آن خورشید
 برج سلطنت به نصیب او فر محفوظ گشته از جفای زمان در مهاده امن و امان آسوده و مرفه شدند
 ولایاتی که دست ظلم و ستمش ویران ساخته بود درو بمعموری و آبادانی نهاد سلطان احمد شاه را هفت پسر
 بود سه پسر بزرگتر را بنوازش اختصاص بخشیده اکبر اولاد را که ظفر خان بود بخطاب خان خانانی
 مخاطب و ممتاز فرمود و دیگر بر خطاب محمود خانی و دیگر بر خطاب محمد خانی سرافراز ساخت و خلف حسن
 که شمه از حقیقت و وفاداری و شجاعت و حق گذاری او سمت گذارش یافت بانواع عنایات و اسنانف
 مراحم و الطاف مفتخر گشته بخطاب ملک التجاری مخاطب شد و در خلال این احوال مرغ روح پر
 فتوح قطب سپهر سیادت و کمال سید محمد کیسو دراز بنوی مرغزار جنان پرواز نموده از عالم انس
 بشرت آباد قدس انتقال فرموده قدس الله تعالی سره سلطان ممالک ستان احمد شاه که بصحبت مشائخ حقائق
 و معارف آگاه زبغت تمام و ارادت لاکلام داشت چون در فنون علوم ظاهری مرتبه کمال یافته بود بمشائخ
 دکن اعتقاد و ارادت نمی نمود و بمسامع عز و جلال رسیده بود که حضرت ولایت پناه سیادت و تقاب
 دستگاه حقائق و معارف آگاه المستغنی ذاته الشریف عن التعریف و التوصیف الفاضل بمعرفته الله الفنی شاه
 نعمت الله الحسینی که از اجله سادات رفیع الدرجات است و در کشف و کرامات و مقامات و مراتب
 کمال ظاهری و باطنی دیده و روان نظیر و عدلیش ندیده و فیض انوار معرفت و حقیقتش بکافه عالمیان
 رسیده در شهر کرمان از خلاقان عزلت گزیده و بساط معاشرت و انبساط کائنات برچیده و بمعرفت خلاق
 از خلائق مستغنی گردیده لاجرم سلطان جهان را غائبانه بآن قطب زمان اعتقاد تمام بهم رسیده شیخ خوچن
 را که یکی از مریدان آن اشرف خاندان شاه مردان بود مقرر فرمود که باتفاق قاضی موسی تولکھی
 که معلم شاه زاده محمود خان بود و ملوک الشرق قلنقرخان با تحف بسیار و هدایای بی شمار بملازمة
 آن نیر فلک سیادت و ولایت شتابند و سعادت دست بوس در یابند و به نیابت سلطان ممالک ستان دست
 ابروت در دامان آن قطب زمان زده التماس فاتحه و دعا نمایند رفقاء ثلثه حسب فرمان قضا جریان متوجه
 ولایت کرمان شده بملازمت آن بگانه دوران آن منبع حقیقت و عرفان مشرف گردیدند و از فیض انفاس
 قدسیه اش به نیل مرادات فائز گشته استفاده سعادت دارین نمودند و بجهت حضرت خلافت پناهی
 سلطان احمد شاه کلاه اراده و جامه اجازه گرفته معاودت فرمودند چون خیر وصول ایشان بسمع اشرف
 سلطان رسید فرمود که در مقام اینطور که یک منزل از گلبرگه دور است چپو تره بستند و سلطان سکندر
 نشان تا آن مکان استقبال فرموده بزبارت کلاه و جامه آن بگانه زمانه فائز گردید و در ماه رجب سال
 دوم از جلوس همایون بر سر سلطنت سلطان صاحب قران بادشاهزادهها و امرا و وزرا و تمام خدم و
 حشم از گلبرگه بسوی شهر بیدر نهضت فرموده دران بلده فاخره که روی زمینش از کثرت ازهار و
 ریاحین مانند صحن آسمان آراسته و رنگین بود و از عکس گلزار جنت آثارش پر زاغ چون دم طاووس می نمود.

ز هر سو چشمه چون آب حیوان
چراغ لاله هر جانب فروزان
بنفشه رسته و سبزه دمیده
نسیم صبح جیب گل دریده
شقائق بر بگی با استاده
چو بر شاخ زمرد جام باده

هواش چون نسیم بهشت روح افزا و فضایش در وسعت چون عرشه دنیا نسیم عطر نیز آن
سرزمین چون شمیم نافه چین معطر ساز دماغ روزگار و عکس ریاحین رنگینش روشنی بخش دیده
اولو الابصار از هر شاخ گلستانش مزار کوکب تابان و در هوای گلرختش نبه فلک سرگردان عمارتش
که از ارتفاع با افلاک دم مساوات زدی و با قصور جنت در لطافت برابری کردی ظل مخروط
بر خاکدان جهان انداخته و فروغ جدار و شمع دیوارش خلایق را از بر تو آفتاب مستغنی ساخته

لطیف و دلکنا آب و هوای
مبارک شهری و فرخنده جای
ریاحین بر کنار جوی رسته
بآب ژاله دست و روی شسته
درختان چون بتان قد بر کشیده
ز یکدیگر بخوبی سر کشیده
فراز شاخ مرغان خوش آواز
بالحان ارغنونها کرده بر ساز
نهال سروکز جنت سبق داشت
خط طویی لهم بر سرورق داشت

بر سریر سلطنت و مسند خلافت متمکن کشته بیدر را به محمد آباد موسوم گردانیده
دارالسلطنت ساخت -

گهتار در میزبانی و زفاف شاهزاده عالمیان ظفر خان

مددین سال شهریار فرشته خصال با مبارک خان فاروقی که والی ولایت آئین و برهان پور
بود طرح مصادقت افکنده بنای آنرا بمواصلت استحکام و انتظام داد و محذره ازان دود مان رفیع مکان
بجبهه شاهزاده دوران طفر خان خواستکاری فرموده -

محبت به پیوند چون شد قوی
شود تازه شاخ امید از نوی

و در آن میزبانی و طوی سلطانی جشنی ترتیب یافت و مجلسی آراسته گشت که زهره در
آرزوی خنیاگری آن بزم فردوس آئین سر از غرفه گردون برآورده بود و سپهر برین با چندین ترتیب و
ترتیب از غیرت زینت و آدین آن نگار خانه چین غریق خوی خوین گشته -

یکی جشن فرخنده آراستند
می ارغوانی بزربین قنق
می ورود و رامشگران خواستند
سرود مغنی و آهنگ ساز
کشوده نقاب از جلال فرح
جهان پر صدای توای سرور
صلا داده ناهید را نوش و نیاز
نمانده ز اندوه و غم در جهان
بگردون رسیده بخار بخور
نشانی مگر در دل دشمنان

دار السلطنت بیدر بامر شهریار خورشید منظر بانواع تکلفات غریب و تجملات لطیف عجیب آراسته و پیراسته گشت و چون کافه مردم را دل که سلطان کشور بدست در پناه آن دولت روز افزون از اندیشه ترکنا ز حوادث روزگار فراغت یافته بود اعضا نیز که رعایای کار گزاران آن کشورند دست از تکلف کسب و زحمت کار باز کشیده بودند دوکان سود و زبان برچیده بستگی که پیش ازان در کار جهان بود دران ایام فرخنده فرجام حواله درخانه دوکان شده بود و کشادگی که وقتی دست ستم داشت دران فرصت روزی دهان قرابه و لب پیمانه گشت نام و نشان غم چنان کم گردید که باده غمگسار بیکار ماند با آنکه روز و شب درکار بود و شادی و فرح چنان عام شد که کسی بمفرح یا قوتی میل نمی نمود مگر آنکه از لعل آبدار دلبران بود کرشمه ساقیان شیرین کار با نشه باده تلخ مذاق خوشکوار بار شده دست بفارنگری عقل و هوش برآورده بود.

فروزنده جشنی که خورشید و ماه	نظاره شدند اندران بزمگاه
زمین باغ فردوس دیدار شد	هوا ابر بارنده دینار شد
بهر منزلی مجلسی خواستند	بهشت بو آئین براراستند
هوا سر بسر مشک سارا گرفت	زمین کوه تا کوه دیبا گرفت

چون مهام جشن و سرور انتظام یافت سلطان سپهر احتشام بمقتضای احکام نجوم شبی که قران سمود فلکی دران شب عشرت فام، متحقق بود جهته مقارنه آن نیرین سپهر سعادت و کواکب برج سلطنت اختیار فرمود.

شبى عشرت درو چون نشأ در می	دمی را زو هزاران صبح درمی
می عیشش بقا در جام کرده	عبیر از نکمتهش بو وام کرده
دران شب کرد پیمان وفا نو	بشیرین خسرو و شیرین بخسرو

دران شب در درج عصمت و طهارت را در برج شرف با مشتری فلک سلطنت عقد مواصلت بستند.

جهان را ازین عقد فرخنده فال بیفزود صد گونه جاه و جلال

شاهزاده فرخ فال دران شب از وصال آن غنچه گلزار حسن و جمال به نیل آمال محفوظ گشته بار نازنین را چون جان شیرین در بر گرفت و از حقه یا قوت آن رشک بتان چکل کام دل بر گرفت سلطان سپهر احتشام بعد از سر انجام و اتمام آن جشن سعادت فرجام دست در با مثال بر بندل اموال کشوده جیب و کنار آمال و امانی اقامی و ادانی را بوفور نم بیدریغ خسروانه و عموم بخشش و کرم پادشاهانه از بلای آرز نیاز بی نیازی بخشود و چندان عقد جواهر ولالی آبدار و بدرهای درم و دینار بران بزم جنت آثار نثار فرمود که چشم هیچ بیننده و گوش هیچ شنونده مثل آن در هیچ زمان ندیده و نشنیده بود.

شهنشاه صاحب قران زمان به نیروی دولت به بخت جوان

زر و جامه و گوهر شاهوار به بخشید بیرون زحد و شمار
بدینگونه چندی به بزم شهی همی کرد هر روز کنجی تهی

ذکر توجه افضل السلاطین ابوالغازی سلطان احمد شاه بهمنی بغزای متمرذین و مشرکین
اطراف ممالک عروسه

خطاب مستطاب ملک، ذو الجلال تعالی شاهه و جل برهانه با افضل اهل کمال صلی الله علیه وآله
خیرآل حیث قال جل جلاله و عز من قال یاایها النبی حررض المومنین علی القتال دلیلیست قاطع
بر فضیلت مجاربه و مقابله با اعدای دین و فرقه ضلال و نص فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم بر هانیست
ساطع بر مزیت جهاد و علو رتبه غازیان مجاهد نفس و مال لاجرم سلطان فریدون خصال را از بدو حال
پیوسته خیال استحصال ارباب شرک و ضلال و همیشه نیت غزا و جهاد کفره بی دین و داد پیش نهاد
ضمیر منیر می بود وهمگی همت والانهمت بر تقویت شریعت حضرت رسالت صلی الله علیه واله مقصور
و مصروف میفرمود درین سال آن عزیمت و خیال را باضا رسانیده فرمان قضا امضا عر اصدار یافت که
امرا و رؤسای سپاه نصرت پناه با جمعیت و عدت تمام بدر بارگاه عرش اشتباه مجتمع کردند -

بفرمان شاعنشہ کا مران به بستند گردان لشکر میان
ز خاور بچینید تا باختر تو گفتی که گیتی برآورد پر
زمین آن سپه راهمی بر تافت بران بوم کس جای رفتن نیافت
زس کثرت خلق و جوش سپاه سرا پرده و خیمه و بارگاه
چنانگشت گیتی ز نزدیک و دور که ره بسته شد بر صبا و دبور
زمین گشت جنبان چو ابر سپاه تو گفتی همی بر تابند سپاه

صاحب قران زمان در اسعد آوان بتائید خالق بزدان بر براق برق جولان که ابلق مطلق العنان
دوران بگرد پیویه اش نرسیدی و پیک تیز رو اندیشه کند نظر بر پیکرش ننگندی هنگام گرمی گوی مسابقت از
ابلق ایام ربودی و روزگار وصال خوش رفتاری از و کسب نمودی گویا حکیم ازرقی در وصف او گفته -

آفرین بر مرکبی کز ماه پیکر نعل او جرم خاک اندر سپهر نیلگون گیرد مکان
چون برانگیزد بهیجا آتش تحریک او همچو موم اندر فروزد غینه بر گستوان
درمیان نقش خاتم ره برد مانند موم بگذرد از چشمه سوزن چو تار ریمان
تیز رو همچون سپهر و بارکش همچون زمین راه دان همچون یقین و دور بین همچون گمان

سوارگشته با سپاهی که بحر و بر از حرکت ایشان بجوش و خروش درآمد بود بجانب ولایت
مهور نهضت فرمود -

ازان پس جهاندار چرخ اقتدار بفرخنده تر طالعی شد سوار

ز لشکر سیاه شده کوه و دشت روا ز چرخ بهم برگشت

چون ماهچه رایات نصرت آیات سلطانی از یرتو خویش اطراف آن ولایت را نورانی ساخت و همای نظر لوای دولتش سایه اقبال بران وادی و جبال انداخت عبده اوتان و ارباب کفر و طغیان چون تاب مقاومت با لشکر قیامت حشر در حوصله طاقت خود نیافتند از سطوت لشکریان بهرام انتقام فرزندان و اموال خود را در بطون بیشها و قلل جبال پنهان ساختند سیاه نظر پناه دست بقتل و غارت کشاده دیار دران دیار نگذاشتند.

زن و مرد تا کودک شیرخوار ندیدند از تیغ شان زینهار
 زبیش و کم و نیک و بد خوب وزشت زمانه دران بوم چیزی نهشت
 نه کس ماند و نی شهر و نی خواسته ز بوم و ز یر دود بر خواسته

سلطان ممالک ستان بتخانها و اماکن عبده اوتان را ویران ساخته بجای آن مساجد و معابد بر افراشت و از انجا عنان یکران سپهر جولان بصوب مرهت معطوف داشته کفار خاکسار آن دیار نیز از تیغ آبدار آتش بار دلبران مریخ آثار متوجه دار البوار گردیدند سیاه نظر پناه آنولایات را بمجاروب نهب و ناراج رفته موکب عز و جلال قرین سعادت و اقبال بجانب مرکز خلافت و مستقر سلطنت معاودت فرمود و در خجسته ترقی سرب سلطنت و مرکز خلافت را بوجود شریف رشک سپهر برین ساخته بلوازم امور جهانبانی پرداخت و چون سلطان ممالکستان یکجندی بغیروزی و ارجمندی در مستقر سلطنت و جهانبانی بعیش و کامرانی گذرانید باز خیال استیصال اصحاب شلال تصمیم فرموده باجتماع سیاه نظر پناه فرمان داد حسب فرمان قضا جریان چندان سیاه بر در بارگاه فلک اشتباه حاضر شد که عارض لشکر از سیاهه عرض آن عاجز آمد سلطان مظفر لوا بالشکریان نیز چنگ بزم جنگ مشرکین ولایت تلنگ از مستقر سلطنت نهضت فرموده موکب همایون بدانصوب روان گردید چون سیت توجه رایات فتح آیات بگوش کفره آنولایات رسید دست از جان و دل از خان و مان شسته به قلمها و بیغولها خریدند سلطان سپهر آهنگ تا اقصی حدود تلنگ رانده حصار مندل و اردنگل که از معظیات قلاع آن دیار ست مقتوح ساخت و سایر ولایات را تاخته بتخانها را برانداخت و آتش نهب در مساکن و اوطان عبده اوتان زده روی زمین را از خبث وجود جنود شیاطین ملاعین بی دین برداخت رای راج کننده و دیوکنده از سطوت سیاه نظر پناه خائف و هراسان کشته ایلچیان زین دان بیایه سرب گردون نظیر فرستاده اظهار اطاعت و لقیاد نمودند و پیشکش بسیار نفائس بشمار بدرگاه شهریار سپهر اقتدار فرستاده باج و خراج از بندگان درگاه عرش اشتباه پذیرفتند سلطان سکندر نشان بریشان ترحم فرموده عنان عزیمت بصوب دارالسلطنت محمد آباد بیدر معطوف ساخت و در مستقر جاه و جلال بقراغ بال بساط عدل و داد گسترانیده همت والا نهمت برترقه حال عباد و تعمیر امصار و بلاد مصروف داشت بعد از یکسال باز خیال تسخیر حصار ماهور که از اعظم قلاع مملکت دکن است و در متانت و حصانت او زبان ناطقه بسان دهان لکن الکن در بلندی سر رفت و فرق همت از اوج سپهر گذرانیده و سرتیغ سبز قام بسر زر نگار خورشید رسابده -

یغش به نشیب برده آهنک زانسوی سمک هزار فرسنگ
تغش بفرز پرده خرگاه زانسوی فلک بسالها راه

در خاطر خورشید مآثر خطور فرموده با لشکر منصور بزم تسخیر حصار مذکور حرکت فرمود و بعد از قطع مسافت حوالی حصار ماهور از اشعه رایت منصور پر نور گشته اطراف حصار را سیاه کینه گذار فرو گرفته قلعه را مرکز وار احاطه نمودند و دست بقتل و غارت اطراف آن ولایت کشوده آتش قهر برافروخته خرمن حیات مشرکین آن ولایات را سوختند و بجاروب تاراج اوطان عبده اونان را رفته هرچه اطلاق مالیت بران توان نمود از صامت و ناطق بدست تسلط و تغلب گرفتند عمارات آنولایات را مضمون عالیها سافلها بصورت حال آمد و از اماکن و مساکنش مصدوقه اذا زلزلت الارض زلزالها و اخرجت الارض ابقالها مشاهده افتاد بعد از تبادی ایام محاصره رای جهان آرای سلطان مالک ستان مصلحت وقت دران دید که بصوب دارالملک نهضت فرموده سال دیگر که دلبران لشکر فیروزی اثر آسوده و اسپان سپاه ظفر پناه فربه شده باشند باز به مردم این حصار ترکتاز فرماید لاجرم موکب شاه ی بجانب دارالسلطنت محمد آباد پیدر در حرکت آمده بعد از طی مسافت در مستقر سربر سلطنت قرار گرفت و بعد از انقضای مدت یک سال باز خیال استیصال ارباب ضلال از خاطر دریا مقاطر سر برزده غزمت غزا و جهاد تصمیم داد و با سپاهی که از ماه تا ماهی کشیده بود و چشم خورشید از کرد ایشان تیره گردیده و چرخ خمیده پشت با هزاران دیده مثل آن لشکر ندیده -

کروهی ز بسیاری از ریگ بیش گذشته که مردی از جان خوش
ندیده کسی پشت ایشان بجنگ بچستی چو باد و چو کوه از درنگ
فروزنده آتش کار زار فرازنده رایت شهر یار

متوجه قلعه ماهور گشته کفره انحدود از سطوت سپاه نصرت اشته در مضیق حصار محصور گردیده ابواب دخول و خروج بر خود مسدود ساختند و فراشان چابک دست هر برابر قلعه بارگاه فلک اشتهار را معاذی محذب فلک مهر و ماه ساخته رایت نصرت آیات شهریار نامدار را در پای حصار بفلک دوار برافراختند فرو زد بماهی و بر زد بماه بن نیزه و قبه بارگاه

فرمان قضا جریان به نفاذ پیوست که لشکریان بهرام انتقام از اطراف و جوانب حصار دست تسلط و اقتدار بکاززار کشاده قهراً قهراً ماهور را مسخر سازند حسبالفرمان قضا جریان دلبران رستم توان دست به تیر و کمان و سیف و سنان برده قدم در میدان دلبری و شجاعت نهادند -

چو از هر دوسو جنگ پیوسته شد در آشتی برجها بسته شد
ز قلعه برین لشکر تیز چنگ یسایی همی تیر بارید و سنگ
و لیکن نیامد یکی کارگر که یاری ده شاه بد دادگر

بتائید ایزدی وفر اقبال احمدی سپاه نصرت پناه بزور بازوی مردی حصار بآن استواری را که

هرگز نیرندبیر هیچ پادشاه جهانگیر به هدف تسخیرش نرسیده بود بسی و کوشش مفتوح ساختند و دست بقتل و غارت کشاده بنای زندگانی اهل آن حصار را از بیخ و بنیاد بر انداختند.

قلعه و قلعه نشین از مدد داور پاک آن مسخر شده می زحمت و این گشته هلاک

و تمام قلعه را بجاروب تاراج رفته ازانجا بجانب قلعه کلم شتافته بمجرد وصول موکب همابون بیمن دولت روز افزون سیاه نصرت پناه بیک حمله دلیرانه خاطر از مهم آن قلعه نیز فارغ ساخته ساحت آن قلعه ولایت را از خبث وجود مشرکان مردود بیرداختند بالجمله سلطان کیتی ستان را در یک پورش در فتح آنچنان که هیچ پادشاهی آن توفیق نیافته بود روی نمود.

به بیروی اقبال صاحب قران مسخر شد از سعی کنداوران
شمال و جنوب و صبا و دیور ببرد این بشارت بنزدیک و دور
ز مه تا بپاهی برآمد غریبو که پیروز شد شاه گیهان خدیبو

جمع بتخانهای آملک را با اماکن و عمارات کفره و علامات شرک نگوئسار و نامهور ساخته بجای آن مساجد و معابد ارباب ایمان و ایقان بنیاد نهاد بعد ازان سلطان سکندر توان قرین حفظ یزدان با غنائم فراوان و نغانس بی پایان عنان بکران صوب مستقر سر بر خلافت انعطاف داده گرد موکب همابونش کلک الجواهر دیده ارباب و اهالی بندر و حوالی گردید.

نظر بخاک رهش میل داشت کزیک میل جلای باصره میداد کرد بکراش

بعد از چنین فتوحات غیبی و لطائف لاریبی صاحب قران جهان خلف حسن را که بمخاطب ملک التجاری مخاطب بود با فوجی از ابطال رجال و جمعی از دلبران شائسته کینه و قتال بصوب ولایت کوکن نامزد فرمود خلف مذکور با سیاه نامحصور بصوب ولایت کوکن و سواحل در آمده اماکن و مساکن کفره آنحدود از بیخ و بنیاد برمی انداخت و هر جانب که از متمردان خبر می یافت بر سر ایشان می تاخت و جهان را از لوٹ وجود شان پاک می ساخت تا بسیاری از قلاع و بلاد آن دیار را مسخر نموده از عبده اوئان بیرداخت و رأیت شجاعت و نیکنامی بلوچ سپهر ماه و مهر برافراخت سلطان را روز بروز به نسبت او عنایت و مرحمت سمت تراید و تضاعف می یافت و این معنی باعث حقد و حسد اهل دکن گشته با او پیوسته در مقام عداوت می بودند و انتها ز فرصت می نمودند اما بجهت عنایت سلطانی و سابقه خدمتی که او را درین دولت روز افزون ثابت بود ضرری بلورسانیدن از قدرت و مکتت ایشان دوری نمود و در خلال این احوال خیال جهاد استیصال مشرکین کشور بیجا نکر از خاطر ملکوت ناظر صاحب قران فریدون مآثر سرزده بزم رزم آن کشور لشکر قیامت حشر جمع فرموده و همای رأیت نصرت آبتش جناح فتح و اقبال بزم تامل و جدال ارباب شرک و ضلال کشوده از لیمان ماهچه آفتاب اشراقش اطراف آفاق منور گشت.

بفرخنده تر طالعی شد سوار جهاندار دریا دل کامگار

هوا بیلگون گشت و دشت آبنوس
 بجوشید هامون ز آواز کوس
 روان گشت و قتح و ظفر با ورش
 شده کوه و ها مون پر از لشکرش

چون اشعه رایت نصرت آیت سلطانی بر اطراف ملک بیجا نگر یرتو ظفر انداخت و ساحت آنولایت را از ظلمت ضلالت اثر کفر و شرک منور ساخت بهادران سپاه نصرت پناه دست تسلط و قهر بقتل و غارت آن ولایت کشوده بسیاری از قلاع و بلاد آن دیار از سعی دلیران مریخ آثار مسخر و مفتوح گشت و بسی از عبده اوتان و مشرکین بی ایمان از آب تیغ برق نشان لشکریان سلطان مالک ستان متوجه نیران شدند چندان غنائم از بدره و برده و اسب و فیل و ما بکون من هذ الصبیل که قابلیت ملکیت تواند داشت بدست سپاه ظفر پناه افتاد که از ضبط و محافظت آن عاجز شدند -

بسی مشرکان را به تیغ غزا
 بکشت آن سپاه مظفر لوا
 غنیمت نچندان که شاید شمرد
 سپاه شهنشه از انجا ببرد

سلطان ممالک ستان بعد از تخریب بلاد و دیار آن سر زمین رایت قتح آیت بصوب مستقر سریر سلطنت برافراخته دارالملک محمد آباد بیدر را از غبار موکب ظفر اثر مغنبر ساخت و اهالی و اعیان را بصفوف عواطف و مراسم خسروانه بناواخت درین اثنا عرضه داشت نرسنگ رای والی قلعه کهرله به پایه سریر نریا مثال رسید مشتمل بر اظهار اطاعت و انقیاد و مبنی از استدعای توجه رابات نصرت آیات بصوب آن ولایات و موکد بسهود و مواتیق که هرگاه صاحب قران انجم سپاه در حوالی این حصار قبه بارگاه بلوچ فلک ماه برافرازد و یرتو عنایت بحال سکنه این ولایت اندازد بنده کمر خدمتکاری بر میان جان بسته بسامدت زمین بوس سرافرازد -

اگر تشریف شه مارا نوازد
 کمر بندد زهی کردن فرازد

و کلید حصار را به بندکان شهریار کامگار بسپرده این ولایت را داخل سایر ممالک محروسه سازد -

ذکر توجهه سلطان صاحب قران بجانب قلعه کهرله و محاربه الخان حاکم مالوه با سپاه

نصرت پناه و هزیمت یافتن الخان بحکم ملک یزدان

چون رای جهان آرای شهریاری بر مضمون عریضه نرسنگ رای اطلاع یافت عنان هزیمت بدان صوب تافته با اجتماع سپاه ظفر پناه حکم جهان مطاع آفتاب ارتفاع عز اسددار یافت از اطراف و اکناف ممالک محروسه امرا و وزرا و سران سپاه با خدم و حشم متوجه درگاه خلائی پناه گردیدند -

بفرمان ز هر کنوری مهتری
 بدگره رسیدند با لشکری
 سپاهی شمارش برون از حساب
 کران تا کران جهان چون سحاب
 سراکنده از خشم و دل پرزکین
 در ابرو ز تندی در آورده چین

بالجمله سلطان ممالک ستان با سپاه بیکران عنان غزیمت بصوب کهرله معطوف ساخته رایت نصرت آیت بر افراخت -

شد از گرد لشکر سپهر آبنوس	بشگیر برخاست آوای کوس
طیران بکرد اندرش صد هزار	برآمد برخش ظفر شهر یار
روان گشت هر سو گروهها گروه	خروشان و جوشان چو دریا و کوه

بعد از طی منازل و قطع مراحل چون حوالی قلعه کهرله مخیم اردوی همایون گردیده اشعه ماهیچه رایت خورشید سرایت اطراف آن ولایت را منور ساخت منهبان بمسامع عز و جلال سلطان دریا نوال رسانیدند که نرسنگ رای ملمون خاک بیوفائی و بد قولی بر چهره حال خود پاشیده نقض پیمان نمود و به الخان که دران زمان والی ولایت مالوه بود توسل جسته استدعای امداد و اعانت نمود و متقبل شده که در هر منزل که الخان باینحدود آید یک لک تنگه ادا نماید الخان نیز حقوق اسلام و ایمانرا برطاق نسیان نهاده از فرط جهالت بمعاونت ارباب شقاوت متوجه به بادئیه ضلالت گردیده است -

ره مردمی نزد او خوار شد	دلش بنده کنج و دینار شد
کمر بسته آزو جویای کین	بکیتی ز کس نشنود آفرین

بالجمله چون الخان باسپاه گران بکران ولایت کهرله رسید سلطان کیتی ستان مصلحت چنان دید که دو سه منزل برگشته داخل مملکت خود گردد اگر چنانچه الخان نیز از محاربه با مسلمانان متنبه گشته معاودت نماید هر آئینه دماغ و اموال مسلمین در امان ماند و اگر بوسوسه دیو پندار و غرور مغرور گشته بولایت دکن در آید برگشته اورا گوشمال بسزا داده بضر تیغ آبدار خیال پندار از دماغ آن نا هوشیار بیرون کند لاجرم از حوالی حصار کهرله کوچ فرموده بجانب ولایت خود توجه نمود امرا و روساء سپاه چو از اندیشه پادشاه آگاه نبودند از برابر خصم روگردان شدن را عار دانسته از سر جرأت عرض نمودند که معاودت حضرت سلطان هر آئینه موجب جسارت دشمنان میگردد صلاح دولت دراست که سلطان چندان توقف فرمایند تا بندگان فراخور وسع و توان با الخان مقاتله و مقابله نمایند بیکن که بیمن دولت روز افزون دشمنان زبون شوند -

اگر بحر و کیتی بود پر نهنگ	و گر کوه و صحرا بجوشد پلنگ
کسی را که یاراست بخت بلند	نباید ازو بکسر مو گزند

هر چند امرا ازین مقوله سخنان بعرض رسانیدند سلطان ملتفت بدان نگشته بجانب مملکت خویش نهضت فرمود و چون خبر معاودت سلطان به الخان رسید خوف و هراس سلطان قیاس کرده بقدم جسارت در تماقب مسارعت نمود چنانچه از هر مقام که اردوی همایون سلطانی کوچ میفرمود سپاه الخان دران مقام نزول مینمود چون سلطان کیتی ستان جهان دو سه منزل داخل ولایت خود شد و سفرا خبر رسانیدند که الخان همچنان متعاقب اردوی همایون می آید و در محاربه لشکر اسلام اصرار

می نماید سلطان مشائخ و علما و فضلا را جمع فرموده استفسار نمود که هرگاه پادشاه مسلمانی بتقویت ارباب ضلالت بمحاربه مسلمانان اقدام نماید با او مقاتله نمون در شرع مجوز است یا نه علما متفق اللفظ و المعنی عرضه داشتند که دفع اعوان ارباب شرک و عناد مانند غزا و جهاد از جمله مقترضانست چنانچه تقویت و امداد اصحاب دین و داد از جمله واجبات سلطان صاحب قران از علماء اسلام قوی حاصل فرموده بجانب امرا و سران سپاه التفات نموده فرمود که منشاء مراجعت این بود که الخان پادشاه مسلمانست مارا که دعوی اسلام می نماید جانی نیست که ابتدا بمحاربه نمائیم و با لشکر اسلام در مقام مقاتله در آئیم بلکه بادی این بودن بمقتضای الفتنه نائمة لعن الله من ابقظها موجب غضب الهی ست لاجرم بجانب ولایت خود توجه نمودیم تا اگر الخان بولایت ما داخل شود در محاربه او بادی و آیم نباشیم اکنون که او جسارت نموده بولایت ما درآمده تنبیه او از لوازم است بالجمله سلطان بهرام انتقام برونو التفات و اهتمام بحال دلیران سپاه انداخته همگنانرا بمبارزت و مردانگی و محاربه و مقاتله ترغیب و تحریص نمود و بازدید مراتب و مناصب مستظهر و امیدوار ساخته لشکر فیروزی اثر را بآئین هر چه تمامتر مرتب داشته رایت شجاعت بر افراشت و افواج سپاه نصرت پناه را آراسته در برابر لشکر دشمن بداشت و بنفس نفیس خود دو هزار و پانصد سوار پولاد پوش نیزه گزار از میانه سپاه فیروزی شعار اختیار فرموده در کناری مقام ساخت چون صفوف آن دو سپاه کینه خواه آراسته شد و رسوم آرم و رحم از میان برخاست هر دو لشکر دست به تیغ و تیر و تبر برده بر یکدیگر حمله ور شدند و از جانبین بنوعی نائرة قتال و جدال التهاب و اشتعال یافت که اطفاء آن جز بآب تیغ زهرمدان دلیران میدان شجاعت ممکن نبود مریخ خون آشام از هول آن معرکه قیامت نشان واله و حیران گشته بود و فلک سرگشته بهزار دیده بر کشتگان آن مهملکه گریان شده از عکس خون دلیران عرصه میدان جون جیب و دامن آسمان شفق گون می نمود و از کرد سواران آن قیامت نشان خورشید درخشان لباس عباسیان پوشیده بود.

دو لشکر چنان درهم آویختند	که از آهن آتش فرو ریختند
تو گفتی هوا لاله کارد همی	ز پولاد بیجاده بارد همی
ز خون دلیران و کرد سپاه	زمین گشت لملی هوا شد سپاه
خروشی بر آمد ز هر دو طرف	که لملی شد از بیم در درصف
گر آن جنگ رستم بدیدی بخواب	شدی از نهب ویش زهره آب

القصه آنروز از بام تا شام دریای هیجا در تلاطم بود و کشتی سلامت در غرقاب فنا کم و از کرد سپاه نه فلک پیدا و نه انجم و از نهب آن رزمگاه مردمی گریزان از مردم قریب بصری بود که سلطان عاقبت محمود جبین عجز در درگاه معبود بخاک مسکنت سوده عرض نیاز خود در درگاه مهیمن کارساز نمود و فیروزی بر اعدا مسئلت فرمود ناوک دعای آن شهر یار دین دار بهدف اجابت رسیده هاف غیبی بگوش هوش رسانید.

که حفظ الهی نگهبان تست جهان از کران تا کران آن تست

زین گوی دولت که میدان تراست خدای جهان را چنین است خواست

سلطان ثریا مکان بفتح و نصرت امینوار گشته سر از سجده کردگار لیل و نهار برداشت و بآن فوهار و پانصد سوار نیزه گزار که همراه داشت مانند ابر ساقه بار یا بگردار ازدهای عمر ادبار بر لشکر اعدا حله ور شد -

ز تیغ آتشی بر کبیده چو آب کز خریره شد چشمه آفتاب
بر انگیخت شیرتک مانند شیر نهنگی بکف ازدهای بزیر

الخان هر چند کوشش نمود که بیای مردی شجاعت و دلیری حمله آن شیر بیشه دلاوری را پای دارد ممکن نبود چون پای نباتش را نصیبی از استواری نماند ناچار پشت بمرکه کارزار نموده رو بودی فرار نهاد -

ستاره گرچه بود پیشمار پشت دهند چو مهر یک تنه رو آورد سوی بیکار

الخان از بیم تیغ دلیران سلطانی جمیع بنه و بارگاه و خیمه و سراپرده و خوابگاه و حرم و خدم و آنچه لازمه سلاطین عالمست از پیش و کم گذاشته ازان وادی پر ستیز جان بگریز بیرون برد -

نه عزم درست و نه رای صواب دلی بر نهیب و سری پر شتاب
بلی هر که او دل دگر کون کند سزدگر سپهرش جگر خون کند

سیاه نصرت پناه تمام بنگاه و خیمه و خرگاه و اسپ و فیل الخان و لشکریانش را تا راج نموده بدرگاه عالم پناه جمیع ساختند سلطان ممالک ستان غنیمت سیاه دشمنان را بلشکریان تقسیم فرموده دلیران سیاه را از تماقب الخان منع نمود و بزبان الهام بیان گذرانید که الخان چون رعایت حرمت اسلام نمود لاجرم از نهال آمال میوه ندامت و ادبار چید اگر ما نیز بدان نسبت عمل کنیم همان بینیم که او دید اما چون زمانه چادر کحلی شب بر سر گرفت و دست قدر مشعل ماه و انجم در گرفت و فلک مینائی را مشاطه قضا در زبور گرفت -

چو در پرده کوه رفت آفتاب سر بخت دشمن در آمد بخواب
جهان در سر آورد کحلی پرند سرمه در آمد بمشکین کند

سلطان ممالک ستان تمامی حرم الخان را در محضها و هودجها بطریقی که آمده بودند بهمراه خواجه سرایان ایشان نموده پانصد سوار تعین فرمود که ایشان را از سرحد گذرانیده بمردم الخان سپارند و از آسیب سیاه ظفر پناه ایمن دارند و این معنی بر کمال قنوت و جوانمردی آن شهزیار فرشته اطوار دلیلی ظاهر و برهان باهر است بالجمله سلطان ممالک ستان ولایت نرسنگ بی نام و ننگ را در حوزه تصرف در آورده تا موضع تهور ضبط فرمود و باقطاع شاهزاده دوران محمود خان که پسر میانین سلطان بود مقرر نمود و تا محمود خان در قید حیوة بود آن اقطاع ازو تغییر نیافت چون

خاطر خطیر شه‌ن‌یار خورشید‌اشتهار از مهم‌النجان فراغت یافت بسعادت و نصرت و اقبال محضوف حفظ
نور‌الجلال قرین فتح و نیل آمال عنان ابلق کردون خرام بصوب مستقر جاه و جلال تافت -

بفرخ تر زمان شاه جوان بخت بدار الملک خود شد بر سر تخت
جهان را از عمارت داد یاری ولایت را ز فتنه رستگاری

خلال این احوال سلطان فریدون خصال رسولی با تحف بسیار و اموال بی‌شمار بخدمت پیر خویش
سر دفتر ارباب کمال و قدوة اصحاب حال سلطان المحققین برهان‌العارفین خلاصه اولاد سید‌المرسلین
شاه نور‌الدین نعمت‌الله ولی قدس‌الله سره‌العزیز مرسل داشته استدعای ارسال یکی از اولاد امجاد آن
هادی طریق سداد باین دیار و بلاد فرمود و دران باب الحاح و مبالغه بسیار نمود چون آنحضرت را
یغیر از شاه خلیل‌الله در باغ زندگانی میوه دیگر نبود و او را از خود دور ساختن بر آنحضرت شاق
می‌نمود و انبجاح مسئلت سلطان نیز از جمله واجبات بود لاجرم تازه کل گلستان خلیلی میرزا نور‌الله
ابن شاه خلیل‌الله ولی را حسب‌الاتماس سلطان زمن بملک دکن فرستاد و بعد ازآنکه در سنه
ثلث و اربعین و نما‌نامه آن قطب سپهر سیادت و ولایت بعالم آخرت خرامید شاه خلیل‌الله نیز متوجه
دکن گردید- بالجمله سلطان جهان مقدم مکرم میرزا نور‌الله را بتعظیم و تکریم تمام تلقی نموده آن
نویاوه بوستان مصطفوی را بر جمیع سادات و مشائخ و فضالی دکن تقدیم فرمود و چون شاه خلیل‌الله
پدکن رسید میرزا نور‌الله ولدش بعالم بقا خرامید-

ذکر وحشتی که میانه افضل‌السلطاین سلطان احمد شاه و سلطان احمد شاه گجراتی روی نمود

سابقاً سمت گزارش یافت که شهر یار اسفند یار آثار خلف ملک‌التجار را بجهت کون و قلاخ
و جبال آن دیار نامزد فرموده بود و چون خلف مذکور داخل ولایت مذبور شد تمام قلاخ و بلاد و سواحل
و جبال آن ولایت را ضبط نموده برجزیره مهابم که داخل ولایت گجرات بود تاخته آن ولایت را نیز مسخر
ساخت رعایای مهابم دست‌تظلم در دامن سلطان احمد گجراتی زده از سطوت سپاه نصرت بناه استغاثه بدرگاه
پادشاه ملک گجرات بردند سلطان احمد گجراتی را غیرت برین داشت که ولد خلف خود را که به محمد شاه
موسوم بود با جنود نا معنود بجهت دفع فتنه نامزد فرمود و منبهای خیر توجه لشکر گجرات بمسامع
قدسی جوامع صاحب قران سکندر توان رسا نیدند سلطان ممالک ستان شاهزاده‌العالمیان ظفر خان را که
ولی عهد بود و دران سلطنت بسطان علاءالدین مخاطب و ملقب کشته چنانچه از سابق کلام مستقبل بوضوح
خواهد بیوست با سپاه گران و دلیران رستم توان بمدد خلف ملک‌التجار شجاعت آثار روان ساخت -

بفرزند فرخنده فرمود شاه که آگاه باشد ز حال سپاه
نپوید مگر بر طریق خرد خبردار با شد زهر نیک و بد

بالجمله شاهزاده ظفر شمار بالشکر بیشمار طی مسافت فرموده کنار خلیج جزیره مهابم را مضرب
خیام سپاه نصرت فرجام ساخت و از انجانب محمد شاه نیز با سپاه گجرات رسیده اطراف خلیج رحل اقامت

انداخت و مدتی هر دو لشکر در برابر یکدیگر نشسته بودند و همه روزه مستعد پیکار و ساخته کارزار گشته بکنار آب می آمدند و در مقابل هم می ایستادند اما هیچیک از فریقین جرأت عبور از خلیج مذکور نمی نمودند چون مقابله متمادی گشت امراء دکن را ماده حسدی که باغریا لازم غیر مفارقت است متحرک گشته شاهزاده دوران ظفرخان سرفروغ داشتند که جنگ و جدال و نزاع و قتال ما میکنیم و بنام خلف حسن اشتها می یابد و باعث نیکبختی و حسن خدمت او میگردد چون شاهزاده ظفرخان هنوز در عنفوان شباب بود و بر فریب و وسوسه ارباب مکر و غدر مطلع نه امراء دکن این مقدمه را بدلائل مدخول معقول شاهزاده زهن ساختند و از شناعت و قبیح ترک حمیت اندیشه نمودند ارشاء عنان نمودند و از خلف تغلف کرده او را تنها در دام بلا انداختند و خود را در عالم بیخبری و بی غیرتی منسوب ساختند چون لشکر کجرات برین قضیه اطلاع یافتند بخاطر جمع بر خلف تاختند خلف بسبب قلت اعوان و انصار طاقت مقاومت لشکر بسیار نیاورده مهابم را گذاشته بدر رفت سپاه کجرات تمام اموال و اسباب او را غارت کرده برادر خلف خمیس بن حسن را اسیر و دستگیر ساخته عنان بجانب کجرات معطوف داشتند.

ذکر توجهه رایات نصرت آیات احمد شاهی باندقام سپاه کجرات و باهم صلح نمودن

چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور و خاطر اطهر شهریار والا کبر و سلطان عدالت کسرت نافت غیرت شجاعت و حمیت سلطنت ذات قدسی صفات را در مقام انتقام از دشمنان بد فرجام در آورده با حصار سپاه ظفر پناه مثال داد حسب الحکم جهان مطاع آفتاب ارتفاع از بقاع و قلاع و امصار و اقطاع امرا و رؤسای لشکر ظفر اثر متوجهه دار الملک بیدر شدند در اندک فرصتی آفندر سپاه بر در بارگاه خلایق پناه مجتمع شد که راه عبور بر صبا و دیور بسته گشت.

چو از دشمنان آگهی یافت شاه	کرائید، رایش بضبط سپاه
بیاراست لشکر باآئین و ساز	همه جنگ جوانان دشمن گداز
روان شد پیبایی سپه فوج فوج	چو بحری که جوشان در آید بومج

سلطان کیتی ستان بهادران شجاعت نشانرا بنوازش و عواطف شهریاری مستظهر و امیدوار ساخته در اسعد اوقات رایات نصرت آیات بفلک دوار بر افراخته قرین فتح و ظفر لشکر قیامت حشر بسرحد کجرات کشید.

روان شد باقبال و فتح و ظفر	سعادت به پیر و زش راهبر
سعود فلک نصرتش را خمان	چنود فلک در پیش حرز جان

بعد از طی مسافت ظاهر قلعه بهول که حصنی بود در غایت حصانت و استحکام و سرحد ولایت دکن و کجرات مضرب خیام سعادت فرجام سپاه ظفر پناه شد.

سرا برده شاه چرخ اقتدار کشیده زمین را ز دیا حصار

همه دشت کشته کران تا کران بر از خیمه و خرگه و سائبان

دلبران میدان مبارزت و مردی قلعه بهول را چون نکین خاتم در میان گرفته ابواب خروج و دخول بر ارباب حصار بهول مسدود ساخته بمحاصره و محاربه مشغول شدند والی قلعه بهول که کافری بود مستظهر بحصانت حصار و بحمایت سلطان احمد گجرات امیدوار و از قدیم الایام اوامر و نوامی حکام گجرات را مطیع و فرمان بردار عرضه داشتی مشتمل بر توجهه رابات رابات نصرت آیات بصوب گجرات بخدمت سلطان احمد گجراتی مرسول داشته حقیقت محاصره حصار را در لباس عجز و انکسار مرفوع نمود و متکفل شد که اگر سلطان بمحض عنایت و احسان بنده را ازین مضیق زندان و این مهلکه جان ستان خلاص بخشد هر سال اموال بسیار و نفایس بیشمار بخزانه عامره واصل سازد لاجرم سلطان احمد گجراتی بزم امداد کفره قلعه بهول با لشکر بی شمار و سپاه بسیار متوجهه این دیار شده بعد از طی مسافت در یک منزلی بهول نزول نمود صاحب قران کیتی ستان چون بر وصول دشمنان اطلاع یافت دست از محاصره باز کشیده بر سیل استعجال باستقبال سپاه بدخواه شتافت فریقین در کنار آبی بهم رسید در مقابل یکدیگر فرود آمدند چنانچه فاصله بین الفریقین آب مذکور بود همه روزه از دو طرف صفها آراسته و فوجها مرتب ساخته در برابر یکدیگر می استاندند اما دلبران طرفین هر چند جهد می نمودند که از آب عبور نموده قدم در میدان محاربه و مقاتله نهند و داد مردی و مردانگی دهند آن هر دو پادشاه دین پناه رخصت نمیدادند و بسفک دهام مسلمانان راضی نمیشدند و در مقاتله و مجادله مساعله میفرمودند چنانچه قریب یکسال آن دو لشکر بخیاال قتال در مقابل یکدیگر نشسته بودند و هیچکدام ابتدا بمحاربه و مقاتله نمی نمودند چون ایام مقابله امتداد تمام یافت از جانبین علما و فضلا درمیان آمده نازره منازعه و مجادله که التهاب یافته بود بزلال مواعظ و نصائح منطقی ساخته طرح مصالحه انداختند مقرر آنکه قلعه بهول که از قدیم الایام داخل گجرات بوده همچنان در تصرف گناشینگان ایشان باشد و ازینجانب تعلق بملازمان سده سلطنت و خلافت داشته بعد الیوم درمیان آن هر دو پادشاه معدلت دستگام رابطه مصادقت و التیام انشظام پذیرد و بساط منازعت و محاربت مطوی ساخته در سوانح امور دین و دولت و دفع اعداء ملوک و ملت ممد و معاون یکدیگر باشند و در اعلاء اعلام اسلام و انکسار شمار اصحاب ضلال و ظلام از خود بتقصیر راضی نشوند هر دو شیریار دین دار سپهر اقتدار برین جمله مصالحه فرموده تحف و هدایای بسیار بجهته یکدیگر مرسول داشتند و تا قریب صد سال میانه سلاطین هر دو بلاد و محال بنای محبت و مصادقت بی شائبه انحلال و زوال ثابت و پائدار بود و پیوسته مراسلات و تحف و تنسوقات در میانه ایشان متواتر بود چنانچه از سیاق بعضی از کلام مستقبل سمت وضوح خواهد یافت بالجمله سلطان جهان بعد از مصالحه عنان بصوب دار الملک معطوف ساخته بترقه حال رعیت و سپاهی پرداخت و رسوم بدعت لزوم ظلم و ستم فق و فجور از نزدیک و دور برانداخته هریک از امرا و ارکان دولت را بشغل و منصبی سرفراز ساخت چنانچه محمد ابن علی باوردی را که از اولاد سلطان سنجر سلجوقی بود بخطاب خواجه جهانی مخاطب فرمود و سر نوبت میسره را بر

سر نوبت میمنه تقدیم داده بخطاب ملوخوانی سرافراز نمود و سر نوبت میمنه بخطاب سارنگخانی مخاطب گشت و شیر ملک کوتوال و ازبک و شیرخان خواهر زاده سلطان که باعث قتل سلطان فیروز شاه شده بود سیاست رسیده از همان شربت که سلطان، فیروز شاه را چشاییده بود چشیدند.

سلامت از طلایی از فضول دست بدار و گرنه شاخ فضولی ملامت آرد بار

میرزا نورالله نبیره شاه نعمت الله ملوک المشائخ خطاب یافت و قاضی احمد قبول ملک العلماء و صدر جهان شد و قاضی نظام الدین شریفی نبیره میر سید شریف بخطاب شرف جهانی مشرف گشت و سید عبدالمومن نبیره مخدوم جهانیان سید جلال بخاری بلقب سید اجل جلال خان ملقب گردید در خلال این احوال خیر انتقام مهر سپهر کمال و اختر برج جاه و جلال و قدوه ارباب حال شاه نعمت الله از دار فنا بدار بقا شیوع و انتشار یافت سلطان ممالکستان را جهت فوت آن مرشد زمان گفت تمام و محضت لاکلام روی نموده بلوازم عرس که از مراسم اهل هند است قیام و اقدام فرموده جمیع سادات و مشائخ و علما را حاضر ساخته بنفس نفیس بلوازم خدمت پر داخت چنانچه آن پادشاه فلک جناب بدست مبارک خویش آب بر دست سادات و مشائخ ریخت و ملوک المشائخ میرزا نورالله را بر جمیع اشراف و اعیان مقدم داشته دست اعتصام بحبل المتین محبت و ولای آن خاندان آویخت و عقیده که سلطان احمد شاه را بفرزندان شاه نورالدین نعمت الله بود در اولاد امجاد آن پادشاه بآیین و داد سرایت نموده ازان در دمان عالیشان هر کدام بر سربر سلطنت متمکن میکردیدند بجهت مفارقت کریمه از خاندان سلطنت و عصمت را با یکی از اولاد نعمت اللهی در سلک ازدواج میکشیدند بالجمله بعد ازین وقایع بکنوت دیگر سلطان احمد شاه را با والی مندر بر سر قلعه کهرله منازعه واقع شد آخر الامر مهم از قیل و قال و نزاع و جدال صلح انجامیده قلعه مذکور را بتصرف والی مندو باز گذاشتند و ابن طرف قلعه داخل ممالک محروسه شده عبود و موافقت انحراف جائز نداشتند طریق مخالفت و مخاصمت نسیرند بعد ازان هر کدام بجانب دار الملک خود نهضت فرمودند اما مصادقتی که میان سلاطین بهمینی و سلاطین گجرات استحکام داشت میان حکام مالوه و ایشان چنان صورت نسبت چنانچه بعد ازین بوضوح خواهد پیوست -

ذکر توجه سلطان دارا زواد به تسخیر بعضی قلاع و بلاد

چون در اواخر ایام پادشاه مغفرت پناه فیروز شاه طاب ثراه بجهت وهنی که از منازعه آن پادشاه دین پناه و سلطان احمد شاه بامور ملکی راه یافته بود معاندان و متمردان اطراف و آکناف آن معنی را فوزی عظیم دانسته فرصت غنیمت شمرده بودند و از هر گوشه بی توشه سر از کربان طغیان برآورده پای در وادی عسین و کفران نهاده دست تغلب و تسلط بولایات دراز نموده اکثری از قلاع و بلاد اطراف مملکت و سرحد ممالک از گماشتگان سلطانی انتزاع یافته بود چون افضل السلاطین سلطان احمد شاه

سربر سلطنت و خلافت را بوجود شریف خود زیب و جاه بخشید بسبب منازعه که میان آنحضرت و سلاطین کجرات و مالوه روی نمود تا غایت سلطان بهرام صولت فرصت آن یافته بود که از حتردان اطراف ولایات انتقام کشیده ارباب شرک و ضلال را بکوشمالی بسزا دهد بذاک وقتی که سلطان کیتی ستان بدفع دشمنان مشغول بود دران حین نیز بعضی از ولایات تلنگ را کفری بی نام و تنگ بی نزاع و جنگ بچنگ آورده بودند درین وقت که خاطر خطیر شهریار روشن ضمیر بالکلیه از منازعه سلاطین کجرات و مالوه فراغت یافت همت والا نهمت بر فتح و ضبط ولایاتی که بتصرف کفار خاکسار در آمده بود گماشت و سپاه بیحد و عد جمع ساخته بجانب ولایت تلنگ لوای ظفر اتما بر افراخت.

ز بس جنبش لشکر بیکران زمین گشت جنبان تر از آسمان

چون همای دایت ظفر بیکر شهریار داد کستر جناح فتح و ظفر کشوده سایه نصرت بر بوم و بر کشور تلنگ نداشت مردم بعضی ازان بلاد و قلاع طریق اطاعت و انقیاد بيموده بقبول مال امانی و باج و خراج مصالحه نمودند و بعضی که عصابه عصیان و جسارت بر پیشانی طغیان و وقاحت بسته راه وادی کفران پیش گرفتند دلیران شیر شکار و بهادران معرکه رزم و پیکار بضرر تیغ آتشبار آبدار ساعتی کردار آن سرکشندگان بادیه ادبار را روانه بدار البوار نمودند و حصون حصن متین بون عنایت رب العالمین وفر دولت صاحب قران زمان و زمین قهرا قهرا مسخر بندگان کریاس کردون اساس شد از جمله قلاعی که بتیغ برق لمان نهنگان لبه هیجا و سر پنجه شیران بیشه وغا از خبت و جود ملاعین بی دین پاک و مصفی شد قلعه را انگیز بود که دست تصرف اندیشه از دامن خاک ریزش کوتاه نمودی و بروج و منازلش مقارن فلک البروج و محاذی فلک ماه بودی.

کسی ندیده فرازش مگر بچشم ضمیر	کسی زرقه نشینش مگر بیای کمان
ز تنگ عیشی بر ذروه هاش برده همای	ز استخوان مسافر ذخیره های کران
کسی بروز سفید و شب سیاه درو	بجز کبودی کردون ندیده هیچ نشان

این حصار نامدار که از استواری آثار سد سکندر و بنای هرمان از صفحه روزگار محو ساخته بود و سائر قلاع و حصون آن دیار بسمی بهادران شجاعت آثار جلادت شمار مسخر و مفتوح گشته علامات کفر و ضلالت نگونسار شد چون والی قلعه ارنگل که باصابت رائی و کفایت تدبیر سرآمد کفره آنملک بود مشاهده نمود که سپاه نصرت پناه بهرطرف که توجه مینمایند قلاع و بلاد را با خاک راه برابر ساخته آتش نهب و غارت دران ولایت میزنند و اماکن و مساکن را از بیخ و بنیاد بر می اندازند بمقتضای حزم و دور بینی از سطوت سپاه ظفر پناه اندیشه مند گشته جمعی از اعیان خود را بیایه سربر خلافت مصیر فرستاده بوسیله مقربان درگاه خلایق پناه صورت فرمان برداری و بندگی خود را در لباس اطاعت انقیاد مروض داشت.

که صاحب قران را کمین بندهام
بخدمت کمر بسته تا زندهام
نیاید ز من جز پرستندگی
کنم بندگان ترا بندگی

و مبلغ خطیر برسم باج و خراج متکفل و متقبل گردید که رقم غفو بر جراند جراثمش کشیده زلات و هفواتش را بزلال اغماض شست و شو دهند شهریار فلک اقدار مرحمت شمار سکنه آنحصار را بنیایات پاداهانه شاستظار داده بازیافت فرمود و دست تسلط سیاه ظفر پناه از دماغ و اموال آن قوم کوتاه ساخت -

به درگاه شه هر که کرد التجا همه کام او شد بخوبی روا
هر کرا از بخت واژون روز دولت شد سیاه طالع شوریده نگذارد که آرد رو براه

بالجمله سلطان سپهر آهنگ مدتی بضبط ممالک تلنگ اشتغال داشت و همت والا نهمت بر فتح آن قلاع و بلاد میخواست تا اکثر مواضع که در تصرف کفار خاکسار آن ملک بود تسخیر فرمود و بعضی که بقدم بندگی و فرمان برداری و اطاعت و خدمتگاری پیش آمده باج و خراج قبول نمودند ولایات ایشان را بریشان مسلم داشت و ابراهیم سنجرخان را سر لشکر ساخته فوجی از سیاه ظفر پناه همراه او بجهت ضبط و محافظت آن ولایت و ترفیه خواطر خلایق که ودائع خالق اند مقرر فرموده قلمه بهونگیر را با بعضی از ولایات بجاکیر او مسلم داشت بعد از آنکه خاطر ملکوت ناظر شهریاری از ضبط ولایات فراغت یافت عنان یکران جهان نورد بجانب دارالملک نافته آیات نصرت آیات سابه شفتت و مرحمت بر مفارق اشراف و اعیان و کافه رعیت مستقر سریر سلطنت انداخت و بساط عدل و داد منبسط ساخته زیر دستان عباد را از دست ستم و بیداد خلاص داد و ابواب بر و احسان بر چهره حال امانی و آمال همگنان کشاد و زمام مهم کافه انام را در قبضه کنایت و اهتمام میان محمود نظام الملک که افضل زمانه و یگانه فرزانه بود و از اولاد شیخ بزرگوار شیخ فرید شکر بار باز نهاد و بندر و ابول و سایر بنادر سواحل را بحسن اهتمام و انتظام خلف حسن تفویض فرمود و درین سال سلطان فریدون خصال در درون قلمه محمد آباد بیدر معماری دولت روز افزون و باهتمام همت همایون قصر و پیشگاهی بنیاد نهاد که مهندس روزگار با آنکه معمار عالم کون و فساد است مثل آن عمارتی در معموره ربع مسکون و در زیر سقف این سپهر بوقلمون نساخته و نه پرداخته بود ارتفاعش بدرجه که بیائمردی مدارج وهم و اندیشه عروج بر معارجش از قبیل متمنعات نمود و شیاطین را از بیم ناوک پاسانش بقدم استراق پیرامون آسمان گشتن از جمله محالات بود از لطافت و صفای آن قصر فردوس آسا حوران بهشت را هوس دنیا در سر و مانند جنت العاوی محبت و عنا از انجا بر در و چون فردوس در و دیوارش منور و معطر از اشعه شمسهاش خورشید ضیا گستر و غرفات شرفاتش مطالع شمس و قمر -

که دست همت آن شاه کاهران افکند
که آسمان را از چشم اختران افکند
موظنان را از صبح در گمان افکند
فلک بغضله خود را دران میان افکند
که تا کند نظر چون بران توان افکند

اساس قصر ازین خوبتر توان افکند
علو کنکره او بغایتی برسد
شب سیاه فروغ بیاض دیوارش
چو خشت عرصه او داشت رنگ فیروزه
بخود فرو شده صد بار وهم دور اندیش

شاورهای فلک جمله آفتاب شدند
نخست بارگه اقبال باز کرد درش

چو شمشیرش اشعه بر آسمان افکند
سعادت آمد و خورشید را بر آستان افکند

بالجمله چون بپیمان خسر و کیوان غلام عمارتی بآن لطافت و هوا و خرمی و صفا اتمام یافت شیخ آذری که از کمال شهرت بتوصیف و تعریف محتاج نیست دران حین بشرف زمین بوس پادشاه روی زمین استعساد یافته این دو بیت در وصف قصر سلطنت انشا نموده بمرض رسانید -

جدبا قصر معظم که ز فرط عظمت
آسمان هم نتوان گفت که ترک ادبست

آسمان پایه از سده آن درگا هست
قصر سلطان جهان احمد بهمین شاهست

سلطان فریدون خصال دست دریا نوال از پشی جائزه دو بیت آن طوطی شکر مقال سحاب مثال کسوده مبلغ صد هزار تنگه دکن که تخمیناً یکمیزار نمون بوده باشد بآن شاعر شیرین سخن عطا فرمود شیخ آذری گفت لانهمل عطا با کم الا مطا با کم سلطان خندان شده بیست و پنج هزار تنگه دیگر بجهته خرج راه و کرایه حمل آن بر انعام سابق افزود شیخ مذکور بوفور نعم و احسان سلطان مسروز گشته بشکر ابادی انعام و اکرام خسر و عالی مقام رطب اللسان و عذب اللسان و دستکام و مقضی العرام بوطن مالوف معاودت نمود درین سخاوت و احسان که از سلطان فلک احتشام صدور یافت نام پادشاهان جهان را از جریده کرام منسوخ ساخته رایت نیکنامی و کرم تا انقراض عالم درمیان اولاد آدم برافراخت مولانا شرف الدین هائزندانی که یکی از مریدان شاه نعمت الله بود این دو بیت شیخ آذری را بخط خوب بر دروازه قصر ثبت نمود و صاحب قران جهان باو نیز دوازده هزار تنگه عطا فرمود گویا این دو بیت غرا در وصف سخاوت آن شهیار دین و دنیا انشا پذیرفته -

صواب کرد که پیدا نه کرد هر دو جهان
بگانه داور دادار بی نظیر و همال

وگر نه هر دو ببخشیدی او بوقت کرم
امید بنده نمائی با بیزد متمال

القصد چون مدت دوازده سال آن شهیار بی همال فرخنده خصال بر سریر جاه و جلال با استقلال باهر جهانبانی و کشورستانی اشتغال نمود شاهزاده عالیان ظفرخان را که اکبر اولاد سلطان بود و بزبور علم و سخاوت و حلیه علم و شجاعت مزین و محلی ولی عهد ساخته تاج و تخت سلطنت و مسند خلافت را باو تفویض فرمود و سایر امرا و وزرا و رؤساء سپاه ظفر پناه را بمقتابت آن تازه نهال دوحه سلطنت مامور ساخت -

فرمود پس تا جهاندار شاه
نخست از بر تخت زر باکلاه

بدست خوش تاج بر سر نهاد
بسی پند و اندرزها کرد یاد

بعد ازان سلطان ممالک، استان ولایات هندوستان را بفرزندان عظام که هر کدام شمع شبتان سلطنت و کل گستان خلافت بودند قسمت فرمود چنانچه ولایت ماهور را با توابع و لواحق بشاهزاده دوران محمود خان مسلم داشت و رائچور و چیول را با مایتملق بهما بدادود خان باز گذاشت درین اتنا

خلاق پناه شه‌نشاہ معدلت دستگاہ معاودت فرموده عرضه داشت که مشاهد و مقابر آبا و اجداد خود را گداشته صحبت باران و الفت اوطان را کان لم یکن انکاشته عازم دیار هندوستان شدیم بواسطه عقیده و محبتی که سلطان را نسبت بخاندان نبوت و رسالت مشهور و معروفست نتیجهٔ محبت و حرمت حضرت رسالت صلی اللہ علیہ و آلہ این بود کہ ذریت آنحضرت را از اسب بزیر کشند و مطلقاً روح حضرت مصطفی صلی اللہ علیہ و آلہ را در میان ندیده چنین اهانت و خواری بر سادات روا دارند سلطان ازان سخنان بغایت متاثر گردید خاطر آن سید عالی گهر را بانواع تلمط و تمطف تسلی فرمود و در استرضای آن سلاله آل عبا مبالغه بسیار نموده بصلات و انعامات مجدد دلجوئی آن زبدهٔ ذریهٔ نبوی بجای آورد و بشغل مہمودش روان فرمود و چون شیر ملک نزدیک دارالملک رسید امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت باستقبال او شتافته اورا باستقلال تمام بدرگاہ شہریار کیوان غلام رسانیدند چون چشم سلطان ممالک ستان دوران بروی افتاد نائرهٔ غضب جهانسوز پالتہاب و اشتعال در آمدہ فرمان قضا جریان صدور یافت کہ فیل قصاب را حاضر سازند مشاهده آنحال قفل حیرت بر زبان حاضران زده از بیم خشم پادشاهی لرزه بر اعضای ایشان افتاد و باخود میگفتند کہ باوجود چنین حسن خدمت و جان سپاری و شجاعت و دلآوری کہ از شیر ملک در وجود آمدہ تدارک آن بکشتن و در پای فیل انداختن از کرم و حق شناسی سلطان بمراحل دور است اما هیچکس را یاری دم زدن نبود تا فیل مہمود را شحنهٔ فیل حاضر نمود شحنهٔ غضب عالم سوز اشاره فرمود کہ بی قال و قیل شیر ملک را در پای فیل انداختند و خاطر خطیر شہریاری را ازان فارغ ساختند سلطان گیتی ستان بزبان الہام بیان گذرانید کہ اهانت ذریت حضرت رسالت را بجز این مکافات نمودن از ایمان دور است و حمیت اسلام بر کافہ انام ضرور۔

ندیدی کس از خویش و از اجنبی	گرامی تر از اهل بیت نبی
بیجان معتمد بود سادات را	همان اهل تقوی و طاعات را
بقینش قوی بود و دینش درست	بجز دادگر یاری از کس نجست

عمر آنحضرت بین السنین و السبعین بود مدت دوازده سال و نہ ماہ و بیست و چہار روز سلطنت نمود واللہ تعالی اعلم بحقیقۃ الحال و الیہ المبدأ المآل۔

ذکر ایام سلطنت و زمان خلافت سلطان اعظم اکرم علاءالدین ابوالمظفر احمد شاہ

ابن احمد شاہ طاب ثراہ

بعد از وفات افضل السلاطین سلطان احمد شاہ باتفاق و استصواب امرا و سران سپاہ روز دوشنبہ بیست و دوم شہر رجب المرجب سنہ ثمان و ثلاثین و ثمانیہ سریر جہانبانی و مسند کشورستانی بوجود اشرف سلطان سلیمان تکین سلطان علاء الدین رشک سپہر برین و غیرت نگار خانہ چین گردید و چنانچہ رسم سلاطین بود سادات عظام و مشائخ کرام و علما و فضلاء واجب الاحترام حاضر گشته

در وقت جلوس سلطان بر تخت شاهی حضرت ملک المشائخ شاه برهان الدین خلیل الله ابن شاه نورالدین نعمت الله ولی که پیر و مرشد ابن باد شاه دین پناه و پیر زاده سلطان مغفرت دستگاہ بود دست راست آن شهیار عالی تبار را گرفته سید بزرگوار لطیف سید حنیف دست چپ سلطان گرفته بر تخت سلطنت نشاندند و امر او ایمان و اشراف تارها افشاندند دو کرسی در هر دو جانب تخت سلطان بجهت آن دو نیکبخت زمان نهاده آن دو بزرگوار بر زمین و یسار شهیار فلک اقتدار قرار گرفتند و دیگر سادات و علما و فضلا مثل مالک الملما قاضی قبول احمد صدر جهان و صدرالعلماء قاضی نظام الدین شریفی شرف جهان و مالک المدرسین سید احمد حرفی در پایه سریر سپهر نظیر رخصت جلوس یافتند همگنان بتهنیت جلوس سلطان جهان رطب اللسان گشته بدعا و ثنای شهیار دین و دنیا عذب البیان شدند و هر یک فراخور قدر و منزلت خویش خلعت و تشریفات و جواهر و صلات یافتند شمرأ قاصدی که در تهنیت انشا نموده بودند بمرض رسانیده بانعامات بادشاهانه و آکرامات خسروانه مفتخر و سرافراز شدند.

بروز همایون شه نیکبخت	بیامد بر آمد بر افراز تخت
برآمد بران تخت اورنگ شاه	بسر بر نهاد آن کیانی کلاه
سریر از نشست شه تا جور	ز کردون فزون شد بآکین و فر
ز هرسو امیران چرخ اقتدار	بخدمت کمر بر میان بنده وار
نارش همه جان بر افشاندند	بشاهی برو آفرین خواندند
که بادا جهان از کران تا کران	بفرمان صاحب قران جادوان
چنان بادگیتی که گامت بود	فلک بنده اختر غلامت بود
جهانبان برایشان ستایش گرفت	جهان آفرین را نیایش گرفت
چو بحر عنایت در آمد بجوش	سپه جام انعام کردند نوش
سرانرا همه خلعت خاص داد	به بخشش دل همگنان کرد شاد

بالجمله چون بمقتضای رضای پادشاه علی الاطلاق سلطنت روی زمین بارش و استحقاق بسلطان سلیمان نکیس و قهرمان الماء والطین سلطان علاءالدین قفویض رفت بر وجهی بسط بساط معدلت و تشید مبانی نصف فرمود که اثر احسان فریدون در آراء آن مکتم و صیت معدلت نوشیروان در حدای آن معدوم گشت.

بروزگار همایون او محقق شد که چیست معنی لفظ مکارم اخلاق

در جمعات و اعیاد بنفس نفیس بر منبر رفتی و خطبه در غایت فصاحت و بلاغت ادا فرمودی از غایت حلم و رحم بخون ریختن و آویختن راضی نبودی و اکثر اوقات خجسته ساعات بلهلو و لمب و عیش و طرب و صحبت گرخان شکر لب و جوانان سر و قد سیمین سلب مصروف نمودی از آمیزش و افراط رغبت اینجمعات بنظام امور و مصالح جمهور چندان التفات فرمودی و از عدم التفات بمهمات سلطنت

پیوسته امور مملکت در زلزول و اختلال و زعایا پریشان احوال می بودند چنانچه سباق کلام مستقیل شاهه حال است بر مصنف خردمند پوشیده نیست که مقالید مصالح جمهور عباد از دیوان کبریا برای جهان آرای پادشاهان دین پناه مربوط است و در امور سلطنت افراط و تفریط هر دو مذموم سلطان عاقبت محمود شهریاری تواند بود که سیرتش تابع سیرستوده محمدی باشد و مصلح نظر همایونش ترویج شرع احمدی اطوارش بمقتضای رضای خالق ارض و سما پسندیده بود و اوضاعش بمیزان شرع حضرت خاتم الانبیا سنجیده ساحت عرصه کفار از آتش تیغ آبدارنش سوخته خرمن و خزاب و فسحت معموره بلاد اسلام از نظر تربیت و اهتمامش چون ریاض رضوان شکفته و شاداب .

اگر خنجر شه بود در نیام	ز عالم بر افتد حلال و حرام
وگر تیغ سلطان شود تیره رنگ	پیوشد رخ آئینه دین ز رنگ
بود پادشه سابه ذوالجلال	دران سابه باشد جهان را جمال
فروغی ز عدل شه کامیاب	جهان را به از پرتو آفتاب

بالجمله سلطان علاء الدین در اوائل ایام سلطنت بعضی از امرا و ارکان دولت و عمال و متصدیان امور مملکت را معزول ساخته جمعی را بمکان ایشان نصب فرمود چنانچه میان محمود نظام الملک احمد شاهی از شغل حکومت معزول گردیده بقتل رسید و قوام الملک غوری بخطاب نظام الملکی مخاطب گشته پسرش قوام الملک شد محمد ابن علی باوردی که خواجه جهان بود و دبیر امرا و وزرا بخطاب و مناصب و القاب که داشتند مقرر شدند سلطان علاء الدین و الدنیا دو غلام خود را سر نوبت میمنه و میسره گردانیده سر نوبت میسره را بدستور سلطان احمد مغفور بر جمیع مناصب میمنه ترجیح نمود و بملو خان مخاطب فرمود و سر نوبت میمنه سارنگخان شد و درین عصر اولاد ملک محمود افغان انعام دار موضع هلکنده بمناصب منبع رفیع ارتقا یافتند چنانچه ملک سنان عماد الملک و صاحب عرض ممالک گشته مبارک آباد مرج اقطاع یافت و دیگری ازان طائفه معظم خان خطاب یافته معامله بیجاپور باقطاع او مقرر شد و مشیر الملک افغان هلکنگی که طرفی از بیجاپور است اقطاع گرفت و بزرگ ایشان بخطاب مجلس اکرم دلاور خانی و منصب حکومت سرافراز گشت و در اوائل ایام سلطنت سلطان فریدون تراد در کنار آب نعمت آباد باغی جنت مثال و قصری مانند فرحوس خالی از غم و ملال بنیاد نهاد که استادان خطه کون و فساد مثل آن باغ و عمارت در معموره اب و گل بنیاد بنفکنده بودند کوئی حکیم ارزقی در وصف آن باغ و عمارت گفته -

کوئی که مامومشتری از برج آسمان	تحویل کرده اند بیباغ خدایگان
مرجان عود سوز درو شاخ نسترین	مینای مشکسای درو برگ ضمیران
از دانش و زجان اثری نی دروولی	از نیکوئی چو دانش و از خر می چو جان
وان قصر کوه بیکر انجم نما درو	پهنای کوه دارد و بالای آسطن
ز آسیب چنین فلک اندر فراز او	بر کمتکره خمیده رود مرد باسبان
باغی بدین نشان و بنای بدین نسق	باکیزه تر ز کوثر و خرم تر از چنان

جمشید وار شاه نشسته میان باغ برسته آدمی و پری پیش او میان

سلطان سلیمان نکیس دران باغ بهشت آئین و قصر فردوس تزئین که مسافت از مستقر سلطنت تا آنجا تخمیناً یک فرسخ بود رحل اقامت انداخته بر مسند عیش و کامرانی تکیه فرموده بتجرع باده لعل قام و تلذذ از لعل دلبران سیم اندام و استماع نغمات مطربان شیرین کلام مشغول می بود امرا و اشراف و اکابر و اعیان همه روزه احرام آن کبیه حاجات بسته از دارالملک بیدر بطوف سده سلطنت شهریار عیش گستر مقتضی میشدند بلکه بعضی از ملازمان درگاه و امرا و سران سپاه در حوالی آن بنای عالی منازل ساخته در همان جا رحل اقامت انداخته بودند تا اکثر اوقات بشرف بساط بوس خسرو فریدون صفات استعداد می یافته باشند درین اوقات سنجرخان که از امراء سلطان بود حسب فرمان قضا جریان با دریای مقدم کفار خاکسار تلنگ بقتل و جنگ اشتغال داشت و بدوسته ملاعین آن سر زمین را اسیر و دستگیر نموده بیابه سریر نریا مثال ارسال میداشت و سلطان جهان ایشانرا بسعادت اسلام و ایمان مستعد ساخته بخدمت شاهزاده دوران همایون خان که اکبر اولاد سلطان بود مقرر می فرمود حق سبحانه و تعالی بنیابت ازلی و سعادت لم بزلی بسیاری ازان سرکشتگان بتادیه ضلالت و گرفتاران تبه جهالت بسیر چشمه سعادت هدایت فرموده بنور اسلام تیرکی و ظلام کفر را از قلوب ایشان میزدود و بمرتبہ امارت و وزارت ارتقا میفرمود.

آنجا که عنایت خدائی باشد کفر آخر کار پارسائی باشد
و انجای که قهر کبربائی باشد سجاده نشین کایسیائی باشد

با آنکه بارها بزبان مبارک سلطان میگذشت که سنجرخان چرا با اصحاب قیل در محاربه و مقاله خود را عدیل میسازد چه دران وقت در سرکار سلاطین بهمنی تخمیناً یکصد و پنجاه قیل بیش نبود و آن کافر فاجر را قریب دو سه هزار زنجیر قیل بود و با وجود این سنجرخان شجاعت نشان پیوسته در ناخت و تاراج ولایات ایشان و در قتل و اسر عبده اوئان تقصیر نمی نمود در خلال این احوال سلطان فریدون خصال دلور خان افغان را با سپاه گران بجهته تسخیر سنکر و قلعه شرکه نامزد فرمود دلور خان با سپاه کینه خواه رو براه آورده بان حدود رسید و بعد از قیل و قال و جنگ و جدال مهم بمصالحه انجامیده از مقدم هر دو ولایت مال بی نهایت بجهت سرکار شهریار خورشید زایت بازیافت نموده بدرگاه خلایق پناه معاودت فرمود اما چون بشرف بساط بوس رسید از منصب حکومت معزول گردید و خواجه سرای که درین ولا بخطاب دستور الممالک مخاطب شده بود منصب حکومت باو مفوض گشت لیکن مردم دین از دست ظلم و ستم آن ناموثمن بانواع کلفت و محن گرفتار شده شب و روز شکوه و شکایت او بدرگاه خلایق پناه مرفوع می داشتند سلطان از غایت حلم انعامش عین فرموده رفع ستم از زیر دستان نمی فرمود شاهزاده عالیمان همایون خان بر حکم ترحم جلیلی بر زیر دستان مهربان گشته یکی از ملازمان خود را امر فرمود که در وقت فرصت خود را بدستور ممالک رساند و مهم او را کفایت نموده خلایق را از دست ظلم و ستم آن ناقص خلاص گرداند درین سال نصیرخان والی قلعه اثیر را از سوء تدبیر خیال تسخیر

اطراف ولایات سلطان سپهر توان در سر افتاده قدم از دائره محبت و مصادقت قدیم بیرون نهاد و باسپاه کینه خواه بولایت پادشاه گیتی پناه در آمده دست ستم و بیداد به نهب و غارت بکشد و داد فتنه و فساد ستم و بیداد دران دیار و بلاد بداد -

کسی را که برگشت روز بهی باد بار خود کوشد از ابلهی

بالجمله منتهیان بسمع اقدس سلطان جهان رسانیدند که نصیر خان باسپاه فراوان بر ولایت شهریار دوران تاخته و بسی از مواضع سرحد را ویران ساخته سلطان بهربیک از امرای اعیان تکلیف محاربه نصیر خان فرمود هیچکس این امر را اختیار ننمود آخر الامر شهریار فریدون آثار خلف ملک التجار را طلب فرموده بجهت این مهم نامزد نمود خلف بی تامل و اندیشه انگشت قبول بردیده نهاد زبان بدعا و ثنای سلطان دین و دنیا کشاد -

دعایت حرزجان اهل بیش	که ای شاه سربر آفرینش
گرفته مشرق و مغرب سیاهت	گذشته ز انجم و اختر کلاهد
طلوع صبح اقبال از جبینت	فروع نقل خورشید از تکینت
ز ما کوشش ز اقبال تو یاری	چو کار افتد بوقت جان سیاری
که در بازد براه خدمتت سر	زهی توفیق آن فرخنده چاکر

و دفع فتنه نصیرخان را پیش نهاد همت ساخت سلطان اورا بصنوف عواطف و الطاف نواخته پایه قدش باوج گردون برافراخت و قامت قابلیتش را بخلعت خاص اختصاص بخشیده تیغ برهنه باقلم زرین بدستش داد خلف از ملازمت سلطان مرخص گشته بمنزل خود رفته رو براه آورد چون خیر توجه خلف ملک التجار با سپاه جرار کینه گزار بنصیرخان بی اعتبار رسید توقف و فرار خود در ولایت شهریار فلک اقتدار مصلحت ندید و اندیشه فاسدی که بطعم خام بکلک امید و تمنا بر لوح خاطرش ارتسام یافته بود قلم تقدیر خط بطلان بران کشید و چون تاب مقاومت سپاه نصرت پناه نداشت ناچار قدم در بادیه فرار نهاده عاجز وار اسیر حصار اثیر گردید خلف ملک التجار متعاقب بحوالی حصار رسیده چون حوادث روزگار آنحصار سپهر آثار را احاطه نموده بمحاربه مشغول گردید بعد از مدتی شامت نقض پیمان شامل حال نصیرخان گشته جان پریشانش بفرمان ملک قدیر اسیر پنجه تقدیر شده طائر روحش از حصار تنگ بدن بسوی وطن اصلی طبران نمود وقوع این واقعه در سنه تسع و ثلاثین و ثمانمائه بود بعد از آن خلف ملک التجار شجاعت آثار باغاثمان بسیار متوجه درگاه شهریار نامدار شده باحراز سعادت زمین بوس استسعاد یافت -

دگر طغیان محمد خان برادر سلطان و توجه شهریار دوران جهة اطفاء نأثره آن نیران

درین سال بو سوسه دیو فتنه و غرور خیال طغیان و کفران در باطن محمد خان برادر کوچک سلطان رسوخ یافته عنان مخالفت بصوب بادیه ضلالت تافت و در کنار آب کن بقتل عماد الملک غوری

جهت تمشیت مهم ضروری اقدام نموده چتر سلطنت و لوای حشمت بر افراخت و حقوق ابادی و نعم سلطان را بفقو و کفران مبدل ساخت -

بر آورد چتر کیانی پسر روان شد بدعوای ملک پدر

چون پادشاه گیتی پناه از حرکت بی عاقبت محمدخان آگاه گشت جنود ظفر و رود نامحدود فراهم آورده جهت دفع آن فتنه و فساد از مستقر سلطنت حرکت فرمود -

زانبوه لشکر دران پهن دشت	بصد حیلہ باد صبا میگذشت
سپاه سر افراز کیتی فروز	سواران جنگ آور کینه توز
همه با دل شیر و نیروی ببر	ز نوک سنانشان خراشیده ابر

از آنجانب محمدخان نیز با سپاه گران بزم مقابله سلطان بقدم جسارت و طغیان مبادرت نمود 'ما بشامت کفران و عقوق دست امیدش کردن مقصود را نسود -

هر که سر از بندگی شه کشید	چشم امیدش رخ دولت ندید
وانکه نشد چاکر این آستان	شد بدنش حبس غم افزای جان

بعد از تلافی فریقین از جانبین نائزه قتال باشتمال درآمد شرارش بکوه ائیر رسید و از طرفین تیغ بیدریغ سر افشانی آغاز نموده از ابدان کشتگان چندان پشته در ساحت میدان نمودار گشت که راه عبور بر صبا و دبور بسته شد -

خروش آمد و ناله کرناهی	همی کوه را دل برآمد ز جای
سپاه از دو جانب درآمد بچنگ	ز هر سو روان گشت تیر خدنگ
بکشتند چندان ز هر سو گروه	که شد خاک دریا و هامون چوکوه
نه زانگونه بیکاری آمد پدید	که کس در جهان دید یا کس شنید
بر افروخت آتش ز دریای آب	نو گفتی که دارد قیامت شباب

هر چند محمدخان بقدر توان و امکان سعی و کوشش نمود چهره مقصود در آئینه مرادش روی نمود -

با قضا بر نمی توان آمد با قدر در نمی توان آویخت

آخر الامر نسیم فتح و ظفر از مهیب عنایات غیبی و فتوحات لاریبی بر پرچم رایت نصرت آبت سلطانی وزیده خاک ادبار و انکسار در دیده امید محمدخان و اتباعش پاشید لشکر فیروزی اثر دست جلادت از آستین شجاعت بر آورده بیک حمله پای نبات محمدخان را از جا بردند محمدخان چون بخت خویش را آشفته و بی سامان یافت عنان از مرکز دلیران بر تافته فرار بر قرار اختیار نمود سلطان ممالک ستان جمعی از دلیران را بتماقب محمدخان امر فرموده تاکید و میالفه بسیار نمود که آسیبی بمحمدخان

نرسانند اگر برو دست یابند او را بی کلفتی بیامه سر بر کرده و نظیر رسانند والا دست ابتدا و آزار از هامن روزگار او کوتاه نموده بگذارند تا بهر جانب که خواهد توجه نماید چه قطع صلح رحم در دنیا موجب خسراست و در عقبی مستلزم درکات نیران اما محمد خان چون از آن مهلکه جان ستان جان سلامت بیرون برد از حرکت بیوقعی که بسوس شیطان از و صدور یافته بود نادم و پشیمان گشته رسول سخن دان چرب زبان بیابنه سر بر نرنا هکان روان داشت و بقدم ضراعت و انکسار در مقام ندامت و اعتذار درآمده از حرکات ناشائست خویش استغفار نمود و بزبان عجز مضمون این دو بیت ادا فرمود -

کردش چرخ جز بکام تو نیست کوه را تاب انتقام تو نیست
چکنم چون بجان رسد کارم از تو هم سوی تو پناه آم

سلطان بزلال غفو و احسان غبار ملالی که از زلات و هفوات محمد خان بر حاشیه ضمیر خورشید لمعان نشسته بود فرو شسته بمراحم پادشاهانه ملتمس او را بانجاح مقرون داشت و فرمان قضا جریان صدور یافت که قولنامه مشتمل بر عهود و مواتیق چپته محمد خان در قلم آوردند و خاطر او را با نواع تلطفات مستظهر و امیدوار ساخته موضع رانچل تلنگ را با قطع او مقرر داشتند و منشور جاگیر را با قولنامه بجهة محمد خان فرستاد محمد خان از عنایت و احسان سلطان مستمال و خوشحال گشته متوجه ولایت خود گردید و بعد الیوم قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون ننهاده پیرامون طقیان و کفران تگردید و در ایامی که محمد خان وادی بغی و طغیان می یمود کفار خاکسار بیجانگر فرصت غنیمت شمرده لشکر بولایت اسلام کشیده بودند و قلمه مدگل را بدست تغلب و تصرف نموده خرابی بسیار دیوار و امصار رسانیده -

کفل کرد کردند کوران دشت مگر شیر ازان سید که دور گشت

بالجمله سلطان صاحب قران بعد از تسکین فتنه محمد خان با لشکر قیامت حشر فیروزی اثر جهته انتقام متوجه کشور بیجانگر شد -

ظفر بر یمین نصرتش بر یسار فلا و زره لطف پروردگار
علمهای او عرش فرسا همه الفهای انا فتحنا همه
ز سم ستوران شیران کین چو سیماب در لرزه آمد زمین

چون خبر توجیه رایات نصرت آیات شهریار خورشید منظر بوالی کشور بیجانگر رسید بحصار مدگل که از معظمتات قلاع آن دیار است متحصن گردید -

زان حصاری که طرف باره او در علو از ستاره دارد عار
صحن او صحن اختر ثابت بوم او بام گنبد دوار

و آن حصن حصین متین را بدلیران کار دیده محنت کارزار کشیده مشحون ساخته آماده قتال و جدال گشت چون همای رایت شهریار فریدون فرسایه فتح و ظفر بر کشور بیجانگر انداخت حوالی حصار مدگل ضرب

خیام نصرت فرجام لشکریان بهرام انتقام گردیده آن حصار استوار را دلیران ظفر شمار خانم وار احاطه نمودند بعد از تمانی ایام محاصره آثار عجز و انکسار بر وجنات روزگار کفار آن دیار و حصار آشکار گشته طالب امان و متقبل مال امانی شده رسولان بدرگاه خلائی پناه سلطان فرستاده اظهار اطاعت و فرمان برداری و انقیاد و مال کناری نمودند و مبلغ کثیر بر سبیل پیشکش بخزانه عامره رسانیده متقبل گردیدند که آنچه بولایت سلطان نقصان رسانیده باشند تدارک نموده خرجی که درین بورش بندگان سلطان را واقع شده باشد تسلیم نمایند و بعد الیوم پیرامون فضولی و جسارت نگشته باد به غوایت و ضلالت نه پیمانند همه ساله مال واجبی بخزانه عامره می رسانیده باشند بالجمله سلطان کشور ستان صلاح جهان در صلح دیده همبران شروط مصالحه فرمود و جمیع مطالب را بانجاح رسانیده بجانب مستقر سربر خلافت معاودت نمود و در بعضی از تواریخ چنین مسطور است که سلطان علاءالدین درین سفر قریب دو سال مانده با کفار آن بلاد و دیار بمراسم غزا و جهاد قیام و اقدام فرمود قلعه مدکل و چندین مندن و ستاره وغیره آن بسیاری از حصار و باره بجزوه تسخیر شهریار فرودن آثار جمشید سربر درآمد بعد از حصول مقاصد و انجام مطالب ربابات نصرت آیات قرین فتح و حفظ آفریدگار سموات بجانب دارالملک برافراخته موکب همایون بعون عنایت بیچون بصوب مستقر سربر سلطنت روان ساخت.

بر اعدای دولت مظفر شده	سیاه از غنیمت توانگر شده
همه دشمنان کشته یا رانده	اسیران به بندش بستی مانده
دیار بداندیش را سر بسر	همه رفته و کرده زیر و زیر

بالجمله بعد از فراغ خاطر ملکوت ناظر سلطان ممالک ستان از دفع فتنه اهل بقی و طغیان و قتل و غارت عبده اوتان در مستقر جاه و جلال بفرایغ بال بساط عیش و عشرت منبسط ساخته بصحبت اهل نغمه و نشاط پرداخت در خلال این احوال مرغ روح آن قدوه ارباب کمال و زبده دودمان عزت و جلال اعنی حضرت سیدت و ولایت پناه ملک المشائخ شاه خلیل الله ابن شاه نورالدین نعمت الله از نفس تنگ بدن خلاص یافته بسوی فضای روح افزای عالم بقا شتانت تلبه و علی آياته رحمة الله الملک الاله ازان بزرگوار عالی تبار دو پسر یادگار ماند یکی شاه حبیب الله که داماد افضل السلاطین سلطان احمد شاه بود و دیگری شاه محب الله که داماد پادشاه دارا نژاد سلیمان نکین سلطان علاء الدین بود چه سلطان علاء الدین و الدنیا دختر بزرگ خود را مهد علیا خوانزا حمیرا بان قدوه اولاد مصطفی و مرئضی در سلک ازدواج منسلک ساخته بود و با آنکه شاه حبیب الله برادر بزرگ بود سجاده پدر بزرگوار را به شاه محب الله تقویض فرموده خود ازان امر خطیر استعفا نمود.

ذکر واقعه قتل سادات چاکه

درین سال خلف حسن با لشکر صف شکن عازم تسخیر سنکیر که از معظمات قلاع سواحل دریا بايست گردید چه جمعی کثیر از کفار خاکسار باعتضاد و استظهار آن حصار استوار و اعتماد بر جنگل بسیار

و گزرهاى دشوار بقطع طريق صحارى و ابحار اشتغال مينمودند و پيوسته مترددين مسلمين از شر ايشان خائف و هراسان مى بودند خلف ملك التجار اول حصار كافرى را كه موسوم بسركه بود محاصره نموده تسخير فرمود و سرکه ملمون كه بدست سپاه اسلام اسير گشته بود ميانه قبول اسلام و ايمان و دخول جحيم و نيران مخير شد آن لعين بى دين از در غدر و مكر در آمده بخواهش تمام باز نمود كه من هميشه درين كوهستان و بيشه باراي سنكبر طريق همنانى و برابرى مسلوک ميداشته ام آكنون كه بدین اسلام درآيم قائل و عنائر ايشان از حنيت جاهليت و افت كفر و ضلالت مرا طمن و قذح خواهند نمود اگر بدانصوب عطف عنانى فرمايند باندك اشارتى آن نيز بدست مى آيد على الخصوص كه بنده ملازم ركاب ظفر انتساب باشم از سختى راه و دشوارى جنگل دغدغه بخاطر عاطر نبايد داد چه بنده راهى سر كنم و لشكر را بطريقى بيابى حصار رسانم كه اصلا خار آزارى بدامن سواري نرسد و بى تحمل محنت و كلفت گل مقصود بدست اميد چيده آيد چون سابقه جف القلم بما هو كائن امضا يافته بود خلف حسن بقول دشمن اعتماد نموده اورا طليمه سپاه و دليل راه ساخته عازم آنجا بگشت هر چند سپاه و خامت آن فعل كه بندامت منجر شد بخلف نمودند چون بقتضای -

فقا چون ز گردون فروهشت بر همه عافلان كور گشتند و كر

غشاوه تقدير پوده غفلت بر تدبير او فروهشته بود سخنان ناصحان امين مشفق تاثير نمود تا دليل روسياه گمراه آن سپاه را براهى برد كه ديو از نهيب و نشيب و فراز آن درها و كرىوها آسيب زده و آشفته گشتى -

نه خورشيد كردى رسومش مساحت	نه تقدير كردى حدودش مقدر
گياش از درشتى چو دندان افعى	هواش از عفونت چو كام غضنفر
از آتش اجل رسته و ز باد بيگان	ز خاكش خشك رسته و ز خارخنجير
نشيبش ز الماس گسترده مفرش	فرازش ز آتش بپوشيد چادر
ز واديش عالم پر از نف دوزخ	ز بادش دوديده بر از نيش و نشتر
ره بيچ بيچش چو زنار راهب	فروهشته از طرف محراب و منبر
بجاي مسلسل چو هنجار ماران	بجاي شده راست چون خط محور

تا بموضى رسيدند كه از سه طرف كوههاى بلند سر بفلك دوار كشيده ر عمق در هايش
بنتح الترى رسيده -

كسى نديده فرازش مگر بچشم ضمير	كسى نرفته نشيبش مگر بيابى گمان
ز تنگ عيشى بر ذروه هاش برده هماى	ز استخوان مسافر ذخير هاشى گران
كسى بروز سفيد و شب سپاه درو	بجز كبودى گردون نديده هيچ نشان

و پیرامون آن کوه و هامون مشحون بود بجنگی که از تشابک اشجار گذار باد در اینجا دشوار بودی و خیال شب و روز در خلال آن چون ماهی در شست گرفتار ماندی و یک طرفش بخلیج دریای محیط پیوسته بکشته و دران مهلکه جان شکار قریب سی چهل هزار سوار و پیاده خونخوار مستمد کار زار آماده رزم و بیگار گشته نیم شبی که از تیرگی و ظلام صدا راه گوش کم کردی و زبان ناطقه تکلم فراموش -

فلک دودی ز دوزخ وام کرده سرشته ز اب غم شب نام کرده

و از سوء اتفاق که شیوه فلک کجرفتار با نفاق است خلف ملک التجار درینوقت بمرض مهلک کرفتار بود چنانچه حرکت نمودن برو دشوار بود درین حال ارباب کفر و ضلال خود را بر سیاه اسلام زده خلف و جمعی کثیر از سادات و صلحا را دران مقام بدرجه شهادت رسا ندیدند -

شب تیره بود و گذرگاه تنگ	که دشمن سوی جنگ بازید چنگک
درخشید تیغ افراشته	چراغی برآه اجل داشته
برون جسته تیر از کین کمان	شده مرگ را راهبر سوی جان
جهانی شد آغشته درخاک و خون	یکی سر فکنده دگر سرنگون
ازان جنگجویان سواری نماند	و زان سرکشان نامداری نماند
بیکاره از هم فرو ریختند	هرانکو نشد کشته بگریختند
برفتند زانگونه هرکس که زیست	که بر زندگیشان بیاید گریست

بقیه السیفی که بعد هزار محنت و آزار از دم اژدهای عمر ادبار بجان امان یافتند بقصه چاکنه که محل اقامت خلف بود شتافتند و وزراء دکن که از قدیم الایام غریبان را دشمن جان اند و عداوت ایشان با ابن طائفه بی خان و مان قدیمیست بلکه ذاتی است این قضیه را باقیح صورتی تصویر نموده نیایه سریر خورشید تصویر شهریار جمشید نظیر مرفوع داشتند سلطان از غضب ملک دیان و فتور ایمان و سوء خانت آن اندیشه فرموده وزرای نکوهیده رای را در قتل بقیه سادات و غریبا مطلق العنان ساخت و بیک حکم بیجا بنای زندگانی چندین هزار غریب مسکین و اولاد سید المرسلین از بیخ و بنیاد برانداخت بالجمله راجا رستم که نظام الملک خطاب داشت و سالار حمزه که مشیر الملک بود با یکدگر اتفاق نموده جنود نامعدود از مسلمانان و هندو فراهم آورده بجانب قلعه چاکنه که مقام غریبان بود توجه نمودند دران وقت قریب دو هزار و دویست سید صحیح النسب از مدینه حضرت رسول عجم و عرب محمد ابن عبدالله ابن عبدالمطلب علیه من الصلوات آتتها و من التحیات انما و از مشهدين شریفین حضرت امیرالمومنین علی علیه السلام و حضرت امام حسین علیه السلام با هزار غریب دیگر از صلحا و زهاد اسلام دران حصار مقام داشتند چون وزراء دکن بحوالی مسکن آن غریبان مسکین رسیدند و کثرت و عدت ایشان شنیدند صلاح در صلح دیدند و جمعی درمیان انداخته اهل آن حصار را امان داده بسوگندان غلاظ و شداد غریبان نیک نهاد را امین و مطمئن ساختند آن جماعه ساده لوح بسوگند بی اعتمادی چند اعتماد نموده از تنگنای آن حصار قدم بفضای

صخرها نهادند و در فنا بر روی خویشتن کشاندند تا جملگی در کام تنهنگ بلا و در دام عنا افتادند آن روز وزرای عالم سوز جمله سادات و غربا را سر و پا پوشانیده بسکن فرستادند روز دیگر که مهر امون از غم آن بخت بر کشتگان مضطر چون تنور آذر از خاور برآمد -

چو کیتی در روشنی باز کرد جهان بازی دیگر آغاز کرد

امرای دکن طوی عظیم ترتیب داده سادات و غربای بیچاره را از ماوای و مسکن خویش به بها نه ضیافت طلب داشتند و قریب دو سه هزار مرد مسلح را در محال معین باز داشته بودند که چون مجال یا بند بخوئیز مهمانان عزیز شتابند جمیع سادات و غربیان پریشان روزگار بشکلیف امراه بی اعتبار بی سلاح و آلت رزم و پیکار بیای خود بمسلح و مقتل آمدند امرای مهمان نواز رسم تازه در میزبانی و مهمان نوازی احداث فرموده مهمانان عزیز را بتعطیم و تکریم تمام نشانده هر بار جمعی را ازیشان بیبانه طعام بدان مقام که مذبح ایشان بود می بردند و آب تیغ جفا و شربت فنا ضیافت می نمودند چنانچه هزار و دویست سید که بصحت نسب از آفاق ممتاز و مستثنی بودند با قریب هزار غریب دیگر از هفت ساله تا مقتاد ساله سبغ بیدریغ گذرانیدند و همه را دران ضیافت شربت مرگ چشانیدند و باین مهمانی چون زهره مروانی نام خود را در عداوت آل عبا بلند گردانیدند الحق تا بنای دنیا بوده این قسم ضیافتی در جهان روی ننموده -

دریغ حشمت اسلام و حرمت ایمان	دریغ شرع پیمبر دریغ دین اله
بی مصیبت این روز شاید از پوشد	فلک چو کسوت عباسیان لباس سیاه
بحرث و نسل کسی را امید کی ماند	دران دیار که روید ز خون خلق گیاه

مجالا بعد از واقعه کربلا و جنای یزید بیحیا در هیچ زمانی آل عبا و بندگان خدا را بی جرم و خطا این قسم مصیبت و بلا و محنت و عنا روی ننموده فی الواقع وصیت حضرت رسول الله صلی الله علیه و آله را در حق فرزندان بتول که اگر موا اولادی الصالحون لله و الطالحون لی نیکو تلقی فرمودند و کما ینبغی بلوازم عزت و مراسم ضیافت عزت قیام و اقدام نمودند در روز جزا یاداش این عمل در کنار اهل خویش خواهند دید در دنیا خود باندک روزی رسید بایشان آنچه رسید چنانچه مرویست که آن دو سردار بد کردار در همان آن بعلت برس که بدترین علل و امراض است گرفتار شدند و پسران ایشان مانند شاهدان در کوی و بازار جولان مینمودند فکیف دختران -

چو بد کردی مباحث اینمن ز آفات	که واجب شد طبیعت را مکافات
همیشت بسند است اگر بشنوی	که کر خار کاری سمن ندروی

ذکر وحشتی که میانه سلطان فریدون تمکین سلطان علاءالدین و سلطان محمود خلجی روی نمود

چون از امرای بیوفای دکن نسبت بسادات و غربای دور از دکن چنین ستمی زوی نمود جلال خان که نبیره مخدوم جهانیان سید جلال بخاری بود با پسرش سکندر خان که از حسن تربیت و احسان

سلیمان مکان بختاب والقاب مستثنی و ممتاز گشته قریب دو سه هزار سوار شائسته کارزار ملازم رکاب ایشان بودند چون خود را در اعداد غریبان می‌شمرند از تمیج بران فتنه و فساد ارباب عنا و عناد خائف و هراسان شده دهشت تمام بر ایشان استیلا یافت چنانچه از غایت خوف و اندیشه بدرگاه خلائی پناه پادشاه جمجاه حاضر نتوانستند کردید اعدا که پیوسته با ایشان بر سر جور و جفا بودند و انتهاز فرصت می‌نمودند راه سخن یافته ایشانرا بظفیان و کفران منسوب ساختند و عدم حضور ایشان را دلیل غرور نموده شاهد حال و مصدق مقال گردانیدند و بعرض رسانیدند که وضوح این معنی موقوف بطلب ایشانست اگر حاضر شوند خاطر ملکوت ناظر از اندیشه ایشان فارغ باید فرمود والا بزودی در مقام دفع ایشان باید بود چه وقتی که آتش فتنه بلندگشت آنرا بسهولت توان گشت.

سر چشمه باید گرفتن به میل چو پر شد نشاید گذشتن به پیل

اقصه سلطان سخنان فتنه انگیز معاندان را بسمع رضا اصفا فرموده کس بطلب جلال خان و سکندر خان ارسال نموده طلب سلطان خوف و هراس ایشانرا افزوده ببعاذیر دلپذیر تمسک و توسل جسته از احراز سعادت زمین بوس تقاعد نمودند معذرت ایشان موجب مظنه خاطر عاطر سلطان گشته باجماع سپاه ظفر پناه امر فرمود چندان سپاه بر در بارگاه فلک اشتباه مجتمع گردید که از گرد و غبار سواران شیر شکار روز روشن چون شب تاریکته آفتاب جهانباب در نقاب حجاب مخفی شد.

لشکری که ظفر لشکر کش و نصرت بزرگ نه یقین بر طول و عرص اشکرش واقف نه شک
از سنان نیزه‌شان در خطر روی سماک و ز گزند نعل اسپان رخنه بر پشت سماک

بالجمله سلطان ممالک ستان با سپاه بیکران و بهادران رستم توان بجهت دفع فتنه جلال خان و سکندر خان بیکران بداصوب معطوف ساخته چون خیر توجه رایات نصرت آیات بسمع جلال خان و سکندر خان رسید هراس بقیاس بریشان مستولی گشته سکندر خان پدر خود را با اهل و عیال و احوال و اقال در حصار بالکنده گذاشته دلبران کازی و مزدم اعتباری در خدمت جلال خان تعیین فرمود و خود با هزار سوار جرار به طرف ماهور عبور نمود و از آنجا مکتوبی بسطان محمود خلجی که دران ولا والی ولایت مالوه بود مرسل داشت مشتمل بر عجز و انکسار و استدعای توجه آن سلطان نامدار جهت امداد و اعانت اولاد احمد مختار علیه صلوات الله الملك الفجار سلطان محمود که پیوسته منتظر این قسم اتفاقات می بود آرزوی این نوع فتنه و فساد می نمود با جنود نا معدود عزیمت صوب دکن مصمم فرمود و بعد از طی مراحل و قطع منازل بماهور رسیده دران مکان مقام نمود و سکندر خان که دران مکان بود باو پیوست سلطان سکندر آئین که دران حین متوجه بالکنده بود چون خیر توجه سلطان محمود استماع فرمود با سپاهی که کوه و بیابان را گنججالی آن نبود عنان عزیمت بمقاله او معطوف نمود.

جهان شد چو دریای شورید موج روان گشته دریا دلان فوج فوج
سپاهی همه صفدر و رزم ساز دلبران گردن کش سر فراز

شد اردو ز کثرت جهان دگر ز کرد سیاه آسمان دگر

نقله اخبار روایت کردم آنکه دران یورش موازی یکصد و هشتاد هزار سوار کینه گزار ملازم رکاب ظفر انتساب سلطان سیهر جناب بود و لشکر سلطان محمود بیش از پنجاه هزار سوار نبود چون بین الفریقین یک منزل ماند و کمیت و کیفیت سیاه نصرت پناه معلوم سلطان محمود شد دانست که قطره را با دریای ذخایر برابری جستن و صعوه را در هوای مراضه با شاهباز پرواز نمودن از مقتضای عقل کفایت اندیش که کشاینده بند شک و نمایندۀ راه یقین است بغایت مستبعد است -

بخون ریز خود ترکنازی کند چو کنجشک با باز بازی کند
پلنگ دمان گرچه با شد دلیر نیارد زدن پنجه با نره شیر

لا جرم بمصدوقه العود احمد عمل نموده بمقتضای القرار مما لا ینطق من سنن المرسلین شب هنگام یای معاودت در رکاب مراجعت آورده بیک شب دو منزل برگشت -

غبار موکب منصورش از دور شکست آرد بخصم ار هست ففقور

و یکی از امرای لشکر خویش را با هزار سوار بمحافظت سکندر خان تعیین فرمود که اگر او را داعیه ولایت خود باشد مانع آید سکندر خان که از معاودت سلطان محمود مابوس و از تهیج فتنه پشیمان بود بغایت سراسیمه و حیران گشته از محافظت دهشت تمام برو غالب شد چه پدر و فرزندان را در حصار بالکنده گذاشته التجا بسلطان محمود آورده بود او خود این نوع جلادت اظهار فرمود و آخر مروت و مردیش این بود سکندر خان دو سه منزل به بهانه طعام خوردن تاخیر می نمود روزی بطریق موهوب تساهلی فرمود با سلطان محمود مسافتی قطع نمود سکندر خان با هزار جوان که ملازم او بودند عزیمت بالکنده تصمیم نموده عنان بدان صوب مطوف ساخت لشکری که بمحافظت او مقرر بودند پیش آمدند سکندر خان فدائی وار بریشان حمله آورده لشکر سلطان محمود طاق مقاومت نیاورده ارخاء عنان نمودند و سکندر خان بصوب مقصود حرکت نموده بعد از طی مسافت بجلال خان و فرزندان ملحق گشته از کرده پشیمان گردید و بعد از تقدیم مشورت کس بدرگاه خلایق پناه ارسال داشته اظهار ندامت و استغفار بزبان عجز و اعتذار نموده طالب امان گشت مراجع خسروانه بزلال مغفرت و احسان جرائد جرائم او را شسته قلم غفو و اغماض بر صحائف اعنائی کشید سکندر خان بنیابت بیغایت سلطان استظهار تمام یافته احرام کعبه مقصود بست و بشرف بساط بوس مشرف گشته بمواطف و عنایات اختصاص یافت -

بد اندیش را چون بر آشت بخت بیاید سر افکنده تا پای تخت
زیان را بپوزش بیاراسته ز کردار بد عذرهای خواسته

چون مدت بیست و سه سال و نه ماه و بیست و دو روز از سلطنت سلطان علاءالدین گذشت زمانه جریده زندگانش را در نوشته سلطنت دنیای فانی را گذاشته متوجه سرای باقی گشت انا لله و انا الیه راجعون آری خلعت جاوید بر قامت هیچ موجودی نبرده اند و طراز بقا بر لباس حیات کائنات ندوخته بمقتضای

ایشان کنتم بدرککم الموت و لو کنتم فی بروج مشیده شربت مرگ روز ناگزیر اساست و گریز ازین ورطه سہمناک در حیز امکان نہ از افق حدوث آفتاب دولتی بالا نگرفت کہ بعد افول و زوال نرسید و در عرصہ ظہور کاخ حشمتی بگردون نکشید کہ از زلزله فنا اختلال پذیر نگردد۔

بگزار کیتی درختی نرسد کہ ماند از جفای تبریزن درست
درین کاخ زبرین چو پر تذرو نہ گل درچن ماند خواهد نہ سرو

سلطان علاءالدین احمد شاه بادشاهی بود بزور حلم و سخا آراسته و بجملیہ علم و وفا پیراستہ اگرچہ اکثر اوقات شریفش صرف صحبت جوانان خورشید طلعت ماہ سیما می شد و بعیش و عشرت شغف تمام و رغبت ما لاکلام داشت چنانچہ در تواریخ مسطور است کہ در حرم محترمش چند ہزار کنیز ماہ بیکر و زہرہ منظر بود و خلاصہ اوقات صرف اختلاط و آمیزش ایشان می نمود اما از حال عجزہ و فقرا و زیرستان و رعایا بل کافہ برابا غافل نبود بیوستہ پرتو التفات یر حال فقرا و مساکین می انداخت و در اوائل ایام سلطنت و خلافت ہر کس بخلاف شریعت عزا مقید و محبوس بود ہمہ را آزاد ساخت و در ترویج و رونق دین اسلام کوشش و اهتمام تمام فرمودہ کنایس و بتخانہای قدیم را بر انداخت و در عوض آن مساجد و مدارس و بقاع الخیر ساخت از انجملہ دارالشفای در کمال لطافت و صفا در دارالملک بیدر بنا فرمودہ دو موضع مرغوب وقف آنجا ساخت تا حاصلات آن مواضع صرف ادویہ و اشربہ نمودہ اطباء حافظ بعالجہ معلولان بیماران و غریبان بیکس می پرداختند و خلائق را بدون عنایت خالق از امراض و علل خلاص میساختند در اجراء اوامر و نواہی شرع شریف بنوعی اہتمام میفرمود کہ نام خمر و سایر مسکرات از قلم روش منسوخ گشتہ بود و اگر احیاناً بی باکی بشرب خمر یا سایر مسکرات اقدام می نمود سرب در گلوی او میریختند مخشان و فواحش را از ممالک محروسہ اخراج فرمود چنانچہ نام آنجماعت دران ولایت نماند و قلندران و بوزہ خواران و قمار بازان را حسب فرمان قضا جریان طوق برگردن نہادہ بہ پاک ساختن قانورات و بکشیدن سنگ و گل و اعمال شاقہ تعذیب میفرمودند تا متنبہ شدہ بکسب معیشت مشغول گردند و پیرامون امور منہی عنہ نکردهند محتسبان را امر شدہ بود کہ عوام شہر و اہل بازار را آداب اسلام و قواعد حلال و حرام ارشاد نمودہ شرایع دین خاتم النبیین صلوات اللہ و سلامہ علیہ و آلہ و اجمعین تعلیم نمایند و از معاصی و مناہی توبہ فرمایند و خود بنفس نفیس در جمعات و اعیاد بنماز جماعت حاضر گشتہ بر منبر رفتی و خطبہ در غایت فصاحت و بلاغت خواندہ خوبیشتن را با لقب السلطان العالم العادل الحلیم الکرمی الروف علی عباد اللہ الفنی علاء الدنیا و الدین احمد شاه ابن احمد شاه الولی الہیمنی ستودی در بعضی از تواریخ مسطور است کہ سید اجل کہ از آل کتلہ است و نقابہ غرہ زکیہ در مشہدین بدود مان ایشان مفوض بود و بیوستہ از واقعہ سادات چاکنہ متالم و پریشان خاطر می بود روزی در مسجد حاضر بود کہ سلطان خود را با لقب مذکور بستود سید اجل بی تامل برخاستہ گفت واللہ انک لکذاب ولست بعاذل ولاکرم ولاحلیم اقتل الذریۃ الطاهرہ و تقول ہذہ الکلمات علی منابر السلمین این بگفت و از مسجد بیرون رفت و وفات سلطان خجستہ صفات در اواخر ماہ جمادی الاول سنہ اثنی و ستن و ثمانیابہ بود علیہ رحمۃ اللہ الملک المعبود

ذکر سلطنت سلطان همایون شاه ابن سلطان علاءالدین احمد شاه طلب نژاد

با آنکه سلطان سلیمان نکیین سلطنت روی زمین را بر سلطان فلک بارگاه سلطان همایون شاه که اکبر اولاد سلطان بود تفویض فرموده اورا ولی عهد ساخته بود اما چون اکثر امرا و ارکان دولت و شاهزادها و اهل حرم از همایون شاه خائف و هراسان بودند سلطنت او راضی و همدستان نبودند بنابراین وضع و شریف بر سلطنت حسن خان ابن سلطان علاء الدین اتفاق نموده اورا بر تخت نشاندند و بر سلطنت او بیعت نمودند. عوام و شهری و رعیت و لشکری سپرای همایون شاه درآمده دست بغارت و تاراج کشادند همایون شاه با شاه محب الله نبیره شاه نعمت الله و هشتاد سوار که سعادت کردار ملازم رکاب ظفر شمارش بودند بعزیمت هریمت از منزل بیرون آمده گذارش بر دربار اقتاد قیل بانان که با قیلان مستعد حاضر بودند چون ضمناً با همایون شاه زبان داشتند پیش آمده سلام کردند سیف خان و الفغان که بمحافظت دربار مقرر بودند چون سلطان همایون شاه را دیدند دروازه را کشاده سلطان را بدرون طلب داشت سلطان همایون شاه بر قول الفغان اعتماد فرموده در آمد و سیف خان را بسیف جانستان بقتل رسانیده با اتفاق شاه محب الله بون عنایت اله بر تخت سلطنت برآمده طیانچه بر روی حسن خان زده فرمود که با وجود من ترا چه باز بود که هوس سلطنت نمائی و بر سریر خلافت بر آئی بالجمله حسن خان را حبس فرموده باستقلال بر سریر جاه و جلال استقرار یافت آری اقبال سعادت و روآوری دولت نه باختیار کسی است - عطا عطای خداوند داده دادۀ اوست -

تا بدانی که دادۀ ایزد کس نیارد بکوشش از تو ربود
که نخواهند عالمی چه شود خواستش بی خلاف خواهد بود

امرای که بحسن خان بیعت نموده بر سلطنت همایون شاه راضی نبودند بعضی از بیم فرار نمودند از انجمله راجا رستم نظام الملک که مدار مملکت و رکن دولت بود بجانب چاکنه و جنیر گریخته با اتفاق پسرش که ملک التجار و حاکم آن دیار بود بجانب گجرات فرار نمود و ملوخان سر نوبت میسره بجانب رانچور گریخت -

گر از کوه پرسی بیایی جواب که شاخ خطا میوه ندهد صواب
بد اندیش مردم بجز بد ندید بیفتاد و عاجز تر از خود ندید
شر انگیز هم در سر شر شود چو کزدم که با خانه کمتر شود

بالجمله سلطان فلک بارگاه همایون شاه بتائید اله در بیست و دوم شهر جمادی الثانی سنه مذکور بر سریر سلطنت ممکن و استقرار یافت و جمعی از امراء که در مقام فتنه انگیزی شده بودند تبیح سیاست و انتقام گذرانیده برخی را باحسن خان محبوس ساخت و باستقلال تمام سر انجام و انتظام امور جهانبانی و کشورستانی پرداخت طوایف حشم و خدم و کافه بنی آدم طوعاً و کرهاً بر سر خط فرمان همایون شاه نهادند اوامر و نواهی او را از روی اطاعت و انقیاد تلقی نمودند و همایون شاه پادشاهی بود بفرزانیکی و فصاحت

بیان و طلاقت لسان و سماحت بنان از سلاطین. زمان و پادشاهان دوران منفرد و ممتاز بود. در شجاعت و دلیری اسفندیار روئین تن و تهمتن ملک هکن اما با چندین فضائل نفسانی و کمالات ظاهری و باطنی درشت خوی و سفاک بود بز مجرم ابقا نکردی و جانکد جریمه از ریختن خون مسلمانان باک نداشتی چون بر سر بر نریا نظیر ارتقا یافت بلفظ درر بار بلاغت آثار ادا فرموده که معارج قهرمانی و ارتفاع جهانبانی جز بتعن وزیری که بافلاق اولو الالباب امم و عقلائی عرب و عجم آگنی الکفالت باشد میسر نشود و تمهید قواعد فرمان روائی و کدور کشائی جز بتقلید میبری که ظاهرش بعلیه امانت و دیانت مزین و محلی و باطنش از شوایب ریاء و رعوت میرا و معرا باشد دست ندهد بنابرین نظام حل و عقد امور و قبض و بسط جمهور در کف کفایت و اختیار و قبضه درایت و اقتدار آصف جم آثار و دستور ارسطو اخبار سلطان الوزرا خواجه نجم الدین محمود ابن گاوآن جیلانی که از اعظم مملکت بوفور معدلت و کمال صفت و تمیق انظار و تدقیق افکار سر آمد روزگار بود و در اواخر بخواجه جهان اشتهار یافت باز گذاشت.

خردمندی امینگی کاردانی ز روی تجرت بسیار دانی

سلطان سپهر رکاب آن دستور عالیجناب را بخلعت خاص و کمر و کلاه طلا اختصاص داده در عظم شان و رفیع مکان او دقیقه نامرعی نداشت و آن وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر در شغل خطیر و کالت و نظام و انتظام امور سلطنت بنوعی شروع فرمود که مزیدی بران متصور نبود.

سرمایه بد اختر شاه را درو بند بد جان بد خواه را
ستم را زبان عدل را سود ازو خدا راضی و خلق خوشنود ازو

حکما گفته اند که دست مایه بزرگی عقل و ادبست نه اصل و نسب هر که عقل صافی و خرد کامل دارد خویشتن را از پایه خسیس بمرتبه شریف رساند و هر کرا رای ضعیف و عقلی نحیف باشد خود را از درجه عالی بمراتب ذنی اندازد.

به پیش کاری عقل شریف و رای درست توان کند تصرف بر آسمان افکند

و بزرگان گفته اند که ترقی بر درجات شرف بزحمت بسیار دست دهد و تنزل از مرتبه عزت با نذک کفتمی میسر کرد چنانکه سنگ گران را بمشقت فراوان از زمین بر دوش توان کشید و باندک اشاره بر زمین توان افکند و بواسطه اینست که جز خردمند بلند همت که تحمل محضت داشته باشد کسی دیگر بکسب معالی زحمت نمی تواند نمود.

شیر مردان بلاکش یادرین غوغا نهند نازنین را عشق ورزیدن تربید جان من

در خلال ابن احوال تسع اشرف همایون شاه رسانیدند که سکندر خان ولد جلال خان بخاری بوسوسه دیو قننه و غرور مغرور گشته علم بقی و طغیان بر افرشته است و باحشر انبوه متوجه کلکنده شده حقوق آبادی و احسان را بر طلاق حقوق و نیسان نهاد و از نقض عهد که از ذرائع اخلاق

نمیهه است اندیشه نمود از استماع این اخبار عرق حمت شهریار اسفندیار آثار بحرکت درآمده باجتماع سپاه نصرت پناه فرمان داد و خان جهان را باسپاه بیکران هر مقدمه روان ساخت خان جهان در سرعت سیر از باد بهاران سبق یرده بسکندر خان رسید و نیران معاربه و مقاتله مشتمل گردید اما تاب حمله سکندرخان نیاورده بعد از اندک کوشش فرار بر قرار اختیار نموده از معرکه کارزار روی برگاشت منهبان خیز انهزام خان جهان را بسع اشرف سلطان رسانیدند نازه غضب جهانسوز بالتهاپ درآمده بنفس نفیس رایت عزیمت بدانصوب برافراخت چون سکندرخان از توجهه رایات نصرت آیات سلطان سکندر توان آگاه گردید قدم در میدان جسارت و طغیان نهاده خود را بر سپاه نصرت پناه سلطان زد و حسب المقدور در کشش و کوشش تقصیر نمود.

باد صرصر کی تواند کند بنیاد جبال

اما زمانه بر بیکار او میخندید و بر روزگار او میگریست و حرکه المذبح اورا مثل تردد پروانه پیرامن شمع درخشان تصویری نمود.

عقل داند که چومهتاب برد دست به تیغ زور خشم نه باندازه درع قصب است

عاقبت شراره از آتش سنان صاعقه سان دلیران معرکه کارزار در خرمن حیات سکندر خان برگشته روزگار افتاده بنیاد وجودش را بیاد بی نیازی بر داد و کنتی حیاتش غریق بحر فنا گردید شامت طغیانی و کفران پروزگار او رسید و دبدنه و ران جهان عبرت را روشن شد که عاقبت طغیان و خیم و جزای کفران نعمت عذاب الیم است.

درختیست عصیان صاحب قران که بارش هلاک است و رنج و هوان
کسی آرد آن شاخ نکبت ببر که روی نکوئی نه بیند دگر

بعد از آنکه سکندر خان بجزای طغیان و کفران خود رسید سلطان مالک ستان بعزیمت دفع جلال خان که پدر سکندر خان بود نهضت فرمود جلال خان بمجرد استماع توجهه رایات نصرت آیات تمسک و توسل بقولنامه هایون جسته بخلعت عفو و غفران سرافراز گردید و بسعادت بساط بوس استنماد یافته موکب هایون شاهی قرین فتوحات الگویی و غنایم نا متناهی در کنت حفظ داور بصوب دارالملک بیدر نهضت فرمود.

سعادت قرین و زمانه غلام همه کار دولت مهیا بکام

چو مدتی رایات فتح آیات سلطانی در مستقر سربر سلطنت و کامرانی قرار گرفته پرتو التفات بر احوال رعایا و زبردستان انداخت باز هوای غزا و جهاد بد نهاد کفره تلنگ در سر آن صاحب تاج و اورنگ افتاده سپاه پراکنده را مجتمع ساخت و رایت عزیمت بدان صوب برافراخت.

شد آراسته لشکر بیحساب که پوشید گردش رخ آفتاب

سپاه اندر آمد می فوج فوج
 توگفتی جهان سربس آهن است
 چو دریای جوشان که آید موج
 و یا کوه البرز در جوشن است
 زمین و زمان اندر آمد ز جای
 بر آمد خروشیدن کر نای

سلطان سکندر توان خواجه جهان ترک را با بعضی از امرا و سران سپاه مقدمه لشکر ظفر اثر فرموده پیشتر روان ساخت و خود متعاقب با سپاه کینه ور ظفر پناه در حرکت آمد اما خواجه جهان با قریب بیست هزار سوار جرار و چهل زنجیر فیل غریت دیدار و پیاده بیشمار بیشتر از اردو ظفر شمار یلغار روان شد بعد از طی مسافت ظاهر قلعه دیورکنده را که از غایت حصانت و متانت کمند تدبیر هیچ قلعه کنای کشور گیر برکنگره تسخیر آن نمرسید از بلندی پاسبان باش با هندوی فلک همراز بود و از آب خندق عمیقش کاو و زمین در شناوری با ماهی انباز -

کردن چو خاک و خاک چو گردون همی نمود از پستی و بلندی آن خندق حصار

مضرب خیام نصرت فرجام لشکریان بهرام انتقام ساخته اطراف آن حصار سپهر آثار را چون حوادث روزگار احاطه نمود بعد از تعدادی ایام محاصره از قلت قوت و اعوان و انصار کار محصوران آن حصار دشوار گشته باضطرار انجامید باضروره کس نزد اوزبای لعین که دران حین سرکرده مشرکین بی دین آن سر زمین بود فرستاده شمه از ضعف و انکسار و عجز و اضطراب خود اظهار نمودند و متقبل مال خطیر شدند که ایشانرا بلشکر و حشر امداد نموده ازان مضیق زندان و مهلکه جان ستان برهاند آن ملمون بطمع مال و حیمت جاهلیت امداد کفار آن حصار بر خود لازم دانسته سپاه بیحد و مر با صد زنجیر فیل کوه پیکر بمدد اهل حصار فرستاد چون این خبر بخواجه جهان رسید با امرا و خوانین درین باب مشورت نموده عماد الملک غوری که بکمال شجاعت و جلالت معروف بود و بشهات عقل و فراست موصوف صلاح دران دید که قبل از وصول لشکر او برای مخذول و سپاه بدخواه تلنگ بنگاه را ازان مکان تنگ بیرون برده در فضای صحرای که از وسعت قابل جنگ و تحصیل نام و ننگ باشد مستمد پیکار و آماده کارزار کردند تا لشکر تلنگ را در جنگ بریشان دستی نباشد فی الحقیقت این تدبیر بصواب اقرب بود اما چون قضا پرده غفلت بر دیده بصیرت خواجه جهان بنوعی داشته بود که مطلقا صواب از خطا تمیز نمی نمود صلاح کار خود را قبول نفرمود -

قضا چون زگردون فروهشت بر همه زیرکات کور گشتند و کر

روز دیگر که مهر انور سر از غره خاور بر آورد جهان لباس عباسیان را از تن بر آورد -

دگر روز کین چشمه آفتاب فروهشت از چشمها کرد خواب
 شه خاور از برده بالا گرفت زمین از نری تا نریب گرفت

ناگاه افواج سپاه بدخواه از یکطرف لشکر خواجه جهان نمایان گشت و اهل حصار که علامات

لشکر کفار را از دور دیدند در حصار را کسوده بیکبار ازان تنگنای بیرون آمدند و از دو جانب لشکر اسلام را در میان گرفته دست به تیغ و سنان برده حمله نمودند -

درخشنده چو برق فولاد تیغ	ز کرد سوراخ هوا بست تیغ
تو گفتی که بر جنگ دارد شتاب	زمین شد بگردار کنتی بر آب
همی بارد از تیغ هندی روان	تو گفتی زمین شد سپهر روان
یلاف بر نهاده ز آهن کلاه	جهان شد پر آوای بوق سپاه

چون سپاه بدخواه بمراتب از حائیان حوزه اسلام افزون بودند لشکر اسلام تاب مقاومت سپاه شرک و ضلالت نیاورده رو با نهزام نهادند بنه و بارگاه فیلخانه و یاکاه و تمام اسباب مکتت و حشمت را بیاد تاراج و غارت بردادند ملاعین بی دین تیغ کین در اصحاب حق و یقین نهاده تا سه فرسخ متعاقب ایشان تاختند و قریب شش هفت هزار سوار دین دار را بر خاک هلاک انداختند و جمعی کثیر در بیابانها از تشنگی شربت شهادت چشیدند درین وقت سلطان سپهر توان فلک اقتدار به بیست فرسخی آن حصار رسیده بود که قاصد آن خیر شکست خواجه جهان و قتل و غارت لشکریان بعرض سلطان رسانیدند و متعاقب آن خیر لشکریان شکسته نیز در رسید آتش خشم جهانسوز سلطان بر افروخته خرمن حیات نظام الملک غوری و اقلیم خان را بسوخت و خواجه جهان و سائر سران را بانواع امانت و ایذا معذب ساخته مجوس فرمود و رایت عزیمت بجهت انتقام سپاه اسلام ازان ملاعین کم نام بر افراخته موبک همایون بدانصوب نبضت فرمود درین اثنا قاصدی از دار الملک بیدر رسیده زمین خدمت بیوسید و بعرض اشرف همایون رسانید که یوسف ترک حسن خان و میرزا حبیب الله نبیره شاه نعمت الله را از زندان بر آورده جمعی از لشکریان با ایشان اتفاق نموده متوجه ولایت بیر شدند بشئین این مقال و تفصیل این اجمال آنکه وقتی که سلطان بزم رزم و انتقام کفار بی تنگ و نام رایت نصرت آیت بر افراخت و لشکر قیامت حشر بدان کشور روان ساخت هفت تن از مخصوصان میرزا حبیب الله نعمت اللهی که از حوادث زمان بنات النعش سان پراکنده بودند نریا وار جمع گشته در استخلاص پیر خرد تدبیر نمودند و با اتفاق نزد ملک یوسف ترک که از جمله بندگان سلطان علاءالدین مغفور بوفور دیانت و صلاح موصوف و بصنوف خیرات و طاعات معروف بود پرده از چهره اسرار نهان برداشتند یوسف مذکور با اخوان اتفاق نموده عهد و پیمان در میان آورده و بعضی از کوتوالان حصار نیز با ایشان همدستان گشته جمله دوازده سوار و پنجاه پیاده بهم رسیدند و قریب پنج شش هزار سوار با چند امراء نامدار بکوتوالی آن حصار مقرر بودند یوسف ترک با اخوان قریب عصر بر در حصار آمدند دران وقت دربانان هر یک بشغلی رفته بودند و بعملی مشغول گشته معدودی که حاضر بودند دست رد و منع بر سینه ایشان زده یوسف فرمانی بسکه لعل چنانچه رسم مناشیر و فرامین دکن است ترتیب داده بود بدربانان نمود و از دروازه اول باین عمل در گذشت و چون بدروازه دوم رسیدند جمعی کثیر بممانت پیش آمده گفتند که تا از کوتوال پروانه نیاید مارا بدین فرمان اصفاً نشاید یوسف صلاح دران دید که تیز زبانی ایشان را بزبان تیغ خونریز دفع کند لاجرم سر کرده آن جمع را چون

شمع بر داشته بنحصر در آمدند درین حال شمع جهانتاب آفتاب بحجاب مغرب شتافته شعی عظیم در حصار افتاد جمعی بند زندان بزرگ، که متصل بدر دروازه حصار بود رفته در زندان را به تیر در یکدیگر شکسته قریب شش هفت هزار نفر از سادات و علما و صلحا و زهاد و اتقیا دران زندان محبوس بودند چون دیدند که دست عنایت مفتوح الابواب بمقتاح رحمت در زندان را بکشاید آنرا فوزی دانسته هر یک بچوب و سنگ و زنجیر و بند بکسلید و ازان زندان فراموشان بدرجستند اصحاب میرزا حبیب الله که محرک این فتنه و باعث این غوغا بودند بموضعی که میرزاده مذکور با اولاد سلاطین مفقور و جلال خان مقهور محبوب بودند آمده جمله را از بند خلاص ساختند و چون در حصار از موافق و مخالف ده دوازده هزار نفر با تیغ و تیر در یکدیگر ریخته بودند تمامی شهر و حصار پر آشوب و بیکار شده بود و شام رداء غلام گسترده موافق از مخالف ممتاز نبود باد تفرقه ایام هر کدام را بمقامی افکند یحیی خان ابن سلطان علاء الدین و جلال خان بخاری دران شب ناری بخواری و زاری بقتل آمدند حسن خان که لحظه بیش سلطنت ننموده بود و هنوز کام جانش از شیرینی کامرانی لذت نیافته تلخی آن میچشید خود را از حصار بیرون انداخته بکابه درویشی پناه برد میرزا حبیب الله نیز با باران خویش از حصار بیرون آمده در خانه حجامی مخفی شد حسن خان از حال میرزا حبیب الله آگاه گشته بیکدیگر پیوستند و با آنکه میرزا را هوای عزلت و انزوا دامن گیر بود حسن خان او را بمخالفت تحریص و اغوا نموده با یکدیگر عهد و پیمان بستند و از شهر بیرون رفته متوجه بیژر گشتند سیاه چون ازین معنی آگاهی یافتند از اطراف روی با ایشان آورده در اندک روزی جمعی عظیم بابشان پیوست القه چون خبر این فتنه بسمع همایون شاه رسید آتش خشم جهانسوز زبانه زدن گرفته دیوانه وا تیغ در آشنا و بیگانه نهاده جمعی کثیر از امرا و رؤسای سیاه را در بند و زنجیر کشیده بر پیل افکنده و بسرعت تمام متوجه سریر سلطنت گردید در اثناء طریق از غایت خشم و غیض پشت دست چنان بدنجان گردید که خون ازان روان گردید صاحب تاریخ محمود شاهی روایت نموده که یکی از نزدیکان همایون شاه شنیدیم که دران زمان که خبر طغیان حسن خان بسلطان رسید چنان خشم و غضب برو مستولی گردید که گاه بودی که از کمال اعراض گریبان پیراهن دریدی و زمین را چنان بدنجان گرفتی که دهانش پر خون گشتی و چون بشهر بیدر رسید آنچه از و صدور یافت در سفک دماء و کثرت جور و جفا از جبارۀ سلف صدور نیافته بود.

بکار مجرمان بر شعله زن آب	خرد بیدار دارد فتنه در خواب
نه برک گنند ناشد آدمی زاد	که برند و دگر خیزد ز بنیاد
چونینسندی غباری بر کل خویش	خزان بر گلستان کس میندیش
چو یابت گیرد از برک کل آزار	بره میسند بر پای کسان خار

بالجمله سلطان همایون شاه امرا و سران سیاه را از عقب حسن خان و میرزا حبیب الله نامزد فرمود ایشان بر صوب بیجاپور روان شدند سراج خان که آخر معظم خان شده بود مقدم ایشان را بانواع تعظیم و تکریم تلقی نموده خدمتهای شائسته بجای آورده پیشکشهای لائق گذرانید و عهد و میثاق درمیان

آورده حصار را خالی ساخت و ایشانرا بحصار درآورده و شبشب لشکر انبوه جمع ساخته صبحی که حسن خان و یاران بخواب گران رفته بودند و در بستر استراحت براحث خفته سراج خان سست پیمان با لشکر گران بحصار درآمد و تمام اسپان و اسباب ایشان را متصرف گشته اطراف کو شکمی را که حسن خان و میرزا حبیب الله با آن شش نفر فدوی در آنجا بودند محاصره نمودند چون خفتگان غفلت را انتهای حاصل شد و چشم از خواب کشودند سپاه کینه خواه را مشاهده نمودند که گرداگرد کوشک فرو گرفته اند و چهره مردمی و وفا را بناخن خراشیده و خاک بیوفائی و بدعهدی در دیده مروت و پیمان پاشیده حسن خان چون حال چنان دید طالب امان گردید میرزا حبیب الله هر چند او را ازان عجز و زبونی منع نموده بدعهدی و بیوفائی آن قوم را که در ظهور محتاج بیان نبود خاطر نشان مینمود و بزبان حال مضمون این مقال ادا میکرد.

زبان میدهد مار در زینهار و لی هست دندان او زهر بار

حسن خان از غایت دهشت سخنان او را بسمع رضا اصفا نمی نمود آخر الامر حسن خان امان گویان بسراج خان پیوست و میرزا حبیب الله با یاران خود همت کار فرموده امان ایشان را که مطلقاً اعتماد بران نبود قبول نفرمود که جلگهی مرک را زاده ایم و رسیدن اجل را آماده هرگز همت من دست انقیاد بدست شما ندهد و منت امان بر گردن جان نهد.

مخالف نکردد بجان دوستدار
مغیلات نیارد بجز خار بار
ز اعدا نجوید وفا هوشمند
که ریحان نه روید ز تخم سیند
که دید از نشی بوریا نیشکر
که گوهر بکوشش نکردد دگر

هر چند آنجماعت بعد از چرب زبانی پیش آمدند فائده نداشت و تا یکچوبه تیر در ترکش داشت هیچ آفریده مجال آن نداشت که پیرامون او گردد و چون کار از دست و دست از کار بیاند آن ثمره شجره مصطفوی و شمع دودمان مرتضوی با یاران فدوی بدرجه شهادت رسیدند.

دریغ آن گل باغ پیغمبری فرو ریخت از کلین مهتری

طاهر شاعر در تاریخ شهادت آن گل گلستان رسالت گفته.

مه شعبان شهادت یافت در هند
حبیب الله غازی طاب مشواه
روان طاهرش تاریخ میجست
بر آمد روح پاکش از رخ پاک

پوشیده نهاند که اراده شاعر ازین تاریخ پوشیده مانده و معلوم نیست که چه قصد نموده اما حسن خان را که با امان بدست آورده بدرگاه هایونشاه فرستادند سلطان حسن خان را در حضور خویش پیش شیران انداخت و جهان را از وجودش بیرداخت.

منه تا توانی دل اندر جهان
که تا پائدار است و تا مهربان

هرآن باره خشتی که بر منظرست
 سر کبچباید و اسکندرست
 هران شاخ عمرعمر که در گلشنست
 نمودار از قد سیمین تیتست

سراج خان بیوفا بعد از نقض پیمان بعثت برض مبتلا شد بعد ازان سلطان همایون شاه دست ظلم و ستم برکناده بنیاد بنی آدم بتبع بیداد بر می انداخت و بیک جریمه قبیله را مقتول میساخت از آه دل سوختگان هر شب جگر چرخ را هزار سوراخ نمودی و روزش از دود دل مظلومان چون شام ظلمانی نمودی آتش خشمش بنوعی افروخته بود که تر و خشک را درهم میساخت و دلال قهرش مجرم و بیگناه را بیک نرخ میفروخت امرا و اعیان سپاه چون سلام سلطان آمدندی زن و فرزند را وداع کرده وصیت ضروری بجای آوردندی اکثر امرا و ارکان دولت و تمام شهبزادها و وارثان سلطنت را بتبع سیاست بگذرانید و بعضی از نو مسلمانان را که سنجرخان در زمان سلطان مغفور از غزای مشرکان اسیر نمود بود و شمه ازین سابقا مزکور گشت برتبه اعلی و درجه قصوی رسانید از انجمله بهمن پسر که حسن نام و بجری لقب یافته بود بحسن صورت و سیرت آراسته و بکمال فراست و کیاست پیراسته بود بخطاب سارنگخانی مخاطب گردید نقله اخبار روایت نموده اند که شنایخان که یکی از امراء سلطان بود از بیم جان فراز بر قرار اختیار نمود سلطان همایون شاه در بیست و هفتم ماه رمضان که ایام انابت و استنابت است حرم او را در ساحت بارگاه که مجمع عوام و سپاه است حاضر فرموده بانواع قبائح و شنائع تمذیب نمود حاصل سخن آنکه در اقلیم دکن عذاب آسمانی و بلای ناگهانی نازل شده بود و طوفان قهر الهی دران شهر و نواحی بتلاطم درآمده عجب که در هیچ عصری عواصف ظلمی چنین وزیده باشد و در هیچ دهری مزاج روزگار را چنین بحرانی دست داده ناگاه لطیفه غیبی روی نمود و مفتح الابواب در رحمت و فرج بران مظلومان کسود در بیست و هفتم ماه مبارک ذوالقعدة الحرام سلطان همایون شاه از بارگاه سلطنت بدعلیز قیامت انتقال فرمود و فسحت جهان که بر چشم اهل زمان بسبب خشم جهانسوزش تنگ تر از دیده مور بود و عیش خوشگوار مردم روزگار که از شعله غضب مصیبت اندوزش تلخ تر از نیش زنبور نمود وسعت صحرائی فرح بخش بهار و مذاق حیات خوشگوار گرفت -

چنین است آئین گردنده دهر
 نه لطفش بود باندار و نه قهر

نظیری شاعر در تاریخ فوت سلطان همایون شاه گفته -

همایون شاه مرد و رست عالم
 تعالی الله زهی مرگ همایون
 جهان پر ذوق شد تاریخ فوتش
 هم از ذوق جهان آرید بیرون

و ایضاً در زندان گفته -

گردون خرف از بیضه گوهر نشناخت
 طواؤس و همای از کبوتر نشناخت
 شکر شکنی چو بنده در طوق کشید
 از فاخته طوطی سخنور نشناخت

وفات سلطان همایون شاه در بیست و هفتم ذی قعدة سنه خمس و ستین و ثمانماه روی نمود و مدت سلطنتش شش ماه و پنج روز بود.

ذکر سلطنت سلطان نظام شاه ابن سلطان همایون شاه طاب ثراه

تقله اخبار روایت نموده اند که چون سلطان همایون شاه بمرض موت مبتلا گشت خواجه جهان خواجه محمود کوان کیلانی را طلب فرموده که هر کدام از اولاد سلطان که عبارت از سلطان جهان نظام شاه و سلطان محمد شاه و جمشید خان باشد لیاقت تکفل این امر عظیم الشان داشته باشد بر مسند جهانبانی و سربر کامرانی نصب نماید چون امارات سروری و علامات جهانگیری از ناصیه سلطان دارا نشان نظام شاه لایح و هویدا بود بعد از رحلت سلطان خواجه جهان با تفاق امرا و اشراف و اعیان سلطان نظام شاه را در تاریخ مذکور در دارالملک بیدر در سن هشت سالگی بجای پدر بر تخت سلطنت اجلاس فرمود و چنانچه خدمت سیادت و نقابت پناه شاه محب الله و سید شریف سید منجمله ابن سید حنیف دست راست و دست چپ سلطان را گرفته بر سربر خلافتش نشانند و مشائخ و فضلا و علما که حاضر بودند فاتحه خوانده زبان بدعا و تهنیت کشودند امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت براسم نثار قیام نموده به بیعت سرافراز شدند و همگنان بمواطف خسروانه اختصاص یافته بزبان نیاز مضمون این اشعار معروف داشتند.

خسروا بخت بلندت تاابد بیدار باد خاک راحت سرمه چشم اولوالایصار باد
با تو چون تیغ آن نکو گوهر که باشد در میان دانش آئینه دل دور از زنگار باد

و چون شاهزاده کامیاب هنوز در عنفوان صبی و شباب بود زمام حل و عقد امور سلطنت و جهانبانی و تمهید قوانین خلافت و قهرمانی مفوض بر رای عالم آرای ملکه دوران و مخدومه جهان همای دارا نشان و بلیس سلیمان توان و قید افه زمان والده سلطان که دختر مبارک خان ابن سلطان غازیان فیروز شاه طاب ثراه بود گردید و باستصواب رای با صواب دستور عالیجناب و زبده ارباب الباب خواجه جهان خواجه محمود کاوان مهمام کافه انام نظام و انتظام می یافت در اوائل حال پرتو التفات بر ترفه احوال رعایا و کافه برابرا انداخته ستمی که از همایون شاه نسبت برعیت و سپاه صدور یافته بود بتلافی و تدارک آن مشغول گشت چنانچه تمام اهل حبس را که همایون شاه مجرم و بیگناه در قید کشیده بود آزاد ساخت و امرا و عمال دیوانی را بمناسب و اشغال سابق مقرر فرمود اما چون اکثر امرا و وزرا از بیم سیاست همایون شاه متفرق شده از هم ریخته بودند و هر یک بفحوای من نمی براسه فقد ربیع بگوشه گریخته زهن تمام نظام مهمام سلطنت و امور ملک و ملت و سپاه و رعیت راه یافته بود و اعداد و ارباب قتنه و عناد خیالات فاسد بدماغ راه داده سر از حیز اطاعت و انقیاد بیرون کشیده بودند و پای در وادی بغی و طغیان و عناد نهاده.

همه مرز و کشور بر آشوب گشت سخنها ز اندیشه اندر گذشت
جهان گشت و بران کران تا کران بدی شد هویدا و نیکی نهان
شده بر بدی دست دیوان دراز به نیکی نبودی سخن جز براز

لاجرم اریسه غدار نابکار که حاکم دیار کفار خاکسار بود با لشکر بسیار از پیاده و سوار و فیلان کوه بیکر غیرت دیدار قدم در ولایت شهریار سپهر اقتدار نهاده تمام دیار اسلام را بباد غارت و تاراج برداد امرا و ارکان دولت که در ملازمت سده خلافت حاضر بودند لشکرها جمع نموده سلطان جهان پناه نظام شاه را با سیاه نصرت دستگاه بمدافعه و معاربه آن لعین بی دین از دارالملک بیدر مکشوف حفظ داور دادگر بر آورده موکب همایون بون خالق بیچون بداصوب روان گشت چون قریب ده فرسخ از دارالملک بیدر طی نمودند لشکر اریسه بیدادگر نیز ازان طرف رسیده بودند مسافت بین فریقین سه فرسخ بیش نماند در خلال این احوال حمیت اسلام و غیرت دین خیر الانام دست در عنان همت آن عمده دودمان ولایت و نبوت و قدوه خاندان عصمت و طهارت امیرزاده محب الله ابن شاه خلیل الله استوار ساخته بمقتضای شجاعتی که از حیدر کرار یادگار مانده بود با صد و شصت مرد نیزه گذار جوش پوش در وقتی که سپهر مصلاهی صبح بر هوش انداخت آفتاب وار سوار گشته توکل بر کرم و حفظ آفریدگار لیل و نهار نمودند بعزم غزای کفار و احیای دین احمد مختار رو بآن مشرکان نا بکار آورده با فوجی ازان سیاه که مقدمه لشکر آن مشرکان گمراه بودند و قریب ده هزار پیاده و چهار صد سوار خونخوار هزده زنجیر فیل نیل رفتار دو چار شده آتش بیکار برافروختند و از چاشت تا زوال بشعلهای تیغ صاعقه کردار خرمن حیات آن خاکسازان را بسوختند و خون آن بیساکان ناپاک را بر خاک هلاک میریختند و خاک را با خون مشرکان ملعون دون می آمیختند.

همه سنگ مرجان شد و خاک خون	ز بس سرورانرا که شد سرنگون
ز خون چشم کیتی همه نم گرفت	ز بس کشته پشت زمین خم گرفت
خندک از دل جنگیان کینه توز	تیر مغز کاف و سنان سینه دوز

مجاهدان دین و حامیان شرع سید المرسلین کمال شجاعت و جلالت بتقدیم رسانیده سپاه شرک را بیکدم ندیم ندم و بیکنفس همنشین اسف ساخته در ورطه تلف انداختند و آن جماعت که استظهار سپاه کفار بدیشان بود عرضه تیغ فنا و هدف ناوک بلاگشته بر خاک هلاک و بوار افتادند و باقی سپاه شرک و ضلال چون حال بران منوال دیدند تزلزل و اختلال دریشان راه یافته بنه و بارگاه و خیمه و خرگاه را با مجموع اموال و اسباب بر جا گذاشته خیال ستیز و آوز را بگریز مبدل ساختند -

دل از هستی خویش برداشتند	به بیچارگی پشت بر کاشتند
به اسپ و نه فیل و نه لشکر بجای	نه آن نامداران جنگی بیسای
نگون گشت کوس و درفش و سنان	نهد هیچ پیدا رکیب از عنان
بیابان سراسر همه کشته شد	همه دشت ازان کشتگان پشته شد

ذکر محاربه سلطان محمود خلجی با پادشاه جمیاه سلطان نظام شاه طاب ثراه

چون خاطر ملکوت ناظر شهر یار فلک اقتدار از مهم ارسه غدار نایکار فراغت یافت
عرائض حافظان حدود بیابه سریر خلافت مصیر رسید که سلطان محمود خلجی باغوی غوریان که از
سیاست همایون شاه پناه باو برده بودند چون بر تفرقه لشکر دکن و پراگندگی آن سپاه صف شکن و
استیلائی کفار خاکسار آن دیار و قوف یافته با سپاهی از حیز حصر بیرون و از مرتبه چون و چند افزون
عنان بدناصوب تافته از سرحد در گذشته و در مقام ویرانی ابن ملک گشته سلطان ممالک ستان بمجرد
استماع این خبر با لشکر ظفر اثر قیامت حشر بقدم مقابله و مقاتله سلطان محمود توجه فرموده قریب ده
فرسنگی دارالملک بیدر هردو لشکر بیکدیگر رسیدند و فریقین فوجها ترتیب داده صفها برکشیدند -

به بسیاری از ریک صحرا فزون	دو لشکر نکوم دو دریای خون
بگردن در آورده گرز کران	همه جنگ را تنگ بسته میان
زمین و زمان اندر آمد ز جای	بر آمد خروشیدند کر و نای

ملکشاه ترک که بخطاب خواجه جهان مخاطب بود و غلام ترک دبگر که سکندر خان
خطاب داشت در قلب گاه نصرت آسا در ملازمت رکاب ظفر انتساب سلطان ستاره سپاه نظام شاه ما وا
ساختند با صد سلسله فیل مانند دریای نیل جوشان و یازده هزار سوار چون شیر ژبان خروشان -

نبرد آزمایان لشکر شکن	یلان سر افزاز شمشیر زن
کز آتش بخنجر بر آرند کرد	سواران جنگی و مردان مرد

و میمنه سپاه نصرت پناه بفر شکوه نظام الملک ترک با ده هزار سوار نیزه گزار و چهل
زنجیر فیل بیستون آثار مانند کوه دماوند استوار و پائندار گشت و در میسر صدر احرار خواجه محمود
گاوآن که دران زمان بملک التجار اشتها داشت با ده هزار سوار شجاعت آثار و چهل زنجیر فیل
عزیزت دیدار علم شجاعت برافراخت از انجانب سلطان محمود خلجی نیز در مقام ترتیب سپاه درآمده
میمنه و میسر سپاه خود را بوجود دلیران کینه خواه راسخ البنیان ساخت و خود با بیست هزار سوار
جرار و یکصد و پنجاه سلسله فیل نامدار در قلب رایت استکبار برافراخت اما با وجود کثرت و عدت
سپاه گردا کرد خوش خندق عمیق حفر کرده راه عبور اسب و ستور بر خویش بسته باجمله هر دو لشکر
با بن آئین و فر در برابر یکدیگر کف شجاعت بر لب آورده صف بر کشیدند از غریب کوس و ناله نفیر
سپهر پیر در تشویر افتاده کوه و زمین از زلزله آن رزمگاه از جای برآمد بلک بسر درآمد و فتنه خفته
سر از بالین شور و شغب برداشته بیدار گشت ملک التجار جلادت شعار از میسر -

فرو کوفت بر پیل روئینه خم	برآمد خروشیدند گاودم
---------------------------	----------------------

دست به تیغ آبدار آشتبار برده برمیمنه سپاه گجرات که سلطان غیاث الدین علم کین بر افراخته
بود حمله نمود اگرچه سلطان غیاث الدین بقدم جلادت پیش آمده کر و فری نمود اما حمله اورا تاب نیاورد.

در آخر پای نبات و قراوش پائدار نباید و پدر را دران رستاخیز گذاشته رؤ بگریز نهاده و نظام الملک نیز از میمنه تیغ انتقام کشیده مسیره دشمن را برهم دریده جمعیت ایشان را متفرق ساخت و مهابتخان حاکم چندبری و ظهیرالملک وزیر و غیرهما از امرای سلطان محمود را که مسیره بوجود ایشان مستظهر بود بر خاک فنا و هلاک انداخت سلطان محمود چون جناحین لشکر خود را شکسته و عقد جمعیت ایشان را از هم گسسته دید و اکثر امرا و دلبران راخته و بسته چتر از سر فرو گرفته اراده نمود که بیک هزیمت بر اسپ عزیمت کند در خلال این احوال فیلبانان سلطان گیتی ستان چون نظام سلسله جمعیت دشمنان را گسسته دیدند پنجاه سلسله فیل مهیب را بصنادیق زرنکار و رایات دیبای چین و تار مانند کوه الوند در بهار آراسته بودند باستظهار آنکه دشمن فرار بر قرار اختیار نموده بیکبار صوب سیاه خصم رواندند امراه ترک که از صفرسن بناز و نعمت برآمده بودند از تبه سیاه و ترتیب حرب و آئین رزمگاه چنانچه باید آگاه نه فوجی از دلبران در عقب فیلان روان ساختند و فیلان را تنها درمیان دشمنان گذاشتند سلطان محمود خلجی که پای نباتش بر فرار قرار یافته بود از مشاهده آن منصوبه اش بازی تازه روی نموده فوجی از پیاده و سوار را پیش فرستاد تا میانه آن فیلان و لشکر سلطان حائل گشته باسب و پیاده فیل بند نمودند در یتوقت سکندر خان نادانرا بخاطر رسید که چون سلطان بجهته صفرسن بر اسپ تاختن قدرت تمام ندارد مبادا چشم زخمی باحضرت راه یابد بنابراین اندیشه سلطان را از پشت زین برگرفته در پیش خویش نشاند و بگمر بند میان سلطان را بر میان خود محکم بست حرکت بیجا که سلطان را رخ نمود باعث پریشانی خاطر سیاه بود چه لشکریان سلطان را درمکان خویش نیاقتند عنان از معرکه محاربه برتاقتند و بیکبار از میدان بیکار و ساحت کارزار رخ گرداننده پای در بادیه انهزام و فرار نهادند چنانچه پدر به پسر و پسر به پدر نه استاد و فیلانی که بچنگ رانده بودند در چنگ دشمنان ماندند و قلب سیاه دکن بی ارتکاب شداند و محن باوجود سلطان چون رمه بی شبان روی به بیابان نهادند.

یکی شان سر از پاندانسته باز بیابان گرفتند و راه دراز

بر خلاف مهبود آن دلبران شیر شکار را که هر کدام در رزم و بیکار سرآمد روزگار بودند چون زلف دلبران شکستی روی نمود اما بعینه چون شکنج طره ماه روان بود که با شکستگی سکه بر درست دلربایی زندو در عین پریشانی بند جمعیت هوشمندان را بتاراج دهد بالجمله خواجه جهان و سکندر خان که در قلب سیاه ملازم رکاب سلطان بودند چون فرار لشکر مشاهده نمودند سلطان را بر داشته بجانب بیدر توجه فرمودند اما سلطان محمود از غایت دهشت و حیرت قدم از جای خویش پیش ننهاد درین فکر و اندیشه افتاد که لشکر دکن حیلہ انکیخته جمعی را در کین داشته اند و خود از روی فریب عطفه عنان نموده اند که چون ایشان را تعاقب نمائیم از پیش و پس مارا درمیان گیرند و از میان برگیرند و الا لشکر ظفر یافته چون فرار نماید الفصه امرا نیم شبی سلطان جهان پناه نظام شاه را بشهر بیدر آورده روز دیگر که خسرو خاور بمحافظت این یلی حصار برآمد.

دگر روز کین خسرو خاوری برآمد برین کاخ نیلوفری

مهد علیای قیدافه زمان مخدومه جهان والده سلطان ملو خان را که از بیم سلطان همایون شاه برانچور گریخته بود درینولا بقولنامه همایون مستظرف گشته بملازمت رسیده بمحافظت حصار بیدر مقرر فرموده نظام الملک را نیز بمعاونت او تعیین نمود و سلطان را بر داشته با سائر لشکر بجانب فیروز آباد گایر که بدر برد سلطان محمود سه روز در همان مقام توقف نموده تا فرار لشکر دکن متیقن شد بعد ازان کوچ کرده متوجه بیدر گردید و ظاهر شهر را مضرب خیم ساخته بدست قهر اتش نهیب و غارت دران شهر و ولایت انداخت و منازل و مساکن اکابر و مساکین را از بیخ و بنیاد بر انداخته با خاک راه یکسان ساخت چنانچه اکابر و اصغر آن دیار تکبیر فنا بر خان و مان و مسکن و ماوی خود خوانده دست از مال و منال خویش افشاندند لشکر خونخوار اطراف حصار را چون حوادث روزگار در میان گرفته بدحصاره متغول شدند و چون از قدیم الایام میان این دودمان عالیشان و سلاطین سکندر تمکین ملک کجرات بنای مصادقت و مصافات استحکام داشت چنانچه شمه ازین سابقاً سمت گذارش یافت درین اثنا مخدومه جهان که عاقله زمان بود مکتوبی مضمون ظلم و جفای اعدای نابکار و مشتمل بر شکایت نکابت دشمنان جفاکار بشهربار دین دار فلک اقدار عدالت شمار الموبد من عند الله المعبود ابو الفتح سلطان محمود پدشاه ولایت کجرات بقلم الحاح نگاشته رسول سخن دان چرب زبان با استدعای امداد و اعانت مسلمانان بآن بلاد مرسل داشت.

زبان دان رسولی که از یک سخن ز دانش بر آراست صد انجمن
چو مهر فلک دهر گردیده چو خواب آشنا روی هر دیده

سلطان عاقبت محمود چون این خیر استماع فرمود دست مروت و غیرت دامن همت و حمیتش گرفته عزم توجه آن کشور بجهت دفع فتنه محمود ستمگر جزم فرمود ازکان دولت و اعیان حضرت محمود شاهی با اتفاق عرضه داشتند که داود خان که یک هفته متصدی امر سلطنت بوده در کین است و از مبداء جلوس اینحضرت تا حال سال سیمین است اطراف ولایت هنوز چنانچه باید و شاید ضبط و استقرار نیافته و مهام سلطنت حسب المرام تمشیت نه پذیرفته در حین وقت پای تخت و حصار را خالی گذاشتن و بجهت مصلحت دیگران رأیت برافراشتن جای تفکر و محل تدبر است سلطان محمود با آنکه هنوز در عنفوان شباب بود.

هنوزش کرد گل نا رسته شمشاد زسوسن سرو او چون سوسن آزاد

زبان الهام بیان برکشوده در جواب ادا فرمود که اشارت با بشارت من کان لله کان الله له نزد عقل صحیح نقلی صحیح و معروف است که نظام کار عالم و انتظام سلسله بقا و استبقاء بنی آدم مبنی بر موافقت است چه مقرر است که اگر افلاک و عناصر بهمین هیئت و روش با یکدیگر اتفاق و آمیزش ننمایند نظام عالم کون و فساد از هم متلاشی گردد و اگر بنی نوع انسانی سلسله معاونت و مشارکت بکشند اساس آانون طبیعی انهدام پذیرد.

اگر ز پای درآئی بدانی این معنی
 که در معاوت دوستان چه منفعتست
 مصاریف ایام را مخرجامی نیست و گردش دور گردون را فرجامی نه -
 نماندند دیری درین تنگ دام نه پرویز بزم و نه جمشید جام

از اندوختن نام نیک بر لوح ایام که ابد الدهر باقی بود در روز بازار روزگار با وجود سرمایه قدرت و استعانت سودی بهتر نیست فرصت را که گوئی سرعت و شتاب از حرص و سحاب می ریاید فوت نباید ساخت و زیان خزانه را درین معامله سودی عظیم باید شناخت منصف هوشمند که غبار تمصب حجاب دیده بصیرتش نباشد یقین نماید که آن سلطان عاقبت محمود درین مقاله داد مردی و مروت داده و درین معامله رسم مردی و شجاعت درمیان مردم نهاده که خزانه و ملک خویش بخصم بداندیش که شب و روز همین اندیشه در پیش داشت و ماه و سال همین فکر و خیال در صفحه خاطر می نگاشت گذاشته بمصلحت دیگری رایت دلیری برافراشت بعد از آنکه امرای محمود شاهی از بشیمان ساختن سلطان مابوس گشتند خیال دیگر در خاطر نقش بستند و متفق اللفظ و المعنی بمرض رسانیدند که اگر ناچار شهربار سپهر اقتدار بمعاونت پادشاه دکن سپاه صف شکن خواهند کسید بولایت مالوه در آمدن و خلجان خاطر شدن هر آئینه اولی و انطباق می نماید چه درین صورت از ولایت خویش بعد مسافت چندان نخواهد بود و عیاداً بالله اگر درین حدود فتنه حادث شود زود در دفع آن سعی توان نمود و معاوت سلطان نظام شاه نیز درین ضمن محقق خواهد بود سلطان محمود خلجی چون از توجهه رایات فتح آیات بجانب ولایات خود آگاه گردد لامحاله دست تعرض از ولایت دکن کوتاه ساخته بملک خویشتن خواهد شتافت چون صورت این تدبیر درآئینه ضمیر الهام پزیر شهربار سپهر سریر جلوه دادند همگان را برکاکت رای و قلت مروت نسبت نموده فرمود که این سخن جز رائحه جور بمشام انصاف نرسد و در بازار شجاعت نقد او ناسره و موهوم نماید بعون الهی و بیمن تائید نامتناهی سنان انتقام را الماس قهر درکام نهاده گوهر حیات دشمنان را بدان نهنگ بلا در لجه جان ستان فنا اندازم -

سر گنجهای کهن باز کرد سپه را درم دادند آغاز کرد
 بیرگستوان و بجوشن چو کوه شدند آهنین لشکری هم گروه
 و فی تامل و توقف صیت و صدای نفیر و کوس در سپهر آبنوس انداخته رایت نصرت آیت
 بصوب دکن بر افراخت -

همی رفت منزل بمنزل چو باد سری پر ز کینه دلی پر ز باد

بعد از طی مراحل و قطع منازل رایت منصور محمودی در نواحی سلطانه پور قریب بسرحد دکن پرتو افکن شده اطراف آن مقام را از اشعه ماهچه اعلام نصرت فرجام منور ساخته قبه بارگاه بمحذب فلک ماه بر افراخت در خلال این احوال لشکر صف شکن دکن که از حوادث روزگار بنات العرش وار متفرق گشته بودند ثریا آثار در ظل رایت فتح آیت شهر بار کامکار عالی تبار مجتمع گردیدند

و چون مال و منال و اهل و عیال اکثر لشکر در حصار بیدر بود حمیت و غیرت دست در گریبان همت و شجاعت شان زده کسان کسان بخاک بوسی آستان سلطان شان آورد تا خاک درگاه عرض اشتباه را نقش جباه بستند و در ظل حمایت پادشاه اسلام از حوادث ایام و شدائد روزگار نافرجام باز رستند درین اثنا خبر وصول موکب همایون محمودی بسطانیپور رسیده باعث ازدیاد مواد شوکت و اقتدار شاه و سپاه گردید و رسل و رسائل در میان آن دو سلطان عادل متواتر و متکثر شد از جمله مکاتیبی که پادشاه دین پناه سلطان نظام شاه سلطان محمود گجراتی ارسال داشته این است شکر و سپاس مر خدای را جل جلاله و عم نواله که مبانی ممالک را بظاهرت و معاوت پادشاهان دین دار و سلاطین ذوی الاقتدار مشید گردانید و عرصه قلوب اهل ایمان و خطه درون انسان را بآب تیغ موافقت پادشاهان مختصر و منور ساخت و صلوات نامیات و تحیات زاکیات بر روزه مطهر و قالب معطر سید کائنات و خلاصه موجودات محمد مصطفی و آل و اشیاع و اتباع او باد که از لعمه لعمات تیغ براق ایشان ممالک اسلام منور و معمور است و اعادی دین قویم و صراط مستقیم مقهور بعد از ابلاغ تحیات اجابت آیات و تسلیمات صداقت بینات معلوم رای انور آنکه از ضمن عرضه داشت مسند عالی نظام الملک و ملذک الشرق محمد پرویز سلطان تنه‌دار فتح آباد چنین روشن شد که آنحضرت بنفس مبارک خویش بکوچ متواتر برای تقویت اسلام و استحکام مبانی محبت و التیام مشرف میسازند لاجرم محبت و اتحاد جانبین مقتضی همین است که در تقویت دوستان و قلع و قمع دشمنان متفق و متحد باشند اکنون درینوقت فرصت غنیمت دانسته بی توقف و تمویق عنان عزیمت باینصوب معطوف فرمایند که لشکر بسیار از پیاده و سوار شائسته کارزار جمع کرده شده است فرصت غنیمت والسلام بالجمله سلطان محمود خلجی مدتی بمحاصره حصار بیدر اشتغال داشت و همه روزه خندق را ابخاک و خاشاک می انیاشت و چون شب میشد اهل حصار برآمده همه را بیکبار بیرون میبردند و خندق را بحال اول می آوردند طائفه از مورخین چنین آورده اند که سلطان محمود خلجی پیوسته در اسفار انواع سبزهها بر روی تختها رویانیده همراه میداشت تا در هر مقام وقت طعام سبزی تازه بر خوان بوده باشد و چون در ایام محاصره حصار بیدر سبزی آخر شده بود سلطان محمود حکم فرمود که از ممر حلال بهمه حال سبزی بهم رسانند یکی از مشائخ بیدر که بولانا شمس الدین حق گوی مشتهر بود و بجهت خصوصیت شاه محب الله در شهر مانده طلب فرمودند و ازو استقنا نمودند که اگر بجهت سرکار سلطان ازین مکان سبزی بقیمت اعلی خریده نمون تسلیم کنیم صورت حلیت داشته باشد مولانا مذکور بی دهشت و نفور فرمود که سوالی نمائید که موجب سحریت و استهزاء شما نباشد بر سر ولایت مسلمانان آمدن و مساکن و اوطان ایشان را ویران نمودن و اموال و اهل و عیال ایشان را عرضه تاراج و اسیر کردن و بجهت سبزی فتوی از علما خواستن کار ارباب عقل و فطن نیست مسود اوراق را درین مکان حکایتی بخاطر رسیده تحریر آن مناسب دید بنابراین بایراد آن مبارزت نمود در فتوحات مذکور است که در تلمسان سلطانی بود که اورا یحیی بن تغان گفتندی و در زمان او شیخی بود که به ابو عبدالله توسنی اشتها داشت از خلق منقطع گشته و هر

گوشه عزت و قناعت در بر روی خلق بسته روزی یحیی ابن تغان با خیل و حشم خویش میگذشت شیخ مذکور با جمعی مریدان سلام و اکرام شیخ عالمقام اقدام نمود اتفاقاً موبک سلطان رسید سلطان پرسید که با این لباس که پوشیده‌ام نماز درست باشد یا نه شیخ تبسم فرموده گفت حال تو بحال کسی ماند که سر تا پای او بنجاست آلوده باشد چون ویرا بول آید احتیاط کند که رشاشه ازان بد و نرسد شکم تو از حرام پرست و مظالم عباد در کردن تو بسیار ازان اندیشه نا نموده می‌پرسی که درین جامعه نماز رواست یا نه یحیی بگریست و از اسپ بزیر آمده در دامان شیخ آویخت و ترک سلطنت گفته بقیه عمر ملازمت شیخ اختیار فرمود القصه سلطان محمود خلجی چون خیر اجتماع سپاه کینه خواه پادشاه جهان پناه سلطان نظام شاه و توجهه رایات فتح آیات سلطان عاقبت محمود بمانوت و امداد شهریار با دین و داد استماع نمود پای ثابت و قرارش از جا رفته دست از محاصره کوتاه ساخت و شاه محب‌الله را با متعلقان همراه گرفته از بیدر کوچ کرده دوسه منزل از جانب کلیان روان گردید تا از راه چاندور جان بکنار کشد درین اثنا جواسیس خیر رسانیدند که سلطان محمود کجراتی با عساکر نصرت مآثر ازان راه متوجه است لاجرم محمود خلجی از بیم جان عنان ازانصوب بر تافته از راه برهانپور آسیر بجناب ولایت خویش شتافت و چون خیر فرار خلجی بد کردار بشهریار کامکار رسید خواجه جهان را با سپاه گران بتعاقب آن بخت برگشتگان مامور فرمود تا هر جا بر سپاه و بنه‌گاه دشمنان دست یابد در قتل و غارت ایشان کمال جلالت بظهور رسانیده بتضمیر از خود راضی نکرده خواجه جهان متعاقب دشمنان بسرعت برق و باد روان گشته خود را به بنگاه آن سپاه رسانید و تمام بنگاه و اسباب مکنت و جاه و شاه و سپاه را بدست تغلب و تسلط غارت نموده بسیاری ازان حفا کاران بی باک را بتیغ بیدریغ بر خاک بوار و هلاک انداخت در اثناء طریق باز خیر بسطان محمود خلجی رسید که سپاه کینه خواه کجرات در نواحی ولایات سلطانیور نزول فرموده اند از سطوت عساکر ظفر مآثر محمودی عبور بر آن طریق نیز از حزم و عاقبت اندیشی دور دید بالضرورة مقدم گوئدواره را طلب داشته بانواع ناطف و دلجوئی بنواخت تا بهر طریق که داند و تواند راهی سر کند که دست تعرض اعدا از دامن عرض سپاه او کوتاه باشد مقدم مذکور گفت که درین نواحی راهی که سپاه و بنگاه ازان راه عبور تواند نمود نیست مگر راهی انکوت و البچپور که چون چاه هاروت و ماروت است و ممر عبور سپاه کجرات دور اما در چند مرحله و منزلش از تنگی رهگذار و بسیاری جنگل و بیشه دشوار باد را عبور ازان مکان در عالم امکان آسان صورت نه بندد -

زمینی زکوکرد بی آب تر هوای ز دوزخ جگر ناب تر

سلطان محمود بالضرورة آن راه بجهت عبور سپاه اختیار نموده گفت دشواری راه آسان تر ازانت که خود را در دریای بلا بدام نهنک فنا اندازم و در صحرای عنا در کام نهنک حفا ماوا سازم بالجمله از سمت دولت‌آباد که راه سپاه کجرات بود عدول نموده بر سمت انکوت بسرعت هر چه تمامتر منازل و راحل می‌پیمود چون سپاه حفا پیشه بآن فرّه و بیشه که مقدم گوئندان خبر داده بود درآمد از کثرت سپاه و دوری و تنگی راه و حرارت هوا و قلت ماء حال لشکر بیداد گر بغایت پریشان و ابر گشت چنانچه در منزل اول سفینه حیات

پنج شش هزار نفر تنه لب خسته جگر دران قلمز فنا و لجه خطر بگرداب عات افتاد و از آتش عطش چانرا بیاد آب بیاد داده رو بر خاک هلاک نهاده آب گویان بهالم دیگر روان گشتند طائفه گونشان که دزدان آن راه بودند چون دران گرداب بلا اضطراب سپاه بجهته عدم آب مشاهده نمودند فرصت غنیمت دانسته از پیش و پس و راست و چپ دست به نهب و غارت گشودند بقیه لشکر بهزار محنت و خطر نیم جانی بکران رسانیده بودند ناگاه سیاد پیشگان آن بیشه و راه که از عجز و اضطراب آن لشکر کم شکار شده بودند عذری انگیختند و خیری بدروغ بر ساختند که اینک سپاه کینه خواه رسید با وجود آن محنت و عذاب که لشکر سلطان محمود از قلت آب در منزل اول کشیده بودند بمجرد استماع این خبر پای استمجال در رکاب اضطراب نهاده از هول جان افتان و خیزان روان شدند از اتفاقات منقولست که دران راه قدحی آب بدو تنکه رسیده بود و آن را بغایت ارزان میدانستند و الحق چون نیت سلطان محمود نه بر وفق صلاح و سداد عباد بود ازان حرکت ناشایست بی هنجار اورا جز شامت و ادبار نتیجه دیگری روی نمود و ازان تخم محنت و جفا که پاشیده بود جز ندامت و عناد بری نمره ندیده و نیچید.

شاخی چنان نشان که سعادت دهد نمر تخمی چنان بکار که بتوانیش درو

القصه منزل ثانی که وادی فنا و بادیۀ عنا نشانه ازوست بسیاری از سپاه تباه گشت و جمعی که از مرگ جسته بودند از محنت آن منزل چنان خسته بودند که مرگ را بر حیات ترجیح می نمودند و بناخن ندامت و ملامت روی خود میشویدند.

چنان بازگشتند هرکس که زیست که بر زندگیشان بیاید گریست

محمود خلجی که از حرکت نا محمود خویش منفعل بود مقدم گوندواره را با اینکه درین راهنمونی غدیری در خاطر داشته متهم ساخت و جهان را از وجودش بیرداخت با آنکه آن خون گرفته بهزار زبان دشواری آن بیابان بی بیابان بیان نموده بود بعد از فرار سلطان محمود خلجی پادشاه دین پناه سلطان نظام شاه جهت عذر الطاف سلطان عاقبت محمود این صحیفه اتحاد و وداد قلمی نموده مرسل داشت حمدی که صدای اوایش قدسیان ملائک اراک را محرک زمزمه نهلید کرد و سپاسی که فحوی اویش نزد مسبحان ملاء اعلی مقیاس عظمت و کبریا و تنزه رب جلیل شود نثار بارگاه پادشاهی عز سلطانه که وجود سلاطین نامدار و خواقین معدلت شمار را از تمام مکونات برگزیده و قامت با استقامت ایشانرا لباس اختصاص پوشانید و بظطاب مستطاب ظل الله مشرف گردانید و اتفاق این طائفه دولتیار و اتحاد این زمره رفیع مقدار را واسطه نظام عالم و رابطه انتظام کافه بنی آدم ساخت.

فحمد اله ثم حمد اله علی ما کسا نا کساه الکرم
و شکر اله ثم شکر اله علی ما هदानا لشکر التمم

وصلات سلوات نامیات و تحیات زاکیات بر روضه مقدس خورشید اوج نبوت و جمشید تخت قنوت مبعوث علی الاطلاق مجمع مکارم اخلاق موبد مجتبی محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و اصحاب

و تابین و احباب که موافقان طریقه یقین و مراقبان شریعت مستقیم اند بعد از اداء حمد و ثنا بر ضمیر منیر که آیه غیب نما و مفتاح مشکل کثاست روشن باد که چون استماع افتاد که آنحضرت اقتدا بآیه کبار و سلاطین کامگار نموده احیاء مراسم سنن خلفا فرموده ریاض مملکت و ملت را بزلال اتحاد سرسبز گردانیده و اصول دین و دولت را از شمیم نسیم موافقت به نهال اقبال و نمره آمال رسانیده و آیت الدوله اتفاقات حسنه را مقدمه رایت ظفر آیه کرده بصوب وفا و وفاق توجه فرموده بهجت و سرور و جمعیت و حضور بجمهور عالمیان و جمه آدمیان واصل و متواصل شد ارباب بصیرت و جامعان محاسن صورت و سیرت یقین دانستند که هر آئینه اتفاق دو خاندان قدیم موجب انتظام آفاق شود و اتحاد دو نمره شجره کریم بنیاد فساد و حساد از معموره کون و فساد بر اندازد.

چو کردند یکدل بسالم دو شاه نمائد ذکر فتنه را هیچ راه

و قلع و قمع آن مخرب و غدار و مذبذب بی اعتبار که بهیچ کیش و دین و ملت و آئین مقید نشده مصدوقه الفتنة نائمة لمن الله من ایقظها طوق کردن خویش نموده خرابی بلاد و تفرقه عباد شعار خود ساخته.

نه از خلق شرم و نه ترس از خدا نه اندیشه کرده ز روز جزا

بقنوی عقل و نقل بر ذمه همت ارباب قدرت و شوکت نصر هم الله نصرأ عزیزا واجب و لازم می نماید درین وقت که از وصول موکب همایون بصوب بهالیز و تعجیل نهضت عساکر منصور با خبر شد از خوف سپاه نصرت دستگه آنحضرت از راه آئیر اجتناب نموده براه الچپور مقهور گشته است الحمد لله علی ذالک و السلام بعد از یکسال باز خیال نزاع و جدال در سر سلطان محمود ناستوده خصال افتاده با قریب نود هزار سوار بجانب دکن توجه نمود چون بر تو این خبر بر بیشگاه ضمیر انور سلطان فلک بارگاه نظام شاه یافت عساکر نصرت مآثر جمع ساخته بمدافعه خصم قوی رایت شجاعت برافراخت و مکتوبی برسبیل تعجیل بسلطان عادل بی عدیل سلطان محمود کجراتی قلمی فرموده حقیقت لشکر کسی دشمن باز نمود وای ولایت کجرات چون بر جرأت محمود خلجی اطلاع یافت -

بفالم همایون بترتیب راه بفرمود کز جای جنبد سپاه
عنان تاب شد شاه فیروز جنگ میان بسته برکین بد خواه تنگ

سلطان محمود خلجی از بیم دلیران رستم نهاد دلیرانه پای در عرصه نمی نهاد و در حدود دیوگیر دارو گیری می نمود و اطراف و جوانب خود را بنظر تامل و اندیشه ملاحظه میکرد که مبادا ناگاه سیل بلا پیرامون و محیط شود و ازان راه که آمده فرصت گریزش نباشد و چون توجه سپاه ظفر پناه محقق کرد بر مثال پشه که پیش از صدمه باد هزیمت را غنیمت داند طبل مراجعت فرو کوفته با داد هممنان گردید سلطان جهان پناه نظام شاه چو بر انهازم خصم کم نام آگاه گشت این صحیفه داد بسلطان با دین و داد سلطان محمود قلمی فرمود حمد نا محدود حضرت واجب الوجودی

اعز شانه که عرصه ممالک اسلام بوجود سلاطین نامدار و خواقین ثوی الاقنار موشخ و مجلی داشت. و شکر نامعدود درگاه مبدودی را که اعلام ظفر اتساب نصرت ارتسام را بقوت همت اتفاق شاهان دین دار و شوکت نهمت محبت پادشاهان کامکار مرفع و مجلی ساخت و صلوات نامیات بر روح فیاض خلاصه آتیا و مقتدای ارباب هدی محمد مصطفی و بر آل و اشیاغ و اصحاب و اتباع او باد بعد تمهید اساس حمد و صلوات و تشدید مبانی محبت و موالات بر ضمیر منیر خورشید تاثیر مغنی نیست که بساتین محبت و اتحاد طرفین بموجب محبت الایاه قرابت الایناه از آباء کبار و اجداد نامدار بامطار موالات و انهار مضافات مخضر اینست و صواعب قلوب اهل ایمان از انوار مصادقت و موافقت جانبین کالنهار اذا جلها منور درینوقت که آنحضرت بحار زخار محبت و وفاق زلم بر یاح معاوتت و مظهرت ممشوج ساخته بکوج منازل و طی مراحل عزیمت فرموده اند در استعلاء لواء اسلام و قلع و قمع آثار کفر و ظلام کالمش فی وسط السمانگشت نمائی پادشاهان آفاق و محسود سلاطین باستحقاق آمده اند.

لطف از تو بو ز متک و نور از خورشید رسمیت قدیم و عادت دیرین است

فلاغرو من المسک ان یفوح و من الکوکب ان یلوح فقد وقع القوس من بار بها و عادت الانهار فی مجاریها مصدوقه مقال و منطوقه حال آنکه باستماع مقهور شدن دشمن اسلام حسود حقوق خلجی مردود که بر سمت دولت آباد بکوچهای متواتر طی منازل و قطع مراحل کرده بود و بتاریخ غره ماه رجب جاسوسان آن مردود خبر رسیدن آنحضرت جهت استحکام مبانی وداد و محبت و قلع و قمع ماده فساد و کلفت قریب بسلطانیور و نذر بار بسمع آن مردود و مخنول رسانیدند بمجرد استماع اتفاق طرفین آن خایب خاسر منزهزم کشته براهی که سالگذشته رفته بود توجه نمود کمال مسرت و ابتهاج حاصل شد چون حال برین منوال بود اعلام نمودن واجب نمود و درین سال سلطان فریبون خصال فرخنده فال پادشاه دین پناه نظام شاه ابن همایون شاه در ناکه عشر ذی قعدة بییک ناگاه وفات یافت مجلس زقافی ترتیب داده بودند و محفل عیش آراسته و جهانی بطرب و شادمانی برخاسته نیم شبی از حرم سلطان آواز نوحه و افغان برخاست و مجلس عشرت بماتم کده مصیبت مبدل گشت امرا و وزرا و اهل حرم و خدم و حشم در ماتم آن شهر یار عالم خونا به اندوه و غم از فواره دیده کشوده ندیم ندم و همدم الم گردیدند.

همه جامه کرده سیاه و کبود	ز خون دل از چشمها رانده رود
همه بر سر افشانده از غصه خاک	چو جامه همه سینها کرده چاک
بکنند موی و شخودند روی	ز در گه بر آمد یکی هار هوی
که شاها دلیرا گوا سر و را	سرا تاجدارا مها داورا
نکهدار گردان و پشت مهران	سر تاجداران و شاه جهان
سرت افسر از خاک جوید همی	زمین خاک شاهان بیوید همی
گیاهی که روید ازین بوم و بر	نگون دارد از شرم خورشید سر
دریغ آن جهانگیر بادین و داد	که شد همچو گل در جوانی بیاد

دریغ آینه‌بان خسرو کامکار که رفت و سر آمد برو روزگار

مدت عمرش یازده سال و سلطنتش بقول اصح دو سال و چهارده روز بود این حادثه در سیزدهم ذی قعدة سنه سبع و ستین و ثمانمابه روی نمود و الله تعالی اعلم -

ذکر سلطنت اشجع السلاطین سلطان محمد شاه ابن سلطان همایون شاه طاب تراه

بعد از واقعه سلطان جنت مکان نظام شاه طاب تراه امرا و وزرا و اشراف و اعیان و سران سیاه بر سلطنت برادرش سلطان محمد شاه که در سن ده سالگی بود اتفاق فرموده در تاریخ مذکور سریر سلطنت و مسند خلافت را بوجود شریف آن نازده نهال بوستان اقبال جاه و جلال افزودند و بدستور مهبود منکام جلوس سلطانی بر مسند جهانبانی حضرت مذکب المشائخ محب الله و سید شریف سید منجمله این سید حنیف حاضر گشته آنحضرت را بر سریر خلافت اجلاس فرمودند و جهت از دیند عمر و دولت آنحضرت و تهنیت سلطنت فاتحه خوانده زبان بدعا و ثنا کشودند امرا و سران سپاه بشف بیعت استعساد یافته بلوازم نثار جان ایثار نمودند -

بروز همایون شه نیکبخت	بیامد بر آمد ببالای تخت
بر آمد بران تخت و اورنگ و گاه	بسر بر نهاد آن کیانی کلاه
بزرگان بشادی بر آراستند	می ورود و رامشگران خواستند
بشاهی برو آفرین خواندند	نقارش همه جان بر افشانند

سلطان جهان پناه پرتو الثنات و عنایت بر حال فضلا و علما و امرا و وزرا و سائر رعیت و سیاه انداخته همگنانرا بخلع فاخره و تشریفات متکانه بناوخت و مطالبای کافه برایا را از جوانز و عطایا گرانبار ساخت و ابواب معدلت و احسان و شفقت و امتنان بر روی روزگار خواص و عوام بل کافه انام کسوده جمهور برایا از سیاهی و رعایا در مهاد امن و امان مرفه الحال و فارغ البال یاسودند -

جوان بود و شادان دل و راد مرد	بداد و به نیکی جهان شاد کرد
بقومی که اقبال خواهد خدای	دهد خسرو عادل نیک رای

والحق سلطان محمد شاه پادشاهی بود ذی شوکت و شهر یار عالی همت و سمت مملکت و اسباب مکت و حشمت و وفور شوکت و عظمت آن پادشاه والا نهمت بجای رسیده بود که از سلاطین هندوستان مثل آن دیگری را دست نداده بود آنچه از بدایع آثار و غرائب اطوار و مکارم اخلاق و مراسم اشفاق آن خسرو آفاق بظهور آمده عشر عشر آن از آبا و اجداد عالی نژادش صدور نیافته از جمله تجملات خسروانه و شوکت پادشاهانه اش آنکه هزار غلام ترک قبیچاقی که آفتاب خاوری از شرم طلعت جهان افروز شان روی در پرده حتی توارت بالهجاب کشیدی و زاهد شب زنده دار اگر جمال شان در خواب دیدی جیب خرقه برهیز چون صبح از مهر شام زلف دلاویز شان بدریدی -

بغوبی پری و بیاسی گهر
 روان را بشمشاد پوینده رنج
 به پیکر سروش و بچهره قمر
 خرد را بمرجان گوینده کنج
 برخ چون بهار و برقتن تندرو
 بر زلف در حلق جانها کند
 دهانشان بتنگی دل مستمند

در ملازمت سده سلطنت و پیشگاه خلافت با کمرهای مرصع و قباهای زرکش ملمع دست
 ادب برکش نهاده هرکدام در مقام خویش سر مسکنت در پیش ایستاده بودند و در دوران آن خسرو
 سکندر نشان قواعد عدل و انصاف بنوعی مشید و موکد بود و مبانی ظلم و ستم بقانونی ویران
 و منهدم که -

نکردی هیچکس از ظلم فریاد
 بجز مطرب کسی رهزن نبودی
 قباى گل نکستی پاره از باد
 برهنه کس بجز سوسن نبودی
 امان در زمانش بجدی رسید
 تو گفتی زمین سربر شد حرم
 بهرجا که از لطف کردی نگاه
 بر افتاد آئین ظلم و ستم
 بلا را نبودی دران بوم راه

در اوایل ایام سلطنت زمام مملکت و رعیت و رفق و قفق امور جمهور بریت در قبضه اقتدار
 و اختیار ملک التجار خواجه محمودگوان قرار گرفت و خواجه جهان ترکداهی باستوواب رای ملک آرای
 ملکه دوران و قیدافه زمان مخدومه جهان وسایر امرا و اعیان بعلت آنکه در زمان سلطان جنت آشیان از و
 در جنگ محمود خلجی تهاونی واقع شده بود سیاست رسید و پایه قدر ملک التجار از ترفع بفلک ثابت و سیار
 برآمده حکمش بر جمیع ممالک و ممالیک سلطان نافذ و روان گردید و در همان ایام نظام الملک را با سپاه
 بهرام انتقام بجهت اعلاء اعلام اسلام و اظهار دین سیدانام و قلع قمع بنیاد شرک و ظلام بصب قلمه کهرله نامزد
 فرمودند ملک مذکور با لشکر موفور منصور بعد از طی منازل و مراحل ظاهر قلمه کهرله را مضرب خیام
 سیاه اسلام ساخت و قبه بازگه بفلک مهر و ماه بر افراخت و اطراف و اکناف حصار را بمساکر نصرت شعار
 تقسیم فرموده بمحاصره مشغول گشت بعد از تماری ایام محاصره محصوران آن حصار بزبان عجز و انکسار
 طالب امان شدند نظام الملک اهل قلمه را بقول و امان ایمن و مطمئن ساخته از حصار بیرون آورد اما
 مقدم آن حصار که کافری بود غدار غدیری در خاطر خویش خنجر ساخته بود -

بوسواس شیطان و جهل غرور
 کسی را که شد تیره روز بهی
 ز راه سعادت بیفتاد دور
 بادبار خود کوشد از ابلهی
 شتابد بیای شقاوت روان
 بسوی هلاک تن و فوت جان

و در وقت گرفتن یان فرصت یافته چکر گاه نظام الملک مضرب خنجر چانکاه بشگافت و بیک
 خنجر آن سرور دین پرور را شهید ساخت فاضلی در تاریخ شهادت قدمات شهیدا یافته انصه بعد از وقوع

این حادثه دلیران لشکر اسلام تیغ انتقام از نیام کین کبیده آن ملمون بی باک ناپاک را که بر چنین فعل شنیع مبادرت نموده بود با خیل و حشم و تبع و خدمش بر خاک هلاک و بوار انداخته و جهان را از لوث وجود آن ملاعین مردود پاک ساختند و آتش نهب و غارت در قلمه ولایت زده آنچه اطلاق مالیت بر آن توان نمود بدست تسلط و تغلب ربودند و مساکن و اوطان عبده اوتان را با خاک یکسان نمودند -

کشادند رزم آوران دست قهر	بکشند خلق و بکشند شهر
زیبش و کم و نیک و بد خوب و زشت	زمانه دران بوم چیزی نهشت
نه کسی ماند و نه شهر و نه خواسته	ازان بوم و بر دود برخواسته

نظام الملک مغفور دو پسر خوانده داشت از غلامان همایونشاهی که خود تربیت نموده بود یکی را عبد الله بزمشخان و دیگری را فتح الله وفاخان نام و لقب داده هر دو پسر نقش پدر را برداشته با لشکر ظفر اثر رو بدرگاه پادشاه بحر و بر نهادند و چون بیابه سربر خلافت مصیر رسیدند زمین ادب بلب عبودیت بوسیده غنائمی که آورده بودند کشیدند سلطان ممالک ستان پسران نظام الملک را بخلعت خسروانه و نوازش پادشاهانه سرافراز ساخته تمام آن ولایت را با مصافات و منسوبات بجاگیر ایشان مرحمت فرمود و عبد الله را بخطاب عادلخانی و فتح الله را دریا خوانی ملقب نموده مرتبه ایشان را بر امثال و اقران بیفزود و این واقعه در سته سیمین و ثمانماه روی نمود -

ذکر میزبانی و زفاف حضرت سلیمانی در کمال بهجت و شادمانی

درین سال خسرو فریدون خصال بمقتضای ثنا کحووا ثنا سلوا بکحاح و زفاف رغبت فرموده فرمان فضا جریان صاحب قرانی بتهیه اسباب میزبانی و ترتیب مقدمات طوی و شادمانی صدور یافت -

غلامان شائسته کار دان	به بستند بر رسم خدمت میان
یکی جشن شاهانه کردند راست	که بود اندر هر چه اندیشه خواست

بسیط رمین از کثرت فرش اکسون و دیبا مانند سپهر میناشد و بساط کوچه و بازار از بس تجمل و زینت بسیار و قصبهای عجیب غریب حیرت افزای عقل دانا گشت -

با آیین بزمگاهی ساز کردند
کز آن فردوس را در باز کردند

روضه سلطنت و جلالت روز افزون از رشحات سبح فتح و فیروزی سر سبز و تازه و اسباب بهجت و شادکامی بیحد و اندازه نوای مطربان خوش الحان زمزمه طرب و شادمانی در عشرت گاه ناهید انداخته و نغمه سرای بزم بهجت و کاهرانی با ترانه دوستگانی ساخته ساقیان سیمین ساق جامهای بلورین پر از می رنگین را بعکس جبین خود روانی و براقی نموده به نشاء آن عقل و جان عشاق می ربودند و بخورشید جبین و سواد زلف مشکین و رشته در نمین روز و شب و آفتاب و پیروین را در یک جین می نمودند -

فلک در های دولت باز کرده	زمانه برگ عشرت ساز کرده
زده چنگ طرب در طامن چنگ	ز هر سو مطربان زهره آهنگ
سرود خرمی آغاز کرده	نوا سازان نواها ساز کرده
می لعلی روان در کاسه زر	بدست سلفیان سیم پیگر
ز بس عیش و نشاط و شادمانی	جهان را تازه شد رسم جوانی
بعشرت رنج سوز و گنج پرداز	شهنشه بر فراز مسند ناز
زمین تا آسمان نور الهی	فروزان از جبینش فر شاهی
جهانی از بزرگان سپاهش	بگرد مسند عالی پناهش
سرهریک ز رفعت آسمان سای	برسم بندگان استاده بری سای
سپهر سروری را آفتابی	بجشمت هر یکی افراسیابی
بفر دولت صاحب قرانی	سراسر در نشاط و کامرانی

داناان اسرار اسطرلاب فلکی و دقیقه شناسان تقویم آسمانی ساعتی که زهره ازهر را با مشتری سعادت کستر که سعد اکبر است نظر محبت پرور موانست و مواصلت بود و قرص قمر را از مقابله خورشید انور. کمال اضاعت بموصول جهته انتظام در شاهوار درج عصمت و طهارت در سلک از دواج و اقتران آن خورشید برج سلطنت و خلافت اختیار فرمودند و دران ساعت که سعادت بخش ساعات لیل و نهار بود عقد مواصلت که موجب نظام و انتظام سلسله دودمان زمان بود روی نمود.

چیدا عقدی کزرو شد رونق عالم تمام	چیدا عقدی که عقد ملک را داد انتظام
آسمان از بدو فطرت پر جواهر داشت جام	تا درین بزم همایون گوهر افشانی کند

بعد از اتمام و انجام مهم میزبانی و انتظام امور سرور و شادمانی حضرت سلیمانی اکابر امرا و وزرا و سران سیاه و سایر لشکریان و خدم و حشم را چنانچه رسم سلاطین دکن بود بجلت پادشاهانه و تشریف و انعام خسروانه بنواخت و کنار و جیب آرزو و امید را از رشحات سحاب ابر دست دریا نوال مالا مال ساخت -

که بخل رسم توقف در انتظار شکست	ز بس عطای کنش دادن آنچنان کردید
بیدل مختصر آئین اختصار شکست	کرم بهدش ز انگونه شد که مسک را
که در بروی هوا در دم ناز شکست	بکثری در و گوهر ز دست جودش ریخت

در خلال این احوال والی ولایت مالوه بجهة قائم کهرله که از قدیم ایام تقای بحکام مالوه داشت و درین اوقات امرای دکن متصرف شده بودند چنانچه سابقا سمت گذارش یافت شرف الملک نام شخصی را با تحف بسیار و هدایای بیش از شمار برسالت بیابه سربر خلافت مصیر فرستاد چون رسول والی مالوه بدرگاه خلابق پناه رسید فرمان قضا جریان حضرت صاحب قرآنی بیار دادن او اصدار یافت -

بفرمود تا برکشادند راه
ببازگه در آمد رسول از در بازگه
ببزت بیوسید روی زمین
زبانی پر از بوزش و آفرین

سر نبوتان درگاه سلطان بموجب فرمان واجب الانعان آن رسول سخن دان را بیابانه سریر ثریا نشان حاضر ساختند تا ساخت سلطنت را بلب ادب و عبودیت تقبیل نموده زبان بدعای خسرو فرزندون لوا بر کشاد.

که بادا جهان از کران تا کران
بفرمان صاحب قران جاودان
چنان باد کینتی که کامت بود
فلک بنده اختر غلامت بود

بعد از ادای لوازم دعا و ثنا مکتوب والی مند و را به بندگان درگاه جهان پناه داده در مقام ابلاغ مراسم رسالت به ایستاد سلطان صاحب قران مضمون مکتوب شرف الملک را بسمع رضا اصفا فرموده شیخ ملک احمد محتسب را با نفایس اقمشه و امنعه بحجابت مالوه نامزد نمود و چون شیخ ملک احمد مذکور بمند و رسیده با سلطان محمود ملاقات نمود و مهم طرفین را بصلح و سداد بنیاد نهاد عرضه داشتی بیابانه سریر سلطنت مسیر ارسال داشت جواب عریضه او از سده خلافت برینجمله اصدار یافت عرضه داشت مفخرالعلما بموقف عرض رسیده مضمون معلوم گردید چون آن مفخرالعلما حلال خوار و هوا خواه حضرت علیه ماست بمقتضای کرمه و ان جنحوا للسلام فاجنح فرموده آمد تا با ایشان مقرر گرداند که آنچه از مضافات احمد اباد مهور که در عهد مقدسه حضرت سلیمانی سلطان احمد شاه ولی البهمنی و سلطان الحلیم الکریم سلطان علاء الدین احمد شاه انار الله برهانها از ولایت کفار مفتوح شده و در قبضه تصون عمال این حضرت آمده و تا غایت طرف داری نظام الملک عوری و متعلقان او محصول آنجائی بخزانه عامره می آمده و الی یومنا هذا در تحت تصرف و تعمیر اینحضرتست دست تعرض ازان کوتاه دارند و پیرامون مزاحمت و منازعت آن نکردند و مقام کهرله را چون از ثقات معلوم شد که در عهد حضرت مقدسه سلطان احمد شاه ولی البهمنی بهوشنگک شاه تعلق داشته ازیشان باشد و دیگر ولایت کفار که تا غایت دیار حریت و هرگزظهار شمار اسلام بکرده اند و پیوسته عرضه تاخت و نهب و اسر طرفین بوده بحکم جاهد الکفار و المناقین و اغلظ علیهم هر کرا حق سبحانه و تعالی توفیق کرامت کند بتبع جهاد داخل ولایات اسلام ازو سازد برین جمله موافق و عبودی که قابل تبدیل نباشد متعقد گردانیده مراجعت نماید و الطاف و اشفاق خسروانه در باره خود مضاعف شناسد بر حکم فرمان اعلی رود تا محل ارتضا یابد بالاخر الاعلی نفعه الله شرقاً و غرباً بالمشافه بالجمله شیخ ملک احمد بر حکم فرمان قضا جریان امور ملکلی را انتظام داده عبود و موافقین از جانبین استحکام یافت بعد ازان بیابانه سریر خلافت مسیر شتافت در اثناء این احوال سلطان فریدون خصال روزی بفتح و فیروزی بارعام داده امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت را مخاطب ساخته بلفظ درر باز این لآلی شاهوار در سلک خطاب کشید که چون مبانی دین و دولت بی تاسیس ارکان مشاورت استحکام پذیر نیست و قواعد ملک و ملت بی تمهید بنیاد حزم و احتیاط مهید نه پس اگر در کلیات امور بمقول و افکار فحول عقلا و از باب دانش رجوع نمایند از منهج کاردانی بید نباشد چه حق تعالی مصطفی را صلی الله علیه و آله بحکم و شا ورمم فی الامر فرمود تا امتش خود را از امثال این حکم مستغنی ندانند و رسول صلی الله علیه و آله فرمود

که المشاوره حصن من التدامة و امان من الملامة و مرضى عليه السلام فرموده نم الموازرة المشاوره و بش الاستعداد الاستعداد غرض ازین کلام در مشوره برای وزیر کافی رای عمل نمودن و مشیر صافی ضمیر که رای صوابش مآثرات صدق و صفا و چون تیر فلک از سهو و خطا میرا معرا باشد اختیار فرمودن است چه حکما گفته اند که پادشاهان نامدار و سرفرازان کامکار باید که بی مدد مشاورت بزرگان خرده دان در مصالح ملک مدخل نمایند. و نظام احکام خود بشدایر وزیران کامل و مشیران عاقل باز بستند تا بقوای مایشاور قوم الاهدام الله لا رشد امورهم هر چه از یشان صدور یابد بصلاح مقترن و امنیت عالم و جمعیت حال بنی آدم را متضمن باشد بنابراین باستصواب مخدومه جهان و قیدافه دوران که والده سلطان بود منصب وزارت و مسند حکومت و نظام مهام ملک و ملت بدستور عالمیان و آصف دوران خواجه محمود گاوآن مفوض گشته رفق و تقق جمیع امور جمهور برابرا برای ملک آرای او که نعم البدل جام جهان نما بود حواله شد و پایه قدرش از یرتو نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر باوج فلک قمر ازها یافت بخطاب مستطاب خواجه جهان مخاطاب و سرفراز گردید.

نکو سیرتش دید و صاحب قیاس سخن سنج و مقدار مردم شناس
جهان دیده و دانش آموخته سفر کرده و صحبت آندوخته

لاجرم شهر یار عالی تبار دست تصرف اورا بر جمیع ولایات آن دیار قوی مطلق ساخته اختیار کلی و جزوی مهمات در قبضه اقتدار او نهاد و بیمن اهتمام آن آصف سلیمان احتشام مهام خواص و عوام بلاد اسلام بل کافه انام حسب العرام نظام و انتظام یافت و لمعات کفایت و درایت و انصاف نصفت و عدالت بر قاطبه ملک و ملت تافت.

خدا ترس را بر رعیت گمار که معمار ملک است برهیزگار
بران باش تا هر چه نیت کنی نظر بر صلاح رعیت کنی
حرام است بر پادشه خواب خوشی که باشد ضعیف از قوی بارکش

و چون همت والا همت آفتاب اثر برجیس نظر پادشاه بحر و بر در کل حال اهم مطالب و اعظم مقاصد و مآرب تقویت دین قویم و اعلاء اعلام اسلام و انکسار شمار ار باب کفر و ظلام و احراز فضلیت جهاد با زمره ضلال و فرقه فساد میدانست لاجرم اکثر اوقات فرخنده ساعات بفزوات مصروف داشته بر حکم وعده ان چندنا لهم الغالبون بهر جانب که توجه میفرمود چون دیگر سلاطین بجزد اظهار اطاعت و انقیاد و ارسال تحف و هدایا اکتفا نمی فرمود و بتقبل باج و خراج الثقات نمی نمود تا آن دیار و حصار را بخوزه تسخیر و اقتدار در نمی آورد دست تسلط ازان کوتاه نمی فرمود بنابراین مملکت وسیع عریض بتصرف بشدگانش درآمد چنانچه قبل ازان بتصرف هیچ یک از سلاطین در نیامده بود.

خدا هر کرا سرفرازی دهد میندار کانرا بیازی دهد

بالجمله بعد از تفویض امور جمهور برای صوابنمای دستور آصف نشان خواجه محمود گاوآن

المغاطب بخواجه جهان فرمان قضا جریان با اجتماع لشکریان بهرام انتقام صدور بافته از دور و نزدیک سپاهی در کثرت مانند رنگ بیابان بی پایان و نامتناهی بدرگاه خلائق پناه صاحب قران جمیاه مجتمع گردیدند چنانچه دیده خورشید و ماه مثل آن اجتماع در هیچ قرنی ندیده و گوش کردون گردان آوازه چنان سپاهی در هیچ دوران نشنیده.

شد آراسته لشکری بیحساب	که پوشیده گردش رخ آفتاب
سپاه اندر آمد همی فوج فوج	چو دریای جوشان که آید ب موج
بخون آب داده همه تیغ را	سنان در جگر دوخته میغ را

صاحب قران کیتی ستان با سپاه بیکران و دلیران رستم توان مریغ سنان رایت فتح آبت را برافراخته عنان بیکران بزم رزم و جهاد کفره بلاد هبلی و با کرکوت معطوف ساخته چون اشمه رابات نصرت آبات بر اطراف آن ولایات پرنو انداخته غبار موکب همایون روز روشن بران تیره بختان مقهور مانند شب ديجور ظلمانی ساخت عساکر نصرت مآثر حصار کفار نابکارا خاتم وار درمیان گرفته سرکشتگان بادیه ضلالت و جهالت را در مضیق محاصره گرفتار ساخته از جوانب سورن انداخته رایت شجاعت برافراختند و صدای نفیر و کوس جنگ بکوش چرخ بلنگ رنگ رسانیده دست به تیر و ناوک و توپ و تفنگ بردند.

سپه چون بقلعه رسیدند تنگ	برآمد ز هر جانبی کوس جنگ
قبوچی ز هر گوشه بگماشتند	عراده ز هر سو بر افراشتند
که هر کسی که جنبد فراز قویل	بناوک زندش که گردد قویل
چو مژگان خوبان دوصف رزم ساز	یکی در نشیب و یکی بر فراز

از طرفین نوعی نیران محاربه ملتهب و فروزان گردید که تیغ بهرام در طبقه پنجم حصار نیلی چون آهن در کوره حدادان نافته شد و عالم سفله نواز از شعله خشم شیران رزمساز در سوز و گداز آمد.

ز بس کوشش و جوشش آن سپاه	بلرزید مهر و نهان گشت ماه
عقاب دلاور بیفکنند پر	بلرزید چنگک و دل شیر تر

از نهیب حله نهنگان لجه و غا و قوت سر پنجه شیران بیشه هیجا اهل حصار را مضمون اذا زلزلت الارض زلزالها برای المین مشاهده گشت و صدای کرو نای لشکر قیامت حشر را صور محشر تصور نموده دست از جان شیرین بآب تیغ کین شستند کوه از توهم آنکه مگر روز رستاخیز است بیم آن بود که بیاد یسفها زبی نسفا بر رود و بیسط زمین صفت قاعا صصفا گیرد.

تو گفתי سپهر بلند اقتدار	کند اهل آن قلمه را سنگسار
کسی را که با شاه دل نیست راست	اگر بر سرش سنگ بارد رواست

آخر الامر کار محصوران حصار باضطراب و اضطراب انجامیده دلبران شیر شکار بدست تسلط و اقتدار قهرا قهرا حصار مسخر و مفتوح ساختند و جهان را از لوٹ وجود کفار خاکساز بآب تیغ آتشبار شسته آتش غارت و تاراج در مساکن و منازل ایشان انداختند و آنچه قابل تاراج بود بفرما نموده ما بقی را با خاک یکسان ساختند.

ز بس غارتی برده و چارپای	دران دشت شد برسیه تنگ جای
ز اسپ و سلاح و زر و خواسته	سراسر شد آن لشکر آراسته
همه بوم بد خواه بیداد گر	شد از صدمه قهر زیر و زیر
همه کشته شد طعمه چار پای	نماند اندران مرز چیزی بجای

بالجمله سلطان ممالک ستان را دران یورش حصار هبلی و باکرکوت با باقی قلاع و بلاد آن دیار در حیز تسخیر و حوزه تصرف و اقتدار بندگان درگاه عرش اشتباه درآمد رایان آنحدود سر بر خط عبودیت و انقیاد نهاده بقدم اطاعت و مالکذاری بیش آمدند و خراج ولایات خویش بخزانه عامره رسانیده از سطوت عساکر گردون مآثر امان یافتند بعد ازان سلطان صاحب قرآن با فتح و نصرت هممنان بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت رأیت نصرت آیت برافراخت -

بر اعدای دولت مظفر شده	سپاه از غنیمت توانگر شده
همه دشمنان کشته یا رانده	اسیران به بندش بسی مانده
دیار بد اندیش را سر بسر	همه رفته و کرده زیر و زیر

و پرتو التفات بحال رعایا و زیردستان انداخته همگنان را از فیض عدل و احسان مرفه و شادان ساخت -

ذکر نامزد فرمودن سلطان ممالک دکن خواجه محمود گوان را با سپاه صف شکن

بجهاد مشرکین کوکن

چون سلطان گیتی ستان بکچندی در مستقر سربر جهانبانی بعیش و کامرانی اشتغال فرمود خیال غزا و جهاد و گوشمال مشرکین و ارباب ضلال قلاع و جبال کوکن از خاطر اشرف شهریار دکن سر بر زده امرا و ارکان دولت را طلب نموده ماقی الضمیر خویش را تقریر فرمود دستور جهان و آصف دوران خواجه محمود گوان از میان اعیان بر پای خاسته زمین عبودیت بوسیده برض خدیو جهان رسانید -

نهاد از میان گوان پیش پای	ابر شاه کرد آفرین خدای
که بادا فلک زیر فرمان تو	بگیتی پراکنده بیمان تو
بر آرم من ای شاه این کام تو	تجویم بگیتی بیجز نام تو
من آمم بفرمان بدین کار پیش	ز بهر تو دارم تن و جان خویش

ازین پس همه نوبت ماست رزم
چو سلطان شود خود سوی کارزار

ترا جای نخست و هنگام بزم
چه باید برین دشت چندین سوار

ما بندگان نطق عبودیت و جان سپاری بر میان جان بسته ایم و از نمی که در ارتکاب محارب بنفس اقدس رسد دلخسته اگر فرمان قضا جریان عز صدور یابد بنده درگاه با سپاه شجاعت دستگاہ بدین خدمت کمر بسته بعون عنایت الهی و فر دولت شهنشاهی تمام قلاع و بلاد آن دیار را از کفار خاکسار خالی ساخته مسخر نماید تا خاطر اقدس بندگان سلطان را ازین اندیشه فراغت حاصل آید سلطان ممالک ستان را بفایت مستحسن افتاده خواجه جهان را بعواطف و مراحم بادشاهانه و خلعت خاص اختصاص بخشیده جمعی از امرا و سران سپاه همراه آن آصف سلیمان جاه بسنجیر ولایت کونکن تعیین گردانید خواجه جهان با سپاه گران از دارالسلطنه بیدر نهضت فرموده در موضع کلابور نزول نمود و بتبیه اسباب قتال و جدال مشغول گشته لشکری که دران حدود بود طلب فرمود از جانب جنیر و چاکنه اسدخان با سپاه فراوان بخواجه جهان ملحق گردید و کشورخان نیز با لشکر ظفر اثر از طرف وابول و کرهر رسید بالجمله چون سپاه بسیار مجتمع گردید خواجه جهان بعون عنایت بزدان متوجه متردین آن سر زمین گشت و جنگی که پناه و گریزگاه آن روسایان گمراه بود سپاه نصرت پناه را به بریدن و سوختن آن امر فرود چون کفار خاکسار آن دیار خبردار شدند بسان مور و ملخ با یکدیگر اتفاق نموده در مقام مقابله و مقاتله در آمدند و قریب پنجاه جنگ میان لشکر اسلام و آن قوم بی تنگ و نام روی نمود بعد از آن ایام برشکال در رسیده ابر مانند دیده عشاق فراق دیده هجران کشیده طوفان مثال فروبارید.

طوفان ازان دیار بر آمد تو گفتی ابر
آندم شنیده بود صدای دعای نوح

لاجرم دستور ستوده خصال خیال قتال و جدال در باقی کرده با سپاه منصور بمقام کلابور معاودت فرموده تا انقضای مدت رطوبت هوا و کثرت گل و لای توقف نمود بعد از آن که دیده ابرو چهره هوا تیرگی و بکارا بشکفتگی و صفا مبدل ساخت دیگر بار خواجه جهان لوای شجاعت و کشور کشائی برافراخته به تسخیر دیار کفار پرداخت و بسطوت بهادران رستم شمار صدوقه آن زلزله الساعه شی" عظیم دران بلاد و دیار انداخت و اول مرتبه متوجه حصار زنبکه گشته بمجرد رسیدن آن قلعه را مسخر ساخت و از اینجا بجانب قلعه ماچال توجه فرموده آن حصار را نیز در کمال استعجال از روی تسلط و استقلال در حوزه تسخیر و اقتدار در آورد بعد از آن لشکر ظفر اثر بجانب قلعه سنکیر که در متانت و استحکام نانی اثنین حصار خبیر بود.

دزی بود با آسمان هم نورد
نبرده کسی نام او در نبرد

امید سلاطین گیتی ستان
بسکلی گسسته ز تسخیر آن

و کفره انحود در زمان سابق خلف حسن ملک التجار را با بسیاری دلبران شجاعت آثار دین دار شهید ساخته بودند و درین اوراق سمت گذارش یافته توجه فرمود رای سنکیر چون خبر توجه آن

وزیر شیرگیر با سپاه دلیر استماع فرمود و تسخیر قلاع حصین آن سر زمین نیز شنیده بود از سطوت لشکر قیامت حشر ظفر اثر هراسان و مضطر گشته از عاقبت آن قتال و جدال اندیشه مند شده با خود گفت -

دلیری مکن با دلیر افکنان	بترس از چه شیری ز شیر افکنان
عنان به که برتابد از نره شیر	گو زن جوان گرچه باشد دلیر
که آهنگرانند آهن کداز	بسر پنجه آهنینت مناز
که بسیار دستت بالای دست	مشو غره گر زور بازوت هست

لاجرم کس بخدمت خواجه جهان فرستاده از روی عجز و استغائه تمام طالب امان گردید و قلمه کیلنه را تسلیم کماشنگان آصف دوران خواجه جهان نمود بالجمله دستور بی همال قریب دو سال دران بلاد و جبال گشته بضراب تیغ آبدار آشبار بسیاری ازان کفار خاکسار را کشته بنار البوار فرستاد و اکثر قلاع و بلاد آن دیار را از دست ارباب شرک و ضلال انتزاع نموده آتش نهب و تاراج در خان و مان عبده اوانان انداخته غنایم فراوان و اموال بی پایان از اسپان صبا جولان و فیلان فلک توان سپهر دوران بیرون از حد قیاس و شمار بدست دستور آصف آثار سلیمان اطوار افتاد -

بلند و قوی مغز و با استخوان	بسی اسپ با زین و برکتوان
بگرمی چو آتش بنرمی چو آب	سبق برده از آهوان در شتاب
بدریا در از ماهیان تیز تر	بصحرای مرغزان سبکخیز تر
ز دیبا و زربفت و خز و حریر	ز دینار و یاقوت و منک و عبیر
گذشته ز اندزاه چون و چند	ز چینی نسبیج و خطائی پرند
ز هر گونه چیزی که آید بکار	زر و زیور و گوهر شاهوار

بالجمله خواجه جهان با غنایم موفور و اموال نا محصور قرین شادمانی و سرور با لشکر منصور دو بدرگاه پادشاه دین پناه آورده بعد از قطع مسافت بنز بساطبوس حضرت معزز و مشرف شد و چندان پیشکش از غنایمی که دران فتوحات بدستش افتاده بود گذرانید که دیده ناظران دران حیران گردید -

زمین بوسه داد و ثنا گسترید	و زان بس بسی پیشکشها کنید
شهنشه بسی آفرین خواندش	بجای سزاوار بنشاندش

سلطان ممالک ستان دران روز خواجه جهان را بنوازش و عواطف پادشاهانه از جمیع اکفا و اقران ممتاز و مستثنی ساخته بخطاب مجلس کرم و منصب عظیم اعظم همایون مخدوم خواجه جهان مخاطب و سرا فراز فرموده فرمان قضا جریان شرف نفاذ یافت که در مجلس همایون از اکابر و اعیان هیچکس بر خواجه جهان تقدیم ننماید و منصب حکومت تمام ممالک دکن با استقلال و استحقاق برای صوابنمای آن دستور آفاق و مخدوم علی الاطلاق مفوض باشد -

چو دستور باشد چنین کاردان تو شه را خرد نیز بسیار دان

و در همین سال ملکه ملک خصان قیدافه زمان و مخدومه جهان سزای جاودان را بر دنیای بی بقای دون اختیار فرموده روح مطهرش از قالب مظهر بسوی فردوس اخضر انتقال فرمود علیها رحمة الله الملك المعبود.

چنین است این منزل پر هوس نماند درو جاودان هیچکس

و در سنه خمس و سبعین و ثمانماه از افق سلطنت و مشرق خلافت رخشنده اختری طلوع فرمود که از غره جبین مینش دلائل حشمت و سروری و علامات سلطنت و رعیت پروری کالشمس فی رابعة النهار ساطع و لامع بود.

چو از مادر مهربان شد جدا سبک تاخندش بر یاد شا
جهان بخش را لب پر از خنده شد که خورشید اقبال تا بنده شد
همی تافت زوفر شاهنشهی چو ماه دو هفته ز سرو سبوی
ش از مهر فرزند فیروز بخت سر گنج بکشاد و بر شد بخت

شهریار جهان را از طلوع آن آفتاب تابان انواع بهجت و شادمانی رخ نموده آن نیر برج سلطنت بمقتضای طالع مسعود بساطان محمود موسوم گشت در خلال این احوال قاصدی از ولایت تلنگ رسیده بمرس بندگان آستان خلافت آشیان رسانید که اوربای لعین که مقدم رایان بیدین ممالک تلنگ بود هادم اللذات بر سرش تاخته روح کنیثش را باسفل السافلین انداخت و عالم از لوٹ و جودش مصفا ساخت سلطان گیتی ستان را از استماع این خبر بهجت اثر خیال عبور آنحدود در خاطر خطور فرموده عزمت آن ممالک دست در دامن همت والا نهمت آویخت لاجرم با امرا و ارکان دولت درین باب مشورت فرموده ملک نظام الملک بحری که از نواختگان همایون شاهی بود خدمت نموده عرضداشت که اگر چکم جهانمطاع صادر گردد بنده باین خدمت کمر بندد و دقیقه از لوازم خدمتگاری و جان سیاری نامرعی نداشته باین دولت روز افزون ممالک تلنگ را مستخلص سازد شهریار جهان همان زمان نظام الملک را بخلعت خاص اختصاص بخشیده بامعی از امرا و اعیان بدانصوب روان فرمود.

یکی خلعتش داد و زرین کمر روان شد بحکم شه تاجور
سپهبد بفرمان شاه جهان روان کرد لشکر چو کار آگهان
سران سپه رایت افراختند سوی مرز اعدای دین تاختند

کفار خاکسار آن دیار چون خبر توجه عساکر نصرت شمار شهریار اسفندیار تبار استماع نمودند لشکری در عدد و عدت بیشتر از مور و ملخ و در گرمی و وحدت چون شراره دوزخ جمیع ساخته در مقام مقابله و مقاتله سپاه ظفر پناه اسلام درآمدند اما هرچند جد و جهد نمودند که و فرشان در پیش دلبران ظفر اثر حرکت المذبحوی بیش نمود و چهره مقصود شان در آئینه مراد جلوه گر نبود ناچار فرار برقرار

اختیار نموده بشت بشیران عرصه کار، زار داده رو بوادی انبزام نهادد دلبران رستم آئین مشرکان بیدین
را تعاقب نموده تیغ کین دران مردودان لعین نهاده داد مبارزت و شجاعت دادند -

سیاه جهانگیر صاحبقران	چو بشتافتند از پی دشمنان
رسیدند شمشیر بران بچنگ	بان روز برکشتگان بیدرنگ
بکشتند زیشان ز اندازه بیش	وگر ماند ازیشان کی بود ریش

نظام الملک بحری بعد از فتح و نصرت عنان بکران بصوب قلعه راج مندری مطوف داشته
باندک توجهی آن حصار را در قبضه تسخیر و اقتدار در آورده از آنجا بصوب قلعه گنبدیر که برقله کوهی
در غایت استعلا و ارتفاع واقع است علو باره آن حصار که بر پاره خاره سپهر آثار واقع شده بدرجه ایست که
یاسباش از آسیب شیر فلک در خطر است و ژرفی خندش بمیثینی که اگر درپش سبزه دمد از ترض گاو
زمین بر حذر از پهناوری خندش نسرین فلک نتواند گذشت و مرغ برکنگره اش بر فرض وصول از شدت
حرارت نتواند نشست -

فلک مثال حصارى که سد اسکندر	بدی به نسبت اونچ عنکبوت نزار
بقایى ز بلندی که عقل نتواند	کمند فکر فکندن بطرف بام حصار
ز محکمى بطریقى که منجیق سپهر	بسنگ حادثه گاهش نکندی از دیوار

توجه فرموده بمحاصره آن حصار سپهر آثار اشتغال نمود و بعد از سعی واجتهاد دلبران
رستم نهاد آن قلعه البرز بنیاد نیز که ما صدق سبعا شداد بود بر دست شیران بیشه هیجا بکشاده مثل
سائر قلاع و بلاد بتصرف بندگان شهریار با دین و داد درآمد بالجمله ملک نظام الملک اکثر قلاع آن
دیوار و بقاع را مفتوح ساخته باقاع امرا و وزرا مقرر فرمود و بعبه بوسی درگاه خلایق پناه شتافته
سمادت بساطبوس دریافت و غنائمی که از بلاد مشرکین بدست حامیان دین مبین افتاده بود بنظر اشرف
آورده بخلعت پادشاهانه و نوازش خسروانه اختصاص یافت و در همین اوقات دستور آصف صفات سلیمان نشان
خواجه جهان در بازار شهر بیدر چهار طاق و مدرسه بنا فرمود که فلک سرگردان با وجود چندین دیده
و حوام دوران مثل آن بنای در آفاق ندیده بود معمار همتش در اندک زمانی چنان عمارتی بر فلک
برافراشت که تا معمار قدرت و السماء بنیانا باید و انال موسعون از ابداع و الارض فرشناها فتم الماعدون
پرداخته مهندس گردون عمارتی چنان در معموره جهان نساخته گویا حکیم انوری در وصف آن عمارت
عالی که در ارتفاع و لطافت غیرت افزای فلک مشترست این اشعار آبدار در سلک نظم کشیده -

ای بخوبی و خرمی چو بهار	کشته در دیده بهار نگار
از سپهرت بررفت آمده تنگ	و ز بهشت بنزمت آمده عار
گشته باطل ز نور دیوارت	از دورنگی که داشت لیل و نهار
در دماغ فلک صدای درت	کرده تالیف لحن موسیقار

اسلمان زیر دست پایه تست ورنه کردی ستاره بر تو نثار

مولانا محمود بدر شیرازی در تاریخ بنای آن مدرسه رفیع مقدار این رباعی انشا نموده -

این مدرسه رفیع محمود بنا چون کعبه شد است قبله اهل صفا
آثار قبول بین که تاریخش از آیه رنسا قبل منا

و تا زمان تحریر این اوراق که هزار سال از هجرت گذشته هنوز آن عمارت و چهار طاق در
زهد و لطافت انگشت نمای آفاق است -

ذکر فتح قلعه ویراگر بر دست لشکر ظفر اثر

و در سنه تسع و سبعین و ثمانمائه روزی سلطان کیتی ستان بفتح و فیروزی بر اورنگ جهانی
برآمده امرا و اعیان حضرت را بارداد و بزبان الهام بیان گذرانید که منہیان بمسامع عزوجل ما رسانیده اند که موضع
ویراگر که در تصرف جنسنگ رای نا سیاسی است معدن الماس است بخاطر اشرف خطوط میکند که آن موضع نیز
مثل سایر ممالک در حوزه تصرف بندگان این درگاه عرش اشتباه در آید و دران ولایت شعار اسلام ظهور
یافته علامت کفر و ظلام و شرک اختفا باید مجلس رفیع عبد الله عادلخان و بروایتی فتح الله دریا خان علی
اختلاف الروایات برخاسته زمین ادب بوسیده بعرض اشرف رسانید که بنده درگاه امیدوار است که این
خدمت به بنده رجوع شود تا کبر جان سیاری بر میان بسته بمون عنایت بیچون و بیدن دولت روز افزون
حصار ویراگر را منسخر سازد و خاک ادبار در دیده خاکساران آن دیار اندازد سلطان ممالک ستان عادل خان
را بمواطف و عنایات پادشاهانه سر افراز فرموده بخلعت خاص اختصاص بخشید و با بعضی از امرا و وزرا
بدانصوب نامزد فرمود عادل خان مذکور با سپاه موفور بجانب ویراگر نهضت نموده بعد از طی مسافت
حوالی آن حصار را مضرب خیام نرت فرجام لشکریان ظفر شاز ساخت سپاه نصرت پناه اطراف آن حصار را
که در استواری و ارتفاع ضرب المثل سائر جبال و قلاع بود و سپهر مینا رنگ مانند خذف پاره در
دامن او می نمود، ع سپهرش بدوران نسازد خراب، در میان گرفته بمحاصره مشغول گشتند دلبران لشکر فیروزی
اثر دست جلادت از آستین همت و شجاعت برآورده پای مردانگی در میدان تسخیر آن حصار نهادند و
بزور بازوی شہامت و صراحت کار محصوران دشوار ساختند -

بر آمد خروشدین کار زار بفتح و ظفر لشکر شهریار
سوی بازه در نهادند روی همه سرکش و پر دل و جنگجوی

جنسنگ رای چون قوت بازوی دلبران شیر شکار و سر پنجه شیران پینه کار زار مشاهده
نمود هراس بیقیاس برو مستولی گشته از روی عجز و انکسار بر زبان اعتذار و استغفار طالب امان و
زینهار گردید رسول چرب زبان سخن دان بخدمت رفیع عادل خان فرستاده اظهار اطاعت و انقیاد نمود
و مروض داشت که اگر قولنامه امان خان و مان و فرزندان مرحمت فرمایند هرآنکه حصار را تسلیم

بندگان شهریار سپهر اقتدار نماید عادل خان بدعای ایشان قولنامه مرسل داشته حصارى بآن استواری را بعون عنایت باری و شکوه دولت شهریاری مسخر ساخت و جمعی از دلبران سپاه را بمحافظت آن حصار برگماشته خود با سایر سپاه بجانب درگاه خلافت پناه رأیت نصرت آیت بر فراخت چون بزم بساط بوس حضرت سلیمانی معزز گردید پیشکش بسیار از نغانس مٹمه و اقمشه و ظریف و لطایف جواهر زواهر که غنیمت عساکر نصرت مآثر شده بود بنظر اشرف بندگان سلیمانی درآورده منظور انظار شهریاری گشت سلطان ممالکستان عادل خان را بعنایت و نوازش بسیار ممتاز و سرافراز ساخته بخلمت خاص اختصاص داد و ولایتی که تسخیر نموده بود بمقاضا و جاگیرش تفویض فرمود.

ذکر توجه عساکر نصرت مآثر حضرت سلطان گیتی ستان بدفع بر کیته بی ایمان

در همین سال و در خلال این احوال آصف سلیمان خصال و دستور ارسطو فعال مخدوم زمان و خواجه جهان محمود گاوکان بمساع عز و جلال بندگان صاحب قران رسانید که بر کیته غدار نابکار سر از حیز اطاعت بیرون برده بحرام خواری علم بقی و طفیان و رأیت کفر و عدوان بر افراخته است و بالشکر بسیار جزیره گوه را تاخته اگر فرمان جهان مطاع آفتاب ارتفاع لازال نافذاً فی الاقطاع و الارباع صدور یابد بنده متوجه دفع این فتنه گشته آن مملون مطمون را گوشمال بسزا داده تمام ولایت کنیره و بیجانکر را مسخر ساخته داخل ولایت اسلام نماید سلطان ممالکستان از تهور و دلیری آن وزیر صافی ضمیر بی نظیر تعجب فرموده او را تحسین بسیار نمود و فراوان بستود اما بذات اشرف باحراز سعادت غزا و جهاد رغبت فرموده فرمان جهان مطاع باحضر عساکر نصرت مآثر اسدار یافته از هر دیار و کشور لشکر بیحد و مر روی بدرگاه پادشاه بحر و بر نهادند.

سپاهی ز کثرت فزون از شمار	ظفر بیشگلن تسلط شعار
بهیجا چو آشفته بیلان مست	همه نیزه و کرز و خنجر بدست
گرفته سیرها ز چرم نهنگ	برافکننده بر گستوان پلنگ
نه از مرگ شان باک و نرتیغ و تیر	نه از آب بیم و نه ز آتش گزیر

سلطان ممالکستان مکفوف حفظ حمایت یزدان با سپاهی افزون از قطرات باران و بیشتر از ریک بیابان عنان یکران گیتی ستان بصوب حصار بلگانوه مملطوف فرمود و آن قلمه ایست در متانت و حصانت از سایر قلاع ملک دکن ممتاز و مستثنی از اساس باره تا کنگره تمام از احجبار تراشیده برآورده و خندق عمیق دور آن فروربرده و بآب رسانیده.

بیخش به نشیب برده آهنگ	زانسوی سمک هزار فرسنگ
تیغش بفرافز برده خرگاه	زانسوی فلک بسالها راه

مرکب همایون بمد از طی مسافت حوالی آن حصار را مضرب خیم نصرت فرجام ساخت وقبه

بارگاه فلک اشتباه باوج سپهر مهر و ماه برافراخت شهریار خورشید اقتدار پرتو اتمام بر تسخیر آن حصار خبیر آثار انداخته حکم جهان مطاع بنفاد پیوست که سپاه ظفر شمار در برابر آن حصارى درغایت استحکام و استواری برافرازند معماران درگاه زمین حصار را بر امرا و سران سپاه منقسم ساختند و در اندک روزی بصد استواری آن حصارى بر افراختند و برج و باره آن را باقسام توپ و تفنگ و منجنیق و سایر آلات جنگ مشحون ساختند و همه روزه از ستیز و آویز نهیب روز رستاخیز در حصار کفار می انداختند و بترب توپ و منجنیق برج و باره و مساکن و منازل کفره را ویران می ساختند و خندقش را بٹاک و خاشاک می آپاشتند چون مدتی برین منوال لشکر اسلام با ارباب ضلال بجنگ و جدال قیام نمودند رعب و هراس تمام از سپاه اسلام بر ضمائش و قلوب اصحاب شرک و ظلام مستولی گشته بای ثبات و قرار شان تزلزل پزیر گردید بریکته که مقدم ارباب جهنم بود چون وهم و هراس اشباع و اتباع خویش مشاهده نمود خواست که بمکر و فریب تدبیری انگیزد تا سپاه نصرت پناه از حوالی حصار آن کمراه برخیزد.

بد اندیش ترسید ازین داوری بتدبیر جست از خرد باوری

لاجرم کس نزد امرا و ارکان دولت قاهره فرستاده ایشان را بطعم مال و منال فریب داد تا سلطان را بهر طریق که دانند و توانند از سر تسخیر آن حصار بگذرانند روز دیگر چون امرا بشرف زمین بوس مشرف شدند متفق اللفظ و المعنی در باب شفاعت بریکته ملمون کاهه بعرض همایون رسانیدند صاحب قران جهان چون اتفاق امرا و اعیان در شفاعت عبده اوثان مشاهده فرمود بخندید خندیدنی زهر خند و بر زبان الهام بیان گذرانید که بریکته لعین را چه با رای این باشد که باعسا کر نصرت مآثر مقابله و مقاتله نماید یا در مقام مخالفت در آید -

سگ کیست رو باه نا زورمند	که شیر ژبان را رساند گردن
پلنگی که ترسد ز رو باه پیر	بسوزاد معترض ز سرسام تیر
سگی را چه یارا که با تند شیر	برو باه بازی در آید دلیر
مرا زبید اورنگ فرماندهی	که تاج کیان یافت از من مهی
بجز من که باشد که اندر جهان	نشیند بر اورنگ فرماندهان

چه اولاد در بنی نوع انسانی اسم سلطانی و خطاب کیانی از آن با و اجداد عالی تبار ما که از بهمن اسفند یار تا کومرث نامدار شاه و شهر یار بوده اند ظهور یافته بتوفیق ربّانی و بعون عنایت بزرگانی آن ملمون مخدول را با سایر عشايرش هیزم جهنم گردانم تا دیگر متردان را موجب عبرت گردد بنا برین از قهرمان خشم جها سوز سلطانی فرمان قضا جریان بنفاد پیوست که لشکریان بهرام انتقام بجد و جهد تمام بمراسم مبارزت و غزا و لوازم کارزار و جهاد و قلع و قمع ماده فتنه و فساد قیام و اقدام نمایند دلیران شیر شکار ییکبار پیرامون حصار را چون حواصت روزگار در میان گرفته بزور بازوی شهامت و صرامت تا نسخ آثار رستم و اسفند یار شدند -

طیران سوی رزم کره لد رای تو گفستی که عالم بر آمد ز جای

جهان گشت پرداز و کیر برد شد از بیم رخسار خورشید زرد
بلرزید کوه و بخنید دشت غریب از نهم آسمان در گذشت

شهر یاز کامکار بجهت مشاهده کار زار و تقویت قلوب دلبران شیر شکار بر ابلق سپهر رفتار سوار
گشته از فر و شکوه سلطانی قوت سپاه نصرت پناه یکی هزار گردید و از رزم و بیکار نهیب روز رستاخیز
آشکارا ساختند و هراس بیقیاس در فواد کفار بد نهاد انداختند چون بر کیمه اضطرار اهل حصار بدید بر
خود بلرزید و فرزندان خود را بیکبار از حصار بزمین بوس شهریار جم اقتدار فرستاده خود در برابر
بارگاه فلک اشتباه بر برجی برآمده ریسمان در کردن خویش استوار ساخت و خود را بر ستونی بسته
مانند بندیان باستاد و سلطان معالک ستان از مشاهده آن و آمدن فرزندان آن بیچاره پریشان بریشان
ترحم فرموده دریای بیکران مرحمت خاقان جهان متموج و متلاطم گشته بزلال عفو صحائف جرابم آن قوم
هایم نامد را از غبار هفوات و زلات شسته قلم امان برجان و خان و مان آن جمع پشیمان کنید -

با عفو خسروانه چه سنجید گناه خصم دریا ز باد کرد قشان تیره کی شود

و حصار آن خاکسار شرمسار را بدستور آصف آثار بخشید خواجه علی ملک التجار که ولد
دستور کفایت شمار بود این بیت انشا نمود -

کینه دبری سست رای و سخت بگرفتش خدا هست آری حق تعالی دیر کبیر و سخت کبیر

بعد از آن سلطان گیتی ستان غنان بکران فلک جولان بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت
معطوف ساخته موکب منصور در مقام بیجاپور چند روزی توقف فرمود و امرای و ارکان دولت را بالطاف
پادشاهانه و عنایات خسروانه اختصاص بخشید همگنان را بخلع فاخره و تشریفات متکثره سرافراز و ممتاز
ساخت و بقدر خدمتگاری و فراخور جان سیاری یا به هریک را بر افراخت بعد از آن بصوب دارالملک
نهیض فرموده همدین سال باهر خالق ذوالمنن در ملک دکن قحط عظیم روی نمود و چون منشاء آن بالای
ناگهانی از بیجاپور بود بقحط بیجا پور موسوم و مشترک گشت اثر آن قحط و تنگی باکثر بلاد و دیار رسید
و خلق بسیار از محنت جوع و بینوائی هلاک گردید بعد از آن افریدگار جهان و رزاق جنس حیوان
ابواب فرج بر روی نوع انسان و سایر انواع حیوان کشوده برحمت بیکران خویش خلایق را از آن
محنت و تشویش خلاصی بخشید. الحمد لله علی نعمائه در خلال این احوال منهبان بسامع عز و جلال شهریار
فریدون خصال رسانیدند که اورای غدار با سپاه بسیار از پیاده و سوار بولات اسلام تاختن آورده ملک
نظام الملک بحری که دران محل سدی بود میان دیار کفر و ولایت ارباب ملل چون از کثرت لشکر
کینه در ارباب فتنه و اصحاب شر خیر یافت و طاقت مقاومت آن سپاه کینه خواه نداشت بجانب وزیر آباد
شتافت فرمان قضا جریان از مکمن عزوجل شرف اصدار یافت که عساکر نصرت مائر منصور بر سبیل
استمجال در موضع ملک پور نزدیک اشتر در کنار حوضی که محتویات ملک حسن نظام الملک بحری
بود مجتمع کردند حسب الحکم جهانمطاع از هر دیار و بقاع سپاه بیحد و حصر رو بدان مقام نهادند و در

اندک زمانی بامر حضرت سلیمانی آهنگر لشکر فیروزی اثر دران موضع حاضر شدند که از لمعات تیغ و سنان ایشان روی زمین چون سطح آسمان پر اختر تابان نمودی و بر سمنند شبرنگ صبا دبور سریع البور و بور میدان جولان تنگ بودی -

ز انبوه لشکر دران یهن دشت	بصد حبله باد صبا میکذشت
سیاه سرافراز کیتی فروز	سواران جنگ آور کینه توز
همه بادل شیر و نیروی بیر	ز نوک سنانها خراشیده ابر
خروشدن کوس بر شد به اوج	بزد گوهر تیغ بر چرخ موج

بعد از اجتماع سیاه نصرت پناه پادشاه جمجهاء بزمیت دفع فتنه بد خواه ملفوف حفظ و حمایت اله بر سمنند جهان نورد سوار گشته -

نصرت عنان گرفته و اقبال در رکاب و ز آسمان رسیده بشارت بفتح باب

رایات نصرت آیات بصوب ولایات ازباب عناد و اصحاب فساد بحرکت درآمد بعد از طی منازل و مراحل موکب کیتی ستان قریب حصار راج مندری رسیده سلطان سکندر نشان ازان لشکر بی پایان بیست هزار جوان دو اسبه انتخاب فرموده دستور زمان و آصف دوران خواجه محمود را در ملازمت شاهزاده دوران در اردوی همایون گذاشته بذات اقدس خویش با سیاه منتخب جلالت کیش راه راج مندری پیش گرفت و دران حین زبده خاندان حضرت سید المرسلین شاه محب الله تیره شاه نعمت الله ظفر سان هممنان شهریار جهان بود چون بحوالی حصار راج مندری رسیدند نهر عظیم دیدند که نرسنگ رای یدین با هفت لک بیاده لمین و پانصد زنجیر فیل مانند کوه آهنین در اطراف نهر قرار گرفته بوددد و اینجانب آب خندق عمیق حفر نموده بر کنار خندق دیواری مانند سد سکندر بر فلک اخضر و سیهر ازرق بر افراخته و بتوب و تفنگ و سایر ادوات جنگ مشحون ساخته با وجود این همه لشکر و کروف و استعداد فتنه و شر چون خیر وصول سیاه نصرت پناه شنید از سطوت و صولت لشکر قیامت اثر حذر لازم دانسته فرار بر قرار اختیار نمود بلی .

بود رزم صاحبقران رستخیز امان خانه جان خصمش گریز

سلطان کیتی ستان چون بر فرار دشمنان واقف گشت ملک فتح الله درباخان را با بعضی از امراء لشکر منصور نازمد فرمود تا سیاه مقهور آن ملعون گمراه را تعاقب نموده در قتل و غارت نهایت سعی و جلالت بتقدیم رساند درباخان مذکور با سیاه منصور آن مقهور را تعاقب نموده تا حصار راج مندری از عقب کفار خاکسار تاخته قلعه مذکور را محصور ساخت موکب همایون شهریار جهان نیز متعاقب بز جناح استیصال در حرکت آمده در پای حصار کفار رایت فتح آبت شهریار کامکار را بر فلک دواز برافراختند و از صدای کوس حربی و ناله نای رزمی توهم صور اسرافیل در دل آن ملاعین مخاذیل انداختند فرمان واجب الاذعان اصدار یافت که سیاه نصرت پناه اسلام حصار ارباب شرک و ظلام ر

در میان گرفته ضرب توپ و تفنگ و تیر خدنگ و سایر آلات جنگ کار بر منصوران تنگ ساخته
دماز از روزگار آن قوم بایکار بر آرند.

ز آواز کردان بلرزید کوه	زمین آمد از نعل اسپان ستوه
زهر سو چو تنگ اندر آمد سپاه	یکی ابر کفتی برآمد سپاه
که باران او بود شمشیر و تیر	جهان شد بگردار دریای قیر

دلیران رستم توان قدم شجاعت در میدان مبارزت نهاده ضرب تیر خدنگ و پیکان الماس رنگ
ابدان مشرکان را زره سان مغریل ساختند و هول روز قیامت از صفیر تیر بران در دل مشرکان انداختند.

کمان بر گرفتند و تیر خدنگ	ببردند از روی خورشید رنگ
ز پیکان همی آتش افروختند	بشن بر زره را همی دوختند

نزدیک بان رسیده بود که چهره فتح در آئینه مراد دلیران رستم نهاد نمایان شود بیکبار
سردار حصار فریاد الامان بگردون کردان رسانیده سلطان از غایت رحم و احسان بر کناهان آن بخت
برگشتگان رقم غفو و غفران کشید و قولنامه امان بان بیچارگان مرحمت فرموده مقدم حصار با یک زنجیر
فیل منت البرز آثار بملازمت شهریار عالی تبار شتافته سعادت زمین بوس دریافت و خود را در سلک غلامان
ترک و تلنگ و حبش منتظم ساخت سلطان ممالک ستان با جمعی از امرا و اعیان بر بالای انحصار سپهر آواز
برآمده اشارت فرمود که ارباب دین و ملت دران مقام کفر و ضلالت بشرائط اذان و اقامت و سلوات
و تحیات قیام نموده شعار اسلام آشکارا ساختند و قلعه را بهمان کسی که بامان حصار تسلیم نموده بود
تفویض فرمود.

شش تربیت کرد و دادش مثال که در قلعه هم او بود کونوال

بعد از ان سلطان سلیمان نشان با فتح و ظفر همعنان برباد پای سپهر جولان برآمده رایات فتح
آیات برافراخت و عنان یکران بصوب مستقر سریر ثریا مکان معطوف ساخت و چون بر سریر خلافت
حصیر استقرار یافت پرتو التفات بر حال لشکری و رعایا و کافه برای انداخته ابواب مغدلت و مرحمت
بر روی روزگار ایشان مفتوح ساخت سران سپاه و دلیران شجاعت دستگاه را بمواطف و نوازش خسروانه بناوخت

ز دریا دلی شاه گردون شکوه	نوازش بسی کرد با آن گروه
سران سپه را که بردند رنج	بخزوارها داد دینار و گنج

در خلال این احوال عادل شاه والی آئیر و برهان پور که پیوسته محکوم و مامور سلاطین
سکندر آئین دکن بود و خطبه و سکه بنام نامی این پادشاهان دارا نشان مزین نموده با ایشان دم مصادقت
و موافقت میزد بزمیت ملازمت شهریار بحر و بر متوجه دار الملک بیدر گشته یسرف خدمت
سلطان فریدون فر کینخسرو منظر مشرف شد پادشاه فلک بارگاه چند گاهی با عادل شاه بسلط عیش
و نشاط گسترده براسم عشرت و شادمانی و لوازم بهجت و کاهرانی مشغول گشت

که سازند بزمی چو خلد برین	بفرمود شاه زمان و زمین
فرودند شادی و غم کاستند	بفرمان شه مجلس آراستند
ز فر شه آراسته رزمگاه	بگردن رسیده سر بازگاه
بعالم فکنده سرای سرود	نوی مغنی و آرای رود
ز دور زماش زبانی مباد	که بی شه زمانه زهانی مباد
خداوند گیتی نکهبان او	جهان باد بکسر بفرمان او

ذکر هضت فرمودن سلطان گیتی ستان بجانب گنج و آن حدود و کشته شدن
خواجه جهان باغوی حاسدان مردود

در شهر سنه خمس و ثمانین و ثمانمابه منهبان اقبال بمسامع عز و جلال سلطان فریدون
فعال فرخنده خصال رسانیدند که حشم و رعایای قلعه کندبیر خال نمود و بغی بر چهره حال خود کشیده
سر از حیز اطاعت و انقیاد بیرون برده پای در دائره بغی و طغیان و عناد نهاده اند و قضیه ایشان بفته
و فساد انجامیده و از سر استظهار دست توسل در دامن حرابت نرسنگ رای استوار ساخته
خاطر بالکلیه از اطاعت اهل اسلام پرداخته اند لاجرم امهال و اهمام در تنبیه و گوشال ایشان مستلزم
ظهور فتنه و فساد و موجب خرابی دبار و بلاد است سلطان گیتی ستان بعد از اطلاع بر خیر مذکور
در رمضان سال مزبور بحاضر لشکر منصور مثال داده با جمیع سپاه نصرت پناه بقلع و قمع ماده فتنه و شر
و دفع معاندان بیدادگر رایت جهان کسای ظفر پیکر بر افراخته و موکب همایون بکوچ متواتر بجانب کسور
بیجانگر در حرکت آمد.

به پیروز رای شه نیکبخت	به تخت رونده بر آمد ز تخت
سر تاج برزد بسقف سپهر	بر افراخت رایت بر افروخت چهر

بعد از قطع مراحل لمعات ماهجه رایات آفتاب اشراق بر اطراف حصار کندبیر پرتو انداخت
سپاه نصرت شعار حوالی حصار را مضرب خیام نصرت فرجام ساختند و قبه بارگاه فلک اشتباه باوج
مهر و ماه بر افراختند اشاره علیه عالیه در باب محاصره آن ذلعه و مسدود ساختن ابواب و خول و خروج
کفره فجره بنفاد بیوست بمجرد حرکت لشکر قیامت نهیب قرار و شکیب از دل کفار حصار فرار جسته
اضطراب و اضطرار تمام بر بواطن عبده اوتان و اصنام راه یافته بی تدبیر مصالح تسخیر و ارسال رسولان
نیزه و تیر آتش بیم و زینهار در فواد اهل فتنه و فساد افتاده لوی اطاعت و ایلی و رایت موافقت و بکدلی
از بروج و شرفات حصار بر افراشته صفار و کبار انگشت زنهار برداشته آیت ربنا ظلمنا انفسنا بر زبان رانیدند
و از روی عجز و انکسار بلسان اعتذار و استغفار معروض داشتند که موجب عدول از جاده اطاعت و
سبب سلوک بادیه غویات این بود که بعضی کار فرمایان درگاه فلک اشتباه که تدبیر استقامت مملکت
و امر فرمایش حکومت مفوض برای ایشان است بنابر اغراض فاسده خویش طائفه ستم کیش جور اندیش

که بظلم معروف و بیخفا مشغوف بودند بر ما گماشته ایشان دست تسلط و تغلب در مال و عرض ما دراز نمودند و از مراسم بیداد و لوازم فساد دقیقه‌نا مرعی نداشتند هر چند صورت حال خود را بیاباه سریر نریا مثال ممرض داشتیم نمیکذاشتند که کیفیت احوال مظلومان بمرض اشرف سلطان جهان رسد تا کار بجان و کارد باستخوان رسیده بالضروره این جریمه بظهور پیوست پادشاه جهان پناه چون از حال آن مظلومان بی‌گناه آگاه گشت رقم غفو و صفح بر جراند جرایم آن قوم هابم نادم کشیده از مرحمت موفور حصار مذکور را با جمیع توابع و مضافات بملک حسن همایون شاهی و مسند عالی الخ اعظم همایون نظام الملک بجزی مفوض داشت تا در رعیت پروری و معموری سمی موفور بظهور رساند اما از سخنان ساکنان حصار غبار ملال از جانب آصف دوران خواجه جهان بر حاشیه ضمیر منیر سلطان نشسته انهدام بنیان عمر خواجه عالیمقام را با خود مخمر ساخت بعد از انجام مهام کندیر حسب العرام در خاطر الهام متأثر ملکوت ناظر چنان خطور نمود که میدان زمان تا آوان بر سات ممتد و موسع است و استیصال عبده لات و منات و انهدام معابد مشرکین و مشرکات امری مرجو و متوقع ترسنگ کفر کیش بداندیش که بکثرت سپاه و وفور عدت و حشمت و سعت مملکت از سایر حکام گمراه خطه تلنگ و کشور بیجانگر اعظم و اکبر است تا غایت در عرض اخلاص بدرگاه اعلی و ارسال خدمتی و نعل بها تاخیر و تراخی نموده البیق و انسیب آنست که دیار آن نایبکار را بحوافزم سثوران ویران ساخته مصدوقه غالبها و سافلها در عمارات و بناهای ایشان بظهور آوریم روایت کرده اند که این ترسنگ بی نام و ننگ در میان ولایت کنیره و تلنگ اقامت مینمود و بسیاری از ولایات بحر و بر و اکثر کشور بیجانگر در تصرف درآمده بود بالجمله سلطان ممالک ستان بنابر اندیشه مذکور با عساکر منصور از قلعه مزبور نهضت فرمود قریب چهل فرسنگ بولایت ترسنگ بی نام و ننگ درآمده بر ظاهر حصار تلور که اعظم قلاع آن کشور بود نزول اجلال فرموده قبه بارگاه باوج مهر و ماه برافراخت ترسنگ لعین چون بر توجه سپاه ظفر قرین اطلاع یافت پای ثبات و قرارش از جا رفته بی نزاع و کین روی بوادی قرار نهاده هر روز در منزلی و هر شب در جنگلی بسر میبرد در خلال این احوال روزی سلطان فریدون خصال دیر فرحنده فال را طلب فرموده فرمانی مبنی بر تهدید و عید و مینی از کینه قدیم و جدید به ترسنگ بلید در سلک تحریر کشیده -

طراز سر نامه بود از نخست	بنامی کز و تا مه‌اشد درست
خدای که امید و آرام ازوست	دل مرد جوینده را کام ازوست
پدیند آورد هرچه آید پدید	رساننده هرچه خواهد رسید
یس از آفرین جهان آفرین	بسی داستان رانده از مهر و کین
که ای برده دیو غرورت زراه	چرا پایه خود نداری نگاه
بهر جا که نیروی ما می افتد	مرا بود فیروزی دست برد
گرم ژرف دریا بود هم نبرد	ز دریا بر آرام بشمشیر کرد

بهر مرزو بومی که من تاختم
 کسی کو مرا نیکخواهی نمود
 زبانم چو بر عهد شد رهنمون
 نشیننده بر رزمگاه کیان
 زروئین دزو دروغ اسفند یار
 آگر باز کردی به پیشینه راه
 و گر کشتی آری بدریای من
 ازان ابر عاصی چنان ریزم آب
 چو کین آوری کین ستانی کنم
 آگر کوهرت باید و ور نهنگ

ز بیگانه لشکر بیرداختم
 ز من هیچ بدخواهی اورا نبود
 نبردم سراز عهد و پیمان برون
 منم تاج بر سر کمر بر میان
 بر اورنگ زرین منم بادکار
 بتو روز روشن نکرده سیاه
 سری بینی افتاده در پای من
 که نارد ذکر دست با آفتاب
 چو مهر آوری مهر بانی کنم
 ز دربای من هر دو آید بچنگ

چون فرمان خشونت آمیز هراس انگیز بان کافر بی تمیز رسید از سطوت سپاه ظفر پناه پادشاه جمجاه
 ترسیده از سولت دلبران بهرام انتقام اسلام بر خود بلرزید لاجرم تحف و هدایای بسیار از جواهر آبدار
 و لاکی شاهوار و ظرائف و لطائف بیشمار و فیلان بیستون آثار غریت دیدار و اسپان تازی راهوار بدرگاه
 فلک اشتباه شهریار نامدار کامگار ارسال داشته صورت اطاعت و فرمان برداری خود را در لباس عجز و
 زاری برض بندگان درگاه شهرباری رسانید -

بسی زیور از کوهر شاهوار
 بسی درج و صندوق با قفل زر
 ز دیبای زربفت خروارها
 ز اسپان تازی بسیمین ستام

بسی خاتم و یاره و گوشوار
 پر از لعل و یاقوت و در و کهر
 ز دیگر نفائس بانبارها
 ز شمشیر هندی بزربین نیام

در خلال این احوال منهبان بمسام عز و جلال رسانیدند که در پنجاه فرسخی این مقام شهرست
 کنجی نام که در وسط ولایت آن بد فرجام واقع ست مشتمل بر پنجاه از نوادر روزگار مشحون بخزان و دقائن
 بیشمار و جواهر ولالی شاهوار و خادمان لاله عذار ماه رخسار زیاده از حصر و شمار -

همه شهر پر سیم و زر و کهر
 صنم خانها پر زر و خواسته
 چو کنجی پر از لولوه شاهوار

نه شهر است گویا بود کان زر
 سراسر بگوهر بر آراسته
 ازان کنجیش خوانده آموزگار

و از بدایت اسلام الی هذالایام پای هیچ آفریده از ولایت ایمان ساخت آن ولایت نیموده و
 دست هیچ بیگانه عذار عروس آن بتخانه را نسوده آگر بدان صوب ایلتار سلطانی واقع شود لا محاله
 غنائم فراوان و خزاین بی پایان بتصرف بندگان کیوان مکان آید سلطان فریدون فر بعد از استماع این خبر
 شاهزاده نیک اختر را با وزیر صافی ضمیر خواجه جهان و بعضی از امرا و اعیان بمحافظت اردو و آغرق

گذاشته با قریب ده هزار سوار جلادت شعار ازان مقام ایلغار فرموده بعد ازان که یکروز و در شب طی مسافت بمید دشوار و قطع آن طرق نا هموار نمودند صبح روز دوم که بحسب اتفاق یازدهم محرم سنه ست و نمانین و ثمانمابه بود سلطان کیتی ستان با مسند عالی نظام الملک بحری و خان اعظم عادل خان و یکصد و پنجاه نفر از غلامان خاص سلطان بر سایر عساکر نصرت مآثر سبقت نموده بر شهر گنجی طائره وار محیط گردیدند و اهل آن بلده فاخره را در مضیق و ضاقت علیهم. الارض بما رحبت گرفتار ساختند جمعی که بمحافظت آن شهر و بتخانه مقرر بودند برخی طعمه شمشیر آبدار دلیران شیر شکار گشته -

روی صحرا همه گلگون شده از خون عدو شسته شمشیر بخون جگر دشمن رو

و بعضی بهزار حیلہ جان ازان مهلکه بکنار کشیده رو بوادی فرار نهادند غازیان نصرت فرجام و دلیران بهرام انتقام لحظه بلحظه و ساعت بساعت از عقب بکدیگر بموکب ظفر اثر ملحق میکشند تا سپاه بسیار در ظل رأیت نصرت شعار مجتمع شدند بعد ازان دلیران رستم توان حسب اشاره سلطان کیتی ستان دست نهب و تاراج برکشاده بنیاد آن شهر و بتخانه را که غیرت افزای نگار خانه چین و نمونه فردوس برین بود با زمین برابر ساخته علامات شرک و ضلالت را از بیخ و بن بر انداختند و چندان جواهر آبدار و لالی شاهوار و غلامان و کنیزان سروقد لاله عذار و سائر نفائس اهتعه و ظرائف اقمشه و البسه بدست بندگان شهریار کامگار افتاد که مهره حساب از حساب آن عاجز آمدند -

نه چندان غنیمت بخسرو رسید	که اندازه آید آنرا بدید
ز سیم و زر و گوهر و لعل و در	منازل کران تا کران گشت پر
غلامان یغمائی خوب رو	کنیزان حوران وش مشک مو
وشاقان موکب رو زود خیر	بدیدار تازه بر رفتار تیر

بالجمله خسرو عالی مقام بعد از حصول مرام دوستکام ازان مقام معاودت فرموده متوجه اردوی همایون گردید بعد از رسول نزول در اردوی معالی حکم جهانمطاع اعلی شرف نفاذ یافت که منشیان بلاغت شعار فصاحت آثار کیفیت آن فتح نامدار را بقلم کهر بار در نثار در آورده باطراف بلاد و دیار ممالک محروسه ارسال دارند -

دبیر سخن گستر چیره دست	نشست و ظفر نامها نقش بست
چو شد ساز دانش وری ساخته	بسی نامه فتح پرداخته
بهر کسوری گشت قاصد روان	پیر آوازه قنح نو شد جهان
زمانه زبان بشارت کشاد	صدا در خم چرخ گردون فتاد

در خلال این احوال جمعی حسود و قومی حقود که عقل کل را بازی دهند و با فسون و عیاری در صورت محبت و باری میانه پدر و پسر بیزاری افکنند کذب صریح و افترای قبیح در صورت

صدق تصویر نموده به بندگان سلطان تفریر کردند تفصیل این اجمال و ملخص این قیل و قال آنکه جمعی از اهل غرض فی قلوبهم مرض که پیوسته نسبت بآصف دوران خواجه جهان در مقام اقترا و بهتان بودند با یکی از غلامان معتمد اورا که همیشه سکه خواجه نزد او می بود بزر بسیار و مواعید بیشمار فریب دادند که آن غلام بد فرجام مهری ازان سکه بر کاغذی گذارد و بدشمنان متقلب سپارد و مقصود شان را ازین قلبی بر آرد غلام کم نام حسب المرام آن قوم بد سرانجام بدان امر قبیح و شنیع اقدام نموده آنجماعت کتابتی از زبان آصف زمان نزد فرسنگ زای ملعون در قلم آوردند که از مضمون آن بوی نادرستخواهی و حرام خواری بمشام انام میرسید و در هنگام فرصت و حین خلوت آن کتابت را بنظر شهر یار روی زمین در آورده آن بهتان مبین را در لباس صدق و یقین جلوه دادند و مصدق مفتریات سابق ساختند چون از رهگذر شکایت سکان کندید غبار آزاری ازان وزیر کفایت شعار بر ضمیر خورشید تصویر شهر یار کامگار نشسته بود مضمون آن کتابت بهتان ماده سابق را متحرک ساخته بر قتل آن وزیر بی نظیر عازم و جازم کشت و در روز پنجم صفر سنه مذکوره امرا و ارکان دولت در بارگاه عرش اشتباه مجتمع گردیده سلطان سکندر نشان ببهانه شرب مسهل از مجلس بهشت آئین تقاعد فرموده سایه التفات بر نشان نینداخت و کس بطلب خواجه جهان روان ساخته اورا بخلوت طلب داشت گویند وقتی که خواجه کفایت شعار بزمیت ملازمت شهریار عالی تبار سوار می شد منجمی عرض نمود که اگر امروز رفتن بخدمت سلطان فیروز موقوف شود هر آنکه بصلاح و صواب اقرب خواهد بود خواجه در جواب فرمود که محاسنی را که در ملازمت حضرت همایونی از بیاض نورانی شده باشد از دولت پسرش بخون شستن باعث سعادت و سرخ روئی جاودانی خواهد بود الحمد لله علی نعمته الشهاده آورده اند که آن خواجه سعید شهید مدتی قبل از آنکه بدرجه شهادت فائز گردد پیوسته باین بیت ترنم میفرمود -

چون شهید عشق در دنیا و عقبی سرخ روست خوش دمی باشد که مارا کشته زین میدان برند

و قصیده که ده سال قبل از حال شهادت در مدح سلطان فریدون خصال انشا نموده بود صورت این حال را در لوح خیال تصویر فرموده بود -

شد شکل ضرب تیغ بر دوش جان حمامل هیکل ز حرز سیفی وانگه هراس ابدل
تبع تو آب حیوان مردم ز حیرت آن آری بهمد من شد آب حیات قاتل

بالجمله خواجه جهان چون بملازمت سلطان زمان رسیده زمین خدمت به بوسید سلطان جهان از آصف دوران پرسید که اگر غلامی یا نفری نسبت با ولی نعمت خود حرامخوری کند و بیقین پیوندد سزای او چه باشد خواجه بی تامل در جواب سلطان گفت -

کسی را که شد تیره روز بهی باد بار خود کوشد از ابلهی
شتابد پشای شقاوت روان بسوی هلاک تن و فوت جان
درختیست عیان صاحب قران که بارش هلاکت و رنج و هوان

کسی آرد آن شایخ نکبت بیر که روی نکونی نبیند دگر

هر برگشته روزگار که نسبت با خداوندگار خود در مقام مکر و غدر باشد سزایش جز تیغ آبدار تشبار و جایش غیر از بالای دار نیست سلطان کتابت ساخته مزوران بخواجه جهان نمود خواجه بیچاره را چون نظر بران کتابت افتاد ندای سبعا نک هذا بهتان مبین برآورده سر بر زمین نهاد و بغلاط و شداد قسم یاد نمود که با وجود آنکه این کتابت بمهر بنده مختوم نموده بنده را از مضمون آن مطلقاً خبر نیست حاشا و کلاکه از چون من بنده با چندین سوابق خدمتگاری و لواحق جان سپاری و عواطف و الطاف شهر باری که از جمیع اکفا و اقران ممتاز و مستثنی گشته فرقی مفاخرت بسپهر برین سوده چنین کفرانی صادر گردد -

بخدای که جوهر امزش اهل معنی بخون دل سفندند
که چو بهتان بوسف کرکک است آنچه از بنده دشمنان گفتند

هرچند خواجه جهان از بن قبیله سخنان عرض نمود فائده بران مترتب نبود سلطان بیبانه برخاسته جوهر حبشی و بعضی از غلامان که قبل ازان با ایشان حکم شده بود که مترصد اشاره سلطان باشند هرگاه بجانب ایشان نگاه فرماید مهم خواجه جهان را بسازند و خاطر خطیر خورشید تنویر را از اندیشه آن وزیر ببردازند حسب اشاره علیه عالیه خواجه جهان را بضر بات تیغ و سنان شهید ساختند و بر خاک هلاک انداختند و اسعد خان را نیز بدرون طلبیده از کار او نیز ببرداختند اما آنجماعت که این عذر اندیشیده بودند در اندک روزی بسزای کردار و جزای گفتار خود رسیده مکافات خویش دریافتند چنانچه عنقریب صورت مکر و فریب ایشان بر سلطان زمان ظاهر گشته غداری و حرامخواری بریشان ثابت گشته و اکثر از ارباب فتنه و شر بسیاست خسرو دادگر گرفتار و مقتول شدند باقی از نظر شهریار خورشید آثار افتاده مطرود و مخذول گشتند -

چو بد کردی مباحث ایمن ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

بعد از قتل خواجه فردوس مکان سلطان سلیمان نشان فرمانی بدین مضمون باعیان ممالک محروسه ارسال داشت بعد از معاودت موکب همایون از یورش گنجی بفسکر ظفر اثر بر ضمیر خورشید ضیا که آئینه جمال یعام السر و اخفاست از لسان صاحب خبر نان وثیق علی سبیل التحقیق روشن و میرهن گشت که بخواجه جهان بمجرد آنکه در بعضی قضایا حسن التفاتی از زندگان همایون ما در باره معتمدان قدیم و مخاطبان مستدیم مشاهده نموده نهال حسد در چمن جسدش ثمر کینه بار درآمده صورتی که فراخور منصب و رتبت او و موجب خلاف و عناد اینحضرت بود بخاطر آورده در ایامی که نواب همایون ما با نرسنگ بی نام و تنگ خاکسار که سالار اولئک الذین لیس لهم فی الآخرة الا النار است بقتال و جدال اشتغال داشت نوشته خویش بآن مفسد بدکیش فرستاده مضمونش مشحون بموانیق آئیده در فتح الباب ابتلاف و التیام و توکید شدیده در اقامت مراسم اتحاد علی الدوام ملخص

کلام آنکه شما از آن طرف و ما از این طرف اتفاق و اجتماع نموده نوعی اهتمام بتقدیم رسانیم که این بساط مهمل بطرح مجدد مبدل گردد و صورتی که بر وفق مشتهای خاطرها باشد از تنق غیب چهره نماید همانا این نکته را فراموش کرده بود که ایوانی که نقاش نگار خانه ایجاد و تکوین شاد روان آنرا بشمسه تأیید انا جعلناک خلیفه فی الارض مصلی ساخته نه مصداق آنرا از تکذیب عناد پروران سمت قسور و کسور است و نه اساس آنرا از تعرض رخنه گران اولئک هم المفسدون فی الارض شائبه انهدام و قنور -

تیغی که آسمانش از فیض خود دهد آب شاه جهان بگیرد بی منت سپاهی
باز از چه گاه گاهی بر سر نهی کلاهی مرغان قاف دانند آئین پادشاهی

با وجود ادعای کمال زیرکی و کیاست از روی تیغظ و حراست اینقدر ندانسته بود که هر کس دستار عجب و پندار و کلاه کج استنکاف و استکیار باولی نعمت بر فرق افتخار نهد نه آن دستار را بر سر قرار می خواهد بود و نه آن سر بر گردن پائدار خواهد نمود -

با ولی نعمت از برون آئی کر سپهری که سرنگون آئی

بر همگنان واضح است که آن جفا پیشه کج اندیشه تاجری بود و در عهد خدایگان اعلیٰ علاؤالدین و الدنيا احمد شاه طاب ثراه بعد از آنکه مدهتهای مدید از جهت تحصیل جاه ناصیه استکانت و جبهه عبودیت بر آستان آن درگاه میسود و با هر یک از ارکان دولت در مقام نملق و فروتنی می بود و میخواست که بمعراج بردباری و خدمت گاری صاعد آسمان ارتفاع و عزت آید در صف اکابر و اشراف انخراط یافت و در اواسط احوال التفات خاطر ملکوت ناظر حضرت والد مغمفور خدایگان مبرور جمل الجنة مئراه پایه جاه او را از حسیض مذلت باوج آسمان عزت رسانید و بمراحم و الطاف سلطانی و انعام و مقاضای دیوانی از سایر اقران ممتاز و سر افراز گردانید و همچنین هر روز شجر دولتش در چمن تربیت این خاندان عالیشان برومند میکشت تا وقتی که زمام اختیار در قبضه اقتدار ما آمد، او را بملو جاه وسعت دستگاه مانند ماه آنکشت نمای جهان و غیرت افزای اشراف و اعیان گردانیدیم و در مسند وزارت و تدبیر مشاورت مطلق العنان ساختیم و بر خزائن سرائر مملکت محرم و معتمد دانستیم و قریب سی هزار ده از ممالک محروسه در تصرف او در آوردیم و کار او در ارتقا و اعتلا بمرتب بالا گرفت که قمر انانیت وزارتش در آسمان تربیت چندان نور دولت از خورشید فلک سلطنت ما اقتباس و اکتساب نمود که دعوی مقابله و آرزوی مقارنه در خاطرش خطور نموده مرات طوبیتش مجلاء فحوای فابی و استکبر گشت و اعوان و خدمش دست تطاول و بیداد بریلاد و عباد کشادند و معاهد میان خود و کفار که هم اعدای دین سید مختار علیه صلوات الله الملك الفقار ما دامت اللیل و النهار وهم دشمنان این دولت پائیدارند بلوازم و شرائط رسوخ و دوام استحکام دادند لاجرم صرصر قهر از مهلب غیرت بجوش و خروش آمده او را با بعضی اعوان و ائصار بجلاذ سیاست سپردیم اگرچه خواجه مذکور بلسان همگنان از نزدیک و دور مشکور بود و در مکارم اخلاق و محاسن اشفاق غلی الاطلاق متفرد و بگانه آفاق در فضائل و معارف نفسانی و کمالات و صفات انسانی نظیر و نائیش نبود اما عمالش

جهته تحصیل مال و حرص منال عصابه مبالغه بر نامیه وقاحت بسته بودند و ترگیس وار جهته درم و دینار سپیم را قره العین نموده شماع عین آفتاب را که زردست از در و دیوار رعایا بدست و دندان تمدی میکنند و دود آه و فغان از دود مان عجزه و مساکین بفلک هشتمین میرسایندد عاقبت آه آتش اندوز چرخ دوز جوشن سوز رعایا خشم کبریا را ملتهب آتش ساخته خرمن حیثتس را بسوخت و از قطرات اشک دیده‌های خون پالاسیلاب بلا بالا گرفت هشتیش را در غرقاب ممت انداخت خواجه جهان محمود گاوآن از ولایت کیلان بود و در فنون فضائل و کمالات صوری و معنوی از افضل و دانشمندان جهان کوی مسابقت ربوده چنانچه از بعضی تصانیفش که مشهور است کمال استعداد و استکمال بوضوح و ظهور میرسد از جمله تصانیف منشآت خواجه آصف صفات در عذوبت الفاظ و سلاست و لطافت عبارات غیرت فرای سایر نسخ و دواوین منشیان فصاحت آئین است و رای متین و ضمیر خورشید آئین و خاطر سحر آفرینش در اقسام سخن نظم و نثر داد بلاغت داده و خال خجالت بر چهره عبارت و اشعار فصحا و شمرای شعرای شمار نهاده در رسوم ملک آرائی و قواعد کشور کنائی نیز رای زربینش پیشوای و مقتدای کفایت دهر و وزراء عصر بوده و همت سلطان فلک رفتش پای رسالت ارتفاع و ارتقا بر فرق فرقدین نهاده و دست دریا مثالش ابواب خزانن بحر و بر روی روزگار کشاده از آثار آن آصف کفایت دثار مدرسه دار السلطنت بیدر است که انگشت نمای بناهای سایر بلاد و کشور است - آن آثارنا تدل علینا - فانظروا بعد نا الی الاثار - بر عاقل هوشیار واضح و بر خردهمند بیدار لایح است که بدر دل افروز آسمان معالی را محاق جگر سوز لازم است و اوج آفتاب کمال نیم روز را زوال حسیض دلدوز در مقابل سها از محاق مصونست و هلال از خسوف محفوظ -

ز بادی کو کلاه از سر کند دور گیاه آسوده باشد سرو رنجور

فاضلی در تاریخ آن خلاصه ارباب معالی گفته -

سال فوتش گر کسی پرسد بگو بیگنه محمود گاوآن شد شهید

بالجمله سلطان ممالک ستان بعد از قتل خواجه جهان یکران فلک جولان بصوب دارالملک معطوف ساخته بسلی و ترفه حال سپاهی و رعایا برداخته همگنانرا بوقور عواطف و احسان و شمول عدل و امتنان بناوخت پادشاه دین پناه را بعد از چندگاه انتباهی حاصل گشته از کشتن آن وزیر فاضل کاهل نادم و پیشیمان گردید اما چون تیر از کمان جسته و ناوک تقدیر بر هدف تاثیر نشته بود ندهات را سودی نبود لهذا تا خیر و تانی در سیاست مشکور و ممدوح لسان اکابر حکماست که سیاست کرده را تدارک نتوان نمود و ناکرده را قضا تواند بود -

بکار مجرمان بر شمله زن آب خرد بیدار دارد تیغ درخواب

نه برگ‌کنندنا شد آدمی زاد که براند و ذکر خیزد ز بنیاد

در بعضی از تواریخ مسطور است که بعد از شهادت خواجه جهان شی سلطان فیروز روز جمال دل افروز حضرت خاتم الانبیا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله را در خواب دید که برمسند عدالت تکیه فرموده

والده خواجه جهان دست تعظم در دامن سلطان قائم نموده قاصص خون پسرش میطلبند حضرت رسول ازان عجزه گواه طلب فرمود او گواهان بر طبق دعوی خویش پیش سید کائنات گذرانیده حسبالحکم پیغمبر آخرالزمان سلطان را بقصاص رسانید شهریار جهان از هول آن خواب پریشان بیدار گشته از روی اضطراب و بیقراری کیفیت آن واقعه را بمحرمان سرایر شهریار ی تقریر فرمود و پیوسته ازان واقعه پریشان و هراسان می بود بعد از یکسال از واقعه آن سر دفتر ارباب کمال دیگر باره داعیه احراز فضیلت جهاد و قتال ارباب شرک و ضلال دامن همت والا نهمت شهریار فریدون خصال گرفته لشکری بعدد رمل و نمل جمع نموده عزم غزای کفار بیجانگر و ضبط بلاد و دیار کوکن مصمم فرمود در انتهای راه مزاج اقدس پادشاه دین پناه باسبب عینالکمال از نهج اعتدال انحراف نموده تب محرقی بر ذات اشرفش مستولی گشته از تاب تب و عرض مرض ضعف صعب بر جمیع قوی و اعضایش طاری شد.

زتاب مرض چون زبون شد مزاج نه تخت آمدش سود مند و نه تاج

هر چند اطباء حاذق در معالجه و مداوا سعی و اهتمام می نمودند مطلقاً فائده و شفا نمی بخشید بلکه باعث تراپد و تضاعف ضعف و بیماری میکردید.

زجوی هر که قضا باز بست آب حیات ز جام خضر نه بیندمگر خارمما

چون شهریار قدسی صفات آثار فوات از چهره ذات خویش مشاهده فرمود بشرائط وصیت مشغول گشته شاهزاده دوران احمد خان را که بسطان محمود اشتها یافت طلب داشته ولی عهد خویش فرموده و گوش هوشش را بدرد شاهوار نصاب و مواعظ گرانبار فرموده از خواب غفلت و جهالتش متنسبه و بیدار ساخت.

نخست آنکه غافل مباش از خدای
که فضلش بدولت بود رهنمای
زگفتار پیغمبرش بر مگرد
اگر در سرائی وگر در نبرد
طلب هیچ جز نام نیکی مکن
که این نام نیکی نه گردد کهن
بران باش تا هرچه نیت کنی
نظر بر صلاح رعیت کنی
خدا ترس را بر رعیت گمار
که معمار ملکست پرهیز کار
ز ظالم ستان داد مظلوم را
بسیار باصاف این بوم را
حرام است بر پادشاه خواب خوش
که باشد ضعیف از قوی بار کش
چو خشم آیدت بر گناه کسی
تامل کنش در عقوبت بسی
ز صاحب غرض تا سخن نشنوی
که گر کار بندی پشیمان شوی
ترا این سخننا زمن یاد باد
بنیروی دولت دلت شاد باد

چون سلطان جنت مکان از شرائط وصیت فراغت یافت داعی با ایتها النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را بلیک اجابت گفته بهام آخرت شتافت انا لله و انا الیه راجعون امرا و ارکان دولت و اشراف و اعیان حضرت جامها چاک کرده خاک بر تارک افشاندند و بنیاد ناله و زاری و گریه و بیقراری نموده افغان و غیر بفلک اثیر رسانیدند.

همه پیش تابوت بر خاک سر	کسند گردان سراسر کمر
برافشاند بر تارک خویش خاک	همه رخ کبود و همه جامه چاک
زن و مرد گشتند یکسر نوان	هر آنکس که بودند پیر و جوان
ز درگه برآمد یکی ها و هوی	بکنند موی و شخودند روی

و الحق در مصیبت آن نازش ایوان سلطنت و آن برازش دیوان خلافت جای آن داشت که فلک سر کشته دوران خویش فراموش کند و ناهید مسرت نوید با وجود بهجت جاوید از عیش و عشرت نا امید گشته با غصه و غم دست در آغوش آورد -

دلها خراب ز انده و جانها فگار کرد	باز اجل چو جان جهان را شکار کرد
دامان چرخ پر گهر شاهوار کرد	شام فراق خسرو انجم زدر اشک

سلطان دین پناه پادشاهی بود بحلم و شجاعت موصوف و بکرم و سخاوت معروف اما گوهر نفس نفیس را بجوهر باقوت مذاب شراب ناب فروخته بود و آشیانه طائر روح را در هوای نشاط سوخته تربیت غلامان ترک میل تمام داشت و حل و عقد تمام مهمات سلطنت را بقیضه اختیار ایشان گذاشت امراء دکن که تربیت کرده آبا و اجداد سلطان با دین و داد بودند بعد از فوت سلطان با ترکان در باب سلطنت سلطان محمود شاه اتفاق نمودند و بحسب ظاهر بان طائفه بسان مهرهای عاج و آبنوس بدرب ده هزار آمیخته بودند اما عاقبت نرد دغا باخته بیک ناگاه بر ترکان تاختند و جمله را در ششدر فنا و بلا گرفتار انداختند و عاقبت امراء دکن با یکدیگر نیز همین شیوه مسلوک داشته شمشیر درم نهادند و ملکی که چون چهره دلبران مهوش آراسته و چون قد سیمین بران دلکش پیراسته بود مانند زلف و گیسوی پریرخان حورآفتاب پریشان و بی سر و سامان گشت چنانچه شمه ازان وقائع بعد ازین در ذکر سلطان محمود شاه رقم زده کلک بیان خواهد شد انشاء الله وحده العزیز مدت عمر سلطان محمد شاه طاب نراه بیست و هشت سال و دو ماه بود و این واقعه در پنجم شهر صفر سنه سبع و ثمانین و ثمانمیه روی نمود فاضلی در تاریخ وفات خسرو فریدون صفات این قطعه انشا نمود -

که در بحر فنا نکه فرو شد	شهنشاه جهان سلطان محمد
خرابی دکن تاریخ او شد	دکن چون شد خراب از رفتن او

ذکر ایام سلطنت مهر سپهر خلافت و مشتری فلک سعادت سلطان کیوان سعود

سلطان محمود دانار الله برهانه

بعد از فوت سلطان مغفور مبرور در تاریخ مذکور امرا و وزرا سیاه منصور بر سلطنت سلطان محمود شاه ابن محمد شاه اتفاق نموده آن شهریار آفاق و شهنشاه باستحقاق را بر مسند سلطنت و سریر خلافت متمکن ساختند و بلوازم تهنیت و مراسم نثار پرداختند -

بخوانند بر شهریار آفرین	که بی تو مبادا کلاه و نکین
خدایت بهر کار یاری دهاد	ز چشم بدان رستگاری دهاد
جهانت بکام و فلک بنده باد	قضا یاور و بخت فرخنده باد
جهان تا جهان آفرین آفرید	چو تو پادشاهی نیامد پدید
جهان مر ترا داد یزدان پاک	ز تابنده خورشید تا تیره خاک
تویی در جهان شاه فیروز بخت	ترا دید دولت سزاوار تخت
درخشنده تیغ عدو سوز باد	درفش سنان از تو فیروز باد

سلطان محمود با بخت جوان و طالع مسعود چون بر تخت جهانبانی و مسند کشور ستانی صعود فرمود دست دریا نوال به بذل اموال کشوده نهال آمال اشراف و ارباب کمال را از رشحات زلال احسان و افضال خضارت و طراوت بخشیده همگانرا بمواطف و عنایات بیغایات سرفراز فرمود و جناح مرحمت و عدالت بر مفارق بنی نوع انسان گسترده در اوائل سلطنت کافه سپاه و رعیت از یمن معدلتش در مهاد امن و امان مرفه الحال و فارغ البال روزگار میکدرانیدند در تاریخ جلوس سلطان محمود انشا نموده اند.

خورشید جهان پناه سلطان محمود	بر تخت مراد و کاهرانی فرمود
تاریخ جلوش از خرد جستم گفت	از خیر عباد جو که یابی مقصود

چون از زمان سلطان فردوس آشیان تا حال غلامان ترک بهرام انتقام که هر کدام ازیشان در میدان مبارزت و دلآوری با رستم زال هوس قتال و جدال در خیال داشتند استقلال تمام یافته اکثر مهم سلطنت را بقبضه اقتدار خود در آورده بودند در زمان سلطان کیوان مکان نیز بطریق سابق حل و عقد و قبض و بسط جمیع امور جمهور با یشان تعلق داشت و بمنایات سلطانی ریات مطلق العنانی برافراخته بودند امرا و ملوک ملک دکن اساس مجتبی که درمیان بزرگان زمان بلکه در بنی نوع انسان بر تقدیر وجود و امکان ثبات و دوام نمیدارد با ترکان طرح انداخته با قوام الملک ترک که وزیر حکومت بود معاهده نموده پیمانرا بایمان موکد و استوار ساختند امرای ترک اعتماد بر پیمان دکنیان نموده از شرائط حزم غافل شدند.

پیام کیومرث و اندرز اوست	که دشمن نکردد بافسانه دوست
مبای ایمن از دشمن و کید او	مبادا که ناگه شوی صید او

بالحمله بعضی از امراء دکن بقوام الملک گفتند که عبد الله عادل خان و فتح الله عماد الملک و سایر امرا و ملوک اراده دارند که بزمن بوس سلطان مشرف گشته رخصت ولایت خویش گرفته روان گردند اما از ترکان هراسانند باید که فردا از خواص ممالیک ترک کسی در دربار شهرباری حاضر نباشند تا ایشان رضا گرفته روان شوند قوام الملک ساده لوح فریب اعدا خورده بی بدعا نبرد و در روز موعود بطریق معهود امراء ترک در منازل و محافل خویش بعیش و عشرت مشغول گشته از نزول حوادث دوران غافل شدند.

دگر روز کین خسرو خاوری برآمد برین کاخ نیلوفری

امرای دکن باجمهم مکمل و مسلح کشته بقلعه در آمدند و دست تسلط دراز کرده بک بک از امراء ترک را که آرزو ترک ملازمت نموده در منازل خویش غافل بودند از خاتها بر آورده از پای در آوردند قلبلی ازان طائفه هزار حيله ازان مهلکه هائله بتک پا جان بیرون برده در کوشهای اختفا پنهان گردیدند بعد از استیصال اتراک ملوک حسن نظام الملک بحری بمواطف پادشاهانه مخصوص کشته بخطاب مستطاب مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص اختصاص یافت و جمیع مهمات سلطنت و کلیات و جزئیات امور مملکت بر رای ملک آرای آن وزیر صافی ضمیر مفوض گردید اما دکشيان که با طائفه ترکان نقض پیمان نموده ایشان را مستاصل ساختند در اندک زمانی شامت آن روزگار ایشان عاید کشته، مخالفت و منازعت تمام در میان ایشان پدید آمد و اکثر ازان جماعت دران مخالفت عرضه تیغ فنا و غرقه لجه بلا گردیدند و بعضی ازان طائفه علم بغی و طغیان بر افراخته قدم در وادی کفران نهادند و سپاه بسیار جمع ساخته بخیل مقابله و مقابله سلطان جهان جسارت نمودند چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور شاهزاده عالی گهر اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک که در حجر تربیت و اهتمام مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص نشو و نما یافته بود و با وجود حدائت سن بوفور شجاعت و سخاوت و کمال حلم و علم و عدالت و سایر ملکات نفسانی و کمالات انسانی آراسته و پیراسته بود و حسب الحکم سلطانی ولایت جنیر و چاکنه و آنحدود بمقاضا و جاگیر آن شاهزاده عالی گهر مقرر بود چنانچه بعد ازین در ضمن احوال آن شهزاد فریدون خصال بر سبیل تفصیل نه بطریق اجمال رقم زده کلک بیان خواهد شد تاقته از مخالفت سپاه دکن با پادشاه زهن خبر یافت با عساکر نصرت مآثر جنبه امداد خسرو فریدون نژاد حرکت فرموده سعادت دستبوس دریافت سپاه بد خواه چون از آمدن شاهزاده صف شکن آگاه شدند هراس یقیاس بریشان مستولی گشته پای ثبات و قرار شان تزلزل یزیر گردید شاهزاده دوران با فوجی از بهادران رستم توان بر ارباب بغی و طغیان حمله فرموده بیک ناخن سپاه دکن را منهنز ساخت و چند فرسنگ از عقب آنجماعت بی نام و ننگ تاخته جمعی کثیر از صغیر و کبیر بر خاک هلاک انداخت و برخی هزار تشویش راه گریز پیش گرفته جان بکران بردند شهزاد فلک اقدار شاهزاده عالی تبار را بمناجات و الطاف خسر وانه ممتاز و مستثنی ساخته رخصت انصراف ارزانی داشت شاهزاده عالمیان رایت نصرت آیت بصوب ولایت خویش بر افراخته مجدداً پرتو التفات بر حال رعایا و سکنه جنیر و چاکنه انداخت بعد ازان سلطان سلیمان مکان با عساکر نصرت مآثر بزم تسخیر و جنگ ولایت نلنگ باصوب نهضت فرموده تا حصار ورتکل قطع منازل و طی مراحل نمود و ظاهر آنحصار را مضرب خیام لشکریان نصرت فرجام ساخته قبه بازگه باوج سپهر خورشید و ماه برافراخت درین اوقات طائفه حبشی در ملازمت سلطان عالیقام اعتبار تمام یافته از روی استقلال بمهام سلطنت قیام و اقدام می نمودند و با مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص در مقام عداوت و منازعت بودند و پیوسته در خیال استیصال نهال اقبال آن وزیر ستوده خصال بوده سخنان فتنه انگیز

و حکایات فساد آمیز بمرض سلطان میرسانیدند چندان مفتربات و اکاذیب بآن وزیر بی نظیر اسناد نمودند که خاطر ملکوت ناظر شهرباری نسبت باو منحرف گشته از حضرت سلطانی فرمانی در قتل مجلس عالی حاصل نموده مترصد فرصت می بودند چون مجلس اعلی و منصب معلی ملک نایب از غدر آن جماعت خاسر خائب خیر یافت از بیم دشمنان از اردوی سلطان فرار نموده بصوب دارالملک بیدر شناخت چون پیمانۀ حیات آن وزیر قدسی صفات پر شده بود بجانب جنیر و ملازمت شاهزاده عالی تبار اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک بحری توجه نمود و بامید حمایت پسند خان که از متعلقان او بود بشهر بیدر در آمده پسند خان سست پیمان نخست با او عهد و موثیق در میان آورده بحسب ظاهر اظهار اطاعت و فرمان برداری نمود اما ضمنا کسی بخدمت سلطان فرستاده وعده داد که چون رایات نصرت آیات بحوالی دارالملک رسد مجلس اعلی و منصب معلی ملک نایب را بقتل رسانیده سرش از حصار بیرون فرستد بشرط آنکه عنایت سلطانی شامل حال او گشته از سلطوت و غضب شهرباری در امان باشد سلطان جهان حسب المدعا پسند خان نادان قولنامه همایون ارسال داشته متعاقب آن رایات عزیمت بصوب مستقر سربر سلطنت برافراشت چون موکب اعلی بحوالی دارالملک رسید پسند خان که بعد از آن بحرامخوانی اشتهار یافت ملک نایب را شهید ساخته سرش بریده از حصار بیرون انداخت سلطان عنان بصوب ایوان سلطنت معطوف داشته در مستقر سربر نریا مثال بفراغ بال تکیه فرموده در بنیوقت قدرت و اقتدار و مکنت و اختیار اهل حبشه و زنگبار در ملازمت شهربار در ترقی و تزیاد یکی هزار گشته بر بندگان سلطان بجز نامی اطلاق نیرفت تمام ولایات و مناصب و مهمات سلطنت و خزاین و دقائن مملکت را در میان خود منقسم ساخته و باستقلال تمام پای برمسند عز و جلال نهاده از سر اقتدار بامور ملکی پرداختند چون کوکب اقبال و اجلال ایشان بدرجه کمال رسید و مدتی برینمئوال بی کلال و ملال برمسند جاه و جلال تکیه فرمودند چنانچه قاعده مستمره دوران بی سامان و شیوه فلک سرگردان است باز اختر طالع آنجماعت بوبال و زوال افتاده ترکان که منسوبات مریخ خون آشام اند برمنتسبان کیوان غلبه نموده اکثر مهمات رفیعه و مناصب منیمه را بقبضه اقتدار خویش درآوردند چنانچه حسن خان خراسانی خواجه جهان شد و جمال الدین صاحب حوض عینالملکی خطاب یافت و علی ترک بخطاب جهانگیر خانی مخاطب گشت سلطان جهان در همان آوران اقتدا بسنت آبی کرام و سلاطین عظام فرموده بجهت تیمن و تبرک مهد علیای قیدافه زمان و خدیجه دوران همشیره خود حوزرا فاطمه بنت سلطان جنت مکان سلطان محمد شاه طاب نراه را با حضرت سیادت و تقایت پناه ولایت دستگه قدوة دودمان حضرت حبیبالله شاه عظمت الله ابن شاه محبالله در سلک ازدواج کشیده بآئین سلاطین قدیم جشن و میزبانی عظیم ترتیب فرمود و چنانچه رسم سلاطین هند بود بمراسم بهجت و سرور و عشرت و حضور اقدام نمود .

دران بزنگه شادی آراستند مهان را بخوانند و می خواستند
 هوا گشت از دود عود آبنوس زمین چون لب دلبران جای بوس

و قلعه میدک را که در زمین تلنگ بر پاره سنگی واقع است بانعام ایشان مقرر فرمود و

خواہر دیگر کہ مہد علیای بلقیس الانام خونزا نظام ہوئے باشد در حبالہ نکاح حضرت مرزا ادمہ ابن شاہ محب اللہ در آوردہ موضع ابنہ جو کابی^۱ را بمقاضای ایشان مہین نمود۔

جہان را ازان عقد فرخندہ فال بیفزود صد گونہ جاہ و جلال

ذکر مخالفت صریح و منازعت قبیحی کہ از امرای دکن نسبت بسطان زمن روی نمود

نقلہ اخبار روایت نمودہ اند کہ روزی سلطان عاقبت محمود کہ آفتاب عالم افروز از برج خرمی و کامرانی بطالع مسعود طالع بود از ہاتف دولت مضمون این بیت بگوش ہوش شنید۔

کل نشاط بیاراست کار عیش بساز^۲ کہ کاروباز جہان رانمی توان دانست

پرتو التفات بر فضای باغ دلکشای شاہی انداخت و ساحت آن بوستان فردوس مکان را

مہبط انوار شہنشاہی ساخت

ز مجلس بدان عارض لالہ گون	چو آمد بزم تماشا برون
بیاید اشجار بر طرف جوی	کل آمد بدریوزہ رنگ و بوی
بیاد طرب غنچہ دل شکفت	لب خوشدلی ہا و ہو در گرفت

و دران بوستان جنت مکان بر مسند کامرانی و بساط نشاط شادمانی تکیہ فرمودہ بعیش و عشرت و بہجت و مسرت مشغول گشت و از صباح تا رواج بتجرع اقداع راح استراحت نمودہ از بام تا شام بشرب مدام لعل فام قیام و اقدام فرمود۔

سریر از نشست شہ تاجور	ز گردون گزشتہ بآئین و فر
ز ہر سواہیران چرخ اقتدار	بخدمت کمر بر میان بندہ وار
مہیا و آمادہ اسباب عیش	بجوی سعادت روان آب عیش
روان کردہ ساقی سیمین عذار	بزرین قدح بادہ خوشگوار
مغنی بساز اندر آوردہ ساز	سرودش ہمہ نغمہ دلنواز
کہ این دولت و شوکت بر کمال	میناد زاسب دوران زوال

و چون ساحت جہان از مفارقت خورشید تابان چون چہرہ رنگیان نیرہ و ظلمانی گنت سلطان ممالک ستان بجانب کوشک ہمایون نہضت فرمودہ بعد از تفرق سپاہ باز بساط عیش و نشاط منسبط ساختہ صدای نوشانوش درین گنبد ازرق پوش انداخت درین اثنا غوغا و شورشی عظیم از کوچہ و بازار شہر و حصار بفلک دوار رسیدہ تمامی لشکر بقصد دفع سلطان داد گستر متوجہ دربار پادشاہی شدند و درانوقت از جوانان ترک دہ دلیر سترک در خدمت شہریار عالی تبار حاضر بودند قدم شجاعت و جلالہ در میدان مردانگی نہادہ

۱ کک کے ترجمہ میں ابنہ جو کابی لکھا ہے۔ اور اسکی صحت کے متعلق لاعلمی ظاہر کی ہے

دست دلیری از آستین شهامت و صرامت برآوردند و بضرر تیر خدنگ و شمشیر الماس فصل آتش رنگ خرمن حیات مفسدان را بیاد فنا بر میدادند و ابدان ارباب کفران و طفیان بضرر سنان جان ستان از حلیه حیات عاقل ساخته بر خاک هلاک می انداختند -

از باد حمله آتش حرب اشتعال یافت ترک اجل بشارت جانها مجال یافت
از بسکه گشته کشته خلائی بآن مضاف مرگ ازیری مرده خویش انفعال یافت

سلطان فلک مقام بهرام انتقام در شاه برج حصار سیهر احتشام بلوازم رزم و پیکار قیام می نمودند و تمام شهر و حصار را پیاده و سوار بیشمار فرو گرفته اطراف شاه برج را مرکز وار احاطه نموده بودند ازان ده جوان که در خدمت سلطان داد مبارزت میدادند پنج تن شربت شهادت چشیده بر خاک هلاک افتادند سلطان ممالک ستان تیر و کان طلب فرموده بنفس اقدس مرتکب چنگ گشته بضرر تیر خدنگ فضای جهان بر مفسدان چون مور تنگ ساخت -

همه شهر پر کشته و خسته شد زمین سر بسر چون گل آغشته شد

حکم جهان مطاع بنفاز پیوست که حسن خواجه جهان را با سایر خراسانیان طلب داشته بمحافظت برج و باره مامور سازند آن طائفه شجاعت آئین حسب فرمان شه ریاری فلک تمکین متوجه درگاه عرش اشتباه گردیدند و چون متمدان بد کردار دروب حصار را از درون استوار ساخته بودند دلیران شجاعت آثار بکمندها و طنابها متمسک گشته به برج و باره حصار برآمدند و بضرر پیکان الماس نشان هجوم باغیابرا از اطراف شاه برج متفرق ساخته ساحت حضرت را از جنود مردود شیطنت ورود پاک نمودند -

زشت خدنگ افکنان ست جوش کان خانها گشت همراز گوش
هوا پر ز زبور شد دال پر خدنگین تن و آهنین نیشتر
ز پیکان دل جنگجویان بخت ز انبوه جان راه گردون به بست

چون اتراک و غریبان چالاک در شاه برج حصار در ملازمت شه ریاری کامگار زیاده از حد و شمار ثریا آثار جمع گردیدند فرمان قضا جریان اصدار یافت که آن دلیران شیر شکار بنات النمش وار در برج و باره آن حصار متفرق گشته بضرر پیکان آتشبار آن قوم نابکار را از درون حصار برانند و دمار از روزگار دشمنان غدار بر آرند شیران بیشه هیجا بموجب فرمان قضا مضا عمل نموده در فنا و بلا بر روی اعدا کشودند علی ترک جهانگیر خان با جمعی از غریبان جلادت نشان کوچها گرفته راه تردد و گریز آن قوم بی تمیز بسته بود و حسن خواجه جهان با برخی از دلیران بدروازه شتافته بضرر تیغ و تیر سینه و جگر دشمنان میسگافت چون نیمی از شب دیو چهر رنگی دیدار بگذشت ماه جهان تاب طالع گشته از لمعات انوارش اطراف جهان نور و ضیا یافته فرمان سلطان ممالک ستان بنفاز پیوست که شیران بیشه کارزار بر اسپان باد رفتار سوار گشته ساخته و آماده رزم و پیکار گردند و بنفس اقدس نیز مسلح گشته

بر مرکبی که برق آتشی از سرعت سپرش سوختی و صرصر گیتی پیمای از سبک خیزیش
جستن آموختی -

چنان خوش رو که روز کامرانی	چنان خوشخو که ایام جوانی
چو گردون راست سیری بی توقف	شمش را چار ماه اندر تصرف
سوی بستر روان چون اشک عشاق	سوی بالا دوان چون آه مشتاق
چو اشک عاشقان گلگون و خوشرو	جهان پیمای تر از شبدیز خسرو

سوار گشته حسن خواجه جهان و سایر دلاوران و بهادران ترک و خراسانی مکمل و مسلح
گردیده در ملازمت سلطان جهان بر معاندان حمله نمودند -

زینغ آتشی برکشیده چو آب	کزو خیره شد چشمه آفتاب
روان کرد مرکب چو غرنده شیر	ز آهن کلاه ازدهای بزیر

سلطان سکندر توان بنفس نفیس خویش مرتکب قتال و جدال گردید از اقبال آن خسرو فریدون
خصال و صرصر قهر عساکر نصرت مآل حال آن برگشته روزگاران باضطراب و اضطراب انجمید و بیکیار رو
بیا به فرار نهاده منهنز گردیدند -

غفل داند که چو مهتاب برد دست به تیغ زور خمش نه باندازه درع قصب است

چون آفتاب جهاتاب سر از دریاچه خاور بر آورده چادر نور بر جهان ظلمت نشان کشید ارباب
بغی و طغیان از بیم تیغ و سنان دلیران سلطانی در زوایای حرمان و پشیمانی مختفی گردیدند -
صبح ظفر از مشرق امید برآمد و اصحاب غرض را شب سودا بسر آمد

بعضی ازان روز بر کشتگان از بیم جان خود را از بروج و شرفات حصار می انداختند و از
همان راه متوجه دار البوار میکردند و برخی در گوشها و پیغولها مختفی و متواری شده ملازمان سده
سلطنت تفحص نموده ایشان را بصد خواری و زاری بیرون میکشیدند و سیاست میرسانیدند
باب تیغ توان شست لوح گیتی را ز نقش فتنه و خبت وجود اهل فساد

سلطان ممالک ستان بعد از انهزام دشمنان بر مسند جهانیانی و کامرانی تکیه فرموده بعراسم
عیش و شادمانی مشغول گشت -

جهان بکام دل و کام دل بحسب مراد	زمانه تابع فرمان و آسمان منقاد
نشسته فارغ و فرمان برانش عالمگیر	عدو کریخته و باز مندکاش اسیر

زبان روزگار در دعای آن شهریار کامگار سپهر بضمون ابن اشعار ترنم می نمود -

زمان تا زمان از سپهر بلند	بفتح دگر باش فیروزمند
---------------------------	-----------------------

بلند اخترت عالم افروز باد . زمان و زمین از تو بیروز باد
در خلال این احوال حکم لازم الامتثال از مکمن عز و جلال صدور یافت که معماران طرح نگار
مربع آثار و مهندسان چرب دست شیرین کار و بنایان اقلیدس آثار اندرون حصار نزدیک شاه برج شهریاری
طرح قصری در نهایت نزاهت و صفا مانند جنت الماوی و در ارتفاع و اعتدال مقارن فلک اعلی بر لوح
مهارت کشیده در طالع خجسته که شائسته بناء عمارت باشد بنیاد نهند بنایان چابک دست حسب فرمان شهریار
کامران کامکار طرح آن قصر رفیع الشان منبع البنیان افکنده بنیاد آن سپهر نهاد که سبأ شداد وصف
کترین پایه اوست در بهترین ازمنه و اوقات نهادند حضرت سلیمانی از غایت اهتمام در انتمام آن قصر رفیع مقام
مدتی بذات اشرف ملتفت میگردد تا بیمن توجه سلطانی در اندک زمانی سقف رفیعش از ایوان کیوان
در گذشته بذروه لامکان رسید و لطافت و صفا غیرت افزای روضه رضوان گشته سده عرش اعلاش با سدره المنتهی
توامان گردید زبان روزگار در وصف آن قصر زر نگار بضمون این اشعار ترنم نمود -

این گستان است یا صحن ارم یا بوستان	وین شبستان است یا بیت الحرم یا آسمان
آسمان است این و لیکن آسمانی بر قرار	بوستان است این و لیکن بوستان بی خزان
چون سما ذات البروج و چون ذات العماد	چون چنان ذات السدور و چون حرم دارالامان
در شب تاری ز عکس شمسۀ ایوان او	ذرها را در هوا یک یک شمردن میتوان
آسمان مزدور کار اوست هر شب میرود	یک درست مغربی در آستین زین آستان
میکشد سر بر فلک زین منزلت و بین پایه را	یافت از خاک ره محمود شاه کاهران

بعد از اهتمام آن قصر عالی مقام خسرو سپهر احتشام دران قصر مشتری مقام از بام تا شام دوستکام
بشرب مدام و عیش و نشاط بر دوام قیام و اقدام نموده نهال آمال و طرب در چمن لهو و لعب می نشاند
و بزلال شادکامی و عشرت سرسبز و سیراب فرموده جرعه شادمانی بر عالم فانی می فشاند در خلال این احوال
منهیان بمسامع عز و جلال سلطان فریبون خصال رسانیدند که قاسم ترک که بخطاب خواص خانی مخاطب بود
و بعد ازان برید الممالک شد و قبصۀ قندهار با مضافات و متملقات باقطاع او مقرر سر از چنبر اطاعت و
انقیاد بیرون کشیده قدم در بادیه بغی و عناد نهاده دست بفته و فساد کناده است هر چند زودتر در اطفاء نازره
آن ستمگر باید کوشید تا ضرر این فتنه و فساد بسایر دیار و بلاد نرسد و بعد ازان تدارک و تلافی آن
آسان صورت نه بندد لاجرم سلطان عالم بمقتضای عاقبت اندیشی و جزم حزم قلع و قمع ماده فتنه و فساد
اصحاب کینه و عناد جزم فرموده دلاورخان حبشی را که بوفور حشمت و عدت ابهت و عظمت و کثرت
لشکر و وسعت مملکت از سایر امرا و سران سپاه ممتاز و مستثنی بود چپته رفع فتنه قاسم ترک نامزد
فرمود دلاورخان حسب فرمان قضا جریان با دلیران شجاعت آثار و سواران شائسته کارزار بصوب قندهار
حرکت نمود چون قاسم ترک از توجه سپاه آگاه گشت ساخته پیکار و آماده کارزار گردیده در مقام مقابله و مقاتله
دلاورخان در آمده چون تقارب فشتین و تلافی فریقین روی نمود از جانبین رسولان نیزه و تیر صفر دارو گیر
بگوش دلیران فولاد پوش دریا خروش رسانیدند و تیران معاربه مقاتله از طرفین بر افروخت که بهرام خون

آشام را دل بر کشتگان آن میدان بسوخت -

چو ترکان بدیدند آن دست برد
بسر دار ترکان همی مرگ بود

بآورد که بر نماند ایچ کرد
که بایست بستن بدشمن نمود

قاسم ترک چون طاقت مقاومت سپاه دلاور خان نداشت هزیمت را بهترین عزیمتی دانسته ابواب محاربه و مقاتله در بست و فرار برقرار اختیار نموده از قندهار بجانب بالکنده روان گشت دلاور خان دشمنان را تعاقب نموده میخواست که سنگ نغرقه و پریشانی در سلک جمعیت ایشان اندازد و بنای حیات و هستی آن جماعت را پست سازد ناگاه روزگار غدار منصوبه تازه آشکار ساخته قبلی از کنار بساط بر عرصه تاخته بعد از آنکه حریف باخته بود بیک بازی چرخ کبود حریف غالب را مغلوب نمود ملخص کلام آنکه قیل مستی هم از سپاه دلاور خان سر از کف قیل بان کشیده در میان لشکر دوید و اسپ دلاور خان با را کبش پست نمود و با خاک رهمگذار هموار ساخت قاسم برید بعد از اطلاع بر قضیه مذکور متوجه و مسرور گشته فی الفور عثمان یکران بر نافته بجانب اردوی دلاور خان شافت و بی کلفت محاربه و مضاربه اموال و اسباب و اقیال و افراس دلاور خان را بنصرف در آورد -

سعادت شود روز کین دستگیر نه بسیاری لشکر و تیغ و تیر

و عصابه عسیان بر ناصیه طغیان بسته پیشتر از پیشتر رأیت استکبار و کفران بر افراخت چون دران والا اکثر امرا و وزراء اطراف و اکناف ممالک و بلاد کردن از چنبر اطاعت و انقیاد بیرون کشیده در ولایات خویش رایات انا و لاغیری بر افراشته بودند لاجرم سلطان زمان در دفع طغیان و کفران قاسم برید متحیر گردید بغیر ازان چاره ندید که با او از در ملایمت و مسامحت در آمده او را بمنصب حکومت و مسند و کالت نوید داده بهمد و پیمان ایمن و مطمئن سازد -

بجای جهان جستن و کار زار نباشد به از آنتی هیچ کار

بنا برین سلطان روی زمین قولنامه مشتمل بر عهود و مواتیق جهت قاسم برید فرستاد و او بهوای حکومت و مملکت دکن و منصب میر جلگی مستظفر و امیدوار گشته متوجه پایه سریر ثریا آثار شهریار فلک اقتدار گردید و عثمان اختیار امور جمهور در قضیه اقتدار خویش در آورده از روی استیلا و استقلال یای بر مسند جاه و جلال نهاد چنانچه بر سلطان بجز نامی اطلاق نمیرفت و باین نیز اکتفا ننموده با امرا و وزرا طریق منازعت و مخالفت پیش گرفت و همت بران گماشت و در خاطر چنان داشت که کافه امرا و وزرا محکوم و مامور او باشند امرا حکومت قاسم برید را کردن نهاده در مخالفت و منازعت کنادند و با یکدیگر در دفع قاسم برید متفق گردیده مبنای عهود و مواتیق تشدید دادند و از اطراف ممالک لشکر ها جمع آورده رو بدار الملک بیدر نهادهد چون این خبر کافت اثر در شهر بیدر بقاسم برید رسید بعرض اشرف رسانیده با حضار سپاه نصرت پناه فرمان قضا جریان صادر گردانید و لشکر فراوان و سپاه بی پایان جمع ساخته رأیت سلطان

ممالک ستان را بمدافعه و محاربه ارباب طغیان برافراخت .

که شد آفتاب از جهان نا پدید	سپاهی زگردان فرا هم کشید
همی بارد از تیغ هندی روان	تو گفתי زمین شد سپهر روان
سرا سر بیابان چو مور و ملخ	بجو شید گفתי همه ریگ و شخ

در خلال این احوال از جانب جنیر شاهزاده فرخنده فال بیسمال اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک بحری که رستم زال را در میدان قتال و جدال از مردان شمردی -

برو بازوی شیر و همزور پیل	بکف تیغ برانش چون رود نیل
زبانش بگردار برنده تیغ	چو دریا دل و کف چو بارنده میغ

بالنکر بسیار و دلیران شیر شکار -

سپاه سبک حمله تیز چنگک	کشاده بکین جستن خصم چنگک
چو سیل دمان و چو شیر زبان	بکف تیغ و کرز و کمند و کمان

بعزیمت معاونت شهریار فلک اقتدار باردوی معلی ملحق گشته بسعادت دست بوس سلطان ممالک ستان مستعد گردید و بنوازش و الطاف نامتناهی پادشاهی مفتخر و مباهی شد بعد از آن موکب همایون بصوب او دیگر نهضت فرموده در موضع ذبونی تقارب فریقین و تقابل قشین روی نمود هرچند امراء مخالف رسل و رسائل درمیان انداخته از سلطان استدعا نمودند که قاسم برید را از حکومت ممالک دکن معزول فرماید تا ایشان سر بر خط فرمان قضا جریان نهاده دست از نزاع و جدال کوتاه نمایند چون سلطان را چندان اختیاری در امور سلطنت نمانده بود قبول اینمعنی نتوانست فرمود بالضروره امرا بمحاربه و مقاتله جسارت نموده دست تهور از آستین جلالت بیرون آورده برسپاه سلطان عاقبت محمود حمله نمودند -

ششاسنده رسم و راه دکن روایت کند از سپاه دکن

که چون امرای دکن بر سپاه صف شکن سلطان زمن تاختند و از جانبین دست به تیغ و سنان جان ستان برده خاک رزمگاه را از خون دلیران سپاه بسان لاله ستان ساختند و از کشته پشته پشته بر روی هم انداختند -

غربو کوس داده مرده را کوش	دماغ زندگان را برده از هوش
صفیر تیر و چاکا چاک شمشیر	دریده مغز پیل و زهره شیر
سنان بر سینها سر تیز کرده	جهان را روز رستا خیز کرده

قاسم برید که تهور جلادت امرا بدید بر خود بلرزیده از ستیز و آویز هیچ بهبودی نه دید لاجرم فرار بر فرار اختیار نموده رو بوادی گریز نهاد درین اثنا سلطان از هجوم چنگ آوران سپاه و تصادم اسپان و فیلان از هر کب کوه جدا گشته بدن نازکش با خاک رزمگاه آشنا شد امرا چون پادشاه

خود را بر خاک راه افتاده دیدند بغایت منفعل و خجل گشته از مراکب پیاده گردیدند و زمین خدمت بیوسیدند و شهریار جهان را بر باد پای سیهر جولان سوار ساخته بصوب مستقر سریر سلطنت روان گردانیدند و امرا هر کدام بجانب ولایت خویش توجه نمودند شاهزاده عالمیان اشرف-همايون سلطان احمد بحری نظام الملک نیز از سلطان جهان رضا یافته عنان بصوب ولایت جنیر تافت بعد از آنکه امرا متفرق گشته بولایت خویش شتافتند قاسم برید باز بملازمت سلطان رسیده از روی استقلال مهمات و مناسبت پیش پیش گرفت و در بعضی از تواریخ چنین مسطور است که این واقعه در اواخر ایام دولت سلطان روی نمود و بعد لزان بیگسال آن خسرو فریدون خصال بجوار رحمت ایزد متعال رحلت فرمود چنانچه بعد ازین سمت گذارش خواهد یافت و الله تعالی اعلم بحقیقت الحال و الیه العبد و المآل در خلال این احوال عرضه داشت ملک یوسف ترک که مجلس رفیع عادل خان خطاب یافته بود و دران زمان معامله رائچور و بیلکان و ترکل و بعضی قصبات تملق باو میداشت بمسامع عز و جلال شهریار فریدون خصال رسید که ملک دینار دستور همالک خواجه سرای حبشی قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون نهاده سالک مسالک بغی و عناد گردیده است -

به تسویل نفس و فریب هوا غرور بخود راه داد از خطا

بنده درگاه با تفاق مسند عالی ملک فخرالملک از فر اقبال شهریار سکندر آثار سزای آن کافر نعمت غدار بشمشیر صافه کردار در کنار او نهاده جزای کفران و طغیان بروزگار او رسانیدیم -
هر سربک که او نه نشیند بجای خویش از دست روزگار به بیند سزای خویش

در ینوقت باز ملک خوش قدم ترک عزیزالملک که قبل ازین صاحب حکومت بود با آن روشیاه گمراه همراه گشته چهره وفا و وفای را بنا خن جفا و نفاق خراشیده اند بمجرد استماع این کلمات موحش و اخبار نا ملایم ناثره غضب جهانسوز سلطانی التهاب و اشتعال یافته فرمان قضا جریان بنفاذ بیوست که عساکر نصرت مآثر خاقانی از امرا و ملوک ترک و خراسانی آماده پیکار و ساخته کارزار گشته چپته قلع و قمع دشمنان نابکار بر دربار شهریار اقتدار حاضر کردند حسب الحکم جهانمطاع آفتاب ارتقاع دلیران شین شکار و بهادران رستم آثار در زیر رایت ظفر شعار مجتمع گردیدند -

سیاهی ز کثرت فزون از حساب با آئین فروزنده تر ز آفتاب
همه غرق فولاد آهن کسل هز بران پیل افکن شیر دل

سلطان خلائی پناه چون از استماع سیاه رزمخواه آگاه گشت بریاد پیمای کیتی پیمان سوار گشته رایت نصرت آیت بر افراخت

پترا برآمد ز در گاه شاه بسر بر نهادند کردان کلاه
غریویدن کوس گردون شکاف زمین را در افکنند بیخش بناف

قاسم برید ممالک که صاحب حکومت مملکت بود با دیگر امراء و ارکان دولت سعادت کردار در ملازمت رکاب سعادت انتساب شهر یار نامدار روان گردیدند چون مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک فخر الملک از توجه موکب «مایون خیر یافتند و بهز بسا طبوس مستسمد گشته رایت مفاخرت و مباحث بذروه سماوات برافراختند شهریار سپهر احتشام کیوان غلام نظر اهتمام بر تربیت سپاه نصرت پناه انداخته میمنه جنود ظفر ورود را بفر وجود مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک فخر الملک بیاراست -

چو خسرو صف میمنه ساز کرد نهنک بالا را دهن باز کرد

و میسره را برستم زمان آسف دوران منصب عالی و منصب متعالی ملک قاسم برید ممالک و قدم خان و جهانگیر خان مزین ساخت -

صف میسره هم بیار است چست یکی کوه گفتی ز فولاد رست

و سلطان ممالک ستان با سلاح داران ترک و افغان و دلیران هند و خراسان و سایر بهادران سپاه در تلب گاه رایت نصرت پناه برافراخت جبهوش مقهور و طاقیان مغرور نیز در مقابل سپاه منصور بترتیب لشکر و نهیه الات فتنه و شر مشغول گشته سپاه کینه خواه را بعدت و استمداد تمام مرتب داشتند و رایت جلادت و جسارت برافراشتند بعد ازان دلیران هر دو گروه چون دو کوه آهن و فولاد به حرکت آمده بر یکدیگر تاختند و تیغ کین از نیام انتقام آخته سر سروران را از ابدان دور ساخته برخاک هلاک می انداختند -

ز هر سو چو تنگ اندر آمد سپاه	یکی ابر گفتی برآمد سپاه
که باران او بود شمشیر و تیر	جهان شد بگردار دریای قیر
پر از ناله کوس شد مغز میغ	پر از آب سیماب شد جان تیغ
چنان شد ز گرد سواران جهان	که خورشید گفتی شد اندر نهان
ز عکس سر تیغ و برق سنار	سر از راه میرفت و دست از عنان
ز زخم تبرزین و تیر خدنگ	همه موج خون خاست از دشت جنگ
بجنبید خسرو چو دریای نیل	سر دشمن افکنده در بای پیل

مسند عالی ملک فخر الملک از میمنه سپاه در تاخت و بسیاری از خیل مخالفان در غرقاب فنا و هلاک انداخت و مسند عالی ملک قاسم برید ممالک نیز از میسره سپاه نقد شجاعت را سکه جلادت زده چون شیر عربین دران دشت کین بسیاری از مخالفان بی دین را بر زمین انداخت باز بهادران اتراک و خراسانیان چالاک که در قلب جای داشتند رایت شجاعت برافراشتند و داد مردی و مردانگی داده بسی از مدبران بی باک را بر خاک ادبار و هلاک انداختند سلطان قلی خواص خان همدانی که بعد ازان بقطب الملکی مخاطب گشته باعلی مدارج عز و جلال انتقال نمود باحسن ترک سلطانی دران ممرکه بنوعی

اظهار شجاعت و جلالت فرمود که ناسخ آثار رستم و اسفندیار گردید ملک دینار دستور ممالک که سردار مخالفان غدار بود بر دست مجلس رفیع عادل خان که رستم دستان سام نریمان غاشیه دلبری او بر دوش جان کشیدندی گرفتار گردید باقی مخاذیل خوار و ذلیل گشته دست از ستیز و آویز باز داشته رو بوادی گریز نهادند و نیم جانی بهزار محنت و مشقت ازان ورطه جان شکار بکنار کشیدند.

یکی شان سر از پا ندانسته باز
بیابان گرفتند و راه دراز
نگو نساژ کرده درفش سپاه
برفتند لرزان به بیراه و راه

بعد از انهزام دشمنان شهریار جهان از مرکب کوه توان فلک جولان پیاده گشته سجدات شکر یزدان بتقدیم رسانید امرا و خوانین سر خدمت بر زمین نهاده زبان به تهنیت و مبارکباد فتح کشادند.

که بادا جهان از کران تا کران
بفرمان شاهنشاه کامران
زمان تا زمان از سپهر بلند
بفتح دگر باش فیروزمند
بلند اخترت عالم افروز باد
زمان و زمین از تو فیروز باد

مجلس رفیع عادل خان در مجمع ملوک و خوانین و امرا و اعیان سر بر زمین عبودیت نهاده زبان بو طائف دعا و ثنا کسوده عرض نمود.

که ای شاه دریا دل پاک دین
فرزنده تاج و تخت و تکین
جهان آفرین تا جهان آفرید
چو تو پادشاهی نیامد پدید
نوئی در جهان شاه بیدار بخت
ترا دید دولت سزاوار تخت

اگر چنانچه^۱ غلامی از غلامان شاه جهان از خبث طینت و دناوت طوبت بر کفران نعمت اقدام نموده باشد استدعای بنده درگاه آنست که از مراحم پادشاهانه جراند جرائم آن مجرم نادم را بزلال غفو و اغماض شسته رقم مرحمت و غفران بر صحیفه جسارت و طغیان اوکشند.

غلامت کنه کار و شرمنده است
اگر بخشی و ور کشی بنده است

سلطان سکندر نشان ملتسم عادل خان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده بر دستور مقهور ببخشود و حکم نمود که اموال او را از نقد و جنس آنچه عساکر نصرت مآثر برده باشند باز دهند.

شفیع کرامی مددگار بود
کنه غفو شد گرچه بسیار بود

بعد ازان سلطان جهان با عساکر نصرت مآثر بصوب گلبرگه و ساغر نهضت نموده مخالفان آن سر زمین را به تیغ کین تادیب فرمود رعایا و سکنه آن بلاد را از شر فتنه و بیداد فساد و عناد خلاص داد و حصار ساغر را بساکر نصرت مآثر محاصره نموده قهراً قهراً مسخر ساختند و از انجا بجانب دارالملک بیدر در حرکت آمده موکب همایون قرین فتح و نصرت بمستقر سریر سلطنت معاودت نمود

مشائخ و علما و فضلاء بمراسم استقبال موکب عز و جلال باستعجال شتافتند و بز بساط بوس مستمسد گردیده هر یک بقدر مرتبه خویش بمواطف و نوازش خسروانه اختصاص یافتند.

مهان جهان کار ساز آمدند پرستند از پیش باز آمدند
جهان سر بسر گشت آراسته همه راه پر تزل و پر خواسته

بالجمله چون سلطان ممالکستان در مستقر سریر ثریا مکان متمکن گشت پرتو عدل و احسان و برو امتناش بر روزگار رعایا و برابا و سکان بلاد و دیار کالمس فی وسط النهار تافه ظلم و ستمکاری و خرابی و ویرانی بعدل و انصاف و معموری و آبادانی تبدیل یافت.

ذکر طفیان بهادر گیلانی و توجه حضرت صاحب قرآنی بدفع او

درین سال بهادر گیلانی که بعد از کشور خان خواجه جهانی ولایت کوکن و دابول و کوه و سایر بنادر و سواحل دکن را بتصرف خویشتن در آورده بو و سپاه بسیار فراهم آورده چند پاره کنتی مشحون باسباب و اموال فراوان و اسبان نازی نژاد سبا جولان که از سلطان محمود گجراتی و سوداگران به بنادری که در تصرف او بود آمده بودند بتغلب و تسلط متصرف گشته تمام اموال و اسباب آن کنتیها را غارت نمود سلطان محمود فرمانی درین باب به بهادر گیلانی مرسول داشته طلب کنتیها و اموال و اسباب نمود بهادر در جواب سخنان نا ملایم گفته چیزی باز نفرستاد لاجرم سلطان محمود گجراتی رسولی با تحف و هدایای بسیار به یابه سریر ثریا آثار شهریار فلک اقتدار ارسال داشته مکتوبی در باب زیادتیی که از بهادر گیلانی واقع شده بود باین مضمون تلمی فرموده مصحوب رسول مرسول داشت " بعد از انحاء ادعیه صافیه و اهدای اتیه وافیه تصویر ضمیر خورشید تنویر آنکه مدتها است که فیما بین سلسله محبت و مودت سمت تاکید و تشنید دارد بلکه ابا عن جد نسبت محبت این دو خاندان عالیشان سلطنت نشان به میراث فرزندان رسیده درینوقت بهادر گیلانی چاکر کشور خان خواجه جهانی که بجای کشور خان نشسته و ابواب اطاعت و انقیاد بر روی خود بسته جمیع بنادر و بلاد و قلاع سواحل ممالک دکن از دابول و کوه و بربولی^۱ و چندین مندن و ستاره ویناله تا مرج و جام کنندی و غیر آن بتغلب تصرف نموده از غایت غرور علم بغی و طفیان برافراخته بست جهاز مشحون باسباب و اموال و جواهر و اقمشه و اسپان خاصه و سوداگران را بدست تغلب و تسلط تصرف نموده باین نیز اکتفا ننموده دو بست پاره جهاز و غراب مشحون بلشکر ستمگر ببندر ما هم آن بندر را با خاک برابر کرده چندین مصحف مجید را سوخته اکثر تجار آن دیار را بدریا انداخته دو نفر از امراء گجرات را که دران بندر بوده اند محبوس ساخته همراه برده اند چون منهبان این خیر بمسامع عز و جلال ما رسانیدند فرمانی درین باب باو تلمی فرموده مرسول داشتیم بجواب باغیانه مبادرت نمود چون از جمله بندگان آن درگاه بود کیفیت طفیان اورا بسمع همایون رسانیدن لازم نمود که بدفع آن طاغی مخذول مشغول گردند چه دفع او از لوازم مهمات دینی و دنیاویست اگر چنانچه

از اینجانب بدفع او مشغول نگردند رخصت دهند تا اینجانب او را کوشمال بسزا دهم چون سلطان سکندر نشان فریدن صفات مضمون مکتوب سلطان محمود کجرات استماع فرمود بر زبان الهام گذرانید که دفع آن سر دفتر ارباب بقی و طفیان بر ذمه همت والا نهمت بندگان ما واجب و لازم است خاطر ملکوت ناظر جمع فرمایند که بنوعی آن بد خصال را کوشمال داده خواهد شد که عبرت عالمیان گردد چون سلطان ممالک ستان موید بتائید ملک منان بود بخاطر دریا مقاطرش خطور فرمود که بموجب کربمه و ما کتا معذبین حتی نبیث رسول اولاد کوش هوش بهادر کیلانی را بدرر مواعظ و نصایح سلطانی گران بار سازد اگر بر حکم فرمان قضا جریان عمل ننموده در مخالفت اصرار نماید شعله از سرصر قهر جهانسوز در خرمن حیثاش انداخته خاکستر آن ستمگر را بیاد بی نیازی بر داده او را با اتباعش بیجلاد سیاست قاهره سپارند تا بآب تیغ صاعقه کردار دمار از روزگار آن نابکار برآورد لاجرم فرمانی بدین مضمون بهادر کیلانی بموجب فرموده حضرت خاقانی در قلم آمد ملک الشرق بهادر دام نائیده بعنایت پادشاهانه مخصوص گشته مقرر شناسد که یادگاری از جانب سلطان محمود کجراتی رسید و در کتابت چنین و چنین مندرج بود ازان ملک الشرق بسیار بدیع نمود می باید بمجرد رسیدن فرمان نغذ الله فی ربع المسکون تمام احوال و اخیال سلطان محمود کجراتی و عامه تجار بدرگاه عالم پناه فرستد و کتیبها را از راه دریا روانه نماید و مطلقاً پا از کیم خود فراتر نهد.

مکن چهره بخت خود را سیاه	چرا پایه خود نداری نگاه
منه پای ز اندازه خود برون	که اقی بجاه بلا سرنگون

و محبوسان را همراه فیلان و اسباب بنواب درگاه سپرده هیچ گونه تغلل و اهمال در میان نیارد و بعد ازین در فتنه و بلا بر خود نکشود قدم در راه طفیان و کفران نگذارد.

منت آنچه حقست دادم پیام تو دانی ذکر بعد ازین والسلام

چون به بهادر کیلانی فرمان قضا جریان سلطانی ترقیم یافته مرسل گشت حکم جهانطاع بنفاد پیوست که دبیران فصاحت شعار بلاغت آثار جواب مکتوب سلطان محمود کجراتی را عبارات درر نثار در قلم کهر بار آوردند حسب فرمان دبیران بلاغت نشان کتابتی در نهایت بلاغت در سلک عبارت کیدند ملخص کلام آنکه از قدیم ایام میانه این دودمان خلافت نشان بنای مصادقت و موافقت استحکام دارد و پیوسته نسبت اینچنین بوده که اعداء این دولت قاهره دشمنان آن دودمان عالیشان بوده اند و بر عکس و معجزین دوستان بنا برین فرمانی به بهادر کیلانی مرسل داشته شد اگر اطاعت نموده اموال و اخیال و اقمشه و کتیبها را بخدمت فرستاد از سرصر قهر جهانسوز امان یافت و الا بیک شراره خشم عالمسوز خرمن حیات او و اتباعش بیاد فنا بر خواهد داد چه لازم است که آنحضرت بچنین امور با لشکر منصور حرکت فرماید.

چه حاجت آنکه شاه از جای جنبد	که خیزد شور چون دریا بجنبد
تو با بخت جوان بر تخت بنشین	که مارا دست با او کین پیشین

ازان ابر عاصی چنان ریزم آب که نارد دگر دست با آفتاب
 چون جواب مکتوب سلطان محمود کجراتی مرقوم گردید رسول کجراتی را با تحف
 و هدایای بیشمار رخصت انصراف ارزانی داشتند اما بهادر چون خبر آمدن فرمان سلطانی شنید کس
 فرستاده رسولان را در راه باز داشته نگذاشت که پیش آیند و فرمان سلطانی ظاهر سازند رسولان
 کیفیت احوال خویش و طفیان بهادر کیلانی در پایه سریر سلطانی مروض داشتند چون سلطان
 صاحب قران بر مخالفت سریع و طامیان قبیح بهادر مطلع گردید فرمان قضا جریان بنفاد پیوست که از اقطاع
 و ارباع لشکریان ظفر شعار رو بدرگاه شهر یار سپهر اقتدار آورند حسب الحکم جهانمطاع آفتاب ارتفاع
 از هر بلاد و قلاع سپاه بیکران و لشکر فراوان رو بدرگاه پادشاه جهان آوردند -

سراف سپه رایت افراختند	روارو بعالم در انداختند
تو گفتمی جهان از کران تا کران	بجوش آمد از عزم صاحب قران
ز لشکر که عرضش بفرسنگ بود	بیابان به نخچیر بر تنگ بود

در اندک زمانی چندان سپاه بر درگاه خلائق بنام صاحب قرانی جمع گشت که از اندازه عد
 و احصا درگذشت بعد ازان سلطان سکندر توان بعون عنایت و تأیید بزادن بر مرکب هلال نعل فلک جولان
 سوار گشته با عساکر نصرت مآثر بصوب منگل نهضت فرمود -

سر هفته روزی پسندیده جست	کزو فال فیروزی آید درست
بفرمود تا کوس بنواختند	برفتن علما برافراختند
در آمد بزین شاه گیتی نورد	ز هامون بگردون برآورده کرد
همه روی صحرا شده نو بهار	ز رنگین علمهای گوهر نگار

بعد از قطع منازل و طی مراحل موکب عز و جلال بقصبه منگل بره نزول اجلال فرمود و آن
 قلعه بود که بهادر کیلانی بهزار محنت و جفا از سنگ خاره برج و باره آنرا باوج سما برافراشته بود
 و سوار و پیاده بسیار بمحافظت آن حصار استوار گماشته -

دزی بود با آسمان هم نورد	نبرده کسی نام او در نبرد
تو دانی که بر تارک مهر و میغ	نشاید زدن نیزه و تیر و تیغ

باوجود آنچنان حصار استوار بمجرد رسیدن لشکریان ظفر شعار شهریار نامدار دهشت
 بسیار و هراس بیقیاس بر مستحفظان آن مکان سپهر نشان استیلا یافته قلعه را گذاشته رو بفرار نهادند -

قلعه و قلعه نشین از مدد داور پاک آن مسخر شده بی زحمت و این گشته هلاک

و لشکریان بهرام انتقام آن قلعه را که در استحکام مانند فلک مینافام بود بی کافت و محنتی
 مسخر ساختند سلطان ممالک ستان آن قلعه را بمسند عالی فخر الملک اقطاع فرموده از انجا بجانب قلعه
 بجام کندی که بمقدم نائک متعلق بود نهضت فرموده بهادر کیلانی که درین حین بمحاصره این حصار

روئین آثار اشتغال داشت چون بر وصول سیاه نصرت پناه اطلاع یافت دست از محاصره کوتاه ساخته از بیم تیغ کین عساکر نصرت قرین احتراز لازم دانسته خود را بکوشه کشید مقدم نائک چون از مضیق محاصره خلاص یافت از سر قدم ساخته با اتباع و اشباع و خیل و حشم بدرگاه خلائق پناه شهریار عالم شتافته در سلک بندگان خاص سلطانی انتظام و اختصاص یافته بمواطف خسروانه و نوازش پادشاهانه سرافراز گشت دران حین ملک سلطان قلی همدانی که بمخاطب خواص خانی مخاطب بود منظور انظار فیض آثار سلطانی گردیده بمخاطب مستطاب قطب الملکی مخاطب و ممتاز شد و قصبه کونکیر و درکی و بعضی مواضع با قطع او مقرر و معین گشت و ابرخان داماد الغ خان جانی بیکی خود را سرسربوت میمنه فرموده بمخاطب حیدرخانۃ مخاطب ساخت و قصبه پاتری و سمت ناندیر و غیر آن با قطع او مقرر داشت و ملک محمد ابن الفغان را ابرخان خطاب داده رایت نصرت آیت بصوب مبارک آباد مرج برافراخت دران حین والی آن سر زمین بونه نام مشرکی بود که تخمیناً یک لک پیاده جرار و دوهزار سوار خونخوار داشت و در ملازمت رکاب ظفر انتساب نواب کامیاب سپهر رکاب از جانب شاهزاده فلک جناب اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک و ظریف الملک افغان و غیر او از امرای نامزد بودند و از جانب مجلس عالی ملک فتح الله عماد الملک و پسر بزرگش اعظم الخوانین فی الزمان دریاخان با دو هزار جوان و مجلس رفیع عادل خان با تمام لشکریان خویش و سایر امرای و وزرا حبیوش و اتراک و دکنبان ملازم موکب همایون سلطان زمان بودند اگرچه بعضی از اتراک و دکنبان بی باک با بهادر سفاک ضمناً متفق بودند اما دران وقت از بیم سلطان باظهار آن مبادرت نمی نمودند بالجمله لشکر ظفر اثر خسرو فریدون فر قلمه مرج را کالهاله علی القمر احاطه نمودند و همه روزه جنگهای مردانه میکردند تا پسر بنه نائک که حاکم مرج بود بقتل رسیده بنه نائک و تپمش از سطوت سیاه طغر پناه سلطان خائف و هراسان گشته از روی عجز و استغانه طالب امان گردیدند و قبول مال واجبی و اسپان عربی و فیلان قوی هیکل را وسیله نجات و ذریعه حیات ساختند پادشاه کیتی ستان رقم عفو و انعام بر جرائم ایشان کشیده بقول لائتریب علیکم الیوم آن قوم را مستظفر و امیدوار ساخت بنه با اتباعتش از حصار بیرون آمده بزم زمین بوس اعلی استعماذ یافته بنوازش و الطاف پادشاهانه ایمن و مطمئن گردیدند و جمیع خلائق مرج را از احسان بیکران سلطان زمان بخان و مان و جان امان و اطمینان حاصل گشته لشکریان بهادر گیلانی که دران قلمه بودند مخیر گردانیدند میان قبول مشاخره و ملازمت درگاه عرش اشتباه و رفتن نزد بهادر گمره ازان طائفه هر کدام قبول ملازمت درگاه نمودند بانام و الطاف شهریاری امتیاز تمام یافتند و هر کس اراده ملازمت بهادر داشت دست ازو باز داشته با اسب و اموال رخصت رفتنش دادند و الحق در هیچ قرن و زمان از سلاطین جهان اینچنین مرحمت و احسان نشان نداده اند که بعد از قدرت و تسلط بر اعدا دو هزار سوار دشمن را با اسب و آلات و ادوات حرب رخصت فرموده نزد مخالفان فرستاده باشند بهادر دستمگر بعد از استماع این خبر یریشان و ابرگشته از دابول بیرون آمده خود را بکوشه بیشه و جنگل کشید و خواهی نعمت الله یزدی را که ملک التجار آن دیار بود جهت قولنامه همایون عنایت مشحون بدرگاه

خلائق پناه سلطان جهان روانه نمود خواجه نعمت الله از بهادر وثیقه مشتمل بر عهود و موافق عدم مخالفت و طغیان صاحب قران گرفته بملازمت آستان خلافت نشان شتافته سعادت زمین بوس دریافت و بنوازش و عوطف خسرانه مخصوص گشت سلطان از مراحم بیکران و عنایت و احسان بی پایان که لازمه ذات قدسی صفاتش بود ملتزمات خواجه نعمت الله را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده و تمامی ممالکی که در تصرف بهادر بود برو مسلم داشته قلم غفو و اغماض بر جرائد جرائمش کشید بشرط آنکه اموال و اقبال سلطان کجرات را با اسباب تجار بدهد و همه سال مال واجبی بی تعلل و اهمال بغزانه عامره رساند و من بعد پیرامون ظلم و ستم و فتنه و فساد نگشته سالک طریق بغی و عناد نکرده قصه خواجه نعمت الله مقضی المرام رخصت انصراف یافته شهریار فریدون فر ظفر اثر عنان توجه بصوب حصار گلهر تافت بعد ازان بهادر گیلانی از تسویلات شیطانی خیال فاسد بدماغ راه داده دیو غرور و فتنه او را مفرور و مقنون ساخته از صراط مستقیم اطاعت و انقیاد دور انداخته دعوی که با خواجه نعمت الله نموده بود کان لم یکن انگاشت.

چو می بایست اورا سر نهادن	نبودش هیچ میل مال دادن
غرور و نخوتش از زور زر بود	صلاح خوشن را کور و کر بود
خیالش آنکه بعد از روزگی چند	به بیدر باز خواهد شد خداوند

لاجرم حصون و قلاع خود را بدلیران کار دیده و بهادران آزوده حسین و متین نموده تمام حشم و لشکر خود را بعطای وافر و انعام متکثر بنواخت و جنگل را حصار خویش ساخته دران مقام رحل اقامت انداخت چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر فیض کتر شهریار بحر و بر نافته برگریختن بهادر جفا پیشه بجنگل و بیشه اطلاع یافت دلاور خان حبشی و عین الملک ترک را با پنج هزار سوار نیزه گزار و صد هزار پیاده جرار مقرر فرمود که حصار گلهر را محاصره نموده در تسخیر آن تقصیر نمایند و هفت هزار سوار و پنجاه هزار پیاده همراه چند نفر از امراء نامدار جبهه قابض شدن مواضع و بلاد آن دیار فرستاد و بنفس اشرف اعلی با سایر امرا و وزرا و سپاه سر راه بهادر گرفته در حوالی آنجنگل که آن بد عمل مانند چغد و جمل بصد مکر و حیل خود را نهان ساخته بود مقام فرمود چون مدتی صاحب قران گیتی ستان دران مکان رحل اقامت انداخت اجل بهادر نزدیک رسیده جنگل برو زندان گشت و بر حکم اینما کنتم بدرککم الموت ولو کنتم فی بروج مشیده جنگل شاهین اجل کریان املش را گرفته ازان جنگل بیرون کشید و بمقتضای اذا جاء القضا عمی البصر دیده بصیرتش از دیدن صلاح کار خویش بی نور گردیده بفحوای اذا جاء القضا ضاق القضا ساحت بیشه و صحرا پیش جهان پیش تنگ تر از دیده مور گشت.

کسی را که روزی بدآمد به پیش بیچد سر از راه بهبود خویش

لاجرم بزم رزم پای ازان جنگل براهنمونی اجل بضای صحرا نهاد چون جوامیس خبر بیرون آمدن آن باغی خسیس بمسامع عز و جلال رسانیدند.

شهنشه مثل زد که نخبچیر خام
تدروی که بر وی سر آید زمان
ملخ چون پر سرخ را ساز داد
بیای خود آن به که آید بدام
بنخبچیر شاهینش آید گمان
بکنجشک خطی بخون باز داد

بالجمله سلطان جهان مسند عالی ملک فخر الملک را با پسر بزرگش رتن خان و ظریف الملک افغان که از امراء شاهزاده کاهران اشرف همايون سلطان احمد بحری نظام الملک بمدد شهریار جهان آمده بود با سه هزار سوار نیزه گزار شجاعت آثار جبهه دفع بهادر نا بر خوردار نامزد فرمود و امرا را تاکید بسیار نمود که اگر بر بهادر دست یابند عنان از قتل او بر تابند و اورا زنده بپایه سر بر خلافت مصیر رسانند اما چون پیمانۀ حیات آن نکوهیده صفات بنوعی مالا مال شده بود که بر حکم اذا جاء اجلهم لا یتاخرون ساعة و لا یتقدمون زمانی امانش نبود آن تاکيدات حفظ حیات او ننمود حسب فرمان قضا جریان امرا و لشکریان شجاعت نشان از ملازمت سلطان صوب آن سردقتر ارباب طغیان و کفران روان گردیده هردو لشکر پرخاشخدر در حوالی آن جنگل یکدیگر رسیدند و بیکبار تیغ کین شهاب آئین کشیده چون مهرهای نرد در صفحه نبرد بهم بر آمیختند و بیاد حمله گرد فنا از معرکه هیجا برانگیخته خاک هلاک بر فرق یکدیگر می بیختند و باآش تیغ صاعقه کردار خرمن حیات یکدیگر بسوختند اما چون شامت کفران و وخامت طغیان شامل حال بهادر نادان گشته روزگارش چون سرزلف دلبران آشفته و برکشته و کاروبارش از احوال درماندگان پریشان و بی سروسامان ترشده بود سفینه حیاش بگرداب فنا و ممان افتاد و آن همه تهور و بهادری مطلقا سودش نداد و در اثناء محاربه اورا بارتن خان که رستم زمان بود مقاتله روی نمود لحظه در میدان مبارزت با هم برآویختند و خاک معرکه را بخون و خوی یکدیگر آمیختند عاقبت دست قضا طغرای هنالک مهزوم من الاحزاب بر منشور شقاوت فرورزان کشیده سوی خاتمت و وخامت عاقبت فحواى سپهزم الجمع و بولون الدبر بر صفحه ادبار شان نکاشت و چون بمقتضای و ما ظلمهم و لکن کانوا انفسهم بظلمون ماده فتنه و فساد او بوده مضمون فذاقت وبال امراها و کان عاقبة امراها خسرا صورت حال او گشت اقبال سلطانی مدد فرموده رتن خان جلالت نشان پیش دستی نموده و بسنان جان ستان بهادر نادان را از خانه زین روده بر خاکدان زمین انداخت چنانچه جان شیرین بجان آفرین تسلیم نموده خاطر از اندیشه کفران و طغیان به یکبارگی پیرداخت.

ز بیزن فزون بود هامان بزور
هنر عیب کردد چو برگشت هور

رتن خان در زمان سرآن سرگردان را از بدن جدا ساخته تنش را بر خاک بوار و هلاک انداخت و جهان را از فتنه و فساد او خلاص داده در شادی و خرمی بر روی مردم آن دیار و بلاد کشاد.

سر کینه جو از تن بد نهاد
به خنجر بیرید و برگشت شاد

چون رتن خان که رستم زمان بود سرآن مردود را از بدن جدا نموده در زمان بدرگاه پادشاه جهان روان فرمود سلطان ممالک ستان از قتل بهادر کیلانی متاسف گشته اظهار پشیمانی بسیار نمود

چه بهادر گیلانی را در مردانگی و شجاعت نظیر و ثانی نبود و بحضار مجلس بهشت آئین فرمود که کاشکی او را زنده بدست آوردندی تا جرائم او را قلم غفو کشیدمی و ولایات او را بازداد بخشیدمی. چه مثل این دلبری حیف باشد که به تیغ کین کشته شود ولیکن -

گر از کوه یرسی بیای بی جواب
بداندیش مردم بیجز بد ندید
که شاخ خطا میوه ندهد صواب
بیفتاد و عاجز تر از خود ندید
همگنان زمین خدمت بوسیده گفتند -

هر کس که کشد ز خدمت سر
جز تیغ سزای او نباشد

بعد ازان بموجب فرمان عالیشان سرآن بیدادگر را بسوی دارالمک بیدر فرستاده قتح نامها باطراف جهان روان ساختند -

دبیران فاضل بکلک هنر
کشیدند در نامه قتح و ظفر

وقوع این واقعه در پنجم صفر سنه تسعمايه بود بعد ازانکه خاطر ملکوت ناظر شهریار خورشید مآثر از کار بهادر فراغت یافت با سپاه ظفر پناه عنان بکران بصوب قلعه پناه تافت و آن قلعه ایست بر قله کوهی واقع که بروجش در ارتفاع با فلک البروج برابری میجویند و شرفات ابوانش از فلک کیوان لاف برتری می زنند علو آن کوه آسمان شکوه بدرجه ایست که اگر فی العنل پسر نوح از بالای طوفان پناه بیالای آن چرخ والا بردی و دست اغتمام بدانم آن کوه سپهر شکوه زدی هرائینه جان ازان مهلکه جان ستان بردی و از زبان زمان فحوای ندای لاعاصم الیوم نشنیدی و از بالای طوفان آسیبی بدو نرسیدی باوجود این ارتفاع و علو که سطح محدثش با مقهر فلک قمر مماس بود قله اش ساحتی داشت در نهایت وسعت و فضای در غایت خوبی هوا و تراحت درون حصار مشحون به برکها و آب خوشگوار و اشجار و انهار بیشمار و کشت زار بسیار -

عجب گونه کوهی خدا آفرید
که مانند او کس بکیتی ندید
رهش تند و لفران ز تک تا فراز
چو زلف بتان بیج بیج و دراز
بران سر که از ابر بالا تر است
یکی دشت هموار پهناور است
ز یک فرسخ افزون بطول و بعرض
زمین ذکر بر فلک کرده فرص
بهرسو روان چشمه خوشگوار
درختان پر میوه و کشت زار
شکاری بیحد دران پهن دشت
شده بار جدی و حمل گاه کشت
امید سلاطین کیتی ستان
بکلی گسته ز تسخیر آن

چون ربابات فتح آیات سلطانی بر اطراف آن حصار سپهر تبار بر تو انداخته اشمه ما مچه علم آفتاب اشراق ظاهر آن دیار را نورانی ساخت و قبه یارگه باوج خورشید و ماه بر افراخت چشم اهل آن حصار از سلطوت سپاه ظفر شمار شهرباری در مقام انکسار و زاری درآمد طالب امان و قوتنامه عنایت

مشحون گشتند شهریار سپهر اقتدار بقولنامه همایون اهل حصار را مستظهر و امیدوار ساخته مقدم حصار مفاتیح دروب قامه را تسلیم بندگان درگاه فلک اشتباه نمودند سلطان ممالک ستان چپته تماشای فنا و آب و هوای آن قلمه آسمان سای بیلای آن کوه گردون شکوه بر آمده زبان بشکر و ثنای خالق ارض و سما کشود که چنین حصاری بی کلفت و تعبى مسخر بندگان درگاه شهریارى نمود.

چنین حصار که یاردکشاد جزملکی که پیش خدمت او بسته روزگار کمر

بالجمله سلطان گیتی ستان با اموال و اسباب فراوان و خزائن و دفائن بی پایان از بالای حصار بیابان آمده سپاه منصور را برفتن بیجاپور مامور ساخت و بنفس نفیس با خواص امرا و ندما بزم تماشای بندر مصطفی آباد دابول رایت نصرت آیت برافراخت و چون پرتو التفات بران ولایات انداخت رعایا و کافه برایای آنجا را بعواطف و الطاف پادشاهانه بناوخت و چند روزی بهمداد و فیروزی بتمشای سواحل دریا و بساتین و رباحین آن سر زمین پرداخته بعضی از ولایات بهادر گیلانی را بشاهزاده عالمیان اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک مفوض داشته بعضی به مجلس کریم و منصب عظیم مخدوم خواجه جهان تفویض رفت و ما بقى را بملک الیاس ترک افطاع فرموده مقرر داشتند که هر سال مبلغ ده لک تنکه بخزانه عامره رساند و بر خلاف بهادر گیلانی زندگانی نموده سالک مسالک بنی و عناد نگردد بعد ازان کام بخش و کارمران عمان سمند سپهر جولان بیجاپ دار الملک معطوف فرموده در قصبه مرج توقف نموده غنائمی که ازان دیار ودران کارزار در سرکار شهریار فلک اقتدار جمع شده بود بر عساکر نصرت شمار تقسیم فرمود.

جهان و هرچه درو شاه کامگار بهقر سدد دشمن ولطفش بدوستان بخشید

و با نبیل مقاصد و انجاح مطالب دشمنان دولت مقهور و سپاه ظفر پناه منصور و غالب رایت عزیمت بصوب مستقر سریر خلافت برافراخت و چون بر مسند جهانیان استقرار یافت امرای که دران مصلحت در ملازمت رکاب نصرت اتساب بودند مثل دریا خان ولد مسند عالی ملک فتح الله عماد الملک و دلاور خان حبشی و ظریف الملک افغان که از امراء شاهزاده کامران اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک بود بخلع فاخره و تشریفات متکاتره مفتخر و سرافراز کشته بولایت خویش رخصت انصراف یافتند و در اوائل سنه ثلاث و تسمائه از وفور عنایات بیغایات سلطانی پایه قدر ملک سلطان قلی قلب الملک همدانی ارتفاع و ارتقا یافته از اکفا و اقران ممتاز و مستثنی گردید و بر جمیع افطاع داران تلنگ مثل جهانگیرخان و سنجرخان و قوام الملک و الفغان و مقرب خان و غیر ایشان سروری و برتری یافت و مقام کرنکل و گلکنده با مضافات و متعلقات بر مقاضای قدیم او افزود درین ایام باز خیال فاسد در دماغ بعضی مفسدان مثل یوسف خورد ساله و رایخان قنوجی و محمد آدم و کبیر بفرشخان و غیر ایشان که تقرب حضرت سلطان یافته بودند راه یافته چپته انهدام بنیان حیات ترکان با یکدیگر بیعت نمودند و میرزا شمش الدین نعمت اللهی که از جمله مجلسیان مقرب شهنشاهی بود درین معنی باایشان همداستان شد.

اما قبل از آنکه خیال فاسد ایشان از قوت بفعل آید امراء ترک بر کینیت اتفاق آنجماعت اطلاع یافته بمقتضای علاج واقعه پیش از وقوع باید کرد. پیش دستی نمودند و جمعیت گروه بدربار شهربازی آمدند و بقرشخان نادان را با تمامی معاندان که در منازل خویش غافل بودند بدیوان طلب نموده بقتل آوردند و میرزا شمس‌الدین نعمت‌اللهی را نیز در راه بشامت اتفاق آن طائفه گمراه مقتول ساختند چون فتنه و آشوب بسیار در شهر و حصار افتاد شهریار عالی نژاد بر شاه برج برآمده ابواب دخول و خروج مسدود ساخت امراء ترک کس بطالب شاه محب‌الله فرستاده اورا بایوان سلطانی حاضر نمودند و در حضور آنحضرت بغلاظ و شداد قسم یاد کردند که این بندگان را نسبت بسططان جز بندگی و اطاعت خیالی در خاطر نیست و مطلقاً اندیشه طغیان و کفران در ضمیر نه.

سری که نیست برین آستان جبین فرسا حواشش نکند چرخ جز بسنگ جفا

چون جماعت مفسدان اندیشه طغیان در خاطر گذارنیده بودند و خیالی محالی بخود راه داده بنابران ایشان را بسزا و جزا رسانیدیم اما همان بنده درگاه پادشاه که بودیم هستیم.

سراسر سر و جان ما بندگان فدای سم اسپ صاحب قران

شاه محب‌الله بملازمت پادشاه دین پناه رفته حقیقت سخنان ایشان خاطر نشان صاحب قران جهان نمود و سلطان کیوان غلام هم از بام سلام وزرا را گرفته نازره آن فتنه و غوغا اطفا پذیرفت اما مولت و سطوت سلطانی از قلوب افاصلی و ادانی رخت بریست و هریک از امرا در ولایت خود از روی استقلال و استبداد بر سر بر فرمان دمی نشست و در اطاعت و فرمان برداری شهربازی بر روی خویش در بست درینولا منصب حکومت مملکت دکن بر مسند عالی ملک قطب الملک قرار گرفت و چون از زمان سابق باز سلطان سرافراز را در حق آن خدمتگار جانباز نظر شفقت و دلخوازی بسیار بود درینولا منصب اورا بر مناصب سائر امرا و وزرا افزوده اورا امیر الامراء تمام ممالک تلذک فرمود و همدربین زمان معامله بیجاپور و منگل بیله با مضافات و متعلقات از مقاضای ملک خدا داد خواجه جهان تغییر یافته بمجلس رفیع ملک یوسف ترک عادل خان مفوض گشت و پرکنه اوسه و قندهار چون روزگار سابق بجاکیر مسند عالی ملک قاسم برید ممالک قرار یافت چون پیوسته میانه مسند عالی ملک قاسم برید ممالک و امراء دیگر بساط منازعتی و مخالفتی مهمد بود درینولا که برید ممالک در قلعه اوسه بود امرا فرصت غنیمت دانسته بعرض سلطان رسانیدند که او پیوسته در مقام مخالفت این آستان جلالت آشیان می باشد و انتها ز فرصت می نماید صلاح دولت روز افزون درانست که قبل از آنکه ازو فسادى تولد نماید دفع اورا پیش نهاد همت والا نهمت فرمایند.

از امروز سکاری بفردا همان چه دانی که فردا چه گردد زمان

هر چند این معنی خلاف رضای شهربازی بود اما بجهت خاطر امرا ترک آن مصلحت نتوانست نمود چه دران وقت سلطان را چندان اختیاری در امور ملکى نبود بالضروره در اواخر

ذی‌حجه سنه ست و تسمائه باوزرای پای تخت و سلاح داران شجاعت نشان از دارالملک حرکت فرموده قلعه اوسه را محاصره نمود بعضی امرا که بحسب ظاهر با سلطان اظهار مواقت مینمودند و ضمناً با برید ممالک متفق بودند بزمن بوس سلطان مبادرت نمودند بعد از انقضای شهر محرم الحرام سلطان کیوان غلام با امراء موافق و متناقض بزم رزم سوار گشته از اطراف حصار اوسه را مرکزوار درمیان گرفته در اثناء محاربه و مقاتله امراء متناقض سلطان را گذاشته برید ممالک بیوستند لاجرم قنور تمام سپاه منصور راه یافته سلک جمیعت ایشان متفرق و پریشان شد ملک سلطان قلی قطب الملک راه تلنگ پیش گرفته مسند عالی عادل خان نیز عثمان بصوب ولایت خویش تافت چون مسند عالی ملک قاسم برید ممالک از پریشانی سپاه سلطانی خبر یافت فرصت غنیمت شمرده بملازمت سلطان شتافت و سعادت پای بوس استمداد یافته سعادت وار در ملازمت رکاب ظفر اتساب شهر یار کامگار متوجه دارالملک بیدر گشته بار دیگر بامر شهریار فریدون فر بر مسند حکومت دارالملک بیدر قرار گرفت بعد از انقضای یکسال باز امرا از حکومت برید ممالک پریشان حال گشته بر مثال گذشته استیصال او در جوئبار خاطر استقرار دادند و با یکدیگر اتفاق نموده با استمداد تمام رو بدارالملک بیدر نهادند جمعی از اعظم امرا که در انولا بستقر سریر سلطنت توجه نمودند مسند عالی عادل خان و ملک قطب الملک و دستور ممالک و غیر ذلک بودند چون خبر توجه امرا جهت استیصال برید ممالک بسامع غروجلان رسید مجلس مکرم خان جهان و ملک الیما صدر جهان و سید خطیب و سائر علما و فضلا را نزد ایشان فرستادند تا موجب آمدن و منشاء اتفاق نمودن ایشان معلوم نموده مهم بر مصالحه قرار دهند چون جماعت مذکوره حسب الحکم اعلی بمجلس امرا رسیدند و پیغام خسرو بهرام انتقام گذرانیده سخنان ایشان نیز شنیدند بعد از گفت و شنید مهم باین مقرر گردید که هر یک از امراء و ملوک بولایت خویش شتابند و برید ممالک نیز بطرف اوسه و قندهار که مقاضای او بود رفته هر سال یکبار جمیع امرا و وزرا بدرگاه شهریار فریدون خصال آمده باجر از فضیلت جهاد مشرکین بلاد بیجانگر مبادرت نمایند و در اعلاء اعلام اسلام و قلع و قمع ارباب شرک و ظلام سعی موفور بظهور رسانند همبرین قرار عهود و موافق بسیار درمیان آورده حسب التماس مسند عالی عادل خان بیست هزار اسپ ولایت بر جاکیر ملک قطب‌الملک افزودند بعد از آن امرا بیابوس سلطان سرفراز گشته خلعت و تشریف معتاد گرفته رخصت انصراف یافتند مسند عالی عادل خان به بیجاپور کنیره شتافته آن بلده را دار الامارت ساخت و ملک قطب الملک مدعی دز قصبه گلکنده رحل اقامت انداخت و در اواسط سنه ثمان و تسمائه شهریار فریدون نژاد بموجب قرار داد عزم جهاد مشرکین بی دین و داد تصمیم داده با امرای پای تخت و سلاح داران فیروز بخت از دارالملک بیدر نهضت فرموده -

به پیروز رای شه نیکبخت به تخت رونده برآمد ز تخت
سر تاج برزد بسقف سپهر برافراخت رایت برافروخت چهر

چون موکب اعلی از مستقر سریر سپهر اختلا حرکت نمود در ملازمت رکاب ظفر اتساب

شهریار گردون جناب از ترکان و غربیان جلالت شمار و دکئیان شجاعت دثار پنجهزار سوار و سی هزار پیاده شائسته کارزار بیش نبود چون مقام ارکی مضرب خیام لشکریان بهرام انتقام شد مسند عالی و منصب متعالی ملک قطب الملک با پاصد تازی سوار و سی سلسله فیل بیستون آثار و پنجهزار پیاده جرار بملازمت شهریار کامگار مشرف گشته سعادت پا یوس دریافت سلطان زمان او را بمواطف پادشاهانه سر افزا فرموده آن قصبه را با مضافات و متملقات بر سایر اقطاعات او افزود و چون سیاه منصور ازان مقام کوچ کرده در قصبه آنکور نزول اجلال فرمود مجلس رفیع عادل خان با پنجهزار سوار ترک و خراسانی و دکنی و شش هزار پیاده نیزه دار و پانزده زنجیر فیل عفريت ديدار باردوی معلی ملحق گردیده بزم بساطیوس اعلی معزز گشت و دستور ممالک نیز با سه هزار سوار و سه هزار پیاده شجاعت گستر و چهل زنجیر فیل قوی هیکل کوه منظر بموکب ظفر اثر پیوست چون ریایات اعلی ازان مقام در حرکت آمد حکم جهانمطاع نافذ گشت که مسند عالی عین الملک با لشکر خویش از راه کبهر و کولابور بیشتر بولایت بیجانگر درآمده ولایات مشرکین بی دین را بتازد و رعب و هراس در تلموب عبده اوانان اندازد عین الملک حسب الفرموده سلطان صاحب قران با پنجهزار سوار و پنجهزار پیاده نامدار و هشتاد زنجیر فیل بیستون آثار بولایت کفار خاکسار در آمده دست تسلط بنهب و تاراج کدوده سلطان جهان نیز متعاقب ازان مقام کوچ فرموده ظاهر قلعه رانچور از صولت و سطوت سیاه نصرت پناه خائف و هراسان گشته بقدم اطاعت و انقیاد پیش آمده قبول باج و خراج را وسیله امان از تاخت و تاراج نمودند -

غبار موکب منصورش از دور هراس آرد بخصم ار هست ففور

و مال قلعه مدکل را که از زمان سابق از گماشتگان درگاه سلطان اجاره نموده بودند و تاغایت بخزانه عامره نرسانیده با بعضی از پرگنات رانچور که بعنف از تصرف سیاه منصور بیرون آورده بودند تسلیم بندگان درگاه فلک اشتباه نمودند سلطان ممالک ستان آن پرگنات را بمجلس رفیع عادل خان عطا فرموده عین الملک و سائر امرا و اعیان سیاه را بخلع فاخره سرافراز ساخته رخصت اصراف ارزانی داشت بعد ازان بعون عنایت بیچون رایت همایون بصوب مستقر سریر سلطنت برافراشت چون امرا و ملوک حسب فرمان سلطان عنان بولایات خویش تافتند و سلطان جهان با سلاح داران و بعضی امراء پای تخت بمستقر سریر خلافت مآودت فرمود مسند عالی متعالی الغ اکرم ملک برید ممالک فرصت غنیمت دانسته با امراء که قبل ازان با او اتفاق نموده جمعیت سیاه نصرت پناه را متفرق و پیرشان ساخته بودند متوجه دارالملک بیدر گشتند و در نهم شهر ذی حجه بشهر درآمده حصار را محاصره نمودند بعد از چند روز مردم قلعه با برید ممالک متفق گشته دروب حصار را کشودند برید ممالک بدرون قلعه درآمده خان جهان را که دران زمان مسند حکومت باو مفوض بود بقتل آورده مره بعد اخری بر سریر حکومت و مسند وزارت دارالملک دکن بی از کتاب شماد و محن متمکن گشت چون خیر استقلال و استبداد برید ممالک بسع امرا و ملوک اطراف و اکناف

ممالک محروسه رسید باین معنی همدستان نگشته در انهدام قواعد حکومت و استیصال نهال شوکت او با یکدیگر مشورت نمودند و در اوائل سنه تسع و تسمائیه مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی دستورالامالک و غیر ایشان ملحق گشته بصوب دارالملک حرکت نمودند چون بحوالی دارالملک رسیدند سلطان جهان نیز طوعاً او کرهاً مجاربه ایشان تصمیم داده با لشکر ظفر اثر از شهر بیدر رابت برافراخت و دفع امراء مخالف را وجه همت ساخت بعد از تقارب و تلاقی قشین بین الفریقین حرب عظیم روی نمود.

علمها کشیدند لشکر کشان	پدید آمد از روز محشر نشان
سیاه از دو جانب شد آراسته	زمین آسمان وار بر خاسته
ز بسیاری خون دران پهن دشت	سراسر زمین سونش لعل گشت
بخون غرقه شد مرکبان را تعال	تو گفتی مگر در شفق شد هلال

عاقبت سیاه کینه خواه بر لشکر پادشاه چیره گشته حیدر خان سر نوبت دران مصلحت گشته شد ملک برید ممالک چون حال بران منوال دید فرار بر قرار گزیده خود را بمقاضای خویش رسانید چون مجلس رفیع عادل خان و مسند عالی ملک قطب الملک و سایر امرا بر فرار ملک برید که مقصود اصلی ازین مجاربه و منازعه او بود اطلاع یافتند بملازمت سلطان شتافته بخلعت خاص اختصاص یافتند و رخصت انصاف گرفته هر کدام مقضی المرام بولایت خویش توجه نمودند و در اواسط این سال در خاطر مجلس رفیع عادل خان خطور نمود که یکی از مخدرات تنق عصمت خود را با یکی از شاهزادهای عظام در سلک ازدواج انتظام دهد و نسبت ملازمت و خدمت قدیم را بقرابتی و پیوند قوی گرداند.

محبت به پیوند چون شد قوی شود تازه شاخ امید از نوی

لاجرم مکنون ضمیر خویش در عرضه داشت اندراج داده بپایه سریر ثریا نظیر فرستاد سلطان سلیمان مکان ملتسم عادل خان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده استدعاه او را باسعاف و انجام مقرون داشت و بجهته انتظام انجام مهمام میزبانی با امراء عظام و سلاحداران بهرام انتقام بجانب احسن آباد کلبرگه نهضت فرمود چون موکب همایون بمقام تاندور رسید مسند عالی و منصب متعالی الغ اکرم ملک قطب الملک باستمداد تمام بملازمت شهریار کیوان غلام مشرف گردید روز سوم مجلس رفیع عادل خان با مسند عالی ملک عین الملک بمعادت بساط بوس رسیدند و شهریار کامگار رایت ظفر شعار برافراخته با حسن آباد کلبرگه شتافت و بتبیه اسباب میزبانی پرداخته مجلس عیش و عشرت طرح انداخت مطربان خوش آواز و مغنیان نغمه پرداز صلاهی شادی و طرب بمعجم و عرب در داده صدای بهجت و سرور بگوش نزدیک و دور رسانیدند.

دران بزگه شادی آراستند جهان را بخواندند و می خواستند
 هواگشت از خود عود آنبوس زمین چون لب دلبران جای بوس

جهاندار سلطان گیتی ستان بنیروی دولت بیخت جوان
 زر و جامه و گوهر شاهوار ببخشید بیرون ز حد شمار

در اثنای میزبانی و جشن سلطانی ملک برید ممالک و ملک خدا داد خواجه جهان نیز در کبیر که بسامد بساط بوس سلطان فائز شدند چون میانه مجلس رفیع عادل خان و برید ممالک غائله خاطری بود درین ولادستور ممالک بجهت رنجشی که از مجلس رفیع داشت برید ممالک اتفاق نموده با سپاه خود باردوی برید ممالک و خواجه جهان بیوست مجلس رفیع عادل خان با مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی ملک عین الملک در دفع ملک برید ممالک و موافقتش بیعت کردند باز بتازگی در میان امرا ابواب مخالفت مفتوح گشت و نهال عداوت از آب و هوای نفاق نشو و نما درآمد اما سلطان جهان درین آوران بواسطه قرابت قریبه با مجلس رفیع عادل خان متفق بوده رعایت جانب او می نمود بالجمله میانه هر دو گروه مهم بمحاربه انجامیده بساط جشن و میزبانی در نور دیده گشت قریب دو سه ماه میانه هر دو سپاه نیران قتال و جدال التهاب و اشتعال داشت عاقبت ملک الیاس عین الملک بدست یکی از سلاح داران ملک برید بقتل رسید و آتش منازعه و محاربه بعد ازان منطقی گردید سلطان ممالک ستان بعد از قتل ملک عین الملک چپته ضبط ولایت او بجانب مرج و یناله نهضت فرموده ملک برید با پسر بزرگ خود جهانگیر خان و خواجه جهان با پسر خویش ملک التجار که قبل ازان به رتن خان اشتهار داشت و دستور ممالک ملک دینار بجانب دار الملک بیدر توجه نموده حصار بیدر را محصر ساختند چون سلطان جهان ولایت عین الملک را مضبوط نموده بجانب مستقر سریر سلطنت معاودت فرمود برید ممالک و وزرا از وصول موکب اعلی خبر یافته باستقبال موکب جاه و جلال شتافتند.

پزیرا شدندش همه سرکشان بشادی درم ریز و گوهر فشان
 مهان جهان کارساز آمدند پرستنده از پیش باز آمدند

مسند عالی ملک برید ممالک و باقی امرا بجز بساط بوس اعلی فائز گشته بعواطف خسروانه اختصاص یافتند و در خدمت بندگان حضرت بمستقر سریر سلطنت شتافتند سلطان صاحب قران ملک برید ممالک را بمجلس مکرم همایون نایب باربک مخاطب فرموده مرتبه اورا بر مجلس کریم خواجه جهان بر افزود و حکومت دار الملک را باز باو تفویض فرمود در سنه ست عشر و ستمائنه میانه مجلس رفیع عادل خان و دستور ممالک بسبب منازعه سابق مهم بمخاضمت انجامیده چون دستور ممالک طاقت مقاومت مجلس رفیع نداشت دست اعتصام بمرور الوقی حمایت و عنایت شاهزاده کامگار عالی تبار اشرف همایون سلطان احمد بحری نظام الملک زده از بیم بد خواه پناه بدرگاه فلک اشتباه آنحضرت که ملجبا و ماوای سلاطین عظام روزگار بود برد شاهزاده نامدار عالی تبار اعانت و امداد آن پریشان روزگار بر ذمت همت والا نهمت لازم و محتتم دانسته اورا بضایت بیغایت خویش مستظهر و امیدوار ساخت و بواسطه حمایت او رایب حمیت و شجاعت بر افراخته با سپاه آراسته و جوانان نو خاسته که هر یک ازیشان در میدان جنگ بلنک ژبان و در دریای هیجا نهنک دمان را بنظر تهو و دلبری در نیاوردندی

بجانب ولایت مجلس رفیع حرکت فرموده مجلس رفیع از حرکت نسیاه نصرت پناه آگاه گشت مقابله و مقاتله با آن گروه قیامت شکوه در حوصله طاعت خویش ندیده مصلحت دران دید که دست اعتصام بجبل المتین حمایت شهریار روی زمین زند و از بیم لشکر شهزاده کیخسرو فر پناه بدرگاه پادشاه بحر و بر برد -

بترس ارچه شیرى ز شیر افکنان	دلیری مکن با دلیر افکنان
بسر پنجه آهینت مناز	که آهنگراند آهن گداز
کوزن جوان گرچه باشد دلیر	عنان به که برتابد از نره شیر
مشو غره گر زور بازوت هست	که بسیار دست است بالای دست

بالجمله مجلس رفیع عادل خان از غایت حزم و عاقبت اندیشی در مقام مقابله شاهزاده اسفندیار آثار در نیامده عزم ملازمت شهریار فلک اقتدار تصمیم داده رو بدرگاه خلایق پناه نهاد منتهیان خیر توجهه عادل خان را بملازمت سلطان بسمع شاهزاده کاهران رسانیدند لاجرم حرمت سده سلطنت رعایت فرموده دست تعرض از ولایت او کوتاه نموده عرضه داشتی بیابه سر بر نریا مثال ارسال داشته مبنی بر آنکه مسند عالی و منصب متعالی ملک دینار جنبی دستور ممالک مقطع احسن آباد گلبرگه همچون پدران غلام قدیم آن آستان ملائک آشیانست بمجلس رفیع امر اعلی نفاذ یابد که در مقام مخاصمت غلامان سلطان نشود و باعث حدوث فتنه و فساد نگردد سلطان ملتسم شاهزاده دوران را که مقرون صلاح و سداد بود بسمع قبول و رضا اصفا نمود مجلس رفیع عادل خان را از منازعه و مخاصمه با دستور ممالک منع کلی فرموده مجلس عالی حسب الحکم اعلی عهد نمود که من بعد با دستور ممالک سالک طریق محبت و وداد بوده وادی عناد و فساد نه پیماید بعد از ان سلطان ممالک ستان فرمائی مشتمل بر عواطف و احسان با تشریفات فراوان جهة شاهزاده عالمیان ارسال داشته کیفیت منع مجلس عالی از تمهید بساط خصومت و نزاع با دستور ممالک و عهود و مواتیق مجلس رفیع علی ذالک مشروحاً دران فرمان سمت تبیان پذیرفت شاهزاده عالی مقام مضمی العرام بمستقر سر بر سلطنت معاودت فرمود و در آخر سنه اثنا عشر و تسعمایه از جانب مجلس رفیع عادل خان غبار ملالی بر آئینه خاطر ملکوت ناظر خورشید مآثر شهریاری نشست بنابراین فرمان قضا جریان بطلب مسند عالی ملک سلطان قلی قطب الملک بنفاد پیوست ملک قطب الملک چون بر مضمون فرمان عالیشان اطلاع یافت احرام ملازمت آن کعبه آمال بسته از روی استعجال بدرگاه فلک اشتباه شتافته سعادت زمین بوس دریافت حسب الحکم قضا جریان شهریار فریدون فر فرمان دیگر بطلب مسند عالی ملک عماد الملک بنفاد پیوست مبنی از آنکه درینولا عادل خان را دیو فتنه و طغیان از راه راست اطاعت و فرمان برداری بندگان درگاه فلک اشتباه شهریاری بیرون برده قدم در بادیه کفران و حرامخواری نهاده است -

باسباب شوکت چنان غره شد که خورشید در چشم او ذره شد

باید که بمجرد وصول فرمان سعادت نزول احرام بندگی درگاه دین پناه بسته بزودی شرف بساط بوس اعلی دریا بد امور سلطنت و مهم جمهور سیاه و رعیت را بر وفق رضاء خاطر اشرف اقدس سرانجام.

نماید ملکه عماد الملک فی الجمله مساعله و کوتاهی در مسازعت بملازمت درگاه شهنشاهی نموده شهر یار سپهر اقتدار ناچار باملک قطب الملک شجاعت آثار و سایر امراء نامدار از دار الملک رایت کشور کثاتی برافراخت چون موکب همایون ظاهر کلم را مضرب خیام نصرت فرجام ساخت ملک عماد الملک دران مقام بسادات بساط بوس فائز شد و مجلس رفیع عادل خان با امرا مراسلات نوشته بساط اعتذار مبسوط داشته امرا را بملازمت حامی خود ساخت مسند عالی ملک عماد الملک و سائر امرا شفیع مجلس رفیع گشته از جانب او بتمهید مقدمات اطاعت و انقیاد پرداختند و غبار ملالی که بر خاطر ملکوت ناظر نشسته بود بصقل شفاعت محو ساختند سلطان بمقتضای عفو عظیم و صفح قدیم تقصیرات مجلس رفیع را قلم تجاوز و اغماض سلیمانی در کتیده بساط محاربه و منازعه در نور دیده امرا و سران سپاه در ملازمت رکاب ظفر انتساب بدار الملک معاودت نمودند و چون حضرت سلیمانی بمستقر سریر جهانبانی رسیده بر مسند کامرانی استقرار یافت پرتو الثفات بر حال مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی ملک عماد الملک و سایر امرا و ملوک انداخته جمله را بخلع فاخره و تشریفات متکثره سرافراز ساخت و بجانب ولایات اطراف و اکناف رخصت اصراف ارزانی داشت بعد ازان مسند عالی ملک فتح الله عماد الملک در مقام ایلچپور و مجلس رفیع عادل خان در ظاهر حصار کویل کنده داعی حق را لیبک اجابت گفته بفرادیس چنان خرامیدند . سلطان کیتی ستان خطاب عادل خانی و ولایت مجلس رفیع ملک یوسف را به پسر بزرگش اسماعیل عادل خان تفویض فرموده ربع ممالک دکن را چنانچه بر ملک یوسف مسلم بود بر پسرش مقرر نمود و مهم ولایت ملک فتح الله عماد الملک تا قریب یکسال در اختلال بود چه ملک علاه الدین دریا خان که پسر بزرگش بود در قلعه رابگیر محبوبس بود در سنه ست و تسمانه بامداد پسر خداوند خان حاکم ماهور از حشم قلعه رابگیر گریخته خود را بقلعه کاولی رسانید و بجای پدر بر مسند حکومت اکثر ولایت برار نشست سلطان جهان حسب التماس اسماعیل عادل خان خطاب عماد الملکی را با ولایاتی که بملک فتح الله عماد الملک متعلق بود بملک علاه الدین تفویض فرمود و در همین سال مجلس کریم ملک خدا داد خواجه جهان در مقام سندلا پور که مقاضای او بود بجوار رحمت ایزدی آسود چون رتن خان پسر بزرگش پیش از پدر خویش بآن راه ناگزیر شتافته بود حضرت سلیمانی خطاب مستطاب خواجه جهانی بنوربخان پسر کوچکش مرحمت فرموده موضع پرنده را باضافات و منسوبات بمقاضای او مقرر نمود و سندلا پور که قبل ازان مقاضای خواجه جهان بود بکمال خان سرخیل اسماعیل خان تفویض فرمود و در سنه عشرین و تسمایه سلطان ممالک ستان حسب الصلاح مجلس رفیع عادل خان بجانب احسن آباد گلبرگه نهضت فرموده قلعه گلبرگه را قهرا قهرا مسخر ساخت و آتش نهب و غارت دران شهر و ولایت انداخته اکثر مساکن و عمارات آن ولایت از صدمه سپاه ظفر پناه بفاک راه برابر شد و ازین وقت در ملک دکن تاخت و تاراج ولایت اسلام و مسلمانان شیوع یافت دستور ممالک ازان مهالک فرار نموده پناه بمجلس مکرم برید ممالک برد مجلس مکرم مقدم اورا بشظمین تمام تلقی فرموده بامداد و ماموتش نوید داد کس بخدمت مسند عالی ملک قطب الملک فرستاده با آن مسند عالی رابطه اتحاد و وداد استحکام داد و در سنه

احدی و عشرين و تسعماية ملك بريد ممالک و مستند عالی ملک قطب الملک: دستور ممالک
 ملک دینار متوجه دار الملک شهریار فلک اقتدار گشته حصار سپهر آثار بیند و محاصره نمودند
 سادات و مشایخ و علما هر چند کوشش نمودند که آن ترغیب و تضاد را بصلح و اصلاح اصلاح دهند
 صورت بست و حمید خان حبشی پسر خوانده دستور ممالک که در دزون حصار بود دران ترغیب و غناید
 برحمت حق پیوست عاقبت عظمت الملک که از جانب مجلس رفیع عادل خان در ملازمت سلطان میبود
 بیرون آمده با مجلس مکرم ملک بريد ممالک ملاقات نمود و بزبان مواعظ و ناصح ابرار قتال و جدال
 را که اشتمال داشت منطقی ساخته ملتصات و مدعیات امرا را بانجاح و اسامف مقرون فرمود و هر
 ماه حیادی الاول سنه مذکوره میانه دستور ممالک و مجلس مکرم ملک بريد ممالک کافتی روی نموده
 مجلس مکرم از غایت غیظ و خشم از مقام مکتاه کوچ فرموده بجانب ولایت خوش روان گردید
 سلطان درین اوقات از سر تفصیرات دستور ممالک در گذشته او را بمواطف خسروانه برافراز ساخت
 و فرمائی در باب تلافی و تدارک خاطر دستور ممالک بمجلس رفیع عادل خان ارسال داشته دستور ممالک
 را بجاکر باش که گبیر که بود رخصت فرمود مجلس رفیع امتثال امر شهریار ملک خصال را انگیت قبول
 بر دیده نهاده با دستور ممالک بساط مصادف و انبساط منبسط ساخت در خلال این احوال رسولی از جانب
 عالیحضرت گردون رفت فریدون شوک جمشید حشمت ستاره سپاه سلیمان جاه حضرت شاه اسماعیل حسینی
 صفوی بهادر خان که بارث و استحقاق پادشاه ممالک خراسان و عراق بل سایر بلاد ایران و توران بود
 با تحف و هدایای بسیار از نفائس اقمشه و البسه و جواهر شاهوار و اسپان تازی تزداد باد رفتار بدرگه
 شهریار فریدون تبار اسفندیار آثار رسیده بمعادت تقبیل سده سلطنت مستعد گردید.

ز دینار و یاقوت و مشک و عیبر
 ز چینی سیخ و خطائی پرند
 ز دبا و زربفت و خز و حریر
 گذشته ز اندازه چون و چند

اما دران وقت چون شاه و سپاه بمذهب اهل سنت و جماعت عمل نمی نمودند و مذهب حضرت
 پادشاه جهان صاحب قرآن زمان شاه اسماعیل بهادر خان مذهب امام جعفر صادق بود علیه صلوات الله الخالق
 و تلج غاهی که مرسل داشته بودند نیز مبنی و مشعر از مذهب ائمه اثنا عشر بود سلطان محمود
 پرتو التفاتی بدان رسول و تحف نموده بزودی او را رخصت انصاف داد بعد ازین وقایع بخاطر عظمت
 الملک که بوکالت مجلس رفیع وزیر حکومت بود خطوط نمود که مجلس شریف بشیر خداوند
 خان یا اندازه خود و دائره اطاعت بیرون نهاده وادی طغیان می پیماید در دفع فتنه او اندیشه بضواب
 می باید نمود لاجرم این مضمون را بسع اشرف اقدس هماپون برسانید شهریار عالم مجلس مکرم ملک
 بريد ممالک را جسته تقدیم مشورت طلب فرموده مجلس بمکرم فرمان قضا جریان را تقدم اقیاد تلقی
 نموده از زوی سرعت بتقبیل سده ملتصه شتافت و بمواطف خسروانه اختصاص یافت سلطان در باب بشیر
 خداوند خان از رای سوابقهای مجلس مکرم بريد ممالک یاری طلبیده مجلس مکرم در دفع این سالک
 مسالک طغیان با امرا و اعیان همدستان گشته فرمان قضا جریان بانجماع سپاه نصرت پناه بنفاد پیوست.

چون عساکر نصرت مآثر بموجب امر شهر یاری در ظل رایت فتح آیت کامکاری حاضر گشتند در ماه شعبان سنه ثلاث و عشرین و تسمایه سلطان ممالک ستان بزم رزم بشیر خداوند خان که مقطع مقام ماهور بود با لشکر منصور نهضت فرمود -

با سپاه ظفر طلیمه آن کار سازش مهین دیار
بسعادت نهاد روی براه نصرش همعنان بعون اله

چون خبر توجه سلطان با سپاه بیکران بشمع بشیر خداوند خان رسید مقاومت با عساکر نصرت مآثر در حوصله طاقت خود ندیده چاره کار خویش منحصر دران دید که پیش مسند عالی ملک علاءالدین عمادالملک رفته ازو استمداد نماید و بعد ازان با سپاه نصرت پناه بمقابله و مقاتله درآید لاجرم پناه بملک علاءالدین برده ملک مذکور بر حکم امدادی که قبل ازان از خداوند خان نسبت باو وقوع یافته بود حمایت خداوند خان را بر ذمت همت خود لازم و متحتم شناخته سه چهار هزار سوار جلادت شمار بهمراهی او مقرر ساخت خداوند محمدیان بامداد آن لشکر مستظهر گشته رایت شجاعت بر افراخت و بمحاربت سپاه نصرت پناه مبادرت نموده از هر دو جانب نیران قتال و جدال اشتعال یافته و صیاد اجل صید جان دلیران شتافت -

گراینده شد هر دولشکر بخون علم برکشیدند چون بیستون
دم نای برخاست چون رستخیز سنان مرگ آسوده راگفت خیز
قضا با سر نیزه انباز شد نهنگ بلا را دهن باز شد

پسر بزرگ خداوند خان که غالب خان نام داشت دران معرکه جان ستان بر خاک هلاک افتاده لشکر خداوند خان بدان سبب رو بواهی فرار نهاد خداوند خان چون هلاک پسر استماع نموده باوجود آنکه مجروح شده بود و رو از معرکه بر نافته تیغ کین برکشیده عنان باز بیچید و بیک حمله صفوف سپاه نصرت پناه را برهم درید اما عاقبت بجهت کثرت جراحت و قلب قوت از مرگ در گردیده بدست سپاه ظفر شاعر گرفتار شد دلیران مریخ انتقام خداوند خان را خسته و بسته بملازمت سلطان ممالک ستان رسانیدند -

بجای که شیران برآرند چنگ چه یارای روبه که استد بچنگ

از قهرمان سیاست سلطان فرمان قتل خداوند خان صادر گشته آن سر دفتر ارباب طغیان را بجزای کفران رسانیدند بعد ازان موکب هایون سلطانی قرین سعادت و کامرانی عنان بصوب مستقر سریر سلطنت و جهانبانی مطوف ساخته مقام ماهور با مضافات و منسوباتش به پسر کوچک خداوند خان محمود خان مسلم داشت - نقله اخبار روایت فرموده اند که قبل از قتل بشیر خداوند خان فرمان قضا جریان باهرا و اعیان اطراف ممالک بنفاز پیوسته بود که جهت دفع مماندان با سپاه گران بدرگاه پادشاه گیتی ستان حاضر کردند امرا حسب الحکم جهان مطاع در مقام تهیه اسباب کارزار و اجتماع لشکر خونخوار درآمده بودند

اما بشرف بساط بوس اعلیٰ فائز نگشته که خاطر خطیر شهرداری از مهم آن سالک طریق حرامخوری فراغت یافت لیکن چون امرا احرام بندگی درگاه بسته بودند بملازمت رکاب نصرت اتساب شتافته سعادت زمین بوس دریافتند بیشتر از همه شاهزاده کامکار عالیقدر اشرف همایون سلطان احمد بحری با سپاه نصرت شعار و دلیران رستم آثار بملازمت شهیار فلک اقتدار رسیده بوظایف و الطاف پادشاهانه سرافراز گردید متعاقب آن نوریخان خواجه جهان از مکان پیرنده گشته بشرف بساطبوس امتیاز یافت باقی امرا و اعیان مانند مجلس رفیع عادلخان و مسند عالی ملک قطب الملک و مسند عالی عماد الملک و دستور ممالک و غیر ذالک من الامراء و الملوک چون خبر وصول موکب همایون شاهزاده دوران و خواجه جهان بملازمت سده سلطنت استماع نمودند از ولایات با سپاهی از حد و اندازه بیش راه دار الملک پیش گرفته بدرگاه فلک اشتباه رسیدند و بتقبیل بساط اعلیٰ فائز گردیدند سپاه یقیاس بیرون از درک و حواس بر در کریاس گردون اساس مجتمع گشته سر بر خط فرمان قضا جریان نهادند.

شد آراسته لشکر بیحساب که پوشید گردش رخ آفتاب
تو گفتی جهان سر بسر آهست و با کوه البرز در جوشن ست

سلطان ممالک ستان چون سپاهی چنان در ظل رایت فتح آیت مجتمع یافت احراز سعادت جهاد عبده اوتان و اصنام دامن همت والا نهمت آنحضرت گرفته به قلع و قمع ارباب شرک و ظلام اعلام ظفر اعلام از مستقر جاه و جلال سعادت و اقبال بر افراخت -

روان کرد لشکر شه نیکبخت چو ریک بیابان و برک درخت
بخشیش در آمد سپاهی که کوه کدازان شد از گرمی آن گروه

چون موکب همایون سلطانی بمقام دیوبنی رسید سپاه کینه خواه بر توجه حضرت سلیمان آگاه گردیده آماده کارزار و مستعد رزم و پیکار گشته بودند لاجرم بقدم جرات بمقابله و مقاتله عساکر نصرت مآثر مبادرت نمودند چون از هر دو طرف صف قتال و جدال آراست دست بتیر و تیغ بردند ناگاه چشم زخمی سپاه ظفر پناه رسیده پادشاه اسلام از قلبگاه که مقام آن دین پناه بود جدا افتاده از تراکم اسپان و تکبوی دلیران از هر کب خطاگشت و چون هر دو سپاه بهم آمیخته و گرد و غبار بسیار بر آنکسخته بودند موافق و مخالف با یکدیگر در آویخته دوست و دشمن از هم ممتاز نبودند و کسی از حال پادشاه آگاه نشد تا سر مبارک آن سرور با بدن اطهرش چند جا شکسته و مجروح گردید درین اثنا جمعی از خدمتگاران را نظر بران شهیار دین دار افتاد فی الحال خود را بان خسرو فریدون فر رسانیدند آنحضرت را از میان اسپان بیرون آورده در پالکی نشاندید بمنزل میرزا لطف الله بن شاه محب الله رسانیدند چون امرا و اعیان از چشم زخم سلطان واقف گردیدند دست از حرب باز کشید بملازمت رسیدند و سلطان جهان را نالان و بریشان دیند از دیدها فواره خون مانند جیحون روان گردانیدند بعد از آن بساط مناظره و محاربه را در نوردیده متوجه دار الملک گردیدند و چون بحوالی بیدر رسیدند هر یک از امرا و اعیان بر حکم ممتاز

بخلت خامن سلطان اختصاص یافته عنان بولایت خویش تاقتند مگر مجلس مکرم ملک برید ممالک دست از ملازمت رکاب غلبه آتساب باز نداشته در بندگی شهر یار فریدون فریدار الملک بیدر در آمده مرتبه دیگر باهر خسرو داد گستر حکومت دار الملک بیدر برو مقرر گشت و چون کوفت سلطان پمترتبه بود که قریب یکسال دستار بر فرق مبارک نمی توانست بست ملک برید ممالک باستقلال و استبداد تمام بر سریر جاه و جلال نشست امراء دار الملک بیدر که پیوسته از حکومت مجلس مکرم درهم و بر حذر می بودند از کوفت سلطان و استیلائی ملک برید ملاحظه نمودند که مبدا ذات اقدس سلطان را حادثه روی نماید و ملک برید دست تسلط و تغلب بر آورده خزائن و دفتان را با دار الملک و توابع و لواحق بقبضه اقتدار در آورد لاجرم در هر سری خیال سودای و در هر دلی اندیشه تمنای پدید آمده شب و روز در فکر این بودند که بیبانه ملک برید را از حصار دار الملک دور سازند درین اثنا شجاعت خان که یکی از اعیان امرا بود و سلسله قبیل خاصه سلطانی را که سلطان را بان فیلهای نامدار میل تمام بود گرفته رو بوادی فرار نهاد جمعی که از حکومت ملک برید متشکی بودند به بندگان سلطان عرض نمودند که بغیر از مجلس مکرم کسی قدرت بر تعاقب شجاعت خان ندارد و در نامزد فرمودن او دیگر فوائد مندرج است که از صلاح ملک و دولت خالی نیست سلطان جهان حسب الصلاح ایشان برید ممالک را از عقب شجاعت خان نامزد فرمود و ملک برید تعاقب شجاعت خان را مستعد گردیده سرعت از ماه و خورشید وام نموده تا بشجاعت خان رسیده او را بقتل رسانید و فیلان ساطنی را با سایر اسبان و اسباب و اموال شجاعت خانی بر گردانیده بصد عظمت و حشمت بتقبل سده سلطان مشرف گردید و هر مقدمه که امرا ترتیب داده بودند نتیجه اش از تقیض مطلوب و عکس مقصود ایشان روی نمود و روز بروز قدرت و اختیار ملک برید در مهمات سلطنت بیشتر از بیشتر میگردد تا تمام مهمات سلطنت و رفق و ففق امور جمهور سپاه و رعیت بقبضه اختیار و اقتدار خویش در آورد درین اثنا آن دارای اسکندر لواندای ارجمی الی ربک را لیبک اجابت گفته بصبو فرادیس جنان خرامید انا لله وانا الیه رجعون امرا و اعیان در تعزیت و مصیبت سلطان جهان و خدایگان زمین و زمان بجای آب خون ناب از فواره دیدگان روان ساخته از بغیر ناله و افغان غلغله در صوامع ملکوت و جوامع کرویاب انداختند و از هانف غیبی مضمون این اشعار بمسامع اهل روزگار میرسد -

دردا که مصر حشمت و دولت خراب شد وان نیل مکرمت که تو دیدی سراب شد
مانم سرای گشت سپهر چهارمین روح القدس بتعزیت آفتاب شد

آری طغرا نویس ازل بقای جاودانی بر جریده زندگانی هیچ آفریده علی الخصوص بر نامه اغمار بنی نوع انسانی رقم نه فرموده و نقاش صور موجودات نقش حیات بر صفحات ممکنات جز بقلم کل شی هالک الا وجه ثبت ننموده خیاط کارخانه قدم جامه هیچ موجودی بی طراز عدم ندوخته و فزاش سرا چه قدرت شمع قامتی بی تند باد آفتی نیفرخته -

انصاف در جبلت عالم نیامدات راحت نصیب گوهر آدم نیامده است

از مادر زمانه نزاده است هیچکس
 از ساغر زمانه که نوشید شربتی
 دزدیست چرخ نقب زن اندر سرای عمر
 در جامه کبود فلک بین و پس بدان
 کوهم ز دهر تا مزید غم نیامده است
 کان نوش جان گزای تر از سم نیامده است
 آری بهره ز قامت او خم نیامده است
 کین چرخ جز سراچه ماتم نیامده است

این حادنه عظمی و حدوث این واقعه کبری که هرآنکه ویرانی عالم و پریشانی بنی آدم را مستلزم بود در بیست و چهارم ذی حجه سنه اربع و عشرين و ستمائه روی نمود و مدت عمر آن شهریار عالی تبار فریدون خصال چهل و هفت سال بیست روز و ایام سلطنتش سی و هفت سال و دو ماه بود اگرچه در ایام دولت آن مغرور دودمان سلطنت در ممالک و مسالک دکن بسبب مخالفت و منازعت امر لشکر کتیبها و فتنه انگیزی و خون ریزی بسیار که موجب پریشانی عباد و ویرانی بلاد و دیار بود روی نمود اما تا آن خسرو ملوک صفات در قید حیات بود کافه امر او و وزرا و ملوک با وجود سلوک طریق عناد با یکدیگر نسبت به شهریار داد کمتر طوعا او کرها در مقام فرمان برداری بوده سر از چنبر اطاعت و انقیاد بیرون نمی بردند و اگر احيانا یکی از امر او را سودای فاسدی در خاطر خطور می نمود سایر امر او و ملوک با سلطان طریق اطاعت مسلوک داشته در دفع ارباب بغی و عناد با آن خسرو فریدون تژاد اتفای می نمودند و حرف نفاق را از صفحه انقیاد میزدودند نزد بعضی از مخبران آنان آن شهریار فریدون تبار است که در اواخر ایام سلطنت بالکلیه عنان اختیار از قبضه اقتدار سلطان بیرون رفته ملوک برید باستصواب امرای اطراف ممالک سلطان را در گوشه عزلت و انزوا نشانیده ولایت را با یکدیگر تقسیم نموده و سلطان مدتی بعد از آن نیز در قید حیات بود تا عاقبت زندان سرای فانی را گذاشته علم سلطنت عالم باقی برافراشت و الله تعالی اعلم بحقیقه الامور - بالجمله چون حضرت سلیمانی ازین خاکدان فانی متوجه سرای جادوانی گشت بیکبارگی هرج و مرج بولایت دکن راه یافته هر یک از امر او و اعیان در مکان و ماوای خویش صدای کوس انا و لاغیری در کنبه آبنوس انداخته بر سر بر فرمان دهی نشست و رسم فتنه و آشوب دران ولایت شائع گشت امر او و ملوک در اطاعت یکدیگر مانند ملوک طوائف مددود ساخته رایب استقلال و استبداد برافراخته -

چو شد تخت شاهی ز سلطان نهی
 برفت از جهان روزگار بهی
 بشد بر بدی دست مردم دراز
 به نیکی نبودی سخن جز برآز

لاجرم کفره فیهو بیجانگر دست تقلب و تسلط بدما و اموال مسلمانان دراز نموده هر سال یکنوبت ناخست بولایت می آوردند و ضرر بسیار از آن کفار خاکسار بمسلمانان این بلاد و دیار میرسید مجلس رفیع عادل خان که بعد از آن ببادل شاه مخاطب گشت و مسند عالی ملک قطب الملک که بر سر بر قطب شاهی نشست چون قرب جواری بولایت کفار داشتند ناچار با مشرکان آن دیار طریق ملایبت و مدارا مسلوک میداشتند لاجرم ضرر شر آن قوم ضلالت اثر بیشتر بدار السلطنة احمد نگر و سایر ولایات خسرو فریدون فر دین پرور میرسید تا در زمان دولت و آوان سلطنت خدایگان اعظم اکرم اشرف سلاطین بنی آدم واسطه نظام و انتظام عالم خاقان جمجمه سلیمان سیاه حضرت شاه حسین نظام شاه انار الله برهانه بضرر تیغ آبدار آتشبار صاعقه کردار

آن شهریار کامکار اسفندیار آثار شرار فتنه و ازار آن کفار خاکسار منطفی و مرتفع گشت چنانچه عنقریب تفصیل این اجنال درین اوراق سمت گذارش خواهد یافت انشاء الله وحده العزیز -

(- طبق سوم -)

ذکر طبقه سوم از سلاطین نامدار و خواقین عالمقدار ممالک دکن صانها الله عن الفتن که در دارالسلطنت احمد نگر حفظها الله عن الفتنه و الشر لوای جهانپایی بر افراخته مسند کشور ستانی و سریر کامرانی را از وجود اقدس خود رشک فلک اطلس ساخته اند و آن سلاطین سکندر آئین با حضرت سلطنت پناه ججه الموبد من عند الله ابو النصر برهان المله والدين نظام شاه ابن نظامشاه ابن نظام شاه متع الله المسلمين بطول بقائه هفت تن بر سریر سلطنت ممالک دکن متمکن گردیده اند -

ذکر احوال خجسته مال شهریار فریدون خصال خدایگان دارا فر ابو المظفر

سلطان احمد بجمری تغمده الله بغفرانه و اسکنه فی فرادیس جتانه -

از هنگام ولادت و عروج بر معارج سلطنت تا زمان رحلت -

نخستین کنم از ولادت شروع که چون کرد خورشید شاهی طلوع

ارباب دانش و واقفان کارخانه آفرینش از جلالت آلاء بی انتها و جزائل نعماء بیرون از حیز حصر و احصا که از فیض فضل نامتناهی الهی بتمادی ایام و لیالی علی التعاقب و التوالی بر عالم و عالمیان بتخصیص افراد و اشخاص نوع عالیشان معالی مکان انسان فائض و ریزانست نجابت و سعادت اولاد امجاد شمرده اند چه بقای نوع بتوالد و تناسل منوط و مربوط است و استدامت و استحکام ایام دولت و مبانی دودمان سلطنت و خلافت بوجود فرزندان عالمقدار و اولاد نامدار متعلق و مضبوط لهذا زمره برگزیده انبیا علیهم الصلوٰه و السلام که منشور منقبت شان بطفرای فحوای اولئک الذین هدی الله فبهیدیم اقدمه موشح و محلی است حصول آن عطیه ارجمند از حضرت بخشنده بی مانند تعالی و تقدس مسئلت فرموده اند چنانچه کریمه رب هب لی من لدنک ذریه طیبه انک سمیع الدعاء و آیه فاجعلنی من لدنک ولیاً برتبی و یرث من آل یعقوب - این معنی را ایضاح نموده لاجرم چون عنایت ازلی بر وفق حکم لم یزلی ببقاه ذکر و تمادی سلطنت و اقبال دودمان خلافت بنیان بادشاهان بهمنی ابا عن جد تا بهمن اسفندیار و از آنجا تا کیومرث تاجدار شاه و شهریار بوده اند تعلق پذیرفته بود کانه راسخ البنیان ارکان سلطنت پادشاه جهان سلطان محمد شاه بهمنی را بولادت شاهزاده کامکار کامران فریدون جم اقتدار الموبد من عند الله الاحد المظفر

سلطان احمد بحری از طرق انهدام و اختلال و آسیب فنا و زوال ایمن و یا نهدار گردانید اگرچه چهره کسایان صور اخبار را در ولادت آن شهریار عالی تبار اختلاف بسیار است و مولف این تالیف شریف در کتب خانه عاشره حضرت نظام شاهی رساله بخط شریف اعلی حضرت فردوس مکانی برهان نظام شاه ماضی دید که در آخر آن رقم فرموده که کاتبه شیخ برهان الدین ابن ملک احمد نظام الملک ابن ملک نائب المخاطب من الحضرت العلیه باشرف همایون نظام شاه اما آنچه در بعضی از کتب این فن که مشحون بذکر سلاطین ممالک دکن است بنظر راقم حروف رسیده و از صاحب خبرتان شنیده این روایت است که رقم زده کلک بیان میگردد - روایان اخبار فرخنده آثار آن شهریار عالی تبار چنین روایت فرموده اند که چون نوبت سلطنت و مسند خلافت شهریار جهان سلطان محمد شاه بهمنی آثار الله برهانه رسید بعضی از امرا که حسب الحکم اعلی باخذ باج و خراج و تاخت و تاراج ولایات عبده لات و منات مشغول بودند جمیله از بنات ملوک ان ملک اسیر نمودند که آفتاب جهانتاب حشش حلقه بندگی هلال درگوش روشن رویان حجرات سماوات کشیده بود و طره مشک بیز عنبر آمیزش منشور سواد شب دیجور درهم دریده -

خرامنده ماهی چو سرو بلند	سلسل دوگسو چو مشکین کند
روان را بشمشاد پیونده رنج	خرد را به مرجان گوبنده کنج
دهانش بتنگی دل مستمند	سر زلف در حلق جانها کند

کرشمه جمال با کمالش عروسان بهشت را جلوه گری آموخته و از تاب آفتاب عالمتاب جبین مبینش مهر گردون نشین مانند جرم ماه در محاق سوخته چشم مستش به نیزه غمزه هدف سینه را چو سینه هدف رخنه رخنه ساخته و لب جان بخشش بشکر تنک دل سنگ را چو تنک شکر در آب حسرت گذاخته -

جهان افروز دلبندی چه دل بند	بخرمن ها گل و خروار ها قند
خجل روئی ز رویش مشتری را	چنان کز رفتش کبک دری را
شب افروزی چو مهتاب جوانی	سبه چشمی چو آب زندگانی
خمار آلوده چشم نیم بازش	جهانی نیم کشت نیم نازش

امراء جم اقتدار چون آن مشکبوی لاله عذار را شائسته شهریار کامگار دیدند او را با سائر تحف و هدایا که لائق پیشکش بندگان حضرت اعلی بود پیابه سریر نریا آثار روان گردانیدند آن مخدرة تق عصمت و طهارت چون به تقییل سده سلطنت مستمسد گردید منظور نظر عنایت آثار شهریاری کشته از سائر خدمتگاران شهبستان سلطانی بمزید شفقت و مرحمت حضرت سلیمانی امتیاز تمام و اختصاص لاکلام یافت چه از جمیع اهل حرم محترم قطع نظر از حسن و جمال بوفور ادب و حیا و صدق و وفا و فهم و ذکا متفرد و مستثنی بود -

بهشتی بد آراسته پر نگار چو خورشید تابان بجرم نهار

روانش خرد بود و تن جان پاک تو گفتمی که بهره ندارد ز خاک

و چون اراده ازلی باین تعلق گرفته بود که خورشید منظر صدف گوهر خلافت و مطلع اختر سلطنت گردد بعد از تقرب سلطان کردون نوال از ترشح زلال جاه و جلال و فیضان سحاب نسیان اقبال نهال آمالش بمیوه بختاوری و نمره کامکاری برومند و گران بار گشت.

چنین گوید آن پیر دیرینه سال	ز تاریخ شاهان پیشینه حال
که در بزم خاص شه کام جوی	مهی بود گلچهره و مشک بوی
چو سرو که پیدا کند در چمن	ز کیسو بنفشه ز عارض سمن
جمالی چو در نیم روز آفتاب	کرشمه کنان نرکس نیم خواب
سر زلف بیجان چو مشک سیاه	و زو مشکبو گشته مشکوی شاه
بدان مهربان شه چنان مهربان	که جز یاد او نامدش بر زبان
بمهرش شبی شاه در برگرفت	ز خرمای شه نخل بن برگرفت
شد از ابر نسیان صدف بار دار	پدیدار شد لولوه شاهوار
چو نه مه بر آمد ز آستنی	بجنبش بر آمد رگ رستی

چون ایام فرخنده انجام حمل منقزی شد رخشنده آفتابی از افق سلطنت و کامکاری و مطلع خلافت و بختیاری طالع گشت که خورشید آسمان از رشک لمعان جبین مینش در حجاب کسوف تیره و تاری گردید و لعل بدخشان از غیرت غنچه خندانش در تقاب کان پنهان و متواری شد.

ز کان سلطنت لعلی سزای تاج شد پیدا	که لولو با همه لطف بنا گوشش بود لالا
قضا تا مهمل اطفال فلک را میدهد جنبش	بخوابانید. ازین ماهی درین کهواره مینا
قبای اطلس کردون بقدر قدرش ار بودی	بریدندی قماط او ازین نه شقه مینا

انوار سلطنت و جهانبانی و آثار حشمت و کثورتانی از مهر بیژوال مطلع جاه و جلال ناصبه همابونش کالشمش فی رابعه النهار آشکار و تابان بود و علامت علو همت و کمال شجاعت و استعداد سروری و جهانگیریش مانند نور از چهره خور درخشان و نمایان.

گرامی دری از دریای شاهی	چراغ روشن از نور الهی
مبارک طالعی فرخ سریری	بطلال تاجداری تخت گیری

چون منبیا خیر مسرت اثر ولادت آن مولود سعادت ورود بسم اقدس سلطان عاقبت محمود رسانیدند سلطان جهان از روی صدق نیت و صفای طویت سر نیاز بدرگاه بی نیازی بسجده نهاده شرائط شکرگزاری حضرت باری بتقدیم رسانید و دیده بیدار فرخنده آثار آن نور حدقه بختیاری منور گردانید

چو از مادر مهربان شد جدا	سبک ناخندش بر پادشاه
جهان بخش را لب پر از خنده شد	که خورشید اقبال تابنده شد

و از غایت پاکیزگی و صفا و نهایت درخشندگی و ضیا آن مولود عاقبت محمود را سوی شاه لقب نهاده سلطان احمد موسوم ساخت و دست دریا نوال به بذل اموال کشاده جیب و کنار بحر و کان را چون کف کریمان از درم و دینار پرداخت -

شاه از مهر فرزند فیروز بخت در گنج بکشاد و بر شد به تخت
 بشادی گرانید از اندوه و رنج بخوانندگان داد بسیار گنج

بعد از آن سلطان کام بیش کامران منجمان را طلب فرموده فرمان داد که در طالع مسعود آن مولود عاقبت محمود تدبرات دقیق و تااملات عمیق نموده احکام طالع و اوتاد آن نیکنام خجسته تژاد را با نظرات و قرانات و دلائل و شواهد و هیلاجات و عطیات و کدخدای علی سبیل التحقیق بر لوح ظهور وانها کنند -

بوقت ولادت بفرمود شاه که دانا کند سوی اختر نگاه
 شناسندگان برگرفتند ساز ز دور فلک برگرفتند راز

از اتفاقات حسنه که بخت و دولت عبارت ازانت صورت اوضاع فلکی در وقت ولادت خجسته اش چنان افتاده بود که اهل نجوم از ملاحظه آن بحصول غایات امانی و آمال و وسول به اعلی مدارج کمال استدلال نمودند -

در احکام هفت اختر آمد پدید که دنیا بدو داد خواهد کاید

اما هر چند از سده سلطنت و مستقر سریر دولت دور تر باشد هر آینه صلاح ملک و ملت اقرب و انسب خواهد بود چون منجمان احکام طالع شهزاده عالمیان را برض سلطان گیتی ستان رسانیدند از آن فرخی مرد اختر شناس خبر داد تا کرد خسرو سیاس

اگرچه سلطان سلیمان مکان از خجسته طالعی شهزاده دوران مینبج و مسرور گردید اما از مفارقت آن نوباوه بوستان سلطنت چون زلف مهوشان بر خوش بیچید آخر الامر صلاح دولت دران دید که شهزاده عالمیان را با مادر مهربانش بملک حسن همایون شاهی که در آخر بمجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب مخاطب شد سیارد تا آن وزیر صافی ضمیر شاهزاده بی نظیر را با والد اش بجاکگیر خوش که پرگنه رامگیر و ماهور بود و از سده سلطنت دور فرستاده تا دران ولایت نگاه دارد و در تربیت و اهتمام آن نور حذقه سلطنت دقیقه نا مرعی نگذارد بنا برین مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب را طلب فرموده درین باب با رای صوابش آن وزیر صافی تدبیر مشورت نمود از صفای عقیدت و خلوص طوبیت که مجلس اعلی را بود آنچه بخاطر ملکوت ناظر سلطان رسیده بود و در خاطر خطیر آن وزیر بی نظیر خطور نموده برض رسانید که اگر بندگان سلیمانی بنده را بشرف خدمت و تربیت این نوباوه بوستان جهانبانی سرافراز فرمایند تا بنده زینبند تاج و سریر را بجاکگیر خوش فرستاده در تربیت و غمخواری او بشرائط خدمتگاری و جان سپاری بسیار نماید هر آینه

شب و روز در بزم بود و شکار . جل و جان در اندیشه کار زار

تا در فنون شجاعت و مردانگی و رسوم فراسات و فرزانیگی بجای رسید که قصب السبق از ابنای روزگار و دلبران شیر شکار برد لاجرم بر معارج سلطنت و سروری و مدارج شجاعت و دلاوری در اندک زمانی ارتقا فرمود.

بسر پنجه زدی سر پنجه با شیر	ستونی را قلم کردی بشمشیر
به تیر از موی بکشادی گره را	به نیزه حلقه بر بودی زره را
چو برق ار نیزه را در سنگ راندی	ستان در سینه خارا نشاندی
چو شد عمرش دو کم از چارده سال	بر آمد مرغ دانش را بر و بال

القصه چون شاهزاده کامگار عالی تبار درازده مرحله از عمر شریف طی فرمود در فنون فضائل نفسانی و انواع کمالات انسانی سر آمد روزگار و انگشت نمای صفار و کبار گردید در خلال این احوال پادشاه بحر نوال فریدون خصال سلطان محمد شاه بهمنی ازین سرای پر ملال بجوار رحمت ایزد متعال انتقال فرمود بموجب وصیت آنحضرت سلطان کیتی ستان سلطان محمود ابن سلطان محمد بهمنی بطالع مسعود سریر سلطنت و افسر خلافت را زینت و زینت افزود چنانچه سابقاً رقم زده کلک بدائع آثار گردید و ملک حسن همایون شاهی را مشمول عواطف و الطاف پادشاهی ساخته پایه قدر و منزلتش را بر سائر امرا و وزرا بر افراخت بعدی که محمود امثال و اقران گشته رتق و فتق امور جمهور برای صائب و تدبیر ثاقب ملک نائب نفویض رفت.

گفتار در محاربه شاهزاده کامگار در سن صبی با سپاه کفار نجار

از ظرائف لطائفی که مضمون اشاره اعمالوا فکل تیسر لما خلق له علی قائلها افضل الصلوات و اکمل التحیات منظومست بران اینست که هر که از برای شغلی عظیم و امری جسیم مخلوق شده باشد آن مهم در نظر همت او سهل نماید و از دست مکتنت و اقتدار او آسانی بر آید و اگر چه عقول و اوامام دیگران آنرا مجال انکار و از قبیل ممتنعات شمارد.

چو یاری دهد لطف پروردگار	چه پیل قوی و چه گاو زار
چو بازوی دولت کشاید کند	سر شیر کردون در آید به بند

مصدق این مقال و ما صدق این قیل و قال آنکه چون سابقه عنایت ربانی آن برگزیده درگاه یزدانی را از برای جهان بانی و انتظام مهام کشورستانی خلعت ایجاد ارزانی داشته بود آثاری که دران امور ازان شاهزاده بظهور می پیوست و رای اندیشه و افکار اهل روزگار بود ازان جمله کارزار آن شاهزاده عالی تبار است که با کفار خاکسار و انوان و انصار اوربایی لعین نابکار روی نموده تفصیل این اجماع آست که دران آوان که شاهزاده کردون سریر در رامگیر و ماهور بعیش و سرور بسر می برد سلطان

مقرون صلاح و صواب خواهد بود سلطان جهان رای سواستمای مجلس اعلی را استحسن فرموده بصوابدید او عمل نموده تربیت آن تازه نهال چمن اقبال را بحسن اهتمام آن وزیر عالیمقام رجوع فرموده

به نائب سپرد آن دل و دیده را
جهانبجوی عقل پسندیده را
که این را تکه دار چون جان پاک
نباید که بروی وزد باد و خاک

و بعضی از نقله اخبار برانند که سلطان محمد شاه کنیزی از حرم محترم خویش بملک نائب بخشید و چون ملک نائب آن کنیز را بحرم خویش برد اثر حمل از او ظاهر گردید لاجرم بمرض سلطان رسانیده حسب الحکم بتمهد و کفالت آن جاریه مامور گردید و آن نور حدقه سلطنت در منزل ملک نائب از سرحد عدم رخت بسر منزل هستی کشیده بعد از آن اتابکی شاهزاده بملک نائب مقرر گشت و سلطنت دکن بر سلطان محمود شاه قرار گرفت در میان عوام آنحضرت به پسر ملک نائب مشهور شد و الله تعالی اعلم بحقائق الامور علی کل التقدرین - مجلس اعلی و منصب عملی را از حصول ابن موهب عظمی و وصول ابن عطیه کبری غنچه دولت در گلستان امید دهیدن و شکفتن پذیرفت و ابواب اقبال بروی آماش کشودن گرفت لاجرم جمعی از خدم و حشم در خدمت آن نور حدقه بنی آدم مقرر فرمود شاهزاده منصور را بجانب ماهور و رامکیر که بجاکیر او مقرر بود روان نمود و پیوسته در تمهد احوال آن تازه نهال جوئیبار جاه و جلال کمال سعی و اجتهاد مرعی میداشت و شهریار فریدون خصال نیز اکثر اوقات متفحص احوال شاهزاده بیهمال بوده خاطر ملکوت ناظر تربیت آن نوباوه بوستان اقبال میکاشت و همیشه از تقود و اقبسه و البسه و اسپان تازی نژاد و اسلحه و آنچه مناسب حال شاهزاده فرخ فال میدانست بجهت آنحضرت میفرستاد و چون شاهزاده دارا نژاد از مهد صبا پا بسن رشد و تمیز نهاد بعد از اشتغال باکتاب فضائل و کمال همیشه سخن از تبر و کمان گفتی و پیوسته بتبغ و سنان همداستان بودی از خط شمشیر جز حرف جهانگیری مطالعه نمودی و از نقش سیر جز صورت سر افزای مشاهده نفرمودی از ریاض حرکات و سکناش راحه سلطنت و جهانداری چون نکبت ربا حین از نسیم بهاری مید مید و از مجاری گفتار و کردارش نور سروری و کامکاری چون بارقه برق از ابر بهاری میدرخشید -

چو شد ناز پرورده آن شاخ سرو
خرامیده شد چون خرامان تدر
ز کهواره در مرکب آورد پای
شد از حیز مهد میدان گرای
کمان خواست از دایه و چوبه تیر
کمی کاغذش شد هدف گاه حریر
و زان پس نشاط سواری گرفت
بی شامی و شهر یاری گرفت
بیازی اگر تیرش آهنگ بود
حدیثش ز دیبیم و اورنگ بود

چون در دیوان نحن قسمنا به پرو آنچه عنایت نرفع درجات من نشاء منشور دولتش بطفرای جهان ارای و انبئاه الملک موشح گشته بود خاطر خطیرش برکوب باد پایان گیتی نورد و ممارست کمانداری و مباشرت رسوم و آئین نبرد میل تمام و رغبت لا کلام داشت چنانچه خلاصه اوقات شریف باین تکالیف مصروف میداشت -

محمود را با اوریای لعین که مقدم کفره بی دین ولایت تلتک و نواحی آن سر زمین بود نزاع روی نمود سلطان ممالک ستان با سپاه گران بزم جهاد و قلع و قمع اهل شرک و فساد بجهانب آن بلاد حرکت فرموده اهل بغی و عناد نیز بقدم مقابله پیش آمدند و مهم بمحاربه و مقاتله انجامیده بعد از ان کشت و کوشش بسیار چشم زخمی بلشکر نصرت شمار رسیده اهل اسلام از ارباب شرک و ظلام منهزم گردید چنانچه اکثر بنگاه بلکه بعضی از سراری و جواری اهل حرم محترم سلطان نیز بذل اسری گرفتار گشتند چون پرنو این خیر بر پیشگاه ضمیر نور کستن شاهزاده عالی کهر تافته بر جرأت و جسارت ارباب ضلالت اطلاع یافت جمعی کثیر از صغیر و کبیر در ملازمت آن شاهزاده گردون سربر بودند فراهم آورده فرمود که درینولا چشم زخمی بسیاه پادشاه جهان پناه راه یافته و کفار گمراه رو سپاه بقدم جسارت عساکر نصرت مآثر را تعاقب نموده اکثر بنگاه و جمعی از خدمه حرم پادشاه را بدست آورده اند در مذهب مروت و کیش قنوت بر همه کس که لاف مردی و اسلام میزنند واجب و لازم است که در انتقام ارباب شرک و ظلام نهایت سعی و اهتمام بجای آورد تا هر آینه موجب نیکبختی دین و عقبی گردد غیرت اسلام مقتضی آنست که درین باب ابواب اعانت و امداد مفتوح داشته بای شجاعت در میدان جلاوت نهیم و بضرب تیغ آبدار آفتاب و ییکان صاعقه آثار دمار از روزگار کفار خاکسار بر آوریم همگنان بطاعت فرمان شاهزاده عالمیان را انگشت قبول و اذعان بر دیدگان نهاده از سر اخلاص عرضه داشتند که تا جان در تن و رمق در بدن داریم در خدمتگاری و جان سپاری دقیقه تا مرعی نگذاریم -

چو کار اقتد بوقت جان سپاری ز ما کوشش ز اقبال تو یاری
زهی توفیق آن فرخنده چاکر که در بازو براه خدمتت سر

شهبزاده کامگار دلیران جلاوت شعار را با کرام و انعام بسیار مستظهر و امیدوار ساخته با سپاه ییشمار بزم رزم کفار رایت فتح آثار برافراخت و از عقب سپاه بد خواه سمند شاه فلک بارگاه سبق از جرم خورشید و ماه برده بیک تاختن خود را بدشمن رسانید -

سمندش در شتاب آمنگ پیشی فلک را هفت میدان داد پیشی
جهت شش طاق او بردوش کرده فلک نه حلقه زو در گوش کرده

فی الجمله شاهزاده اسفند یار عالی تبار با لشکر جرار در تنگ کوهساری سر راه بران مشرکان خاکسار گرفته بیک بار ستان جان شکار و تیغ صاعقه کردار آخته بران مشرکان بی نام و ننگ تاختند و کوه و سنگ را از خون آن بخت بر گشتگان لاله رنگ ساخته بنیاد حیات غبده اوانان را از بیخ و بن بر انداختند -

چو شهبزاده بر کرد مرکب ز جای بچستی شاهین و فر همای
بر افروخت آتش ز دریای آب توگفتی که دارد قیامت شتاب
نه زا نگونه بیکاری آمد پدید که کس در جهان دید یا کس شنید

سیاه کینه خواه کفر و ضلالت هر چند سعی نمودند که به پای مردی صبر و جلاّت حمله قیامت شتاب شاهزاده سپهر رکاب را تاب آرند هول آن واقعه صبر شکیب و ایشان را غارت نموده پای ثبات و قرار شان پائدار و استوار نماند لاجرم عنان از میدان دلبران بر تافته رو بوادی فرار و اضطراب نهادند غنائمی که از لشکر اسلام بدست ارباب ظلام افتاده بود گذاشته دست از اموال و اسباب خویش نیز باز داشتند و رایت هزیمت بر گماشته حیات را از جمله مفتنمات انگاشتند بالجمله شاهزاده نامدار بیک، حمله سیاه کفار را تار و مار ساخته آتش قهر در خرمن حیات شان انداخت و حرم شهر یار عالم را با دیگر غنائم که بدست اصحاب جهنم افتاده بود بدست آورد و با نیل مقصود معاودت فرموده حرم محترم سلطانی را با دیگر تحف و هدایا بدرگاه معلی ارسال داشت منبیهان خبر مسرت اثر فتح شاهزاده فریدون فر را بمسامع قدسی جوامع شهر یار داد گستر رسانیدند سلطان ممالک ستان از دلیری و شجاعتی که ازان نوباوه بوستان سلطنت و خلافت در حدائت سن روی نموده بود و چنان لشکر گران را باندک سپاهی درهم شکسته و ناموس خاندان بهمنی را که بسبب تهاون و مخالفت امر از دست رفته بود بدست آورده چمن سلطنت را بتازگی نصارت و خضارت بخشیده بهجت بی اندازه و مسرت تازه دست داد اما جمعی از ارباب حقد و حسد که پیوسته بواسطه نسبت خدمت ملک نایب با شاهزاده عالمیان طریقه معادات مسلوک میداشتند درینوقت فرصت یافته سخن منجمین که در باب شاهزاده کامیاب بعرض پادشاه روی زمین رسانیده بودند بیاد سلطان داده بعرض رسانیدند که شاهزاده عالمیان بسن رشد رسیده و علامات سخنان منجمان که به پادشاه جنت مکان عرض نموده بودند ظاهر گر دیده چه روز بروز از حرکات و سکنات آن شاهزاده فیروز روز علامات عجیب قریب بظهور میرسد -

هنوز از دهن بوی شیر آیدش	همی رای شمشیر و تیر آیدش
قضا گوش بر غلغل کوس اوست	فلک را سر آستان بوس اوست
هنوزش بلارک بخون تیز نیست	هنوز ابر دستش کهر ریز نیست
سپهیل است خواهد بر آمد باوج	محیط است خواهد در آمد بموج
رسد آنکه از صدمه تیغ و تیر	ولایت ستان گردد و قلعه گیر

قبل از وقوع امری که تدارکش از حیز امکان بیرون باشد دران باب فکری بصواب نمودن از لوازم حزم و احتیاط دولت روز افزون است - علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد -

ذکر فرستادن شاهزاده صف شکن بولایت جنیر و سایر محال کونان

دران ایام که سلطان سپهر احتشام از رهگذر شاهزاده عالمقام متفکر و متامل بود مجلس اعلی ملک نایب این معنی را بفراست دریافته بود در خلال این احوال رعایای ولایت جنیر و توابع از دست ظلم و ستم کفره فجره سنیر و سائر قلاع آن بقاع که در تصرف کفار خاکسار بود شکایت بدرگاه خلافت پناه پادشاه آورده دست تعظم و داد خواهی با ذیبال جاه و جلال شهنشاهی زدند مجلس اعلی ملک نایب

فرضت یافته قبل از آنکه سلطان دیوبند شاهزاده کامیاب کامران حکمی باعضا رساند بمعرض داشت که عیوضه ولایت جنیبر از ستم کفره آن سر زمین بجان آمده دست تظلم بحیل المتین مرحمت و عنایت سلطانی زده آید و شاهزاده کامگار موبد سلطان احمد نیز از یمن توجه و شفقت شهریاری بسین بڑشد و تمیز رسیده در فنون فضائل نفسانی و انواع کمالات انسانی از دلیری و مردانگی و فراست و غرزلانگی سر آمد زمان و بگانه دوران گذشته صلاح دولت روز افزون دران است که قلع و قمع مادم فتنه و فساد کفار فجار خاکسار آن بلاد بعهده اهتمام آن شاهزاده عالی مقام مقرر گردد تا بحسن تربیت و یمن معدلت آن نوباره بوستان سلطنت احوال سکنه و رعیت آن ملک که چون سرزلف مهبوشان آشفته و پیریشان گشته مانند رخساره و لاله دلبران شکفته و خندان گردد و بنیاد فتنه و فساد ارباب شرک و عناد از بیخ و بن برافند سلطان جهان را سخن صلاح آمیز ملک نائب پسندیده و مستحسن افتاده یصوابدید آن وزیر صافی تدبیر عمل فرمود و شاهزاده دوران را جهت دفع شر مشرکان ولایت جنیبر نامزد نمود تا در معموری و آبادانی آن سر زمین جنت آئین که رشک نبهت برین و غیرت افزای نگارخانه چین است و در لطافت آب و هوا و نظارت کوه و صحرا نعم البدل جنت الماوی و ثانی اثین فردوس اعلی -

خوش آینه شهری چو رخسار ناز	زمینش جلی بند روی نیاز
هوایش بساط افکن بیغمی	زمینش طراوت ده خرمنی

کمال سعی و اهتمام بتقدیم رسانیده بر جراحت سینه سکنه آن ملک و ولایت که از تیغ ستم ارباب ظلم و بیداد رسیده مرهم راحت عدالت و انصاف نهاده خاطر حزین مردم آن سر زمین را بر فراق و مدارا تسلی و تسکین بخشد -

بقومی که اقبال خواهد خدای دهد خسرو عادل نیک رای

بالجمله ملک نائب حسب الحکم جهان مطاع فرمان قضا جریان سلطانی بخدمت آن تازه نهال چمن کامرانی ارسال داشته خود نیز عرضه داشتی در قام آورد مشتمل بر آنکه بمجرد رسیدن فرمان جهان مطاع شاهزاده دین و دنیا را بی تعلل و تساهل متوجه ولایت جنیبر شدن لازم است چه اعدا فرصت یافته مزاج و هاج صاحب تخت و تاج را بر شاهزاده عالم متغیر و درهم ساخته اند و دغدغه ازان نوباه بوستان سلطنت در دل پادشاه جهان انداخته مبدا حکمی صدور باید که تلافی آن از حیز امکان بفری بیرون باشد چون فرمان سلطان گیتی ستان با عرضه داشت مجلس اعلی ملک نائب بنظر اشرف شاهزاده دوران رسید پرتو التفات و اهتمام بحال سیاه و بندگان درگاه انداخته لشکریان بهرام انتقام را بانعام فروان بنواخت و ساز سفر جنیبر ساخته رایت نصرت آیت بدان صوب برافراخت بعد از طی منازل و قطع مراحل ظاهر شهر جنیبر از اشمه ما هجده رایت فتح آیت شاهزاده کامگار کامران تابان و درخشان گردید رعایا و متوطنین آن سر زمین باستقبال موکب جاه و جلال شاهزاده ستوده خصال فرخ فال استعجاب لازم دانسته بهر طرف زمین بوس استفساد یافتند ساکنان آن بقعه جنت نشان را از پرتو التفات و احسان شاهزاده دوران حیات تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشته شاهزاده فرزدون خصال دران بلده جنت

مثال بر مستدعز و جلال از روی استقلال پای نهاده ابواب معدلت و مرحمت بر روی رعیت و سکنه و تبار آن دیار کشاد و رسوم بدعت لزوم ظلم و ستم و فتنه و فساد از بمن مقدم مکرم آن شاهزاده عالم قدم از میان بر کران نهاده حوشدلی دران بوم و بر بشجوی عموم یافت که گوئی رسم اندوه و غم از میان بنی آدم بر افتاد -

بران بوم میمون خرم سرشت	که بردی بخوبی گرو از بهشت
چنان آسمان عیش بخشنده شد	که شب از بی روز آبنده شد
فراغت بساط آن چنان گسترید	که اندیشه بی عیش جای ندید
چنان بر زمین شادمانی فشانند	که شادی در اجزای علوی نماند
چنان بهره‌ور شد جهان از طرب	که بیرون نیامد کدورت بشب

و تمام قلاع و جبال آن بلاد و بقاع از یرتو توجه آفتاب شمعش صورت تسخیر و سمت تعمیر یافت چنانچه در تفصیل این اجمال قلم مشکین رقم داد فصاحت خواهد داد القصه یمن عدالت و حسن عنایت آن وادرت مسند سلطنت امنیت و رفاهیت آن دیار و ولایت بمرنبه رسید که -

نکردی هیچ یار از آب فریاد	قبای گل نگشتی یاره از باد
کیوتر را عقاب آموختی پند	بجان کرک خوردی میش سوگند
بجز مطرب کسی رهزن نبود	برهنه کس بجز سوسن نبود

رعایا و متوطنین و سکنه و متمدین آن سر زمین از اهل دکن و خراسان و از هندو و مسلمان سر بر خط فرمان شاهزاده دوران نهاده کمر عبودیت و اطاعت بر میان جان بسته حلقه خدمتکاری درکوش و غاشبه جان سیاری بر دوش افکندند و از حسن سلوک آن قدوه سلاطین و ملوک در مهاد امن و امان ایمن و مطمئن و مرفه الحال و فارغ البال گشته در ظل حمایت بندگانش از سهوم ظلم و ستم دوران خلاص گردیدند و روزگار مضمون این گفتمار بمسامع قدسی جوامع شاهزاده کامگار میرسانید -

ای خوشت آئین جهان داشتن	ملک بدینگونه توان داشتن
بیخ نهالی که نو آیش دهی	میوه باغش نبود جز بیی

علی بالث دمی که یکی از متعلقان خواجه جهان محمود گاوران بود و در بنولا حکومت قلمه چاکه با مصافات و منسوبیات تعلق باو میداشت چون بر اطاعت و فرمان برداری مردم جنبر و آبادانی و معموری آن بقعه خیر اطلاع یافت از روی حقد و حسد که نتیجه اش بجز پشیمانی و ندامت نیست قدم از جاده موافقت و مصادقت کشیده با جمعی از معاندان شاهزاده دوران که در خدمت سلطان کیتی ستان می بودند در عداوت آن گل گزار سلطنت همداستان گشته پیوسته اکاذیب و مقتریات نسبت بان شاهزاده ملک صفات میداد و عراض غرض آمیز فتنه انگیز بدرگاه خلاق پناه میفرستاد و اعدا آنها ز فرصت نموده در خللا و ملا بمرض اشرف اعلی میرسانیدند -

که آن صاحب تاج و شمشیر و تخت
 قوی دولت و شیر و گردن کس است
 چنین فتنه را که شد دیر گیر
 گر این فتنه ماند چنین دیر باز
 شه از ماه او در نیارد بمیغ
 بر افراخته سر بنیروی بخت
 که در خشم سوزنده چون آتش است
 اگر خورد گیری بخوردی مگیر
 کند شغل شاهی بشه بر دراز
 سر تخت خواهد گرفتن به تیغ

تا مزاج و هاج صاحب تخت و تاج بران نو باوۀ بوستان شهر یاری و کل گلزار کامگاری متغیر
 سازند غافل ازین معنی که قبۀ بارگاہی را که فراش قدرت و رفعاۀ مکاناً علیا - باوج مهر و ماه بر افراخته
 باشد تند باد حوادث زمان و مکائد دشمنانش پست نتواند ساخت و آفتاب دولتی که از افق سعادت
 بقدرت خالق و خلقناکل شی بقدر - طلوع فرموده باشد کسوف و زوال اختلالی در اشعه فائض الانوارش
 نتواند انداخت بالجمله چون بدگوئی معاندان در حق شاهزاده دوران متواتر و متواتر گردید سلطان
 کیتی ستان نیز شوق دیدار بهجت آثار شاهزاده کامکار بسیار داشت فرمانی مشتمل بر عواطف یادشاهانه
 و نوازش بیکرانه خسروانه بطلب شاهزاده موبد منصور صدور یافت و چون شاهزادۀ دوران بر مضمون فرمان
 جهان مطاع اطلاع یافت با فوجی از دلبران شیر شکار و نهنگان لجه و غا و پیکار که روز رزم را
 هنگامه شور و بزم شمرددندی متوجه درگاه عرش اشتباه گشته بعد از طی منازل و مراحل بحوالی
 دارالملک بیدر رسید حسب فرمان قضا جریان جمیع امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت و سادات و
 مشائخ و علما و فضیای دین و ملت باستقبال موکب جاه و جلال شاهزاده منتری خصال استعجال نموده
 بسعادت دست بوس فائز گردیدند و چون بساحت ایوان سلطنت و خلافت رسیدند شاهزاده سلیمان نکیین
 جبین مسکت بر زمین عبودیت نهاده زبان اعجاز بیان بدعا و ثنای خدیو جهان و سلطان کشورستان
 بکشاد -

بلب خاک را عنبر آلود کرد
 فلک را لب از خنده پر نوش کرد
 ثنای جهان دار کیتی پناه
 زمین را بچهره زر اندود کرد
 جهان را ز در حلقه در گوش کرد
 چنان گفت کافروخت آن بارگاه

سلطان کیتی ستان شاهزاده دوران را پیش خوانده در برگرفت و جبین مبینش را بوسیده
 سخن در گرفت -

چو پرداخت شاهزاده ناهور
 جهاندارش از لطف در برگرفت
 شهنشه بسی آفرین خواندش
 ز بوسیدن خاک برداشت سر
 بیوسید روی و سخن در گرفت
 بجای سزاوار بشاندش

فی الجملة سلطان کیتی ستان از حسن صورت و سیرت و کمال فراست و دراست و ادب شاهزاده
 عالی نسب عجب مانده بغایت شکفته و شادمان شد و شاهزاده منظور انظار عنایات بیغایات پادشاهی گردیده

بیشتر از پیشتر محسود و محفود مماندان گشت و چون حسن سلوک شاهزاده با رعایای جنیر و رضای مردم آنحدود بعرض سلطان رسید مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص را که مرئی و لله شاهزاده بود در خلوت طلب داشته در باب شهزاده سپهر سریر با آن وزیر بی نظیر صافی ضمیر مشورت فرموده بعد از تقدیم مشورت چنان مقرر شد که آن تازه نهال چمن اقبال بواسطه دفع عین الکمال در ملازمت درگاه فلک مثال توفیق فرموده باز عنان بکران صبا جولان بصوب ولایت جنیر معطوف سازد روز دیگر چون شاهزاده فریدون فر بملازمت شهریار دادگستر رسید بمواطف خسروانه و خلعت خاص پادشاهانه اختصاص یافته بخطاب مستطاب نظام الملکی مخاطب گشت و حکم جهانه طاع آفتاب شعاع بنفاذ پیوست که اقطاع مشرکین آن سر زمین و اقطاع آنچه شاهزاده فلک سریر تسخیر نماید بجاگیر آنحضرت مقرر باشد لاجرم منشور حکومت و ایالت بلده جنیر و ولایت بنام نامی شاهزاده گرامی و مجلس اعلی ملک نائب شرف صدور یافته شاهزاده کیتی ستان عنان عزیمت بصوب ولایت جنیر تافت بعد از قطع مسافت ماهچه رایت فتح آیت شاهزاده اطراف ولایت جنیر را از اشعه انوار خویش منور ساخت سادات و موالی و اهالی جنیر و حوالی را از قدم رفاهیت لزوم شاهزاده دادگستر حیاتی تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشته بملازمت رکاب ظفر اتشایش مبادرت جسته سعادت زمین بوس استسعاد یافتند و زبان بدعا و ثناء شاهزاده مشتری لقا کشاده گفتند.

که ای ملک را از تو فرخنده فال
سپهر برین پایه تخت تست
بمهدت سر فتنه شد پائمال
جوان گیتی از دولت بخت تست

شاهزاده ارجمند بفر دولت روز افزون و بخت بلند در دارالسلطنه جنیر بر مسند کامرانی و سریر جهانبانی تکیه فرموده پرتو التفات و اهتمام بر حال مردم جنیر و سایر محال انداخته بضبط امور مملکت و نسق اسباب جمعیت و رفاهیت پرداخت و در دفع رسوم جور و اغتساف و نصب الویه عدالت و انصاف آنچه از چنان شهزاده دادگستر سزد بتقدیم رسانیده غبار محنتی که از بیداد اهل ستم و فساد بر خاطر سکنه آن دیار و بلاد نرفته بود بزلال معدلت شست و شو داده بنیاد وجود ارباب جور و عناد و اصحاب ظلم و بیداد را بیاد فنا بر داد.

دگر توجه شاهزاده صف شکن بتسخیر قلعه سنیر و سائر قلاع و بقاع ولایت کوکن

چون بمقتضای فحوای بشارت مودای کلام معجز نظام ربانی و مضمون حقیقت مشحون تنزیل واجب التبجیل آسمانی حیث قال جل کبیر تعالی ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفاً کانهم بنیان مرموض از مبادی حال پیوسته همت والا نهمت آن شمع شهبستان سلطنت و سرو بوستان خلافت باعلاء اعلام اسلام و تقویت و ترویج دین و شریعت حضرت خیر الانام علیه الصلوة والسلام واحراز فضیلت غزای جهاد و دفع فتنه و فساد مشرکین بی دین و داد مصروف و بدین شغل مشغوف می بود و واکنز قلاع و بقاع ولایت کوکن و جبال ملک دکن در تصرف مشرکان و عبده اسنام و اوزنان بوده آزار

بسیار از کفار فجار بسکته و تجار آن دیار میرسید و چون ضبط و ربط و معموری آن بلاد و بقاع
بشخیر حصون و قلاع و تنبیه و تادیب اهل بغی و عناد منطوط و مربوط بود لاجرم برحکم -

باب تیغ توان شست لوح کیتی را ز نقش فتنه و خبث و جود اهل فساد

قلع و قمع اصحاب کفر و عناد را پیش نهاد همت والا نهمت فرموده پرتو التفات بر اجماع
سیاه نصرت پناه انداخته نهال آمال دلبران میدان قتال و جدال را از رشحات زلال انعام و افضل شاداب
ساخت و در اندک فرصتی لشکر بسیار و حشم بیشمار از پیاده و سوار در ظل رایت نصرت شعار جمع
گشت چنانچه حصر و شمار آن بر محاسب وهم و عارض اندیشه دشوار گردید چون سیاه بقیاس بر در
کرمیاس گردون اساس مجتمع گشت حکم جهانمطاع بنفاد پیوست که عساکر نصرت مآثر اول قلمه ستیر را
محاصره نموده بقوت بازوی شجاعت و جلالت مسخر و مفتوح سازند و آن حصنی ست در حوالی قصبه
جنیر بر قله کوهی واقع که از غایت ارتفاع ابوانش بفلک کیوان رسیده و عقاب بلند پرواز از رسیدن
بفراز آن طمع بریده ارکان راسخه البنیانش را از غایت متانت و استحکام چون سپهر مینا فام گردانهدام
بر چهره خیال ننشسته و درش چون کیسه بخیلان پیوسته بر طالبان و سائلان بسته در هیچ روزگار
کمند اقتدار خسروان رفیع مقدار کنگره فتح آن حصار سپهر آثار را ندیده و تیر تدبیر هیچ قلمه کشای
کشور گیر بهوای تسخیر آن توام فلک اثیر نرسیده -

کسی ندیده فرازش مگر بچشم ضمیر
کسی نرفته نشیبش مگر بیای گمان
ملوک را ز رسیدن بان گسسته امید
عقاب گاه عروجش فکندمه بال توان

حکم قدر مثال شاهزاده بحر و بر شرف صدور یافت -

که یکبارگی لشکر نامدار
ببازوی قوت خراش کنند
در آیند، بیرامن آن حصار
ز سیلاب خون غرق آتش کنند

عساکر نصرت مآثر روی شجاعت به تسخیر آن حصار گردون شعار آورده پای جلادت در میدان
مبارزت نهادند و بازوی دلاوری و تهور کشاده با زهره شیر و خشم پلنگ و قوت ببر وصولت نهنگ آهنک جنگ آن
کوه و سنگ ساز دادند و آتش محاربه و مقاتله را ملتهب و مشتعل ساخته ضرب پیکان دلدوز جهانسوز
شعله هلاک و فنا بر بنیاد حیات کفره آنحصار انداختند از حدت و حرارت مجاهدان دین مبین نیران قتال
و جدال باشتعال در آمده شور معرکه بنوعی برافراخت که تیغ بیداد مریخ در پنجم حصار نیلی چون آهن
در کوره حداد سوخت از ستیز و آویز آن دلبران خونریز فلک را گمان روز رستاخیز شده پای دورانش
پائدار نماند و چهره خورشید در گرد و غبار معرکه رزم و پیکار محجوب و ناپدید گردیده باد از حمله دلاوران
گرد ادبار بروی روزگار افشاند کوزه آن نهیب آنکه مگر روز محشر است بیم آن بود که بیاد بنسفا ربی نسفا
بر رود و بسیط زمین صفت قاعاً صغصفاً لا تری فیها عوجاً ولا امثا گیرد -

ز بس کوشش و جوشش آن سیاه
بلرزید مهر و نهان گشت ماه

چون شاهزاده کامگار موید بتائید آفریدگار لیل و نهار بود و از دیوان نحن قسمنا منشور سلطنت ممالک دکن بنام نامی آن شهریار زمن موشع گشته پیوسته فتح و نصرت اقبال آسا ملازم رکاب همابوش می‌بودند هر چند کفار حصار سنیر سپهر مکاوحت و ممانت بر روی کشیده بقوت جلادت و شجاعت مقاومت تیر تقدیر را بسیر تدبیر رفع نتوانستند کرد و چهره مقصود در آئینه خیال تصور نتوانستند بست لاجرم بغیر از عجز و استغفار و استغاثه و اعتذار چاره نبود ناچار بیکباره طالب امان گشته والی حصار با اخوان و انصار تیغ و کفن در گردن افکنده با مفتاح دروب قلعه بملازمت درگاه عرش اشتباه شتافته سعادت زمین بوس در یافتند و جبین مذلت و افتقار بر خاک و انکسار و اعتذار مالیده از روی عجز و اضطراب نالیدند بحر موج مرحمت بیکران شاهزاده سلیمان سربر فریدون نژاد بتلاطم درآمد بران بخت برگشتگان رحم فرموده از سطوت سپاه ظفر پناه امان داده عساکر نصرت شمار نجوم آسا بران حصار فلک اقتدار برآمده زبان بکلمه طیبه تکبیر و تهلیل جاری ساختند و معابد مشرکان و عبده اوتان را با مساکن و منازل ایشان از بیخ و بنیاد برانداختند و بجای آن مساجد و معابد و منابر برافروختند غنایم بسیار از جواهر آبدار و لآلی شاهوار و نفود و اقمشه و اتمه بیشمار و غلامان سرو قد لاله عذار و کنیزان زهره جبین شکر لب شیرین گفتار ازان حصار بدست سپاه نصرت شمار افتاده بنظر کیمیا اثر شاهزاده بحر و بر درآوردند ازان جمله آنچه لائق سرکار خاصه شریفه بود و کلاه دیوان بخزانه عامره رسانیده تمه را بر عساکر نصرت مآثر تقسیم فرمودند چون حصار سنیر که از معظلمات قلاع دکن بود بیک توجه شاهزاده لشکر شکن مسخر گشت شهریار نصرت شمار بمنابت بیفایت آفریدگار لیل و نهار و قادر و مختار مستظهر و امیدوار گشته این فتح نامدار را مقدمه فتوحات شمرده از هائف غیبی مضمون این ابیات بگوش هوش استماع فرموده -

چو اول قدم خصم باید گزند بنصرت دهد مزه بخت بلند

لاجرم عزیمت تسخیر تمام قلاع و بقاع کوکن مصمم ساخته رایب جهانگیری و کشور کشائی برافراخت ضبط و ربط آن سپهر آثار را بیکدی از ممتد آن کفایت دثار تفویض فرموده عنان عزیمت بنسخیر قلعه چونند که هم در حوالی آن حصار بلند بود معطوف ساخت و این قلعه فلک مانند بر قله کوهی واقع است چون همت ارجمندان رفیع و بلند و بان حصار آسمان امین از حوادث دوران و گزند ارتفاع کوه سپهر شکوهش بحدی که خطوط شاعی بصر از وصول بدرجات بروش کوتاه نمودی و کند اوهام شرفات ایوانش را تسودی بران حصار سپهر آثار از نشیب تا فراز بر سنگ خارا زینها تراشیده‌اند در غایت تنگی و تندی از دو جانب آن راه قبضا تراشیده‌اند که دست دران زده و خود را بهزار محنت از زینه بزینه رسانند و باغتمام آن جبل‌المتین خاطر از دغدغه آن صراط موج فارغ گردانند القصه من جمیع الامور راه مرور و عبور بران کوه فلک شکوه مقدور بشریست و ساکنان آن آسمان وهم را از حوادث زمان و نوابج دوران خبیر نه بالجمله سپاه نصرت پناه آن قلعه را چون حلقه خاتم احاطه فرموده همت برتسخیر آن حصار سپهر نظیر گماشتند و رایب نصرت و تهور بر فلک دلآوری برافراشتند و چون ساکن آن قلعه فلک نشان از تسخیر قلعه سنیر خبر داشتند و بر فیروز بختی و اقبال مندی شاهزاده عالمیان مطلع بودند بعد ازآنکه چند روز راه آبدار

بیمودند طالب امان گشته اموال خویش وقایه جان ساختند بالجمله باندک توجهی بعون عنایت الهی آن قلعه نیز بردست لشکریان بهرام انتقام مفتوح و مسخر گشته غنایم بیحد و حصر بدست عساکر ظفر مآثر افتاد شاهزاده عالیمان محافظت آن قلعه سپهر نشان را بیکی از معتمدان تفویض فرموده غنان بکران جهان بیما بصوب قلعه لها که بلهاگر معروفست مملوف ساخت آن حصار سپهر کردار نیز بر باره سنگی در نهایت علو و ارتفاع واقع گشته که سر طایر باوجود علو مکان و سرعت طیران و عمر جاودان بکنگره باره آن نه رسید و وهم دور بین باوجود تمق نظر و اندیشه دیوار فضیلس را بدیده تصور و تدبیر ندیده -

اگر کردی فلک میل نگاهش بیقتادی ز سر زرین کلاش

بالجمله چون شهریار سپهر اقتدار حوالی آن حصار فلک آثار را مضرب خیام نصرت فرجام عساکر ظفر شمار ساخته پر تو التفات و اهتمام بر تسخیر آن حصار سپهر نظیر انداخت حکم جهانمنطاع عز اصدار یافت که دلیران شیر شکار اطراف حصار را خاتم وار در میان گرفته بضرب پیکان آبدار و توپ و تفنگ آشتبار صاعقه کردار دمار از روزگار کفار خاکسار آنحصار برآوردن بهادران نصرت قرین که بموجب - "بد مست را بغمزه ساقی حواله کن" پیوسته طالب این معامله و راغب چنین مجادله بودند بیکبار چون حوادث روزگار از بین و یسار حمله نموده قدم مبارزت در میدان کارزار نهادند و بقوت بازوی شجاعت و جلالت داد مردی و مردانگی دادند از نفیر کوس رزمگه و نهره و خروش دلیران سپاه چنان زلزله در زمین و زمان بل در طبقات آسمان افتاد که بیم آن بود فلک را که کلاه خورشید و ماهش از سر نیفتد ساکنان حصار تصور صور اسرافیل و شور روز نشور نموده دل از جان و دست از خان و مان شسته فدوی وار بیکبار مشغول بیکار گشتند امان هر چند پای نبات و قرار فشرده جد و جهد نمودند چهره مقصود و روی بهبود در آئینه مراد مشاهده نمودند عاقبت نسیم فتح و ظفر از مهیب عنایت خالق اکبر بر پرچم رایت فتح آیت شهریار بحر و بر وزیده دلیران شیر شکار عقاب وار بران کوه سپهر آثار عروج فرموده حصارى بان استواری را بیاری حضرت باری قهرماً قهرماً مسخر و مفتوح ساختند و مشرکین بیدین را سر از بیکر بدن جدا کرده ابدان ناپاک شان را زیر آن کوه سپهر شکوه باسفل السافلین انداختند و ساحت آن حصار را از خشت وجود آن اشرار به پرداختند شهریار کامگار بزم تماشا خورشید وار بیام آن حصار سپهر آثار برآمده فرمان واجب الاذعان عز اصدار یافت که مجاهدان دین مبین حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین بتخریب صوامع و معابد مشرکین پردازند انبیه کفره فجره را از بیخ و بنیاد بر اندازند و بجای آن مساجد و معابد بسازند حسب فرمان قضا جریان معابد و مساکن عبده اوثان با خاک راه یکسان گشته اعلام اسلام باوج سپهر مینا فام بر آمد بالجمله شهریار کامگار عالی تبار بعد ازان فتح نامدار و تسخیر آن حصار سپهر آثار و قلع و قمع کفار فجار و ترویج شریعت احمد مختار علیه صلوات الله الملك الفجار و اخذ غنایم بسیار و جواهر بیشمار از یواقیت آبدار و درر ولآلی شاهوار کوتوالی آنحصار فلک کردار را بیکی از بندگان کیوان دیدار تفویض فرموده ازانجا رایت نصرت شعار بزم تسخیر حصار تنگ و نکونه بر فلک دوار بر افراخت چون رایات فتح آیات ظاهر حصار مذکور را از

پرتو ماهچه آفتاب اشراق منور ساخت سپاه ظفر پناه کمر مردی بر میان استوار نموده قدم در میدان کارزار نهادند اهل حصار چون فیروزی و نصرت آن شهریار اسفندیار تبار شنیده و دیده بودند از مخالفت و محاربت احتراز نموده بیای مسکنت و افتقار از حصار بیرون آمده زبان انکسار و اضطراب باغتنار و استغفار کشودند و جبین منذت و خواری بر خاک رهگذار شهریاری نهاده از روی عجز و زاری طالب مرحمت و مغفرت گشتند عنایت بیغایت شهریاری بر اضطراب و بیقراری عجزه و مساکین و فقرا و ساکنین آنحصار بخشوده متوطنین آن سرزمین را بمراحم بیدویغ مستظهر و امیدوار ساخته از سطوت سپاه نصرت شمار ایمن و مطمئن گردانیده و اموال یقیاس ازان حصار سپهر اساس بدست بندگان درگاه خلایق پناه افتاده ضبط و ربط آن قلعه نیز بیکی از معتمدان نیکخواه مفوض گشت و ازانجا موکب همایون بصوب قلعه کندهانه که از اعظم قلاع و حصون زمانه بود حرکت فرمود بمجرد وصول و نزول عساکر نصرت مآثر بظاهر آنحصار سپهر کردار آن قلعه نیز مثل سایر قلاع و جبال مسخر اولیاء دولت ابد اتصال گردید شهریار فریدون تبار اسفندیار آثار محافظت آن حصار را بیکی از بندگان امانت دثار رجوع فرموده عنان عزیمت ظفر قرین فیروزی اثر بصوب قلعه پورندر معطوف ساخته در ظاهر آن حصار خبیر آثار قبه بارگاه فلک اشتباه باوج مهر و ماه برافراخت لشکریان بهرام انتقام دست شجاعت از آستین جلادت برآورده پای مردی در میدان مبارزت نهادند و بضرب پیکان الماس فعل خرمن وجود متمدان مردود را بیاد فنا بردادند هرچند اهل حصار قدم ثبات و قرار استوار نموده حرکت المذبوحی می نمودند سودی بران مترتب نمی گشت و چهره مقصود در آئینه مراد شان جلوه نمینمود و لحظه بلحظه قدرت و شوکت و سطوت و صولت سپاه اسلام متزاید و متضاعف گشته باس و هراس در قلوب ارباب ضلال و غلامی افزود بالجمله مجاهدان میادین دین مبین بضرب تیغ و سنان آبدار و پیکان خارا گذار بر کفار آنحصار غلبه نموده بسیاری ازان ملاعین خاکسار بدارالبوار فرستادند و ساحت آنحصار را از خون مشرکین نابکار اهار دادند سپاه ظفر مال از اسباب و اموال ارباب شرک و ضلال آنچه یافتند بغارت و تاراج برده آتش نهب درمساکن و موطن اهل حصار زدند و کوتوالی آنحصار و حوالی بیکی از بندگان درگاه شهریاری مقرر گشته اردوی همایون ازان مکان بصوب قلعه بورپ نهضت فرموده چون ظاهر آنحصار مضرب خیام ظفر فرجام دلیران شیرشکار گشت شهریار عالی تبار شیران بیشه رزم و پیکار را بتسخیر آن حصار تحریص فرموده بعبایات خسروانه مستظهر و امیدوار ساخت سپاه ظفر پناه اطاعت حکم جهانمطاع را انکشت قبول بریده نهادند و روی تسخیر بدان حصار سپهر نظیر آورده غلغل تکبیر باوج فلک اثر رسانیدند و بیک حمله دمار از روزگار کنفار نابکار آن حصار برآورده قهرآ قهرآ قلعه را مفتوح ساختند و رؤس مشرکان را از پیکر ابدان دور انداخته صوامع و معابد ایشان را از بیخ و بن بر انداختند و بجای آن مساجد اسلام برافراختند غنائم فراوان و اموال بی پایان بدست حامیان حوزه ایمان و مجاهدان میدان غزا و جهاد افتاده تمامی زن و فرزندان بخت پرگشنگان تزدند بذل بندگی و اسیری گرفتار شدند بعد ازان شاهزاده کامران کامکار بر نو التفات بر آبادانی آن حصار انداخته یکی از کار فرمایان درگاه عرش اشتباه جمته معمولی آن قلعه مقرر گشته موکب اعلی ازانجا بصوب قلعه مریدبو در حرکت آمد اهالی آنحصار چون

از غبار موکب نصرت شمار توتیای اشتهاب و اعتبار ابحار حاصل نمودند و از ندای هانف غیبی سداى فاعتبروا یا اولی الابصار شنودند و حال خود از حال جهال قلمه بورپ و سایر قلاع و جبال عبرت حاصل نموده بودند بر مال و منال و اهل و عیال خویش بخشوده دروازه قلمه را کشودند و کفن در گرن افکنده بملازمت آن خلاصه دودمان بهمنیه مسارعت نموده جبین مسکنت و زاری و ناصیه مذلت و خواری بصد عجز و بیقراری بر خاک رهگذار شهریارى سوندند و از سطوت سیاه نصرت پناه دران درگاه عرش اشتهاب استفانته نمودند شهریار فلک اقتدار بر حکم مرحمت جلیلی و شفقت طبیعی بر عجز و زاری آقوم بخشوده حکم جهانمطاع بنفاد پیوست که لشکریان بهرام انتقام بهیچ وجه متعرض آنجماعت نکرده‌ده دما و اموال آن بیچارگان را در امان دانند اما صوامع و معابد اصنام و اوزان را خراب ساخته بجای آن مساجد و معابد اسلام بر افزاند و شعار ارباب توحید و ابقان دران حصار شایع سازند و امان ازیشان باز یافت نموده حاکم انحصار با اعوان و ااضار ملازمت رکاب ظفر اتساب اختیار نمایند و جمعی از ملازمان سده سلطنت و خلافت را بمحافظت آن حصار و ترویج شریعت احمد مختار علیه صلوات الله الملك الفغار تعین کنند و کلاه درگاه گیتی پناه حسب فرمان قضا جریان عمل فرموده خاطر ملکوت ناظر شهریارى را ازان فارغ ساختند بعد ازان شاهزاده کامران با سیاه صف شکن عنان یکران گردون جولان بصوب قلمه چون معطوف ساخته همت والا نهمت بر تسخیر آن حصار مصروف گردانید چون حوالی آنحصار سپهر آثار از غبار موکب نصرت شعار طعنه بر فلک دوار زد عساکر فیروزی اثر بحکم شهریار بحر و بر بمحاصره و محاربه مشغول گشته جهان را بران تیره روزان گمراه سیاه ساختند و بیم روز رستاخیز در جان ساکنان آن حصار انداختند اگرچه اهل حصار اول بار در محاربه قدم استوار نموده بجد و جهد تمام کوشش می نمودند اما بالاخر از حمله دریا توان نهنگان لجه و غا و شیران بیشه هیجا که کوه را پیش صدمه ایشان پای نیات و قرار بر جا نمی ماند عاجز گشته یکبارگی دست و پایشان از کارمانده زبان بمعجز و اعتذار کشادند و قدم اضطرار از حصار بیرون نهادند عسا کر نصرت مآثر حسب الحکم جهانمطاع ایشان را بجان امان داده دست بغارت و تاراج برکشادند و جمیع اموال و اسباب ایشان را نهب نموده اماکن و مساکن ارباب کفر و ضلال را پائمال مراکب و اقیال ساختند بعد ازان بموجب فرمان قضا جریان یکی از بندگان معتد بمحافظت آنحصار مقرر گشته موکب گردون احتشام ازان مقام کوچ فرموده ظاهر حصار کوهیج را مضرب خیام لشکریان بهرام انتقام ساخت و بادنی توجهی آن قلمه نیز مثل سائر قلاع بتصرف و تسخیر اولیای دولت ابد قرین درآمده علامات شرک را از بین و بن برانداخت و غنائم بیحد فراهم آورده عنان عزیمت بصوب قلمه کهردرک معطوف ساخت و چون موکب همایون بحوالی آن قلمه رسید خوف و هراس و رعب و باس بقیاس بر اهالی آن حصار مستولی گشته عنان تمالک و تماسک از دست دادند و قدم عجز و اضطرار از حصار بیرون نهاده زبان بمعجز و استغفار کشادند شهریار ممالک ستان بریشان ترحم فرموده ضبط آن قلمه بیکى از بندگان تفویض رفت و چون بخاطر خطیر شهریار سلیمان سریر از تسخیر آن حصار فراغت یافت عنان یکران کشورگیر پیل افکن بصوب قلمه مرتجع نافته آنحصار را نیز از

خبت وجود اشرار پرداخت و بنیاد کفر و شرک را برانداخت و از انجا بجانب قلعه تنگی و ترونی نهضت فرموده آن قلاع نیز باندک فرصتی بر دست اولیاء دولت روز افزون متفوح گشت و غنائم فراوان از نقد و جنس بدست عساکر نصرت فرجام افتاده اردوی معلی از حوالی آن قلاع کوچ فرموده ظاهر قلعه ماهولی را مضرب خیام سعادت فرجام ساخت دلبران بهرام انتقام حسب فرمان شهریار سپهر اقتدار کمر و بازوی چهار و اجتهاد بسته و کشاده روی شجاعت بتسخیر آن قلعه گردون نظیر نهادند و بیک حمله قیامت نهیب صبر و شکیب اهل حصار را غارت نموده آن قلعه نیز مثل سایر قلاع مسخر اولیاء دولت روز افزون گردید و بسیاری از مشرکان حصارى بقتل رسید بالجمله مجاهدان میدان دین مبین نبوی ازان قلعه غنیمت بسیار و نفائس بشمار بدست تسلط و اقتدار در آورده بتکدها و صوامع و منازل اشرار را با خاک رهگذار هموار ساختند و شاهزاده کامگار ضبط آن حصار را در عهده اهتمام یکی غلامان کیوان احتشام فرموده ازان مقام موکب عالی بجانب قلعه پالی رابت نصرت آیت بر افراخت و آن قلعه ایست بر قلعه کوهی مدور بهیئت کنگب فلک اخضر واقع که سر طایر را با وجود دوام طیران رسیدن بگوشه بام آن سپهر مینا فام متمتذر بلک میسر و متصور نیست سمند سحاب با صد اضطراب تا بدامن خاکریزش رسد عرق خجلت از جبینش روان گردد و باد جهان گردد گردون نورد نفس گرفته از کمر کنگره اش گذرد.

ز راهش بیک فکر خسته گشته بجز از نیمه ره باز گشته

برج و باره اش چون مصادد همت و قواعد دولت آنحضرت در غایت بلندی و نهایت استواری و از علو کنگره فرقد سایش ایوان کیوان در خوی خجلت و شرمساری -

ز سنگ انداز او سنگی که جستی پس از قرنی سرکیوان شکستی

بالجمله چون حوالی حصار پالی از غبار موکب عالی مشکفام و عنبر بار گردید ضمیر منیر شهریار جهانگیر کند تدبیر بر کنگره تسخیر آن حصار سپهر نظیر انداخته حکم لازم الا مثال از کمکن عز و جلال بنفاد پیوست که عساکر ظفر مال بمجاره و محاصره آنحصار اشتغال نموده بضرب نضال الماس فعال و توپ صاعقه مثال صورت ادا زلزله الارض زلزالها - دران جبال بظهور آوردند بهادران لشکر اسلام را که پشت شجاعت بقوت دولت قاهره مستظهر و قوی بود بی دهشت و اندیشه روی تهور بتسخیر آن قلعه البرز نظیر آوردند و کمرکین آن ملاعین بی دین بر میان مبارزت بسته قدم جلاوت در میدان مجاهدت نهادند و بازوی شهامت کشاده دست دلیری از آستین مردی بر آورده از باران تیر و ناوک و سحاب زوین و پلارک روی هوا را چون سینه و دل اعدا تیره و تاریک ساختند و بیم روز رستخیز و نشور در جان آن بخت بر کشتگان بادیه غویات و سرکشتگان تبه ضلالت و غرور انداختند ارباب شرک و ضلال در موقف جدال و قتال کمال سعی و کوشش مینمودند اما چون قلم تقدیر خالق قدیر رقم هنالک مهزوم من الاخراب بر جبین شقاوت آئین آن مدبران بی دین کشیده بود هیچ فائده بر کوشش ایشان مترتب نبود چه بشر نحیف و مور ضعیف هرچند بکثرت عدد متصف باشند در برابر باد صرصر قوت صبر و اقامت ندارند.

بهر جا چو سیل دمان رو نهاد مثل زد خرد پشه تند باد

آخر الامر نسیم نصرت از مهیب بنصرک الله نصراً عزیزاً بر پرچم رایات غازیان ملت سیدکائنات علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات در تبسم آمده کفار خاکسار خوار و زار گردیدند و حصارى بآن استحکام و استواری بيمين ادنی توجه شهريارى مفتوح و مسخر گشت عساکر نصرت مآثر دست تسلط و تغلب بقتل و غارت کتوده در امن و امان بر روی زمین و زمان بستند و جمعی کثیر و جمی غفیر از صغیر و کبیر آن قوم بتبغ و تیر آن هزیران شیرگیر متوجه سمیر شده غنایم فراوان از فیلان و اسپان و نقود و اجناس بی پایان بدست بندگان شهريار کیتی ستان افتاده دود فنا و زوال از مساکن و منازل ارباب شرک و ضلال برخاست بعد از انهدام بنیان زندگانی عبده اوتان یکی از متمدنان لشکر منصور جهت محافظت و مرمت آن حصار سپهر آثار مقرر فرموده رایت خورشید آیت بصوب کورت دندراج پوری بر افراخت بعد از طی مسافت بر ساحت آنولایت پرتو اقبال انداخته ظاهر آن حصار سپهر آثار را مخیم سپاه نصرت شمار ساخت و قبه بارگاه خلایق پناه باوج مهر و ماه برافراخت.

فرو برد و بر زد بماهی و ماه بن نیزه و قبه بارگاه

و حصار دندراج پوری حصاریت بر کنار بحر عمان واقع بموضعی که دو جانبش را آب دریا محیط گشته دو جانب دیگر را که بر سمت خشکی است خند فی عرض عمیق که از دو سوی آن آب دریا بهم رسیده راه آمد شد مسدود ساخته.

ز خارا پی افکنده در قعر آب کشیده سر باره اندر سحاب

چه قلعه کوهی معمول از سنگ خارا سر باوج قبه خضرا کشیده و بروش از ارتفاع و عروج بفلک البروج رسیده و پیرامنش از موج دریا چون سیل خیز دیده عشاق فراق دیده.

سرکشی کز تندیش گشتی فلک را قرطه چاک از سمک پیوسته ارکان رفیعتش تا سماک
بر فراز باره او پاسبان در تیره شب ماه را چون چشم ماهی دیدی از سوی مفاک
وز نستی فی المثل بر سطح دیوارش مکس پایش از نرمی بلغزیدی و افتادی بخاک

ساکنان آن حصار که جمعی از اشرار کفار بودند باستظهار متانت و استواری آن قلعه امیدواری بسیار داشتند لاجرم رایت تمرد و استکبار بر افراشتند و دیده صلاح و سداد را بخاک و خاشاک طغیان و عناد و قتنه و فساد بینداشتند و قدم جسارت در میدان محاربت نهاده زبان بلاف و کزاف گشادند و در مخالفت آن شهسوار مضار سلطنت با یکدیگر اتفاق نموده گفتند.

بسازیم رزمی بروز ستیز کزو باز گویند تا رستخیز

اما چون شاهزاده کامگار عالی تبار موید بتائید آفریدگار لیل و نهار بود از حصانت و متانت آنحصار اندیشه نموده شیران بیسته شجاعت را امر فرموده که آتش قتال و جدال باشتعال آورند و بران

ملاعین سر یصلونها یوم الدین، آشکار کنند و آن متمردان بد کردار را از رهگذار تیغ آبدار متوجه دار البوار گردانند و نهنگان لجه هیجا دست استیلا کشاده کمرکین و وغا در بستند و از اطراف حصار جنگی در پیوستند که ساکنان عالم بالا و مقیمان ملاء اعلی را از بیم آن فتنه و بلا قوت و قدرت انشاء ایزد تعالی نماند اهل حصار بعد از کوشش بسیار آثار عجز و انکسار بر وجنات احوال خویش آشکار دیده بیقین دانستند که مور ضعیف را با شیر ژبان در میدان کین برابری نمودن و کنجشک نحیف را با شاهین تیز چنگک هوای جنگ در سر داشتن جز دست از جان شیرین شستن و از سر عمر عزیز درگذشتن نتیجه نیست -

قوت پشه نداری چنگک با شیران هجو همدل موری نئی پیشانی شیران مخار

لاجرم دست اعتذار در دامن استغاثه و استغفار استوار نموده پهای عجز و انکسار از حصار بیرون آمدند و خاک درگاه خلائی پناه را حنوط جباه و توتیای اصار ساخته از روی مسکت و زاری و ناله و بیقراری طالب امان جان و فرزندان خویش گردیدند -

چو چاره نه بد شهری و لشکری گرفتند زنهار و خواهشگری
هراسان بدرگاه شاه آمدند ثنا گستر و داد خواه آمدند
خروش آمد از کودک و مرد و وزن همه پیر و بر ناشدند انجمند

شهریار سپهر اقتدار بزلال عفو و اغماض نقوش هفوات و زلات عبده لات و منات را شسته فرمان لازم الاذعان شامل الاحسان صدور بافت که عساکر فیروزی مآثر معترض نفوس ساکنان آنحصار نکشته مملکات آقوم را بالتمام متصرف کردند تا موجب عبرت و انتباه سایر متمرذین گمراه گشته احدی سر از حیز اطاعت و انقیاد بیرون نبرد و پبای شقاوت و عناد بادیه غوایت و فساد نسپرد -

کیوتر که پهلو زند با عقاب بقصد سر خویش دارد شتاب

حسب فرمان قضا جریان لشکریان قیامت نشان دست بغارت و تاراج اموال ارباب ضلال کشاده جمیع ما یعرف ایشان را از صامت و ناطق بحوزه تصرف خویش در آوردند -

چو بر باد تاراج رفت آنچه بود فکندند آتش دران بوم زود
وزان پس بآتش سپردند پاک نماندند چیزی بجز سنگ و خاک
ز آسیب قهر اندران بوم و بر نماند از عمارت بکلی اثر

بالجمله در اندک روزی جمیع حصون و قلاع و بلاد و بقاع ولایت کوکون از بالای گهات و پائین بشتت تصرف و تسخیر سپاه صف شکن شهریار زمن درآمده چنانچه در تمام آن بلاد متمرذی نماند که قدم در دائره اطاعت و انقیاد نهاد تا بشامت کفران و طغیان خان و مان بیاد فنا بر نداد هر چند کفار خاکسار بسیار می بودند و در معارک کارزار بجان کوشش می نمودند بر وفق میعاد الا ان حزب الله هم

الغالبون نسیم نصرت الهی از مهیب فضل نامتناهی بر رایت فتح آیت اسلام می وزید و همای ظفر از هوای تائید خالق قضا و قدر جناح نجات بر لشکر فیروزی اثر شهریار بحر و بر می گسترانید تا برین متوال جمیع قلاع و جبال ارباب شرک و ضلال مفتوح و مسخر گشت که هرکس بتلقین و هدایت و هدایت و الله بهدی الی سراط مستقیم، سعادت اسلام و متابعت شهریار سپهر احتشام دریافت از سطوت سیاه ظفر پناه امین و مطمئن گردید.

بران آستان هر که روی نیاز نهاد از درس کامران گشت باز

و هرکرا قائد توفیق راهنمونی نکرد در مضیق ضلالت و در نیبه غوایت و طغیان بزبان مصدوقه لن تؤمن بهذا القران برخوردار و از ضرب تیغ مجاهدان دین مبین باسفل السافلین رسید کوهی در وصف لطف و عنف آن شهریار اسفندیار تبار گفته اند.

کف کریم تو بحرست در افاضت جود که جز بساحل تسلیم نیست پایانش
شعاع تیغ تو برقیست بر دبار عدو که جز اجل نبود قطره‌های بارانش

الفصه بعد ازین فتوحات نامدار شهریار عالم مدار کامران کامگار عنان بیکران فلک رفتار صوب مستقر سریر سلطنت معطوف ساخته چون روح لطیف که پرتو التفات بر کالبد کثیف اندازد و بدان ابدان انسانی را حیات و زندگانی تازه سازد دارلسلطنت جنبر را بخیر و فیروزی بیاراست اهالی آن نواحی و حوالی با استقبال موکب عالی شتافته سعادت زمین بوس دریافتند و زبان بتهنیت فتوحات نامدار که از یمن تائید قادر مختار تعالی شانه عن الاشیاء و الانظار بندگان شهریار سپهر اقتدار را روی نموده بود کشودند.

همه بوسه دادند روی زمین نهادند بر خاک راهش جبین
بیسته میان از پی چاکری کساده زبان ثنا گستری
که بر خسرو این فتح فرخنده باد جهانش مطیع و فلک بنده باد
زمان تا زمان از سپهر بلند بفتح دگر باد فیروز مند

بعد ازان شاهزاده دوران عرضه داشتی مشتمل بر قمع و نصرت مجاهدان میادین دین مبین و کسر و هدم بنیان شرک منکران ملت سید المرسلین علیه صلوات الله رب العالمین و تسخیر حصون و قلاع راسخه البنیان آن سر زمین با غنایم بیکران و تسووقات فراوان که دران فتوحات بدست حامیان حوزه اسلام افتاده بود بدرگاه خلائق پناه سلطان جهان مرسل داشت شهنشاه ممالک دکن چون بر حقیقت فتح و تسخیر قلاع و بقاع کوکن و نصرت شاهزاده صف شکن مطلع گشت در مجمع خاص و عام زبان الهام بیان بتعریف و توصیف شاهزاده فلک احتشام کشوده سپاس و ستایش پروردگار عالمیان بتقدم رسانید و رسولان شاهزاده دوران را بخلع و تشریفات پادشاهانه سرافراز فرموده فرمانی مشتمل بر عواطف و نوازش بیکرانه با خلعت خاص و کر مرصع جهته شاهزاده فریدون فرجشید منظر ارسال داشته جمیع

قلاع و حصون که مسخر ساخته بود بجاکیز آن زبنده تاج و سریر مقرر فرموده شاهزاده جشید جمال خورشید مثال باستقبال خلعت پادشاهی استعجال و مبادرت نموده سرمفاخرت و مباحات باوج افلاک و دزوه سماوات برافراخت و بفرغ بال بساط عیش و نشاط منبسط ساخته بر سریر کمرانی و مسند جهانبانی پیش و شادمانی تکیه فرمود.

ذکر توجه شاهزاده کامران بمعاونت سلطان ممالک ستان و محاربه با اعدای آن دولت ابد اقتران

در خلال این احوال گروهی از امرای دکن بخیال مخالفت سلطان زمین سیاه صف شکن فرام آورده بقدم فتنه و شر متوجه دارالملک بیدر گردیدند چنانچه تمه ازین مقدمه سابقاً رقم زده کلک بدائع نگار صنائع آثار کشت سلطان جهان فرمان بشاهزاده دوران در قلم آورده حقیقت تمرد و طغیان و کیفیت مخالفت و کفران امرای بیوفا را انها فرموده و شاهزاده اسفندیار آثار را بر سیبل مسارعت پیایه سریر خلافت مصیر طلب داشت تا اسفندیار کردار به تیغ آبدار آتشبار دمار از روزگار متمردان شقاوت شمار برآرد شاهزاده کامگار کامران چون بر مضمون فرمان لازم الاذعان و قوف یافت پرتو التفات بر جمیع سیاه نصرت پناه انداخته سیاه فراوان و دلیران جلالت نشان که هریک ازیشان با دوصد رستم دستان در میدان مبارزت برابری کردندی و معرکه رزمگاه و بیکار را بروز بزم و شکار شمردندی جمع ساخته رایت نصرت آبت بصوب دارالملک بیدر برافراخت.

روان کرد جمع از سر اقتدار	سیاهی ز کثرت فروزن از شمار
بر آرد دندان ز کام نهنگ	گروهی دلآور که هنگام جنگ
همه آهنین چنگ و آهن گسل	همه بکدل و وقت کین جمله دل
عنان عزیمت سوی شاه تاخت	چو زین سان سیاهی روان جمع یافت
بجنبش درآمد سراسر زمین	جهانبجو چو از تخت شد سوی زین
بلا بر نوشت آستین نبرد	فروهشت دامن بخورشید کرد
همه چرخ یک ذره بی گرد نه	بیابان یکی گام بی مرد نه

چون موکب عالی شاهزاده بحوالی دارالملک رسید امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بمراسم استقبال قیام نموده بسعادت پای بوس استسعاد یافتند و از اینجا بدرگاه خلائق پناه شتافته سعادت زمین بوس در یافتند شاهزاده دوران سر اطاعت و جبین مسکننت بر زمین عبودیت نهاده زبان بدعا و ثنای پادشاه جهان بکشاد و گفت -

بفرمان تو بادا هفت کشور	که ای فرمان روای داد گستر
خراب انکس که آبادت نخواهد	غمین باد آنکه او شادت نخواهد
غبار چشم بد از دولت دور	مبادا بی تو ملک هند را نور

بعد از آن پیشکش فراوان از اقمشه و اتمه و اسپان صبا جولان و فیلان البرز نشان در نظر کمیاب.

اثر شهریار بحر و بر در آورده عواطف خسروانه شاهزاده را بنوازش بیکرانه اختصاص بخشید و از غایت عنایت و شفقت آن زبینه سریر سلطنت را در بر کشیده جبین مبین آن قرة العین دولت و دین را بیوسید و قامت قابلیت آن سرو بوستان سلطنت را بخلعت خاص بیاراست و در خلوت با آن تازه نهال چمن دولت از ترمرد و عصیان مخالفان شکایت کرده در دفع ارباب طغیان و کفران با آنحضرت شرائط مشورت بجای آورد شاهزاده بیهمال زمین عبودیت بوسیده بمرض رسانید که خاطر ملکوت ناظر شهریار آفاق را از غبار نفاق ارباب عناد و شقاق کرد کدروتی مرساد که بنده درگاه بمون عنایت الهی و فر دولت شاهنشاهی جزائی کردار تا صواب اصحاب عناد و فساد در کنار روزگار شان خواهد نهاد و بنیاد وجود ارباب انکار و جحود را بر باد فنا خواهد داد شهریار زمین و زمان زبان باقرین و تحسین شاهزاده با تمکین کساده از حضرت خالق المباد و البلاد ظفر و نصرت بر اعدای دولت مسئلت فرموده بالجمله چون امرای حرامخوار با سپاه بسیار قریب بدار الملک بیدر رسیدند سلطان ممالک ستان چپته دفع ایشان با شاهزاده کامران و مجلس اعلیٰ و منصب معلی ملک نائب وصی خاص و سایر امرای ارکان دولت از مستقر سریر سلطنت بیرون آمده در برابر سپاه بدخواه صف آرا گردیدند و دست از آستین کین بر آورده یای جلادت در میدان مبارزت افشردند و ابواب بلا بر روی اعدا کشادند خروش کوس و ناله نای رزمی غلغله در گنبد آبسوس انداخته گوش مقیمان افلاک و سکان مرکز خاک را از نهیب چاک ساخت بلان رایت مردانگی برافراخته زمین معرکه را از خون دلیران مانند دامن آسمان رنگین ساختند و بحملهای مردانه کوشش دلیرانه داد شجاعت و دلوری دادند -

چو گشت از دور و لشکر آراسته	جهانی بیرخاش بر خاسته
بلان رایت یکس بر افراختند	کورگه زنان سورن انداختند
ز عزیزدن کوس خالی دماغ	زمین لرزه افتاد بر کوه و راغ
ز فریاد ژوپین خم از پشت پیل	تو گفتی جهان کوفت کوس رحیل
سیاست درآمد بگردن زنی	ز چشم جهان دور شد روشنی
گیاهها بمغز سر آلوده گشت	ز کشته زمین سر بسر توده گشت
ز خرطوم فیل و سر جنگجوی	همه دشت پاشیده چوگان گوی

چون امرای باغی سالک مسالک بغی و طغیان بودند با وجود کثرت عدد و عدت چهره مقصود

مشاهده نمودند

با ولی نعمت از برون آئی کر سپهری که سر نگون آئی

شاهزاده اسفندیار آثار دران رزم و پیکار کارزاری نمود که ناسخ داستان رستم دستان و سام نریمان بود و بضر و تیغ آبدار آتشبار صاعقه کردار دمار از روزگار کینه گزار اعدا بر آورده خلق بسیار بذار البوار فرستاد -

بشاید دولت چو غرنده شیر
 کفش گفنی ابراست و شمشیر برق
 در آمد به پیکار اعدا دلیر
 بیاران قهرش تن خشم غرق
 که گفنی فلک تیغ دارد بهشت
 ز اعدا دران رزم چندان بکشت

مخالفان حرامخور بعد از کوشش بسیار علامات انکسار برناصبه حال خود مشاهده نموده پای ثبات و قرار شان متزلزل و ناپائدار گشت بالضرورة راه فرار پیش گرفته قدم در باده انهزام و اضطراب نهادند شاهزاده فیروز جنگ چند فرسنگ دشمنان بی ننگ و نام را تعاقب فرموده گروهی انبوه ازان تیره روزان را بتیغ بیدریغ بگذرانید و جمیع اموال و اسباب و اسب و سلاح دشمنان کینه خواه بدست تسلط و تغلب در آورده معاودت فرمود و بشرف زمین بوسا سستمد یافته سلطان ممالک ستان شاهزاده کاهران را در برکشیده بمزید عنایت و شفقت اختصاص بخشید و بخطاب مستطاب اشرف همایون نظام الملک بحری مخاطب ساخته قامت قابلیت آنحضرت را بخلعت پادشاهانه و تاج و کمر خسروانه بیاراست بعد ازان شاهزاده دوران اشرف همایون نظام الملک بحری رخصت انصراف یافته با دلیران بهرام انتقام سپهر احتشام ابلق ایام رام و خنک فلکی بر حسب مرام خوش لگام و حفظ ملک علام در جنبش و آرام هر منزل مقام حارث ذات ملک احترام بصوب مستقر سربر جهانبانی و هسند کاهرانی نهضت فرمود بعد از قطع منازل و مراحل پرتو التفات بر حال سکنه و متوطنین جنیر و سایر قلاع آن سر زمین انداخت و بحال عجزه و مساکین آنولایت پرداخته خاطر همگنانرا بعدل و احسان مسرود و شادمان ساخت بعد ازین قضیه چند مرتبه دیگر سلطان محمود بهمنی را وقائع و قضایا روی مینمود و بمعاونت و مظاهرت آن فرازنده ناخ سلطنت توسل جسته شاهزاده دوران در بعضی ازان و قابع بنفس نفیس متوجه انتظام مهام شهریار سپهر احتشام گشته حسب المرام سرانجام داده معاودت میفرمود بعضی اوقات جمعی از امراء سپاه ظفر پناه را مثل ظریف الملک افغان و غیر او از اعیان امراء نامزد فرمود چنانچه تفصیل این اجمال از سیاق کلام گذشته واضح و لایح گشته -

ذکر شهادت مجلس اعلی و منصب معلی ملک نائب وصی خاص و وقوع مخالفت و نزاع

شاهزاده صف شکن و امراء دکن

سابقاً سمت گزارش یافت که اکثر امرای ملک دکن بیوسته با شاهزاده صف شکن و ملک نائب که مرئی و لله و آنکه شاهزاده بود و منصب حکومت و وکالت دارالملک بیدر برای صواب نمای او مغموض در مقام نزاع و نفاق می بودند و همیشه سخنان غرض آمیز فتنه انگیز در باره ایشان بمرض سلطان زمان میرسانیدند اما چون عنایت و حمایت خالق قدیر بی نظیر همگی حافظ و ناصر شاهزاده گردون سربر بود تیر تدبیر مفسدان بهدفع مراد نمیرسید و روز بروز آثار حشمت و شوکت قدرت و صولت شاهزاده کامگار برصفحات روزگار ظاهر و باهر گشته باس و هراس ارباب عناد سمت ازدیاد می پذیرفت تا در سنه ثمان و ثمانین و ثمانیماه که سلطان کیتی ستان با سپاه تیز چنگ بزم چنگ کفار تلنگ نهضت فرموده بود شاهزاده کامگار درین

ییکار از موکب شهریار فلک اقتدار تخلف نموده چون معاندان پشت استظهار ملک نائب را از معاونت شاهزاده نامدار بی قوت و اقتدار یافتند فرصت غنیمت شمرده در خدمت حضرت شهریار گردون سربران وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر را بتفسیر متمم ساخته بافعال قبیحه و اعمال شنیعه منسوب گردانیدند و سلطان خورشید لوا را بر قتل آن سر دفتر ارباب وفا اغوا نمودند سلطان جهان نیز سخنان مخالفان را بسع رضا اصفا فرموده بر قتل ملک نائب عازم گردید و عاقبت آن کار به پشیمانی بلک بویرانی ارکان سلطنت کسید لاجرم اکابر حکما گفته اند ملوک و سلاطین را هیچ جبلتی از حلم زبیده تر نیست و هیچ خصلتی از وقار و سکون سود مند تر نه کما قال امیرالمومنین علیه الصلوٰۃ والسلام جمال المرء فی الحلم - چه خواص و عوام از خصائص این خصال محفوظ اند بلک از وبال عقوبت و سیاست محفوظ و ملوک و سلاطین نیز از نمرات حسن عاقبت آن متمتع چه اگر پادشاه در وقت غضب و هنگام غیظ سکون را کار فرماید و حلم و تانی شمار خود سازد هر آینه دلهای خلق بهوا و ولای او مشغوف و مفتون گردد و اگر بخلاف این باندک جریمه پیش از تفحص افراط و غلو در سیاست و عقوبت جائز شمرده همواره پریشان حال و گرفته خاطر باشد و نیز رغبت رعیت بحضرت او قاصر و فاتر گردد پس پادشاه باید که جانب سیاست بکلی مهمل نگذارد تا مفسدان دلیر نشوند.

هر کجا داغ بایست فرمود چون تو مرهم نهی ندارد سود

نیز در باب عقوبت زیادت مبالغه نفرماید تا مردم از غو و صفع او ییکار مایوس نگردد و بدیگر کس التجا نبرد القصه چون ملک نائب از کید دشمنان خائب خیردار گشت بر حکم القرار مالایطاق من سنن المرسلین از موکب شهریار روی زمین فرار نمود لیک چون قلم تقدیر بر شهادت آن وزیر صافی ضمیر گذشته بود یرده غفلت بر دیده بصیرتش کشیدند تا راه نجات خویش کم کرده خود را بظلم حمایت شاهزاده کامران اشرف همایون نرسانید.

چو تیره شود مرد را روزگار همه آن کند کس نیاید بکار

و با اعتماد پسند خان که حاکم شهر بیدر و از متعلقان آن وزیر ستوده سیر بود متوجه دارالملک بیدر گردید و پسند خان بد فرجام که بواسطه اقدام بران امر قبیح بحر انخوار اشتها یافت ملک نائب را که مرئی و صاحبش بود شهید ساخته سر او را بملازمت سلطان فرستاد.

اگر با تو گردون نشیند براز نیایی م از گردش او جواز
سرت گر بساید بایر سیاه سر انجام خاک است ازو جایگاه

چون خبر شهادت ملک نائب باشرف همایون سلطان احمدی بحری رسید قطرات اشک از دیده روان ساخته براسم تعزیت و لوازم مصیبت پرداخت جمیع اسرا و سران سیاه ظفر پناه بموافقت شاهزاده کرتون بارگاه دران کلفت و مصیبت مهموم و مغموم گشته شرائط سوگراری و لوازم غمخواری بتقدیم رسانیدند.

چو شد کسوت عمر بی تار و پود چه سود از لباس سیاه و کیود

بعد ازین واقعه شاهزاده دوران از مکائد مفسدان اندیشه ناک گزیده پیشتر از پیشتر در مقام اجتماع لشکر و انتقام اعداء ستمگر در آمد زعم بعضی اینست که شاهزاده گردون جناب بعد از قتل ملک نائب با فوجی از ابطال رجال از اردوی سلطان سپهر رکاب بجانب جنیر که جاگیر آنحضرت بود توجیه فرموده قلعه سنیر را که قبل ازان چندان استحکامی نداشت عمارت فرموده برج و باره اش بفلک اخضر بر افراشت و پرتو الثقات بجمع سپاه کینه خواه انداخته لشکری در کثرت از مواکب کواکب افزون و از حیز حصر و عدد بیرون جمع ساخت بالجمله چون خیر جمعیت و کثرت سپاه شاهزاده فلک بارگاه بسمع معاندان گمراه رسید جمیع دشمنان کم نام و نشان در جمعی با یکدیگر درباب دفع شهریار گردون جناب مشورت نمودند که قبل از آنکه آن تازه نهال چمن جاه و جلال و آن نیر برج دولت و اقبال در قوت و قدرت و شوکت و حشمت بدرجه کمال رسد و دست مکر و احتیال باذیال ابهت و اجلال او نرسد دفع و استیصال او را وجهه همت ساختن و انهدام ارکان دولت و قلع و قمع اساس مکتش پرداختن از لوازم حزم و عاقبت اندیشی است غافل ازین معنی که -

اگر فتنه گیرد سمک تا سماک چو ایزد تکه دارد از بد چه باک

بالجمله اعادی پیوسته اکاذیب پر فریب از بد نهادی و خبث طینت درهم می یافتند و هرگاه فرصت می یافتند در تهیج ماده فتنه و فساد و انبساط بساط بیداد و عناد بیذقی در می انداختند و فر زین وار در بساط کجروی اسب می تاختند و منصوبهای خویش را بفیل بند غدر استوار می ساختند تا شاهزاده دوران را در عرای اندیشه و هراس انداختند محصل اکاذیب فریب آمیز و ملجض اباطیل فتنه انگیزشان آنکه شاهزاده دوران از قتل ملک نائب خائف و هراسان گشته در مقام مخالفت و طغیان در آمده رقبه اطاعت را از رقبه فرمان برداری بیرون برده است و بجمع سپاه کینه گزار و استعداد آلات رزم و پیکار پر داخته -

قدم برتر از پایه خود نهاد ز راه سلامت بیکسو فتاد

باسباب شوکت چنان غره شد که خورشید در چشم او ذره شد

قبل از آنکه آن نهال دولت و اقبال در بیشه مخالفت بیخ و ریشه محکم سازد و بقوت شاخ و برگ سرکشی آغازد بتیر احتیاط و تیشه عاقبت اندیشی خیال غرور و اندیشه ستیز از سر آن سرو بیرون باید آورد تا در آخر موجب ندامت و مستوجب غرامت نگردد -

که آن صاحب تاج و شمشیر و تخت بر افراخت رایت به نیروی بخت

قوی دولت و تیز و کردن کش است که در خشم سوزنده چون آتش است

نباید که آن آتش آرد شباب که نشیند آنکه بدریای آب

چون سابقاً نگاشته خامه مشکین شمامه گشته که سلطان گیتی ستان محمود شاه بهمنی را در اواخر ایام دولت چندان اختیاری در امور سلطنت نموده بود چنانچه بجز نامی بران شهریار گرامی اطلاق

نمی رفت و جمیع مهمات ملکی و مالی را امرای بر حسب قدرت و مکتب خویش پیش گرفته بودند و هر یک از آن جماعت که قدرت بیشتر می داشت علم و کالت با استقلال بر می افراشت و بعد از چند روز دیگران از روی حسد اتفاق نموده او را معزول می ساختند و دیگری بر مسند و کالت و سروری تمکن می یافت القاص سلطان را چون بمقتضای خاطر اقدس اعلی مهمی از پیش بردن موجب هیجان ماده فتنه بود در باب شاهزاده فلک جناب ارخاء عنان فرموده معاندان را فرمان داد که آنچه صلاح دولت ابد قرین دانند بوقوع رسانند لاجرم ارباب فتنه و فساد باهم قرار دادند که از دلیران سیاه جمعی نامزد نمایند تا مابنی مکتب و حشمت آن نور حدقه سلطنت و کاهرانی را بسنگ تفرقه و پیریشانی ویران سازند و تیر تفرقه در میان هوا خواهان و فدویانش اندازند اما بر عقلای زمان و دانشوران جهان ظاهر و هویدا است که عاقبت غدر و خیم و جزای مکر و فریب عذاب الیم است قصر دولتی که معمار بنی بناها باید و انا لموسمون بید قدرت بر افراشته باشد شرفات بروجش از منجینق مکر سالم و کنگره ایوانش از گمند غدر ایمن است -
 کاخ سعادت می که شد از فضل حق بلند از منجینق حیلہ نیابد برو گزند

بالجمله از جمله سیاه سلطانی شیخ مودی عرب که نادر الزمانی خطاب یافته بود و در فتون شجاعت و دلیری از سایر بهادران عساکر ظفر مآثر ممتاز و مستثنی گشته در مجلس کفایت مهم حضرت اشرف همایون سلطان احمد نظام الملک بحری را تقبل نموده متکفل آن امر خطیر گردید جمله معاندان از جرأت و جسارت آن نادان شادمان گشته تصور نمودند که چراغ از نزد باد صرصر نوری و روباه محتمل را در برابر دندان و چنگال شیر ژبان زوری با خیال غروری می ماند -

سگ کیست روباه نازور مند که شیر ژبان را رساند گزند

القاص چون شیخ مخدول بوالفضول محاربه شاهزاده عالمیان را قبول نمود او را با هزار و دوست عرب خونخوار نیزه گزار که حواله او بودند نامزد نمودند شیخ مودی با حوالهای خویش راه قتلگاه پیش گرفته مقام پارتیر را مضرب خیام شقاوت فرجام ساخت -

کسی را که شد تیره روز بهی بادبار خود ککوشد از ابلهی

منهیان خیر قصد معاندان و نامزد نمودن نادر الزمانی با جماعت عربان بمسامع قدسی جوامع شهریار دوران رسانیدند شاهزاده فریدون تژاد باجماع سیاه ظفر پناه فرمان داد و دروب خزان و دفائن برکشاده کافه سیاه ظفر پناه را از پیاده و سوار زر بسیار و اسپان باد رفتار و آلات رزم و پیسار عطا فرموده لشکری ترتیب داد که دیده بهرام خون آشام در ساز و برگ و جوشن و ترک ایشان واله و حیران شد -

چو از دشمنان آسمی یافت شاه	گرائید رایش بضبط سیاه
بیاراست لشکر بآئین و ساز	همه جنگ جوان دشمن گداز
سواران جنگی و مردان مرد	کز آتش بغنجر برآرد کرد

اگر برکشیدندی از خشم تیغ شدی آید بخون در دل و چشم میخ

چون سیاه بیحد و قیاس بر در کرمانی گردون آسان در ظل رایت نصرت آیت حضرت شهر یاری
مجمع کشت موکب اشرف همایون از مستقر سریر دولت روز افزون حرکت فرموده تمام کوه و هاواران از
کثرت افواج مانند امواج قازم بیخوش و تلاطم درآمد.

سیاه اندر آمد همی فوج فوج چو در بای جوشان که آبد بوج

بعد از تلوع مسافت رایت فتح آیت بسماعت و اقبال در نکوت نزول اجلال فرموده قبه بارگاه بذروه
میر و ماه برافراخت چنانچه فاصله بین المسکرین دو کاو که عبارت از چهار فرسخ باشد بیش نبود

ذکر توجه شاهزاده فریدون خصال باستیصال علی تالش دهی و رسیدن آن بد فعال

بخزای ضلالت فکر

در خلال این احوال منهبان بمسامع عز و جلال رسانیدند که علی تالش دهی که قلعه چاکه
با مضافات و منسوبیات در تصرف او بود شمه از عناد و نفاق او نسبت بشاهزاده آفاق سابقاً رقم زده کلک
بیان گشت درینلوا از کم فرصتی فرصت یافته بخدم شقاوت و عداوت بیادبه غوایت شتافته لشکر جمع
می نماید که بمعاونت شیخ مودی وادی جسارت پیماید.

کسی را که دولت بگردد ز راه براهی شتابد که افتد بیپناه

بحکم ارباب الدول مأمومین ملهم دولت در دل آن نور دیده سلطنت که مخزن اسرار غیبی
بود القا نمود که قبل از الحاق علی تالش دهی باهل شقاق و نفاق قلع و قمع او را وجه همت سازد و سنگ
تفرقه در سلسله اتفاق شان اندازد اتفاقاً تیر این تدبیر بههدف تقدیر رسیده بیک رای مشکل کشا هر دو سپاه
گمراه مستاصل گردید.

نه بر حدیقه رایش وزیده باد غلط نه بر صحیفه غزشم نشسته کرد فتور

بالجمله شهریار سپهر اقتدار مسند عالی ملک نصیر الملک کجراتی را که دران آوان منصب وکالت
و پیشوائی برای دور بین او مروض بود طلب فرموده درباب دفع ارباب عناد با آن وزیر نیک نهاد مشورت
نمود و ما فی الضمیر خود را تقریر فرمود مسند عالی رای ملک آرای شهر یاری را تحسین نموده مقرر
گشت که مسند عالی با سپاه بهرام انتقام در همین مقام توقف نماید و شهریار سپهر اقتدار با فوجی از شیران
بیشه کارزار بر سر علی تالش دهی ابلاغ فرماید و قبل از آنکه پشت اقتدار شیخ مودی خاکسار بمعاونت
او استعظهار یابد آن نابکار را از چشمه سار تیغ آبدار شربت ناگوار مرگ چشاند به بشن القرار فرستد بعد
از آن مراجعت فرموده از روی اقتدار بدفع شیخ نا هوشیار مشغول گردد پس حضرت شهر یاری جمعی از
دلیران کاری انتخاب فرموده مسند عالی را در عدم تجاوز ازین مقام مبالغه و تأکید تمام فرموده مسند عالی
شرط کرد تا هنگام معاودت رایت نصرت و اقبال با ارباب ضلال در مقام قتال و اجتناب در نیاید شب

هنگام که خورشید گردون خرام در نقاب تیرگی و ظلام مخفی و متواری گشت -

چو در یرده گوه رفت آفتاب
سرو روز دشمن در آمد بخواب
جهان در سر آورد کحلی پرند
سرمه در آمد بمشکین کنند

شهباز سپهر اقتدار بر براق برق رفتار سوار گشته با فوجی از دلیران میدان رزم و بیکار بجانب نلله چاکنه ایلغار فرمود هنوز علی تالش دهی در استمداد حرب و اجتماع سپاه بود که بیک ناگاه دلیران رزمخواه بر سرش تاختند و دست بتبع و تیر برده روز روشن را بر دشمن مانند شام ارباب اندوه و محن تیره و تاریک ساختند علی تالش دهی ناچار بقدم اضطرار پیش آمده بازوی مبارزت به تیغ و تیر بکشد و تیغ کین را بخون دلیران رزم آئین آب داد چون دست قضا خال عجز و انکسار برجبین افتقارش کشیده بود حرکت المذبوحی مینمود ولیکن هیچ سودی بران مترتب نبود بلی -

خداوند خورشید و گردنده ماه
فروزنده تاج و تخت و کلاه
یکی را که خواهد بر آرد بلند
دگر را کنند سوگوار تزند

بالجمله بعد از کشتش و کوشش بسیار پای ثبات و قرار علی تابش دهی و اعوان و اصار از جای رفته ارکان اقتدار شان متزلزل و ناپائدار آمد و علی تالش دهی بر دست شیران بیشه پیکار بقتل رسیده مردمش بیسکبار رو به بادیه فرار نهادند سپاه ظفر پنا جمعی کثیر ازان گمراهان را بشیغ بیدریغ گذرانیده غنائم فراوان بدست دلیران جلادت نشان افتاد و با سر علی تابش دهی بنظر اشرف شهباز اسفندیار تبار رسانیده نثار سم براق برق رفتارش نمودند و مضمون این ابیات عرضه داشتند -

سر دشمنان تو استغفر الله
که خود دشمنان ترا سر نباشد
نثار سم مرکبت باد اگرچه
نثاری ازین کم بها تر نه باشد

شهباز دوران بعد از قتل و غارت دشمنان یکران قتح و ظفر بصوب معسکر نصرت اثر معطوف ساخت اما مسند عالی چون خیر فتح و نصرت شهبازی استماع نمود بفتح و ظفر امیدوار گشته نصیحت شهباز دوران را بر طاق نسیان نهاد و قبل از وصول موکب همایون در قتال و جدال بکشد و با عساکر نصرت مآثر متوجه محاربه شیخ مودی و اتباعش گشت چون ابنمعنی مقرون برضای شهباز کشور کشا نبود بر خلاف مأمود دلیران سپاه ظفر پناه را چون سر زلف دلبران شکستی روی نمود و چشم زخمی بحال سپاه ظفر مآل راه یافت نصیرالملک معاودت نموده در همان مقام فرود آمد مقارن این حال شهباز فرخنده فال فریدون خصال قتح و اقبال بر یمن و شمال ظلال جاه و جلال بر احوال خیر مآل عساکر نصرت مآثر انداخت و از استماع حرکت بیجای مسند عالی و جسارت خصم گرفته خاطر گشته نصیرالملک را معاتب و مخاطب ساخت و بر زبان الهام بیان گذرانید که مخالفت حکم ولی نعمت بغیر از خسران و ندامت نتیجه ندارد -

بهر حال از شادمانی و غم
مزن جر بفرموده شاه دم

مسند عالی زمین اعتدال را بلب استغفار بوسیده از گناه خویش بوزش بسیار خواست و بزبان مسکنت مضمون این بیت بمرض رسانید -

اگر غفو شاهم به بخشد گناه نه بیچم ذکر روی خدمت ز راه

شهریار مرحمت شعار قلم غفو و اغماض بر جریده جریمه مسند عالی کشیده فرمود که بتوفیق آفریدگار لیل و نهار و ضرب تیغ صاعقه آثار دمار از روزگار اعراب موخوار بی اعتبار برآورد -

ز شیر شتر خوردن و سو سمار عرب را بجای رسید است کار
که با ما کند رزم و کین آرزو تفو باد بر چرخ گردون تفو

ذکر انہزام سپاہ شیخ مودعی بد فرجام و کشته شدن آن تیره بخت برگشته ایام

شیخ مودی بآن چشم زخمی که سپاہ نصرت پناه رسیده بود مفرور گردیده بفرغ خاطر بعیش و عشرت اشتغال مینمود و مطلقاً در خیال جنگ و جدال نبود شهریار گردون وقار روز کی چند سبر و قرار شعار فرمود تا یکبارگی بخت دشمن نترسد بغواب ادبار و غفلت غنود نیم شبی شهریار کامگار چون بخت بیدار خویش با دلیران شیر شکار که پیوسته آماده رزم و پیکار می بودند سوار گشته بر سر دشمن ایلقار فرمودند -

در آمد بزین شاه گیتی نورد

قریب صبح بود و هنوز آن تیره روزان نا هوشیار مانند بخت خویش از خواب غفلت بیدار نگشته بودند که بیکبار شهریار - پسر اقتدار چون خورشید نیزه گزار تیغ برق کردار آخته بر سر ایشان تاخته عساکر نصرت شعار شیخ بد کردار را با اعوان و انصار چون حوالت روزگار در میان گرفتند و بضر تیغ و سنان خارا شکاف سندان گزار دمار از روزگار آن بخت برگشتهان خاکسار بر آوردند -

چو دریای هیجا در آمد بموج بدانسان که موجش در آمد باوج
نہنگان جنگی چو دریا بجوش فکندند در گاو و ماهی خروش
ز بس خون که از کشتگان شد روان محیط بلا گشت هندوستان
بلا گشته از کثرت خود ملول فکندہ فضا حیرتی در عقول

اعراب نکبت ایاب چون چشم از خواب غفلت کشودند در غرقاب فنا و گرداب بلا بودند بر حکم الفریق بتشبث بکل حشیش - هر چند دست و پا زدند که بدست باری شجاعت و پای مردی دلیری خود را بساحل نجات و زورق سلامت رسانند تالام امواج افواج قاهره مانع آمده از راه تیغ آبدار آن قوم تا بکار را به بنس القرار و مستقر نار میفرستادند تا شیخ مخذول دران معرکه مقتول گشته اکثر عربان بمواقفتش بسوی نیران شتافتند -

بر آمد ز شرق ظفر صبح کام شدہ روز اعداء دولت چو شام

بقیه السیف قلبی بهزار جرتهیل ازان طوفان بلا جان پرعنا بکران کبیده بصد محنت و مشقت خود را به بیدر رسانیدند سیاه ظفر پناه تمام خیمه و خرگاه و بنه و بازگاه و اسباب و اموال و اسبان و فیلان دشمنان را تاراج نموده مزید اسباب مکنت و قدرت خویش ساختند شهر یار کامران بعد از قتل و غارت دشمنان با بخت جوان و هممنائی نصرت و حمایت یزدان حفظ الهی در حرکت و سکون حارس و نگهبان و فتح و ظفر در شب و روز طلیمه سیاه کیتی ستان غنان بکران فلک جولان بکام دوستان بصوب مستقر سریر سلطنت انعطاف داده چون روح کرامی که بکالبد در آید یا مانند سلطان جان که ملک بدن را بیاراید داز الملک جنیر را از فرطلمت همایون و یرتو رایت فتح مضمون رشک گردون گردان و سپهر بوقلمون ساخته یرتو التفات بحال سیاه و رعیت انداخت اهالی جنیر بشرف زمین بوس عالی استسعاد یافته زبان بتهنیت و دعای دوام دولت کسودند که -

زمین خرم است و زمان شادمان	بقیر وزی فتح شاه جهان
جهاندار دریا دل دادگر	کز وگشت پیدا بگیتی هنر
خداوند هند و خداوند چین	خداوند ایران و توران زمین
ازو شاد بادا دل اهل حق	جهانرا بمدلش مزین ورق
زمانه سراسر باو زنده باد	خرد بخت او را فروزنده باد

اما چون خبر قتل شیخ مودی و علی تالش دمی و انهزام سپاه کینه خواه که بمحاربه شاهزاده بهرام انتقام نامزد گردیده بودند بمسامع سلطان جهان و امرا رسید هراس بقیاس از شاهزاده گردون اساس در خواطر اقصای و ادانی جای گرفته مال آن حال را بدیده تصور و خیال ملاحظه و تأمل نمودند و از کرده پشیمان گشته باهم گفتند که آنچه در دفع شاهزاده دوران اندیشیده بودیم از طریق حزم و احتیاط بمراحل دور بود چه مهم آن شیر بیشه شجاعت و هردی را سهل انگاشته معدودی چند بدفع آن شاهزاده سعادت تمند فرستادیم و ناموس خویش را بیاد بی اعتباری بردادیم اکنون روز بروز آن شاهزاده عالم افروز را قوت و شوکت تزاید و تضاعف پذیرفته اعوان و انصارش بسیار میگردد و علامات ضعف و آنکسار بر چهره حال سیاه ما ظاهر و باهر میشود طریقه احتیاط این بود که جمعی کثیر از دلبران کار دیده و بهادران رزم آزموده با سرداری که نهایت تیقظ و بیداری در لوازم رزم و پیکار بجای آورد نامزد کنیم تا چنین غفلتی و شکستی روی ننماید -

چو با دشمن گرم کینی کنی	مبین خورد اگر خورد بینی کنی
بسا شیر درنده سهمناک	که از نوک خاری در آمد بخاک
سپهد تزیید بیجز صفدری	که تنها نه اندیشد از لشکری

بهر حال قبل ازآنکه آفتاب دولت و اختر اقبال آن شاهزاده فرخ فال بدرجه شرف و اوج کمال رسد جمعی از مردان کاری و بهادران اعتباری بدفع آن نوردیده شهریاری نامزد باید فرمود تا مهم آن شیر بیشه شجاعت را کفایت نمایند بنابراین اکثر امرا و سران سپاه را که در درگاه خلایق پناه حاضر بودند

بدفع شاهزاده فریدون فر نامزد نمودند مگر هیچکس نفر از امراء لشکر که ملازمت شهریار فریدون فر اختیار کرده مانند عرض از جوهر مفارقت ننمودند -

ذکر توجه اعدا مرتبه نانی بمحاربه آن فزاینده رایت جهانپایان

بالجمله امرای نامدار که حرب شاهزاده کامکار اختیار فرموده بودند با سپاه بسیار و دلیران شائسته رزم و پیکار از دار السلطنت بیدر در حرکت آمده بعد از طی مراحل و قطع منازل در ته گانی میری^۱ نزول نمودند منتهیان چون خبر سپاه بیکران و لشکر بی پایان بمسامع قدسی جوامع شهریار کامران رسانیدند با آنکه رای عالم آرا در سوانح امور و تدابیر مهمام جمهور توام نسخه تقدیر و نائب علم علیم خبیر بود چنانچه جمیع تدابیر آن خسرو خورشید ضمیر موافق تقدیر پادشاه حکیم قدیر می افتاد و گویا حکیم انوری در شان آن آفتاب سپهر سروری گفته -

نوک کلک تو راز دار قضا	نور ظن تو رهنمای یقین
گر ز رای تو مکرمت یابد	آسمان ذکر شود پروین
ور ز قدر تو تربیت یابد	خاک بر سر کشد بعلین
رای تو دامن آر بر افشاند	بر توان چید از زمین پروین

مع هذا مسند عالی ملک نصیر الملک گجراتی را با سران سپاه ظفر پناه طلب فرموده بشرائط اقامت مشورت و لوازم راجوت اقدام نمود -

بفرمان شه سروران گروه	نشستند چون سبزه بر گرد کوه
پس آنکه شهنشه زبان بر کشاد	که دشمن دهد پیل را هند یاد

و ازیشان استفسار و استخبار فرمود که در دفع این سپاه بسیار که بزم رزم و پیکار ما کمر کارزار بسته اند چه تدبیر توان کرد و چه اندیشه بخاطر صواب پیشه شما میرسد بعضی از دلیران که در فن شجاعت متفرد بودند آن حضرت را بمحاربه تحریص نمودند و برخی که بجهن موصوف و معروف طریق دیگر می یمودند شهریار گردون غلام رای هیچکدام را نه پسندیده فرمود که این جماعت را که روی بما آورده اند باشماف والآف از لشکر ما بیشترند تا ضرور نشود با ایشان در مقام مقابله و مقاتله در آمدن از حزم و احتیاط دور می نماید و طریق فرار اختیار نمودن نیز مستلزم تنگ و عار بر حکم قضیه الحرب خدعه بخاطر ملکوت ناظر رسیده که اگر حق تعالی توفیق رفیق گرداند سلسله جمعیت دشمنان را بآن حیلہ متفرق و پریشان میتوان ساخت و بعد ازان از روی اقتدار و استظهار بدفع ایشان پرداخت همگنان بدعای شهریار کامران رطب اللسان و عذب اللسان گشته عرضه داشتند که -

توان بنور ضمیر تو شام در ظلمات
کشیده رشته بانگشت پای در سوزن

فلک را تو آموزگاری بکار نیازت باشد آموزگار

از کرم عمیم شهرباری امیدواری داریم که بندگان را از مافی الضمیر منیر خبیر سازند تا بامثال آن کمر جان سپاری بر میان بسته سالک مسالک فرمان برداری و خدمتگار شویم -

کمری بر میان جان بندیم جان کمروار بر میان بندیم

شهربار اسفندیار آثار فرمود که بخاطر اشرف همایون ما چنان پرتو انداخته که عنان از مقاتله سپاه بد خواه بر کران داشته بر سیل ایلغار با فوجی از دلبران لشکر ظفر شعار روی اقتدار شهر بیدر نهاده حرم محترم ملک نائب و بعضی از خدمتگاران خود را که در اینجا می باشند با کوخ و متعلقان امرای که بمحاربه ما نامزد شده اند از شهر بیدر بدر آوریم تا از جانب متعلقان ملک نائب و خدمتگاران خاصه خاطر اقدس جمع ساخته باستماع این خبر سنگ تفرقه در عقد جمعیت لشکر بیدادگر اعدا اندازیم بعد ازان از روی اقتدار و استظهار بیک ناگاه بر سر دشمنان کینه خواه گمراه تاخته بعون عنایت اله بنیاد وجود آن قوم را زیر و زیر سازیم مسند عالی و سایر ارکان دولت زمین خدمت بوسیده معروض داشتند -

رأیت و رأیت که در نظم ممالک آیتست تا نزول آیت نصرت بود منصور باد

ملک معمور است تا معمار او تدبیر تست تا جهان باقی است آن معمار و این معمور باد

رای عالم آرای شهرباری نانی ائین تقدیر حضرت باری است آنچه بخاطر ملکوت ناظر رسیده یقین که موافق مشیت حق عز و علا خواهد بود بالجمله شاه و سپاه بهمین مشورت و راجوت قرار داده بالشکر قیامت حشر ظفر اثر از جنیر کوچ فرموده لشکر کینه ور مخالف را بر یکدست گذاشته بجانب شهر بیدر بر سیل ایلغار روان گردیدند سپاه مخالف چون از حرکت آنحضرت آگاه شدند بر فرار حمل نموده خاطر از دغدغه رزم و پیکار فارغ ساختند و از روی اطمینان بیش و سرور پرداختند اما شهربار خورشید فر در سرعت سیر از شمس و قمر سبق برده در اندک روزی ظاهر شهر بیدر را از پرتو رأیت فتح کستر منور ساخت و شب بشهر در آمده تا آگاهی یافتن ارباب فتن و معاندان دکن فرزندان ملک نائب و خدمتگاران خویشان را که دران شهر بودند در پالکیها و سنگهاسن نشاند جمعی از متمدان و خواجه سربان همراه ایشان مقرر فرموده پیشتر بر سمت جنیر روان ساخت بعد ازان متعلقان سردارانی که بمحاربه شاهزاده عالمیان نامزد شده بودند نیز از شهر بیدر بر آورده با خدمتگاران و خواجه سربان که در خدمت ایشان می بودند و جمعی دیگر از متمدان خویش پیش از موکب همایون روان گردانید و در باب محافظت و اهتمام آنجماعت و مراقبت احوال و حفظ ناموس ایشان مبالغه تمام فرمود و موکب همایون نیز روان گردید چون رأیات فتح آیات یکمنزل از شهر دور گشت اردوی همایون نزول فرموده حکم جهانمطاع بنفاد پیوست که جهت کوچ امرای خیمها و سرا یردها علیحده ترتیب داده بتفقد و بلطف دلجوئی ایشان نموده خاطر ممتحن آنجماعه را ایمن و مطمئن ساخت روز دیگر -

چو سلطان خاور بر افراخت سر بد امان گردون بر افشاند زر

کوتوال و مستحفظان شهر بیدر خیر آمدن شاهزاده خورشید منظر چشید فر و بردن حرم ملک نائب و کوچ امرای رزم گستر را بسمع سلطان داد کر رسانیدند سلطان جهان امرا و اعیان حضور را بتقصیر معاتب و مغایب ساخته سرزنش و نکوهش فرموده هیچده نفر از عظامی امراء پرخاشختر که در ملازمت شهریار خورشید منظر بودند تعهد نمودند که شاهزاده فیروزی اثر را تعاقب نموده کوچ امرا را استرداد نمایند بلکه شاهزاده را بدست آورده بملازمت سده سلطنت رسانند بالجمله بعضی از نقله اخبار آن شاهزاده عالی تبار چنین پرده از رخسار اخبار کشیده اند که چون امرای که مخاربه شاهزاده گردون وقار اختیار نموده بودند مقهور و مخذول گشتند سلطان محمود بنفس خویش مشغول دفع شاهزاده کامران گشته با سپاه فراوان عنان بصوب جنیر معطوف ساخت چون خبر توجه سلطان بشاهزاده دوران رسید مقابله با پادشاه جهان که برادر بزرگتر و ولی عهد پدر بود مصلحت ندیده قلعه سنیر را بیکی از معتمدان سپرده و با سپاه خویش از راه دولت آباد بر سیل تعجیل متوجه بیدر گردید و چون بشهر مذکور رسید حرم محترم خویش را که هنوز در بیدر بود باحرم ملک نائب و سائر امرا و اعیان که ملازمت شاهزاده دوران اختیار نموده بودند از شهر بر آورده از راه پائین معاودت فرمود موکب عالی سلطان چون بحوالی جنیر رسید و خبر فرار شاهزاده کامکار شنید قلعه سنیر را محاصره فرموده تسخیر آنحصار سپهر آثار را وجهه همت ساخت کوتوال حصار عصابه مدافعت بر ناصیهٔ معانست بسته خاطر از ملازمت سلطان بپرداخت سلطان کس نزد کوتوال حصار فرستاده بیغام داد که جمیع قلاع و بقاع در ید تصرف و اقتدار بندگان ماست و شاهزاده نوجوان نیز یکی از ملازمان ما قدم از جاده اطاعت کشیدن تو و سالک مسالک مخالفت گردیدن خطاست کوتوال آن قلعه فلک مثال در پایه سریر جاه و جلال عرضه داشت که شاهزاده عالمیان باین کمترین بندگان اعتماد فرموده کلید حصار که فی الحقیقه خانه و خزانه پادشاهان است به بنده سپرده اگر با آنحضرت حرامخواری نموده قلعه را بتصرف بندگان سلطانی سپارد سلطان را بر بنده چه اعتماد باقی ماند درین اثنا خبر توجه شاهزاده فریدون فر بجناب بیدر در لشکر سلطان منتشر گشته سلطان از استماع آن پریشان خاطر گردید که مبادا شاهزاده عالی کهر بیدر را که مرکز و دولت و مستقر سریر سلطنت است بدست آورده کار دشوار گردد بنابراین عزم معاونت مصمم ساخته از راهی که شاهزاده دوران عزیزت فرموده بود رایت مراجعت برافراخت شاهزاده سپهر تمکین خود از راه پائین عنان بکران سپهر جولان منمطف ساخته بود بعد ازان سلطان جهان قولنامهها با عهود و مواتیق بخدمت شاهزاده فرستاده آنحضرت را بیپایه سریر سلطنت طلب داشت شاهزاده بمعاذیر دلپذیر تمسک جسته از ملازمت متقاعد گشت و دیگر سلطان مزاحم حال خجسته مال آنحضرت نکشت تا ازین جهان گذران در گذشت پوشیده نماند که این قول بصدق اقبوست چه توجه شاهزاده عالی کهر بصوب بیدر در غیبت حضرت سلطانی بیشتر متصور است و بودن سلطان در مستقر سریر سلطنت یا رفتن آنحضرت و برآوردن حرم محترم جای تعجب و تفکر فتنبر و هو اعلم

ذکر توجه امرای مرده بعد اخیری بدفع شاهزاده ممالکستان و گرفتاری ایشان

بر دست رومی خان

بالجمله امرای مذکور با سپاه موفور و ابهت و حشمت نا محصور بقصد انتقام شاهزاده فلک احتشام از شهر برآمده سپاه ظفر پناه را تعاقب نمودند اما چون خبر توجه شهریار فریبون فر شهر بیدر و بدست آوردن کوخ امرای لشکر بسع جمعی که قبل ازان بمحاربه شاهزاده کامران مبادرت نموده بودند رسید قلع و اضطراب عظیم در خاطر ایشان راه یافته هراس بی قیاس بر بواطن ایشان مستولی گشت لاجرم سنگ تفرقه و پریشانی در سلک جمعیت ایشان افتاده بنات الشمس وار از یکدیگر پراکنده شدند و مقصود شاهزاده عاقبت محمود بصحصول موصول گشته مضمون -

برای لشکری را بشکنی پشت بشمشیری یکی تا صد توان گشت

وضوح تمام و ظهور لاکلام یافت بالجمله سپاهی بان کثرت و آراستگی بمجرد استماع آن خبر رو به پریشانی و پراکندگی نهاده سران سپاه متوجه درگاه پادشاه گردیدند و زبان به توییح و تشیع امرای حضور کشوده از غفلت ایشان شکایت نمودند و نهایت اهانت و ایذا نسبت بان امرای بفعل آوردند الفقه چون جاسوسان خبر توجه امرای بمسامع قدسی جوامع شهریاری رسانیدند و خبر پریشانی و پراکندگی لشکر که در کاتی میری نزول نموده بودند نیز در میان لشکر منصور مشهور شد خاطر ملکوت ناظر ازان رهگذار فراغت یافته حرم امرای را همانجا گذاشته رابت عزیمت بصوب مستقر سریر دولت بر افراشت موکب منصور از راه پیرینده عبور فرموده سپاه بد خواه نیز از کوچ فرمودن شاهزاده جهان پناه دلیر گشته برابر لشکر ظفر اثر می آمدند چون حوالی قصبه پیرینده مضرب خیم نصرت فرجام عساکر بهرام انتقام گشت شهریار دوران جلال رومی خان را که از اعظم امراء سپاه ظفر پناه بود طلب داشته فرمود که درین وقت فتور تمام بساکر نصرت فرجام راه یافته چه جمعی از سپاه همراه حرم علیه رفته اند و برخی را بجهت ابلغار بسیار قوت همراهی رکاب ظفر انتساب نماده از موکب کردون جناب جدا افتاده مصلحت وقت درین است که تو با جمعیت خویش در همین مقام توقف نموده قدم پیش نندی تا باز ماندگان سپاه نصرت پناه بتو ملحق گردند و موکب همایون کوچ فرموده یک منزل پیشتر رود تا خبر کوچ اردوی معلی با مرای رسیده حمل بر فرار نمایند و از روی اطمینان بسرعت از عقب بیایند اما باید چندان با ایشان در مقام محاربه در نیائی تا از مجادلی پیرینده بگذرد بعد ازان ما با عساکر نصرت فرجام از برابر درآیم و تو با جمعیت خویش از پس درآمده ایشان را در میان کیریم و بقوت بازوی شجاعت از میان بر کیریم -

سپاه از دو سو سوی جنگ آوریم بر اعدا جهان تار و تنگ آوریم

جلال رومی خان امثال فرمان را آنکشت قبول بردیده نهاده بموجب فرمان قضا جریان در پیرینده توقف نمود شهریار فلک احتشام ملک احترام ازان مقام کوچ کرده بیک منزل پیش رفته بسامدات و اقبال نزول اجلال فرموده چون خبر عبور سپاه منصور از پیرینده بسع امرای مقهور رسید

مفرور گشته بسرعت تمام از عقب عساکر ظفر فرجام روان گردیدند و در کنار رودی که به آلت ندی مشهور است و قریب قصبه پیرنده جاری فرود آمده بتجرع اقتداح روح پرور و استماع رود سرود مشغول گردیدند و از عبور و مرور لشکر منصور آنقدر مسرور و مفرور بودند که جلال رومی خان را که در قصبه پیرنده بود اصلاً وجود نمی نهادند و یکبارگی لوازم حزم و احتیاط را از دست داده بخواب مستی و غفلت افتادند.

چو شد دیده بخت آفوم تار هوس بود کردند پندار تار
کلم سیه بهر خود بافتند رخ از دانش و حزم بر تافتند

چون خیر بیخبرها و غفلت امرا بسمع جلال رومی خان رسید با وجود آنکه خلاف حکم شهریار قضا مضاف بود اما چون فرصت غنیمت دانستن و هنگام قدرت بر اعدا ابقا نمودن از لوازم حزم و عاقبت اندیشی و ضروریات جهانداری و ملک گیریست.

از امروز کاری بفرما ممان چه دانی که فردا چه گردد زمان

لا جرم رومی خان غفلت معاندان را نشانه فتح دانسته فرصت از دست نداده با لشکر چرار کینه گذار سوار گشته وقتی که بعضی از دشمنان در خواب غفلت و مستی و برخی بخمار گرفتار بودند بیکبار چون حوادث روزگار بر ایشان ناخشن آورد.

نباید غنوجن چنان بیخبر که نگاه سیلی در آید بسر

بعضی از سپاه بدخواه هم در خواب مستی راه آخرت پیش گرفته برخی چون چشم کشوند اجل را معائنه و مشاهده نموده همان راه پیمودند القصه از سپاه مخالف هیچکس مجال قتال و بیکار یا فرصت ثبات و قرار نیافته جمعی کثیر ازان روز برگشتگان از تیر و شمشیر سپاه رومی خان بسوی سعیر و نیران شتافتند و سران سپاه و امرای رزمخواه که سر کرده آن لشکر و باعث تهیج ماده آن فتنه و شر بودند با سایر عساکر در پنجه تقدیر اسیر و دستگیر شدند و بیمن اقبال شهر یار فریدون خصال چنین فتحی نامدار بسمی جلال رومی خان روی نمود که تا انقضای دور زمان دیباچه مآثر و عنوان مفاخر سلاطین جهان خواهد بود.

چو یاری دهد لطف پروردگار چه پیل قوی و چه گاو نزار
چو بازوی دولت کشاید کند سر شیر گردون درآید به بند

بالجمله رومی خان بعد از قتل و قید دشمنان و اخذ غنائم فراوان و اموال بیکران آن هیجده نفر را که امرای لشکر ضلالت اثر بودند بر گاو میشها سوار کرده متوجه اردوی شهریار فریدون تبار گردید چون پرتو این خیر مسرت اثر بر پیشگاه ضمیر انور شهر یار داد گستر تافت جبین عبودیت در درگاه پادشاه کارساز بی اباز بر زمین نیاز نهاده لوازم شکر گزاری بتقدیم رسانید بعد ازان فرمان قضا جریان شهریار زمانه از کوس و کورگه نفیر شادبانه در گنبد آبسوس افکنده جمههور سپاه منصور از نزدیک و دور براسم عیش و سرور و لوازم خوشحالی و حضور مشغول و مامور گردیدند درین اثنا رومی خان بدرگاه گیتی پناه رسید امرای اسیر را

بیايه سرير سلطنت مصر رسانيد و از خاک ساحت بارگاه فلک اشتباه توتیاي ايسار و کيمیاي جباه حاصل نموده زبان بدعا و تئای خسر و کشور کشا بر کشاد -

که تا باشد جهان شاه جهان باد	زمانه حکم کش از حکمران باد
مظفر باد بر اعدا سپاهش	مقتاد از سر دولت کلاش
مراش را سعادت راهبر باد	ز نهر روزش اقبال دگر باد
ز ماهی تا بمه افسر پرستش	ز مشرق تا بغرب زیر دستش

عواطف و مراسم شهر یاری رومی خان را باز دیاد جاه و جلال و تضاعف عظمت و اقبال امیدواری داده بصنوف عنایات پادشاهانه اختصاص بخشیده و قامت قابلیتش را بخلعت خسروانه بیاراست و شمه از عنایات بیفایت شامل حال امراء بیدرایت گشته همه را بخلعت و تشریف نواخته رخصت انصراف ارزانی داشت و باین شیوه مرضیه قلوب آنجماعت بلک اکثر امراء و سپاه بدخواه را صید نموده جمهور ارباب عناد را مطیع و منقاد خویش ساخت چنانچه عنقریب اکثر لشکر کینه ور از دکنی و غرب کمر متابعت و مطاوعت آن قدوه دردمان سلطنت و خلافت بر میان جان بسته در سلک بندگان درگاه فلک اشتباهش انتظام یافتند -

دوستان را کجا کنی محروم تو که با دشمنان نظر داری

بالجمله شهر یار کامگار بختیار بعد از آن فتح نامدار که مطلع صبح دولت پائدار و مبدع روزگار سلطنت و اقتدار آن خسرو فریدون تبار بود بهمعنای بخت بیدار رایت مباحات و اقتخار باوج فلک دوار بر افراخته عنان عزیمت بمستقر سریر سلطنت معطوف ساخت -

همه کار جهان بر حسب دلخواه ز ماهی بنده فرمائش تا ماه

و پرتو عنایت و شفقت بر حال سپاه و رعیت انداخته کنار و جیب آرزو و آمال همگان را از تواتر و توافر نعمای بی انتها مالا مال فرموده ابو اب معدلت و نصف بر روی روزگار کافه مردم آن دیار بکشود اثر انصافش در طبائع چنان استقرار یافته بود که مطلقاً مخالفت از طبیعت اضداد مفارقت نموده در ایام رفتش گریبان دریده جز بمشعل صبح نتوانست دید و در خون کشیده بغیر از شفق بچراغ نشایست طلبید -

چنان دادگر بود کز داد خویش	دم کردگ را بست بر پای میش
گلوی ستم را بدان سان فشرد	که کسری دران داوری رشک برد
نه آن کرد با مردم از مردمی	که گنجد در اندیشه آدمی
عبارت همی کرد و ز زمی فشاند	همه خار میکند و گل می نشاند
کشاده دو دستش چوروش درخش	یکی تیغ زن شد یکی تاج بخش
بهر کار کو جست نام آوری	دران کار دادش فلک باوری
همه هند زان سرو نو خاسته	بریحان سرسزی آراسته

ازو بسته نقشی بهر خانه رسیده بهر کشور افسانه

ذکر جلوس حضرت سلجانی سلطان احمد شاه بگری بر سریر سروری و جهانپایی

سابقاً رقم زده قلم صنائع و بدائع شیم گردیده که در اواخر ایام سلطنت سلطان جهان محمود شاه بهمنی انار الله برهانه تزلزل تمام بارکان دولت راسخه البنیان سلطانی راه یافته اکثر امرا و ملوک و اعیان عنان از طریق اطاعت و فرمان برداری بر تافته سلوک بادیه ترمذ و طغیان پیش گرفتند ازان جمله مجلس رفیع ملک یوسف عادل خان که بموجب فرمان واجب الاذعان سلطان زمان ولایت بیجاپور با مضافات و منسوبات بجاگیر او مسلم بود رایت مخالفت بر افراخته دعوی انا و لاغیری مینمود و همچنین مجلس اعلیٰ ملک سلطان قلی قطب‌الملک که تمام ولایت تلنگ حسب‌الحکم پادشاه فریدون فرهنگ تعلق بدو میداشت رایت استقلال و استکبار بر افراشته دیگری را در نظر نمی آورد و ملک فتح الله عماد‌الملک در ولایت برادر رایت استبداد و افتخار بر فلک دوار بر افراخته شیوه مخالفت را شایع ساخت و علی هذا القیاس جمیع امرا و ملوک که در ولایات خویش بودند طریق ضلالت و غوایت سلوک مینمودند و اوامر و نواهی پادشاهی کما بحث و بنفیی مطیع و منقاد نبودند و مجلس مکرم ملک قاسم برید ممالک که ولایت قندهار و اوسه بامتعلقات و مضافات متملق بدو بود در دار‌الملک بیدر لوای حکومت و رایت استقلال بر افراشت و جمیع مهمان ملکی و مالی کافه نام را بقبضه اختیار و اقتدار خویش در آورده بر سلطان محمود از سلطنت بجز نامی باقی نبود درین اثنا مکرر امرا از اطراف لشکرها جمع نموده بقصد دفع ملک قاسم برید ممالک متوجه دار‌الملک بیدر میشدند و در بعضی ازان معارک بی مقابله و مقاتله مهم بمصالحه منجر میکشت و احياناً بی استعمال ادوات قتال و جدال مهم ارباب ضلال فیصل یزیر نمیشد چند مرتبه درین وقایع حضرت اشرف همایون سلطان احمد شاه بگری بنفس اقدس متوجه دفع و رفع ماده فتنه و فساد و تنبیه ارباب کینه و عناد گشته بآب صمصام خون آشام نازده قتال و جدال را که بالتهاب و اشتعال در آمده بود منطقی میفرمود چنانچه شرح این قضیه سابقاً رقم زده کلک بیان گشته تا در تاریخ بیستم ذیحجه سنه اربع و عشرين و تسعمایه که سابقاً مرقوم گردید پادشاه ممالک دکن سلطان محمود بهمنی دنیای فانی را وداع فرموده متوجه سرائی جاوردانی شد القصه چون ملک نائب باغوی معاندان خائب شهادت یافت و مفسدان ضمیر سلطان جهان محمود شاه بهمنی را بر حضرت اشرف همایون سلطان احمد بگری متغیر ساختند و چند مرتبه سپاه کینه خواه جهت استیصال آن ثمره شجره اقبال نامزد نموده مقهور شدند چنانچه مذکور شد امرا و اعیان ملک که در ملازمت حضرت اشرف همایون سلطان احمد بگری بودند عرض نمودند که بر رای جهان آرا مخفی نیست که امراء نا دولت خواه سلطانی استقلال تمام یافته زمام مهمان سلطنت را بقبضه اقتدار خویش در آورده اند و سلطان را چندان اختیاری در امور سلطنت نماند و همگی همت آنجماعت بر دفع و استیصال نهال دودمان خلافت مقصور است صلاح دولت روز افزون دران است که تخت شاهی و تاج شهنشاهی از فر وجود اقدس مفتخر و مباهی شود تا مهمان کافه نام نظام و انتظام یافته دولت ازمین دودمان عالیشان انتقال ننماید لاجرم حضرت سلیمان زمان اشرف همایون سلطان احمد شاه بگری که بواسطه

نظام سلسله سلطنت و شمع دودمان خلافت بود بموجب صوابدید اعیان حضرت و دولت خواهان صاحب خیرت در ساعتی که آفتاب فلک جاه و جلال و کوكب برج شرف و اقبال از انظار فیض آثار دولت بر دوام و استمرار ایام سلطنت و اجلال دال بود بر سریر شاهی و مسند فرماندهی تکیه فرموده تاج شهنشاهی از فرق فرقد سای آن سایه الهی موافق سنه احدی و تسعین و ثمانمائمه مفتخر و مباهی گشت -

بروز همایون شه بیکخت	بیامد برآمد برافراز تخت
برآمد بران تخت و اورنگ شاه	بسر بر نهاد آن کیانی کلاه
جوان بود و شادان دل و راد مرد	بهاد و دهش عالم آباد کرد

در وقت جلوس آنحضرت بر تخت سلطنت و سریر جهانیابی بیست مرحله از زندگانی آن سلیمان ثانی طی شده بود -

چو عمرش ورق راند بر بیست سال	بشاهنشهی بر دهل زد دوال
همش هوش دل بود و هم زور دست	بدین هر دو بر تخت شاهی نشست

امرا و وزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت زمین بارگاه عرش اشتباه را بلب عودیت بوسیده زبان به تهنیت آن دولت ابد قرین کشودند و نثارها افشانند هر کدام بقدر حالت خویش از عواطف بیدریغ شهریار با نعام و اکرام مشرف و ممتاز گردیدند بعد از آن شهریار گیتی ستان نظر التفات و عنایت بر حال کافه سپاه و رعیت انداخته سایه مرحمت بر ضبط امور مملکت و نسق اسباب جمعیت و رفاهیت رعیت افکنده رسوم بدعت لزوم جور و اعتساف را مرتفع ساخته الویه عدالت و انصاف دادگستر پرداخت -

لطفش بکرم چاره بیچاره کند	عدلش ستم از زمانه آواره کند
در موسم عدل او صبا را نبود	آن زهره که پیراهن کل پاره کند

و پیشتر از پیشتر در مقام جمع لشکر و تسخیر ممالک موروثی جد و پدر که بحکم خالق اکبر بآن شهریار نامور میرسید در آمده سپاه فراوان و حشم بیکران که محاسب وهم و گمان از حصر و احصاء آن بعجز و قصور معترف بود مهیا فرموده آنها ز فرصت مینمود -

گفتار در بیان موجبات رزم و پیکار عادل خان با شهریار عالمیان اشرف همایون

سلطان احمد بحری

طوطیان چمن اخبار بر شاخسار آثار چنین ترنم فرموده اند که چون شهریار فلک اقتدار سلطان احمد شاه بحری بر سریر جهانیابی و مسند کشور ستانی برآمده مطنطنه سلطنت و صیت معدلتش بگوش اقصای عالم رسید مجلس رفیع ملک یوسف عادل خان که از سایر امراء دکن بمزید شوکت و مکننت و توفیر جاکیر و ولایت منفرد بود بکثرت سپاه مفرور و مستظهر گشته در کینه و عناد بروی خود بکشاد بالجله عادل خان را هوای سروری و هوس ملک گیری در سر افتاده تصور نمود

که خلعت سلطنت و تشریف خلافت بی سابقه عنایت ازلی بر قامت قابلیت هر طالبی راست می آید و هر فردی از افراد عباد این منصب ارجمند را می شاید ندانست که چتر شاهی همانست که جز بر مخصوصان بختن بر حتمه من یشاء بال سعادت نگسترده و قهرمان رقاب بنی آدم بقوت قاهره عنقا نیست که غیر از قاف قدر مقبولان الذین ان مکنا هم فی الارض - محل قرار و ثبات نساژد بکثرت خزان و دفائن و بسیاری اعوان و اناصر کار سلطنت نظام و استقرار نیابد -

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند نه هر که آینه سازد سکندری داند
نه هر که طرف کله کج نهاد و تند نشهت کلاه داری و آئین سروری داند

الفه در خاطر ملک، یوسف عادل خان خطور کرده که حضرت اشرف همایون سلطان احمد بحری در قطری از اقطار دیار دکن می باشد و ولایت بسیار در میان افتاده که باندک توجهی آنولایت بدست می آید می باید که قبل از توجه آنحضرت بتسخیر آنولایت ما پیش دستی کرده لشکر بان کشور کنیم و آنولایت را بتصرف خویش در آوریم -

زهی تصور باطل زهی خیال محال

بالجمله عادل خان بهمین اندیشه عزیمت مصمم نموده با لشکری که چشم بینندگان جهان چنان جمعیتی ندیده بتسخیر آن ولایت از بیجا پور که محل اقامت آنحضرت بود کوچ نموده ظاهر قلعه رانویری را مغرب خیام نمود و چون آن کوت چندان استحکامی نداشت عزم جزم فرمود که آنحصار را مسخر ساخته بدلیران شائسته رزم و پیکار سپارد و بعد ازان از سر استظهار تمام بولایت شهریار سپهر احتشام درآمده آنملک را نیز باسهل وجوه بدست آورد اما چون منبیاں خبر توجه عادل خان بمسامع قدسی جوامع سلطان جهان رسانیدند فرمان قضا جریان باحضر سیاه نصرت پناه صدور یافته توأچیان و سرنوستان بموجب فرمان باطراف ممالک محروسه شتاقه امرا و سران سیاه را بدرگاه خلافت پناه حاضر ساختند در اندک زمانی حسب الحکم سلطانی آنقدر سیاه بر در کریاس گردون اساس جمع گردید که محاسب وهم و عارض قیاس تصور شمار آن از جمله محالات می شمرد و بهرام خون آشام از بیم مصمام انتقام ایشان پناه بکیوان که یکی از بندگان آن آستان بود می برد -

سیاهی ز کثرت فزون از قیاس غبار سم اسبشان بیم و باس
کروهی ز کثرت برون از شمار روان جمع کرد از سر اقتدار
دلیران پر دل که هنگام جنگ بر آرند دندان ز کام بهتنگ
همه یکدل و وقت کین جمله دل همه آهنین چنگ و آهن گسل
چو زبنسان سیاهی که آن جمع یافت عنان عزیمت سوی رزم تافت

بالجمله سلطان ممالک ستان با سیاه فراوان و بغت جوان عنان بکران صبا جولان بصوب دشنمان معطوف ساخته رایت نصرت شمار بملک ثوابت و سیار بر افراخت -

معطر جهان از غبار رهش کران تا کران عرض لشکر گهش

چون ماهچه رایت آفتاب اشراق از مطلع کهای وبلده که قریب لشکر مجلس رفیع عادل خان بود طلوع فرمود رای جهان آرای پادشاهی که مسبط انوار الهی و مغزن اسرار نامتناهی بود اقتضا فرمود که سرکتل که راه گزر مخالفان منحصر دران بود مسدود فرمایند و طریق فرار آن لشکر کینه گزار بگیرند تا یکبارگی دست و پا کم کرده در گرداب اضطراب و اضطرار افتند هرچند که این تدبیر جهت پریشانی و زبونی خصم بی نظیر بود اما مسند عالی ملک نصیرالملک و سایر امرا زمین خدمت بوسیده بعرض رسانیدند که راه بر دشمنان بستن و بر طریق فرار ایشان نشستن موجب اینست که دشمنان بالضرور بولایت درآیند و دست بخرابی کشوده اکثر بلاد را ویران نمایند صلاح دولت ابد قرین درین است که راه سپاه مخالف بریکطرف گذاشته نزول اجلال واقع شود سلطان کیتی ستان بموجب صلاح دید امرا و دولخواهان فرمان داد که عساکر نصرت مآثر راه گذار لشکر پیر خاشخرا اعدا را گذاشته زمینی که لائق نزول اردوی ظفر قرین داند مخیم عساکر نصرت مآثر سازند و قبه بازگه فلک اشتباه بمحذب مهروماه بر افرازند.

سپهری بصنعت برافراختند	جهان در جهان سایه ساختند
کران تا کران زیر چرخ کبود	سرا پرده و خرگه و خیمه بود
بلندی و پستی صحرا و دشت	بنزهت چو روضات جنات گشت

بعد ازان حضرت سلیمانی فرمانی بکولیانی که دران نواحی مقام داشتند فرستاده آن گروه قیامت شکوه را بقتل و غارت دشمنان مامور گردانید قوم کولی که در آرزوی این قسم رخصتی بودند و این عطیه را از خدا طلب می نمودند دست تغلب و تسلط کشودند و چون اطراف لشکر گاه بد خواه مشتمل بود بر جنگل بسیار و خار زار سنان آثار که مور هنگام عبور ازان راه تنگ و نار چون مار پوست گذاشتی و صبا مانند اندیشه دران پیشه راه نداشتی.

چنان تنگ و در هم یکی پیشه بود	که رفتن درو کار اندیشه بود
درختانش سر در کشیده بسر	چو خط دیران بگ اندر دگر
تاییده اندروی از چرخ هور	ز تنگی رهش پوست کندنی ز مور

بالجمله قوم کولی شبهای نار از میان جنگل و خار همچون مور و مار بیرون آمده بر مخالفان تیر باران می نمودند و اسب و اسباب از باب حرب را بی طعن و ضرب می رودند و چون سپاه کینه خواه زور می آوردند باز جنگل را بنه و گرزگاه خویش میساختند و دیگر بار کمین کرده بیرون می ناخندند و ضرب بیکان جان ستان و خروش و افغان رعب و هراس در دل دشمنان می انداختند تا در اندک فرصتی کار برسپاه عادل خان دشوار ساختند.

کسی را که از بیم شد دل زجا ز حیرت نداند دگر سر زیا

فی الجمله فتور تمام و تصور لاکلام بآن نوم راه یافته پای ثبات و قرار شان بیکبارگی از جای برفت آخر الامر بی جنک و تحصیل نام و نشک فرار بر قرار اختیار نموده غریمت هریمت نصمیم دادند و کوچ کرده از همان راه که بمسکر ظفر اثر نزدیک بود روان گردیدند.

چو دشمن زبون گشت و بیچاره شد بناچار و ناکام آواره شد
ز سر ساخت پا تا بوی برست چو تیری که باید رهائی زست

چون لشکر ظفر اثر راه بر مخالفان بسته بودند و هر جا گذری بود جمعی از دلیران پر خاشختر درانجا نشسته عادل خان ازان مهلکه جان ستان بصد محنت و مشقت جان بر کران برده سپاه ظفر پناه دست بقتل و غارت برکشادند و تیغ بیدریغ در دشمنان نهادند دلیران صف شکن از لشکر دشمن آنقدر خون دران انجمن ریختند که سیلاب آن از بالای گریوه بهامون رسید و از بسیاری کشته کوه و دشت یکسان گردید از سپاه بدخواه هرکه از اسب فرود آمد از میان آن جنگل بتک یا جان بر کران کشید و هرکس دل از اسب و سلاح توانست کند کشته گردید.

ز کشته نگوم هر آنکس که زیست بران زندگیشان بیاید گریست

عساکر ظفر مآثر از اموال و اسباب ارباب ضلال غنایم وافر بدست آوردند سلطان کتبی ستان بعد از انهمزام مخالفان بهمراهی فتح و نصرت یزدان عنان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معطوف ساخت.

توفیق رفیق چشم بد دور نصرت بزرگ و سپاه منصور

ذکر تسخیر قلعه دیوگیر که بدولت آباد اشتهاار یافته و سبب بنای شهر احمد نگر که در لطافت

آب و هوا آبروی شهر بیدر بر خاک هبا و هدر بدر ریخت

همت متعالی آثار شهریار موید دین دار چون همیشه تسخیر قلاع و بقاع پیش نهاد همت والا نهمت ساخته هوای جهانگیری و اندیشه کسورکشائی در ضمیر منیر آنحضرت جاگیر بود دربنولا تسخیر قلعه دیوگیر که شهر بدولت آباد است وجهه همت والا نهمت ساخت و آن حصار سپهر آثار بمزید مناتت و حصانت متفرد و مشهور است و وصف آن در السنه و کتب مذکور و مسطور باره آن قلعه بر قله کوه پاره واقع شده که از غایت ارتفاع اندیشه را در عروج بر معارج آن نردبان از طبقات سماوات باید ساخت و اروهام را در قطع مهابط و مصاد آن پای بسنگ حیرت آمده بار بس حد عجز و قصور باید انداخت

عجب گونه کوهی خدا آفرید که مانند آن کس بگیتی ندید
رهش تند و لغزان ز تک تا فراز چو زلف بتان بیج بیج و دراز

علو آن فلک رفعت و سپهر سمو بدوجه ایست که تا معمار و السماء بنیاناها باید و

انا لموسون از ابداع و الارض فرشناها فتم الماهدون پرداخته مهندس سالخورده گردون حصاری چنان با آنکه بارها گرد جهان گردیده ندیده -

درو مردم ندیم ماه باشد ز راز آسمان آگاه باشد

کیوان فلک را از مشاهده ایوانش کلاه رفت از سر فزاده و مشتری سپهر جهت ارتقا بران منبر عرش آسانه کرسی مینا زیر پا نهاده سحاب با صد اضطراب تا بدامش رسیده عرق خجالت از جبینش روان گردیده و باد جهان پیمان را از گذشتن بران چرخ والا مرض ضیق النفس بهم رسیده

چه قلعه کوه شکوهی که آسمان رفیع
آن حصاری که طرف باره او
دمیده از کمر او بسان نیلوفر
در علو از ستاره دارد عار
بوم او بام گنبد دوار
صحن او صحن اختر ثابت

حصانت و استحکام آن حصار مینا فام بمرتب است که در هیچ روزگار کمند اقتدار خسروان رفیع مقدار بر کنکره فتح آن نیفتاده و تیز تدبیر هیچ قلعه کسای کشور گیر بهوای تسخیر آن نرسیده -

بران کس که دارد درانجا نشست
ز سوی زمین ایمن است از خلل
نیابد کسی از ره چاره دست
مگر ز آسمان تیغ بارد اجل

از غرائب و عجائب آن حصار سپهر آثار و عظمت احجار که در بروج و جدارش بکار برده اند کمان مردم بلک یقین آنست که آن بناء جهان نما کار بناء روزگار نیست بلکه عمل عاملان بعمولن له مایشاء من محارِب و تماتیل است از شواهد این کلام صدق انجام تصاویر غرائب آثار کوه الوره که با اتفاق از حیز قدرت نوع انسان بیرونست و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال - بالجمله بندگان سلطان کیتی ستان محمود بهمنی انار الله برهانه کوتوالی قلعه و حکومت دولت آباد با شهر و حوالی بملک شرق و ملک وجیهه که برادر یکدیگر بودند و از جمله معتمدان سلطان فریدون منظر مفوض و مقرر فرموده بود بعد از آن که سلطان فردوس مکان دنیای فانی را پدرود فرموده برای جاودانی انتقال نمود و حضرت سلیمانی سلطان احمد شاه بحری بهمنی بر سریر سروری و فرمان دهی متمکن گردید ملک شرق و ملک وجیهه بمئات و استواری حصار دولت آباد مستهظر و مستوق گشته قدم در بادیه طغیان و عناد نهادن چون همگی همت والا نهمت حضرت سلطان فلک رتبت احمد شاه بحری بر تسخیر ممالک موروثه مقصور و محصور بود اولاً ضمیر منیر آن موید جهانگیر گنبد تدبیر بر کنکره تسخیر آن حصار سپهر نظیر انداخته تنبیه اسباب آن حصار سپهر چنان پرداخت و چون فتح آن حصار بطریق رزم و بیکار دشوار می نمود رای جهان آرا که کاشف اسرار کبریا و نعم البدل جام جهان نما بود چنین اقتضا فرمود که اولاً با والیان آن حصار سپهر نشان طریق مدارا و احسان سپرده بلطف و دلجوئی سید قلوب آفروم نماید شمیم ز دانای فرهنگ دوست که در کارها رفق و نرمی نکوست

بهرمی چوکاری توان برد پیش درستی معیوید ز اندازه بیش

لاجرم با ملک شرق و ملک وجیبه ابواب ملائمت و مصادقت مفتوح ساخته یکی از مخدرات حجره عصمت ملک نایب را که در حجر تربیت آن شهریار فلک رتبت بود با ملک وجیبه در سلک ازواج کشیده بنای مصادقت را بمواصلت مشید و موکد گردانیده اما چون کوکب اقبال ملک شرق روی ابدار بتغارب و تراجم نهاده بود و روز دولتش بشام نکبت رسیده بر حکم نص ان الله لایغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم - درین ایام طبیعت او از قرار مهبود تغیر یافته بود و اخلاق ناپسندیده و افعال نکوهیده ازو صدور مینمود تا آنکه میانه او و برادرش ملک وجیبه نسبت اخوت و اتفاق بعداوت و نفاق منجر شد چه ملک شرق را بخاطر رسید که نمره این خویشی و نتیجه این نسبت غیر از دست باز کشیدن از حکومت آن دیار و دارائی آن حصار نخواهد بود لاجرم بر عداوت برادر اصرار نموده بساط خصومت منبسط ساخت چنانچه روز بروز خشم جهانسورش التهاب می یافت و رو از نسبت اخوت و علاقه محبت برمی تافت و هر لحظه از پی کینه برادر بهانه برمی تراشید و بناخن نفاق چهره وفاق را میخراشید و ماده کلفت و خشونت را آماده و مهیا می ساخت تا فرصت یافته بقتل برادر مبادرت نموده خاک بیوفائی در دیده مروت ریخت -

از پی میراث یکی خشمناک	ریخت ز کین خون برادر بخاک
تیغ بخون شسته به پیمای دشت	پیش در میر ولایت گذشت
دید دو برنای چو سرو بلند	یافته ز آسیب گناهی گزند
تیغ برآورده سیاست گری	تا بهر آسیب رباید سری

بالجمله بعد از قتل ملک وجیبه دختر ملک نایب که در حیاله نکاح او بود راه جنین پیش گرفته دست ن ظلم بدامن معدلت آن خورشید سپهر سلطنت زد مراحم پادشاهانه اشفاق خسروانه بتلطفات و تفقدات مرهم بر جراحت آن ستم کشیده معنت رسیده نهاد و پیشتر از پیشتر در مقام کشیدن انتقام ازان ستمگر عداوت گستر درآمده مسخر ساختن آن قلعه و کشور را وجهه همت علیا نهمت ساخت و با سپاه نصرت پناه رایت فتح آبت بصوب ولایت دولت آباد برافراخت -

خدیو جهانگیر روشن ضمیر	برخش اندر آمد ز عالی سریر
روان کرد رایت بعون اله	روان در رکابش جهانی سپاه
ز خاریدن کوس خارا شکاف	پرافکنند سیمرخ در کوه قاف

بعد از طی منازل آفتاب رایت نصرت آبت شهریاری از افق دولت آباد طالع و ساطع کشته اطراف و اکناف آن شهر و ولایت از اشعه انوار فتح آتارش چون فلک دوار و الشمس فی رابطة النهار منور و از شمیم رهگذارش ساحت گزار ماطر گردید سرا پرده شهریار سپهر اقتدار با دین و داد را در ظاهر شهر دولت آباد بندزده مهر و ماه برافراختند و سپاه ظفر پناه اطراف آن حصار را خانم وار در میان گرفته

ابواب دخول و خروج بر محصورین آن سپهر برین مسدود ساختند روز دیگر .

چو سلطان خاور برافراخت سر
بهامان گردون برافشانند زر
شه خاور از پرده بالا گرفت
زمین از ثری تا ثریا گرفت
به تسخیر این قلمه سبز فام
برآورد تیغ شماع از نیام

شهر یار کامگار بزم تماشای آن حصار سپهر آثار بر مرکب باد رفتار برق کرداری که گوئی این اشعار در وصف آن مسند نیزگام وقوع یافته .

بهیکل چو پیل و بهیبت هزبر
بهیستی چو سیل و به بالا چو ابر
همایست و عنقا بفر و شکوه
بدریا چو کشتی بهامون چو کوه
که شیشه رعد و که پویه برق
بیک تاختن طی کند غرب و شرق
ز آسیب کوس و سمش گاه تک
نشان بر رخ ماه و پشت سمک
هر آنجا که در خاطر آرد سوار
کند پیش از اندیشه آنجا گذار

سوار گشته اطراف حصار را بنظر تامل و اعتبار ملاحظه فرمود و چون تسخیر آن حصار بطریق رزم و ینکار بغایت متمدد و دشوار می نمود و مدتها بمحاصره مشغول میبایست بود تا جمال فتح و نصرت در مرآی مراد و مقصود مرئی گردد لاجرم رای جهان آرا و ضمیر مشکل کشا چنان اقتضا فرمود که کند تدبیر بر کنکره تسخیر آن حصار سپهر نظیر اندازد و بی استعمال توپ و تفنگ و سایر ادوات جنگ آن سپهر مینا رنگ را مسخر سازد و بنا برین مسند عالی ملک نصیر الملک و سایر امرا و اعیان دولت را بشرف مشورت و راجوت اختصاص بخشیده تدبیر تسخیر و استخلاص آن حصار ازیشان استفسار رفت .

حذیو جهاندار لشکر شکن
بی مشورت ساخت یک انجمن
ز درج دهن بر سر بخردان
بدست سخن شد جواهر فشان
که ای بخردان چاره کار چیست
که بر کار بیفکر باید گریست

مسند عالی و سایر ارکان دولت چون از در و لآلی کلام صدق انجام شهربار سپهر احتشام گوش هوش را مانند درج گوهر فروش از جواهر شاهوار مملو ساختند زمین عبودیت بلب افتقار بوسیده معروض داشتند که رای عالم آرا در سوانح امور و وقائع قضایا نایب قضای حضرت کبریا ست و خردمندان جهان را راه نما و مشکل کشا .

سران سپه جمله روی نیاز
نهادند بر خاک آن سرفراز
سخن را شدند از ادب حله پوش
حلی بند گوش تواضع ز گوش
که در بسته باشد دل کامیاب
چو دولت ز اندیشه ناصواب
ملک را تو آموزگاری بکار
نیسازت نباشد بآموزرگار

اینچه خاطر ملکوت ناظر شهرباری اقتضا فرماید عین صواب و محض صلاح خواهد بود و لیکن

چون شهریار زمن حکم فرمودند که آنچه بخاطر ناقص بندگان رسد بموقف عرض رسانند فرمان برداری حکم شریاری را از سایر آداب اوجب دانسته بعض جواب مبادرت نمودن لازم است بر رای عالم آرا ظاهر و هودیداست که قلعه دولت آباد از غایت متانت و استواری با مساوات لاف مساوات میزند

حصاری ز گردون سزافراز تر	ز مغرور در صلح ناساز تر
اگر تا بآتش بکوی زمین	نبینی درو جز بلندی دفين
نیفکنده سایه چو همت بخاک	میرا زمینش چو عرش از مفاک
مگر روزگارش بسختی گذشت	که پیرامنش آشنای نکشت
ز سختی نگر کاهدش این بسر	که زد خیمه از آفرینش بدر

چنین حصاری را برزم و پیکان گرفتن متعذر و دشوار است و بر تقدیر امکان بامتداد زمان تصور تسخیر آن توان نمود چه توقف و تاخیر بسیار در باب فتح آن حصار فلک جناب لازم است آنچه بخاطر فاتر بندگان دولتخواه میرسد اینست که هر سال وقت رسیدن غلات و محصولات این ولایات رایات فتح آیات باین صوب حرکت فرموده افواج سپاه ظفر پناه جمع کرده مال و منال این قوم نکوهیده مال را بائمال نهب و تاراج ساخته آتش فنا در ذخائر و منازل ایشان اندازند و مردم حصار را از انذار قوت لایموت مانع آمده عاجز سازند لاجرم کار اهل حصار از فقدان قوت و عسرت معیشت بجان رسیده طالب امان خواهند شد و حصار را تسلیم بندگان شهریار فلک اقتدار خواهند نمود بنابراین حکم جهانمطاع بنفاد پیوست که عساکر نصرت مآثر دست بنهب و غارت شهر و ولایت برکنوده آتش تاراج دران بوم و برزند سپاه بهرام انتقام دست تسلط بغارت برکشاده هرچه اسم مال و منال بران اطلاق میرفت از صامت و ناطق بر باد نیستی بررفت از اماکن و مساکن ان قوم مصدوقه اذا زلزلت الارض زلزالها و اخرجت الارض اقالها مشاهده افتاد عمارتش را مضمون عالیها و سافلها صورت حال آمد.

کشادند رزم آوران دست قهر	بفارتگری در همه کوی و شهر
زیبش و کم و نیک و بد خوب و زشت	زمانه دران بوم چیزی نهشت
چو بر باد تاراج رفت آنچه بود	فکندند آتش دران مرز زود
نماندند چیزی بجز سنگ و خاک	وزان پس بآتش سپردند پاک

بعد از ان سلطان گیتی ستان عنان بکران دولت بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف داشت و چند روزی بر سریر عیش و جهان افروزی تکیه فرموده خاطر ملکوت ناظر بر ترفیه حال رعایا و زیردستان گماشت.

ذکر بنائی شهر احمدنگر حرسها الله عن الفتنه و الشر

از مضمون لطایف مشجون هو انشاء کم من الارض و استمتر کم فيها عظم شان القائل و عز شاهه الشامل الکامل - مستفاد میشود که شغل عمارت از مضامین امور عالم و مهمات جمهور بنی آدم است

لاجرم از سلاطین نامدار و خواقین عالیقدر در هر دیار غرائب آثار و بدائع اطوار از بنای مدن و امصار و احداث بساتین مشحون باشجار و اثمار بر روی روزگار یادگار مانده و بتعاقب لیل و نهار و تمادی امصار و ادوار فحوای آن آثارنا تدل علینا فانظروا بعدنا الی الانار بگوش هوتی اولوالبائتر و الابصار میرساند بنابرین شهریار زمان و زمین را که پیوسته وجهه همت والا نهمت خیر و صلاح عالم و عالمیان بود اندیشهٔ احداث شهری در خاطر ملکوت ناظر خطور فرمود و چون مقرر چنین بود که هر سال یکبار شهریار فریدون تبار لشکر قیامت حشر بتاخت و غارت ولایت دولت آباد کشند و آتش نهب دران بوم و بر زنند و از مستقر سریر ثریا مصر که دران آوان بلدهٔ جنیر بود تا دولت آباد فی الجمله مسافتی می بایست پیمود رای جهان آرا اراده فرمود که مابین این دو ولایت شهری بنا فرمایند و تا مسخر شدن دولت آباد دران شهر اقامت نمایند تا سپاه منصور را هر ساله راه دور طی نباید فرمود بنابرین زمین احمد نگر را که از جهت مسافت وسط حقیقی جنیر و دولت آباد است و در لطافت آب و هوا و خضارت و نصارت کوه و صحرا نم البدل جنت الماوی و ثانی اثنین فردوس اعلی زمینش چون جبین زاهد صافی ضمیر منور و نسیم فرحناش چون طبله عطار و ساحت گلزار معطر تراثت ساحتش خاک حیرت در دیده روزه ارم کرده و طراوت لاله زارش داغ حیرت بر سینه بوستان خورنق نهاده

یکی وادی دلکش خوش هوا ز باغ خورنق فروز در صفا

جهت عمارت شهر اختیار فرمود بعضی از نقلهٔ اخبار در سبب بنای آن شهر جنت آثار چنین نقل فرموده اند که آن شهریار فریدون تبار را بشناط صید و شکار و طوف صحاری و امصار میل بسیار بود چنانچه اکثر اوقات فرخنده بطوف صحاری و تماشای جانوران شکاری مصروف میداشت قضا را روزی برسم نشاط و دلفروزی با جمعی از ندمای شیرین سخن و برخی از اعضای ملک دکن بزم شکار و طوف صحاری و مرغزار مانند فلک دوار بسیار گردید -

بنالدین در آمد طبلک باز درآمد مرغ صید افکن به پرواز
ز یکسو جره بازان سبک خیز بخون صید کرده چنگها تیز
و آسوی ذکر شاهین بتاراج ربوده نقد جان از کبک و دراج

در اتنای سیرگذر موکب فیروزی اثر بصرهای افتاد که در وسعت و خضارت مانند فلک اخضر بود و در لطافت و صفا مثال چشمه خور صحن زمین او چون بهشت برین بانواع ریاحین آراسته و اطراف مرغزارش بگوناگون رستینها پیراسته رضوان از رشک آن روزه انگشت حیرت کزیده و حور عین دران فردوس برین بچشم حسرت دیده -

ز هر سو چشمه چون آب حیوان چراغ لاله هر جانب فروزان
شقائق رسته و سبزه دمیده نسیم صبح حبیب گل دریده
شقائق بر یکی پا ایستاده چو بر شاخ زهرد جسام باده

مجاهران شام و سحر در خاک پاکش طبله عنبر و مقاقیر گشاده و مسافران صبا و شمال بیوی
 هوایش ناله از افیر شکفته -

شکر فان شکوفه شانه در رو
 عروسان رباحین دست بر رو
 هوا بر سبزه کوهرها گسسته
 زمرد را بمروراید بسته

ناگاه دران صحرا نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر بروباهی افتاد که در فریبندگی شیطان را درس
 بگفتی و در نیرنگسازی و شعبده پردازی حاجز را بازی دادی فریب صیادان فراوان دیده و خویشتن را از
 طمع خام باسبب دام گرفتار نکر دانیده -

روبهکی چست دغا پیشه بود
 با نه که تمغاجی آن بیشه بود
 لمبت بازی ده صحرا و ده
 وز دوگان برده بیازی فره
 هم دد صحرا بفقان بود ازو
 هم سک ده نمره زنان بود ازو
 درکه جستن شده از وهم کم
 سخن فلک رفته بجاروب دم

الفصه آن حیلله گر دغا پیشه در فضای آن صحرا و بیشه میکشت و هر لحظه از نشاط و انبساط
 برمیجست و می نشست و بلطائف الحیل خود را از نظر سگان نیز دندان بر کران میداشت شهریار کامگار
 حکم فرمود که چند قلاده از سگان شیر چنگال از دنبال آن محتال سر دهند تا در فضای این صحرای وسعت
 اتما که زمینست در غایت همواری و استوا از حیلله گریهای آن نیرنگ ساز دغا باز اتعاشی و ابتهاجی
 حاصل آید میر شکاران مرس چند سک شیر صولت را کشیدند سگان شیر شکار چون آن روباه شعبده
 کار را از دور دیدند از صبا و دیور در پویه سبقت بیگ تگ خود را بان مقهور رسانیدند هر چند آن
 مستمند خواست که بحیلله و نیرنگ خود را از چنگک و دندان سگان دور دارد سود نداشت چون دید که
 بکرو فریب روی خلاص نخواهد دید بر حکم -

وقت ضرورت چو نماند گریز
 دست بگیرد سر شمشیر تیز

بزم ستیز و آویز برکشته بران سگان پلنگ توان حمله ور گردید چون نظر شهریار خورشید
 منظر بر جرأت و جلالت روباه حیلله ور افتاد انگشت حیرت ببدنان گزیده از تهور آن جانور ضعیف متعجب
 و متفکر شد درین وقت بر حکم ارباب الدول ملهمون در خاطر ملکوت ناظر شهریار فریدون مآثر که مورد
 الهامات غیبی و مخزن رموزات لاریبی بود خطوط نمود که این سر زمین قابل شاه نشین سلطنت است
 مناسب چنان می نماید که این مقام مستقر سریر ثریا نظیر باشد چه از تاثیر این زمین است که روباه او
 با آنکه کترین موذیاتست با سگان پلنگ صفات مانند شیران غابات در صدد برابری و مساواتست پس
 اگر دلبران کین و بهادران شجاعت آئین درین زمین اقامت نمایند هر آینه گوی مردی و مردانگی در میادین
 رزم و پیکار از شیران بیشه کارزار ربانند و در رسوم و آداب مبارزت از رستم و اسفندیار افزون آیند لاجرم

ما فی الضمیر خود را با ما و ندما که ملازم رکاب ظفر انساب بودند تقریر فرمود ارکان دولت و اعیان حضرت زبان بدعا و نثای شهریار جهان کشا کشوده گفتند -

ای مبارک پی شهنشاهی که حاصل میکنند اختران آسمان از طلعت نیک اختر
 آنچه بخاطر ملکوت ناظر شهریاری که مهبط انوار باریست پرتو انداخته هرآینه مقرون
 برضای آفریدگار لیل و نهار و متضمن صلاح دین و دولت پائدار و موجب رفاهیت رعیت که ودیعت خالق
 مختار اند خواهد بود شهریار جهان بعد از استشاره و استخاره با امرا و اعیان منجمان و اختر شناسان را
 طلب داشته ازیشان تحقیق فرمود که درین مقام ساختن عمارتی یا بنائی شهری بر داختن بحسب تاثیرات اجرام
 علوی و سفلی چه صورت دارد -

از اختر شناسان بپرسید شاه	که گر سازم ایدر یکی جایگاه
ازو فر و بختم بسامان بود	و یا کار با جنگ سازان بود
بگفتند یکسر بشاه گزین	که خوبست و فرخنده انجام این

بالجمله چون آرای شاه و سپاه به بنای شهر دران جایگاه قرار گرفت موکب همایون دران مقام
 توقف فرموده حکم جهانمطاع لازم الاتباع صادر شد که اختر شناسان ساعتی که شائسته بنا و عمارت باشد
 اختیار نموده مهندسان اقلیدس شعار و طراحان مانی آثار بدایع نگار که از اقطار و امصار بیابه سریر ثریا آثار
 حاضر اند طرح آن شهر فردوس بهر را بخوبتر صورتی با کلک بصارت بر لوح مهارت نگارند اختر شناسان
 رخشنده رای و دقائق سنجان فلک پیمای جهت اختیار ساعت بنای آن فردوس اعلی و جنت الماوی نهایت
 تیقظ مرعی داشته در ساعتی که کیوان بلند ایوان بیت الشرف خویش را تشریف داده بود و ناهید عیش گستر
 رو ببرج نور نهاده قمر سریع السیر در برج شیر که خانه بخورشید است منزلگاه ساخته و مشتری سعادت
 اثر در جلوه گاه خویش رحل اقامت انداخته اختیار نمودند -

بامدادی که صبح زرین تاج	تاج از زر نهاد و تخت از عاج
مرد اختر شناس طالع بین	طلعی کرد بس خجسته گزین
چیره دستان بشغل رسای	در مساحت مهندس و نامی
خرده کاران بکار بنائی	نقش بندان بصورت آرائی

معماران دانشور و بنایان صاحب هنر بر حسب فرمان شهریار بحر و بر دران مکان فیض پرور اساس
 شهری انداختند مشتمل بر منازل و مساکن بسیار و اسواق و دکانین بیشمار و اطرافش مشحون به بساتین جنت
 آثار و اشجار طوبی کردار عماراتش در لطافت و ارتفاع چون فلک دوار و منازلش در هوا و صفا مانند
 جنت الماوی دارالقرار ابرار -

شهری چو بهشت در نکوئی چون باغ ارم بتازه روئی

بالجمله در اندک روزی باین اهتمام آن خسرو فلک احتشام شهری که در جمعیت مهر جامع دورانش

توان گفت صورت اتمام یافت معموری آن بلده طیبه بحدی رسید که در معموره ربع مسکون نظیر آن دیده دوران ندیده و از یرتو التفات حضرت سلیمانی که بانی آن نانی بیت المعمور و عزت افزای رضوان و حور لطیفه بلده طیبه و رب غفور بمسامع نزدیک و دور رسیده طراوتش گرد تغیر و تشویر بر ارتنگ مانی و تکار خانه چین فشانده و فردوس برین را در خوی خجالت نشانده چون بمسامع قدسی جوامع شهریار فریدون تبار رسیده بود که وجه تسمیه شهر احمد آباد کجرات که از مستحذات سلطان مغفور و مبرور سلطان احمد کجراتیست آنست که اسم پادشاه و وزیر کفایت دستگاه و قاضی شریعت پناه احمد بوده و از انفاقات حسنه این صورت در بنای شهر جنت صفا احمد نگر نیز تحقیق پذیرفته بود چه اسم همایون حضرت شهریاری احمد بود و مسند عالی ملک نصیرالملک کجراتی که وزیر مشیر کافی تدبیر آن خسرو خورشید سریر بود احمد نام داشت و قاضی مسکر ظفر اثر نیز باحمد موسوم بود بناء علی ذالک نام آن بلده طیبه باحمد نگر مقرر شد.

ذکر فتح قلعه دولت آباد بتائید حضرت خالق العباد

سابقا سمت گذارش یافت که رای جهان آرای شهریار سپهر اقتدار بران قرار گرفته بود که هر سال سیاه نصرت پناه ولایت دولت آباد و نواحی آن موضع و بلاد را تاراج نموده آتش نهب و غارت دران ولایت ززند و جمیع غلات و ارتفاعات ایشان را بحوزه تصرف درآورده آنچه قابل نقل و تحویل باشد ازان ولایت نقل نمایند و باقی را با آتش خشم و غضب سوخته نگذارند که اهل حصار جهت اذخار قوت لاموت بکدانه غله بقلعه در آوردند لاجرم بر حکم قرار داد هر ساله وقت رسیدن غله و حصاد فوجی از سپاه ظفر پناه بیک ناگاه بران ولایت تاختن آورده آنچه می یافتند بغارت می بردند و آتش در اماکن و مساکن رعایا و متوطنین آن سر زمین زده دود فنا ازان بر می آوردند و مصدوقه عالیها و سافلها صورت حال عمارات و منازل آن محال می آمد.

همه بوم بدخواه بیدادگر شد از صدمه قهر زیر و زبر
همه گشت شد طعمه چار پای نمائد اندران مرز چیزی بجای

چون چند سال برین متوال استمرار یافت اکثر رعایا و زیر دستان آنولایت از فوت قوت و تنگی معیشت و سطوت سیاه مریخ صولت نیک به تنگ آمده هر روز جمعی بهدایت توفیق سلوک طریق صلاح و سداد و منهج صواب و رشاد از قلعه میکریختند و بدست تظلم در قتراک بندگان حضرت سلیمانی می آویختند و پناه بدرگاه عرش اشتباه آورده در ظل رافت و مرحمت آن خورشید برج سلطنت و گوهر درج خلافت از نوائب و شذائذ مرفه و آسوده میکردیدند

بدرگاه شه هر که برد التجا همه کام او شد بخوبی روا

و برخی ازان گمراهان که از سعادت هدایت بهره نداشتند روی از بخت و دولت برگماشته التجا بدرگاه خلابیق پناه نیاورند از صر صر قهر جهانسور شهریاری کفر بردند تاکار بر محصورین حصار بغایت دشوار گشته اهل بفی و طغیان را کار بیجان و کارد باستخوان رسید لاجرم اصحاب نفاق باففاق نزد سر دفتر ارباب شفاق و زرق ملک شرق رفته عرض نمودند که بر همکنان روشن و مبرهن است که

امروز وارث ملک دکن و زبینه تخت سلاطین دوده بهمن بغیر ازین شهریار صف شکن نیست صولت و سلطوت سپاه ظفر پناهنش حلقه اطاعت و بندگی در گوش مهر و ماه افکنده سر سر خشم جهانسوزش بنیاد حیات ارباب فساد و عناد را از بیخ و بن برکنده از اول طفولیت تا حال که خورشید بی زوال دولت و اقبالی بذروه کمال رسیده آسیب عین الکمال پیرامن ساحت عزت و جلالت نرسیده غبار عساکر نصرت شمارش بهرجا رسیده خصم بد سگال مجال جدال و قوت قتال در مرآت خیال ندیده.

غبار موکب منصورش از دور شکست آرد بخصم ار هست نفور

و حکما گفته اند عاقل آنست که در فائحه هرکار نظر بر خاتمه آن اندازد و قبل از نشانیدن بهال ثمره و مال آنرا ملحوظ سازد تا از کرده پشیمانی و از گفته پشیمانی نکشد چه آن پشیمانی و پشیمانی را بجز شماتت اعدا و ملالت احبا نتیجه نخواهد بود اولی آنست که بچشم حزم و عاقبت اندیشی نظر بر وخامت عاقبت این مخالفت انداخته بساط منازعت و مخاصمت در نوردی و کرد مخالفت بگریزی تا جان و خان و مان خویشتن و فرزندان و زن و خویش و تبار خود را با جمیع اهل حصار صیانت کرده باشی و در روز جزا و باز خواست بسبب این مخالفت معاتب و مخاطب نه باشی چه بزرگان گفته اند عاقل آن کس است که از اظهار مخالفت قوی تر از خود بر حذر باشد و با بزرگتر از خویش بمنازعت پیش نیاید و ابله ترین مردمان آنست که قفته خفته را بیدار کند و مهمی که بصلح و ملامت صورت پذیرد بجنگ و خشونت پیش گیرد.

سپردند شاهی و تاج و تکیه	بشاهی که شاهان روی زمین
کر بسته از جان هوا دار اوست	چو رستم دو صد بر دربار اوست
بدرگاه او بنده کمترین	فریدون و جمشید و خاقان چین
همان به که سر سوی ره آوری	نباشد ترا مصلحت داوری
که گردد زخون کوه و هامون چو جوی	به پستی قلعه مشو جنگجوی

اما چون قضا یرده غفلت بر دیده بصیرت ملک شرق فروشته بود و در بحر غوایت غرق گشته کوکب دولتش متوجه افول و غروب نکبت شده سخن نا صحان مشفق را بسمع قبول و رضا اصفا ننموده ابواب ملائمت و مصالحت نکشود.

ز جام می عشوه دهر مست	نصیحت نخواهد شنید آنکه هست
که نبود دماغش برنج از زکام	ز بوی گل آنکس شود خود مشام
که جز دیده را میل نبود بیاغ	به بی دیده نتوان نمودن چراغ

در خلال این احوال و در اثنائی این منازعه و جدال هادم اللذات که عدم الامال است در اسپه بر سر ملک شرق که خیر از شر فرق نمی نمود ناخنه کوکب عمرش را بچاه غرب انداخت و از ساحل حیات در غرقاب ممات مسکن ساخت.

کسی که دامن اقبال شاه داد از دست
هر آنکه کرد خلاف خدا شود مقهور
ز سر برآمد و از پا درآمد اینش سزا است
خلاف سایه حق نیز چون خلاف خداست

القصه بعد از فوت ملک شرق اهل قلمه دولت آباد از غنی و فقیر و صغیر و کبیر و برنا و پیر
با کلید حصار متوجه درگاه شهریار مؤید کامگار گشته از خاک درگاه عرش اشتباه کیمیای دولت و سرمایه
سعادت حاصل ساخته کلید قلمه تسلیم نمودند و زبان افتقار با عتذار و استغفار کشوده از روی عجز و انکسار
از سطوت سپاه نصرت شمار امان جستند.

چو چاره نبد شهری و لشکری
هراسان بدرگاه شاه آمدند
گرفتند زنهار و خواهشگری
ثنا گستر و عذر خواه آمدند

مراحم شاهانه و مکارم خسروانه بزلال عفو و اغماض غبار ذلت و ملال از چهره حال آن گروه
ستوده مال شسته قلم مغفرت بر جرائد جرائم آن قوم نادم کشید و قلمه دولت آباد مثل سایر قلاع و بلاد
بعوزه تصرف بندگان شهریار کیتی ستان درآمد ضبط و ربط آن بیکی از متمدنان دولت قاهره
مقرر گردید.

ذکر بنای قلمه احمدنگر حرسها الله عن الوهن و الخطر

بعد از فتح قلمه دولت آباد بيمين تائید خالق عباد و بلاد معمار همت شهریار با دین و داد
در دارالسلطنه احمد نگر که از مستحذات آن خسرو فریدون سیر بود عزیمت ساختن حصاری فرمود لاجرم
مهندسان صاحب هنر و معماران ماهر دانشور در ساعتی خجسته و طالعی شائسته آنحصار فلک آثار را طرح
انداختند عمله و پیشکاران و سنگ تراشان چابک دست که هر یک سر آمد کشوری و یگانه اقلیمی بودند
بامثال امر پرداخته دقائق حذاقت و مهارت در تمشید ارکان و توطید بنیان آن بظهور رسانیدند تا در
اندک زمان از میامن الطاف همایون بروج عالیش چون مصاد قدربانی بمحاذات ایوان کیوان رسیده
ارتفاع جدارش از فلک ثابت و سیار درگذشت.

چو عهد عاشقان محکم حصاری
بل از سد سکندر یادگاری

پیرامنش بخندق غمیقی چون چاه و بل متانت یافته و از غایت ژرفی مامی زمین بآب آن میل
نموده از پهنای خندقش تسرین فلک را قوت گذشتش نه و طیور را برکنگره سورش بر تقدیر امکان
وصول از تندى و تیزی مکان قدرت نشستن نه.

فلک مثال حصارى که سد اسکندر
بفایتي ز بلندی که عقل نتوانست
بدی به نسبت او نسج عنكبوت زرار
کند فکر فکندن بطرف بام حصار
بسنگ حادثه گاهش تکندی از دیوار
ز حکمی بطریقی که منجنیق سپهر

خاک ریز آن حصار را از بن خندق نادای^۱ نخستین دیوار بنوعی تند و نیز ساخته و پراخته بودند که انسان را مطلقاً سمود بران متصور نبود بلکه طیور را عبور بران مقدوره -

بر فراز باره^۲ او پاسبان در تیره شب
 ماه را چون چشم ماهی دیدی از سوی مفاک
 در نستی فی‌المثل بر سطح دیوارش مکس
 پایش از نرمی بلغزیدی و افتادی بخاک

درون حصار مشتمل بر منازل و عمارات بسیار و بساتین مشحون با شجار و اثمار جنت آثار و گزارش متضمن اقسام ریاحین و ازهار منظره‌آه منقش و قصور دلکش بسقف مقرنس و طاق مقوس تزئین یافته و جدار فیض آثار ملون و مشبکش چون آئینه خانه فلک اطلس سرخ و زرد آراسته و بفرشهای فیروزه و لاجورد پیراسته سرایش نمونه ریاض نعیم و حوض و آبگیرش نسخه از حیاض کوثر و تسنیم -

هوایش بساط افکن بیغمی
 زمینش طراوت ده خرمی
 لبالب ز اسباب عشرت چنان
 که آئینه از عکس سیمین تنان
 گلش مشک سارا و آبخ کلاب
 خوشا در چنین جا و فصل شباب

بالجمله بعد از انعام و استحکام آنحصار فلک انتظام شهریار سپهر احتشام آن شهر جنت شعار را مرکز دولت پائندار و مستقر سریر سلطنت ثریا آثار ساخته دران کوت بتائید حی لاموت رحل اقامت انداخت و همچنین مرکز دولت و مستقر سریر خلافت این دودمان سلطنت بنیان بود تا اکنون که تخت سلطنت و تاج شهبازی از فرطلعت آفتاب اشراق خسرو آفاق و شاهنشاه علی الاطلاق مالک الملک بالارث والاستحقاق خدایگان جهان واسطه امن و امان باعث نظام دوران سلیمان زمان و فرمان فرمای انس و جان صاحب قران کامران -

مغیث سلاطین بداد و دهش
 سکندر مقامات دارا منش
 شهنشاه ابونصر نصرت قرین
 ملاذ سلاطین روی زمین
 جهان پادشاهی که گردون پیر
 ندید و نبیند هر اورا نظیر
 خدبوی که تا او نشد کامران
 نشد فاش معنی صاحب قران
 بدولت فرارزنده کانخ شرع
 بگوهر فرورزنده اصل و فرع
 بنیروی عدلش قوی پشت دین
 بعمدش حرم گشته روی زمین
 فلک راهمین بود مقصود و کام
 کزو ملت و ملک باید نظام
 در اسمش اشارت بدین نیز هست
 لقب بی گمان ز آسمان نازل است

از نهم طاق و رواق این سپهر برآق در گذشته مستقر سریر سلطنت و جبهانبانی و مرکز رایت دولت و کشور ستانی این فردوس ثانی و بهشت چارستانی ست رجا وائق و اهل صادقست که تا در معموره کون و فساد

رسم اساس و بنیاد قلاع باقی باشد و در مدن و امصار درم و دینار بنام شهریاران نامندار سکه نمایند و خطیبان ربع مسکون بر منابر خطبه را موشح بالقباب همایون سلاطین فلک جناب سازند دولت ابن پادشاه کیتی ستان و سلطنت این صاحب قران کامران از سمت تبدل و انتقال و وسعت زوال و اختلال مصون و محبوبس بوده این شهر خلد تزئین فردوس آئین که رشک نگارخانه چین و غیرت افزای خلد برین است شاه نشین این قدوه سلاطین و ملجاء خواقین روی زمین باد -

خدایا ز آسیب عین الکمال	تکه دار این شاه را لایزال
دلش راده از انس با خویش فر	بعدلش بیارا همه خشک و تر
بماناد فرمان ده انس و جان	فزون ز آنچه عادت شمارد جهان

ذکر توجه حضرت سلیمانی با سپاه منصور بعونت محمود شاه برهان پور و محاربت محمود شاه

گجراتی و بیان مال آنحال

راویان اخبار شهریاران اقطار و امصار چنین روایت فرموده اند که در ایام دولت و عهد سلطنت سلطان جهان احمد شاه بحرئ تعمد الله بفرانه و جعل مسکنه فی فرادیس چنانه عادل شاه که والی برهان پور و حوالی بود بجوار رحمت ملک غفور واصل گشته پسرش محمود شاه بحکم وصیت پدر ولی عهد گردید و دران زمان فرمان فرمای کشور گجرات و سواحل سومنات سلطان محمود بیکره بود که بمحمود نیکی نیز مشهور و معروفست و چون بجهت قرب جوار و قلت اعوان و انصار پیوسته حکام دیار برهان پور بسلاطین زمین گجرات ملامت و فروتنی مینمودند درینوقت سلطان محمود گجراتی که بنخوت جاه و غرور و شوکت موفور سپاه مفرور بود از راه عدالت و انصاف دور -

همچو طبع معتدی مناع خیر	همچو نفس ظالم اهاره سر
بی سبب با اهل تقوی جنگجو	بی کنه بر فضل و معنی کینه ور

چون استماع نمود که حاکم برهان پور خویشان را محمود شاه می نامد از غیرت این چون زلف پیرویان جبین آشفته و پریشان گردیده بر خویشان به بیچید لاجرم امرا و اعیان سپاه خویش را پیش طلبیده درین باب از رای ایشان مصلحت چست گفت برهان پوری را چه یارای آن که با بندگان ما در اسم و لقب شرکت نماید با در مقام برابری درآید -

بخندید و گفت اندران ز هر خند	که افسوس بر کار چرخ بلند
به تندی بسی داستان یاد کرد	کزان شد نبوشنده را روی زرد
هر آن جو که با زر بود هم عیار	بترخ زر آرنش اندر شمار
چو کنجشک پنجه زند با عقاب	بقصد سر خویش دارد شتاب
بر آرمش از دعوی همسری	گر این مایه دارد کند سروری

اگر باز گردد به پیشینه راه و گگر کشتی آرد بدریای من
 برو روز روشن نکرده سیاه سری بیند افتاده در پای من
 ازان ابر عاصی چنان ریزم آب که نارد ذکر دست با آفتاب

در خلال این احوال برادران محمود شاه برهانپور مکاتب سلطنت کجرات فرستاده اظهار اطاعت و انقیاد نمودند و بمهود و موثقی موکد ساختند که چون رایات سلطنتی حوالی ولایت مارا از پرتو خورش نورانی سازد قلعه سپهر نظیر آسیر را بی ارتکاب جنگ و استعمال تیر و شمشیر بتصرف گماشتگان سلطان ثریا سربر دهیم سلطان محمود مفرور ازین مراسلات مسرور گشته با لشکری بیشتر از قطرۀ مطر در حرکت آمده متوجه ولایت آسیر و برهانپور گردید محمود شاه چون از توجه سلطان محمود با سیاه نامعدود آگاه گشت هراس بقیاس برو استیلا یافته طاقت مقاومت لشکر کجرات در حوصله قوت و قدرت ندید لاجرم دست توسل و تقلم بپروۀ الوتقای حمایت و عنایت شهریار کشور کشا زده مکبوبی مشتمل بر استغاثه و استمداد بیابه سربر ثریا آثار فرستاد و از تمدی و بیداد آن سر دفتر ارباب عناد ابواب شکوه و شکایت کشاده استدعای توجه موکب کیتی کشا بقلم عجز بر صفحه انکسار و افتقار املا نمود.

تا حشر منکشف نشود آفتاب اگر آید بزیر سایه عدلش بزیشهار

شهریار سپهر اقتدار که همگی همت علیا نهمت بر معاونت اولیای دولت و قلع و قمع اعداء حضرت مصروف میداشت و خاطر ملکوت ناظر بر ارتفاع رایت بر ارتفاع بنی نوع انسان میکماشت و مضمون صدق مقرون این منظوم را مطلع نظر کیمیا اثر ساخته بیوسه بمعاونت ضفا که التجا بدان آستان خلافت آستان نمودند می پرداخت -

نکو کار هرگز نیابد بدش نوزد کسی بد که نیک افتدش
 کبی زین میان گوی دولت ربود که در بند آسایش خلق بود

بالجمله چون رای جهان آرای اشرف همایون بر مضمون مکتوب محمود شاه مطلع گشت بی استصواب مسند عالی ملک نصیرالملک کجراتی که مبادا بواسطه رابطه اصلی توجه آصوب را صواب ندادند رایت عزیمت جهانگیری بی تعلل و تاخیر بفلک اثر رسانیده با سیاه منصور بجانب برهانپور نهضت فرمود -

بفرید کوس و بجوشید دشت خروش سیاه از فلک بر گزشت
 ز بس جوش لشکر به بیراه و راه بسیط زمین تنگ شد بر سیاه
 به پیش سیاه اندران کوس و ویل زمین شد بگردار دریای نیل

چون ملک نصیرالملک که سحاب فیض حکمت بر ریاض طبیعتش باریده بود بر آفتاب فراست و دراست بر گلزار خاطرش تابیده -

خردمندی ایمنی کار دانی ز روی تجربه بسیار دانی

بر عزیمت حضرت سلیمانی اطلاع یافت هر چند بدلائل معقول فساد این نزاع و عناد بعرض شهریار با دین و داد رسانید رای عالم آرا مطلقاً سخنان او را بسمع رضا اصفا نفرموده عزیمت خویش را بامضا رسانید بالجمله بعد از طی منازل و مراحل ظاهر شهر برهان پور مخیم عساکر منصور گردید اما مسند عالی پیوسته در اندیشه اطفاء نایره این منازعت می بود و همیشه در دفع و رفع آن فتنه تدبیر و تامل مینمود که بجه حیلہ بساط این مخاصمت و منازعت را در نوردد و تا امری که متضمن تخریب بلاد و تعذیب عباد است صادر نگردد چه سپاه مخالف در کثرت و شوکت مضاعف عساکر نصرت شعار بود و نصرت و هزیمت منوط و مربوط بمشیت قادر مختار مبادا عیاذاً بالله چشم زخمی روی نماید که تلافی و تدارک آن از قدرت و مکننت انسان افزون باشد آخر الامر بخاطر خطیرش خطور نمود که از روی مصلحت ابواب مراسلات باهل گجرات که در خدمت سلطان محمود بمزید تقرب ممتاز بودند مفتوح سازد و زلال نصاب بر نائزہ آن نزاع که باشتمال درآمد افشاند شاید باین وسیله آتش منازعت و محاربه که ملتهب گشته اطفاء و اتفا پذیرد پیاورین مکتوبی بیکی از آشنایان که در خدمت سلطان محرم بود در قلم آورد که هر چند بنده بر حکم مشیت و تقدیر رب قدیر در ملازمت این سده سلطنت سپهر نظیر بسر می برد اما چون مولد و منشاء بنده ولایت گجرات است بمقتضای کل شی یرجع الی اصله - جانب سلطان محمود را مهمل نگذاشته در هر باب طریقه دولتخواهی و خیر اندشی رعایت می نماید وانچه بخاطر فاتر میرسد بعرض آن مبادرت میورزد عجب از وفور عقل و کمال عاقبت اندیشی ایشان که در زمره دولتخواهان و مخصوصان سلطان انتظام دارند و تمویز نموده و می نمایند که سلطان بجهت امور جزئی به نفس نفیس مرتکب چنین مهم شاقه میگردد و با محمود شاه برهانپور که در مرتبه برابر امراء سلطانیست در مقام مقابله و مقاتله درمی آیند علی الخصوص درینوقت که این شیر بیشه دکن با سپاه مرد افکن صف شکن بمعاونت و مظاهرت برهان پوری کمر بسته و با فوجی از دلیران خون آشام بهرام انتقام در ظاهر برهان پور نشسته گویا شما بر حقیقت لشکر دکن مطلع نیستید سپاه کینه خواه دکن از مردن و کشتن مطلقاً خوف و هراس ندارند بلکه معرکه رزم را هنگامه بزم می شمارند بر همکنان روشن است که در روز رزم و پیکار فتح و نصرت منوط و مربوط بمشیت آفریدگار لیل و نهار است نه بکثرت و عدت اعوان و اضرار بر حکم کم من قته قلیله غلبت فتنه کثیره باذن الله تعالی بدیده حزم و عاقبت اندیشی مآل این جدال و قتال را ملاحظه نمایند -

من آنچه شرط بلاغ است با تو میگویم تو خواه از سخنم پندگیر خواه ملال

بر تقدیری که نصرت نصیب شما باشد مردم عالم گویند که سلطان محمود باسپاه نامحدود و جنود نامحدود بر اندک مردمی غلبه نمود و اگر احتیاطاً این قضیه نقیض مطلوب شما نتیجه دهد این بی ناموسی دران سلسله تا انقراض دور زمان باقی خواهد بود -

مکن تکیه بر زور بازوی خویش نکه دار وزن ترازوی خویش

والسلام - قبل از رسیدن مکتوب بلاغت اسلوب وزیر آصف صفات سپاه گجرات از اضافات حسنه که بخت و دولت و فتح و نصرت کنسایه ازان است بر حکم الحرب خدعة تدبیری که موجب تشویر

دشمنان بود در خاطر خطیر شهریار روشن ضمیر خطور فرمود تفصیل این اجمال آنکه شهریار کامکار بحر نوال فیل بانی را در خفیه طلب فرموده امر نمود که بار دوی سلطان محمود رفته با نیل بانی که بمحافظت فیل بحری سال که از جمله اعیان بادشاه کجرات بمهابت و صلاحیت مستثنی بود میبکی بر مثال بیستون بر چهار ستون پائدار قرار یافته سری برهئیت گنبد دوار که اژدهای خلق ادبار بران وطن سازد.

بستونی روان بیچار ستون	بیکر برز کوه ازو هامون
زخم دندان او حصار افکن	تند حصنی حصار او آهن
سرمه سوده کفش زسنگ سیاه	چون فلک نیلگون راه براه
اژدهای دمل کند انداز	بر سر شورش از نشیب و فراز

طرح دوستی اندازد و بعد از اتمام و استحکام بنای محبت و اساس مصادقت ازو در خواهد و بفریب غارت آن بی درایت را تطمیع نماید تا در جوف لیل مظلمی که شاه و سپاه در خیمه و خوابگاه خویش فارغ البال باستراحت اشتغال داشته باشند و سپاه غفلت انگیز خواب برعیون ارباب الباب غلبه کرده زنجیر آن فیل فلک نظیر را کشوده در میان سپاه افتاده آشوب دران لشکر اندازد و ما بفریغت دست بتاراج و غارت بکشائیم و آنچه بدست اقد باهم تقسیم نمائیم و جمعی از پیاده های سپاه فطر پناه از بان کاری و تفنگ اندازی نیز همراه فیل بان مقرر فرمود که چون بحوالی اردوی خصم برسند پیادها توقف نموده منتظر غوغا و شورش سپاه باشند هرگاه افغان سپاه بگوش ایشان رسد از اطراف اردو و بان و تفنگ بجانب سپاه بد خواه روان سازند و بنفیر و افغان خوف و هراس در دل دشمنان اندازند بالجمله تدبیر شهریار فلک سریر موافق تقدیر رب قدیر افتاده فیل بان با پیادها برحسب فرموده سلطان جهان بجانب سپاه دشمنان روان گشتند و در حوالی اردوی خصم پیادها منتظر وعده فیل بانان نشستند فیل بان معهود خود را بفیل بان سلطان محمود رسانیده با او دوستی و محبت در پیوست تا رابطه الثیام بر حسب مرام استحکام یزیر گشت آنگاه سخنان از مقصود خویش در میان انداخته بلطایف الحیل فیل بان سلطان را با خود همدستان ساخت و در شب تاری که ظلمتش از دل کفار و گور فجبار نمونه بود و کوفه رنگی در جنب آن سیاهی سفید مینمود تو گفندی روز حشر سپاه پوش شده و شام هجران قرین صبح محشر گشته.

شبی هول بخشنده تر از بلا	سبه رو تر از روزگار کدا
شبی در درازی چو روز قنیل	براحت دهی چون قیامت نجیل
ز بس ظلمت از پرتو خود چراغ	ز تاریکی دیده جستی سراغ
سباهی بحدی که مانند قیر	شدی بره رخسار مافی الضمیر
ز بس هول شب اشتلم کرده بود	ره خواب را دیده کم کرده بود

از حاشیه اصل

۱ بان را به بعضی لغات یوکان نیز میگویند و آن شکلیست از آهن بهیئت موشک هوایی که آنته بازان میسازند از باروت ملوساخته چون آتش دران میزند لشکری را اجتر میسازد و مرد و مرکب را بر روی یکدیگر می اندازد. ۱۲

بزشتی بدان گونه دمناسز شد که نظاره با دیده نا ساز شد

فیل بان بحری سال سلاسل و اغلال از دست و پای آن فیل فلک مثال کشاده آن غفرت
 نهاد را درمیان اردو سر داد و فیل جوشان و خروشان چون ازدهای درمیان سپاه گجرات افتاده
 غلغله و فریاد از نهاد ارباب عناد و فساد برآمد و بهرسو که آن کوه فولاد رو می نهاد دمار از
 روزگار صفار و کبار برآورده صدمه و صلابتش از سرصر نمود و عاد خیر میداد -

ز افغان شده گوش آزرده دل فغان گشته ازروی لب منفعل
 بریده طمع دل ز امن و امان هوس منحصر گشته در مرگ جان
 فراغت سراسیمه هر سو دوید بجز قالب گشته جای ندید

چون از هر گوشه فغان باوج آسمان رسید پیادهای که گوش بجوش و خروش داشتند از
 اطراف اردو دست به بان کشاده از هر طرف فغان گیر و دار باوج فلک دوار رسانیدند چون سپاه
 گجرات از هر جانب ابواب بلا کشاده دیدند و از هر طرف آواز رسیدن بحری شنیدند یقین نمودند که
 شهریار کامکار درین شب تار شیخون آورده چون روی ستیز و آویز همیچ وجهه ندیدند لاجرم وادی
 گریز گریزیده شاه و سپاه خیمه و خرگاه را گذاشته اعلام انہزام برافراشتند و تا قریب پنج گاو در همیچ
 مقام توقف جائز نداشتند روز دیگر جاسوسان خبر مسرت اثر انہزام سپاه مخالفان تکوید سر بشهریار
 بحر و بر رسانیدند حضرت شهریار بیعون عنایت و تائید حضرت باری کوچ فرموده در همان منزل که
 سلطان محمود مقام نموده بود بسادات و اقبال نزول اجلال فرمود -

کارها راست کند عاقل کامل بسخن که بصد لشکر جرار میسر نشود

اما سلطان محمود چون استماع نمود که فرار و اضطراب سپاهش را سببی که موجب آن
 عار باشد نبود ازان حرکت بی وقت بسیار خجیل و شرمسار گشته ازان افعال ملال و کلالتی افزود مقارن
 این حال مکتوب مسند عالی نصیرالملک بگجراتیان رسیده بنظر سلطان رسانیدند چون سلطان از آمدن
 خویش نادم و پشیمان بود قول نصیرالملک را تصدیق نموده فرمود که آنچه نوشته بیان واقع است باو
 بشوسید که تو صاحب خویش را بر گردان تا ما نیز راه ولایت خود پیش گیریم گجراتیان مضمون کلام سلطان
 را بنصیرالملک رسانیده نصیرالملک آنرا بنظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر در آورده شهریار کیتی ستان
 به زبان الهام بیان گذرانید که تا محمود گجراتی متوجه ولایت خویش نکرده ما راه ولایت خود پیش
 نگیریم چه مردم عالم این حرکت را بر زبونی حمل خواهند نمود و این معاودت بر عجز ما دال خواهد
 بود قصه درین باب از جانبین سخنان بدور دراز کشیده عاقبت مسند عالی بپردم گجرات نوشت که
 غرض من اصلاح ذات البین است نه احداث فتنه و شین انساب است که شما کوچ کرده دو منزل
 بجانب ایدر روان شوید تا ما نیز کوچ کنیم و دو منزل بجانب ولایت عمادالملک برویم بعد ازان
 هرکدام راه مسکن و مقام خویش پیش بگیریم از جانبین بعد از قیل و قال بهمین قرار داده اول لشکر

کجرات کوچ نموده بسوی ایدر روان گشت بعد ازان اردوی سلطان کیتی ستان کوچ نموده بجانب ولایت عماد الملک در حرکت آمده از آن جا عنان بکران کیتی ستان صوب مستقر سربر سلطنت معطوف داشت بالجله شاه محمود برهان پوری بیمن مظاهرت و معاونت حضرت سلیمانی سلطان احمد بجزی از جنگ اعادی خلاص گشته در ولایت خود باستقلال تمام بر سربر جاه و جلال متمکن گردید و بقیه عمر رهین منت شهریار نصرت قرین بوده اوامر و نواهی آن حضرت را بقدم اطاعت و انقیاد تلقی میفرمود بعد ازان که پادشاه جمجاه حضرت برهان نظام شاه انار الله برهانه بر سربر جهانبانی متمکن گشته باغواهی عماد الملک میانه آن خسرو فریدون صفات و سلطان بهادر کجرات منازعه روی نمود محمود شاه برهان پوری بر حکم حق گذاری احسانی که حضرت جنت آشیانی را بر ذمه او ثابت بود اساس آن مخاصمت و منازعت بسمی جبل آن حقیقت شناس بموافقت و مصادقت تبدیل یافت چنانچه عنقریب در ضمن احوال پادشاه دریا نوال مشتری جمال برهان نظام شاه رقم زده کلک صنائع نگار بدائع آثار خواهد گردید انشاء الله وحده العزیز -

ذکر وفات دستور آصف صفات مسند عالی ملک نصیر الملک گجراتی و تفویض مسند وزارت
بیان چندو که از ملازمان قدیم سلطان ممالک ستان بود

بعد ازین وقائع باهر مبدع صنائع و بدائع مسند عالی ملک نصیر الملک را که وزیر صافی ضمیر کافی تدبیر بود و در نظام امور ملک و ملت و کفایت مهماب دین و دولت رای دوربین کفایت آئینش چون عمل نظام الملک ماضی بی نظیر واقعه ناگزیر پیش آمده مسند وزارت را بدردود نموده بجوار رحمت غفور و دود انتقال فرمود بلی نوش جان فرای جهان بی نیش جان گزای نیست و کل گزارش بی خار جفا نه -

زین بی وفا جهان مطلب راحتی که هست شهش قرین زهر و گلش همنشین خار

شهریار سپهر اقتدار را از فوت آن دستور کفایت شعار ناسف بسیار روی نموده بغایت محزون و مغموم گردید و چون دق و فتن امور جمهور بی وجود دستوری که باطنش باصناف کیاست و فراست مشحون باشد و ظاهرش بانواع صلاح و پرهیزکاری مقرر نشی پذیر نبود لاجرم میان چندو را که از جمله بندگان عبثه علیه شهرباری بسمت تقدم و سبق خدمتکاری ممتاز و مستثنی بود عقل و دانشی بر کمال و کفایت و سخاوتی در حد اعتدال داشت جهت مسند وزارت اختیار فرموده بخطاب مستطاب مکمل خانی مخاطب ساخته بشرفیات خسروانه و عواطف پادشاهانه اختصاص بخشید و نظام امور ملک و ملت و انتظام احوال سپاه و رعیت را برای صواب نمای اوکه هر آئینه متضمن صلاح بلاد و عباد بود تفویض فرمود -

تا نمیرد یکی بسا کامی دیگری شاد کام نشیند

بعضی از مورخین چنین نقل نموده اند که سلطان ممالک ستان قول از فوت وزیر آصف نشان بدار چنان خرامید بلک نصیر الملک باعث زوال دولت آن خورشید فلک سلطنت و اقبال گردید چه روایت میکنند که وزیر سم قائل در میان بیر بخورد آن صاحب تاج و سربر داد و بعد از انتقال شهریار

فریدون خصال وزیر نکوهیده مآل بجزا و سزای اعمال خویش رسید اما قول اول بصحت اقرست
والله تعالی اعلم بحقیقه الحال و الیه المبداء و المآل -

ذکر واقعه هائله پادشاه ججهه فلک بازگاه سلطان احمد شاه نوز الله مضجعه و مثواه

قال الله تبارک و تعالی اینما کنتم بدرکم الموت و لو کنتم فی بروج مشیده - محصل این
کلام صدق انتظام آنست که سهام جوشن گزار اجل و صیاد جان شکار قضا و قدر را هیچ مانعی و دافعی
نیست و درین راه بر خوف و خطر جوان و پیر و فقیر و امیر بکیست هیچ آفریده را در دار دنیا اقتضای افراس
و جام مرام مهنا و مهیا نگشته که عاقبت بشوایب نواب کدورت نپذیرفته باشد خیر دنیا مخلوط است بشر
و نفع او ممتاز بضر با هر عشرتی عشرتی و قرین هر راحتی محنتی با هر حیاتی مماتی لازم غیر مفارق است -
هیچ روشن دلی درین عالم روز شادی ندید بی شب غم

و از نظایر این اقوال صورت حال شهریار بیهمال و سلیمان فریدون خصال سلطان احمد
بحری است که چون مدت نوزده سال و چار ماه و بقولی دوازده سال علی اختلاف الاقوال بر سریر
جاه و جلال بلوازم امور سلطنت و اقبال و مراسم جهاد و قتال اشتغال نموده اکثر قلاع و بلاد
ممالک دکن بیمن سعی و اجتهاد آن شهریار زمن از دست عبده اوتان و ارباب قتل بضر تیغ مردافکن
دلیران صف شکن بحوزه تصرف و تسخیر آن خسرو فلک سریر درآمد و کثائس و معابد
کفره لعین و مشرکان بی دین از بیخ و بنیاد برافتاد آخر الامر ایام عبر و روزگار حیانت سرآمده
علامات فوات و ممات از چهره حالش ظاهر گشت و ضعف و بیماری صعب بر ذات قدسی صفات طاری
شد امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بتخصیص مکمل خان را بیم آن بود که از هجوم هوم و
غوم طائر روح از قالب بدن مفارقت گزینند و از حق تعالی بصد زاری بصد خویش استعدا مینمود
تا آن فرازنده ایوان جهانیانی را در بستر ضعف و ناتوانی نه بیند -

از بیم تکسرش جهان می لرزد و ز لفظ علاتش زبان می لرزد
او جان جهان بود و دران حال از خوف بر جانش دو صد هزار جان می لرزد

هرچند اطباء حاذق در اصلاح مزاج و هاج آن صاحب تخت و تاج بمعالجات موافق نهایت
حذاقت و دقت مرعی داشتند سودی بران ترتب پذیر نکشت و روز بروز ضعف بر قوی ظاهری و باطنی
مستولی میکشت بلی -

ز جوی هرکه قضا باز بست آب حیات ز جام خضر ببیند مگر خمار ممات

چون شهریار ملکی صفات لحظه بلحظه آثار ممات بر وجنات احوال خویش ظاهر تر می یافت
لاجرم دل از سلطنت دنیای بیوفا برداشته شاهزاده جوان بخت کامگار نور حدقه شهرباری و تازه گل
کستان سلطنت و بختیاری الموید من عند الله ابو المظفر برهان نظام شاه را که دران آوان هفت مرحله

عمر شریفش طی شده بود طلب فرموده گوش هوشش را بدر ناصح و لآلی موعظه گرانبار ساخته فرمود.

که ای نور چشم پدر هوش دار	سخنهای شناسته را گوش دار
بهر صورتی کافتد از خیر و شر	مشو غافل از ایزد داد گر
بهر حالی از شادمانی و غم	مزن جز بفرموده شرع دم
بفتح ار بری کار دولت ز پیش	ز تأیید حق دان نه از بخت خویش
مکن خو باسائش و ناز و نوش	مراد از خدا دان و لیکن بکوش

بعد از آن امرای و اعیان را طلب داشته جمهور ایشان را بمبایعت شاهزاده منصور مامور فرموده بمبایعت آن نوابوه بوستان خلافت وصیت نمود مجموع امرای و ارکان دولت و اعیان حضرت و سایر سپاه و رعیت بمبایعت آن نور دیده سلطنت مبادرت نموده بشرف بیعت مشرف گردیدند و زمین خدمت بلب عبودیت بوسیده بعرض رسانیدند.

نسازیم فرمان شه را دگر	ز حکم مطاعش نه پیچیم سر
ز ما تا نگرده جدا جان ما	نیابد خلل عهد و پیمان ما

چون پادشاه فلک بارگاه از شرایط وصیت و لوازم نصیحت بیرداخت داعی یا ابتهای نفس المعطمئه ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را اجابت فرمود و آفتاب سپهر خلافت و جهانبانی بمغرب و مقیب ان وعد الله حق افول و غروب یافت.

شد آن لحظه هول قیامت عیان	بگردون برآمد نغیر فغان
شد از درد و غم چشمها سیل بار	چو باران که بارد بوقت بهار
فلک را ز بس ناله کرگشت گوش	ز نوحه زمین و زمان در خروش
پلاسی ز تاز بلا ساختند	مه و مهر در گردن انداختند

چه عجب که زمین از شمار سوگواران و هوا از دود آه سرشکباران سیاه بود و بی نور ماه اوج معدلت و عالم آرائی در عقده خسوف کل شئی هالك افتاده بود چگونه گیتی عاری نگشتی از فروغ جمعیت و حضور گردون بوقلمون کریبان صبح دریده بود و دامن شام در خون شفق کشیده و جهان که از یلاس شب تازی در لباس سوگواری بود بجای خاک خاکستر بر سر میریخت و رشته انتظام لبالی و ایام را از هم میکسیخت مشکل آن بود که دران بلیه جان گداز جز صبر و شکیب که بافت نمیشد تدبیری نبود و بغیر از رضا بقضا که نه بر وفق استرضاء خاطرها بود دستگیری روی نمی نمود بلی.

بهر کاری از نیک و بد چاره است	بجز مرگ کش چاره ناید بدست
چو رد می نگرده خدنگ قضا	سپر نیست مر بنده را جز رضا

امرا و سران سپاه با دیده های پر خون و جامهای سیاه بتجهیز و تکفین آن فخر سلاطین روی

زمین مشغول گشته چون گنجش در مقبره که از مستحذات آن خسرو قدسی صفات بر ظاهر شهر احمد نکر واقع و بیاض روزه مشهور و فی الواقع روزه ایست از ریاض جنت گوئی در وصف آن بهشت روی زمین گفته شده .

روضه ماه نهرها سلسال دوحه سبع طیرها موزون
مدفون ساختند نور الله تعالی مضجعه و مثواه و جعل الجنة مستقراً و ماواه .

دریغ آن شهنشاہ هندوستان چم تاج بخش ممالک ستان
دریغ آنکه دیگر نه بیند سپهر نظیرش در آئینه ماه و مهر

وقوع این حادثه عظمی و حدوث این واقعه کبری در سنه احدی عشر و تسعمایه بود
والباقی هو الملک المعبود .

ذکر شمه از خصائل رضیه و فضائل مرضیه آن شهربار ملائک اطوار فرخنده آثار علیہ رحمتہ الله الملك الففار

اگرچه فضائل آن شهربار عادل کامل زیادہ از انست که قلم مشکین رقم از عہدہ حصر آن بر آید لیکن اقتدا بسنت مورخین سلف نموده بایراد فضیلتی چند که خاصہ آن پادشاہ سعادت مند بود تبرک و تیمن جسته مبادرت می نماید از جمله خصائل آن شهربار قدسی فضائل که متضمن غفت و صلاح و پرهیزگاری و فلاح است این بود که آن حضرت در وقت سواری در شهر و بازار هرگز بیمین و یسار التفات نمی فرمود یکی از تدما و مقربان روزی از سلطان سوال نمود که منشاء عدم التفات حضرت خداوندی باطراف و جهات معلوم بندگان نیست آنحضرت بر زبان الہام بیان کہ ترجمان رموزات غیبی و سراپر لاریبی بود گذرانید کہ هنگام عبور موکب منصور از نزدیک و دور مردم بسیار از اناث و ذکور بتماشا می آیند و بر در و دیوار کوچہ و بازار ازدحام می نمایند نگریستن بسوی خلائق لامحالہ مستلزم دیدن نامحرم کہ ہر آئینہ موجب ناخوشنودی خالق است خواهد بود پس عدم التفات بسوی جهات صلاح و سداد اقرب و بادشاہان دیندار را انسب باشد .

ہزار آفرین از جہان آفرین بدان شاہ بادش و داد و دین

دیگر از خصائل متقیان آن پادشاہ فرزانه و یوسف زمانہ آست کہ ورع و تقوی آن پادشاہ دین و دنیا بمرتبہ بود کہ در اوائل ایام سلطنت و جہانبانی کہ هنوز آنحضرت در عنفوان عہد شباب و جوانی بود و دران هنگام و ایام هوای نفسانی در غلبان و قوای شہوانی نوع انسانی در طفیان می باشد آن شهربار بی نظیر و عدیل بال لشکری مانند دریای نیل بزم تسخیر قلعه راویل کمر جہاد و اجتناد بستہ از مستقر سریر سلطنت و خلافت حرکت فرمود بعد از طی مسافت سیاہ منصور قلعه مذکور را چون نگین خاتم احاطہ نموده بقوت بازوری شجاعت و جلالادت مسخر ساختند از جمله اساری آن قلعه جاریہ بدست سپاہ نصرت پناہ افتادکہ ماہ رخسارش آتش رشک در خرمن خاوری انداختہ و خورشید عذارش یردہ نشینان کردون را غرقہ بیل

غیرت ساخته بیاض رویش طلبیه صبح صادق را مدد کرده و سواد هوش ساقه لشکر شام را مایه داده زلف پر خمش پر چم قامتش بوده و ابروی مقوش طغرای منشور جمالش نموده -

شب افروزی چو مهتاب جوانی	سیه چشمی چو آب زندگانی
دو شکر چون غریق آب داده	دو کیسو چون کمند تاب داده
خمار آلوده چشم نیم بازش	جهانی نیم کشت نیم نازش

مسند عالی ملک نصیر الملک چون از حال آن بربروی حور لقا خبر یافت کس بطلب آن شکر لب فرستاده آن آفتاب خاور را حاضر ساختند چون چشم مسند عالی بران غایت صنع لایزالی افتاد بر کمال قدرت آفریدگار لیل و نهار و قادر مختار تعالی شانه عن الاشبه و الانظار تعجب نموده زبان بتذکار حمد و ثنا بکشد که از قطره نطفه کثیف کمال صنع نو الجلال چنین شکلی لطیف و صورتی شریف آفریده که دیده هیچ بیننده مثلش در جهان ندیده القه مسند عالی چون جمالی در غایت لطافت و زیبایی دید زمانی ممتد در آئینه رخسارش واله و حیران گردید -

نه دل میدادش از دل برگرفتن نه می شایستش اندر برگرفتن

با خود گفت که این شمع شبستان خوبی جز حرم محترم شهریار عالم را سزاوار نیست در زمان بملازمت سلطان شتافته معروض داشت که عتبه علیای حضرت خداوندی که حجر الاسود کعبه پادشاهیست موجود قوافل امم باد و جناب بارگاه آسمان خرگاهش که حرم بیت الامان شهنشاهیست مطاف طوائف بنی آدم تا فلک باید چو دانش در سرافرازی بیای تا جهان ماند چو دولت در جهان داری بمان

از جمله اسازی که بندگان عتبه علیا ازین قلعه سیهر آسا اسیر نموده اند جاریه است که بعزید حسن و جمال و غنچ و دلال سر آمده ماه رویان چین و خلخال است از اشعه انوار جمالش مهر انور در عتقه کسوف و زوال است و بدر نور گستر از رشک عارض منورش بر شکل هلال -

بنو خیزی چو سرو نیم رسته	لب خندان چو درج نیم بسته
نه آن رخ بلکه جان قوت و قوت	نه آن لب بل نمکدانی ز باقوت
پیشمی قلب ترکستان دریده	بموی دخل خوزستان خریده
بیلا سرو پیش قامتش خم	بحرفی از قیامت قامتش کم
رخنی اندک بسبزی میل کرده	بهاری از کف خضر آب خورده
تو گوئی رنگ سبزش گاه دیدن	ز سبزی و تری خواهد چکینن
بلا سر هتک دیوان جمالش	اجل جاندار سلطان خیالش

آن سرو بوستان حسن و لطافت لیاقت شبستان سلطنت و خلافت دارد اگر فرمان قضا جریان نفاذ باید اورا بخادمان حرم محترم سپارد حکم جهان مطاع نفاذ پیوست که خادمان رضوان مکان آن رشک

حوربان را بیست شبستان سلطانی نقل نمودند شب هنگام که شاهنشاه تختگاه شب چهارم از ابوان این نیکگون طارم بخلوخانه مغرب شتافت و سپهر دوار چادر کجلی زرنگار شب تار بر سر انداخت -

شبی در نور بختی آنچنان چست	که خورشید از سوادش نور میجست
مه و مهر از گرفتاران قیدش	چه شب دامی که عشرت بود صیدش
ضیا بظلمتش چندان قرین بود	که مهر از خجلتش خلوت نشین بود

شهریار کام بخش کا مکار از تخت سلطنت و جهان بانی متوجه شبستان عشرت و کامرانی گشت تا از لب روح بخش آن مایه ناز و دلستانی قوت جان و کام روان حاصل نماید آن مایه ناز و دلبری با یک جهان کرشمه و عشوه گری پیش آمده شرائط زمین بوس و ثنا کتری بتقدیم رسانید حضرت سلیمانی قبل از تمهید مقدمات عیش و کامرانی ازان مایه ناز و دلستانی امتفسار فرمود که ترا شوهر و مادر و پدر هست یا نه آن پربروی حور منظر برض شهریار جهان رسانید که شوهر و مادر و پدر بنده در سلک زندگان انتظام دارند پادشاه دین پناه از فرط عفت و صلاح و غایت ورع و فلاح بی تجرع اقتداح مرام و التذاض صحبت و التیام آتش شهوت را بر ذات اقدس منطقی و حرام ساخته فرمود که خاطر فارغ دار که مادر و پدر و شوهر ترا طلب داشته ترا بایشان خواهیم سپرد و الحق درین ماده می توان گفت که آنحضرت گوی عفت از حضرت یوسف پیغمبر علی نبینا و علیه الصلوة و السلام ر بوده چه حضرت یوسف علیه السلام را زلیخا در اوائل حال حلال نبود بلک بحسب عرف مالک او بود مع هذا تا برهان الهی مشاهدش نشد آتش شهوتش منطقی نکشت چنانچه از مصدوقه و لقد همت به و هم بها لولا آن رآبرهان ربه مبرهن میگردد و حضرت سلیمانی سلطان احمد بحری را با آنکه بحسب شرع و عرف تمتع ازان سرو قد نوش لب حلال و مجوز بود مع هذا از غایت تورع باو تقرب فرمود زهی دین پناهی که با وجود حکم الهی و رخصت شریعت حضرت رسالت پناهی آتش شهوت بر نفس اقدس سرد ساخت و ذات همایون را بزبون هوا و هوس نساخت و بوسیله خردمندی علم نیکنامی در دو جهان برافراخت روز دیگر که خسرو خاور از نور طلعت خویش اطراف جهان را منور ساخت مسند عالی ملک نصیرالملک بسعادت زمین بوس اعلی فائز گشت دعا در اباس تهنیت و مبارکباد معروض داشت حضرت سلیمانی قسم یاد فرمود که آن عورت شرف فرانس لازم الاتماش ما در نیافته و باو وعده نموده ایم که پدر و مادرش را طلب داشته بدبشانش سیاریم فی الحال از مکمن عز و جلال حکم قضا مثال بحاضر پدر و مادر و شوهر آن پری رخسار اصدار یافت و چون حاضر شدند دای پادشاهانه ترتیب فرموده آن حور منظر را بشوهرش تسلیم نمودند و باین خصلت شریف گوی زهد و ورع از میدان زاهدان جهان ر بوده دیگر از خصائل حکیمانه آن سکندر زهانه آن بود که اگر احیاناً در معرکه و غا که آتش هیجا بالا گرفته بود و نیران قتال اشتعال یافته یکی از لشکریان در انانی کار زار و وقت گرمی هنگامه رزم و پیکار از غایت جبن و بددلی پشت بمیدان دلیران نموده روی از معرکه کارزار برمیکماشت و نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر بران خائف و هراسان می افتاد او را بحضور طلب فرموده از روی تلطف و ملائمت استفسار میفرمود که سب معاودت چه بود آنشخص از روی خجالت و شره سازی بمعاذیر تمسک جسته اجوبه مضطربانه میگفت آنحضرت برفق و دلجوئی او را بان داده

رخصت میفرمود و چون دلاوران سپاه نصرت پناه که دران رزمگاه آثار شجاعت و جلالت بظهور آورده داد مردانگی داده بودند بخلع و تشریفات پادشاهانه و عواطف و الطاف خسروانه متعطر و سرافراز میکشند شهریار فریدون مناقب قبل از التفات بحال دلیران غالب طالب آن شخص هارب گشته اورا بخلع فاخره و تشریفات متواقره سرافراز و ممتاز میساخت بعد از آن بدلیران شیر شکار می پرداخت وقتی یکی از ندما که بسمت تقرب عبثه علیا اختصاص تمام داشت گستاخانه بمرض رسانید که سبب سبق التفات و توجه بحال شخصی که روی از عمر که دلیران میدان کارزار برتافته باشد نسبت بجمعیته که رایت مردمی و شجاعت باوج فلک دوار برافراخته معلوم بندگان درگاه نیست آنحضرت در جواب فرمود که سبب این وقت دیگر معلوم شما خواهد شد اتفاقاً مرتبه دیگر که شهریار بحر و بر را با لشکر کینه ور اعدا محاربه روی نمود شخصی که دران مرتبه از جنگ برگشته بود درین مرتبه بیشتر از دلیران رستم توان خود را بر سپاه دشمنان زده کوششهای مردانه نمود شهریار دوران آن شخص معترض را مخاطب فرمود که اکنون سبب توجه باین طائفه معلوم شد و دانستی که بیدلان سپاه را باین طریق دلیر ساختن هرآئینه بتدبیر امور جهانی و کشور ستانی اولی و انساب است دیگر از فضائل آن پادشاه قسمی خصائل آن بود که در ایام دولت و زمان سلطنت آنحضرت دلالت رای نام بهمنی را که مجموع دار بود با مسند عالی ملک نصیرالملک چنانچه شیوه رویه ارباب مناصب و اصحاب جاه است سوء مزاجی روی نمود چه همگی همت این جماعت برکسب منافع و جلب و جمع زخارف مصروفست لاجرم بر کسی که فوائد او در ملازمت سلطان زیاده از وظائف دیگران باشد حسد برند و براهنمونی خقد حیلها انگیزند و صور غیر واقعه بمرض رسانند اگر حضرت پادشاه احتیاط مرعی نداشته سخنان ارباب غرض را بسمع قبول و رضا اصفا فرماید لامحاله انواع ضرر و خلل تولد نموده اقسام فساد بران مترتب گردد.

منه گوش بر قول صاحب غرض	که از کینه در سینه دارد مرض
بهم بر زند در دمی عالمی	پریشان کند عالمی در دمی
ز صاحب غرض تا سخن نشنوی	که گر کار بندی پشیمان شوی

القصه دلالت رای براهنمونی نفس و هوا تذکره در **بهر** مسند عالی قلمی نموده بمرض حضرت سلطان رسانید که مسند عالی مبلغ کلی برشوه از عمال و حکام اطراف ممالک گرفته منهبان این خیر به مسند عالی رسانیدند مطلقاً انکار ننموده از جا درنیامد و گفت دلالت رای حقیقت این را نیک نمیداند کسی که داده و آنکس که گرفته بهتر میدانند آنگاه در ازاء تذکره دلالت رای تذکره دیگر در قلم آورده آنچه دلالت رای نوشته بود باصاف آن دران تذکره ثبت نمود روزی که خسرو جمشید جلالت بفیروزی بر مسند عدالت تکیه فرموده بود و بنفس اقدس بنظام و انتظام امور مملکت پرداخته دلالت رای پیش آمده تذکره مذکور را بدست شهریار مظفر و منصور داد آن حضرت بجانب مسند عالی التفات فرموده استفسار نمود که دلالت رای چه میگوید مسند عالی که زبانش در سفتن درر و لآلی چون زبانه میزان بوقت سنجیدن زر و گهر براست گفتاری ممتاد گشته بود و کفش چون کفه ترازو با عدل عدیل شده.

دبدار او چو غره اقبال جانفزا گفتار او چو وعده معشوق دلپذیر

زمین خدمت بلب عبودیت بوسیده زبان بدعا و ثنا برکشاد که تا این قبه زرنگار ازرق و این شقه سبزکار معلق ساکنان مرکز غربا را قبله دعا بود دعای دولت روز افزون سبحة مسبحان قبه خضرا و ورد گوشه نشینان مرکز غربا باد -

بادا همیشه قبله خوف و رجای خلق صدر تو همچنان که فلک قبله دعا ست

شهریار عالم دلیت رای را از حقیقت دادوستد بنده چه خبر و تذکره که چهره قلمی نموده بود بدست آنحضرت داد شهریار بحر و بر چون دران تذکره نظر فرمود بملغی بیشتر از تذکره اول بود و بعد ازان مسند عالی معروض داشت که این مبلغ تعلق به بندگان حضرت دارد و تا غایت آنرا بجهت این روز نگه داشتهام شهر یار فریدون تبار هر دو تذکره را پاره ساخته از دست بینداخت و بر زبان الهام بیان که ترجمان سرایر غیبی بود گذرانید که مقصود از ملازمت سلاطین اکتساب ذخائر دنیوی ست نه ثوابات اخروی هرگاه نصیرالملک در خدمت درگاه خلایق پناه بابجائیتی متمم نباشد و از مسلکت و رعیت طمعی ننموده باشد ازین که سلاطین اطراف ممالک جهت تمهید بساط محبت و انبساط یا دفع مواد فتنه و فساد بجهت ار تحف و هدایا فرستاده باشند باعث شکر گزاری ست نه موجب دل آزاری چه حق سبحانه و تعالی بمحض لطف و عنایت خویش بندگان ما را اسباب مکنت و قدرت از دیگران بیش داده و یاس و هراس ما در دل کافه ناس نهاده تا بحدی که بجهت بندگان درگاه ما تحف و هدایا میفرستند و با ایشان ملایمت و فروتنی میورزند بعد ازان بجانب دلیت رای التفات نموده فرمود که من بعد بامثال این امور اقدام ننمائی و با بندگان دولتخواه ما در مقام عناد و حسد در نیائی که مستوجب سخط و غضب بادشاهی خواهی شد مناسب حال بندگان خجسته مال آنست که بایکدیگر در مقام مصادقت و موافقت بوده در انتظام امور ولی نعمت خویش غرض و مقصود خود پیش نهاد همت نموده مدعا و هوای نفس یکسو نهند تا نتیجه حسن خدمت بروزگار فرخنده آثار ایشان عاید گردد و حکما فرموده اند هر که درگاه ملوک را ملازم گیرد او را پنج چیز اختیار باید نمود اول شعله خشم بآب حلم فرونشاندن دوم از سوسه شیطان و هوا حذر نمودن سیوم حرص و حسد فریبند و طمع فتنه انگیز را بر عقل مستولی نساختن چهارم بنای کارها بر راستی و کوتاه دستی نهادن پنجم حوادث و وقایع که پیش آیند آنرا برفق و مدارا تلقی نمودن و هر که بدین صفات موصوف باشد هر آئینه مرادش بخوبتر وجهی برآید و اگر کسی تقرب سلاطین حاصل نماید نیز پنج خصلت اختیار باید نمود اول خدمت کردن باخلاص تمام دوم همت خویش بر متابعت پادشاه مقصود داشتن سیوم اقوال و افعال پادشاه را به نیکی باز نمودن چهارم پادشاه چون کاری آغازد که بصواب و صلاح مقررتر باشد آنرا بر چشم و دلش آراسته گردانیدن و فواید و منافع آن را باز نمودن تا فرح پادشاه بخوبی و درستی تدبیرش بیفزاید پنجم اگر پادشاه در کاری خوس نماید که عاقبتی وخیم و خاتمی ذمیم داشته باشد و مضرت آن بملک باز گردد آنرا بعبارت بلیغ شافی خاطر نشان نمودن حق سبحانه و تعالی همگنان را براه صلاح و سداد هدایت و از تهیج ماده فتنه و فساد که هر آئینه مستلزم تخریب بلاد و تعدیب عباد است دور دارد البتئی واله الامجاد دیگر از آثار رحم و حلم آن شهریار عطاوت شعار آن بود که اگر گاهی شخصی را بگناهی مواخذ ساخته این مرافعه بدیوان عدالت آنحضرت می انداختند از

مجرم استفسار میفرمود که آنچه ترا بدان متهم ساخته اند از تو صدور یافت یا نه و مقصود از تفتیش آن بود که ازان امر انکار نموده ازان قید خلاص یابد اگر گنا هگار سبب استفسار دریافته انکار مینمود خلاص میگشت و اگر بگناه خویش معترف میشد آنحضرت از کمال مرحمت و شفقت بطریق تعمیمه میفرمودند که « منداسه پرابند » و یعنی دستار خود را از سر نو به بند تا آنشخص مدعای پادشاه کشور کشا فهم نموده ازان بلیه خلاصی می یافت اسامی ارکان دولت و اعیان حضرت و بعضی از امرا و وزرای آن شهریار خورشید لقا بدین موجب است ملک نصیر الملک کجراتی وکیل و پیشوا دلپت رای وزیر حکومت قاضی خواند مجلس و استاد خواجه ابن دبیر وزرا کامل خان ظریف الملک افغان جلال رومی خان قدم خان منیر خان فولاد خان ملک راجا دستورالملک سید مغزالدین -

ذکر جلوس حضرت سلیمان فریدون مکان خدائگان جهان واسطه امن و امان الموید من عندالله ابو المظفر برهان نظام شاه انار الله برهانه بر سریر جهانبانی و وقایع ایام خجسته فرجامش علی سبیل التفصیل

بر واقف هوشمند و دانای خردمند بس واضح و روشن است و بیراهین ساطعه ظاهر و مبرهن و بحجج عقلی و نقلی مقرر و معین که پادشاه بی همتا مالک الملک بفعل الله ایشاه بر مقتضای سابقه عنایت ازلی و سعادت لم بزلی و مفارق عزت و اعتلای سلاطین کشور کشا را بتاج ابتهاج توتی الملک من نشاء مزین دانسته و لوای سلطنت و خلافت ایشان را باوج سپهر عز و علا برافراشته است اگرچه بر مقتضای اعتقاد ارباب ملل که شمع هدایت شان از لعمه کتب منزل مستضی است مجموع حوادث کائنات منسوب به تعلق مشیت قادر مختار است اما سلک بقا و استبقاه بنی نوع گرامی انسانی که بحسب اقتضای ارکان عنصری هر شخصی را داعیه آن است و هر فردی را سائنه جز بوجود مسعود حاکی عالم مطاع که بهره از کمال خورشید جامعیت ظلال حضرت الوهیت برو تاقه است انتظام نمی پذیرد و منشور موفور النور صیانت دین قوم و محافظت شریعت واجب التعمیم بی طفرای هدایت اتمای اطیعو الله و اطیعو الرسول و اولی الامر منکم اختتام نیابد و شمع جمع ملت اسلام و مصباح صباح صوامع ایمان جز باشعه بارقه حسام خون آشام شهریاران سپهر احتشام افروخته نه گردد چه شریعت و سلطنت را رضع اللبان و ملک و ملت را شریک عنان داشته اند صدق این معنی از مشرق السلطان ظل الله فی الارض چون روز گیتی افروز روشن و هویدا است و لهندا با وجود صاحب وحی بحاکمی مقاتل محتاج گردیده اند که فایبث لنا ملکا نقاتل فی سبیل الله بناء علی هذا چون گوهر مسعود صاحب دولتی در بدایت احوال و سلک دو اما الدین سمدو ففی الجنة خالدون - انتظام یافته باشد ایادی قدرت تمز من نشاء خلعت خلافت طراز انا جعلناک خلیفه فی الارض بر قامت اقبال او چست و چالاک سازد و عنان قبض و بسط و زمام ضبط و ربط گروهی از عباد و اقلیمی از بلاد در کف قدرت و قبضه تصرف او سیرده بخطاب مستطاب فاحکم بین الناس بالعدل مشرف دارد و چون هیولای عنصر دولتی خلع لباس صور نوعیه نماید ردها صورتی دیگر بر مناکب منافق او بیارایند و چون غنچه سعادت از گلستان وجود بدست ذبول چیده آید شکوفه شوکت دبکری بر فراز انصان سلطنت شکفته شود -

درخت برو مند چون شد بلند
بشاخ نو آئین دهد جای خویش

کما قال عز من قال، ما نسخ من آية اونسها نات بخیر منها او مثلها، بنا برین مقدمات بدیهة الإنتاج چون شهریار گیتی مدار فلک اقتدار فریدون مهابت سکندر صلابت جمشید فر المستمان بضایت الله ابوالمظفر احمد شاه ابن محمد شاه ابن هما یون شاه بهمنی ساحت عرصه هند را بآب تیغ آتش فعل از خبت وجود اعداء دین و دولت و معاندان ملک و ملت شسته ریاض اسلام و فسحت سرای شریعت احدی علیه الصلواة والسلام را بنوعی خضارت و نصارت بخشید که خار و خاشاکی در هیچ بلند و مفاکی نماند و امور جمهور انام و کافه خواص و عوام از حسن ممدلت و یمن اهتمام آن خسرو فریدون احترام بطریقی نظام و انتظام پذیرفت که خلایق را زمان نوشیروان از یاد برفت روضه رضوان از ملک دکن نمونه بود و باغ ارم از خرمنی او نشانه بر مقتضای اذا تم امر دنی نغصه در تاریخ احدی عشر و تسعمانه داعی اجلال با ایتهای النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه را بگوش هوش استماع فرموده از زندان دنیا عزیمت سرای جنات عدن مفتحة لهم الابواب خرامید چنانچه آنفأمر قوم و از سیاق کلام سابق معلوم گردید.

عالمی را گرفته بود بعدل
رفته تا عالمی ذکر گیرد

لاجرم راضی بخت بیدار و قائد درلت پاندار عنان اختیار بقیضه اقتدار شهر یاری نهاد که از ناصیه جوهر ذاتش گوهر جهانگیری چون لعمه نور از جبهه کوکب سحر و چهره خورشید خاور واضح بود و زمام مهام کافه انام بکف کفایت کامکاری نهاد که از صباحت رخسار همایونش که مصباح صباح اصحاب سعادت بود انوار آفتاب خلافت لایح برق تیغش چون تیغ برق بجهان کشائی خندان و آفتاب رایش چون رای آفتاب بعالم آرائی تابان پادشاه اسلام پناه منوچهر چهر فریدون فرجم جناب سپهر رکاب سکندر قدر دارا جاه سلیمان بارگاه.

قادر بحکم بر همه کس آسمان صفت
فائض بحدود بر همه کس آفتاب وار

ابوالمظفر برهان نظام شاه ابن احمد شاه بهمنی که ذره از غبار نعال خنک فلک مثالش زیور دیده آفتاب و قطره از زلال بحر نوالش ذخیره دریا و سرمایه سحابست در تاریخ نهسد و یازده که فوت حضرت فردوس مکانی در همان تاریخ بود سریر سلطنت و افسر خلافت را بوجود لازم الوجود خویش زیب و زینت افزود و چون خطبه و سکه ممالک دکن بنام نامی آنحضرت مشرف و مزین گردید منبر از ذوق نام همایونش باهتر از درآمد سکه از میامن آفتاب مستطابش دهن بخنده دوستگامی باز کرد و چون تخت شاهی بنور عدل نامتناهی او اضاءت و جمال یافته سریر شهنشاهی از تربیت او امر و نواهی آن ظل الهی زینت پذیرفته زنگ ظلم و بیداد از صفحه جهان زدوده چهره عدالت و سخاوت در آئینه انصاف و احسان نمود.

بنور عدل اطراف جهانرا کرد نورانی
بلی از عدل روشن گردد آئین جهانیانی

از اثر انصافش مطلقاً خلاف از طبیعت اضداد بیرون رفت چنانچه گرگ میش را شبانی کرد و باز کبوتر را دیده بانی نمود در ایام راقش گریبان دریده جز صبح نتوانست دید و بخون آغشته غیر از شفق بهم نرسید

سران سپاه و اعیان درگاه بر مراتب قدر و جاه بصنوف عوطف شهنشاهی و انواع عنایات پادشاهی اختصاص یافته قامت آرزوی هر کامجویی از خزانه خانه مراحم پادشاهانه بخلعت مقاصد و مطالب آرایش پذیرفت و در حجره خاطر و حجله ضمائر اکابر و اصاغر داماد هر امید را عروس مراد در کنار آمد بر خواطر ارباب اخبار و متأثر مستور نیست که وقایع ایام سلطنت آن شمع دو دمان دولت و سرو بوستان جلالت ازان بیشتر است که بدستیاری بنان و بیان از عهده تحریر و تقریر آن توان برآمد چه نا شهر اقوال آن پادشاه بحر نوال قریب پنجاه سال بر سر بر جاه و جلال بلوازم امور جهان بانی و کشور ستانی اشتغال فرموده و هیچ سال ازین قبیل نبوده که سپاه ظفر پناه را با اعدا قتال و جدال روی نموده و چون تا حال این تالیف شریف کسی متعرض ضبط آن وقایع و احوال نگشته جمعی که دران عهد همایون یا قریب الیهد بان بوده اند در اقوال ایشان اختلاف بسیار است بتخصیص در تقدیم و تاخیر وقایع و اخبار پس اگر بسهوی یا خلاف تریبی تحریر یافته باشد از تقصر مولف قفیر شمرده اهل تمیز عذر پذیر باشند.

ندیدم نگاریده در بکنورد	اثرهای آن شاه آفاق کرد
بهر نسخه در پراکنده بود	سخنبا که چون گنج آکنده بود
ز هر پوست برداشته مغز او	گزیدم ز هر نامه نغز او
که باور توان کردنش در قیاس	سخن را باندازه دار پاس
سخن را نکردم بدو پای بست	حسابی که بود از خرد دور دست
که دیوار آن خانه باشد درست	بنا بر اساسی نهادم نخست
سخن راست رو بود و ره بیج بیج	چو میکردم این داستان را بسیج
که باشد گذارنده را ناگزیر	بتقدیم و تاخیر بر من مکیر
قلم نیست بر مانی نقش بند	در آژنگ این نقش چینی برند

از سیاق کلام گذشته بوضوح پیوست که حضرت سلیمانی برهان نظام شاه در حین جلوس بر مسند کامرانی هفت مرحله بیش از زندگانی طی فرموده بودند مکمل خان که از زمان پادشاه جنت مکان سلطان احمد شاه بحری بمنصب وکالت و پیشوائی سرافراز گشته امور جمهور برای دور بین او مفوض بود درینولا امور مملکت و مهمات کافه سپاه و رعیت را بقبضه اختیار و اقتدار خویش درآورده از روی استقلال بر مسند وکالت تکیه فرموده و جمال الدین ولد مکمل خان بخطاب عزیزالملکی مخاطب گشته از جام جاه و جلال مستی نخوت و استقلالش از حد اعتدال تجاوز نمود چنانچه غریق بحر غرور و جوانی و مغلوب هوای نفسانی و لذات شهوانی گردیده نشاء کامرانی چنان مدهوش و بیخبرش کرد که هیچکس را در نظر نمی آورد و پیوسته بلهو و لمب و عیش و طرب مشغول بود و نغمه این ترانه از نوای چنگ و چغانه استماع می نمود.

بیش کوش که تا چشم میزنی برهم خزان همی رسد و نو بهار میگذرد

لاجرم جمعی از امراء و روساء و عظاماء ملک دکن از روی حسد و عناد در تهیج ماده فتنه

و فساد سعی نموده خواستند که برادر کهنی شهریار فریدون فر که براجیو مشهور بود فرمان فرما سازند و خلل در قواعد و ارکان سلطنت راسخه النیان اندازند.

زهی تصور باطل زهی خیال محال

اما چون سعادت ازلی و عنایت لم‌پزلی در دیوان تو تی الملک من تشاء منشور خلافت و طفرای سلطنت ممالک دکن را بنام نامی حضرت سلیمانی برهان نظام شاه موشح و مزین ساخته قامت قابلیت آن جمشید خورشید طلعت را بخلعت سلطنت اختصاص بخشیده بود فتنه مفتنان و افساد مفسدان را چندان تأثیری نبود هوشمند صاحب خبیر منقبت پادشاهی را سایه عظمت و جلال الهی داند و پایه بلند جهانبانی و نافذ فرمانی را پرتو انوار آثار قدرت نامتناهی شناسد اندیشه شائستگی آن منصب عالی و شغل خطیری بی سابقه عنایت ربانی و معاضدت تأییدات آسمانی تصویرست دور از صواب و پنداری بی حاصل تر از فریب سراب.

نکر تا حلقه اقبال نا ممکن نجنبانی

بلی چتر شاهی هم‌ایست که جز بر مخصوصان بی‌تخص برحمت من یشاء، بال سعادت نکسترد و قهرمان رقاب بنی آدم بقوت قاهره عقنایست که غیر از قاف قدر مقبولان الذین ان مکناهم الارض محل قرار و ثبات نسازد بکثرت خزاین و دقایق و بسیاری اعوان و انصار کار سلطنت نظام و استقرار نیاید.

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند نه هر که آئینه سازد سکندری داند

القصه چون بر مخالفان دولت قاهره بدلائل و براهین باهره ظاهر گشت که با فضای ربانی و تأیید آسمانی مقاومت نمودن و تقدیر حی قدیر را تغیر دادن از حیز مکنت و اقتدار انسانی بیرون است بالضرورة تیغ نفاق و خلاف را در غلاف وفاق و اتفاق کرده از خاک درگاه عرش اشتباه برهان نظام شاه زینت جباه حاصل ساختند و از بندگی آستان ملایک آشنایش سر مفاخرت و مباهات باوج سماوات برافراختند.

زهی سعادت آن بنده خجسته مآل که راه داد درین آستانه اش اقبال

ذکر موجبات نزاع و جدالی که در مبادی حال میان شهریار فلک اقتدار برهان نظام شاه و شیخ

علاءالدین عمادالملک بوقوع پیوست و بیان التهاب نیران آن قتال و جدال و مآل آن حال

نکته گزاران آثار آن شهریار فریدون تبار جم اقتدار چهره این اخبار را بدین گونه آرائش نموده اند که چون در مبادی ایام سلطنت آن مهر سپهر خلافت میانه امرا و سران سپاه جهت استقلال مکمل خان و نخوت و بی اعتدالی عزیز الملک ولدش که زمام مهم کافه نام در قبضه اقتدار ایشان بود و عزیز الملک در فسق و فجور و انواع ملامی و شرور شیوه افراط مرعی داشته در متک استار مردم غلوی بسیار مینمود و این اهانت و آزار بر مردم دکن دشوار بود چنانچه شمه ازین اخبار سمت گزارش یافت اکثر امرا و اعیان و جمهور رعایا و لشکریان ازان ستم بفرمان آمده نفرین مظلومان فقیر

بهرخ اثر رسید بعضی از امرا مثل رومی خان و قدم خان و منیر خان و غیرهم بسبب اندک مخالفتی که در ابتدا بموافقیت راجا جیو ازیشان صدور یافته بود توهمی داشتند بی اندامی و ناهمواری عزیز الملک را بهانه ساخته رایت هزیمت برافراشتند و از درگاه عرش اشتباه روی گردان شده پناه بمعاد الملک برار بردند و در تهیه مواد فتنه و فساد سعی بسیار نموده صفر سن حضرت شهریار و استقلال مکمل خان و ولدش را با تنفر مردم خاطر نشان عماد الملک کردند و صورت تسخیر ممالک شهریار گردون سریر را در نظر عماد الملک سهل و آسان ساختند و بحجج و براهین باطله مقولش نمودند که هنگام فرصت دشمنان را امان دادن و از وقت کار غافل گشتن نه کار پادشاهان هوشیار است.

چه خوش گفت دانای روشن روان که بادا مقامش ریاض جنان
که از وقت هر کار غافل مشو که هر کاری آمد بوقتی گرو

اگر درین وقت با سیاه کینه خواه بدان صوب توجه نمایند هر آئینه چهره مقصود در مرآت مراد روی خواهد نمود و کار بدعای هوا خواهان خواهد بود غافل ازین معنی -

سعادت به بخشایش داور است نه در دست و بازوی زورآور است

بالجمله عماد الملک بسخنان فتنه انگیز مفسدان از راه سلامت دور گشته بکثرت و عدت سپاه مغرور گردیده از اطراف ولایت خویش لشکرها فراهم آورده -

با سپاهی فزون ز مور و ملخ شد و سرکش چو شعله دوزخ

متوجه ولایت حضرت خلافت پناهی گشت -

غلط بین که بد خواه را در سراسر که فیروزی از کثرت لشکراست
بصد رنج کوشش نماید بجان که جمع آورد لشکری بیکران
نداند که هنگام کین گستری ز حق نصرت آید نه از لشکری
سعادت شود روز کین دستگیر نه بسیاری لشکر و تیغ و نیر

چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور شهریار عالی گهر تافت حکم جهان مطاع شرف نفاذ یافت که مکمل خان مسرعان بطلب سپاه طفر پناه فرستاده لشکر اطراف و اکناف ممالک را بر در کریاس گردون اساس مجتمع سازد و پیش‌خانه سپهر آثار را در برابر ولایت برار بواج کنبند دوار برافرازد مکمل خان حسب الم فرمان قضا جریان بطلب امرا و اعیان مسرعان فرستاده پیش‌خانه شهنشاه کبیتی پناه در برابر ولایت خصم محاذی مجدب فلک ماه ساخت -

سپهری بصنعت برافراختند جهان در جهان سایه ساختند

چون امرا و سران سپاه بر مضمون فرمان شهنشاه فلک بارگاه اطلاع یافتند سرعت برق و باد

بیایه سریر نریا مصیر شتافتند -

چو فرمان بفرمان پذیران رسید
 خرابی بکوه و بیابان رسید
 در اندک فرصتی چندان سپاه بر در بارگاه گیتی پناه مجتمع گشت که عارض وهم و قیاس از تصور
 احصای آن بعجز قائل شد.

با ندک زمان لشکری جمع گشت
 که از طول اندیشه عرضش گذشت
 چه لشکر جهانی پر از ترک و تیغ
 بکثرت فزون تر ز باران میغ
 بدان گونه گردید رسم حشر
 که زاهد شد از کنج خلوت بدر

بالجمله بعد از اجتماع سپاه ظفر پناه ماهیچه رایت آفتاب شمع بقصد دفع مخالفان ارتفاع یافته موکب
 همایون از مستقر عز و جلال براهمنونی سعادت و اقبال بر سیل استعجال حرکت فرموده -

به نیکوترین طالع آن نیکبخت
 به تخت رونده برآمد ز تخت
 فرود آمد از تخت و بر زمین نشست
 در آورده از کین در ابرو شکست
 برون آمد از شهر و صحرا گرفت
 علم از نری تا نریا گرفت
 ز غریب کوس غیرت اثر
 بجنش زمین از فلک بیشتر
 جهان آنچنان پر ز کرد سپاه
 که از دل نمیزد علم دود آه

بعد از قطع منازل وطی مراحل رایات فتح آیات برهانی اطراف قصبه رانویری را از بر تو فتح
 و ظفر نورانی ساخته ظاهر آن موضع مخیم اردوی گردون جناب گشته و قبه بارگاه عرش اشتباه محاذی
 فلک مهر و ماه گردید -

ز رفعت بگردون برابر خیام
 ستونهای آن جمله از سیم خام

ازان جانب عماد الملک نیز با دلیران خون ریز بزم ستیز و آویز رسیده در برابر مسکر ظفر اثر
 نزول نمود روز دیگر که خسرو خاور از فرجبین خویش روی زمین را مانند سپهر برین منور ساخت و چادر
 زرنگار از سر شب ظلمت شعار بر انداخت هر دو لشکر سوار گشته در برابر یکدیگر صف آرای شدند -

زمین فرش طیفور چون در نوشت
 بر آورد سر صبح با تیغ و طشت
 برون آمد از پرده تیره میغ
 ز هر تیغ کوهی یکی کوه تیغ
 دو لشکر نگومیم دو دریای خون
 به بسیاری از ریگ دریا فزون
 بتدبیر خون ریختن تاختند
 بهم تیغ و رایت بر افراختند

مکمل خان سپاه ظفر پناه را دو فوج ساخته حراست و محافظت ذات قدسی صفات حضرت
 شهر باری را در عهده اہتمام میان کالا اژدر خان فرمود و چون ذات همایون آنحضرت بواسطه حوادث سن
 عنان توسن سرکش را نگاه نمی توانست داشت اژدرخان ردیف شهربار گیتی ستان گشته از روی احتیاط
 بکمر بندی کمر شهربار گیتی ستان فرویدن فررا با کمر خود محکم بست که مبادا مرکب تیز کام از نفیر

و خروش سپاه بی آرام گردیده آسیبی بذات فلک احترام اقدس رساند التمه فوجی از سپاه ظفر پناه با ازدرخان بمحافظت پادشاه دوران قیام نموده فوج دیگر در برابر اعدا درآمده قدم شجاعت در میدان جلاوت نهادند و بازوی شهامت کنانه داد مردی و مبارزت دادند عماد الملک نیز سپاه خود را دو فوج ساخته فوجی را بمدافعه دلبران بهرام انتقام فرستاد و خود با فوج دیگر در برابر پادشاه بجزر و بر بايستاد سپاه نصرت پناه از قصبه رانویری گذشته با فوج اعدا ملاقی گردید و میان آن دو سپاه کینه خواه حربی روی نمود که بهرام خون آشام از بیم آن کارزار بر خود بلرزید و زهره کیوان از خوف تبر و سنان دلبران بجای آب خون ناب گردید.

عزبو کورگه بدرید گوش	بیای اندر افتاد سرها ز دوش
ز بانگ سیه گوشها خیره شد	ز کرد سیه چشمها تیره شد
تو گفتی که در با بجوش آمده است	نهنگ دژم در خروش آمده است
ز بس کشته کافتاده بر دشت کین	زمین پشته شد تا بچرخ برین

ذکر فتح حضرت سلیمانی بعون عنایت حضرت یزدانی

مالک الملوک جل و علا که رقم عزت و داغ مذلت بر ناصیه دولت و نکبت اهل اقبال و ادبار نگاشته خامه رضا و سخط اوست درین آیت از کلام معجز نظام که الا ان حزب الله هم الغالبون اشارت بشارت انجام کرامت فرموده که غلبه و فیروزی مخصوص والیان کشور دین و تابعان احکام شرع مبین است و چون همگی همت والا نعمت آن فرازنده رایت سلطنت و فروزنده شمع خلافت بر رفع اعلام اسلام و رواج شریعت سید انام علیه الصلوٰه و السلام مصروف بود لاجرم عنایت ربانی آن فرازنده اورنگ جهانی را بنمزد توفیق و تأیید مخصوص گردانیده قامت اتبالش بخلعت با کرامت نصر من الله و فتح قریب بوشانیده بود چه در هر موقف آن موفق پاک اعتقاد رایت جهاد و اجتهاد بر افراختی همای نصرت بال سعادت کناده در سایه اش آشیان ساخنی و در هر معرکه که مرکب جهان نورد ببولان در آوردی جنود فتح و وفود فیروزش همعنائی نمودی ما صدق این مقال آنکه در اتنای این قتال و جدال دو زنجیر فیل مست از اقیال بیستون مثال شهریار فریدون خصال که یکی را بر خوردار و دیگری را بزرگوار نام بود فیل بانان جهت آب دادن بکنار رودی که قریب معرکه کار زار بود برده بودند بایکدیگر بجنک مشغول گشته جنگ کنان متوجه سپاه عماد الملک گردیدند چون دلبران سپاه نصرت پناه دیدند که فیلان خاصه پادشاه جهان بجانب فوج مخالفان میروند جمعی از بهادران رستم توان از عقب فیلان تاخندند که مبادا فیلان بدست معاندان افتند از اتفاقات حسنه که لطیفه غیبی عبارت از انست درین اثنا شخصی بعقاد الملک رسانید که امرای حضرت نظام شاهی که ماده این قته و فساد بودند بر گشته بسپاه نظام شاه ملحق شدند چون عماد الملک این سخن شنید و مقارن آن دلبران شهاب سنان را که از دنبال فیلان می تاخندند دید پای ثبات و قرارش متزلزل گردیده هزیمت را بهترین عزیمت دانسته فرست غنیمت شمرده و تیغ خلاف در غلاف آورده دست از ستیز و آریز باز کشیده بیای عجز و اضطرار متوجه وادی فرار گردید و بطریق رایت هزیمت بر افراشت که تا وسط ولایت خود در هیچ مقام توقف جائز نداشت سپاه ظفر

پناه لشکر بد خواه را تعاقب نموده ازان سرگشتگان گمراه افزون از شمار و قیاس بر خاک راه انداختند -

مخالف شتابان برآه گریز دلبران ز دنبال با تیغ تیز
مبادا بحال چنان هیچ کس ره دور در پیش و دشمن ز پس

آفتد غنیمت از اسب و فیل و صلاح و خیمه و خرگاه بدست سپاه ظفر پناه افتاد که حسابش از مکننت محاسب وهم و قیاس بیرون رفت -

غنی گشت لشکر ز بس خواسته سراسر سپه گشت آراسته

گویند در آن روز که نمونه از روز رستاخیز بود سپاه عماد الملک از بیم تیغ خون ریز بهادران شیر شکار باضطراب و اضطرابی راه انهزام و فرار پیش گرفته در اطراف ولایات و اعمار پراکنده و متفرق گردیدند که اکثر فیلان و اسپان ایشان بدست رعایا و کلینان^۱ ولایت افتاده بدرگاه عرش اشتباه رسانیدند بالجمله شهریار فریدون تبار بعد ازان فتح نامدار قرین فتح و ظفر همنان نصرت یزدان دادگر بصوب دار السلطنت احمد نگر نهضت فرموده بر مسند کامرانی و سریر کشورستانی متمکن گشت -

رفت و تباشیر صبح لامع از اعلام او آمد و تائید و فتح تابع اقدام او

ذکر استیلای عزیز الملک و تعمیم بلای او در وکالت و پیشوائی و خیال محالی که در استیصال

آل نهال چمن اقبال پخته بود و بیان سزا و جزای اعمالش که بروز کارش عاید شد

صورت آرایان غریب اخبار و چهره کشایان عجائب آثار شهریار اسفندیار تبار چنین روایت فرموده اند که بعد از انهزام سپاه عماد الملک و انطفاء نائره آن محاربه باندک روزی مکمل خان که از زهان حضرت جنت مکان علیین آشیان سلطان احمد بحری تا این زمان منصب وکالت و پیشوائی برای صوابنمای او مفوض بود از دار فنا بدار بقا رحلت نمود بعد از فوت مکمل خان شهریار جهان منصب جلیل القدر عظیم الشان وکالت را بموجب آرث^۲ به بطریق استحقاق بجزیر الملک مفوض داشت عزیز الملک بد نهاد علم فتنه و فساد و رایب ستم و بیداد برافراشته از روی استقلال و استبداد مهمات عباد و بلاد را بقیضه اختیار و اقتدار خود درآورد چنانچه بر حضرت سلطانی بجز نامی اطلاق نمی رفت -

باسباب شوکت چنان غره شد که خورشید در چشم او زره شد

و چون حل و عقد امور مملکت در قبضه اقتدارش در آمد نخوت و حماقت در جلیتس مثبت گشته

اندیشه جور و ستم و خیال بغی و ضلال در باطن خبیثش متمکن شد -

همچو طبع معتدی مناع خیر همچو نفس ظالم اهاره شر
بی سبب با اهل تقوی جنگجو بی گنه با فضل و معنی کینه ور

و با این نیز اکتفا ننموده همگی همت بر قلع و قمع بنیان سلطنت مصروف داشته اکثر نزدیکان پایه سریر خلافت و خدمتگاران قدیم آنحضرت را از ملازمت مانع گشته بغیر از سه دانی که آنحضرت را شیر داده و تربیت می نمودند و سه خواجه سرا که از غلامان حضرت پادشاه فردوس مکان بودند دیگری را نزد آنحضرت راه نبود مع هذا در مقام انهدام قواعد دولت ابدیه الاتظام نیز بود چنانچه روزی سم هلاهل در شیر که حضرت شهربار گردون سریر را بآن میل مفرط بود داخل نموده نزد آنحضرت فرستاد دایبان احتیاط مرعی داشته نگذاشتند که آنحضرت ازان شیر بیاشامد و بجهت امتحان الدکی ازان شیر بحیوانی دادند خوردن همان بود و مردن همان لاجرم بمراسم شکر گزاری حضرت باری عز اسمه پرداخته تصدقات بازباب استحقاق رسانیدند که ذات قدسی صفات آن نوباوه بوستان سلطنت را از کید اعداء دولت صیانت نمود القصه عزیز الملک بد نهاد داد کفران و طغیان داده یکبارگی قدم از جاده حلال خواری بیرون نهاد بلی بحکم ان الانسان لیطغی ان راه استغنی - کسی که از شرف اصالت و نسب و عزت و عقل و ادب نصیبی ندارد چون دست خویش در امر و نهی امور دنیوی قوی و مطلق بیند و مهم جمهور خلائق را از نزدیک و دور در قبضه اقتدار خود باید بمقتضای خساست ذات و دناءت صفات سوابق نعمت منعم را بلواحق عصیان و کفران مقابله نموده سودای طغیان از سویداء دلش سر برزند تا سر چشمه اخلاص و دولتخواهی را ببقار بقی تیره سازد و خاک بیوفائی در دیده حقیقت و مروت اندازد و بهیوای نخوت و غرور آتش کافر نمئی و فتنه انگیزی برافروزد و خرمن حیا و حیات خویش و بیگانه را بدان سوزد و حکما گفته اند نفس خسیس پروردن آبروی خویش بردن و سر رشته کار خود کم کردن است -

ز بد اصل چشم بهی داشتن
بود خاک در دیده انباشتن
که دید از نی بوریا نیشکر
که گوهر بکوشش نکردد کهر

از محافظت جاهل بد گوهر و مصاحبت لئیم بی اصل و هنر نوع انسان را خاصه سلاطین کیتی ستان چنانچه از افاعی و عقارب اجتناب لازم و واجبست -

هیچ صحبت مباد با عامت
که چو خود مختصر کند ناهت
صحبت عامه در بهشت آباد
مرگ باشد که مرگ عامی باد

چه از ملاقات و موالات این طائفه رو به سلاطین جهان را خلل و فتنه مملکت حادث شود و طوائف اهم و اصناف بنی آدم را لوم طبع و خست ذات و خبت باطن و قلت دیانت حاصل کردد بالجمله چون بندگان و نزدیکان آستان خلافت از تسلط و طغیان عزیز الملک بفتان آمده بودند در خفیه با دولتخواهان سده سلطنت در دفع آن دشمن دین و دولت مشورت می نمودند و درین تدبیر از دیگر بندگان خیر اندیش طالب امداد و اعانت می بودند در خلال این احوال دایبا چشن جیو که حاکم قلعه ائتور بود بملازمت سده سلطنت و اقبال مبادرت نموده بز زمین بوس فائز شد چون بر کیفیت سلوک عزیز الملک و

آرزوی طغیان و کفران آن غریق بحر مخالفت و عدوان اطلاع یافت بنزدیکان یابۀ سربر خلافت عرض نمود که بنده را در دفع استیلاي عزيز الملک معذول تدبیری بخواهر رسیده که مستلزم اظهار مخالفتی است اگر حکم جهانمطاع صادر شود بمرض رساند شهریار عالی تبار بوساطت یکی از بندگان وفادار حقیقت آن تدبیر استفسار فرموده دایما بمرض رسانید که بنده از درگاه عرض اشتباه مرخص گشته متوجه قلعه خویش می‌شود و بجهت مصلحت چند روزی قدم از دایره اطاعت و انقیاد بیرون می نهد لامحالۀ عزيز الملک معذول بنفس خویش بدفع بنده مشغول گردیده حضرت شهریار از دست تسلط آن سرگشته وادی حرامخواری خلاص خواهد گشت و بنده باخلاص در اطفاۀ نائزۀ بیداد آن مفسد بد نهاد سعی موفور بظهور رسانیده بندگان آستان خلافت را از تعدی و ستم او خلاص خواهد داد بالجمله شهریار فریدون تبار رای اصابت انتهای دایما را بشرط استحسان تلقی فرموده رخصت داد که بهر تدبیر که ممکن باشد بلای عزيز الملک را از سر دولتخواهان دور سازد دایما حسب فرمان اعلی بقلمه اتوز آمده باظهار کلمه عصیان و طغیان مبادرت نمود منهیان خبر طغیان و مخالفت دایما را بعزیز الملک رسانیده چون عزيز الملک بر امراء دکن اعتماد نداشت بالضروره جهانگیرخان برادر خویش را جهت دفع فتنه دایما نامزد نمود جهانگیرخان با سپاه موفور و باهت و شوکت خویش مغرور بجایب اتوز در حرکت آمده بعد از طی مسافت ظاهر قلعه مذکور را مضرب خیام شقاوت فرجام ساخت چون دایما بر آمدن جهانگیرخان اطلاع یافت ابواب دخول و خروج قلعه مسدود نموده مردم خویش را از بروج و باره دور کرد و اصلا در مقام جنگ نشسته تن بزبونی دو داد تا جهانگیرخان این معنی را بر عجز و زبونی دایما حمل نموده در تسخیر آن قلعه فلک نظیر دلیر گشت و باستظهار تمام حکم کرد که جمهور سپاه بعزم رزم قلعه اتوز سوار گردیده از اطراف حصار بیکیار جنگ در انداختند و شور رستخیز و نشور بر متوطنین اتوز ظاهر ساختند اهل حصار چندان صبر نمودند که لشکر جهانگیرخان دلبروار بنزدیک دیوار حصار آمدند بیکیار از در و دیوار بران جمع پریشان روزگار از توپ و تفنگ آتشبار گردیدند.

زکین ابروی جنگیان چین گرفت	سر باره از نیزه پرچین گرفت
بیوشید باران توپ آفتاب	ز بیکان فروریخت پر غساب
بکوه اندر از کوس کین ناله خاست	ز بیکان در ابر آهین زاله خاست

القصه آثار عجز و انکسار بروزگار لشکر جهانگیر خان عیان گشته بعضی ازان روزگار بر گشتگان عرضه فنا شدند و برخی هزیمت غنیمت دانسته ننگ و عار فرار اختیار نمودند دایما جشن جیو با فوجی از ابطال رجال بقدم شجاعت و بسالت از قلعه بیرون آمده مانند یک آجال دیبال ارباب شلال گرفته جهانگیر خان از زبونی بخت واژون در دست سپاه دایما اسیر گردیده باقی لشکر بصد محنت و مشقت جان ازان مهلکه جان ستان بر کران کشیدند دایما فرمود که جهانگیر خان را مثل دزدان مثله کرده جهت عبرت جمیع حرامخواران بر دراز گوش سوار ساخته در میان لشکر بگردانند بعد ازان بسزای اعمال نکوهیده مالش رسانند تا جهانیان بدانند که کفران نعمت خداوندی را نتیجه جز این نیست القصه چون

خبر بینی بریدن برادر بزز الملک شکر رسید مانند دیو دیوانه سراسیمه گردیده بملازمت حضرت سلیمانی آمد و کیفیت آن قضیه را بمسامع علیه رسانیده معروض داشت که اگر در دفع مادم قتنه دایما حضرت اعلیٰ بنفس نفیس متوجه نگردد و این قتنه را سهل شمارند هر آئینه نازره این فساد بالا خواهد گرفت و دفع آن از حیز مکتت اسان بیرون خواهد بود حضرت سلیمانی بر مقتضای مصلحت وقت حکم فرمود که سپاه ظفر پناه بر در بارگاه عرش اشتباه جمع گشته پیش خانه همایون بیرون برند عزیز الملک مغرور سپاه منصور را از نزدیک و دور فراهم آورده رایت نصرت آیت سلیمانی بزم کشور ستانی بر افراخت شهریار فلک اقتدار در ساعتی که مانند صبح سعادت اولیای دولت و شام نکبت و فلاکت اعداء آنحضرت بود سلیمان وار بر باد پای جهان بیما سوار گشته با سپاه موفور بجانب قلعه اتور نهضت فرمود -

برون آمد مهین شهسواران	یساده در رکابش تاجداران
نفیر کوس و نای بانگ برخاست	زمین چون آسمان از جای برخاست
نبود از تیغها پیراهن شاه	بیک میدان کسی را پیش و پس راه

در اثنای راه جمعی از بندگان دولتخواه فرصت یافته بمرض اشرف رسانیدند که صلاح دولت ابد قرین درین است که امرای که از دست جفا و استیلائی عزیز الملک فرار برقرار اختیار نموده نزد عماد الملک برار رفته اند بقولنامه همایون عنایت مشحون شاهی مستظهر و امیدوار ساخته بیابم سریر ثریا آثار طلب فرمایند بیکم که بمعاونت و مظاهرت ایشان ارباب طغیان و کفران مقهور و مخنول گردند شهریار ممالک ستان بر حکم صوابدید دولتخواهان قولنامه همایون جهت امراء مذکوره ارسال داشت و از اتفاقات حسنه که بخت و طالع کنایه ازان ست تا رسیدن سپاه منصور بحوالی قلعه اتور امرای مذکور نیز ازان جانب باردوی ظفر قرین ملحق گردیدند و قبل ازانکه بشرف پای بوس اعلیٰ فائز شوند بخیمه عزیز الملک رفته آن مقهور را گرفته جهان بینش را میل آتشین کشیدند و جهانی را از شر قتنه و فساد آن سر دفتر ارباب جفا و بیداد آزاد گردانیدند بعد ازان بملازمت شهریار دوران شتافته سعادت باسطبوس دریافتند و بصنوف عواطف و الطاف نامتناهی پادشاهی سر افراز گشته بخلعت خاص و کمر زر اختصاص یافتند تا دیده وران جهان را روشن و میرهن گردد که نتیجه اطاعت و فرمان برداری نیم مقیم است و جزای طغیان و کفران عذاب الیم و عاقبت آن و خیم - الا لعن الرحمن من کفر النعم -

درخیتست عیسان صاحب قران	که بارش هلاکت و رنج و هوان
کسی آرد آنشاخ نکبت به بر	که روی نکوئی نه بیند دگر

بالجمله بعد از میل کشیدن عزیز الملک تیره روز شهریار گیتی افروز دیگر هیچکس را بمنصب پیشوائی سر افراز فرموده با وجود حدانت سن که عمر شریف آنحضرت دران حال زیاده از دوازده سال نبود بنفس اقدس متکفل نظام و انتظام مهام کافه انام گشته جمیع مهمات سلطنت و امور دولت را فیصل میداد چنانچه اوقات فرخنده ساعات را بسر انجام مهمات تقسیم فرموده هر آنی صرف مهم خاص میفرمود

و مدت‌ها بدین قرار و نسق بوده ازین تخلف نمیفرمود روز مانند آفتاب تابان از فیض بخشی و تربیت زیردستان نمی آسود و شب از مدد اختر بلند جهت سر انجام مهم رعایا و در ماندگان مستمند چون بخت بیدار خویش نمی بخشد در خلال ابن احوال میر رکن الدین که مردی امین متدین بود بمواطف خسروانه ممتاز گشته منصب وزارت حکومت مملکت دکن برای و رویت او تفویض یافت شیخ جعفر و مولانا پیر محمد شروانی که از مصاحبان میر مذکور بودند بوسیله میر مشارالیه شرف ملاقات شهریار مشتری صفات دریافته در سلک ندماء مجلسیان منسلک گردیدند اما چون سلوک میر رکن الدین با رعایا و کافه برایا بطریق انصاف و اعتدال نبود مردم شکایت او باستان خلافت رفع نمودند و هم در اوائل حال و مبادی استقلال مسند وزارت ازو منتزع گردیده بشیخ جعفر مقرر گشت -

ذکر محارباتی که شهریار ملکی ملکات را با عماد الملک نکوهیده صفات روی نمود و انهنرام

عماد الملک در عمارت اخیر و رفتن بگجرات

راویان اخبار آن شهریار فریدون تبار جم اقتدار چنین روایت فرموده اند که چون عماد الملک برار از کارزاری که در حوالی قصبه رانوبری با بندگان شهریاری نموده قرار بر فرار اختیار کرده بود و اکثر فیل و اسب و آلت رزم و پیکار از دست داده همیشه ازین تنگ و غار منفعل و شرمسار بوده در تهیه اسباب حرب و پیکار سعی می نمود که شاید آبی بروی کار آرد تا لشکر بشمار و مردان شائسته کارزار فراهم آورده عزم پیکار شهریار گردون و قار تصمیم داده از ولایت برار در حرکت آمد -

یکی لشکر انگیخت کز ترک و تیغ فروزنده آتش برآمد بمیغ
دایران بصحرا کشیدند رخت بکین شهنشاه کمر کرده سخت

منهیان خبر توجه عماد الملک با لشکر گران بمسامع قدسی جوامع شهریار دوران رسانیدند فرمان قضا جریان باحضر لشکریان بهرام انتقام اصدار یافته از هر شهر و دیار سپاه خونخوار رو بدرگاه شهریار کامکار آوردند -

شهنشه چو دانست کاین تند میغ بستندی برآرد همی برق تیغ
فرستاده تا لشکر از هر دیار روانه شود بر در شهریار

درکم فرصتی آنقدر لشکر بر در بارگاه پادشاه ملائک سپاه حاضر گردید که چنان حشری عارض وهم در هیچ عهدی نشان نهداد و خلائق را از هنگامه محتر و روز فزع اکبر باد میداد -

ز هر سو ز بس لشکر آمد بهم سر مو نماندی زمین بی قدم
زمین بیقرار از تزلزل چنان که تمکین همی جست از آسمان
ز بس تنگ بر مردم آمد زمین فضای عدم گشت آدم نشین
چنان بر زمین تنگی آورد زور که تنگی برون رفت از چشم مور

ز کثرت زمین در عذاب آنچهان که محشر طلب بود چون مردگان

بعد ازان شهریار دوران امرا و اعیان سپاه را طلب فرموده در باب دفع بد خواه با ایشان مشورت فرموده همگنان برض شهریار جهان رسانیدند که ما بندگان کمر خدمتکاری و جان سپاری حضرت شهریاری بر میان جان استوار نموده بتوفیق الله تعالی و فر دولت حضرت اعلی اگر روی زمین دشمن بگیرد که ازان باک نداشته بآب تیغ آتش فعل روی زمین را از لوٹ وجود اعدا پاک سازیم و بنیاد حیات مخالفان نکوهیده صفات را از بیخ و بن براندازیم -

وزیر خردمند فیروز رای	بفیروزی شاه شد رهنمای
که بر خیز و بخت آزمائی بکن	هلاک چنان ازدهائی بکن
بر آید مگر کاری از دست شاه	که شه را قوی تر کند دستگاه
شود دشمن کینه جو رام او	بر آید بمرزآنگی نام او
وگر دشمنان را در آرد بخاک	شود دوست فیروز و دشمن هلاک

بالجمله چون شهریار کامگر کامران امرا و اعیان سپاه را در دفع دشمنان کینه خواه یکدل و یک زبان یافت زبان الهام بیان بآفرین ایشان کشوده در ساعت فرخنده رأیت ظفر درایت بقصد دفع اعدای دولت بحرکت در آورد بالجمله شهریار فریدون فر با لشکر قیامت حشر از مستقر سریر سلطنت نهضت فرموده در حوالی قصبه بورگام موکب نظر فرجام را با سپاه بد خواه ملاقات روی نمود و بین الفریقین قتالی دست داد که روی هامون از خون کشته جیحون کشته جلاد اجل را از کثرت قتیلان معرکه ملال و کلال گرفت و مریخ خون آشام از بیم آن ستیز و آویز در هراس روز رستاخیز افتاده سلامت ازان دام بلاروی در گریز نهاد -

ز بس گرمی پر دلان روز کین	روای درآمد بجرم زمین
ز افتان شده گوش آزرده دل	فغان گشته از روی لب منفعل
بریده طمع دل ز امن و امان	هوس منحصر گشته در ترک جان
فراغت سراسیمه هر سو دوید	بجز قالب گشته جای ندید
چنان دست در حرب بی اختیار	که دست قناده نمادی زکار

القصه تا جهان ملبس بلباس عباسیان نشد تیغ بمانی ترک سر افشانی نمود و جلاد اجل لحظه از افتای اهل معطل نبود -

چو گوهر بر آمود زنگی بتاج	شه چین فرود آمد از تخت عاج
در لشکر بیکجا گروه آمدند	شدند از خصومت ستوه آمدند
بآرامگاه آمدند از نبرد	ز تن زخم شستند و از روی کرد

بالجمله دران روز جمعی کثیر و جمی غفیر ازان هر دو لشکر کینه ور بقتل رسیدند و بی آنکه

چهره فتح و ظفر مشاهده هیچ یک از آن دو لشکر گردد دست از محاربه کشیده هر کدام متوجه ولایت خویش گردیدند و بعد از مدتی باز از طرفین تحریک سلسله منازعه نموده بقصد مقاتله یکدیگر با لشکر بیحد و هر از هر دو کشور در حرکت آمدند در حوالی ندی دیوتی تقارب فتنین روی نموده مهم بتغ و تیر و سان منجر شد از وزرای سپاه نصرت پناه نظام شاهی علم خان و رومی خان و قدم خان و منیر خان و عمده الملک و خیرت خان و فولادخان و میان راجه و دانیای رومی رای و دیگر سران در میدان مبارزت گوی شجاعت و دلیری از دلبران روزگار میبودند و کمال مردانگی و جلالت اظهار مینمودند نیران محاربه و مقاتله ملتهب و مشتعل بود تا مهر جهان پیمان در دریای مغرب افول و غروب نمود و فلک نیلگون از سوگ کشتگان آن معرکه جامعه از شفق در خون کشیده پیراهن بنیل اندود بعد از آن هر دو سپاه دست از رزم کوتاه ساخته بآرامگاه خویش شتافتند و روز دیگر آن دو ناهور بی نیل فتح و ظفر عنان بمستقر دولت خود نافتند درین حروب اکثر اوقات از امرای بزرگ ملک دکن مثل مخدوم خواجه جهان و عین الملک کنمانی چون بخت و نصرت بارکاب نظر اتساب همعنائی مینمودند و در سلک بندگان آستان خلافت آشیان می بودند -

ذکر حرب سوم حضرت سلجانی با عماد الملک بیدادگر

نغمه سرایان اخبار و بلبل نوابان آثار آن شهریار فلک اقتدار بر شاخسار اخبار چنین ترنم فرموده اند که چون آن وارث ملک جم و هوشنگ را دران دو جنگ آئینه ظفر در غبار زنگ مانده بود و هیچ وجه لشکر ظفر اثر را فتح و ظفر روی نمی نمود دریای غیرت و قهاری حضرت شهربازی بتموج و تلاطم درآمده پرتو التفات و اهتمام بر حال سپاه نصرت فرجام انداخته لشکری در کثرت از مور و ملخ بیشتر و در جنگجویی و خنجر گزاری چون زنبور با نیشتر فراهم آورده در ساعتی خجسته چو ایام خرمی بزم کشور ستانی از سریر جهان بانی حرکت فرموده کیسوی رایت فلک شمار بدست توفیق ملک متعال تعالی شانه شانه ظفر زده روی نصرت در آئینه شمشیر بمشاطگی بخت بلند باحسن صور ببلوه در آورده -

زمین از بار آهن خم گرفته هوا را از روا رو دم گرفته

چون خبر توجه شهریار فریدون فر بعماد الملک کینه ور رسید در جمع لشکر بیدادگر سعی موفور بظهور رسانیده لشکری در کثرت از نجوم فلکی بیش و در شجاعت هر تن تبهمن و هر کدام بنام ایام خویش بزم رزم و خیال قتال شهریار مریخ نضال بر سبیل استعجال بمرکت آمد -

چو دریا دمان لشکری فوج فوج درو هر سواری یکی تند موج
بهر موجی اندر نهان یک نهنگ ز شمشیر دندان و از نیزه چنگ
سنانها بابر اندر افزاشته ز چرخ برین نمره بگذاشته
ز جوش سواران و از گرد پیل زمین شد بگردار دریای نیل

القصه در حوالی موضع دانور آن دو لشکر پرخاشختر را با یکدیگر تلافی و تقابل زوی

نمود آن روز هر دو سیاه در برابر هم آرامگاه ساخته خیمه و خرگاه بمحذب مهر و ماه برافراختند چون سلطان تختگاه چهارم از بارگاه این بیلگون طارم بخلوتخانه مغرب شتافت و لشکر زنگبار بر سیاه تانار دست یافت -

شب تیره از دود دلهای زار جهان کشته از وضع خود شرمسار
ز کشتن شده شرمسار آسمان - شده آفتاب از خجالت نهان

از دو رو دلبران پرخاشخو بزم طلایه کمر بسته بر باد پایان صرصر اثر نشسته از لشکرگاه بهامون آمدند -

طلایه بدر شد ز هر دو سیاه ز صد میل شد بسته بر خواب راه
ز بس شد سراسیمه زان انقلاب نمی یافت اصلا ره دیده خواب
و چون آن شب تیره بان وتیره بگذشت روز دیگر -

چو شاهنشاه صبح آمد بر اورنگ سیاه روم زد بر لشکر زنگ

هر دو سیاه از آرامگاه خویش جنگجو و رزم خواه کمر بکین یکدیگر بسته بر باد پایان فلک جولان نشسته در برابر هم صف آرای شدند ناله نغیر فغان در چرخ اثیر افکنده خروش کوس گوش فلک آبنوس را بقده جذراص مبتلا ساخت -

ز غریبند کوس قلب تهی در آمد بسی مور را فریبی
ز بس تیز آوازی نای زر بگوش صدف سفته می شد گهر
ز بس شیشه اسپ و فریاد مرد فلک مهر را پنبه گوش کرد

بعد ازان صفوف هر دو سیاه از میمنه و میسره و قلب و جناح و ساقه و کمین گاه آراسته گشت دلبران پای شجاعت در میدان مبارزت نهاده بازوی شهامت بتیغ و سنان کشادند و داد مردی و تهور دادند -

چو ز ارایش صف بیرداختند نظر سوی یکدیگر انداختند
بر آمد ز قلب دو لشکر خروش رسید آسمان را قیامت بگوش
بجمنش در آمد دو دریای خون شد از موج آتش زمین لاله کون
- دواندند زانگونه بر یکدیگر که از پشت سر زد خدنگ نظر
زمین کو بساطی بد آراسته غباری شد از جای برخاسته

الفه دران روز حریمی روی نمود که با وجود بی رحمی زمانه جفا کار و سخت دلی روزگار مردم آزار بر کشتگان معرکه کارزار گریست و بهرام خون آشام از بیم صمصام انتقام دلبران نصرت فرجام در پنجم حصار سپهر مینا فام گریخت توگفتی فلک یکبار خاک ادبار و هلاک بر فرق مردم روزگار

ریخت با سرصر فنا غبار نیستی از دیار عدم بر چهره هستی بیخت و دست قضا رشته حیات کائنات را در هم کسبخت از بسیاری کشته همواری صحرا پشته شد و از طوفان خون کوه و هامون مساوی گشت سواران معرکه چون نهنگان خون آشام دندان تیغ و سنان بقتل مردمان تیز کرده و سلامت و عافیت ازان دام بلا و عنا راه گریز پیش گرفته -

چنان دست در حرب بی اختیار *	که دست افتاده نمادی ز کار
ز بس دست افتاده بر دشت کین	ز سیلی شد آزرده روی زمین
فتادی چو دست از تن خشمناک	ز غیرت گرفتی کرببان خاک
چو از تن فتادی سر مرد کین	ز اعراض کندی بدنجان زمین
ز بس بود از تیغ کین قطع و فصل	نمیشد بهم تار خورشید وصل
بدانگونه شد آدمی خوار و زار	که خاک از جسدها گرفتی کنار

تا در آشیان ترکش دلیران از طائر تیر نشان مانده بود زاع کمان از هوای دست بهادران کوشه گیر نشد و تازبان تیغ نهنگان در دریای هیجا نهنگ آسا سراسر دندان نکشت شیران بیشه شجاعت را سخن جز دار و گیر نبود -

تیر جان یافته ز وصل کمان	تیغ باریده خون ز هجر نیام
آن نشسته چو نور در احداق	وین روان همچو روح در اجسام

لشکر عماد الملک پر خاشختر تانم توانائی در جگر داشتند پای ثبات فشرده دست از کوشش باز نداشتند اما چون مقابله با جنود آسمانی و وفود عنایت ربانی از حیز قدرت و مکننت انسانی بیرون است عاقبت دست قضا طغرای هنالک مهزوم من الاحزاب بر منشور شقاوت مفروران کشیده فحوای سیهزم الجمع و یولوآن الدبر بر صحیفه ادبارشان نگاشت و چون بر حکم و ماملعلمنهم و لکن کانوا انفسهم یظلمون، بادی فتنه و فساد عماد الملک بود مضمون فذاقت و بال امرها و کان عاقبت امرها خسرا، صورت حالش گشت -

ستیز دو لشکر چو از حد گذشت	ز ماهه یکی را ورق در نوشت
قوی دست را قتح شد رهتمون	بز نهار خواهی در آمد زبون

بالجمله چون نیروی اقبال فرخنده فال بادشاه مریخ نضال قوت بازوی معاندان نکوهیده مآل را در هم شکسته رایت شوکت و اقتدار شان که از سر تجبر و استکبار بر فلک دوار بر افراشته بودند نگویند گشت و نقوش مباحات و افتخار معارضان که باستظهار کثرت اعوان و انصار بر لوح تصور و پندار نگاشته بودند بآب تیغ آتشبار محو شد لشکر مخالف از سر اضطراب و بیچارگی بیکیارگی پشت عجز بهزیمت داده روی انکسار بفرار نهادند عساکر نصرت مآثر بازوی تسلط بر افراخته جلوریز از عقب ارباب گریز در تاختند و هر گرا در یافتند گردنش را از بار سربسک ساخته بر خاک ادبار و هلاک انداختند -

برآمد ز هر دو سپه رستخیز
 همه راه اگر دشت اگر پشته بود
 نبد دشمنان را مجال گریز
 بر از خسته و بسته و کشته بود

القصه تمام فیل و اسب و مجموع سلاح و خیمه و خرگاه عماد الملک و سپاهش از کثیر و قلیل بدست سپاه شهنشاه بی شبهه و عدیل افتاده عماد الملک بهزار جر تقیل جان بر حسرت و محنت ازان غرقاب اضطراب بکران کشید و از غایت انفعال و خجالت بالجیور که محل اقامتش بود نرفته متوجه گجرات گردید بلی بابائی که برآورده بانی عنایت بی علت حضرت پروردگار باشد برابری نمودن و با دولتی که آراسته رحمت بیغایت است مقابله کردن سر بر سنگ شقاوت کوفتن و روی در بیابان ضلالت نهادن است حضرت سلیمانی یا از رکاب کشور ستانی بر آورده -

بران پشته بنشست دارای دهر
 دلش کینه پرداز و لب نوش بهر

سپاه ظفر پناه غنیمتی که دران رزمگاه یافته بودند در نظر بندگان شهنشاهی عرض نموده زبان به تهنیت و مبارکباد فتح و نصرت آنحضرت کشودند -

رسیدند یکسر دلبران کین
 بخواندند بر شهریار آفرین
 ز بوسه بفرسود روی زمین
 که بی تو مبادا کلاه و نگین
 خدایت بهر کار یاری دهاد
 ز چشم بدان رستگاری دهاد
 جهانت بکام و فلک بنده باد
 قضا یاور و بخت فرخنده باد

چندان غنیمت بنظر اشرف درآمد که از حد وهم و قیاس و اندیشه حواس در گذشت و بنان عارضان از سپاه آن فرسوده گشت -

غنیمت چنان ریخت بر خاک کین
 زمین را بکین میل آمد پدید
 که شد کشته در زیر زیور دفین
 که کردی محیط عدم حفظ شان
 جهان از اسیران لبالب چنان

حضرت سلیمانی غنیمتی بآن کثرت و فراوانی سوای اقبال بی ستون مثال که تعلق به بادشاهان میدارد بسپاه نصرت پناه قسمت فرموده مطلقاً چیزی دیگر صرف نفرمود -

ز صد خرمن زر جوی برداشت
 غنیمت بصاحب غنیمت گذاشت

ذکر تسخیر قلعه پآری

فارسان میدان سخن گستری و مبارزان مضمار نکته پروری در اخبار فرخنده آثار آن شهسوار اقلیم سروری کمیت خوش خرام قلم را چنین بجلوه در آورده اند که چون عماد الملک نکوهیده فرجام از بیم حسام خون آشام دلبران بهرام انتقام انهماز یافت شهریار فلک احتشام ملک احترام

با سپاه ظفر پناه رایت فیروزی آیت بصوب حصار پاتری که از اعظم قلاع خیر آثار ولایت برادر که بسمت حصانت و استحکام امتیاز تمام داشت برافراشت -

حصاری ز گردون سر افراز تر
ز مفرور در صلح نا ساز تر
نیفکنده سابه چو همت بخاک
معرا زمینش چو عرش از مفاک

چون ماهچه رایت آفتاب اشراق خسرو آفاق اطراف آنحصار را منور ساخت فرمان قضا جریان شرف صدور یافت که سپاه منصور هم از گرد راه حصار بدخواه را محاصره نموده از جوانب الکنها پیش برند و در تسخیر آنحصار سپهر نظیر نهایت سعی و اهتمام بتقدیم رسانند حسب فرمان شهریار گیتی ستان -

نبرد آزمایان دشمن شکار
رخ کین نهادند سوی حصار
دم نای روئین بر آمد بمهر
خروش بلان برگذشت از سپهر

دلبران رستم توان از هر طرف چون نهنگان بر لب کف آورده دست بتیر و کمان برده ابدان اهل حصار را هدف پیکان خارا شکاف ساختند و بضرپ توپ و تفنگ صاعقه کردار شرر بار بسیاری از ان خاکساران را در غرقاب فنا و هلاک انداختند مردم حصار هر چند بیای مردی سعی و کوشش قدم استوار داشتند اما چون فی الحقیقت کوشش ایشان حرکت المذبحی بیش نبود خوف و هراس اساس کار شان بر اضطراب و اضطرار می نهاد و سعی ایشان را سودی نمیداد و دلبران شیر شکار چون آثار ضف و انکسار بر چهره حال اهل حصار آشکار دیدند بفتح و نصرت امیدوار گشته نهنگ کردار از هر سو خویش را در خندق انداخته بخاک ریز بر دویند و کندها بر کنگره و جدار حصار استوار ساخته چون دعا های مستجاب بران حصار سپهر آثار عروج نمودند -

بسر فکر بالا شدن شد چنان
که شد کننده هر سر که بد تن گران
بدن محض آتش شده از غضب
که با لطیف باشد بلندی طلب
همه قلمه گیر از کنند نظر
بیلا شدن از نکه چست تر
فتادی ز بازو اگر دست کار
بدیوار بالا شدی همچو مار

القصه سپاه ظفر پناه بعضی چون انجم فلکی بر بروج آنحصار عروج نموده برخی بضرپ متین از هر سوی آن سورمین نقب زده خورشید وار با تیغ آخته از دل زمین بیرون ناخندند و حصاری بآن استواری را بعون عنایت حضرت باری و بفر دولت شهریاری مسخر و مفتوح ساختند و تیغ بیدریغ دران تیره روزان نهاده از مخالفان هیچکس را بجان امان ندادند و بعد ازان دست بنهب و تاراج اموال و سبی و قید عورات و رجال گشادند و آنچه اطلاق مالیت برو میرفت از صامت و ناطق بدست تغلب و تسلط تصرف نموده مسکن و اماکن آقوم را بیاد فنا بردادند چون حصار پاتری بعون عنایت حضرت باری مسخر اولیای دولت شهریاری گشت حکم جهاننطاق بنفاد بیبوست که آنحصار خبیر شمار را از بیخ و بنیاد کننده بروج و جدارش را با خاک ب رهگذار هموار ساختند و ولایتی که تعلق بآن حصار داشت ضبط فرموده فوجی از

سیاه نصرت پناه جهت محافظت آن برگذاشت بعضی از نقله اخبار برین رفته اند که تخریب آنحصار وقت تسخیر وقوع نیافت بلکه بعد از مدتی بحکم شهریار فلک جناب خراب شد بر هر تقدیر بموجب فضای همی قدیر دو مرتبه آن حصار سپهر نظیر را ویران ساخته اند و صدای عالیها سافلها در منازل و مساکنش انداخته و الی یومنا هذا، کسی بتعمیر آن نپرداخته بالجمله محمدغوری که در تسخیر آنحصار سپهر نظیر لوازم سعی بتقدیم رسانیده در مراسم مردانگی تقصیر ننموده بود و گوی شجاعت و جلادت از اقران ربوده بخطاب مستطاب کامل‌خانی سرافراز کشته ضبط آن ولایت بمهدهٔ اهتمامش مقرر شد بعد از آن شهریار فلک اقتدار عنان بکران کیتی ستان بصوب مستقر سریر خلافت مصیر معطوف داشته به بسط بساط کاهرامنی و لوازم معدلت و جهانپائی پرداخت و بیمن التفات و حسن انصافش نام ظلم و ستم از عالم برافزاده امنیت و فراغت در ساحت مملکت دکن مسکن ساخت در خلال این احوال اختیار و استقلال شیخ جعفر ناستوده خصال بحد افراط رسیده رعایا و عجزهٔ پریشان حال شکوه و شکایت او بپایه سریر جاه و جلال رفع نمودند لاجرم حسب الحکم جهانمطاع عالم مطیع منصب حکومت و مسند وزارت ازو منتزع گشته کائونرسی که بهمین شیخ مذکور بود و بوسیلهٔ شیخ بملازمت سده سلطنت مشرف گردیده علامات کفایت و دیانت از ناصیهٔ او مشاهد بندگان درگاه خلایق پناه شده بدین منصب سرفرازی یافت و مدتها از روی استقلال و کاردانی بلوازم این امور و تکفل مهمان جمهوری پر داخته خدمات شائسته و مهمات کلیه درین دولت عظمی ازو سمت ظهور یافت چنانچه موازی سی قلمه نامی از قلاع بلاد و بقاع دکن بحسن سعی و اهتمام آن بهمین مسخر اولیای دولت پادشاه زمن گشت اگر در مقام تحریر تسخیر آن قلاع و حصون در آید هر آئینه کلام بطول انجامیده از شرح دیگر وقایع دور می ماند لاجرم عنان بکران قلم مشکین رقم از صوب تفصیل آن معطوف ساخته بشرح دیگر مقالات و وقایع آن خسرو فریدون صفات پرداخت اسامی این قلاع و سایر حصون و بقاع که مسخر اولیای دولت روز افزون گردیده بود در خاتمه احوال خجسته مال آن پادشاه عدیم المال رقم زده کلک بدائع و صنائع خواهد شد انشاء الله وحده العزیز -

بهر قلمه کو داد پیغام خویش کلید در قلمه بردند پیش

درین مدت ریایات دولت از مستقر سریر سلطنت حرکت نفرموده شهریار زمن مرکز وار بر سریر خلافت متمکن بود و سر نوبت میمنه باریب خان و جنید خان و میسره بخیرت خان تفویض فرمود -

گفتار در موجبات توجه شاه طاهر علیه الرحمه ببلاد هندوستان و مشرف شدن

بخدمت شهر یا رگیتی ستان

از چمن خارنمای گل آرای مودای عسی ان تکرهوا شیاً و هو خیر لکم - نسیم بشارت بمشام جان محنت زدگان وادی احزان میرسد چه نواند بود که حکمت حکیم معبود عروس مطلب و مقصود را درکسوت مکاره و شداید جلوه دهد و لطائف نعمت و عطا را در صورت نعمت و عنای پیش آرد بسیار نکبت و محنت است که سبب ظهور نعمت و دولت است و بسی جمعیت و کاهرامنی است که موجب ناهمرازی و پربشانی است

بسا رخنه که اصل محکمیتهاست
بسا آندوه که در وی خرمیهاست
بسا قفلان که بندش ناپدید است
چو وا بینی نه قفل است آن کلید است

از اشباه و نظایر این احکام است احوال فرخنده مآل حضرت سیادت منقبت نقابت مرتبت افادت و هدایت پناه افاضت و فضیلت دستگاہ حقائق و معارف آگاه جامع المعقول و المنقول حاوی الفروع و الاصول کشف احکام الدنیه قواعد علوم الدنیه مفسر عقاید متبیین اسرار الغیبیه و الرموزات اللاریبیه هادی المضلین الی طریق الجعفریة بالهدایات الازلیه و الاشارات اللم یزلیه مرشد المسلمین بالارشاد الالیه الی العقاید الحقیقه الحنفیه الاثنی عشریه مثبت مذهب الامامین بالدلائل و البراهین العقلیه مبطل عقاید المتدعین بالآیات و الاحادیث الثقلیه الی کان لسانه فی بیان الحق و الایقان مقالید الرضوان و مفاتیح الجنان و بیانه فی تبیین الدین و تکذیب المخالفین الکاذبین مصابیح القلوب و منابع الایمان -

نطقش معلمی که کند روح را ادب
لطفش مفرحی که دهد روح را شفا
گردون پیرگشته مرید کمال او
پوشیده بر ارادتش این نیلگون و طا

ذات جامع الکمالش ارباب حال و اصحاب قال را مقتدا و پیشوا و دل دریا مثالش که از انوار معرفت ذو الجلال مالا مال بود سرکشگان تبه جهل و ضلال را بشمع هدایت و ارشاد قاید و راه نما -
رختش قبله خیل صاحبدلان
حریم درس کعبه مقبلان

حکیمی که در فن حکمت گوی مسابقت از حکیمان یونان ربوده و روان دو صد افلاطون و ارسطو بشاگردش رغبت نموده -

در وصف کمالش عقلا حیرانند
بقراط حکیم و بوعلی نادانند
با این همه علم و حکمت و فضل و کمال
در مکتب علم او الف بی خوانند

متکلمی که باحکام آیات بینات کلام ملک علام و احادیث مرویات حضرت خیر الانام علیه الصلوٰة و السلام دین اسلام و مذهب ائمه عظام علیهم التحیه و السلام را چنان نظام و انتظام داد که بعد از انبیاء و ائمه هدی هیچ یک از علمای ملت بیضا را این سعادت دست نداد -

رافع اعلام شرع هادی دین قومیم
کز مدد علم او مذهب حق شد عیان

فصیحی که علم معانی از بیان بلاغت نشانش در جهان نمر گشته و منشآت بلاغت سماتش که نم البدل آب حیات است مثال عقود لآلئی و کهر و درر منشور اشعار فصاحت شعارش که نتایج افکار فیض آثار ست چون ابکار حور عین از عیب و قصور دور است و کلام حقائق و معارف مشحونش مریم صفت حامله نور

ز نظم و شرش پروین و نیش خیزد آزان
بهم نیساید پروین و نیش در یکجا
عبارتش همه چون آفتاب و طرفه تر آن
که نیش و پروین در آفتاب شد پیدا

مفسر احکام تنزیل رب جلیل شکوفه بوستان حضرت خلیل ما صدق علماء امتی کابیای بنی اسرائیل نمره شجره نبوت و رسالت کل گزار امامت و ولایت مرضی ممالک اسلام مقتدی طوایف انام المستغنی ذاته الشریف عن التعریف و التوصیف صاحب الکلمات الباطن و الظاهر شاه طاهر علیه رحمة الله الغافر که از اجله سادات عالی مقام و نقبای کرام و فحول علمای ایام بظهور حسب و نسب و رفور فضل و ادب بین العجم و العرب ممتاز و مستثنی بود و عقول دانشمندان جهان را مقتدا و بیشوا مصنفات آن نقاوه ذریه سید کائنات که در جمیع علوم میان خواص و عوام معروف و مشهور و بر صحائف ایام مسطور و مذکور است و منشآت بلاغت سمات و لآلی منظومه ابیات اعجاز صفاتش که مثال زلال حیات در ظلمات الفاظ و عبارات مخفی و مستور حالت آن منبع علم و معدن فضیلت را بر کافه علما و قاطبه فضلا و فصحا مانند لعمان بدر کامل النور در سواد شب دیجور ظاهر و باهر و روشن و مبرهن می سازد -

در جهان چون او نیامد هیچکس در شرع و شعر قاف تا قاف از بجوئی قیروان تا قیروان

و از زمان حضرت رسالت پناه علیه واله صلوات الله تا آوان ظهور افادت شاه حقائق آگاه پیوسته اجداد و آباء آن قائد طریق هدا نزد سلاطین عالم معزز مکرم و بر جمیع سادات مقدم بلکه اکثر از اجداد آن های طریق رشاد در سلک اعظام سلاطین و خلفای با دین و داد منتظم می بودماند لاجرم نواب کامیاب سپهر رکاب گردون جناب شهنشاه جمجاه ملانک سپاه فلک بارگاه ظل الله مستخدم الاکاسره و القیاصره قاهر الملوک و الجبایره تا نصب الویه الاسکندریه رافع ریایات الجعفریه فریدون گردون سر بر کیخسرو جهانگیر رستم هفتخوان رزم و پیکار اسفندیار معرکه کارزار کل گزار حیدر کرار الموبد من عند الله الملک الجبار شمع شبستان مصطفوی شاه اسماعیل ابن حیدر صفوی آن میوه بوستان علوی را مشغول عواطف و الطاف بادشاهانه ساخته بنیابت بسیار و مراحم بیشمار از سائر سادات و علماء روزگار ممتاز و سرافراز فرموده در تعظیم و تکریمش مبالغه عظیم میفرمود چنانچه آن هدایت دستگاه در مجالس بادشاه بر اکثر سادات و فضلا مقدم می بود بنا بر ان محسود آکفا و اقران گشته شیوه حقد و حسدی که در طبائع انسان مرکوز است و همگی هم بنی آدم بران مقصور و مجبور بعضی از معاندان زمان را بر عداوت آن نمره شجره نبوت تحریص نمود بلی این شیوه رویه قاعده مستمره دنیای دون پروراست و این خصلت ناستوده نا بوده شعار اینای روزگار ستمگر -

گر هنری سر ز میان برزند	بی هنری دست بدان دوزند
کار هنرمند بیجان آورد	تا هنرش را بزبان آورد
عیب خزند این دوسه ناموس خر	بی هنر و برهنر افسوس کر
درد شوند از بد ماغی رسند	باد شوند از بچراغی رسند

با جمله ارباب غرض خاطر ملکوت ناظر شاهی را بسختان واهی غرض آمیز و اکاذیب پر فریب فتنه انگیز بران زبده اولاد حضرت امیر المومنین حیدر متغیر ساخته بدماهب باطله و معتقدات فاسده اش متهم گردانیدند

سبحانک هذا بهتان عظیم، شاه دین پناه اکاذیب ارباب عناد و فساد را بسمع قبول اصفا فرموده در مقام نقض قواعد عزت و حرمت آن افضل امت در آمد آصف ثانی میرزا شاه حسین اصفهانی که با آن عارف ربانی طریقه اخلاص و نسبت اختصاص داشت آن حقائق و معارف پناه را از کید دشمنان آگاه ساخته از روی یاری و حق گزارای گفت روزی چند تغییر مکان و هجرت دوستان سلامت نفس و صلاح زمان انسب و اولی خواهد بود.

زمانه به نیک و بد آبتن است ستاره گهی دوست که دشمن است

چه مهاجرت اوطان میراث فرزندان رسول انس و جان است و مصابرت بر مکاره زمان موجب نسیم رضوان و شک نیست که بهر ملک تشریف قدم هدایت لزوم ارزانی داری چون نور در دیده اولو الابصار و مانند افسر بر سر بزرگان روزگار قرار خواهی داشت.

نو چون قیمتی گوهری غم مدار که ضائع نکردندت روزگار
اگر روزه زر ز دندان کاز بیفتد بشمعش بجویند باز
زظلمت مترسای جهان دیده دوست که ممکن بود کاب حیوان دروست

بالجمله شاه هدایت پناه بموجب صوابدید دوستان هوا خواه در سنه ست و عشرین و تسعمایه با فرزندان و متعلقان از دار المومنین کاشان بعزیمت هندوستان بیرون آمد فخرج منها خائفاً بترقب؛ سرعت تمام منازل و مراحل پیموده بساحل دریای عمان رسید و از جزیره جردن بسفینه که متوجه بندر مبارک مصطفی آباد مشهور دابول کوه بود درآمده بر سبیل تمجیل رحیل فرمود رقمه که شاه حقائق پناه وقت توجه هندوستان بیکی از دوستان نوشته بجنس نقل نموده میشود بعد از طی این مقاله مورث الملال کیفیت احوال این شکسته بال آنکه در اوائل جمادی الاول سنه ۹۲۶ هجری از خطه جردن بتوفیق الهی را کب سفینه شاهی رو بجانب هند نهاد و برحسب آیه کریمه و انا رکبوا فی الفلک دعوا لله مخلصین له الدین؛ دست خضوع و خشوع بدعای نجات و سلامت کشاد عنایت ازلی و فیص فضل لہزلی اجابت دعوت مخلصان نموده باندک زمانی آن سفینه نامدار را از تالطم امواج آن بحر زخار در بندر دابول کوه بکنار انداخت و اهل سفینه را با جناس شکر و سپاس در انواع محامد بقیاس گویا ساخت منقول است که آن حقائق و معارف پناه روز جمعه بعد از نماز بکشتی درآمده از مدد نسیم عنایت ربانی جمعه ثانی نماز را در بندر دابول کوه ادا فرموده و این از غرائب و عجائب است که اشاره خفیه است بلطائف غیبی که از آمدن آن معدن فضائل به هندوستان ظهور یافته بالجمله چون خیر فرار آن بزرگوار اشتهار یافت شهریار فلک اقتدار چند سوار بر سبیل ابلغار از دنبال آن سر دفتر ارباب کمال ارسال داشت که هر جا بان سعادتمند رسند بر گردانند اما چون اراده الله باین تعلق گرفته بود که شاه عاقبت محمود بطالع مسعود بلاد دکن را از فیض مقدم شریف رشک گلشن ارم سازد و مردم این دیار از فیض انفاش اقتباس انوار معرفت و رشاد نموده سالک مسالک صلاح و سداد گردند لاجرم تا رسیدن فرستاده پادشاه ایران بساحل دریای عمان آن بحر فضائل و عرفان متوجه هندوستان شده بود لاراد بقضائه ولا معقب لحکمہ، چون فرستاده پادشاه دریا نوال چال

بران منوال دید بیایه سریر گردون نظیر بازگردید بعد ازان پادشاه ایران بر حسد جاسدان اطلاع یافته از عمل بقول مفسدان پیشمان شده در مقام تلافی و تدارک شاه هدایت پناه در آمد اما متقاضی اجل بران شهریار دین و دل کمین ساخته سریر سلطنت و تخت پادشاهی را ازان وجود اقدس برگزیده درگاه الهی بیرداخت بعد ازان پادشاه جهان پناه فلک بارگاه فرازنده ایوان سلطنت و جهان بانی بر آورده سریر خلافت و کورستانی صاحب قران کامران شاهنشاه ممالک ایران ناسخ عدالت انوشروان مروج ملت پیغمبر آخر الزمان خادم اهل بیت رسول الله المودید من عند الله پادشاهی که از کمال خلوص عقیدت و صفای طوبیت این عبارت در القاب همایون خویش مقرر فرموده بود که بر رؤس منابر و صفحات دنانیر ترتیب و مذکور سازند خاک آستانه خیر البشر رواج دهنده مذهب حق ائمه اثنا عشر غلام با خلاص امیر المومنین حیدر شاه طهماسب حسینی صفوی تخت پادشاهی را از وجود اقدس رشک فلک اطلس ساخت همگی همت والا نهمت بر تلافی و تدارک خاطر هدایت مآثر شاه طاهر مصروف میداشت چنانچه از فراهینی که بآن سر دفتر ارباب یقین نوشته بعد ازیں بوضوح خواهد پیوست مقرر است که چون کسی بقرب سلاطین نمیزگرد هر آئینه حساد در نقض قاعده حرمتش باقی الغایت کوشند و بغمام ضلالت فرجام کذب و بهتان کوکب سعادتش را پوشند و بسنخان مکر آمیز مزاج وهاج صاحب تخت و تاج را برو متغیر سازند و بورطه هلاکش اندازند.

ازین دیو مردم که دیو ودد اند	نهان شو که همصحبتان بد اند
مگر گوهر مردمی گشت خرد	که در مردمان مردمیها بمرد
بچشم اندرون مردمک را کلاه	هم از مردن مردمی شد سیاه

پس پادشاه باید که قول صاحب غرض را نیکو تامل فرماید چون معلوم نماید که از آمیزش و آلابش کذب و غرض میرا و معراست بسع قبول اصفا فرماید تا در آخر که حقیقت ظاهر شود موجب پیشمانی نگردد چه اگر اهل غرض را از افساد و اشرار منع نفرمایند بیشتر ارکان دولت و اعیان حضرت را منکوب و مخذول سازند و خلل کلی بنظام امور ملکی اندازند بالجمله بعد از رسیدن آن متبحر ذو فنون مانند ذو النون به بندر دابول کوه ازانجا بر سیل عبور بلده بیجاپور را از حضور شریف بر نور ساخت و چون اوضاع انجا موافق مزاج هدایت امتزاجش نیفتاد ازانجا متوجه گلبرگه که سابقاً مستقر سریر سلطنت بوده و باحسن آباد موسوم گردید و جهت امتراحت دران بلده فردوس ساحت سعادت و فیروزی چند روزی توقف فرمود بعد ازان ازان مقام بنیت زیارت بیت الله الحرام احرام بسته قصبه پرند را که برهنجبار راهگذار بود از مقدم مکرم خویش رشک گزار ارم فرمود مخدوم خواجه جهان که دران آوان حاکم قلعه و قصبه مذکوره بود چون بر قدم میمنت لزوم شاه ارشاد پناه اطلاع یافت فی الحال بملازمت آن سر دفتر ارباب کمال شتافته سعادت خدمتش فائز گشت و مقدم مکرمش را بناوع تعظیم و تکریم تلقی فرموده التماس نمود که چون برشگالت و درین ایام اسفار بغایت متمدد و دشوار مترصد است که درین دبار چند روزی سعادت و فیروزی اقامت واقع شود تا کمر خدمت

بر میان استوار ساخته از مشکوه ضمیر فیض آثار استفاضه انوار صلاح و سداد نماید .

داغ بلندان طلب ای هوشمند	تا شوی از داغ بلندان بلند
سر مکش از صحبت روشن دلان	دست مدار از کمر مقبلان
خار که همصحتی گل کند	غالیه در دامن سنبلی کند

شاه حسن صورت حیدر سیر رفیع مکان چون خواجه جهان را غالب صحبت فیض گستر دید ملتس اورا بسمع قبول و رضا اصفا فرموده دران برشکال بفرایغ بال در قصبه پرند بافاده اشتغال نموده در خلال این احوال از پایه سریر جاه و جلال شهریار فریدون خصال دریا نوال مولانا پیر محمد شروانی که در سلک فضلاء زمان و ندماء شهریار جهان انتظام داشت برسم سفارت و رسالت بخدمت مخدوم خواجه جهان آمد و چون از قدم هدایت لزوم شاه حقائق پناه آگاه گشت بسادات ملازمت فیض بخش مبادرت جسته ملکی دید در کدوت بشری و جهانی در لباس انسانی و دریای درون قبای -

عیسی گاه دانش آموزی یوسفی وقت مجلس افروزی

لاجرم کمر استفاده بر میان جان بسته تا در پرند بود همه روزه از روی اخلاص و اراده تمام بمجلس افاده آن زبده انام مشرف گشته از خورشید ضمیر حقائق تاثیرش اقتباس انوار معرفت مینمود و چون از اداه رسالت و سفارت فراغت یافته بیاباه سریر سلطنت و خلافت شتافت شه از حقیقت معرفت و معمولی از کیفیت استعداد و حالت آن نمره شجره نبوت و رسالت بمسامع قدسی جوامع بندگان حضرت سلیمانی رسانید حضرت شهنشاهی از کماهی احوال آن مقرب درگاه الهی آگاهی جسته از غایت شوق فرمود -

اعد ذکر نعمان لنا ان ذکره هو المسک ماکثرته یتصوع

مولانا پیر محمد معروض داشت که طائر بلند ادراک افهام و اوهام انسانی را بسر اوقات کنه کمالش راه نیست و عقل نکته دان عقلاء ابام از فهم کلام منتسق النظام و مقالات درر مثالش آگاه نه -

دمش خزینه کشای مجاهر ارواح دلش خلیفه کتاب معلم اسماء

انچه برین بنده ظاهر گشته اینست که امروز در علوم ظاهری و باطنی و معرفت حقائق یقینی آن عارف ربّانی را در خراسان و عراق بل در جمیع آفاق همتا و ثانی نیست -

همش عقل و دانش همش مردمی	سروشست در صورت آدمی
خردمند و آهسته و تیز هوش	دلش بحر علم و زبانش خموش
چو نقد سخن در عیار آورد	همه مغز حکمت بکار آورد

دل دریا مثالش که از نور معرفت ذوالجلال مالا مال است مخزن اسرار ربّانی است و زبان درر مقالش که کشف رموزات یزدانست در احیاء اموات معنی عیسی ثانی -

هم نفسش مایه جانها بود هم سخنش ورد زبانها بود

نابۀ درویشی و شاهی درو
مخزن اسرار الهی درو
بکرهمانیست که همتاش نیست
سدره باندازه بالاش نیست

فَالِك فَضْلُ اللَّهِ يُوْتِيهِ مِنْ بَشَاءٍ وَ اللَّهُ نَوَافِلُ الْعَظِيمِ حضرت سلیمانی که بیوسته بعد از وظائف عبادات سبحانی و پس از فراغ از شغل جهانیان بصحبت علما و فضلا که راهنمایان ملت یسنا و قائدان طریق هدی اند رغبت میفرمود و از مشکوه علوم شان اقتباس انوار و فضائل نفسانی و کمالات انسانی مینمود.

همه سوی نیکان نظر داشتی
بدان را بر خویش نگذاشتی
همانا از ان بود فیروز جنگ
که فیروزه را فرق کردی ز سنگ

چون بر کیفیت و حالت آن زبده دودمان رسالت مطلع گردید رغبت تمام بصحبت آن قدوة انام فرمود در زمان فرمان قضا جریان بمخدوم خواجه جهان صادر گردانید که شاه حقائق پناه را بدرگاه عرش اشتباه فرستد مخدوم خواجه جهان مضمون فرمان همایون را بسمع شاه ارشاد پناه رسانید اما چون از جانب حضرت سلیمانی مکتوبی علحده بان محرم اسرار یزدانی صادر نگشته بود بر ضمیر حقائق تاثیرش گران آمده بمعاذیر دلپذیر از ملازمت سده سلطنت شهریار گردون سربر متقاعد گشته دران وقت توجه با ناصوب با صواب را در عقده توقف و تاخیر انداخت و چون روز بروز میل خاطر شهریاری بدیدار فائض الانوار آن برکزیده درگاه باری سمت تصاعف و تزیاید می پذیرفت مرتبه ثانی مولانا پیر محمد شروانی را به پرند ارسال داشته رقمه شوق آمیز محبت انگیزی بان سر دفتر ارباب تمیز در قلم آورده خلاصه مضمونش آنکه -

چو باد صبح گنر کن سوی حدیقه انس
چو سرو ناز قدم رنجه کن بدین گلزار

چون ضمیر حقائق تاثیر شاه مشتری نظیر از مضمون اخیر خبیر گشت بی توقف و تاخیر عزیمت ملازمت سده سلطنت مصمم داشته احرام طواف آن کعبه مقاصد و مطالب بست و در شهر سنه بصوب دارالسلطنة احمد نکر توجه فرمود -

آندم که سوی کعبه دولت نهاد روی
غولان راه باطله را کرد زیر پای
آمد بی متابعتش کوه در روش
رفت از بی متابعتش سنگ هم ز جا

بالجمله شاه هدایت دستگاه بعد از طی مسافت بدرگاه خلایق پناه رسید و بشرف ملازمت شهریار خورشید طلعت مشرف گردیده زبان بدعا و ثنای پادشاه کشور کشاکشود که کمند عبودیت و طوق خدمت خداوندی در گردن جبار گیتی و اکاسره عالم باد و دامن عرصه جهان از طبیب فحاحت کرمش چون جیب و آستین مریم -

هر مرغ که مرغ صبحگاهست
ورد نفسش دعای شهاست
با رفت و قدر با وجاهت
با فتح و ظفر سریر و گاهت

عالم همه ساله خرم از تو
ممزول مباد عالم از تو
اقبال مطیع و بار بادت
توفیق رفیق کار بادت

پادشاه عالم مقدم مکرم آن مقدم سادات بنی آدم را مکرم و معظم داشته از لوازم تعظیم و مراسم تکریم دقیقه نامرعی نگذاشت و چون از صحبت فیض گستر آن زبده اولاد حیدر بهره ور گردید حالت آن ثمره شجره رسالت را برانب از شنیده افزون دید لاجرم آن قدوه ارباب هنر را مشمول نظر عواطف و عنایات پادشاهانه ساخته بایه قدر و منزلتش را بر سائر مقربان درگاه عرش اشتباه برافراخت -

ذکر تغیر دادن شهر یار ملک دکن مذهب حنفیه را بمذهب امامیه

قال الله تبارک و تعالی و ان الله لهاد الذین آمنوا الی صراط مستقیم حضرت واجب الوجود کامل القدرت و معبود و اهاب الجود بی علت تقدس ذاته عن الکثرة و تعالی شانه عن الشریکه که سعادت سعاد و شقاوت اشقیاء بقضای السعید سعید فی بطن امه و الشقی شقی فی بطن امه نکاشته خامه تقدیر و قلم تصویر اوست در روز ازل و قضای اول بارادت بیعلت خویش تاج عزت و قبول بر فرق مقابلان جهان نهاده و ابواب ملت و خذلان بر روی روزگار مدبران کشاده نضل من نشاء و تهدی من نشاء انک علی کل شی قدیر چه نظام امور عالم و انتظام احوال بنی آدم از نیک و بد و کم و بیش منوط و مربوط بتقدیر ملک قدیر است و در حیز تسخیر پادشاه بی وزیر و نظیر و القاهر فوق عباده و هو اللطیف الخبیر -

هر آنچه آفرید او با سباب نیست	بدو یافتن عقل را تاب نیست
یکی را چنان تنگی آرد به پیش	که نانی نبیند در انبان خویش
یکی را بدست افکند کوه گنج	بسنجدها را دهد کوه سنج
آر پای پیل است اگر پر مور	ازو یافت هر یک ضعیفی و زور
کند هر چه خواهد برو حکم نیست	که جان دادن و کشتن اورا یکبیت
خرد دانش آموز تعلیم اوست	دل از داغ داران تسلیم اوست

کلی هدایت و شکوفه توفیق هر مراد در بوستان قلوب عباد از نسیم عنایت و ارشاد رب الارباب شکفتن گیرد و دیگر اسباب در میانه بها نه و منشور سعادت صلاح و سداد بی طفرای سابقه هدایت و رشاد دیوان بهدی الله لمن یشاء صورت نپذیرد و دیگر علامات درین کارخانه افسانه تفصیل این اجمال و ملخص این قیل و قال احوال هدایت مآل آن خورشید فلک جاه و جلال و بدر سماء سلطنت و اقبال شهریار ملک خصال مشترکی جمال دریا نوال المخصوص بهدایة الملک المتعال محب اهل بیت رسول الله الموبد من عند الله ابوالمظفر برهان نظام شاه است تقدمه الله بفقرانه و چهل مسکنه فی فرادیس جنانه بوسیله هدایت و ارشاد سر دفتر ارباب صلاح و سداد سلاله رسول ذی المفاخر شاه طاهر علیه رحمت الله الملک الغافر از مضیق جهالت و تبه بسر چشمه تحقیق و عنایت راه یافت و سلوک صراط مستقیم دین قویم و مذهب حق ائمه واجب التعظیم اختیار فرموده دست اعتصام بعروة الوثقی ولای شاه ولایت اتما استوار ساخته از دشمنان خاندان

رسول انس و جان تبرا نمود و از باقی طرق مختلفه و مذاهب مبتدعه که موجب نجات و موصل مقصود نبود اعراض فرمود سابقاً سمت گذاوش یافت که خلاصه اوقات فائض البرکات آن فریدون سلیمان صفات بمجاست علمای ملت سید کائنات علیه افضل الصلوات مصروف میشد و همگی همت والا نهمت آن مروج دین و ملت باکتساب فضائل نفسانی و کدالات انسانی و استماع مسائل دینی و دلائل یقینی مجبور و مقصور بوده اقتباس انوار معرفت آفریدگار لیل و نهار و استبصار شریعت احد مختار علیه صلوات الله ما دار الفلک الدوار میفرمود و پیوسته طالب صراط مستقیم که موجب خشنودی خداوند علیم است می بود و مقصودش از صحبت علما و فضلا امتیاز حق از باطل و صلاح از فساد بود تا زنگ شک و غبار ریب از مرآت خاطر ملکوت ناظرش که مخزن اسرار غیب بود بزدايد.

آئینه درین جهان که دیداست کاول نه بصیقلی رسیداست
بی صیقلی آئینه محال است هر دم که جز این زنی وبال است

و تا غایت این حالت از صحبت علمای که ملازم سده سلطنت و خلافت بودند بصحصول نرسیده بود بلکه اختلاف اقوال و افعال ایشان موجب تردد خاطر فیض مآثر گشته حیرت بر حیرت می افزود بلی چون آن علما را از محبت و ولای شاه اولیا که در مدینه علم رسول خدا و هادی طریق هدی ست بهره نبود علم ایشان نافع دین و رافع ذروه یقین نگشته در عدم تبیین حق و تحقیق از جهل مرکب بدتر بود و چون مطلب ایشان از ان علم حصول طریق رشاد نبود آن علم ایشان را بر مراحل از مقصود دور انداخته بود چنانچه کلام ربانی مبین این مقال است که مثل الذین حملوا التوراة ثم لم يحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا، و شاه حقائق پناه درین معنی فرموده -

علم بی حسب وی از جهل مرکب بدتر است در حصول موجبات زر و اسباب کمال
حل اشکال مجسطی رافع اشکال نیست بلکه سازد تنگ تر بر توسن طبیعت شکل
تا عنان خویش نیساری بدست لطف او عقل از پای دلت مشکل که بکشاید عقل
حب آل مصطفی جبل المتین امت است مرد مؤمن را بدین جبل متین باید حیل

بالجمله چون شاه حقائق و معارف آگاه در مجلس بهشت آئین خسرو روی زمین راه یافت هنگام مناظره و مباحثه علمای عظام در مسائل شرعیه اسلام شاه هدایت فرجام نیز بتمتقی مقام برآرد کلام صدق انجام مبادرت می فرمود با آنکه بر حکم التقیه دینی و دین آبائی در اخفاء مذهب خویش کمال احتیاط و ملاحظه مرعی داشته فرموده استر ذهبک و ذهابک و مذهبک معتقد خود را می پوشید اما در اکثر مسائل مختلف دلائل امامیه را بطریق نقل بیان فرموده در اقامت حجت آن طائفه باقصی الغایت می کوشید -

بظاهر گر طریق خود نهان کرد بکل خورشید پنهان چون توان کرد

حضرت سلیمانی باهام بزدانی که ارباب الدول ملهمون و بهدایت سبحانی که والله بحق الحق وهو یرهدی السبیل، در یافت که راه آن حقائق و معارف آگاه نه بر طریقه اهل سنت و جماعت است بلکه

در خاطر ملکوت ناظرش که بنور بهدی الله لئوره منور گشته بود پرتو انداخت که مذهب آن سید عالی نسب بحقیقت اقرب است و متابعتش موجب خشنودی رسول عرب -

هر که یقینش برآوردت کشد	خاتم کارش بسمادت کند
پای برقرار یقین سر شود	سنگ به پندار یقین زر شود
گر قدمت شد یقین استوار	گرد ز دریا ام از آتش برآر
تا فلک از منبر نه خر گهی	خطبه کند بر تو بشافتمشی

لاجرم شهریار دین پناه آن هدایت دستگه را در خفیه طلب فرموده از هر در سخنان درمیان آورد و در هر باب از مشکوة ضمیر هدایت مآب آنجناب تحقیقات فرمود شاه ارشاد مآب جواب سوالات شهریاری را به نهجی که موافق کتاب و روایات اصحاب بود عرض نمود چنانچه صدق کلام حقیقت انجام هدایت فرجام شاه طاهر بر خاطر ملکوت ناظر ظاهر و باهر گشت -

طیب مبارک چو برزد نفس	ز ن برد بیماری از دل هوس
چو شه دید کان یادگار رسول	خبر دارد از کار رد و قبول

از کیفیت مذهب آن نمره شجره رسول عرب استفسار فرموده شاه هدایت پناه اولاً سنت تقیه مرعی داشته باظهار مذهب ائمه کبار مبادرت نمود شهریاری فریدون تبار بر زبان درو یار جاری ساخت که -

برین مشک خا شاک نتوان فشاند
که بوی خوش مشک پنهان نماند

حقیقت مذهب شما کالمشمی رابعه السما ظاهر و هویداست از کتمان آن چه حاصل شاه حقائق آگاه عرض نمود که در اظهار امری که بفرموده شاه اولیا اخفای آن لازم گشته چگونه مبادرت توان نمود حال آنکه در اظهار اینمعنی اشارت و عبارت همدم نیست و کاغذ و قلم محرم نه پادشاه دین پناه زبان الهام بیان بسوگند خداوند بی مثل و مانند کشاده بغلاظ و شداد قسم یاد فرمود که در تحقیق این امر نه مقصود تعصب و عناد است بلکه عرض سلوک طریق صلاح و سداد است و استخلاص از مضیق جهل و فساد خاطر فیض مآثر آسوده و مطمئن دار که از ما هیچگونه کلفت و آزار نخواهی دید و امری که مکروه طبع تو باشد صادر نخواهد گردید -

بدارنده آسمان و زمین	کزو مایه دارد همان و همین
خدای کز هر که آگاه نیست	خرد را بدان بیخرد راه نیست
که از ما نه بینی بجز لطف و مهر	مگر کز روش باز ماند سپهر

مدتبیست که خاطر ملکوت ناظر از اختلاف مذاهب و طرق متردد و متحیر است که آیا تبعیت کدام طریق منتج مراتب حق و موصل مناهج تحقیق است و تا غایت بوساطت هیچ یک از علمای ملت این عقده مشکل از دل نکشوده -

پیشانی خاطر شوریده رایم همی با فکر ت خود بر نیام

چون خاطر فیض مآثر شاه طاهر از عهود و مواتیق حضرت شهریار و نونق و امیدواری تمام یافت زبان بدعای دوام دولت آن آفتاب سپهر سلطنت کشاده فرمود که ایوان شهریار و بارگاه کامکاری بزبور تاج و افسر خاوند عالم آراسته و روشن باد و آثار فیض فضل الهی و عنایات و هدایات نامتناهی بر صفحات ایام پادشاهی ظاهر و مبرهن -

شها ملک و دین در پناه تو باد چراغ هدی شمع راه تو باد

بر رای جهان آرا که خورشید فلک دانش و ذکا و بدر سماء عز و علاست روشن است که بمودای کنت کنزاً مخفیاً فاحیبت ان اعرف، مقصود از ایجاد نوع انسانی تحصیل معرفت یزدانی است پس بر هر فردی از افراد لازم است که در معرفت حضرت خالق المعباد نهایت سعی و اجتهاد بتقدیم رساند خاصه بر سلاطین جهان و پادشاهان گیتی ستان که فیضان فضل الهی و نعم و احسان نامتناهی در باب ایشان بدرجه اعلی و ذروه قصوی است باین غایت که از مرتبه عبودیت ترقی فرموده بشرف ظل الوهیت اختصاص یافته اند شهریار عالی مقام از استماع این کلام هدایت فرجام متاثر گشته طالب تفصیل آن اجمال و تبیین آن مقال گردید شاه هدایت شعار از روی استظهار باظهار ما فی الضمیر پرداخته شاه سلیمان سریر را از مکنون ضمیر حقائق تاثیر خبیر ساخت -

جوابش داد دانای سخن سنج	که ای از بهر دانش بردلت رنج
چو فرمودی بتوفیق الهی	بگویم آنچه دانم گر نو خواهی
بسی کوشیده در کاهرانی	بسی دیگر بکام دل بمانی
خردمندی و شاهی هر دو داری	سفیدی و سیاهی هر دو داری
نجات آخرت را کار گر باش	درین منزل ز رفتن باخبر باش

بر رای عالم آرای پادشاه دین و دنیا هویداست که بمقتضای حدیث صحیح الثبوت نبوی و کلام مجیز نظام مصطفوی علیه من الصلوات اتماها و من التیات انماها که ستغرق امتی علی ثلثه و سبعین فرقة واحدة ناجیه و الباقیه هالکه، یکی از مذاهب متعدده و طرق مختلفه موصل مطلوب و طریق نجات است و باقی مملکت هلاک و سبیل درکات و همچنین از مصدوقه مثل اهل بیتی کمثل سفینه نوح من ركب فيها نجا و من تخلف عنها غرق مستفاد میگردد که تبعیت شرائع و قواعد عنترت طاهر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله موجب نجات از گرداب ضلالت است و ارتقا بمدارج هدایت و عنایت و آیت وافی هدایت انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیراً، ثبوت این مدعا را برهانی وافی و حجتی شافی است پس صراط مستقیم متابعت ایمه واجب التعمظیم و التکریم باشد و مخالفت ایشان باعث خسران و عذاب الیم -

اگر سواری رخس سعادت هوس است عنان طبع بگیر و باهل بیت سپار

و کر سلوک زه راست آرزو داری براه کعبه صدق از سر صفا رو آر

و ایضاً حضرت مخبر صادق علیه صلوات الله الخالق فرموده که من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة و در موضع دیگر بر زبان وحی ترجمان گذرانیده که الائمة من قریش و توفیق و تطبیق آیین حدیثین صحیحین که متنق علیه فریقین است بطریق یقین التحقیق شیعة اثنا عشریه صورت پذیر است لا غیر چه آن طائفه بعد از حضرت رسالت پناه علیه افضل الصلوات و التحية بی فاصله احدی حضرت امیرالمؤمنین و امام المتقین و یسوب الدین و قائد غر المجتلبین لیث بنی غالب مظهر المعائب و مظهر القرائب و الشهاب الثاقب و الهزبر السالب اسد الله الغالب و مطلوب کل طالب ابو الحسین علی ابن ابی طالب علیه الصلوة و السلام را بموجب وحی الهی و نص حضرت رسالت پناهی خلیفه و وصی آنحضرت و امام و مقتدای طوائف امت میدانند -

حجت قاطع امیر المؤمنین حیدر که هست	بر سر منشور دین مصطفی طغرای آل
آفتاب مشرق عصمت که ازوی روشن است	ساحت خلوت سرای خاطر اهل کمال
منزل اندر شانش آیات خلافت بی خلاف	مسند اندر باب علم او احادیث الرجال
بعد از پیغمبر احب الخلق عند الله او ست	مستفاد ست از حدیث طائر قدس این مقال
نفس پاک او نبود از نفس پیغمبر جدا	حجت قاطع برین مطلوب نص قل تعال

و بعد از آنحضرت بحکم وصیت امام زمن امیرالمؤمنین حسن علیه السلام را امام و پیشوای کافه انام می نامند و بعد از ان امام الثقلین و مولی الکونین و ثانی النبیین ابو عبد الله الحسین علیه السلام الله فی الدارین را مقتدای کونین میخوانند و بعد از ان اولاد آن امام انس و جان که اول ایشان هادی طریق رشاد و سداد علی زین العباد و آخر شان حضرت صاحب الزمان و خلیفة الرحمان ابو القاسم محمد ابن الحسن المهدی الهادی علیهم الصلوة و السلام را امام و رهنمای قاطبه برابا میدانند -

از بعد مصطفاه معلی و مرتضی	سبطین را امام مظهر نوشته اند
بر لوح سینه و دل و جان موالیان	زین العباد و باقر و جعفر نوشته اند
موسی کاظم است که رسم اطاعتش	بر جن و انس ظاهر و مظهر نوشته اند
سلطان هشتم است که از هشتم آسمان	او را مقام و مرتبه بر تر نوشته اند
آن را که با تقی و تقی هست اقتدا	از خیل عسکری شه عسکر نوشته اند
مهدیست حی قائم و تا موعده قیام	اورا امام و هادی و رهبر نوشته اند

و اعتقاد فرقه ناجیه امامیه آنست که حضرت صاحب الزمان علیه صلوات الرحمان حی و قائم و امام کافه انام است و قوام دنیا بوجود فائض الجودش متملق و بموجب خبر بخبر صادق علیه و اله صلوات الله الخالق الزاریق آن امام ظاهر ناطق ظاهر خواهد شد و دنیا را از عدل و انصاف خواهد آراست پس از آنکه از جور و اغتصاب مملو شده باشد و بسر حد اطلاق رسیده اما بطریق اهل سنت و جماعت حدیثین مذکورین از روی تحقیق تطبیق پذیر نیست و الا لازم نمی آید که بعد از خلفای بنی عباس که از قریش بودند

کل من مات من الناس مات ميتة جاهلية چه اعتقاد آن طائفه اینست که مهدی موعود هنوز از عدم بوجود نیامده و اکثر سلاطین روی زمین که ببقیده ایشان او لو الامر اند قرشی نیستند و اگر یکی قرشی باشد کافه برآیا بر امامتش اتفاق ندارند پس امام زمان خویش را نمیدانند ازین جهت در تبه جهالت و ضلالت سرگردانند -

دور شو از راه زمان حواس	راه تو دل دارد و دل را شناس
هست ز یاری همه را ناگزیر	خاصه ز یاری که بود دستگیر
این دوسه یاری که تو داری تراند	خشک تر از حلقه در بر در اند
دست در آویز بقتراک دل	آب تو باشد که شوی خاک دل

و لهذا مولانا سعد الدین علامه تقنازانی که از اکابر علماء اهل سنت در یکی از تصانیف خویش اشاره باین اشکال نموده و بجواب مبادرت نموده بالجمله شاه ظاهر هدایت مآثر بصیقل آیات بینات و احادیث سید کائنات علیه افضل الصلوات زنگ شک و ربیب از آئینه خاطر ملکوت ناظر شهر یاری زدوده بمتابعت و محبت اهل بیت نبوت و رسالت که سر چشمه یقین و تحقیق است هدایت نمود ذالک هدی الله بهدی من یشاء علی صراط مستقیم؛ شهریار توفیق آثار که دل آئینه کردارش از انوار عنایت آفریدگار لیل و نهار اضاحت پذیرفته بود زبان بحمد و ثنای قادر مختار گشوده حضرت رسول را با اهل بیت شفع نموده سلوک طریقی که متضمن خوشنودی خداوند دورد باشد مسئلت فرمود و مضمون این اشعار را ورد زبان درر نثار نمود - شاه طاهر -

خدایا بآن شمع جمع نبوت	که درشن بنور و بست این مشاعل
بشاهی که او در رکوع ایستاده	تصدق نمود است خاتم بسایل
بنور دل پاک زهرای ازهر	که در عصمت اوست آیات نازل
بروشن دلان سپهر امامت	علیهم من الله رشح الفضائل
به پیران پاک اعتقاد مقدس	ز آمیزش خاک و آلائش گل
بنور جبین جوانان صالح	که در سلک پیران وی اند داخل
بحسن دل افروز خوبان دلکش	باشک جگر سوز عشاق بیدل
که از لجه بحر حیرت دلم را	بعون عنایت رسانی بساحل
ز سر چشمه حق مرا ترکنی لب	که بر من شد از تشنگی کار مشکل

چون دعای صدق اتمای آن پادشاه صافی ضمیر کافی رأی از شائبه ربیب و ربا معرا و میرا بود حق سبحانه و تمالی حضرت مصطفی و مرتضی و ائمه هدی علیهم صلوات الله تعالی را بهدایت آن پادشاه جهان کشا مامور ساخت تا از نیه ضلالت بگلشن عنایتش رسانیدند و از سر چشمه توفیق رحیق تحقیقش چنانبندند و من یعتم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم -

ذکر واقعه صادقه که موجب رسوخ و استواری حضرت شهریار در مذهب حق ائمه

اَنَا عشر که متریان باری اند گردید و انوار فیض آثارش بامصار و اقطار رسید

مورخان داستان سلاطین هندوستان و معبران واقعه شهریاران کیتی ستان در اتنای ابن حکایت بدین روایت ترنم فرموده‌اند که چون شاه هدایت دستگاہ از بارگاہ پادشاه دین پناه رخصت یافته بآرامگاہ خویش شتافت و شهنشاه تختگاہ چهارم نیز از ابوان ابن نیلگون طارم بخلوت خانہ مقرب خرامید فراشان قضا و قدر بساط زربفت روز را در نور دیده نوبتیان فلکی صحن لاجوردی سپهر را بنقطهای زرین و سیمین کواکب زیب و زینت دادند و جهان بوقلمون مانند عباسیان لباس قیرگون شمار ساخت -

بود شبی چون سحر آراسته	خواستها را بدعا خواسته
وعده بدروازه گوش آمده	خنده بدریوزۀ نوش آمده
خواب راینده دماغ از دماغ	نور ستاننده چراغ از چراغ
روز سپید آن نه شب داج بود	بود شب اما شب معراج بود
چون نفسی چند پسندیده رفت	دل بزیارت گری دیده رفت
باد مسح از نفس مل دمید	آب حیات از دهن گل چکید
هر نظری جان جهانی شده	هر مزه بتخانۀ جانی شده

شهریار خورشید سماحت دران شب روشن تر از روز سعادت در بستر راحت باستراحت تکیه فرموده چشم ظاهر از دیدن اوضاع مظاهر بسته دیده حق بین باطن بر کشوده ناگاہ دیده حق بین پادشاه دین پناه بر آئینه جبین مبین حضرت سید المرسلین و خاتم النبیین و شفیع المذنبین و رسول رب العالمین حبیب حضرت ذوالجلال و مقرب بارگاہ خداوند متعال طوطی شکرین مقال شکرستان و ما بنطق عن الهوی؛ صاحب سر سبحان الذی اسری محرم خلوتخانه قاب قوسین او ادنی مکرم بتکریم یسن و طه محمد مصطفی علیه من الصلوات ائمتها و انماها افتاد -

فرشته وحی دید چون آفتاب برآورده اقبال را سر ز خواب

که چون غنچه سیراب از وزیدن نسیم سحری شکفته و خندان بود و آفتاب وار از اشمه رخسار فائض الانوارش اطراف جهان منور و تابان مثال سرر آزاد یا شاخ شمشاد که از وزیدن باد سبا حرکت نماید میخرامید و از نسیم عنبر شمیم آن مکرم بتکریم و انک لملی خلق عظیم؛ بوی جان بمشام ارباب ایمان و اصحاب میرسید -

خوش نفسی دید شکر خنده	بر گل و شکر نفس افکنده
خال چو عودش که جگر سوز بود	غالیه سای صدف روز بود
در غم آن دانه خال سیاه	جمله بدن خال شده روی ماه

جریع ز خورشید جگر سوز تر لعل ز مهتاب شب افروز تر
لب بسخن خنده بشکر خوری رخ بدعا غمزه باسفوئگری

حضرت امیر المومنین و امام المتقین وصی رسول رب العالمین بر جانب یمین حضرت سید المرسلین و حضرات سبطین و مولی الکتوبین و نوری العینین امام حسن و امام حسین بر جانب بشار سید ابرار در حرکت و سکون با آن ذات همایون موافقت میفرمودند و حضرت امام ذی المناقب و المفخر محمد باقر علیه السلام الله القادر در برابر حضرات بموجب اشارات سید کائنات عمل میفرمود و شاه هدایت مآثر شاه طاهر در مقام امتثال احکام و اوامر دور تر از حضرات جای گرفته بود شهریار توفیق آثار هدایت شعار چون از دیدار فائض الانوار حضرت سید ابرار و عترت اطهار علیهم صلوات الله المملک الغفار بسعادت دارین فائز گردیده شرائط نجات و لوازم عبودیت بتقدیم رسانید حسب الاشاره لازم البشاره حضرت خیر الانام امام محمد باقر علیه السلام بشهریار عالی مقام فرمود که بهترین موجودات میفرماید که بموجب ارشاد شاه طاهر هدایت مآثر عمل فرموده دست اعتصام و تولا بمرور القهای محبت و ولای آل عبا که اهل بیت طاهرین و عترت طیبین ماست استوار کن تا در روز جزا در ظل لوای هدایت اتمای ما جای یافته از تاب آفتاب قیامت سلامت مانی و از عذاب الیم و آتش جحیم خلاص گشته بنعیم مقیم فیها ما تشبیه الانفس و نلذ الاعین و اتم فیها خالدون فائز شوی و بخطاب مستطاب یا عبادی لا خوف علیکم الیوم و لا اتم تحزون مخاطب گردیده به بشارت ادخلو الجنة اتم و ازوا حکم تحبرون ، اختصاص یابی -

سواد اعظمت اینک ببین مقام خرد جهاد اکبرت اینک بدر مصاف هوا
ز چار ارکان بر کرد و پنج ارکان جو که هست قائد این پنج پنج نوبت لا

شهریار بختیار کامکار ازان اشاره لازم البشاره از نسیم سجری شکفتن گرفت و بسان دل عاشقان از مرده وصال جانان شادمان و خندان شد یا مثل ساحت گلستان از فیضان ایر نیسان سر سبز و ربان کردید -
خرمی دید مزرع جانش نازه گردید روی ایمانش

لاجرم سر تسلیم و رضا بر زمین نهاده گوش هوش را از نوش کلام معجز نظام امام عالی مقام
قوت جان و مایه روان داد و لب ثنا گستری و ستایش کری بکشاد -

چون سخن دل بدماغش رسید روغن مغزش بچراغش رسید
چون لب لاله شد ازان خنده ناک جامه بصد جای چو گل کرده چاک
دامنش از خار غم آسوده شد تا بگریبان به گل آموده شد
گوش دران حلقه زبان ساخته دل هدف هاتف جان ساخته
چرب زبان گشته ازان فریبی طبع ز شادی پر و از غم تهی
بر در مقصوره روحانیش حلقه شده قامت چو کانیش
کوی پرست آمده چو کانی او دامن او گشته گریبان او

ناگه مرغ سحری خنباگری آغاز کرده چون عشاق بی‌نوا ناله زیر و بم ساز کرد و خروس شب
خوان مانند موزنان مصلیان جهان را بخروش و افغان آواز داد و دست صبح سینه پر کینه افلاک را
چاک زده صفحه سپهر بی مهر را از نقطه کواکب و حروف انجم پاک ساخت -

چشم شب از خواب چو بردوختند چشم و چراغ سحر افروختند
صبح چراغ فلک افروز شد کحلی شب قرمزی روز شد

شهریار هدایت شمار ازان خواب فیض بخش بهجت آثار چون غنچه آبدار و مانند بخت بیدار
دیده بکشاد و از غایت شوق و ذوق دیدار فائض الا نوار سید ابرار در درگاه معبود سر بسجود نهاده
بمراسم شکر و سپاس پرداخت و زبان الهام بیان بکلمه طیبه الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما کنا لنهتدی
لولا ان هدانا الله - جاری ساخت بلی هدایت ازلی بمقتضای حکمت لم یزلی هر فردی از افراد وجود را
چنانچه لائق نظام عالم میدانند بغایتی که مقصود است میرساند و هیچکس تبدل و تغیر آن نتواند -

هر هدایت که داری ای درویش هدیه او شمر نه گدیده خویش
همه را روز و روح روزی ازوست نیکبختی و نیک روزی ازوست

بالجمله شهریار بختیار بعد از ادای وظائف عبادت آفریدگار شاه هدایت شعار را طلب داشته
از روی بهجت تمام و شکفتگی لا کلام بنقل آن واقعه فیض بخش هدایت فرجام اقدام فرمود -

بس طربناکم بگویم کین طربناکی زچيست از سعود چرخ بخت کامران آورده ام
گوئی اندر جوی دل آبی ز کوثر رانده ام یا بیاغ دل نهالی از جنان آورده ام
یعنی امشب من ز خاک پاک راه مصطفی خاک مشک آلوده بهر حرزجان آورده ام
جان زنگ الود در سدرش بصیقل برده ام ز انچنان ریم آعنی تیغ یمان آورده ام

و از حسن اتفاق یا اهتمام ازلی که بهدایت شهریار سپهر مقام بود شاه ارشاد پناه نیز دران
شب همان واقعه دیده بوساطت امام طاهر محمد باقر از حضرت رسول ذی المناقب و المقاهر بهدایت و ارشاد
شهریار با دین و داد مامور گردیده بود لاجرم قبل از تقریر شهریار گردون سریر عرض نمود که واقعه
صادقه شب را شهریار عالی نسب بیان میفرماید یا این دعا گو بعرض آن مبادرت نماید اینمعنی نیز موجب
ازدیاد مواد وثوق و استواری حضرت شهریار گشته فرمود که ما بیان می نمائیم و پرده از رخسار این
واقعه فیض آثار میکشائیم -

چشم میدارند هرکس دیدن رویش بخواب تا خود این دولت نصیب دیده بیدار کیست

بعد از ان پادشاه روی زمین زبان صدق آئین بنقل واقعه دوشین کشوده فرمود که دوش بعد از
گفت و گوئی مذهب و ملت بر بستر استراحت تکیه نموده در خاطر ملکوت ناظر اندیشه متوا فر هجوم
آورده در باب اختیار طریق یقین التحقیق ائمه کبار دل حقیقت آثار را تفکر و تحیر بسیار روی نموده بود تا
دیده حق بین بخواب نوشین غنود ناگاه حضرت رسالت پناه شاه ولایت دستگاه و سبطین معصومین امام حسن

و امام حسین علیهم صلوات الله فی دارین و حضرت امام واجب الاطاعت و الاکرام محمد باقر علیه السلام را مشاهده نمود که مانند مهر و ماه با کواکب مسعود در یک برج قران فرموده بودند و شما دور تر از حضرات بادب تمام قیام داشتید چون دیده بیدار از خاک رهگذار حضرات منور و مجلی ساخت بشرائط صلوات و لوازم تحیات پرداخت -

دیده دران سجده تحیات خوان	گوش بران کعبه تحیت رسان
عشق که آن کعبه و آن مهره دید	طوف کثان کرد حرهش دود
کسوت صورت ز میانم کشاد	طوق تن از گردن جانم کشاد
کار من از طافت من در گذشت	آب حیاتم ز دهن درگذشت

حضرت امام محمد باقر علیه سلام الله الملک القادر پیش آمده فرمود که حکم واجب الاطاعت حضرت نبوی برین جمله صدور یافته که پادشاه ملک دکن در قبول دین رسول ذوالعین بسخن صدق مآثر فرزندان طاهر عمل نموده قول او را که هر آینه موافق حق و مطابق واقع است موجب نجات خویش از عذاب درکات داند -

پاک نهادی بزبان فصیح	زنده دلم کرد چو باد مسیح
کین سفر از راه یقین رفته اند	راه چنین رو که چنین رفته اند
بر در او شو که ازینان به است	روزی ازو خواه که روزی ده است

چون سامعه از کلام معجز نظام امام علیه السلام ارجمندی یافت نور هدایت ربانی در خلوت سرای دل ظلمانی تافته نسیم فیض بخش عنایت یزدانی غنچه محبت اهل بیت نبوت در بوستان جان بشکافید و سیقل توفیق آئینه خاطر فیض مآثر را از غبار تصدیق اغیار مجلی و مصفی گردانید -

مرغ ز گل بوی سلیمان شنید	ناله داودی ازان برکشید
دل بتمنا که چه بودی که روز	این شب ما را نشدی پرده سوز
امشب اگر جهت سلامت شدی	همنفس صبح قیامت شدی
من شده فارغ که ز راه سحر	تیغ زنان صبح درآمد ز در
آتش خورشید ز مرگان من	آب روان کرده در ایوان من
صبح چو بر گریه من بنگریست	چون شفق از شفقت من خون گریست
سوخته شد خرمن روز از غم	چشمه خورشید فسرده از دم
با همه زهرم فلک امید داد	مار شیم مهره خورشید زاد
روز که شب دشمنیش مذهب است	هم بتمنای چنان یک شب است

شاه هدایت پناه فرمود که اکنون چون حقیقت مذهب عترت طاهره حضرت رسول الثقلین برای العین مشاهده و مشافهه فرموده اند یقین که غبار شک از صفحه خاطر و لوح ضمیر منیر معجو کشته و زلال کلام معجز نظام حضرت امام علیه السلام کدورت مخالفت عترت طاهره را از سینه

بی کینه شسته فوز و نجاح و خیر و صلاح دنیا و آخرت در اختیار طریقه مرضیه عترت سید ابرار دانسته از مخالفین اهل بیت طیبین طاهرین تبرا فرمودن از ضروریات دین و موجب خوشنودی حضرت رب العالمین شناسد -

کسی را پادشاهی بیش باشد	که حکم شرع او در پیش باشد
اگر رغبت باین مذهب کند شاه	نماند خار و خاشاکی درین راه
ز باد افراه ایزد رسته گردد	بساقبال ابد پیوسته گردد
برو نام نکو خواهی بماند	همان در نسل او شاهی بماند

شهریار بختیار توفیق آثار فرمود که اشتباهی در حقیقت مذهب عترت حضرت رسول الله نمانده و دست اعصاب بعروۃ الوهای ولای آل عبا استوار نموده نهال محبت اهل بیت نبوت که والیان ولایت امامت و هدایت اند - در جوئیار دل هوشیار نشانده و بر اعناء ایشان آستین بیزاری و تبرا افشانده و بمخلافت و امامت حضرت امیر المومنین و امام المتقین علی ابن ابی طالب علیه الصلوٰة والسلام فی فاصله و واسطه احدی اعتقاد یقینی حاصل نموده -

جز شاه نجف پادشاه کشور ما نیست	جز نور علی پیش رو لشکر ما نیست
از بادیه هجر سوی کعبه مقصود	غیر از علی و آل علی رهبر ما نیست

لیکن انجام این امر خجسته فرجام بی حسن اهتمام شما که حقیقت این مذهب را بر علما و فضلا بدلائلی عقلی و مسائل نقلی ثابت ساخته ارباب مکابره و عناد را ملزم و ساکت گردانید تمشی پذیر نیست و نظام و انتظام یافتنی نه -

بی یاری چو ن توی بی نگرود	این راه هدی به برگ و سامان
بی امر خدا و کف موسی	کردن توان ز چوب تمبان

تا بر عالمیان ظاهر و باهر گردد که تا از روی آیات بینات و احادیث حضرت سید کائینات علیه افضل الصلوٰات و اکمل التحیات حقیقت مذهب اهل بیت نبوت بر ما ظاهر نکشت و انصاف را حکم نساختم دست از طریقه اسلاف باز نه داشتیم و الحق این معنی دلالت بر نهایت جودت طبع و غایت انصاف آن شهریار ملائک اوصاف میکند که در طلب حق طریق تعصب و عناد را که شیوهٔ ابتدای روزگار است بر یکسو نهاد و چون بحق رسید بگردید و بقول انا وجدنا آباءنا علی امة و انا علی آثارهم مقتدون متمسک نگردید -

هزاران آفرین بر جان پاکش
بران طبع لطیف و آب و خاکش

شاه هدایت و ارشاد پناه قبول آن امر خطیر را بقدم اطاعت و امتثال تلقی فرموده مباحثه و الزام ارباب ضلال و ظلام را پیش نهاد همت والا نهمت ساخت و بمتقاضی الحق بیلو ولایبعلی بر مخالفان غلبه نموده معاندان را بدلیل و برهان ملزم و ساکت گردانید -

ذکر حبس مولانا پیر محمد شروانی و مال حالش

چون قبل ازین قضایا شهریار بهمین تراد از غایت الطاف و عنایت شاهانه که شامل حال مولانا پیر محمد مذکور بود قسم یاد فرموده بود که هیچ وجه در مقام آزار آن نا هوشیار در نیاید لاجرم درین وقت که اکثر علمای اهل سنت بسزا و جزای عقاید فاسد خویش رسیدند مولانا پیر محمد از باس و هراس آن شهریار سلیمان اساس مصون و محروس مانده رضای مقاضای خویش حاصل نموده و با سه هزار سوار شائسته رزم و بیکار ظاهر شهر احمد نگر را مخیم لشکر کینه ور ساخت و بجهت تصب مذهب خیال استیصال نهال چمن کامرانی و اقبال در خاطرش خطور نموده سر نخوت از جیب شقاوت برآورده پای غرور از جاده اطاعت بیرون نهاد و با سران سیاه خود قرار داد که خود با دو هزار سوار مستعد کار زار بر در شهریار فلک اقتدار رفته یکبار باندرون در آمده آنحضرت را مقید و محبوس گردانند و قامت شاهزاده دوران میران عبد القادر را بخلعت سلطنت آراسته تاج پادشاهی بر فرقیش نهند و هزار سوار دیگر منزل شاه طاهر را احاطه نموده آنحضرت را با اتباع و اشیاع بقتل رسانند اما مقرر است که بانثای که بر آورده بانی عنایت بیعت حضرت باری باشد برابری کردن و خیال استیصال نهال اقبالی که دست نشان رحمت بزدانی بود در سر داشتن روی در بادیه ضلالت نهادن و سر بر سنگ شقاوت کوفتن است لاجرم حسین ابدال رومی که از دل و جان محب خاندان پیغمبر آخر الزمان و میر آخور شهریار جهان بود از مشورت معاندان خبردار شده شاه هدایت پناه را از قصد اعدا آگاه ساخت فی الحال آن سر دفتر ارباب کمال بخدمت پادشاه بحر نوال شناخته مواضع و معاهده اصحاب نفاق و شقاق بعرض خسرو آفاق رسانید حضرت سلیمانی علاج آن واقعه و دفع آن فتنه از رای صوابنمای شاه حقائق پناه استفسار فرمود شاه ارشاد دستگه بعرض رسانید که دفع مفسدان ملک بر حکم ضبط و سیاست جهانداری بر ذمت همت شهریاری لازم و متحتم است تا متمردان دیگر را خیال فتنه و شر در صفحه خاطر صورت نبشند و حکما گفته اند تا برق تیغ سلطوت ملک نخندد دیده شوخ چشمان طغیان و کفران نگرید چه قواعد دین و دنیا بی قوایم تیغ تمهید نیاید و نظام امور عالم جز بهیبت و سطوت تمشی نپذیرد حضرت سلیمانی کیفیت عهدی که با مولانا پیر محمد فرموده بودند تقریر فرموده شاه ارشاد پناه عرض نمود که پادشاهان را بند و زندان جهته آنست که موجب تنبیه و گوشمال ارباب ضلال گردد اگر نه پای بند ملوک دست تغلب متغلبان بسته دارد درهای فتنه و فساد بر اهل بلاد و عباد کشاده گردد کما قال الحکیم لا تمهد الامور الا بالسيف و القید آنرا که تلخی سازد شیرینی ضرر کند و آنرا که خشونت باید برقی و ملایمت مقصود بر نیاید -

همیشه بفرهی تن اندر مده بموضع در آور ببارو گره

بالجمله حضرت شهریاری باصتواب شاه مرتضوی انتساب مولانا پیر محمد را طلب داشته ضابط خان سر پرده دار بقید او مامور گشت بعد ازان اورا بجمعی از متمدان سپرده بقلعه پالی فرستادند و آن فتنه و فساد بسبب قید آن سر دفتر ارباب عناد فرونشست پادشاهان جهان را چنانکه عدل و حلم زیوری زیباست باس و سیاست نیز پیرایه شکرگفت و لیکن سیاست بر نهج اعتدال و طریق ثبات و

سکون باید فرمود و در عقوبت و تیزبر بافراط بر سبیل تعجیل مثال نتوان داد و در کار مجرم و خاین آنچه شرط تفحص و تیغ باشد مرعی باید داشت تا موجب انهدام بنیاد حیات بی گناهی نگردد و بعد از آن ندامت سود ندارد بالجمله مولانا پیر محمد قریب سالی در قلمه پالی محبوس بود تا حضرت شهریار را با ابراهیم عادل شاهر در حوالی کتل هریالی محاربه روی نموده نصرت بر اعداء دولت روزی گشت شاه حقائق آگاه بعرض رسانید که بشکرانه این موهبت عظمی که حق سبحانه و تعالی نصرت بر اعداء کرامت فرموده محبوسان را اطلاق باید فرمود مرحمت بیدریغ شاهی ملتمس شاه طاهر را مبدول داشته فرمان آضا جریان باطلاق محبوسان صدور یافت مولانا پیر محمد نیز از قید خلاص گشته بز بساطبوس فائز گردید اما دیگر رتبه سابق نیافته باندک روزی دست قضا بساط حیاتش در نورید.

ذکر آمدن سلطان بهادر گجراتی بولایت دکن و بی نیل مقصود معاودت فرمودن

سابقاً مرقوم کلکب بدائع رسوم گردید که چون عماد الملک والی ولایت برار در مقام والور از سپاه نصرت شعار شهریار فلک ائتدار فرار نموده عساکر فیروزی متأثر در تعاقب او ابلاغ فرمود لاجرم از بیم تیغ آبدار صاعقه کردار شیران بیشه کارزار در برار قرار گرفتن دشوار دیده خود را از آن ملک بر کنار کشید و از خوف سپاه نصرت دستگه پناه بدرگاه سلطان بهادر پادشاه گجرات که در آن اوقات بکثرت سپاه و وفور حشمت و جاه از پادشاهان ممالک هندوستان متفرد و ممتاز بود برده دست تظلم بذیل حمایت و رعایت آن پادشاه قضا کفایت زد و در تهیج ماده فتنه و تحریک سلسله فساد باقصی الغایات کوشیده تسخیر ولایت شهریار گردون سریر را در نظر سلطان بهادر در غایت سهولت جلوه داد بعد از تمادی مدتی که سلطان بهادر دران وادی تفاعل ورزیده در ایجاب ملتسم و انجام مقصود عماد الملک تمل میفرمود بدمدعه و افسون او فریفته شده هوس تسخیر ملک دکن در خاطرش متمکن گشت؛ سپاهی که سپاهی آن از ماه تا بهامی احاطه کرده بود جمع نمود.

یکی لشکری چنگ شسته بخون به بسیاری از ریکب دریا فزون

از گجرات بیرون آمده بعد از قطع مسافت ظاهر قلعه دولت آباد را مخیم لشکر قیامت حشر ساخت و سرا یرده و بارگاه باوج مهر و ماه بر افراخت امرا و ارکان دولت سلطان را بر تسخیر آن حصار سپهر نظیر ترغیب و تحریص نموده بعرض رسانیدند که هرگاه قلعه دولت آباد بتصرف بندگان سلطان در آید تمام ولایت نظام شاهی بتصرف اولیاء دولت شهنشاهی در می آید چه این حصار محل استظهار و عمد قلاع این بقاع و دیار ست لاجرم سلطان در تسخیر آن قلعه فلک نظیر حرص گشته لشکر گجرات را بمحاصره امر فرمود و در اهتمام آن بمباله لاکلام نمود لشکر گجرات بموجب فرمان سلطان پیرامون آنحصار سپهر آثار را فرو گرفته براسم رزم و پیکار اقدام نمودند اما هرچند سعی و کوشش کردند صورت مراد در آئینه تصور ندیدند منجن خان ولد خیرت خان که دران زمان کوتوال آنحصار سپهر مثال بود چون بفنون شجاعت و دلاوری آراسته و بحلبه تیغ و هوشیاری پیراسته بود در محافظت قلعه سعی موفور بظهور میرسانید در خلال این

احوال: ملک برید که والی ولایت بیدر و بشجاعت و شهامت و تهور در میان امرای دکن مشهور بود بنا بر نسبت خویشی که با عماد شاه داشت باو نوشت که هر چند میان شما و نظام شاه ماده نزاع ارتفاع یافته باشد در خرابی خانه خویش سعی نمودن و در مقام انهدام اساس دولت خود بودن از عقل دور می نماید چه بر ارباب عقل و خرد ظاهر است که هرگاه سلطان بهادر بر ولایت نظام شاه استیلا یابد ولایت برار بر شما قرار نخواهد یافت پس صلاح دولت طرفین درین است که با یکدیگر در مقام مصالحه درآمده بساط منازعه در نوردند تا دشمن قوی نیز خیال فاسد از خاطر بیرون کند عماد شاه نیز مال آن جدال را به دیدن تامل و تفکر ملاحظه نموده دانست که عاقبت آن جز ندامت نیست و دوستی سلطان بهادر بوخامت منقضیت لاجرم از تهیج آن فتنه پشیمان گشته با سلطان بهادر در مقام فریب و حيله در آمد.

دشمن دانا که بی جان بود بهتر ازان دوست که نادان بود

و از اردوی سلطانی باندک ساقی دور تر نزول نموده در خفیه بمنجن خان پیغام فرستاد که هر چند میان شهریار جهان نظام شاه و ما غبار وحشت و آزاری در میان آمده باشد جانب ایشان را بیکبار مهمل نخواهم گذاشت و هیچ وجه استیلائی والی کجرات برین ولایت روا نخواهم داشت تو مردانه باش و در محافظت و محاربت تقصیر منها که لشکر ما نیز ممد شما در ستیز و آویز خواهند بود و معاونت سپاه سلطان بهادر نخواهند نمود منجن خان از استماع این خبر بغایت مستبشر و مستظهر گشته کمر دلاوری بر میان بسته بیشتر از بیشتر بالشکر پرخاشخ کجرات کر و فر مینمود و همه روزه با جمعی از دلیران بر سر لشکر کجرات میتاخت و از خون کجراتیان روی هامون را رود جیحون میساخت.

بس که باخاک شد آمیخته خون تادم حشر بجز از لاله ازان کل ندهد هیچ کیا

عاقبت لشکر سلطان بهادر ازان کار زار بستوه آمده جملگی اظهار عجز و زبونی نمودند و ابواب عار و ننگ بر روی روزگار خویش کشودند.

چو عاجز شدند اندران تاختر و زان جوز بر گنبد انداختن

همگنان بعرض سلطان رسانیدند.

که ما بندگان تا کمر بسته ایم بدین رزم بگروز نشسته ایم
چهل روز باشد که بیخورد و خواب ستیزیم با ابر و با آفتاب
تو دانی که بر تارک مهر و میغ نشاید زدن نیزه و تیر و تیغ

لاجرم سلطان باحزار عماد الملک و سایر اعیان فرمان داده امرا بمجلس اعلی شتافتند و سعادت زمین بوس در یافتند سلطان سران سپاه را مخاطب ساخته تدبیر تسخیر آن حصار گردون نظیر از رای دور بین ایشان استفسار فرمود عماد الملک که همگی در مقام معاونت سلطان بود و انتهاز فرصت می نمود، معروض داشت که وقتی که سلطان گردون نوال جهته تسخیر این قلعه فلک نظیر مثال داد بنده راضی نبود و لیکن در عرض آن ملاحظه می نمود که مبادا سخن بنده بر غرض محمول گردد الحال که

سلطان دریا نوال از کیفیت این حال سوال میفرماید برحکم المستشار مومن: برمن آنچه سلاح دولت دران بود باشد میادرت نمودن لازم می نماید صلاح دولت ابد قرین درین نیست که دلیران صف کین را بیکباره در جنگ این سنگ خارا تلف سازند و مبارزان میدان شجاعت را در ورطه هلاک اندازند بلکه اولی آنست که درینوقت دست از محاصره باز داشته فتح این قلمه را بآخر گذاشته متوجه دفع نظام شاه کردند چه یقین حاصل است که اورا طاعت مقاومت با سپاه ظفر پناه نیست و شکست سپاه نظام شاه جهته تسخیر جمیع قلاع و بقاع دکن کافست چه بعد از کفایت مهم نظام شاه تمام قلاع دکن بی سخن بتصرف اولیاء دولت سلطانی در خواهد آمد چون سپاه کجرات از جنگ آنحصار عاجز گشته بودند همکنان قول عماد الملک را تصدیق نمودند سلطان بهادر نیز بموجب صوابدید امرها و اعیان سپاه دست از محاصره کوتاه فرموده رایت عزیمت جهانگیر بصوب تسخیر ولایت بیر برافراخت عماد الملک بمنجن خان بیغام نمود که بهر طریق که ممکن بود سلطان را

از سر محاصره و تسخیر این حصار در گزرانیده سپاه کینه خواه را از اطراف حصار کوچا بندیم^۲ در وقت کوچ فرصت غنیمت دانسته خود را بر بنگاه سپاه کجرات زده دستبردی به کجراتیان باید نمود تا مردانگی اهل دکن بر سلطان روشن شده اندیشه تسخیر این ملک از خاطر بدر کند و همچنین کسی بملازمت شهریار روی زمین فرستاده عرضه داشت که همیشه فیما بین آنحضرت و این جانب سلسله محبت و رابطه دوستی شنید و مؤکد بودو در دفع لشکر بیگانه ازین ملک که در حقیقت یک خانه است اتفاق می نموده ایم اکنون که فی الجمله نزاعی درمیان واقع شده باشد کی تجویز می کنیم که دست تصرف بیگانگان باین ملک دراز گردد و سزاوار آن است که آنحضرت و ملک برید اتفاق فرموده متوجه این حدود گردند و با سپاه سلطان در مقام مقابله و مقاتله در آیند که هنگام اشتعال نیران قتال ما نیز بسپاه خویش از یک کران در آمده خصمان را از میان برگیریم بالجمله چون سلطان بهادر از ظاهر دولت آباد کوچ کرده افواج لشکر کجرات بسان امواج بحر عمان بحرکت در آمد منجن خان با فوجی از دلیران مریخ توان بقدم دلاوری از قلمه بر آمده صاعقه توار خود را بران سپاه خونخوار زد و به تیغ آبدار غفرت کردار آتش فنا در خرمن حیات مردم کجرات انداخته جمعی کثیر و جمی غنیر ازان رزم جوان دلیر علف شیر و هدف تیر ساخت چنانچه شجاعت و دلیری منجن خان درمیان سپاه سلطان شهرت یافته دلیران سپاه ازو حسابها برگرفتند و چون خبر توجه سلطان بهادر بمسامع قدسی جوامع حضرت شهریار رسید و مضمون مکتوب عماد الملک که در باب موافقت خویش مرسل داشته بوضوح پیوست فرمان قضا جریان باحضر ملک برید و سائر امرها و سران سپاه قیامت دستگه صادر گردیده در اندک زمانی چندان سپاه بر در بارگاه عرش اشتباه مجتمع گشتند که عارض وهم و محاسب اندیشه از تصور حصر و احصاء آن بمعجز و قصور اعتراف نمودند بعد از اجتماع عساکر فیروزی مآثر شهریار فلک اقتدار بزم رزم و پیکار

۱. عبارت نولو والی نسخه من غالب هه اسلی بیان هه جو عبارت شروع هوتی هه وه مولوی عبدالعق صاحب کے ملوکہ نسخہ سے نقل کی گئی ہے۔

بر سرصر اندیشه رفتار سوار گشته ربابت نصرت شمار بفلک دوار بر افراخت و سپاهی بآن عدد و عدت که مصداق سیاق فضاقت علیها الارض بما رحبت، بود به قصد محاربه اعدا روان ساخت -

فلک بر دهان دهل داد بوس	درآمد بزمین آواز کوس
سرافیل صور قیامت دمید	زمین گفتی از یکدیگر بردید
عنان سلامت برون شد ز دست	غبار زمین بر هوا راه بست
زمین آسمان آسمان شد زمین	ز بس کرد بر تارک و ترک وزین

شهربار کامگار سپهر اقتدار ملک برید را مقدمه لشکر ظفر اثر ساخته با عساکر نصرت شعار بجانب سپاه خونخوار کجرات نهضت فرموده پیشتر روان گردانید و موکب ایوان بر اثر آن چون دریای جوشان و خروشان متراکم و متلاطم گردید بعد از طی مسافت در ساحت ولایت بیر تلافی فریقین روی نمود ملک برید که مقدمه سپاه ظفر پناه بود بر لشکر کجرات حمله برده از طرفین بران قتال و جدال اشغال پذیرفته تیغ زمرد مثال در استیصال بنای حیات مثل یافت و بترافع نفال برات آجال باستقبال ارباب قتال و جدال آورده نیزه بلند قامت شور نشور و قیامت در عرصه معرکه ظاهر ساخت و کند ازدها مانند پیوند و اتصال در اجزای منفصله افکند -

دماغ هوا بر شد از جان پاک	ز بس عطسه تیر بر خون و خاک
نیاسود بر یک زمین یک زمان	نهنگ خدنگ از کین کمان
گره در گلوی هزبران شکست	ز غریدن ژنده پیلان مست
نجات از جهان جامه بیرون زده	ستون علم جامه در خون زده
که از نهل اسپان برآمد شرار	چنان گرم گشت آتش کارزار

بالجمله ملک برید بحمله های مردانه مقدمه سپاه کجرات را بر عقب افواج دوانید و چون واقف گردید که هنوز لشکر ظفر اثر شهرباری نه رسیده برگردیده و با افواج لشکر نصرت اثر ملحق گشته بانفاق متوجه دفع ارباب شقاق شدند و دیگر باره آتش رزم و پیکار بالتهاب درآمد معرکه کارزار گرم گشت اکثر مردم از سپاه کجرات که قدم جلالت نهاده بودند از حمله عساکر نصرت قرین جمله خرچنگ وار از میدان جنگ و پیکار..... گردیدند بلکه یک نیمه لشکر مخالف راه انہزام گزیدند و از سپاه ظفر پناه علم خان بزرگ درین روز شربت شهادت چشید -

ز بس کشته افتاد بر کرد راه چو بازار محشر شده رزمگاه

القصه آن روز تا وقتیکه فلک چادر زرنگار شب بر کتف روزگار نینداخت و زمانه لباس بنی عباس شعار ساخت آن دو لشکر دست از محاربه یکدیگر باز نداشتند -

چو شب در سر آورد کھلی پرند سر مه درآمد بمشکین کمند

دو رویه سپه جنگ بگذاشتند همه شب همی پاس می داشتند

چون ظلمت شب دیوبور سد راه سپاه کینه خواه گشته نائره قتل و جدال را که ملتهب و مشتعل بود منطقی ساخت و سپاه هر دو پادشاه از میدان رزمگاه متوجه آرامگاه شدند در خاطر سلطان بهادر خطور نمود که عماد الملک با ما در مقام غدر و فریب بوده درین که همیشه ما را به تسخیر ولایت دکن تحریص و ترغیب می نموده از روی دوستی و دولت خواهی نبوده که پیوسته ضعف و وهن لشکر دکن را بدلائل و براهین ظاهر و مبرهن می ساخت و ما را در هوای تسخیر این ملک می انداخت امروز از کارزاری که ملک برید با وجود قلت اعوان و انصار و عدم اعتبار درمیان امرای نامدار نوبی الاقتدار با سپاه کینه خواه ما نمود کذب سخنان عماد الملک بوضوح پیوست و هرگاه از برید تنها این قدر دلیری و مردانگی بظهور رسد گاهی که با اتفاق سپاه نظام شاهی بمحاربه درآید کار رزم و پیکار دشوار می نماید لاجرم از آمدن بولایت دکن نادم گشته در مقام گرفتن عماد الملک در آمد عماد الملک این معنی را بفراست دریافته اولاً کوچ نموده یک منزل از اردوی سلطان دورتر فرود آمد پس کسی بملازمت سلطان فرستاده پیغام کرد که بنده قبل ازین برض پادشاه روی زمین رسانیده بود که این دو فتنه عظیم هرگاه با یکدیگر متفق گشته آن دو سپاه کینه خواه بهم ملحق گردند کار دشوار خواهد شد - اکنون بنده دانسته از اردوی سلطان موجب ازدیاد مواد فساد ایشان گشت حالا مصلحت دران است که حضرت سلطان کوچ فرموده چنانک دیو گردند - سلطان بغیر از کوچ کردن چاره ندید - لاجرم کوچ کرده متوجه چنانک دیو گردید و چون بچنانک دیو رسید شنید که عماد الملک متوجه ولایت خویش است از استماع این خبر خاطر سلطان را بانواع فکر و اندیشه..... از فریفته شدن بسخن عماد الملک و بولایت دکن درآمدن به غایت پشیمان شده باستصواب امر او سران سپاه عزیمت به مراجعت مضمم ساخت و عنان بصوب ولایت خویش داده رایت معاودت برافراخت چون خبر مراجعت سلطان بهادر گجراتی بمسام قدسی جوامع شهریار کیتی ستان رسیده بانفاق ملک برید متوجه مستقر سلطنت و خلافت گردید -

گفتار در بیان ملاقات شهریار قدسی صفات با سلطان بهادر گجراتی به سعی شاه هدایت مآثر

شاه ظاهر و توسط محمود شاه برهانپوری

سابقاً سمت گزارش یافت که حضرت فردوس مکانی علین آشیانی سلطان احمد شاه بحری بمعاودت محمود شاه برهانپوری که با سلطان محمود گجراتی در مقام مقابله درآمده ضرر سپاه گجرات به یمن توجه عساکر منصور از ولایت برهانپور دور گشته بود درین وقت محمود شاه را که با سلطان بهادر نسبت قرابتی بود بخاطر خطور نمود که بمراسم حق گزاری قیام نموده میان سلطان و شهریار کیتی ستان بساط مصالحه منبسط سازد و بنای مخالفت و مخاصمت را که بسمی عماد الملک تشدید یافته از بیخ و بنیاد براندازد -

.....عنان در عنان آورند ره دوستی در میان آورند
 باززم و خوشنودی از یکدیگر بپاوند و زان برتابند سر

لاجرم رسولی جهت تمهید قواعد محبت و التیام بیایه سر بر خلافت مسیر هر رسول داشته التماس نمود که حضرت سلیمانی خردمندی امینی کردانی جهت انتظام مهام مصادقت و استحکام قواعد و روابط محبت بسده سلطنت فرستد تا قطع ماده خصومت و نزاع نموده بساط انبساط بیای مصادقت تمهید و مشید سازد.

فربخوش از چشم ناخوش به است برافشاندن آب از آتش به است

و همچنین کس بخدمت سلطان فرستاده استدعا نمود که بساط مناظرت در نوردیده ابواب مصالحه مفتوح سازند.

مکن تکیه بر زور بازوی خویش نکهدار وزن ترازوی خویش
 بناموس شاید جهان داشتن و زینجاست رایت برافراشتن
 شنیدم ز دانای فرهنگ دوست که در کارها رفیق و نرمی نکوست
 برمی چو کاری توان برد پیش درشتی نجویند ز اندازه بیش

حضرت سلیمانی بصوابدید محمود شاه برهانپوری شاه افادت مآثر شاه طاهر رحمه الله را با تحف متوافر و هدایای متکثر بر سبیل رسالت بملازمت سلطان فرستاد قبل ازان حال از صاحب خبرتان بمسامع جاه و جلال سلطان رسیده بود که آن سر دفتر ارباب کمال در فضائل صوری و معنوی یگانه آفاق در علوم ظاهری و باطنی درمیانه علما طاق و علامه باستحقاق است و نواب مستطاب سپهر رکاب فلک جناب جمشید ملائکک سپاه فریدون سلیمان بارگاه همایون بادشاه را نسبت بان هدایت و ارشاد پناه عقیده و اخلاص بسیار چنانچه هرگاه بان حقائق آگاه مکتوبی قلمی میفرمایند از روی عزت و جهت رعایت حرمت بر ظهر مکتوب مهر می نمایند لاجرم سلطان در ملاقات آن زبده اهل عرفان متامل گردید که با چنین رسولی که نزد ملوک و پادشاهان جهان مکرم و معظم است مقدم بر علمای دوران دانند چگونه سلوک باید نمود چه اگر فراخور حالت و استعداد آن هادی طریق رشاد در مقام تعظیم و تکریم درآید از جهت ملازمت حجاب حضرت برهان نظام شاه است هرآینه بر خلاف قانون و قاعده ملوک سلوک نموده باشد و فراخور استعداد حالت آن شع شستان سیادت سلوک نموده مستلزم استخفاف علم و فضیلت آخر الامر رای عالم آرای سلطان بان قرار گرفت که هنگام سیر باغ شاه ملائکک سپاه حقائق پناه ملاقات نماید تا هیچ از یک محذورات لازم نیاید بالجمله چون شاه طاهر رحمه الله بملاقات سلطان بهادر مشرف گشت مشمول نظر عنایت و الطاف سلطانی گردیده روز بروز در تکریم و تعظیمش مبالغه میفرمود و چون صحبت فیض بخش شاه بمذاق سلطان خوش افتاده بود آن حقائق و ممارف آگاه را رخصت انصراف نمی داد و همچنین تا مدت سه سال و بقولی یک سال و کم ازین نیز گفته اند علی اختلاف الاقوال شاه ملک خصال در ملازمت سلطان دریا نوال بسر می برد درین اثنا سلطان بهادر عزیمت تسخیر ولایت مالوه

نموده با سپاه فراوان و لشکر بی پایان بدان صوب نهضت نمود شاه حقائق پناه درین سفر ملازم رکاب ظفر اثر بود سلطان دران یورش قلمه مندو را محاصره فرموده ایام محاصره ممتد کشید قریب شش ماه سپاه سلطان اطراف کوه مندو را خاتم وار احاطه نموده بودند و همه روز محاربه و مقاتله می نمودند آخر الامر آن حصار سیهر کردار بسی سپاه نصرت شعار سلطان مفتوح گشته بصرف اولیای دولت در آمد درین وقت شاه هدایت دستگاه بعرض سلطان رسانید که مدت ملازمت رکاب ظفر انتساب بامتداد کشید و تا غایت عنایت سلطانی بر سر انجام مهمان بنده شامل حال نه گردید سلطان فرمود که مطلب و مسئول شما چیست تا در حصول آن توجه مبذول داریم شاه ارشاد پناه عرض نمود که مقصود بنده آنست که میان سلطانی و حضرت برهان نظام شاه رابطه محبت و موالات بصحبت و مجالست ملاقات استحکام یابد سلطان جهان پناه فرمود که حضرت برهان نظام شاه با ما ملاقات می کند شاه طاهر عرض نمود که بنده را بهمین جهت بملازمت این سده سلطنت و خلافت فرستاده سلطان فرمود که در کجا بملاقات ما می آید شاه طاهر عرض نمود که تا برهانپور باستقبال موکب منصور مبادرت خواهد فرمود سلطان با آن سردفتر ارباب عرفان فرمود که شما بسرعت متوجه خدمت حضرت برهان نظام شاه گشته آنحضرت را به برهانپور برسانید که ما نیز ازین جانب شکار کنان متوجه آنحدود خواهیم شد تا دران روز قران سعدین و مقارنه نیرین فلک جاه و جلال در برج سلطنت و اقبال وقوع یابد بالجمله شاه حقائق پناه مرخص گشته متوجه ملازمت سده خلافت شد و چون بشف خدمت مشرف گردید بجز عرض رسانید که سلطان بهادر مقرر فرموده که در برهانپور قران سعود فلک خلافت سریر سلطنت روی نماید بعضی از مجلسیان و مقربان حضرت سلیمانی که با آن کاشف رموزات یزدانی در مقام حسد و نفاق بودند شاه حقائق پناه را بکذب منسوب ساخته گفتند که آمدن سلطان بهادر به برهانپور و ملاقات گرفتن از شهریار منصور از صدق و راستی دور است شاه ارشاد دستگاه برکفته خویشتن اصرار فرموده شهریار گردون وقار را برقتن برهان پور تحریص و ترغیب بسیار نمود و شهریار کاهران نیز براهمنوی بخت بیدار متوجه میعادگاه گشته موکب منصور سلطان بهادر نیز ازان جانب شکار کنان و صید افکنان به برهان پور رسیده سحرگاهی در باغ محمود شاه نزول اجلال فرموده چون حضرت سلیمانی بحوالی برهانپور رسید شاه طاهر پیشتر بخدمت سلطان شتافته وقت طلوع صبح بیانی که سلطان نزول فرموده بود رسیده بی توقف بدرون باغ در آمد سلطان در عمارتی که دران باغ واقع بود تکیه فرموده بود شاه هدایت پناه بدر آن منزل آمده دست بر در زد سلطان بفراسد درباقه که شاه طاهر است شاه حقائق پناه دعای سلطان بر زبان رانده سلطان فرمود که حضرت نظام شاه آمد شاه حقائق آگاه معروض داشت که اینک بملازمت مبادرت نموده در حوالی برهانپور نزول فرموده سلطان فرمود که قریب بوقت زوال با تقاوه دودمان سلطنت و اقبال ملاقات خواهیم نمود بعد ازان به شاه محمود پیغام فرمود که امروز فیما بین ما و حضرت برهان نظام شاه ملاقات روی خواهد نمود و چون وقوع این امر در ولایت شما صورت خواهد یافت شما را در فکر ضیافت میباید بود و مستعدی مهمانی باید فرمود که هنگام انعقاد مجلس ملاقات و التیام طعام موجود باشد

محمود شاه در سر انجام اسباب ضیافت اهتمام فرموده مهمانی سلطانی ترتیب نمود چنانچه چشم هیچ بیننده مثل آن ندیده بود بالجمله شهریار مشتری خصال قریب بوقت زوال بسمادت و اقبال با جمعی از مجلسیان صاحب کمال و فوجی از سپاه ظفر مآل احرام حریم سلطنت و اجلال بسته بدر مثال جهت اقتباس انوار سروری و فیض کسری متوجه مقابله خورشید فلک جاه و جلال گشت و چون مقارنه یزین برج دولت با حسن وجوه روی نمود سلطان در تعظیم و توقیر آن صاحب تاج و سریر مبالغه تمام فرموده شرائط عزت و لوازم حرمت مرعی داشت و از رسوم نفقد و تطفد دقیقه فرو نکذاشت -

سکندر چو بر خوان خاقان رسید	هی خضر بر آب حیوان رسید
نوازش کنانش ملک پیش خواند	ملک وار بر کرسی زر نشاند
دگر تا جداران بفرمان شاه	بزانو نشستند در پیشگاه

بعد از آن شهریار کیتی ستان پیشکش فراوان و تحف بی پایان از فیلان بی ستون توان و اسپان سپهر جولان و سائر اتمه و اقمشه نفیسه خراسان و هندوستان بنظر کیمیا اثر سلطان جهان در آورده تسلیم ملازمان سده سلطنت نمود -

چه از زر چه از دبه هفت رنگ	از آرایش بزم و از ساز جنک
بسی جامه و زبور پر بها	یر از گوهر قیمتی درجهها
ز زربنه آلات و سیمین ظروف	نه چندانکه یابد بدان کس وقوف
ز نقد و ز اجناس و هر گونه چیز	که باشد بنزدیک دانا عزیز

بعد از آن خوان سالاران و چاشنی کیران از کران تا کران جهان بگسترانیده الوان اطعمه و اغذیه و اشربه بران نهادند و جمیع لشکریان را صلاح دادند -

فرو ریخت شاهانه برکی فراخ	چو برک رز از برک ریزان شاخ
بهشتی صفت هر چه درخواستند	بران خوان زرین بر آراستند

نزد بعضی از نقله اخبار این است که در ملاقات اول سلطان بواسطه کثرت غرور بادشاهی و نخوت کثرت لشکر و سپاهی بحضرت شهنشاهی چندان ملتفت نگشته حکم نشستن نه فرمود و حضرت سلیمانی نیز ملاحظه ادب مجلس سلطانی فرموده زمانی توقف نمود و سلطان بحضرت شاه حقائق آگاه جای نشستن بر جانب یمن خویشتن نمود شاه هدایت پناه فرمود که نشستن بنده در صورتی که صاحب سده استاده باشد معنی ندارد سلطان بجانب شهریار کیتی ستان ملتفت گشته فرمود که چرا نمی نشیند شهریار دوران با سلطان بر یک بساط قرار گرفته بگفتار در نثار در آمده غبار وحشت و آزاری که میانه آن دو خسرو تاجدار انگیزته شده بود فرونشست و عقل قبول این قول نمی نماید بالجمله بعد از آن حسب الفرموده سلطان چتر سبز و آفتاب کیر که خاصه سلاطین کنور کیر است جهت آن صاحب تاج و سریر آورده به ملازمت حضرت سلیمان مکان سپردند قبل از آن شهریار کیتی ستان چتر سرخ می گرفتند حضرت.....

نظام شاه بحری مخاطب فرموده تو اچیان سلطان حضرت سلیمانی را باین القاب و خطاب ستائش نمودند
 امرا و حضار مجلس زبان به تنهت کشودند دران وقت روزگار بهزار زبان مضمون این بیت بگوش
 ارباب هوش می رسانید -

کای آفتاب کشور و ای سایه خدا میمون تراست چتر تو از سایه هما

بلی چتر شاهی همای است که جز بر مخصوصان یختص برحمته من یشاه بال سعادت
 نکسترد و تاج سلطنت عنقائست که غیر از قاف فرق مقبولان انا مکنا هم فی الارض محل قرار و
 ثبات نسازد گویند دران روز سلطان با مولانا پیر محمد مطابیه نموده فرمود که «تو مارے بز ان کیا
 کرتے ہے» چه در محاورات دکنیان لفظ بز ان بسیار واقع می شود مولانا پیر محمد بجواب مبادرت جسته
 عرضه داشت که «تو ماری انا ولی کن دعا کرتی ہے» سلطان را از جواب مولانا پیر محمد شگفتگی
 تمام حاصل گشته صلّه آن سخن دو طویله اسپ تازی و ترکی بمولانای مذکور عنایت فرمود بعد
 ازان شهریار کیتی ستان رخصت انصراف یافته باردوی همایون شتافت شاه حقائق آگاه بعد از معاودت
 حضرت برهان نظام شاهی لحظه در مجلس سلطان توقف نمود / سلطان فرمود که ما حضرت نظام
 شاه را زود رخصت فرمودیم که مبادا دغدغه در خاطر داشته باشد - شاه هدایت دستگه عرض نمود که
 آنحضرت را هرگز از هیچ عمر اندیشه و دغدغه در خاطر انور نرسیده و نمی رسد لیکن در مجلس
 سلطانی رعایت ادب فرموده بی مجابانه همزبانی نمی فرمود - سلطان استفسار نمود که حضرت نظام
 شاه چوگان بازی و فبق بازی می دانند - شاه افادت پناه فرمود که هرگاه بندگان سلطان اراده
 تماشای میدان و باختن گوی و چوگان فرمایند معلوم خواهند فرمود که حضرت نظام شاه در
 فنون سپاه گری و آداب سواری و دلیری از بهادران جهان و شاه سواران میدان گوی مسابقت
 ربوده و سرآمد روزگار بوده - سلطان فرمود که بحضرت نظام شاه گوئید که فردا پگاه بمیدان می رویم
 تا زمانی به تقرب چوگان بازی و تیر اندازی و اسپ تازی طبیعت را ابتهاجی و انتعاشی حاصل آید -
 باید که ایشان نیز بمیدان دلیران حاضر آیند - و بازی دلیران را تماشا فرمایند - شاه معارف پناه
 از ملازمت سلطان بخدمت شهریار کیتی ستان شتافته ماجرای مجلس سلطانی را بمرض حضرت سلیمانی
 رسانید که مقصود سلطان از باختن چوگان امتحان بندگان این حضرت است پس در میدان ملاحظه
 ادب را بر طرف فرموده گوی دلیری از میدان مردان می باید ربود روز دیگر -

چو شبذیر را نعلی دربست روز درآمد بزین شاه کیتی فروز

سلطان با بعضی از مخصوصان خویش متوجه میدان کشته شهریار سپهر توان نیز بر مرکب
 صرص یکب خزان ران سپهر جولان نشسته با فوجی از دلیران مریخ ستان سوی میدان روان گردید
 دران وقت از زبان زمین و زمان مضمون این اشعار بگوش هوش اهل روزگار می رسید -
 صباح عید مگر بود عزم میدانش که مه زغالیه بر دوش داشت چوگانش

نظر بخاک برهش میل داشت کز بک میل
 ز تاب رخس نکاور بزیر او می ماند
 جلای باصره می داد کرد بکراش
 بآتشی که بران گرد آب حیوانش

بالحمله سلطان با دلبران کجرات و شهریار فلک اقتدار باشیران بیشه کارزار در میان میدان بیک
 دبگر رسیدند و مشغول چوگان بازی و تیراندازی گردیدند -

سران سوی بازی گرفتند رای
 به آماج و نورد و مردی و زور
 به بستند بیلان چنگی بجای
 گرفتند هریک دگر گونه شور

شهریار اسفندیار تبار بنفس اقدس مانند خورشید خاوری که بر سر چرخ سوار بر فضای اطلس
 جلوه گر آمده بمیدان درآمد فلک سرگردان از بدر و هلال کوی و چوگان ترتیب نموده در آرزوی
 آن بود که از پیادگان رکاب ظفر انتساب باشد و بهرام خون آشام داعیه آن داشت که در سلک سلاحداران آن
 جناب منسلک باشد و چون دست بچوگان برد کوی مسابقت از دلبران روزگار ربوده نعره تحسین و فغان
 آفرین از پیاده و سوار بر آمد -

برون تاخت بس شاه چون نره شیر
 کمر چون دل عاشقان بسته تنگ
 بگریز و ستان اسپ تازی گرفت
 یکی زخم در کوی چوگان فکند
 که از کوی شد روی مهر آبسوس
 چو باز آمد از ایر نگرانشش
 سه ره در دوید از پشی همچنین
 یکی بور چوگان آورد زیر
 چو ابروی خوبان کمانی بچنگ
 بناورد صد گونه بازی گرفت
 بد انباش زین چرخ گردان فکند
 برفتن لب ماه را داد بوس
 بچوگان هم از کرد بر کاششش
 که نگراشت کوی از هوا بر زمین

سلطان و تمام بهادران و دلبران بر چستی و چالاکی و دلیری و دلاوری حضرت نظام شاه متحیر
 کشته دست از کار باز داشته بنظاره مشغول بودند همگنان زبان تحسین خسرو روی زمین کشوده بر دست
 و بازوی نصرت قرینش آفرین می نمودند -

گرفت آفرین هر کس از دل بروی
 جهاندار چشمش ببوسید روی

القصه چون سلطان و شهریار کیتی ستان از باختن کوی و چوگان فراغت یافته بجانب بارگاه سلطانی
 شتافتند سلطان بولاده درگاه اشارت فرمود که تحف و هدایای متوافر و متکثر از نقود و اجناس و اسپ و قیل
 و سایر اتمعه و اثاث که لایق تشریف حضرت نظام شاه باشد حاضر سازند کارکنان سلطانی در زمان بموجب
 فرمان عمل نموده نفایس لامعد و لآنحصی از هر جنس حاضر ساختند -

ز دیبای چینی بخروارها
 کانهای چاچی و چینی برند
 هم از مشک چین یافت انبارها
 گرانیه شمشرها نیز چند
 همه تازه بیکر همه تیزگام
 نکاور سندان چنگی خرام

یکی کاروان جله شاهین و باز
چهل پیل با تخت برگستوان
غلامان لشکر شکن خیل خیل
چو تزی چنین پیش مهان کشید
به کبک و کلنگ افکن و تیز تاز
بلند و قوی مفر و سخت استخوان
کنیزان که در مزه آرنه میل
جز این پیشکشها فراوان کشید

حسب الحکم سلطانی جمیع آن تحف را تسلیم بندگان حضرت سلیمانی نمودند و حضرت شهریار التماس رخصت فرمود سلطان جهان آنحضرت را در برگرفته رخصت انصراف ارزانی داشت شهریار عالی تبار به سعادت و اقبال سوار گشته متوجه اردوی هاپیون گردید.

پراکنده گشتند هر کس که بود سپهبد شد و ساز ره کرد زود

چون شهریار عالی مکان از خدمت سلطان جدا گشته به مسکر ظفر اثر رسید سلطان جمعی از کلاوتان خاصه را امر فرمود که بخدمت حضرت نظام شاه رفته لحظه خاطر شریف آنحضرت را با گفتن سرود مسرور سازید و فهم آنحضرت را امتحان کرده به ببینید که سخندانی آن برگزیده درگاه سبحانی تا چه مرتبه است آنجماعت بملازمت حضرت شتافته سعادت زمین بوس دریافتند و چون مشغول سرود گشتند حضرت سلیمانی ازیشان سوالات فرموده دخلهای موجه در دهریت و کبت کلاوتان می نمودند و آنجماعت متمعجب گشته تحسین و آفرین شهریار زمان و زمین بر زبان می آوردند. بعد از آن حضرت دیوان هر یک کلاوتان را بانامات وافره و تشریفات متکاثره سرافراز فرموده رخصت داد و چون بخدمت سلطان رسیدند بصد زبان و صاف حضرت شهریار ملائک اوصاف گردیدند در اغراق تعریف فهم و سخاوت آنحضرت سخن بگراف رسانیدند و آنحضرت را در فهم و سخاوت تعریف و توصیف بی نهایت نموده مبالغه از حد در گزرانیدند بعضی از حضار مجلس سلطان متعزز ایشان شدند که در ملازمت سده سلطنت دیگری را بفهم و سخاوت ستودن و این قدر مبالغه نمودن از آداب دور است و بحماقت و سفاهت نزدیک سلطان اضااف داده فرمود که کلاوتان راست می گویند فهم و کرم حضرت نظام شاه از ما بیشتر است چه زبان ما به لغت گویبار که تصنیف اشعار بآن لغت شده اقرب از زبان دکن و خزانه ما باضاف و آلف از خزانه نظام شاه اکثر و او فر پس فهمیدن آن حضرت اشعار کبت و دهریت را بنوعی که نقل می کنند و بخشش که نشان می دهند با بعد لغات و قلت خزائن دلالت بر غایت ادراک وجودت فهم و سخاوت و کرم آن شهریار عالم اکرم می کند.

سخای بیش ز خواهش عطای بی منت روانی ست که در شان او بود منزل

والحق سلطان درین ماده از سر انصاف سخن گفته اند و راستیها را بی خلاف و کزراف بیان فرموده. بعضی از نقله اخبار آن شهریار کامگار نامدار چنین روایت نموده اند که ملاقات آن دو پادشاه دین پناه سلطنت دستگاه در موضعی که قریب دولت آباد بود وقوع یافته بی حجابت و وساطت شاه طاهر علیه رحمة الله العاقل بتوسط و تدبیر خواجه ابراهیم دبیر و ساباجی و بجهت حسن خدمت خواجه

ابراهیم بخطاب لطیف خانی و ساباجی به پرتابه رای مخاطب گشته مشمول نظر عنایت و مرحمت گردیدند اما روایت اول اصح است، بعد از آن حضرت شهریار یصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معاودت فرمود سلطان بهادر نیز بجانب ولایت کجرات نهضت فرمود.

ذکر تکلیف تکفل و تقلد امور و کالت و تنظیم و تنسیق مهمام دین و دولت بمحضرت نقابت

و افاضت مقببت حقائق و معارف پناه شاه طاهر علیه غفران الله الملك القادر

بر عقلای دوارن و دانشوران جهان بسان لمعات مهر درخشان روشن و بدلائل عقلی و نقلی مبرهن است که بی مدد مشاورت بزرگان خورده دان و تدبیر وزیران هورشید ضمیر عطارد نشان که سحاب فیض حکمت بر طبیعت شان باریده باشد و آفتاب فراست و کیاست بر گلزار خاطر ایشان تابیده و خلوص عقیدت و صفای طینت شان در دار العیار آزمایش و امتحان بمیزان درستی و معیار راستی سنجیده و در دار الضرب اخلاص بسکه وفاداری آرایش یافته در مصالح ملک و نظام مهمام کافه انام مداخلت نفرمایند تا بفحوای مایشاور قوم الا هدام الله لارشد. امورهم، هر حکمی که با مضار رسانند هر آئینه بصلاح و امنیت عالم و جمعیت حال بنی آدم مقترن باشد.

بود آکه از رای کار آکمان	جهان آن کسی راست کاند در جهان
ز تعلیم پیران نه پیچند سر	جوانان دانای فرخنده فر
که تبقی چو رای جهان دیده نیست	ز حکمت گذشتن پسندیده نیست
نگهبان دولت همان است و بس	هر آنکو بر آرد بدانش نفس
سکندر چنین بود و دارا چنین	به پیران هشیار دانا نشین
نه خضرت باید پی رهبری	گرفتم درین راه اسکندری

چه یقین حاصل است که حضرت سید کائنات و خلاصه موجودات علیه وآله افضل الصلوات و افضل التحیات که مخاطب بخطاب مستطاب و مایهطق عن الهوائی ست و بانفاق امم اعلم و احکم کافه نبی آدم مع هذا حضرت حق سبحانه و تعالی آنحضرت را در سوانح امور بمشورت با عقلای امت مامور گردانید چنانچه آیه وافی هدایه و شاورهم فی الامر مبین این بیان است پس دیگران را که بسمت اهتیت آنحضرت متصف و موسوم باشند در مشورت سنت آنحضرت رعایت نمودن و بی مدد مشورت عقلا در امور دنیا مدخل نمودن هر آئینه موجب فوائد دنیوی و اخروی خواهد بود بتخصیص پادشاهان و سلاطین دوران را که متکفل امور جمهور عباد و متعهد ضبط و ربط مسالک و بلاداند و لذا افلاطون الهی فرموده که لایستغنی اعلم الملوک من الوزیر و لاجوده السیوف من الصقال یعنی چنانچه شمشیر بی نظیر را از مشاطگی صیقل کزیر نیست مهمام پادشاهان جهانگیر بی تدبیر وزیران صافی ضمیر انتظام پذیر نه.

همه کار شاهان دانش یزوه	ز رای وزیران پذیرد شکوه
ملکشاه و محمود و نوشیروان	که بردند کوی شهی از میان

پذیرای بند وزیران شدند که از جمله ملک گیران شدند
سکندر جهان را که آسان گرفت بامداد اختر شناسان گرفت

بنابراین مقدمات بدیهه‌الانتاج در خاطر خطیر و ضمیر منیر فیض پذیر آن فرازنده تاج و سریر خطور فرمود که در سوانح امور و معظمت وقائع بمشورت رای مهر انجلائی شاه افادت اثما که دیباچه نسخه قضا ست عمل فرموده در مهام کافه انام بی تدبیر شاه صافی ضمیر که هرآینه موافق تقدیر علیم و خبیر است مدخل ننماید بنابراین حضرت سلیمانی بمنزل آن آصف ثانی تشریف قدوم ارزانی فرموده جهت تقدیم مشورت خلوتی ساخته اولاً آن زبده فضل را تکلیف تکفل کلیات و جزئیات امور جمهور فرمود شاه حقائق پناه در ابتدا از قبول آن امر خطیر امتناع فرموده در آخر بجهت خاطر ملکوت ناظر امتثال حکم قضا مثال را بقدم طاعت و قبول تلقی فرمود بعد ازان شهیار جهان در انشای سخن شکایت گونه از نزاع و نفاق سلاطین دکن در میان آورد که پیوسته با ارباب وفا در مقام مکر و نفاق می‌باشند و چهره مردمی و وفا را بناخن جفا می‌خراشند و همیشه ابواب مخالفت و منازعت میکشایند و در خرابی ولایت و رعیت سعی می‌نمایند تا از شامت مخالفت ایشان مملکتی که در خرمن رشک روزه رضوان بود روی بوبرائی نهاده و سپاهی و رعیت در پریشانی افتاده -

تا درین مملکت باندک سال هیچکس را نه ملک ماند و نه مال
از زر و جامه و غلام و کنیز در ولایت نماند کس را چیز
شهری و لشکری ز جان بستوه همه آواره گشته کوه بکوه

نقله اخبار آن شهیار فریدون تبار چنین روایت فرموده اند که آن پادشاه ملک بخش جهاندار در اوائل ایام دولت و سلطنت یاندار در کرم و سخاوت طریق اعتدال رعایت فرموده از اسراف و تبذیر احتراز لازم میداشت و چون ابن شیوه نه بر وفق رضای ارباب احتیاج و سوال بود آن شهیار بحر نوال را بدم جود منسوب میساختند و شاه ملک خصال پیوسته درین اندیشه و خیال بود که مضمون مقال جهان را بنوعی که موجب ملال خاطر ملکوت ناظر نگردد بمرض رساند درینوقت فرصت یافته بعد از اداء دعا و ثنا مروض داشت که بر رای عالم آرای شهیار فلک جناب که ممیز خطا از صواب است در حجاب اختفایست که پادشاه بی نیاز و خدوآوند بنده نواز در هر قرنی صاحب قرانی و در هر دورانی کامرانی را بر سریر سلطنت تمکن بخشد که باقتاب جهاتاب عدل و احسان شهبستان دل و جان مظلومان بیچاره و درمانگان آواره را که • از درد ظلم و غبار فقر و فاقه تیره و تاریک شده باشد روشنائی بخشد و زیردستان کشور بی‌نوائی را بزور بازوی کرم و انصاف از مصیبت احتیاج و اعتساف باز رهااند و اگر نه رعایت باغبان سخاوت و عدالت پادشاه نهال آمال رعابای پریشان حال را بزلال عدالت و انضال طراوت و نصارت بخشیده از آسیب خشک سال فقر و خار تعرض جور محافظت نماید نظام و انتظام بنی‌نوع انسان از جاده اعتدال انحراف یابد -

شاه که ترتیب ولایت کند حکم رعیت برعایت کند
مملکت از عدل بود یاندار کار تو از عدل تو گیرد قرار

عدل تو قنديل شب افروز تست مونس فردای تو امروز تست

و فی نفس الامر چه سخاوت لباس زیباست که بر هر قدی چست آید و حلیتی که عامه خلق را خوش نماید خاصه ملوک که بدان سزاوار تر اند چه اگر پادشاه دست بذل و نوال کشاده ندارد و ابواب میرت و معدت بر خاص و عام بسته گرداند بضرورت خرابی فاحش در ملک پدید آید زیرا که بنای قصر دولت و اساس سلطنت بامید و بیم مشید و موید است پس برین قضیت سنت سخاوت و عدالت بر ربقه ملوک فرض عین و عین فرض باشد -

فریدون فرخ فرشته نبود ز مشک و ز عنبر سرشته نبود
ز داد و دهش یافت این خسروی تو داد و دهش کن فریدون توئی

و هر که بهتر کرم متحلی گردد همواره مکرم و محترم باشد و دلهای خلق بمحبت و ولای او مفتون و مشحون گردد که جلبت القلوب علی حسب من احسن الیها، سخا هنریست پوشنده عیبه و بخل علیتست پوشنده همه هنرها کما قال النبی صلی الله علیه و آله السخی لا یدخل النار و لو کان فاسقاً و البخیل لا یدخل الجنة و لو کان زاهداً، و چون تصاریف ایام را سرانجامی نیست و گردش دوران را فرجامی نه -

نمانند دیری درین تنگ دام نه پیروز بزم و نه جمشید جام

از اندوختن نام نیک که ابد الدهر بر لوح ایام باقی ماند در روز بازار روزگار با سرمایه قدرت و استطاعت سودی بهتر نیست فرصت را که گوی شتاب از سحاب می ریزد فورت نباید ساخت و زبان خزانه را درین سودا سود عظیم باید شناخت -

به از نام نیکو دگر نام نیست بد آنکس که نیکو سرانجام نیست
چو میخواهی ای شاه نیکی پسند که نامی به نیکی بر آری بلند
یکی جامه در نیکنمایی پیوش دگر جامها را به نیکی فروش

و حکما فرموده اند که سخاوت و شجاعت دو صفت متلازمانند که مطلقاً از هم منفک نگردند و در هر ذاتی که این صفات موجود بود دوست و دشمن با او در مقام ملائمت و ملاطفت باشند -

سری کردن مردم از مردمی است و گر نه همه آدمی آدمی است
همه مردمی سرفرازی کند سر آن شد که مردم نوازی کند

و چون مقرر شد که سخاوت و شجاعت از یکدیگر مفارقت نمی نمایند پس برین تقدیر شجاعت هر کس را از سخاوتش قیاس توان نمود بل شجاعت فرد کامل سخاوت تواند بود چه سخاوت بذل اموال و ایشار جهات است و شجاعت بذل نفوس حیات -

ز داد و دهش گر کنی بود و تار بگیتی بمانی یکی یادگار
که جاوید هر کس کند آفرین بران شاه کاباد دارد زمین

چون کلام صدق انجام شاه هدایت فرجام که متضمن فوائد دنیوی و اخروی بود باتمام رسید شهریار فلک احتشام زمان الهام بیان بلا و نم نکشوده متوجه باغ کاریز گردید و ناسه روز هیچکس از امرا و اعیان شهریار جهان را ندید بعد از سه روز شاه قرشی نسب را طلب فرموده بآن منبع علم و ادب گفت که درین دو سه روز با نفس خویش در جلد بودیم عاقبت برو غلبه نمودیم و با خود مقرر فرمودیم که مطلقاً از صلاح و صوابدید شما انحراف نفرموده عنان اختیار ممالک و ممالیک و خزائن و دفتائن بقبضه اقتدار شما بازکناریم و فیصل امور جمهور سپاه و رعیت را بر رای صوابنمای شما سیاریم در هر باب آنچه بخاطر صواب اندیش شما رسد بعرض رسانید که سخن شما در جمیع ابواب و درین جناب بقبول و اجابت مقرون است و پسندیده خاطر اقدس همايون از سپاهی و ارباب احتیاج بهر کس هر چه باید داد بدهید که حکم شما بر خزائن و ولایات نافذ و جاریست شاه حقائق آگاه زبان بدعای دوام دولت پادشاه گیتی پناه کشاده فرمود -

که دولت پناها جوان بخت باش همه ساله با افسر و تخت باش
علم بر فلک زن که عالم تراست بدولت در آویز کانهم تراست

و بعرض اشرف رسانید که صلاح دولت ابد اتصال درین است که شهریار کام بخش کامگار بهرکس از ارباب استحقاق با اصحاب وفا و وفاقی انعام و احسانی فرمایند بدست شاهزادهای نامدار که ارکان دولت پائدارند ایثار نمایند چه درین فوائد مندرج است اول آنکه شیوه جود و کرم طبیعی شاهزادهای عالم میگردد و دیگر محبت شاهزادهای عالی کهر در قلوب اقصای و ادانی استقرار مییابد دیگر این فقیر مورد اعتراض صغیر و کبیر نمیکردد بعد از آن شهریار خورشید آثار باستصواب جناب هدایت انتساب ابواب ایثار و ابتذار بر روی اهل روزگار کشاده دست جود و کرم از آستین سخاوت و احسان برآورد و جیب و کنار آمال ارباب احتیاج و افتقار را گرانبار ساخت و علم نیکنامی و سخا بفلک عز و علا برافراخت و بموجب صوابدید شاه حقائق آگاه بهرکس عطای میفرمود بوساطت یکی از شاهزادها بود از جمله شاهزادهای کردون مآثر حضرت میران شاه حسین و میران عبدالقادر بیشتر از دیگر برادران احسان میفرمودند اما سخاوت حضرت میران شاه حسین بحدی بود که حصه خویش را تقسیم نموده حصه برادران را نیز تصرف میفرمود ازین جهت محبت آن نمره شجره سلطنت در دل سپاهی و رعیت استقرار یافته افسر پادشاهی و سربر خلافت بآنحضرت قرار گرفت بالجمله در اندک زمانی صیت سخاوت و آوازه کرم آن ناسخ جود حاتم در عالم اشتهار و انتشار یافته بسیط زمین و زمان به بساط امن و امان آراسته گشت و ریاض احوال بلاد و عباد از خار تعرض و تغلب اهل فساد و عناد پیراسته نهال آمال خلایق از رشحات عدل و احسان میوه مقصود بار آورده سایه رفاهیت بگسترده و کشت زار اهالی و آمال خاص و عام را از قطرات غمام انعام دانه هر مراد در خوشه آرزو پرورده شد از کزی و ناراستی جز در ابرو و زلف گلرخان اثری نماند و از فتنه و آشوب غیر غمزه و طره ماهرویان از جانبی خبری نه رسید -

گردون فرو کشاد کنند از میان تیغ و ایام برگرفت زه از کردن کمان
از غصه خون گرفت چو می ظلم را جگر و ز خنده باز ماند چو گل عدل را دهان

دوستان و هوا خواهان پیوسته از خوان نوال و احسان بیکراش منتع و کامران بودند و دشمنان از بیم تیغ و سنان آبدار آتش افشاش خائف و هراسان -

همتش دست کرم چون برکشادی روز بزم خیره ماندی از عطایش دیده و هم و قیاس
هیبتش چون برکشیدی تیغ کین در روز رزم تیره گشتی چشمه خورشید تابان از هراس

لاجرم از اطراف و اکناف آفاق ارباب احتیاج و استحقاق جبهه تحصیل وجه معاش و کفاف روی توجیه باین درگاه عالم مصاف نهاده این آستان ملائک آشیان را قبله حاجات و کعبه آمال ساختند و سال بسال از بحر نوال شهریار قدسی خصال بجانب مکه مشرفه و مدینه طیبه و نجف اشرف و کربلای معلی و باقی مشاهد و عتبات عالیات حضرات ائمه معصومین علیهم السلام و الصلوات از بذورات و تصدقات و فروش و قنادیل و سایر تبرکات سفاین مشحون بخزائن میفرستاد و ابواب مسرت بر روی اصحاب عسرت می کشاد -

ز جودش بکان سیم سیماب شد زر اندر دل کوه نایاب شد
چنان سیل جودش بهر سو دوید که موجش بآسوی عمان رسید

از جمله نتایج این خصائل ستوده و صفات حمیده آنکه بعد ازین پیوسته اعداء دولت ابد قرین مخدول و مقهور و اولیای حضرت منصور و مسرور بوده روز بروز مدارج رفعت و سلطنت و معارج حشمت و عظمت آن دولت ترقی و تزايد می پذیرفت -

شهنشه بتدبیر دانا وزیر بکم روزگاری شد آفاق کبیر
سکندر که بدخواه را کرد خورد برای وزیر از جهان گوی برد
وزیری چنین شهریاری چنان جهان چون نکیرد قراری چنان
نگنجید کیتی درین هفت پوست بدوران آن شاه درویش دوست
ازان یافت از دین پناهان حشر که زد سکه بر نام اتنا عشر

چون شمع هدایت این نصایح از مشکوه صواب و سداد اقتباس یافته بود فراشان بارگاه تقدیر چراغ این تدبیر را بزیت زینت افروز موافقت و توفیق افروختند و زر و جواهر امید از خزاین ما یتبع الله للناس من رحمة فلا ممسک لها بر مفارق روزگار شهنشاه چرخ اقتدار نثار و ایثار کردند ایزد تبارک و تعالی کافه اهل اسلام را از میان نصفت و مرحمت این دودمان نامدار - ع تا چرخ را مدار بود ارض را قرار - منتع و برخوردار دارد بحق محمد و اولاده از جمله سادات عالیقدر و نقباء نامدار که دران روزگار بیدار دکن آمده از زلال بحر انعام و افضال شهریار خورشید خصال کشت زار امید و آمالش سرسبز و شاداب گشت، سیادت و نقابت پناه شرافت و نجات دستگه خلاصه اولاد رسول الله زبده سادات عالم المشتهر بالفضائل و الشیم بین الامم امیر سید علی شد غم حسینی مدنی بود که از اشراف بنی حسین مدینه بفضیلت و بزرگی ممتاز و مستثنی است

و از غایت شهرت از تعریف و توصیف مستغنی بالجمله چون آن سید عالی کهر بدارالسلطنه احمد نگر رسید و بملازمت شهریار خورشید منظر مشرف گردید حضرت شهریار از روی تقدیر و دلداری یکی از مقربان را بملازمتش فرستاده از مطلب و مقدس استفسار فرمود گویند آن سید سعادتمند مضمون این عبارت بلفظ عربی ادا نمود که اشتیاق من زیارت جد خویش بدرجه ایست که اگر مقدر باشد میخوام که نماز عشا را بر سر تربت حضرت مصطفی علیه من الصلوات اتمها ادا نمایم شهریار فریدون فر ازین سخن بغایت متأثر گشته دوازده هزار هون بدان اشرف خاندان احسان فرمود و یکی از مخدرات تنق عصمت و طهارت که دره التاج سلطنت و خلافت بود و چون در یکی از فتوحات معتبره تولد نموده و بفتح شاه بیگم موسوم شده با خلف اشرف سید علی سید حسن بتقدیر خالق ذوالعین در سلک ازواج درآمد و آن مهد علیا را توفیق گزاردن حج و طواف بیت الله المتیق رفیق کشته قائد توفیقش بر چشمه تحقیق تربت اطهر و مرقد منور حضرت خیر البشر علیه صلوات الله ملک الاکبر راهبر شد و چون زیارت مرقد مطهر حضرت نبوی استسما یافت پای قناعت در دامن انزوا بیچیده مطلقا عازم وطن و مسکن نگردید بعد از چندی باز سید حسن را هوس ملک دکن دامن گیر گشته عزم رفتن مصمم نمود مهد علیای فتح شاه بیگم ازین سفر متقاعد شده بهیچ وجه مفارقت از روضه منوره حضرت رسالت اختیار نفرمود و در جواب خطاب سید حسن این سخن بیان فرمود که از دودمان خلافت نشان ما سعادت مجاورت روضه مطهره حضرت رسالت مخصوص من گشته بعد از حصول این مقصد عظمی میل بجبهه دنیا نمودن و ازین سعادت محرومی جستن و بطمع دنیای فانی حیات جاودانی و سعادت آسمانی را گذاشتن نه کار چون نیست -

سعدیا دامن مقصود و گریبان مراد حیف باشد که بگیرند و دگر بگذارند

آخر الامر آن مخدیره معصومه از سر تربت مطهره منوره مفارقت نجسته بعد از ممات نیز قریب روضه سید کائنات مدفون گشت سید حسن باز بدکن آمده درین ملک متوطن بود تا بعد از مدتی در جنین مدفن ساخت دیگر از اجله سادات عظام و صدور واجب الاحترام که بحسب اختلاف مشهور و عوام بولایت دکن آمده خدمت سیادت و صدارت مرتبت نقت و افادت منقبت شمس الفلک السیاده و النقاة محمد الحسینی المدنی و الوحادیست که از اکابر سادات عالی درجات و افاضل علماء ملت سید کائنات بود چون آن سید قدسی صفات بولایت دکن رسید شاه حقائق آگاه از مقدمش خبردار گردید بلوازم تعظیم و تکریم قیام فرموده خدمات پسندیده بتقدیم رسانید شهریار گردون وقار نیز در باره آن سید عالی مقدار عنایت بسیار و احسان بی شمار فرمود چنانچه آن زینب اهل فضل و کمال با نبل مقاصد و آمال بولایت عراق معاودت نمود و چون بمجلس بهشت آئین خسرو آفاق و شهنشاه بارث و استحقاق سلیمان خاقان منزلت فریدون جمشید رتبت سکندر کسری معدلت مروج شرع البینین خلاصه ذریه سید المرسلین المختص بنایات رب العالمین ابوالمظفر شاه طهماسب بن شاه اسماعیل صفوی نور الله معجمه و مثواء و جعل آخرته خیرا من دنیاه راه یافت احوال هدایت مال شاه حقائق پناه ملازمت خسرو فریدون کلاه بارگاه ستاره سپاه خاقان جمجاه الموبد من عند الله خادم اهل بیت رسول الله ابوالمظفر برهان نظام شاه انار الله برهانه و نقل

مذهب و تولا باهل بیت رسول عرب بهدایت آن سید عالی نسب و مناظره و مباحثه با علمای اهل سنت و اسکات آنجماعت بتفصیل در خدمت پادشاه ایران بیان فرمود لاجرم این معنی موجب تحریک سلسله محبت و وداد میان آن پادشاه با دین و دادگشته باعث توجه و عنایات پادشاهی نسبت بآن محرم اسرار الهی شد و از طرفین بسی شاه طاهر ارسال رسل و رسائل متواتر و متواتر گردید از جمله فرمانی که اولاً از جانب نواب اعلی بنام آن افضل فضلاء صدور یافته مرقوم میگردد فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه چون همواره خاطر خطیر و ضمیر منیر مهر تنویر همایون ما که مرات اسرار حقائق و معارف غیبی و مشکوة انوار دقائق و مکاشف لاریبی است بران مقصور و محصور است که حوالی مجلس بهشت آئین گردون انبساط و حواشی محفل ارم تزئین جلالت مناظ که موصوف بصف جنة عرضها کعرض السموت است از اصول علماء افاضت شمار دین پرور و فحول فضلاء بلاغت آثار شریعت گستر که شرفات قصر شرف و قدر ایشان بلمعات منیر هل یتوی الذین یعلمون والذین لایعلمون، و فضای بیشگاه صدر ایشان باشراقات بارقات خورشید لآخوف علیهم و لا هم یحزون، منوراست سیما زهره که صفحه حال و صحیفه آمال خود را برقوم و علمه مایشاه مزین و بعنوان و لقد اصطفینا فی الدنیا معنون داشته ابا عن جد از مقتبسان مشکوة ابن خاندان رفیع مکان و دودمان خلافت نشان که مظهر آثار فیه آیات بینات است باشند آراسته و پیراسته باشد بنابران جوعای همت خورشید منزلت و نعمت عالی مرتبت برین مصروفست که سیادت پناه نقابت دستگاه افادت و افاضت اثبته جامع الفروع و الاصول حاوی المعقول والمنقول عارف معارف کاشف المکاشف سلطان العلماء و النقا المقتبس من انوار فیضه اهل الباطن والظاهر جلالاً للسیادة والا فاضة والدین ظاهر در سلک اعیان درگاه سدره مثال و در سمت مقربان بارگاه عظمت و جلال منسلک و منخرط باشد و درین اوقات خجسته ساعات که سیادت پناه نقابت دستگاه رفیع الدرجات کثیر البرکات ذی الحسب الظاهر و النسب الطاهر عمدة افاحم السادات و النقباء العظام نقاوه اولاد حضرت خیر الانام علیه الصلوة و السلام شمساً للسیادة و النقباء و الدین محمد الحسینی المدنی الواحدی که بتقبیل قوایم سریر خلافت مصیر و حاشیه بساط جلالت مناظ مستعد و سرافراز گشت صورت ارادت و اعتقاد و کیفیت اخلاص و اتحاد آن سیادت و نقابت دستگاه را کماهی برمرباب ضمیر منیر سعادت تصویر که مورد اسرار غیب و مهبط انوار لاریبست مرتسم و منقش گردانید موجب تضاعف مواد التفات و تَلَطُّف شاهی در باره او شد سیادت و معارف پناه مومی الیه باید که باقتباس پرتو مصباح و عواطف شاهانه و استفاضه انوار مشکوة عوارف پادشاهانه که هادی طریق سعادت‌مندان و رفیع صراط مستقیم بلندان مخصوص بوده بمودای حب الوطن من الایمان احرام حریم کعبه درگاه گیتی پناه که مطاف کروی بیان ملاء اعلی و قدوسیان عالم بالا و ممنوت بنعت و من دخله کان آمناً است بسته جمال این عزیمت را در حجاب تراخی و نقابت توقف محبوب و مستر ندارد و اگر احياناً نسبت عوائق ایام که عائق مراد و مرام انام است چهره این داعیه را در پرده تعویق ماند یکی از اخلاف حمیده الاطلاق خود را بجایزات این سعادت عظمی وادراکی این عطیه کبری فرستد که بدرگاه جهان پناه در مسلک سعادت‌مندان کنتم خیر امة بوده همواره اقتباس انوار کمال از هر عاطفت بی زوال نموده از مراحم بی غایات خاقانی و مکارم بی نهایت سلطانی که قاطبه

انام و کافه خواص و عوام را کافل و شامل است محظوظ و بانظار کیمیای آثار منظور و ملحوظ گردد چه بنابر وفور مساعی جمیله آسیادت پناه در اعلاء اعلام دین مبین و ترویج احکام شریعت حضرت خیر النبین علیه الصلوٰة والسلام و انتشار مذهب حق امامیه دران صوب و ظهور آثار اخلاص و بروز-قواعد اختصاص او بدین درگاه سلاطین پناه توجه خاطر دریا مقاطر در باره آن سیادت و نقابت دستگاه زیاده از حد و حصر است لایحتاج الصباح الی الصباح و آن افاضت پناه را از زمره متفقدان باخلاص و مخلصان باختصاص این دولت بی انتقال ابدی الاصل دانسته بمواند تعظیم و عوائد تفخیم از سائر اکابر و اشراف ممتاز و مستثنی میدانیم و نتایج این معانی نسبت بآن سیادت پناه و اولاد عظام الی ماتناسلوا و تعاقبوا، ازین دودمان رفیع مقام ما دار الشهور و الاعوام ظاهر و باهر خواهد شد تحریر آ فی شهر محرم ۹۴۹ چون این فرمان سعادت نشان غنایت مشحون بشاه هدایت پناه رسید موجب ابتیاج خواطر دوستان هوا خواه و اندوه جان دشمنان گمراه گردیده فرمان قضا جریان پادشاه ایران را بنظر اشرف شهریار گیتی ستان در آورده بعرض رسانید که اگر فرمان جهان مطاع عز اصدار باید یکی از بنده زادها را بدرگاه عرش اشتباه پادشاه ممالک ایران روان سازد و از جانب حضرت شهریار مکتوبی مصحوب رسول مرسل دارد تا روابط محبت و التیام ذات البینین مشید و موکد ساخته مهام مصادقت طرفین را انتظام دهد شهریار دین و دنیا رای جهان آرای شاه هدایت اتما را باعث خیر و صلاح دانسته آن سر دفتر ارباب فلاح را مرخص ساخت که آنچه صلاح دولت روز افزون داند بقیصل رساند لاجرم آن اعلم اصحاب فضل و حکم حضرت سیادت و نقابت پناه افادت و افاضت دستگاه سلاله اولاد خیر البشر جلالا للسیادة و التقابة والدین شاه حیدر را که از جمله اولاد شاه با دین و داد بوفور علم و فضل و سائر کمالات نفسانی و فضائل انسانی متفرد و ممتاز بود سفارت و رسالت درگاه گیتی پناه نامزد فرمود و این عریضه مصحوب آن نور دیده بیایه سریر ثریا نظیر فرستاد تا معجز نمای منیت از جوئبار انامل ابداع و چشمه سار ابادی اختراع رشحات سحاب خیر و کمال و قطرات غمام فضل و افضال بحدائق بسیط و مزارع ماهیات مرکبه رساند و بادیه پیمائی بیبادی غنایت در طی منازل ایجاد و تکوین و قطع مراحل اقدار و تمکین و تشنه لبان تیه امکان و لیبیک زنان میقات علم و عرفان را برشح زمزم و جود و طوف کعبه مقصود فائز گرداند همیشه حرم دولت سرای خلافت و عرصه دارالملک سلطنت که غیرت ساحت بیت العمور و رشک سوادبلده طیبه و رب غفور است قبله اقبال مقبلان و کعبه آمال صاحب دلان باد و هرگز بنو بهار بخت بلند و شاخسار طالع ارجند که از مهیب شمال فرخنده فال و نفخنا فیه من روحنا، نصارت یافته و از منصب زلال کوثر مثال فانفجرت منه اثنتا عشرة عینا، طراوت پذیرفته آفت تکبائی خزان و آسیب خشکسال نقصان مرصاد خاکسار بیبمقدار طاهر الحسینی که نهال حیات وی بآفتاب مهر و وفا و شبنم محبت خاندان نبوت و اسطفا پرورده و گلشن اعتقادش از کوثر ارادت و سلسبیل اخلاص و دودمان ولایت آب خورده سر خدمت از سجده تحیت و تعظیم و روی نیاز از زمین انقیاد و تسلیم برداشته زبان خامه را ترجمان زبان میگرداند و بزبان خضوع و خشوع از حسیض فقر و انکسار بذروه عرض مقربان سپهر اقتدار میرساند که درین زمان سعادت آوان ازان سده سدره مکان

فروانی، مشتمل بر عنایت، موفور و مرحمت غیر محصور که بیاض آن از معارض حور و مشکال لعمه نور و سواد سلوروش من حیث المعنی مصداق کریمه نور علی نور و صدوقه کتاب مصدور فی رق منشور بود در تیره شب دیبجور کریت غربت چون شمع یرتو فیض بر کاشانه درویشان انداخت و مشاعر جسمانی و مدارک روحانی ایشان را بانوار استمات و اشعه استماحت مستضی و مستنیر ساخت -

خانه مارا مخواه امشب چراغ عاریت
کز در و دیوار این ویرانه مهتاب آمده

از ملاحظه ارقام آن همایون خطاب وحی آسا معنی بهدی الله لنوره من یشاء، برای العین مشاهده گردید و در مطالعه اسرار آن مبارک کتاب روح افزا شاهد نهانخانه قد جاء کم من الله نور و کتاب مبین، بجلوه گاه ظهور خرامیده ذالک فضل الله یوتیه من یشاء، چون حروف عالیانش مودی بکلمه طیبه لانیاسو من روح الله، و نفاذ کلمات طیبایش مفید قضیه مرضیه لاقتمطوا من رحمت الله، بود منزوی زاویه عزلت و معتکف صومعه خمول پس از یاس باس و حرمان در ارجاء فسحت پیرای سندس و استبرق، امانی و آمال گسترده و در فضای خلوتخانه آرزو دو بیت امید در دامن دلقریب مقصود استوار کرد بلی -

آنجا که همیشه ابر رحمت بارد
دهقان امل تخم امانی کارد
و آنرا که عنایت تو امداد کند
سرشته مقصود ز کف نگذارد

اگرچه سعادت التفات شاه دولتی است فائق بر طوق قدر و منزلت کدا و دولت خطور بر خاطر قربان آن درگاه سعادتست زاید بر حوصله همت این بی سر و پا اما ظاهر است که حقارت ذره در افاضت نور منظور خورشید انور نیست و درین معنی جز افاده مقتضای ذات امری دیگر ملحوظ آن ذره پرور نه لاغر و هذا من کرایم ذاته، بعده اشارت فائض البشارت در باب توجه ذره بحضرت بیضا و توسل قطره بلجه دریا که از عبارات اعجاز آیات پروانچه همایون و مثال عنایت مضمون بالمظنون و المفهوم مستفاد و معلوم می شد مرحله پیمای بادیه توجه موقد نوایر شوق و شرف عتبه بوسی گشت و محمل نشین قافله عزیمت را جز این ترانه حرفی بر زبان نه گذشت -

ایا هادی العیش بالله شمر
ازان منزل دلکش کعبه آسا
لقطع الفیافی و طی السبائب
کزو نیست یکدم دل خسته غائب
ازین بیش صرف زمام نجائب
مکن حسبه الله ار می توانی

و بالجمله نهایت سعی در امتثال امر مطاع مصروف داشت و غایت همت بر تحصیل این امنیت گماشت اما چون تدبیر موافق تقدیر نیفتاد و سعی بنده بی امضای قضا فائده نداد لاجرم بحکم مقدمه ما لایدرك که لا یتربک که، بعضی از بنده زاده را با وجود صفر سن و قلت تجربه معتماً علی الطواف الالهیه و مستنداً بالمنایات الناهیه بجاروب کشی آستان ولایت آشیان فرستاده شد و کان ذالک فی الکتاب مسطوراً، پادشاه و دین پناهها نقد ولایت در آستین و کنج قوت در آستان شما است

اشراف خاطر اشرف بر مخزونات ضمایر و مکنونات سرایر کمالات ذاتی و فضائل دینی آن خاندان قدسی آشیان و تقویت ضعفا و تربیت فقراً آل محمد از لوازم بینه و خصائص متمیّنه آن ذات رفیع الشاست -

نوآن زلال حیاتی که داده جان از شوق
بودی طلبت صد هزار تشنه لبست
لطیفه ایست وجود تو بر صفحه جود
که از اصول وجود کمال منتخب است

پس استدعای ترحم بحال ایشان دران حضرت چندان وجهی ندارد و بهر وجه که خاطر اشرف اعلی بایشان توجه میفرماید آنرا بنده عین مرحمت میداند و کمال مکرمت می شمارد -

چو ما باضعف خود در بندانیم
که نگذاریم خدمت تا توانیم
تو با چندین عنایتها که داری
ضمیفانرا کجا ضایع گذاری

امیدوار است که تکلیف ایشان بتحصول کمالات علم منضم بوجوب الطاف والتفات بخصوص این امر مضاف بعموم اعطاف باشد -

باین امیدهای شاخ بر شاخ
کر مهیای تو مارا کرد گشتاخ
و کره هر گدا را نیست این راه
که بکشاید زبان در حضرت شاه

و الله الموفق المراد و الیه مرجع والمعاد؛ احوال این دیار بقبض فضل پروردگار و عون غنایت نواب کام بخش کامگار صلاح و اصلاح عائد است و امید مزید ارتفاع رایت دین مبین یوماً فیوماً متزاید و وجوه سکه و رؤس منابر بنام با احترام زینت گرفته و صورت خدمت و طاعت آن درگاه در ضمایر و مجالی خاطر همکنان نمکن و تقرر پذیرفته بوجهی که از تحریر عرائض و تقریر حوائل رافع ظاهر خواهد شد و این هنوز از نتایج سحر است؛ اگر فی الجملة نظر عنایتی بحال فرستاده و فرستنده مبدول دارند بی شائبه موکد نسبت اعتقاد و موید معنی ارادت این طائفه خواهد شد و در اعلاء کلمة الله مدخلی نخواهد بود و الباقی امر کم حقافی مایع فی الحق احق ان یتبع بالنبی الهاشمی محمد و اله و چون آن زبده اولاد حیدر بدرگاه پادشاه دادکتر رسیده بسعادت بساط بوس مجلس بهشت آئین فائز گردید مشمول نظر عاطفت و مرحمت شاهی گشته در سلک مقربان درگاه شهنشاهی انتظام یافت و در بسط بساط مصادقت و انبساط میانه آن دودمان گردون مناط سعی موفور بظهور رسانید چنانچه از مراسلاتی که میانه آن دو شهریار ملکی ملکات وقوع یافته بوضوح می پیوندد چنانچه در همین اوقات چون سیادت و نقابت دستگاه میر خورشید شاه که از اقوام شاه هدایت پناه بود و از درگاه عرش اشتباه شهنشاه ایران متوجه هندوستان پادشاه گیتی ستان ابن فرمان بان سر دفتر ارباب عرفان و ایشان صادر گشته مصحوب آن زبده ذریه رسول مرسل شد فرمان همایون شرف نفاذ یافت آنکه سیادت پناه افادت دستگاه متبوع اعظم السادات و النقباء الکرام مستخدم ارباب المعامیر فی حوزه الاسلام معزاً للسیاده و النقباء و الافادة و الاسلام و المسلمین طهاراً مجدداً بوفور اشفاق و الطاف لامتنهای شاهی و صنوف مکارم و اعطاف پادشاهی مفتخر و مباهی گشته همواره خود را ملحوظ التفات و توجه خاص و منظور نظر مرحمت و اختصاص همایون ما شناسد و من کل وجوه باعفت بی نهایت خسروانه ما که همواره شامل حال آن نقابت و افادت

پناه بوده و هست مستظهر و مستوث بوده بیوسه مقاصد و مطالب که در هر باب بخاطر آن نفاقت
صنکاه خطوط نباید از اینجا که سمت اختصاص و ارادت او نسبت بنواب کامیاب شاهي ماست
بني حجاب توقف بموقف عرض رساند که از روی کمال توجه شاهانه بانجاح مقرون و موسول گردد
و چون تفصیلات فتوحات غیبیه که درین ولا فرین حال فرخنده مآل نواب کامیاب همایون نما گشته در
کتابت حضرت سلطنت و حشمت پناه شوکت و ممدت دستگام مہمد قواعد النصف و المدللة فی الافاق
مشید ارکان السلطنة و الخلافة بوفور الاستحقاق لا زال مؤیداً بتائیدات الازلیه من عند اللہ عزوجل
النصف و المداللة والجمیة والاقبال نظام شاه مہمد قواعد سلطنته و محبتہ و انجلاله و اسعد فوق الفرقدین
کوکب اقباله سرفوق اقلام محبت ارقام شده و در بعضی اسفار سیادت و افادت دستگام عمدة السادات امیر
نظام الدین خور شاه و امیر زاده اعظم نقاوه امراء الکرام ایدم بیک ملازم رکاب ظفر انتساب بوده اند
مکرراً بشرح و تفصیل آن مبادرت نمیرود باید که همواره در تشدید و تاکید قواعد محبت ما بین مساعی
جمیله بتقدیم رسانیده حسب المرام باعلام خصوصیات حالات و مجاری حکایات محرک سلسله محبت و
حوالات باشد چنانچه از صدق عقیدت و صفاء طوبیت آن نقابت پناه سزد در انتشار قواعد مذهب حق
حضرات کوشیده دقیقاً از دقائق سعی و اجتهاد درین باب فروگذاشت نکنند و من کل الوجوه خاطر از
جانب فرزند نجیب خود خلف السادات و النقیاء العظام نظاماً للسیادة و النقیابة و الدین حیدر اجمع دارد
که همواره منظور و ملحوظ نظر شتقت و عاطفت شاهانه ما خواهد بود تحریراً فی شهر ربیع الاول
۹۵۶ هجری در خلال این احوال از جانب پادشاه فرزندون جصال مہمتر جمال با تحف و هدایای بیکران
بر سبیل رسالت بیابان سریز تریا مثال شهریار بحر نوال زسید و جہتہ بعضی افعال و اقوال که مناسب
حال نبود بتقصیر منسوب گشته مخذول و منکوب شد و از درگاه پادشاه دین پناه جمعی بقید او ماموز
گشته متوجه دکن شدند قبل از وصول ایشان مہمتر جمال از راه دیگر خود را به بندر رسانیده در ذوق
تسست و ازان ورطه رخت بیکران کنید در جواب خطاب مستطابی که مصحوب مہمتر جمال شرف صدور و عز
ورود یافته بود شهریار گزودن جناب این کتاب مشحون بصدق و صواب قلمی فرموده مرسول داشت—
تا ارتفاع آفتاب جہانتاب عنایت الہی و انتصاب لوای عالم آرای هدایت نامتناهی در بسط زمین مقید
انبساط بساط شرع مطہر غرا و موید انتشار آثار ملت زهرا باشد اطناب خیمه زرین طناب آن
دولت باوناد سرایرڈ ظہور موعود متصل و مربوط و ماہجہ علم زنگار آن سعادت بقوام اعلام ظفر ارتسام
قائم آل محمد ملتی و منوط باد خادم اہل بیت رسول اللہ نظام شاه که نشاء مہر و محبت آن خاندان
نیوت بنیان در طینت او سرشته و خاک وجودش بزلال خلعت و خلوص آن دودمان ولایت ارکان آفستہ
بعد از عرض دعای چون روابغ افلاس صبحدم امرح النسیم ذ رفغ نثای چون فوائج گلستان ارم عنق النسیم
شامہ ارادات را بر منضمه حسن اعتقاد جلوه داده و نقاب حجاب و ثام احتجاب از رخسار دلقریب اخلاص
کشادہ بموقف عرض موسسان اساس شاهی و جارسان کرباس سپہر اقتباس پادشاهی میرساند که درین
زمان فرخنده آوان که ازان سده سدره مکان کتابی مشتمل بر عنایت موفور و خطابی محتوی بر

منحمت غیر محصور از ایراد بهجت خدا مقرب الحضرت السلیمانی^۱ الایه الودید بتائیدات الربانی سلیمان الزمانی بسن ورود مقرون گردید و سورت‌هایی معانی خطابی که شواهد حصول مقصود بلکه دلایل ثبوت مطلوب بود بمرض شهود رسید خامه زبان در صفت آن جوهر اسرار زبان بزمزمه هو الذی انزل علیک الکتاب فیہ آیات محکمات، کنود و زبان خامه در صفت آن لاک آبدار برانه بل هی آیات بینات، ترم نمود حقا که از نسیم عنایت و شمیم التفات خاطر فیاض غنچه مراد در چمن آرزو شکفت و نو بهار مقصود در گلشن امید نشو و نسا پذیرفت -

چو گل بخنده درآمد لب اهل ز نشاط از ان نسیم که از باغ شفتت تو وزید
هر چند طایر تامل و دهد تخیل در هوای مکافات آن ملاطفت پرواز نمود و بر کروسهای مجازات
آن گردید ادراک تحفه که قابل مقابل آن کرامت و احساس هدیه که لائق مواجهه آن سهاست تواند بود نگرید -
عذر لطف تو مگر خلق تو خواهد ورنه قوت ناطقه را طاقت ان معنی نیست

آگرچه بحسب ظاهر کاخ سماخ بشرف مخاطبات علیه مشرف نکشته و حرم خلوت دماغ بنسیم عنبر
شمیم گلشن وصال فرخنده فال ترویج و تفریح نیافته اما علی الاتصال از سریر کلک محبت تصویر نعمات انس و
الفت شنیده و لایزال سحاب عنایت تنسمات از چمن ان الله فی ایام دهر کم نفعات بمشام جان وزیده -

میان کعبه و ما گرچه صد بیابان است دریاچه ز حرم در سراجه جانست

فلا اقم بمواقع النجوم که تا نجوم سلطنت و کواکب خلافت از افق و اشرف الارض بنور رها
بر بیسط زمین بلک بر بساط چرخ برین پرتو انداخته و معمار قدرت بر طبق استصواب مهندس مشیت خطه
اقبال و حیطة اجلال انحضرت را بحصن حصین و شدد نا ملکه محکم و متین ساخته همواره از ان دزوه اعلی
لوامع آفتاب خاطر خطیر را مترصد و ازان سده علیا روائع توجه ضمیر کیمیا تاثیر را مترص بوده مرتجی
بلطایف عواطف الهی و مرتجی بعوارف ذوارف نامتناهی آنکه روز بروز گزار آن دولت بلند و نوبهار آن
خلافت ارجمند بمزایع اللذین احسنو الحسنی و زیاده سر سبز و سیراب و ساعت بساعت ثواقب اقبال و
کواکب بخت فرخنده فال از سپهر لهم مایشاؤن فیها، گیتی افروز و جهان تاب باشد -

این هدایت که دیدم جزویست کار کلی هنوز در قدر است
بسات تا صبح دولت بدمد کین هنوز از نتایج سحر است

و لامحاله توفیقاتی که از مساعده روزگار فرخنده فرجام و ایام خجسته امداد میمنت انجام نواب
اعلی حضرت سلیمانی صاحب قرانی فردوس مکانی اسکنه الله ریاض الجنان و رش علیه من رذوات الرحمة و
الغفران، شده بود در قوت مقدمانست که نتیجه آن یسلخ صبح اشتلالی ابن خسرو کیخسرو سریر و تبرج تغم
ارشاء اسکندر ارسطو تدبیر تواند بود بلی - ع

نقاش نقش آخر بهتر کشد ز اول

اکنون شائسته آن شیمه و شان و سزاوار آن منزلت آست که بموجب و اخفض جناحک لمن ائبک من المومنین اجنحه، مرحمت و احسان و اظله مکرمت و امتنان بر مفارق مطیعان منقاد و تابعان سابق الاخلاص صادق الاعتقاد گسترده بر وجهی مرآت خاطر والا همت را جلوه گاه ظهور آمال مجبان سازند و بنوعی نظر لطف و عنایت بر حال دولتخواهان اندازند که موجب وثوق و رابطه طاعت و سبب رسوخ نسبت اطاعت گردد و چون نواب ظفر انتساب را همت بلند بر ارتفاع اعلام شریعت بیاض و اتباع احکام ملت زهرا مقصور و فطرت ارجمند بر تاسیس اساس دین مبین و ترویج آثار شرع سید المرسلین مجبول و مفطور است اگر بمقتضای و نرید ان نمن علی الذین استضعفوا فی الارض، عنان عزیمت آفاق کبیر باستخلاص بعضی بلاد و عباد که در قبضه قهر و حیظه تصرف اهل عناد است معطوف و زهام همت قدرت قدر تاثیر باستیصال من یدعی الخلافة و الخلاف و ینکی علی الزخارف المتروکه من الاسلاف، مصروف فرمایند هر آئینه اولیای آنحضرت را معنی تبارک الذی انشاء جمل لکب خیراً من ذالک، باجمل صور جلوه خواهد نمود و بر اعداء دولت صورت ما استطاعوا من قیام و ما کانوا منتصرین، نقاب از چهره خواهد کشود و بی شائبه بنای قصر استکبار و اساس خانه اقتدار ایشان بصولت عواصف و جملنا علیها سافلها متخلخل و مبانی امانی و حبال آمال شان بصدعت صواعق فیدرها قاعاً صفضاً متزلزل خواهد گشت -

بسنگ تفرقه خواهد خراب گشت آری بنای قصر عدو گرچه آهنین باشد

چه همین که چشم بر کتابة رایت ظفر بیکر شاهی که بطراز هوالذی ایدک بنصره و بالمومنین مطررز است اندازند و سحابه چتر بلند اختر ظل الهی را که حامل ورق و ان نصرکم الله فلا غالب لکم، است نصب العین خویش سازند چون اوراق رزان از آفت خزان ریزان و چون کوکب بنات النمش از هم گریزان خواهند شد و مقصورات خیام مرام را از زبان ساکتبان ملاء اعلی نوید عسی الله ان یاتی بالفتح، بگوش هوش خواهد رسید و مستوران نقاب ارتفاع را منطوق الا ان نصرالله قریباً مفهوم خواهد گردید

مه لوای تو با خیل خصم بد اختر همان کند که کند با نجوم مهر منیر

اگر قائد توفیق درین باب شرائط موافقت را در توقف و تمویق اندازد و رفیق تأیید قواعد مراقت بجای نیارد رجا بارجاه مروت آن خاندان واثق و امید بشمول عاطفت آن دودمان مستوفق است که جمعی از غازیان شیر دل و فوجی از مجاهدان غضنفر شامبل که الیوم مصدوقه والذین جاهدوا فینا لنهدینهم سبلنا و مصداق و ان یکن منکم مایته یفلبوا الفأ من الذین کفروا، ایشانند ازان درگاه کیشی پناه بمعاونت و مساعدت مجبان دولتخواه مرخص شده باوردن ایشان یکی از اعیان درگاه مختص گردد عنقریب منبیا ان اقبال بزمه توجه جنود نصرت قرین و ایدنا الذین آمنوا علی عدوهم فاصبحوا ظاهرن، بر فنای وجود اعدای این حدود برسانند و مبشران مسرت رسان فسوف یاتی الله بقوم یحبهم و یحبونه اذلة علی المومنین اعزة علی الکافرین، در اطراف و اکناف این دیار منتشر گردانند چون درین اوان همایون امتداد و ایام فائض الرشاد و الارشاد که مطلع صبح آخر الزمان و مقدمه طلوع رایت هدایت سرایت حضرت صاحب المهد و الاوان

است آفتاب جهانباب دولت آل محمد از افق آن دودمان ولایت آشیان و خاندان سعادت اقتران طالع و ظلمت ظلم مخالفان مردود و معاندان مطرود بقوت بازوی جنود ملائک وفود بالکلیه مرتفع گشته محقق است که بمقتضای و کان حقاً علینا نصر المومنین تعهد تیسیر مطالب مقتبسان حدود ایمان و تکفل تحصیل مقاصد متشبثان عروه ایقان فرموده در میدان ترتیب باد پیمایان کعبه صدق و ارادت لوای نصرت و اعانت خواهد افراخت و بذل این ملتسم را علاوه سوابق الطاف و مراحم و اناله این مطلوب را ضمیمه سوائف اعطاف و مکارم خواهد ساخت اکنون منتظر طلوع کواکب اقبال از مطلع انی آتیکم سلطان مبین و مترصد افول اختر طالع خصم بمغیب نم دردناه اسفل سافلین بوده نشسته با دل امیدوار است نظر بر شاهراه انتظار است ثانیاً بمعرض عرض می آورد و بر لوح ضمیر حقائق تصویر بکلیک تعرض می نکارد که چون شخصی که من حیث المذهب مخالف و بصفت خلاف و اختلاف منصف است و همای همایون فال محبت آل جناح نجاح و ظلل اقبال بر فرق عقیده اش منبسط نساخته و شمع شب افروز بهدی الله لثوره من یشاء در شبستان ارادت و اعتقادش پرتو التفات و اعتنائینداخته با وجود این چون ملتجی آن کعبه اقبال و متکی بآن آستانه بطعنا مثال شد امروز بمیان مروت و احسان و برکات عنایت و امتنان آنحضرت بیاباه عز و افتخار فائز و پیرایه رفت و اقتدار حائز است تاج غرثش را که سرصر ادبار از تارک اقبال انداخته بود دست عنایت شاهی باز بر فرق همایونش نهاد و قامت دولتش را که حوادث روزگار از خلعت استقامت منخلع ساخته بود از یمن عاطفت پادشاهی یافت این خلعت علی وفق المراد فی الواقع تا سایه دست در دامن خورشید زده چون آفتاب حمایت ظل اللہی ندیده و تا هاله پناه بحوالی ماه برده چون ماه عنایت ولایت پناهی مشهود منصفه شود نگردیده بمثل هذا فلیعمل الماهلون؛ ملخص که سندس و استبرق اخلاص را در ارجاء رجا گسترده و قطفوف دوحه اعتقاد را برشح سلسال خلوص و رش سلسیل خصوص پرورده باشد و حدائق منوره الحقائق ولای طیبین و طاهرین و خطائرفقدسی سرائر تولای ائمه معصومین صلوات الله علیهم اجمعین را بنفحات ارادت و نسمات صدق منضر و مطرا گردنبدیده ارتسام مودت آل عبا بحکم قل لاسئلكم علیه اجرا الا الموده فی القربی؛ چون نقش بر نکین خانمش منطبع و غبار تردد اغیار بر طبق من احب الله و ابغض الله از دامن فطرتش مرتفع باشد معلوم است که موجب مفهوم -

دوستان را کجا کنی محروم تو که با دشمنان نظر داری

افاضه انوار تودد و تفقد خواهد فرمود که از پرتو شمع اقبال آنحضرت کاشانه امنیت و امنش روشن بلکه از استفاضه لوامع تربیت و تقویت چراغ منزلتش بر منزل اکفا و اقران پرتو افکن گردد وین نه اول پرتو فیض است ز ان خورشید جود

اگرچه قدم بر بساط انبساط نهادن و نقاب از چهره مقصود باین وجه کشودن نه دابا هل آداب و رسم ارباب لباب است لیکن -

چون چشم تو دل می برد از گوشه نشینان دنبال تو بودن گنه از جانب ما نیست

همیشه وفور مویذ شاهی و جنود مجنده پادشاهی بصولت صمصام شدید العظام و سطوت سنان جدید السام نواب اہمیت نقاب سہ سدرہ جناب مویذ و منصور و صفوف صروف اعدای آل محمد بمواسف جلال و قواسف رایات ظفر آیات مکسور و مقہور باد -

ذکر توجہ شہر یار کامگار بہ تسخیر حصار کالہ و فتح آن بتائید قادر مختار

چون ہمگی ہمت والا نہمت شہریار خوردید طلعت باعلاء اعلام اسلام و قلع و قمع مادہ کفر و ظلام مصروف بود در ینولا عزیمت تسخیر حصار کالہ را کہ از قلاع نامدار دیار ہند است و داخل ولایت راجہ بہاوجی کہ مابین مملکت شہریار مویذ منصور و ولایت ندریار و سلطان پور مصمم ساخته رایت فتح آیت برافراخت -

ز آوازہ عزم شاہ جہان	بجنیبید بکسر زمین و زمان
بفرید کوس و بجوشید دشت	خروش سیاہ از فلک درگذشت
ز ہر جانبی رایتی شد پدید	روان فوج فوج از سپہ در رسید
ز بس جوش لشکر بہ بیراہ و راہ	بسبط زمین تنک بد بر سپاہ

بالجملہ موکب ہمایون بعد از قطع مسافت ظاہر حصار کالہ را از غبار مشکا مانند صحرای تبار ساخت فراشان قدر قدرت قبہ بارکاخ خلاق پناہ را بمحذب مہر و ماہ بر افراختند و نفیر کوس و صدای درای قبیل ہول صور اسرافیل در دل کفار ذلیل انداختند دلیران سپاہ قدم در میدان تسخیر نہادہ آواز غلغل تکبیر بفلک اثیر رسانیدند کفار حصار کہ از دیدن رایت نصرت شعار دل و دست شان از کار رقتہ بود حرکت المذبحوی می نمودند اما عقل آنرا مثل حیلہ روباہ محتال پیش حملہ شیر تیز چنگال میدانست چون صورت مجز و انکسار خویش را در آئینہ ادبار و اضطرار مشاہدہ نمودند از در اعتذار در آمدہ زبان باستغفار کدادند و جبین مذلت برخاک درگاہ گیتی پناہ مالیدہ از سطوت سیاہ نصرت دستگاہ زینہاز طلبیدند شہریار کامگار بر بیچارگی آن قوم ترحم فرمودہ از صولت سیاہ نصرت پناہ ایمن گردانید و معابد و مساکن کفرہ را ویران ساختہ بجای آن مساجد برافراختند غنایم فراوان و اموال بیکران بدست عساکر نصرت مآثر افتادہ ضبط آنحصار حسب الحکم شہریار فلک اقتدار بیکی از امرای نامدار مفوض گشتہ رایت معاودت بصوب مستقر سریر سلطنت ممطوف گشت -

ذکر توجہ موکب جہانگیر بتسخیر قلعہ مورہیر

و ہم درین اوقات خیال تسخیر قلعہ مورہیر کہ در سرحد کجرات و دکن واقع است و از جملہ کفار آن دیار بہر درنہ فرمان دہ و صاحب اختیار آن حصار در خاطر ملوکوت ناظر شہریار صف شکن متمکن گشتہ با لشکری در کثرت از مور و ملخ بیشتر بر سر مکان آن ثانی خبیث تاختن فرمودہ کفار آنحصار را محصر ساخت و بمجرد وصول موکب منصور افواج سیاہ ظفر پناہ قدم در میدان رزم و پیکار نہادہ ابواب آجال

بر روی اصحاب ضلال کشادند و بیک حمله حصار بیرون را از کفار اشرار پرداخته متمرکزین بی دین خود را در حصار اندرون انداختند جمعی کثیر از آن گمراهان از مر تیر و شمشیر بسوی سمیر شتافتند دلیران سپاه ظفر پناه در تسخیر حصار بالا که در رفت پهلوی باین طارم مینا و گنبد خضرا می زد رایت شجاعت بفلک اعلی برافراختند چنانچه مکرر از اطراف باره و جدار آن حصار نرد بانها نهاده چون خورشید تیغ گذار بر دیوار حصار آمده دست بردهای مردانه بکفار می نمودند چون بهیردرنه روز بروز آثار عجز و انکسار بر چهره حال ضلالت مآل خویش مشاهده می نمود و در آئینه خیالش طاقت قتال و جدال سپاه ظفر مآل صورت پذیر بود بالضروره دست اعتصام و التجا بعروۃ الوقتای حمایت سلطان بهادر کجرات زده استدعا نمود که سلطان جهان در باب شفاعت او کتابتی بشهریار دوران مرسل دارد شاید که مرحمت شهریار فریدون تبار زلات او و سائر اهل حصار را عفو فرماید سلطان بهادر مکتوبی بیایه سریر خلافت مصیر مرسیول داشت مشتمل بر آنکه چون بهیردرنه از ملازمان و متعلقان اینجانب است ملتسم آنکه قلم عفو و اغماض بر جرائد جرائم او کشیده گناه آن گمراه را بما بخشند حضرت سلیمانی التماس حضرت سلطانی را بسمع قبول اصفا نموده همان روز موکب منصور فیروز از ظاهر آنحصار کوچ فرموده عنان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف ساخت -

ذکر تسخیر قلعه پرنده

در اثنای طریق رتن خان برادر مخدوم خواجه جهان که از دست جور و جفای برادر جان برآذر داشت براهمنونی توفیق بز بساطبوس مجلس خلد آئین فائز گردید و شکوه که از ستم برادر ستمگر داشت بمرض شهریار خورشید منظر جمشید فر رسانید مراحم شهریاری رتن خان را بنیل مقاصد امیدواری داده عنان عزیمت جهانگیر بستخیر پرنده معطوف فرمود مخدوم خواجه جهان چون از توجه شهریار دوران آگاه گردید طاقت مقاومت با سپاه نصرت پناه در حوصله مکننت و اقتدار خود ندید لاجرم فرار بر قرار گزیده پرنده را بگذاشت و از بیم عساکر منصور راه بیجا پور برداشت حضرت شهریار کامکار محافظت حصار پرنده را بجمعی از دلیران تفویض فرموده بصوب مستقر سریر خلافت معاودت نمود اسماعیل عادل خان در مقام معاونت مخدوم خواجه جهان درآمد جمعی از سران سپاه را همراه او به پرنده فرستاد که قلعه پرنده را گرفته بتصرف او دهند چون منهبیان خبر توجه مخدوم خواجه جهان بامداد سپاه عادل خان بمسامع قدسی جوامع شهریار گیتی ستان رسانیدند حسن و دولت که فرزندان چمن خیرت خان و غلام زادهای شهریار جهان بودند بمدافعه خواجه جهان نامزد گشته با فوجی از دلیران بصوب پرنده روان گردیدند بین الفریقین قتال فاحش روی نموده از طرفین ککش و کوشش بسیار واقع شد و در اول چشم زخمی سپاه ظفر پناه رسیده لشکر عادل شاه خیرگی نمودند اما عاقبت از مهبط و ان جندنا لهم الغالبون، نسیم عنایت بر رایت نصرت آبت وزیده مخدوم خواجه جهان با سپاه عادل شاه منهزم گشته قدم در بادیه فرار نهادند دلیران عساکر نصرت مآثر دست بقتل و غارت کشاده جمیع اموال و اسباب لشکر فلاکت مآب مخدوم خواجه جهان را بدست تسلط و اقتدار گرفته از سپاه کینه خواه هر کرا یافتند امان ندادند -

بمردانگی آفت سپاه گزین روان بر کشادند بازوی کین

به پیکان خورنیز و شمشیر تیز نمودند بدخواه را رستخیز

القصه مخدوم خواجه جهان با قلیلی صد هزار جر تعیل خود را ازان مهلکه جان ستان بر کران کشیده چون از غایت خجالت روی بودن دکن نداشت راه گجرات پیش گرفت و سپاه ظفر پناه بعد از انهزام لشکر بدخواه متوجه درگاه عرش انبیا گشته بشرف زمین بوس مشرف شدند حسن خان و دولخان که دران ممرکه نام و نشان خود را بلند ساخته بودند بزمید عواطف خسروانه و عنایات پادشاهانه اختصاص یافتند مخدوم خواجه جهان بعد ازانکه مدتها در گجرات سرگردان بود بوسیله بعضی مقربان مشمول نظر عواطف و احسان شهیار کیتی ستان گشته بقولنامه همایون عنایت مشحون مستظفر و مستوفی گردید و بسامدت ملازمت سده سدره مرتبه سلطنت و خلافت مستسعد گشته جهت مزید استظهارش یکی از مخدرات حجره عصمت و غفت او را با شاهزاده نامدار عالی کهر میران شاه جبردر سلک ازدواج در آورده باز قلمه پرانده را باو تفویض فرمودند چنانچه در مقام خویش رقم زده کلک بدایع نشان خواهد شد انشاء الله وحده العزیز -

گفتار در فوت اسماعیل عادل شاه و وقایع که بعد از فوت او روی نمود

درین سال و در خلال این احوال اسماعیل عادل شاه از جام ناکوار کل نفس ذائقة الموت شربت تلخکام فوت چشیده از سلطنت این جهان دست باز کشید بلی -

ز دست اجل هیچکس جان نبرد ز مادر نژاد آنکه آخر نبرد

ملو خان که اکبر اولاد بود بر سریر فرمان دهی تکیه فرمود اما هنوز تمتعی ازان دولت حاصل ننموده و نرگس اقبالش بچهره مقصود دیده نکشوده چون گل خار حرمان در آغوش دید و طائر مرادش بر برنیاورده از بیضه هستی بحیثه نیستی پرید از جرعه کامگاری بسی بهی نیالوده دست اقتدار روزگار بسنگ جور ساغر حیانش بشکست و هنوز پای در رکاب مرام ننهاده رائف قضا و قدر عنان اختیار بدست دیکری داد -

زمانه چو باد ست و باد از نخست نقاب از رخ گل بعزت کشد

بس از هفت در میان چمن تنش را بخاک مذلت کشد

بالجمله اسد خان که از سائر امرا و اعیان بزمید شوکت و قدرت امتیاز تمام داشت و سلطنت ملو خان راضی نبود با سائر امرا و ارکان دولت اتفاق نموده ملو خان را از سلطنت خلع کردند و جهان پیش را ببیل آفتین مکحول ساخته در زاویه ابدار و خموش انداختند و برادر کهرش ابراهیم را بسطنت برانسته بر سریر فرمان دهی نشاندند نثار شاهی بر تارکش افشاندند بلی -

خداوند خورشید و گردنده ماه فروزنده تاج و تخت و کلاه

کسی را که خواهد برآرد بلند دگر را کند سوگوار و نژد

اسد خان مهام کافه امام را بقیضه اختیار خود درآورده از روی اقتدار تمام بنظام امور

جمهور پرداخت درین اثنا خبر طغیان رامراج که وکیل السلطنت پادشاه بیجانگر بود متواتر گشت که با ولی نعمت خود در مقام بغی درآمد بر پادشاه غلبه نموده او را مقید ساخته است و خود علم سلطنت و کامرانی برافراخته چون هنوز مهم رام راج متزلزل بود و تمام لشکر بیجانگر با او متفق نشده بودند اسدخان فرصت غنیمت دانسته ابراهیم عادل شاه را با سپاه جنگجوی کینه خواه بزمیت تسخیر بیجانگر و انتزاع تخت و تاج از رامراج ستمگر در حرکت آورد رامراج از توجه عادل شاه با سپاه کینه خواه آگاه گشت بجهت عدم استقرار کار و بارش فرار بر قرار اختیار نمود و بی ارتکاب جنگ و اکتساب نام و تنگ وادی انبزام پیمود اینمعی موجب نخوت و غرور عادل شاه گشته در ولایت بیجانگر نشست تا بالکلیه خاطر از دغدغه رامراج فارغ سازد و از کمال نخوت و غرور بارها در حضور اسدخان و سایر امرا و اعیان مذکور میساخت که تا غایت خانه ما را غلامان خراب داشته و سایر بندگان را در عذاب بتوفیق خداوند اکبر چون خاطر انور از مهم بیجانگر فراغت یابد هرآینه انتقام ایشان را وجه همت خواهد ساخت و بدفع ایشان خواهد پرداخت اسدخان و سایر امرا و اعیان ازان سخنان خائف و هراسان گشته کس نزد رامراج فرستادند که ترا چه واقع شد که این تنگ بخود قرار دادی و بی جنگ رو بفرار نهادی و در جین و عار بر روی خود کشادی الحال نیز اگر از مقام خود حرکت نموده پیش آئی چنان میکنم که عادل شاه دست از نزاع کوتاه ساخته رو براه نهد و اگر مهم بمقاتله کند در جنگ مسامله خواهم نمود تا کار بمدعای تو شود بهر حال ازیں ملال فارغ بال گشته بی توقف و اهمال متوجه قتال و جدال باید شد -

ذکر توجه شهر یازکامگار با سپاه نامدار بقصد تسخیر بعضی از مواضع پرنده و وفائی که دران یورش روی نمود

قبل ازیں که شهر یاز روی زمین را باغوی عماد الملک با سلطان بهادر گجراتی منازعه روی نموده بوه عادل شاه فرصت یافته بعضی از مواضع سرحد را متصرف گردیده بود و تا غایت بجهت موانع حضرت سلیمانی در مقام استخلاص آن نگشته در بنیولا که بمسام قفسی جوامع رسید که عادل شاه متوجه بیجانگر گشته و در مقابل لشکر رامراج نشسته و نوشته اسدخان نیز متعاقب آن رسید که درین وقت فرصت غنیمت دانسته ولایت خویش را که بتصرف مردم عادلشاه است انتزاع فرمایند که عادل شاه اینجا گرفتار است و بر تقدیر سر انجام مهم اینجا عمده سپاه که اتراک اند با شما متفق اند یقین که مهم بر حسب مدعای دولتخواهان صورت پذیر خواهد بود لاجرم شهر یاز فلک اقتدار باستظهار تمام باجتماع سپاه ظفر مال مثال داده از اطراف و اکناف ممالک محروسه سپاه بیقیاس بر در کرباس گردون اساس حاضر آمدند -

ازان پس بفرمان سالار دهر
 ز هر سو ز بس لشکر آمد بهم
 در افتاد شورش بهر مرز و شهر
 سر مو نمادی زمین بی قدم

زمین بقرار از تزلزل چنان
 که تمکین همین جست از آسمان
 ز بس نعره کوس و فریاد مرد
 نمی آمده آزرده را یاد درد

شهریار خورشید کلاه بعد از اجتماع سپاه ظفر پناه رایت نصرت آیت سروری و جهانگیری برافراخته موکب همایون بجانب ولایت عادلخان روان ساخت و چون دران اوان میان عمادالملک و شهریار کیتی ستان مهابی محبت و مودت مشید بود حضرت سلیمانی کس بطلب عمادالملک فرستاده عمادالملک با آنکه بموکب اعلی ملحق گشت اما با این مصلحت همداستان نبود و بعرض رسانید که میان این دولت ارجمند و سلسله عادل شاه بنای مصادقت بخویشی و ماصارت انتظام و استحکام یافته است در این ایام که اسماعیل عادلشاه رحلت نموده باشد و طفلی متصدی آنسلطنت گشته مزاحم ایشان شدن از مروت و احسان شهریاری دور است و چنانچه فقیر باین دود مان سلطنت آشیان نسبت عقیده و اخلاص دارد بسلسله عادل شاه نیز بنای موکد است پس در عالم حقیقت آنچه صلاح دولت طرفین باشد بعرض باید رسانید هرچند عمادالملک ازین در سخنان بعرض شهریار جهان رسانید چون خاطر اقدس از جانب مواضع اسدخان اطمینان کلی داشت کلام عمادالملک مسموع نگردیده بجانب ولایت بیجاپور سپاه منصور بحرکت در آورد اما در کوچ و رحیل سرعت و تعجیل نفرموده از روی تانی حرکت میفرمود عمادالملک که باین مصلحت راضی نمیشد و از تغییر مذهب نیز آزرده خاطر بود در سیر مسازعت نموده از موکب همایون بیشتر روان شد و چون خیر توجه شهریاری در بیجانگر بعادل شاه رسید مضطرب گردیده اسد خان و دیگر اعیان را که محرک آن سلسله بودند طلب نموده علاج آن واقعه استفسار فرمود امرا متفق اللفظ و المعنی گفتند که مصلحت در ترک منازعه راجح است و توجه نمودن بولایت خویشتن لاجرم عادل شاه با راجح مصلحه نموده متوجه ولایت خویش گردید و بعمادالملک نیز مکتوبی نوشته از سلطوت سپاه ظفر پناه استغاثه و استعانت نموده عمادالملک چون از موکب اعلی دور گشته بود در حرکت سرعت نموده با عادل شاه ملاقات کرد و بااتفاق متوجه سپاه ظفر پناه شدند از امراه سپاه نصرت دستگاه نیز جمعی مثل سید عمده الملک و خیرت خان سر نوبت و برادر انس حسن خان و دولتخان که فرزندان خیرت خان حبشی بودند و از عظامه سپاه نصرت آنها بجهت تغییر مذهب متغیر بودند و خاطر ملکوت ناظر نیز ایشان جمع نبود ازین رهگذر خاطر فض کستر شهریار خورشید منظر متردد گشت دربنوقت اردوی معلی بر بالای گهات اپر گنبا که نزدیک بحوض قتلوست نزول اجلال فرموده بود و لشکر عادل شاه و عمادالملک نیز قریب با کسی که فاصله دو کار باشد نزول نموده بودند حسن خان و دولت خان برادران خیرت خان که عمده سپاه ظفر پناه بودند از کاتی بزیر رفته بودند ایشمنی نیز موجب بدگمانی حضرت سلیمانی شده ایشانرا طلب فرمودند ایشان عرضه نمودند که از برابر لشکر دشمن برگشتن هرآینه موجب دلیری اعدا خواهد شد اگر حکم اعلی صدور باید بسپاه بد خواه دست بردی نمایم که موجب باس و هراس ایشان شود عادلشاه نیز که برکیفیت عدم اتفاق سپاه شهریار آفاق وقوف یافت اراده داشت که ازان منزل کوچ نموده بیشتر آید عمادالملک مانع گشته کس نزد حضرت

شهریاری فرستاد که اولی است که درینوقت^۱ ترک نزاع و جدال فرموده بساط انبساط منبسط گردانند تا بس پشته های ولایت پرنده را بتصرف اولیای آنحضرت داده برگرداند چون ما به النزاع همان مواضع بود و درین وقت بوجوه ترک منازعه اولی و انسب شهریار کامگار نیز بمصلحه قرار داده چمن خیرت خان را بقید ساخته میل کشید سید عمده الملک از اردوی همایون فرار نموده در ظل حمایت عماد الملک درآمد عین الملک کنعانی که ملازم حضرت سلیمان الزمانی بود و دران جنگ ملازم رکاب فلک جناب شهریار فریدون فرهنگ و او نیز مثل سائر امرا از قسیر مذهب آزرده و دلتنک در همان آوان شبی عماد الملک مجهول وار بمنزل او آمده گفت التماسی دارم و بجهت آن باین وضع آمده ام که البته قبول کنی عین الملک گفت آنچه فرمائی بجان قبول است و باجابت موصول عماد الملک سی هزار هون حاضر نموده نزد عین الملک نهاد و سی هزار هون دیگر وعده داد که از اردوی همایون کوچ کرده بلشکر عادل شاه آمده تهنه زر را بگیر عین الملک قبول نموده شباشب کوچ کرده بسپاه عادل شاه ملحق شد و باین سبب جانب عادل شاه قوی گشته حضرت شهریاری بمصلحه راضی شد چه همیشه سه چهار هزار سوار شائسته کارزار ملازم عین الملک بودند و ظاهر است که این چنین سرداری بهر طرف مائل شود باعث تقویت و استظهار از طرف خواهد بود بالجمله عماد الملک چون در مقام اطفای نائره قتال و جدال بود و طالب اصلاح ذات البین و رفاهیت طرفین نزد عادل شاه رفته سعی نمود تا مهم مصلحه باتمام رسانید و پشته های پرنده را گرفته باولیاء دولت روز افزون سپرده عادل شاه را با سپاه بولایت خود باز گردانید آنکه عماد الملک نیز راه ولایت خود پیش گرفت بعد ازان رایت نصرت آیت نظام شاهی بانیل مقصود بتائید الهی بجانب مستقر سریر پادشاهی حرکت فرمود.

اسپ دولت زیر ران چتر ظفر بالای سر فتح و نصرت پیش و پس عون الهی راهبر

چون موکب همایون شهریار ربع مسکون بجانب احمد نگر روان گشته بجهت مصلحت وقت بر حسن خان و دولت خان که در زیر کاتی بودند تفاعل فرمودند ایشان نیز هراسان بجانب جاگیر خویش که پرنده و آشتی بود روان گشته از انجا بجانب کجرات که جهت ایشان قول آورده بودند رفتند بقول بعضی^۲ برید ممالک که در جمیع معارک و مسالک ظفر کردار ملازم رکاب نصرت انتساب شهریار گردون جناب بود چون موکب همایون ازین مصلحت معاودت فرمود در راه ندای ارجچی شنیده متوجه سرای باقی شد و بعضی برینند که فوت ملک برید بعد از ملاقات سلطان بهادر کجرات متحقق گردید علی التقدیرین فوت آن ملک ملک نشان در راه احمد نگر صورت یافته.

سرای سینچی برین سان بود	یکی خوار و دیگر تن آسان بود
یکی بر فراز و یکی بر نشیب	یکی با فروزی یکی با نهیب
ییا تا ز دنیای دون بگزریم	ز دانش جهانی بدست آوریم

۱ ترک نزاع سی نسخه مولوی عبدالحق صاحب کی عبارت نقل کی گئی.

۲ بهان تک نسخه مولوی عبدالحق صاحب کی عبارت نقل کی گئی.

که شادی آن جاودانی بود نه چون این غم آباد فانی بود

بالجمله شهریار فلک اقتدار از فوت ملک برید که پیوسته با آنحضرت طریقه اطاعت و انقیاد سیره بسیج وجه از فرموده و اشاره آنحضرت انحراف و تخلف جائز نیداشت بغایت متأسف و متالم گفته بعد از استقرار بر سریر سلطنت نامدار بجهت رعایت حقوق خدمات ملک برید پسر مهترش را که همراه پدر در ملازمت بود بشرف مصاهرت و مخاطبت مشرف و ممتاز ساخته قامت قابلیتش را بخلعت با کرامت سلطنت بیاراست و بمرحمت چتر و آفتابگیر پایه رفتنش را بچرخ انیر بر افراخته جای پدرش برو مقرر فرمود و از اجناس و نفود غیر معدود آنقدر به پسر ملک برید و لشکرش عطا فرمود که از حیز وهم و اندیشه محاسبان بیرون بود.

ش هفت کشور برسم کیان	یکی هفت چشمه کمر بر میان
بر آمد چو خورشید بالای تخت	فلک در غلامی کمر گاه سخت
نشانند شائستگان را ز پای	بقدر هنر هر کسی یافت جای
شهنشه سخا را سر آغاز کرد	در گنج و دینار را باز کرد
جهان را بیبرباهی نوی	بیاراست از خلعت خسروی
همانا که بود آفتاب بلند	همه عالم از نور وی بهره مند

بالجمله چون پسر ملک برید از درگاه شهنشاه فلک بارگاه مرخص گردیده متوجه بیدر کشت هو برادر کتر که در بیدر بودند با او مخالفت نموده او را میل کشیده معبوس ساختند و خود لوای سلطنت و علم دولت برافراختند یکی از برادران بخطاب پدر مخاطب گفته دیگری بخان جهان ملقب گردید بلی قاعده جهان بوقلمون اینست و روش توسن چرخ حزون چنین پیوسته یکی را از سریر فرمان روانی بخصیض بی نوائی اندازد و دیگری را از مذلت گدائی بعزت پادشاهی ممتاز سازد.

که داند که این دخمه دبو و دد	چه باز بچها دارد از نیک و بد
چه نیرنگ با بخردان ساختست	چه کردن کسان را سر انداختست
فلک نیست یکسان هم آغوش تو	طرازش دو رنگ است بردوش تو
جهان چون تو داری جهان دار باش	چو خفتند خصمان تو بیدار باش

بعد از آن پسران ملک برید یکجندی برا همنونی بخت بلند بهوا خواهی و محبت حضرت نظام شاهی ارجمندی یافتند و چون شیوه نفاق و خلاف شعار خود ساختند عنقریب نمره آن روزگار شان عاید گردید چنانچه از سیاق کلام مستقبل مفضلاً بوضوح خواهد رسید درین ولا میان شهریار کامگار نامدار و عماد الملک برار مبنای محبت و مصادقت بمواصلت استوار گشته یکی از مخدرات تنق صمت عماد الملک در سلک ازدواج آن زبینه تخت و تاج و گل گلزار شهریاری میوه بوستان کامگرایی جیران عبد القادر انتظام یافت و تا مدتها میانه این دودمان عالیشان همچنان بنای محبت مشید بود تا تقال خان حرامخور با اولاد عماد الملک غدر نموده ولایت برار را بتصرف خویش در آورد و روزگار عنقریب سزای کردارش درکنار نهاد.

ذکر عماره ارجان که شهریار گیتی ستان برهان نظام شاه را با ابراهیم عادل شاه روی نموده

و مال آن قتال و جدال

سابقاً مذکور شد که اسد خان که از امرای عادل شاه بکثرت سپاه و افزونی جاه ممتاز بود چون از عادل شاه توهم داشت بیوسته همت بر تهیج ماده فتنه و فساد می‌گذاشت و مشغولی اعدا را موجب سلامت نفس خویش می‌پنداشت درینوقت نیز تحریک سلسله عناد و فساد نموده ما بین شهریار گیتی پناه و عادل شاه مهم مقابله و مقاتله رسانید بالجمله از طرفین لشکر بقصد رزم یکدیگر جمع نموده کمز بکین هم بستند حضرت شهریار محمود نفیری را بطلب ملک برید و خان جهان برادرش فرستاده موکب اعلی کوچ در کوچ متوجه اعدا گشت ملک برید حسب الحکم جهان مطاع قریب قصبه کام بملازمت شهریار عالم رسیده بموکب همایون ملحق گردید و در مقام ارجان تلافی فریقین روی نموده از دوسو تیران قتال و جدال بالتهاپ و اشتعال درآمد.

دو ابر از دو سو در خروش آمدند	دو در سای لشکر بجوش آمدند
سم باد یاباب یولاد نعل	بخون دلیران زمین کرد لعل
درخشیدن تیغ آینه تاب	زده خنده بر چشمة آفتاب
صف زنده پیلان به یکجا گروه	چو کرد گریوه کمرهای گروه
مژه چون سنان چشمها چون غریق	ز خرطوم تادم در آهن غریق

بالجمله دران معرکه جان ستان کارزاری روی نمود که سپهر دوار با چندین هزار دیند بیچاره مثل آن گیر داری نشان نداده و زمامه غدار گیتی یکبار ابواب فنا بر روی روزگار کشاده فلک سرگشته را از غم کشتگان آن معرکه با وجود بی مهربی دل میسوخت و شعله آتش فنا از برق تیغ و سنان دلیران آن میدان می افروخت.

چنان نف خنجر جهان بر فروخت	که بر چرخ از وگا و ماهی بسوخت
بدریا رسید از تف تیغ تاب	بکه سنگ شد آتش و آهن آب

از سپاه عادل شاه عین الملک کنتالی دنیای فانی را پدرو نمود بلی چون عین الملک در مصلحت سابق با بندگان شهریار گیتی ستان کفران ورزیده باغزای عماد الملک بسپاه عادل شاه لاحق گردید. درین وقت بجزای خویش رسید چه دیند و دران جهان را روشن است که عاقبت کفران نعمت منعم و خیم است و جزای آن عذاب الیم الا لمن الرحمن من کفر النعم.

بکون و مکان چیزی از خیر و شر	ز کفران نعمت میدان شوم تر
ز کفران نعمت چه آید جزین	که نقصان عمر است و خسران دین
بکفران نعمت دلیری که کرد	که رخش حیاش سکندر نخورد

و رام شیو دیو نیز از جمله پناهمنه درگاه عرش اشتباه که بسمت تقرب امتیاز تمام داشت بهشت

خوبش را گذاشته راه دوزخ برداشت القه آرزو تا آفتاب جهانتاب از ایوان این طارم خضرا متوجه مرکز غیرا گردید همچنان تنور مرکه سوزان و شعله فنا فروزان بود آخر الامر نسیم نصرت از مهیب و ان یصبر کم الله فلا غالب لکم؛ بر پرچم دولت حضرت نظام شاهی وزیده سپاه عادلشاه هر چند جد و جهد نمودند چهره ظفر در آئینه تصور ندیدند لاجرم راه انہزام برگزیدند و خار ادبار در پای بخت و دیدہ امید خلندہ دیدہ سراسیمہ وار متفرق گردیدند بالجملة تمام خیمہ و خرگاہ و اردو و بنگاہ را گذاشته راه فرار برداشتند سپاہ نصرت پناہ دست بغارت برکشادہ کافہ لشکر ظفر اثر از غنیمت توانگر گردیدند۔

سرایردہ و خیمہ و خواستہ	سلیح و ستوران آراستہ
جواهر چندان کہ آترا دبیر	در آرد بانگشت یا در ضمیر
سلیح و سلب را قیاسی نبود	پذیرندہ را زو سیاسی بنود

بعد ازان موکب ہمایون شہربار کامکار آن سرکشتگان بادبہ فرار را تقاب فرمودہ از سپاہ عادل شاہ جمعی کثیر بضر شمشیر دلبران موکب جهانگیر بر خاک ہلاک افتادہ بقیہ السیف بصد محنت و تشویش خود را بہ بیجاپور رسانیدند بعد ازان موکب منصور بصوب قلعہ سلاپور حرکت فرمودہ ظاہر آن حصار سپہر آثار را کہ در حصان و استحکام مانند فلک مینا فام بود و ہرگز مرغ تدبیر هیچ جهانگیر بیرامون آن صفر فتح نکشیدہ و از گمان امکان هیچ کمان تیر عروج بیرویش نرسیدہ۔

چو عہد عاشقان محکم حصاری
معاذ اللہ ز خبیر یادگاری

واین حصار فلک اشتباہ در سرحد ولایت عادل شاہ واقع شدہ در تصرف گماشتہای عادلشاهی بود مضرب خیام نصرت فرجام ساختم قبہ بارگاہ عرش اشتباہ بمحبد مہر و ماہ بر افزاخت فرمان قضا جریان نافذ گشت کہ دلبران بہرام انتقام اقدام شجاعت در میدان تسخیر آن حصار خبیر کردار نہادہ بضر بیکان خارا گذار و توپ و تفنگ ساقہ آثار دہمار از روزگار محصورین آن حصار سپہر آئین بر آرد عساکر نصرت مآثر قدم در میدان کارزار نہادہ در رزم و پیکار داد مردمی و شجاعت دادند و دلیر وار بازو بتیر اجل صفر خارا گذار کشادند۔

ہوا پر ز زہور شد دال پر	خندگین تن و آہنیں نیشتر
ز مرغان چوبین بولاد دم	بشد راہ بر ماہ و خورشید کم
و زانسو برین لشکر نیز چنگ	ز قلعہ ہمیں تیر بارید و سنگ

اہل حصار سلاپور چون طاقت مقاومت عساکر منصور در حوصلہ خوبش ندیدند و از اعانت عادل شاہ نیز مایوس گردیدند دست از حرب باز کشیدہ پای در دامن عجز و بیچارگی بیچیدند مقدم حصار بقدم اعتذار و انکسار بیابہ سریر ثریا آثار شفاقتہ سعادت زمین بوس دریافت و مفتاح دروب قلعہ را تسلیم بندگان درگاہ فلک اشتباہ نمودہ بیمن مراحم شہرباری از سطوت و صولت سپاہ ظفر پناہ ایمن و مطمئن گشت بالجملة چون حصار سلاپور مسخر اولیاء دولت منصور گشته ضبط و ربط آن یکی از معتمدان

آستان خلافت نشان تفویض رفت بعد ازان شهريار کيتي ستان بصوب مستقر سر بر سلطنت و خلافت معاودت نموده بر مسند کامرانی سر بر جهانبانی تکیه فرمود بعضی از نقله برینند که بعد از فتح قلعه سلاپور موکب منصور بجانب قلعه بیجاپور نهضت فرموده ابراهیم عادل شاه از سطوت سپاه نصرت دستگاه پناه بقلعه بیجاپور برده عساکر منصوره آن حصار سپهر کردار را دائره وار احاطه نمودند و دست بجنگ و تحصیل نام و ننگ کشودند عادل شاه چون باندازه کار و مقدار اقتدار خویش را بمیزان تامل سنجید دید که گرانمایه گوهر عفو شهريار را جز بنقد عجز و بیچارگی نتوان خرید دلال شفاعت در میان آورده با عیان دولت بوسیله ضراعت بیغام داد که اگر این زیان زده سودای فاسد از سطوت دلیران بهرام توان امان یابد من بعد جبین طاعت از زمین اطاعت بر ندارد مراحم بیدریغ شهرياری برقم عفو و صفح و زلال عنایت و افضال نهال آمال عادل شاه را خضارت و نصارت بخشیده از ظاهر بیجاپور عنان عزمت بصوب مستقر سر بر سلطنت معطوف داشت و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال والیه المیده و آمال -

ذکر لشکر کشیدن عادلشاه بتسخیر قلعه سلاپور و توجه نمودن رایت منصور بدفع او

بعون خالق بوم النشور ناقدان دارالعیار اخبار و ناقلان آثار آن شهريار فریدون تبار چنین آورده اند که چون حضرت سلیمانی ظل سبحانی بعد از تسخیر سلاپور و محاصره بیجاپور علی اختلاف الاقوال بر سریر جاه و جلال متمکن گشت عادل شاه بقصد انتزاع قلعه سلاپور از دست دلیران سپاه منصور خیال فاسد بخود راه داده باز ابواب نزاع و جدال بکشد و از اطراف و اکناف سپاه رزم خواه فراهم آورده با عدت و اہمت بسیار بجانب حصار سلاپور حرکت نموده بعد از قطع مسافت حصار مذکور را محاصره فرمود و به سپاه خویش امر نمود که در دور اردوی خود خندق عمیق حفر نموده طریق پیاده و سوار استوار سازند تا از سطوت عساکر نصرت مآثر محفوظ و مصون باشند چون خبر توجیه عادلشاه بتسخیر قلعه سلاپور بمسامع قدسی جوامع شهريار هوید منصور رسید حکم جهانمطالع باجتماع سپاه ظفر پناه از اقطاع و ارباع نافذ گردید از هر طرف بموجب فرمان دلیران و بہادران فوج فوج و صف صف بدرگاہ خلاق پناه جمع می شدند تا آفتدر سپاه بقیاس بر در کریاس گردون التباس حاضر گردید که تا مواکب نجوم مراکب بروج را بزین کشیده اند چنان لشکری در هیچ مصاف صف نکشیده و چشم سپهر پیر در قرنہا چنان قشونی که در شوکت و کثرت با سپهر و ستاره هممنان و صلح و جنگشان با زندگانی و مرگ ہم پیمان بوده باشد مشاهده نشده از شمع پولاد پوشان زمین مانند دریای جوشان بود و از لیمان تیغ و سنان ساحت میدان چون آسمان پر برق و اختر مینمود زبان روزگار در وصف آن سپاه نامدار بدین اشعار مترنم بود -

ای سپاہ را ظفر لشکر کش و نصرت بزرگ
چشمه تیغ تو ہم بر آب و ہم بر آتش است
ن یمن از طول و عرض لشکر واقف به شک
چشمه دبدی میان آب و آتش مشترک

بالجمله چون بموجب فرمان همایون شهربار گیتی ستان سیاه بی کران از هر کران بر درگاه پادشاه جهان مجتمع گردید چنانچه پشت زمین و روی هوا از سم مرآب و ستان نیزها سرموی جای نماید شهربار گیتی ستان رایت نصرت آیت برافراخته موکب منصور صوب قلمه سلاپور روان ساخت -

ز آوازه عزم شاه جهان	بجنبید بکسر زمین و زهان
بفرید کوس و بجوشید دشت	خروش سیاه از فلک برگذشت
ز بس جوش لشکر به بیراه و راه	بسبط زمین تنگ شد بر سیاه
نهان شد همه روی هامون ز نعل	هوا یکسر از پرتیان گشت لعل
نبد بر زمین پشه را جایگاه	نه اندر هوا باد را بود راه
به پیش سیاه اندرون کوس و پیل	زمین شد بگردار دریای نیل

بعد از طی مسافت رایت نصرت آیت بظاهر سلاپور رسیده سپاه منصور در برابر لشکر عادل شاه قبه بارگاه باوج مهر و ماه برافراختند و ماهچه رایت ظفر آیت را مساوی کواکب سماوی ساختند و همه روزه از دو سو دلبران رزم گستر کینه جو قدم در میدان کارزار نهاده بازوی شجاعت میکشادند و داد مردانگی میدادند و در اکثر و اغلب ایام دلبران بهرام انتقام شهربار فلک احتشام بر سیاه عادل شاه غلبه نموده گوی مردی میروند از آن جمله روزی قریب چهل سوار شائسته کارزار از عساکر نصرت آثار مثل اشرف خان و فرنگ خان و فیروز خان و سید محمد قاسم میان تند خلیجی خان شیخ میان افغان شیخ خمیس فرهاد خان انور چتا خان عزیز الملک سید ابراهیم سید اویس و سایر دلبران با هم اتفاق نموده بر سیل سیر سوار گشته قریب به راه عادلشاهی رفتند قدم خان و مصطفی خان عادلشاهی با سه هزار سوار و چند سلسله فیل نیل کردار که بساختن عرابه اشتغال داشتند بقلت سیاه ظفر پناه و کثرت خویش مغرور گشته فرصت غنیمت انگاشتند و بران دلبران کمین ساخته بر ایشان ناخند آن چهل سوار جلادت شمار که بنصرت و اقبال شهربار موید کامگار وثوق و استظهار داشتند برق کردار خود را بران تیره روزان خاکسار زده رعد وار خروش گیر و دار بگوش فلک دوار رسانیدند -

بمردانگی آن سپاه گزین	روان بر کشادند بازوی کین
به پیکان خونریز و شمشیر تیز	نمودند بد خواه را رستخیز

آخر بمقتضای کم من قلة قليلة غلبت قلة كثيرة باذن الله دلبران سیاه ظفر پناه بر لشکر عادل شاه ظفر یافته آن قوم گمراه را متفرق و پریشان ساختند و تا قریب سراسر آمده عادل شاه از بی ایشان ناخندند اخلاص خان که یکی از امرای سیاه ظفر پناه بود با پنجاه سوار نامدار درینوقت بااصوب رسیده دید که معدودی از دلبران سیاه نصرت پناه بر جمعی کثیر از لشکر کینه ور اعداء غلبه نموده ایشان را مقهور ساختند او نیز از روی غیرت و حمیت خود را بر فوج قبول خان عادلشاهی که در بیرون عرابه بود زده سلسله جیمشش را از هم گسیخته خاک ادبار بر فرق آن خاکسار بیخت -

کجا بود آن لشکر نامدار	نشد غالب از عون پروردگار
------------------------	--------------------------

بالجمله عادل شاه چون بر خیرگی سیاه نصرت پناه و عجز لشکر خویش اطلاع یافت صلاح در ترک نزاع دیده بساط مخاصمت در نوردیده و شباشب کوچ نموده بجانب بیجاپور روان گردید شهریار کامگار نیز رایت نصرت شعار صوب مرکز دولت پاندار مطوف داشته همت والا نهمت بر ترفیه حال سیاه و رعیت گماشت -

ذکر آمدن عادل شاه مرتبه ثانی بعزم تسخیر قلعه سلاپور و توجه موبک منصور حضرت سلیمانی بدفع او و دوستکام نمودن بر حکم قضاء آسمانی

بعد از مدتی باز عادل شاه را هوای تسخیر قلعه سلاپور دامنگیر شده سیاه کثیر جمع نموده متوجه حصار مذکور گشت و بطریق سابق بر کرد لشکر خندق کننده عرابه محکم ساخته در درون آن نشست شهریار کامگار کاهران نیز با سیاه نامدار و دلیران شجاعت شعار از مستقر سر بر سلطنت پاندار نهضت فرموده در مقابل دشمنان نکوهیده مال نزول اجلال فرمود و بطریق معهود هر روز دلیران از طرفین کمر بکین بسته در برابر یکدیگر صف میکشیدند و شرایط شجاعت بتقدیم رسانیده در میدان مبارزت گوی مسابقت از هم می ربودند و کوششهای مردانه می نمودند از سیاه نصرت پناه بهادر خان برادر علم خان با جمعی از شجعان روزی خوشن را بر سیاه صف شکن دشمن زده ترددات خوب نمود اما چون سیاه کینه خواه عادلشاه بسیار بودند بهادر خان را در میان گرفته نزدیک بود که از پای در آورند یا دستگیر نمایند بعضی از دلیران رستم خود را بکمک بهادر خان رسانیده او را از میان دشمنان بر آوردند بعد ازان میر محمد که از جمله اعیان و دلیران سیاه ظفر پناه بود با معدودی خود را بر سیاه عادل شاه زده حملهای مردانه نمود اما آخر اسیر پنجه تقدیر گردیده او را نزد عادل شاه بردند بروی تحسین و آفرین بسیار نموده با خلعت و انعام رخصت انصراف داد بعد از ان شهریار گیتی ستان مشیر الملک افغان را مقرر فرمود که بر سیاه دشمنان شیشه کند و فیروز خان را نیز بکمک او ناهزد نمود با آنکه مشیر الملک در آنروز کمال شجاعت و جلالت بتقدیم رسانیده بود فیروز خان از غایت حسد خلاف آن برض شهریار دوران رسانید حضرت سلیمانی از مشیر الملک افغانی آزرده خاطر گشته مقاضای او را بالله داد دولتخان تفویض فرمود و دولتخان برض رسانید که مشیر الملک درین جنگ کمال مردانگی بظهور رسانیده فیروز خان آنچه عرض نموده از سبق دور بوده حضرت سلیمانی برادران دولت خان را که دران جنگ همراه مشیر الملک بودند طلب فرموده کیفیت آن پیکار را ازیشان استفسار نمود ایشان بر دلیری و مردانگی مشیر الملک اصرار نموده آنچه ازو دیده بودند اظهار کردند بنابراین شهریار سپهر تمکین مقاضای مشیر الملک بر قرار گذاشته پایه اعتبارش بر امثال و اقران برافراشت و فیروز خان را که دروغ برض رسانیده بود از نظر کیمیا اثر بینداخت و در همان آوان روزی نور خان عادلشاهی بر سیاه ظفر پناه شیشه نموده کامل خان که از امرای شهریار گیتی ستان بود از ضرب پیکان دشمنان مجروح گشت حضرت سلیمانی شجاعت خان و ازدها خان و دولتخان را بمدد کامل خان نامزد فرمود تا نووخان نکوهیده مال را بسزا گوشمال دهند امرای مذکوره بموجب فرموده عمل نموده خود را بمدد کامل خان رسانیدند نور خان تاب

مقاومت ایشان نیاورده فرار بر قرار اختیار نمود بعضی از دلیران نور خان را تعاقب نموده جمعی از لشکرش را بقتل رسانیدند و اسب و سلاح ایشان را گرفته معاودت نمودند القهه عادلشاه درین مرتبه نیز آثار عجز و انکسار بر وجنات احوال سپاه خویش مشاهده نموده ترک نزاع بحال خود انسب و اولی دید لاجرم مثل مرتبه اول العود احمد بر خوانده از راهی که آمده بود معاودت نموده ابواب منازعه را مسدود ساخت و خود را از آن مهلکه بیرون انداخت حضرت سلیمان الزمانی نیز بهممنانی نصرت بزدانی متوجه مستقر سریر جهانبانی و مسند کشور ستانی کشته بفرایغ بال بر چهار بالش عز و جلال تکیه فرمود -

همه کار جهان بر حسب دلخواه ز ماهی بنده فرمائش تا ماه

گفتار در بیان عاربه ناله که میان شهریار گیتی ستان و عادل شاه وقوع یافت

و ذکر وقایعی که در ضمن آن روی نموده

گلشن آرایان اخبار سلاطین دکن و چین پیرایان گفتار شهرباران لشکر شکن در گلزار آثار آن شهربار فلک اقتدار طوطی شکر خای ناطقه را باین نغمه مترنم ساخته اند که بعد از معاودت عادل شاه بی نیل مقصود از قلمه سلاپور بجانب بیجاپور و نهضت ریایات منصور بمستقر سریر سلطنت بتأیید رب غفور و پس از گردش ایام و شهرور و گذشتن اعوام و دهور اسدخان عادل شاهی را که پیوسته ضمناً با بندگان درگاه نظام شاهی در مقام بندگی و دولتخواهی بوده در معارک و مسالک لوازم اطاعت و همراهی مسلوک میداشت طبیعت از نهج اعتدال و استقامت انحراف یافته رنجور گردید و در حین بیماری بغاوتش رسید که چون عادل شاه نسبت بمن بدگمانست مبادا درین حالت فرصت یافته خاطر از رهگذر من فارغ سازد صلاح وقت درانست که نوعی نمایم تا حضرت سلیمان الزمانی برهان نظام شاه با سپاه ظفر پناه بجانب این ولایت حرکت فرماید عادل شاه مضطرب گشته خیال استیصال من از خاطر بدرکند بنابراین در خفیه عریضه بخدمت شهربار روی زمین فرستاده التماس توجه موکب منصور بصوب بیجاپور نمود و چون پیوسته عادل شاه با بندگان آن درگاه عرش اشتباه در مقام مخاصمت و منازعت بوده وادی خلاف می پیمود و با آن خورشید برج سلطنت دعوی تقابل می نمود برخلاف سائر امراء دکن که اکثر اوقات با بندگان آستان خلافت آشیان در مقام اطاعت و انقیاد بوده هرگاه اشاره عالی صدور می یافت بملازمت سده سلطنت فائز میگرددند و در حروبی که با اعادی روی نمودی در رکاب ظفر انتساب می بودند و اگر احیاناً یکی از امرا از موکب اعلی تخلف نموده فی الجمله مخالفتی ازو بظهور میرسید از نائره خشم جهاسوز جزای کردار در کنار خویش میدید و کفران خود کیفر میکشید مجملات نهال هر مراد که از جن آمال و امانی دولتخواهان سر میکشید بیض ابر دست گوهر بار شهربار گردون اقتدار سرسبز و شاداب گشته مصدقه النخل باسقات لها طلع نصید بظهور می پیوست و کشت هر نا خوب و زشت که در شوره زار فساد اهل عناد نمو می یافت از آسیب سرصر قهر جهاسوزش پژمرده و ناچیز شده سمت فاصبح هیما تذروه الریاح، میگرفت زبان ایام هنگام انعام و انتقامش برهنه ثنا خطاب میکرد که -

کف کریم تو بحرست در افاضت جود که جز بساحل تسلیم نیست پایانش

لاجرم بیشتر اوقات پیش نهاد همت والا نهمت آن خورشید برج سلطنت قلع و قمع ماده فتنه و فساد و دفع و رفع ستم و بیداد عادل شاه که از روی عداوت و عناد بر مردم ولایت و بلاد واقع میشد بوده انتقام عادل شاه را برصهام دیگر مقدم و اهم میداشت درینوقت بموجب مواضع اسدخان باجماع سپاه ظفر پناه فرمان داده کسی بطلب عماد الملک فرستاد و شاه حقائق و معارف آگاه شاه طاهر را جهت استمالات خاطر ملک برید که از بندگان شهر یاری غبار تقاری در خاطر داشت به بیدر فرستاد و حکم جهانمطاع شد که بعد از فرستادن ملک برید بیابه سریر ثریا مصیر از انجا بجانب تلنگانه نزد ملک سلطان قلی قطب الملک رفته میان آن مملکت پناه و بندکان درگاه نظام شاهی بسط بساط مصادقت و انبساط فرموده چنان نماید که بهر طریق قطب شاه هدایت و ارشاد توفیق بملاقات حضرت سلیمانی بیاید چه درین مدت قطب شاه بطریق اسم خویش پای در دامن تمکن و وقار استوار نموده با هیچکس در مقام عداوت نمی بود و دعوی مصادقت نمی نمود بالجمله شاه حقائق پناه با ملک برید ملاقات فرموده بعض حکایات ضروری مذکور ساخت گویند خان جهان برادر ملک برید با آن فرزانه زمانه ستم ظریفانه پیش آمد کلمه که مستلزم خفت آنحضرت بود بر زبان آورد شاه هدایت دستگاه از گفته خان جهان آشفته گشته جوابهای متعوضانه ادا فرمود ملک برید از اداء برادر آزرده گردیده در تسلی خاطر فیض مآثر شاه طاهر سعی بسیار نموده آزار بیشمار به برادر رسانید اما آن کلمات بتلافی ملک برید از خاطر فیض مآثر شاه طاهر رفع نگردید القصه ملک برید متوجه ملازمت سده سلطنت گشته شاه مشتری منزلت بجانب تلنگانه نهضت فرمود و چون بمجلس قطب شاه رسید و از یمن افناس فیض اقتباس کاشانه خاطر قطب شاه بانوار عنایت ازلی و هدایت لم یزلی اضاءت پذیرفت لاجرم سلوک طریق صلاح و سداد پیش گرفته قدم از باده خلاف و عناد باز کشید و با لشکر ظفر اثر بقصد امداد سپاه بادشاه بحر و بر از مرکز دولت خویش حرکت فرموده فوجی از دلیران سپاه را در ملازمت شاه هدایت پناه بیشتر بیابه سریر خلافت مصیر فرستاد بالجمله شهریار کامران کامکار بعد از اجتماع سپاه نصرت شعار رایت فتح آثار بفلک دوار بر افراخته موکب منصور بر سمت بیجاپور روان ساخت -

سز هفته روز پسندیده جست	کزو فال فیروزی آید درست
بفرمود تا کوس بنواختند	برفتن علمها بر افراختند
در آمد بزین شاه گیتی نورد	ز هامون بگردون بر آورد کرد
سران سپه رایت افراختند	روا رو بعالم در انداختند
تو گفتی جهان از کران تا کران	بجوش آمد از عزم شاه جهان
ز لشکر که عرض بفرسنگ بود	بیابان بنخچیر بر تنگ بود
همه روی صحرا شده یر فگار	ز رنگین علمهای گوهر نگار

عمادالملک و ملک برید متعاقب یکدیگر بملازمت شهریار بحر و بر مبادرت جست بهشرف

ملاقات مشرف گردیدند شاه ارشاد پناه نیز بسعادت مجالست بازگام عرش اشتباه فائز گشته بمنایات خسروانه اختصاص یافت موکب منصور بر سمت بیجاپور حرکت فرموده از آب بیور عبور نمود چون ربابات نصرت آیات نظام شاهی سایه توجه بر ولایت عادل شاه افکندد شهریار کامگار سعادتمند توپخانه دروزخ نمانه را با جمعی از اسراء لشکر ظفر اثر از راه راست و شارع عام فرستاده موکب همایون از طریق دیگر که غیر متعارف بود از روی سرعت نهضت فرمود چون عادل شاه از جدا شدن توپخانه از موکب نصرت پناه آگاه شد فرست غنیمت دانسته با فوجی از دلیران شائسته پیکار بجانب توپخانه شهریار عالی مقدار ایلغار کرد اسراء ظفر شعار که همراه توپخانه بودند بقدیم شجاعت در مقام مدافعه و محاربه سعی نموده آثار جلالت و تهور بظهور آوردند اما چون سپاه ظفر پناه افزون از چند و چون بودند برشان غلبه نموده بعضی را زخمی کردند و بعضی در پنجه تقدیر اسیر و دستگیر گردیدند و چند توپ بزرگ بر از باروت ساخته آتش دران انداختند تا پاره پاره شد موکب منصور پادشاه خورشید منظر که از طریق دیگر متوجه بیجاپور شده بود ظاهر آنحصار را مضرب خیام عساکر نصرت شعار ساخته فرمان شهریار کیتی ستان تسخیر آنحصار سپهر نظیر سادر گشته دلیران لشکر فیروزی اثر آنحصار را خاتم وار احاطه نمودند درین اثنا اسد خان کس بملازمت فرستاد که از محاصره بیجاپور چندان نفی متصور نیست اگر موکب شهریار صف شکن متوجه قلعه بلکان گردد بنده چنان می نماید که آنحصار بدست سپاه ظفر شمار درآید لاجرم شهریار عالم از ظاهر بیجاپور کوچ فرموده حوالی مرج که از آنجا تا به بلکان تخمیناً سه گاو فاصله باشد محل نزول موکب عالی گردید درین مقام منتهیان بمسامع قدسی جوامع شهریار کیتی ستان رسانیدند که اسد خان جهان فانی را وداع نموده متوجه سرای جاودانی گشت و عادل شاه با سپاه صف شکن خود را بقلعه بلکان رسانیدم باستعداد و استحکام آن مشغول گردید بنابراین شهریار روی زمین عزیمت بلکان را فسخ فرموده متوجه قلعه پناها شد و آن حصار بست در غایت استواری که از کمال رفعت و علو سر بیوق بر افراخته و خاطر سکاکی از دغدغه قبح آن پرداخته از آستان بلندی پای کیوان بسنگ درآید و پاسبان کورش آسمان را تاج زر از سر رباید اگر برید نظر در راه آن باره تعمق نماید هزار بار پایش بسنگ حیرت درآید.

تنگ راهی ساخته آنرا چو راه کپکشان	برسر کوهی نهاده از بلندی چون سپهر
گر کند در بومش از بامش نظاره پاسبان	از تری بیند تریا تا سمک بیند سماک
چون شکاری گاو و گردون را گرفته دردهان	شیر صورت کرده بر ایوان او بیگاه و گاه

بالجمله چون موکب همایون شهریار ربع مسکون بحوالی قلعه پناها رسید آنحصار سپهر آثار را محاصره نموده سه روز لشکر ظفر شمار در مقام رزم و پیکار قدم استوار ساختند و علم شجاعت برافراختند راجن محلدار که از جمله خدمتگاران شهریار کامگار سمت تقرب داشت در جنگ آن چیل بیچنگ اجل گرفتار گشت و چون تسخیر آن قلعه سپهر نظیر بیای مردی سعی و تدبیر و دست یاری تیر و شمشیر تیسر پذیر نبود.

تو دانی که بر تارک مهر و میخ
نشاید زدن نیزه و تیر و تیغ

موکب همایون شهریار فلک نمکین از ظاهر آن حصار کوچ فرموده بجانب قلعه پائین حرکت نمود

و چون حوالی قلعه یائین مخیم اردوی نصرت قرین گشت دلیران سپاه ظفر پناه پای جلادت در میدان محاصره آن حصار فلک آثار نهادند و دست جلادت از آستین مبارزت برآورده بازوی شجاعت برکشادند و بکروز و شب در جنگ و طلب نام و ننگ داد مردی و مردانگی دادند تا چهره مقصود در آینه مراد دیده حصار یائین را قهرآ قهرآ مفتوح ساختند و بر حکم قهرمان غضب شهریاری آتش نهب در خان و مان و ساکنانش انداختند و مسکن و منارل آفوم را با برج و باره و دیوار حصار با خاک راه هموار نموده مصدوقه عالیها سافلها دران ایشیه بظهور آمد بعد ازان موکب اعلی از انجا عنان بکران جهان پیما صوب قلعه ستاره مطوف ساخت و این قلعه نیز در میان کوهستانی واقع است که اطرافش بچبال شامخانی که چون طبقات سماوات دامن همت از مرکز خاک برکشیده منات و استحکام یافته و از معارج ارتفاعش کمند نظر قاصر گردیده و باسبان ایوانش برج کیوان را چون عکس اجسام در آب سرنگون دیده -

با رفت آن سپهر دوار	چون دایره میان دیوار
بر پشت وی آسمان نمودی	چون بر شتری جل کبودی
زمینش سر باره سنگ بلند	ز طرف حصارش فلک را گزند
به پیرامنش دره دیو لایح	به تنگ اندرو وهم میدان فراخ

مع هذا شیران بیشه هیجا آتش قتال و جدال باشتمال درآورده سکنه آن جبال را مصدوقه اذا زلزلت الارض زلزلهای، صورت حال گشت و تا پنج روز حال برینمموال بوده شعله رزم و بیکار التهاب و اشتعال داشت در خلال این احوال و اثنای این کوشش و جدال بمسامع عز و جلال شهریار مریخ خصال رسید که عادل شاه با سپاه رزم جوی کینه خواه بقصد مقابله و مقاتله متوجه گشته شهریار اسفندیار تبار چند هزار سوار نامدار از سپاه ظفر شعار با چند امراء شجاعت آثار نامزد فرمود که پیشتر رفته با لشکر کینه ور اعدا محاربه نمایند چه در حوالی قلعه ستاره که سپاه نصرت پناه نزول نموده بود فراز و نشیب بسیار بود و زمین رزم و بیکار نبود امراء مذکوره حسب الامر باستقبال لشکر اعدا استمجال نموده ایشان را با مقدمه سپاه عادل شاه قتال فاحش دست داد افواج سپاه عادل شاه بمعاونت و امداد رسید بر لشکر فیروزی اثر غلبه کردند و چشم زخمی بعاکرم نصرت مآثر راه یافته عنان از مهرکه برتافتند شهریار گیتی ستان بجهت عدم وسعت مکان کوچ فرموده قریب گهات سالیه را مضرب خیام سپاه نصرت فرجام ساخت و چون فضای آن صحرا نیز از کثرت جنگل و بسیار اشجار محل ثبات و قرار اردوی ظفر شعار نبود عادل شاه سه هزار پیاده از سپاه خویش انتخاب نموده بان جنگل فرستاد که از اطراف و جوارب اردوی همایون دست بقتنه و فساد بکشایند تا کار بر عساکر ظفر شعار باضطرار انجامد پیادهای بد فرجام باقدام جسارت پیش آمده باستظهار آن جنگل پر خار گیر و داری میکردند شهریار موید کامگار از امراء لشکر نامدار دلار خان و دانیای را جهت دفع فتنه پیادهای نامزد فرمود امرا حسب الامر اعلی متوجه دفع پیادهای شده در یکدم سیصد نفر ازان سرگشتگان را سر از تن جدا ساختند و تن ایشان را بر خاک هلاک انداختند و سرهای آن بخت برگشتگان را بنظر کیمیا اثر شهریار بحر و

بر در آورده بموجب فرموده ازان رؤس منارها بر افراختند و چون مقام نیز قابل نزول اردوی سپهر احتشام و تردد دلبران بهرام انتقام بود موکب جهانگیر کوچ فرموده کنار آب بیر را مضرب خیم اردوی سپهر نظیر ساخته قبه بارگاه بفلک اثیر بر افراخت روز دیگر عادل شاه با سپاه رزم خواه از گهانی فرود آمده برابر اردوی ظفر قرین نزول نمود و آن شب هر دو سپاه کینه خواه رزم طلب با کمال خشم و غضب در برابر یکدیگر آرام گرفتند چون خنک سوار صبح جوشن هزار میخی کواکب از سر زنگی شب برکشید و آفتاب نیزه ور بزخم سنان و خنجر جگر شب ظلمت اثر بردرد.

دگر روز کین شاه رومی تژاد	در چنگ بر روی عالم کشاد
ز کین سینه پر جوش و در دیده زهر	ز آتش بیوشید خفتان قهر
فرو کوفت در حمله کوس غضب	همه تن شده تیغ در کین شب
سر زنگی شب برید و فکند	بیای سکندر شه ارجمند

آن دو لشکر بلک دو درباری پر تیغ و خنجر بکین یکدگر جوشان و خروشان گردیدند نمره فیر و خروش کوس گوش سپهر آبنوس را کر ساخت و صدای درای فیلان و سهیل اسپان غفله در زمین و زمان انداخت.

شهنشه بارائش تن ز خواب	قد افراخت چون شعله آفتاب
بفریدند کوس دستور داد	و زان گوش را نیش زنبور داد
ز نالیدند نای زرین بدن	دریدی همی مرده بر تن کفن
بخشیش در آمد دو درباری تیغ	زمین گشت گوبای ذکر در تیغ

بالجمله چون آن دو لشکر کینه گستر در برابر یکدگر صف آرائی نموده و میمنه و میسره ترتیب دادند قدم در میدان مبارزت نهاده بازوی شجاعت کشادند از ستیز و آویز کردان هول قیامت در دل دلبران جای کشته بتوهم روز رستاخیز قتادند از ناله نای و صدای درای قیل خلائق را کمان صور اسرافیل شد دران روز عادل شاه بنفس خویش بمحاربه سپاه ظفر پناه مشغول گردیده کمال شجاعت و جلادت بظهور رسانید چنانچه چند مرتبه میمنه و میسره سپاه نصرت دستگاه را بر هم زده حملهای متواتر می نمود و گوی مردی از دلبران میدان می ربود کوشش و ترددش بوجهی بود که از کثرت ضربات که بدستش رسیده بود ساعد بندش ریزه ریزه شد شهریار دوران از تهور و دلیری او انکشت تعجب بدنان گرفته بر دست و بازوی شجاعت آئینش آفرین کرد اگرچه افواج سپاه ظفر پناه از حملهای عادل شاه چون زلف مهوشان پیرشان شدند لیکن چون گوش هوش شهریار مظفر لوا پذیرای ندای نصرت اتهمای عنایت خداوند تبارک و تعالی بود و انتظار نسیم بشارت شمیم از مهیب فیض عمیم رب کریم مینمود مانند قطب فلکی بر جای خویش قدم استوار فرمود صبر و تمکین شمار و دثار ساخت و شاه هدایت ارشاد پناه نیز که از ملهم غیب شنیده بود که غنچه مراد شهریار بادین و داد بتسمیم نسیم لطف تبسم خواهد نمود و دشمن گستاخ ازان شاخ خسارت که نشانده جز میوه خسارت نخواهد چید حضرت سلیمانی را بنصرت ربانی نوید داده بحمل و

ثانی ترغیب فرمود الفصه در آروز تا در آتیان ترکش دلیران از طائر تیر نشان مانده بود زانگ کان از هوای دست بهادران گوشه گیر نند و تا زبان تیغ نهنگان در دریای هیجا سراسر دندان نکشت شیران بیشه شجاعت را جز دار و گیر سخنی دلپذیر نیفتاد چون شهبسوار مرکه سپهر از هول آن کار زار بحصار مغرب شناخت و صانع تقدیر از بود و تار تیرگی و غلام کسوت مشکام و جملنا اللیل لباساً بیافت هر دو سپاه چنگ از جنگ کوتاه نموده عادل شاه با دو سه هزار سوار نامدار در یکجانب لشکر ظفر شعار بر پشته قرار گرفت ناگاه از میان سپاه نصرت پناه حضرت سلیمانی یوک بانی درمیان فوج عادل شاه انداختند و بهمان بان عقد جمعیت ایشان را متفرق و پریشان ساختند درین اثنا کامل خان و ظهیر الملک که از امرای لشکر ظفر اثر بودند بر عادل شاه حمله نمودند چون از صدمات حمله رزم ازمایان امواج بحر بلا متلاطم گشت بموجب وعده مبشر غیبی یعنی الحمد لله الذی صدقنا وعده شامل حال اولیاء دولت گشته اعداء وافر شوکت را مصدوقه و لَوَا علی ادبارهم فوراً صورت حال آمد و ما النصر الا من عند الله عادل شاه چون پریشانی سپاه خویش مشاهده نمود دل از نام و ننگ برداشته هزیمت را بهترین عزیمتی انگاشت و فرار بر قرار اختیار کرده عنان از مرکه کارزار برگماشت -

چو سردار بنمود در جنگ پشت نه خود را که جنگ آوران را بکشت

سپاه نصرت پناه دست بقتل و غارت لشکر عادل شاه کشاده جمیع اسباب و اموال و اسلحه و اقیال ایشان را با چتر و جمیع اسباب سلطنت و مکتت عادل شاه تاراج نمودند -

غنی گشت لشکر ز بس خواسته سراسر سپه گشت آراسته

از جمله غنائم چهل سلسله قیل بیستون هیکل با قیل خاصه که مخصوص سواری اسد خان بود دران رزمگاه بدست سپاه نصرت پناه افتاد و عادل شاه چتر و آفتابگیر و تمام اسباب سلطنت و حشمت را از دست داده رو براه نهاد دبیران عطارد شمار صورت آن فتح نامدار را بابلغ وجهی بر چهره تحریر و لوح تقریر تصویر نموده باطراف ممالک محروسه فرستادند -

ز مه تا بماهی برآمد غریب که فیروز شد شاه گیتی خدیو

شمال و جنوب و صبا و دبور ببرد این بشارت بنزدیک و دور

بعد ازان شهریار کامکار کامران با فتح و نصرت ایزدی هممنان بصوب مستقر سریر سلطنت هکان روان گشته مانند روح انسانی که کالبد جسمانی را بیاراید مسند کامرانی و جهانبانی را بفر وجود فائض الجود که سرشته عنایت و رحمت بزدانی بود بیاراست و پرتو التفات و احسان بر حال عجزه و مساکین و فقرا و محتاجین ممالک محروسه انداخته مطایبای ارباب سوال را از عطایای بحر نوال مالا مال ساخت روضه مملکت از سحاب رفت و رحمت و آفتاب انصاف و معدلش منور و سیراب گشت و کافه سپاه و رعیت در ظل شفقت و عاطفتش مرفه و آسوده گردید -

ذکر توجیه عادل شاه نوبت سیوم بتسخیر قلعه سلاپور و انتزاع آن از تصرف سپاه منصور چون عادل شاه را در جنگ سالیه چنانچه مذکور شد هزیمتی روی نمود که هرگز مثل آن شکستی

پلو رسیده بود همگی همت بر تلافی و تدارک مصروف داشته بتیمه اسباب کار زار و استعداد رزم و پیکار و اجتراع سپاه و رعایت و تقویت دلیران کینه خواه پرداخت تا لشکری در عدد چون حشر روز محشر فراهم آورده برید مهالک را نیز بفسانه و افسون با خود یار ساخت و رایت عزیمت سلاپور برافراخت و چون بحوالی سلاپور رسید آنحصار را مرکز وار احاطه فرموده سپاه رزم خواه را بمحاصره آن امر نمود و بر طریق مرسوم بر دور لشکر خندق عمیق حفر فرموده بر کنار آن دیوار استوار برآوردند و از اطراف حصار سیبها پیش بردند چون منبهان خیر آمدن عادل شاه با سپاه فراوان بعزیمت تسخیر قلعه سلاپور بمسامع قدسی جوامع شهر یار مظهر منصور رسانیدند حکم جهانمطاع باجتماع سپاه ظفر پناه صدور یافت و عماد الملک نیز بملازمت درگاه عرش اشتباه شتافت چون عساکر نصرت مآثر بر در کرباس گردون اساس مجتمع شدند موکب همایون از مرکز دولت روز افزون نهضت فرموده رایات منصور را بر سمت قلعه سلاپور بحرکت درآورد و چون حوالی سلاپور از غبار سپاه منصور منور و معطر گشت لشکر ظفر اثر در برابر سپاه عادل شاه خیمه و خرگاه باوج مهر و ماه برافراختند و بساط مقاتله و مجادله منسبط ساختند همه روزه میان آن دو لشکر نا مور جنگها روی مینموده و همچنین نیران محاربه ملتهب بود تا مکث سپاه دران رزمگاه بطول انجامید و مدت مقاتله و مقابله بامتداد کشید اهل حصار را از قلت قوت و استعداد پیکار کار باضطرار رسید چه سپاه عادل شاه اطراف آنحصار را بنوعی فرو گرفته بودند که پیک وهم و خیال را رسیدن بآن محال بود و طیور را عبور بران مجال نبود عماد الملک نیز از تمادی ایام آن مصلحت محضت انجام نیک بستگ آمده مطلقاً میل محاربه نداشت بلکه همگی همت بر رفع آن ماده خصومت میگماشت در اثناء این حال و در خلال این قتال و جدال ایام برشکال از روی سرعت و استعجال رسیده سحاب نیسانی که دغانی بر هوا بست و پیر سنجاب پوش آسمان جامه بارانی بر دوش افکند و تاجر سحاب متاع دریا بار بصحرا کشید روی هوا چون سیل خیز دیده عاشق هجران کشیده گشت و پشت زمین از سیزه و ریاحین مانند سیهر برین گردید ابر چون دیده اعداء دولت اشک باریدن گرفت بلکه چون کف دریا نوال شهر یار فریدون خصال فیض انعام عام بهر دیار و اقطار رسانیدن پیشه ساخت سپاه ظفر پناه نیز از کثرت باران بی تاب و توان گشته پربشان شده بودند درین اثنا حضرت سلیمانی پنهانی کس نزد برید ممالک فرستاد که او را بمرحمت و عنایت شهر یاری امیدواری داده بهر طریق که داند و تواند از سپاه عادل شاه جدا گرداند شاید اینمعنی موجب انکسار علم اقتدار ایشان گردد برید در جواب فرمود که حالا قلعه سلاپور مشرف بران گشته که از تصرف سپاه منصور بیرون رود از برکشتن من درینوقت هیچگونه مهمی از پیش نخواهد رفت مع هذا قاعده این ملک نیست که در حین محاربه از جمعی که با ایشان معاهده واقع شده باشد قبل از سر انجام آن مهم جدا گشته بشد ایشان بیبوندند اگر بنده مرتکب این امر قبیح گردد در نظر کیمیا اثر پادشاه بحر و بر چه اعتبار خواهد داشت صلاح وقت درین است که اسماق قلعه سلاپور را بعادل شاه گذارند و سال دیگر با لشکر ظفر اثر بدین طرف رو آرند تا بنده نیز بسعادت ملازمت فائز گشته قلعه را از دست مردم عادل شاه انتزاع نموده بتصرف اولیاء دولت قاهره سپارد عماد الملک نیز درین مشورت متفق بود و در ترک نزاع سعی می نمود بنا برین شهر یار روی زمین

با عادل شاه مصالحه فرموده سلاپور را جبهه وجوه مذکور گذاشته رایت معاودت بجانب مستقر سریر سلطنت بر افراشت -

ذکر انتقال سلطان علی قطب شاه ازین دار پر ملال میوار رحمت خداوند متعال و نشستن

جمشید بر سریر جاه و جلال

بعد از واقعه سلاپور بر حکم قضای خداوند غفور ملک سلطان قلی قطب شاه که والی ولایت تلنگانه بود بر دست یکی از نزدیکان بد بخت تخت را بتخته بدل ساخت و جمشید خان که از سائر فرزندان قطب شاه مهتر بود و بموجب حکم پدر در قلعه گلکنده محبوس بمعاونت قاتل پدر از قید خلاص یافته بر حکومت کردن برافراخت -

چنین است کردار چرخ بلند بدستی کلاه و بدستی کند
چو شادان نشیند کسی باکلاه بضم کندش رباید ز گاه

حیدر خان و ابراهیم برادران جمشید که بسطنت او راضی نبودند با جمعی از سپاهیان و چهل سلسله قیل بیستون نشان فرار نموده التجا بملک برید بردند ملک برید از غایت کوتاه اندیشی آرزوی بیشی در خاطر گذرانیدم طمع در ملک تلنگانه نمود و گمان برد که بانفاق حیدر خان و ابراهیم که وارث ملک اند و اکثر سپاه هوا ایشان تسخیر آملک آسان خواهد بود -

تسویل نفس و فریب هوا خیالی بخود راه داد از خطا

لاجرم سپاه کینه خواه فراهم آورده متوجه تلنگانه گردید و گلکنده را محاصره نموده بمحاربه مشغول شد شاه حقائق مآثر شاه طاهر که پیوسته از ظرافت خان جهان آزرده خاطر بود چون توجه ملک برید بجانب تلنگانه استماع فرمود بملازمت حضرت شهر باری مبادرت نموده بعرض رسانید که برید را داعیه سلطنت ممالک دکن در خاطر متمکن گردیده و عزیمت تسخیر ولایت تلنگانه بامضا رسانیده چه حیدر خان و ابراهیم برادران جمشید بحکومت برادر راضی نگشته نزد او رفته اند و او را بطمع خام انداخته اگر در مهم او مساهله رود و آن ولایت بتصرف او درآید لامحاله قوت و شوکتش متضاعف گردد قدم در میدان فساد و عناد خواهد نهاد و ابواب مخالفت کشاد هر چند زود تر خاطر ملکوت ناظر بر دفع فتنه او باید گماشت و مهمش را سهل نباید انگاشت و نباید گذاشت که جمشید خان مغلوب آن سر دفتر ارباب طغیان شود و برید قوت گیرد که بعد از آن دفع او بسهولت صورت نخواهد بست -

سر چشمه باید گرفتن بمیل چو یرشد نشاید گذشتن به پیل

بنابراین شهریار فلک تمکین باحضر دلیران میدان بیکار و کین فرامین باطراف ممالک محروسه فرستاده سپاه ظفر پناه از هر سو رو بدرگاه فلک اشتباه نهادند -

بجو شیدند از هر سو سواران دلیران نبرد و نامداران

همه تند و قوی هیكل چو گردون	سیاهی بحدد ز اندازه بیرون
کمرها بسته بهر رزم و پیکار	دلیرانی همه چون نیزه سردار
جهان ییما و خونریز و دلاور	چو اشک عاشقان از هجر دلبر
همه چون غمزه خوبان جگر دوز	همه چون آتش سودا جهانسوز
سراسر صف شکن چون زلف دلدار	بکابک تیغ زن چون نرگس بار
چنان پر شد جهان کز تیر ترکش	ز گردان کماندار کمانکش
ز انواع سلاح و آلت جنگ	فضای دشت پهناور شده تنگ

بالجمله شهریار کام بخش کامکار کسوفی رایت نصرت شعار بدست توفیق و تأیید کردگار تعالی شانه شانه ظفر زده روی فتح در آئینه شمشیر بمشاطگی بخت بلند مشاهده نموده با سپاه بیکران و همعنائی نصرت یزدان بعزیمت معاونت و نصرت جمشید خان بجانب تلنگانه نهضت فرموده و چند سردار عالمقدار بالشرک نامدار جلادت شعار پیشتر از موکب فتح آثار بکمک جمشید خان نامزد فرموده رایت فتح آیت نیز متعاقب بحرکت در آمده راه سپاه جهانگیر بر سمت قلعه گوهر که داخل ولایت برید و قریب تلنگانه بود افتاد و چون حوالی آنحصار مضرب خیام نصرت فرجام سپاه بهرام انتقام گشت حکم جهانمطاع بنفاذ پیوست که دلیران سپاه نصرت پناه بی مسأله در مقام مقاتله و محاربه در آید و بازوی شجاعت و جلادت برکشایند و آنحصار سپهر کردار را بنیروی تأیید یزدانی و فر اقبال سلیمانی مسخر نمایند عساکر نصرت مآثر امتثال حکم قضا مثال را بقدم اطاعت و انقیاد تلقی نموده اطراف آنحصار را مرکز وار احاطه کردند و از جوانب جنگ پیش برده بضر بپیکان خارا شکاف ابدان ازباب خلاف را طعمه کلاب و ذباب ساختند هرچند سکنه حصار در مقام رزم و پیکار قدم استوار نموده سیر ممانعت و مکادحت بر سر کشیدند چهره مقصود ندیدند و جز آبه اذا اردناه ان نهلك قرية، نشنیدند عساکر فیروزی مآثر از جوانب زور آورده خود را بیای حصار رسانیدند و چون مردمک دیده بدستباری کنند نظر بر جدار و بروج حصار عروج نمودند -

که شد کننده هر سر که بدین کران	بسر فکر بالا شدن شد چنان
همه قلمه گیر از کند نظر	بیلا شدن از تکه چست تر
که باطبع گردد بلندی طلب	بدن محض آتش شده از غضب
بدیوار بالا شدی همچو مار	فتادی ز بازو اگر دست کار
که شد آسمان پر ز آهن قبا	مگر شد فلک سنگ آهن ربا
که رفتی بلان سوی بالا چو تیر	ز کرد آچنان شد هوا پانگیر

چون کار ساکنان آن باره و حصار بکبارگی بجز و اضطراب رسید و راه انهمزام و فرار بسته دیدند فغان الامان برکشیده فریاد زینهار فلک دوار رسانیدند و ابواب حصار برکشاده بخاک بوس درگاه فلک اشتباه مشرف گردیدند مراحم بیدریغ شهریاری بر بیچارگی و زاری آن مشت زینهار

بخشایش فرموده حکم جهانمطاع صدور یافت که سیاه نصرت پناه دست تعرض از دامن مال و عرض ایشان کوتاه دارند -

چو چاره بند شهری و لشکری	گرفتند زنهاز و خواهشگری
هراسان بدرگاه شاه آمدند	تنا گستر و عذر خواه آمدند
خروش آمد از کودک و مرد وزن	همه پیر و برتا شدند انجمن
بر آن آستان هرکه روی نیاز	نهاد از درش کامران گشت باز

چون امراء نامدار با سیاه نصرت شمار که بمعاونت جمشید قطب الملک نامزد شده بودند بتلنگانه رسیدند و خبر توجیه موکب جهانگیر آن صاحب تاج و سریر و مسخیر قلعه کوهیر بسم ملک برید و برادرش رسانیدند هراس بقیاس بدیشان راه یافته بسرعت تمام غنان معاودت برتاقه بصوب بیجاپور شتافتند و پناه ببادل شاه برده از سطوت سیاه نصرت پناه امان یافتند جمشید قطب شاه بزم ملازمت سده سلطنت کمر بسته بشرف ملاقات فائض البرکات فائز گشت و زبان بشکر گزاری و دعای دوام دولت شهریاری جاری ساخت -

بسی آفرین کرد بر شهریار	که بادی بر اعداء دین کامگار
کلید تیغت از فتح عدو بند	کشاد از مرز چین تا کشور هند
نگویم کت ز بختست ارجمندی	که خود بخت از تو دارد سر بلندی
بهر منزل که مشک افشان کنی راه	منور باد چون خورشید و چون ماه
بهر جانب که رو آری بتقدیر	رکابت باد چون دوران جهانگیر

شهریار خورشید طلعت قامت قابلیت جمشید خان را بخلعت با کرامت سلطنت مشرف ساخته پایه قدر و منزلتش را بر اکفا و اقران برافراخت و فرق مباهات دولتش را بجتر آفتاب نظیر و آفتابگیر بناوخت و بخطاب مستطاب قطب شاهیش مفتخر و مباهی ساخت بلی -

بدرگاه شه هرکه برد التجا همه کام او شد بخوبی روا

بعضی مورخین چنین روایت کرده اند که هر چند شهریار خورشید سریر جمشید قطب الملک را تکلیف قبول چتر و آفتابگیر فرموده قبول نکرد و عرض نمود که جمیع امراء دکن چتر و آفتابگیر گرفته اند درمیان لشکری میباید که بخدمتات شهریاری قیام نماید بنده لشکری این دوگام و از جمله مخلصان دولتخواه هر خدمت که به بنده رجوع فرمایند و بهر کس بنده را مقابل نمایند امید که بیمن تأیید بردانی و فر دوات حضرت سلیمانی مرضی طبع اقدس انتظام پذیر گردد ملک برید با آنکه پناه ببادل شاه برده بود از حرکت بیجای خود اظهار ندامت مینمود و بانندگان درگاه گیتی پناه از در عذر و ملایمت درآمد بساط ممدرت منبسط ساخت و بتلافی خاطر شاه طاهر پرداخت -

در عجز و خواهشگری باز کرد بسیم و بزر خدمت آغاز کرد

و کتایبی مشتمل بر ملائمت بینهایت و فروتنی بیش از حد و غایت بلن سر دفتر ارباب هدایت نوشته از گذشته اظهار ندامت بسیار نمود با لجمه چون جمشید قطب شاه در ظاهر قلعه کوهین بملازمت شهریار خورشید سریر فائز گردیده بنایبات خسروانه و توجهات پادشاهانه اختصاص یافت شهریار موبد منصور در باب تسخیر حصار سلاپور با عماد الملک و جمشید قطب شاه مشورت فرموده بطالع مسعود رایات منصور بجانب سلاپور نهضت نموده عادل شاه چون بر عزیمت شهریار بهرام سطوت آگاه گشت و قوت مقابله با سپاه نظر پناه در حوصله طاقت خویش ندید با تفاق ملذک برید متوجه پرنده گردیده بمحاصره آن حصار اشتغال نمود منتهیان این خبر بمسامع قدسی جوامع شهریار خورشید منظر رسانیدند بموجب حکم جهانمطاع دلیران شیر شکار دست از محاصره آن حصار کشیده بزم رزم و پیکار عادل شاه آماده کارزار گردیدند موکب منصور از ظاهر سلاپور بجانب پرنده حرکت نموده در موضع خاص پوری نزول اجلال فرمود عادل شاه نیز با سپاه رزمخواه بزم ستیز و آویز از ظاهر پرنده باسقبال موکب جاه و جلال استعجال نموده در موضع مذکور تقارب فریقین و تقابل فتنین دست داد روز دیگر که خسرو تختگاه خاور زین زر برین ادهم فیروزه منظر نهاد -

دگر روز چون چشمه آفتاب	برآورد آتش ز دریای ناب
برآمد یکی ابر زنگار گون	فروریخت از دیدها سیل خون
جهان خسرو آهنگ پیکار کرد	بید خواه بر چشم بدکار کرد
بیاراست بازار ناورد را	بر انگیخت ز آب روان کرد را

دو لشکر بلکه دو دریای موج گستر بتلاطم و توج درآمده نهنکان برق خنجر بکینه یکدیگر کمر بستند و جمله بر افروختن آتش جنگ و بر افراختن اعلام نام و ننگ بر باد سر سر نشستند و برای آراستن صفوف سپاه افواج لشکر مانند امواج بحر اخضر در هم پیوستند خروش کوس حربی و نفیر نای رزمی گوش سپهر آبتوس را بمقدمه جذر اسم گرفتار ساخت و صدای درای فیلان بیستون توان و شبه اسپان فلک جولان فغان و ولوله در گنبد آسمان انداخت -

ز شوریدن ناله کمر نای	بر افتاده تپ لرزه در دست و پای
ز غریدن کوس خالی دماغ	زمین لرزه افتاد در کوه و راغ
خروشیدن زنده پیلان مست	کره در گلوی هزیران شکست
ز بسیاری لشکر از هر دو جای	فرو بست کوشنده را دست و پای
رسیدند لشکر بجای مضاف	دو یرکار بستند بر کوه قاف

چون صفوف آن دو سپاه کینه خواه از میمنه و میسره و قلب و جناح و ساقه و کین گاه آراسته و مرتب گشت شیران بیشه و غا و نهنکان لجه هیجا باد پایان جهان پیمان بر انگیخته دست به تیغ برق فشان و سنان شهاب نشان برده خون دلیران میدان را با خاک هلاک می آمیختند و گرمی ابدار و انکسار بر چهره اقتدار سواران عرصه کارزار می بیختند از دیده سپهر برین در ملامت کشتگان میدان

کین طوفان سر شک ریزان بود و از خون قبیلان آن زمین درهای چون جیحون روان اجل بنای حیات انسان را بر باد هلاک بر میداد و زمانه ابواب فنا بدست قضا بر روی روزگار میکشاد مرگ از غبار کار زار و خون سوار در پیچه عمر را بگل فنا مسدود میساخت و طاولس زرین بال آفتاب را کرد مهر که نبرد در حجاب کسوف می انداخت کشتگان میدان چون ماهی بریان در تابه اضطراب بودند و بستگان کمند دلیران چون طائر دام در پیچ و تاب از تن کشته و خون خسته روی هامون پشته و جیحون گشت و دست قضا در هستی را بقلب بستی در بست -

سیاست در آمد بکردن زنی	ز چشم جهان دور شد روشنی
غبار زمین بر هوا راه بست	عنان سلامت برون شد ز دست
ز تاب نفس بر هوا بست میغ	جهان سوخت از آتش برق تیغ
ز بس عطسه تیر بر خون و خاک	دماغ هوا پر شد از جان پاک
نهنگ خدنگ از کمین کمان	نیاسود بر یک زمین یک زمان
چنان گرم شد آتش کارزار	که از نعل اسپان بر آمد شرار
چنان آمد از هر دو لشکر غریو	کزان هول دیوانه شد مغز دیو
کمان کج ابرو بمزگان تیر	ز پستان جوشن بر آورد شیر
چو هندوی بازی کر گرم خیز	معلق زنان تیغ هندی تیز
دران مسلخ آدمی زادگان	زمین گشته کوه از بس افتادگان
گرزندگان را دران رستخیز	نه روی رهائی نه راه گریز

بالجمله تا یک سوار آفتاب از بیم آن رستخیز و اضطراب خود را در نقاب حتی توارت بالحباب پنداخت و گردون بو قلمون در ماتم کشتگان آن میدان خویشتن را در لباس قیرگون ظاهر نساخت دلیران صف شکن و هزیران مرد افکن دل از کشتن و بستن نپرداختند و تیغ و سنان از دست و بازوی گردان بهرام انتقام نیام و آرام نشناختند -

جو گوهر برآمد زنگی بشاج	شه چین فرود آمد از تخت عاج
شب قیرگون شد زگرد سپاه	چو زنگی که پوشد پرند سپاه

چون شهسوار نختگاه فلک بآرامگاه مغرب شنافت و سپهر مینا فام از تار و بود تیرگی و ظلام لباس بنی عباس بیافت سیل رعب و هراس در اساس قصر قدرت و حشمت عادل شاه راه یافته بنای نبات و قراش متزلزل گردید و دست قضا رقم عجز بر روی روزگارش کشید و سبزه فتح و نصرت باب خنجر ضمیران منظر شهریار بحر و بر دمیدن گرفت و نسیم ظفر از مهب تائید ایزد داد گر بوزیدن آمد -

بر آینه روشن آن تیغ جهانگیر	رخسار دل آرای ظفر جلوه گر آمد
وز غنچه پیکان و ز باد دم شمشیر	بشکفت گل فتح و نسیم ظفر آمد

عادل شاه چون قدرت خویش را کوتاه یافت روی از مهرکه پیکار بر تافته پای در بادی

فرار نهاد -

مخالف شتابان برآه گریز سیه در عقب رانده با تیغ نیز
جهان پاک چون تیره دوزخ نمود درو تیغ چون آتش و شب چو دود

سیاه ظفر پناه دست بتاراج بنگاه عادل شاه کسوده جمیع اسباب حشمت و سلطنتش را غارت نمودند جمشید قطب شاه که نهال عداوت ملک برید در جوئبار خاطرش پرورش یافته بود فرصت غنیمت دانسته با دلیران رستم نهاد بصورت برق و باد در پی برید افتاده شمشیر کین در سپاهش نهاد برید از بیم شمشیر جمشید قطب شاه چتر و آفتاب گیر را با جمیع اسباب و اموال وقایه نفس خویش ساخته خود را ازان مهلکه جان ستان بیرون انداخت -

میادا بحال چنان هیچکس ره دور در پیش و دشمن ز پس
فکند این سلاح آن یکی وخت ریخت فلنک خاکشان بر سر بخت بیخت

بعد از انهمام سیاه عادل شاه و برید جمشید قطب شاه از شهریار فلنک بارگاه مرخص گردیده راه تلنگانه پیش گرفت و عماد الملک نیز رخصت انصراف یافته عنان بمرکز دولت خویش انعطاف داد آنگاه موکب نصرت شعار شهریار فلنک اقتدار کامران و کامکار در کف حفظ و نصرت آفریدگار بسوی مرکز سلطنت ابد اصال و مستقر سریر جاه و جلال نهضت فرمود -

نقش دولت برنگین و نور عصمت بر جبین تیغ دولت در بزمین و اسپ نصرت زیر ران
دین و دنیا را ملاذ و ملک و ملت را پناه داد و دانش را مدار و جود و بخشش را مکان

ذکر موجبات استیصال نهال دولت و اقبال ملک برید بموجب قضای ایزد متعال و انتقال

قندهار و اوسه و اودگیر بجز تسخیر شهریار فریدون خصال

از غر در حکم و اسرار که غواص بحر ما کذب القواد ما رای علیه افضل الصلوات و آکل التحیات، از محیط فعلمت علم الاولین و الاخرین؛ برآورده و زیور مخدره سعادت امت رفیع منزلت ساخته زواهر جواهر کلماتست که اذا اراد الله انفاذ قضائه سلب من ذوی المقول غفولهم؛ محصل فحوای این حدیث صدق اتما آن ست که چون حق سبحانه و تعالی خواهد که حکم خویش را نفاذ بخشد و قضیه که قلم تقدیر بران جاری گشته باشد از قوت بفعل آید هر آینه عقل از عقلا مسلوب گرداند و منهج صلاح و سداد از نظر بصیرت و رشاد شان بیوشاند تا بمقتضای اندیشه ناصواب خود بکاری چند قیام نمایند و در مقام امری در آیند که موجب وبال و مستلزم نکال ایشان باشد و آنچه اراده الله بان تعلق گرفته بوقوع انجامد از جزئیات این سر بدیع که لسان معجز بیان و ما بنطق عن الهوی ازان خیر داده آنست که چون منشی قضا بخامه جف القلم پیش از انفجار عیون حوادث از منابع عدم رقم

زده بود که اکثر ولایت‌ملک برید از تصرفش بیرون رفته آفتاب حاکمش باز سرحد کمال بدرجه زوال و وبال رسد لاجرم از جاده سداد و رشاد انحراف جسته بحرکات شیخ اقدام مینمود چنانچه از ظرافت خان جهان با شاه معارف بیان و ملاقات نمودن با عادل شاه و طمع در ملک تلنگانه بر دانشمندان زمانه مبرهن گردیده با وجود این هنوز مراجع شهریارى بوابق حقوق و خدمتگاری پدرش را با لواحق دولتخواهی او منظور داشته از غایت عنایت و حق‌گذاری در مقام انهدام اساس دولتش در نمی‌آمد تا در تاریخ سنه تسع و اربعین و تسعمایه یا سنه خمس و تسعمایه علی اختلاف الاقوال باز خیال تسخیر قلمه سلاپور که از دست سپاه منصور بالضروره انتزاع یافته بود و ماده خصومت و نزاع‌گشته و پیوسته همت والا نهمت بر استرداد آن مصروف و مقصود می بود در خاطر ملکوت ناظر خطور فرمود لاجرم بجمع سپاه ظفر پناه فرمان داده با موکب قیامت حشم رایت جهانگیر بزم کینه و جنگ برافراخت و کنار آب کنک را مضیم اردوی گروین جناب ساخت عماد شاه چون بر توجه ربات نصرت پناه آگاه گشت احرام ملازمت بسته با سپاه رزم گستر کینه خواه باردوی همایون ملحق گردیده بزم بساطبوس استسعاد یافت رای محالم آرا که مهبط انوار کبریا بود چنان اقتضا فرمود که یکبار دیگر ملک برید را بیهود و موافق مستظهر ساخته خاطرش به ایمان و ایمان امن و مطمئن گرداند تا سالک طریق انقیاد و اطاعت گشته ملازمت سده سلطنت و خلافت را کمر متابعت و موافقت بر میان بندد بموجب حکم شهریارى جبهه ارتزباد مواد ونوع و استواری برید شاه ارشاد پناه متوجه بیدر گردید قبل از رسیدن شاه حقائق پناه حاجب عادل شاه بطلب برید آمده بود و رفتن برید بملاقات عادل شاه مقرر گردیده چون شاه هدایت دستگاه رسید ملک برید فسخ آن عزیمت فرموده حاجب عادل شاه بی نیل مقصود معارذت نمود بعد ازان میانه ملک برید و شاه معارف پناه میانی عهد و پیمان بایمان موکد و هشید گشته اندیشه که در خاطر برید بود رفع گردید و با اتفاق آن سر دفتر فضلالی آفاق احرام ملازمت سده سلطنت و خلافت بسته در کنار آب کنک بسعادت بساطبوس شهریار فریدون فرهنگ فائز گردید و چون خیر اجتماع لشکر منصور بزم تسخیر قلمه سلاپور بعادل شاه رسید سپاه کینه خواه فراهم آورده بقصد مقابله و مقاتله از بیجاپور حرکت نمود اگرچه برید ظاهرا با بندگان اعلی در مقام اطاعت و انقیاد می بود اما در باطن پیوسته با عادل شاه ابواب مصادقت مفتوح داشته علم فساد و عناد می افراشت بلی چون قضا بر دیده هوش آن مدهوش هوا و غرور بمقتضای کریمه الله بستیزی بهم و بدمدم فی طغیانهم بمهمون غشاوت شقاوت فروشته بود غافلانه در میدان طغیان و عناد بکران قننه و فساد جولان میداد و در قیاحت و عناد را بدست وقاحت و بیداد میکشاد لاجرم بمقتضای -

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر کای نور چشم من بجز از کشته ندروی

شجر دولتشن بتبر و ما ظلنهام و لکن کابوا انفسهم یظلمون، استیصال یافت و بنای شوکتش بر سر ادا ارثا ان نهلك قرية امرنا مترفها فحق علیه العتاب فدمرناها تدمیرا، تزلزل پذیر گشت.

بدکشش را بروزگار سیار که زند روزگار او را حد
هیچ دشمن بدشمن آن نکند که کند مرد بیخرد با خود

بالجمله چون عادل شاه با سپاه کینه خواه بخواستی مفسکر ظفر اثر شهریار فریدون فر رسید برید
خواست که از روی مکر و احتیال از موکب جاه و جلال جدا گردد تا فتوری بسپاه منصور راه یابد
لاجرم بر حکم -

چو تیره شود مرد را روزگار همه آن کند کش نیاید بکار

ع - بدست خود تبر بر پای خود زد

و علم نفاق بر افراشته برادر خویش خان جهان را بملازمت شهریار گیتی ستان فرستاده عرضه
داشت که لشکر بنده چون زلف مهوشان سمن بر پیرشان و ابر کشته و از کمال پریشانی سرکشته و مضطر
امسال قوت قتال و طاقت جدال بهیچ حال ندارد توقع آنکه درینوقت بساط رزم و پیکار را در نوردیده
خاطر ملکوت ناظر بر ترفه حال سپاه ظفر مآل گمارند و بنده را نیز رخصت ارزانی دارند تا به بیدر
رفته در استعداد لشکر سعی نموده سپاه کینه خواه جمع سازد و هرگاه موکب ظفر پناه حرکت نماید بملازمت
مسارعت لازم شناسد بویال رای که از بهامنه برید بود و همراه خان جهان بملازمت شهریار دوران
مشرف گردیده چون برآمنونی بخت بیدار در دولتخواهی بندگان شهنشاهی سعی می نمود درین حال
از خان جهان سوال کرد که چون شما آسوده شوید اعدا نیز آسوده میشوند یا نه این کلام صدق انجام
موجب توجه شهریار سپهر احتشام گشته از روی مرحمت و عنایت خاطر آن بهمن فرزانه را بعواطف
شاهانه صید فرمود تا ترک ملازمت برید نموده در سلک بندگان آستان خلافت آشیان انتظام یافت
و بمزید عنایت شاهی بر آکفا و اقران مقتضی و مباحی گشت اما در آخر بر حکم کل شی بر جمع الی
اصله شیوه حرامخواری و بی اعتباری که لازمه کفره فجره است پیش گرفته قلعه کلیان را که کوتوالی
آن تعلق باو میداشت بمردم عادل شاه گذاشت چنانچه در ذکر ایام دولت حضرت خاقان جنت مکان
شاه حسین نظام شاه سمت گزارش خواهد یافت انشاء الله وحده العزیز بالجمله شهریار فلک احتشام از کلام
کذب انجام خان جهان راجحه نفاق استشمام فرموده شمله خشم جهانسوز زبانه زدن گرفت -

کمان گوشه ابروش خم گرفت ز تندیش گوینده را دم گرفت
چنان دید در قاصد راه سنج که از جوش دل مغزش آمد برنج

اما بآب حلم آتش غضب را تسکین بخشیده بنا بر عهدهی که با برید فرموده بود در
مقام انتقام نشد -

دست وفا در کمر عهد کن تا نشوی عهد شکن عهد کن

لاجرم خان جهان را رخصت اصراف داده با شاه هدایت پناه در باب مهم برید مشورت فرموده
رای مهر انجلائی شاه که مدبر کارگاه قضا و قدر بود چنان اقتضا نمود که برید چون پیوسته در

تبیح ماده فتنه و فساد سعی می نماید و در مقام خرابی بلاد و بنیاد در می آید و طریق خلاف و عناد می بیناید و با اعداء این دولت ابواب مصافحت میکشاید اکنون که بی کفایت و تمبی بدست آمده خاطر ملکوت ناظر از دفعه او فارغ باید ساخت و بقیدش اشاره فرموده بحسبش باید انداخت و فرصت را غنیمت باید شناخت که چون از دست بیرون شود دیگر آسان بدست نخواهد آمد بلکه روز بروز قوت و شوکتش متزاید خواهد گشت و غرور و نخوتش از حد تجاوز خواهد نمود.

که تا هر چه دیر اید آن دیو زاد قوی دست کردد که ذلت میاد

چه همیشه در اندیشه سروری و خیال سلطنت و استقلال زندگانی می نماید و مرادش از تحریک ماده فتنه و فساد که هر آئینه مستلزم ویرانی ملک و پیرشانی عباد است جز این نیست که قوت و قدرتش بیفزاید و کاشم باسانی بر آید.

سر و تاجی از دعوی انگیزه به تلبیس رنگی بر آمیخته

در اتنای این قیل و قال منهبان بمسامع عز و جلال رسانیدند که برید حجاب شرم و نقاب آرزوم برانداخته حاجب عماد شاه را پامال فیل ساخته است و عماد شاه با سپاه کینه خواه آماده و مستعد پیکار گشته بزم رزم برید کمر کارزار بسته است شهریار کامکار کس بطلب عماد شاه فرستاده در تسکین خاطرش مبالغه فرمود و بر زبان درر نثار کهر بار گذرانید که چون مارا با آن نا هوشیار بنائئ عهد و پیمان استوار گشته و آمدنش بارهوی نصرت آثار باستظهار قول ما صورت پذیرفته هر چند ازو خلاف پیمان و نقض عهد بظهور رسد بندگان مارا در شکستن عهد جهد نمودن و بقید و حبس او راضی گشتن در شرع مروت و فتوی قوت و پسنبدیده و مجوز نخواهد بود و دیگرانرا بر قول و عهد ما وثوق و اعتماد باقی نخواهد ماند.

کسی را که سست است پیمان او
بمردی مردان که مردش مکو
منخوان هیچ پیمان شکن را تو مرد
ز بد عهد بگریز و گردش مگرد
کسی را که پیمان نه باشد درست
برو خلعت مردمی نیست چست

بلکه سزاوار آنست و لائق چنان که بموجب الثمن و استمداد آن پیمان شکن بیوفا او را رضا دهیم بعد از آن با عادل شاه از در مصالحه درآمد دست از نزاع کوتاه کنیم و بفرایغ بال بگوشمال برید اشتغال نمائیم و عماد شاه و شاه حقائق آگاه رای حقائق نمای شهنشاه ملائک سپاه را آفرین نمودند و زبان بدعا و تنای شهریار با دین و داد کشودند.

که فرمان روا بادشاه جهان
فرمان او رای کار آکبهان
زمان تا زمان قدر او بیش باد
غرض با تمنای او خویش باد

بالجمله برید منالک که سالک مسالک خلاف بود رخصت انصراف یافته بسرعت برق و باد عنان بسوب بیدر انصاف داد انگه عماد شاه و شاه هدایت پناه کس نزد عادل شاه فرستادند و ابواب مصالحت و مصادقت گشاده پیغام دادند که مدنی شد که جهت قلعه سلاپور میان ایشان و سپاه منصور

بساط محاربت و مختصات منبسط شده و از طرفین خلق بیشمار مرصه خلف گشته اکثر بلاد و کافه عباد روه و ویرانی و پیرشانی نهاد همیشه برید کج اندیشه که پیشه اش تحریک سلسله فتنه و فساد بوده و هست درمیانه احداث غناق نموده و ادای خلاف و شقاق پیموده مصلحت دراست که من بعد بساط منازعه هر نوردیده از جانبین ابواب محبت و مصافحت مفتوح گردد^۱ و در عوض قلمه سلاپور که ما به النزاع است شهریار کامگار ولایت قندهار را با مضافات از تصرف برید اترع فرموده ایشان لشکر قیامت حشر بجناب ولایت بیجانگر کشند و از ملک کفار ستمگر آنچه توانند مسخر سازند چون این مقدمه خاطر خواه عادل شاه بود بلکه پیوسته این آرزو مینمود فی الحال مضمون این مقال را بقدم قبول تلقی فرموده جهت انجام این مهم حاجبی با هداای بیکران و تحف فراوان بدرگاه کیتی پناه فرستاده مکتوبی مشتمل بر تمسید قواعد محبت و تشدید مبانی الیتام مصحوب رسول بیایه سریر نریا مقام مرسول داشت حاجب عادل شاه بوسیله مقربان درگاه در مجلسی خلد تزئین راه یافته بجز بساطبوس فائز گردید و مضمون مکتوب را بمرض استادگان پایه سربر خلافت مصر رسانید شهریار کیتی ستان باستصواب دولتخواهان سعادت اکتساب قبول مصالحه مذکوره فرموده حاجب عادل شاه را مقضی المرام رخصت اصراف ارزانی داشت و بافناق عماد شاه و سائر ارباب وفا و فاق رایت نصرت آیت بصوب ولایت قندهار برافراشت عادل شاه نیز با سپاه رزمخواه پرستیز جهاد بیجانگر پیش نهاد همت ساخته لشکر بان کشور کشید چون غبار موکب ظفر شعار شهریار کامگار بولایت قندهار غیر افشان و مشکبار گردیده عساکر فیروزی مآثر حصار قندهار را مرکز وار درمیان گرفته بمحاربه و محاصره اشتغال نمودند.

نرد آرمیان دشمن شکار رخ کین نهادند سوی حصار
دم نای روئین درآمد بمهر خروش یلان در گذشت از سپهر

اگرچه اهل حصار اول بار سپر ممانعت در روی کشیده بازوی محاربت بر کشادند و در مدافعت داد مردی و مردانگی دادند اما سطوت و صولت سیله نصرت پناه رعب و هراس بقیاس در دل ایشان انداخته در آخرکار پای ثبات و قرار شان را متزلزل ساخت با آنکه قلمه قندهار بمزید ثنات و حصانت از قلاع معتبره آن دیار اشتهار داشت و در استواری و استحکام ازین حصار سپهر مینا فام ننگ و عار -

فلک مثال حصارى که سد اسکندر بود به نسبت او نسج عنكبوت تزار
ز محکمى بطریقى که منجنیق سپهر بستگ حادنه گاهش تکندی از دیوار

یک حمله دلبران شیر شکار را پای دار نبوده آثار عجز و انکسار بر چهره اقتدار سکنه حصار قندهار آشکارا گردید و چون راه فرار و پای قرار از همه جهت بسته و خسته دیدند دست استغاثه و استغفار در دامن شفاعت عماد شاه برار استوار ساخته بوسیله آن شفیع رفیع مقدار طلبکار قول شهریار فلک اقتدار گردیدند عماد شاه گناه آن قوم گمراه را از عنایت بیغایت شهنشاہ مرحمت پناه شفاعت نموده مراحم شهریار کام بخش کامگار قلم غفو برجراند جرائم سکنه و متوطنین آن قلمه سپهر آیین کشیده بواطف بیدریغ خسروانه و احسان بیکران پادشاهانه خواطر پیرشان ایشان را ایمن و مطمئن فرمود -

زین محترم شفیی آنرا که کرد باری شاید که با گناهایش باشد امیدواری چون مردم قندهار از شفاعت عماد شاه بنیایت و مرحمت شهنشاہ فلک بارگاه مستظہر و امیدوار گردیدند بقدم اعتذار و استغفار از حصار بیرون آمدہ خاک دربار شہریاری را کحل الجواهر دیدہ امیدواری ساختند و از سجدہ درگاه عرش اشتباہ خلافت پناہی کلام مفاخرت و مہابہات باوج مساوات برافراختند -

کہ ما بندگانیہم فرمان تراست سخن بر سر و حکم بر جان تراست
قلعہ قندہار با مضافات و منسوبیات مثل سائر قلاع و بقاع بحوزہ تصرف و تسخیر شہریار گردون سر بر درآمده ضبط و ربط آن حصار و ولایت بہ یکی از مہتمدان دولت راسخۃ البیان تفویض یافت. بعد ازان رباب کامگاری بفیروزی و بختیاری قرین نصرت حضرت باری بصوب مستقر سربر سلطنت و جہانداری مہبوط گشت -

امید تازہ و دولت قوی و بخت جوان مراد حاصل و دشمن ز بیم در غم جان در اثناء راہ عادل شاہ رخصت باقیہ عنان بصوب مرکز دولت خویش تافت و حضرت سلیمانی بہم عنانی فتح و نصرت یزدانی بدارالسلطنۃ احمد نکر درآمده بر مسند جہانبانی و سربر کاهرانی تکیہ فرمود -

ذکر انتقال سر دفتر کمال شاہ ملک خصال خجستہ مال ازین دار پر ملال بیچار رحمت

ایزد متعال تعالی ملکہ عن النقص و الزوال

ای دل اگر از غبار تن پاک شوی تو روح مجردی بر افلاک شوی
عرش است نشیمن تو شرمت ناید کائی و مقیم خطہ خاک شوی

خردمند ہوشیار و متیقظ بیدار داند کہ مقصود از فطرت و تکوین نوع گرامی انسانی کہ از مہب عنایت شمیم نسیم اعزاز و تکریم نفعی فیہ من روحی، بر گلبن تعظیم او وزیدہ است و در ریاض انس و بوستان قدس نہال اقبالش بفتحہ مکرمت و شکوفہ مرحمت با ابن آدم خلقتک لاجلی، شکستہ نہ حیات فانی زود اقصاء این جہانیست بلکہ دنیا دار اختیار اخیار و سرای اعتبار ابراست کہ چند روزی درین مرحلہ زود فنا زادی ساخته و توشہ جہتہ سفر عقبی پرداختہ وجہہ ہمت بجانب مقصد اصلی و مطلب کلی آرد خوشا شیر مردی کہ طایر نفس قدسی منشاء را بمقراض ہمت جناح ہوا و ہوس چیدہ و در آشیانہ قناعت پای ازوا در دامن عزت کشیدہ بر شاخسار روزگار بسفیر این نوا مترنم باشد -

مرغ باغ ملکوتیم نیم از عالم خاک چند روزی نفسی ساخته اند از بدتم

عافل چرا دل در آب و گلی بندد کہ نہ با پادشاہ عادل طریق وفا سپرد و نہ با حکیم کامل از در صفا در آید اگر جراید اجزای خاک را بکشائی بر ہر ورقی چہرہ منو چہری یابی و بر ہر صفحہ قمہ جمشید و سبکبندی مشاہدہ نمائی عروس بی ناموس دنیای غدار عجوزیست ہر شب در کنار دیگری خفتہ و معاش عشوہ گریست ہر روز ترک شوہری گفتہ -

اگر برکشاید زمین را ز خویش بگوید سر انجم و آغاز خویش
کنارش پر از تاجداران بود برش پر ز خون سواران بود
پر از مرد دانا بود داعش پر از گلرخان جیب و پیراهنش

ما صدق این مقال و ماحصل این قیل و قال آنکه در تاریخ سنه ثلث و خمسين و تسعمایه سر دفتر ارباب کمال و قنوه اصحاب حال خلاصه اولاد حبیب ذو الجلال اعنی شاه هدایت مآثر شاه ظاهر علیه رضوان الله الملک الفافر حسب الحکم شهریار فلک اقتدار بر سبیل رسالت نزد عماد شاه برار رفته در همان سفر از صفر طایران خطایر قدس مضمون -

ترا ز کنگره عرش میزند صفر ندانمت که درین دامگه چه افتاده است

بگوش هوش استماع فرموده حیات مستعار را وداع نموده عازم روضه رضوان و ذروه لامکان گردید آفتاب سپهر افادت و ارشاد بفریب و مغیب آن وعد الله حق، افول و غروب یافته ماه اوج معرفت و هدایت در عقد خسوف کل شی هالک الا وجهه افتاد بلی -

اگر در سیهری و گر در مفاک چه خاکسوی عاقبت باز خاک
چنین است رسم این گذرگاه را که دارد بآمد شدن راه را
یکی را در آرد بهنگامه تیز یکی را ز هنگامه گوید که خیز
که داند که این دخمه دیو و دد چه بازیچه دارد از نیک و بد
چه نیرنگ با بخردان ساختست چه کردن کشانرا سر انداختست
همه مرگ زائیم برنا و یر برقتن خرد با دمان دستگیر

بالجمله چون واقعه هائله آن عاقله کائنات اشتها یافت خاطر بزرگوار شهریار کامکار ازان حادثه اندوه آثار بغایت پریشان و بیقرار گشته دیده خورشید انوارش چون کف دریا نوال گوهر افشان و در بار گردید و چون تدبیر آن کار از حیز اقتدار و اختیار اخیار و اشرار بیرون بود و بغیر از رضا بقضاء آفریدگار و قادر مختار چاره نبود ناچار دست وقار و اصطبار بحبل المتین انا لله وانا الیه راجعون استوار فرمود -

بهر کاری از نیک و بد چاره هست بجز مرگ کش چاره نایب بدست

بعضی از فضلالی زمان در تاریخ فوت آن قنوه ارباب عرفان و ایقان قطعه در سلک نظم کشیده که از یک مصرع چهار تاریخ حاصل میشود و هو هده -

عارف اسرار علم کاشف اسرار ملک واقف آثار دین مانع اشرار ملک

بالجمله بموجب فرمان قضا جریان شهریار گیتی ستان تابوت آن طایر خطایر ملکوت را بمشهد مقدس حضرت امام عالی مقام و مقتدای کافه انام حسین بن علی علیهما الصلوٰة والسلام نقل نموده در جوار گنبد

فائز الانوار مدفون ساختند رضوان الله عليه و على من اتبه من المومنين بحق محمد خير النبيين و آله الطيبين
برحمتك يا ارحم الراحمين -

ذکر تسخیر قلعه اوسه و اودگیر بمقتضای قضای خداوند علیم و قدیر خیر و بيمين اقبال

شهر یار گردون سریر

بعد از فتح قلعه قندهار بیکسال یا بیشتر خیال تسخیر قلعه اوسه و اودگیر خاطر خاطر شهریار
گردون سریر خطوط فرموده باحضر سپاه ظفر شعار فرامین باطراف و اکناف بلاد و امصار عز اصدار یافت
عماد شاه حاکم ولایت برار نیز چون بر عزیمت حضرت شهریار فلک اقتدار اطلاع یافت بر حکم عهود و
موافق مهمود بملازمت سده سلطنت شتافت -

چو فرمان بفرمان پذیران رسید	خرابی بکوه و بیابان رسید
سراپ سیه رایت افراختند	روا رو بسالم در انداختند
توگفتی جهان از کران تا کران	بجویشید از عزم شاه جهان
ز لشکر که عرضش بفرسنگ بود	بیابان بنخچیر بر تنگ بود

چون افواج لشکر یرخاشخیر مانند امواج بحر احضر از هر کشور بر درگاه فلک اشتباه بتلاطم و
تراکم درآمد شهریار کامگار ساعتی که در سعادت مانند اختر طالع فرخنده آثار بود اختیار فرموده بر سمند
برق سیر فلک رفتار سوار گشته موکب جهانگیر بر سمت اوسه و اودگیر بجنبش درآورد -

جهانجو چو از تخت شد سوی زین	بجنید گفتی سراسر زمین
فروهشت دامن بخورشید کرد	بلا بر نوشت آستین نبرد
ز جوش سواران و از گرد پیل	زمین شد بگردار دریای نیل

رایت نصرت آیت بعد از طی مسافت سابه ظفر بر ولایت اوسه افکنده اطراف آن حصار سپهر
آثار از غبار موکب ظفر شعار مشکبار گشت، عساکر نصرت مآثر حسب الحکم جهانمطاع اطراف آنحصار
را خاتم وار درمیان گرفته رایت مبارزت بفلک دوار برافراختند و از صدمه نفیر و نعره کوس و اوله
و تشویر در سپهر انیر و فلک آبنوس انداخته مضمون ان زلزله الساعة شی عظیم، بر محصوران آن
حصار ظاهر ساختند نزد بعضی از نفله اخبار این است که چون خیر توجه شهریار گردون سریر بعزم
تسخیر قلعه اوسه و اودگیر بسمع سلطنت دستگاه جمشید قطب الملک رسید با فوجی از سپاه رزمخواه
متوجه درگاه خلائی پناه گردید و چون بحوالی اردوی مملی فلک اشتباه رسید بر بالای پشته که از انجا
ممسکر ظفر اثر بنظر در می آمد برآمده چشمش بر انبوهی سپاه قیامت شکوه افتاد و بر کیت لشکر
فیروزگر اطلاع یافته از غایت باس و هراس عنان عزیمت برنافته بسرعت برق خاطف بجانب ولایت خویش
عاطف گردید و الله تالی اعلم بحقیقه الحال القصه دلیران میدان کین و مبارزان شجاعت آگین بموجب
فرمان شهریار روی زمین اطراف حصار اوسه را تقسیم نموده سپهبا پیش بردند و نقابان فرهاد توان اسافل

بروج و جدار آن حصار سپهر ممال را مجوف ساخته توپچیان سرافیل شان بضرپ توپ قیامت آشوب تزلزل در بنای آن نالی هرمان انداختند اهل حصار چون بحصانت و متانت آن باره سپهر آثار استظهار داشتند همت بر محاربه گاشته رایت مبارزت برافراشتند -

حصار حصین بود با ساز و برگ
حصاری بلان را سر جنگ بود
سیاه اندرو دل نهاده بمرک
در از آهن و باره از سنگ بود

از جمله سپاه نصرت پناه قیامت نهیب غالب خان غریب که مشهور بسرخ ریش بود تردد و کوشش از سائر دلیران بیش نموده گوی مبارزت و مسابقت از میدان اکفا و اقران ربوده همچنین آتش بیگار و کین از بالا و بایشن بسان آتشکده برزین فروزان و از اخگر بیگان الماس نشان و شرار توپ و تنگک آتش افشان نخلستان وجود انسان سوزان بود تا یک ضلع دیوار حصار بضرپ توپ حاعقه آثار ویران گشته بروج و جدارش بیگار از هم ریزان شد دلیران بهرام انتقام حسام خون آشام کشیده بازدم نام متوجه آن رخنه گردیدند اهل حصار چون علامات ادبار و آثار ضعف و انکسار بر روی روزگار خوش مشاهده و معائنه نمودند

بر آمد زهر سوی دژ رستخیز
زیر آسمانی بد از تیره گرد
ندیدند جای گذار و گریز
پیر از شیر غرین زمین و زمان

اقتدا بست مردم قندهار نموده بعماد شاه برار متوسل گردیدند و فغان الامان بر کشیده نفرین زینهار بفلک دوار رسانیدند شهریار کام بخش کامگار حسب الائتماس عماد شاه از گناه آن قوم گمراه گذشته قلم عفو و اغماض بر جرائد جرائم آن جمع نادم کشید مقدم حصار که یکی از امراء نامدار برید بود چون بغفو شهریاری امیدواری یافت از روی استظهار بملازمت شتافته سعادت زمین بوس دریافت و بمواطف و مراسم پادشاهانه مخصوص گشته در سلک بندگان آستان گران احترام انتظام یافت -

هر که زد این در به یقین کام یافت
عاقبت نیک سر انجام یافت

شهریار کامگار حکومت و دارای آن حصار و ولایتی که در تحت آن بود یکی از متمدان آستان سلطنت آستیان تفویض فرموده عنان بکران جهانگیر بمزیت تسخیر قلعه اودگیر معطوف ساخت -

اسب دولت زیر ران چتر ظفر بالای سر
فتح نصرت یش ویس عون الهی راهبر

چون همای رایت فتح آیت ظل الهی نظام شاهي جناح ظفر کشاده سایه نصرت جهانگیر بر ولایت اودگیر انداخت و ظاهر آن حصار سپهر نظیر را مخیم اوردی عملی ساخته قبه بارگاه فلک اشتباه بذروه مهر و ماه بر افراخت دلیران شیر شکار بموجب فرمان شهریار کامگار بمیدان تسخیر حصار اودگیر تاخته بازوی شجاعت و رایت مبارزت برافراختند و بیک حمله جهانگیر حصار اودگیر را مانند سایر قلاع و بقاع مسخر و مفتوح ساختند -

بهر جا که آن کامران برگزشت
جهان آفرینش که پرورده بود
مسخر شد از قلمه و کوه و دشت
جهان بحر و بر نامزد کرده بود

بالجمله بعد از تسخیر قلمه اودگیر شهریار گردون سربر آن حصار سپهر نظیر را بموجب عهد و پیمان بعماد شاه تفویض فرموده بصوب مستقر سربر سلطنت و خلافت معاودت نمود اما عماد شاه بر برید ترجم کرده قلمه اودگیر را بدو بخشید و همچنین در تصرف برید بود تا در زمان سلطنت شهریار گیتی ستان سمی و لی الله مرضی نظام شاه نور الله مضجعه و مشواه باز بحوزه تصرف و تسخیر بندگان این دودمان خلافت نشان درآمد و تفصیل این کلام در مقام خویش از مساعدت زمان مامول است توتی الملك من تشاء و تنزع الملك ممن تشاء انك علی كل شیء قدير، در همین ایام طایر روح پر فتوح حضرت سلطنت پناه جمشید قطب شاه از قفس انس بسوی خطایر قدس پرواز نموده سیف عین الملک که با آن دودمان نسبت قرابتی داشت و از امراء نامدار ممالک دکن بسمت شجاعت و اقتدار متفرد و ممتاز بود طفلی از اطفال جمشید را بر سربر قطب شاهی نشانیده جمیع امور سلطنت را از روی استقلال پیش گرفت سیادت و امارت پناه مصطفی خان و سایر امرا و اعیان تسلط عین الملک را تحمل نموده کسی نزد حضرت سلطنت و معدلت پناه ابراهیم قطب شاه که در آن وقت نزد راجا می بود فرستاده باسلطنتش نوید دادند ابراهیم قطب شاه بهمعنای عنایت بزدانی خویش را بحوالی گلکنده که درالسلطنت ولایت تلنگ است رسانیده مصطفی خان و امرا چون از مقدم مکرش خیر یافتند بملازمت شتافتند عین الملک تاب مقاومت نیاورده با سپاه خویش راه فرار پیش گرفت و پناه بدرگاه عرش اشتباه حضرت برهان نظام شاه در آورده و ابراهیم قطب شاه بتوفیق الله بر سربر سلطنت مستقل گشته مخالفان را بررور دهور و ایام دفع نمود ذالك فضل الله یوتیه من یشاء و الله ذو الفضل العظیم.

ذکر توجهه موکب منصور بجزم تسخیر قلمه سلاپور و محاربه عادلشاه با سپاه ظفر پناه

در حصار کلیان و انهزام معاندان و تسخیر قلمه کلیان

قبل ازین رقم زده کلک بدایع شیم گردیده که تا قلمه سلاپور از حوزه تصرف اولیاء دولت شهریار هوید منصور بیرون رفته بود پیوسته آن شهریار فریدون تبار اندیشه تسخیر آن حصار سپهر نظیر را بر لوح ضمیر خورشید تاثیر تصویر فرموده غیرت و حمیت سلطنت تقصیر و مساهلت درکشیدن انتقام اعداء دولت ابد انتظام روا نمیداشت و هرگاه سپاه ظفر پناه از محاربه و منازعه دیگر مخالفان و معاندان می پرداخت علم تسخیر قلمه سلاپور بفلک ماه و هور بر می افراخت و تبته اسباب و استعداد آن می پرداخت.

مگر موکب شاه بود آسمان که ناسود بر جای خود بکرمان

تا از کثرت محاربت و کشتی که در حوالی آن قلمه بوقوع انجامید سنگ و خاک آن بلندی و مفاک بخون دلبران آن میدان عجین و رنگین گردید.

زب خون که شد جمع در همفاک
ترشح برون داد زان روی خاک

اگر گردد این سطح زیر و زیر ز بالا بود زیر او سرخ تر
 بالجمله در تاریخ سنه اربع و خمسين و ستمائه چون خاطر ملکوت ناظر آن فرازنده تاج و
 تخت که پیوسته از زبان ترجمان بخت بگوش هوش میرسد

که ای گیتی ستان داد گستر بفرمان تو بادا هفت کشور
 مبادا بی تو هفت اقلیم را نور غبار چشم بد از موکت دور

از رهگذر مخالفان دیگر فراغت یافت باز عزیمت تسخیر سلاپور مصمم ساخته عنان بگردان
 جهانگیر باصوب تافت -

عنان تاب شد شاه فیروز جنگ میان بسته برکین بدخواه تنگ
 بفال همایون بترتیب راه بفرمود کز جای جنید سپاه

القصه موکت منصور در تاریخ مذکور بهمعنائی تأیید رب غفور بجانب سلاپور حرکت
 فرموده بعد از طی مراحل اشعه رایات نصرت آیات اطراف آن ولایت را منور ساخته غبار عنبر آثار موکت
 ظفر شمار حوالی آن دیار را معنبر و معطر گردانید بموجب فرمان قضا جریان سپاه منصور قلعه سلاپور
 را مرکز وار احاطه نموده مدتی بمحاصره و محاربه مشغول بودند عادل شاه چون بر متانت و حصانت
 آنحصار و کثرت ذخائر و آلات رزم و بیکار اعتماد و استظهار داشت لاجرم علم مقابله و مقاتله برنفرانته
 پای سلامت در دامن ملامت کشیده میداشت چون صورت متانت و حصانت سلاپور بر رای ملک آرای
 شهریار موید منصور سمت وضوح و ظهور یافت و تقاعد عادل شاه نیز از مقابله و مقاتله بصحبت پیوست
 در خاطر ملکوت ناظر که نسخه دیباچه قضا و قدر بود خطور نمود که تسخیر قلعه کلیان نسبت باین قلعه
 سپهر نشان اسهل و آسان است پس فتح آن را پیش نهاد همت والا نهمت ساختن و اول بتسخیر آن پرداختن
 هرآنچه در عالم جهانگیری و ملک ستانی اولی و انطباق می نماید بنابرین امر او ارکان دولت را بمجلس
 بهشت آئین طلب داشته سعادت مشورت و راجوت اختصاص بخشیده مکنون ضمیر حقائق تاثیر را تقریر فرمود
 شه کارداران مجلس نو نهاد سران را طلب کرد و ابرو کشاد

همکنان زبان استحسان بمدح و آفرین شهریار روی زمین کشوده رای ملک آرا را
 تحسین نمودند -

ولایت کشابان گردن فراز شنیدند و بردند شه را نماز
 که در بسته باشد دل کامیاب چو دولت ز اندیشه ناصواب
 فلک را تو آموزگاری بکار نیازت نباشد بآموزگار

بالجمله بعد از لوازم تقدیم مشورت و مراسم تنظیم راجوت موکت منصور از ظاهر قلعه
 سلاپور کوچ فرموده افواج لشکر بیکران چون امواج بحر عمان در وقت طوفان بجانب کلیان
 روان گشت .

بجوئید گفتی زمین و زمان
ز خاریدن کوس خارا شکاف
بفرید کوس و بجوئید دشت
خروش سپاه از فلک در گذشت
بجنید گفتی کران تا کران
پرافکنند سیمرغ در کوه قاف

بعد از طی مسافت ماهچه رایت نصرت آیت از افق کلیان طالع و تابان گشته اطراف و اکناف آن ولایت را عساکر ظفر مآثر محیط گردیدند و در برابر قلعه کلیان خیمه و سرایرده در یکدیگر کشیدند و قبه مندب و بارگاه عرش اشتباه را محاذی محدب فلک مهر و ماه ساخته

سپهری بصنعت برافراختند جهان در جهات سایه ساختند
سپاه نصرت پناه حسب الحکم شهریار گردون بارگاه بمحاصره پرداخته علم محاربه برافراخته از ستیز و آویز نهیب روز رستاخیز در دل محصوران کلیان انداخته از جوش و خروش نفیر و کوس و شیه و نمره اسپ و فیل صور اسرافیل عیان ساختند عادل شاه چون خیر توجه شهریار ملایک سپاه با افواج بیکران بشخیخ قلعه کلیان استماع نمود و از عدم استعداد و استحکام آن قلعه خاطرش جمع نبود با سپاهی مانند کوه آهن یا دریای پر از تیغ و سنان و درع و جوشن که فضای کوه و دشت با وجود وسعت و فسحت از کثرت آن گروه پر شکوه تنگ تر از دیده مور و چشمه سوزن گشت بجانب قلعه کلیان روان گردید بالجمله عادل شاه با سپاه رزمخواه بعد از قطع منازل قریب معسکر ظفر اثر شهریار بحر و بر رسیده در برابر سپاه نصرت پناه خیمه و خرگاه بر افراخته بر اطراف اردوی خویش خندق عمیق حفر نمود و دورش را براه محکم حنات و استحکام فرود و بقول بعضی از نقله اخبار عادل شاه قبل از وصول موکب فلک اشتباه بقلعه کلیان آمده پشت بر حصار داده رو بجانب سلاپور نزول نموده بود و چون خیر توجه سپاه نصرت پناه استماع نمود از بیم دلیران بهرام انتقام در پیش اردوی خویش خندق عمیق حفر فرموده براه محکم نمود تا از شبخون عساکر نصرت مآثر محفوظ و مصون باشد و الله تعالی اعلم بهقائق الامور علی التقديرین چندگاه آن دو سپاه کینه خواه در برابر یکدیگر نشسته ابواب تردد بر روی هم بسته بودند و دروب محاربه و مناوزه کشوده -

دو لشکر نشسته بزم مصاف
خسک بر گذرگاه کین ریختند
بزرگ بر بزرگ سوسو در شتاب
ز بسیاری لشکر از هر دو جای
دو روزه نشستند بر جای جنگ
مگر در میان صلحی آید پدید
کشیده دو پر کار بر کوه قاف
نقیبان خروشیدان انگیختند
نه در دل سکون و نه در دیده خواب
فروبت کوشنده را دست و پای
نمودند در پیش دستی درنگ
که شمشرشان بر نیاید کشید

چون مدت توقف آن دو سپاه کینه خواه بامتداد کشید و ایام مکث آن دو پادشاه فلک احتشام بطول انجامید در اردوی همایون شهریار گردون اقتدار قیمت غله و اجناس بدرجه

اعل رسید و خاطر امرا و وزرا و سائر بندگان درگاه معلی از طول نزول در برابر اعدا ملول گردید لاجرم عزم مراجعت جزم نموده مطلقاً در مقام محاربت نبودند چون خیر دلگیری سران سپاه از امتداد ایام مقابله و مقاتله بمسامع خورشید جوامع رسید -

بدانست سالار لشکر شناس که در خاطر لشکر آمد هراس
چو لشکر هراسان شود در ستیز سکالش نسازد مگر بر گریز

بنابرین شهربار روی زمین امارت پناه ایالت دستگاه وزیر شجاعت آئین فلک نمکین شجاعاً للامارة و الابالة ملک عین الملک را که درانولا در سلک بندگان درگاه اعلی انتظام داشت باجمع امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت جهت تقدیم مشورت طاب فرموده از عقد کلام در انتظام بر مفارق آن جمع جواهر افشان گشت -

بتدبیر بنیست آن انجمن چو سرو سهی در میان چمن

از میان امرا عین الملک را که باصابت رای و تدبیر و سمت شجاعت و شهامت سرآمد و بی نظیر بود بشرف محرمیت راجوت اختصاص بخشیده در باب محاربت و معاودت با رای صوابشایش مشورت فرمود -

وزیر خردمند را خواند پیش خبر دادش از راز پنهان خویش
سخن راند ز اندازه کار خویش ز پیروزی خویش و بیگار خویش
که بد دل شدند این سپاه دلیر ز شمشیر نا کشته گشتند سیر
کند هر کس آئین ترس آشکار نیابد ز ترسیدگان هیچ کار
چو بد دل شود لشکر جنگجوی بیار آب و دست از دلبری بشوی
همان دشمنان چیره دستی کنند چو فیلان آشفته مستی کنند

عین الملک شجاعت شعار هوشیار زبان بدعای شهربار کامکار در تثار و گوهر بار فرمود -

جهان دیده دستور فریاد رس کشاد از سر کاردانی نفس
که شاه خرد رهنمون تو باد ظفر یار و دشمن زبون تو باد
جهان داور آفرینش پناه پناه تو باد ای جهانگیر شاه
بهر جا که رو آری از کوه و دشت بهی بادت از چرخ فیروزه گشت

بعد از اداء لوازم دعا و زمین بوس معروض داشت که معاودت سپاه ظفر پناه حضرت پادشاه از برابر عادل شاه موجب تنگ و عار و باعث مذلت و انکسار است و حال این عار بر چهره دولت پائندار تا روز قرار باقی خواهد ماند صلاح دولت روز افزون درین است که با دشمنان دولت در مقام محاربه و مقاتله در آئیم و تا جان در تن و رمق در بدن داریم عار فرار که هرگز عارض این لشکر نصرت و شمار نشده بخود قرار نداده بقدر طاقت و توان سعی و کوشش نمائیم و از نسیم عنبر شمیم فتح و نصرت

که منوط و مربوط بمهیب عنایت رب العزت است مایوس نگردیم چه مقرر است که محنت مقدمه راحت و کلفت موجب طلوع اختر ابتهاج و مسرت است -

بهنگام سختی مشو نا امید	اگر بر سپه برف بارد سفید
در چاره سازی بخود درمبند	که بستار تلخی بود سودمند
کره در میاور بابروی خویش	در آئینه فتح بین روی خویش

بالجمله ملک عین الملک سائب تدبیر دلپذیر و کلمات حقائق تاثیر نقوش بیم و هراس از خواطر امیر و وزیر برسترد -

هراسی که شد مار سوراخ گوش برون برد دانا بافسون و هوش

و اندیشه که از محاربه اعدا در خاطر امرا جانگیر شده بود بسخنان دلپسند و نصائح ارجند بدر برده عرضه داشت -

که شاه ازان قوم دل بد مدار	که ناید ز لشکر سپاهی بکار
چه باشد ازان شب دلت را هراس	که سوزد ز نور چراغش لباس
تو خورشیدی از تیرگی رخ متاب	که خورشید بر شب بود کامیاب
چو روشنگرت ساخت بزدان پاک	گر آئینه تیره شد زان چه باک
بجای که شد دست موسی علم	ز تاریکی جاودان نیست غم
خرامیدت لاجوردی سپهر	همان کرد بر گردش این ماه و مهر
میندار کز بهر بازی گریست	سراپرده اینچنین سرسریست
درین پرده یکرشته بیکار نیست	سر رشته بر ما پدیدار نیست
چه داند که فردا چه خواهد رسید	که از دیده خواهد شدن ناپدید
کرا تاج اقبال بر سر نهاد	کرا هرده از خانه بر در نهاد

لاجرم شهریار عالم بصوابدید عین الملک سعید^۱ عمل فرموده فسخ غزیمت کوچ نمود -

ذکر محاربه سپاه نصرت پناه با عادلشاه و ظفر یافتن دلبران صف شکن بر معاندان

و مسخر ساختن قلعه کلیان

روز دیگر که روز عید رمضان بود و نسبت بمعاندان دولت شهریار جهان عید قربان از ابتداء طلوع صبح که غره فتح و ظفر و آفتاب اقبال شهریار فیروز کر از سعادت صباحش تابان و درخشان بود عین الملک با سایر امرا و اعیان سیاه منصور بدستوری که رسم این دولت ابد قرین است که در اعیاد کافه سیاه باستعداد تمام بدرگاه فلک احتشام اجتماع و ازدحام می نمایند افواج خویش را آراسته و مکمل

ساخته یابست تمام و صوت لا کلام بر در کرباس گردون اساس مجتمع گردیدند.

گزارش چنین کرد با نقش بند	گزارنده بیکر این پرند
جمال جهان را برافروخت چهر	که چون با مدادان چراغ سپهر
عروسانه بنشست بر تخت زر	ز خلوت برآورد خورشید سر
جهان بازی دیگر آغاز کرد	چو کیتی در روشنی باز کرد
کران جنبش آمد زمین را ستوه	درآمد بجنبش سیاهی چو کوه
هر برات بنخچیر بر خاستند	دلبران بی کین بیاراستند
بر آراست بر حرب دشمن سپاه	شهنشه برون آمد از خواب گاه
در آورد پولاد هندی بسر	زده بر میان گوهر آئین کمر
چو مرغول رنگین کره بر کره	بتن در یکی آسمان کون زره
حمائل فروهشته از طرف دوش	یمای یکی تیغ زهرآب جوش
فلک بر دهان دهل داد بوس	درآمد بفریدت آواز کوس
کره در گلوی هر برات شکست	ز غریبت زنده پیلان مست
فروزنده برفش برآمد بیغ	یکی لشکر انکیخت کز ترک و تیغ

درین اثنا جواسیس از سپاه عادلشاه خبر رسانیدند که تمام سپاه در آرامگاه خویش آسوده اند و هیچکس پیرامون سرایرده عادلشاه حاضر نشده بلکه عرابه که شب و روز در محافظت و حراست آن نهایت مبالغه و اهتمام داشته اند اکنون گذاشته بمنازل خویش شتافته اند و هر یک در خوابگاه خود مانند بخت خویش در خواب غفلت غنوده و عادل شاه نیز از لوازم حزم و احتیاط غافل گشته بفرغت و استراحت مشغول است -

که ناکه سیلی درآید بر	نباید غنودن چنان بیخبر
تو با برگ میزی چو شیر و پلنگ	اگر روز صلحست اگر روز جنگ
که با اوست بیزایه ازدها	مکن تیغ را هرگز از کف رها

بالجمله چون شهریار دوران از غفلت دشمنان کینه خواه آگاه گشت اینمعنی را بر علامات دولت و اقبال بی زوال حمل فرموده فرصت غنیمت شمرد و فرمان قضا جریان صادر شد که دلبران سپاه نصرت پناه ناگهان بر سر دشمنان یاتیهم بفته و هم لایشهرن، تاخستند و تیغ و سنان آخته بر خصمان کین ساختند -

به بدخواه بر چشم بدکار کرد	جهات خسرو آتنگ بیکار کرد
برآورد ز آب روان کرد را	ببازاست بازار ناورد را
بجوئید لشکر بکوشید سخت	بفرمان فرمان ده تاج و تخت
دو دستی به تیغ اندر آویختند	عنان یک رکابی بر انکیختند
فروریخت از دیدها سیل خون	برآمد یکی ابر زنگار گون

افواج سپاه نصرت پناه چون امواج بحر قلزم متلاطم فرآمده رو سپاه بد خواه نهادند و عرابه دشمنان را ویران ساخته بیک نگاه خود را در میان بنگاه و اردوی حضان انداخته بازوی ظفر بشغ و سنان و ژوپین و خنجر بر کشادند سپاه عادل شاه که چشم از خواب غفلت کشودند اجل را دست و گریبان مشاهده نمودند چون دست ستیز و آویز و پای تردد و گریز از همه طرف بسته دیدند لاجرم قضای خدا را کردن نهاد بر دست دلبران بهرام انتقام چندان کشته گردیدند که دریای خون چون جمیون ازان مرکه روان گشت و دیده افلاک بران افتادهای خاک هلاک اشک باران گردید.

زبس خون که از کشتگان شد روان	جهان گشت دریا کران تا کران
زبس کشته کافتاد بردشت کین	زمین پشته شد بچرخ برین
چنان نیز شد آتش کارزار	که میخواست کردون بجان زینهار
ز پولاد پوشان لشکر شکن	تن کوه لرزید بر خوبشترن
گریزندگان را دران رستخیز	نه روی رهائی نه پای گریز
بجان برد خود هرکی کشته شاد	کس از کشتن کس نمی کرد یاد
گروهی بدادند سر در ستیز	گروهی نهادند رو در گریز

عادل شاه که دران وقت مشغول غسل کردن بود چون چیره دستی سپاه نصرت پناه استماع نمود چنان خیل دهشت و اضطراب بر ظاهر و باطنش هجوم و تاختن آورد که مطلقا قوت رزم و بیکار و طاقت ثبات و قرار در حوصله توان و حیز قدرت و امکان ندید بلکه فرصت جامه پوشیدن نیافته برهنه خوبشترن را باسپی رسانید و بنا کام دست از ننگ و نام شسته چتر و آفتابگیر و تاج و سریر و سرایرده و خوابگاه و خیمه و خرگاه و خزانه و زرادخانه فیل و اسب و سایر اسباب سلطنت و حشمت ناچار گذاشته از روی اضطراب رو بیادیه فرار نهاد.

چو سردار بنمود در جنگ پشت	نه خود را که جنگ آورانرا بکشت
ز سر ساخت پا تا بموی برست	چو موی که باید رهائی ز شست
عنان باره نیز تگ را سپرد	بصد حیل زان رزمگاه جان ببرد

سپاه عادل شاه چون سردار خویش را گریخته و خون سروران بر خاک هلاک ریخته یافتند بمقتضای من نجی براسه فقد ریح، حریمت را غنیمت دانسته عنان از مرکه کارزار برناقتند سپاه نصرت پناه جلو ریز از دنبال آن سر کشتگان بادیه گریز شتافته هرکرا دریافتند پیکر بدش از بار سر سبک ساختند.

نمودند شاه و سپه جمله پشت	و زان رزمشان باد آمد بمشت
نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجای	نه اسب و نه مردان جنگی بیای
نکون گشت کوس و درفش و سنان	بند هیچ پیدا ترکیب از عنان
بیابان سراسر پر از کشته شد	همه دشت ازان کشتها پشته شد

شیران بیسه کارزار که در تعاقب ارباب فرار ایلغار نموده بودند جمعی کثیر و جمعی غیر از دشمنان را اسیر و دستگیر نموده بیایه سریر نریا مصر رسانیدند از جمله اسازا سر دفتر ارباب شقاوت و ضلال رای چیتپال بود که سابقا در سلک بندکان درگاه عرش اشتباه انتظام داشت و ازین آستان قدسی مکان روی کردن گفته پناه ببادل شاه برده بود لاجرم نتیجه کفران بروزگار شقاوت آثارش عائد گردیده شحنه سیاست شهریاری بجزای حرامخواری بر دار عبرتش کشید و اینمنمی موجب اثناء دیگر متهمدان گمراه گردید.

سری که نیست برین آستان جبین فرسای حوالتش نکند چرخ غیر سنگ بلا

سپاه نصرت پناه خیمه و خرگاه و سراپرده و خوابگاه و تاج و گاه و جوشن و سلاح و تاج و کمر و تیغ و خنجر و ژوبین و سپر و شتر و استر و اسپ و فیل و مایکون من هذا القبیل از عادل شاه و سپاهش که دران رزمگاه انداخته و ریخته و گذاشته و گریخته بودند بر درگاه گردون اشتباه جمع ساختند.

سراپرده و خیمه و خواسته	سلاح و ستوران آراسته
چه از زر چه از دینه هفت رنگ	از آرائش بزم و از ساز جنگ
ز نقد و ز اجناس و هر گونه چیز	که باشد بنزدیک مردم عزیز
سلیح و سلب را قیاسی نبود	پذیرنده را زو سیاسی نبود

شهربار کامگار فلک اختیار جهته اداى شکر قادر مختار از بادبای برقی رفتار پیاده گشته جبهه نیاز در درگاه مهیمن کار ساز بر خاک نهاد و لب بشاکری و ستایش گسترى کشاد.

که ای برتر از هر چه گمجد بضم	نه عقل از جلال تو واقف نه وهم
سری کز تو گردد بلندی گرای	با فکندت کس نیفتد ز پای
کسی را که قهر تو در سر فکند	بیا مردمی کش نگردد بلند
مرا حکم و فرمانروائی ز تست	دلیری و کشور کشائی ز تست

بعد از ان امرای و اعیان و دلیران لشکر و نام آوران برسم تهنیت آن فتح نمایان که عنوان فتوحات پادشاهان جهان و دیباچه مآثر سلاطین دوران تو اند بود بلوازم زمین بوس قیام نموده زبان بدعا و ثنای شهربار خورشید لواکشودند.

همه بوسه دادند روی زمین	نهادند بر خاک راهش جبین
بسته میاب از بی چاکری	کشاده زبان ثنا گسترى
که بر خسرو این فتح فرخنده باد	جهانش مطیع و فلک بنده باد

شهربار کامگار امراء نامدار و وزرای غایمقدار و دلیران شیر شکار را که دران رزم و پیکار نهایت شجاعت و دلاوری آشکار ساخته زایت نیکنامی و افتخار برافراخته بودند بتخصیص امیر صافی ضمیر صاحب تدبیر شجاعاً للاماره و العز و الاقبال عین الملک را که فی الحقیقه این فتح نامدار بنام سعادت انجامش شده بود بصفوف عواطف خسروانه و اقسام عنایات پادشاهانه اختصاص بخشیده غنائم آن رزمگاه

را بکافه سپاه تقسیم فرمود و عین الملک را از جمیع امرا و اعیان بست تقدم و نفوق رجحان داده بر پایه قدر و منزلتش بیفزود درین اثنا کوتوال قلمه کلیان چون مال حال عادل شاه و سپاه مشاهده نمود که چگونگی بنیل تکبوت خال بدنامی بر چهره دولت خویش کشیده در وادی هزیمت سرگردان گردید از فرار عادل شاه خیل بیم و باس بر مملکت خاطرش استیلا یافته سیل رعب و هراس صبر و ثباتش را ویران ساخته از وخامت عاقبت مخالفت اندیشه مندگشته براهمونی قائد توفیق اعتصام بذیل عاطفت و احسان شهریار کبیتی ستان نمود و کس بیایه سریر نریا آثار ارسال داشته قول امان مال و جان طلبید تا کلید قلمه را به بندگان آستان خلافت آشیان سپارد و رقم بندی این درگاه خلایق پناه بر ناصیه خویش نگارد.

بخواهش زبان تضرع کشاد	بسی آفرین شاه را کرد باد
که چون در جهان اوست هشیارتر	جهانداری اورا سزاوارتر
همش پایه قدر بر ماه باد	هم آرزم را سوی او راه باد
ز مولائی و چاکری نگذرم	شهنشه خداوند و من چاکرم

بالجمله بموجب فرمان قضا جریان قول امان بجهت کوتوال قلمه کلیان ارسال داشته ساکنان آنحصار سپهر آثار را بمنابت و مرحمت شهریار کامگار امیدوار ساختند لاجرم کوتوال حصار کلیان با جمیع متوطنان تیغ و کفن در کردن متوجه درگاه عرش اشتباه گردیده بسعادت زمین بوس مستعد شدند مراجع پادشاهانه شامل حال کوتوال آن قلمه فلک مثال گشته بخلمت خاص اختصاص یافت و در سلک بندگان آستان قدسی مکان منتظم گردید -

بدرگاه شه هرکه کرد التجا همه کام او شد بخوی روا

القصه چون بندگان درگاه شهریاری را بیکبار آن دو فتح نامدار دست داد وصیت این بشارت در اطراف و اکناف عالم افتاد -

کوش کردن پر بشارت شد که از تائید حق	صبح فیروزی دمید از مطلع امن و امان
شاه مشرق را که در مغرب امان از عدل اوست	فتح گشت از تازه یکسر کشور هندوستان
از نسیم گلشن دولت معطر گشت ملک	وز فروغ کوکب نصرت منور شد جهان

بعد از انبزام ماندان و فتح کلیان دارای آن قلمه و ولایتی که بآن متعلقست یکی از بندگان معتمد مفوض گشته رایات نصرت آبات بهسمانی بخت جوان و نصرت یزدان بجانب مستقر سریر سلطنت معاودت فرمود و شهریار کامگار کاهران مدتی بر سریر جهان بانی تکیه فرموده اوقات فرخنده ساعات بعیش و کاهرانی و سایر لذات نفسانی مصروف داشته توجه خاطر دریا مقلط بر ترفه حال رعیت و معموری بلاد و ولایت میگماشت چنانچه صیت مواهب نعم و امتنان و آوازه میامن کرم و احسان بیکرانیش بکران جهان رسید و عرصه مملکت از نسیم غیر شمیم معدلتش چون روضه رضوان سرسبز و ریان گردید -

نه آن کرد با مردم از مردمی که کنجید در اندیشه آدمی

ز دیوان دهقان قلم برگرفت
 عمارت همی کرد و زر می فشاند
 ز بی مانکن هم درم برگرفت
 همه خار میکند گل می نشاند
 یکساده دو دستش چو روشن درخش
 یکی تیغ زن شد یکی تاج بخش

ذکر معاهدهٔ رامراج فرمان کشور بیجانگر با بندگان شهریار فریدون فر در مسخر ساختن

حصار رانچور و قلعه سلاپور

قبل ازین رقم زده کلک بدایع شیم گردید که پیوسته خاطر ملکوت ناظر شهریار موید منصور در اندیشهٔ تسخیر قلعهٔ سپهر نظیر سلاپور می بود و مدام در نیل آن مقصود و مرام همت والا نهمت مصروف می فرمود درین ولا که خاطر اشرف اقدس از ممر دیکر جمع بود با استصواب بعضی از ارکان دولت و اعیان حضرت با رامراج معاهده فرمودند که قلعه رانچور را از تصرف عادل شاه انتزاع نموده برامراج گذارند بعد ازان رامراج با آن فرازندهٔ تخت و تاج در تسخیر حصار سپهر نظیر سلاپور سعی موفوق بظهور رسانیده حصار مذکور را نیز مسخر ساخته باولیاء دولت ابد قرین سپارند بعد از تردد حجاب و تقدیم سوال و جواب و توکید عهد و پیمان باحلاف و ایمان رامراج لشکر قیامت حشر از ممالک بیجانگر فراهم آورده با سپاهی که کوه و دشت از نعل مراکب شان زیر و زبر گشت و روی هوا از لعمهٔ تیغ و سنان الماس نشان چون صحن آسمان از تابیدن کواکب تابنده و رخشان متوجه ولایت عادل شاه گردید.

سپاهی ز بسیاری از حد برون
 دلاور سواران پرخاشجوی
 یکایک بمردی ز رستم فزون
 دلیر و قوی هیکل و تند خوی
 چو شیران دژخیم و بیلان مست
 ز جان از پی آبرو شسته دست
 نه از مرگ شان باک و نه تیغ تیز
 نه از آب بیم و نه ز آتش گریز

چون خیر حرکت رامراج از مستقر دولت خویش بمسامع قدسی جوامع فرازنده تخت و تاج رسید فرمان قضا جریان باحضار عسا کر نصرت مآثر صادر گردید امرا و سران سپاه که از مضمون فرمان آگاه شدند از اعصار و افطار رو بدرگاه عرش اشتیاب شهریار کامگار آوردند.

چو فرمان بفرمان پذیران رسید
 بدان گونه گردید رسم حشر
 خرابی بکوه و بیابان رسید
 که زاهد شد از کنج خلوت بدر
 که از طول اندیشه عرض گذشت
 بکثرت فزون تر ز باران میغ
 که جز روی پا جا نمی یافت کرد
 که وسعت دل تنگ در خویش دید
 فرور برد سر دستنی بر زمین
 چه لشکر جهانی پر از ترک و تیغ
 چنان بر زمین بیحد استاد مرد
 جهان را چنان تنگی آمد پدید
 ز تنگی جا و ز بس مرد کین

چون درگاه شهریار دین پناه از کثرت حشر و ازدحام سپاه کینه خواه نمونه روز محشر و عرصه گاه کشت بموجب فرمان قضا جریان فرشان قدر قدرت قضا توان در ساعت میمون پیش خانه همایون را از مستقر سریر سلطنت روز افزون بیرون برده موضع همایون پور را مخیم موکب منصور ساختند و قبۀ بارگاه فلکک اشتباه را محاذی محذب فلکک مهر و ماه بر افراختند و سپاه نصرت پناه از روارو زلزله در زمین و ولوله در زمان انداختند.

چو دانست دارای گردون سریر	که گردید لشکر نهایت پذیر
سرایرده کین برون زد ز شهر	زمین و زمان شد چو دریای زهر
فرگرفت طبل روارو چنان	که شد مرده با زندگات همغان
بدان گونه پرکشت عالم ز کرد	که هنگام تب نبض جستن نکرد
ز کرد سیه تیره گردون چنان	که تابنده شد همچون آتش دخان

چند روزی موکب منصور را بخرمی و فیروزی در موضع همایون پور بجهت بعضی امور ضروریه مقام واقع شد درین اثنا بمساع قدسی جوامع رسانیدند که سیادت و نقابت پناه افادت و افاضت دستگاه زبده اولاد رسول الله صمی وصی خیر البشر شاه حیدر که قبل ازین بموجب حکم جهانمطاع بر سبیل رسالت بدرگاه عرش اشتباه شهنشاه حجهام ملائکک سپاه فلکک بارگاه سلیمان دستگاه الموید من عند الله الجلیل شاه طهباسپ بن شاه اسماعیل صفوی التحینی که دران ولا پادشاهی باستقلال تمام ممالک ایران بملک فرمان فرمای کافه ربع مسکون بر حکم خالق بیچون از دیوان قضا و قدر بنام نامیش موشح و مقرر گشته سریر خلافت و افسر سلطنت بنواب همایونش تعلق داشت رفته بود معاودت فرموده در بندر مبارک مرتضی آباد چیول نزول نموده است بنابراین فضائل پناه افادت دستگاه مولانا علی کل استرآبادی که از جمله مقریان درگاه بود باوردن آن سیادت و نقابت پناه مامور گشته بر جناح استمجال روان گردید و هنوز موکب منصور از موضع مذکور حرکت ننموده بود که آن سیادت و هدایت دستگاه را بدرگاه عرش اشتباه رسانیده بشرف ملازمت مشرف گردانید حضرت شهنشاهی در تعظیم و تکریم آن سیادت دستگاهی کمال مبالغه فرموده از سائر اکابر و اعیان بیزید عنایت و عاطفت پادشاهانه اش اختصاص بخشید تحف و هدایای که آن خلاصه ارباب رشاد و هدی از درگاه معنی آورده بود با مکتوب صداقت اسلوبی که بنام با احترام شهریار سلیمان احتشام محلی و مرین فرموده بودند بنظر اشرف اقدس درآورده بشرف قبول موصول گردید عبارت آن کتابت بلاغت اسلوب بیجنس سمت تحریر یافت.

صورت کتابت شهنشاه حجهام ملائکک سپاه فلکک بارگاه سلیمان دستگاه الموید

من عند الله الجلیل شاه طهباسپ بن شاه اسماعیل صفوی

چون تجدد ارسال رسل و رسائل وسیله ازبیداد محبت و مصافات جانبین و واسطه انعقاد مودت و موالات ذات البین است لهذا قوافل دعوات بی ریب و ریا و رواحل تسلیمات مشحون بصدق و صفا

بمآلی جناب سلطنت و معدلت متاب نصفت و جلالت اباب سلطان والا منزلت متعالی مرتبت عالیشان عمدۀ اعظم السلاطین بوفور العذالة و الاحسان مہمد قواعد الابالة و الحکومة مشید ارکان السلطنة و الخلافة موسس بنیان المحبت و الوداد مرصص قوانین المودة و الاتحاد الموبد بتأیدات الازلیة من عند الله معزا للسلطنة و الخلافة و المنظمة و الحشمة و النصفة و العدالة و المز و الاقبال و الشوكة و الاجلال نظام شاه ابدت میامن سلطنته و خلاقته و مہدت قواعد معدلته و نصفته الی یوم الدین! ابلاغ و ارسال داشته همواره انتظام اسباب جاه و جلال و حصول مقاصد و آمال از حضرت و اہب العطايا باحسن وسائل آمل و سیائل بودہ و می باشد هذا مشہود ضمیر منیر و خاطر خطیر میگرداند کہ چون از بدایت حال کہ سیادت و نقابت دستگاہ مرحوم معزا للسیادة و النقابة و الدین ظاہرا متوجہہ آنصوب صواب انجام شدہ براہمنومنی قائد اقبال خود را بدان سلسلہ علیہ کشید بحکم الارواح جنود مجندة ازانجا کہ رابطہ اتحاد روحانی فیما بین نواب ہمایون ما و آن سلطنت پناہ ملاحظہ نمود سبب موالفت جانبین و واسطہ اتحاد ذات البین کشتہ روز بروز در تشید مبانی این قاعدہ رضیہ و بنیان این شیوہ مرضیہ بنوعی اہتمام می نمود کہ الحال چنانچہ کیفیت آن بر عالمیان ظاہر است لو بست الجبال او انتشت السماء احتمال قصور و نقصان بارکان آن راہ نخواستہدایف لاجرم بازائی این خدمت و ملاحظہ سوابق خدمات نا غایت مراعات جانب سیادت پناہ مرحوم مشارالیہ بر ذمت ہمت علیانہمت واجب و لازم دانستہ در انجام مطالب و اسعاف مقاصد او غایت اہتمام مبذول میداشتیم درینولہ کہ فرزند نجیب او سیادت و نقابت پناہ افادت و افاضت دستگاہ نظاماً للسیادة و النقابة و الدین حیدرا بدرگاہ عرش اشتباہ آمدہ بمن مجالست مجلس خلد آئین سرافرازگشت و سوابق اخلاص و ارادت موروثی سابق خود را بوظائف خدمات لاحق موکد گردانید و آثار استعداد و قابلیت از وجنت حال آن سیادت دستگاہ مشاہدہ افتاد اورا ملحوظ نظر مرحمت و عاطفت شاهی گردانیدہ بتفقدات خاص مختص و سرافراز فرمودیم ترقب کہ اورا بطریق والد ماجد واسطہ التیام محبت و رابطہ انعقاد مودت جانبین دانستہ بوساطت آن نقابت دستگاہ همواره ریاض مخالفت و وداد را بارسال رسل و رسائل شاداب دارند و نقش ہر اہل کہ بر مرآت خاطر عاطر جلوہ نما گردد ازانجا کہ عالم بگلگیست بی حجاب تامل برہنہ انها و اعلام چہرہ کشا سازند تا بہر وجہہ کہ موافق ارادہ و مدعا باشد صورت انعام باید ہموارہ ساخت جاه و جلال از وسعت نقص و زوال و شائبہ فتور و اختلال مصون و محروس باد بمحمدہ و آلہ الامجاد! بعد از ان شہرہار دوران آن زبدہ ذریہ پیغمبر آخر الزمان را کہ مسافت بعید پیمودہ بود رخصت انصراف ارزانی داشت تا در شہر باستراحت اشتغال نماید آنگاہ موکب منصور مکفوف بحمايت و عنایت رب غفور از ہمایون پور کوچ فرمودہ بر سمت رائچور بحرکت درآمد۔

بفرمود تا زین بر اشقر نهند	نفس را بماشورہ زر نهند
ز پای شہنشہ گران شد رکاب	قدم بر ہلالی نہاد آفتاب
ز باد نفیر قیامت شکوہ	فلک سای چون ابر شد لخت کوہ
ز زور دم نای اژدر ستیز	شد این شیشہ نیلگون ریز ریز

دمامه دم از صور محشر زده	دم صور از کره‌ها سر زده
چو از ضرب قلاب فریاد فیل	فغان دهل از کبک میل میل
که‌گاو زمین شد چو گاو خراس	چنان ناله برداشت روئینه طاس
در آورده در طاس گردون شکست	خروش جرسهای پیلان مست
ز عالم بر افتاد رسم قیاس	ز بسیاری لشکر بی هراس
که محشر طلب بود چون مردگان	ز کثرت زمین در عذاب آنچنان
که از دل نمیزد علم دود آه	جهان آنچنان پر ز کرد سپاه

بعد از طی منازل و قطع مراحل ماهچه رابت منصور پرتو فتح و نصرت بر اطراف قلعه رانچور انداخته غبار موکب ظفر شعار ساخت آن دیار را عنبربار ساخت مقارن این حال راهراج نیز از جانب بیجانگر بالشکر قلمز مثال رسیده بسعادت ملاقات شهریار فریدون خصال استسعاد یافت سپاه بیجانگر جانب شرقی قلعه رانچور را محصور ساختند و دلبران لشکر ظفر اثر بمحاربه و محاصره جانب غربی پرداختند بالجمله آن دو سپاه پرخاشجو از دو سو حصار مذکور را مرکز وار در میان گرفته بمرام کارزار و لوازم رزم و پیکار و استعمال ادوات قتال و جدال اشتغال نمودند -

یکی ابر گفتی برآمد سپاه	ز هر سو چون تنگ اندر آمد سپاه
جهان شد بگردار دریای قیر	که باران او بود شمشیر و تیر
ز هر سو روان گشت تیر خدنگ	سپاه از دو جانب درآمد بچنگ
همی کوه را دل بر آمد ز جای	خروش آمد و ناله کره‌نای

اما چون حصار سپهرآثار رانچور که از قلاع معتبره ممالک دکن بمزید مناعت و محکمی مشهور و وصف آن در افواه و السنه مذکور است از ارتفاع بر ذروه برجش برق آتشبار را بیای باد فلک پیمای عروج ممکن نبود و وهم تیزگام را بحوالی بامش بدستیاری اندیشه دوربین وصول منصور نه و تدبیر تسخیر آن در خیال ملوک گذشته نگذشته و هوای استخلاص آن در ضمیر سلاطین رفته نیامده -

ز پیر تاب او ناوک افکنده بال	کمندى نه کانیجا رساند دوال
نه عراده بر کرد او ره شناس	نه از گردش منجنیقش هراس

مدتی مدید تسخیر آن قلعه سپهر نظیر در توقف و تاخیر بود و چهره فتح و ظفر در حجاب درنگ مانده آئینه نصرت در نقاب زنگ رخ نمی نمود -

بهر قلعه نتوان فکندن کمند که نتوان گرفت آسمان بلند

چون بر خاطر ملکوت ناظر شهریار فریدون مآثر ظاهر گشت که ایام محاصره آنحصار بامتداد خواهد کشید و صورت تسخیرش بتوقف و تاخیر خواهد انجامید رای حقائق انجلا که نسخه روزنامه قضا بود

نه بر حدیقه رایش وزیده باد غلط نه بر صحیفه عزمش نشسته کرد فتور

اقتضا فرمود که مشغولی آن دو سپاه کینه گزار بمحاصره و محاربه بک حصار موجب تعطیل روزگار و توقیف بسیار است و عنقریب ایام برشکال بر جناح استعجال میرسد و دران وقت رزم و پیکار متمدد و دشوار اولی آنست که رامراج با لشکر بیجانگر بتسخیر این قلعه سپهر نظیر اشتغال نماید و موکب منصور بصوب سلاپور بحرکت درآید و در تسخیر آن حصار گردون وقار لوازم سعی و اهتمام بتقدیم رسانیده شود و هریک ازین دو حصار که از تصرف دشمنان تیره روزگار بیرون رود هرآئینه موجب ضعف اعدا و قوت اولیاء دولت خواهدبود.

بسی مصلحتهاست در خسروی که گردد ازان دین و دولت قوی
بحکمت توان کارها ساختن که بر کوه نتوان فرس تاختن

بالجمله مکنون ضمیر حقائق تاثیر شهریار دقائق خبیر را حجاب و سفرا با رامراج تقریر نموده از جانبین بهمان مصلحت که فی الحقیقه صلاح طرفین مربوط بآن بود قرار داده موکب منصور از ظاهر رائجور کوچ فرموده بر سمت سلاپور بحرکت درآمد.

بفال همایون بترتیب راه بفرمود کز جای جنید سپاه
برآمد خروشدین کرنای سپه چون سپهر اندر آمد ز جای

از غبار موکب نصرت آثار روز روشن مانند شب ظلمت شعار تیره و تار گشت و لمعان تیغ و سنان مانند نجوم ثوابت و سیار تابنده و درخشان گردید بعد از طی مسافت ماهچه رایت نصرت آبت از مطلع سلاپور طلوع و ظهور نموده پرتو فتح و ظفر بر ساحت آنولایت افکنده ظاهر آنحصار مخیم عساکر نصرت شعار گشت فراشان قدر قدرت سراپرده سپهر سلطنت را چون افق بر اطراف زمین محیط ساختند و قبه بارگاه فلک اشتباه را بسپهر برین برافراختند دلبران سپاه نصرت پناه هم از کرد راه قلعه سلاپور را مانند تکین خاتم درمیان گرفته شور نشور در جان ساکنانش انداختند و در همان روز بموجب فرمان شهریار دشمن سوز النکها تقسیم نموده امرا و سران سپاه بلوازم رزم و مراسم حزم پرداختند و از نفیر کوس و ناله نای و خروش فیلان و صدای درای زمین و زمان از جای درآمده گردون بی سرو پا را از دهشت و هیبت روش و گردش خویش فراموش گشت و عقل کل دران واقعه هائله حیران و مدهوش ماند.

برآمد ز کوس و کورگه غریو ز بیم آب شد زهره تزه دیو
بکوه اندر از کوس کین ناله خواست ز پیکان در ابر آهنین ژاله خواست
غریو دلبران ببرد از نهیب ز تنها توان و ز جانها شکیب

سکان حصار سلاپور که باستظهار متانت و استعداد معزور بودند نیز آثار شجاعت بظهور آورده بقدم جلادت بر برج و باره برآمده دست بستگ و تیر و نفتک دراز نمودند و ابواب نزاع و

چنگ چبه تحصیل نام و تنگ بر روی خویش گشودند فرمان قضا جریان صدور یافت که رومی خان صاحب اهتمام توپخانه اعلی توپهای صاعقه آسا را محاذی حصار اعدا نصب نموده بضرط توپ قیامت آشوب در برج و باره حصار سلاپور ممدوقه عالیها سافله و کریمه امطرنا علیهم من حجاره بظهور آورد رومیخان بموجب فرمان قضا جریان توپهای صاعقه آثار را در برابر حصار آورده بلوازم توپ انداختن و ویران ساختن پرداخت اما هرچند توپ انداخت یک خشت از دیوار حصار ویران نساخت چون پرتو این خبر بر پیشگاه ضمیر انور تافت شعله خشم جهاسوز شهریاری التهاب و اشتعال یافته از روی غضب بطلب رومی خان مثال صادر گشت روز بانان درگاه خلایق پناه رومی خان را کشان کشان بآستان خلافت آشیان رسایده در معرض عتاب و خطاب بداشتند شهر یار بهرام انتقام

گره برزد ابروی پیوسته را کشاد از گره خشم در بسته را
درو دید چون ازدها در گوزن بخشمی که دور افتد از سنگ وزن

نارئه غضب شهریاری زبانه زدن گرفته از غایت غیظ و نهایت خشم تیغ کشیده بنفس اقدس متوجه قتل رومی خان شد شاهزاده کردون مآثر میران عبدالقادر و دیگر شاهزادهها و امرا زمین بوسیده عرضه داشتند که حضرت پادشاه را بنفس اقدس متوجه قتل هرکس شدن و دست بخون هرخس زبونی آلودن لائق دولت و مناسب شان سلطنت نیست -

بهر کس میالای شمشیر را که تنگ است روبه زدن شیر را

اگر رای جهان آرا مائل قتل این بی سر و پا ست یکی از بندها مباشر قتلش گردد و خاطر اقدس را از اندیشه او فارغ کرداند و اگر از گناه این روسیاه درگذشته رقم عفو بر جریده جرمه اش کشند و خون اورا باین بندگان بخشند این بندگان متضمن خراب ساختن قلعه گشته متمهد میشویم که رومی خان بتدارک مافات بردازد و در اندک روزی اساس ثبات دشمنان را ویران سازد بالجمله زلال شفاعت شاهزاده و امرا شعله غضب شهریاری را منطفی ساخته -

شفیع گرامی مددکار بود کنه عفو شد گرچه بسیار بود

بشرط آنکه در دوازده روز رومی خان دیوار حصار معاندان را ویران سازد و اگر بوعده وفا نکند در خون خویش سعی نموده باشد القصد رومی خان بشفاعت و ضامنیت امرا ازان مهلکه خلاص یافته بر سر عمل خویش شافت -

زین محترم شفعی آنرا که کرده یاری شاید که بر مرادش باشد امیدواری

و در مجری گرفتن توپها آثار بدیضا اظهار نموده تزلزل در قواعد بروج و جدار بکطرف حصار انداخت و چنانچه در ملازمت حضرت شهریاری تمهد نموده بود در دوازده روز موعود دیوار یکجانب حصار را با خاک راه هموار ساخت -

درواغند زان اژدها وش خروش
 نه پیداست بر چرخ خورشید و ماه
 بهفت آسمان مهره هفت جوش
 کز ان رخنها شد درین بارگاه
 بی رفتن خلق دروازه وار
 شد از هر طرف رخنها در حصار

چون خبر انهدام اساس آن حصار فلک التباس بمسامع خورشید جوامع رسید مثال لازم الامثال از مکمن عز و جلال صادر گردید که عساکر نصرت مآثر بهیئت اجتماعی حمله آورده از طریق رخنها بحصار درآیند و بلوازم قتل و غارت و مراسم قتال و جدال اشتغال نمایند.

چو آن سد باجوج درهم شکست
 بفرمود تا هر طرف از ستیز
 دلیران بریزند بر خاک ریز
 رخ کین نهادند سوی حصار
 خروش یلان برگزشت از سپهر
 دویند شیران قدم بر قدم
 سیر بر سپر دوش بر دوش هم
 دم نای روئین درآمد بمهر
 نبرد آزمایان دشمن شکار

دلیران سپاه نصرت پناه از راه رخنها هجوم آورده هر چند اهل حصار در مقام معانعت اظهار شجاعت نمودند چهره ظفر از آئینه مراد مشاهده نمودند و از صدمات تیغ و سنان دلیران پای ثبات شان از جای رفته شیران بیشه هیجا خویش را بدرون حصار انداختند و هر کرا دریاقتند بیکر بدن از بار سر سبک ساختند چنانچه از کوچها سیل خون چون جیحوون روان گشته از کشته پشتهها در ساحت حصار آشکار گشت.

بتاراج جان مرگ بکشد دست
 بسارید چندان نم خون ز تیغ
 شد از کشته بر پشته بالا و پست
 که باران بسالی نبارد ز میغ
 که بسیار کردی بیکجا درنگ
 که کندم قضا حیرتی در عقول
 بلاگشته از کثرت خود ملول

آخر الامر دریای مرحمت شهریاری بتموج درآمد بر بقیة السیف بخشایش فرمود و حکم جهانمطاع بدست باز کشیدن دلیران بهرام انتقام از قتل و غارت آن طائفه نکوهیده فرجام بنفاد پیوست لاجرم جمعی از ان تیره روزان که در اجل ایشان تاخیری بود از زیر تیغ دلیران بجان امان یافته حیات تازه حاصل ساختند و به خاک بوسی درگاه عرش اشتباه سر مفاخرت باوج مهر و ماه برافراختند بعد از ان شهریار کام بخش کامران پرتو التفات بر حال متوطنین آنحصار انداخته در حیز نقصان و تدارک خاطر شان مبالغه و اهتمام فرمود و در ارتفاع بروج و جدار آنحصار سپهر آثار که بضرر توپ قیامت آشوب صورت انهدام و انکسار یافته بود تاکید بسیار نموده دارائی آن را بیکزی از متمندان تفویض فرمود هنوز موکب منصور از ظاهر سلاپور کوچ فرموده بود که آنحصار هرمان آثار در حصانت و مئات داغ غیرت بر چهره سپهر دوار نهاد و از استحکام و استمداد از فحوای سبأ شداد یاد میداد چون خاطر ملکوت ناظر از حصانت و استمداد قلعه سلاپور فارغ گشت

موکب منصور از اینجا کوچ کرده بر سمت قبه پرده نهضت نمود درین ایام سیف عین الملک که اقبال مثال ملازم رکاب ظفر انتساب بود بی جهت از آنحضرت متوحش گشته ادبار آسا از موکب همایون فرار نمود و پناه بعادل شاه برده محرک ماده فتنه و فساد شد و بعضی فرار عین الملک را بعد ازین نقل نموده اند و الله تعالی اعلم بحقیقه الاحوال -

ذکر رسیدن مخدوم خواجه جهان بملازمت شهربار کامگار کامران و منتظم شدن گوهری
ازان خاندان در سلک ازدواج یکی از شاهزاد های علمیان

سابقاً رقم زده کلک بلاغت نشان گشت که رتن خان برادر مخدوم خواجه جهان از برادر آزرده خاطر گشته پناه باین درگاه فلک اشتباه آورده بود و رایات نصرت آیات جهت تیبیه خواجه جهان بآبوصوب حرکت فرموده خواجه جهان از بیم جان قلعه پرنده را گذاشته پناه بعادل شاه برده بود و از اینجا متوجه کجرات گشته درینولا بوسیله بعضی از مقربان بقولنامه عنایت مشحون استظهار یافته متوجه این دیار شده درینوقت بموکب همایون ملحق گردید و بسعادت پای بوس استسعاد یافته مشمول نظر عنایت و عاطفت پادشاهانه گشته از امرای زمانه سر مفاخرت و مباحثات برافراخت چون الطاف بیدریغ شهنشاهی مقتضی آن بود که باز قلعه پرنده را که وطن قدیم خواجه جهان بود باو تفویض فرمایند جهت مراعات لوازم حزم و احتیاط رای حقائق انجلا اقتضا چنان فرمود که پایه قدر مخدوم خواجه جهان را بشرف خویشی و مباحثات قرابتی بذروه سماوات برافراخته گوهری از درج عصمتش با کوکب دری برج سلطنت و خلافت شاهزاده عالی کهر میران شاه حیدر در سلک ازدواج کشند و خاطرش بمقد این نسبت از اندیشه مخالفت مطمئن و ایمن گردانند بالجمله شهربار جهان مکنون ضمیر حقائق مشحون را با مرآ و اعیان اظهار فرموده فرمان همایون بنفاذ پیوست که در حوالی آن مکان منزلی که قابل نزول موکب همایون و شائسته آن میزبانی و جشن میمون بوده باشد تفحص نموده آن مقام را مخیم اردوی همایون سازند و بسر انجام مهم میزبانی پردازند حسب الحکم جهانمطالع فراشان و پیش کاران پایه سربر اعلی بتفحص مشغول گشته دران نزدیکی سر زمینی یافتند مانند بهشت برین بانواع گنجا و ریاحین آراسته و بجداول میاه و انهار پیراسته هوائش چون دم عیسی روح بخش و جان پرور و خاکش مثال ساحت افلاک سرسبز و فیض گستر -

اگر بر سبزه اش بوئی بفرسنگ	سر موی نیابی زعفران رنگ
پر اندر پر زده مرغابیانش	بجای موجی بر آب روانش
نم سر چشمها پیوسته با نم	بساط سبزهها نکسته از هم
رسیده سبزههایش تا کرگاه	درختانش زده بر سبزه خرگاه
زمینهایش با آب ابر شسته	درو گلهای رنگا رنگ رسته
نسیمش را مذاق باده در می	همه چانش برای صحبت می

بالجمله موکب اعلاهی شهربار دین و دنیا بان منزل دلکنای روح افزا نهضت فرموده قبه بارگاه عرش

اشتباه بفلک مهر و ماه برافراختند -

سپهری بسنت بر افراختند	جهان در جهان سایه ساختند
بلندی و پستی و صحرا و دشت	بنزمت چو روضات جنات گشت
خشک لاله شد لعل سنگ و گهر	کیا کیمیا گشت و شد خاک زر
بدان مرز روشن تر از صحن باغ	فروزنده شد چشم شه چون چراغ
سوادى چنان دید دارای دهر	برآسود و از خرمنی یافت بهر

دران منزل بهشت آئین و زمین ارم تزئین که طراوتش حکایت از تراخت فردوس برین میکرد طبع شادکام خسرو گردون غلام به بسط بساط عیش و نشاط و ترتیب مجلس عشرت و انبساط رغبت فرموده بانجام آن طوی خسروانه و انتظام آن جشن پادشاهانه مثال صادر شد -

یکی جشن شاهانه فرمود شاه	که باغ ارم گشت آن بزمنگاه
باقبال شاه سپهر احتشام	مهیا شد اسباب شادی و کام
ز لحن مغنی و آواز ساز	بچرخ آمده زهره دلنواز

روضه سلطنت و جلالت روز افزون از رشحات فتح و فیروزی سرسبز و نازه و اسباب بهجت و شادکامی بیحد و اندازه نوای مطربان خوش الحان زمره طرب و شادمانی در عشرت گاه ناهید انداخته و چشم مست ساقیان سیم ساق خان و مان عشاق خراب ساخته -

بریشم زن ره عشاق میزد	سلای عشق بر آفاق میزد
کرشمه ساز کرده ساقی مست	ز غمزه ناوک افکن شست در شست
خرامان جام برکف چون تدروی	شکفته لاله بر شاخ سروی
بگرد تخت خوبان سرائی	جهان را داده از رخ روشنائی
پری چهره بتان نازک اندام	ز جور از بهر دلها بافته دام

چون اسباب عیش و طرب و آلات لهو و لعب ساخته و پرداخته شد حکم جهانمطاع نفاذ یافت که منیجان دقائق شناس و اختر شناسان حقائق اقتباس ساعتی که شائسته آن عقد فرخنده اساس باشد اختیار نمایند اختر شناسان آگاه بموجب حکم پادشاه فلک بارگاه در اختیار وقت آن تزویج سعادت آثار دقت افکار و تمیق انظار بکار برده ساعتی که ناهید عشرت پرور را باخورشید فیض گستر نظر محبت بود و مشتری سعادت سر را مقارنه با قمر کیوان بلند قدر در ایوان شرف خویش بساط انبساط گسترده و بهرام با احترام راه بسر منزل حمل برده چفته مواصلت و مقارنت آن گل گلبن دولت با سرو جوئبار سلطنت اختیار نمودند -

بفرمان گزاری شدند انجمن	نجوم آزمایان بسیار فن
بدانش گزین کرده شد طالعی	سعادت فرابنده بی هانی
چو کردند حکمت پناهان پسند	مبارک ترین طالعی ارجمند

بروزی که طالع برومند بود	نظرها سزاوار پیوند بود
علمها بگردون برافراختند	جهان را نو آرایشی ساختند
پر از گل شده کوی و بازارها	دگر گونه شد سکه کارها
شکر ریز آب عود افروخته	عدو را چو عود و شکر سوخته
شفق سرخ بر بست بر سور شاه	طبق پر شکر کرد خورشید و ماه

شهریار جهان دران روز همایون سادات و قضاة و علما و فضلاى پایه سربر اعلى را طلب فرموده مهد علیای مخدرة تق عصمت خواجه جهان را بر حکم شریعت پیغمبر آخر الزمان علیه و آله صلوات الرحمن با شاهزاده عالم و عالمیان میران شاه حیدر ستوده سیر در سلك ازدواج منتظم ساختند -

بسوسن سپردند شمشاد را	چمن جای شد سرو آزاد را
بکام دلش تنگ در برگرفت	و زان کام دل برگرفت

روی زمین از کوه و هامون در نثار افشانی آن جشن همایون و میزبانی میمون مانند سپهر نیلگون پر ثوابت و سیار شد و از یمن بذل و ایثار شهریار زمین و زمان آرز و نیاز در گنج بی نیازی مخفی و متواری گشت -

دران جشن فرخنده بهر تار	فلک ریخت بس گوهر شاهوار
فروربخت چون قطره زابر بهار	زر و گوهر و لولوه شاهوار
درم ریختند از کران تا کران	هوا گشت ابر جواهر فشان
ز بس گوهر و زر که افشاند شد	ز برجیدنش دستها مانده شد

بعد از انعام مهمام میزبانی و انجام ایام عیش و شادمانی قامت دولت مخدوم خواجه جهان بخلعت خاص شهریار کام بخش کامران آرایش پذیرفته فرق مفاخرتش بافسر امارت و رفعت زینت گرفت و منشور ابالات و حکومت قلعه پرنده و ولایت که مره بعد اخری حسب الحکم اشرف اعلى بنام با احترامش صورت تحریر یافته بود بمهر همایون مزین و محلی گشته باز دارائی آن برای صوابنامایش مفوض و مرجوع شد و در برشکال آن سال موکب جاه و جلال دران منزل جنت مثال رحل اقامت انداخته شهریار فریدون خصال بفرآغ بال به بسط بساط عیش و نشاط اشتغال فرموده از هیچ طرف خبری که باعث اختلال احوال فرخنده مال باشد بمسامع عز و جلال نرسید و چون ایام خجسته فرجام برشکال بانجام و انصرام رسید باز در مقام اهتمام و اجتماع سپاه نصرت پناه درآمده انتقام دشمنان بد فرجام را وجه همت علیا نهمت ساخت چون پراکندگی لشکر ظفر اثر بموجب فرمان شهریار فریدون فر جمعیت و ازدحام میدل گشت کس نزد رامراج فرستاده اورا از عزیمت موکب منصور باستیصال ماده اقتدار سکنه بیجاپور آگاه ساختند و رایت نصرت آیت بجانب ولایت بیجاپور برافراختند -

جهانبجو چو از تخت شد سوی زین
بخنید گفتی سراسر زمین

ظفر همعنان بخت و نصرت قرین
 روان شد سپاهی که هنگام عرض
 قضا بر یسار و قدر بر بعین
 شمارش ندانست کس جز بفرض

راهراج که در تسخیر قلعه رانچور کاری ساخته بود و چهره فتح و ظفر مفاهدش نشده چون بر عزیمت آن فرازنده تخت و تاج اطلاع یافت با سپاهی که در مهالکک و اخطار جان و مال دربازند و به تیغ آبدار و پیکان آتش بار خاک معرکه را بیاد فنا در دیده اعدا اندازند عنان بجانب بیجاپور تافته در ظاهر آن ولایت بموکب منصور ملحق گشت و بسامدات ملاقات استسماذ یافته باففاق خسرو آفاق در استیصال ارباب شقاق و ضلال متوجه شدند عادل شاه از بیم سطوت و صولت سپاه ظفر بناه حصار بیجاپور را کرزگاه ساخته خاطر از اندیشه مقابله و مقاتله بیرداخت و خوبستن را ازان درباب جوشان و خروشان بکران امنیت و سفینه سلامت کشیده پای ملامت در دامن عزلت بیچید آن دو سپاه کینه خواه از دوسو راه آمد شد بر مردم حصار بسته بلوازم محاصره و مراسم محاربه پرداختند و توپهای سابقه آسای نظام شاهی که جبهه انندام و انهدام اساس ثبات و حیات اعادی با موکب منصور همه جا همراهی داشتند در برابر حصار بیجاپور منصوب گشته همه روزه ضرب توپ قیامت آشوب توپچیان اسرافیل نشان نهیم صور و زلزله نشور در اماکن و مساکن بیجاپور بظهور میرسید و علامات روز جزا بر اعدا هویدا میگردد سپاه عادل شاه نیز در مقام محاربت و ممانعت داد شجاعت و جلادت داده مانند ثوابت و سیار بر برج و باره حصار صف کشیده در مدافعه مساهله و اهمال نمی ورزیدند و مذلت جبن و عار فرار بر خویش نمی پسندیدند معملا از باد حمله دلیران میدان نبرد تنور معرکه درتافته نائره قتال و جدال از دو جانب التهاب و اشتعال یافت هوای آوردگاه از گرد سپاه مانند بنی عباس در لباس سپاه رفت و زمین معرکه از خون دلیران میدان گونه لعل بدخشان گرفت -

سپاهان بکنگر کشیده قطار	چو دندانۀ شانه زلف یار
ز دود تفنگ ابری انگبختند	و زان ژاله کین فروربختند
بگردون رساندند آواز کوس	برآمد صدا زین خم آبوس
ز بالا برآمد چو آن غلظه	درآمد زمین نیز در زلزله
چو طاس فلک نقش نیرنگ زد	زمین با فلک هم در جنگ زد
هزبراب سوی فاعه بشتافتند	چو انجم سیر در سیر بافتند
باندازه باره از هر طرف	مدور کشیدند ده بار صف
بسی تیر در سینه تا بر نشست	بسی مهره از مهره پشت جست

بالجمله مدتی درمیان آن دو گروه پر شکوه ابواب محاربه و مقاتله کنوده بود و طرق مصالحه و مساهله بسته و پیوسته از مبداء طلیمه صباح نائره کفاح مشتمل گشتی و از مظهر تابشیر بام غمام حسام متفاظر شدی و تا سپاه زنگ شیخون بلشکر روم نیزمد مغالب رماح از اهداب ارواح کوتاه نمیکت و کشاکش سنانها از معرض جانها دست باز نمیداشت -

نیاسود لشکر ز خون ریختن ز دشمن بدشمن درآویختن

گفتار در عارضه که در اثناء این محاربه بر ذات اقدس شهریار طاری گشته باعث معاودت

موکب همایون گردید و بیان بعضی وقایع و امور که در آن آوان بهرصه ظهور رسید

در خلال این احوال و در اثناء این قتال و جدال ذات عظیم المثال شهریار فریدون خصال را آسیب عین الکمال از درجه اعتدال منحرف ساخته زمانه غدار ناسازگار آن واسطه نظام جهانی را در بستر ضعف و ناتوانی انداخت ذاتی که سلامتی آفاق در سلامت او بود از کسوت صحت عاری ماند و وجودی که نظام سلسله موجودات از میامن عدالت او انتظام داشت از حلیه اعتدال عاطل گشت حکمت پناه افات دستگاه جالینوس الزمانی مقرب الحضرت الخاقانی قاسم بیک طیب که از حکماء ممالک ایران بعزید حداقت منفرد بود و در سلک مجلسیان شهریار گیتی ستان انتظام داشت و بعد از فوت حضرت شاه مغفرت دستگاه جنت آشیانی حضرت سلیمانی در سوانح امور برای سوابغی آن آصف ثانی رجوع میفرمود چون ذات عظیم المثال آن فرازنده رایت اقبال از حد اعتدال منحرف یافت صلاح دولت ابد اتصال درانطفاء نائره قتال و جدال دیده بانفاق ارکان دولت و اعیان حضرت بملازمت شناخته بعد از اداء دعا معروض داشت که درینوقت چون ذات اقدس را از حدوث عارضه نکسری روی نموده مصلحت در تاخیر و توقف محاربه اعداست اولی و انسب آنست که درینوقت موکب همایون بجانب مستقر سریر سلطنت روز افزون معاودت نماید و بعد ازان که طیب لطف الله لطیف بمباده از دار الشفاء و اذا مرضت فهو یشفی شربت و نزل من القران ما هو شفاء، مرحمت فرماید باز عزم رزم مخالفان را مضمم ساخته بدفع و رفع معاندان پردازند رضای شهریار فلک اقتدار بصوابدید جناب حکمت پناه و سایر وزراء نیکخواه مقرون گشته التماس دولت خواهان بدرجه قبول موصول شد لاجرم کس نزد رامراج فرستاده او را از معاودت موکب نظر اثر خیر دادند و دمامه کوچ نواخته ربابت نصرت آیات از ظاهر بیجاپور بتائید رب غفور نهضت فرموده رامراج نیز با لشکر کینه ور خویش راه کدور بیجانگر پیش گرفت بالجمله بعد از طی مسافت ماهیچه رایت فتح آیت از مطلع دار السلطنت احمدنکر طالع گشته ساحت آنولایت از لمعاش تابنده و رخشان شد سادات و قضاة و علما و فضلا و کافه رعایا چون از قرب وصول موکب اعلی آگاه گردیدند باستقبال موکب جاه و جلال کمر استعجال بسته متعاقب سعادت زمین بوس استسعاد یافتند

مهابت جهان کار ساز آمدند	پرستنده از پیش باز آمدند
جهان سربر گشته آراسته	همه راه پر نزل و پر خواسته
زمین باغ فردوس دیدار شد	هوا ابر بارنده دینار شد

شهریار جهان آفتاب سان پرتو التفات و احسان بر حال زیردستان افکنده خاطر همگنان را بنوید اکرام و انعام بیکران خرم و شادان ساخت و چون بر مسند جهانی تکیه فرمود خیل ضعف و ناتوانی بر ولایت طبیعت همایونش مستولی گشته روز بروز مواد امرائش متضاده در تزیاید و ترقی بود و قوت صحت

در تراخی و تنزل و ییوسته از هفتاد غیبی مضمون این بیت بگوش هوش استماع میفرمود -

بخا کدبان جهان دل منه که جای دگر
برای مسکن تو برکشیده اند قصور

اطباء جالینوس دُکا و حکماء فلاطون آرا هرچند در معالجت و مداوا ید بیضا می نمودند مطلقاً اثری بران مترتب نبود -

ذکر نزاعی که قبل از انتقال شهریار فریدون خصال میان آن دو دوحه نهال

اقبال روی نمود و بیان مآل حال آن جدال

راویان اخبار سلاطین دکن و طوطیان شیرین مقال شکر شکن که سرمایه نکه سنجان انجمن دانشوری و پیرایه عندهلیان گلشن سخن پروری اند چنین آورده اند که شهنشاه فلک بارگاه ستاره سپاه سلیمان جاه برهان نظام شاه را شش در شاهوار در صدف سلطنت پرورش یافته بود که جهات سته بوجود فائض الوجود آن شش کوکب مسعود منوط و مربوط بود و هریک ازان کوکب آسمان جلالت سزاوار فرماندهی اقلیمی و شائسته سریر خسروی کشوری از جمله شاهزادهای عالی گهر حضرت میران شاه حسین ستوده سیر بحسب صورت و سیرت و رای و رویت و کرم و سخاوت و مرویت و شجاعت از برادران دیگر بزرگتر و بهتر بود و اکثر امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت و سائر غربا را بتخصیص قاسم بیگ نظر بران شمع دودمان سلطنت و مائل بسلطنت آن آفتاب برج خلافت بعد ازان حضرت شاهزاده گردون مآثر میران عبد القادر بود که حضرت سلیمانی از فرط محبتی که بآن نمره شجره سلطنت و جهانبانی داشت فرق مباهاتش را بافتابگیر و چتر مفاخرت بخشیده باختصاص این موهبت سلطنتش در دلها و سروریش در خاطرها استقرار یافته بود و بمصاهرت عماد شاه برار استغفار پذیرفته بعد ازان میران شاه علی که از جانب والده نبیره اسماعیل عادلشاه بود دیگر شاهزاده خجسته سیر میران شاه حیدر که مناکحتش با دختر مخدوم خواجه جهان رقم زده کلک بیان گشت دیگر میران محمد باقر که بمادل شاه مانجی شده تا حال در صدر حیات است دیگر میران خدا بنده و از جمله شش گوهر درج سروری و اختر برج فیض گستری شائسته خلعت سلطنت و سزاوار افسر خلافت حضرت میران شاه حسین و میران عبد القادر بودند و امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سپاه و رعیت را دیده امید باین دو مردمک چشم دولت روشن و منور اگرچه در اوائل شهریار خورشید مآثر میران عبد القادر را بواسطه افراط محبت بیچتر و آفتابگیر سرافراز و از برادران ممتاز فرموده بود اما در آخر که برانمونی قائد توفیق از تیه ضلالت بسر چشمه تحقیق پی برده مذهب حق ائمه اثنا عشر اختیار فرمود و حضرت میران شاه حسین که از روز ازل بسعادت دارین و سلطنت کونین اختصاص یافته بود درین باب تبیعت شهریار گردون جناب نموده میران عبد القادر مکابر بواسطه اضلال مولانا پیر محمد نکوهمیده مآل در انکار اصرار ورزید بلکه در مقام عقوق درآدمه اندیشه غدرد و خیال بنی در خاطرش استقرار یافته بود و انتها ز فرصت می نمود که در استیصال نهال سلطنت و اقبال سعی نماید و ساحت جاه و جلال را بقدم شقاوت و ضلال بیساید و ابواب فتنه و فساد بر روی عباد و بلاد کشاید

باهنگ این دولت بیزوال خیالی بس داشت لیکن محال

لاجرم خاطر ملکوت ناظر شهریار فریدون تبار از میران عبدالقادر آورده کشته بجای حضرت میران شاه حسین مائل شد چنانچه در خلا و ملا بان شاهزاده دین و دنیا اعتماد فرموده از روی حزم و احتیاط جای میران عبدالقادر در برابر و مقام شاهزاده فلک احتشام در پس سر مقرر فرموده بود و سلطنت آن فرزنده افسر خلافت در خاطر خطیر و ضمیر خورشید تنویر نقش پذیر و جای گیر گشته -

چنین میکند نقل از راستان	جواهر کس رشته داستان
بردخت خود زین سرای سترگ	که چون وقت آن شد که شاه بزرگ
بآسایش خلق اندیشه داشت	چو دالم جهان پروری پیشه داشت
نشاند بجایش یکی سرو بن	همین خواست کز خاکدان کهن
شکوه جهان پادشاهی کراست	به بیند که فیض الهی کراست
جهات جهان از که یابد شرف	ز شش گوهر او درین نهه صدف
کدامین صدف یا کدامین دراست	کرا دل ز نقد سعادت پر است
بظاهر یکی را ثریا سریر	چه گر چتر بخشید و خورشید گیر
نهانی نظر با شهنشاه داشت	چو جانی زهر حکمت آگاه داشت
بدانش جدا کرد از نقره زر	محکم بود شاه شناسا گهر
زمانه بدو داد دبیم و گاه	چوهم لطف حق بود وهم لطف شاه

ازین رهگذر پیوسته درمیان آن دو گلدسته دوحه دولت یاندار خار خشونت و آزار قائم بوده دائم بنای کلفت و عداوت سمت استواری داشت لاجرم شهریار عالم قلعه دولت آباد را بمیران عبدالقادر و قلعه جنیر را بحضرت میران شاه حسین و قلعه بالی را بمیران شاه علی مسلم داشته بود و فرمان قضا جریان شرف نفاذ یافته که هرگاه موکب اعلی بزمخت دفع اعدا نهضت فرماید شاهزادهای دین و دنیا بمقام و ماوای خود شتافته از ملازمت رکاب نصرت انتساب معاف باشند تا با یکدیگر در مقام نفاق و خلاف نباشند درین وقت که ذات ملکی صفات شهریاری از کسوت صحت عاری گشته روز بروز مرض بر طبیعت اشرف مستولی میشد قاسم بیگ و سائر ارکان دولت مصلحت درین دیدند که چون بودن شاهزادها در پایه سریر اعلی موجب حدوث فتنه و فساد است، و باعث ارتفاع نائزه خصومت و نزاع اولی آنست که درین وقت بجایب قلاع خویش نهضت فرمایند اگر حق تعالی از دار الشفاء و اذا مرضت فهو یشفین ذات قدسی صفات را شفای عاجلی کرامت فرماید فهو المطلوب و اگر عیاداً بالله از قضای ایزدی صورت دیگر روی نماید بعد از تقدیم لوازم مشورت هرکدام از شاهزادهای عالی مقام را که از روی تدبیر و بصیرت شائسته سریر سلطنت داند تمام ارکان دولت و کافه سپاه و رعیت در بیعتش همدستان شوند مسرعان بطلبش فرستاده بی مانعی و منازعی بر سریر دولتش متمکن سازند بالجمله چون آرای امرا و وزرا باین قرار یافت بملازمت شهریار دین و دنیا شتافته بعد از اداء وظائف زمین بوس و دعا معروض داشتند که قبل

ازین بمقتضای اقتضای رای حقائق انجلا که نسخه دیباچه قضا ست هر یک از شاهزاده‌ها را مقام و ماوای مقرر گشته بود تا رفع مواد خصومت و نزاع شود اکنون مصلحت دولت روز افزون در آنست که هر کدام بمقام خویش توجه فرمایند و هرگاه حکم جهان مطلع بطلب ایشان صادر گردد بملازمت. مبادرت نمایند رضای شهرباری مقرون بصوابدید امرا و ازکان دولت گشته فرمان قضا جریان بنهضت شاهزاده‌ها نفاذ یافت میران شاه علی بامثال فرمان قضا مثال مبادرت و استعجال لازم دانسته فی الحال متوجه قلمه پالی شد و میران عبد القادر را دغدغه در خاطر پدید آمده در رفتن مسامله می نمود و در فکر آن بود که چون شاهزاده کونین میران حسین توجه فرماید او در قلمه توقف نماید مکنون خاطر میران عبد القادر بر رای عالم آرای شاهزاده ظاهر گشته فرمودند که تا آن برادر بدستور سابق در رفتن سبقت نفرمایند ما از مقام خویش حرکت نخواهیم فرمود درین وقت قاسم بیگک و بعضی از اعیان و مقربان در خفیه بشاهزاده عالیان پیغام نمودند که شاهزاده در سوار شدن پیش دستی نفرمایند و ملازمان خویش را جمع ساخته مستعد نمایند و چون میران عبد القادر از قلمه بیرون رود آنحضرت نیز متعاقب سوار گشته در بیرون قلمه توقف فرمایند.

ع - تا خود فلک از یرده چه آرد بیرون

بالمجمله چون میران عبد القادر علاجی غیر بیرون شدن ندید با معدودی سوار گردیده راه دولت آباد پیش گرفت و در موضع چهار تیکری که بعد ازان بسون تیکری مشهور گشت توقف نمود بعد ازان شاهزاده دوران با جمیع یکجهت‌ان و ملازمان مکمل و مسلح گشته مانند سیل دمان و دربای جوشان و خروشان متوجه بیرون شد.

کلاهی ز پولاد چین بر سرش	که گوهر برشک آمد از گوهرش
حمایل یکی تیغ هندی چو آب	بگوهر یر از چشمه آفتاب
سنان کش یکی نیزه سی ارش	بخون جگر یافته پیروش
بن در یکی آسمان کون زره	چو مرغول زنگی گره بر گره
گرگاه از ترکش آراسته	چو دیرین چناری به پیراسته
نشست از بر بازه کوه وش	بدیدن همايون بر رفتار خوش
سیاه چشم و که پیکر و مشک دم	پربروی و آهو تک و کور سم
از اندیشه دل سبک پوی تر	ز رای خردمند ره جوی تر

القصه شاهزاده دوران بآئین سلاطین جهان و کوکبه پادشاهان گیتی ستان از قلمه بیرون آمده بداروگانک فیلخانه خاصه شریفه حکم فرمود تا فیلان را مستعد ساخته با نشانها و علمها برافراخته بپوکب همایون تاخند و شاهزاده عالیان بشوکت و ابهت سلاطین جهان در میدان کاله چپوتره که قریب قلمه است صفی مانند کوه آهن از دلیران صف شکن آراسته مثال جبال شامعه و اساس دولت راسته قدم استوار فرمود.

نظام جهان شاه دارا شکوه صفی برکشیده چو البرز کوه

چه کوهی ز جوشن برو میضا
بفریفت کوس دستور داد
ز نالیدن نای زرین بدت
دریدی همی مرده بر تن کفن
دو چشمه بسیار از تیغها
و زان گوش را نیش زبور داد

چون اراده ازلی و عنایت لم‌بزلی بترفع قدر و منزلت و ترقی مدارج سلطنت و خلافت حضرت خلافت پناهی ظل الهی شاه حسین نظام شاه تعلق گرفته بود و قلم تقدیر بر تمکن آن صاحب تاج و سریر بر مسند جهانبانی و کشور سنائی جاری گشته کافه سپاه دکن و دلیران مرد افکن و غریبان صف شکن از دوست و دشمن فوج فوج و جوق جوق ظفر مثال روی اقبال بملازمت آن شهربار فرخ فال نهاده سعادت زمین بوس در می یافتند با آنکه اکثری از سپاه دکن با میران عبدالقادر معاهده داشتند چون بموکب شهربار پیلتن میرسیدند در سلک ملازمان رکاب ظفر انتسابش ایتمام یافته احدی را میل توجه بجانب فوج دشمن نمیشد تا اکثر سپاه نصرت پناه در ظل رایت فتح آیت مجتمع گشته فیلخانه و توپخانه و سایر ادوات سلطنت و اسباب حشمت تصرف اولیاء دولت درآمد چه اذا اراد الله شیاً هیا اسبابه واقع است المقدور کاین برهان قاطع بلی -

ازان پیشگه تا نگیرند دست
کسی را که خلاق سازد عزیز
نه هر وارث ملوک سرور شود
در ایوان شاهی نشاید نشست
عزیزش کند در دل خلق نیز
ز صد قطره یک قطره گوهر شود

میران عبدالقادر که علامات ادبار و انکسار بر چهره روزگارش ظاهر بود خواست تا اساس دولت ویران شده و قواعد سلطنت منهدم گشته را بیای هردی شجاعت و تجلد رونقی و استحکامی پدید آورد لاجرم مجمعی از دلیران را اشارت نمود که قدم پیش نهاده نیران قتال را بنیاد حمله باشمال درآوردند چون جوقی از دلیران که در مهالک و اخطار جان نثار سازند و بشیخ آبدار و پیکان آتشبار خاک معرکه در دیده خورشید تابان اندازند قدم جسارت در میدان مبارزت نهادند بموجب فرمان شهربار قدر توان فوجی از دلیران که از نوک شمشیر خونریز شان چون غمزه خوبان خون می چکید و از پیکان الماس دلاویز شان مانند تیر مژه دلبران عقل و هوش میرمید بمدافعه ایشان توجه نموده آتش پیکار بالا گرفت و از غبار کارزار آئینه سپهر تیرگی پذیرفت نوک پیکان به پستی کمان رو بقلب نهاد و شعله تیغ و سنان در خرمن دل و جان فتاد چون سفارت سهام بزبان آوری حسام مبدل شد در صولت اول غنچه دولت شهرباری شکفیدن گرفت و نهال سعادت و اقبالش از رشحات نصرت بالا کشیدن آغاز کرد و رباح فتح کرد ادبار بر چهره حال دشمنان نکوهیده مآل پاشید اولیای دولت صدای کوس بشارت در طاس تکون کردون انداختند و رایت مفاخرت بذروه فلک نیلگون برافراختند -

سعادت بیخشایش داور است
نه در دست و بازوی زورآور است

چو دولت نبخشد سپهر بلند نیاید بر دانگی در کند

چون رایت عبدالقادر که با ذروه افلاک لاف برابری میزد روی ادبار بانکسار نهاد
و کعبتین آرزویش بر وفق دلخواه نگشته نقش مراد روی نداد هر تیر که در جعبه تدبیر داشت
در کمان نهاد و هر تیغ که در نیام امکان بود بدست قدرت کشیده هیچ سودی و بهبودی ندید
ناچار عزیمت هزیمت مصمم ساخته علم انہزام برافراخت بلی لشکر مور اگرچه بسیار است با موکب
سلیمان در چه شامه است و حشم ستاره را در نظر آفتاب نیزه گزار چه اعتبار -

اگر ماهی از سنگ خارا بود شکار نهنگلان دریا بود

بالجمله چون آفتاب جهاتاب در حجاب غروب و نقاب افول متواری گردید و نور باساره
از مطالعه اجسام و مشاهده اشخاص معزول شد میران عبدالقادر با یک فیل و چند نفر بہزار جر تعیل
راہ برار پیش گرفته باقی اتباع و اشباع سر خویش گرفتند -

چو از دشمنان مہر گردون بگشت فلک آسیاوار در خون بگشت

ز بحر فلک ماهی زر گریخت بہرسو پیش زر اندود ریخت

مکو شام کین صبح فیروزمند کزو گشت خورشید دولت بلند

دیگر فیلان و اسپان با چتر و آفتابگیر بحوزه تصرف بندگان شہریار سلیمان سربر درآمد -

خداوند خورشید و گردندہ ماه فروزندہ تاج و تخت و کلاه

کسی را کہ خواهد برآرد بلند دگر را کند سوگووار و تزند

سربر بزرگی نہ جائیست خرد کہ هرکس تواند برو رخت برد

چون رایت شوکت و اقتدار معاندان کہ باوج تکبر و استکبار افراشته بودند نکونسار شد و
نقوش مہاہات و افتخار معارضان کہ بر لوح تصور و پندار نگاشته بودند بکلی محو گشت حکم شاہزادہ
کامران کہ بافضای یزدان توامان بود بنفاد بیوست کہ سیام نصرت پناہ پای از تعاقب گریختگان کوتاہ
داشته راہ فرار بر ایشان دشوار سازند اما جہت رعایت حزم و احتیاط کہ لازمہ جہانداری و
شہریاری است آن شب کہ فی الحقیقہ صبح سعادت عبارت ازانت تا صباح رایات نصرت آیات را
جناح نجاج کشادہ بود و اعلام بشارت اعلام فتح و ظفر در ملازمت شہریار فریدون فر بیک پا
ایستادہ و شاہزادہ فیروز روز تا طلوع آفتاب عالم افروز پای فلک جناب از رکاب ظفر انتساب
دور نفرمودہ جز خانہ زین زرین و میدان رزم و کین مقام و ماوا نگزید -

عروس جہان هست زیندہ چفت ولی درنیاید بعقد تو مفت

باین شاہد آنها کہ در ساختند نگہ کن کہ نقد بقا باختمند

ازین دلبر آسان نخوردند بوس کہ تیغست پیراہن این عروس

و چون آن شب تیرہ بدان وتیرہ بگذشت باعداد شاہ تخت گاہ سپہر بر مواکب کوآکب

کین کشاد و خسرو شیر سوار گردون تیغ انتقام بر سپاه ظلام کشید شاهزاده فلک احتشام با کوبکبه پادشاهی متوجه ملازمت حضرت ظل الهی گشته در وقتی که پیمانۀ حیات آنحضرت لبالب گشته بود و هادم اللذات دو اسپه بطلب آمده بلکه از غرقات فردوس برین حور و عین بمشاهده روح مطهرش نگران بودند و طایران حظائر قدس در استقبال شاهباز عرش پرواز نفس نفیسی ترک نسبیج و تقدیس نموده شاهزاده عالمیان شرف پای بوس دریافت قاسم بیک معروض داشت که میانۀ شاهزاده فرزانه میران شاه حسین و برادرش میران عبدالقادر بنابر سوابق خصوصت مهمم به نزاع و قتال انجامیده باستعمال سیف و سنان منجر شد و میران عبدالقادر بر حکم قضای ایزد متعال از میدان قتال روگردان گشته بجانب ولایت برابر روان شد اکنون این حضرت میران شاه حسین است که بابوس میکند چون نفوس شهریار کامگار بشمار افتاده بود و قوت و قدرت تکلم نمانده نگه بر رخسار فاضل الانوار شاهزاده کامگار فرموده قطرات عبرات از دیده روان ساخت و آتش اندوه در دل حضار محفل جنت آثار انداخت.

ذکر انتقال شهر یار خجسته مال ازین دار پرملال ییجوار رحمت ایزد متعال

چون مشام عاقلان فطن که متنزهان بوستان معرفت نسیم و مستنشقان روابیح رباحین مکرمت شمیم اند از عرصۀ روزگار ناپایاندار هرگز گل تمتعی نبوئیده که هزار زکام ناکامی در پی نبوده لاجرم در دیده مهندس بصیر و بصر بصیرت حکیم خبیر دیر شش جهتی چون چار دیوار خراب کهنه رباطی نبود که محل اقامت و نزول و موضع آسایش و قبول نبود خوشا شیر مردی که حلاوت دنیا را بکام همت کامیاب تلخ سازد و سفره درهم کشیده کلوا و تمتعوا، را پیش حرصان تنگ چشم اندازد و دست شهوت از اناه الوان سندس و استبرق بدارد و عالم قناعت را که سلطنت دنیا و دین عبارت ازین است بدست آرد.

دل بقناعت نهه و خرسند باش مملکت این است و خداوند باش

و ازین خوشتر حال سعادتمندی که بتاع دنیای فانی دولت جاوید آنجهانی بدست آرد
دین سرا بر سریر سلطنت متمکن باشد و در عقبه صدرنشین فلک استعلای انبیا بود.

بدنیا توانی که عقبی خری بخر جان من ورته حسرت بری

بالجمله بعد از پای بوس شاهزاده کامگار مرغ روح پر فتوح شهریار ملک اطوار داعی اجلال با اشتهای النفس المطمئنة ارجعی الی ربک راضیه مرضیه، را اجابت فرموده بمقام اصلی فادخلی فی عبادی و ادخلی جنتی، معاودت نمود.

بسا شهریاران و گردنکشان که رفتند ازین خاک دامن کشان
اگر ملک عالم بقا داشتی سکندر که بگرفت نگذاشتی

بهر دور باشد ظهور ذکر
در آست حکمت که هر چند روز
جهان خوش کند دل باوازه
تماشا کند صحبت تازه
نماید رخ از غیب نور ذکر
کسی را شود بخت عالم فروز

تمام امراء و اعیان و جمیع سراری و جواری حرم و کافه خدم و حشم در مصیبت شهریار عالم که ابواب محنت و غم بر روی بنی آدم گشاده بود و طریق شادی و خرمی بر آدمی و پری بسته جامه چاک بر خاک و خاشاک نشستند و قانون خوشدلی را بنوای ناله و افغان درهم شکستند بجای آب خون ناب از فواره دیدها روان بود و از شعله آه مصیبت رسیده دل مهر و ماه سوزان و بریان -

دگر شد بآئین زمان و زمین
گریبان جان چاک زد صیادم
بر از رنج و آشوب شد بحر و بر
پلاسی ز تار بلا ساختند
ز کام ذنب زهری انگیختند
ز فوت شهنشاه دنیا و دین
بیرید شب زلف بر بیج هم
مصیبت گرفتند تاج و کمر
فلک را بگردن در انداختند
مه و مهر را در گلو ریختند

زمین از لباس کبود هیئات آسمان گرفته بود و آسمان در مفارقت آن خورشید تابان مانند زمین خاک بر سر کرده بهرام خون آشام دران مصیبت غم انجام کمر انقمام گشاده بود و مشتری در غم آن افسر سروری طیلسان سعادت از سر نهاده آفتاب جهانتاب از مفارقت آن مهر سپهر سلطنت خود را در حجاب کسوف انداخته بود و بدر منیر از غم آن صاحب تاج و سریر مانند هلال گذاخته پیررویان کل اندام کیسوهای مشکفام بریدند و بناخن جفا از رخسارها جداول خون روان گردانیدند -

جراحت شد از ناخرن همچو خار
روان گشت از چشمها خون دل
برآمد ز هر سینه بر چرخ دود
بس چهره چو گل نوبهار
ز خون خاک روی زمین جمله گل
سیه گشت از آن دود چرخ کبود

بلی عاقل مقنن داند که حضرت و نصارت این جهانی بآسیب خزان اجل رفتنی است و بهجت و سرور کاشانه فانی بجاوروب فنا رفتنی طراوت بهارش را آفت خزان لازم است و صباح امنیش را شام نامرادی ملازم هر طلوعی را غروب دیری است و هر شارقی را غاری در برابر ابراز بیوفانی روزگار گریاست و ابرارش باران بهار به بندارند و گل از بیم جفای خار با دل پر خوست و احراش شکفته و خندان شمارند -

که داند که این دخمه دیو و دد
چه نیرنگ با بخردان ساختست
فلک نیست یکسان هم آغوش تو
چه بازیچه دارد از نیک و بد
چه گردن کشان را سر انداختست
طرازش هو رنگت بر دوش تو

ز تاریخ نو تا سپید کهن !
 که مانده که با ما بگوید سخن
 کجا رستم زال و سیمرغ و سام
 فریدون فرهنگ و جمشید جام
 زمین خورد و از خوردن شیر نیست
 هنوزش ز خوردن شکم سیر نیست
 جهان چون تو داری جهاندار باش
 چو خفتند خصمان تو بیدار باش

بالجمله امرا و اعیان با دیدهای گریان و دلهای بریان بتفسیل و تکفین جسد همایونش پرداخته بدن مطهرش را بمشک و کافور معطر ساختند و در محفه ملفوف بمغفرت رحمت رب رؤف بیاغ روزه که مدفن آن دودمان خلافت نشان است نقل نموده مدفون ساختند و بعد ازان فرمان خدا بگن جهان و شهریار دارا نشان شاه حسین نظام شاه جسد مطهر آن دین پناه را بکربلای معلی برده در جایر روزه منور حضرت شاه شهدا و خامس آل عبا سر دفتر اولیا و اصفا امام الخاقین هادی الکوئین قره العین الرسول الثقلین ابا عبدالله الحسین علیه الصلوة و السلام دفن نمودند جعل الله تعالی مضجعه فی فردیس الجنان و افاض علیه ثایب الرحمة و الفران و این واقعه هایه باشهر روایات در تاریخ بیست و چهارم شهر محرم الحرام سنه احدی و ستین و تسعمایه روی نموده و چون دران سال سه پادشاه جمجمه گیتی ستان که در ممالک هندوستان بلکه در ساحت جهان نظیر ایشان نبود بمالم بقا انتقال فرمودند یکی از فضلا در تاریخ آن سلاطین چنین فرموده -

که هند از عدل شان دارالامان بود	سه خسرو را زوال آمد بیکسال
که همچون دولت خود نوجوان بود	یکی محمود شاهنشاه کجرات
که در هندوستان صاحب قران بود	دوم اسلم شاه سلطنت دهلی
که در ملک دکن خسرو نشان بود	سیوم آمد نظام آن شاه بحری
چه می یرسی زوال خسروان بود	ز دل تاریخ فوت آن سه خسرو

بنابراین آن شهریار سکندر آئین مدت پنجاه سال بر سریر جاه و جلال ممالک دکن بر سیل استقلال متمکن بوده باشد و سن شریفش پنجاه و هشت سال چه جلوس آنحضرت بر سریر سلطنت در احد عشر و تسعمایه بوده و عمر شریفش درانحال هشت سال و الله تعالی اعلم بحقیقه الحال اولاد ذکور آنحضرت بقول جمهورشش عدد اند چنانچه مذکور شد و احوال هریک از روی اجمال این که میران عبدالقادز چون از پیش حضرت سلیمانی فرار نموده بامید معاونت و امداد عماد شاه از روی نسبت مصاهرت متوجهه برار گردید و چون عماد شاه حسب القومده حضرت نظام شاهی او را از ملک خویش عنر خواهی نمود از انجا متوجهه عادل شاه گشته در ظل حمایتش می بود تا بمالم بقا نقل نمود و میران شاه علی که بنیره عادل شاه بود و در وقت جلوس حضرت سلیمانی بر قلعه پالی خود را از دیوار حصار افکنده نزد جدش رفت و عادل شاه چتر و آفتابگیر بر سرش گرفته بسلاپور آمد و از سپاه منصور هزیمت یافته معاونت نمود چنانچه عنقریب سمت گزارش خواهد یافت و میران شاه علی نیز تا آخر ایام حیات در بیجاپور بسر برده بمالم آخرت شتافت میران محمد باقر را در اوائل ایام جلوس حضرت سلیمانی حسین نظام شاه

در قلعه چاندور مجبوس کرده بودند و تا زمان سلطنت حضرت مرتضی نظام شاه دران قلعه مانده بحکم آنحضرت خلاص گشته او نیز به بیجاپور رفت و هنوز در قید حیاتست و میران شاه حیدر نیز بعد از آن که از امداد نصیر الملک و مخدوم خواجه جهان مایوس گشت متوجه بیجاپور شده به برادران دیگر ملحق گردید و دران ملک مدت عمرش بانقرض رسید ع -

آنکه پابنده و باقیست خدا خواهد بود

ذکر طرفی از خصائص و خصائل ذات قدسی فضائل آن شهریار دریا دل گردون منازل

بر ضمائو ارباب بصائر و خواطر اکابر و اصاغر واضح و لائح باشد که اگر تحاریر علما و جماهیر فضلا بتالیف بزم و رزم و عزم و حزم و توصیف مفاخر و مآثر و مناقب و محامد آنحضرت که چون آفتاب در افطار مشهور است و مانند بدر از سحاب در آفاق مذکور اشتغال فرمایند و دران بحر بی پایان باستظهار فصاحت و بلاغت سیاحت نمایند هرآینه از عهده تفصیل قلیلی از تفضیل آنحضرت بر سایر سلاطین روی زمین که سطری ازان مناقب ماحی آثار قیاصره روم و اکاسره عجم تواند بود بر نیابند چه نطق از شرع و تفسیر آن مقصور است و قلم دوزبان از عزم تحریر آن مکسور پس در مقام عجز بحکم ان القلیل علی الکثیر دلیل، بعضی از مناقب آنحضرت مجملا ایراد میکند تا معلوم شود که قوت شهامت و قدرت شجاعت و بسط مملکت و هیبت سلطنت در هیچ قرن چنین و چندین نبود و از هیچ تاریخ بدین سیاق مطالعه نرفته تا قادر کن فیکون مقالید سلطنت ربع مسکون بر مقتضای ان الارض لله بورئها من یشاء من عبادی الصالحون، در قبضه قدرت آنحضرت نهاد و زمام توسن ایام بد رام را بکف ارادت او داد جبین جباره دهر و قیاصره عصر بر آستان دولت آشیانش فرسوده گشت ورقاب سروان جهان و گوش کردتکشان دوران از طوق اطاعت و حلقه عبودیتش سوده شد با رای عالم آرایش آفتاب جهانتاب را رای جهان آرائی در ضمیر نمیگردید و با وجود حلم او کوه در خود قوت و توانائی نمیدید سلاطین عالم ترتیب لشکر آرائی از حضرتش آموخته و اساطین عرب و عجم اسباب جهانتکشی از دولتش اندوخته اگرچه در ابتداء طلوع اختر سلطنت که مسند عالی مکمل خان و پسرش عزیز الملک بتعاقب بر سربر وکالت باستقلال متمکن بودند و سن شریف آنحضرت ما بین هشت و دوازده بود میانه امرا فی الجمله مخالفتی روی نمود و بعضی بجهت استقلال و کلامیل سلطنت میان راجا که برادر کوچک آنحضرت بود داشتند و معدودی از امرا تاب استیلای عزیز الملک نیاورده بجانب برار فرار نمودند و عماد الملک برار باغواى ایشان با بندگان آنحضرت در مقام نزاع درآمد چند مرتبه نیران معاربه ارتفاع یافت چنانچه تفصیل این کلام در مقام خویش سمت گزارش یافته بواسطه این اسباب فی الجمله تزلزلی در قواعد دولت و قصر سلطنت سپهر جناب راه یافته بود اما چون عزیز الملک مخدول بغضب شهریاری گرفتار گشته مکحول شد باز بتجدید ارکان سلطنت و اساس خلافت صورت تشدید و تاکید پذیرفته دیگر احدی را خیال بفی و ضلال در خاطر نگذشت و حضرت شهریاری با وجود حدائت سن از تعین وکیل و پیشوا اعراض فرموده بنفس اقدس بکلیات و جزئیات امور جمهور پرداخته اوقات فائض البرکات را بر

انتظام مهام کافه انام منقسم ساخت و در تاسیس میانی سلطنت آثاری نمود که تا انتهای اعمار انوار آن چون شمع آفتاب فروغ چهره روزگار خواهد بود ملوک ممالک چون مالیک غاشیه طاعت داری غلامانش بر دوش و حلقه فرمان برداری در گوش کشیدند از جمله خاصاتی که ذات همایون آنحضرت بدان اختصاص یافته اختیار مذهب اختیار است یعنی تبعیت ائمه اطهار و محبت عترت و اهل بیت حضرت رسول ابرار که بسی قائد سعادت ابدی و هادی توفیق سردمی از تیه ضلالت و مضیق بیگانگی بسر چشمه تحقیق هدایت و ریحیق بیگانگی راه یافته بدین وسیله سعادت دارین و سلطنت کونین بدست آورد -

هر که علم بر سر این راه برد گوی ز خورشید و تک از ماه برد
بارگی از شهر جبریل ساخت باد زن از بال سرافیل ساخت

والحق این معنی بر کمال انصاف و نهایت استقامت رای سوانمهای و سلامت طبع عالم آرای آن پادشاه دین و دنیا برهانست بس روشن و هویدا که با وجود تسنن بل نصب اجداد و آبا و جدیت آن مذهب و ملت در طلب راه حق نصب و عناد را مطلقاً بر یکسو نهاد و چون بدلائل عقلی و مسائل نقلی حقیقت تبعیت اهل بیت نبوت برو منکشف شد از طریق ضلالت و غوایت اعراض فرموده باخلاص و اعتقاد تمام حلقه بندگی و پیروی ائمه هدی علیهم السلام را در گوش جان کشیده بمقاصد و مطالب کونین موفق گردید لاجرم بیامان فیوضات ارواح طاهرات ائمه هدی علیهم السلام و الصلوة فتوحاتی که در ایام سلطنت آنحضرت را روی نموده احدی از پادشاهان کبیتی ستان بدان مخصوص نبوده و آنچه آن حضرت را دست داده در ضبط امور ملذک و ملت و ربط مهمات دین و دولت و کشودن ممالک و بیسودن مسالک در هیچ تاریخ کس نشان نداده اولیاء دولتش در میدان شجاعت و دلآوری گوی مسابقت از سرکشان و صفدران جهان ربوده و سپاه ظفر پناهنش را در هیچ معرکه و رزمگاهی هزیمت روی ننموده -

کجا بود کل لشکر نامدار نشد غالب از عوف پروردگار

از جمله فتوحات که بیامان عنایات الهی حضرت نظام شاهی را دست داد تسخیر قلاع و حصونست که حضوض خنداقش بر مرکز زمین منتهی میگردد و ذروه کنگره جایش تیر دعوی از برج دو پیکر میگذرانید هر یک ازان حصون بمئات چون بنای هرمان در جهان سرگشته و تدبیر تسخیر آن در خیال خسروان گذشته نگذشته بیخ قهریلان صف آرائی و گرز گران عدو بندان قلمه کشائی و پای پیلان بیستون نشان و دم تویهای ساخته آسا از پای درآورده گرد عدم ازان بناها برآورد چنانچه کان لم تکن بالامس، صفت آنها آمده دود فنا ازان ابنیه سپهر آسا برآمد -

ز یمن دولت شاهنشاه فریبون فر که داشت حشمت جمشید و رای اسکندر
مبارزان مجاهد بضر تیغ جهاد ازان دیار بکندند بیخ فتنه و شر

و از بیامان فتوحات غیبی و عنایات لاریبی چندان غنایم از عقود جواهر و لآلی یشیم و نفود زرو سیم و اتمنه و اقمشه نفیسه و مراکب و مواکب و مواشی و حواشی بدست آمد که نطق عقد بنان و عقد

بیان همه محاسبان بدان محیط نگردد لاجرم بندگان دولت از غنایم موفور و اموال نامحصور بفحوی و مغانم کثیره یاخذونها، چون بحر و کان بزر و گوهر توانگر شدند و بسان زرگس و سوسن با کمر سیم و تاج زرگشتند تفصیل تسخیر آن قلاع که بسی همت والا نهمت بتصرف اولیای دولت در آمده سابقاً رقم زده کلک بدائع شیم گفته است اسامی آن قلاع و حصون اکنون بر سیل اجمال ایراد نموده میشود. نکته - فرق میانه قلعه و حصار باصطلاح اهل دکن این است که آنچه بر قلعه کوه ساخته اند ازو بقلعه تعبیر میکنند و آنچه بر روی زمین اساسش را بی انداخته اند آرا حصار می نامند قلعه روله چوله قلعه کانچتان، قلعه کاتره، قلعه انکی، قلعه کوندانه، قلعه پرندهر، قلعه روهیره، قلعه کپیردروگ، قلعه النگ کرنک، قلعه رامسیچ، قلعه اونداهیتا، قلعه مارکندها، قلعه کوهیچ، قلعه بوله، قلعه هاهولی، قلعه ترمک، قلعه انجیر، قلعه بهورپ، قلعه کرکره، قلعه هریس، قلعه جیودهن، قلعه اتور، قلعه کالنه، قلعه چاندیر، قلعه راجدهیر، قلعه پالی، قلعه رتنگیر، قلعه دهورپ و انکی، حصار وینجهرائی، حصار انهوت، حصار سلابور، حصار پرند، حصار قندهار، حصار اوسه، حصار کلیان، حصار مانکنج، حصار کودیوبل، حصار کیترا، حصار بودهیرا، حصار ایرکا، حصار ستونده، حصار تلتم، حصار تانگیر، حصار لوهگر، حصار مرنجن، حصار کاونی، حصار بیرواری، حصار کرناله، حصار سانکسه، حصار مورکیل، حصار انوس، حصار هاتکا، حصار تباکیا، تلنبت پیتاله، کولدبوهیر، راجدبوهیر بهیسه انگیر، تربیک بنیسه - از جمله این قلاع قلعه راجدبوهیر، اشور و کالنه در حینی که شهریار روی زمین با سیاه منصور بتسخیر قلعه رانچور مشغول بودند بواسطه مخالفت بهارجیو و دایا که حاکم آن قلعه بودند راه بی و عناد پیمودند از تصرف اولیاء دولت روز افزون بیرون رفته بود و در ایام سلطنت حضرت سلیمان زمان حسین نظام شاه باز بحوزه تصرف بندگان این درگاه درآمد چنانچه عنقریب تفصیل آن از مساعدت زمان مامولست دیگر از طراز کسوت مفاخر و عنوان نامه مآثر آنحضرت ارتفاع ابنیه و عمارات و بقاع خیرات و مبرات و احداث بساتین جنت آئین و ریاض خلد تزئین است چون باغ و عمارات قلعه دار السلطنت احمدنکر حرسها الله عن الفتنه و الشر که ببغداد موسوم گشته و مستقر سربر سلطنت و خلافتست و الحق معمار اندیشه در غرابت وضع و تازگی طرح آن در بحر تعجب فرو رفته و بستان ارم از نزهت آن روضه خرم انگشت تحیر بندگان گرفته قصرش بر مثال صرح قواریز آبروی خورنق و سدیر برده و زمانه نظیرش جز در آب و آئینه تصور و تصویر نشوده -

غالبه بوی بهشتش غلام
خار کشتاف دامن گل زیر پا
قافیه گو قمری و بلبل بهم
سهل عرب بود و سهیل یمن
طرفه بود قاقم سنجاب زا
پنجرها ساخته از لاجورد
از مژه غنچه لب گل بزخم

دائرة خط سپهرش مقام
کل بگریبان گبا کرد جا
قافله زب یاسمن و گل بهم
هندوک لاله و ترک سمن
آب زرمی شده قاقم نما
روزن باغ از ورق سرخ و زرد
نسترن از بوسه سنبل برخم

هر گره از رشته آب سبز جان
اختر سرسبز مگر بامداد
جان زمین بود و دل آسمان
گفت زمین را که سرت سبز باد

و همچنین باغ کاربز قدیم که بسمی و اهتمام ملک احمد تیریزی صورت اتمام یافته و قواعد آن چون اساس دولت راسخه البنیان سمت استحکام پذیرفته نسیم جان فرازش چون بهار عالم افروز جوانی اعجاز نفس عیسی و احیاء دم مسحا نموده -

نسیم باد در اعجاز زنده کردن خاک
ببرد آب همه معجزات عیسی را

باد فروردین در احیاء سبزه و ریاحین آن سر زمین پیام روح داده و دست صنع در اطراف بساتین درهای فردوس برین کشفاده شمال قامت سرو سبی را بنسیم اعتدال چون شمایل قد جانان در رقص آورده و صبا سر زلف بنفشه را مانند چین سنبل مشکین دلبران تاب داده آتش عارض گل از دم گرم بلبل افروخته و شمع لاله را دل بر ناله زار هزاران سوخته درختانش از شجره انتساب اصلها ثابت و فرعها فی السماء سر ارتفاع بسدره المنتهی برافراخته و جداول انهار و حوض کوثر آثارش حقیقت سلسبیل و ماه معین در زمین آشکار ساخته -

زمینش بساط فلک را نظیر
فضایش ز گلهای رنگین به تنگ
درخشنده بر سبزه آب زلال
بر آورده مرغان توحید گوش
یکی برکه در وی چو چرخ برین
رخ باغ را گشته آئینه دار
بر اطراف او سروها خاسته
یکی خانه در وی چو خلد برین
ندیده چو آن منزلی چشم کس
ازان خانه چشم بدان دور باد
نسیمش دماغ جهان را عبیر
چو طاوس گل کل ولی رنگ رنگ
درختان بهم در سخن از شمال
بتوحید ایزد تعالی خروش
مکو برکه بل آسمان بر زمین
وزو کرده مردم بکشتی گذار
چو چشمی ز مژگان بر آراسته
ز شه گشته که گاه مردم نشین
جهان را همان چشم خانه است و بس
و زین مردم دیده پر نور باد

همچنین لشکر دوازده امام علیهم السلام و دیگر مساجد و مدارس و ابنیه عالیه مقام که بیمن اهتمام معمار همت آن شهویار فلک احتشام اتمام یافته ناظر دیده در اقالیم سببه نظیر آن ندیده و گوش هوش از هیچ آفریده نشنیده شرفات ایوان آن عمارات که ابواب جنة عرضها كعروض السموات دران کشفاده بکتابه من دخله كان آمناً آراسته و سریر ابواب شان مزده ادخلوها بسلام آفنین، بگوش زائران رسانیده دیگر هر حریمت که آن فرازنده لواء سلطنت فرمودی و هر اندیشه که در ضمیر منیرش مستتر بودی اولاً با امرها و وزرا و ارکان دولت مشورت نمودی و مضمون لاصواب فی ترک المشورة در خاطر ملکوت ناظر گذرانیدم فائده من استشار اولی الالباب تزل فی ابواب الصواب و تع و شاورهم فی الامر و انا عزمت فتوکل علی الله، را نصب العین خاطر خطیر داشتی جمعی که در مشورت امور

ملکی دخل داشتند و رتق و قق مهمات برای سوابنمای ایشان منوط بود حضرت سیادت و هدایت پناه نقابت و افادت دستگه حقائق و معارف آگاه شاه طاهر رحمه الله و کاملخان و میان راجا و پرتاب رای و غیرهم بودند که این جماعت در مجلس مشورت با اتفاق می نشستند و در یک امر هر یک را آنچه بغض می رسید معروض می داشتند بعد ازان آنچه صلاح اقرب و از وجوه دیگر انطباق بود باعضا می رسید و اگر احیاناً یکی ازین جماعت که امین مشورت آنحضرت بودند در حین مشورت حاضر نمی بود بعد از انجام مشورت بملازمت می رسید حکم میشد که اهل مجلس مقدمات مشورت را باو تقریر نمایند و آنچه رایها بران قرار یافته خاطر نشان او کنند اگر رای او موافق باقی آرا بود تحسین می نمود و الا آنچه بغضاتش می رسید بمرض می رسانید اگر سخنی بصواب مقرون بود بشرف قبول موصول میگشت بعد از انتقال آن سر دفتر ارباب کمال و زبده آل اعتبار خان که از جمله مخصوصان آن جنت آشیان بود در مجلس مشورت حضرت شهریار را یافته در سلک سایر مجلسیان منتظم شد دیگر با وجود رعایت نهایت حزم و احتیاط ذات قدسی صفات آنحضرت بکمال حلم و غایت عفو متصف و محلی بود و در سیاست مجرمان و تزییر گناهکاران از اضطراب و شتاب احتراز و اجتناب لازم شمرده صبر و سکون کار می فرمود چنانچه مکرر میران عبدالقادر باغوا می نمودند که از مذهب ائمه اثناعشر علیهم صلوات الله اکبر بر حذر بودند قصد آنحضرت نموده اینمنی بشواهد و دلایل از حرکات و سکناتش ظاهر میشد بلکه چند مرتبه باین عزیمت بملازمت آمده بود و ملهم دولت آنحضرت را ازین مکیدت آگاه ساخته تیر عندر معاندان بهدفع مقصود نمی رسید مع هذا از کمال عفو و اغماص و نهایت حلم و حیا اینمنی را بر کسی ظاهر نفرموده در مقام اخذ و قید ارباب مکر و کید نمیشد و در خفیه شاهزاده کوبین میران شاه حسین را که اعتماد تمام بران شاهزاده عالی مقام بود از قصد اعدا اخبار فرموده در محلی که ذات ملکی ملکات باسرتراحت مشغول میشد شاهزاده بلوازم حراست و محافظت قیام می فرمود و اگر دران وقت میران عبدالقادر اراده آمدن می نمود بجهت وجود شاهزاده مسعود مقدورش نبود دیگر اوقات فرخنده ساعات آنحضرت از اوائل ایام سلطنت تا انقراض مدت حیات تقسیم یافته بود و هر پهری بمشغولی امری صرف میشد چنانچه بعد از فراغ از نماز صبح مردینها بملازمت آمده زور و سازنه مشغولی می فرمودند و درین اثنا بامر دینها اقسام مطابئه و ظرافت می نمودند بعد از جامه پوشیدن محلداران خاص بحضور می آمدند و چون شیوه مطابئه بر ذات همایون غالب بود البته از هر طائفه یکی را بشرف خطاب و همزبانی مطابئه سرافراز می فرمودند تا وقت آمدن مجلسیان میشد و آنجماعت بملازمت مشرف میشدند بعد ازان شهریار جهان اسپ طلبیده سوار گشته سیر فیلخانه خاصه و یائگه کارخانه فرموده همه جا سری میکشیدند و نیک و بد آنها را بخاطر ملکوت ناظر می رسانیدند ازانجا معاودت فرموده بر سریر سلطنت متمکن میگرددند و چاشنی گیران بموجب فرمان طعام میکشیدند در وقت طعام خوردن نیز بدستور مهسود مدار بر ظرافت و مطابئه بود بعد از طعام بانجام مهمان ملکی و فیصل قضایای کلی مشغولی فرموده بنفس نفیس امور جمهور را انتظام میداد بعد از فراغ مهمات ملکی و مالی خاطر خطیر بصحبت فضلاء اطراف و علماء اشراف مائل گشته التاء عقاید شرعی و قواعد عقلیه و نقلیه فرمودی و در

مجلس همایون مباحث علمی بسیار واقع میشد و آنحضرت در دقائق علوم تصرفات مقرون بصواب میفرمود و حریفان بزم روحانی را که صحبت ایشان مستلزم عیش و شادمانیست نیز بر خوان حقائق اغذیه و اشربه موافق مهیا و مهنا میبود بلکه اکثر اوقات اجتماع ارباب فضل و کمال و اصحاب قیل و قال و متصدیان امور ملک و مال اتفاق می افتاد چنانچه عهده داران فرامین و خطوط بمهر میرسایندند و دران باب سخنان عرضه میداشتند و علما با یکدیگر مباحثه داشتند و سازندها و گویندهای هندوستان و خراسان و عراق نیز بساز و نوره عقل و گوش میزدند و آنحضرت از کمال فطانت و خردمندی از قول و فعل همه با خبر بود و درین اثنا در کلام هر کدام دخلهای خردمندانه میفرمود چنانچه گوئی تمام حواس آنحضرت مشغول او بوده و حسن معاشرت در مجالس انس و خلوت چنان مرعی داشتی که از فرط بنده نوازی و حسن سلوک تفاوت میان مالک و مملوک ظاهر نکشتی بعد از فراغ این امور بخلوت تشریف برده لحظه بفرغت و استراحت میگذرانید و چون از نوم بحالت تیقف و انتباه می آمد باز کلاوتنان بحضور آمده شروع در رود و سرود می نمودند و آنحضرت زمانی تمتد با ایشان همزبانی فرموده در سرودهای ایشان دخلها می نمود و مطایبه و ظرافت با هر یک بدستور معهود بحال خود بود تا وقت عصر باداه نماز ظهر و عصر قیام میفرمود باز وقت چراغ مجلسیان و دبیران و عهده داران بملازمت آمده تا چهار طاس شب بمشورت و تنظیم امور ملک و ملت و سائر مهمات و حکایات و ظرافت صرف میشد و چون مجلسیان و مردم رخصت یافته بمنازل میشتافتند گاه ناکسالت طلب فرموده تا قریب ده طاس اوقات صرف صحبت آنجماعت میفرمود و گاه طبع اقدس میل مطایبه فرموده پسران دیونی را در حضور با یکدیگر بکشتی می انداختند و یکدیگر را دشنام میدادند و کلماتی که موجب شکستگی ذات همایون بودند مذکور میساختند یک طاس یا دو طاس شب بخواب و استراحت آنحضرت صرف میشد و چون صبح طلوع می نمود باز همان طریق معهود سلوک بود و تمام عمر ایام سعادت انجام سلطنت بهمین دستور عمل فرموده مطلقاً تغلف واقع نمیشد و در حین لشکر کشیها و توجه بدفع اعدا با وجود سر نوبتان و شب نویسانی که ترتیب صفوف و افواج سیاه منصور و تنظیم امور جمهور حشم و خدم دقیقه نامرعی نمیکذاشتند آنحضرت جهت رعایت حزم و غایت اهتمام البته بنفس اقدس سوار کشته النکهار و سیبها و عرابه و رخنهای که بر اطراف مسکر ظفر اثر واقع می بود ملاحظه فرموده حشم را جابجا بحراست تئین میفرمود و موضع تزول هر کس را قرار میداد و هیچکس را یاری آن نبود که سر موی از مقام خود تجاوز نماید یا از لوازم محافظت و احتیاط لمعه غافل و ذاهل گردد دیگر در ایام میزبانی سالکوه و دیگر میربانیها و مولود حضرت رسالت صلی الله علیه و آله در بسیاری اطعمه و اغذیه الوان و فواکه و اشربه کو ناگون نهایت مبالغه و اهتمام مرعی داشته کافه سیاه و قاطبه بندگان درگاه را از خوان نوال عمیم الافضال آن شهیار فریدون خصال حبیب و کتار حرص و آز هالامال میشد و جمیع سادات عالی درجات را بر صدر عزت نشاند از غایت محبتی که آنحضرت را بخاندان نبوت بود بنفس اقدس آب بر دست آنجماعت میریخت و دست ایشان را شسته بر خوان احسان بیکران صلا میفرمود و هنوز این شیوه مرضیه که از سن آنحضرتست درین سلسله علیه باقی مانده و الحق در هیچ تاریخ کسی از پادشاهان این نشان نداده -

هر که بقیش بارادت کشد	خاتم کارش بسعادت کشد
راه بقیش جوی ز هر حاصلی	نیست مبارک تر ازین منزلی
گر قدمت شد بییقین استوار	کرد ز دریا نم از آتش برار
کار تو پروردگن دین کرده اند	داد گران کار چنین کرده اند
چاره دین ساز چو دنیات هست	تا مگر آن نیز بیاری بدست
زان ازلی نور که پرورده اند	در تو زیادت نظری کرده اند
دور تو از دائره بیرون تراست	از دو جهان قدرت افزون تراست

و هر عرضه داشت که در ایام میزبانی بنظر اشرف در می آمد از سیاه و سایر بندگان درگاه البته باجابت مقرون بوده مطالب مآرب حاضر غائب انجاح می پیوست و هیچ آفریده از کرم عمیم آنحضرت محروم نمیگشت و چون ایام خجسته فرجام میزبانی سالگرم بانجام میرسید جمیع امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت و کافه سیاه و سایر بندگان درگاه بخلع فاخره و تشریفات متوافره و زیادتی مقاصها و انعام و اکرام لانصد و لانهصی حظ مستوفی حاصل نموده بشکر مواهب بیکران رطب اللسان و عذب البیان میگردیدند حق سبحانه و تعالی روح مطهر آن پادشاه دادگستر دین پرور را در اعلی علین با ارواح انبیا و مرسلین رفیق و قرین گرداناد و کافه خلائق را در ظل ظلیل رایت عمیم العنایت سعی آنحضرت که الحال سریر جاه و جلال سلطنت و خلافت بوجود فائض الجودش مزین و محلیست و رابطه نظام مکونات و انتظام احوال موجودات بآن ذات ملکی ملکات منوط و مربوط بر مفارق عالمیان الی قیام الساعه و ساعه القیام پاینده و مستدام داراد بحق محمد وآله الامجاد -

ذکر جلوس اعلی حضرت سکندر منزلت دارا مرتبت فریدون معدلت اسفندیار صولت خاقان حشمت سلیمان الزمانی المخصوص بمعانیات الرحمانی موسس قوانین سروری مروج مذهب جعفری عب
 اهل بیت رسول الله الموبد من عند الله شاه حسین نظام شاه نور الله مضجعه و مشواه و جعل
 آخرته خیراً من ذنبا

بر داناه روزگار و خردمند آموزگار که سزاوار امتیاز قشر از لباب و قابل تمیز خطا از صواب است پوشیده نیست و بر مرآت ضمیر منیرش که از زنگ علائق و عوائق جلا یافته اعیان حقائق و دقائق درو چهره نما ست تابان و مستضی است که واجب الوجود حکیم و واهب الوجود علیم جلت سلطانه و عظمت برهانه که عروج بر معارج عرفانش به نردبان اوهام و کند افهام محال است و طالب مساحت ساحت معرفتش را با استدلال پای عقل در عقاب خداوندی که فروغ طلعت سلاطین عالم از طلوع آفتاب عنایت اوست و سیما سعادت در جبین مبین اساطین بنی آدم از پرتو انوار موهبت او از جمهور ساکنان کارگاه فطرت که نتیجه تاثیرات عناصر و افلاکند هشتی خاک را برگزیده و گنججوی خزاین اسرار خویش بخشید -

دست قضا مصحف عالم کشاد قرعه آن فال بادم قناد

بلی بر مقتضای فحوای و ربک بخلق ما بشاء و یختار؛ پرتو آفتاب عنایت ازلی بر ساحت احوال هرچه خواهد اندازد و از مخلوقات هرکرا خواهد بردارد و بیندازد -

کن مکن او راست ز نو تا کنن
هرچه کند کیست که گوید مکن
رخش علل در رهش افکنده سم
علت و معلول درو هر دو کم

و چون هر جامعیتی را از وحدتی ناگزیر است که مقوم وجود آن جمع باشد تا در تحت ظل لوای او از تلاشی افتراق و انفکاک مصون و محروس باشند چنانچه آفتاب تحقیق این مقال از مطلع اقوال حکماء الهیه که نور هدایت و چراغ درایت از لمعات مشکوٰۃ صاحب وحی افروخته اند روشن و تابان است و در امثال حقائق مآل ارباب مکاشفه و حال نیز ظاهر و عیان که علت اظهار جزئیات موجودات اقتضاء مظاهر اسماء حسنی است و همگی در تحت اسم ذاتی اند که او نیز مقتضی مظهر کلیست که از طریق جامعیت مناسب این جمع بود تا در رسانیدن فیض بخلق خلیفه حق باشد و لهذا حکمت حکیم و خبیر و قدرت علیم و قدیر رابطه انتظام مکونات و واسطه التیام کافه موجودات را بوجود فائز الجود سلاطین نامدار و خواقین عالمقدار نظام داده است و تشدید مبانی مسلمانی را با ارتفاع کاخ جهانیانی پادشاهان چرخ اقتدار استحکام فروده چه نسبت سلاطین گردون اساس با رعایا و سائر الناس همان نسبت سر با تن و جان با بدن است -

جهان را شهنشاه زیب و فراست
که بی شاه عالم تن بی سر است
مراد ترا گر شود پای سست
تن شاه باید که ماند درست
جهان داد یخواه است و شه دستگیر
ز داور نباشد جهان را کزیر

منشور موفور التور صیانت دین قویم را بطفرای هدایت اتمای اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر منکم، محلی ساخته است و از قف نائره شمشیر آبدار شهریاران شیر شکار شراره فنا و طمس و زبانه کان لم تقن بالاسم، در خرمن شوکت خر صفقان گاو پرست انداخته و اصحاب همت عالیه که در حفظ حدود ممالک و ضبط نفور و مسالک جد و اجتهاد نمایند بدرقه عنایت و عدمک الله مغانم کثیره ناخذونها فمجل لکم هذه و کف ابدی الناس عنکم، رخت بهرستان مقاصد و سرحد مآرب انداخته فحمداله ثم حمد اله که چون گوهر مسعود صاحب دولتی در بدایت احوال در سلک و اما الذین سعوا فقی الجنة خالدون، انتظام یافته باشد ابادی قدرت تعز هن تناء خلعت خلافت طراز انا جعلناک خلیفه فی الارض؛ بر قامت اقبال او چست سازد و زمام ضبط و ربط و قبض و بسط جمعی از عباد و اقلیمی از بلاد در کف قدرت و قبضه تصرف او سپرد تا بیکر اسلام بتأید بازوی فلک احتشامش بزبور فتح و ظفر مزین و محلی گردد و ساحت شرع از لوٹ شرک عبده اصنام باب حسام خون آتاش مطهر و مصفی شود -

خدای که دارند ازو اینیا
بمنشور دین عرصه کبریا
بشاهان گیتی سپرد از کرم
بساط جهان از عرب تا عجم

جهان پروران را بشاهی ستود
 دو نامست بر هفت آنکشتری
 بالقاب ظل الهی ستود
 که آن هست شاهی و پیغمبری
 ولی هست شاهی بانصاف و داد
 که بی عدل و انصاف عالم مباد
 جز امروز چون هست روزی دگر
 خوشا عدل گستر خوشا دادگر

چون بر حسب فرموده السلطان نزل الله منزلت عظیم الشان سلطنت سایه مرتبه الهیست و لا اله الا الله وحده لا شریک له، مقتضی آنست که شغل خطیر سلطنت شرکت برتابد و منصب جهانداری بانبازی تمشی نیابد بنابراین سنت الله جاری شده که چون فیاض موهبت انا مکنا له فی الارض، اراده فرماید که رایت دولت صاحب شوکتی باوج شاهی برافرازد و میدان ربع مسکون را جولانگه یکران او سازد نخست هر سر که درو مجال سودای سروری باشد بشیخ فنا بردارند و هر کس را اندیشه سرکشی و برتری بخاطر راه یابد زنده نگذارند -

بزم دو جمشید مقامی که دید
 تنگ بود مملکتی بر دو شاه
 جای دو شمشیر نیامی که دید
 کس نشنیده فلکی بادو ماه
 آب نراید ز دل چشمه خاک
 تا نشود رهگذر چشمه پاک

مقصود از تمهید این مقدمات بلاغت سمات آنکه چون خاطر ملکوت ناظر شهیار کامگار عالی تبار از خار خار میران عبدالقادر که دم از استقلال میزد و دیگر منازعان ملک فراغت یافت چنانچه آنفاً قام مشکین رقم بشرح آن کوهر افشانی نمود و حضرت سلیمان الزمانی فردوس مکانی جنت آشیانی برهان نظام شاه انار الله برهانه عنان عزیمت بصوب ساحت جنت تاخت امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سیاه و رعیت بسطنت آن فرزنده افسر خسروی همداستان گشته بشرف مباحث و متابعت مشرف شدند منجمان دقائق شناس حقائق اقتباس در اختیار ساعت جلوس آنحضرت بر سریر سلطنت نهایت دقت بجای آورده ساعتی که طالع فرخنده اش پانزده درجه حوت بود و سابع خجسته پانزده درجه سنبله و مشتری که صاحب طالع است سعادت بخش بیت سابع گردیده هفده درجه جوزا از هر رابع درجه طالع واقع گشته و عاشر که خانه سلطنت و شغل و عمل دولست هفده درجه قوس رسیده و برج جدی که یازدهم طالع است و شاهد دهم و خانه امید و نوید از خورشید عالم تاب و نایمده عشرت انساب و عطارد دانش ایاب فیض پذیر و کامیاب گردیده و بحصول مطالب و مآرب و نیل آمال و ازدیاد مواد جاه و جلال نوید بخشیده بالجمله سعود فرخنده ورود آسمانی دران ساعت عاقبت محمود بر دوام سلطنت و کاسرانی و خلود خلافت و جهانبانی شاهد و ناظر بود و حرکات افلاک و نظرات ثوابت و سیار بر مقتضای خاطر ملکوت ناظر اختیار نموده دران ساعت سعادت بخش فیض گستر افسر فرمان دهمی و سریر سلطنت و کامرانی بفر وجود فائض الجود آنحضرت مزین و مشرف گشته آفتاب عالمتاب طالع فرخنده اش از مطلع تخت نظام شاهی طالع گردید و فیض انعام عامش بخصاص و عام رسید پایه سریر سلطنت از سعادت مقدم مکرم

شهریار عالم سر مفاخرت بفلک اثر برافراخت و پرتو التفات و عنایت بیغایت بر حال وضع و شریف و صغیر و کبیر انداخت -

بآئین جمشید دیبیم و گاه	بزرگان نهادند از بهر شاه
برآمد بران مسند زرنگار	بفرخ ترین ساعتی شهریار
چو سیمرغ برشاخ زرین درخت	سر تاجداران برآمد بتخت
که آنروز کونین ایجاد شد	ز شاهیش روز جهان شاد شد
گرفته ز خورشید خورشیدگیر	زد از عرش چتری ثریا سریر
که اورا سربرش سرافراز کرد	زمین بر سر آسمان ناز کرد

امرا و وزرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بل کافه سپاه و رعیت بلوازم زمین بوس و مراسم تهنیت جلوس مبادرت نموده زبان بدعای دوام دولت و خلود ایام سلطنت کنودند -

همه ساله با افسر و تخت باش	که دولت پناها جوان بخت باش
بدولت درآویز کانهیم تراست	علم بر فلک زن که عالم تراست
بیارای مجلس بترکیب جام	چو ترتیب شمشیر کردی تمام
مباد از سرت سایه تاج دور	بخت تو آفاق را باد نور

از نثار افشان آن مجلس فردوس نشان حبیب و کنار نظارگیان بسان بحر و کان از درم و دینار و جواهر و لالی آبدار کرانبار و با بسار شد و صحن زمین چون چرخ برین بعقود نجوم پروین تزئین یافت روی هوا از نوار لالی تمین که چون تقاطر امطار می نمود خاصیت ایام بهار گرفت تمام شهر و بازار و در و دیوار از بستن آذین و آراستن زمان و زمین به زربت روم و دبای چین مانند ایام فروردین بگها و ریاحین زیب و زینت پذیرفت -

زمین سربر دیبه چین گرفت	هوا از درم ریز پروین گرفت
که از بر ندیدند خورشید و ماه	چنان شد ز بس زیب و آئین براه
ز گل گل دیدم و ز می لعل ناب	همه خاکاره کل شد از بس کلاب

شهریار فریدون تبار خورشید آثار به فیض بخشی و نور فشانی درآمده کف بحر کردارش در نموج گوهرباری کنار آمال و امانی جهانی را کرانبار ساخت و جمیع امرا و ارکان دولت که بلوازم عیودیت قیام نموده بودند باعامات فراوان و تشریفات بیکران اختصاص یافته پایه قدر و منزلت شان بذروه سماوات برافراخت و سائر سران سپاه و بندگان درگاه نیز بمزید قدر و جاه سرافراز گشته هرکس فراخور حالت خویش بخلعت پادشاهانه و عاطفت خسروانه مهتبهج و ممتاز گردید -

درکنج و دینار را باز کرد	شهنشه سخا را سر آغاز کرد
بیاراست از خلعت خسروی	جهان را به پیرایهای نوی

همانا که بود آفتاب بلند همه عالم از نور وی بهره‌مند
بلند آفتابی که شد فیض بخش بدادن نکردد توی چون درخش

پشت سعادت و اقبال بر مسند سلطنت با استقلال باز نهاده ایام زمام حل و عقد کافه انام بقصه ارادت آنحضرت داد و منشیان قضا و قدر منتشر انا جعلناک خلیفه فی الارض از دیوان لایسٹل عمایفعل بطفرای توی الملک من نشاء بنام همایون آنحضرت نوشتند و بساط منصب خصم متعصب و دشمن متغلب بموجب تنزیع الملک ممن نشاء درنوشتند بالجمله چون سربر جهانبانی و مسند کاهرانی بآن سلیمان ثانی قرار گرفت و تمام ممالک و مسالک و قلاع و بقاع بحیطه تصرف و حوزه تسخیر بندگان درگاه عرش اشتباه درآمد و کافه سپاه و رعیت سر بر خط اطاعت و قدم در دایره انقیاد نهادند زمام رفق و وفق امور جمهور و عنان قبض و بسط مهام ممالک نزدیک و دور در قبضه اختیار و بد اهتمام وزیر صائب تدبیر و حکیم مشیر صافی ضمیر ارسطو نظیر قاسم بیگ درآمد مهام کافه انام بآن حکیم آسف مقام مفوض گشت منشیان بمسامع خورشید جوامع شهریار کاهران رسانیدند که میران عبدالقادر جهت نسبت مصاهرتی که با عماد شاه داشت یناه باو برده و میران شاه حیدر نیز بخوبی مخدوم خواجه جهان مستظفر کشته خیال فتنه و شر در سر دارد و نصیرالملک ناهوشمند که بموجب حکم حضرت جنت آشیانی در قلعه کندهانه در بند بوده بحیله و مکر خویش را از بند راهانده در بند اینست که بمیران شاه حیدر ملحق کشته در تهیج ماده فتنه و فساد سعی نمایند آئینه رای جهان آرای شهربری که حقائق اشیا دران چهره نما بود چنان اقتضا فرمود که قبل از انتظام سلک جمعیت معاندان و استظهار ایشان بمعاونت مخدوم خواجه جهان عقد جمعیت ایشان را بنات النعش سان متفرق و پریشان سازند و سنگ تفرقه در سلک جمعیت معاندان اندازند.

بدشمن گمان حقارت میر که گویند صد خرمن و یک شرر

لاجرم فرمان قضا جریان بنفاز بیوست که فوجی از دلیران خراسان و گروهی از بهادران رستم نشان که بنوک بیکان جان ستان بهرام خون آشام را از پنجم حصار سپهر نیلگون فرودآرد بهمراهی جناب فضائل پناهی مولانا شاه محمد اوستاد که از جمله مقربان درگاه بزمید اعتماد ممتاز بود در دفع اعداء دولت خصوصاً نصیرالملک بی سعادت مسارعت لازم شمارند.

بخون ریختن خصم مقهور را طلب کرد شیر تشاپور را
بفرمود کاهنگ دشمن کند قلم نیزه و جامه جوشن کند

جناب فضائل شماری حسب الحکم شهربری با فوجی از شیران بیشه مردی شبشب بطلب دشمنان شتابان کشته در سرعت سیر چنان مبالغه نمود که چون دست صبح درپچه مغرب کشود بحوالی مقام نصیر الملک بد فرجام رسیده بود.

شبانگه که از یوبه افکند نعل سمند کهر میخ در کوه لعل

چنان رفت بر عزم کندانه تیز که آنجا شد این نیل شگرف ریز

صبحی که بر اولیاء دولت مانند صباح عید نسیم بهجت و مسرت میوزید خیر لشکر ظفر اثر
نصیرالملک نگوئید سیر رسید چون طاقت مقاومت سیاه ظفر پناه در حوصله قدرت خویش ندید
ناچار طریق فرار گزیده مانند برق و باد سر در بیابان نهاد جناب فاضل دستگامی چون از فرار خصم
تیره روزگار آگاهی یافت باستمجال تمام دنبال آن بدسگال کم نام شافته چون شهسوار آفتاب که در فضای
وتکی شب ظلمت نقاب بیک جولان میدان آسمان را طی نماید در تعاقب آن گمراه روسیاه طی مسافت
نموده مانند تیر شهاب خویشتن را بیک چشم زدن بآن اهرمن رسانید -

چنان در پیش تاخت فرزانه مرد که او را به برگشتن آواز کرد
قفا ز دش کای یراکنده عهد چو روزت سرآمد چه حاصل ز جهد

چون دست قضا و قدر قوایم باد پیمای نصیرالملک بیوفا را به نکال موعود بسته بود و
جاده خلاصش بشاعت کفران نعمت مسدود گشته هر چند خواست که اسپ تازد و خود را ازان ورطه
بدر اندازد ممکن نبود تا بیچاره وار بکام نهنگ و چنگ پلنگ گرفتار گشته یکی از دلیران شیر شکار
بضرب پیکان خارا گذار آن سردقت اشرا را بر خاک هلاک و بوار انداخت و سر نخوت شاعرش از پیکر بدن
دور ساخته ساحت ملک دکن را از لوٹ وجود آن مقدم ارباب جهنم بیرداخت -

ازان زخم جوشن گذر شد هلاک و زان خاکی افتاد بر روی خاک
سرش را بیرید از روی دست و زان پس بقرآک شبدیز بست

بعد ازان جناب نصرت مآب با دلیران ظفر اتساب متوجه درگاه عرش اشتباه گشته بسعادت
زمین بوس فائز شدند و سر نصیرالملک بد سیر را برسم تحفه نثار سم سمند شهریار کامگار ساخته بزبان
مسکنت و انکسار معروض داشتند که -

سر دشمنان تو استغفرالله که خود دشمنان ترا سر نباشد
نثار سم مرکب باد اگرچه نثاری ازین کم بها تر نباشد

الطاف و عنایات بیحد و عد شامل حال مولانا شاه محمد گشته نهال آمالش از رشحات فیض
احسان و افضال خضارت و نصارت یافت و چون شاهزاده گردون مآثر میران عبدالقادر از بیم سطوت
شهریاری التجا بعماد شاه براری نموده بود فرمان قضا جریان عز اصدار یافت که منشیان بلاغت اسلوب
مکتوبی بعماد شاه در قلم آورند ماحصل مضمونش این که میانه این دودمان خلافت نشان و آن سلسله
علیه مدتهاست که رابطه محبت و مودت و قواعد موالات و مصافحت موکد و منید است و تا غایت
امری که خلاف این معنی باشد بظهور نیامده اکنون بمسامع عز و جلال رسید که برادر میران عبدالقادر
که قدم در بادیه ضلالت نهاده ابواب مخالفت گشاده است التجا بشما آورده چشم امداد و معاونت دارد
هر چند آن بیوفا برادر نواب همایون هاست اما دشمن این دولت ابد اتماست و در نظام امور سروری

و انتظام مهم سلطنت و جهانداری نسبت برادری و خویشی و یاری منظور و متصور نه چه حکما گفته اند که سلطنت و ملک عقیم است و بوجود شریک و سهیم امور جهانداری همیشه سقیم و با بیم آزر عهود و موافق سابق باظهار خلوص و یکجبهتی لاحق موکد میکنند آن برادر را در مملکت خویش مسکن ندهند تا در تمهیح مواد فتنه و فساد سعی نموده باشد.

شاخی چنان نشان که سعادت دهد ثمر تخمی چنان بکار که بتوانیش درو

چون مکتوب بلاغت اسلوب بهمیر هدایون مزین گشت مصحوب یکی از بندگان آستان خلافت پناه بعماد شاه مرسل شد عماد شاه بعد از اطلاع بر مضمون حکم جهانمطاع از مخالفت بندگان سده خلافت احتراز لازم دانسته میران عبدالقادر را از ولایت خویش عذر خواست.

ذکر موجبات توحش مخدوم خواجه جهان از بندگان آستان خلافت نشان و تسخیر حصار

پرنده و اتقراض ایام دولت آن دودمان

چون فیما بین شاهزاده عالی کهر میران شاه حیدر و مخدوم نکهویده سیر خواجه جهان مبانی مواصلت و مصاهرت استحکام یافته بود و باین وسیله قواعد دولت منهدم گشته اش بتجدید سمت تشدید پذیرفته و قلعه پرنده با مضافات و متملمات باو تعلق گرفته بعد از انتقال شهریار فرزندون خصال جمجاه برهان نظام شاه بجوار رحمت ذوالجلال خیال استقلال و استبداد در خاطر شقاوت مآثرش منقش گشته قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون نهاد و بخود قرار داد که داماد خویش را بر سریر سلطنت متمکن سازد و تزلزل در مبانی دولت و قواعد سلطنت ابد انتظام اندازد بنابراین اندیشه ناصواب غبار اذار بر چهره روزگار خویش پاشیده فکر عاقبت اندیشی از فضای خاطرش رخت بصحرای عدم کشید و باعلان کلمه عصیان مبادرت نموده وادی طغیان را بقدم مخالفت پیمود.

چو تیره شود مرد را روزگار همه آن کند کش نیاید بکار

بر ضمیر منیر روشن و بر اندیشه سفیر و کبیر مبرهن است که شکستن عهد بوخامت عاقبت مودبست و نقض پیمان بشامت خامت مفضی.

پیمان شکن هر آینه کردد شکسته حال ان المهود عند ملیک النهی مهم

چون خاطر ملکوت ناظر پادشاه جمجاه حسین نظام شاه از دغغه برادران گمراه فراغت یافته کافه رعیت و سپاه اوامر و نواهی آنحضرت را کردن اطاعت و انقیاد نهادند و ولات و حکام ولایات و قلاع احکام جهانمطاعش را بقدم امتثال تلقی نموده مقالید خزائن و دغان و مفاتیح قلاع و حصون بدرگاه عرش اشتباه فرستادند.

بهر قلعه ککو داد پیغام خویش کلید در قلعه بردند پیش

و در تمام ممالک و مسالک خار و خاشاکی در هیچ بلند و مفاکی نماید اندیشه انتقام مخدوم بد فرجام از خاطر ملکوت ناظر سر برزده امرا و اکابر را جبهه تقدیم مشورت حاضر فرمود.

کمند افکن کنگر این حصار که چون رایت شاه جمشید فر پناه جهان گشت آن تاج و تخت یکی انجمن ساخت گردون سربر وزان پس شهنشاه دریا نشان که شد توسن خسروی رام من برانم که در زیر چرخ بسیط درج بر درج در تماشای هند چو انگیزم از خاک میدان غبار حصارست محکم پرنده بنام حقیقت ندارد چو چرخ فلک چه شدگر بما کرده نسبت درست ندارد اگر کین ما در درون	چنین میکشاید در کارزار شد آئینه روی فتح و ظفر ز روی زمین فتنه برست رخت کزان خیره شد دیده چرخ پیر شد از لعل سیراب گوهر فشان زد این سکه را چرخ بر نام من ز خاک دکن تا بآب محیط کنم بی سیر خاک سحرای هند کنم خاک در دیده روزگار که بگرفته مخدوم در وی مقام فراموش کرده است حق نمک که در کینه سخت است و در عهد سست بیسابوس ما چون نیامد برون
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

بالجمله بعد از اقامت مراسم استخاره و استخاره در باب مخدوم خواجه جهان آرای همکنان بران قرار گرفت که چون مخدوم شقاوت لزوم رسوم اطاعت و انقیاد بر طاق نسیان نهاده ابواب مخالفت و عناد کناده است و بلوازم تعزیت حضرت جنت آشیانی قیام و اقدام ننموده در تهنیت جلوس و مراسم زمین بوس نیز نهان و تقاعد نموده اولاً جبهه اقامت حجت فرمانی بطلب آن بوالفضول مخدول مرسلو بایدداشت باشد که از خواب غفلت انتباه یافته و از بیخودی نخوت و جاه آگاه گردد و روی سلامت بشاه راه رشاد و سداد آورد اگر براهمنونی قائد دولت بسعادت ملازمت مبادرت نماید فهوالمقصود و الا شامت مخالفت و نتیجه کفران مشاهده خواهد نمود.

چو ما بی ادب را ادب میکنیم اگر آمد از جان سپاران ماست	بی امتحانش طلب میکنیم وگر ناهد از کینه داران ماست
----------------------------------------------------------	------------------------------------------------------

بنابراین خدیو جهانگیر دبیر دانشور روشن ضمیر را فرمان داد که نصیحت نامه هدایت لزوم سعادت مخدوم بمخدوم در قلم بدایع رقم آورد دبیر بلاغت شعار قلم وار سر امثال برخط فرمان نهاده خامه مشکباز در بنان لطافت نگار گرفت و صدر کتاب مستطاب را بحمد و ثنای حضرت رب الارباب و تحبیت و درود بر رسول عرش جناب مزین و موشح ساخت.

سر نامه کرد آفرین خدا که او دست گیرد بهر دوسرا

خدای که عالم بفرمان اوست
 ثنای خدا را برای رزین
 وزن پس رقم زد بکلک هنر
 خطابی سراسر عتاب و ستیز
 غشایی بیکباره تهدید و بیم
 زمین و زهان غرق احسان اوست
 درود نبی ساخت نهم القرین
 سخنپا که بر جان زند بیشتر
 چو تیغی بالماس کین کرده نیز
 که گردد دل از خواندن آن دو نیم

و سخن را بر مضمون فرموده رحمة الله امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره؛ اساس انداخت ماحصل مضمونش آنکه خدای تعالی بر بنده رحمت کناد که پایه قدر و منزلت خویش شناخته یا ازان مرتبه پیش نهد و از حد خود تجاوز جائز ندارد.

درود خدا باد بر بنده
 چه سودست کین قوم حق ناشناس
 که افکنده شد با هر افکنده
 کند آفرین را بنفرین قیاس

امروز بحمد الله و حسن توفیق ممالک هندوستان بل اقالیم بریج مسکون در تصرف بندگان ماست و بسیط زمین جولانگاه بکران فرمان ما تمام خدم و حشم و طوائف بنی آدم مطیعند و منقاد و امور سلطنت و فرمان روانی بر حسب آرزو و نهج مراد سروران جهان اوامر و نواهی ما را کردن نهاده اند و گردنکشان زمان در آستان طاعت ما برسیاسته.

ز دریا بدریا سپاه هست
 ملوک جهان صف زده بردم
 گر اسفندیار از جهان رخت برد
 و گر بهمن از پادشاهی گزشت
 بجز من که دارد که کارزار
 مرا میرسد افسر بهمنی
 خداوند ملکم به پیوند خویش
 پشیمان کثون شوکه چون کار بود
 جهان زیر فر کلاه هست
 بسیط زمین تنگ بر لشکر
 نسب نامه خود بهمن سپرد
 جهان پادشاهی بهمن تازه گشت
 دل بهمن و زور اسفندیار
 که اسفندیارم بروی زمین
 مشو عاصی اندر خداوند خویش
 ندارد پشیمانی آنکه سود

اگر مخدوم خواجه جهان از خیل مخلصان است از چه تاغابت از دائره اطاعت بر کران است و تا کثون از طریق فرمان برداری و جاده انقیاد بیرون اگر من بعد کمر متابعت بر میان جان بسته شاه راه ملازمت را بقدم معذرت و انابت پیماید و از تبه ضلالت و استکبار بما من اعتذار و انکسار گراید و کستی سوداء محال را که در گرداب غرور و پندار افکنده در ساحل سلامت لنگر ندامت اندازد و بتلافی و تدارک تقصیرات پردازد هر آینه از تلاطم امواج افواج سپاه بهرام انتقام خویش را بر کران امن و امان و ساحل خلاص و نجات رسانیده باشد و الا در سقک دماغ خویش و اقربا و تضع نفس و مال شریف و وضع سعی نموده باشد.

برمی و پوزش بیر کینه را
 اگر کردی این خوی بد را رها
 برانم میاور که جنبم ز جای
 درشتی رها کن برمی گرای
 ز تندی بغارت برم کشورت
 مجنابن مرا تا نجنبند زمین
 قلم در مکنش حرف دیرینه را
 و گر نه من و تیغ چون اژدها
 ندارد پریشه با پیل پای
 ز جایم مبر تا بمائی بجای
 بخواهش دهم کشور دیگرت
 همین گویم و باز گویم همین

زینهار که حد خویش نکهदार و دست از دامن اطاعت و انقیاد باز مدار تا خون چندین هزار
 کس را متضمن و در گردن نکرفته باشی -

منت آنچه حقست دادم پیام تو دانی و تدبیر خود و السلام

زبان دانی از معتمدان و خردمندان درگاه عرش اشتباه باداه آن رسالت و سفارت نامزد کشته
 بآئین باز و شاهین در هوای پرنده بیرواز درآمد -

زبان دان رسولی که در هر سخن
 چو مهر فلک دهر گردیده
 ز معنی برآراست صد انجمن
 چو خواب آشنا روی هر دیده

بالجمله بعد از وصول رسول مذکور به پرنده و ملاقات با مخدوم هدایت مکتوم و اطلاع بر مضمون
 فرمان قضا جریان جهانمطاع آن سرگشته بادیه ضلالت مستغرق بحر حیرت کشته در تیه مخالفت سرگردان شده
 قدرت اظهار نمرود و طغیان در حوصله طاقت و توان خویش میدید و نه از عزیمت ملازمت نسیم سلامت
 بمشامش میرسید لاجرم جوابی چون فریب سراب دور از صدق و صواب و مثال قلب معوم ضراب قلاب با صد
 عجز و اضطراب در قلم آورد -

پیامی ملوث بکذب و غرور سلامی ز آرایش صدق دور

خلاصه کلمات نا صوابش آنکه چون چهره حقیقت بخار تقصیر خدمت که موهوم مخالفتست خراشیده
 شده طریق ملازمت خالی از تعذر و صعوبتی نیست و صورت ملاقات را خوف و هراس مانعی قوی زیب
 گوش و مگردن همان حلقه اطاعت و طوق بندگی است و بطریق سابق این غلام آبق در مقام عجز و سر
 افکندگی اگر بغایت بنیابت شهریاری درین وقت از تکلیف ملازمت سده سلطنت و کامکاری معاف گردد و
 صفحه خاطر فاتر از غبار دغدغه نهمت خلاف که متضمن باس و هراس است بصیقل عواطف و مراحم پادشاهانه
 تصفی و تشفی بابد هر آینه احرام طواف آن کبه آمال که مطاف سلاطین اطراف و اکناف روی زمین است
 بسته بطواف درگاه عرش اشتباه خوف زات و گناه از دل زائل گرداند -

بجیلت در آشتی باز کرد
 که تا هست کیتی شهنشاه باد
 دعا و فسونی بهم ساز کرد
 بر اوج جهان پروری ماه باد
 بامرش سر آورده هستی برون
 بایزد که از روزن کاف و نون

باقبال جمشید فیروز بخت
 بدش که چون روز ظلمت زداست
 برایش که همچون قدر محکم است
 که گردن نیبیم ز فرمان شاه
 من از بندگان سر افکنده ام
 کیم من که دارای گردون سریر
 اگر میکشد سید دام ویم
 غرض چیست آیا که از راه دور
 چه حاجت که این ذره با صد حجاب

بآن پادشاهی و آن تاج و تخت
 به تیغش که چون صبح گیتی کشت
 بخمش که همچون قضا مبرم است
 بکین نشکنم عهد و پیمان شاه
 کر آیم و گرنه همان بنده ام
 بخون دیز من برکشد تیغ و تبر
 وگر میگنارد غلام ویم
 کند قطره بر موج دریا عبور
 کند جلوه در معرض آفتاب

چون مضمون جواب تا صواب خواجه جهان بر رای عالم آرای شهریار گردون جناب مکشوف شد امرا و ارکان دولت را بشرف خطاب مستطاب مشرف فرمود اکنون که صورت مخالفت مخدوم بر ممکنان از روی یقین نه بطریق گمان مفهوم و معلوم گشت مصلحت دولت ابد لزوم در مسارت دفع فتنه او منوط و استحکام مبانی سلطنت برقع فساد آن سر دفتر ارباب عناد مربوط است و بر خردمندان روشن و مبرهن که هر چند زود تر در استیصال نهال آمال دشمنان نگوئید مآل سعی نمایند و پیشتر در مقام انتقام اعداء شقاوت فرجام درآیند هرآینه بصلاح ملک و ملت و نظام امور دین و دولت اولی و انسب است چه اگر در مدافعه دشمن مسأله شود لامحاله موجب ازدیاد فتنه و فساد و مستلزم کثرت قوت و قدرت و عدت و مکنت او که متضمن تعدیب عباد و تخریب بلاد است خواهد بود و حکما گفته اند مهمی که در اول بادنی توجهی کفایت گردد باندک تهاون و قصیری تندر پذیرد.

اگر بچه مار سازی رها چو نیرو پذیرد شود ازدها
 ره سیل را زود باید گرفت که چون بحر گردد نشاید گرفت

امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت زبان بدعا و ثناء خدیو کشور کشا کشوده متفق اللفظ و المعنی عرض نمودند که آنچه بخاطر ملکوت ناظر شهریاری خطور کنند هرآینه موافق روزنامه تقدیر و مطابق حکم حکیم خبیر است این بندگان جزوا صفت کمر اطاعت و انقیاد بر میان جان بسته و در مراسم جان سیاری و لوازم خدمتگاری دقیقه مهمل نگذاریم و تا جان در تن و رمق در بدن داریم بضر تیغ آبدار دمار از روزگار دشمنان خاکسار برآریم.

شها آسمان نایع رای تو سرما و خاک کف پای تو
 براهت نداریم جان را دریغ اگر تیر بارد و کر گرز و تیغ

بالجمله حکم جهانمطاع باحضر و اجتماع سپاه ظفر پناه صادر گشته افواج لشکر فیروزی اثر مانند امواج بحر احضر از اطراف بلاد و کشور بجوش و خروش در آمده رو بدرگاه خلانق پناه نهادند

و دلبران نصرت شمار از اقطار و امصار مثال اقطار امطار که بر دریا بار ریزد متوجه دربار شهریار
کامکار شدند.

یکی ابر برخاست از پیشگاه	که کم شد درو نور خورشید و ماه
دران ابر گردان رستم جگر	پراکنده از قطره هم بیشتر
بسی قطره در دشت پیدا شدند	چو یکجا رسیدند دریا شدند

دربار شهریار فلک اقتدار از آمیزش و اختلاط غریبان کمان دار و دکنیان نیزه گزار لیل و
نهار در یک زمان آشکار ساخته بود و زلف مشکین مهوشان خلیج و تبار بر عارض دلاویز شان تاز و مار و
پریشان و بیقرار گردیده.

گروهی خراسانیان در خروش	گروهی دکن زادگان درع پوش
شهنشاه را آن دو خیل از دو سوی	بی شاهد مملکت زلف و روی
شهنشه کزین سان سیاهی گرفت	سفیدی توان تا سیاهی گرفت

چون ساحت روی زمین از کثرت دلبران رزم آیین مانند دل عاشقان مسکین تنگ شد و فضای دشت
و صحرا از وفور سیاه منصور و بسیاری ساز و آلت جنگ چون کام نهنگ و کوه و هامون از شکوه آن
گروه انبوه بستوه آمد.

ز هر سر ز بس لشکر آمد بهم	سر هو بودی زمین بی قدم
و آمد شد لشکر بشمار	کیا هارن نروئید فصل بهار
زمین بیقرار از تزلزل چنان	که تمکین همی جوید از آسمان
چنان بر جهان تنگی آورد زور	که تنگی برون رفت از چشم مور

در ساعتی که سمود فلکی در سعادت بان تولا نمایند و فتح و نصرت دو اسبه باسقیال آیند شاهزادگان
ظفر اعلام شهریار بهرام انتقام بمساعدت اختر بلند و معاونت ارجمند جناح نجاج باز کرده بهوای تسخیر
قلعه یرنده پرواز نمود.

سمندی کشیدند زرین رکاب	خرامنده و نرم رو تر ز آب
برآمد بران باره گردون جناب	چو بر باره آسمان آفتاب
چو از خاک بر باد سر صر نشست	براهیم گفتی بر آذر نشست
خروش خم روئی از پشت پیل	در افکند شورش بدریای نیل
دم نای بر سدره فریاد برد	زمین آسمان هر دو را باد برد

از غبار مراکب مواکب منصور روز روشن چون شب دیجور می نمود و از خروش نفیر و ناله نای
و شیبور شور نشور در دل نزدیک و دور افتاده بود ناله کرنا از صور اسرافیل نشان میداد و از افغان کوس
قلعه در کنبه آبنوس می افتاد و درخشیدن قبهای سیر و لمعان سنان و تیغ و خنجر در جوف آن کرد ظلمت اثر

شی بود رخشان دران صد هزاران ماه و خور از کثرت سیاه جوشن قبای آهن کلاه روی دشت وهامون فرش آهن و فولاد عیان ساخته بود با از باس و هراس آن گروه قیامت شکوه هر سنگ و کوه گذاخته .

زمین آنچنان در هوا شد غبار	که شد عنصر خاک بالای نار
ز نوک سنان گنبد لاجورد	چو شد رخنه از وی بدر رفت کرد
ز بس گرد بر شد بجرخ برین	زمین آسمان آسمان شد زمین
فروزنده آئینه های سپر	سپهر بلا را شده ماه و خور
ز بس قبه در کرد خورشید تاب	شی و اندر و صد هزار آفتاب
زمین فرش آهن عیان ساخته	قیامت شده کوه بگذاخته

شهریار فلک اقتدار یکی از امراء نامدار را برسم منفیای نامزد فرموده در مقدمه سپاه ظفر پناه روان ساخت و موکب نصرت شعار نیز متعاقب آن بر سیل ابلغار رایت نصرت آیت بر افراخت قبل از وصول سپاه ظفر پناه مخدوم بوالفضول از قبول قیتول خویش با جمعی از طبران رزم آزموده بیرون آمده چون سد سکندر پیش راه سپاه ظفر پناه شهریار بحر و بر را که مانند دریا کوه و در را فرو گرفته بود نزول نموده و جاسوسان جبهه خبرگیری باردوی همایون فرستاده نیم شی خبر قرب وصول موکب منصور بآن مغرور رسیده پای ثبات و قرارش متزلزل گردید لاجرم همان دم معاودت نموده سرعت برق شتابنده بقلعه پرنده درآمد و از سر حسرت وداع اهل و عیال و خزائن و اموال کرده یکی از اقرباء خویش را بحکومت و محافظت آنحصار گذاشته بلوازم تیغ و احتیاط وصیت نموده و خود از سطوت وصولت سپاه نصرت پناه راه فرار بر داشته پناه بعدالشاہ برد -

چو وحشی خبر یافت کان سیل تیز	بر آورد از آن صیدگه رستخیز
باشوبشان کرد منزل رها	که سختست ناورد با اژدها

متعاقب او مقدمه سپاه ظفر پناه بظاهر قلعه پرنده رسیده در برابر آنحصار نزول نمودند و راه خروج و دخول بر محصوران مسدود ساخته رایت محاصره و محاربه بر افراختند صبحگاهی که شاه قلعه فیروز قام رو بمساعد ارتفاع نهاد و بسنان شعاع سپاه کو اکب را هزیمت داد آفتاب رایت فتح آیت نظام شاهی از افق پرنده طلوع فرموده پرتو انوار مهر آتازش بر ساحت آنحصار و ولایت افتاد عساکر نصرت مآثر ظاهر آنحصار خبیر آثار را مخیم اردوی کیهان بوی ساخته خیمه و خرگاه بلوچ مهر و ماه بر افراختند -

بفیروزی و فتح کیتی پناه بر اطراف آن قلعه زد بارگاه

و آن حصار است که در متانت با گنبد دوار دم مساوات میزند و در استحکام با پنجم حصار بهزام خون آشام لاف برابری دارد از بلندی ایوان بهمارات سلیمان علیه السلام تشبه نموده و ملوک جهان از کشودن آن چون صید عنقا مایوس بوده سنادید زمان از نوید فتح آن مانند تسخیر قلعه سپهر نا امید گشته و خیال فتح آن حصار فلک مثال در خاطر ملوک گذشته نگذاشته مرغ اندیشه پیرامون

خاکریزش نکرده و از کمان امکان هیچ گمان تیر عروج بنخستین پایه نرد باتش نرسیده -

سپر واری از دامنش سبزه بود
یکی در سمک دیگری را سماک
رحیرت لب خندقیش مانده باز
ز کنگر زده خنده دندان نما
سمنند فلک بود برچیده ناف
که گردون نمودی از انسوی خاک
حضیض بر اوج فلک سرفراز
فلک برگ سبز از خاکریز
در آهنش چون فلک میخ دوز
برو چرخ جای تماشا گرفت
وزان چرخ بشهاد بر سر کلاه
پوشید چادر عروس جهان
کران تا کران عرصه خاک تنگ

مکو قلعه کوهی که چرخ کبود
نه خندق و لنگرش هولناک
بنظاره آن نشیب و فراز
دهان ضلیش بر اوج سما
ز بس کنگرش بود گردون شکاف
چنان خندقی بود گردش مفاک
ز او جش کند خرد مانده باز
همه سبزه دامنش تیغ تیز
ز تنگی ره سختش اندیشه سوز
شهنشه چو بر گرد او جا گرفت
ز گردون برون شد سر بارگاه
زمین گشت در زیر چادر نهان
شد از شیر مردان فیروز جنگ

فرمان قضا جریان از مکن غضب عین صدور یافت که سیاه منصور از ساختن عراده و منجیق فراوان و تضییق محصوران سعی موفور بظهور رسانیده از جوانب ابواب تردد بران قوم مسدود گردانند و التک و سیبها پیش برده بضرر سنگ منجیق صاعقه آهنک و شرار تفنگ جان شکار و نیش پیکان چون زبان مار دعار از روزگار اهل حصار برآرند دلیران میدان رزم و پیکار قدم شجاعت در ساحت تسخیر آن حصار سپهر نظیر نهاده بازوی جلادت برکشاند و در فنون مبارزت و رسوم دلاوری آثار رستم و اسفند یار را از صفحه روزگار معوج ساخته رعب و هراس در دل اهل حصار انداختند مردم حصار نیز که باستظهار حصانت و استعداد مغرور بودند سر نخوت از کربان استکبار برآورده دست ممانعت و مدافعت از آستین تهور کشیدند و صغیر تیر و خروش دار و کبر بگوش فلک اثیر رسانیدند آتش حرب از هر دو طرف بنوعی اشتعال یافت که تاثیر دخان آن کره زمهریر را در جوش آورد و از شرار زبانه اش که نشانه آنها بشرر کالفر بود و زمان را بخروش آورد هر خندک که از شست حوادث کشاد یافت بقصد جان پهلوانی آهنک نمود و هر تیر که از ترکش تقدیر برآمد بهرامی را نفعییر ساخت -

که در جنگ چلند مردان کار
به بستند در لیک بر روی خویش
برآمد صدا زین خم آبنوس
بنالید تندر ز البرز کوه
سر آن بنا آهنین کنگره

چو دیدند زندانبان از حصار
ره کینه جوئی گرفتند پیش
بگردون رساندند آواز کوس
فلک آمد از نای رزمی ستوه
ز خود قبا آهنان بکسره

وزان خار پر چین فلک خار زار	بر اوجش سنانهای تیز آشکار
ز شکل تبریزین هزاران هلال	نموده بر آن چرخ دیرینه سال
درآمد زمین نیز در زلزله	ز بالا برآمد چو آن غلغله
بخیر کثائی نمودند جهد	بفرمان جمشید خورشید مهد
مدور کشیدند ده بار صف	بانداز آب باره از هر طرف

شب هنگام که مرکز زمین چون نقطه خال ماه رخان زهره جبین سیاه پوشید و کیسوی شب مانند طره عنبر بوی خوبان چین مشک آکین گردید شفق از خون کشتگان چون مره عاشقان دامن در خون کشید و آفتاب از نظاره آن کارزار چهره زعفرانی ساخته در نهانخانه حجره مغرب خزید هر دو سیاه دست از نبرد کوتاه نموده رو بآرامگاه نهادند و همه شب در اندیشه این که فردا مبدا قضا قیام نکبت بر قامت که دوزد و قدر شمع دولت که بر افروزد گذرآیندند -

که فردا چه آید ز چرخ مدیر	همه شب در اندیشه بر نا و پیر
کرا یا درآید بستگ اجل	که سر بر فرازد باوج زحل
کرا رخت ادبار بر در نهند	کرا تاج اقبال بر سر نهند

چون آن شب تیره بآن وتیره بگذشت و دست زمانه بساط ظلمت و تیرگی در نوشت بامداد که شاه تختگاه سپهر مواکب کواکب کهن کشاد و خسرو شیر سوار گردون تیغ انتقام در سیاه ظلام نهاد باز سیاه کینه خواه از جای آرام و قرار بزم رزم و پیکار کمرکین استوار بسته فوج فوج قدم در میدان محاربه آنحصار نهادند مردم حصار نیز سراسیمهوار عصابه عسیان بر ناصیه طفیان بسته سپر وقاحت بر رو کشیدند و بقدم ممانعت و مدافعت بر برج و باره دویدند و بااستعداد حرب و استعمال آلات طمن و ضرب مشغول گردیدند -

سر آورد بیرون ز کانون خاک	دگر روز کین آتش تابناک
وزان سوخت غفلت بصد دود و داغ	فروزنده شد شمع هش در داغ
دگر از دو سو جنگ انداختند	دگر رایت کین بر افراختند

بالجمله چنین چند روز از بام تا شام غمام حسام بخونریزی و از صباح تا اروح نائره کفاح بجبهانسوزی مشغول بود و کارکنان سپهر بی مهر از عمل رحم و شفقت معزول بجز تیر هیچ سفیر را مجال صغیر چاره سازی نبود و غیر از سنان جان ستان هیچ یار مهربان را بارای زبان آوری و زبان درازی نه تبرقضا و قدر بامضاء تیر و خنجر دلبران پرخاشخو قرین بود و تیغ و سنان نبرد آزمایان باروح و روان همنشین -

تیغها در مغزها کرده مقر همچون خرد تیرها درخضههاکشته روان همچون روان

بهادران طرفین را درین ایام بجای عیش دوام و شرب مدام جز دم الاخوین در جام نبود و بغیر از میدان کین و خانه زین قرار و آرام نه اما بهیچ طریق از کمان تقدیر تیر تدبیر بر هدف تسخیر

نمی‌رسید و صورت فتح و ظفر مشاهده دلبران کینه ور نمیگردید لاجرم فرمان قضا جریان شهریار عالم عز اسدار یافت که توپچیان قدر توان توپهای قیامت آشوب در برابر حصار سپهر اسلوب منصوب سازند و بضرب توپ صافقه اسا رخنه در اساس آن بنای فلک التباس اندازند توپچیان قضا توان توپهای زبانه نشان بکنار خندق کشیده بضرب توپ قیامت آشوب اساسی که مانند عهد خردمندان پاندار و استوار بود بسان توبه رندان بی اعتبار درهم شکستند.

شهنشه بفرمود کز سنگ توپ	بآن کوه آهن رسانند کوب
شد از شمله توپ اژدهای دمان	شرر ریخت چون تندر از آسمان
شد از هر طرف رخنها در حصار	بی رفتن خلق دروازه وار

شیران بیشه هیجا و نهنگان لجه و غا که سفینه بردلی دران دریای جوشان افکنده نهنگ آسا در بحر جلادت آشناور بودند مانند کوهسار در رخنهای آنحصار ریختند و بضرب تیغ آبدار خون دلبران را با خاک هلاک آمیختند سکنه حصار چون غبار ادبار بر چهره روزگار خویش نشسته دیدند و اندازه کار خود را بمیزان تامل و افکار سنجیدند دیدند که کوه گر انامایه عفو بیجز نقد عجز و بیچارگی بدست ناید لاجرم صفار و کبار بقدم اشتزار و انکسار از حصار استکبار بیرون آمده التجا بدرگاه شهریار کامگار بردند مراجم شهریاری رقم عفو بر جرائد جرائم ایشان کشیده زلات و هفوات آنقوم نکوهیده صفات بزلال اغماض و افضال معو گردید و از تیغ خونریز دلبران پرستیز امان یافته نفس و مال و اهل و عیال ایشان از باامال تاراج سپاه ظفر مالک مصون گشت.

چو از قلعه آکه شدند آن گروه	که طوفان رسانید دریا بکوه
بعذر کنه لب بیاراستند	ز شاه امان بخش امان خواستند
شهنشه برحمت امان داد شان	همه مرده بودند جان داد شان

شهریار کامگار بعد از تسخیر انحصار یرتو التفات بر تعمیر آن بنای هرمان نظیر انداخت و یکی از معتمدان را والی آن ساخت تا بیمن توجه و التفات عالی و بحسن اتمام در اندک فرصتی حصانت و متانتش از ایام گذشته در گذشت و در استحکام مانند کنگد هرمان در افواه و السنه ایام معروف و مشهور گشت بعد ازان موکب منصور بتأیید رب غفور با غنائم موفور بصوب مستقر سریر سلطنت و خلافت معاودت فرمود.

علمهای فتحش سر افزاز گشت بکام دل دوستان باز گشت

اکابر و اهالی و سادات و مولی با استقبال موکب عالی شناخته شرف زمین بوس دریافتند و ملحوظ نظر مرحمت و عاطفت گشته از عطابای بیکران شهریار کام بخش کامران محظوظ و بهره ور گردیدند.

ذکر نامزد شدن بعضی از امراء نامدار بولایت برار جهتہ دفع

فتنہ نفال خان حرامخوار

نفال خان که از اراذل مملکت برار بود و بحسب دون پروریهای چرخ ناهنجار نزد عمادشاه اعتبار یافته بود و مدارج قدر و منزلتش از تمام امرا و اعیان درگذشته بمرتبہ امیرالامرائی بل وکالت و پیشوائی رسید و زمام کفالت و اختیار مهام کافہ انام بقبضہ اقتدارش درآمده چون جمیع مملکت و قاطبہ سپاه و رعیت را در فرمان خود دید بحکم ان الانسان لیطغی ان راه استغنی سالک مسالک بغی و طغیان گردیده دیو نخوت و غرورش برشور و شور و ظلم و زور اغوا و تحریص نمود تا بحدی که طمع در ملک و دولت ولی نعمت کرده قدم از جاده اطاعت و بندگی بیرون نهاد و در مقام برابری و سرکشی درآمده رخش فساد در میدان کفران و عناد جولان داد.

سر ناسزایان برافراشتن و زیشان امید بهی داشتن
سر رشتہ خویش کم کردن است بجیب اندرون مار پروردن است

بالجمله چون عماد شاه قدرت بر دفع فتنہ نفال خان کمراه نداشت بدرگاه خلائق پناه حضرت نظام شاهی استغانه برده از تسلط و تغلب آن سر کرده ارباب طغیان و کفران نظلم نمود رای جهان آرای شهرباری دفع فتنہ و فساد ارباب کفران و عناد بتخصیص آن سرکشته بادیه حرامخواری از مهمات و معظمت امور سلطنت و جهانداری دانسته جمعی از امراء نامدار مثل فرهادخان و رنگ بهارخان و میان سالار و دولتخان و غیر هم با فوجی از سپاه ظفر شاعر بدفع فتنہ آن حرامخوار و استیصال نفال اقبال آن نکوهیده مال نامزد فرمود امراء مذکور با سپاه منصور بموجب فرمان قضا جریان بجانب ولایت برار روان شدند چون نفال خان از توجه سپاه نصرت پناه آگاه گشت لشکر خوف و هراس و بیم و یاس بر مملکت خاطرش استیلا یافته عنان بصوب بادیه فرار تافت امرای نامدار آن سرکشته بادیه ادبار را تعاقب نموده در ولایت برار هیچ جا آرام و قرارش نه دادند تا از بیم تیغ لشکر منصور خود را بولایت برهان پور انداخت چون خاطر عماد شاه از دغدغه آن کمراه فراغت یافت سپاه ظفر پناه را رخصت انصراف ارزانی داشت تا عنان معاودت بصوب مستقر سر بر سلطنت اعطاف داده بعد از طی مسافت بتقبیل ساحت بارگاه عرش اشتباہ استبعاد یافتند و بشرف نوازش و عاطفت پادشاهانه فرق مفاخرت و مباحات بذروه سماوات بر افراختند.

ذکر موجبات مخالفت ابراهیم عادل شاه بانبندکان حضرت خلافت پناه حسین نظام شاه و محاربت

با سپاه ظفر پناه در ظاهر حصار سلاپور و نصرت یافتن سپاه منصور بر لشکر بیجا پور

چون اکثر برادران شهربارکیتی ستان که خویش را وارث ملک و شائسته سلطنت میدانستند از بیم تیغ خونریز سپاه ظفر پناه التجا بعادل شاه برده بودند و در تمهیح ماده فتنہ فساد و تحریک سلسله نزاع و عناد سعی می نمودند و جمعی از امرای معتبر حضرت برهان نظام شاهی مثل فرهاد خان و شجاعت خان

و خورشید خان که سلطنت میران عبدالقادر همدستان بودند و بحسب ظاهر سر بر خط فرمان شهریار گیتی ستان شاه حسین نظام شاه نهاده طریق اطاعت و انقیاد مسلوک می داشتند در خضیه با عادل شاه معاهده نموده بودند که چون لشکر باین کشور کشد ایشان نیز علم مخالفت برافراشته ادبار کردار رو ازین درگاه عرش اشتباه برگماشته پشت بدولت روز افزون نمایند و با میران شاه علی در مقام اتفاق و وفاق درآیند القصه عادل شاه باغوی ارباب فتنه و فساد ابواب نزاع و عناد کشاده از شاه راه محبت و وداد که متضمن امنیت و رفاهیت بلاد و عباد بود دور افتاد و اندیشه تسخیر ممالک شهریار خورشید سریر در ضمیرش نجاکیر گشته میران شاه علی را که خواهر زاده او و برادر شهریار فریدون فریود بچتر و آفتابگیر سر افراز نمود غافل ازین معنی که فتح و نصرت منوط و مربوط بتأیید پروردگار است نه بکثرت اعوان و اصار هرگز ابد قدرت انا مکتا له فی الارض بر سریر سلطنت و مسند کامرانی متمکن ساخت دست حوادث ابا و کردش نوسن سپهر بدرام ازان مرتبه و مقامش نتواند انداخت -

کسی را که یزدان نگهبان بود چه باک از جهان دشمن جان بود

بالجمله چون عادل شاه از معاهده امراء حرامخوار شهریار فریدون تبار و معاوت سیف عین الملک که در میان امراء ممالک دکن بکمال تهوور و شجاعت اشتهار داشت و در زمان حضرت جنت مکان برهان نظام شاه در سلک بندگان این آستان خلافت آشیان منتظم بوده فتح قلمه کلیان بنام او و بحسن اهتمام او روی نمود چنانچه سابقاً رقم زده کلک بیان گشت استظهار یافته بفتح و نصرت امیدوار گشته بود خلل در قواعد محبت و موالات و میانی الفت و مواخات انداخته سر چشمه مودت و مصافات را بخاک و خاشاک عداوت و مخالفت تیره و مکدر ساخت و با سپاهی که در کثرت و عدت با هجوم نجوم قرین و در جمعیت و اتفاق مقارن پروین بودند -

سپاهی بحر موجی سیل رفتار سپاهی ابر سیری کوه دیدار

از بیجاپور بجانب قلعه سلاپور حرکت نموده آنحصار سپهر آثار را مرکز وار در میان گرفت چون منهبان خبر توجه عادل شاه با سپاه کران بمسامع قدسی جوامع شهریار گیتی ستان رسانیدند ارکان دولت و اعیان حضرت را جهت تقدیم مشورت در خلوت طلبیده از رای ناقد ایشان در تدبیر دفع آن فتنه که شرارش بفلک اثیر رسیده بود استعانت فرمود -

ستون جهان بازوی خسروست کلید در ملک رای قویست

اگر هر کس این دستگه یافتی گدا دست بر پادشه یافتی

نه هر سخت بازوست رستم مصاف نه هر تیغ رخشنده خازا شکاف

خدمت جالبیوس قاسم بیگ حکیم که مسند وکالت و پیشوائی بوجودش مزین بود کیفیت مخالفت امراء حرامخوار برعض شهریار فلک اقتدار رسانیده معروض داشت که سلاح دولت ابد قرین درین است که دفع اعداء دوست نما را که مصدوقه -

در برابر چو کوسفند سلیم در قفا همچو کرک مردم خوار

اند اهم و اقدم دانسته خاطر ملکوت ناظر از خدغه این گروه دغا فارغ سازند بعد ازان بفراف بال بقتال و جدال ارباب شقاق و ضلال پردازند چه دشمن ایمن در اندرون خانه خوبستن گذاشتن و بدیع دشمنان بیرون پرداختن از حزم و احتیاط دور است -

از دشمن دوست رو بیرهیز چون هیزم خشک ز آتش تیز

شهریار فلک تمکین سخنان آن ناصح امین را بسمع قبول و رضا اسفا فرموده بگرفتن و میل کشیدن امراء شقاوت مآل مثال داد بموجب فرمان قضا مثال فی الحال فرهاد خان و شجاعت خان و خورشید خان را که راس و رئیس ارباب ضلال بودند مقید و محبوس ساخته جهان بین شان را بجزای کفران میل آتشین کشیدند فاعتبروا یا اولی الابصار؛ و لشکر و حشم و طبل و علم هر یک ازان مفسدان نامزد یکی از بندگان معتبر گشته بخطاب ایشان مخاطب گردیدند از جمله غلامی که خدمت جالینوس قاسم بیگ پیشکش حضرت سلیمانی نموده بود بخطاب مستطاب فرهاد خانی سرافراز گشته تمام خدم و حشم و لشکر و کشور فرهاد خان سابق بسو تقویض یافت چون خاطر ملکوت ناظر از رهگذر امراء بد سیر آسوده گشت سیادت و نقابت پناه زبده اولاد رسول الثقلین شاه رفیع الدین حسین را که کپتر اولاد حضرت مغفرت پناه رضوان دستگاه شاه طاهر رحمة الله بود بر سبیل حجاب نزد عماد شاه فرستاد تا قواعد عهود و موافق قدیم را تجدید فرموده با عماد شاه قرار دهد که بدستور سابق بموکب منصور ملحق گشته باتفاق در دفع ارباب اتفاق سعی فرمایند بالجمله چون رفیع الدین حسین بخدمت عماد شاه رسید هوای نفسانی و آرزوهای شهوانی که لازمه بنی نوع انسانی و ایام جوانی است اورا از مهمی که بانتظام و انجام آن مرسل بود معزول ساخته بعیش و کاهرانی مشغول گشت و باناشدنی که مخصوص خدمت عماد شاه بود سرگرم صحبت گردیده -

ز جام محبت چنان مست شد	که اندازه کارش از دست شد
فرو بست دست خرد چشم عشق	خرد را چه کار است با مست عشق
دلش بود مشغول محبوب و بس	نه فکر جهان و نه پروای کس

حکما فرموده اند که متابعت هوای نفس زنگاریست چون بآئینه خاطر رسد صورت صواب درو چهره نماید و مداومت و ملازمت حرص و شهوت غباریست که آفتاب عقل و فراست را پوشیده مشرب عذب خرد را تیره و مکدر گرداند -

تا هوا خواهی و هوا داری	کودکی کن نه مرد این کاری
خشم و شهوت بزیر پای درآر	تا مگر آدمی شوی یکبار
تا تو از خشم و آرزو هستی	بخدا کر تو آدمی هستی

القصه عماد شاه از اوضاع و از اطوار شاه عشرت شعار آزار تمام یافته بی سر انجام و انصرام مہامش رخصت مراجعت و انصراف داد چون کیفیت این خبر بمسامع قدسی جوامع شہریار بحر و بر رسید خاطر ملکوت ناظر بقیامت منزجر گردیده و بسواس رای که از بهامنه درگاه عرش اشتباه بمزید کباست

و فراست منفرد و ممتاز بود پس انجام این مهم سرافراز گشت و بحسن اهتمام او اساس محبت و مودت استحکام یافته عماد شاه با سپاه رزمخواه متوجه درگاه عرش اشتباه شد و بعد از قطع منازل و طی مراحل بملاقات فائز البرکات شهیار ملکی ملکات فائز گشته با اتفاق کمر کین ارباب نفاق بر میان بسته با سپاهی مانند کوه آهن سنگ دل و فولاد پوش و چون دریای موج زن بر جوش و خروش گرومی که مانند کوه سرسبزی از تیر باران کمان داند و مثال فولاد سرخ روئی از آتش قتال و جدال طلبند بجانب سلاپور نهضت فرمودند -

شهنشه چو دانست کان تند سیل	بمالیدن رزمگه کرد میل
ز دریای لشکر برآورد جوش	که سیلاب در بحر گردد خموش
بفرمود تا کابوایی درفش	بسیلی کند روی هامون بنقش
کند توپ در راه اندیشه چاه	سنان عافیت را شود خار راه
چو دریای لشکر درآمد بموج	دم نای زرین درآمد باوج
چو خسرو برخش اندر آورد پای	جهان کر شد از ناله کَر نای
در آمد ازان صور دریا خروش	زمین همچو صحرای محشر بجوش
روان گشت لشکر گروهها گروه	بهم متصل گشته چون لخت کوه

در اتنای راه ذات بیسپهال پادشاه فریدون خصال را عارضه روی نموده مزاج اشرف همایون از درجه اعتدال انحراف یافته خاطر اکابر و اصافر عساکر نصرت مآثر ازیں غم و الم پزمردگی و در همی پذیرفت و مسیحا ازیں چهارم طارم مینا جهنمه مداوای ذات اعلی قصد مرکز غیرانمود و زبان زمین و زمان مضمون این رباعی می سرود -

گر تیغ تو یکدم ز میان برخیزد	عصمت همه را زخان و مان برخیزد
از بستر غم که جای بدخواه تو باد	برخیز سبک ورنه جهان برخیزد

عادلشاه چون از عارضه ذات همایون جهان بشاه آگاه گشت اینمغنی را از دلائل و شواهد فتح و نصرت دانسته دو اسبه یک منزل باستقبال موکب جاه و جلال مبادرت نمود -

چو آهو خیر یافت از حال شیر	دران عرسه یکبارگی شد دلیر
بآهنگ کین راند محمل برون	وزان منزل آمد دو منزل برون

درین اتنا حکیم علی الاطلاق که جبین اساطین سلاطین آفاق در درگاه عبودیت و طاعتش با خاک مندل و آنکسار قرین است از داروخانه و اذا مرضت فهو یشفین، شربت صحت و خلعت عافیت کرامت فرموده مرض بالکلیه از ذات اقدس همایون رخت بر بست و مزاج و هاج آن فرازنده تخت و تاج بلباس با ابتهاج سلامت و عافیت ملبس گشت کافه سپاه و بندگان درگاه را از صحت ذات قدسی صفات حیات تازه و هسرت بی اندازه بحصول پیوست -

از بیم تکسرش جهان میلرزید
 او جان جهان بود و در آجال ازخوف
 وز لفظ ملالتش زبان میلرزید
 برجانش دو صد هزار جان میلرزید

بالجمله بعد از استقامت احوال فرخنده مآل و استماع جسارت خصم نکوهیده فعال ربابات جاه و جلال بر سبیل استعجال حرکت فرموده قریب معسکر عادل شاه محل نزول سپاه ظفر پناه کشت و قبه بارگاه فلک اشتباه محاذی فلک مهر و ماه گردید -

فرو برد و برزد بماه و ماه
 بن نیزه و قبه بارگاه

القصه آن دو لشکر بل آن دو دریای پر تیغ و خنجر در برابر یکدیگر بزم رزم و خیال قتال قرار گرفته بقیه آن روز و شب را با استعداد آلات حرب و ترتیب ادوات طمن و ضرب بسر برده بامدادان که سلطان شیر سوار آسمان به تیغ شمع سینه زنگی شب را شکافت و رایت ظفر آیتش ارتفاع یافت آن دو لشکر چون دو دریای اخضر بتلاطم درآمد دلیران هر دو سپاه بزم رزم متوجه آوردگاه گشتند و در برابر یکدیگر صفها مرتب ساخته تقییان بتعمیه صفوف و ترتیب میمنه و میسره و قلب و جناح پرداختند -

دگر روز کان روی شسته تزیج
 سپاه از دو سو صف بیاراستند
 در آمد بجنبش دو لشکر چو کوه
 فریدون نسب شاه بهمین نژاد
 ز یولاد صد کوه بر پای کرد
 چو بر میمنه ساز دل گشت کار
 جهاندار در قلب که کرد جای
 چو ریحانیان سر برون زد ز کنج
 هر برات بنخچیر بر خاستند
 کزان جنبش آمد جهان را شکوه
 چو برخاست از اول بامداد
 بلان را ابر میمنه جای کرد
 همان میسره شد چو روئین حصار
 درفش کیانیش بر سر بیای

از انطرف عادلشاه نیز بتعمیه سپاه رزمخواه پرداخته مقدمه را بسیف عین الملک که باعث آن رزم و پیکار بود استوار ساخت و میمنه و میسره را بوجود امرای شجاعت آثار استحکام داده خود با دلیران شائسته کارزار در قلب رایت مبارزت برافراخت - القصه چون صفوف هر دو لشکر پر خاشاخر کینه ور آراسته و پیراسته و آئین مهر و آزر از میان برخاسته گت دست قضا و قدر ابواب شور و شر بر روی زمین کشود و خیل بلا از عالم بالا بجانب مرکز غربا و معرکه و غا و میدان هیجا توجه نمود خروش کوس رزمی و نره فیلان جنگی کوش فلک آبنوس کر ساخت و ناله نفیر و کرنا صدای سنج و هندی درا غلغله در سپهر مینا و کنبند خضرا انداخت -

فرو هشت دامن بخورشید کرد
 بر آورد کوس نبردی خروش
 ز بس شیهه اسپ و فریاد مرد
 علم چون پری بال را کرده باز
 بلا بر نوشت آستین نبرد
 محیط بلا زد بیکبار جوش
 فلک مهر را پنبه کوش کرد
 بدیوان جنگی شده عشوه ساز

بریده طمع دل ز امن و امان
 بلاکشته از کثرت خود ملول
 هوس منحصر گشته در ترک جان
 فکندۀ قضا حیرتی در عقول
 قضا با فلک زان اثر در جدل
 ستیزند باهم بلا و اجل

دلبران هر دو صف بسان شیران بر لب آورده کف قدم شجاعت در میدان کین نهادند و بازوی جلادت بتیغ و تیر و سنان و ژوپین کشادند غبار معرکه بیکار نقاب چهره آفتاب گشت و خاک میدان رزمگاه نوتیای دیده ماه گردید ستان جان ستان بسان غمزۀ قتان خوبان فتنه انگیز و تیغ تیز مانند مزۀ عاشقان خونریز شد سپهر بی مهر را از حیرت و حسرت کشتگان آن معرکه روش و گردش فراموش گشت و بهرام خون آشام از تیغ و حسام دلبران میدان انتقام متحیر و مدهوش دلهای دلبران از هول آن واقعه قیامت نشان در ابدان لرزان و روان بهادران از دهشت آن معرکه جان ستان از تنها گریزان گردید -

شکار افکنان سوی هم ناختمند
 ز بس گرمی پر دلان روز کین
 فراغت سراسیمه هر سو دوید
 ستان را دل زنده زندان شده
 ز خون کشته روی زمین چون نگار
 ز بس قتل شد مرگ باخود بچنگ
 ز امیدها خانه پرداختند
 روانی درآمد بجرم زمین
 بیجز قالب کشته جای ندید
 بر امیدها مرگ خندان شده
 ز پیکان دل و جسم کیوان فگار
 که بسیار کردی بیکجادرنگ

میدان هیجا از خون کشتگان چون دریای عمان بود و فیلان بیستون توان با نشانهای بادبان آسا در میان چون کشتیها در جولان و سواران رزم آزما مانند نهنگان مردم ربا از تیغ و سنان دندان زبانیه سان بخونریز اعدا تیز ساخته و جهانیان را در کمان روز رستاخیز انداخته یا معرکه رزم هنگامه بزمی بود که حریفان خود کامه آن هنگامه را از خون دلبران و خود سران ساغر و جام مدام مهیا و مهنا گشته و مبارزان دلیر را که همیشه از چنان جام و مدام مست شیرگیر بودند، بد مستی در طینت و طبیعت سرشته قانون چنگک با نوای نفیر و کرنا باهنگ چنگک ساز یافته بود و شهباز خدنگ از چنگک شیران بقوت زاغ کمان در هوای طائر روح دلبران پرواز گرفته -

دو دریای طوفان برآورده موج
 غباری برآمد بخورشید و ماه
 شده مهر شمیر زن کرد ناک
 چنان تیغ کین ریخت از هر گروه
 بی ماسم پر دلان سیاه
 فکندند فیلان بچرخ برین
 دم تیغ گفتی می آشام شد
 ز تیغ بلان خون رسیده باوج
 که شد روز در چشم گردون سیاه
 نهان کرده شمیرها زیر خاک
 که زد بحر خون کوه بر تیغ کوه
 سر نیزه ژولیده موی سیاه
 ز چوکاک خرطوم گوی زمین
 ز خون خود دریا دلان جام شد

چو از جان فضای جهان تنگ بود
ز بحر بلا میبها شد پدید
بخون تشنه شمشیر زهر آبدار
ز بس زخم بیگان شده سینه سوز
کمان خصم را گفته عشق از صغیر
نه نعل اسپان زمین گشته آل
سنان کرده آنکشت هر سو دراز
سر رشته چارها پدید
سلاح و سلب جمله فرسوده گشت
بدن رنج و دستها سوده گشت

بالجمله دران روز نیران عالم سوز کارزار بنوعی التهاب یافت و باد حمله دلاران تنور بیکار را بنحوی یافت که تا شاهسوار مضمار افلاک نقره خنک توسن سپهر را رام ساخته و بهرام خون آسم که جلاد فلک مینا قام است تا حسام انتقام از نیم آخته در هیچ روزگاری چنین کارزاری بنظر ایشان در نیامده و در هیچ دیاری مثل این بیکاری مشاهده شان نگشته نه دیده فلک مثل این واقعه دیده و نه گوش زمانه افسانه چنین شنیده سپاه عادل شاه با آنکه مضامف دلیران لشکر شهر بار بحر و بر بود هر چند سعی و کوشش نمودند چهره مقصود در آئینه نصرت مشاهده نمودند.

چو نصرت نبخشد سپهر بلند
نیاید بمر دانگی در ککمند

ناگاه نسیم نصرت از مهیب عنایت و مالنصر الا من عند الله بر پرچم رأیت فتح آیت حضرت شاه حسین نظام شاه وزبیده بکنه نکتت غبار ادبار و آنکسار بر چهره مخالفان تیره روزگار پاشید و با وجود کثرت و عدت جنود نامعدود اعدا که نشانه بود از وفود عاد و نمود حضرت مهیمن و دود جأت آلاء و عتت نعماء بمحض لطف و عنایت بی منتها و بیمن مظاهرت و معاوت حضرت ائمه هدی علیهم التَّحِیَّه و التَّنَا مِنْهُ این دولت ابد ائما را از شر اعدا بمقتضای بریدون لیطفؤا نور الله باقوا همم و الله متم نوره و لو کره الکافرون، صیانت فرموده سعادت و اقبال دواسمه باستقبال موکب جاه و جلال استعجال نمود و رأیت عادلشاهی که از کمال مفاخرت و مباحث با ذروه سماوات لاف مساوات میزد در خاک مذلت و ادبار نگوینار گردید از نوادر اتفاقات حسنه که از ان بلطیفه غیبی تبیین کنند آن بود که در انتای گرمی هنگامه رزم گاه خیر بعاذل شاه رسیده عین الملک که روی رزمه سپاه بود عنان از مهر که کارزار بر تافته منهزم گردید بمجرد استماع این خیر عنان تمالک و تماسک از دست عادل شاه بیرون رفته پائی ثبات و قرارش متزلزل گردید بالضروره وداع نام و ناموس و خیر باد چتر و علم و کوس گفته صد حسرت و افسوس رو بوادی فرار نهاد.

عنان باره تیزنگ را سپرد
بصد حیل زان رزمگه جان ببرد

چون خیر فرار عادل شاه بعین الملک که در درباری رزمگه غوطه خورده بود رسید او نیز ناچار از میدان کارزار رو گردان گردید.

نه خود را که جنگ آوران را بکشت

چو سردار در جنگ بنمود پشت

بالضروه تمام سپاه -

به بیچارگی پشت بکماشتند
نهادند سرها گروها گروه
نه اسپ و نه مردان جنگی بپای
سلاح و بنه ماند بکسر بجای
نبد هیچ پیدا رکیب از عنان
کرا تن بد از خیل شان سر نماند
سنان در قفای گریزندگان

دل از مستی خویش برداشتند
گریزان سوی پیشه و دشت و کوه
نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجای
جهان بد پر از خیمه و چاربای
نکون گشت کوس و درفش و سنان
ز چندان سپه یک دلاور نماند
نهادند جنگی سترزندگان

سپاه ظفر پناه لشکر شکسته عادل شاه را تعاقب نموده ازان بخت برکشتگان چندان بقتل آوردند که فریاد الاهان از ساکنان آسمان برآمد جمیع فیل و اسپ و اسباب سلطنت و مکتت عادلشاه و سپاهش که در رزمگاه گذاشته و قضیه من نجا براسه تقدیربح را غنیمت انگاشته بودند با هیوانان کوه مثال و سایر اسباب و اموال و احوال و اقال از تیغ و درع و سنان و خود و جوشن و خفتان با خیمه و سرایرده و بنده و برده بدست عساکر نصرت متأثر افتاده در بر کریاس سپهر اساس جمع آوردند چنانچه منقول است که موازی بانصد زنجیر فیل از خاصه عادل شاه و سپاهش بتصرف اولیاء دولت ابد قرین درآمد باقی نقود و اجناس ازین قیاس توان نمود -

به بو سیدن پای کیتی پناه
بد و نیک را درهم آویختند
زیانصد فزون بود پیلان مست
محاسب رقم بیش از اندازه کرد

رسیدند گردان آهن کلاه
بسی کنج در پیشگه ریختند
مناعی کزان لشکر آمد بدست
ز تازی تزاران هامون نورد

از مجموع آن غنائم نا محصور شهریار موید منصور غیر از فیلان بیستون منظر که تعلق برکار خاصه شریفه گرفت بجزیر دیگر متصرف نگشته تمام آن خزائن و اموال را با سپاه ظفر مآل انعام فرمود، القصه چون عادل شاه از مرکه که خویش را بکران کشید عین الملک ازو متوهم و متوحش گردیده هم از جنگ گاه بجانب مرج که جاکبیرش بود توجه نمود و در مقام جمعیت و استعداد مخالفت عادلشاه در آمده در اندک روزی بکثرت خیل و حشم و عدت سپاه و خدم استظهار تمام یافت و از مخالفت عین الملک اکثر امرای عادل شاهی باعلان کلمه عصیان مبادرت نموده تزلزل تمام بارکان دولت عادل شاه راه یافت و عادل شاه چون بر دفع فتنه عین الملک قدرت نداشت برامراج والی کدور بیجانگر ملتجی گشته ازو استمداد نمود رامراج فوجی از لشکر بیجانگر بمعاونت عادلشاه نامزد فرموده عین الملک را که طاققت مقاومت ایشان نبود التجا به بندگان خلائیق پناه نظام شاهی نموده قول طلبید چنانچه بعد ازین آمدن عین الملک و براه عدم رفتنش رقمزده کلاک

بیان خواهد گردید اما شهریار کامگار چون بیمن تألیف قادر مستعار بر اعداء دولت ابد اتما ظفر بافت و لشکر کینه ور مخالف عنان بیادیه فرار تافت بعد ازین فتح نامدار که عنوان مفاخر و مآثر شهریاران کامگار بود.

هم آنجا یکی هفته دل شاد کام بر آسوده با بخشش و رود و جام

بعد ازان با سپاه منصور و غنائم نا محصور ربابات نصرت آبات بهممنانی عنایت و لطف آفرید کار بجانب مستقر سریر سلطنت پائدار برافراخت.

چو از بخت والا سرافراز گشت کله گوشه بر آسمان باز گشت
کنندی بسمار زر بسته نعل چو خورشید میراند و میریخت نعل

ذکر پرواز فرمودن شاهباز رایت منصور شهریار کامگار هوای شکار و انتراع

قلمه کالنه و انتور از کفار بخار بعون عنایت رب غفور

چون شهنشاه فلک بارگاه از رزم سپاه عادل شاه برآسود چند روزی بخرمی و فیروزی بر بساط عیش و نشاط تکیه فرمود رای جهان آرای شهرداری بهوای تماشای جانوران شکاری و سیر فضای مرغزار و صحاری رغبت نموده شاهباز رایت منصور در هوای صید به پرواز آمده فضای دشت و راغ و باغ را بر دراج و کبک و کلنگ و سایر وحوش و طیور چون دیده مور و پر زاغ تاریک و تنگ ساخت.

بنالیدن در آمد طبلک باز در آمد مرغ صید افکن پیرواز
ملک هر سو که مرکب راند حالی زمین از کور و آهو گشت خالی
بنه در بیک شکارستان نمی ماند شکار افکن شکار افکن همی راند

از بسیاری وحوش و طیور که از جانوران شکاری در کوه و صحاری و دشت و برای افکنده گشت صورت از الوحوش حشرت برای العین مشاهده گردید.

خاک چون اشکال اقلیدس شد از شاخ کوزن و ز بر هر شکل حرفی از خدنگ جان ستان
چنگ باز اندر هوا و شاخ رنگ اندر زمین این معلق آن مجعد این زمشک آن زعفران
بر زمین چشم کوزان راست کوئی صف زده اختران چرخ بیکر در عقیق آسمان
روی آهو بیکر پروین نمود اندر زمین وز هلال منصف بر بیکر پروین نشان
سایه شبدیز شه بر هر زمینی کاوقناد صورتی شد با زکاب و بیکری شد با عنان
خانه مانی تو کوئی بر زمین تیرنگ زد صد هزاران صورت رنگین بآب ناروان

همچنین موکب گیتی ستان شهریار کامران شکار کنان کوه و هامون را از وجود جانوران

می برداخت و فضای دشت و صحرا بلک روی هوا را از وحوش و طیور خالی میساخت تا ماهیچه رایت منصور خورشید آثار از کوه اشور طالع گشته پرتو انوار بر آن حصار و دیار انداخت -

چو بیکچند رفت آن خروشنده سیل ز تندى بکوه افگنى کرد میل

چون در اواخر ایام دولت حضرت جنت آشیانی برهان نظام شاه که سپاه منصور متوجه تسخیر قلعه رالچور بود داینا روی رای که والی قلعه اشور بود رقبه اطاعت از رقبه عبودیت کشیده باعلان کلمه عصیان مبادرت نمود و همچنین بهارجیو قلعه کالنه را که داخل ممالک محروسه بود از تصرف اولیاء دولت انتزاع نمود و تا غایت بجهت وقائع و موانع صورت تنبیه آن متمردان و تسخیر آن فلاح سپهر نشان درنقاب توقف و تاخیر مانده درینوقت که موکب منصور بحوالی اشور رسید داینا روی رای را پای ثبات و قرار از جای رفته جمعی از افریای خویش را در آنحصار سپهر آثار گذاشته بلوازم حزم و احتیاط وصیت نمود و خود را از آن ورطه خونخوار بکنار کشید بالجمله رای جهان آرای شهریار فلک سریر هوای تسخیر آن قلعه سپهر نظیر فرموده حکم جهانمطاع خورشید ارتفاع شرف اصدار یافت که عساکر نصرت شمار تسخیر آن حصار فلک آثار را وجه همت ساخته رایت مردانگی بسپهر دوار بر افرازند دلیران قلعه کنا و شیران بیشه هیجا و نهنگان لجه و غا قدم شجاعت و دلیری در دامن آن کوه آسمان شکوه مصمم ساختند و رایت تسخیر بفلک اثیر برافراختند و پرکار وار بر کرد آن کوه فلک شکوه که گروهی از کفره مانند پسر نوح آترا از طوفان بلا مفر و ملجا ساخته بودند گردیده جای صعود و عروج بران محذب فلک البروج بنظر تامل و احتیاط ملاحظه نمودند و هرچند خواستند که بدستیاری فکر و خیال و حبال وهم و اندیشه بر مساعد آن جبال انداخته بیای مردی نردبان اوهام بر بام آن سپهر مینافام برآیند و بنظر تدبیر تسخیر آن سپهر اثیر ملاحظه نمایند ممکن و متصور نبود و صورت آن خیال در آئینه تصور محال می نمود چه ارتفاع آن کوه سپهر شکوه بحدیست که ایوان کیوان بوجود علومکان کینه باسبان آستان اوست و طبقات سماوات بمنزله پلهای نردبان او تیغ کوهش در سمک از سماک گذشته و عمق دره اش در ذرفی بسمک رسیده و مسافت میان نشیب و فرازش از نری تا نریا کشیده -

بیشخ به نشیب برده آهنگ زانسوی سمک هزار فرسنگ
تیشخ بفراز برده خرگاه زانسوی فلکک بسالها راه

اندیشه آسمان نورد در ترقی برمعارج آن نردبان از طبقات سماوات ساختی و اوهام فلک کرد را در قطع مهابط و مساعدش پای بسنگ حیرت آمده بار بسرحد عجز و تصور انداختی پسر نوح اگر از بیم طوفان رخت بان کوه سپهر نشان کشیدی هر آئینه صدای لا عاصم الیوم نشنیدی و بیلای طوفان مبتلا نکردیدی -

در و مردم ندیم ماه بودی ز راه آسمان آگاه بودی

بر بکجناب آن کوه فلک رخنه نمودار بود که باد را گذارازان رخنه دشوار می نمود و طریق

مضیق آنحصار منحصر دران راه دشوار درمیان آن راه باریک کمر سنگهای گران بیکران افتاده بلک آن رخنه فی الحقیقت سنگ اندازی بود جهت جنگ آبدکان آماده.

نهان داشت چون ریگ درهرشکاف	ازین طرفه کوهی که صد کوه قاف
که هر سنگ او بود کوهی ذکر	ازو داشت کیتی شکوه ذکر
گره های انجم کشودی بشاخ	بر دامن او درین سبز کاخ
یکی رخنه دیدند از بهر جنگ	چو کشتند بر کرد آن کرد سنگ
و زو سالها راه تا دامنش	ولی بود آن رخنه سنگ افکنش
ز سنگ افکنش شدی سنگ ریز	اگر چرخ دیدی دران رخنه تیز

چون طریق جنگ منحصر دران مضیق بود دلیران شیر جنگ روی بآن رخنه تنگ آورده مانند شعله آتش از پستی بفراز آهنگ نمودند و سکان آنحصار سپهر آثار ازان رخنه ژاله وار سنگ بارکشتند.

دلیران بان رخنه کردند روی	چو دیگر نبودش ره از هیچ سوی
که باطبع باشد بلندی طلب	بدن محض آتش شده از غضب
همه قلمه گیر از کند نظر	بیلا شدن از تکه چست تر
که شد کننده هر تن که بد سرگران	بسر فکر بالا شدن شد چنان
که شد آسمان بر ز آهن قبا	مگر شد فلک سنگ آهن ربا

چون راه آن رخنه بغایت تند و تنگ بود چهره فتح و ظفر در نقاب زنگ و درنگ مانده بسی از دلیران میدان جنگ از ضرب تیر و سنگ کفار بی نام و تنگ رخت هستی بسرحد عدم کشیدند.

بفرسودن جان دران منجنیق	قضا با اجل بود گوئی رفیق
که میریخت که پارها لخت لخت	ازان کار بر مردمان کشت سخت

شهریار گردون وفار چون طریق تسخیر آن حصار بغایت صعب و دشوار دید و دلیران شیر شکار را جنگ با کوه و سنگ مستلزم تعب و آزار در خاطر ملکوت ناظر که آئینه چهره مقصود بود جلوه نمود که علاج انهدام آن سد سکندر منحصر در ضرب توپ قیامت آشوب است تا بروچی که در مقابل آن رخنه با جوج واقع شده و ممر دخول و خروج بغیر ازان نیست از صدمه سنگ توپ زبر و زبرگشته و اساس مظاهر ارباب مخالفت درهم شکسته صورت فتح و ظفر در آئینه مراد جلوه گر آید بنا برین فرمان قضا جریان بنفاز پیوست که توپچیان سرافیل توان توپهای صاعقه آسا در محاذی رخنه آن سپهر مینا منصوب سازند و بضرط توپ قیات نهیب تزلزل در بنای صبر و شکیب ارباب مکر و فریب اندازند توپچیان بموجب فرمان توپهای صاعقه نشان را در برابر آن رخنه نصب نموده در مجری گرفتن و خراب ساختن آن سد باجوج آثار ید بیضا ظاهر ساختند و از صدمه توپ بروج محاذی آن رخنه را از پای در انداختند.

چو استاد داندسته دستور یافت
بدانندگی در بی آفت شتافت
یکی ازدر آورد از هفت جوش
که از سنگ خارا برآرد خروش
بنوعی که دانست و طوری که خواست
بران رخنه که گردش از دور راست

چون برجی که استظهار اهل حصار بآن بود بضر توپ صاعقه آثار سمت انهدام و انکسار یافت و اهل حصار که کتف وار دران سنگ خزیده بودند راه فرار از جواب بسته و رشته امید از سلطوت سپاه شیر شکار گسته دیدند مضطرب و بیقرار گردیده چاره کار خویش منحصر در اظهار عجز و انکسار یافتند لاجرم بقدم اضطرار و اعتذار از حصار بیرون شتافته دست افتقار در حبل المتین مغفرت و مرحمت شهریار سپهر اقتدار استوار ساختند -

چو شد بر فراز جبل زان ستیز
قوی آلت جنگ شان ریز ریز
نه امیدواری بشاهنشاهی
نه زان کوه بر هیچ صحرا رمی
امان جسته از تیغ شاه آن کره
به صحرا دویدند زان تیغ کوه

مراحم شهریاری ذبل غفو و اغماض بر جراند جرائم آن قوم زینهار ی پوشیده از تیغ خونریز دلیران میدان کینه و ستیز شان امان بخشید و کوتوالی آن سپهر عالی را بیکی از بندگان کیوان مکان تفویض فرموده سمند اندیشه خرام چون ابلق ایام ازان مقام بقصد انتقام متمردان قلعه کالنه بجلوه در آورد -
نصرت عنان گرفته و اقبال در رکاب وز آسمان رسیده بشارت بفتح باب

بعد از آنکه مسافت کوه و دشت آن مرز و بوم از عبور مراکب مواکب منصور فرسوده گشت و منازل و مراحل آن وادی بخرمی و شادی بيموده شد غبار عنبر آثار سمند برق رفتار شهریاری بر ظاهر حصار کالنه مشکبار گردید و قبّه بارگاه فلک اثتبابه در برابر حصار مذکور بمجدب فلک مهر و ماه رسید روز روشن در چشم حشم قلعه کالنه که اعداء دین قویم و احزاب شیطان رجیم بودند از کرد سپاه منصور مانند شب دیجور تیره و بی نور نمود و دیده بخت ارباب ضلالت در خواب ادبار و نکبت غنود -

کشاننده این حصار بلند
چنین افکنند بر کواکب کمند
که چون رایت شه بفر و شکوه
برآمد چو خورشید تابان زکوه

مثال لازم الا مثال از مکمن عز و جلال عر اسدار یافت که دلیران رستم جدال در تسخیر قلعه کالنه کمال جلاوت و غایت شجاعت بظهور آورند چه قلعه مذکور در حصانت و ارتفاع از سائر حصون و قلاع متفرد و ممتاز است و مانند سقف ابن طارم نیلگون ر طاق مقرنس کردن مستثنی و سرافراز فضای آن جبل را مثل پهنای عرجه امل نهایی نیست و ارتفاعش را مانند ماورای برج حمل غایتی نه اساس برج و باره اش که از سنگ خارا تراشیده اند مثال سد سکندر و قواعد دولت شهریاری فریدون فرد در کمال معانت و استواری و از علو کنگره فرقد سایش ایوان کیوان از غایت افعال در خوی خجالت و شرمساری -

یکی قلعه بود اندران سر زمین
مکو قلعه بل آسمان بر زمین
بر آورده کوهی بر افلاک تیغ
فلک مانده در نیمه راهش چومنج

زُیل فلک سبز پیراهنش گریبان ککش آسمان دامنش
 وطن کرده در سایه او زحل ز بالا بزش نعره زن بر حمل

بالجمله دلیران میدان کین بموجب فرمان خدایگان زمان و زمین آن کوه فلک تمکین را چون نکین احاطه نموده تسخیر آن حصار سپهر نظیر را پیش نهاد همت ساختند و تویجیان فنا توان بانداختن توپ قیامت آشوب و ویران ساختن آنحصار سپهر اسلوب پرداختند سکنه قلعه کالنه که فیروزی سپاه منصور را از تسخیر قلعه اتشور برای العین مشاهده نموده بودند و ضرب تویهای صاعقه آسا معاینه دیده فکر مآل اندیش را مقتدا و راهنمای خویش ساخته و خامت و ندامت عاقبت آن محاربت و مخاصمت را بنظر تفکر و تدبیر تامل و تصور نمودند و در تصدیق اولویت انقیاد و اطاعت بحجج و براهین عقل ابواب موافقت کشودند لاجرم قاصدی بر سبیل تمجیل نزد بهارجیو که حاکم آن قلاع و جبال بود ارسال داشتند که موکب جاه و جلال شهریار فریدون اقبال خورشید مثال پرتو تسخیر برین قلاع و جبال انداخته و از سیلاب رعب و اضطراب بنای ثبات و قرار اهل این حصار را متزلزل ساخته چه ظاهر است که مقابله و مقاتله با و فود آسمانی و جنود نامعدود حضرت سلیمانی اندازه این مشت پریشان نیست.

عقل داند که چو مهتاب برد دست به تیغ زور زخمش نه باندازه درع قصب است

مصلحت خویش دران می بینیم که پیش از آنکه در دام بلا گرفتار آئیم کلید حصار را وقایه نفس و مال و اهل و عیال ساخته بقدم اطاعت و اعتداز از حصار برآئیم و قلعه را تسلیم بندگان حضرت شهرباری نمایم درین باب جواب با صواب را مترصدیم -

بی مصلحت انجمن ساختند	نهانی یکی نامه پرداختند
بسوی بهرجی خواندند کس	که ما را درین ورطه فریاد رس
کشیده شه کوهکن لشکری	مکو لشکری سد اسکندری
کنند از سنان رخنه در کوه قاف	که کوه افکنانند خارا شکاف
ز دولت شکوهیست با آن گروه	که در پیش ایشان چه صحرا چه کوه
ازان پیش کین که ستاند به تیغ	سر سرکان بگذرانند به تیغ
برویش در قلعه باید کشاد	که خواهد گرفت از نخواهیم داد
ستیزه نیابد ز ما سودمند	که بالای کوه است چرخ بلند

بهرجی چون چاره منحصر در اطاعت و انقیاد و سد ابواب عناد دید طریق عبودیت و فرما نبرداری مسلوک داشته حاجبی بانفایس اتمنه و اقمشه و جواهر آبدار و لآلی شاهوار و مراکب باد رفتار بدرگاه حضرت شهرباری فرستاده بزبان ضراعت و انکسار و عجز و افتقار بعرض رسانید -

که ای حشمت بر فلک سرفراز چو حشمت مبادت بچیزی نیاز
 مبارک بود آمدن شاه را شدن طالع از برج من ماه را

نه آن قلمه کیتی فدای تو باد: سر آسمان خاک پای تو باد

فی الجمله حاجب بهرجی با تحف و هدایای بیکران بدرگاه شهریار کیتی ستان رسیده بوسیله امرای و اعیان بشرف زمین بوس مشرف گردید و پیشکشی که داشت با عرضه داشت در پایه سریر خلافت مسیر بگذرانید متعاقب آن سکان کالنه نیز بقدم اعتدال و انکسار از حصار بیرون آمده کلید قلمه فلک نشان را به بندگان آستان خلافت آشیان سپردند شهریار کام بخش کامران کامگار رسول بهارجیو و اهل حصار را بمرحمت و عنایت پادشاهانه امیدوار گردانیده بنوازش و تشریف اختصاص بخشید و دارائی آن نظیر سپهر مینائی را بیکی از بندگان درگاه نفویض فرموده بلوازم شرایط تعمیر و محافظت آن قلمه فلک تمکین و حسن سلوک با عجزه و مساکین و سائر ساکنین آن سر زمین وصیتش نمود بعد ازان عنان بکران کیتی ستان بهمراهی نصرت یزدان بصوب مستقر سریر سلطنت ابد بیمان معطوف ساخته پرنو عنایت و مرحمت بر حال رعیت و زیردستان پایه سریر سلطنت و خلافت انداخت -

شهنشه چو زانگونه خبیر گرفت	ز باجوج سد سکندر گرفت
بشیری سپردش سکندر کلاه	که دارد بهشیاری آنرا نگاه
و زانجا شهنشاه فرخنده فر	عنان تاب شد سوی احمدنگر
بر اورنگ کیتی پناهی نشست	چو جمشید بر تخت شاهی نشست

و درین سال که سال سیم جلوس آنحضرت بود موکب جاه و جلال از مستقر سریر اقبال حرکت فرموده بفرغ بال به بسط بساط نشاط و انبساط مثال داد و بموجب فرمان قضا جریان اوستادان مهارت فن نوب شاهی و قلمه کشا و قلمه شکن را شکسته نوب حسین شاهی ساختند در خلال این احوال عین الملک نکوهیده مآل که مکرر ادبار مثال ازین دولت بی زوال روی بر نافته نیران فتنه و فساد بتحریرک آن سر دفتر ارباب عناد هیجان یافته بود کس بیاباه سریر جاه و جلال فرستاده اظهار اطاعت و انقیاد نمود و قولنامه عنایت مشحون طلب داشت تا از روی اطمینان و استظهار متوجه درگاه خلایق پناه کردد چه میان او و عادل شاه مبنای موافقت بمخالفت تبدیل یافته بود و درانولایت محل اقامتش نبود چنانچه شمه ازین سابقاً رقم زده کلک بدایع شیم گردید بالجمله شهریار فریدون تبار نظر بر مصلحت وقت و صلاح کار یکی از ارباب اعتبار را با قولنامه هدایات آثار بطلب عین الملک شقاوت شمار ارسال داشت درین اثناء بعرض اشرف اعلی رسید که امرای و اهالی کجرات کتابیات بطلب عین الملک فرستاده او را بسلطنت مملکت کجرات نوید داده اند چه سلطان محمود که فرمان فرمای آن ممالک بود ازین دار پر آفات رخت بسته و تا غایت حاکمی صاحب وجود بجایش ننشسته چون عین الملک مقنن بغایت منهور و بی باک بود و بکجرات رفتن و مستقل گشتن او مصلحت نبود بنا برین شهریار فلک تمکین عزم جزم نمود که کلین مملکت را از خار ترمض و آسیب آن بی باک یر فریب پاک سازد و نهال شقاوت مآلش را از سرصر استیصال برخاک هلاک اندازد چه مقرر است که دستی که تیغ خلاف از غلاف استکبار و اعتساف بازیده باشد بدامن اطاعت و انقیاد راه نتواند برد و پای که وادی محاربت و مخالفت بپیموده باشد جاده موافقت و اخلاص نتواند سپرد -

ز دشمن مکن دوستی خواستار
 ز اعدا بجوید وفا هوشمند
 مخالف نگردد بجان دوستدار
 اگر در فرازی وگر در نشیب
 وگر چند خواند ترا شهریار
 که ربهان نروید ز تخم سیند
 مفیلان نیسارد بحز خار بار
 نباید نهادن سر اندر نهیب

و حکما گفته‌اند که هر که اعتماد بر دشمن غدار و بداندیش مکار کند هر آئینه
 چهره دولت خویش را خراشیده باشد و خاک مذلت و ادبار بر روی روزگار خویش پاشیده با لجمه
 حسبالحکم جهانمطاع خدمت جالینوس الزمانی قاسم بیگ حکیم جبهه رفع هراس و بیم آن سرگشته
 بادیه غوایت و ضلالت متوجه کشته بسخنان حکمت آمیز خاطر شقاوت مآثر عینالملک را ایمن و
 مطمئن ساخت چون راه مفر عینالملک کینه‌ور منحصر در درگاه حضرت شهریار بحر و بر بود بران
 سخنان زر اندود اعتماد نموده بیای خود متوجه مقتل خویش گردید.

کسی را که شد تیره روز بهی
 بدایار خود کوشد از ابلهی
 شتابد بیای شقاوت روان
 بسوی هلاک تن و فوت جان

بالجمله چون سیف عینالملک با لشکر خویش بحوالی مستقر سر بر سلطنت و خلافت رسید
 موکب جاه و جلال برسم استقبال حرکت فرموده شهریار فریدون فر بجمت جمشید و هیبت اسکندر
 بر باد یای جهان پیمای کوه سیر سوار گشته عنان یکران فلک جولان بصوب مخالفان معطوف ساخت
 همینکه سیاه مقهور عینالملک از دور نمودار شد لشکر ظفر اثر چون سد سکندر دو رویه صفی
 بیاراستند که کوه البرز را از نهیب آن شکوه زهره در بر آب گشت و ازدهای فلک از بیم آن
 هزیران شیر شکار و هیبت فیلان عفریت دبدار در پیچ و تاب افتاد.

سوار آئین باره شد دو هیل
 همه برج آن باره از زنده پیل

عینالملک با مددودی از سپاهش بصد خوف و هراس بمیان آن دو سد سپهر اساس درآمده
 چون نظرش بر خورشید طلعت شهریار جمشید صولت افتاد خود را بر خاک راه افکنده جبین عجز و
 انکسار بر زمین افتاد و اعتذار نهاد درنوقت ملهم دولت در گوش هوش آنحضرت مضمون این
 بیت ادا نمود.

مکن وقت ضائع بافوس و حیف
 که فرصت عزیز است الوقت سیف

چه دشمن بر قهر و کین را قرین و همنشین ساختن و دوست مهر آئین انگاشتن مار در
 آستین داشتنت و تخم در شوره زمین کاشتن عاقل متفطن باید که بتلطف و چابلوسی دشمن مقنن
 فریفته نگشته هر چند تملق پیش کند و تضرع پیش آرد حزم و احتیاط کار بسته اعتماد بران ننماید
 که از دشمن بهیچ روی دوستی نیاید.

از دشمن دوست دو به پرهیز
 چون هیزم خشک ز آتش نیز

کارش بجدل چو بریاید خوش خوش در حبله بر کشاید

بنا برین قلم غضب و کین شهریار روی زمین بتلاطم درآمده شعله خشم جهانسوزش خاشاک وجود عین الملک بی باک را سوخته روی زمین را از خبث وجودش پاک ساخت و فرمان قضا جریان بقتل و غارت لشکریانش از ممکن غیب نفاذ یافت دلبران شیر صولت پنجه نخوت و غرور عین الملک مقهور را بزور بازوی مردی نافته سر بر تکبیرش را از پیکر بدن برداشتند و تیغ بیدریغ در اتباع و اشباحش نهاده هرکرا خیال جدال و قتال بخاطر رسید زنده نگذاشتند.

چنین باشد سزای آنکه با دولت زند پهلوی همین باشد سزای آنکه با نعمت کند کفران

بنای حیات صلابت خان و جمعی از سرداران و دلبران سپاه عین الملک از مصمص انتقام دلبران ظفر فرجام انهدام پذیرفت و قبول خان که یکی از امرایش بود ازان ورطه جانستان بدر رفت و با جمعی که از تیغ سپاه ظفر پناه خلاص گشته بودند خود را بحرم عین الملک رسانیده جهت تحصیل نام و ننک آنجماعت را بصد فلاکت و جنک بطرف ولایت تلنگ بدر بردند از سپاه عین الملک هر که سلاح افکنده طالب امان گشت عاطفت خسروانه شامل حال او گردیده در سلک بندگان درگاه عرش اشتباه انتظام یافت و هرکس عصابه عصیان بر ناصیه طغیان بسته در مقام محاربه و عدوان راسخ ماند بدنش طعمه وحوش و سباع آن بقاع کشته اسپ و سلاحش داخل غنایم سپاه ظفر پناه گردید.

امان یافت هرکس که گردن نهاد بشد عاصیان را سر و زر بیاد

سری که از کبر و نخوت بیالش خورشید نه نهادی مانند سایه از خاک مذلت بستر و بالین ساخت و دیده که در اژدهای فلک بمعجب و غرور نگاه کردی ناگاه طعمه مار و مورد کشت و سر کریمه و لا یحیی النکر الی الا باهله بر منصفه شهود جلوه نمود.

اگر بدکنش مرد زنهار خوار بگردون گردون رود زهره وار
زمانه ز گردون فرود اورش بدست بد خویش بسیارش

آری آدمی ازین مرحله اندک بقا رفتنی است و متاع این کا شانه بجاروب فنا رفتنی پس چرا خردمند عاقل دل برشته حرص و آز در بندد و زیرک کامل اگر بدیده عبرت بر خود نکرد چرا بدهان غرور و پندار بخندد.

شربت شیر بکودک ندهد مادر دهر تا ذکر باره بخون در نبرد دندانش

ذکر معاهده ابراهیم قطب شاه با شهریار بحر و بر درباب تسخیر گلبرگه و بیدر بحکم خالق اکبر

چون صیت جهانگیری و طنطنه کشور ستانی حضرت سلیمانی شاه حسین نظام شاه درالسنه و افواه افتاد و آوازه لشکر ظفر اثرش در بحر و بر منتشر گشت و درگاه عرش اشتباهش سلاطین روی زمین

راه پناه و بوسه گاه گردیده و بيمين اهتمام مصاصم انتقامش سلک جمعيت اعدا پریشان و ابر شد -

ز روی زمین قتنه بریست رخت	پناه جهان گشت آن تاج و تخت
که ظلمت هم از شب جدائی گرفت	چنان دهر ازو روشنائی گرفت
که بنهاد سورت ز کف تیغ کین	چنان داد عدلش قرار زمین
زیبمش شدی زهره شیرآب	ز تیغش هراسان سر آفتاب
جنابش ملوک جهان را پناه	فلک را حریم درش قبله گاه

ابراهیم قطب شاه را هوای موافقت آنحضرت در سر افتاده و آرزوی مصادقت در ضمیرش جاگیر گردید لاجرم مصطفی خان را که رکن رکن آن دولت ابد تریش بود و در کفایت رای و اسابت تدبیر در ممالک دکن نظیر نداشت جهته تمشیت قوانین محبت و وداد و تاسیس قواعد مودت و اتحاد بملازمت سده سلطنت و خلافت فرستاد بالجمله چون مصطفی خان بسعادت زمین بوس استعداد یافت در تاسیس مبنای محبت و موافقت مساعی جمیله بظهور رسانیده قواعد مصادقت و التیام را بمهود و موافق انتظام و استحکام داده مقرر داشت که ابراهیم قطب شاه بسعادت ملاقات آنحضرت فائز گشته بانفاق یکدیگر در تسخیر کلبگره و بیدر سعی موفور بظهور رسانند و بعد از تسخیر کلبگره با توابع و لواحق تعلق به بندگان شهریار کیتی ستان یافته بیدر بامضافات بقطب شاه اختصاص یابد بعد از تمهید مقدمات معهود و تاکید آن بموافق و عهود خدمت جالینوس حکیم قاسم بیک که بمنزله آصف دوم بود در ملازمت سلیمان نانی بهمعنائی مصطفی خان متوجه خدمت حضرت قطب شاه گردیده مقرر شد که آن دو نامور از مستقر دولت خویش حرکت فرموده در ظاهر کلبگره بملاقات یکدیگر مسرور گردند بنا برین شهر یار روی زمین فرامین باحضر و اجتماع سپاه نصرت شعار باطراف اخصار و بقاع ارسال داشته در اندک فرصتی چندان سپاه بدرگاه کیتی پناه جمع گشت که عارض وهم و قیاس از تعداد و تخمین آن بعجز قائل شد -

سپاه بی عدد ز اندازه بیرون	همه تند و قوی هیکل چو گردون
دلیرانی همه چون نیزه سردار	کمرها بسته بهر رزم و پیکار
همه چون آتش سودا جهانسوز	همه چون غمزه خوبان جگر دوز

بعد از آنکه درگاه خلایق پناه پادشاه روی زمین از کثرت دلبران شجاعت آئین و نبرد آزما بان میدان کین مانند سپهر و هجوم نجوم و عقد پروین گشت موکب منصور بتأیید رب غفور از مستقر سریر سلطنت نهضت فرموده رایات نصرت آیات بر سمت کلبگره بحرکت درآمد -

چو دانست دارای گردون سریر	که گردید لشکر نهایت پذیر
سراپرده کین برون زد ز شهر	زمین و زمان شد چو دریای زهر
فرو کوفت طبل روارو چنان	که شد مرده بازندگان هممنا
ز کرد سپاهش هوا مشکفام	بیکحال روز و شب و صبح و شام

جهان را شب از روز پیدا نبود
نوگفتی سپهر و نریا نبود
همی رفت منزل بمنزل روان
سعادت قرین و ظفر هممنان

قطب شاه تیز با سیاه از حد و عد بیش از مستقر دولت خویش حرکت فرموده در ظاهر گلبرگه بمساکر
نصرت مآثر ملحق گشت و بسعادت ملاقات فائز گردیده لشکر آن دو نامور حصار سپهر آثار گلبرگه
را چون حوادث و نوائب روزگار درمیان گرفتند و از جوانب النگ و سیبه پیش برده بلوازم محاربه
و محاصره مشغول گشتند.

ز لشکر نهان کشته روی زمین
زمین کرد آن قلعه شد آهنین

حصار گلبرگه هر چند بر روی زمین واقع گشته اما اساس سپهر التباس بنوعی مشید گردیده
که از اینجه نمود و عاد که مصدوقه سبماً شداد ست باد میدهد و داغ غیرت بر چهره سد سکندر و بنای
هرمان می نهد چه حصار کوهی معمول از سنگ خارا سر باوج قبه خضرا کشیده و بروجش در بلندی و
ارتفاع بفلک البروج رسیده پیرامنش بخندق عمیق منات پذیرفته که از غایت ژرفی از طبقه هفتمین زمین
در گذشته وگا و زمین چون ماهی در آب او که چون سیل خبیز دیده عاشق هجران کشیده است شناور
گشته خاک ریز باره ازین خندق تا دای نخستین دیوار حصار مقدار صد گز تقریباً بنوع تند و تیز ساخته
و پر داخته اند که پیاده را صعود بران اصلا متصور نبود.

سر کسی کز تندیش گشتی فلک را قرطه چاک
از سمک پیوسته ازکان رفیعش تا سماک
بر فراز باره آن یاسبان در تیره شب
ماه را چون جرم ماهی دیدی از سوی مفاک
ور نشستی فی المثل بر سطح ایوانش مکس
یاش از نرمی بلغزیدی و افتادی بخاک

وضع آنحصار سپهر آثار بنحوی واقع شده که از آسیب توپ قیامت نهیب کردی بداهن
خاکریزش نمی نشیند و فصیلش به هیچ طریق از توپ و منجیق شکستی نمی بیند چه زمین حصار در
مفاکی افتاده و از خاک خندقش پیرامون آن فضا و هامون چون کوه ارتفاع یافته چنانچه تا
بکنار خندق دیوار حصار مرئی نمیکردد و توپ از بالای آن میکدرد و چون عمق خندقش بآب
رسیده از نقب زدن نقاب نیز فتح البابی متصور نمیشود.

ازین کوهی در زمین کرده جای
معاذالله از کوه قننه زای
نه تاوای چرخش کشیده حصار
که در وی کند مهره توپ کار
درش بسته برر وی صاحب دلان
چو بر روی سائل در مدخلان

بالجمله شوریار گردون وقار چون ظاهر آنحصار سپهر آثار را مخیم عساکر نصرت شعار ساخت
پرتو التفات برتسخیر گلبرگه که مستقر سریر سلطنت آبا و اجداد نامدارش بود انداخت و حکم جهانمطاع
نفاذ یافت که روی خان و مادورام که حواله دار و صاحب اهتمام آتشخانه سلیمان زمانه بودند
تویهای بزرگ قلعه کشا را بکنار خندق حصار برده بضر توپ قیامت آشوب تزلزل در اساس و قواعد

آن بنای هرمان نشان اندازند و هر چند زود تر یک طلع دیوار حصار را ویران سازند تا عساکر نصرت مآثر بقوت یازوی شجاعت و جلالت تسخیر آن پردازند رومی خان و مادورام حسب الفرموده عمل نموده بتوب انداختن و قلعه ویران ساختن پرداختند و دلبران قلعه کشا نیز از اطراف و جوانب النک و سبیه بکنار خندق برده رایت مبارزت بر افراختند و بضر پیکان جان ستان رخنه فنا در حصار ابدان دشمنان می انداختند اهل حصار چون بصیانت و متانت آن قلعه مستظهر بودند بهیئت اجتماعی در مقام ستیز و آویز درآمده علامت روز رستاخیز ظاهر ساختند در خلال این احوال فرمان قضا مثال قدر امثال اصدار یافت که سیادت و امارت پناه شاه حسین انجو که از امرآ نامدار سپاه ظفر پناه بود با خان شجاعت نشان غضنفر خان و دولت خان و نظام خان و میان مخدوم و دیگر امرا و سران سپاه با فوجی از لشکر قیامت حشر کمر تسخیر قلعه میتگیر بر میان بسته دو اسبه متوجه آشوب کردند و چون قلعه مذکور را سپاه منصور مسخر و مفتوح سازند بگماشتگان قطب شاه سپارند امرآ مذکور با سپاه منصور بجانب قلعه که به تسخیر آن مامور بودند نهضت نمودند و سپاه ظفر پناه را مدت یکماه با محصوران حصار فلک اشتباه گلبرگه بجز سفیر تیر خدنگ که قاصد دلبران میدان جنگ است رسولی آمد شد نمی نمود و بغیر از دار و کبر سفیر و کبیر را آکاری نبود همه روزه از بام تا شام و از فلق تا شفق نهنگ خدنگ از کمین گاه جنگ دهان سوار گشوده بود و ازدهای توپ صاعقه آشوب دندان آتشبار نموده جهان آرمیده را بخروش توپ رعد آشوب و نهیب خدنگ شهاب آهنگ نمودار غوغای قیامت می ساختند و و آتش فنا در خرمن حیات یکدیگر می انداختند آتش صاعقه از یکجانب جگر لاله داغدار ميسوخت و پیکان ژاله از طرف دیگر دبدۀ نرکی بیدار میدوخت -

سینه کوه از سنان برق میشد چاک چاک و ز صدای رعد میلرزید بر خود جرم خاک

چون از کوب توپ رعد آشوب بعضی از دیوار حصار مانند خواطر افضل روزگار رو بشکستگی نهاد و بروجی که مانند سد باجوج بود چون عنآکب عنکبوت مشبک و مفروج گشت شیران بیشت شجاعت و مردی حسب الحکم حضرت سلیمانی جنگ سلطانی انداخته بهیئت اجتماعی متوجه آن رخنه شدند و بیاد حمله قیامت ستیز آتش بیکار نیز ساخته از روی ستیز در خندق و خاک ریز ریختند و بضر تیغ نیز خون صغیر و کبیر را با خاک می آمیختند اهل حصار نیز که چون خارۀ بآهن دلی موسوم و مانند کوه بتحمل شداوند موصوف بودند در ممانعت و مدافعت هجوم نموده یازوی شجاعت و جلالت بر گشودند القصه خلقی کثیر و جمعی غفیر از بالا و زیر بضر تیغ و تیر از پای درآمده براه عدم شتافتند چنانچه از خون و کشته خندق جیحون و بلند و پست صحرا یکسان گشت -

نمودند آهن کلاهان هجوم	بدانسان که بر سقف گردون نجوم
بمیتن یکی دست را رنجه کرد	بکنگر یکی پنجه در پنجه کرد
کشیده یکی تیغ خورشید وا ر	که از رخنه ره کند در حصار
فدائی و شان هر طرف تیغ کش	بر آتش دویدند پروانه وش

ز بالا چو دیدند زندانیان
 زهر سو فروریختند آب گروه
 که آن کوه را سیل شد نامیان
 بران بحر آهن شرر کوه کوه
 جهانی درون و برون سوختند
 زمین کوهسار و فلک نبل رنگ
 ز خاکستر و سنگ کیتی بستگ

از امراء مقبر لشکر ظفر اثر فرنگخان و اشرف خان و خورشید خان دران مهلکه جان ستان که نمونه بود از واقعه محشر و فرغ اکبر شربت فنا چشیدند و سر بگریبان عدم کشیدند بالجملة آنروز از بامداد تا وقتی که سلطان خاور روی بکشور باختر نهاد و از سیاه زنگ هزیمت بر لشکر روم افتاد سیاه کینه گذار را با مردم حصار آتش کار زار در التهاب و اشتعال بود و حسام خون آشام در نیام آرام نیاسود و همچنین یکماه دیگر آن دو لشکر کینه ور را جز افروختن آتش پیکار و افراختن رایت کارزار کاری نبود و از صبح تا رواح نائزه کفاح التهاب داشته مخالف رماح از اهداب ارواح کوتاه نمیگشت و فنا فش تیر خدنک و کشا کش کمان در چنگ دلیران میدان جنگ از ترمش جانها خالی نبود.

چنین تا بیکماه دیگر دو سیل
 زهر سو بجوشندگی داشت میل

آخر اهل حصار از امتداد ایام محاصره و پیکار و التهاب نواثر جنگ و کارزار بستگ آمده مهم ایشان باضطرار کشید چه قوت آن نداشتند که تیغ خلاف از غلاف مبارزت آخته بقدم محاربت میدان مصاف را پیمایند و بزبان تیغ و ستان لاف و گزاف اقامت حجت و برهان نمایند ناچار قاصدی بخدمت عادل شاه فرستاده از حقیقت عجز و اضطراب خویشتن اخبار نمودند عادلشاه نیز چون طافت مقاومت سیاه ظفر پناه در حوصله قدرت و مکنت خویش ندید بالضروره برامراج فرمان ده کشور بیجانگر متوسل و ملتجی گردیده کیفیت تسلط و تمدی سیاه ظفر پناه نظام شاه و قطب شاه و محاصره حصار گلبرگه را بدان کافر بیدادگر رفع نمود و استدعای اعانت و امداد ازان سر دفتر ارباب فساد و عناد کرد در امراج بنا بر حقوق تربیتی که بر قطب شاه ثابت داشت کتابتی باو نوشته او را از موافقت با حضرت نظام شاه و مخالفت عادلشاه منع نمود و خود نیز با سیاه کینه خواه از مستقر سر بر سلطنت خویش بجانب گلبرگه حرکت فرمود نیم شبی خیر توجه و لشکر بیجانگر و مکتوب ر امراج بیدادگر بقطب شاه رسید قطب شاه چون بر مضمون مکتوب را امراج مطلع گردید و خبر توجه او بدین صوب شنید عهد و پیمان را بر طاق نسیان نهاد و اتفافی که بهمد و میثاق موکد کشته بود بمخالفت و نفاق مبدل ساخت و با سیاه خویش در همان شب راه تلنگانه پیش گرفت.

شبانگه که شد چرخ سیماب ریز
 چو سیماب بگرفت راه گریز

بر ضمیر منیر روشن و بر اندیشه صغیر و کبیر میرهن که شکستن عهد بوخامت عاقبت مودست و نقض پیمان بشامت خاتمت مضی اگرچه ارتکاب این امر مذموم از خاص و عام قبیح و ملام است از پادشاهان اقبیح است.

سپهبد که گردید پیمان شکن
 بخندند بر وی همه انجمن

خردگیر کارایش جان بود نکهتدار گفتار و پیمان بود

صبحگاهی که خسرو افراسیاب انساب خاور بد شنه شمع نقاب داری سینه زمین بر شکافت و بیزن کردار از چاه ظلمت رهائی یافت سر زنگی ظلمت نقاب از تن برداشت و بیک تیغ زدن اقطاع ربع مسکون را مسخر ساخت منهبان خبر فرار قطب شاه بمسامع قدسی جوامع شهریار جهان رسانیدند نائره غضب جهانسوز بالتهاپ و اشتعال در آمده خدمت جالینوس قاسم بیگ که واسطه انتظام آن عهد و میثاق باعث نظام آن رابطه و اتفاق بود بنفاق منسوب و مواخذ گردید و بعد از آنکه در مقام سوال و جواب هدف سهام عتاب و خطاب کشت بموجب فرمان قضا جریان در قلمه پرنده مقید شد مولانا عنایت الله نائنی که بفنون فضائل و کمالات آراسته و پیراسته بود و بواسطه قاسم بیگ در مجلس بهشت آئین راه یافته از گرفتن قاسم بیگ خائف گشته پناه بقطب شاه برد مولانا علی مازندرانی که در جمیع فنون بتخصیص علم معانی و بیان از اکفا و اقران ممتاز بود بلکه در فن بلاغت و انشا دران و لاقیرین نداشت در امور ملکی مدخل یافته بهویالرای نیز که قبل ازین ملازم ملک برید بود و بقول حضرت جنت آشیانی در سلک بندگان ابن درگاه منظم گردیده چنانچه سابقاً رقم زده کلک بیان گشت متکفل مهمات سلطنت و ناظم امور. جمهور سیاه و رعیت شد بالجمله چون قطب شاه متوجه مستقر دولت خویش گردید شهریار گردون وقار نیز توقف دران دبار مصلحت ندیده رایات نصرت بصوب دارالملک احمد نگر جناح سعادت و اقبال کدوده همای مثال ظلال شفقت و افضال برآن دبار افکند -

چو کامی نیابی در و در میبچ
که نکشاید از کوشش بنده هیچ
و گر دیر شد کار درهم مشو
که هر کاری آمد بوقتی کرو
بود خسروی باده خوشگوار
ولی که دهد نشه گاهی حمار

چون موکب همایون بمستقر دولت روز افزون رسید شهریار کامکار خورشید آثار بر سریر جهانبانی قرار گرفت مثال لازم الامثال بطلب قاسم بیگ صدور یافت مدتی در منزل خویش معتکف بود. باز مراحم بیدریغ شهریاری شامل حالش گشته از حسیض مذلت و خواری بذروه عزت و اعتبار رسید و مهم منصب جلیل القدر وکالت و پیشوائی برای رزین و اندیشه دور بینش مفوض گردید مولانا عنایت الله نیز بقولنامه همایون عاطفت مشحون استظهار یافته بمساعت ملازمت فائز گشت -

ذکر جشی که دران زفاف دری در سلطنت و عفاف دولت شاه بنت دریا عماد شاه در سلک ازدواج شهریار گردون سریر خورشید تاج گیر حسین نظام شاه انعقاد یافت

چون حضرت جهانبانی سلیمان ثانی شاه حسین نظام شاه از مصلحت گلبرگه که بتقریبی عنقریب مذکور گشت معاودت فرموده بر سریر سلطنت و کاهرانی متمکن گردید بخاطر ملکوت ناظرش رسید که بنای محبت و موالات دریا عمادشاه را مشید و مجدد ساخته نهال مودت و مصافات را از جوئبار

خویشی و مهابرت خضارت و نصارت بخشیده شجره دولت را بشاخسار سلطنت پیوند کند تا نمره مسرت و مظاهرت اولیاء دین و دولت بار آورد لاجرم بعضی از محرمان و مقربان را بر مکنون ضمیر منیر همایون خبیر ساخته درین باب با رائی صوابنامی ایشان مشورت فرمود همگنان زبان بتحسین و آفرین رای رزین شهریار روی زمین ترتیب و تزئین دادند -

دعا و ثنا کرده زیب زبان	بیاسخ کشادند یکسر زبان
جهان از کران تا کران آن تست	که حفظ الهی نگهبان تست
خدای جهان را چنین است خواست	بزن گوی دولت که میدان تراست
عروس جهان را بیارای مهد	بدببای این دولت تازه عهد

بالجمله جهت تمهید این مقدمه مولانا علی مازندرانی بانحرف و هدایائی لائمه و لاتحصی بخدمت دریا عماد شاه رفته بیمن سعی و اهتمام او رابطه این التیام انتظام پذیرفت و برینجمله مقرر گشت که از طرفین نهضت فرموده قصبه سون بیت که بعد ازان جشن همایون بعشرت آباد موسوم گردیده اجتماع تبرین و مقارنه سعدین روی نماید از انجانب عماد شاه و ازین طرف شهت شاه فلکک بازگه بسوی وعده گاه اعلام نصرت اعلام بر افراختند و دوسوی رود ظفر ورود بیور را معسکر نصرت اثر ساختند و از طرفین به بسط بساط نشاط و انبساط و تهیه اسباب سرور و حضور پرداختند -

ز سیم و زر آن هر دو زرین کلاه	کشیدند بر آسمان بازگه
ز بس از دوسو بازگه و طناب	نهان شد زمین زیر موج حباب
ندیدم جز آن تند آب شکر ف	میان دو دریا یکی رود زرف
زمین از دو لشکر کواکب نشان	در و جدول آب چون کهکشان
ز هر جانبی کوس عشرت زدند	به شادمانی بنوبت زدند
زمین آسمان وار آراسته	خروش نی و نای بر خاسته

القصه در هر دو لشکر مجلس عیش و عشرت بآینی زیب و زینت گرفت و بزم نشاط و خرمنی بصورتی ترتیب و تزئین پذیرفت که زاهد صدساله و امانند لاله هوای پیاله در سر افتاد و عابد پرهیزگار را چون ترکس بیدار جز اندیشه باده و ساغر چیزی در خاطر نمی گشت زهره در آرزوی خنیاگری آن بزم خسروی سر از کاخ نیلو فری بر آورده کرشمه ساقیانش خون رشک در ساغر بتان آذری کرده زهرمه مطربان مسیح بیان از نغمه داروی جان بغارت برده عشاق بی نوآرا بپرده نوامی بخشید و ترکس مست گلرخان تیغ جفا بقصد سینه ارباب وفا میکشید بالجمله چون مقدمات آن جشن و میز بانی و مهمات آن طوی خسروانی سر انجام یافت درساعتی که سمود فلکی بنظر محبت ناظر بودند بر حکم شریعت بیضا بلقیس مهد عصمت در عقد سلیمان سلطنت انتظام یافت امرا و اعیان بلوازم نثار افشانی و مراسم تهنیت و شادمانی پرداختند -

شبی کاسمان کیتی افروز گشت زمان سمد و سیاره فیروز گشت

ز خجلت نهان کرد رو آفتاب
 ز زر باره آورد بهرش ملال
 ز شب سرمه کردند در چشم خویش
 ز باران انجم رخس نازه شد
 بخوری ز عنبر درین مجمره
 بسرمه کشی میل از زرناب
 نهان اندران زلف رخسار مهر
 چو گردون یکی خرکه آراستند
 که گنجینه خالی شد و دشت پر

جهان بس که روشن شد از نور و تاب
 چو بکر فلک بست عقد لال
 عروسان انجم ز اندازه بیش
 شفق روی افلاک را غازه شد
 برآمد بدور جهان یکسره
 شده سرمه دان فلک را شهاب
 شده سایه خاک زلف سپهر
 بی عقد تزویج برخاستند
 نثار آچنان گشت با قوت و در

بعد از اتمام آن زفاف سعادت اصف ملاقات آن دو خسرو فریدون صفات نیز روی نموده هریک قرین نصرت و عنایت خالق بیچون بصوب مستقر سریر سلطنت روز افزون خویش معاودت فرمودند و در سال پنجم از جلوس شهریار فریدون خصال بر سریر جاه و جلال فرنگ بی نام و ننگ ریگ دنده را خیال محال در خاطر شقاوت مآثر خطور کرده سواد فاسد و اندیشه باطل بخود راه دادند و خواستند که برقله کوه سپهر شکوه کرله که الحال معمار همت والا نهمت صاحب قران بحر نوال بران جبال قلعه فلک مثال طرح انداخته و بیرهان درگ موسوم ساخته چنانچه عنقریب قلم بدائع رقم بتحریر آن مشکفان خواهد شد قلعه طرح اندازند و حصاری بر زیر آن کوهسار سازند.

چو شد دیده بخت آن قوم تار
 هوس بود کردند و پندار تار
 رخ از صوب اقبال برتافتند
 کلیم سیه بهر خود بافتند

چون منهبان خیر استیلای و طغیان فرنگان بی نام و نشان بمشامع خورشید جوامع شهریار گیتی ستان رسانیدند و کیفیت تحریک ماده فتنه و فساد ارباب شرک و عناد از مضمون عرائض عمال آن بلاد بوضوح انجامید بر حکم و جاهدوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذالکم خیر لکم نائره حمیت اسلام و غیرت دین حضرت خیر الانام بالتهاج در آمده انتقام ارباب شرک و ظلام و هوای غزا و جهاد با عبده اوئان و اصنام دامن همت و الا نهمت گرفته عزم رزم آن طائفه بی دین تصمیم پذیرفت آری اگر شمشیر شهریاران دین پرور در معماری دین حضرت خیر البشر بسان غمزه خوبان ستمگر خونریز نباشد حوزه شریعت نبوی و رابطه ملت مصطفوی مانند زلف بتان آشفته و پربشان گردد و اگر همای همت خسروانی جناح نجاج جد و اجتهاد در فضای غزا و جهاد ارباب شرک و عناد نکشاید امن و فراغ از حومه اسلام چون عنقا از نظر خاص و عام نهان گردد.

خوشا بخت آن شاه دانا نهاد
 که او دولت دین بدینا نه داد
 سنانش که در چرخ روزن فکند
 ازو گشت کار شریعت بلند
 ز تیغش که خورشید از و تاب یافت
 بیاغ جهان نخل دین آب یافت
 شهبانی که ملک ابد یافتند
 ازین جام روشن مدد یافتند

بالجمله شهریار فریدون نژاد سکندر نهاد جبهه دفع ماده فتنه و فساد و قلع و قمع فرنک بی دین و داد رومی خان و مولانا شاه محمد استاد را با فوجی از شیران بیشه غزا و جهاد بآنحدود فرستاد و فرمان داد که چند عرابه توپ رعد آشوب نیز بداصوب روان سازند چون خبر توجیه سپاه ظفر پناه باآقوم گمراه رسید و از فرستادن توپهای صاعقه آسا آگاه شدند از کرده پشیمان و پریشان گشته دست اعتذار در دامن توبه و استغفار زدند و بقدم عجز و انکسار رسولی بیایه سریر نریا آثار فرستاده بوسیله ارکان دولت و اعیان حضرت معنی ندامت و ضراعت را بدین عبارت عرضه داشتند که اگر بمقتضای آرزوهای نفس و هوا بر باره طغیان و خذلان سوار گردیدیم و سر از ربه طاعت و کردن از طوق عبودیت بیچیدیم اکنون جزای فعل خویش دیدیم و مرارت شقاوت چشیدیم و از کرده پشیمانی کشیدیم اگر غفو شهریاری این مشیت زینهار را بمرزده امان و نوید مغفرت امیدواری بخشد من بعد قدم از جاده اطاعت و فرمان برداری فراتر ننهیم و عنان جسارت بدست طغیان و کفران ندهیم القصه چون طائفه فرنک خاطر از زنگ مخالفت پرداخته اطاعت و انقیاد خویش را بمهرود و مواتیق موکد و مشید ساختند مراسم شهریاری شامل حال ایشان گشته بر حکم کربمه الکاطمین الغیظ و العافین عن الناس از زلت و جسارت ایشان درگذشت و حکم جهانمطاع بمعادوت سپاه ظفر پناه صادر گشت در همین سال ابراهیم عادل شاه از دار فنا بدار بقا انتقال نمود و بر حکم وصیت شاه و موافقت سپاه علی عادلشاه بر سریر سلطنت متمکن گشت -

یکی گر رود دیگر آید بجای جهانرا نمانند بی کدخدای

هم درین سال با سالی بعد ازین علی اختلاف الاقوال دریا عماد شاه نیز داعی حق را لیبک اجابت گفته بجواز رحمت ایزد متعال انتقال نمود نفال خان که یکی از امراء عماد شاه بود و بوفور جاه و کثرت سپاه از همگنان متفرد و ممتاز بر ممالک عماد شاه مستولی گشته استقلال تمام یافت چنانچه عنقریب شرح این احوال رقم زده کلک بدائع مثال خواهد شد -

جهان غارت از هر دری میبرد	یکی آورد دیگری میبرد
چنین بود تا بود کردون سپهر	کهی پر ز درد و کهی بر ز مهر
نو کر با هشی مشمر اورا بدوست	که کر دست یابد بدردت پوست

ذکر انتقال ابراهیم عادل شاه ازین دار پرملال و نشستن علی عادل شاه بر مسندجهانبانی و جنگ رامراج لعین که والی ولایت بیجا نگر بود بانبندکان شهریار بحر و بر شاه حسین نظام شاه

چون قبل ازین پیوسته میانه ابراهیم عادلشاه و رامراج گمراه ماده فساد و عناد در تهیج بود و اکثر اوقات ازین رهگذر از لشکر ظفر اثر و حشم بیجانگر فتور و قصور بولایت بیجاپور میرسید و قلاع و بقاع آملک پائمال سپاه ظفر مآل میکردید درنوقت که مسند عادلشاهی بوجود علی عادلشاه مزین گشت با رامراج از در ملابعت و معادقت درآمد نفائس اجناس و بقود پیشکش نمود

تا رامراج مردود موافق و عهدی که با بندگان نظام شاهي موکد نموده بود بر طاق نسیان نهاد و ابواب مخالفت و عناد برکشاده از آشتکی بخت پریشان اندیشه خلف ایمان و نقض بیمان که اقبیح قبائح است خاصه ملوک جهان را در ضمیر شقاوت تاثیرش جاگیر شد خرد خرده بین که ناصح و مستشار امین است هرچند وخامت عاقبت این مخالفت را بهزار زبان بیان می نمود ابواب اصفا بمسامیر قضا مسدود بود لاجرم اساس دولتش بشامت این مخالفت بد فرجام انهدام یافته صبح سلطنتش بشام ادبار و نکبت رسید.

دست وفا در کمر عهد کن
تانشوی عهد شکن جهد کن

القصه علی عادلشاه خود بکشور بیجانگر رفته رامراج مطرود را بزور و زبور فریفته بالشکری بیشتر از قطر مطر متوجه کشور شهریار فریدون فر ساخت و کس نزد قطبشاه فرستاده او را نیز بانفاق و تحریک سلسله نفاق و شقاق ترغیب و تحریص نمود چون قطب شاه را سابقه خدمت و حقوق امداد و اعانت رامراج دامنگیر بود از تخلف احتراز لازم دانسته خواهی نخواهی بهمراهی ایشان از تلنگانه بیرون آمده بسپاه عادلشاه و رامراج پیوست چون این هر سه لشکر پرخاشگر بیکدیگر ملحق گشت روی زمین از کثرت آن گروه انبوه مانند دل عشاق مسکین از هجوم هموم و اندوه تنگ گشت و صحن هامون و کوه از عدت و شکوه ایشان بستوه آمد.

بجوئید گفتی همه ریگ و شن
سراسر بیابان چو مور و ملخ
تو گفتی زمین شد سیهر روان
همی بارد از تیغ هندی روان

بالجمله آن هرسه لشکر قیامت حشر با شوکت و ابهت تمام رو بولایت شهریار بهرام انتقام نهادند و مردم رامراج بهر دیار که رسیدند دست بغارت و تاراج برکشادند. و آتش نهب و بیداد در بقاع و بلاد زدند چنانچه دیار دران دیار نکذاشتند.

وطن کرده در کوهها خانگی
دمید از وطن بوی بیگانگی
غلف در زمین گشت چون گنج کم
ز نعل ستوران بیگانه سم

چون یرتو این خیر بر پیشگاه ضمیر انور شهریار فریدون فر یافته صدق آن از رسیدن زنهاریان و گریختگان که پناه بدرگاه عرش اشتباه می آوردند سمت وضوح و ظهور یافت.

رسیدند زنهاریان خیل خیل
که طوفان بدریا درآورده سیل
شیخون لشکر درآمد ز راه
ز پولاد پویشان زمین شد سیاه

لاجرم شهاری عالم امرا و ازکان دولت را جهت تقدیم مشورت طلب فرموده تدبیر آن کارزار از رای صوابنامی ایشان استفسار فرمود همگان زمین خدمت بوسیده بعرض رسانیدند که سپاه بدخواه برانرب از لشکر ظفر اثر بیشتر است و مقاتله با دریای پر شور و شر و قلمز کینه گستر محل صد بیم و خطر چه حکما گفته اند که پادشاه خردمند حازم آنکس است که از ارتکاب محاربه بالشکر بیش از خویش

اجتناب لازم شمرده مصلحت چنان می‌نماید که چند روزی بخرمی و ظفروزی مرکز دولت ابد بیبوند را خالی گذارند و اوقات فرخنده ساعات بطوف صحاری و نشاط جانوران شکاری مصروف دارند چون سپاه کینه خواه ارباب ضلال را جهت کثرت اقبال و احمال و انتقال مسازعت در حرکت متمذر است و ایام بر شگال و توافر میاه و قاطر امطار مانع توقف درین دیار چه هرگاه سحاب نیسانی که دخانی بر هوا بندد و بپیر سنجاب پوش آسمانی جامه بارانی بر دوش افکند از کثرت گل و لای و قلت قوت و علف چارهای سلک جمعیت اعدا رو به پربشانی نهد و مهم ایشان رو بپورانی آورد تا کارشان بجای رسد که ناچار بی جنک و تحصیل نام و تنگ فرار بر قرار اختیار نمایند یا از در ملابعت و موافقت درآیند.

بسی مصلحتهاست در خسروی	که گردد از ان دین و دولت قوی
چنان کار خود ده بحکمت رواج	که هر دم نباشد بخنک احتیاج
بحکمت توان کارها ساختن	که بر کوه نتوان فرس ناخستن

بالجمله شهریار فریدون تبار بموجب سوابدید اعیان دولت یاندار کارزار کفار را در باقی کرده قلعه احمدنکر را که مستقر سریر سلطنت و خلافت بود بوجود دلبران کار آزموده حصانت فزوده برج و باره اش را بتویهای قیامت آشوب و منجنیقهای ساقه آسا و سائر آلات و ادوات رزم و هیجا استوار ساخته رایت عزیمت برافراخت و با سپاه منصور از آب کنگ عبور فرموده حوالی قصبه پتن را مصکر سپاه صف شکن ساخت متعاقب آن راهراج با سپاه قیامت حشر بحوالی دارلسلطنت احمدنکر رسیده در ظاهر آن بلده فاخره رحل اقامت انداخت کفار بیجانگر که از شور و شر سرشته بودند دست بنهب اموال و تخریب مساکن و تعذیب مساکن مسلمین برکشودند.

کنداند لشکر به بیداد دست در داد کردون گردان بیست

چون بر دیده هوش آفوم از جام غرور مدهوش از معائنه معانی الله بستیزه بهم و بدمه فی طغیانهم بعمهون غناوت شقاوت فروشته بودند غافلانه در میدان طغیان مرکب عدوان جولان میدادند و دما و اموال مسلمانان را عرضه اباحت ساخته در قیاحت بدست وقاحت میکشادند و داد جور و بیداد میدادند و هر چه از فساد در حیز امکان بود بظهور آورده هر کرامی یافتند اسیر بند کمد و گرفتار قید گزند میکردند لاجرم بمقتضائی -

دهقان سالخورده چه خوش گفت با پسر کای نور چشم من بجز از کشته ندروی

در اندک روزی شجر دولتشان بتبروما ظلمناهم ولاکن کانوا انفسهم بظلمون استیصال یافت و درخت بخت شان به تیشه و اذا اردنا ان نهلک قریة امرنا مترقیها فحق علیه العذاب فدمرناها تد میرا از بیخ و بنیاد برافتاد -

گر از کوه بررسی بیابی جواب	که شاخ خطا میوه ندهد سواب
شراکتیز هم در سر شر شود	چو کژدم که باخانه کمتر شود

بالجمله رامراج و عادلشاه و قطب شاه چند روزی در دارالسلطنة احمدنکر علم فساد برافراختند و شهر و نواحی را ویران ساختند ایام برشکال رسیده هوا مانند سیل خیز دیده عشاق بی نوا سرشک باران گردید یا مانند کف دریا نوال شهریار فریدون خصال فیوضات انعام و آکرام بخواس و عوام رسانید توافر امطار دران بلاد و امصار بحدی رسید که گفتی آن سه عنصر دیگر مغلوب آب گردید و معموره ربع مسکون از طغیان آن طوفان بخرابی کشید.

طوفان ازان دیار برآمد توگفتی ایر آدم شنیده بود صدای دعای نوح

سیاه بدخواه را از کثرت وحل و میاه راه آمد و شد بسته شد و مراکب و اقیال از قلت قوت تباہ و خسته باوجود این حال دلیران ظفر مآل پیوسته حوالی معسکر مخالفان را میخواستند و هرکرا می یافتند سر از تن دور می ساختند تا کار بجای رسید که از سیاه بدخواه هیچکس را قدرت بیرون رفتن نبود و از بیم تیغ و تیر دلیران کسی در بیرون اردو تردد نمی نمود رامراج سدایشونائیک را که یکی از امراء لشکر بیجانکر بود با جمعی از کفار یرخاشخیر نامزد نمود که تا حوالی آب کنگ رفته هرکرا یابند از پای درآورده سر از تن بردارند جاسوسان خبر نامزد نمودن لشکر بسمع شهریار بحر و بر رسانیدند.

شهنشه مثل زد که نخچیر خام	بیای خود آن به که آبد بدام
تد روی که بر وی سر آمد زمان	بنخچیر شاهنش آبد کمان
ملخ چون یر سرخ را ساز داد	بکنجشک خطی بخون باز داد

شهریار فلک اقتدار چند نفر از امراء نامدار مثل موالی خان و سنجرخان و دولت خان و دستورخان و وزیرخان و ساتیا را با فوجی از یکه جوانان تیرانداز عراق و خراسان جهة دفع شر آن متمردان نامزد فرمود که سر راه بران قوم گمراه گرفته بآب حسام جهانسوز شعله قهر در خرمن هستی آن طائفه مردود اندازند و روی زمین را از لوث وجودشان پاک سازند فوجی از سیاه نصرت پناه بموجب فرمان قضا جریان مانند قضا آسمان و بلاه ناکهان بسرعت برق و کثرت باران متوجه دفع عبده اوتان گردیدند.

سیاهی بکثرت فزون از حساب	بآئین فروزنده تر ز آفتاب
همه غرق فولاد و آهن کسل	هز بران شیر افکن شیر دل
بجینش درآمد چو دریای تند	صبا را شد از گردش پای کند
شتابنده گر کشیدی خروش	خروش از قفایش رسیدی بگوش

قریب قصبه جامکام سیاه اسلام را با ارباب شرک و ظلام اتفاق مقابله افتاده دست حادثه ابواب فتنه و فنا بر روی آن گروه بی سر و پا برکشاد نیران قتال باشتهال درآمده امن و سلامت از نهیب آن رستخیز پای گریز از میان بیرون نهاد نهنگ خدنگ از کمین گاه کمان دهان کشود و ازرد ستان

دندان زهر آلود نمود چشم هوا از سرمه غبار بهمان چشمه قار تاریکی گرفت و چشمه آفتاب از حجاب کرد چون حدقه چشم سیاهی پذیرفت -

چو لشکر بلشکر درآورد روی	دو دریای آتش نمود از دو سوی
نبرد آزمايان بجوش آمدند	بشیر افکنی در خروش آمدند
هوا شد زگرد سواران سیاه	پر از کشته شد روی آوردگاه

بعد از کشتش و کوشش بسیار نسیم فتح و فیروزی از ایتسام حسام خون آشام دلیران بهرام انتقام در تبسم آمده غنچه امید مجاهدان دین قویم شکفتن گرفت و از تبسم تیغ افی بیکر حامیان حوزه شرع مطهر لب فتح و ظفر متبسم گشت چون رماح اقبال شهبازی کرد ادبار بر چهره حال ارباب ضلال فشانده هزیمت را بهتر عزیمتی شمرده بصد محنت و مشقت جان از آن مهلکه بدر بردند اسب بسیار و اسلحه بیشمار با نشانهای نگونسار کفار بدست سپاه نصرت شعار افتاده در همان مقام نزول نمودند درین اثنا میرحسین برادر بفرشخان رسیده عرض نمود که بهویول رای لعین که از جانب شهریار با داد و دین حاکم قلعه کلیان بود قلعه را تسلیم مشرکان نمود و چون این خبر بمسام قدسی جوامع رسید بموجب صوابدید امرا و اعیان با رامراج بمصالحه راضی گشته فضائل مآب مولانا علی مازندرانی را بقلم کلیان روان ساختند تا اموال و اسبابی که تعلق بکماشتگان آنحضرت داشته باشد از قلعه برآورده قلعه را بدیشان سپارد اکنون مصلحت در آنست که اسپان و اسباب مشرکان را بدیشان فرستاده بساط منازعه و محاربه را در نوردید تا در تهیج ماده فتنه و فساد که هرآینه مستلزم ویرانی بلاد و پیرشانی عباد است سعی نموده باشند امراء سپاه ظفر پناه جمله اسباب و اموال ارباب شرک و ضلال را جبهه ایشان فرستاده بدرگاه عرش اشتباه معاودت نمودند و مهم مصالحه بتسلیم نمودن قلعه کلیان بمادشاه انتظام یافته رامراج با سپاه بیجانگر از ظاهر بلده احمدنکر کوچ نمود و موکب همایون حضرت سلیمانی بمستقر سربر سلطنت وجهانبانی معاودت فرموده پرتو التفات بر ترفیه و تسلیه حال رعایای شکسته بال انداخت و جراحت قلوب عجزه و مساکین را که از جور و ستم مشرکین رسیده بود بهرم لطف و مرحمت تداوی ساخت تا روضه مملکت از سحاب مکرمتش سرسبزی از سر گرفت و چمن خواطر رعیت از بهار معدلتش تازگی و شکفتگی پذیرفت -

کلیایش ز بند اسیران دمید	جوایی ز دلهای پیران دمید
دلی را که بیداد دوران شکست	زا حسانش در هو میائی نشست
ز تر دستی ساقی روزگار	برون رفت خشکی ز مغز خمار
پر از گوهر شکر درج دهان	باحوال پرسی خوشی صد زبان
برای بقای شه دادگر	دعا در دعا و اثر در اثر

هم درین ایام معمار همت والا نهمت شهریار فلک احتشام در مقام حصانت و استحکام حصار احمدنکر که بیاغ نظام اشتهار داشت درآمده برج و باره آرا که سابقاً از خشت و گل ساخته بودند در اندک

روزی از سنگ نخارا بفلک سناره برافراخت و الحق تا معمار کارگاه کن فیکون و بانی نه رواق بوقلمون بنای عمارت ربع مسکون مشید و مهمد ساخته مقیمان سقف نیلگون با چندین دیده بیدار کند نظر بر کنگر مثل این حصاری نینداخته اند و شهریاران دوران در هیچ عهد و آوان حصنی بدین استواری ساخته و نیرداخته برج و بارماش در رفت خبر از مساعد همت و قواعد دولت بانی میدهد و عمارات دلکش و قصور منقش در لطافت داغ غیرت بر نگار خانه چین و نقش مانی می نهد -

زان رفیع آمد چو قصر چرخ این عالی مقام	کز علو قدر بانی باز میگوید بنا
اهل دولت را فضای دلکشای او بود	در لطافت همچو جنت دلفروز و جانفزا
از هوای او صبا بوی گرفت و میدهد	خاک را پیرانه سر پیرانه عهد صبا

خندق عمیقش مانند اندیشه دقیق خردمندان دقت پیشه در تعمق بگو و ماهی رسیده و از بیم چوپک زن بروجش نسر واقع طایر گردیده -

سرکشی کز تندیش گشته فلک را قرطه چاک	از سمک بیوسته ارکان رفیعش تا سماک
بر فراز باره آن پاسبان در تیره شب	ماه را چون چشم ماهی بینداز سوی مفاک
وروشیند فی المثل بر سطح دیوارش مکس	بای اومی لغزد از نرمی و می افتد بخاک

ذکر معاهده قطب شاه مرتبه نانی با حضرت سلیمانی و تشدید مبانی آن مصادقت بمواصلت و مصاهرت

سابقاً سمت گزارش یافت که عادلشاه بمعاونت رامراج قلمه کلیان را از تصرف گماشتگان شهریار جهان بیرون برد لاجرم همواره همت عالی نهمت شهریار عالم بر تدارک و تلافی آن قصور مصروف می بود تا در نیولا باز دستور الحکما قاسم بیگ و زبده الفضلا مولانا عنایت که در تدابیر امور مملکت رای صوابنمایی ایشان پیشوای آرای همگنان بود چنان اقتضا نمود که قطب شاه را بنوبه مواصلت و مصاهرت با اولیاه این دولت متفق سازند و باتفاق بدفع ارباب نفاق و شقاق پردازند -

آری باتفاق جهان میتوان گرفت

بالجمله آن دو وزیر صافی ضمیر صورت این تدبیر را در پایه سربر خلافت مصیر عرض داشتند شهریار فلک اقتدار نظر بر صلاح وقت و تدبیر کار صوابدید ایشان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده رسولی جهت تمهید این مقدمه بخدمت قطب شاه مرسل داشتند و از طرفین پیمان را بایمان موکد ساختند مشروط بآنکه از دو جانب متوجه قلمه کلیان گشته در ظاهر آن حصار سپهر آثار بمراسم جشن و لوازم طوی پردازند بعد از آن قلمه کلیان را منسخر سازند بعد از تمهید مقدمات مواصلت و مواصلت و تشدید مبانی موافقت و مباحثت آن دو صاحب سربر از مستقر سلطنت خویش نهمت فرموده در ظاهر قلمه کلیان تلافی فریقین روی نمود و از ملاقات آن دو اختر برج سلطنت مقارنه نیرین معانته

عسکرین گردید و لوازم مهم میزبانی و مراسم آن جشن سلطانی جسمالرام - انتظام یافته باضرام رسیدند
 آنگاه آن دو سپاه رزمخواه آن قلعه فلک اشتباه را در میان گرفته از جوانب بزم جنگ سیه و
 التک پیش بردند و در تضیق محصوران قدم جد و جهد فشرده چون منتهیان خبر عهد و پیمان
 قطب شاه با شهریار کیتی ستان و محاصره قلعه کلیان بسمع عادلشاه رسانیدند اضطراب بیحساب بر عزاج
 شریف آن جناب راه یافته علاج آن واقعه هایلله منحصر در استعانت راهراج و لشکر بیجانگر ذبد لاجرم
 عنان بدان صوب تافته باز بدان سر دفتر ارباب طفیان و آن پیشوای حزب شیطان متوسل و ملتجی
 گردید راهراج مرود با جنود نامعدود که عارض وهم و کمان از عرض آن عاجز بود بصوب قلعه
 کلیان حرکت نمود.

همه تند و کینه کش و تیز چنگ به نیروی فیل و لجاج پلنگ
 جو غریبی از بحر خوف آمده ز دهلپز دوزخ برورن آمده

ملک برید نیز چون توجه راهراج بجانب کلیان شنید با سپاه فراوان از بندر برآمده بلشکر
 بیجانگر ملحق گردید چون خبر توجه راهراج بد اختر با لشکر قیامت حشر بیجانگر بقطب شاه عالی کهر
 رسید از نص و لانتقضو الایمان بعد توکیدها دیده پوشیده بطریق سابق رقم بیوفائی بر چهره کشید
 و از سپاه نصرت پناه جدائی اختیار نموده بلشکر بیجانگر لاحق گردید بلی قاعده عهدی که بارها بی سببی
 منقوض گشته و اساس میثاقی که بکرات بدست بیوفائی شکسته باشد چگونه اعتماد را شاید و خاطر
 خردمندگی بدان عهد و پیمان وثوق یابد.

دل بمهر همدانم که نه که درگزار دهر بوی یاری و وفا از هیچ همدم یافت نیست
 بالجمله چون قطب شاه راه بیوفائی مسلوک داشته رایب مخالفت و جدائی برافراشت و عهودی
 که با شهریار عاقبت محمود نموده بود ناکرده انکاشت.

میدانستم که عهد و پیمان را تو در هم شکنی ولی بدین زودی نه

خاطر انور شهریار بحر و بر ازین رهگذر بغایت متغیر و مکدر گشته بجهت کثرت اعداء
 کینهور و قلت لشکر ظفر اثر مقابله و مقاتله با آن دربای پر شور و شر مصلحت ندید و بر حکم
 المود احمد عنان عزیمت بصوب احمدنکر که مستقر سریر سلطنت بود معطوف گردانید.

شه دادگر داور دین پناه چو دانست کاورد دشمن سپاه
 هراسان شد از لشکر بیقیاس نباید که دانا بود بی هراس

چون خبر معاودت سپاه ظفر پناه برامراج گمراه رسید با عادلشاه و قطب شاه و برید
 متوجه احمدنکر گردید حضرت سلیمانی چون بمستقر سریر جهانبانی رسید مصلحت در توقف ندیده
 قلعه را بدلیران کاری استواری داده عنان یکران صبا سیر بجانب جنین معطوف ساخت راهراج
 با لشکر قیامت حشر در ظاهر شهر احمدنکر رخل اقامت انداخته باز کفره فجره و مشرکین لعین

دست تغلب و تسلط باید؛ و آزار ضعیف و مساکین مسلمان کشوده در شهر و توابع آنچه یافتند تاراج نمودند.

هنه شهر و بازار احمدنگر شد از صدمه قهر زیر وزیر
همه گشت شد طعمه چارپائی نمائد اندران مرز چیزی بجای

چون مدتی دست ظلم و ستم کفار بر دیار اسلام دراز بود و کاروبار مسلمانان از طغیان مشرکان بی برگ و ساز ملکه جهان و قیدافه زمان اعنی مهید همایون بی بی آمنه خاتون والده شهریار کیتی ستان که حصار سپهر آثار احمدنگر بوجود انورش رشک فلک اخضر بود بقطب شاه بیغام فرمود که از تغلب و تسلط کفار تمام دیار و امصار اسلام رو بپورانی و انهدام نهاده و آتش فساد و بیداد در مواضع و بلاد افتاده عجب تر اینکه جمعی دعوی اسلام بلک ایمان دارند و ایشان محرک سلسله ایذا و آزارند هنوز وقت نیامد که بساط خصومت و منازعت در نوردیده دست از آزار بردارند و شرطالمان از سر مظلومان دور دارند اگر مقصود محاربه باجنود نصرت ورود حضرت نظام شاه است ازینجا تا سیاه نصرت پناه نه بس راه است والا بندگان خدا را درمیان چه گناه است -

عنقا شکار کس نشود دام باز چین کابنجا همیشه باد بدست است دام را

القصه بیغام خیر انجام قیدافه مریم مقام در دل قطب شاه تاثیر تمام نموده حمیت و غیرت اسلام در خاطرش کارگر آمد لاجرم عزم معاودت ممصم فرموده بمنزل راهراج آمد و از پریشانی لشکر و طول توقف در احمدنگر شکایت نموده گفت مدتیست که لشکرها درین مصلحت محنت و جفا میکشند و از بعد مناسبت جمعیت رو به پریشانی نهاده و هنوز اول و آخر این مهم معلوم نیست چه حضرت نظام شاه با این سپاه محاربه نمی نماید بلک در برابر این لشکر در نمی آید و از نشستن این مقام کاری نمی کشاید میادا آخر الامر از پریشانی و عدم استعداد سپاه و گردش هور و ماه چشم زخمی بحال این لشکر راه یابد که دست قدرت بشری از دامن تدارک و تلافی آن کوتاه باشد چه مجاری امور جهان همیشه بکسان نیست و وقائع و سوانح ایام بد فرجام پیوسته بر وفق مرام نه -

فلک نیست یکسان هم آغوش تو طرازش دو رنگت بر دوش تو
که داند که این دخمه دیو و دد چه بازیچها دارد از نیک و بد

پس اولی آنست که یکی از سه کار اختیار کنید اولاً آنکه امسال دست ازین نزاع و جدال کشیده متوجه دیار خویش گردید و سال دیگر استعداد لشکر نموده متوجه مقصود شوید دوم آنکه چون سپاه من بغایت پریشانت مرا رخصت کنید تا بولایت خود رفته استعداد تازه نموده باز بشما ملحق شوم سوم آنکه اگر البته امسال دست از قتال و جدال نمیکشید عادل شاه که باعث این کینه و نزاع است مبلغی بر سبیل فرص بما مدد کند تا فی الجمله لشکر از پریشانی خلاص یافته مهم این مصلحت بفیصل رسد راهراج و برادرش ایلتمرج تصدیق سخن قطب شاه نموده مضمون کلامش را بمادشاه بیغام کردند اگرچه عادلشاه در توقف مصر بود و مطلقاً میل مراجعت نداشت اما

معبت زر نمیکذاشت که شق ناک اختیار نماید لاجرم جواب مشخص نفرستاد روز دیگر که مهر انور میدان خاور را جولانگه ساخت قطب شاه با سپاه خویش کوچ فرموده رایت مراجعت برافراخت چون خیر کوچ قطب شاه برامراج که او نیز از امتداد ابام آن نزاع و عناد دلگیر بود رسید با سپاه بیجانگر عنان بصوب کشور خویش معطوف ساخت عادل شاه نیز بی نیل مقصود بجانب ولایت خود معاودت نموده بیمن حسن تدبیر و اصابت رای خورشید تنویر قیدافه دوران و ملکه جهان کافه مسلمانان را از شر مشرکان خلاص و نجات روی نموده حیات تازه و مسرت بی اندازه حاصل گشت -

بهنگام تدبیر یک رای نیک به از صد سپاهی چو دریای ربیک

القصه چون خاطر ملکوت ناظر حضرت شهریار کردون مآثر از رهگذر کفار بیجانگر فراغت یافت عنان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت تاقه همگی همت والا نهمت بر رفع تغلب و تسلط اعداء دین و دولت مصروف داشت و بکلی اندیشه صواب پیشه بر تدبیر دفع معاندان ملک و ملت گماشت -

گاه تدبیر امور ملک داری عقل گل پیش رای انورش میکرد عرض اشتباه
گر دو عالم پرسیاه خصم بودی غم نداشت کی یفتند آنکه حفظ ایزدش دارد نگاه

ذکر موجبات استیصال نهال شوکت و اقبال سر دفتر ارباب شرک و ضلال اصرار
نکوهیده مآل بمقتضای فضای ایزد متعال و بیمن سعی و اجتهاد شهر یار فریدون خصال

بر خرده بینان صاحب خرد که اصحاب بصیرت و بینش اند و نتایج کارخانه ابداع و آفرینش روشن و مبرهن است که خطاب مستطاب حضرت رب الارباب حیث قال عز من قال - جاهدوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذالکم خیر لکم دلیلست قاطع بر علو رتبت و سمو قدر و منزلت غازیان میدان جهاد و قامان ماده شرک و عناد و نصی و افضل الله المجاهدین علی القاعدین برهانیست ساطع بر فضیلت محاربت و مقاتلت با اعداء دین مبین و جهاد با مشرکین لعین لاجرم چون مفاتیح عنایت بیغایت ما بفتح الله للناس من رحمته فلا ممسک لها دریجه توفیق غزا بر روی صاحب دولتی بکشاید و فراش الطاف سمردی شمع هدایت ملت احمدی در قصر همت عالی نهمت بختیاری برافروزد و طغرا نویس رفعت ابدی مناشیر شوکتش را بطفرای غزای ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله موشح سازد هر آینه آن سعادتمند بامداد همت بلند و هدایت بخت ارجمند طراوت چمن کاهرائی و مراد و نصارت گلشن رشاد و سداد از سر چشمه تیغ غزا و جهاد داند و شستان ملک و ملت را بمشعل سنان شمع سان و تیغ رخشان روشن گرداند اگر نه شمشیر شهر یاران دین پرور در معماری ملک اسلام بسان غزه خوبان خورشید منظر خونریز باشد ساحت شریعت نبوی مانند زلف پیریرخان پربشان گردد و اگر نه همای همت خسروان دادگستر جناح نجات و ظفر در هوای جهاد ارباب شرک و

عناد بکشاید امن و صلاح و فراغ و فلاح از حومه ملت مصطفوی مانند عنقا مغرب از چشم عجم و عرب
نهان شود -

چو سور مملکت از خنجر و سنان باشد	همیشه از کف بد خواه در امان باشد
ز نَف حادثه ایمن چگونه خسید ملک	اگر نه خنجر هندیش پاسبان باشد
نهال عدل به بستان ملک چون باشد	گرش حسام نه چون آب در میان باشد
چه آب و رنگ بود باغ آن ممالک را	که از عدو نه درو جوی خون روان باشد
بنوک نیزه رک خصم ازان زنده شهان	که سحت بدن مملکت ازان باشد

فصل الخطاب این کتاب و ماحصل این مقدمات بلاغت القاب آنکه چون خاطر نصرت
مظاهر حضرت خلافت پناهی ظل الهی نظام شاهی -

گرامی دری از دریای شاهی چراغی روشن از نور الهی

از ضبط امور سلطنت و استرضاء قلوب جمهور سپاه و رعیت بر نسقی که دلهای رعایا و
سپاهی بل کافه برابرا بر ولا و هوا خواهی آن فرازنده لوای ابد انتمای شاهی ثابت و مستمر و زبانه
در دعای او ذاکر و شاکر بود پرداخت -

شهر و سپه را چو شوی نیکخواه نیک تو خواهد همه شهر و سپاه

دست آرزوی فضیلت جهاد در دامن همت گردون رفتش آویخته نیل عزت غزا پای پیرامن
ساحت نهفتش نهاد و همگی همت بلند و جملگی نیت ارجمند بر حسب مضمون الذین هاجروا و جاهدوا
فی سبیل الله باهوالهم و انفسهم اعظم درجه عند الله بقصد جهاد و رفع و دفع کفار بد نهاد بیجانگر
معطوف و مصروف ساخت چه رامراج بی ابتهاج که از جمله سلاطین بیدین و مشرکین لعین کشور
بیجانگر بمزید لشکر قیامت حشر و رفور شوکت و قدرت متفرد و ممتاز بود و بسعت مملکت و جاه و
بسطت ولایت و سپاه مستقنی و مغرور مدت سلطنتش چون ساحت مملکتش بسمت امتداد انصاف یافته
وسطوت و سولتش در دلها و دیدها استمرار و استقرار پذیرفته تمام ممالک بیجانگر با شصت بندر که
مسافتش قریب شصت فرسنگ و حاصلش موازی دوازده کروز هون است مدتها در تحت تصرف و
در ید تغلب آن ملعون مطرود بود و از زمان حضرت پیغمبر آخر الزمان علیه و اله صلوات الرحمان
الی الان هیچ یک از پادشاهان جهان و سلاطین کیتی ستان در مقام تسخیر آن کشور درنیامده با عبده
انعام طریق مصالحه و مدارا مسلوک میداشته اند درینولا رامراج شقاوت مزاج از وفور غروری که
بحسنت ناپائدار و کثرت لشکر حشر کردار در خاطر ضلالت مآثر آورده بود در مقام نقض میثاق و عهدی
که قبل ازین او را و دیگر سروران کشور بیجانگر را باحکام ولایت اسلام و سلاطین عظام موکد بود
درآمده دست بیداد بفساد کشاد و پای طغیان و عناد از بلاد خویش بیرون نهاد و با لشکر خونخوار که
از روی ضلالت و استکبار با رخسار چون پر زاغ چشم بمتاع حیات اهل اسلام سرخ کرده بودند در مرتبه

قدم شوم بدین مرز و بوم نهاد و آتش بیداد در اماکن و مسکن مردم این بلاد زده خرمن هستی جمعی کثیر از مسلمانان فقیر را بیاد نیستی بر داد درین ولا رای رزین شهریار با داد و دین در انتقام ارباب شرک و ظلام پیشتر از بیشتر سعی و اجتهاد فرموده با ارکان دولت و اعیان حضرت در دفع اعداء دین و ملت لوازم مشورت بتقدیم رسانید.

خدیو جهانگیر لشکر شکر	بی مشورت ساخت یک انجمن
ز درج دهن بر سر بخردان	بدست سخن شد جواهر فشان
سخن راند ز اندازه کار خویش	ز پیروزی خویش و پیکار خویش
که تا چند بدخواه نا اعتماد	شاید سوم چون بمقصد امید
کشد لشکری همچو ابر سیاه	سوی تاجگاه من آرد سیاه
ز پیروزی خود دلآور شده	همانا که تنها بدآور شده
به بنیمن تدبیر این کار چیست	که بر کار بی فکر باید گریست
مرا نصرت ایزدی حاصل است	که رایم قوی لشکر یکدلست

خردمندان مشیر و صاحب خیرتان صائب تدبیر بتخصیص قوه الحکما قاسم بیگ و زبده الفاضلا مولانا عنایت که از قربانان این دولت و محرمان امر مشورت بودند دعا و نهای شهریار خورشید لوا را زیور زبان و زبب بیان ساختند که آیات مفاخر شهرباری و آثار مکارم کامکاری بر اوراق و اطباق افلاک نگاشته باد و رایات نصرت آیات پیروزی و اعلام ظفر اعلام بهروزی بر اوج کامرانی و ذروه جهانبانی افراشته رای کشورکشای حقائق انجلا نوام نسخه قضا و نعم البدل جام جهان نما ست و دقائق اشیا دران کالشمس فی وسط السماء ظاهر و هویدا در سوانح امور و مصالح مهمام جمهور آنچه ملهم دولت در خاطر خطیر اندازد و در مرآت ضمیر منیر عکس یزیر سازد هر آئینه موجب صلاح و مستلزم فلاح دین و دولت و ملک و ملت خواهد بود و لیکن چون حسب الحکم جهاننطاق باظهار آنچه درین باب بخاطر ناصی بندگان رسد ماموریم در مبادرت عرض این مشورت معذوریم بر رای عالم آرا هوید است که هر چند زود تر بدفع فتنه بیجانگر پرداختن و قلع و قمع شجر شوک ارباب شور و شر را وجه همت علیا نعمت ساختن از لوازم امور جهانداری و ضروریات حزم و عاقبت اندیشی است.

جهانبدیده بیرات بسیار هوش	چو گفتار گوینده کردند گوش
بیاسخ کشاندن یکسر زبان	دعا تازه کردند بر مرزبان
که سرسبز باد آن همایون درخت	که نامش بلند است و نیروش سخت
بتاج و بتختش جهان تازه باد	سر خصم او تاج دروازه باد
همه رای او هست چون اودرست	درستی ز ما از چه بایست جست
ولیکن چو فرمان شد از پادشاه	سخن را نداریم دیگر نگاه
کز این فتنه ماند چنین دیر باز	کنند شغل شاهی بما بر دراز

که تا هر چه روز آید این دیو زاد
 بجز سر سر باد پایان شاه
 قوی دست گردد که دستش مباد
 کس این کرد را بر ندارد ز راه
 که شه را قوی تر کند دستگاه
 بر آید مگر کاری از دست شاه

و لیکن دفع فتنه و فساد ارباب شقاق و عناد بدون اتفاق و اتحاد اسباب و فدا و داد متعذر است بل غیر متصور چه هر مرتبه راهراج گمراه بمعاونت عادلشاه و قطب شاه این جسارت نموده و بقدم مخالفت وادی ضلالت پیموده و انعکاس مقدمات قضیه مستلزم انعکاس نتیجه پس صواب آنست که اول با عادلشاه ابواب مصادقت و موالات مفتوح ساخته قواعد محبت و مودت را به نسبت خویشی و مصاهرت مشید و موکد فرمایند بعد از آن باتفاق در قلع و قمع ارباب شقاق سعی نمایند.

آری باتفاق جهان میتوان گرفت

بالجمله شهریار کامکار بصوابدید وز رای ارسطو شعار و استصواب رای عقده کشای خردمندان هوشیار اول بار مکتوبی بقطب شاه مرسل داشته درین باب بارای خورشید انجلاش مشورت فرمودند چون قطب شاه از مضمون صدق مشحون مکتوب همایون آگاه گشت از روی مسرت و اشتهاج تمام سیادت و امارت پناه مصطفی خان را که رکن اعظم آن دولت بود جهت انتظام آن مهم خجسته فرجام بملازمت پایه خلافت سریر فرستاد تا مبنای پیمان را بقایید ایمان موکد ساخته و از انجا بخدمت عادلشاه رفته بشرايط تمهید بساط محبت و مودت پرداخت و در محفل خاص از روی اخلاص بعرض عادلشاه رسانید که بر همگان ظاهر است که تمام عرصه مملکت دکن جو لانه گه سمند یک سعادتمند بوده و پیوسته از بیم تیغ آبدار سلاطین نامدار ساخت اعصار و اقطار دیار اسلام از خار تعرض کفار فجار و تغلب و تسلط ارباب شرک و ظلام مصفی و میرا حالا که عرصه این ممالک بوجود فائض الجوده سعادتمند که بزور ایمان و ایقان محلی و مزین اند آراسته و پیراسته است همیشه دست تسلط کفار جفا پیشه بر اموال و دعاء مسلمانان این بلاد دراز و عجزه و مساکین رعایا که ودائع خالق البرایا اند از آتش بیداد ارباب شرک و عناد در سوز و کداز اند و متقین است که اینبمعنی نزد خالق و خلائق غیر مستحسن است اندیشه باید فرمود که این تهاون در درگاه الهی موجب خجالت و بازخواست خواهد بود و این معنی بسبب مخالفتی که باغواوی مفسدان ملک در میان آمده بوقوع انجامیده اکنون مصلحت ملوک و ملت و صلاح دین و دولت مقتضی آنست که بساط مخاصمت و مخالفت در نور دیده اساس محبت و مودت و بنای مصادقت و مخالفت بقواعد خویشی و مصاهرت موکد و تمهید گردانند و تیغ خلاف و نفاق را در غلاف وفا و فدا در آورده باتفاق در دفع ارباب شقاق مساعی جمیله بظهور رسانند تا خلائق در مهاد امن و امان مرفه و آسوده بوده بدعای خلود و دوام ایام سلطنت و بقای عمر و دولت روزگار گذرانند چه مخالفت و هتازعت ملوک و سلاطین جهانیان که بمنزله شبانانند نسبت به رعایا که در حکم رمه ایشانند هر آینه موجب حدوث کرک فتنه و فساد و مستلزم وقوع خرابی بلاد و عباد است.

شاه را چون عدو بود هر سو
ملک بر فتنه و عناف باشد
چون شبانان بهم درآویزند
رهمه از کرگک در بلا باشد

بالجمله ناصح امین بزلال مواظ و ناصح که از سر صدق و یقین بود خاطر عادلشاه را از غبار کینه و نزاع شست و شو داده اندیشه که از جانب حضرت نظام شاه داشت بنوید مواصلت و مصاهره زائل گردانید.

محبت به پیوند چون شد قوی
شود تازه شاخ امید از نوی

القصه آن مصلح خیراندیش چنان مصلحت دید که مهد علیای خدیجه الزمانی بلقیس مکانی در درج شاهی کوکب برج نظام شاهی چندی بی بی را با حضرت عادل شاه بر حکم شرع اطهر حضرت رسالت پناه در سلک ازدواج و انتظام دهند و مهر میهر عفت و صلاح در درج عفت و فلاح بی بی هدیه سلطان را که همیشه حضرت عادلشاه بود باخورشید تخت سلطنت و جمشید سریر معدلت کیخسرو فریدون جاه سومی وصی رسول الله مرتضی نظام شاه تکاح بستند عادلشاه این مواصلت را باعث فوز و نجاج خویش دانسته صلاح نیکخواهان خیراندیش را بقدم اجابت و قبول تلقی فرمود و از طرفین تمهید مقدمات عیش و نشاط نموده به بسط بساط عشرت و انبساط پرداختند و خلایق در هر کنجی بزم دوستگانی و مجلس سرور و شادمانی بساختند چون خواطر اقصای و ادانی آن در ولایت و نواحی که باطن مملکت عبارت از آنست از میان آن مصالحت و مواصلت بنور امن و حضور و زبور بهجت و سرور آراسته و منور بود مناسب نمود که بموافقت آن اتفاق میمون ظاهر آن دیار موافق باطنش گردد و صورت مطابق معنی شود لاجرم شهر و بازار و در و دیوار را بانواع تکلفات عجیب و اقسام تجملات غریب آذین بستند و کافه سپاه و رعیت و غریب و شهری بعشرت و خرمنی بنشستند.

جهانی بشادی بیاراستند	بهر جای رامشگران خواستند
همه شهر در زبور زرنگار	گهرپوش روی زمین از نثار
بآئین به بسته بسی چار طاق	که هر یک بدی رشک نیلی رواق
همه مملکت گشت آراسته	در و بام و دیوار یر خواسته
چه در کوچها و چه بازارها	بزبور برآمده دیوارها
نهان گشته بام و در آن دیار	ز زر بفت آئین و سیم نثار

چون کافه مردم را دل که سلطان کشور بدست در پناه آن موافقت نامدار از ترکناز حوادث روزگار استظهار یافته بود اعضا نیز که رعایای کارکنزار آن کشورند دست از تکلیف کسب و زحمت کار باز داشتند بستگی که پیش از آن در کار مردم بود در آن ایام فرخنده انجام حواله در دکانها و کارخانها شد و کسادگی که وقتی دست ستم داشت در آن فرصت روزی دهان قرابه و لب بیمانه گشت و نام و نشان غم و اندوه چنان کم شد که باده غمگسار با آنکه شب و روز درکار بود بیکار ماند و شادی و فرح در

مزاج خواس و عوام چنان غالب افتاد که بمفرح باقونی احتیاج نبود مگر آنکه از لعل لب دلدار بود
کرشمه ساقیان شیرین کار بانشاء باده تلخ مذاق خوشگوار یار شده دست بغارتگری عقل و هوش برآورد
بخار بخور که شمیم مجمرش از مشک انذر و شمامه عنبر آمیخته بود نسیم صبا را غالیه سانی آموخته و
قروغ باده باقوت فام که ساقیان سیم اندام در ساغر زر و جام طرب انجام میریختند بزم عیش و عشرت
را از نور سرور برافروخته زبان زمین و زمان دران جشن همایون باین اشعار مترنم بود.

آسمان ساخت در آفاق یکی سور و چه سور	که ازان سور شد اطراف ممالک مسرور
حبذا سور و سروری که اگر در نگری	خانه زهره بود برخی ازان عالی سور
اجتماعیست منور قمری را با شمس	انصالیست مقرب ملکی را با حور
مهد بقیس زمان داشته است ارزانی	بسرا پرده جم دولت تشریف حضور

مجملاً دران جشن خسروانی بزم عشرت و کامرانی بر وجهی تربیت و ترتیب یافته بود که
زهره عشرت ساز در آرزوی خنیاگری آن بزم بهشت آئین از چرخ برین میل زمین داشتی و حور عین
از ذوق تماشای آن محفل خلد ترئین قصور فردوس و غرف علیین را گذاشتی.

همه بوم و کشور ز شادی بجوش	مغنی برآورده هرسو خروش
همه بلبل آواز و طوطی سخن	بعشوه ربهوده دل مرد و زن

الفصه دران جشن فیض بخش دلکشا قامت آرزوی هر کامجوی بخلعت هرگونه مقاصد و مطالب
آرایش یزیرفت و در جمله خواطر و ضمائز اکابر و اصاغر داماد هرامید را عروس مقصود درکنار آمد.

فروریخت چون قطره ز ابر بهار	زر و گوهر و لؤلؤ شاهوار
ز بس گوهر و زر که افشاند شد	ز بر چیدنش دستها ماند شد

چون مهم میزبانی بانجام رسید شهریار منصور قلمه سلاپور را بمهد علیای چاندی بی مرحمت
فرموده کلید آن حصار سپهر آثار را تسلیم گماشتگان عادلشاه نمود و مقرر شد که هر سه شهریار ناهور
استعداد لشکر و دفع فتنه بیجانگر را وجهه همت ساخته سال دیگر رایت عزیمت برافرازند و ظاهر قلمه
سلاپور را مخیم سیاه منصور سازند پس بانفاق قلع و قمع ماده نفاق و شقاق پردازند لاجرم سلاطین نامدار
کامکار بر حسب وعده پیکار کفار خاکسار در مقام اجتماع لشکر کینه گذار شجاعت آثار درآمده سپاهی
مانند اقطار امطار و اوراق اشجار از اقطار و احصار فراهم آوردند و سال دیگر با لشکری که در
مهاالک و اخطار جان و سر ایشار سازند و بشیخ آبدار و پیکان آتشیارخاک مهرکه کارزار را بیاد فنا در دل
اعدا اندازند همه چون کوه آهن سنگ دل و فولاد پوش و مانند دریا موج زن در جوش و خروش.

سپاهی بکثرت فزون از قیاس	غبار سم اسپشان بیم و باس
ز گردن کوس شان گاه رزم	بپهل قیامت شدی چرخ جزم

همه تیغ سردی بکف بهر دین سنان آب داخل بزهراب کین
سر بختشان را ز توفیق ترک ز بهر غزا دل نهاده بمرک

رایت عزیمت برافراختند و ظاهر قلعه سلاپور را مخیم سپاه منصور ساختند تمام اطراف و نواحی آنحصار از خیم و اطناب بسیار مانند سپهر دوار از شهاب پر کواکب ثابت و سیار گشت چون خیر وصول سلاطین بحوالی سلاپور بسامع قدسی جوامع شهریار موبد منصور رسید کیسوی رایت فتح آیت را بدست توفیق ایزد متعال تعالی شانه شانه ظفر زده روی نصرت در آئینه شمسیر بمشاطگی بخت بلند مشاهده نمود و با جنود غیر معدود و وفود ظفر مرعود -

بر عدد لشکرش وقوف ندادند چهره کشاننده گمان و یقین

از مستقر سر بر سلطنت نهضت فرمود و شاهباز اعلام نصرت اعلام جناح نجاج کشاده بهوای فضای سلاپور طیران نمود -

ز آوازه عزم شاهجهان بجنید یکسر زمین و زمان
بفرید کوس و بجوشید دشت خروش سپاه از فلک درگشت
ز بس جوش لشکر به بیراه و راه بسیط زمین تنگ شد بر سپاه
همه با دل شاد و با ساز جنگ همه کیتی افروز با نام و تنک
نهان شد همه روی هامون ز نعل هوا یکسر از پر نیان گشت لعل
نبد بر زمین پشه را جانگه نه اندر هوا باد را مانند راه

بعد از قطع منازل و طی مراحل ماهیچه رایت نصرت آیت شهریار منصور از افق سلاپور طالع گشته یرتو نورش بر نزدیک و دور تافت و ظاهر سلاپور از دریای بیکران سپاه منصور صورت ساحل بحر مسجور یافت در تاریخ جمادی الاولی آن موضع دلکشا از نزول موکب کواکب آسا سر مفاخرت بذروه سپهر اعلی برافراخت عادل شاه و قطب شاه بر حسب مبعاد و بموجب قرار داد بملاقات شهریار با دین و داد فائز گشته آن بادشاهان نامور بشرف دیدار یکدیگر دیده منور ساختند و همگی همت بر دفع اعداء دین و دولت مصروف داشته در بیستم شهر مذکور از ظاهر سلاپور بزم رزم راهراج مقهور رایت منصور برافراختند و عنان عزیمت بسوب ولایت بیجانگر معطوف داشتند -

چو دشت از گیا گشت چون پر نیان به بستند گردان لشکر میان
ز خاور بجنید تا باختر تو گفتی که کیتی بر آورد پر
زمین آن سپه را همی بر نه تافت بران بوم کس جای رفتن نیافت
ز بس کثرت خلق و جوش سپاه سرا یرده و خیمه و بارگاه
چنان گشت کیتی ز نزدیک و دور که ره بسته شد بر صبا و دیور
زمین گشت جنبان چو ابر سپاه تو گفتی همی برتابد سپاه

ز لشکر که عرضش بفرستگ بود بیابان به نخچیر بر تنگ بود
همه روی صحرا شده نویهار ز رنگین علمهای گوهر نگار

بعد از طی منازل و مراحل موضعی که بتالیکوته مشهور و در حوالی آب کشنا واقع است محل وصول و نزول مواکب منصور گشته مخیم عساکر نصرت مآثر گردید و عبور سپاه منصور از آب مذکور که عرضش زیاده از مسافت دو تیر یرقاب و عمقش بیشتر از اندیشه دقیق و فکر عمیق اولوالایباب بود بقیامت متعذر و دشوار می نمود.

چه آبی کز آوازش آهو بدشت نیارست بهر چرا برگذشت
چو سیماب تند و چو الماس تیز همی رفت و میزد دم رستخیز
کج و راست پیونده مانند مار خروشش چو تندر بفضل بهار
ز تندی تن کوه را ریختی ز تیزی بدوب نیامیختی

رای بیجانگر که مقدم ارباب سقر بود چون اتفاق سلاطین ناهور و توجه لشکر ظفر اثر استماع نمود بانکه در خاطر شقاوت مآثرش میگذشت که اختر بخت منحوش در احتراق و وبال سوخته و خیاط کارخانه قضا جامه فنا بر قامت مشومش دوخته رای ناسوابش باین قرار گرفت که -

نگیرم اگر پیش این سیل تیز دهد عالمی را بیاد ستیز
رسد عاقبت ملک ما را زوال قند اختر بخت ما در وبال

بنا برین وینکنادری را که برادر کوچکش بود با بیست هزار سوار خونخوار و هزار فیل عفریت دیدار و یک لک پیاده جرار مقدمه سپاه گمراه خویش ساخته بکنار آب سیماب سیمای کشنا فرستاد تا معبر لشکر ظفر اثر را گرفته سپاه منصور را از عبور مانع آیند و متعاقب آن ایلتمراج برادر دیگرش را نیز با دوازده هزار سوار و هزار فیل و دو لک پیاده گزیده بر اثر آن برادر فرستاد بعد ازان خود با لشکر کران و سپاه بیکران چون سیل دمان و دریای جوشان و خروشان -

گزاینده عفریت آشوب ناک شتابنده چون اژدها بر هلاک

متعاقب برادران روان گشته بدیشان پیوست و بهیئت اجتماعی درکنار آب مذکور در موضعی که محل عبور سپاه منصور بود نشست و در سد طرق و منح سبل بنوعی سعی و اهتمام نمود که هرجا عبور و مرور لشکر منصور متصور و مقدور بود چنان مسدودگشت که راه صبا و دبور نیز بسته بلکه عقل در اندیش را اندیشه عبور ازان دور می نمود و چون خیر بستن معابر بمسامع قدسی مآثر سلاطین دکن رسید جمعی از ارباب خیرت و اصحاب وقوف را جهت تفحص معبر لشکر باطراف آن رود نامزد فرمودند آنجماعت بعد ز تفحص و تفتیش معروض داشتند که گذر این آب منحصر در سه موضع است و معبری که بهتر و آس کتر از معابر دیگر است مقابل مسکر ظفر اثر است و کفار فجار چون مار و مور معابر مذکور را فرورگرفته و دیوارهای استوار بر کنار آن کشیده توپ و اقسام آتشبازی منصوب ساخته اند شهریار کامگار

با سلاطین نامدار در باب اختیار موضع ازان دریای زخار استخاره و استشاره فرمود حسب الامر اعلیٰ امرا غواص خرد را در بحر فکر و اندیشه آشناور ساخته هرکس رای و خیال توجه بجای مینمود آخر الامر رای مهر انجلائی کشتور کشا که مورد الهامات غیبی و محل نزول حقائق لاریبی بود چنان اقتضا فرمود که علی الصباح چون جمشید خورشید علم فتح و نصرت بر قبه قصر فیروزه فام فلک برافرازد و شاه بارگاه چهارم بتیغ ارتفاع سپاه انجم را منهزم سازد و بعین شمع سد یا جوج ظلمت شب را منهدم سازد سپاه اسلام از برابر معبری که ارباب شرک و ظلام گرفته اند کوچ فرموده بقصد معابر دیگر بحرکت درآیند که بتوفیق الله تعالی و امداد ارواح مقدسه حضرات ائمه هدی طریقی که لشکر ظفر اثر بآسانی ازان عبور نمایند هر آئینه روی خواهد نمود القصه -

ذکر روز کین ترک سلطان شکوه ز دریای چین کوه بر زد بکوه

شهریار فریدون فر با سلاطین نامور از برابر معبری که لشکر بیجانگر گرفته بودند کوچ فرموده بقدر مسافت کنار کنار آب پیموده نزول نمودند و روز ذکر نیز بهمین قاعده عمل فرمودند کفار فجار از بیم آنکه مبادا عساکر نصرت شعار را طریقی روی نمایند که عبور میسر و مقدور باشد کوچ نموده بر سبیل تعجیل بر اثر مواکب منصور شتافتند و معبری که شارع عام مقصود و سلاطین اسلام بود گذاشتند -

ذکر عبور سپاه منصور از معبر مذکور و محاربه با کفار فجار مقهور با امر خالق روز نشور

بر ارباب خرد و دانش و اصحاب عقل و بینش که واقفان کارخانه آفرینش اند روشن و مبرهن است که چون ارادت بیملت حضرت عزت تعالی شاه و جل برهانه بوقوع امری تعلق گیرد اولاً اسباب حصول آن از یرده غیب چهره نما گردد -

بیودن چون شود امری سزاوار مهیا گردد اسبابش بناچار

بنا برین چون ارادت ازلی و مشیت لم یزوال بیوزال دولت دامراج بی سعادت متعلق بود یرده شقاوت بر دیده بصیرتش پوشیدند تا شرائط حزم و لوازم احتیاط را از دست داده معبری را که گذر سپاه اسلام منحصر دران بود گذاشت و دنبال سپاه ظفر مال برداشت و چون در دیوانخانه فنا و قدر مقرر و مقدر گشته بود که شهریار فریدون فر را چهره فتح و نصرت در آئینه ظفر روی نماید و لشکر اسلام بر ارباب شرک و ظلام غالب آید بر اهنمونی ملهم غیبی و قائد توفیق لاریبی که ارباب الدول ملهمون عبارت ازانست بآن اندیشه صواب ملهم گشته از برابر معبر مذکور کوچ فرمودند تا کفار فجار آن معبر را از دست داده بر اثر لشکر اسلام حرکت نمودند و چون حوالی آن معبر از لشکر بیجانگر خالی شد جمعی از سپاه ظفر پناه برورد در برابر خصم مقهور مامور گشته مواکب منصور عنان معاودت بتیغ معبر اصلی معطوف ساخت و در سرعت سیر از برق و باد سبقت بسته مسافت سه روزه را در یک روز طی نمود و چون شهریار فریدون فر

بمعبر مقرر رسید مفید لشکر و حشر نگردیده بمحض توکل و امیدواری بیاری حضرت باری بکران همت را دران آب بی پایان انداخته دریک چشم زدن رایت آفتاب اشراق اطراف آب را مانند خانه آفتاب منور ساخت سپاه ظفر پناه بحر شکوه فوج فوج و گروه گروه -

بدریا بدانسان درون نداشتند که از خشکیش باز نشناختند

چون رای شقاوت انشا بر کیفیت تدبیر شهربار فلک سربر و عبور سپاه منصور از معبر مذکور مطلع گردید هراس بیقیاس در خاطر ضلالت مآثرش راه یافته اساس قدرت و شوکتش بسبب آن تدبیر صائب که موافق تقدیر افتاده بود و علامات فتح و نصرت مجاهدان دین و ملت ازان چهره مینمود متزلزل گشت اما بمقتضای الفریق یتشبت بكل حشیش بخاطر آن بدکیش رسید که چون سلاطین اسلام بسرعت تمام رانده اند و اکثر سپاه و بنگاه را در عقب مانده ممکن که هنوز تمام سپاه منصور از آب عبور نموده باشند اگر درینوقت تاختی بر سر آن سروران بریم شاید که کاری پیش توانیم برد لاجرم با سپاهی همچو دریای آب از روی سرعت و اضطراب بجانب سپاه صف شکن تاختن آورد جوامیس خیر رسیدن آن ابلیس پر تلبیس رسانیده شهربار موبد کامکار شاه حسین نظام شاه چون نوید ملهم غیبی بگوش هوش استماع فرموده بود که غنچه امیدش بتسنیم نسیم نصرت و عنایت رب کریم تبسم خواهد نمود و دشمن گستاخ را ازان شاخ جسارت که نشانده میوه خسارت روزی خواهد بود بقصد برافروختن آتش پیکار رایت نصرت شعار برافراخت و پرتو التفات برتعبیه و تصفیه صفوف سپاه ظفر پناه انداخته میمنه لشکر فیروزی اثر را بوجود فائز الجود عادلشاه مانند سد سکندر استوار ساخت و قطب شاه در میسره رایت نصرت پناه برافراخت و حضرت شهرباری معتمد بحمل متین عنایت حضرت باری گشته در قلب سپاه که مرکز دولت و مقام پادشاهان ذی صولتست با سپاهی مانند کوه آهن و فولاد تزلزل در ارکان زمین و زمان انداخت -

سبک رزم را لشکر آراستند	بکوش همه مرز برخاستند
عو کوس و نای نبردی بخواست	زمین گرد شد گشت با چرخ راست
فریدون نسب شاه بهم نژاد	بر آراست لشکر به آئین و داد
ز یولاد صد کوه بر پای کرد	بلان را ابر میمنه جای کرد
چو بر میمنه سازور گشت کار	همان میسره شد چو روئین حصار
جهاندار در قلبکه کرد جای	درفش کینایش بر سر پهای

بالجمعه راهراج بدنهاد را چون استعداد سپاه ارباب صلاح و سداد مشاهده افتاده چوش و خروش لشکر اسلام بگوش ارباب شرک و ظلام رسید صرصر رعب و هراس تزلزل در ارکان نبات و قرار کفار انداخته بقیه آروز را که فی الحقیقه آخرین روز عمر و دولت شان بود غنیمت شناختند لاجرم از نیل مراد مابوس گشته در ان روز مصلحت در جنگ ندیدند و چون روزگار دولت خویش برگردیدند و مانند خرچنگ یک مرحله از میدان جنگ باز پس سپردند شهربار کامکار و سلاطین

عالیمقدار نیز دران روز عزم رزم و پیکار جهاسوز را در باقی کرده بجهت استراحت سپاه ظفر پناه نزول فرمودند سپاه ظفر پناه فضای آن دشت و صحرا را از کثرت خیمه و خرگاه رشک سپهر اعلی و غیرت افزای فلک مینا ساخته اطباب و خیام نمونه شهاب و نجوم گردانیدند و آن شب را بفکر جنگ و خیال نام و ننگ گزرا نیدند روز دیگر که جمعه دوم جمادی الآخر بود چون خنگ سوار صبح جوشن هزار میخی از سر زنگی شب برکسید و خاقان شرقی انتساب آفتاب از خلوتخانه حتی نوارت بالحجاب بایوان مشرق خرامید و اسکندر رومی نژاد تخت زر بر پشت شیر فلک نهاده رابت ارتفاع برافراخت و تیغ شماع آخته لشکر ظلمت حشر زنگ را از روی زمین برانداخت.

دم صبح کین شاه رومی نژاد	در جنگ بر روی عالم کساد
زکین سینه پر جوش و در دیده زهر	ز آتش بیوشید حقتان قهر
فروگرفت در حمله کوس غضب	همه تن شده تیغ در کین شب
سر زنگی شب برید و فکند	پیای سکندر شه ارجمند

شهریار اسفندیار آثار پر تو التفات بر ترتیب سپاه نصرت شمار انداخت و بدستور مبعود میمنه هیومن بفر شکوه عادلشاه زیب و زینت یافته رابت نصرت آیت آن دین پناه صف شکن بد بیضا دار وار وادی ایمن را منور ساخت و میسره همایون بوجود مسعود قطب شاه کمال پذیرفته مانند قطب شمال ثابت و پائندار گشت و ماهجه رابت فتح آیت خلافت نظام شاهی در قلبگاه سر افتخار بذروه مهر و ماه برافراخته امارت و شجاعت دستگاه خان عالیشان اخلاص خان را که یکی از امرای نامدار و سروران صاحب اقتدار شهریار کامکار بود با فوجی از خراسانیان تیرانداز که بنوک پیکان خارا گذار در شب تار دیده مور و مار برهوزند و از شرار آن الماس فعل آتشبار خرمن حیات نهنگان لجه پیکار بسوزند مقدمه سپاه نصرت پناه ساخت.

شهنشاه دوران هم از صبح بام	برآراست لشکر بساز تمام*
نخستین صف میمنه ساز کرد	ز تیغ ازدها را دهن باز کرد
صف میسره هم بیاراست چست	یکی کوه گفتی ز پولاد رست
جناح آنچنان بست در پیشگاه	که بوشیده شدروی خورشید و ماه
ز قلبی که چون کوه پولاد کرد	پناهنده را قلمه آباد کرد
بهر پهلوان پهلوی را سپرد	چو کوهی بقلب اندرون پی فپرد
چپ و راست را بست ز آهن حصار	فر برد چون کوه نهج استوار
سلاح و سلب داد خواهنده را	قوی کرد پشت پناهنده را

چون رای حقائق انجلا از ترتیب سپاه نصرت پناه پرداخته در برابر هر فوجی از افواج لشکر ظفر اثر صفی از زنده پیلان کوه پیکر غفرت منظر مانند سد سکندر کشیده همه را دشمنهای آبدار بر دندانها

استوار ساخته و علمهای زرنکار بر پشت پشته کردار برافراخته فیلبانان مانند کیوان بر فرازشان تیغ کین بقصد ساکنان روی زمین آخته بجزرد ایما خلقی را از پا دراندازند و باشارهٔ عالمی را باعمال حوادث سازند -

صف زنده بیلان بیکجا گروه	چو کرد گروه کمرهای کوه
مژه چون سنان چشمها چون عقیق	ز خرطوم تا دم در آهن غریق
ز بس پیل کامد بجولان برون	شد از پای بیلان زمین نیلگون

بالجمله حضرت شهریار عالی کهر متوکلا علی الله الاکبر و بمحض حمایت حضرت خیر البشر وائمه اثنا عشر نه بوفور اسباب و شوکت پادشاهی و کثرت و عدت سپاهی مستظهر و مغرور بوده و از ازدحام ارباب شرک و ظلام اندیشه نا نموده بزبان نوش پرور بهادران سفدر و دلاوران لشکر را دلداری فرموده بانعام و اکرام امیدوار ساخته بهیشت و هبیتی که زهره بهرام فلک از دیدن آن آب شدی و شیر سپهر از بیم آن در اضطراب افتادی بجانب سپاه اعدا حرکت فرمودند صدای کرنا و ناله نفیر غلغله در کشید اثیر انداخت و غریب کورگه و کوس گوش فلک آبسوس را بعقده جذ راصم مبتلا ساخت -

درآمد بفریدن آواز کوس	فلک بر دهان دهل داد بوس
ز غریب کوس قالب تپی	درآمد بسر مغز را فریبی
ز بس تیز آوازی نای زر	بگوش صدف سفته می شد کهر
زمین کفتی از یکدگر بر درید	سرافیل صور قیامت دمید
صفیر نفیر قیامت خروش	تهی کرد مغز خرد را ز هوش
ز فریاد روئین خم از پشت پیل	تو کفتی جهان کوفت کوس رحیل
دراهای هندی درآمد بجوش	ز ایوان کیوان بر آمد خروش

رای بیجانگر چون بر ترتیب لشکر ظفر اثر مطلع گردید بغیر از نبات و قرار در میدان رزم و پیکار چاره ندید - بالضروره بترتیب لشکر شقاوت اثر خویش پرداخته میبند و میسره سپاه را برادران کمره استوار ساخت و خود در قلب گاه علم نجوست رقم بر افراخت و برادران و امرای را معاین را مخاطب ساخته گفت - عمر نا پایدارم به هشتاد رسیده - به مشقت بسیار و محنت بی شمار رتبه و مقدار خویش را باین پایه رسانیدم و در هیچ وقت از هیچ کس تنزل ننموده عاجز نگردیدم و در آخر عمر ننگ عجز و عار فرار بخود قرار نخواهم داد - از شما هرکه سرافرازی و جانبازی می جوید بامن همراهی نموده میدان جنگ را بقدم نام و ننگ می پیوید و هرکه دل از جان و مال و اهل و عیال بر نمی تواند گرفت اکنون که راه گریز بسته نیست سر خویش گیرد و راه سلامت پیش - برادران بیدادگر بد سیرش با سی هزار سوار خونخوار فدائی وار مرگ برزندگانی اختیار نموده یک جهتی و جان سیاری اختیار کردند - القصه چون شهسوار مضمار فلک قدم در دایره نصف النهار نهاد تقارب فشین و تلافی فریقین دست داد - اخلاص خان با دلیران قدر قدرت قضا توان که مقدمه سپاه ظفر پناه بودند قدم شجاعت در میدان جلادت نهاده دست و بازوئی مردانگی

برکشادند و بضرب تیغ آبدار و سنان جان شکار و پیکان خارا گزار دمار از روزگار کفار خاکسار برآورده
 بیک حمله جمعی کثیر ازان بخت برگشتهگان تیره روزگار را بدار البوار و بشس القرار فرستادند
 تو گوئی تیغ و سنان دلاوران شجاعت نهاد را از تیشه فرهاد ساخته بودند که بیک حمله بی ستون لشکر
 اعدا را از جانی بر داشت و با پیکان جان ستان دلیران بزهر آب مرگ پرورش یافته بود که بهر قالب
 که رسید از جان شیرینش نهی ساخت - نظم

چو زد یره بر هر دو رویه سپاه	غریواز دل کوس بر شد بمه
باراندر از کوس فریاد خاست	زهر سو چکا چاک فولاد خاست
بر آمد ز قلب دو لشکر خروش	رسید آسمان را قیامت بگوش
بجنش در آمد دو دریائی خون	شد از موج آتش زمین لاله کون
بابرو در آمد کمان را شکنج	شتابان شده تیر چون مار کنج
ز بس تیر باران که آمد بجوش	فکند ابر بارانی خود بدوش
هوا پر ز زنبور شد دال پر	خندگین تن و آهنین نیشتر
ز مرغاب خونین پولاد دم	شده راه بر ماه و خورشید کم
ز متقار پولاد پیران خدنگ	کره بسته خون در دل خاره سنگ
چو هندوئی بازیکر گرم خیز	معلق ز نایب تیغ هندئی تیز

ذکر نصرت یافتن لشکر اسلام بر ارباب شرک و ظلام

قال الله سبحانه و تعالی عما یقول الظالمون الا ان حزب الله هم الغالبون - حضرت مالک الملک
 جل و علا که رفع و خفض معارج و مهابط سندا و اشقیاء اثری از آثار لطف و عنف اوست و رقم عزت
 و مذلت بر ناصبه دولت و نکبت اهل اقبال و ادبار نگاشته خامه رضا و سخط او درین آیت بایشارت از
 کلام معجز نظام فرموده که غلبه و فیروزی مخصوص والیان کشور دین و تابعان احکام شرع مبین است - پس
 هر مویب موفق که نصرت شرع و بر افراختن اعلام اسلام و ویران ساختن بنیان شرک و ظلام و بر انداختن
 عبده اصنام و وجهه همت علیا نهیمت بسازد؛ سزاوار لقب حزب الله گشته بر مخالفان و معارضان بر حکم وعده
 «هم الغالبون» مظفر گردد و هر بی سعادت که از طریق حق و صدق و جاده صواب و سداد انحراف و
 اجتناب چسته در تبه ضلالت و جهالت سرگردان شود از حزب شیطان بوده پیوسته منکوب و همیشه
 مغلوب باشد غرض از تمهید این مقدمه بلاغت اسلوب آن که چون رام راج ملمون دلیری بهادران میدان
 کین و شجاعت مجاهدان دین مبین مشاهده نمود؛ دود حمیت جاهلیت از نهاد بد نژادش بر آمده آتش غیرت
 با شتمال در آمد و بالتهاب نوایر قتال و جدال مثال داد - سی هزار سوار خونخوار که با او در قلب
 بودند بیک بار بر سپاه اسلام حمله نموده بپنکاداری که برادر کپش آن بد سیر بود و میمنه نحوست اثرش

بوجود او مستظهر، با لشکر خود بر میسره سپاه نصرت پناه که بهمه اهتمام قطب شاه مقرر بود، حمله نموده جمله آن سپاه را از جایی برداشت و عادل شاه چون بجهت سوابق نسبت رام راج باین مصلحت راضی نبود و بجهت مصلحت همراهی اختیار نموده بود، درین وقت مرکز خویش خالی گذاشت - اما سپاه قلب گاه که بوجود شهنشاه دین پناه شاه حسین نظام شاه سمت استظهار و استحکام یافته بود، لشکر خصم را بیرگاهی وجود نهاده مانند کوه قاف در میدان مصاف قدم استوار ساخته موج آن دریائی خون خوار را بقدم معانیت و مدافعت استقبال نمود - اخلاص خان با دلاوران عراق و خراسان بمیدان آن بی دینان تاخته بضر بیکان الماس نشان و تیغ خون فشان و سنان جان ستان ازان مشرکان چندان بر خاک هلاک انداختند که بهرام خون آشام را با آن که جلاد فلک است، بر آن کشتگان دل بسوخت - الحق از جمله سپاه ظفر پناه در آن واثمه جان گاه اخلاص خان و رومی خان و دیگر جوانان غریب داد شجاعت داده علم مردانگی و جلادت بر افراختند و داستان رستم دستان و سام نریمان را در جهان منسوخ ساختند - درین وقت رومی خان که توپ خانه و آتش خانه شهریار زمانه حواله او بود به موجب فرمان قضا جریان توپ هائی قیامت آشوب و ضرب زنهائی قلعه شکن و چندربان و یوکبان و سائر آلات و ادوات آتش بازی را که بر عرابهای بسته در پیش صف سپاه داشته بودند، آتش داده شعله فنا در خرمن بقائی اعدا. انداخت دودو بخار آن توپ هائی صاعقه آثار با کرد و غبار معرکه کار زار یار کشته روز روشن را در چشم دشمن مانند شب ظلمت شعار تیره و تار ساخت قاروره های نطف چون ابر تیره سرا یرده سپاه بر سر اعداء گمراه کشید و از بسیار کرد و غبار کرته نیلی آسمان قباء نیلی گردید جهان از دخان توپ و تفنگ و غبار پیکار و جنگ رنگ چهره زنگی گرفت درین وقت شهریار فلک اقتدار امر فرمود که فراشان قضا توان دهلیز سپهر نشان را در برابر دشمنان برپا کنند - دهلیز خیمه ایست در رفعت توام فلک اعظم و در بسطت مانند فضائی عالم و رسم سلاطین سپهر نمکین ممالک دکن این است که در هر معرکه که دهلیز بر افرازد تا چهره فتح و ظفر مشاهده ننمایند پائی دولت از رکاب نصرت انتساب خالی نسازند - اگرچه برافراختن دهلیز جهت عظمت نهایت مشقت و تمذر را لازم داشت اما چون فرمان قضا و قدر بر ارتفاع اعلام اسلام و فیروزی شهریار فریدون فر صادر گشته بود، نسیم اقبال از مهیب تأیید ایزد متعال در وزیدن آمده بی تحمل کلفتی و ارتکاب مشقتی آن سپهر دؤار بیکبار برافراخته شد - رام راج بی تمیز چون ارتفاع دهلیز مشاهده نمود، بیکبارگی عنان تماسک و اختیار از دست داده وداع جان عزیز نمود و از نهایت اضطراب قدم شقاوت آثار در میدان کارزار نهاد و آتش پیکار بیکبارگی در خرمن حیات صفار و کبار افتاده دود فنا از کانون سینه ها بر آمد - شعله آتش رماح برشته سوزی ارواح و سوزن پیکان بگفن دوزی اشباح درآمد -

چنان سخت شد جنگ هر دو گروه
 که جنگ آرزو کرد دریا و کوه
 شد از تف خنجر دل خاره موم
 ز زهر سنان باد کیتی سموم

فرو هشت دامن بخورشید کرد بلا بر نوشت آستین ببرد

چون صدمات حملهٔ رزم آزمایان متواتر و امواج دریائی بلا متلاطم گشت، نزدیک بود که سپاه اسلام را از ارباب شرک و ظلام چشم زخمی روئی نماید و قصوری بقواعد و ارکان قصور دین و دولت راه یابد؛ آخر الامر نسیم نصرت شمیم عنایت ربانی بموجب وعدهٔ مبشر سبحانی که الحمد لله الذی صدقنا وعده از مهیب تألیف یزدانی بر پرچم رایت فتح آیت مجاهدان میدان ملت احمد وزیده صبح فیروزی از مطلع سعادت و بهرروزی دمید و دست قضا طفرائی هنالک مهزوم من الاحزاب بر منشور شقاوت ارباب ضلالت کشید و چنان لشکر جرار و دریای زخار را که بکثرت شمار از قطرات امطار و اوراق اشجار نشان میداد فحوائی مسیهزم الجمع و بولون الدبر، سورت حال آمد.

صبح ظفر از مشرق امید برآمد و امحاب غرض را شب سودا برآمد

در اثناء کیرودار و گرمی هنگامهٔ کارزار فیل عفریت دبداری بسان قابض ارواح و قاطع اعمار دو چار رامراج خاکسار گشته بزخم دندان سنان آتاز مرکب تیز رفتارش را بسرحد عدم رسانید و آن سردار اشقیاء را از مرکب دولت پیاده کردانید درین اثنا رومی خان با فوجی از دلیران سپاه ظفر پناه بان گمراه رسیده خواستند که سر پرشور و شرش را از پیکر بدن دور سازند و در دام را از کالبد پلیدش سور سازند، دلپت رائی که از وزرائی آن بی دین بد نهاد بود فریاد بر کشید که او را مکشید بلکه زنده بملازمت حضرت دیوان بربید که رامراج بی ابتهاج این است. - لاجرم آن مقدم ارباب جهنم را دست و گردن بسته بملازمت شهریار عالم رسانیدند. چون خبر گرفتاری آن کافر گمراه بعادل شاه رسید با معدودی جهت استخلاص آن بی دین لعین متوجهه پایهٔ سریر خلافت مصیر گردید. رائی حقایق انجلا چنان اقتضا فرمود که قبل از رسیدن عادل شاه و شفاعت نمودن آن گمراه روئی زمین را از خبث وجود مردودش پاک سازند و خاطر ملکوت ناظر از اندیشهٔ آن کافر شقاوت مآثر پیردازند چه عدم قبول شفاعت آن مخذول مستلزم حدوث فتنه بود و موجب نقض عهود و کزاشتن دشمن بعد از گرفتن و اسیر ساختن خلاف رائی خردمندان عالم. بنا برین قهرمان خشم و کین شهریار روئی زمین قبل از رسیدن عادل شاه بقتل آن بی دین گمراه اشاره فرمود. مجاهدان لشکر ظفر اثر بموجب فرمان شهریار داد گستر سر پر شر آن بی دادگر را از بدن مکدرش جدا ساخته در پائی سمند ارجمند شهریار فیروز انداختند.

نگویم که دشمن سیه بخت بود که سعیش دران رزم که سخت بود
هم از طالعش دان که کردون پیر پس از کشته کشتن دران دار و گیر
دگر چشم رحمت برو باز کرد که دریائی شاهش سر افراز کرد

بعد ازان بموجب فرمان قضا جریان سر آن سر دفتر ارباب نیران را بر سرستان کرده بمیان میدان برده. بارباب طفیان نمودند و از پس آن دلیران غضنفر توان باستظهار نصرت یزدان بر

اصحاب عدوان حمله نموده راه عدم بر اهل جهنم کشودند. کفار خاکسار که سر سردار خویش را بر سردار دیده از عالم غیب ندائی « فہر مومہ باذن اللہ » شنیدند، راه خلاص و نجات متصل بکوچہ فرار یافته علم ضلالت نکون سار ساخته عنان از میدان کارزار بر تاقه بنات النعش وار برآکنده و پریشان کردیدند -

سیر کشته را چون ز نزدیک شاه	ببردند بر نیزه تا رزم گاہ
ہزاران لشکر پس آن دلیر	ہمہ حملہ کردند چون ترہ شیر
بہندو غریو اندر افتاد پاک	فگندند یکسر تن اندر ہلاک
کلاہ و کمرہا ببنداختند	خروشیدند و مویہ بر ساختند
فگندند منجوق و کوس نبرد	گریزان برقند پر خون و کرد

سیاہ ظفر پناہ آن مشرکان گمراہ را تعاقب نموده تیغ کین دران ملاعنہ نہادند و ازان مشرکان بی دین چندان باسفل السافلین فرستادند کہ از خون کشتگان و تن مملون آن بخت برکشتگان یکسر فضائی دشت و صحرا کوه و دریا کشت - بروایت اقل عدد قبیلان آن کارزار بنہ ہزار رسیدہ و بعضی زیادہ ازین نیز کفتمہ اند -

ز کشتہ زمین سر بسر تودہ کشت	گیاہا ہمغز سر آلودہ کشت
ز خرطوم فیل و سر جنگ جوی	ہمہ دشت افتادہ چوگان و کوی

قلیلی ازان مخاذیل بہزار جرّ ثقیل ازان ورطہ ہلاک و واقعہ ہولناک جان نایاک بکران کشیدند و از ہیبت تیغ و سنان مجاہدان شیر صولت سلاح و سلب ریختہ ہریک بطرفی گریختہ بسان روباہ در سوراخ ہا خزیدند - عساکر نصرت مآثر از لآلی و جواہر و زر و زیور و اسب و استر و خیمہ و خرگاہ و سرا یردہ و بارگاہ و طبل و علم و جواروی و خدم و تیغ و سنان و جوشن و خفتان ازان مشرکان چندان گرفتند کہ مانند بحر و کان توانگر شدند -

سیر و سراپردہ و تاج و تخت	نہ چندان کہ آن برتوانند سخت
جواہر نہ چندان کہ آن را دبیر	شمارد بانگشت با در ضمیر
بلورین طبق ہا و خوانہائی لعل	ظرافت کشان را بفرسود نعل
ہمان تازی اسپان با زین زر	غلامان ہوزون ز زمین کمر
نورد ملوکانہ بیش از شمار	شتر وار زربنہ بیش از ہزار
دگر جنس ہائی کہ باشد غریب	و زو مخزن خانہ باید نصیب
سلیح و سلب را قیاسی نبود	پذیرندہ را زو سیاسی نبود
غنی کشت لشکر ز بس خواستہ	سراسر سیہ کشت آراستہ

شهریار کامگار بمراسم شکر آفریدگار لیل و نهار در درگاه بی نیازی جبین عجز و انکسار بر زمین افتکار سوده غنایمی که بدست عساکر نصرت شمار افتاده بود، همه را بدبشان عنایت فرمود و مثال لازم الامثال شرف صدور یافت که عمال دیوان از اموال ارباب طغیان و ضلال که بدست سپاه ظفر مآل افتاده سوائی اخیال که تعلق بسرکار خاصه دارد، چیزی طلب ندارند و جمیع غنایم را بدبشان معاف و مسلم دارند. امرا و وزرا و اکابر و اشراف در تنهت آن فتح و نصرت که عنوان مفاخر سلاطین کیتی ستان و خواقین سکندر نشان بود مراسم زمین بوس ولوازم دعا بقدم رسانیده بشرفیات نامی مفتخر و کرامی شدند. دلیرانی که دران ممرکه آثار شجاعت و مردانگی بظهور رسانیده بودند بمزید عاطفت و ارتقاع قدر و منزلت اختصاص یافتند منشیان بلاغت نشان نامهائی فتح و ظفر پرداخته باطراف بحر و بر روان ساختند و از صیت این بشارت مسرت اثر نوائی بهجت و خترمی درفضائی ربیع مسکون و گنبد نیلگون کردون انداختند.

بپرداخت منشی صاحب هنر	بسی نامه در باب فتح و ظفر
برانگیخت بکران کالک دیر	ز میدان کافور کرد عبیر
رقم زد بسی داستان شریف	بخط لطیف و ادائی ظریف
رسانید قاصد بهر کشوری	صدایش برآمد ز هرمنبری
جهان شد سراسر کران تارکران	پر آوازه فتح شاه جهان

چون این فتح همایون سعادت مآثر در تاریخ جمعه دوم شهر جمادی الآخر ۹۷۲ واقع شده بکی از فضلا عبارت «بکی ز اول ماه جمادی الآخر» را تاریخ یافته یعنی بکمدد از تمامی عبارت اول ماه جمادی الآخر کم کنند تاریخ بموصول می پیوندد. والحق این معنی خالی از غرابتی نیست. عادل شاه و قطب شاه چون از قتل رام راج گمراه که فی الحقیقت پشت پناه ایشان بود، آگاه شدند خیل کلفت و الم و سپاه ندامت و غم بر مملکت ظاهر و باطن ایشان هجوم آورده، از حسن اتفاقی که با شهریار آفاق نموده بودند، پشیمان گردیدند. اما چون تیر از شست و کار از دست رفته بود، از ندامت و پشیمانی چه سود. بالجمله بعد از آن فتح نامدار شهریار سپهر اقتدار و سلاطین عالی مقدار با سپاه فیروز قریب ده روز دران مقام نصرت فرجام توقف فرمودند تا لشکر ظفر اثر از غارت و تاراج اردوئی رام راج فارغ کشته خاک وجود اعدا را بفرمال بلا بیختند و در غرقاب فنا ریختند. بعد از آن کوچ بر کوچ متوجه کشور بیجانگر گردیده مدت چهار ماه دران دیار بویرائی معابد کفار خاکسار و انهدام منازل و مساکن ارباب ادبار پرداخته اینبه رفیعه و عمارات منبعه آن ولایت را که در قرون ماضیه و عهد سالفه دست تسلط هیچ آفریده بدان نرسیده بود، با خاک برابر ساختند.

نهادند لشکر بتاراج سر	همه شهر کردند زیر و زبر
همه کاخ و ایوانها گشت پست	شکسته بت و سرنگون بت پرست
چنان پاک از آتش جهان برفروخت	که زیر زمین گاو ماهی بسوخت

بعد از آن شهریار کیتی ستان با سلاطین سپهر مکان عنان عزیمت صوب معاودت معطوف ساخته ایات نصرت آیات بجناب ولایت خویش بر افراختند در انثناء معاودت قطب شاه که از غایت کفتمی که بسبب

واقعه رام راج داشت نسبت بمصطفی خان که دران باب مساعی جمیله بظهور رسانیده بود چنانچه قلم مشکین رقم بتحریر طرفی ازان مبادرت نمود، منحرف مزاج گشته در اثناء محاوره بمصطفی خان خطاب نموده بر زبان گذرانید که تو بیوسه طالب رضائی مکه معظمه بودی و بطواف اماکن مشرفه رغبت می نمودی، اگر درین وقت که بمقصود خود رسیدی، آن مدعا را باعضا رسانی میسر و مصطفی خان که بیوسه از تندوی خوئی قطب شاه هراسان بود و چنین منصوبه را از خدا خواهان، این رخصت را فوز عظیم دانسته فرصت غنیمت شمرده و از سیاه قطب شاه کوچ کرده تمام اسب و فیل و مایکون من هذا القبیل را باردوئی عادل شاه برد و ملازم آن درگاه بود تا ازین دار فنا بدار بقا رحلت فرمود. بالجمله شهریار کام بخش کامگار بعون عنایت کردگار مراحل و منازل می پیمود و در منزلی داد عیش و عشرت داده در تجرّح کاسات خسروانی و مداومت باده دوستگانی مبالغه می فرمود تا حوالی دارالسلطنت احمدنکر از غبار موکب عالی عبیر بیز و مشک آمیز گشت.

ظفر هممنان نصرتش ره نمای ز کرد سپاهش هوا مشک سای

سادات و موالی و اکابر و اهالی باستقبال موکب عالی مبادرت نموده بشرف زمین بوس سر مفاخرت و مهابات بدرهه سماوات برافراختند و دعاء دوام دولت و نظام سلطنت آن حضرت را آرایش بیان و زیور زبان ساختند و هرکس باندازه و قدر خویش بمراسم پیشکش و نثار پرداختند.

مشاهیر و اشراف عالم تمام باداب خدمت نموده قیام همه تهنیت گو کشیدند پیش نثار و هدایا ز اندازه بیش دران روز در هیچ دل غم نماند چه دل کز ملالت اثر هم نماند

زبان زمین و زمان مضمون این ابیات بگوش هوش همکنان می رسانیدند.

زمین خرم است و زمان شادمان بفیروزی و فتح شاه جهان
جهاندار دریا دل دادگر کزو کشت پیدا بکیتی هنر
خداوند هند و خداوند چین خداوند ایران و توران زمین
ازو شاد بادا دل اهل حق جهان را بعهدش مژبین ورق
زمانه سراسر با و زنده باد خرو بخت او را فروزنده باد

شهریار کامگار اکابر و اسافر آن دیار را منظور انظار شفقت و مرحمت خورشید آثار ساخته وضع و شریف آن دیار را از جامعه خانه کرم و عنایت خلعت و تشریف کرامت فرمود. بعد ازان بدرود قلم احمدنکر که مستقر سربر سلطنت و خلافت بود تشریف قدم ارزانی فرموده آن مکان عالی شان از میانم قدم سعادت لزوم شهریاری سر مفاخرت باوج آسمان رسانید.

ذکر انتقال شهریار فریدون خصال بحر نوال شاه نظام شاه ازین دار

پر ملال مجوار رحمت ایزد متعال

جهان با همه زینت و زیب او نیرزد بدین رنج و آسیب او
فلک را خود این رسم و آئین بود که در مهر ورزیدنش کین بود

بلی بر عاقل متفطن متیقن است که حضرت و نصرت این جهانی بآسیب خزان اجل رفتنی است و بهجت و سرور این کاشانه فانی بجاروب فنا رفتنی - محبوبان نظر عاطفت را که حضرت مفيض الخیرات والوجود درین رباط چهار دیوار و در فرودآورده جهت حصول اسباب عالم علوی و تهیه جهات عیش ابدی است - ولهدا با اشرف خلیفه واکرم بریه خطاب عزت فرموده که ولا تمدن عینیک الی ما متمنا به ازواجاً منهم زهرة الحیوة الدنیا - یعنی ای رسول مقبول بدان که جهان سرائی ارتحال است نه محل اقامت و نزول تاجداران سرایرده ملکوت و صدر نشینان بارگاه جبروت در انتظار مقدم مکرم تواند - دیده بر زخارف دنیا مینداز و سایه التفات بر رنگ و بوئی ایوان دو رنگ میفکن - خوشا حال پاک طینتی که بر مثال خورشید چنان بگذرد که پرتو التفات سوی دنیا و ما فیها نیفکند و عسی ناطقه اش در بحر تجرید موسی وار بد بیضا نماید و خود را در سلک ساکنان افلاک و مقدسان عالم پاک انتظام دهد و طوبی احوال موفق دانشمندی که بموافقت بخت بلند و مساعدت طالع ارجمند درین جهان بر تخت کامرانی متمکن باشد و بسطت سرائی فانی دولت عالم باقی و سعادت آن جهانی حاصل کند - خوشا پادشاهی که شاهباز همت عالیش در صحرائی دنیا طائر سرور سرمدی شکار سازد و بدست معمار عدالت شرفات قصر جلالت ابدی برافرازد -

دلا بکوش که باقی عمر دریایی که عمر باقی ازین عمر بر گزریایی

چنانچه آفتاب سپهر مکرم و اقتدار سلطان سلیمان مکان معدلت شمار کیخسرو دارا بری سکندر آثار مشید ارکان دین احمد مختار رافع الوبه غزا و جهاد دافع ارباب شرک و عناد الموبد بتأییدات الملک الاله ابوالمظفر شاه حسین نظام شاه طاب ثراء و جمال الجنة مژواه چند روزی امور دنیا و آخرت را بدست معدلت و مکرمت ساخته و پرداخته ندای بهجت فرای «طبتم فادخلوها خالدين» را بکوش هوش استماع فرموده عازم ریاض رضوان و بهشت جادوان گشت - تفصیل این اجمال و تاویل این مقال آن که چون موکب جاه و جلال آن شهریار فریدون خصال بعد از استیصال ارباب شرک و ضلال بمستقر سریر سلطنت معاودت فرموده از روی استقلال بر مسند جهان بانی و سریر کامرانی متمکن گشت و بفراغ بال به بسط بساط نشاط و انبساط اشتغال فرموده از صباح تا رواح بتجرع اقتداح روح پرورد و از بام تا شام بشرب جام مدام از دست ساقیان سیم اندام پری بیگر زنگ غم و الم از آئینه خاطر انور می زدود و کام دل از لعل دلبران مهر کسل و ماهرخان چگل می ربود بر حکم این که هر اتفاقی را اقتراقی و هر اضالی را انضالی لازم است و هر اقبالی را ادباری و هر کمالی را زوالی ملازم -

نه بخشد مرد را این سرد ایام که یک یک باز نستاند سرانجام

منه دل در جهان کین سرد ناکس جوانمردی نخواهد کرد باکس

بنابرین چون آفتاب دولت آن حضرت بدرجه کمال رسیده بود بصوب زوال گزائید و اختر سلطنتش از اوج شرف و استقلال متوجه حسیض و وبال گردید - لاجرم باده فرح بخش روح افزا در مزاج و هاجش خاصیت سم جان کزا گرفته طراوت بهار مکرمتش از سموم آن حرارت یزمردگی یزیرفت نصارت گل وجودش قابل قبول ذبول گشته کوبک طالع مسعودش مایل غروب وافول گردید - دست قضا از ساغر کل نفس ذایقه الموت شربت « انک میت و انهم میتون » در کام جانش ریخت و سیاه هادم اللذات دوا سبه بر ایوانش تاخته دست فنا در عنانش آویخت -

ستم باد بر جان آن ماه و سال کجا برتن شاه شد بد سگال
دریغ آن کدر بند و آن گروه گاه دریغ آن کوئی برز و بالائی شاه

آری اگر طناب سائبان بر ایوان کیوان کشند؛ عاقبت خیمه اقامت در تنگنائی لحد بایدزد و هر که سر از گریبان حدوت برآورد ناچارش پائی وجود در دامن عدم باید کشید -

کجا جمشید و افریدون و ضحاک همه در خاک رفتند ای خوشا خاک
جگرها بین که در خوناب خاکست ندانم کین چه دریائی هلاکت

حکم ربانی را تدبیری نیست و قضائی آسمانی را تغییری نه - سرانجام دنیائی غدار این است و عاقبت کار عالم ناپائیدار همین - فرق انام را بتمام از قصور قبور منزل باید کرد و حواس و عوام را علی الدوام از بادیه هستی بزایوه نیستی باید خرامید - خیاط کارخانه قدم جامه وجود هیچ موجودی را بی طراز عدم ندرخته و فراش سرابستان لطف و کرم در عالم پرستم چراغ رفتی بی تند باد آفتی نیفرورخته -

چنین است آئین این خاکدان بقای جهان کی بود جاودان
چو خورشید تابد ز اوج کمال همان لحظه باید کمالش زوال
بعالم که افروخت شمع بقا که نشاند آن را نسیم فنا
نهالی درین باغ کی سر کشید که از دهره دهر ایذا ندید
گلی در بهار جهان کی شکفت که باد خزانش ز گلبن نرفت

اما چون بنیاد ایجاد بر محض لطف و مرحمت بی علت خالق العباد است و صدق این معنی از قضیه سبقت رحمتی غضبی مستفاد کمال کرم و بردباری و وفور غفو و غفاری حضرت باری امیدواری می بخشد که ارواح مومنان موحد را بر حسب بشارت « قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطو من رحمة الله انجاز وعده ان الله یغفر الذنوب جمیعاً دستگیر آید - انه هو الغفور الرحیم -

گویند بحشر گفتگو خواهد بود وان یار عزیز تندخو خواهد بود
از خیر محض جز نکوئی ناید خوش باش که عاقبت نکو خواهد بود

بالجمله چون طایر روح پر فتوح آن حضرت از دامگاه انس بخطایر قدس پرواز فرمود تمام ارکان دولت و اعیان حضرت و کافه سپاه و رعیت و قاطبه خدم و حشم و سراری و جواری حرم دران مصیبت و مانم با سینه چاک و دبدبه نمناک خاک حسرت بر سر ریختند و خوناب چشم تر را با خاک راهگزار آمیختند -

با بر اندر آمد سرگرد و خاک مهان جهان جامه کردند چاک
کشادند گردان سراسر کمر نم از چشم غم دبدبه خون از جگر

دران واقعه هولناک که افلاک بسان ساکنان مرکز خاک لباس سوگواری در بر افکنده بودند سپهر بی مهر سرگشته را پائی رفتار سست گشته قوت دوار نماند و مهر خراشیده چهر را سوز آن مانم خاکستر حیرت بر سر افشاند بر خاک حسرت نشاند - بدر نور افشان آسمان را که دق مصیبت شهریار جهان بسان خلال گداخته و عالمیان آن را نام هلال ساخته بموافقیت مصیبت زدگان پلاس سپاه و لباس قیر فام ظلام پوشیده گاه کمکشان بر سر می ریخت - و گردون بو قلمون گریبان صبح دریده دامن شام در خون شفق کشیده سرشک نوبت و سیار فروبارید - آفتاب سپهر خلافت و جهانبانی بمغرب و مغیب ان وعد الله حق افول یافته بود - چه عجب که زمین از شمار سوگواران و هوا از دود آه سرشک باران سپاه بود و بی نور و ماه اوج معدلت و عالم آرائی در عقده خسوف کل شئی هالک الاوجه افتاده بود - چگونه گیتی عاری نکشتی از لباس جمیعت و حضور -

عالمی مرد و زن بمانم شاه همه چون ماه در لباس سپاه
گاه جویشده که خروشیده وز مصیبت سپاه پوشیده
کشته شهر از غریو مدهوشان تعزیت خانه سیه پوشان
شده گیتی ز دود آه سپاه آه ازان حالت و هزاران آه

جمعی از فضلاء پایه سربر اعلی بتجهیز و تکفین قالب مطهر شهریار روی زمین قیام نموده محفه ملفوف برحمت رب رؤف را در باغ روضه که مقبره آبا و اجداد عالی تواد آن حضرت است بطریق اعانت مدفون ساختند - انا لله وانا الیه راجعون - بعد ازان بموجب فرمان سلیمان سکندر سپاه سمی وصی رسول الله مرتضی نظام شاه محفه مدفوف بمغفرت آن حضرت را بکربلائی معلی نقل نموده در حایر حضرت امام الثقلین ابا عبد الله الحسین علیه و علی جدّه و ایبه و امه و اخیه الصلوٰه والسلام که خطیره ایست از خطایر قدس دفن فرمودند - امید که فلک بیقرار را گرد مرکز خاک پایدار مدار است و جرم زمین را بمحض قدرت رب العالمین بر روی آب قرار آفتاب عالم تاب ابن دولت ابدی الاتصال از حسیض زوال در کنف حفظ حضرت ذوالجلال و مالک الملک متعال مصون و محروس باد و دست آسیب عین الکمال بدامن جاه و جلال ابن سلطنت بی زوال مرساد -

چرخ بیرت بمنتهای مراد برساناد و چشم بد مرساد

وقوع این حادثه عظمی و حدوث این واقعه کبری در تاریخ چهار شنبه هفتم ذی‌قعدة سنه اثنی و سبعین و تسعمائة روی نمود چنانچه از عبارت «آفتاب دکن بشد پنهان» بوضوح می‌یوندد و الحق آن حضرت پادشاهی بود محمد سیرت عاقبت محمود - اسلام در ظل ظلیل معدلش آسوده و فضلا در کنف تربیتش فارغ البال و مرفه الحال در مهاد امن و امان غنوده - در ایام همایوش که عید ارباب دین و دیانت بود رعایا در بستر آسایش ایمن و مطمئن بودند و علما و فضلا بغایت مکرم و محترم - شهری و غریب با دوستان در بوستان بسان گل دهان بخنده خرمی گشاده و متاع آرزو آماده در کنار آمال نهاده رضوان‌الله تعالی علیه و علی من یقتفی سیرته اولاد ذکور شهریار مغفور مانند نیرین در عقد ائین انتظام داشتند که هرکدام بنوبت رایب شهریاری و جهانداری برافراشتند چنانچه خامه مشکین شمامه بشرح و بسط احوال خیر مال هرکدام داد فصاحت و بلاغت خواهد داد - امید که نوبت سلطنت و خلافت حضرت صاحب قرانی ظل سبحانی تا قیام قیامت ممتد و ارکان دولتش بزمان ظهور قائم آل محمد متمل و هوکد باد بانثی و آله الامجاد - اما اولاد اناث آن حضرت مانند عناصر اربعه که امهات موالید جهان عبارت از ایشان است در سلک چهار عدد منعقد بودند چاند بی‌بی و بی‌بی جمال و بی‌بی خدیجه -

ذکر ایام سلطنت و هنگام خلافت شهنشاه ملک سپاه فلک بارگاه شعب اهل بیت

رسول الله المویده من عند الله سعی وصی رسول الله ابولغازی مرتضی نظام شاه

نور الله مضجمه و منواه و جعل آخره خیر من دنیا

چون امرا و سران سپاه و ارکان دولت و اعیان درگاه از مراسم تعزیت و لوازم مصیبت پادشاه مغفرت پناه فارغ گشتند بواسطه کبرسن بسلطنت حضرت مرتضی نظام شاه اتفاق نموده بمبايعت و متابعت آن حضرت مبادرت فرمودند - اسحاب تنجیم و ارباب ارساد و تقاریم جلوس آن حضرت را بر سریر سلطنت و خلافت بوقت وصول زهره عشرت کیش ببرج شرف خویش موقوف داشتند - اما امرا و وزرا جهت اطمنیان قلوب سپاه و رعایا چتر و آفتاب گیر بر فرق فرقد سای آن حضرت برافراشتند - طوایف امم و اصناف بنی آدم بشرف زمین بوس مشرف گشته بمزید قدر و منزلت نوید یافتند - چون خاطر ملکوت ناظر شهریار زمان دران آوان بجهت عنفوان شباب از ارتکاب امور سلطنت و جهانبانی اجتناب می فرمود و بواسطه ربعمان جوانی طبیعت حضرت سلیمانی بهوای لذات نفسانی و استیغای آرزوهای شهوانی مجبور و مجبول بود و از غایت شغفی که بعیش و کامرانی داشت، یردای نظام امور جهانبانی و انتظام مهام کشور ستانی چنانچه لازمه سلاطین سلف بود نمی فرمود؛ بنابراین مهد علیا حضرت بلقیس مکانی خدیجه الزمانی قیدافه دین پناه خازنده همايون شاه والده حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه و صاحب قران جهان پناه که عقل پیر از اصابت تدبیرش انگشت تجزیر بدنجان تفکر گرفتگی و حکم قضا و قدر را در انواع خیر و شر و اقسام نفع و ضرر رای صواب نمایش راهبر آمدی -

چو مهر تیغ گزرا و چو صیغ عالم گیر
کمال صولتش از حیلۀ کسان ایمن
چو عقل راه نمای و چو شرع نیک نهاد
بنای همتش از منت خسان آزاد

رای رزین و اندیشه دور بینش در کشف دقایق امور و حل مشکلات جمهور موسی وار بد بیضا نمودی و عقل نیک اندیشش در پیش بینی چهره دقایق استقبال را در آئینه حال مشاهده فرمودی - سخانی که ابرنسان باوجود جود او باساک معترف گشتی و نمکینی که کوه کران سنگ با وقار او بسکساری اقرار کردی - از جبین مبینش انوار عصمت و صلاح و آثار عفت و فلاح ظاهر و باهر و از مجاری حالات و حرکات و سکناش امارات امارت و سلطنت واضح و لایح -

کبۀ ارکان دولت قبلۀ ارباب دین
عصمت دنیا و دین دلشاد بلقیس اقتدار
ناصر شرع بیمبر سایه لطف خدا
مریم عیسی نفس قیدافه داراب را
خاک درگاه منیث را خواص کیمیا
برنیاید بعد ازین الا که در ستر خفا
بعد ازین چشم و چراغ آسمان باشد بها
ورسها در سایه رایش رود چون آفتاب

امور سلطنت و جهاننداری و مهام خلافت و شهریاری را بنفس اقدس خویش بقیصل رسانیدی -
عمال و متصدیان امور دیوانی وعهدمداران و متصرفان مهام سلطنت و جهانبانی برحسب فرمان واجب الایعاش که با حکم قضا توامان بود، عمل کردند و در جمیع امور رجوع برای منبع آن حضرت نمودندی -
روز مانند آفتاب تابان از فیض بخشی و تمهد زیر دستان نهی آسود و شب بسان بخت بیدار از عبادت آفریدگار لیل و نهار نهی غنود - همگی همت عالی نهمتش جز در مرضی اوامر آسمانی نکوشیدی و قامت احوال خیر مآلش در همه حال جز لباس صواب و سداد نیوشیدی تا باین اهتمامش در معدود ایام مهام کافه اناج بخویش وجهی انتظام پزیرفت و بدین تدبیر و اسابت رای خورشید تنویرش امور دین و دولت و ملک و ملت بر وفق خاطر دولت خواهان صاحب بصیرت رونق و نظام گرفت - از لعمان تیغ آبدارش دشمنان تیره روزگار و مماندان غدار و مفسدان نابکار خفتاوار در گوشه اختفا خزیدند و بساط مخاصمت و منازعت در نور دیده پای در دامن آنکار و اعتذار کشیدند و اولیاء دولت ابد قرین در عهد آن قیدافه سکندر تمکین با ناز و نعمت هم آغوش و بافتح و نصرت هم نشین گردیدند -

بدولت ملک و دین را داد دادی
بقدرت ملکه جم زیر نگینش
سپهر از حشمت او شرمساری
ز باران عطایش کشت امید
بفکرت مشکل گردون کشادی
بهمت بحر و کان در آستینش
جهان ز اقطاع جاهش تنگباری
چو شاخ دولت او تازه جاوید
سخن ز انسوی امکان گفتنی نیست
باین لطف و کمال و دانش و داد

اوایل ایام دولت قیدافه بلقیس احترام بدستور سابق قاسم بیگ حکیم متصدی امور وکالت و پیشوای بود و مولانا عنایت با فوجی از سپاه منصور بموجب فرمان شهریار مغفور در ولایت بیجانگر جهت تسخیر قلعه رانچور و مدکل معطل مانده - بعد از معاودت مولانا عنایت ازان مصلحت قاسم بیگ بجهت ضعف بدن و کبر سن از تکفل امور ملکی استعفا نموده آن امر خطیر بمولانا عنایت حواله رفت و قاسم بیگ در منزل خمول خویش پای در دامن عزت و خمول کشیده بود تا فرهاد خان حبشی که سابقاً در سلک عیید قاسم بیگ انتظام داشت و بیمن تربیت حضرت شهریار یبایه وزارت و سرداری ارتقا فرموده بود بجهت منازعه که مابین او و چننا خان خواجه سرا وقوع یافت، اندیشه ناک گشته با چند وزیر دیگر متوجه کجرات شد - قاسم بیگ را از منزل طلب داشته بجهت تسلی خاطر ایشان فرستادند - فرهاد خان و دیگر امرا قاسم بیگ را برداشته خواهی نخواهی بکجرات بردند و جریده حیات قاسم بیگ ارسطو صفات در بندر سورت بختام اجل موعود مختم گردید - بعد از مدتی باز فرهاد خان بقولنامه عنایت مشحون استظهار یافته بملازمت سده سلطنت شافت - و مولانا عنایت نیز بیکچندی از روی اقتدار متصدی امور جمهور گشته - سند وکالت و پیشوائی تکیه گاه ساخت و در آخر او نیز چون پیشوایان دیگر مرکز دولت از وجود خود پرداخته در قلعه لهاگر آرام گاه ساخت - آنکه سیادت و نقابت دستگه شاه رفیع الدین حسین که اکبر اولاد شاه مغفرت پناه رضوان دستگه شاه طاهر رحمه الله بود، در امر وکالت و مهمام انام مدخل نموده در اندک روزی معزول گشت - بعد ازان تاج خان و عین الملک که اخوان قیدافه دوران بودند، باستقلال تمام در مهمام کافه انام مدخل نمودند و همچنان متکفل آن شغل خطیر بودند تا بحسب تقدیر زمام اختیار از قبضه اقتدار بلقیس سکندر آثار برون رفت بالجمله چون مدت هفت ماه از رحلت حضرت پادشاه رضوان دستگه منقضی گردید و ناهید عیش گستر ببرج شرف خویش رسید - در تاریخ روز یکشنبه پنجم شهر رجب المرجب سنه ثلاث و تسعین و تسعمایه که ارباب تنجیم و اصحاب ارساد و تقاویم سعادت آن ساعت خجسته آثار اتفاق نموده بودند، شهریار آفاق مرتضی نظام شاه بتائید مالک الملک علی الاطلاق از روئی ارث و استحقاق سریر سلطنت و خلافت و افسر جهان پناهی نظام شاهی را بفر وجود شریف و عنصر لطیف خویش مفتخر و مباحی ساخت وصیت معدلت و نوید امنیت و رفاهیت در بسیط ربع مسکون و فضائی کنید بلیگون انداخت - امرا و ارکان دولت و اعیان حضرت بلوازم زمین بوس و مراسم تهنیت جلوس پرداخته ساحت خرگاه و اطراف بارگاه عرش اشتباه را از نثار دینار و درم چون فلک هشتم پرکوکب و انجم ساختند -

بروز همایون شه نیک بخت	بیامد برآمد بر اورنگ و تخت
برآمد بران خسروی تخت گاه	بسر بر نهاد آب کیایی کلاه
بشاهی برو آفرین خواندند	بتاجش درو گوهر افشاندند
جوان بود و شادان دل و راد مرد	بداد و بخوبی جهان تازه کرد

ذکر توجه عادل شاه بزم رزم حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه و وقایعی که در آن اوقات بوقوع آمد

چون خبر فوت پادشاه جم جاه رضوان دست گاه شاه حسین نظام شاه بعلی عادل شاه رسید و از غفلت حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه در امور جهانبانی بسبب عنفوان جوانی و استیفاء هوای نفسانی آگاه گردید؛ فرصت غنیمت شمرده عهد و میثاق و نسبت مصاهرت و اتفاق را بر طاق نسیان نهاد و باغواهی کشور خان که در آن آوان پیشوائی آن دولت بود باسیاه آماده از سوار و پیاده بزم رزم و کینه خواهی متوجه ولایت نظام شاهی شد. منتهیان خبر توجه عادل شاه باسیاه کینه خواه بمسامع قدسی جوامع حضرت خدیجه الزمانی بلیقی الدورانی رسانیدند. رای جهان آرا چنان اقتضا فرمود که اولاً با حکام اطراف ممالک محروسه عهد و میثاق تازه سازند. آنگاه بانفاق بدفع ارباب نفاق پردازند. ع

آری بانفاق جهان می توان گرفت

لاجرم حاجبی جهت تمهید مقدمات محبت و مصادقت و مصافات و تعین موضع ملاقات نزد تقال خان که در آن ولا بر ولایت برار استیلا یافته بود و اولاد عماد شاه را که ولی نعمت زادمایش بودند مقید ساخته فرستاد و ابواب محبت و مصادقت کشاد. تقال خان در اول اعمالی می ورزید و در عزیمت ملازمت سده سلطنت تاهلی می نمود. درین اثنا موکب همایون اعلی بجانب ولایت برار حرکت فرمود. تقال خان چون از توجه شهریار جهان و قیدافه دوران آگاه گشت با سیاه کران باستقبال موکب جاه و جلال استعجال نموده بملاقات فایض البرکات شهریار ملکی ملکات فایز گردید و در رکاب ظفر انتساب متوجه ولایت تلنگانه کشته حاجبی بخدمت ابراهیم قطب شاه فرستادند. قطب شاه نیز احرام ملاقات بسته موافقت سیاه ظفر پناه را از لوازم دانست و تجدید عهد و میثاق نمود. بعد از ملاقات هر سه لشکر بانفاق یکدیگر متوجه دفع ارباب نفاق و شرگردیدند. عادل شاه چون بر کیفیت اتفاق تقال خان و قطب شاه با شهریار انجم سیاه اطلاع یافت صرفه در جنگ نیافته بی تحصیل نام و ننگ عنان بصوب معاودت تافت.

چو دشمن خیر یافت کامد پلنگ ازان راه برگشت بی ساز جنگ

چون خبر مراجعت عادل شاه در سیاه ظفر پناه شیوع یافت موکب همایون بصوب ولایت عادل شاه حرکت فرموده سیاه منصور در اطراف و اکناف ولایت بیجاپور دست نهنب و غارت برکشاد. تمام زراعات و عمارات آن ولایات را بیاد تاراج بردادند.

زیبش و کم و نیک و بد خوب و زشت زمانه در آن بوم چیزی نهشت

عادل شاه از بیم سیاه ظفر پناه چون جرم ماه هرروز بمنزلی و هر شب جای بس می برد و چون کرد باد و ربگ مقام زمانی آرام نمی گرفت. چون بر رای عالم آرا هویدا و پیدا بود که عادل شاه باسیاه ظفر پناه مقابله و مقاتله نخواهد نمود و عادل شاه نیز شفا انگیخته از کرده اظهار ندامت و پیشیمانی نمود و

حضرت مزیم مکانی بمصالحات راضی گشته بعد از انتظام مهام صلح و صلاح موکب منصور بصوب مستقر سربر سلطنت معاودت فرمود و در اثناء راه قطب شاه و نفال خان رخصت یافته بجانب ولایات خویش شتافتند و رایات نصرت آیات -

بیانی عزم جهان را کشیده زیر رکاب بدست امر زمان را گرفته زیر عنان بدارالسلطنت احمدنکر درآمده در مرکز دولت پایدار قرار گرفت -

ذکر اتفاق عادل شاه با شهریار آفاق در دفع نفال خان و منجر شدن آن موافقت و اتفاق بمخالفت و نفاق

بعد از معاودت سپاه ظفر پناه بخاطر عادل شاه رسید که با بندگان درگاه نظام شاهی دم موافقت زده کرک آشتی نماید و بوسیله این حیلہ در مقام انتقام نفال خان درآید -

کارش چو بجنگ بر نیاید خوش خوش در حیلہ بر کشاید

لاجرم حاجی بدرگاه کیتی پناه فرستاده صورت نیک خواهی و اتحاد خویش بر طبق اخلاص نهاد و استدعاء ملاقات فیض البرکات نمود تا بتجدید موثیق و عهود مبانی محبت و وداد مؤکد سازند پس بانفاق در دفع ارباب شقاق پردازند -

چو حاجب سرا پرده شاه دید سر خیمه بر خرگه ماه دید
درآمد زمین را بتارک برفت بیامی که آورد با شاه گفت

ازکان دولت و اعیان حضرت مصلحت وقت در مصالحت دیده حاجب عادل شاه را بجوابهایی خاطر خواه تسلی ساخته بازگردانیدند و از طرفین بهزم ملاقات یکدیگر حرکت فرموده در حوالی قلعه اوسه قران سعدین و مقارنت نیرین اوج سلطنت روئی نمود - بعد از تمهید قواعد عهود و تشدید مبانی پیمان بایمان مقرر و معهود شد که بانفاق یکدیگر شر سر دفتر ارباب شقاق نفال خان که با ولی نعمتان خویش طغیان ورزیده بر مملکت برار مستولی گردیده از سر اولاد عماد شاه دور سازند - بنا برین از سپاه ظفر قرین عمده الامرا و الاعیان فرهاد خان و از سپاه عادل شاه دلاور خان با دیگر امرا و سران سپاه در مقدمه تعین یافته بیشتر از لشکر ظفر اثر بولایت نفال خان بیدادگر درآمدند و بعضی از محال و مواضع سرحد را متصرف گشته مکرر میان ایشان و لشکر نفال خان مجاربات روئی نمود و همچنین آتش کین ملتهب و مشتعل بود تا رایات فتح آیات سایه نصرت بر آن ولایات افکند - چون نفال خان خیر رسول موکب منصور شنید و محاربه با لشکر ظفر اثر مقدور خود ندید با جمعی از مخاذیل در قلعه کاولیل که از محکم ترین قلاع آن بقاع است متحصن گردید - سپاه ظفر پناه اطراف انحصار فلک اشتباه را مرکزوار در میان گرفته بمحاصره و محاربه اشتغال نمودند - در خلال این احوال عادل شاه شیوه بی وفائی و نقض پیمان که افیج خصال است شمار ساخته در خفیه با نفال خان طرح دوستی انداخت و یک لک هون و پنجاه زنجیر فیل

بی ستون نظیر گرفته پیمانی که با شهریار دوران بایمان شداد تشدید داده بود، نابوده انگاشت و رأیت مخالفت برداشت. لاجرم کسی بملازمت شهریار سپهر احتشام فرستاد که دفع تفال خان را درین ولا موقوف ساخته اول بدفع فتنه قطب شاه پردازیم. بعد ازان بفراغ بال استیصال تفال خان را وجه همت سازیم. چون ارکان دولت و اعیان حضرت نظام شاهی از فریب عادل شاه آگاهی نداشتند صلاح دید او که هر آئینه مقارن خیر و فلاح نبود، عمل نموده دست از محاصره تفال خان بازداشتند و از طرفین قرار دادند که کوچ کرده یک منزل معاودت نمایند و از امراء لشکر ظفر اثر اخلاص خان و عزیز الملک و عین الملک را بولایت قطب شاه نامزد فرمایند. اتفاقاً بر سر کوچ جمعی از برکیان و دیگر سرداران سپاه عادل شاه بر بنگاه اردوئی همایون ریخته. میان ایشان و منصور خان که از امراء معتبر شهریار فریدون فر بود و دران روز محافظت بنگاه سپاه ظفر پناه بمهده اهتمام او مقرر محاربه روی نموده آتش قتال و جدل باشتمال درآمد.

تیغ چون رسوسه عشق در افتاد بسر
تیر چون ششمه نور درآهد بصر

منصور خان بعد از کوشش و ککش بسیار در اثناء آن جنگ بچنگ اجل گرفتار گشت و از طرفین خلق بی شمار در معرض تلف علف شمشیر آبدار شد. چون رای عقده کشای مهد علیای قیدافه دین پناه از جسارت مردم عادل شاهی و شهادت منصور خان آگاهی یافت، شعله خشم جهان سوزش زبان زدن گرفته عزم رزم دشمن دوست نما در ضمیر منیر مهر تنویر مصمم گشت.

از دشمن دوست رو بیرهیز
چون هیزم خشک ز آتش تیز

بالجمله میان منجو و دیگر سران در اطفاء نیران آن فتنه و فساد که متضمن خرابی احوال و بلاد بود سعی نمودند و در تسکین آن نزاع و کین که ارتقاع یافته بود، کوشیده قرار دادند که اول عادل شاه کوچ کرده متوجه ولایت خویش گردد. بعد ازان موکب همایون عنان بصوب مستقر سریر سلطنت معطوف سازد. باین اهتمام مصلحان خیر انجام آن دو سپاه بهرام انتقام دست از نزاع و جدال کشیده دماء مسلمانان محفوظ ماند و آن دو لشکر بر خاشختر بی استعمال تیغ و خنجر از یکدیگر جدا گشته بجانب ولایت خویش حرکت فرمودند. بعد ازین وقایع باز میان تفال خان و بندگان آستان خلافت آشیان مباحثی عهود و موافق تجدید و تشدید یافته بافاق متوجه ولایت عادل شاه شدند. چون عادل شاه صرفه در مقابله و مقاتله آن دو سپاه کینه خواه نمی دید باز بساط محاربه در نوردیده متوجه ولایت خویش گردید عبور سپاه منصور بر اطراف بیجاپور افتاده. مولانا عنایت که منصب وکالت بدو مفوض بود با فرهاد خان و کامل خان و غالب خان و دیگر سران بعزم ملاحظه حصار سپهر کردار بر اطراف آن قطب فلک مدار طواف می نمودند. ناگاه سپاه عادل شاه که بمحافظت حصار بیجاپور مامور بودند مستعد مصاف گشته بهیئت اجتماعی از قلعه بیرون آمده سر راه بر سپاه ظفر پناه گرفتند و آتش کارزار برافروخته خرمن حیات جمعی کثیر از لشکر ظفر اثر بشعله تیغ و خنجر سوختند و چند زنجیر

قبل کوه منظر گرفته عساکر نصرت شعار را چون زلف دلبران چین و تار متفرق و یریشان ساختند - چون سیاه شکسته باردوئی همایون پیوستند مهد علیائی مریم مکانی دیگر توقف در ولایت خصم مصلحت ندیده طریق معاودت پیش گرفت -

ذکر بیان قطب شاه با بندگان حضرت مرتضی نظام شاه و تقص آن با غوائی مفسدان گمراه

چون قطب شاه بر نزاعی که در مصلحت نفال خان میان عادل شاه و شهریار فلک بارگاه واقع شده بود، اطلاع یافت، کس بیایه سربر خلافت مصیر فرستاده طرح محبت تازه درانداخت و شمع از بیوفائی عادل شاه در لباس اخلاص و هوا خواهی بیان نموده بکجهتی و اتحاد خویش را بایمان غلاظ شداد موکد ساخت ملخص مدعاش و مضمون مکتوبش استدعاء حرکت موکب همایون از مستقر سریر دولت روز افزون بود - این که چون درین ولا جدار و سور حصار بیجاپور روئی بانهدام و قصور نهاده و ازین جهت فتور مفرط بخاطر عادل شاه راه یافته صبح و شام باعتمام استحکام آن مشغول است - اگر سیاه منصور بر عزم عبور آن صوب حرکت فرماید، این جانب و پسر ایلمراج والی کشور بیجانگر و نفال خان بمسکر ظفر اثر بملاقات فایض البرکات ملحق و مقننر گشته با اتفاق دفع نفاق عادل شاه را وجه همت می سازیم و بمحاصره بیجاپور می پردازیم -

بیا تا گل برافشانیم و می در ساغر اندازیم
فلک را سقف بشکافیم و طرح نو دراندازیم
اگر غم لشکر انگیزد که خون عاشقان ریزد
من و ساقی بهم سازیم و بنیادش براندازیم

بالجمله چون خاطر ملکوت ناظر حضرت بلقیس مکانی از بد عهدی و سست بیمانی عادل شاه متفرق و منزجر بود، التماس قطب شاه را باجابت و قبول تلقی نموده با سیاه کوه شکوه بحر صولت -

اگر برکشیدندی از خشم تیغ
شدی آب خون در دل و چشم میغ
و کر مرغ پیران ز دندی بتیر
بلرزیدی از وهم بهرام دیر

از مستقر سریر سلطنت نهضت فرموده موکب اعلی تا کنار آب کشنا که موعد ملاقات بود، هیچ جا با درنگ و توقف آشنا نگشت - قطب شاه در آن مقام سپاه فلک احتشام پیوسته بملاقات شهریار ملکی ملکات مززگشت - پسر ایلمراج نیز ملازمت آن صاحب تخت و تاج لازم دانسته بمعادت زمین بوس سر افتخار و مباهاتش از اوج سماوات درگذشت - عادل شاه چون بر حقیقت جمعیت و کثرت سپاه ظفر پناه و موافقت و مراقت پسر ایلمراج و قطب شاه مطلع گشته طاقت مقاومت آن سپاه بی پایان نداشت در مقام خدع و فریب در آمده سنگ تفرقه و نفاق در سلک جمعیت و اتفاق سپاه ظفر پناه انداخت و در خفیه با قطب شاه منصوبه باخته آن سست پیمان را بسنخان عشوه آمیز فریب انگیز از راه برده با خود متفق ساخت - بلی قاعده عهدی که بارها بی سببی منقوض گشته و اساس میثاقی

که بکرات درهم شکسته چندانى نپاید و اعتماد را نشاید .

دست وفا در کمر عهد کن تا نشوی عهد شکن جهد کن
تا دل خصمان بتو گیرد قرار عهد تو باید که بود استوار

بالجمله قطب شاه بفریب عادل شاه از راه رفته چهره موافقت را بناخن مخالفت خراشید و نیم شبی از حوالی اردوی همایون کوچ کرده متوجه گولکنده گردید . روز دیگر که طوطی زرین جناح خورشید سر از قفس خاور برآورده و زاغ شبه رنگ شب زنگی چهر از بیم تیغ مهر در دریای مغرب غوطه خورده حقه باز شعبده ساز فلک مهرهای سیمین کواکب را از نظر مردم نهان کرد .

سپیده چو از کوه برزد علم برآمد سیاه کواکب بهم
برآراست خورشید بهر شکوه بشکرفت پیشانی پیل کوه

منهیان خیر نقض پیمان قطب شاه و تخلف از سیاه ظفر پناه بمسامع قدسی جوامع قیدافه دوران رسانیدند . بعد از استشاره و استخاره با ارکان دولت و اعیان حضرت عزیمت معاودت مصمم گشته درین اثنا خیر رسید که قطب شاه بیکبارگی از شاه راه وفا انحراف جسته عصابه عصبان بر ناصیه طفیان بسته است و صحبتی که متوجه اردوی همایون بوده غارت نموده است . این معنی نیز مزید کلفت خاطر عاطر گشته بکوچ نمودن عساکر نصرت مآثر فرمان صادر شد . موکب همایون یک مرحله ازان محل مراجعت فرموده نزول اجلال نمود . آن شب از حوالی و جوانب معسکر ظفر اثر پیادهای لشکر اعدا چون مور و ملخ هجوم آورده تا طلوع صبح سعادت نمر با نگیختن شور و شر و ریختن خون یکدیگر پرداختند . چون شهسوار مضمار افلاک با تیغ و سپر از خلوت خانه خاور بدر تاخته میدان آسمان را جولانگاه یک ران ساخت و سر زنگی ظلمت اثر شب را سکندر سان بتیغ درافشان بینداخت .

شه خاور از یرده بلا گرفت زمین از تری تا تریا گرفت

حکم جهان مطاع آفتاب ارتفاع شرف صدور یافت که بر اطراف لشکر منصور میتها نصب نمایند و پیادهائی تویچی و کماندار استوار کنند تا مداخل و مخارج بیگانه از اردوئی همایون مسدود گردد . و سر نوبتان سیاه گردون توان بموجب فرمان عمل نموده طریق جسارت خصم را بمردم کاری استواری دادند و هرکس از سیاه اعدا بحوالی اردوی معلی می رسید ، در دست پیادهای ظفر پناه گرفتار می گردید یا بقتل می رسید و هم چنین در وقت کوچ نیز پیادهای لشکر دشمن مقهور بسان حشر مور بر بنگه سپاه منصور زور آورده دست بتاراج می کشودند و ضعفاء اردوی معلی را ایذا می نمودند . حکم جهان مطاع صادر شد که بعضی از امرا با جمعی از جوانها و خاصه خیل در محافظت ضعفاء سپاه ظفر پناه و مردم بنگه نهایت تیقظ و اتباه مرعی داشته راه دست برد مخالفان را بپای مردی تیغ و سنان سرافشان بیندند . امرا و سران بموجب فرمان عمل نموده در منازل و مراحل نهایت اهتمام مسلوک می داشتند و از اعدا هرگز می یافتند زنده نمی گزارشتند .

ناگه در اثناء راه از میسرۀ سپاه ظفر پناه که بمسئدۀ محافظت و اهتمام دستور خان و خداوند خان چتاخانی مقرر بود، خبر رسید که سپاه قطب شاه بقدم چسارت وادئی منازعت و محاربت پیموده دست بقتل و غارت کشوده اند و میان ایشان و دستور خان و خداوند خان نیران قتال اشتعال پزیرفته و آتش کارزار ارتفاع گرفته حسب الحکم جهان مطاع میان منجوی جانی بیگی با جوانهای خویش بکمک دستور خان و خداوند خان شتافته کوشش مردانه نمود تا سپاه قطب شاه عنان برآه هزیمت تافتند - درخلال این احوال باز بسامع عز و جلال رسانیدند که مقرب خان و صلات خان قطب شاهی از جانب میمنه سپاه نصرت پناه درآمده میان ایشان و کامل خان و دیگر امرا و سران که محافظت میمنه در عهدۀ اهتمام ایشان است نیران نزاع ارتفاع یافته معتمد خان سر نوبت که در ملازمت رکاب ظفر انتساب بود بمدد کامل خان نامزد گشته حکم شد که میان منجوی نیز چون از مهم میسرۀ فارغ شده عنان بجانب میمنه و معاونت کامل خان معطوف سازد و ضرب تیغ آبدار آتش فنا در خرمن وجود اعداء خاکسار اندازد - بالجمله معتمد خان و میان منجوی با جمعی از دلیران خود را بکامل خان رسانیده در دریائی هیجا غوطه خوردند و بیک حمله مردانه جمله سپاه قطب شاه را برهم زده پائی نبات و قرار شان از جایی بردند - آتش پیکار بنوعی برافروخت که مریخ تیغ گرار از شرارش در پنجم حصار بسوخت - از زخم پولاد پردلان ره گزر باد بسته می شد و از نهیب تیغ و سان بهادران چشمه خون از دل شیر ژبان می کشاد - اگرچه دران ستیز و آویز که نمونه بود از هنگامۀ روز رستخیز معتمد خان سر نوبت شربت شهادت چشید و کامل خان نیز زخمی گردید اما نسیم فتح و نصرت از مهب عنایت و تائید رب مجید بر اعلام ظفر فرجام سپاه منصور وزیده مقرب خان قطب شاهی بقتل رسید و سپاه بد خواه از بیم تیغ آبدار دلیران شیر شکار راه فرار و ادبار برگزیده متفرق و پریشان گردید -

آر بحر کیتی شود پر نهنگ و گر کوه و صحرا شود پر پلنگ
کسی را که یاراست بخت بلند نیاید ازان یکسر مو گزند

بالجمله بعد از تنبیه و گوشمال دشمنان نکوهیده مال موکب جاه و جلال بفرآغ بال متوجه مستقر سریر سلطنت ابد اتصال گشته بعد از طی منازل و مراحل در مرکز دولت بی زوال قرار گرفت -

ذکر موجبات فسادى که با فساد طایفه حساد و اغوائی ارباب حقد و عناد میان

قیدافۀ بقلیس نهاد و شهریار فریدون نژاد دست داد

سابقاً رقم زده کلک بیان شد که در مبداء جلوس حضرت کردون رفت مرضی شاهی بر سریر سلطنت نظام شاهی چون خاطر عاطر آن حضرت باسقیف لذات نفس مجبول و مجبور بود و همگی اوقات شریفش بعیش و طرب و لهو و لعب مصروف و مقصور و از اشتغال امور سلطنت و جهانباتی بکلی نفور -

نه فکر جهان و نه پروای کس دلش بود مشغول لذات و بس

بنا برین مهد علیاه قیدافۀ بقلیس آئین سلیمان تمکین که والدۀ آن صاحب تاج و نگین بود و

در اصابت رائی رزین و کفایت تدبیر تقدیر قرین دانا ترین خردمندان روئی زمین -

قوی رای و روشن دل و سرفراز بهنگام سختی رعیت نواز
ز سر تا قدم صورت بخردی بدیدار ازو فره ایزدی

متکفل امور سلطنت و جهان داری گشته در تاسیس قواعد دولت و تشدید مبانی دین و ملت و ترفیه حال سپاهی و رعیت با قصبی الغایت کوشیده مساعی جمیله بظهور می رسانید و همگی اوقات فرخنده ساعات بعد از وظایف طاعات و عبادات بپرداخت مهام کافه انام و فصل امور جمهور خواص و عوام می گذرانید - الحق شمع هرانبدشه که از مشکلات ضمیر خورشید تنویرش اقتباس یاقتی هر آئینه منضم خیر و صلاح و مستلزم رفاهیت و فلاح دین و دولت و ملک و ملت بودی - هر تدبیر که در انتظام امور جهانبانی فرمودی با تقدیر رب قدیر نوام و امنیت عالم و آدم از میان نتایجش روی نمودی -

نکهداشت کشور بآئین و راه و زوگشت رخشنده تخت و کلاه

آری خردمند عاقل و دانای کامل برای صواب نما و مفتاح زبان عقده کشا چندان مصالح دین و دنیا رعایت کند که لشکرها از عهده انتظام سرانجام آن بیرون نتوانند آمد -

بهنگام تدبیر بیک رای نیک به از صد سپاهی چو دریائی رنگ

بالجمله در اوایل ایام دولت حضرت سلیمانی رای حقایق نمای حضرت مریم مکانی که دیباچه نسخه تقدیر ربانی و آئینه اسرار نمای آسمانی بود؛ چنان اقتضا فرمود که یکی از علمای پایه سریر سلطنت و خلافت که بسمت تقوی و صلاحیت معروف و بصفت عفت و اصالت موصوف باشد؛ و براسست قوی و راست اندیشی مشهور بزم مجالست و شرف مخالطت آن حضرت مشرف گشته بتعلیم اوامر و نواهی الهی و فرائض و سنن شریعت حضرت رسالت پناهی اشتغال نموده در تهذیب اخلاق شهروار آفاق سعی موفور بظهور رساند و بصیقل آیات و احادیث مواعظ و نصائح آمیز ضمیر فیض پذیر آن شایسته افسر و سریر را از زنگ هواجس نفسانی و رذایل شهوانی مصفا گرداند - غافل ازین معنی هم صحبتی و همدلی اکثر بنی نوع انسانی موجب ازدیاد مواد فساد و باعث تفرقه خاطر و پریشانی است -

دل بمهر همدمان کم نه که درگزار عشق بوی یاری و وفا در هیچ همدم یافت نیست

بعد از استشاره و استخاره قرعه اختیار بنام فضائل شعار مولانا حسین تبریزی که در آخر کار بخانخانان اشتهار یافت افتاده - مولانا مذکور بمنادمت و ملازمت آن حضرت مقرر و مامور گشت و در اندک فرصتی در مزاج و هاج آن زبینه تخت و تاج تصرف بسیار نموده بشرف محرمیت اسرار از سایر ملازمان سده سلطنت ممتاز شد - چنانچه شب و روز در خلا و ملا اقبال آسا از ملازمت آن حضرت جدا نمی گردید و حضرت سلیمانی بی صحبت وهم زبانی مولوی زمانی شکیبائی نمی گزید - چون خصوصیت و محرمیتش با آن حضرت بنهایت انجامید حب جاه و زخارف دنیای فانی دست حرص در دامن امانتیش زده اندیشه هواجس نفسانی و خیال ساوس شیطانی در خاطر ناقص مثبت گشت

و هوای وکالت و پیشوائی در سر پر شور و شرش افتاده گرد ادبار بر چهره روزگار خویش یابید و فکر عاقبت اندیشی از صحراء دلش خیمه بفضای عدم کشید. لاجرم عاقبت کشید آنچه کشید و رسید باو آنچه رسید. القصه آن بیوفائی حق ناشناس سرچشمه وفاداری و حق شناسی را بقبار بی اعتباری و ناسپاسی تیره و مکدر ساخته خاک بیوفائی در دیده حقیقت و مروت یابید و در خلوت بعرض آن حضرت رسانید که امور سلطنت و جهانبانی و مهمات حشمت و کامرانی باوجود حضرت مریم مکانی تمشی پذیر نیست و پادشاهان جهان را از دفع شرکاء سلطنت و رفع معارضان دولت چاره و کزیر نه - چه سلطنت در حقیقت نیابت مرتبه الوهیت است و لا اله الا الله وحده لا شریک له لازمه احدیت و ربوبیت - اختیار و اقتدار قیدافه بلقیس آثار از کمال اشتها محتاج اظهار نیست و محبت آنحضرت بشاهزاده عالمقدر که انوار حشمت و دولت از ناصیه مهر آثارش کالشمس فی رابعه النهار پیدا ست و آثار سلطنت و خلافت از جبین مبینش لایح و هویدا از شرح و بیان مستغنی است - قبل ازان که از کمترین زمانه نقش نوی برون تازد و شعبده ساز روزگار منصوبه تازد و خیال باز سپهر اندیشه دیگر در خاطر قیدافه سکندر فر اندازد دست تصرف آن حضرت از امور سلطنت کوتاه باید ساخت و خاطر عاظر ازین دغدغه باید پرداخت -

از امروز کاری بفردا معان چه دانی که فردا چه گردد زمان

بالجمله آن مفسدقان چندان سخنان فتنه انگیز نفاق آمیز بعرض رسانید که حضرت سلیمانی از کمال سلامت نفس و ساده دلی آن اکاذیب پر فریب را بر صدق و صواب حمل نموده بقدم قبول تلقی فرمود و برخنه ساختن قصر دولت و اساس سلطنت همداستان گشته جمعی از متهوران بی باک نظر بر رضای آن حضرت مقصور ساخته حق نمک و رعایت و تربیت حضرت مریم مکانی را منظور نداشتند و از ندامت و وخامت عاقبت آن امر شنیع ناندیشیده متکفل گرفتن و مجبوس ساختن مهد علیای بلقیس دوران و شاهزاده عالمیان شدند - ازین جا ست که حکما از مخالفت فرومایگان و مجالست بد اصلاص اجتناب و احتراز لازم شمرده اند و بصاحبنا اهلان همداستان نگشته و فرموده اند که چنانچه صحبت اختیار و ابرار را منفتح بسیار است مصاحبت نا اهلان و اشرار را مضرت بی شمار و ضرر آن در اندک زمان بظهور رسد - پس عاقل باید که صحبت مردم دانا و ستوده معاش و راست گوئی خوش خو گزینند و از همدمی کذاب و خابن بدخوی و فاسق منفرد نشینند -

چو نتوان در بروئی خلق بستن
بخلوت خانه تنها نشستن
رفیق نیک باید سُرد حاصل
که صحبت را نشاید هر سیه دل

بالجمله منهیان کیفیت مواضعه و معاهده مفسدان بسمع اقدس ملکه جهان رسانیده از مکمن عز و جلال مثال قدر امثال بگرفتن ارباب ضلال صادر گشت و بقول بعضی حضرت سلیمانی از غایت سلامت نفس این معنی را بحضرت مریم مکانی اظهار فرمود علی کل التقدیرین -

طشت اسرار شان ز بام افتاد وین صدا در میان عام افتاد

چون بادیان فساد و متصدیان افساد بواسطه انکشاف استار اسرار از نیل مقصود مایوس گشتند از بیم جان هر کدام خفایش وار در گوشه خزیدند و در زاویه حرمان متواری گشته پائی در دامان شرمساری کشیدند. ازان جمله خواجه میرک دبیر که بعد ازان بخطاب مستطاب چنگیز خانی و منصب وکالت حضرت سلیمانی ارتقا فرمود و سید مرضی که بامیر الامرائی ممالک برار افتخار و اشتہار یافت چنانچه عنقریب شرح حال شان بر منضم آنها و شہود جلوہ خواهد نمود از مساعدت زمان ماملوست، داخل اتفاق ارباب نفاق بودند و از بیم جان فرار نموده پناه بعادل شاه بردند. بعد از مدتی باز بسعادت ملازمت سرفراز گشته بعواطف بیدریغ شاهانه ممتاز شدند. بعد ازین وقایع باز حضرت سلیمانی باغوائی مقتدان و افساد مفسدان بکرفتن ملکہ جهان هم داستان گشته در تاریخ سنہ سبعین و تسع مائے کہ کشور خان عادل شاهی با سپاہی کہ اندیشہ خرد پیشہ از کما ہی تصور کمیت آن لشکر موفقور بقصور قائل بود.

چہ لشکر جهانی بر از ترک و تیغ بکثرت فزون تر ز باران میغ

متوجه ولایت حضرت سلیمانی شدہ در موضع دارور حصاری طرح انداختہ بود و مہد علیائی حضرت مریم مکانی با تفاق حضرت سلیمانی و امرا و اعیان درگاہ و کافہ سپاہ ظفر پناہ بعزم رزم از مستقر سریر سلطنت نہضت فرمودہ در موضع دانورہ از حوالی دارالسلطنت احمد نگر نزول اجلال نمودہ بودند. چون تاج خان و عین الملک کہ برادران حضرت بلقیس دوران و از معتبران دولت روز افزون در موضع جببند کہ فاصلہ سہ چہار فرسنگ تخمیناً بیش نبود فرود آمدہ بودند با آن کہ مکرر فرمان بطلب ایشان صادر شدہ بود و در حاضر شدن تساہل می ورزیدند مفسدان فرصت یافته فرہاد خان و بعضی اعیان را با خود ہم داستان ساخته در نوزدم شہر ربیع الاول سنہ مذکور حبش خان را کہ یکی از امراء آستان خلافت آستان بود بقید مہد علیائی مریم مکانی بموجب امر حضرت سلیمانی نامزد نمودند. آن مہتور بی باک از کفران نعمت و طغیان بر ولی نعمت اندیشہ نامودہ بی محابا بسرا یردہ اعلی در آمدہ ملکہ دوران را بزجر تمام در بالکی نشانیدہ. باعتبار خان و جمعی سپردہ تا بقلمہ دولت آباد رسانیدند و حضرت صاحب قرانی را کہ دران آوران دہ و بروایتی دوازده مرحلہ از عمر و زندگانی بیش طی فرمودہ بود، نیز مقید ساخته در قلمہ سنیر مجبوس گردانیدند. عین الملک و تاج خان کہ پیوستہ در مہام سلطنت و نظام امور جمہور سپاہ و رعیت مداخل می نمودند، چون درین وقت حاضر نبودند، شہریار فلک سریر خواجه میرک دبیر را کہ سابقاً ذکرش سمت تحریر یافته بخطاب مستطاب چنگیز خانی مخاطب ساخته سرداری مرحمت فرمودند و با جمعی بر سر عین الملک و تاج خان نامزد نمودند چنگیز خان بامثال فرمان مسارعت نمودہ متوجہ ایشان گردید چون امراء مذکور با سپاہ منصور مجاہدہ مقدور ندیدند، ناچار راہ فرار برگزیدند و از یکدیگر جدا گشته عین الملک بولایت قطب شاہ رفته تاج خان پناہ ببہار جیو برد و بعد از مدتی باز پناہ باین درگاہ آوردہ در منزل خویش پائی در دامن عزلت فشرد و چون یک چندی حضرت مریم مکانی در قلمہ دولت آباد بسر برد باز آن حضرت را بسنیر نقل نمودہ حضرت صاحب قرانی را بقلمہ لہاکر فرستادند و آن تیر برج خلافت دران قلمہ سیہر آسا پائی در دامن عزلت و انزوا کشیدہ مانند قطب شمال دران جبال فلک مثال ثبات نمود تا وقتی کہ حضرت واجب الوجود و واجب الجود و واجب الازان

قیدش خلاص فرمود چنانچه عنقریب شرح این در مجلد ثانی بر منصفه شهود جلوه خواهد نمود. بالجمله بعد از قید مهد علیائی قیدافه زمان حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه بی مانی و منازعی بر سریر جهان بانی و مسند کامرانی تکیه فرموده مولانا حسین مذکور بدستور مخصوص بوده فیصل امور جمهور برای و رویت او منوط و مفوض گشت و بخطاب مستطاب خانخانی اختصاص یافت. چون خبر قید مهد علیائی قیدافه زمان در قلعه لهاکر بمولانا عنایت مجبوس رسید، بغایت متبجح و مسرور گردیده بی حکم بند و زنجیر خویش پاره کرده خواست که بی طلب متوجه خدمت گردد مردم قلعه مانع گشته این خبر بیابنه سربر اعلی عرضه داشتند. چون خانخانان پیشوائی باستقلال بود عرضداشت اول بنظر او رسید و چون بر مضمونش مطلع گردید بملاحظه این که مبادا چون بملازمت اعلی مشرف گردد امور وکالت مفوض بدو شود، فی الحال کس فرستاد که مولانا عنایت را بعد از زجر و آزار بسیار بمیرانند و چون خبر فوتش رسید بعرض اشرف رسانید که مولانا عنایت باجل موعود درگذشت. خاطر ملکوت ناظر از استماع واقعه مولوی بغایت متاسف و مکدر گشت بر خرد خرده دان و عقل مصلحت بین بدلائل و براهین ظاهر و باهر ست که آدمی را هیچ خصلت ناپسندیده تر از کفران نعمت و ناسپاسی نیست و بنی نوع انسانی را هیچ مذلت نکوهیده تر از عصیان و حق ناسپاسی نه.

هست بر هرکسی ز ملت خویش کفر نعمت ز کفر ملت بیش

چون حرص زخارف دنیوی مولوی را بر ارتکاب این امر قبیح ترغیب و تحریص نمود لاجرم بموجب حدیث الحرص محروم از ان دولت زیاده تمتعی ندید. چه حکما گفته اند که حرص و حسرت همدوش اند و طمع و مذلت هم آغوش - حرص با حرمان قورین است و شره با نومیدی همنشین - دولتمند کسی است که خار حرص و آرز در دامن همت عالیش نیاورزد و از رذالت حقد و حسد که اقبیح صفات انسان است بپرهیزد و ببدایت دولت و غره سعادت غره نکشته منتظر نهایت نکابت و تلک الایام نداولها بین الناس باشد -

دهنی شیر بکودک ندهد مادر دهر تا دگر بار بخون در نکشد دنداش

خوشا شیر مردی که طایر نفس قدسیش در قلّه قاف قناعت و قفس انزوا ساکن گشته بنوائی صغیر این صدا بگوش صغیر و کبیر رساند -

مرغ باغ ملکوتیم نیم از عالم خاک چند روزی قفسی ساخته انداز بدتم

ذکر توجهه رایات منصور بتسخیر قلعه دار و رو قتل کشور خان مقهور

چون حضرت سلیمانی مرتضی نظام شاه مهد علیائی قیدافه دین پناه را باغوائی مفسدان گمراه مقید ساخته بقلعه سنیر فرستاد و بعضی از امراء نامدار را که تربیت یافته آن حضرت بودند مثل تاج خان و عین الملک از درجه اعتبار بینداخت کبود خان بالشکر کران متوجه کبود شهریار جهان گشته

در موضع دارور که سرحد ولایت پادشاه موید منصور است حصارى طرح انداخته در اندک فرصتى برج و بارهاش را چون مصادد همت شهريار فلک رفت بواج سپهر برافراخته و آن حصار سپهر آثار را باستعداد رزم و پیکار و دلبران میدان کارزار استوار ساخته ولایت شهريار کامگار را که بران سمت بود تاخت و تاراج نموده و قلمه کوندهانه را که دران نواحى بود متصرف گشته آزار بسیار ازان تیره بخت برگشته روزگار ب مردم آن بلاد و ديار رسيد - مٲميان خبير جرات و جسارت کشورخان بمسامع قدسى جوامع شهريار جهان رسانيده کیفیت ساختن حصار دارور و تاختن نزدیک و دور معروض گردانيدند - بالجملة چون خاطر ملکوت ناظر شهريارى از دغدغه مهدعلياء قيدافهٴ زمان و صاحب قران جهان فراغت يافت عنان صولت کشورستان بدفع کشورخان نافته با دليران شیر چنگ و نهنگ آهنک پيل زور که از صدمهٴ قهر شان دم صبح در سينهٴ شام شکستى و از نهييب تيغ شان خنجر آفتاب در نيام ظلام نشستى -

سپاهی بکثرت فزون از حساب باهن فروزنده تر ز آفتاب
همه غرق فولاد آهن گسل هزيران شیر افکن شیر دل

عنان عزيزت بجانب دارور معطوف ساخت - کشورخان مقهور چون خبر توجه شهريار منصور شود از سر نخوت و قلم غرور کتابتى بحضرت شهريارى نوشته فرستاد که دولت آباد را دیده و دانسته بشما گزارشته ايم - مناسب آن که متوجه آن حدود شويد و باقى ولايات را دست تصرف بازداريد و الا آنچه بينيد از خود خواهيد ديد -

ز مغرورى کله از سر بود دور مبادا کس بروز خویش مغرور

شهريار کيتى ستان چون بر مضمون مکتوب نامرغوب کشورخان مغلوب مکتوب اطلاع يافت غيرت شجاعت و حميت پادشاهى بحرکت درآمد آتش خشم جهان سوز شعله زدن گرفت و با آن که هنوز سپاه ظفر پناه بموکب همايون ملحق نگردیده بودند و لشکرى که در ظل رايه فتح آيت مجتمع بودند زياده از پنج هزار سوار نبودند، از کثرت سپاه عادل شاه که از سى هزار سوار متجاوز بودند اندیشه نانموده نماز شام که فى الحقيقت صبح سعادت اولياء دولت بود بر سمند برق سير سوارگشته از غايت شتاب که در دفع اعدا داشت بيشت از لشکر ظفر اثر ايلغار فرمود - هرچند ارکان دولت و اعيان حضرت در رکاب ظفر انتساب آورخته بجهت توقف آنحضرت حيلها انگیختند بسمع قبول اصفا نفرمود و براه نمونى قايد توفيق که هادئى طريق اصحاب تحقيق است شارع عام را بر يکسو گزارشته از راهى که متعارف نبود رايه عزيزت برافراشت و در سرعت سير از برق و باد سبقت جسته گوئى مسابقت در طريق مسارعت از مهر انور ربود -

بجنش درآمد چو دريائى تند صبا را شد از رفتنش پائى کند
شتابندهٴ کر کشيدى خروش خروش از فقايش رسيدى بگوش

صبح گاهی که کوکب مسعود حضرت نظام شاهی از افق سعادت و مطلع نصرت طالع و تابان بود و اختر بخت نژد کشور خان و سپاه عادل شاه در مغرب و مغیب ادبار و نکبت پنهان، ناکهان ماهیچه رایت فتح آبت نظام شاهی قرین نصرت الهی با کوکبه موکب منصور از افق دارور طالع کشته پرتو ظفر بر ساحت آن ولایت و کشور انداخت و لشکر ظفر اثر اطراف کشور بیدادگر را محصر ساخت.

شاه خاور از پرده بالا گرفت	زمین از نری تا نریا گرفت
جهان شد بر آوایی بوق سپاه	رسیدند شیران آهن کلاه
زمین شد بگردار کشتی بر آب	تو کفتی که بر جنگ دارد شتاب

درین وقت شمشیر الملک ولد نفال خان حاکم ولایت برار با هزار سوار بموکب نصرت شمار رسید و چون هنوز امراء لشکر منصور نرسیده بودند رسیدن شمشیر الملک باعث تقویت دلیرانی که در رکاب ظفر انتساب بودند گردید - شهریار کامگار چون بحوالی حصار رسید از توبه‌ها صاعقه آثار و تفنگ ژاله کردار که از حصار بر لشکر ظفر شمار می ریختند ملاحظه نفرموده بجانب قلعه تاخت - کشور خان تیره ررز هنوز مانند بخت نژد خویش در خواب غفلت بود که سپاه نصرت اطراف حصار را خاتم وار در میان گرفته آتش کارزار برافروختند و خس و خاشاک ابدان دشمنان بی باک را بشعله تیغ صاعقه بار سوختند - هندیا که از جمله امراء سپاه عادل شاه بود، هر چند کشور خان را بسوار شدن و از حصار بیرون آمدن تکلیف نمود - چون شامت مخالفت حضرت شهریار بر روزگار کشور خان لاری عابد کشته، دست قضا یائی گریزش را بسته بو سخن هندیا را قبول ننموده از سر جد و جهد تمام بحرب قیام نمود و چون روز دولتش بشام نکبت رسیده بود هیچ سودی بر کوشش او مترتب نبود و در حمله اول و یک صدمه جان کسل سپاه منصور جمله سور و جدار حصار دارور را درهم شکسته لشکر کشور خان مغلوب را منکوب ساختند و آتش قهر در خرمن حیات مردم آن شهر و حصار انداختند - کشور خان چون دید که لشکر ظفر اثر غالب گردیده رخنها در دیوار حصار انداختند و از هر جانب رایت شجاعت برافراختند خود را بیرجی که فی الجمله استحکامی داشت رسانیده و دست بتیر و کمان یا زبده دلیرانرا بضرب پیکان الماس کون از خود دور می گردانید - درین اثنا چنگیز خان تیری بر ناف کشور خان زده لاف و کنزافش را کوتاه ساخت و بیکجوبه تیر آن مفسد شریر را از یائی در انداخت - دلیران سپاه خود را بدان گمراه رسانیده - هنوز رمقی داشت که بنظر اشرف همایون در آوردند - حضرت سلیمانی حکم فرمود که بدن پلیدش را در زیر یائی قیل مست پست سازند - تا آمدن قیل یوسفش از چه بدر افتاده بود و جان شیرین بهزار تلخی و ناکامی داده قیل چون بسر خرطوم رابحه مرگ ازو استنشام نمود خرطوم بخود کشیده - هر چند فیلبان سعی کرد دیگر گردش نگردید آخر الامر پوست از بدنش کنده پرکاه کردند و بجهت عبرت بر دارش آویختند - بالجمله سپاه ظفر پناه از لشکر عادل شاه چندان بر خاک هلاک انداختند که تل و مفاک را یکسان ساختند -

شد از کشته پر پشته بالا و پست
بتاراج جان مرگ بکشد دست
بیارید چندان نم خون ز تیغ
که باران بسالی نبارد ز میغ

قلیلی ازان جماعت که در قتل ایشان تاخیر و تعطیلی بود بعد جر تقبل از تیغ خونریز دلیران پرستیز رهائی یافته راه گریز پیش گرفتند - جمیع اسباب و اموال ایشان از جنس اسپان باد رفتار و فیلان بی ستون آثار و زر و جواهر بسیار و اسلحه و آلات رزم و پیکار بدست عساکر نصرت شمار افتاده - آنچه لایق سرکار بود متصدیان امور دیوانی ضبط نمودند و تمه را بر سپاه نصرت پناه تقسیم فرمودند - پس بموجب فرمان قضا جریان شهریار جهان سر کشور خان را بر نیزه کرده جهت عبرت در تمام ولایت گردانیدند - وصیت این بشارت بگوش اقاضی و ادایی مملکت رسانیدند - گویند چون شهریار کامگار بدروازه حصار رسید توپره پراز میخ آویخته دید - سبب آن پرسید گفتند عادل شاه بکشور خان نوشته بود که چون قلمه دارور را ساختی و آتش غارت دران ولایت انداختی دیگر توقف ننموده معاودت نمائی - کشور خان در جواب نوشته بود که تا احمد نگر را نکیرم بر نمی کردم عادل شاه این میخها را فرستاده که این جا بیایزند و بکشور خان بگویند این میخها در گرد کشور خان اگر احمد نگر را نکرفته برکردد - در خلال این احوال بمسامع عز و جلال رسید که عادل شاه چون مرکز دولت را از فرازنده تخت سلطنت خالی یافته باتقام قتل کشور خان سپاهی بهمرامی نور خان و عین الملک و ظریف الملک بجانب مستقر سریر سلطنت فرستاد تا شهر و ولایت را بجاروب قهر و غارت رفته بلوازم تاخت و تاراج پردازند و تمام اماکن و مساکن آن ملک را با خاک راه گزار برابر سازند شهریار کیتی ستان فرهاد خان و چنگیز خان را با دیگر سران و سپاه گران بدفع فتنه معاندان نامزد فرموده بیشتر از موکب منصور از قصبه دارور رخصت نمود و بنفس اقدس در مقام تعمیر آن حصار سپهر آثار که رشک فلک دوار است درآمده آن قلمه فلک نهاد را بفتح آباد موسوم ساخت و حکومت آن ولایت را بیکی از امناء دولت تفویض فرموده رایت معاودت برافراخت - اما فرهاد خان و چنگیز خان با سایر امرا و دلیران در سرعت سیر بر باد صرصر سبقت بسته خود را بمعاندان رسانیدند و نایره رزم و پیکار را ملتهب و مشعل گردانیدند - بین الفریقین جنگی در پیوست که کردون کردان دران حیران بماند و سپهر پیر را از نظاره آن دار و گیر انکشت هلال در دندان -

ز کرد سواران هوا بست میغ
درخشید چون برق فولاد تیغ
همه رزم که گشته بد کوه کوه
بهم برفکنده ز هردو گروه
تو گفتمی زمین شد سپهر روان
همین بارد از تیغ هندی روان
زمین را ز خون باز نشناختند
همی اسپ بر کشتگان تاختند

چنگیز خان دران جنگ رایت نام و تنگ برافراخت و در آیین رزم و کین مانند شیر عربین داد دلیری داده با آن که چند زخم باعضایش رسیده بود چندان کوشش نمود که سپاه بدخواه را منهنزم ساخت نور خان عادل شاهی در چنگ دلیران فیروز جنگ اسیر و دستگیر گشته عین الملک و ظریف الملک

کشته شدند. سپاه عادل شاه هر چند سعی نمودند چهره مقصود در آئینه نظر مشاهده نمودند مع هذا سرداران خویش را در پیش ندیده ناچار از مرگه کارزار برگزیدند.

برآمد ز شرق ظفر صبح کام	شده روز اعزاء دولت چو شام
همه دل خدنگ و همه دیده خاک	همه جامه خون و همه کام چاک
ز کشته نکوبم هران کس که زیست	بران زندگی شان بیاید گریست

الفصه بعد ازان فتح همایون سپاه نصرت پناه با سر عین الملک و نور خان بیلازمت موکب سلطنت شتافته زمین بوس ساحت بارگاه عرش اشتباه دریافتند. شهریار کامگار امراء نامدار را که دران کارزار رایت شجاعت برافراخته بودند ملحوظ و منظور انظار مرحمت و عنایت فرموده بخلع فاخره و تشریفات متوافره ممتاز و سرافراز ساخت. و بمیامن آن دو فتح نامدار که در انشاء یک حرکت سپاه نصرت پناه را روئی نمود بتجدید قواعد قصر سلطنت و ازکان ایوان حشمت تشدید یزیرفته امور دین و دولت و مهم ملک و ملت نظام و انتظام گرفت.

در ریاض ملک و دولت غنچه شادی شکفت	بوستان سلطنت را تازه شد از سر نهال
بر هرطرف که چشم نبی مژده ظفر	از هرکران که گوئی کنی مژده امان

غنچهائی شادمانی در گلستان امانی بنسیم عنایت یزدانی شکفته و خندان کشته بوم فتنه و زاغ شر عنقا صفت ازان بوم و بر نهفته و پنهان شد. بالجمله بعد از مقهور ساختن دشمنان تیره روز و منصور کشتن سپاه فیروز رایت ظفر پیکر بعون عنایت و نصرت خالق فیروزگر بجانب دار السلطنت احمد نگر بحرکت درآمده بعد از طی مسافت در مستقر سریر خلافت استقرار پذیرفت.

ظفرقرین و فلک بنده و ملک واعی امید تازه و دولت قوی و بخت جوان

ذکر توجه پادشاه جم چاه مرضی نظام شاه با ابراهیم قطب شاه بدفع عادل شاه

و مصالحت نمودن عادل شاه با شهریار دین پناه و انتقام کشیدن از قطب شاه

چون بکرات از عادل شاه نسبت به بندگان درگاه عرش اشتباه نظام شاهی خلف ایمان و نقض پیمان بظهور رسیده بود، پیوسته رائی عالم آرا انتقام عادل شاه را پیش نهاد همت والا نهمت و مکنون خاطر خورشید مآر ساخته تدبیر دفع ماده فتنه و فساد می فرمود. درین ولا قطب شاه حاجبی بدرگاه فرستاده از مخالفتی که سابقاً ازو نسبت باین دولت عظمی بوقوع آمده بود استعفا نمود و بساط محبت و موالات را بتجدید عهد و مواتیق تشدید داده بوسیله خانخانان که دران آوان پیشوائی با استقلال بود بمسامع عز و جلال رسانید که حصار بیجا پور رو بانهدام و آنکسار نهاده و عادل شاه در اشتغال بتعمیر آن کمر حزم و احتیاط از میان کشاده و سیاهش نیز از قتل کشور خان و دیگر امرا و اعیان و گرفتاری نور خان که از عظماء آن دولت و ازکان سلطنت بودند دل شکسته و پریشان خاطر کشته اند فرصت غنیمت شناخته باففاق متوجه

ولایتش گردیده باستصال نهال شوکت و اقبالش باید پرداخت و یکبرگی خاطر از دغهغه نفاض فارغ ساخت و قلمه سلاپور و بیت هائی قدیم که از تصرف آن مواد قدرت فتنه و فسادش متزاید گشته، انتزاع باید نمود. بالجمله حضرت سلیمانی ملتس قطب شاه و مصلحت اعیان درگاه را بقدم قبول تلقی فرموده باجتماع سپاه ظفر پناه مثال داد. چون کرباس گردون اساس از ازدحام و اجتماع عساکر نصرت فرجام صورت سپهر برین و کثرت انجم گرفت و انبوهی گروه قیامت شکوه نهایت پزیرفت، موکب منصور از مستقر سریر سلطنت حرکت نموده شاهباز اعلام ظفر اعلام نصرت انتظام بهوائی انتقام اعدا پرواز فرمود. قطب شاه نیز بموجب میعاد با سپاه فراوان و حشمت بی پایان روان گشته قریب موضع واکدری محل ملاقات آن دو نیر سماء سروری گردیده مخیم اردوئی طرفین و مقام عسکرین گشت. چون عادل شاه بر کیفیت اتفاق قطب شاه با بندگان درگاه عرش اشتباه نظام شاه آگاه گردید اضطراب بسیار بر خاطرش مستولی گشته باس و هراس ساس صبر و ثباتش را متزلزل ساخت و این معنی را بر تحریک سیادت و نقابت پناه شاه ابوالحسن ولد ارشد حضرت سیادت و مغفرت دستگه جنت مکانی شاه طاهر علیه الرحمه که دران ولا امتدی منصب وکالت و متکفل فیصل مهمات آن دولت بود حمل نموده سخنان کناره آمیز وحشت انگیز نسبت بآن عزیز بر زبان گزرا نید. شاه ابوالحسن از استماع آن کلمات موحش متوحش گشته رفع آن نزاع وجه همت ساخت سید مرتضی که سابقاً در سلک ملازمان درگاه نظام شاه انتظام داشت و از بیم مهد علیای حضرت مریم مکانی فرار اختیار نموده پناه بعادل شاه برده بود چنانچه شمه ازین رقم زده کلک بدایع آئین گشته. چون با شاه ابوالحسن رابطه خصوصیت و اخلاصی داشت و بعواطف و عنایات حضرت شهریار مرصی نظام شاه مستوفق و مستظمر بود تعهد نمود که باردوئی همایون رفته در تمهید بساط مصالحت و در انطفاء نوایر آن نزاع که ارتفاع یافته جد و جهد نماید شاید که آب آشتی بران آتش جهان سوز تواند افشاند و شعله سرکش آن آتش را بزلال سخنان دلکش تواند نشاند. بنا برین در شب زنگی چهر ظلمت آئین که سپاه زنگ بر لشکر روم هجوم آورده بود و مهر تیغ گزار از خوف سپاه ظلمت شمار در غار مغرب متواری گشته.

ز خوان سدف کار زربنه جام	شبانگه که برداشت سامی شام
زرافشان شد این صفحه لاجورد	مشبک شد این کنبه کرد کرد
بهرسو پیش زر اندود ریخت	ز بحر فلک ماهی زر گریخت
پر از گوش ماهی شد این آبگیر	ستاره در آمیخت با موج قیر

از بیجاپور سوار گشته بصوب سپاه منصور ابلاغ کرد. محرر بی بضاعت این حکایت را از تقریر سید مرتضی روایت می نماید که از شهر بیجاپور تا اردوئی همایون شهریار موید منصور که لا اقل مسافت سه روزه بود سید مرتضی در طی آن مسافت چنان مسارعت نمود که هنوز صبح صادق سر از کربان افق مشرق بریناوردده بود و طایر زرین جناح خورشید آفاق را در زیر پر دریناوردده که خود را باردوی عملی رسانیده مرکب ویراق را در گوشه گزاشت و گلیمی پوشیده راه دربار شهریار برداشت. چون بخودی خود بملازمت مشرف نمی توانست گردید، خود را بسراپرده خان خانان رسانید. و چون خان خانان منشاء

آمدنش پرسید گفت تا مرا بملازمت حضرت اعلیٰ نمی رسانی پرده از روئی اسرار بر نخواهم داشت - خان-خانان با ضرورت بملازمت حضرت دیوان آمده آمدن سید مرتضی و اظهار نمودن مدعا بقبر از ملازمت اعلیٰ عرضه داشت - حکم جهان مطاع از مکن عنایت و احسان بطلب سید مرتضی باعبار رسیده حجاب کیوان جناب آن سید مرتضوی انتساب را بملازمت رسانیدند - چون بسعادت ملازمت استسعاد یافت سر عجز و انکسار بر زمین مسکنت و افتقار نهاده زمانی ممتد سر خود از زمین برداشت - هر چند حضار مجلس جنت آثار تکلیف سر بر آوردن نمودند ابا نمود تا مرحمت شهرداری بانجاح مطالب و اسعاف مقادش امیدواری داد - نگاه سر برداشته زبان بدعا و ثناء حضرت اعلیٰ بکشاد که سواد عرصه عالم و بلاد رقعۀ ممالک بنی آدم مراکز اعلام بندگان درگاه و مضارب خیام مقربان حضرت شهنشاه باد -

خسروا بخت هم نشین تو باد مشتری در قران قرین تو باد
خاتم و خنجر قضا و قدر در یسار تو و بعین تو باد

بعد از دعا باظهار مدعا مبادرت نموده عرضه داشت که حقیقت حقوق خدمت و کیفیت نیک خواهی سیادت و مغفرت دستگاهی شاه طاهر که درین دولت خلود مآثر نایبست - همانا که بر رائی عالم آرا ظاهر و هویدا ست بلکه این معنی بر عالمیان باهر و پیدا و شاه ابوالحسن که ولد خلف اوست نیز حسن دولت خواهی و خدمات پسندیده درین دولت ابد قرین بتقدیم رسانیده باوجود این حقوق مروت پادشاهانه تجویز می فرماید که بتقریب دولت خواهی این درگاه آن سید بیگناه ماخوذ و مخذول بلکه مقتول گردد - اشاره با بشارت حضرت سلیمانی بتصریح این مقدمات شرف صدور یافته سید مرتضی زمین ادب بلب عبودیت بوسیده برض رسانید که عادل شاه توجه بندگان حضرت و قطب شاه را بر تحریک شاه ابوالحسن حمل نموده در مقام گرفتن بلکه کشتن او درآمده است - اگر عیاذاً بالله شهنشاه بر عزم رزم مصمم باشند لامعالمه بشاه ابوالحسن خواهد رسید آنچه مکروه طبع او باشد و اگر عنایت شهرداری بقول مرحمت امیدواری بخشد هر آینه شاه ابوالحسن بملازمت مبادرت جسته بر امتثال امر اعلیٰ کمر بندد و حکم جهان مطاع بنفوذ پیوست که چون شاه ابوالحسن بخدمت رسد رضائی همایون بصلاح و صوابدید او مقرون خواهد بود - سید مرتضی چون بر وفق مدعائی خویش جواب شنید و بتواضع شهرداری امیدوار گردید همان لحظه مرخص گشته بسرعت باد صرصر این خبر مسرت اثر را بشاه ابوالحسن رسانید - شاه ابوالحسن احرام طوف عقبه علیا که حجر الاسود کعبه دین و دنیا ست بسته بان سعادت عظمیٰ فایز گردید و پیشکش بسیار از نقد و جنس و اسپان راهوار و جواهر و لآلی شاهوار بموقف عرض رسانید - عواطف پادشاهانه شامل حال او گشته تحف و هدایاش در محل قبول افتاد - هم چنین باکبر اعیان دولت و ارکان سلطنت بتخصیص خانخانان که پیشوائی آن دولت عظمیٰ بود تحف و هدایائی لاتمد و لانحصیٰ کزرا نیده از قبل عادل شاه نیز مبلغ خطیر تقبل نمود و نور خان عادل شاهی نیز که قبل ازین در جنگ بچنگ لشکر ظفر اثر گرفتار گشته در رکاب ظفر انتساب می بود سعی بسیار نمود تا خانخانان در مصالحت با ایشان همدستان گردیده با اتفاق در خدمت شهربار آفاق عرضه داشتند که حقیقت نقض عهد و بیعت و کیفیت فتنه انگیزی و حرکت قطب شاه بر رائی انور و خاطر فیض کستر

مخفی و مستتر نیست بخصوص در مهم سنگم نیز فساد و عنادی که ازو وقوع یافت تفریر پزیر نه - اکنون که بیائی خود بدم آمده، انتقام ایام سابق ازو کشیدن و اسب و فیل بسیار که باعث نخوت و استکبار اوست باسهل وجوه بدست آوردن غنیمت باید شمرد و فرصت از دست نداد که هرگز چنین شکاری بدم نخواهد افتاد - بعد آن بقلعه کولاس و اودگیر که از معظلمات قلاع آن بقاع است رایت فتح آیت باید افراخت و این داغ نیز بر بالائی داغ باید نهاد تا نتیجه خلف ایمان و نقض یمین بر عالیمان روشن گردد - بالجمله شهریار دوران بسوابدید خان خانان ملتمس شاه ابوالحسن را باسعاف و انباج مقترن فرموده خاطر ملکوت ناظر بر انتقام قطب شاه قرار داد - لاجرم حکم جهان مطاع عز اسدار یافت که سپاه ظفر پناه بیکبار اردوئی قطب شاه را در میان گرفته دست بقتل و غارت برآوردند - روز دیگر که جمشید منوچهر چهر خورشید بزم رزم سپاه انجم لوائی ضیا برافراخت و مساحت کردون را به تیغ جهان کشائی عالم اقطاع شعاع از حشر اختر برداخت -

کشید از کمین تیغ کین شاه مهر
بفرمان فرمان ده انس و جان
بپرداخت ز انجم فضائی سپهر
خدبو جهان بخش گیتی ستان

سپاه ظفر پناه روئی قهر بمسکر قطب شاه آورده از هرجانبی چنگ درانداختند و از آهن تیغ آبدار آتش بیکبار برافروخته رایت شجاعت در مضمار کارزار برافراختند - از سحاب کمانها سهام باران شد و تیغ چون صاعقه بارقه درخشان -

بجنیب لشکر ز که تا به
ز آهن قباپان زرین کلاه
برآمد ز کوس و کورکه غریو
نهنگان جنگی چو دریا بجوش
کران گشت نال بلان از زره
یر از شیر و شمشیر شد رزم گاه
ز بیم آب شد زهره نره دیو
فکندند در گاو ماهی خروش

قطب شاه هنوز در خرگاه خویش دیده از خواب صبح نکشوده بود که جوش و خروش دلبران جوشن پوش خواب نوشین از سرش دربرود - مگر خواب پریشانی دیده بود که با صد پریشانی دیده از خواب کران بکشود و چون مطلقاً یائی ثبات و قرارتی استوار و پایدار نمانده بود عار فرار در میدان بر چنگ و تحصیل نام و ننگ اختیار نموده تعلق الفراز مما لایطاق بر میان بسته باشک حسرت دست از تاج و تخت ورخت و بخت شسته و تمام اسب و فیل و خیمه و خرگاه و سرا پرده و بارگاه و سایر اسباب سلطنت و حشمت بر جائی مانده با مخصوصی چند رو بوادئی فرار نهاد - سپاهش نیز چون پادشاه خویش را درپیش ندیدند بیکبارگی پشت بمعرکه کارزار آورده دست از ستیز و آویز کشیده قدم در بادیه کرگز نهادند -

دل از هستی خویش برداشتند
نمودند شاه و سپه جمله پشت
به بیچارگی پشت بگماشتند
وزان کارشان باد آمد بمشت

نه اسب و نه سردان جنگی بیانی	نه تاج و نه تخت و نه لشکر بجائی
دهان و دوان برگرفتند راه	پس اندر سپاه جهاندار شاه
سراسر زمین سونش اهل کشت	پراز جوئی خون گشت صحرا و دشت
تو گفستی مگر در شفق شد هلال	بخون غرقه شد مرکبان را نعال

بلی مقارمت با جنود سعود آسمانی و مقاله با فرود عون و عنایت ربانی از حیث و مکتب و قدرت انسانی بیرون است و از حوصله طاقت بشری افزون -

چو روشن شود روئی خورشید و ماه ستاره کجا بر فرزند کلاه

بالجمله سپاه ظفر پناه از اموال و اسباب قطب شاه و سپاهش چون بحر و کان بزر و کوهر نوانگر کشته مظفر و منصور با غنایم نا محصور بدرگاه عالم پناه آمدند - چندان غلامان ماه رخسار و کنیزان لاله عذار و اسپان باد رفتار و فیلان بی ستون آثار بدست عساکر نصرت شعار افتاد که محاسب اوهام و افکار اهل روزگار از اندیشه شمار آن بهجز و قصور قرار داد - ازان جمله آنچه لایق شهر یاری بود بسرکار خاصه اختصاص یافته باقی بر دلیران سپاه معاف و مسلم گشت -

سرا پرده و خیمه و خواسته	سلاح و ستوران آراسته
چه از زر چه از دیبه هفت رنگ	از آرایش بزم و از ساز جنگ
رورینه آلات و سیمین ظروف	نه چندان که باید برو کس وقوف
غلامان یغمانی خو بروی	کنیزان حوراوش مشک بوی
نه چندان غنیمت بخسرو رسید	که اندازه آید او را بدید
وزان پس سیه نیز ز اندازه پیش	جدا هر کسی برد از بهر خویش

در حینى که قطب شاه سراسیمه وار با کمال دهشت و اضطراب در بادیه فرار سرگردان و بی قرار می تاخت، پسر بزرگش که جوانی بود بزبور فهم و ذکا آراسته و بحلیه شجاعت و جلالت پیراسته، عرضه داشت که اگر حکم اعلی صادر گردد این بنده با فوجی از بندگان لحظه توقف نموده از بنگاه و سرایبرده و بارگاه و فیل خانه و پاکه آنچه مقدور باشد بموکب منصور رساند - اگر چه قطب شاه در جواب قرة العین بلا و نعم لب نکشود اما آن جرات و جسارت در دلش اثر تمام نموده چون بمنزل رسید شربت زهر هلاهل در پیمانه حیات جگر گوشه خویش ریخت و بدست جفا خاک فنا بر تارک چهره بقاش بیخت - عقلانی زمان این معنی را نیز بر شامت نقض پیمان و خلف ایمان که بارها با بندگان شهریار کبئی ستان بظهور آورده بود، حمل نمودند - ان فی ذلک لعبرة لاولی الابصار -

پیمان شکن هر آینه گردد شکسته حال ان العهود عند ملیک النہی مهم

مسود فقیر از حضرت سیادت و نقابت پناه حقایق و معارف خبیر سید شاه میر طباطبای که از مشاهیر فضلائى زمان و معارف ظرفاء دوران بود دران اوان در سلک مقربان پایه سریر قطب شاهى

انتظام داشت استماع نمود که در روز فرار قطب شاه از سیاه ظفر پناه از جمله مقربان درگاه جز من دیگری با قطب شاه هم عنان و همراه نبود. در اثناء راه قطب شاه بمن ملتفت گشته گفت که این گروه که با ما عهد و میثاق را بنقض پیمان و نفاق مبدل ساختند آیا شامت خلف ایمان بر روزگار شان عائد نخواهد شد. من دلیری کرده گفتم حالا نتیجه آن بما عائد شده. زود تر خود را ازین ورطه بکنار باید کشید. مبادا که بوخامت آن گرفتار شویم و فی الواقع چون بر حکم «و ما ظلمهم الله ولكن كانوا انفسهم يظلمون» بادی این وادئی ناهنجار و سرکرده این بادیه ضلالت آثار ایشان بودند از مرارت «فذاقت و بال امرها و كان عاقبة امرها خسرًا» کام جان تلخ نمودند. بلی بر ارباب بصیرت و اصحاب خیرت پوشیده نیست که بمقتضائی «ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها» شکستن پیمان بزوال دین و دولت مودی است و باختلال ملک و ملت مفضی.

بپرهیز تا بد نگرددت نسیم	که بدنام گیتی نه بیند بکام
خرد کیر کارایش جان بود	نکهدار گفتار و پیمان بود
سپهبد که او گشت پیمان شکن	بخندند بر وی همه انجمن
نخواهی اگر فتنه در مهد خویش	چو عهدی کنی باش بر عهد خویش

بالجمله بعد از انهزام قطب شاه موکب منصور شهریار جم جاه بزم تسخیر قلعه اودگیر بحرکت درآمده. بمجرد وصول موکب منصور قلعه مذکور را محصور ساخته دلیران بهرام صولت بقوت بازویی شجاعت آن حصار سپهر کردار را قهرا قهرا مسخر کردند بعد از تسخیر قلعه اودگیر محافظت آن را بیکی از معتمدان تفویض فرموده بتعمیر آن حصار فلک نظیر مامور گردانید پس موکب منصور بهم عنانی عنایت و نصرت رب غفور بجان مستقر سربر سلطنت معاودت نمود.

فتح و ظفر ملازم و اقبال و بخت یار در سایه محافظت و لطف کردگار

ذکر توجه رایات نصرت آیات حضرت شهریاری بسیر قصبه جتیر و هوای

تماشائی قلعه سنیر و شرح و فایمی که دران اثنا روی نمود

بعد از مصالحت عادل شاه با بندگان درگاه فلک اشتباه و فرار قطب شاه شاه هدایت دستگاه شاه حیدر و سیادت و نقابت پناه شاه جمال الدین حسین انجو که بشرف ماصهرت و مصاحبت آن حضرت اختصاص یافته بود بموجب اشارت لازم البشارت در تدبیر نظام و انتظام مهام سلطنت و راجوت امور ملک و دولت مدخل نموده بتدریج قبایح اعمال خان خانان نکوهیده مال بمسامع عز و جلال می رسید تا مزاج و هاج صاحب تخت و تاج ازو متغیر و منحرف گشته بجزائی کفران نعمت حضرت مریم مکانی معاقب و ماخوذ شد و بموجب حکم جهان مطاع در قلعه «چوند» که از سایر قلاع در غفونت هوا و آب ممتاز است مفید و مجوس گردید. بعد از عزل خان خانان منصب وکالت و پیشوائی از روشی استقلال بر رائی جهان آرائی شاه هدایت و ارشاد پناه زبده اولاد حضرت خیرالبشر شاه حیدر بن شاه طاهر و سیادت و نقابت

دستگاه مفخر السادات فی الخاقین شاه جمال الدین حسین انجو بشرکت و اتفاق مفوض و مرجوع گشته تنظیم امور ملک و ملت و سرانجام مهام دین و دولت بدان دو شایسته مسند سیادت و نقابت حوالت رفت. در خلال این احوال موکب جاه و جلال از مستقر سریر سلطنت و اقبال بصوب ولایت جنیر و تماشائی قلعه سنیر نهضت فرموده در اثناء راه شاه هدایت دستگاه شاه حیدر از موکب ظفر اثر جدا مانده در یکی از مواضع حوالی جنیر جهت استراحت توقف نمود و چون ساحت جنیر از غبار موکب همایون عبیر بیز گشته ماهیچه رایت فتح آیت از مطلع آن ولایت طالع گردید. حرم محترم شاه حیدر که مخدیره بود از تنق عصمت و طهارت سیادت و هدایت منزلات حقایق و معارف مرتبت شاه قوام الدین نور بخش که از اجله سادات رفیع الدرجات ولایت خراسان و عراق است دران ولا از ولایت عراق بملکت شهریار آفاقت اتفاق افتاده کس بملازمت فرستاده استدعائی نزول اجلال در منزل خویش که بر گزر شهریار بحر و بر بود نمود. عنایت بیغایت شهریاری ملتمس آن مخدیره تنق عصمت و سیادت را باسعاف و انجاح مقرون داشته عنان بکران سپهر جولان بدان جهت معطوف ساخت و کابۀ احزان ایشان را بذروه آسمان بر افراخت. آن نور بخش باصرد سیادت و طهارت منزلی را بانواع تکلفات و اقسام تجملات از اقمشۀ نفیسه آراسته پیراسته و ظروف و اوایی لطیفه از قسم اطعمه و اشربه و فواکه و تنقلات که لایق ضیافت چنان شهریار بود چندان دران مجلس شریف حاضر ساخت که عقول خردمندان را لطافت و پاکیزگی آن در حیرت انداخت و هم چنین پیش کش و با انداز پادشاهانه کشیده جمیع تجملات آن خانه را با چند مجلد کتاب خاصه و مرقعی مانند صفحات سماوات بصور و اشکال و خطوط بدایع مثال مزین پیشکش نمود. شهریار جهان را از همت آن مفخر نسوان حیرت بر حیرت افزوده خدمات آن مخدیره حجله طهارت درجه قبول و تحسین یافت و زبان در نثار بتوصیف و تعریف آن دودمان شریف کشاده ازان منزل نهضت فرموده. روز دیگر چون شاه حیدر بموکب ظفر اثر ملحق گردید و خبر ضیافت حرم محترم شنید بغایت متاز و مکدر گردیده ازمین کلفت و کدورت دست از تکفل امور ملک و ملت کشید و هم چنین دورادور می گردید تا موکب اعلی متوجه مستقر سریر سلطنت و خلافت گشته. چون رایت فتح آیت بحوالی قلعه چونند رسید بجهت نهایت اغراضی که بجهت قتل مولانا عنایت و دیگر حرکات ناشایسته که از خان خانان در خاطر همایون بود بساط خان را امر فرمود که بیالائی قلعه رفته نهایت اهانت نسبت باو بفعل آورند بساطخان بموجب فرمان قضا جریان عمل نموده درین اثنا فرهاد خان عرضه داشت که موضع ناندکام که بجاکیر این غلام مفوض است قریب بعبور موکب منصور واقع است اگر مرحمت شهریاری سایه التفات بران موضع اندازد هرآینه این غلام کمینه سر احترام بسپهر مینافام برافرازد. حضرت شهریاری ملتمس فرهاد خان را بانجاح مقرون داشته موکب همایون بصوب ناندکام نهضت فرمود. در اثناء طریق نهر عمیقی مشحون بآب بسیار که عبور ازان بغایت دشوار بود. حضرت اعلی باتنی چند از ندما در زورقی نشسته چون زورق بمیان آن نهر رسید از تلاطم آب فرورفته و هرکس در زورق بود غرقه بحر اضطراب شد، دران وقت شهریار سپهر توان بسان نهنک دمان بشنا یک یک از ندما را از میان گرفته بیک انداز بکنار می انداخت و بخلاصی دیگری

می پرداخت تا همه را ازان غرقاب بلا بساحل نجات رسانید - موکب ظفر اثر بیجانب دارالسلطنت احمد نگر حرکت فرمود و چون در مرکز دولت ابد استظهار قرار گرفت باستصواب بعضی نیک خواهان بجهت خاطر جوئی شاه حیدر بشتریف قدوم اشرف اقدس خانه شاه را رشک فلک ماه بلک سپهر اطلس ساختند - مع هذا شاه حیدر متصدی امور سلطنت نکشته یکبارگی انتظام مهام ملک و ملت برائی صواب نمائی شاه جمال الدین حسین مفوض گشت - شهریار کامکار نظر بر حقوق خدمت فرموده حرم محترم شاه حیدر را از جنیر طلب نمود و منزلی لائق جهت آن سیده عقیقه مقرر فرموده یک لک تنگه مقاضا بواسطه خرج یومیه اش شفقت رفت و یک مرتبه دیگر کلبه محقر ایشان را بقدم سعادت لزوم رشک فلک اخضر ساخت - مدتی آن عقیقه صالحه در هند بود و چون میان ایشان و شاه حیدر التیامی روئی ننمود باز بسوئی ولایت عراق توجه فرموده -

ذکر توجه موکب منصور ظفر اثر شهریار بحر و بر بدفع فتنه فرنگ فتنه گر بی نام و تنگ و مال آن حال

و چون همگی همت بلند و نیت ارجمند بر ارتفاع اعلام نصرت اعلام شرع مطهر و اتباع ملت ازهر مقصور و مجبور بود، درین ایام که تسلط و استیلائی فرنگ بد فرجام بر بلاد اسلام عموم یافته اهل ملت بیضا از دست جفا و ایذائی آن قوم شریب در زحیر بودند داعیه احراز فضیلت و جامهوا فی سبیل الله باموالکم و انفسکم ذالکم خیر لکم دامن همت عالی نهمت آن حضرت گرفته خیال غزا و جهاد آن طایفه بد نهاد در سر آن سرور افتاد و رفع ظلم و ستم اصحاب جهنم را از مهمات دیگر اهم و بر دیگر امور مقدم داشته باحضار سپاه ظفر پناه مثال داد -

چو شد منتشر قصه عزم شاه
بجیش درآمد ز هر سو سپاه
درآمد ز هر جانبی لشکری
روان گشت فوجی ز هر کشوری

بعد از اجتماع لشکر ظفر اثر و ازدحام دلیران بهرام انتقام پر خاش خر -

خدیو جهان گیر گردون سریر
برآمد بجنگی چو بدر منیر
روان کرد لشکر بزم جهاد
سمند ظفر زیر ران مراد
روان شد بتأیید حق لشکری
که بگرفت انبوه شان کشوری

بالجمله بعد از قطع مراحل و منازل ظاهر بندرجیول که ساحل دریائی عمان است مضرب خیام ظفر فرجام لشکر نصرت اثر گشته قبه بارگاه عرش اشتباه مقارن و محاذی مهر و ماه شد -

فرورید و برزد بماهی و ماه
بن نیزه و قبه بارگاه

سپاه ظفر پناه بموجب فرمان قضا جریان حصار ریگ دنده را که مسکن و موطن مشرکان بود، در میان گرفته بمحاصره و محاربه اشتغال نمودند و نیران قتال و جدال باشتغال درآورده ابواب نکال بر روئی اصحاب

شرک و ضلال کشودند و فرنگ بی نام و تنگ نیز پائی جلادت در میدان مدافعت فشرده و ادنی ضلالت را بقدم شقاوت می سپردند و سپر مکادحت بر روئی کشیده کوئی مبارزت از میدان دلبران می بردند - توبیجان قدر قدرت قضا توان نیز بموجب فرمان توبهائی صاعقه آسا در برابر حصار مشرکان نصب کرده بضررب توب قیامت آشوب اماکن و مساکن ارباب شرک و شقاوت را ویران ساخته رایت عناد و استکبار متمدندان را بر خاک فلاکت می انداختند - فرنگ پرربو و رنگ تبوب و تفنگ و سنگ عراوه و منجنیق چون باران زاله بر سر اهل تحقیق روان می ساختند - از خروش کوس حربی و ناله نائی رزمی گوش کروبیان کرگردید و از دخان توب و تفنگ که از لشکر اسلام و سپاه فرنگ بفلک مینا رنگ برمی شد، دیده ماه و مهر کور گشت - از خون دلبران میدان پیکار زمین کارزار رنگ ساحت لاله زار گرفت و دست و پائی هزیران ممرکه هیجا را مشاطه قضا و قدر در نگار گرفت و از صدائی توب صاعقه آسا زمین و زمان را زلزله اضطرار گرفت - هر توب که از سپاه ظفر پناه متوجه مشرکان گمراه می شد چون ناوک شهاب قصد قلع نهال حیات آن قوم دیوصفت داشت ، هر طایر تیر خدنگ که از آشیانه ترکش دلاوران سرکش بسوئی ابدان مشرکان پرواز می نمود مانند عقاب اجل صفر مرگ بگوش هوش می رسانید - جوئی خوئی که از ابدان سروران روان بود چون جیحون سر بدریا نهاد و روئی خاک را مانند دامن افلاک گونه شفق داد -

ز خون گشت روئی زمین برنگار	ز پیکان دل و چشم کیوان فکار
خور از رنگ خون چهر زنگی گرفت	جهان نعره مرد جنگی گرفت
همی زخم عراوه از هر کران	ببارید بر مغز سنگ گران
همان ابر که بار پیکار ساز	که بارانش از زیر بد بر فراز
در خنیت گفتی روان قلعه کن	ز آهن ورا برک و بیخ از رسن
برو آشیان کرده مرغان جنگ	چه مرغان کشان مرگ منقار و چنگ
هر آن مرغ کز وی بهرواز شد	ز زخمش دل کوه پر ساز شد
کمان کشته دهقان صفت تخم کار	ورا تخم پیکان و دل کشت زار
هوا گشته زنبور خانه ز تیر	شده از دخان چهره خور چو قیر
ز زاغ کمان کشته بران عقاب	دل دشمنان دیده شد تیره خواب

بالجمله مدت نه ماه میان سپاه ظفر پناه و مشرکان گمراه نیران قتال و جدال اشتغال داشت، و شب و روز سپاه فیروز کمر جهاد و اجتهاد بر میان بسته بقوت بازوئی جلادت داد مبارزت می دادند و بزخم تیر و تفنگ داغ هلاکت بر دل فرنگ بی نام و تنگ می نهادند - بتخصیص غریبان شجاعت علم از ترک و دیلم و عرب و عجم در فنون مرداکی و رسوم دلاوری قلم نسخ بر داستان رستم دستان کشیده بضررب تیر قضا تاثیر و تفنگ شهاب نظیر ابدان مشرکان را زره سان مشبک می گردانیدند - و توبیجان قدرتوان بقوت توب قیامت آشوب زلزلال فنا در بیرج و باره حصار و اماکن و مساکن ارباب انکار و استکبار می انداختند و معابد و منازل عیبه اسنام و اوئان را با خاک راه گزار برابر می ساختند تا اکثر مساکن و معابد کفار از صدمه توب صاعقه

آثار صورت قاعاً مضافاً گرفته مصدوقه « اذا دكت الارض دكاً دكاً » صورت حالش آمد - نزدیک بود که چهره فتح و نصرت از مرآت غنایات الهی مشاهده تابعان ملت حضرت رسالت بناهی گردد لیک چون ملازمان شاه جمال الدین حسین که دران حین متکفل انتظام امور جمهور بود و مدار نظام مهام کافه انام بحسن کفایت و اهتمام او منوط و مربوط از تماشای ایام محاصره و محاربه ملول کشته بمقتضای هوائی نفسانی باستیفاء آرزوها و لذات جسمانی که لازمه ایام جوانی است مشغول گردید و تمام اوقات و ایام را باستماع نعمات دلاویز و ترنمات شوق انگیز گزارانیده کما بنیغی بنظام امور جهان بانی و تدابیر کشور ستانی نمی پرداخت چنگیز خان را بنیابت خویش جهت کفایت امور دیوانی مقرر فرموده - چنگیز خان دران مصلحت ترددات مردانه نموده تدبیرات خردمندانه ازان یکنه فرزانه بظهور رسید - چنانچه حسن اهتمام و کفایت رایش بر رانی عالم آزایی شهریار دین و دنیا ظاهر و هویدا گردید - اما فرنگ بی نام و تنگ چون از مقاومت و محاربت سیاه ظفر پناه بستنگ آمدند در مقام ربوورنگ درآمدند برای اکثر امرا و وزرا زرها فرستاده بطمع دیگر رشوه ها و عشوه ها دادند تا اکابر امرا و اعیان مثل فرهاد خان و اخلاص خان و غیرهما از امرای حیوش و وزراء صاحب حیوش بطمع زخارف دنیا دست از محاصره و محاربه مشرکان گمراه کوتاه ساختند و مراقظه بیپناه محاربه محاصره ارباب شرک و ضلال را در عقده تعویق و اعمال می انداختند - بالجمله از بیوفائی حیوش حیوش و بی پروائی و تساهل شاه از نشاء هوا و هوس مدهوش خاطر ملکوت ناظر مشوش و مکدر کشته چنگیز خان که بوسیله مردانگی و فرزاندگی در پایه سریر نرپا مثال مجال سخن یافته بود عرض نمود که بیش ازین توقف شهریار فلک نمکین درین مقام و محاصره با مشرکان کم نام مقرون مصلحت دولت ابد انتظام نیست و درین وقت کرک آشتی با سگ صفقان روبره فریب اولی است چه اکثر دلیران سپاه ظفر پناه براه عدم شتافته عزّ شهادت دریافته اند - چنانچه بقول بعض عدد شهداء آن پیکار بجهارده هزار رسیده بود و جمعی از امرا و اعیان با مشرکان در ساخته و صفحه خاطر از نقش محاربه و وفا پرداخته اند صلاح دولت ابد قرین درین است که الحال موکب جاه و جلال بجانب مستقر سریر سلطنت ابد اتصال معاودت فرموده بتازگی جمعیت و استعداد سپاه ظفر پناه وجه همت علیا نهمت سازند و هرگاه خاطر ملکوت ناظر اقتضا فرماید بانتقام ارباب شرک و ظلام پردازند - شهریار گیتی ستان بموجب صوابدید چنگیز خان با مشرکان صلح گونه فرموده عنان عزیمت بصوب مستقر سریر سلطنت تافت و در اثناء راه چنگیز خان نیک خواه بر مدارج تقرب ترقی یافته از مرتبه نیابت بمنصب وکالت سرافراز گردید -

نکو سیرتیش دید و صاحب قیاس	سخن سنج و مقدار مردم شناس
جهان دیده و دانش آموخته	سفر کرده و صحبت اندوخته

لاجرم زمام رتق و فتق مهام کافه انام را بقیضه اختیارش نهاد و کلید بیم و امید سیاه و سفید را بدست اقتدارش داد و شاه جمال الدین حسین برور دست از تصدی امور جمهور کشیده چون موکب همایون بمركز دولت روز افزون رسید حسب الحکم جهان مطلع با فرزندان و اتباع متوجه ولایت آکره و ملازمت اکبر شاه گردید و تا غایت که تاریخ هجرت حضرت رسالت پناه صلی الله علیه و آله بانئی و الف

رسیده در ملازمت آن سده سلطنت با نهایت تقرب و عزت بر صدر امارت متمکن است - ظللال سیادتش یابنده و لایزال باد - الفصه چون موکب همایون بمستقر دولت روز افرون رسیده حضرت سلیمانی برمسند جهان بانی متمکن گردیده یثرو التفات بر تلافی و تدارک مافات انداخته همگی همت والا نهمت بر جمعیت سپاه ظفر پناه و کثرت خدم و حشم و ملازم گرفتن و موجب افزودن طوایف بنی آدم از ترک و تاجیک و عرب و عجم مصروف ساخت و درین سال موکب جاه و جلال از مستقر سلطنت ابد اتصال انصال نموده بفرغ بال بیسط بساط عیش و نشاط پرداخت - خان خانان که در قلعه چونند محبوس بود نیز باستصواب چنکیز خان از قید خلاص گشته برهان پور شتافت و در سلک ملازمان راجه علی خان وائی آن ولایت انتظام یافت و تا قریب طلوع آفتاب دولت صاحب قرانی در آن ملک بحال خویش بود - آخر الامر بقتنه جوئی متهم گشته باز محبوس شد و مال حالش معلوم نشد - در خلال این احوال سید مرتضی که شمه از احوالش سابقاً سمت گزارش یافت از جانب عادل شاه برسم رسالت باین درگاه عرش اشتباه آمده بعنایات بلانهایات شهریاری مفتخر و سرفراز گردیده و چون خاطر اقدس همایون را نظر بر سوابق خدمت با سید مذکور توجه و عنایت موفور بود رخصت انصراف نیافته در سلک ملازمان این درگاه منتظم گشت و بمنصب سرسلاحداری که در رتبه کم از وزارت و سرداری نیست سرفراز گردید - در همین اوقات خیر رسید که عادل شاه ابوالحسن را مقید و محبوس ساخت -

گفتار در تمهید مقدمات توجه آیات نصرت آيات شهريار کامگار بتسخير ممالک برار و گرفتاری تفال خان برگشته روزگار بشامت نقض پیمان و کفران نعمت

چون عادل شاه که پیوسته در کعبین گاه نقض بیعت منتظر فرصت می بود درین وقت که پیرشانی سپاه ظفر پناه استماع نمود با تفال خان سرشته از تفاق سررشته اتفاق محکم کرده در مخالفت شهريار آفاق عهد و میثاق بسته ابواب وفاق و اتفاق حضرت سلیمانی را بدست بی وفائی و ست پیمانی در بست - چون منہیان خیر معاهده عادل شاه با تفال خان کمره با سماع چنکیز خان نیک خواه رسانیدند رائی صواب ندائی چنکیز خان که در کفایت مهمات توأم نسخه قضاه بزدائی بود چنان اقتضا فرمود که اولاً رسولی نزد تفال خان مرسل داشته از مخالفت بندگان این درگاه فلک اشتباه تخویف و تحذیرش نماید - شاید براهمنومی قاید توفیق از مضیق ضلالت و تبه مخالفت بشاعراه متابعت و تحقیق گراید و با عادل شاه ملاقات ننماید و ابواب محبت و موالات نکشاید - لاجرم مکنون ضمیر خویش را در پایه سریر ثریا نظیر عرضه داشته بموجب فرمان سلیمان سکندر قدر فضایل مآب مولانا حیدر را بر سبیل سفارت و رسالت نزد تفال خان فرستاد و مضمون این اشعار بآن ضلالت شمار پیغام داد -

کردن بنه اطاعت شه را و سر مکش	کار بزرگ را نتوان داشت مختصر
سیمرغ وار چون نتوان کرد قصد قاف	چون صعوه خورد باشی و فرو ریز بال و پر
بیرون کن از دماغ خیال محال را	تا در سر سرت نرود صد هزار شر

چون قبل از رسیدن حاجب شهریارى میان نفال خان گمراه و عادل شاه مباحثى عهود و موافق سم استحکام و صورت استوارى یافته بود با مولانا حیدر ابواب ملاقات نكشوده وادئى محبت و مصافحت بهیچ طریق نه بیمود و از غرر درر حکم و اسرار که غواص بحر ما کذب الفواد ما رای علیه افضل الصلوات و اکمل التحیات از محیط فعلمت علم الاولین و آخرین برآورده زیور مخدومه سعادت امت رفیع مقدار ساخته زواهر جواهر این کلمات است که اذا اراد الله انفاذ قضاءه و قد ره سلب من ذوى العقول عقولهم - فحوائى ظاهر این حدیث حقائق مآثر را محصل آن است که چون خدائى تعالی خواهد که حکم خویش را نفاذ بخشد و قضیه که قلم تقدیر رقم تحریرش بر لوح ازل کشیده بامضا رساند اولاً از عقلا عقل باز ستاند و منهج صلاح و سداد را آرز نظر ارباب هدی و رشاد ببوشاند تا باندیشه ناصواب خویش کارى چند پیش گیرند که هرآئینه مستلزم وبال و نکال ایشان باشد و آنچه مشیت رب العزت بآن تعلق گرفته از قوت بفعل آید کما قال و اذا اردنا ان نهلك قرية امرنا مترفها ففسقو فيها بحق علیها القول فدمرناها تدمیرا -

بلى هرچه هست ارسواب ارخطاست	سبب دارد اما مسبب خدا ست
چو خواهد که ویران کندکشورى	شود باعمال جفا سرورى
مسلط کنند دیو طغیان برو	که تا سر بغیرى نیارد فرو
چو از حد خود پا فراتر نهد	عنان را بدست جبارت دهد
فتد بر سرش قاهرى کاهیب	شود او گرفتار و ملکش خراب

از جزئیات این سر بدیع آن است که چون منشی قضا بخامه جف القلم پیش از انفجار عیون حوادث از منابع عدم رقم زده بود که ولایت برار بحوزه صوف بندگان شهریار کامکار درآید و ماه این مشیت که در خسوف تعویق و توقف موقوف بود از عقده تاخیر برآید و ملک نفال خان حرام خوار که با ولی نعمت خویش کفران و طغیان ورزیده سر آید - کوکب اقبالش روئى تراجع بحضیض ادبار نهاده صبح دولتش بشام نکبت نزدیک شد و بر حکم نص ان الله لا یغیر ما بقوم حتى یغیروا ما بانفهم درین ایام طبیعت بد سرانجامش از قرار معهود تغیر یافته از شاهراه سداد و رشاد انحراف جست و باندگان درگاه عرش اشتباه نظام شاهی در مقام مخالفت درآمده ابواب مصادقتى که سالها میان عماد شاهیه و این سلسله علیه عالیه مفتوح بود بدست بیوفائى مسدود گردانیده باعادل شاه مباحثى عهود و موافق مشید و مؤکد ساخته رایت فتنه و فساد برافراخت - لاجرم بشامت آن کفران و طغیان خان و مان و مال و منال و قلاع و بقاعى که بید تسلطش درآمده بود درباخت -

اگر بد کنش مرد زنهار خوار	بگردون گردان رود زهره وار
زمانه ز گردون بزیر آردش	بدست بد خویش بسپاردش

بالجمله چون نفال خان از سر غرور و طغیان یائى از حد خود فراتر نهاده، حاجب شهریار فریدون مناقب را رخصت ملاقات نداد - حضرت سلیمان مکانى با آصف نانى چنگیز خان و دبکر اعیان و مقرران

در باب دفع معاندان شرایط مشورت بتقدیم رسانیده آرائی شاه و سپاه بمقتضای الهم فلاهم دفع عادل شاه را قبل از وصول آن دو سپاه بهم اهم و اقدام دانسته با سپاهی چون امواج بحر مسجور و پرچوش و خروش و بسان نهنگان مرد افکن همه تیغ زن و درع پوش -

همه کینه کوش و همه درع پوش

که در عدد و عدت مانند نجوم افلاک از ادراک و وهم و خرد برتر و در سطوت و صلوت از نموج و تلاطم قلمز خوفناک یرخطر بیشتر بودند رایت منصور بصوب بیجاپور برافراشتند -

چو دریا دمان لشکری فوج فوج	درو هر سواری یکی تند موج
بهر موجی اندر نهان یک نهنگ	ز شمشیر دندان و از نیزه چنگ
سنانها بابر اندر افراشته	ز چرخ برین نعره بگراشته
ز جوش سواران و از کرد فیل	زمین شد بگردار دریائی نیل

چون موکب منصور سرعت شمال و دبور بجانب بیجاپور نهضت فرموده قصبه ان معجم آن سپاه صف شکن گشت، حکم جهان مطاع از مکمن غضب بتاخت آن مواضع و بقاع صدور یافته لشکر بر خاشخرا تاراج کر دست بغارت آن ولایت برکشادند و خاک آن بلاد را بر باد نیستی دادند -

سپاه ظفر پیشه بشتافتند	ندادند امان هر کرا یافتند
دران بوم و بر آنچه آمد بدست	ز چنگال تاراج شیران بخت

و چون دران نزدیکی نشانی از آبادانی نگذاشتند رایت کشورستانی بصوب اوسه برافراشتند و در موضع روئی رحل اقامت انداختند - عادل شاه چون بر توجه سپاه ظفر پناه و تاخت قصبه ان مطلع گردید، بائی ثبات و قرارش متزلزل گشته طاقت مقاومت با سپاه ظفر پناه در حوصله تحمل دیوان خویش ندید و از امیدى که بمعاونت قفال خان نیز داشت مایوس گردید، چه عساکر نصرت مآثر مانند سد سکندر در میان حایل بود و قفال خان را نیز آن قدرت و توان نبود که با جنود ظفر ورود برابری تواند نمود - لاجرم عادل شاه از اظهار مخالفت بندکان درگاه کیتی پناه نادم گردیده عازم صلح و صلاح که هرآینه مستلزم خیر و فلاح بود شد - اگرچه خود با سپاه کینه خواه از شهر بیجاپور برآمده بجانب معسکر ظفر اثر حرکت نمود اما ضمناً طالب صلح و صلاح بود و از مقابله سپاه ظفر پناه بغایت ملاحظه مینمود - لاجرم در اثناء راه سیادت دستگاه سیدعلی معتبر خان را که دران اوان وکیل مطلق العنان و پیشوائی باستقلال آن دولت بود جهت تمهید مقدمات معذرت و بسط بساط مصالحت با تحف و تسوقات پادشاهانه بنیایه سریر سلیمانی فرستاده از حرکات نا هنجار خویش پوزش بسیار خواست و بزبان اعتذار مضمون این اشعار معروض داشت -

همان نیک خواهم که بودم بخت	بسوگند محکم به پیمان درست
چو گشتم یزیرائی پیمانت نو	نبندم کمر جز بفرمان تو

بالجمله آن سید صافی ضمیر بمعاذیر دلپذیر وافی و تدابیر اصابت تاثیر کافی شاهراه محبت و موافقت از خس و خاشاک کلفت و مخالفت صافی ساخته بصیقل معذرت و ملایمت آئینه مودت و مصادقت را از زنگ کدورت بیرداخت -

هر که درو جوهر دانائی است بر همه کاریش توانائی است

چون وجه همت والا نهمت شهریار کیتی ستان قلع و قمع ماده فتنه و فساد تفال خان بود و وقوع این معنی بدون مصالحت و موافقت عادل شاه متمذر بل متصور نبود جهت مصلحت وقت و بر فجوئی « من عفی و اصلح فاجره علی الله » بمصالحه عادل شاه راضی گشته وزیر ارسطو نشان چنگیز خان جهت اهتمام و انتظام آن مصالحه مقرر گردید -

چو دشمن کند صلح کم خور فتنش بکن صلح و میدان همان دشمنش

چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان عنان بدان سوب معطوف ساخته در ظاهر قلعه نلدزک بملازمت عادل شاه فائز گردید و قواعد عهد و پیمان را بغلاظ ایمان موکد و مشید ساخته قرار داد که آن دو صاحب افسر با یکدیگر ملاقات فرموده حکایاتی که در انتظام امور ملک و ملت و استحکام مباحی دین و دولت ضرور بود مذکور شود -

دو خسرو عنان در عنان آوردند ره آشتی در میان آوردند
بآزم و خوشنودی از یکدیگر بتا بند و زین برتسبند سر

بالجمله عادل شاه بموجب صلاح دید آن نیک خواه عنان بصوب سیاه ظفر پناه معطوف ساخته موکب جاه و جلال نیز بعزیمت استقبال رایت اقبال برافراخته موضع کاله چپو تره را که بجهت ملاقات طرح انداخته بودند قران سعود فلک سلطنت ساختند و از دیدار فرخنده آثار یک دیگر اظهار مسرت و استبشار فرموده قواعد عهد و پیمان را بایمان توکید و تشدید فرودند -

دو لشکر یکی شد دران پهن جانی دو لشکر شکن را یکی کشت رانی

و چنین مقرر نمودند که اولاً باتفاق یک دیگر بتسخیر شهر بیدر بیردازند و چون آن بلده فاخره را مسخر سازند بکماشنگان شهریار بحر و بر گزارشته عادل شاه بکشور بیجانگر و دفع مشرکان بیدادگر توجه نماید و شهریار فریدون فر عنان عزیمت کیتی ستان بتسخیر ولایت تلنگاه و برار معطوف فرماید - القصه -

چو از مهر هم چهره آراستند بهم عهد بستند و برخاستند

روز دیگر آن دو سیاه کینه ور بسان دو بحر موج گستر بعزم تسخیر بیدر از جائی جنبیده رایت نصرت برافراختند و بغلغله نفیر و ناله نای و خروش کوس و صدائی هندی درائی زلزله در زمین و زمان انداختند -

جهان جو چواز تخت شد سوئی زین جنبید گفتمی سراسر زمین

فروهشت گفتی بخورشید کرد بلا برنوشت آستین نبرد
برآمد ز کوس و کورگه غریبو ز بیم آب شد زهره نره دیو

بعد از قطع مسافت رایت فتح آیت آن شهریار خورشید فر از مشرق بیدر طالع گشته، عادل شاه بر کنار حوض کستونه منزل گاه ساخت و شهنشاه ملائیک سیاه بر طرف حوضی که قریب شهر واقع است شقه سائبان و خرگاه بدره مهر و ماه برافراخت - دلبران هر دو لشکر اطراف شهر بیدر را تاخته تمام آن بوم و بر را از صدمه قهر زیر و زیر ساختند - چون روزی چند دران مقام دل پسند اقامت روئی نمود رائی ناقب چنگیز خان که در کفایت امور چون رائی آسف و ارسطو استوار و از نقص و قصور دور بود تسخیر ولایت تلمسکاه و برار و نادب نفال خان شقاوت شمار را ازین رزم و بیکار اهم و اقدم دانسته کس بخدمت عادل شاه فرستاده پیغام داد که مقید شدن دو لشکر صف شکن بچنین مهم مختصر و معطل ساختن دو لشکر فیروزگر بتسخیر شهر بیدر از مصلحت ملک گیری و رسوم سروری دور است و انجام این مهم از اهتمام یکی ازین دو سپاه منصور مقصور و مقدور - انبب آن است که شما باشکر خویش تسخیر کشور بیجانگر را پیش نهاد همت سازید و ما با سپاه ظفر پناه بقلع و قمع مفسدان گمراه پردازیم و از اطراف ممالک و مسالک رخنه گران ملک را براندازیم - عادل شاه ام ابی باین مصلحت رضا داده هر دو سپاه همراه از حوالی بیدر کوچ کرده دو منزل دیگر عادل شاه با لشکر ظفر اثر همراه بود چون مواکب کواکب حشر بکنار ندی حسیناپور که از گلکنده تا آنجا سه چهار فرسنگ دور بود نزول نمود، عادل شاه دلاور خان حبشی را با چند سردار دیگر و موازی هفت هشت هزار سوار کینه ور در ملازمت رکاب ظفر اثر گراشته خود بجانب بنگاپور رایت عزیمت برافراشت - از درگاه فلک اشتباه خواجه ضیاء الدین محمد سمنانی المخاطب بامین خان بحجابت مقیمی عادل شاه مقرر گشته همراه اردوئی عادل شاه روان گردید و از جانب عادل شاه خواجه غیاث الدین محمد برادر مشار الیه بحجابت مقیمی درگاه عرش اشتباه ناهزد شده ملازمت رکاب ظفر انساب اختیار نمود - بالجمله بعد از رفتن عادل شاه شهریار ملائیک سیاه از جمله ملازمان درگاه امین الملائک و برادرش نظام خان را با فوجی از دلبران بتاخت نواحی گلکنده ناهزد کرده مواکب همایون ازان مقام کوچ کرده در مرحله بر کنار همان رودبار طی نموده و چون اردوئی سپهر اساس بنواحی موضع کولاس رسید جمعی که بتاخت گلکنده رفته بودند، تمام اطراف گلکنده را بجاروب تاراج رفته باردوی معلى ملحق گردیدند و چون ایام برشکال و توافر میاه و امطار رسید عساکر نصرت شمار را عبور و مرور از صحاری و براری بغایت دشوار گردید و مواکب جاه و جلال در همان برشکال دران موضع رحل اقامت انداخت و چون چرخ پیر جامه بارانی ابراز کشف خویش افکنده سحاب نیسانی ترک سرشک افشانی نمود، حضرت سلیمانی قرین فتح و نصرت بزدانی ازان مقام کوچ فرموده عساکر نصرت شمار از جانب ولایت پاتری بولایت برار درآمد و چند سردار صاحب اقتدار مثل خداوند خان و رستم خان و دیگر سران را در مقدمه سپاه روان ساخت و چون رایت فتح آیت پرتو عنایت بر ولایت پاتری انداخت، رعایا و متوطنین آن سر زمین از بیم سطوت و صولت دلبران شجاعت آئین ترک منازل و مساکن خویش گفته بجبال و بیشه‌هایی دور دست پناه بردند -

وطن کرد در کوهها خانگی
 دیدم از وطن بوئی بیگانگی
 بدان گونه شد رسم دشتی گریز
 که شد رستنی از وطن کنده نیز

چون مقصود تسخیر آن ولایت نه تحزیب و غارت بود چنگیز خان متوطنان باثری را بعنایت بی‌غایت شهرسازی امیدواری داده جهت اطمینان خاطر عجزه و زیر دستان قولنامه‌هایم یون فرستاد تا کافه رعایا بقول نامه‌ی اعلی‌ایمن و معلمین کشته بتقبیل ساحت درگاه عرش اشتباه شناختند و بعواطف بی‌درنج پادشاهانه اختصاص یافته از روی رفاهیت و اطمینان خاطر بزراعت و عمارت پرداختند - عمال دیوانی بموجب فرمان قضا جریان حضرت سلیمانی تمام مواضع و قصبات آن ولایات را بجاکیر دلبران سپاه ظفر پناه منقسم ساختند - در خلال این احوال بمسامع عز و جلال رسید که فغال خان بالشکر فراوان بزم تاخت ولایت قندهار رایت استکبار برافراخته بالشکر فراوان شمشیرالملک پسر بزرگ تر خویش را که در شجاعت و تهور گوئی مسابقت از میدان دلبران روده بود با فوجی از سپاه رزم گستر -

گروهی ز بسیاری از ریک بیش
 گزشته که مردی از جان خویش

بیشتر از خود روان ساخته - عساکر نصرت شمار نیز رایت ظفر آثار صوب قندهار برافراشته در طی مسافت مسارعت لازم داشتند که مبادا از سپاه بیگانه آسیبی بعجزه و مساکین آن سرزمین رسد - فغال خان چون بر معاودت موکب همایون مطلع شد مقید قندهار نکرشته خود را بجانب بیدرکشید - لشکر ظفر تر نیز بر اثر آن نکه‌هید سیر سیرمی فرمود تا در حوالی شکارگاه شهر بیدر قریب بغروب مهر انور تقارب فتنین روئی نمود - تفصیل این اجمال آن که وقت نزول موکب جاه و جلال حواسیس بمسامع قدسی جوامع رسانیدند که فغال خان با سپاه بی‌کران قریب بمعسکر همایون فرودآمده - چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان با فوجی از شجمنان متوجه دشمنان کشته و فغال خان نیز با سپاه پرستیز از بنگاه بیرون آمده در برابر لشکر ظفر اثر صفی مانند سد سکندر برآراست - چنگیز خان جمعی از بکه جوانان غریب که معرکه رزم را هنگامه بزم پنداشتند و نوک ناوک و ستان از دل بهرام و کیوان گزاشتندی مثل شاه وردی خان و سلطان قلی بیگ روملو و احمد بیگ افشار و شیر خان یراقی و یونس بیگ و مظفر ابچی و دیگر دلبران با قریب دوست جوان از سایر لشکر بیشتر فرستاده - فغال خان نیز شمشیرالملک را با پنج هزارسوار شایسته کارزار از فوج خویش جدا کرده بمدافعه و محاربه دلبران قضا توان فرمان داد - از دلبران سپاه ظفر پناه که پیش آمده بودند موازی بیست جوان غنغفر توان دست بقوایم تیغ آب‌دار برده فدائی وار بر قلب پنج هزار سوار تاخته جمعی را بر خاک ادبار و هلاک انداختند اتفاقاً از دست قضا نیزه بر سر سلطان قلی خان رسیده سرستان از پشتن گزران شد - یارازش برکشته او را از میان معرکه برآوردند و چون تیغ زن آفتاب جهان تاب از بیم جام خون آشام دلبران بهرام انتقام در نیام حتی توارت بالحجاب متواری گشت، هردو سپاه‌کینه خواه متوجه آرام‌گاه خویش گردیده عساکر نصرت مآثر آن شب را باندیشه کارزار بروز رسانیدند - روز دیگر که خورشید خاور با تیغ و سیر از افق مشرق بیرون تاخته بیک تیغ کشیدن لشکر باختار را مغلوب و منهزم ساخت -

دگر روز کافراسیاب سپهر
دلیران شامی انجم تمام
برافروخت از جانب شرق چهر
بجستند از بیم زربن جام

سیاه ظفر شمار بزم رزم و بیکار لشکر برار از جائی برآمده فوج فوج بسان دریائی بر موج بتلاطم درآمد. درین اثنا جاسوسان خیر نفال خان ناهوشیار رسانیدند که در شب تار از بیم تیغ آب‌دار دلیران بهرام آثار چنان فرار نموده که بهیچ طریق اثری از آثار آن لشکر بی شمار ظاهر نیست. موکب همایون دو سه روز در همان مقام توقف فرموده جواسیس جهت تفتیش احوال نفال خان باطراف دوآیندند. سلطان قلی خان که دران تاختن زخم دار شده بود متوجه دارالقرار گشت و شهریار کامکار احمد بیگ افشار را که آثار مردانگی اظهار نموده بود بخطاب قزلباش خانی سرافراز فرمود. درین اثنا جواسیس خبر رسانیدند که نفال خان یرتلیس بجانب ماهور بدر رفته. شهریار کیتی ستان حیدر سلطان قلی را که دران ولا بمنصب سر خیلی سرافراز بود سر لشکر ساخته جمعی از امراء نامدار مثل سیادت و امارت پناه میرزا یادگار و چندها خان و کامل خان و دیگر سران سیاه را بعتابت او مامور گردانید و حکم جهان مطاع صدور یافت که در ولایت قندهار توقف نموده آنولایت را از آسیب سیاه قطب‌شاه محافظت نمایند. آن‌گاه موکب منصور بر سمت ماهور و تعاقب نفال خان مقهور نهضت فرموده در طی مسافت مسارعت نمود. قریب بقصبه قیتابور از اعمال پاتری در حین نزول اردوئی همایون باز خبر رسید که اردوئی نفال خان قریب باین موضع نزول نموده. چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان با فوجی از دلیران متوجه نفال خان گشت. نفال خان نیز چون از وصول موکب همایون خبر یافت با سیاه خویش ساخته محاربه و مقاتله از میان بنگاه بدم مدافعه پیش شتافت. چنگیز خان احمد بیگ قزلباش خان را با دیگر دلیران پرخاش خر بیشتر فرستاد تا نیران قتال را باشتعال در آورند. قزلباش خان رزم کستر و دیگر جوانان سفدر در برابر لشکر دشمن کینه ور به یکه تازی اشتغال نموده ازان جانب نیز دلیران بستیز و آویزش آمدند تا مهم از دست بازی بسر اندازی منجر گشت و هم چنین آتش کین بیاد حمله شیران خشمگین مشتمل بود تا دو طاس از شب ظلمت لباس درگزشت. آنکه هردو سیاه دست از محاربه کوتاه ساخته بآرام‌گاه خویش شتافتند. باز نفال خان حیلہ ساز چون از چنگ شیران نهنگ آهنگ خلاص یافت، همان لحظه کوچ نموده عنان بوادئی انہزام تافت و تمام آن شب را با روز دیگر بطی مسافت مصروف داشته قریب بیست فرسنگ از موکب منصور دور گشت. روز دیگر چون خبر فراد نفال خان منتشر گردید، شهریار فریدون فر قزلباش خان را با فوجی از شجمان بتعاقب نفال خان نامزد فرمود. سیاه نصرت پناه هرچند بر اثر آن نکوہیدہ سیر تاخند بهیچ طریق خبری ازو نیافتند. بالضرورت عنان از تعاقب برناقه بموکب همایون شتافتند. شهریار کیتی ستان بحری خان و جمان خان و قدم خان را با جمعی از دلیران بتسخیر قلعه ماهور مامور ساخته در آن موضع گزاشت و رایات نصرت آیات برافراشته بر اثر آن نکوہیدہ صفات طی منازل و مراحل می فرمود و سیاه ظفر پناه قلاع و بقاع ولایت برار را مسخر نموده شهریار عافیت محمود بدلیران لشکر ظفر اثر مرحمت می فرمود و خاطر رعایا و متوطنان آن ملک را برفق و مدارا از سطوت وصولت سیاه

ظفر پناه امین و مطمئن نموده بمرحمت پادشاهانه مستظهر و امیدوار می ساخت تا بفرایغ بال در اماکن و مساکن خویش بوده بزراعت و عمارات اشتغال نمایند. از جمله علامات نصرت و اقبال که روز بروزگار فرخنده آثار شهریار کامگار عابدگشته فیروزی سیاه نصرت پناه ازان بوضوح می پیوست این بود که پادشاه جم جاه سکندر سیاه جلال الدین محمد اکبر پادشاه دران ولا با لشکر لاتمد و لاتحصی متوجه ولایت کجرات و دفع فتنه محمد حسین میرزای بایقرا و برادران که بر ملک کجرات استیلا یافته دم استقلال می زدند گردیده. محمد حسین میرزا که ارشد و اشجع برادران بود در پنجه تقدیر اسیر گشته دست قضا سنگ فرقه در سلک جمعیت اخوان دیگر انداخته بود و سلسله جمعیت ایشان را که چون عقد ثریا سمت انتظام داشت بنات النعش وار پراکنده و پربشان ساخته دلبران لشکر ایشان که هر کدام در شجاعت و بهادری کوی مسابقت از میدان رستم دستان می ربودند بدرگاه فلک اشتباه توجه نمودند و همه روزه جمعی ازان طایفه سعادت بساط بوس دریافته در سلک بندگان این آستان خلافت مکان منتظم می گردیدند و بوماً فیوما اولیاء دولت روز افزون متضاعف و متزاید بوده اعداء تیره روز را روز از روز بدتر و جمعیت کمتر می شد. از جمله اعیان آن سیاه که سعادت ملازمت این درگاه دریافتند اسد خان بود که بعد ازین مساعی جمیله او درین دولت ابد قرین و ترقی او بر مدارج رفعت و سروری بر منصف آنها جلوه خواهد نمود و هم چنین عادل خان بنکی و بائی خان و دیگر سران و دلبران که تفصیل اسامی ایشان به تطویل می کشد. بالجمعه موکب همايون نفال خان را متاعب فرموده از هرمقام که آن بد سرانجام کوچ می کرد لشکر ظفر اثر نزول می نمود و همه جا خداوند خان و رستم خان و دیگر اعیان که در مقدمه سیاه نصرت پناه نامزد بودند یک مرحله از لشکر ظفر اثر بیشتر می بیمودند.

ذکر چشم زخمی که بمقتضای خالق مبعود جنود ظفر ورود را روی نمود

تفصیل این اجمال آن که چون نفال خان نکوئیده مآل دو مرتبه از دلبران سیاه ظفر پناه گریخته خاک ادبار فرار بر فرق روزگار خویش ریخت امرای لشکر ظفر اثر بتخصیص خداوند خان و رستم خان که مقدمه سیاه نصرت پناه بودند از غایت نخوت و غرور لوازم حزم و احتیاط و مراسم تقیظ و انشاء را که لازمه سرداران کار آگاه است رعایت ننموده و خلاصه اوقات بتجرع باده غفلت افزا مصروف می داشتند و از شرایط تفحص و تجسس احوال اعدا بکلی غافل بوده جانب حزم که از لوازم عزم و رزم است مهمل مگیزاشتند و دشمنان بر خلاف آن پیوسته در استخبار احوال سیاه ظفر مآل کمال مبالغه می نمودند تا بر گاهی غفلت و غرور سیاه منصور اطلاع یافته شمشیر خان ولد نفال خان با سپاهی مانند دریائی جوشان و خروشان که از نوک ستان و ناوک شان چون غمزه دلبران و مژه عاشقان خون سروران می ریخت و باد حمله مرد افکنان خاک هلاک بر تارک افلاک می بیخت.

همه چو گوهر شمشیر غرق در آهن هنر نما و نبرد آزما و مرد افکن

آهنگ جنگ خداوند خان نموده در مقام هیلوس هنگام استغراق امرا بشرب باده هوش ربا بیکبار چون حوادث و نواب روزگار بر سر سروران غفلت شعار تاختن آورده روز روشن را در دیده دلبران مردافکن چون شب تار ساخت و تا امراء بی پروا چشم از خواب غفلت می کشوند خوبستن را در دربائی بلا و جهان را بر از تیغ و سنان اعدا مشاهده نمودند -

سری بابت تیر بخوابه دار زره بستر و تیغ همخوابه دار

چون از قرب وصول دشمنان غافل و بعیش شاغل بودند فرصت سلاح پوشیدن و در میدان جنگ از بی نام و تنگ کوشیدن نیاخته جمعی ناچار عنان از معرکه کارزار بوادئی فرار یافتند - رستم خان و برخی از دلیران مردن در معرکه بیکبار بر زندگی با عار فرار اختیار نموده در مقام مقابله و مقاتله قدم استوار ساختند - خداوند خان چون از خواب غفلت بیدار و از باده ناب نخوت هشیار گشت با آن که اکثر لشکرش رو بوادئی فرار نهاده بودند از تنگ عار اندیشیده باوجود قلت اعوان و انصار و کثرت و استیلاء اعداء تهوور آثار برافروختن بخت بیدار برگردید و مانند شیر زبان و نهنگ دهان خویش را بر قلب دشمنان زده بضر تیغ آبدار شرار آتش کارزار را منطقی می ساخت و بهر طرف که می تاخت مرد و مرکب را بر خاک هلاک می انداخت تا فوج اعدا را که چون کوه قاف بشکوه و ثبات اوصاف داشت مانند موج دریا درهم شکافت -

برافروخت آتش ز دربائی آب نو کفتی که دارد قیامت شتاب

درین اثنا نظرش بر نشان خویش افتاده که جمعی گرفته بدر می بردند رو بدیشان نهاده فیل مستی سر راه برو گرفت دران گرمی تیغی بر خرطوم آن فیل رانده مانند خیار ترش قلم ساخت - سیاه اعدا چون دست برد چنان مشاهده نمودند دست از نشان خداوند خان باز داشته سر خویش کرفقند و خداوند خان دلیر بر اعدا چیره گشته چند زنجیر فیل البرز نظیر از سیاه دشمنان جدا ساخته علم مردانگی و نیکبختی برافراخت - اگرچه کوشش خداوند خان فی الجمله آبرویی سیاه نگاه داشت اما رستم خان در نتیجه تقدیر اسیر گشته اکثر دلیرانش بقتل رسیدند و جمیع اموال و اقیال و احوال و اقبال سیاه ظفر مال بدست شمشیر خان افتاده بعد از انهزام عساکر نصرت فرجام شمشیر خان عنان از میدان برگماشته رایث معاودت برافراشت و چون این خبر در اردوئی ظفر اثر منتشر شد حکم جهان مطاع صادر گشت که خداوند خان با سیاه منتقلا از جایی خویش قدم پیش نهند تا مه کب همایون بدیشان ملحق گردد - بعد ازان رایث نصرت شعار ابلاغ فرموده در معرکه رزم کوه قبه بارگاه بقمه مهر و ماه برافراخت و سران سیاه مقدمه را بعلت غفلت و عدم انتباه معاتب و مخاطب ساخته هرکس دران معرکه رایث نام و تنگ برافراخته بود پایه قدر و مرتبه اش افزود و حکم شد که بعد ازین هیچ کس از موکب اعلی جدا نکشته احدی از رکاب نصرت انتساب تخلف نماید و جمیع دلیران از شبخون دشمنان بر حذر بوده نهایت احتیاط و انتباه مرعی دارند و دقیقه از لوازم حزم و تیغ مهمل و مختل نگارند - نگاه سیاه ظفر پناه از شی نغال خان گمراه حرکت فرموده همیشه مسافت درمیان آن دو لشکر کینهوور یک مرحله بیشتر نبود - نه نغال خان مقهور را قدرت آن

بود که با سپاه منصور در مقام مقابله درآید و نه دلبران لشکر ظفر اثر مامور بآن که در تعاقب اعدا مسارعت نمایند و چون فرمان همایون برین جمله صدور یافته بود که از لشکریان بهرام انتقام هیچ کس با رعایائی ممالک برار در مقام آزار درنیاید، کافه رعایا حکم اعلی را کردن اطاعت و انقیاد نهاده بفرمان برداری و مالکزاری تن در داده بودند و اکثر قصبات و مواضع آن ولایات بجاکیر امرا و سران سپاه مقرر گشته - در خلال این احوال از جمله امرائی بزرگ تفال خان چغتائی خان قول امان طلب داشته بملازمت سده سلطنت سرافراز گشت و بنوازش خسروانه امتیاز یافته پایه قدرش از اکفا و اقران درگزشت - بالجمله تفال خان بی خان و مان چون از سرگردانی و کشت آبادی و ویرانی نیک بتنگ آمد و سپاه صف شکن دکن نیز به تنگ درآمد از بیم سپاه ظفر پناه خود را بولایت برهان پور و حمایت میران محمد شاه انداخت و آن درگاه را هامن و گریزگاه خویش ساخت - موکب منصور در سر حد برهان پور نزول فرموده رسولی نزد محمد شاه مرسول داشت -

چربیده یکی قاصدی نیز کام	فرستاد و دادش بمیران پیام
که کر جنگ راثنی برون کش سپاه	که اینک رسیدم چو ابر سپاه
و گر بر پرستش میان بسته	یقین دان که از چنگ من رسته
بجوشم بجوشد جهان از شکوه	بجنم بجنید همه دشت و کوه

ماحصل کلام و ملخص بیغام آن که تفال خان نکو دیده فرجام با اولیاء نعمت خویش شیوه کفران و طریق ضلالت و طغیان مسلوک داشته با بندگان این آستان خلافت مکان نیز رایت بدعهوی و مخالفت برافراشته - اکنون که موکب گردون احتشام در دفع فتنه آن کم نام رایت انتقام برافراخته از سطوت عساکر منصور خود را بولایت برهان پور انداخته - اگر در عهود و مواتیق قدیمی که پیوسته در میان این دودمان عالی شان سمت استمرار و استقرار داشته راسخ دم و ثابت قدم اند تجدید مراسم مودت و مصادقت و تشدید روابط محبت و متابعت از متمعات جهات صلاح و سداد و مویذات مواد امنیت بلاد و عباد دانسته از تهیج ماده فتنه و فساد احتراز لازم شمردند و آن حرام خوار تیره روزگار ناهوشیار را در دیار خویش جائی آرام و قرار ندهند و الا بادی نقض عهد و میثاق بوده در وادی نفاق و شقاق سعی خواهند بود -

میرور نهالی که خار آورد	پشیمانی و رنج باز آورد
پشیمان کسوت شوکه چون کار بود	ندارد پشیمانی آنگاه سود
مجو رزم پیلان بشیروئی مور	بلا بر سر خود میاور بزور

چون رسول شهریار کیتی ستان بخدمت میران رسیده بعبارت بلیغ تبلیغ رسالت نمود -

فروگفت با او سخن های تیز کدازان تر از آتش رست خیز

میران محمد شاه از مخالفت شهنشاه ستاره سپاه بغایت متوهم گشته در ساعت تفال خان بی خان و

مان را شاه ام ابی از مملکت خویش اخراج فرمود. بعد ازان بافرستاده حضرت سلیمانی از در ملائمت و فروتنی درآمده با جواب هائی صواب اصراف رخصت انصراف ارزانی داشت.

چو میران چنان آتش تیز دید	ازو دستکاری بیرهیز دید
بخواهش نمودن زبانت برکشاد	بسی آفرین کرد بر شاه ییاد
که چون در جهان اوست هشیار تر	جهان داری او را سزاوار تر
همش یایه تخت بر ماه باد	هم آرم را سوی او راه باد

انگه خود نیز عازم ملاقات قابض البرکات شهریار ملکی ملکات گشته بجانب موکب همایون حرکت فرموده تقارب فریقین در کنار رودی که به پرندهی موسوم است روی نمود. حضرت سلیمانی با معدودی از مخصوصان از آب مذکور عبور فرموده میران محمد شاه بملازمت مبادرت نموده. بعد از ملاقات بجهت تشبید میبائی عهد و پیمان مصحفی که بخط مبارک حضرت امیر المومنین علی ابن ابی طالب علیه السلام بود از کتاب خانم شهریار زمانه طلب نمودند. میران محمد شاه بر سبیل تعرض فرمود که این مصحف بود که با قلب شاه بدان پیمان بسته بودید. مع هذا نقض پیمان از جانب میران وقوع یافت چنانچه عنقریب قلم هائی فریب به بیان آن مبادرت خواهد نمود. القصه چون تفال خان نیره روزگار را در هیچ دیار جانی آرام و محل قرار نماند ناچار بخود قرار حصاری شدن داده و مشیر الملک را که فی الحقیقت بازوئی دولتش بود چون بخت مسعود از خهیش جدا نموده روانه قلعه کاویل ساخت و خود را بهزار جر ثقیل بقلعه نرناله انداخت.

تسخیر قلعه نرناله و کاویل بیمن تأیید رب جلیل

چون منتهیان خیر حصاری شدن تفال خان پیمان شکن بمسامع قدسی جوامع شهریار ملک دکن رسانیدند موکب منصور بر اثر آن مقهور حرکت فرموده رایت نصرت آیت یرتو تسخیر بر قلعه نرناله انداخته هاله وار عساکر نصرت شمار آن کوه سپهر شکوه را محصور ساختند. سپاه ظفر پناه بر اطراف و آکناف آن جبل که نعم البدل کوه قاف است خیمه و خرگاه و سرایرده و بازگاه بذروه مهر و ماه برافراختند و ساحت آن سر زمین را از بسطت و کثرت خیام و اطناب نمودار سپهر برین و هجوم نجوم و شهاب ساختند.

کران تا کران کوه و هامون و دشت	سرایرده و خرکه و خیمه گشت
ز رفعت بگردون برابر خیام	ستون هائی آن جمله از سیم خام

و این قلعه نرناله از قلاع معتبره ممالک هند بلکه تمام معموره ربع مسکون بزمید مناعت و متانت مشهور است و وصفش در السنه و کتب مذکور و مسطور. سور انحصار را بر فراز جلی بی انداخته اند که راه تنگ بارش از تک تا فراز چون درازنی اندیشه و طول اهل بعدم تناهی ضرب العثل و ممتاز است و مثال مسافت ماه تا بهامی از وسعت کوتاهی بی نیاز. رفعتش بسان مصادد همت شهریاری بفلک

زنگاری سر فرونیاورده و مناتش چون قواعد دولت و اساس حشمت آن حضرت سد سکندر را با همه استواری بنظر درنیاورده. شمع خورشید در ارتفاع بتیغ کوهش نیافته و اندیشه دور بین باوجود تعمق نظر درّه از عمق دره اش دریافته سماک رامح را از نوک رمح پاسباش صد خطرہ بوده وجدی و حمل از تیغ جیلش حذر نموده.

تیغش بفرافز برده خرگاه زان سوی فلک بسالها راه
بیخش به نشیب برده آهنگ زان سوئی سمک هزار فرسنگ

اطراف آن کوه فلک شکوه از تحت تا فراز بیجنگل و بیشه استوار گشته که از تشابک اشجار و تراکم خارهایی نشتر کردار اندیشه را چون باد گزار دران متمذر و دشوار.

درختانش سر درکشیده بسر چو خط دبیران یک اندر دگر
ز تنگی رهش پوست کنده ز مور نتابیده اندر وی از خرج هور

درمیان آن خار و خارہ راهی باریک تاریک از نشیب تا فراز بارہ کسیده که از تنگی و نندی آن راه هزار بارہ پای بیک نگاه مجروح گردیده و درمیان آن راه صراط نشان کمر سنگهایی کران بیکران غلطان گشته و بیچاپیچش که از راه کپکشان نشان داده بسان تیر آہ دل ریشان از جوشن هزار میخی آسمان گزشته.

حصاری زگردون سرافراز تر ز مفرور در صلح ناساز تر
نیفکنده سایه چو همت بخاک میرا ز منیش چو عرش از مفاک
اگر تا بآیش بکاری زمین نه بینی درو جز بلندی چنین
مگر روزگارش بسختی گزشت که پیرامنش آشنای نکشت
ز سختی نگر کامدش این بسر که زد خیمه از آفرینش بدر

بالجمله تا شہسوار مضمار سپہر در فتح این حصار فیروزہ قام تیغ انتقام از نیام کسیده تیر ندبیر هیچ پادشاہ کشور گیر بر ہدف تسخیر این کوه سپہر نظیر نہ رسیده و تا معمار قدرت و السماء بنیانا باید و انالموسعون، از ابداع و الارض فرشناہا فتم الماہدون، فارغ گردیدہ مہندس پیر سال خوردہ گردون بآن کہ بارہا کرد جہان گشتہ نظیر و عدبلس ندیدہ مگر قلمہ کاویل چہ آن قلمہ نیز در استحکام و ارتفاع نہ از قبیل سایر قلاع است بلکہ در مناتت چون قلمہ نرنالہ ضرب المثل و در حصانت و امتناع نرنالہ را تم البدل-القصہ چون تفالخان از بیم جان روی زمین را بر خود زندان دید و از سہم دلبران قضا توان از هیچ طرف مامنی و مفری ندید پس خویش را با جمعی از قوم و خویش کج اندیش بصب قلمہ کاویل روان گردانید و خود با خزاین و دفاہن و احمال و اقال دران جبال فلک مثال متحصن گردیدہ با ہزار آہ و نالہ قلمہ نرنالہ را پناہ و آرام گاہ ساخت و رایت محاربت و مجادلت برافراخت - شہریار فلک احتشام جمعی از امراء عظام مثل خان زمان و رستم خان و بابی خان و بہرام خان و بہادر خان را با فوجی از عساکر بہرام انتقام

بمحاصره قلعه کابول مقرر فرموده بحزم و احتیاط و صبر و ثبات وصیت نمود. بعد ازان خان زمان بموجب فرمان بموکب همايون ملحق شده بهرام خان بران لشکر امیر گشت و شهریار کاهکار بنفس نفیس تسخیر قلعه نرناله را وجه همت علیا نعمت ساخته بتبیه اسباب قلعه گیری پرداخت - فرمان قضا جریان به نفاذ پیوست که اطراف آن کوه را بر امرا و سران سپاه و دلیران نصرت پناه و سایر حشم و خدم و بندگان درگاه قسمت نمایند و عساکر نصرت مآثر از اطراف و جوانب التک و سببه پیش برده در مقام بریدن اشجار آن جنگل و تراشیدن احجار آن جبل درآیند.

بفرمود تا لشکر نامدار درآیند پیرامون احصار
ببازوی قوت خراش کنند از سیلاب خون غرق آبش کنند

نهنگان اجه و غا و شیران بیشه هیجا حسب الامر اعلی کمر مردی بر میان تهور بسته قدم جلادت بر دامن تسخیر آن کوه فلک نظیر نهادند و از اطراف و جوانب آن بیشه بقوت بازو و تیشه جنگل می بریدند و راه می کشدند وزیر صافی شمشیر دافی تدبیر الممدوح بلسان الصغیر و الکبیر اسد المعارف فی الزمان اسد خان که هم درین آوان بشرف آستان بوسی استعداد یافته بود و در فنون شجاعت و دلادری و تدبیر تسخیر قلاع و بفتح خاصه در فن آتش بازی و توب اندازی بی نظیر زمان و از مشاهیر دوران بود در تسخیر این قلعه سپهر ظفر مسعی جمیله بظهور رسانیده در بردن توپهای صانعه آسا بنزدیک برج و باره آن حصار فلک اساس تردد و اهتمام تمام نموده محنت بسیار کشید و سید مرتضی که تمام سلجقداران بهرام انتقام حواله او بود نیز سعی بسیار در فتح این حصار بجای آورده داد جد و اجتهاد داده و نرد او هم جبب از دید مواد توجه و التفات همايون گشته روز بروز در باره مشار الیه شفقت تازه و عاطفت بی اندازه ظهور و وقوع می یافت تا بمنصب سر نوبتی و بعد ازان بامیرالامرای سر افراز گشت و چون میان چنگیز خان و خدمت امیر چندان محبتی نبود تا چنگیز خان دم قید حیات بود ترددات میر مطلقاً مجری نمی شد و حضرت سلیمانی بجهت خاطر آن آصف نانی ظاهراً بمیر چندان التفاتی نمی فرمود و چون چنگیز خان رحلت نمود در همان روز سید مرتضی بمنصب سر نوبتی فایز گشت چنانچه عنقریب رقم زده قلم مانی فریب خواهد شد.

بالجمله در خلال این مخاصمه و جدال بمسامع عز و جلال رسید که نامزد قطب شاه با سپاه ظفر پناه که در سرحد قندهار بودند محاربه نموده لشکر ظفر اثر تاب مقاومت ایشان نیاورده منهنزم گردیدند خاطر انوار ازین رهگذر مکدر گشته فرمان قضا جریان صادر شد که بجری خان با امرای که به تسخیر قلعه ماهور مامور بودند بکمک سپاه منصوب مسارعت نمایند و باففاق در مقام دفع تقاضای قطب شاه درآیند و حیدر سلطان را که در اول سردار آن لشکر بود بحضور طلب فرموده سیادت و امانت شمار میرزا یادگار را بر لشکر ظفر شمار امیر ساختند امراء مذکور از ظاهر ماهور کوچ کرده در بلده قندهار بمساکر نصرت شمار ملحق گردیدند - درین وقت سپاه قطب شاه در موضع تمرنی که بین المسکرین دو کاو فاصله بیش نبود مقام داشتند - چون رسیدن مدد بسپاه ظفر پناه نشودند از تمرنی کوچ نموده تا کولاس هیچ جا توقف

نمودند. درین اثنا حکم قطب شاه بدیشان رسیده جمعی ازشان متوجه مهم دیگر گردیده و قلبی که در کولاس ماندند سپاه نصرت پناه فرصت غنیمت دانسته متوجه ایشان شدند و در نهم شهر محرم بکولاس رسیده سپاه قطب شاه را منهنز گردانیدند و قصبه کولاس را با توابع و لواحق غارت نموده آتش قهر در اهاکن و مساکن آن شهرزده باز بقندهار معاودت نمودند. بالجمله قریب یکسال موبک جاه و جلال در حوالی جبال نرناله رحل اقامت انداخته سپاه ظفر مآل بجنگ و جدال اشتغال داشتند و همه روزه نیران قتال باشغال در آورده رایت شجاعت و جلاوت می افراشتند و تمام خدم و حشم و پیادها و سپاه نرنا علم بقلع و قمع اشجار و احجار و هموار ساختن راه گزار و کشیدن تو بهاء صاعقه آثار پرداخته بلندبهارا کنده مفاکهرا می انباشتند و متعاقب ایشان اسد خان با دیگر دلیران بقوت فیلان بی ستون توان و گا و گردون گردان نشان توبه‌های قیامت آشوب را بدامن حصار سپهر آثار کشیده بضر توب رعد آشوب قیامت نهیب بروج و جدار حصار را از فراز به نشیب می ریختند و کرد فنا برچهره منصوران می بیختند و احياناً از حصار جمعی فدائی‌وار بقدم جسارت بیرون آمده با شیران بیشه شجاعت در می آویختند و خون یک دیگر بر خاک هلاک می ریختند.

همه کوه پر خسته و کشته بود	زمین سر بسر چون گل آغشته بود
ز بس کشته کامد زهر سو گزوه	شد از کشته پر یشته هامون و کوه
بهر گوشه آویزشی سخت بود	سروکار با گردش بخت بود

در خلال این احوال و اثناء این قتال و جدال بر حکم الحرب خدعه حلیه بخاطر چنگیز خان رسیده خواجه محمدلاری را در خفیه تعلیم نمود که در لباس سوداگری رقه بقال خان نوشته قول طلب داشت تا اسپ و اسبایی که دارد جهت تجارت بحصار آورد. قبال خان بی خرد خواجه محمد را قول داده دشمن را بخانه خویشتن راه نمونی کرد. چنگیز خان مال فراوان با قولنامه‌های مزین بسکه همایون جهت نایک و اربان حصار فرستاده همه را بمواعید مزید موجب و مناصب و انعام و اکرام امیدواری داد. آری خردمندی عاقل و دانائی کامل بتدبیر صایب و اندیشه ثاقب چندان مصالح دین و دولت و مهمات ملک و ملت نظام و انتظام دهد که افواج سپاه رزم ساز و دلیران تیغ زن ناوک انداز از سر انجام آن عاجز آیند.

چو آری سوی ملک گیری شتاب	رخ از پند پیران دانای متاب
بسی مصلحت‌ها است در خسروی	که گردد ازان دین و دولت قوی
بحکمت توان کارها ساختن	که بر کوه نتوان فرس تاختن

الفصه تیر تدبیر وزیر صافی ضمیر بهدف تسخیر رسیده خواجه بظاهر تاجر چون داخل حصار گردید آشکارا بزی تجاری بود و پنهان بجذب قلوب نایکان اشتغال می نمود تا اکثر سران آن قوم را بزر نقد و وعده نسیه قریب داده بعهود و مواتیق خواطر ایشان را بمواطف و مراحم شهریاری مستظهر و امیدوار گردانیده چنگیز خان را از اتفاق نوابک خبردار ساخت.

بگفتار شیرین فریبنده مرد کند آنچه نتوان بشمشیر کرد

اما جوایس نغال خان را از تلبیس خواجه بازرگان خبردار کرده بموجب حکم نغال خان خواجه را مقید و مجبوس ساختند و از نابک و ادریان بدگمان کشته جمعی را گرفت و بعضی خود را از بیم از دیوار حصار انداختند و بتقریب این فریب نیز فتور تمام و قصور لا کلام بقصور دولت نغال خان بد سر انجام راه یافته لشکر فلاکت اثرش بکلی دل شکسته شد. مقارن این حال اسد خان نیز بضر توب قیامت آشوب اکثر بروج و جدار حصار را شکسته و منکوب ساخته اضطراب بی حساب در خاطر سکان آن جبال انداخت. مردم حصار از غایت دهشت و اضطراب و نهایت باس و هراس رخنه‌ها را بخش و خاشاک و پوست و پلاس می پوشیدند و بر حکم الفریق تبشیت بکل حشیش در دفع لشکر ظفر کیش مضطر بانه می کوشیدند لیکن دیده زمانه بی مهر دران بی خیران حیران می دید و دهان روزگار بر تردد و اضطراب شان می خندید. بی چاره آدمی که ندارد به هیچ روی نی بر ستاره دست و نه بر آسمان گرفت

ذکر مسخر شدن قلعه نرناله بعد از محاصره یکساله و گرفتاری نغال خان بی خان و مان

بعد از فرار از بیم جان

چون اساس قلعه سپهر التباس نرناله در سلخ ذی حجه مذکوره از ضرب توب صاعقه نشان و سعی اسد خان بسان توبه نردان و خاطر درد مندان در هم شکسته و پیرشان گردید و این خیر بسمع اشرف شهریار بحر و بر رسید در تاریخ چهارم شهر محرم ۹۸۲ سنه حکم قضا مثال از حکمن عز و جلال صادر گردید که سیاه نصرت پناه کمر مردانگی در بسته از اطراف آن کوه قاف در آیند و جنگ سلطانی در انداخته بجملمکی حمله نمایند و پلنگ آسا از جوانب آن کوه شیران بیشه و غا خروش و سورن در اندازند و رایت شجاعت برافرازند و قدم از میدان کارزار نکشند تا آن حصار سپهر آثار را مسخر بسازند. نهنگان لجه هیجا بموجب حکم اعلی از جا درآمده دامن دلیری بر کمر کارزار استوار ساختند و بقوت بازویی شجاعت رایت مبارزت بر فراخته بقدم مبارزت چون خدنگ نظر بر معارج و مصادع آن کوه فلک شکوه تاخندند و بر مثال شعاع خورشید سرگرم ارتفاع گردیده مانند شرار نار که طبعاً میل مرکز نماید بر مدارج و معارج آن قلعه ذی المعارج بر دویدند. مردم نرناله نیز خروش برکشیده بر مثال باران ژاله تیر و تفنگ و ناوک و سنگ بر دلیران شیر چنگ نهنگ آهنک فرو ریختند.

برآمد خروشیدن کره نای	سپه چون سپهر اندر آمد ز جای
ز بس ناله نای و کوس و نفیر	پریدند از جا عقابان تیر
ز شمشیر فولاد و تیر خدنگ	گزرگاه بر شیر کردند تنگ
ز کرد آن چنان شد هوا پائی گیر	که رفتی بلان سوی بالا چو تیر
بسر فکر بالا شدن شد چنان	که شد کهنه هر تن که بد سرگران
بدن محض آتش شده از غضب	که با طبع باشد بلندی طلب

مگر شد فلک سنگ آهن ربا که شد آسمان پر ز آهن قبا

اهل حصار چون بیک بار قیامت آشکار دیدند دست از کارزار کشیده مضطرب و بی قرار گردیدند اما نفال خان خواطر ایشان را بوعده و وعید اطمینان داده خود نیز بزم ستیز و آویز بهرام وار به برج حصار برآمد. ناچار تمام خدم و حشمش دیگر بار به بروج و جدار بردویده سوزن و نفریر برکشیدند و دست به تیر و شمشیر بازنبد باران سنگ و زاله فتنگ بر مبارزان میدان جنگ باریدند. از گرمی هنگامه ستیز و آویز علامت روز رستخیز ظاهر گردید.

برآمد ز هر سوی در رست خیز	ندیدند جائی گزار و گریز
زیر آسمانی بد از تیره کرد	زمین نیز دربا شد از خون مرد
پر از مار یران شد آن آسمان	پر از شیر غریب زمین و زمان
ز زاغ کمان گشت پرات عقاب	دل دشمنان دیده شد تیره خواب

ناگاه نسیم عنایت و نصرت الهی از صهب الطاف و موهبت نامتناهی بر حسب وعده «الا ان حزب الله هم الغالبون» بر پرچم رایت فتح آیت اشرف همایون نظام شاهی وزبده بکتهای نکبت و ادبار خال عار و انکسار بر چهره حال دشمنان خاکسار تیره روزگار کشید. دلیران سپاه ظفر پناه بر اعداء گمراه چیره کشته دشمنان را از حوایی دروازه نخستین حصار رانده جائی ایشان گرفتند و بحمله دیگر دروازه دوم مسخر کرده هم چنین سه چهار دروازه که بر طریق مضیق انحصار استوار ساخته بودند قهراً قهراً آنتزاع نموده بیابانی دیوار اصل حصار آمده آتش کارزار برافروختند و بشعله تیغ و سنان آب دار خس و خاشاک ابدان دشمنان بی پاک می سوختند. نفال خان به بالائی دروازه برآمده بنفس خویش مرتکب مجازیه بود ناگاه خروش سپاه ظفر شعار از درون حصار استماع نمود که دیوار یک ضلع را شکافته بحصار راه یافته بودند. لاجرم دل از ملک و مال و اهل و عیال برداشته جمیع احوال و انتقال را گزاشته از دروازه دیگر که بر سمت برهان پور بود رایت هزیمت بر افراشت.

برفت و بشه داد نخت و کلاه بزرگی و دیبهم و گنج و سپاه

دلیران بهرام انتقام ازدحام نموده از در و بام بیک بار بحصار درآمدند و تیغ کین دران متردین نهاده جمعی کثیر را از اعلی علیین باسفل السافلین فرستادند. بقبه السیف دست از جنگ داشته سلاح از تن روخت از بدن فروریختند و بدست اضطراب در دامن استغاثه آویخته در پناه عفو و امان گریختند.

خروش آمد از کودک و مرد و زن	همه پیر و بر نا شدند انجمن
بریده دل از جان امید از جهان	کشاده یکایک به پوزش زبان
هرا سان بدرگاه شاه آمدند	ثنا گستر و عذر خواه آمدند

عواطف و مراحم بی دریغ شهرداری عفو و اغماض بر زلات و هفوات آن مشت زنهاری کشیده ذیل مغفرت و مرحمت بر تفسیرات ایشان گسترید و همه را بجان امان بخشیده اما اموال و اسباب و مواشی

و مراعی ایشان باتمام غنیمت سیاه بهرام انتقام گردید. بعد ازان شهربار کیتی ستان بفرمقدم همایون یائی قدر و منزلت آن حصار سپهر آثار را بفلک اعظم برافراخته پرتوالتفات بر حال و سکنه و متوطنین آن قلعه انداخت و صغیر و کبیر آن حصار کردون نظیر را بمعاطف بی دریغ امیدوار ساخت.

ز دریا دلی شاه کردون شکوه نوازش بسی کرد با آن گروه

عمال و متصدیان امور دیوانی فخص اموال تفال خان نموده نفود و جواهر نفیسه و اقمشه و امنه بسیار و اسپان باد رفتار و فیلان بی ستون آثار که تعلق به سرکار تفال خان تیره روزگار داشت بسرکار خاصه شریفه رقم اختصاص باقت و مابقی که از لشکریان تفال خان و سایر مرد مان بود بر عساکر نصرت مآثر مسلم گشت.

ز بس غارت آوردن از بهر شاه	غنیمت نکتینجید در عرصه گاه
چو دریا بکی دشت پر کنج بود	بخر وار گوهر بسایبار عود
هم از زر کانی هم از لعل و در	بسی چرم قنطارها سکرده پر
همه زنده بیلان کنجینه کش	همه نازی اسپان طاقس ووش
کنیزان چابک غلامان چست	بهنگام خدمت گری تن درست
غنی گشت اشکر ز بس خواسته	سراسر سیه گشت آراسته

رای جهان آرائی شهریار دین و دنیا اقتضا فرمود که جمعی از دلیران سیاه نصرت پناه در تعاقب تفال خان گمراه ابلغار نموده قبل ازان که آن تیره روزگار خود را بمانعی برساند خاطر از دغدغه او فارغ گردانند. حسب الحکم جهان مطاع سلیمانی سیادت و شجاعت مآب سید حسین جرجانی که سر نوبت چنگیز خان بود با فوجی از بکه جوانان رزم آزموده درپیش آن تیره بخت پرگشته روزگار ابلغار نموده بسرعت برق خاطف و ربیح عاصف از دنبال آن هارب خایف شتافتند و بعد از تردد بسیار آن سرگشته بادیه ادبار را در دمی از دهای برار یافتند فی الحال مقید ساخته در سگانش انداختند و بخدمت حضرت شهربازی رسانیده علم شجاعت و دلیری برافراختند عواطف بادشاهانه شامل حال سید حسین گشته بخطاب تفال خانی مخاطب گردید و نهال آمالش از ترشح افضال شهریار بخر نوال بخشادت و برومندی رسید و در همان روز فرمان قضا جریان صادر گردید که امراء سپاهی که در ولایت قندهار توقف نموده اند بمعاونت عادل شاه متوجه گردند. امراء حسب الحکم اعلی متوجه آن صوب گشته تا فصبه اودگیر حرکت نمودند. در خلال این احوال خواجه ضیاء الدین محمد سمنانی المخاطب به امی خان که حاجب مقیمی عادل شاه بود و بموجب فرمان بدرگاه خلاق پناه آمده باز بخدمت عادل شاه معاودت می نمود در موضع اودگیر به سیاه نصرت پناه رسیده فرمان توقف نمودن ایشان تا رسیدن موکب همایون رسانید امراء و سران سیاه در همان موضع توقف فرموده انتظار وصول رایات ظفر زول می کشیدند. بالجمله چون شمشیر الملک ولد تفال خان و مردم کابول فتح قلعه نرناله و حسب تفال خان استماع نمودند لشکر دهشت و اضطراب بر کشور قلوب

شان حشر آورده ابواب عجز و استغاثه کشودند و کس بیایه سریر اعلیٰ فرستاده قول امان طلب داشتند - موکب منصور بعد از تسخیر نرناله بجانب کابول عبور فرموده - مردم کابول شمشیر الملک را مقید ساخته با کلید قلعه بدرگاه عرض اشتباه رسانیدند -

چو در ماند بد خواه بیکبارگی برون آمد از عجز و بیچارگی
بدرگاه شاه جهان سجده برد ولایت بخدام حضرت سپرد

سیاه ظفر پناه آن قلعه را نیز بحوزه تسخیر در آورده چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان شمشیر الملک را با تغال خان و دیگر فرزندان و اولاد عماد شاه همراه یکی از معتمدان درگاه بقلعه لهاکر فرستاد و باقی سیاه برادر در سلک سایر بندگان انتظام داد و متصدیان اعمال دیوانی اموال عماد شاهی و تغال خانی که در قلعه کابول بود از قلیل و کثیر در قلم آورده جهت سرکار خاصه شریفه ضبط نمودند و نسخه آن را که کتج نامه قارون مسوده آن بود بنظر اقدس در آوردند - حکام و ولایات و کوتوالان دیگر قلاع و بقاع ممالک برادر گرفتاری و ادبار تغال خان تیره روزگار شنیده با تیه و کفن بدرگاه شهنشاه ممالک ذکن رسیدند و کلید حصون و مفتاح خزاین و دفاین تسلیم بندگان آستان خلافت مکان گردانیدند و سر بر خط اطاعت و انقیاد نهاده حلقه بندی و فرمان برداری در گوش جان کشیدند و اوامر و نواهی حصرت نظام شاهی را مطیع و منقاد گردیدند -

بز نهار خواهی زهر کشوری و نیقت طلب کردهر مهتری
بهر قلعه گو داد بیغام خویش کلید در قلعه بردند پیش

اما عادل شاه که مطلقاً به تسخیر قلاع برادر و غلبه شهریار کامگار راضی نبود چون خیر فتح نرناله و کابول و دیگر قلاع و بقاع مملکت برادر و گرفتاری تغال خان و پسران بصد خواری و زاری استماع نمود دود حیرت و آتش غیرت از کانون سینه بکاخ دعاغش سرکشیده بقایت مؤثر و مکدر گردید و خواجه ضیاء الدین محمد امین خان که از جانب شهریار کیتی ستان حاجب مقیمی بود با غواء مصطفی خان و اولیاء برادر خویش اعتبار خان که از جانب عادل شاه حاجب درگاه فلک اشتباه نظام شاهی بود بقتل رسید - مفصل این مجمل آن که اگرچه عادل شاه بجهت مصلحت وقت بابندگان درگاه نظام شاه از در ملاامت و موافقت درآمد به تسخیر ممالک برادر هم داستان شده بود و دوسه سردار با چند هزار سوار ملازم رکاب ظفر انساب ساخته چنانچه سابقاً رقم زده کلک بیان گشت - اما با طبع به تسلط و غلبه بندگان درگاه نظام شاهی راضی نبود و باعتبار خان که به حجاب آستان خلافت انتظامش تعین نموده بود قرار داده که هر گاه عجز تغال خان ظاهر گردد و عساکر نصرت مآثر بر تسخیر مملکتش قادر شوند در روز این معنی را عرضه داشت نماید - اعتبار خان در اعلام آن مسأله نموده بلکه نوشتنهای موافق مدعائی حضرت نظام شاهی ساخته و شعبدها پرداخته بود تا اولیاء دولت قاهره را چنین فتح نامداری روئی نمود - هر چند امین خان در استخلاص مصطفی خان سعی موفور بظهور رسانیده بود تا خدمتش را از حبس قلعه پناه راهانیده متصدی منصب

وکالت و پیشوائی گردانید - مصطفی خان مصدوقه «هل جزاء الا حسان الا الا حسان» را بر طاق نسیان نهاده خاطر نشان عادل شاه نمود که مساعله و مدافعه اعتبار خان به تحریک برادرش امین خان بوده - لاجرم غضب عادل شاه بحرکت درآمد بقتل امین خان اشاره فرمود و در آخر مصطفی خان نیز بجزائی عمل خویش رسیده در سن هشتاد سالگی بدست امین خان نامی مقتول گردید -

بچشم خویش دیدم در گزرگاه	که زد برجان موری مرغی راه
هنوز از سید منقارش نپرداخت	که مرغی دیگر آمد کار او ساخت
چو بد کردی مباح امین ز آفات	که واجب شد طبیعت را مکافات

بالجمله بعد از تسخیر مملکت برادر شهریار کامکار قصبات و پرگنات آن ملک را بر امراء نامدار که دران مصلحت علم شجاعت برافراخته بودند مثل خداوند خان و جمشید خان و رستم خان و چندها خان و بابی خان و میرزاقلی خان و شیر خان یراقی و مقصود آقا و دیگر امرا منقسم گردانیده خطاط خان کاشی را بریشان سر لشکر ساخته کوتوالی قلمه کابول را به بهرام خان کیلانی تفویض فرمود و حکومت نرناله باهتمام سید علی ظهیر الملک مقرر شد - نگاه اعلام ظفر اعلام بسپهر مینا فام برافراخت و همای رایت فیروزی آیت بزم تسخیر قلمه بیدر جناح فتح و ظفر برکشوده موکب همایون در ساعت خجسته و میمون بران سمت حرکت فرمود -

سر هفته روزی پسندیده جست	کزو فال فیروزی آمد درست
بفرمود تا کوس بنواختند	برفتن علم ها برافراختند
ز یائی شهنشه گران شد رکاب	قدم بر هلالی نهاد آفتاب
بفرید کوس و بجوشید دشت	خروش سپاه از فلک برگزشت
ز بس جوش لشکر به بی راه و راه	بسبب زمین تنگ شد بر سپاه
روان گشت لشکر گروهها گروه	بجوشید بحر و بلرزید کوه

چون صیت فتح و نصرت سپاه ظفر پناه بقطب شاه رسید و توجه لشکر فیروزی اثر به تسخیر بیدر شنید از بیم بر خویشتن بلرزید و از سلطوت سپاه نصرت پناه خایف و هراسان گردیده با خویشتن اندیشید که هرگاه مملکت برار باوجود بست هزار سوار شایسته کارزار و چندین قلاع استوار و حصون سپهر کردار بادی توجه مسخر بندگان شهریار فریدون تبار گشت ، قلمه بیدر را در نظر آن لشکر فیروزگر چه قدر و اعتبار بود و اگر عیاداً بالله آن سپاه کینه خواه متوجه تلنگانه شوند پیش آن تندسبیل با میدان حشم و خیل گرفتن و با جنود آسمانی بسهولت و آسانی برابری نمودن بقایب صعب و دشوار خواهد بود - بنا برین در ظاهر باندگان درگاه نظام شاهی از در عجز و فروتنی درآمد سیادت مآب میرزینل را جهت تمهید بساط مصلحت باردوئی همایون فرستاد و پنهان بعیران محمد شاه والئی برهان پور را پیغام داد که نظام شاه بعد از جدو اجتهاد ولایت برار را که با مملکت شما قرب و جوار دارد قابض شده هنوز خاطر رعایا و زمین دران

بر اطاعت و انقیاد فرمائش قرار نیافته عنان بصوب بیدر تافته است و آن ولایت عریض وسیع را بی وجود سردار صاحب اقتدار گزاشته رایت مراجعت بر افراشته اگر میران ازان جانب متوجه برادر کردند این جانب نیز بمعاونت ایشان مبادرت نموده آن ولایت را بی تحمل محنت و کلفتی گرفته به کاشتهائی ایشان سپارد. الفصه میرزینل در اثناء راه بحوالی موکب عالی رسید. چنگیز خان بجهت ملاحظه خاطر عادل شاه او را پنهان به منزل جمشید خان جرائی داد و در خفیه بملازمت حضرت سلیمانیش رسانیده مدعیانش را معروض گردانید و جواب هائی موافق مدعا شنیده مقضی العرام رخصت اصراف بافت در مقام ماعور بمسامع شهریار مؤید منصور رسید که در برابر فتنه حادث شده میرزا قلبی خان و رساق که از جمله دلیران سیاه محمد حسین میرزا بوده درین درگاه بذروه امارت ترقی نموده بسبب گفت و گوئی که میان او و خطاط خان واقع شده قدم در بادیه بغی و شقاق نهاده و چهره وفا و وفای را بناخن جفا و شقاق خراشیده است و سر از کربان کفران و نفاق برآورده عصابه عصیان بر پیشانی طغیان بسته است و دست وقاحت از آستین قباحت بیرون کرده با گروهی بی باک کمر بهلاکت خطاط خان در میان بسته نیم روز که هنگام استراحت کافه انام است بسرایی خطاط خان درآمد درباری که درباب درآمدن ایشان مضایقه داشته بقتل رسانیده است بعد ازان خود را بخطاط خان رسانیده او را نیز از پئی دربان روان گردانیده است و متوجه ولایت برهان پور گشته تا جمعی از دلیران خیر یافته بمدافعه اش شتافته و در اثناء راه آن گمراه را دریافته هنگامه کارزار گرم ساخته بعد از محاربه بسیار آخر الامر بعون عنایت خالق لیل و نهار و بیمن دولت شهریار موبد کامکار کرد ادبار بر چهره مفسدان تیره روزگار نشسته شعله حیات جمعی به تیغ آبدار فرو نهشته و میرزا قلبی خان و برخی راه فرار پیش گرفته بعد محنت خود را ازان دجله جان شکار بکنار انداخته اند. شهریار فریبون نژاد جهت تسکین آن فتنه و فساد خورشید خان سر نوبت را سر لشکر برادر ساخته به آن صوب فرستاد. بعد ازان رایت فتح آیت برافراشته موکب فلک نظیر کوچ کرده تا موضع اودگیر در هیچ مقام توقف جائز نداشت. امرائی که قبل ازین بموجب فرمان اعلی درین مقام اقامت داشتند سعادت زردار باستقبال موکب ظفر شعار شتافته شرف بساط بوس دریافته بمنایات بادشاهانه ممتاز و سرافراز گردیدند. درین اثنا مملکت مداری چنگیز خان را فی الجمله عارضه روئی نمود و چون ایام برشکال نیز نزدیک رسیده بود موکب ظفر ورود مدتی دران مقام اقامت فرمود. قطب شاه سیادت و نقابت پناه سید شاه میر طباغیا را که از جمله ندما و فضلاء دوران به بلاغت بیان و طلاقت لسان امتیاز تمام داشت به درگاه خلایق پناه فرستاد تا مباحثی صلاح و سداد که هرآینه موجب خیر و فلاح طرفین است بعهود و موثیق مشید و مؤکد گرداند. چون خیر آمدن شاه میر بسع اقدس شهریار فلک سریر رسید حکم جهان مطاع صادر گردید که سید شاه میر در حوالی اردوئی همایون توقف نماید تا بدان چه امر شود بعمل آورد. بعد ازان شهریار گیتی ستان برسم سواری و طواف صحاری و نشاط صید و شکاری بارکن السلطنت چنگیز خان و چند کسی از امرای اعتباری مثل خان زمان و جمشید خان و خداوند خان و بحری خان بر ارایهائی یوز نشسته از اردوئی همایون بیرون آمدند. سید شاه میر در ظاهر اردو بملازمت مشرف گشته سخنانی که داشت بعرض رسانید و جواب هائی که مرضی

طبعش بود شنیده از همان جا باز گردید. اما میران محمدشاه که بغریب فطرب شاه از راه رفته بود بلکه از جانب عادل شاه نیز استظهار یافته حب ولایت برادر دیده بصیرت و اعتبارش را بسوزن غفلت بردخته از آشفتنگی بخت پریشان اندیشه خلف ایمان و نقض پیمان در ضمیرش جانی گیر شد و خرد که ناصح خرده بین و متشار امین است با آن که و خامت عاقبت این را بهزار زبان بیان می کرد اما چون ابواب اصفا بمسامیر فضا مسدود بود گوش هوش بدان گفتار صدق آثار نمی نمود. لاجرم کرد امداد بر چهره امداد خوش باشیده فکر عاقبت اندیشی از فضائی دلش خیمه بصحرائی عدم کشید تا رسید بدو آنچه رسید چنانچه عنقریب رقم زده کلک بدائع شیم خواهد گردید.

کامه دل کرچه ز جان خوشتر است عاقبت اندیشی ازان خوشتر است

عاقل آن است که در فاتحه هر کار نظر بر خامت آن اندازد و پیش از نشانیدن نهال ثمره و مآل آن را ملحوظ سازد چه حالی که در مآل بفروتنی سرایت نماید خرد مند نشاید که در مبادی آن بسر کشی و تندی پیش آید و هرکه در اول وظایف حزم و عاقبت اندیشی مرعی ندارد و جانب احتیاط مهممل گزارد هرآینه در زوال دولت و خرابی مملکت خویش سعی نموده باشد.

دشمن بدشمن آن نیستند که بی خرد	بافس خود کند برادر و هوائی خویش
از دست دیگران چه شکایت کند کسی	سیلی بدست خویش زند بر قنای خویش
چاهست و راه دیده بینا و آفتاب	تا آدمی نگاه کند پیش یائی خویش
گر هر دو دیده هیچ نه بیند بافتاق	بهرتر ز دیده که نبیند خطائی خویش

بالجمله میران خذلان شعار طمع در ملک برادر نموده سیدزین العابدین سپه سالار خویش را با لشکر بسیار به ولایت برادر فرستاد تا سپاه نصرت پناه نظام شاه را ازان ولایت اخراج کرده آن مملکت را بی مانعی و مزاحمی تصرف نمایند سیدزین العابدین با قریب بیست هزار سوار بولایت برادر درآمده دست بایذا و اضرار گماشتگان شهریار فریدون تبار برکشود. امراء برادر چون خبر توجه لشکر نامحصور برهان پور شنیدند همگی پرکلمات خود را گزاشته از اطراف متوجه الچپور گردیدند تا با خورشیدخان سر لشکر مشورت نموده بافتاق در دفع ارباب نفاق سعی نمایند مگر چفتائی خان که در ولایت خویش قدم استوار ساخته بمجرد توهم جاگیر خود را نینداخت. بعد از اجتماع امراء الچپور خورشیدخان که مقاومت با سپاه موفور برهان پور مقدور خویش نمی دید خود را بقلعه کاویل رسانیده دران حصار سپهر آثار متحصن گردید. امرأ و سران سپاه نیز بالضرورت از یائی قلعه کاویل کوچ کرده رو بدفع لشکر برهان پور که قلعه ترناله را محصور ساخته بودند نهادند و چون تلاقی فریقین در ظاهر ترناله دست داد بین المسکرین حربی روئی نمود که دیده زمانه بی مهر هرگز چنان جنکی مشاهده نموده بود. لشکر ظفر اثر را چون سردار صاحب وجودی نبود منهزم گشته تمام نگاه را گزاشته متوجه اردوئی همایون شدند. سپاه میران محمدشاه ایشان را تعاقب نموده در کنار آب پرنندی بگریختگان رسید و نیران قتال و

جدال مشتعل گردانیدند. آتش هیجا چنان بالا گرفت که از نف آن کره زهمریر طبیعت کره اثیر یزیرفت با آن که سیاه ظفر پناه آثار شجاعت و جلالت بظهور آورده چند مرتبه بر لشکر برهان پور غلبه نمودند اما چون اعدا با ضعاف مضاعفه از لشکر ظفر اثر بیشتر بودند و لشکر شهریار بحر و بر یریشان و بی سر در آخر سیاه میران یریشان غالب آمده. مقصود آقاء سر نوبت با اکثر سیاه نصرت پناه از غایت خوف و اضطراب در آب غرق گردیدند و بعضی که از محضت بسیار خود را بکنار کشیدند متوجه موکب ظفر شعار کشته در اودکیر بیانه سریر نریا مصر رسیدند. چون شهریار کامران و خدبو کیتی ستان بر حرکت میران اطلاع یافت دفع این فتنه را از دیگر مهمات اهم دانسته عنان عزیمت نصرت شعار بصوب ولایت برار تافت و جمعی جوانان غریب را با بعضی از امرا در مقدمه تعیین فرمود و سیادت و نقابت دستگاه سید مرضی را بر ایشان امیر ساخت و موکب ظفر قرین بسان کوه آهنین از جائی در آمده رایت نصرت آیت به سپهر برین برافراخت.

برآمد خروشیدند کره نائی	زمین چون سپهر اندر آمد ز جائی
چنان ناله برداشت روئینه طلس	که گار زمین شد چو گار خراس
مگر موکب شاه بود آسمان	که ناسود بر جائی خود بک زمان

بالجمله موکب فیروزی اثر در سرعت سیر کرد از باد صرصر برده بکوج متواتر قطع منازل می نمود و مراحل می پیمود تا ولایت برار را از غبار مرآکب برق رفتار مشک بار ساخته ماهچه رایات نصرت آیات برتو فتح و ظفر بران ولایات انداخت سید مرضی با فوجی از دلبران میدان هیجا که بمتابعت او مامور بودند صبح گاهی بقصبه بالا پور رسیده نزول نمودند. چون خبر وصول سیاه ظفر قرین به سید زین العابدین رسید یائی نبات و قرارش متزلزل گردیده بیش ازین توقف در ولایت برار مصلحت ندید. لاجرم کوچ نموده راه مملکت خویش پیش گرفت.

زیش حمله کینش عدو بروز مصاف چنان گریخت که پیشانی غبار شکست

روز دیگر که چون مهر انور با تیغ و سپهر سر از کربان افق مشرق برآورده ساخت ولایت باختر را یقی سپهر سمند برق سیر ساخت شمشع انوار رایات ظفر شعار شهریار مؤید کامکار یرتو التفات بر ظاهر قصبه بالا پور انداخت. سید مرضی با امراء منقلا در تعاقب لشکر اعدا رایت شجاعت برافراخته سیاه کینه خواه از بیم تیغ دلبران لشکر منصور تا ظاهر برهان پور هیچ جایا قائم نتوانستند نمود چون خبر فرار دشمنان تیره روزگار بسمع اقدس شهریار کامکار رسید از یقی انتقام و گوشمال میران سست پیمان نکوهیده مآل استعجال لازم شمرده تاکنار آب تبتی عنان یک ران کیتی ستان باز نه کشید.

چو دشمن خبر یافت کامد پلنگ	به سوراخ در شد چو روباه لنگ
چو دانست خسرو که دزخیم او	گریزاف شد از فر دیهیم او
گر از گریزنده را می گرفت	شبیخون زد و راه بروی گرفت

چون میران محمدشاه از توجه سپاه نصرت پناه آگاه گشت در برهان پور هیچ وجه روئی بودن ندیده ملک و مال و افسر و سریر را وقایه نفس خویش ساخته با معدودی از نزدیکان خود را بقلعه آسیر انداخت - موکب منصور از آب مذکور عبور نموده عساکر نصرت مآثر شهر برهان پور را که بهشتی بود پر حور و قصور از سدمه قهر زیر و زبر ساختند و آتش نهب و غارت در اماکن و مساکن سکان آن دیار زده خاک آن رشک روضه رضوان را بیاد تاراج بردادند - شهریار کام بخش کام کار چند روزی بخرمی و فیروزی دران بلده فاخره بعیش و عشرت و جهان افروزی گزرائیده - سپاه کینه توز جهان سوز دران چند روز اوقات بناخت و تاراج غنی و محتاج و غارت تخت و تاج میران محمدشاه و سپاهش مصروف گردانیدند - تمام خزاین و دقاین و زخارف و ذخایر پنهان و ظاهر آن ملک بدست عساکر نصرت مآثر افتاده محصولات و ارتفاعات آن ولایات را بخیل و حشم خورائیدند -

چو بر باد تاراج رفت آنچه بود	فکندند آتش دران مرز زود
نماندند چیزی بجز سنگ و خاک	و زان پس با آتش سپردند پاک
ز آسب قهر اندران بوم و بر	نماند از عمارت بکلی اثر

بالجمله چندان زر و جواهر و اقمشه و اتمعه نفیسه و اسپ و فیل و غلام و کنیز و هر گونه چیز بدست سپاه نصرت پناه افتاد که از جمع و حمل آن عاجز آمدند - ازان جمله این حقیر بی بضاعت از شخصی که دران ولا در سلک عمال دیوان اعلی انتظام داشت استماع نمود که دران ایام اهتمام بیوات و سر انجام بعضی مهمات دیوانی بمن مفوض بود از جمله دقاین و ذخایری که در برهان پور بدست عساکر منصور افتاد چاهی بود پر از غله که تمام فیل خانه و اسطبل خاصه شریفه دران ایام غلیق ازان جامی یافتند و از دیوانی اعلی بجهت علوفه امرا نیز پروات می فرمودند مع هذا هر روز مبلغ کلی نیز می فروختند هنوز غله آن چاه آخر نرسید و کسی نهایت آن را ندید - باقی نقود و اجناس علی هذا القیاس - بالجمله بعد از غارت و تاراج شهر برهان پور موکب منصور شهریار جهان گیر سلیمان سریر بقصد محاصره قلعه آسیر از ظاهر برهان پور نهضت فرموده چنگیز خان بموجب فرمان قضا جریان با فوجی از دلیران قدر توان مقدمه سپاه نصرت پناه گردید و چون خبر توجه موکب هایون بسمع میران رسید سید زین العابدین را که وکیل و کفیل مهم سلطنتش بود با فوجی بهادران شجاعت نشان و فیلان قضا توان بمقابله آن سپاه بی گران روان گردانید - ما بین آسیر و برهان پور مقدمه سپاه منصور را با لشکر میران مقابله روئی نموده مهم بمقابله کسید و نائره نیران محاربه بنوعی مشتعل گردید که زبانیه زبانیه تائیرش بکره زمهریر رسیده خاصیت اثرش بخشید - نهنگ خدنگ از کمین خانه کمان هزبرشان دهان کشود و از دهائی سنان جان ستان دندان آتش نشان نمود -

چو دریای هیجا در آمد بجوش	زهردان جنکی بر آمد خروش
ز نیزه نیستاف شد آورد گاه	پیوشید رخسار خورشید و ماه
سنان چشمه خون گداه زسنگ	برو رسته صد پیشه تبر خدنگ

چون از طرفین کوشش و کشت از حد در گزشت و از خون دلبران فضای میدان بسان ساحت لاله ستان گشت در اول سپاه کینه خواه اعدا بر لشکر ظفر اثر چیره شده نزدیک بود که چشم زخمی روئی نماید درین اثنا خبر چیرگی اعدا بمسامع قدسی جوامع شهر بار دین و دنیا رسید. نایره غضب دشمن سوز ملتهب گردیده اسپ و سلاح طلبد و از غایت مسارعت که در دفع اعداء دین و دولت داشت موقوف پوشیدن سلاح نگشته بر باد بانی جهان بیعائی کوه بیکر نشست.

شهنشه چو بر باد صرصر نشست	براهیم گفتی بر آزر نشست
ز غیرت بجوشید در یا شکوه	که ریزد چو دریا بران لخت کوه
زگرمی برافروخت همچون درخش	که مهمیز زرین رساند برخش

و مطلقاً سپاه و سلاح التفات نفرموده سمند برق عنان را بجانب دشمنان گرم جولان ساخت. امرا و ارکان دولت که در ملازمت بودند در رکاب ظفر انتساب آویخته معروض داشتند که هرگاه شهنشاه بنفس اقدس خویش بمیدان کارزار گر آید و در مقام رزم و بیکار در آید وجود این بندگان بچه کار آید و از جنود نا معدود چه مقصود برآید تا یکی از بندگان را جان در تن ورمق در بدن باشد ذات اقدس اعلی را متحمل رزم اعدا که هر آئینه متحمل خطر هاست شدن مناسب دولت و ملامت شان سلطنت نیست.

بزرگان گرفتند شه را عنان	چو دیدندش از کرم خوئی چنان
که شاها توئی کوه گردون شکوه	قیامت شود چون بجنید کوه
چه حاجت ز شه توسن انگیختن	بدست خود از خصم خون ریختن
تو چون کوه بفشر بتمکین قدم	چو خور شید زن بر تر یا علم
غباری مینسازد هرگز تنت	سر ما فدائی سر توسنت
تو نظاره کن تا بشمشیر تیز	ز دشمن بر آرم ما رست خیز

اگرچه حضرت شهریارى را بر حکم شجاعت و دلورى آن جسارت و دلبرى از امرا پسند خاطر ارجمند نيفتاد اما بمقتضای حلم جلیلی و خلق ذاتی گستاخی دولت خواهان را رقم غفو کشیده ملتئم ایشان را بسمع رضا اصفا فرمود و در همان مکان توقف نمود و جمعی از دلبران سپاه ظفر پناه را بمعاونت و امداد چنگیز خان فرستاد و درین اثنا خبر رسید که لشکر صف شکن مرد افکن بر سپاه دشمن ایمن غالب آمده چنگیز خان با جمعی از دلبران از یک طرف میدان در تاخته بیک حمله بهادرانه سلسله جمعیت جمله اعدا را چون زلف مهبوشان پراکنده و پیرشان ساختند و جمعی کثیر از لشکریان آسیر را قتل و اسیر نموده چند زنجیر قیل بی ستون نظیر بدست آورده بلی.

اگر ماهی از سنگ خارا بود شکار نهنگان دریا بود

شهریار کامران کامکار از استماع غلبه منصور سرور کشته موکب جهانگیر سرعت تمام بجانب قلعه آسیر نهضت فرمود. سپاه میران محمد شاه که بر اطراف آن فلک اشتباه لشکر گاه ساخته بودند. از

بیم تیغ دلبران ظفر پناه تمام خیمه و خوابگاه و اسباب و اموال و احوال انتقال را گذاشته علم انبوهام برافراشتند - لشکر ظفر اثر در تعاقب ایشان تا سرحد ولایت اکبر پادشاه تاخته هر کرا یافتند سر از پیکر بدن دور ساختند و اموال بسیار و غنایم بی شمار بدست عساکر نصرت شمار افتاد و ولایت آسیر و برهان پور از صدمه سپاه منصور زیر و زیر گشت - چون سرایرده سپهر نظیر خدیو جهانگیر در برابر قلعه آسیر محاذی فلک اثیر گردید؛ فرمان قضا جربان بمحاصره آنحصار گردون آثار صادر گشته عساکر نصرت مآثر دایره کردار بر دور آن حصار پیکار کشیدند و بر اطراف آن کوه فلک انصاف مانند قاف بر دور زمین محیط گردیدند و این قلعه آسیر بر فراز کوهی واقع گشته که فلک اثیر در جنب رفعتش بر مثال پشته ایست در دامن جبال افتاده و حسرت تسخیرش داغ تحسر بر جبین تکین! و جیبال نهاده ارتفاحتش که از تیغ شعاع خورشید آسب ندیده بدرجه ایست که اگر فی العنل پسر نوح از بلای نطفوفان بیلائی آن جبل تولا نمودی هر آینه ندائی لا عاصم الیوم نشنودی و استحکامش از نزول تیر حدندان مصئون بود بمرتبه که اندیشه صواب پیشه مدبران صافی ضمیر کافی تدبیر را پیرامن تسخیرش راه نبود -

بگردش کشند نسر طائر طواف چو ستمرخ پیرامن کوه قاف
چو البرز هر پاره سنگی درو سپهر منقش پلنگی درو

و دران کوه فلک شکوه از زیر تا بالا با مر خالق ارض وسما از سنگ خارا چنان تراشیده و هموار آمده که مور و مار را گزارد بران جبال محال و خیال تصور صعود بران مثال سپهر نبود منتعم می نمود و راهی از تک تا فراز چون پل سراط بر مجرمان درگاه بی نیاز در غایت صعوبت و مهابت و ندی در سنگ خاره بسته و برج و جدارش از گزند توب و آسب سر کوب رسته -

ز راهش پیک فکرت خسته گشته بهجز از نیمه ره باز گشته
ظهور وهم عمری بر پریده بدیوار فضیلت نرسیده
اگر کردی فلک میل نگاهش بیفتدی ز سر زرین کلاش

از روزی که باشی آن نانی سپهر بی مهر میانی آن را بدست قدرت بی افکنده الی بو منا هذا هیچ پادشاهی را یائی تغلب و تصرف بر فراز آن نرسیده و بصلح و جنگ مسخر هیچ لشکر نکر دیده -

کسی ندیده فرازش مگر چشم ضمیر کسی نرفته نشیبت مگر بیائی گمان
ملوک را ز رسیدن بسو گسته امید عقاب گاه عروچش فکنده بال توان

بالجمله بموجب فرمان شهریار گیتی ستان دلبران سپاه نصرت پناه دور آن کوه فلک شکوه را خاتم وار در میان گرفته مداخل و مخارج آن را بر محصوران مسدود نمودند - میران محمد شاه که باغوا ی قطب شاه از راه رفته بخلف اربان و نقض پیمان جسارت نموده بود چون بغیر از خرابی مملکت و پربشانی سپاه و رعیت نتیجه و ثمره نیافت عنان بصوب ندامت و پشیمانی تافت مرارت و خامت عاقبت آن در کام جانش کارگر آمده

از مقدمه تاجبش که ویرانی بلاد و پریشانی عباد بود مال آن را قیاس نموده جز اظهار پشیمانی و استنذار چاره ندید لاجرم بدم عجز و استغفار پیش آمده طالب عفو و اغماض گردید و خان خانان را که از بندگان قدیم این آستان قدسی مکان بود و شمه از حال و استقلال او در امر و کالت و پیشوائی سابقاً رقم زده کلک بدایع مثال گشته برسم شفاعت بدرگاه خلاق پناه فرستاد و از جرات و جسارت خویش استعفا نموده متقبل مبلغ نه لک مظفری گردید که برسیدل نعل بها بعمال و متصدیان دیوان اعلی رساند مشروط بان که هرگاه سپاه ظفر پناه کوچ کرده به برهان پور رسند مبلغ مذکور را وکلاء میران بخزانة عامره واصل سازند چنگیز خان و سایر امرا و اعیان بملازمت شهریار کیتی ستان آمده بعد از ادائیگی زمین بوس و دعا مدعاه میران را از سر عجز و استغائه بجز عرض رسانیدند - مراحم بی دریغ خسروانه شامل حال میران گشته ملتسم دولت خواهان بجز اجابت اقران یافت و عساکر فیروزی مآثر از ظاهر آسیر کوچ کرده رایت معاودت بر افراختند و چون موکب منصور از آب برهان پور عبور فرموده آن طرف آب مسکرم همایون گشت میران بوعده وفا نموده مبلغ موعوده را بخزانة عامره فرستاد - چون وقت قرار داد هشت لک مظفری به سرکار خاصه تقبل نموده بود و یک لک بچنگیزخان - بموجب فرمان قضا جریان خزانة داران یک لک مظفری را جهت چنگیزخان فرستادند - چنگیزخان در اول از قبول آن ابا و امتناع نموده آخر بموجب حکم جهان مطاع گرفته بر عساکر نصرت مآثر تقسیم فرمود - بعد ازان موکب همایون از کنار آب کوچ کرده قصبه بالاپور مضرب خیام عساکر منصور گشت - در خلال این احوال سیادت و فضایل پناه سید شاه میر از خدمت قطب شاه بملازمت درگاه خلاق پناه رسیده تحف و تنسوقات پادشاهانه به نظر اشرف رسانیده و در ظاهر بوسیله چنگیزخان و سایر مقربان معروض گردانیده که هرگاه سپاه نصرت پناه منوجه ولایت عادل شاه گردد بنده متمسک که در هر منزل پنج هزار هون بخزانة عامره رساند و هم چنین مردم بیجانگر هفت لک هون دیگر نعل بهاء لشکر ظفر اثر خدمت می کنند و در خفیه باحسین خانی که از مرتبه ندان و فلاکت بدرجه عزت و رفعت ترقی نموده در سلک مقربان انضمام یافته بود چنانچه تنه از ذکر مبداء و مآل احوالش در ضمن وقایع آئینه سمت وضوح خواهد یافت و دیگر نزدیکان آستان خلافت در دفع چنگیزخان راجوت نموده بزر نقد و وعده نسیه جمعی را با خویش هم زبان ساخت نازبان به خبت چنگیزخان کشوده همه روزه اعمال و افعال او را در لباس قیابح عرض می نمودند تا خاطر اشرف همایون را از و متغیر گردانیدند - ازان جمله بموقف عرض رسانیدند که تمام لشکریان علی الدوام ملازمت چنگیزخان می نمایند و تا چنگیزخان به دیوان نیاید نمی آیند - بجست کشف این امر نخته سرا برده از برابر نظر شهریار بر و بحر برداشته بخیه اش بر روئی کار انداختند و حقیقت این امر مشاهده حضرت سلیمانی ساختند و چون دران ایام اسباب تغیر مزاج و هاج شهریار خورشید تاج فلک سریر نسبت به آن وزیر کافی تدبیر فراهم آمده بود آنچه بدو منسوب می ساختند در خاطر ملکوت ناظر اثر تمام می نمود - از جمله اسبابی که موجب نفار خاطر شهریار فلک جناب شده بود این است که دران مصلحت حضرت سلیمانی پیوسته مستغیر احوال سپاهیان لشکر ظفر مال بوده اکثر اوقات در خفیه معتمدان بتفحص دلبران لشکر خضر اثر می فرستاد و پنهان از چنگیزخان بدره های زر در کنار امید شان می نهاد و

بعدم اظهار آن اضرار داد مبالغه می داد و هر فردی از افراد سپاه ظفر پناه که حاجتی و ملتسمی بدرگاه می آورد البته از بحر کرم آن ناسخ رسوم حاتم جیب و کنار از بیل آرزو و آمال پرمی برد اتفاقاً بسبب اطلاع چنگیز خان بر اتلاف و اسراف خرج حضور و تحقیق و تفتیش این از نزدیک و دور این راز قدم از حجاب اختفا بصحراء ظهور نهاد و چنگیز خان نظر بر فائده سرکار خاصه شریفه و معموری خزانه عامره در مقام منع و رفع آن جود و کرم در آمده بعضی را که زر معتدبه یافته بودند تکلیف رد آن فرمود- این قضیه بر شهریار آفاق شاق نموده رد سوال ارباب استحقاق در نظر همت آن حضرت از جمله مکروهات بود-

به پیش ابر عطایش فلک ز نیسان دید همان تمتع و نفعی که از دخان بر داشت
بکنج بخششی تا در کثود خاک درش اهل تمتع صد بحر و کان ازان برداشت

لاجرم روز بروز مواد عدم التفات به تحریک و افساد ارباب عناد متراید کشته بجائی رسید که چنگیز خان دست از جان و جهان شسته از حیات خویش مایوس گردید و در بستر ناتوانی افتاده هوائی ملک گیری و کشور ستانی از سر بشهاد و چون مردم بر انحراف مزاج همایون از چنگیز خان مطلع بودند هرکس بمقتضائی رائی خویش دران باب انتقالی زدند و فوت او را بر اشاره عالی حمل نمودند- و العالم عند الله- بالجمله در خلال این احوال اعضائی چنگیز خان جو شیده و خون بسیار از بدنش بر آمد و حکمت پناه حکیم محمد مصری که از مهره اطباء حذافت دستگه بود و در خدمت شهریار فلک بازگه نهایت تقرب و اعتبار داشت بمعالجه مشغول کشته اول قصد قصد نمود و هر چند دوستان و دل سوزان مانع آمدند سودی بران مترتب نبود و روز بروز ضعف و اضطراب می فرود با آن که شهریار ملکی اطوار برسم عیادت قدم بیرسش بیمار خویش رنجه فرمود و لیکن چون مسافر بر جناح راه عدم بود متقاضی اجل در استر داد و دیعت حیانتش تا خیر نمود و در تاریخ^۱ داعی حق را لیبک اجابت گفته مرغ و روحش بسوئی آشیانه اصلی پرواز نمود- الحق چنگیز خان وزیر ی بود بکفایت رائی و اصابت تدبیر از وزرائی زمان ممتاز و مستثنی- همتی رفیع و شجاعتی کامل داشت و در اندک روزی که پائی بر مسند وکالت نهاد زابت استقلال حضرت نظام شاهی را باوج عزت و جلال برافراشت و مثل مملکت برار ولایت وسیع و عریض را با چندین فلاع و حصون متین منبع با سهک وجهی مسخر ساخت و عادل شاه و قطب شاه را مغلوب خویش دانسته پیوسته هوائی تسخیر بیدر در سر داشت- آخر الامر اجل اعانتش نداده این ارمان دردانش گزاشت آری-

امن از جهان مخواه که میر اجل درو هرگز نداده است کسی را بجان امان

مقارن وفات چنگیز خان تفال خان نیز در قلمه لهاگر در گذشته- از نوادر اتفاقات تابوت چنگیز خان و تفال خان میان رود پرنیدی با هم ملاقی کشته از یک دیگر در گذشته- نقش تفال خان را بالیچپور و چنگیز خان باحمد نگر برده بخاک سپردند- انا لله وانا الیه راجعون-

بالجمله بعد از فوت چنگیز خان منصب وکالت و پیشوائی برای صواب نمائی حکیم افلاطون ذکا مفوض گشته سید مرتضی بسر نوبتی اختصاص یافت. بعد ازان موکب کیتی ستان عنان عزیمت برق جولان بصوب مستقر سریر سلطنت ابد مقرون معطوف ساخته در سرعت سیر چون بدر منیر مبالغه فرموده هیچجه کوا که عبارت از سی وشش فرسخ باشد یک منزل نمود.

اقبال رفیق و چشم بد دور نصرت یزک سپاه منصور

موکب ظفر اثر بدار السلطنت احمد نگر رسیده حضرت سلیمانی به بمن تأیید و عنایت یزدانی در مرکز دولت روز افزون بر چهار بالش کامرانی و جهان بانی قرار گرفت. سادات و موالی و اکابر و اهالی و سایر متوطنین و سکنه دار السلطنت بشرف تقبیل عتبه خلافت مرتبه استسعاد یافته مشمول و ملحوظ انظار فیض آثار گردیدند و از عواطف بی دریغ شهرداری بمقاصد و مطالب خویش رسیدند. چون خاطر ملکوت ناظر از خیال جهانگیری و اندیشه ملذک ستانی بپرداخت پرتو عنایت بر ترفیه حال سپاه و رعیت انداخته جمعی از اکابر و اصاغر را منظور نظر تربیت و عاطفت ساخت. از جمله فضلا مولانا صدرالدین طالقانی درین ولا بشرف قرب و منزلت حضرت سلیمانی مشرف گشته کوئی محرمیت از میدان اقران دررود تا بعدی که در اندک روزی ازو محرم تر و نزدیک تری نبود و چون دران اوقات شهیار ملکی ملکات از صحبت و اختلاط مردم دلگیر گشته اکثر ازکان دولت و اعیان حضرت بار نمی یافتند زعم مردم این است که اختلاط ملاصدر موجب تنفر آن حضرت از امور سلطنت و صحبت ازکان دولت بود. چنانچه بعد ازین بر منصف ظهور و شهود جلوه خواهد نمود. دیگر سیادت و فضیلت دستگاه قاضی بیگ طهرانی که بفضائل و کمالات انسانی انصاف داشت بمنصب جلیل القدر وکالت فائز گشته دست تصدی و اقتدارش در فیصل امور جمهور قوی و مطلق شد و سید مرتضی از سر نوبتی میسر به سر نوبتی میمنه سرافراز گشته صلابت خان که شرح حالش بعد ازین از مساعدت زمان مامولست بسر نوبتی میسر به ممتاز گردید و در اندک روزی سید مرتضی بمنصب امارت بل امیر الامرائی رسیده سر نوبتی میمنه بصلابت خان رسید. و درین ایام بتدریج شهیار فلذک احتشام دست از اشغال سلطنت و جهان بانی کشیده بعدی که با لکبیه از صحت نوع بشر متوحش و متشرف گردید. دیگر از جمله کسانی که درین ایام در خدمت حضرت سلیمانی بر مدارج عزت و معارج کامرانی ترقی نمود حسین خان بود که در آخر به صاحب خان شهرت یافت. خدمتش در اول بمرغ فروشی مشغولی می نمود و بدین تقرب به مطبخ ترددی داشت تا روزی نظر شفقت پادشاه بر تباهی حالش افتاده از خاک مدلتش به فلذک عزت رسانید و به حدی دست تسلط و اقتدارش قوی و مطلق گردید که بنا بر عدم اصالت و کم حوصلگی شیوه تجبر و تکبر که طور فرومایگان و کم اصلانست پیشه ساخته رایت جور و ستم برافراخت و دست بسفک دما و هتک ناموس مردم دراز کرده دقیقه از لوازم بیداد و فساد نسبت به بنده و آزاد مهممل نگزاشت. بلکه خیال مجال شرکت سلطنت در سر داشت تا از شامت ظلمتش فتنها روئی نموده موجب ویرانی بلاد و بریشانی عباد گشت و خود نیز در سر همان درگذشت. ازین جاست که اکابر حکماء عطارد ذکا ملوک را از تربیت دونان و ترقی

فرمودن خسیسان منع نموده اند. بالجمله سیادت پناه قاضی بیگ در اوایل ایام وکالت از روئی استقلال تمام فیصل مهم انام پرداخته شهربار فلک احتشام زمام نظام امور جمہور را برائی صواب نمایش مفوض داشت و رقمه ببط مبارک خود نام زد آن زبده آل احمد فرمود. ملخص کلمات حقیقت انتظامش که ما صدق کلام الملوک ملوک الکلام است این بود که ہم چنانچه حق سبحانه تعالی زمام اختیار کافه انام در قبضه اقتدار بندگان ما نهاده و فرمان قضا جریان ما را در اکثر اقالیم هندوستان شرف نفاذ داده ما عنان تکفل و تصد آن بید تصرف و اختیار تو دادیم و مفاہیح قبض و بسط و رفق و تفق کافه عباد و بلاد بکف کفایت تو نهادیم و نفس خویش را از جواب روز جزا و بازخواست احوال رعایا که ودیبه خالق البرایا اند خلاص ساخته یرش این ماجرا برائی صواب نمائی تو که بزبور علم و فضل آراسته و بحلبه صلاح و تقوی پیراسته حواله فرمودیم. باید که بنوعی با بندگان خدا سلوک نمائی و به دستوری با نزدیک و دور زندگانی کنی که در روز جزا از عہده جواب بازخواست آن بیرون آئی.

بیرہیز تابد نکر ددت نام	کہ بدنام گیتی نہ بیند بکام
بہ ہر حالی از شادمانی و غم	مزن جز بفرمودہ شرع دم
بران باش تا ہرچہ نیت کنی	نظر بر صلاح رعیت کنی
بہر صورتی کاید از خیر و شر	مشو غافل از ایزد دادگر

و ہم چنین حکم جہان مطاع صدور یافت کہ در میدان کالہ چبوترہ زنجیر عدلی بسازند و جمع ارکان دولت و اعیان حضرت ہمہ روزہ دران مکان بلوازم عدل و انصاف پردازند.

خوشا بخت آن شاہ دانا نہاد کہ او دولت دین بدنیہ نداد

سید نیکو نہاد قاضی بیگ نیز چندی بموجب حکم شهربار دارا نژاد عمل فرمودہ دیوان مظالم در محل مذکور قایم می داشت و خاطر بر غور رسی اکابر و اسافر می گماشت.

درخشید زنجیر عدلتش چنان	کہ شد آب زنجیر نوشیروان
ز عدلتش چنان گشت آہو دلیر	کہ چون مردمک رفت در چشم شیر
چنان شد قوی سوز عاجز نواز	کہ پیش کیوتر زبون گشت باز

درین اوقات غیاث الدین محمد المخاطب بہ اعتبار خان کہ از جانب عادل شاہ حاجب این درگاہ بود رقمہ کہ تقلید خط اشرف ہمایون نمودہ ظاہر نمود. مضمونش آن کہ فلان کمر مرصع کہ از سرکار رام راج بہ خزائنہ عاہرہ رسیدہ باعتبار خان عنایت فرمودیم باید کہ عمال دیوانی در دادن آن اہمال و اغفال نورزد. قاضی بیگ و سایر ارکان دولت چون این بخشش و کرم را از سحاب مکرمات اصلی و سخاوت جبلی و ہمت فانی آن حضرت ببید نمی دانستند ہی تامل بدان آن کمر ہم داستان گردیدند. اما معتبر خان کہ دران آوان مشرف دیوان بود عرضداشتی بوسیله یکی از نزدیکان پایہ سریر خلافت بنظر اشرف ہمایون رسانید. مضمون این کہ اعتبار خان صاد ہمایون درباب فلان کمر ظاہر ساخته و چون قیمتش زیادہ از آن است کہ در

حوضه بندگان کنجید لاجرم بحکم دیگر موف داشته ایم - حضرت سلیمانی در جواب قلمی فرمود که رائی جهان آرائی ما را از رقه اعتبار خان اطلاعی نیست لیکن چون اعتماد بر کرم ما نموده باین جسارت مبادرت کرده است مطلقاً این معنی بر روئی او نباورده بلاسماهل کمر مسئول باو سپارند و نیل مامولش به هیچ چیز معطل و موقوف ندارند - معتر خان بموجب فرمانی که در باب کتمان آن امر صادر شده بود عمل ننموده از روئی بی حوصلگی مضمون رقه اشرف و اعلی را بر ملا ساخت و آوازه تبلیسی اعتبار خان در جهان انداخت - چون شهریار فریدون فر از انتشار این خبر آگاه گشت معتر خان را بعلت غمازی از عمل معزول ساخته به حبسش فرمان داد و کمر مقرر را جهت اعتبار خان مزور فرستاد - بالجمله اگر در شرح بذل و ابتزاز آن شهریار خورشید آثار دفاتر و مصنفات پردازند و در کثرت انعام و آکرام عامش مجلدات سازند هر آئینه در جنب دریائی سخانی بی منتهاش قدر قطره و در مقابل خورشید بی زوال احسان و افشاش وجود قره ندارد کموز قارونی در نظر کرم آن ماسی آثار حاتم نمودی و در آئینه احساس استحقاق و عدم آن یکان بودی - جود جلیش پیوسته بر سوال سبقت جستی و در ریش خاطر فیاض بجز تخم مروت و مردمی نستی - اگر سلاطین دیگر از خزانه زر بخشیده اند یا از کنج خانه نقدی انعام نموده شهریار کامکار تمام خزاین و دقاین به یک بار ایشا فرموده بلکه سلطنت و پادشاهی را در نظر همت نامتاهیش هرگز قدر و اعتباری نبوده -

عالمش بجز بوقت مسایل نگفته لم	جودش بجز بوقت شهادت نگفته لا
کریستی رائی کف درفشان او	دربا کهر چه دارد و خورشید کیمیا
لطفش بران نسق کسحر بکزدنسیم	خلفش بدان صفت که بکل پروزد صبا
بالفظ او چه فخر کند بحر از صدف	با دست او چه لاف زند ابر از سخا

دیگر از جماعتی که بعد از مراجعت برابر مشمول انظار فیض آثار شهرسازی گردیده به مرتبه امارت و سرداری رسیدند اسدخان بود که در تسخیر قلاع برابر به تخصیص قلمه نزاله سعی و اهتمام تمام نموده توب انداختن و حصار ویران ساختن موسی وار بد بیضا آشکار کرده بود درین ولا به مرتبه امارت رسیده مشمول نظر شفقت و مرحمت گردید و روز بروز آثار عنایت نسبت بهشار الیه سمت ظهور و وضوح یافته بر مدارج عزت ترقی نمود تا به مرتبه وکالت و پیشوائی رسید - چنانچه از سیاق کلام آیه ظاهر خواهد گردید - و هم درین ایام بمساع قدسی جوامع شهریار سپهر احتشام رسید که در برابر شخصی فیروز شاه نام که خود را از اولاد عمادشاه می داند سر مخالفت از کربیان طغیان برآورده قدم کفران در میدان فتنه انگیزی نهاده و جمعی پراکنده از لشکر نغال خان وغیره برو کرد آمده خان زمان را که بموجب فرمان قضا جریان فرمان ده برابر بود شکست داده است و خلل کئی از ره گذران نکوهمیده سیر باوضاع آن بقاع و قلاع راه یافته اکثر زمین داران کردن از طوق فرمان نافته اند - لاجرم حکم جهان مطاع شرف صدور یافت که سید مرتضی که هم دران ولا بمنصب امارت سرافراز گردیده بود ولایت بیر بمقاصش مقرر شده بدارائی ممالک برار قیام نموده منشور امیر الایمرائی بنام مشار الیه موشح سازند و قامت قابلمتش را بخلعت خایش

تخصاص بخشیدند سر مفاخرش بذروه سماوات برافرازد. بالجمله آن سید عالی کهر بموجب فرمان شهریار بحر و بر کمر اطاعت بر میان بسته با فوجی از سپاه رزم خواه.

یکی لشکر انگیخت کز ترک و تیغ فروزنده برفش برآمد به منب

بر سمت ولایت برار رایت نصرت شمار برافراخت و چون بحوالی جنتا پور رسید، جمشید خان باستقبال استعجال نموده به لشکر میر ملحق گردید و هم چنین امرائی برار از آقطار و اصار بموکب سید مرتضی شتافته سعادت متابعتش دریافتند. بالجمله سید مرتضی با سپاهی که غبار مرآب موآب شان دیده مهر و ماه را تیره ساختی و نهمیب شان لرزه براندام بهرام و تیر انداختی، راه برار پیش گرفته تا قصبه بالاپور عنان باز نکشید. و چون سپاه منصور به قصبه بالاپور رسید خبر در اردوئی میر منتشر گردید که مخالفان مقهور بحوالی الج پور که پای تخت برار است رسیده اند سید مرتضی و امرا مصلحت دران دیدند که بیشتر از مخالفان خود را بالج پور رسانند. لاجرم همان دم کوچ کرده با بلغارخویش را به الج پور رسانیدند. و چون فیروز شاه گمراه خبر وصول سپاه کینه خواه شنید مقابله و مقاتله با ایشان در حوصله قدرت خویش ندیده از آن راه که آمده بود باز پس گردید. سپاه نصرت پناه مخالفان گمراه را پی گرفته از هرمنزلی که اعدا کوچ میکردند سید مرتضی و امراترول می نمودند تا آخر فیروز نیره روز از کشتن بیبوده به تنگ آمده خویش را به قلعه آمئیر چربی از اعمال برار افکند و چون در وقت فتنه فیروز شاه طایفه طایفه گندان گمراه نیز قدم از جاده اطاعت کشیده رایت مخالفت برافراخته بعضی از مواضع سرحد را ویران ساخته بودند. بنابراین سید مرتضی سیادت و امارت پناه میرزا یادگار را با چندها خان و بعضی سرداران نامدار به محاصره قلعه آمئیر چربی تعین نموده خود باقیه لشکر بدفع فتنه گندان و خرابی گندواره متوجه کشت و بعضی از مواضع و یرکانات آن ولایات را از صدمه قهر زیر و زبر ساخته آتش غارت دران ولایت انداخت امرائی که به محاصره فیروز بد اختر کمر بسته بودند نیز حصار آمئیر چربی را تسخیر نموده فیروز گمنام بدام بلا و چنگ قضا اسیر و مبتلا گردید و بجهت منازعه که میانه میرزا یادگار و چندها خان وقوع یافت به قتل رسید و سید مرتضی چون از تاخت و تاراج ولایت گندواره باز پرداخت و بالکلیه خاطر امرا از دغدغه مخالفت اعدا فراغت یافت عنان بصوب مستقر سریر سلطنت ناچه بعد از قطع مسافت سعادت ملازمت و زمین بوس ساخت سلطنت سرافرازی یافتند و بمواطف بی دریغ خسروانه مخصوص گشته بعد از چند روز باز بموجب فرمان شهریار فیروز متوجه برار گردیدند و در الج پور بعیش و حضور مشغول گشتند. در خلال این احوال منمیان به مسامع عز و جلال رسانیدند که موکب جاه و جلال اکبر پادشاه با سپاهی از ماه تا ماهی افزون از مرتبه چون و چند بولایت مالوه درآمده در کنار آب نریده به شکار ماهی مشغول است. حضرت سلیمانی به مقتضای حزم و احتیاط که لازم جهان بانی است مظفر حسین میرزائی با بقرا را که در آن ولا در پایه سریر اعلی می بود مخفی به اسد خان سپرده جمعی از امرا و سران سپاه همراه ایشان تعین فرموده بجانب سرحد برار فرستاد تا مستعد رزم و آماده ینکار بوده اگر لشکر بیگانه قدم در ممالک محروسه نهند در دفع فتنه ایشان سعی موفور بظهور رسانند و هم چنین فرمانی

بنام سید مرتضی صدور یافت که با امراء برار عنان بدان صوب تاقه در دفع دشمنان با اسد خان موافقت نماید. بالجملة اسدخان با مظفر حسین میرزا و سایر امرا و دلبران رزم آزما بجانب سرحد برار روان گشته سید مرتضی نیز چون بر مضمون فرمان مطلع گردید سپاه برار را جمع ساخته با لشکر قیامت حشر متوجه دفع فتنه اکبر گشت. هر دو لشکر در کنار آب پرندی که واسطه است میان ولایت برهان پور و برار دو چار هم گشته در همان مقام اقامت افکندند درین اثنا آراء امرا بران قرار گرفت که بودن مظفر حسین میرزا در لشکر ظفر اثر از مصلحت دولت دور است. بنابراین او را به سحری خان سپرده به قصبه دریا پور بزار فرستادند. و چون خبر توجه سپاه منصور به میران محمد شاه والی برهان پور رسید او نیز اکثر امرا و سران سپاه خود را با لشکر پرستیز پر خاش خر به کمک سپاه نصرت پناه نظام شاه نامزد فرموده به سرحد فرستاد. سپاه برهان پور نیز در کنار آب مذکور به سپاه منصور رسیده به ملاقات یکدیگر فائز گردیدند و سپاه برهان پور بر آن طرف آب مذکور نزول کرده. سید مرتضی و اسدخان این طرف آب را مضرب خیام عساکر بهرام انتقام ساختند. موکب همایون شهربازی نیز از مستقر سر بر سلطنت و کامکاری به حرکت آمده همائی رایت نصرت آیت بر سمت دولت آباد جناح ظفر نجاج بکشاد و بعد از طی مسافت ماهجه اعلام ظفر اعلام یرتو فتح و ظفر بر ساحت ولایت دولت آباد انداخته ظاهر آن ولایت را از غبار موکب نصرت شمار مشک بار ساخت و در کنار حوض قتلو قبه بارگاه فلک اشتباه بذروه مهر و ماه برافراخت اما سید مرتضی و اسدخان در کنار آب پرندی شب و روز بلوازم احتیاط و مراسم تیقظ و اشتباه گزرانیده اکثر ایام با فوجی از عساکر بهرام انتقام بزم شکار آماده رزم و پیکار گشته از اردوی بیرون می رفتند و کوه و دشت شکار کنان می گشتند.

سواران خروشنده چون پیل مست بخون پلنگان برآورده دست
پلنگ افکنان در کمین پلنگ بچنگال شیران در افکنده چنگ

و جوامیس حضرت جلال الدین اکبر بادشاه پیوسته این خبر بدو می رسانیدند. حضرت اکبر بادشاه از استماع این خبر متعجب و متحیر گشته با امرا و سران سپاه خویش مثل شهاب الدین احمد خان و دیگر اعیان مشورت فرمود که سپاه نظام شاه به قدم جرات و جسارت پیش آمده مطلقاً از ما اندیشه نموده همه روزه به تقلید ما بعید و شکار اشتغال دارند. درین باب مصلحت چیست و متصدی قتال و جدال ایشان کیست. امرا متفق اللفظ و المعنی عرضه داشتند که اصلاً مقابله با این طایفه صلاح دولت نیست چه بر تقدیری که ایشان را منزه و پریشان سازیم سهل کاری کرده باشیم. و اگر قضیه منعکس گردد تا قیام قیامت داغ این ندامت و خال این ملامت بر چهره حال ما باقی ماند. لاجرم بمصلحه راضی گشته عزم معارفت مصمم ساختند و رایت مراجعت برافراختند. شهریار. دوران به مقتضائی الصلح خیر، وفاخان را با تحف و هدایائی لامعد و لاتخصی بدرگاه اکبر بادشاه فرستاده ابواب ملامت و مدارا بکشاد.

چو نتوان عدو را به قوت شکست به نعمت بیاید در فتنه بست

چو اندیشه باید ز خصمت گزند به تمویذ احسان زبانش بیند

بعد از آن اسدخان و سید مرضی با سایر امرا و وزرا به پایه سریر اعلی شتافته شرف زمین بوس دریافتند - بعد از آن موکب کیتی ستان از ظاهر دولت آباد کوچ کرده بجانب مستقر سریر سلطنت رایت نصرت آیت برافراخت و چون همائی چتر نظام شاهی سایه دولت بر ساحت ولایت احمد نگر انداخته اشعه انوار مهر آثار ماهجه علم ظفر بیکر اطراف و اکناف آن دیار را منور ساخت - سید مرضی باز حسب الحکم جهان مطاع به تشریفات خاص سرافراز گشته رخصت انصراف یافت و با امراء آن ولایت عنان بصوب برار تافت -

ذکر فتنه مظفر حسین میرزائی با یقرا در برار و اطفا نایره آن شرار به بن نائید قادر مختار

قال الله تبارک و تعالی و من لم یعمل الله له نوراً فما له من نور - بر ضمیر ارباب صائر پوشیده و مختفی نیست که منصب جلیل القدر سلطنت که فی الحقیقت نیابت حضرت الوهیت است خلعتی است که استاد ازل جز بر قامت قابلیت مقبلی که منصور ابالتش به طفرائی هدایت اشمائی توتی الملک من تشاء مزین و محلی باشد ندوخته و شمع جهان افروز خلافت بادشاهی لمعه ایست که دست قدر جز بصاییح حقایق توضیح یفعل الله ما یشاء و بحکم ما برید نیفروخته - نه هر فرقی را قابلیت این افسر داده اند نه بر روئی طالع هر قابلی این درکشاده -

نه هرکه چهره برافروخت دلبری داند نه هرکه آئینه سازد سکندری داند
نه هرکه طرف که کج نهاد و تند نشست کلاه داری و آئین دلبری داند

ما صدق این مقال و ما حصل این قیل و قال صورت حال مظفر حسین میرزا نکوهیده مال است که چون باستصواب امرا در قصبه دریا پور رحل اقامت انداخت خیال استقلال در خاطرش استقرار یافته مرغ نمنائی سلطنت و سروری در دماغش آشیانه ساخت و جمعی را با خود یار کرده در شب تار رایت فرار برافراخت و چون بسرحد کجرات رسید گروهی انبوه از لشکر پدر و عمش که در اطراف و جوانب بنات النعش وار متفرق و پراکنده بودند خبر خلاصش شنیدند نریا کردار برو جمع گردیدند چنانچه در اندک روزی قریب پنچ شش هزار سوار جراز مغل وغیره برو کرد آمده بابهت تمام و سطوت لاکلام متوجه برار گشت و در اثناء راه بولایت میرزا یادگار رسیده چند زنجیر قیل و چند سر اسپ مشار الیه که در جاکیرش بود بدست آورد - ازین معنی شوکت و قوتش متزاید و متضاعف گشته رعب و هراس بی قیاس بخاطر امراء برار راه یافت و از جوانب بخدمت سید مرضی شتافته به تهیه اسباب قتال و جدال پرداختند - مظفر حسین میرزا با سپاه کران روئی بدیشان آورده ایشان نیز به استعداد تمام باستقبال اعدا روان گردیدند - اگرچه بحسب ظاهر محمد حسین میرزا با سید مرضی رسل و رسایل متواتر داشته دم اتحاد بل از انقیاد می زد اما سید مرضی آن ملابمت و مدارا را بر فریب حمل نموده لوازم حزم و احتیاط را از دست نمی داد تا قریب بموضع انجمک تلاقی فریقین افتاد -

رسید آن دو لشکر بجائی مصاف	دو پرکار بستند بر کوه قاف
خسک بر گزرگاه کین ریختند	نقیان خروشیدن انگیختند
یزک بر یزک سو بسو در شتاب	نه در دل سکون ونه در دیده خواب
ز بسیاری لشکر از هر دو جائی	فروست کوشنده را دست و پائی

چون بعضی از لشکریان میرزا بقول امیر الامرا خاطر بر مخالفت میرزا قرار داده بودند همین که صفها راست شد آن جماعت بی ارتکاب جنگ و تحصیل نام و ننگ متوجه لشکر سید مرتضی گردیدند لاجرم پائی ثبات و قرار دیگران از جا رفته بیک بار فرار بر قرار گزیدند و لشکر برادر سرکشتگان بادیه فرار را تعاقب نموده جمع کثیر را به تیغ و تیر بگذرانیدند و جمعی دیگر را اسیر و دستگیر گردانیدند مظفر حسین میرزا بهزار محنت ازان دام بلا خلاص گشته خود را بولایت برهان پور انداخت - اما میران محمد شاه والئی برهان پور چون ازان معنی خیر یافت فی الحال اورا گرفته مقید ساخت و بعد از چند روز بخدمت جلال الدین محمد اکبر بادشاه که میان ایشان عداوت قدیمی بود فرستاد تا در یکی از قلاع آن دیار به حبس موبد گرفتار گشت -

کسی را که برکشت روز از قضا به کوشش نیابد خلاص از بلا

بالجمله سیاه برادر با غنایم بسیار و اسیر بی شمار از تعاقب اعداء برگشته روزگار معاودت نموده صورت واقعه را عرضه داشت نموده با اسیران و رؤس قتلان بدرگاه عرش اشتباه فرستادند - بعد ازان امرا از هم جدا گشته هریک روئی بجاکیر خویش نهادند - شهریار فریدون فر از استماع آن خبر بهجت اثر بغایت مبتهج و مسرور گشته سید مرتضی و سایر امرا را منظور نظر عاطفت و مرحمت پادشاهانه ساخت و هر کدام را بخلعت خاص پادشاهانه و تشریفات ملوکانه اختصاص بخشیده فرق مفاخرت شان باوج لامکان برافراخت -

ذکر قتل عامی که بموجب فرمان شهریار بهرام انتقام هم درین ایام روئی نمود

لا مرد لقضاء الله ولا معقب لحکمه - مجاری امور عالم و نظام احوال کافه بی آدم منوط و مربوط برارده آفریدگار لیل و نهار است و التیام اسباب وقایع و حوادث مطلقاً بمشیت و تقدیر فاعل مختار تعالی و تقدس ذاته عن الاشیاء والا نظار -

بلی هر چه هست از صواب ارخطاست سبب دارد اما مسبب خد است

موبد این حال و شاهد این مقال قتل عامیست که درین سال حسب الحکم قضا مثال در مستقر سریر جاه و جلال بوقوع پیوست و فی الواقع صدور این قضیه از پادشاهی چنین رحیم و غفور محل تامل و تعجب است و لهذا مردم را در منشاء این قتل اختلاف بسیار است چنانچه بعضی ازان اقوال در اتناء این احوال صورت تحریر خواهد یافت - بالجمله درین سال صادره اشرف همایون باسم

قاضی بیک و سایر اعیان صادر گشت بدین مضمون خره مندانی دوران را ازین واقعه انکشت بجزیر و نحس در دندان تمجیب و تفکر مانده هرکس فراخور عقل و وجدان خویش به سببی منتقل می شد و منشاء و موجبی جهت این امر عجیب تعقل می نمود. چه چنین ستمی قبیح و بیدادی سربح از چنان بادشاهی چون مسیح که سلامت نفس و حسن خلق و زور حلم متحلی بود بی تقریب عجیب و غریب می نمود. اگرچه وجوه و اسباب مختلف درین باب بسیار در السنه و افواه سایر و دایر بود اما قلم منکین رقم بذکر چند وجه که بصحت اقرب بود مبادرت نمود. زعم بعضی این است که چون دران ایام اکثر شبها شهریار دین و دنیا تنها در لباس سایر الناس بسیر کوچه و بازار رغبت می فرمود و در روز هیچ کس از ارکان دولت و امرا مطلقاً آن حضرت را ملازمت نمی نمود. در زبان خواص و عوام افتاده بود که آنحضرت در قید حیات نیست و بغیر ازین گفت و گو در شهر و کو چیزی مذکور نمی شد مگر شبی از شبها آن حضرت بجائی رسید که جمعی از اراذل با یکدیگر این گفت و شنید داشتند. این معنی بخاطر اشرف گران آمده حکم قتل آن جماعت از ممکن غضب صدور یافت و بررانی صواب ننائی غلاصفت این وجه در کمال ظهور است چه بادشاهی که در تدبیر و عدالت و محافظت احکام شریعت نهایت مبالغت داشت چنانچه در ضمن حکایات سابق وضوح یافته و از سیاق بعضی مقدمات لاحق نیز بظهور خواهد رسید بتقریب مظنه غلطی که چند نفر مخصوصی بدان متکلم بوده باشند حکم بقتل جمعی کثیر که گناه ایشان بظهور نرسیده باشد فرمودن و از محاسبه و بازخواست روز جزا اندیشه ننموده بغایت الغایت مستبعد می نماید و بعضی برین اند که دران ایام که حکم قتل عام صادر شده بود بعضی از خدمتگاران نزدیک که گاهی بجهت خدمت ضروری دورا دور مجلس بهشت آئین می گشته اند دیده اند که قریب بمکان استراحت آن حضرت مندلی کشیده و صورت سر آدمی از مس ساخته و میخ بسیار از آهن بران استوار کرده درمیان مندل نهاده است لاجرم صدور این حکم از نتایج آن اعمال و افعال دانسته اند و این وجه نیز خالی از تصفی نیست و مظنه جمعی این است که حضرت شهریار شی در حوالی بارگاه عرش اشتباه سیر می فرمود نزدیک برآییده خاص شخصی دو چار آن حضرت خورده. بعد از تحقیق خواصی بوده که بلباس سائسان مجلس گشته به بهانه خدمت اسپان خاصه خود را بحوالی سرآییده عالی انداخته. ازین جهت دریائی غضب جهان سوز بتلاطم درآمده حکم قتل سه طایفه صدور یافت اول چراغچیان که بلفت اهل دکن ایشان را دوشی گویند چه در شب پاسبانی بهمهده آن جماعت است. دوم سبسیان که آن جماعت را دانگ نامند و مذکور شد که آن شخص بلباس آن جماعت این جسارت نموده. سوم خواص که عبارت از خدمتگاران حضور است و این وجه نسبت بدیگر وجوه بصحت اقرب است. و الله تعالی اعلم بمقابق الامور. القصه بموجب فرمان قضا جریان سیاست خان متصدی این امر گشته این سه طایفه را در قلمه احمد نکر جمع می کرد تا قریب هزار متنفس جمع می کردید. سیاست خان که کوتوال شهر بود بعضی ازین جماعت را هم در قلمه احمد نکر بقتل آورده برخی دیگر را ببولت آباد فرستاد تا ازان جا برآه عدم سفری گردیدند. بالجمله بملت گناهی که حقیقتش جز بر عالم السر و الخفیات معلوم نیست قریب هزار متنفس زخت هستی از دار فنا بر بسته از طریق عدم بوادئی بقا شناختند.

دگر فرستادن بعضی از امراء صف فکن با سپاه نصرت پناه بولایت عادل شاه جهت تاخت و غارت آن ولایت و معاودت آن جماعت

چون خبر عزت و ازروائی شهنشاه دین پناه بعادل شاه رسید و عرصه میدان را از وجود چنگیز خان خالی دید باز خیال استبداد و اندیشه فتنه و فساد از سویداء دلش سربرزده یائی از حد خود فراتر نهاد و جمعی را بسرحد ولایت حضرت سلیمانی فرستاد تا نائزۀ عناد را بیاد بیداد برافروزند و خرمن حیات سکنۀ آن ولایات را بسوزند. منهبانِ خبر حرکت سپاه عادل شاه بسمع سیادت پناه قاضی بیگ رسانیده حضرت قاضی بیگ بوسیله مقربان بارگاه عرش اشتباه بیابۀ سربر جاه و جلال رفع نمود. حکم جهان مطاع صادر گردید که بعضی از امراء سپاه ظفر پناه را بدفع فتنه عادل شاه نامزد نمایند. حسب الحکم اعلی از امراء نامدار شجاعت آثار بابی خان محمد حسین میرزا را که در فنون دلاوری و رسوم سپاه کری قصب السبق از اقران ربهوده و قلم بدایع شہم بذکر شمه از احوالش آفنا مبادرت نموده باعادل خان بنکی و شاه وردی خان کرد و ملک محمد خان هروی که هر کدام در لجه دلاوری نهنگی و در بیشه بهادری پلنگی بودند و فوجی از شیران بیشه تهور و مردانگی که -

آگر برکشیدندی از خشم تیغ شدی آب خون در دل و چشم مین

بقلع و قمع نهال خلاف ارباب ضلال تعین گشته امثال مثال قضا مثال را بر سیل استعجال کمر جلاوت بر میان بستند و بر باد تابان جهان پیمان نشسته رایت شجاعت برافراختند و دو اسبه بولایت دشمن تاختند و هرکرا یافتند پیکر بدن از بار سر سبک ساختند و آتش نهب و غارت دران ولایت انداختند -

ز یمن حشمت و اقبال شاه دین پرور که داشت طالع جمشید و بخت اسکندر
مبارزان دلاور بضر تیغ و سنان ازان دبار بکنند بیخ فتنه و شر

عادل شاه و سپاهش از بیم تیغ و سنان دلبران ظفر پناه یائی در دامن امن و سلامت بیچیده در حصار بیجا پور منزوی گردیدند و با آن که دلبران سپاه منصور بحوالی بیجا پور رسیدند بلکه تا دروازه شاپور دوآیندند هیچ کس بغیال قتال و جدال قدم از حصار بیرون نهاد و دروازه را نیز از کمال باس و هراس نکشاد لاجرم امراء نامدار کامران و کامگلر با غنایم بسیار بدرگاه شهریار فلک اقتدار معاودت نموده از زمین بوس ساحت بارگاه عرش اشتباه سر مفاخرت بذروه مهر و ماه رسانیدند و بهرام بی دریغ شاهی مقتدر و مباهی گردیدند. هم درین اوان نعمت خان سمنانی که از ادایی آن ملک بود از زاویه خمول بمرثیه عز و قبول رسیده منصب چاشنی گیری با خطاب نعمت خانی بنو مفوض گردید و روز بروز در خدمت شهریار فیروز قرب و منزلتش مزاید گشته بموجب فرمان قضا جریان به بنائی باغ و کارگری که اکنون به فرح بخش موسوم است پرداخت و در اندک روزی باغ و عمارتی ساخت که فردوس برین را در آتش غیرت گداخت بعضی از حساد از روئی عناد بعرض اشرف رسانیدند که این عمارت منتقل بر مثلثات است لاجرم حکم

جهان مطاع به تخریب آن صادر گشته مجدداً باهتمام صلاحیت خان سمت اتمام یافت چنانچه در ضمن وقایع آیه بوضوح خواهد پیوست درین ولا توجه و عنایت حضرت اعلی نسبت به حسین خان بمرتبه قصوی رسیده محسود جمیع امرا و وزرا و سایر مقربان پایه سریر سپهر اعتلا گردید و روز بروز شفقت و مرحمت شهریاری نسبت بحالش سمت تضاعف پذیرفته اساس مکتنت و قدرتش استحکام و انتظام گرفت و با آن که خاطر ملکوت ناظر از دیدن ارکان دولت و سایر عساکر نصرت مآثر بنوعی متوحش و منتفر گشته که ماه بماء بلکه سال بسال رخصت ملازمت و رضائی سلام نمی یافتند طبع اشرف اقدس بدون صحبت آن مایون دون زمانی انس و الفت نمی گرفت -

ز جام وصالش چنان مست شد	که سر رشته کارش از دست شد
دلش بود مشغول محبوب و بس	نه فکر جهان و نه پروائی کس
زمام ارادت بدو داده بود	کزو شور در جانش افتاده بود

درین اثنا میانه حسین خان دکنی و حسین خان تونی که در شجاعت و دلیری ناسخ داستان رستم بود بر سر اشتراک اسمی منازعه روئی نمود و حسین خان دکنی با فوجی از سپاه کینه خواه و چند زنجیر فیل غریب نظیر بر سر حسین خان تونی رفته آن شیر بیشه شجاعت با آن که معدودی بیش نداشت از کثرت اعدا اندیشه ننموده همت بر دفع ایشان گماشت و فیل مستی را که روی رزم سپاه حسین خان بود بیک چوبه تیر که بر پیشانی زده تا سو فار در گنبد دوار سرش جانی گرفت برگردانیده تمام آن سپاه رزم خواه را پراکنده ساخت - متعاقب آن حسین خان چون شیر ژبان درناخته چندکس را بضراب تیر از پائی در انداخت - القصه سپاه دکن از پیش آن جلالت کیش صف شکن فیل افکن منہزم گشته خویش را از سر تیرش بکران کشیدند - و چون شهریار بحر و بر خبر این نزاع استماع فرمود حسین خان دکنی را طلب داشته بخطاب صاحب خانی مخاطب ساخت و حسین خان تونی نیز بخطاب شیر خانی اختصاص یافت - بالجمله چون در نژاد آن بد نهاد شرف و اصالتی نبود و شایسته و سزاوار این منزلت و مرتبت نه از تربیت او جز کلفت ابرار و معنت اختیار و قدرت اشرار روئی نمود چنانچه عنقریب قلم هانی فریب به تفصیل آن مبادرت خواهد نمود -

کسی را که نبود شرف در نژاد نباشد عجب گر بود بد نهاد

و چون قریب سه سال یا چهار سال علی اختلاف الاقوال قاضی بیگ از روئی استقلال به مهم وکالت و پیشوائی پرداخت دست قضا ورق دولتش در نوردیده اسباب زوالش از هر باب مترتب ساخت - از جمله میان مشار الیه و سید مرتضی نفاق و نفاری که مستلزم و خرابی احرار است پدید آمده هر دو در مقام انهدام اساس دولت یکدیگر درآمده نسبت بهم سخنان فتنه انگیز برض رسانیدند و در آخر سید مرتضی بصاحب خان متوسل گشته مبلغ خطیر خدمت کرد تا صاحب خان در عزل قاضی بیگ که محض مدعاش بود سعی نمود و چون جمیع مطالب و مآرب صاحب خان درین آستان قدسی مکان باجابت مقرون بود اول امین الملک را از منصب وزارت معزول ساخته بعد ازان بقاضی بیگ پرداخت - قاضی بیگ نیز سعی

او از وکالت معزول گشته در یکی از قلاع محبوبوس شد و در آخر حسب الحکم همایون از راه دریا متوجه جرون گردیده در ولایت لار دفتر اعدارش بسجل متقاضی اجل رسید بعد از عزل قاضی بیگ منصب وکالت بامارت و ایالت دستگاه وزیر کافی تدبیر صافی ضمیر الممدوح بلسان الصغیر و الکبیر اسد المعارک فی الزمان اسد خان مفوض گردید

ذکر استبداد و استقلال صاحب خان بد خصال و وقایع که در خلال آن احوال روئی نمود

هم در خلال این احوال صاحب خان نکوهیده مآل که سابقاً شمه از قبح افعال و بدایت احوالش بر منصه آنها و بیان جلوه نمود بمقتضائی ذنات ذات یائی از حد خویش فراتر نهاده دست ستم و بیداد بسفک دما و هتک عرض و ناموس زیردستان و فقرا برکشاد و بازار قتل و تاراج را بطریق رونق و رواج داد که بیداد شداد عاد در جنب آن چون عدل و داد نوشیروان می نمود. چون شهریار عالی تبار دست از کاروبار سلطنت بازداشته عنان اختیار صغار و کبار را بقبضه ائتمدار آن سر دفتر اشرار گزاشته بود جمعی از اوباش و اراذل که ابثائی جنس آن جاهل بودند جعل کردار بر کرد آن مردار جمع گشته در تحریک ماده فساد و بیداد سعی می نمودند. صاحب نظران و دیده وران جهان را نقش اذا ملک الارافل هلك الافاضل مشاهده و عیان گشته بود و حکماء زمان در تصحیح آن بحران حیران و در علاج آن سوء المزاج جاهل و نادان گردیده مجموع اهل تمیز و هنر را سر و مال در خطر بود و زن و فرزند بر هدر.

هنر خوار شد جادوئی ارجمند نهان راستی آشکارا کردند
شده بریدی دست دیوان دراز نبودی بنیکی سخن جز براز

تمام رعایا و سیاه از جور آن قوم گمراه با ناله و آه می گزیدانیدند و سفیر و کبیر دران محنت و زحیر افغان و نفیر بفلک اثیر رسانیدند.

شه چو مشغول شد بنوش و نیاز او به بیداد کرد دست دراز
فتنه می ساخت مصلحت می سوخت مال می جست و کنج می اندوخت
تا بعدی که خواری از حد برد هیچ کس را بهیچ کس نشمرد
در ده و شهر جز نفیر نبود سخنی جز گرفت و کبیر نبود
از زر و گوهر و غلام و کنیز در ولایت نماند کس را چیز
شهری و لشکری ز جانب بستوه همه آواره گشته کوه بکوه

بنابرین حکماء متقدمین که کوئی دانش و بینش از میدان خرد مندان کارخانه آفرینش بروده اند فرموده اند که سزوار تر بصحبت و خدمت ملوک و سلاطین طایفه توانند بود که بغز اصالت نسب و شرف حسب و عقل و ادب از ابثائی زمان متفرد و ممتاز باشند و پادشاهان عادل را از مخالطت لثیمان جاهل و کم اصلاان از گوهر و هنر عاطل چنانچه از نزدیکی افغانی و عقارب احتراز و اجتناب لازم و واجب شمرده اند ولله در من قال -

هیچ صحبت مباد با عامت که چو خود مختصر کند نامت
صحبت عامه در بهشت آباد مرگ باشد که مرگ عامی باد

چه از مقالات و ملاقات این قوم نکوهیده صفات طبقات انسان خاصه پادشاهان جهان را که وجود
فایض الوجود شان متضمن امنیت و صلاح عالم و مستلزم رفاهیت و فلاح کافه بنی آدم است جز ضرر عام
و حذر خواص و عوام نخیزد.

ز دونان نه بیند کسی جز گزند که به جان نروید ز تخم سپند

هم از کلام حکما است که هر کرا در اصل خود نسبت نیست امید را درو هیچ نصیب نیست -

کسی را که نبود شرف در تباد نباشد عجب گر بود بد نهاد

پس سزاوار آن که بشرف تربیت و سعادت قرب ملازمت سلاطین زمان که مشرف بشریف با
کرامت خلافت اند جز دانشوران فاضل و خردمندان کامل که هر آینه بزبور اصالت و خربت ذات
و حلیه عقل و هنر و حسن صفات آراسته و پیراسته باشند امتیاز و اختصاص نیابند -

کسی را که خواهی کنی سرفراز بین کیست وانگه سرش بر فراز

چه باوجود ارباب هنر و ذکا و اصحاب صدق و صفا که طبایع سلیم و خواطر مستقیم شان
یوفا و حیا و مجبولت زمام اختیار دز قبضه اقتدار سفها نهادن و کسانی را که در کارها غافل و از هنرها
عاطل باشند بر دانشوران فاضل و هنرمندان کامل ترجیح دادن پیرایه پائی بر سر بستن و کسوت سر بر
پائی نهادن است و هم از کلام اکابر است نفس خسیس پروردن آبروی خود بردن است و سر رشته کار
خویش کم کردن -

نه بس داوری باشد آن پادشا که سختی رساند بخلق خدا
کران مایگان را در آرد شکست فرومایگان را کنند چیره دست
نه خسروشد آن کس که خسرو راست خسی دیگر و خسروی دیگر است

موافق این معنی اکثر سلاطین سابق که بر حکم خالق فرمان ده خلاق بوده اند دونان کم
تزد و خسیسان بد نهاد را لایق ملازمت و شایسته قرب خدمت ندانسته باین طایفه رده که نفس خبیث شان
بفتنه و فساد مجبور و مجبول است اعتمادی نمی نموده اند و ازین طبقه کسی را تربیت نمی فرموده
چنانچه متون کتب سیر و اخبار از امثال مضمون این آثار مشحون است -

بالجمله چون ستم و طغیان صاحب خان بر کافه مردم علی الخصوص غریبان که با اعتقاد ایشان بیشتر از
دیگران مورد جور و بیداد اند از قدر طاقت انسان در گذشت و قتل و غارت این جماعت در شهر و ولایت شایع
گشت چنانچه سیادت پناه میر مهدی که از سادات صحیح النسب صفوی بود از تیغ بیداد صاحب خان

بد نهاد بدرجه شهادت رسید. عادل خان و بابی خان با دیگر سروران و سلاح داران که از تنگ ابدا و آزار آن سر دفتر اشرار به تنگ بودند بیکبار بغفان آمده به هیئت مجموعی ع - بدرگاه عالم پناه آمدند

و زبان تظلم کشوده از ظلم و تعدی صاحب خان شکوه و شکایت نمودند و چون دران آوان بغیر صاحب خان دیگری را رخصت خدمت حضرت شهریارى نبود اجتماع غریبان را در لباس طغیان و کفران بعوض اشرف همايون رسانیده خاطر انور را ازان طایفه متغیر کردانید. درین اثنا خروش و فغان غریبان بگوش شهریار کیتی ستان رسیده موبد سخنان غرض آمیز صاحب خان کردید. لاجرم بی تحقیق و تفتیش آن مقال فتنه انگیز حکم قضا مثال باستیصال آن ستم رسیدگان پریشان حال از مکمن عز و جلال صدور یافت. صاحب خان با ارباب ظلم و زور که پیوسته منتظر این منسوبه بودند تیغ کین برشیده روئی به متظلمین مسکین نهادند و غوغائی عام با ایشان یار کشته صلائی قتل و غارت غریبان در کوچه و بازار دردادند از هرگوشه بی توشه سر برداشته رایت بیداد برافراشت. بازار قتل و تاراج رونق و رواج گرفت و فتنه و آشوب از شهر برخاست.

متعاقب فتنه را شد گرم بازار جهان آشوب را از جان خریدار

عوام دست بقتل و غارت برکشادند و از خون غریبان چوبهائی مانند جیحون در هرکران روان گشته از کشته پشتها ساختند و بر هرکه دست یافتند از پائی درانداختند. عادل خان و بابی خان با بعضی از دلبران که جلادتی داشتند بجانب بیجا یور رایت هزیمت برافراشتند و باقی ضعفا را از قسم فقرا و تاجار در دست آن اشرار گراشتند.

بالجمله دران واقعه تمامی غریبان متفرق و پریشان گشته اکثر ایشان پناه بعادل شاه بردند و بعضی خود را بسید مرتضی امیر الامراء برار رسانیده قلبایی که قوت کربز و آویز نداشتند بهزار جر تقیل در بیغوالها پنهان شدند. بعد ازین قضایا حضرت اعلی منزل صاحب خان را از تشریف قدوم همايون پایه شرف باوج گردون رسانید و مدت مکث آن حضرت دران منزل متمادی کردید. چون هیچ کس بملازمت آن ذات اقدس نمی رسید مردمان در وجود اشرف بگمان افتادند و زبان باراجیف و اباطیل کشادند. اما صاحب خان چون از بقیه غریبان که در برار نزد سید مرتضی جمع شده بودند خایف و هراسان بود، درین وقت که شفقت آن حضرت نسبت بحال خویش بیش از پیش مشاهده می نمود خواست که در خلوت خاص فرمان قتل عام ایشان کرده بالکلیه آن جماعت را مستاصل ساخته خاطر از دغدغه ایشان فارغ گرداند. لاجرم در خدمت شهریار عالم عرضه داشت که میان ما و غریبان خون درمیان آمده و ایشان اکنون کمر کینه بر میان بسته در مقام انتقام در آمده اند و ازین جهت خاطر بنده از ایشان بغایت خایف و هراسان است. امید که فرمان قضا جریبان بقتل ایشان صادر گردد تا هرآئینه موجب تسلی خاطر این بنده شود. چون رضای شهریار دین و دنیا مقرون باین امر قبیح نبود هرچند بعاذیر دلپذیر متمسک گشته در تسکین خاطر صاحب خان مبالغه فرمود، نیران عدوان صاحب خان باین سخنان انطفا نپذیرفت و از سر خشم خویش را از دیوار خانه

زیر انداخته با ممدودی چنجد راه بیجاوور پیش گرفت - چون خیر فرار آن سردار اجلاف و اشرار بسم اشرف شهریار کامکار رسید رایت نصرت شعار از دنبال آن یار غار برافراخت زبان حالش بمضمون این مقال مقررتم گردید -

رشته در کردتم افکنده دوست میکشد هر جا که خاطر خواه اوست

و بر سبیل ابلاغار متماقب آن نا هوشیار شتافته چون برق چهنده در حوالی یرندو آن سید گریزنده را دریافت و بانجاح مطالب و مآریش نوید داده بفسانه و افسون آن نوسن بد لکام را رام ساخته بمواقفتش در حصار یرنده چند روز رحل اقامت انداخت - اما صاحب خان پیوسته در نیل مطلب خویش الحاح و مبالغه می نمود و ما حاصل مقصدش قتل سید مرتضی و جمیع غریبان بود - حضرت سلیمانی جهت خاطر آن سرکشته بادیه نادانی مقرر فرمود که موکب کیتی ستان از یرنده متوجه بیدر گشته آن حصار سپهر آثار را مسخر سازند و صاحب خان را بخطاب برید الملکی مخاطب ساخته بیدر را بدان سر دفتر ارباب شور و شر سیارند و وقتی که سید مرتضی بموکب اعلی ملحق گردد نهال اقبالش را به تیشه زوال از پائی درآرند - بالجمله صاحب خان نادان باین سخنان تسلی گشته موکب کیتی ستان از یرنده بجانب بیدر در حرکت آمد و چون کنار حوض مکتوبه مخیم اردوئی ظفر اثر شد بالجمله صاحب خان در محاصره بیدر مبالغه نموده با فوجی از لشکر ظفر اثر به تهیه اسباب قلعه گیری مشغول گردید - چون عادل شاه از حرکت موکب جهان پناه آگاه شد ، حضرت سیادت و تقابت پناه نجات و هدایت دستگام زبده اولاد مرتضوی میر محمد رضا رضوی مشهدی را برسم رسالت و حجات بدرگاه فلک اشتباه فرستاد که اگر در خاطر اشرف انور غباری از رهگذر عادل شاه بوده باشد در رفع آن کوشیده اصلاح ذات البین نصب العین سازد - بالجمله آن سید نیک معض در کنار حوض بیدر بملازمت شهریار بحر و بر مشرف گردیده آداه رسالت نموده و تا عادل شاه در حیات بود میر مشار الیه همراه موکب منصور بوده برسم رسالت و حجات قیام می نمود - ملذک برید چون مبالغه لشکر ظفر اثر در تسخیر بیدر ملاحظه نمود در خفیه کس بملازمت حضرت شهریار فرستاده اظهار اعانت و فرمان برداری کرد و چون رائی جهان آرائی بمحاصره بیدر راضی نبود جهت تسکین خاطر صاحب خان بمنزلش تشریف قدم ارزانی فرمود که بهر عنوان او را از سر تسخیر بیدر بگزارد - صاحب خان پیش از توجه شهریار کیتی ستان خیر یافته از عقب سرایرده بدر رفت و هرچند در طلبش جست وجو نمودند مطلقاً بنظر انور آن حضرت درنیامد - روز دیگر شهریار بحر و بر اسد خان را طلب فرموده کمر رسمی که هردانه جواهرش با خراج بیدر برابر بود بدو داده نزد صاحب خان فرستاد که اگر از ملک برید طمعی داری این کمر را بگیر و از سر تسخیر این حصار بگزر - القصه صاحب خان کمر مذکور را گرفته بکوچ کردن راضی شد - روز دیگر موکب ظفر اثر از ظاهر بیدر کوچ فرموده بجانب اودگیر در حرکت آمد و صاحب خان ببهانه جاگیر خود با جمعی از حواله داران و لشکریان که متابعت او را گردن نهاده بودند از موکب همایون جدا گشته بمیان ولایت درآمد و بهرکجا که می رسید و از هر جا که می گذشت از ظلم و ستمش شهر و ولایت با کوه و دشت یکسان می گشت و هرچند فرمان قضا جریبان شرف اصدار می یافت بآن ملتفت نه گشته در مخالفت اصرار می نمود -

هر کرا از بخت و ازون روز دولت شد سیاه. طالع شوریده نگزارد که آرد رو برا.

بلکه دغدغه سلطنت و اندیشه سروری نیز در خاطر پرستیزش افتاده هوس چتر و آفتاب گیر در ضمیرش جایی گیر شد و با امرا و سران سیاه فرامین بادشاهانه فرستاده بمتابت خویش ترغیب می نمود و بوعده و وعید فریب می داد تا آخر الامر در موضع رانجی بسی چشمید خان و خداوند خان و بحری خان رو بوادی خاموشان نهاد چنانچه عنقریب قلم مانی فریب در شرح آن داد سخنوری خواهد داد - آری -

هر سر سبک که او نه نشیند بجایی خویش از دست روزگار ببیند سزائی خویش

بالجمله شهریار فلک سریر بکروز در اودگیر مقام فرموده روز دیگر موکب فلک احتشام ازان مقام بجانب قندهار رایت نصرت شمار برافراخت و چون همائی رایت فتح آیت سایه فتح و نصرت بر ولایت قندهار انداخته ماهیجه علم آفتاب انوار اطراف آن دبار را منور ساخت، جواسیس و منهبان بمسامع قدسی جوامع رسانیدند که از غیبت آن حضرت و تغلب و تسلط صاحب خان بی عاقبت کافه سپاه و رعیت و تمام مردم شهر و ولایت در کمان افتاده اند بلکه قرار داده که سریر سلطنت و خلافت از وجود قابض الجود آن حضرت خالی است - لاجرم گروه انبوه متوجه قلعه لهاکر کشته جوجار خان کونوال قلعه لهاکر دختر خویش به شاهزاده عالی کهر فریدون فرکیخسرو منظر مهر سپهر سلطنت و کاهرانی اختر برج حشمت و جهانبانی فرازنده رایت فتح آیت نظام شاهی الموید بتائیدات الهی محب اهل بیت رسول الله برهان شاه داده و آن حضرت را از قلعه برآورده با جمع کثیر و جم غفیر بتخصیص غریبان که از بیم تیغ و تیر صاحب خان در کوه و بیابان سرگردان کشته بودند روئی به تخت گاه نهاده و چون دار السلطنت احمد نگر از وجود جنود ظفر اثر خالی است ممکن که به تصرف آن وارث سریر و افسر در آید -

سراف سپه در ولایت کم اند	بدرگاه شاهنشاه عالم اند
بجز صرصر باد پایان شاه	کس این کوه را بر ندارد ز راه
چنین فتنه را که شد سخت گیر	اگر خورده گیری به خردی مگیر

خاطر اقدس انور از استماع این خیر بقیات متفکر و مکدر کشته بملاحظه این که میادا زمانه بساط تازه منبسط سازد و روزگار غدار منصوبه نوبی بازد و کعبتین فلک نقشی نه بر وفق مراد در طاس نیلگون گردون اندازد تلافی و تدارک آن از حیث قدرت و مکنت انسان بیرون باشد -

زمانه به نیک و بد آبتن است ستاره گهی دوست که دشمن است

اسد خان را طلب فرموده بدفع آن فتنه ناهزد نمود - اسد خان بموجب فرمان قضا جریان با جمعی از لشکریان کوچ کرده سرعت تمام متوجه احمد نگر گشت - بعد ازان شهریار جهان متوجه حال صاحب خان نکوهیده مان نکشته موکب گیتی ستان نیز از قندهار بجانب مستقر سریر ثریا آثار حرکت فرمود و چون کنار آب کنگک مضرب خیام عساکر نصرت فرجام گردید بخاطر اشرف اقدس رسید که ازین جا

متوجه برار باید گشت تا امراء آن ملک بملازمت مبادرت نمایند آنکه با سپاه نصرت پناه در مقام دفع شاهزاده عالمیان برهان نظام شاه درآیند - چون بعضی از اعیان و مخصوصان که در رکاب ظفر انتساب بودند این معنی از فحوائی کلام شهربار فلک احتشام فهم نمودند در رفع آن اندیشه متفق الکلمه گشته بدلائل و براین خاطر نشان شهربار کیتی ستان کردند که توجه موکب همایون بصوب برار از طریق صواب بیرون و بخت و سبکی مقرون است - لاجرم شهربار عالم التماس و استدعائی دولت خواهان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده بجانب مستقر سریر اعلی نهضت نمود و اسد خان که پیشتر از موکب کیتی ستان روان گشته بود بسرعت باد صرصر خود را به احمد نگر رسانیده جمعی از غریبان را که از بیم ستم صاحب خان در گوشه هاه پنهان بودند بعواطف و مراحم شهرباری امیدواری داده فوجی از ایشان برآراست و کس بملازمت آن حضرت فرستاد که شاهزاده جمعی با فوجی از سپاه رزم خواه که میدان آوردگاه را هنگامه سور و مقدمه نشاط و سرور شمرند از قصبه جنیر کوچ فرموده متوجه سریر سلطنت اند - هرچند موکب ظفر اثر زود تر باحمد نگر رسد بصلاح ملک و دولت اقرب خواهد بود - بالجمله چون ماهجه رایت فتح آیت ساحت ولایت احمد نگر را از برتو خویش غیرت افزائی فضائی خاور ساخت شهربار فلک اقتدار یرتو الثقات بر حال رعیت و سپاه انداخته جهت تسلی خاطر انام که دران ایام از آن حضرت بیخ نامی نشنیده بودند خورشید کردار بر فیل فلک آثار سوار گشته در شهر و بازار سیر فرمود - هرغریبی که در کنج اخفا پنهان بود بملازمت مبادرت نموده باز در سلک بندگان آستان قدسی مکان انتظام یافت روز دیگر که شهسوار مضمار خاور تیغ کشیده شمعش اقطاع عالم را فروگرفت و ساحت جهان بسان سینئه صادفان روشنی و صفا یزیرفت منهبان خیر رسانیدند که شاهزاده عالمیان با قریب سه هزار سوار و پنج شش هزار پیاده جرار از موضع کانور که تا شهر احمد نگر دو کو دور است کوچ فرموده ظاهر باغ کاربز قدیم را لشکرگاه ساخت ، شهربار نصرت دستگه اسد خان را با جمیع غریبان در مقدمه نامزد فرموده بنفس اقدس نیز از قلعه احمد نگر بیرون آمد - اسدخان خود را به لشکر شاهزاده عالمیان رسانیده بین الفریقین مهم بمقارنه و محاربه انجامید و از طرفین جمعی بقتل رسیده برخی زخمی گردیدند - درین اثنا بسمع شاهزاده رسانیدند که حضرت شهرباری بنفس اقدس متوجه محاربه گشته - چون شاهزاده همایون فر از حیات آن حضرت خیر نداشت بدین جهت رایت عزیمت بصوب سریر سلطنت موروثی برافراشت و اکنون که بر حیات و توجه آنحضرت اطلاع یافت رعایت ادب فرموده عنان از معرکه بیکار برگماشت - جوجار خان با چند نفر دیگر دران معرکه بقتل آمده بک چشم بهادر خان بزخم تیر از حلیه نور عاری گردید - یکی از لشکریان سر جوجار خان را بریده بنظر اشرف شهرباری رسانید - حکم جهان مطلع صادر گردید که اسد خان در تعاقب شاهزاده عالمیان مسارعت نماید - اما مطلقاً در قتل هیچ متنفسی مبادرت ننماید و از همان مقام شهربار فلک احتشام عنان یکران برناخته بجانب قلعه احمد نگر شتافت - اسد خان بر حکم فرمان اندک مسافتی پیبوده اثری ازیشان درنیافت و این قضیه در تاریخ یازدهم شهر ربیع الثانی روئی نمود و از غراب و نوادر اتفاقات همین عبارت که یازدهم ماه ربیع الثانی باشد موافق سال تاریخ بود که آن کنایات از نهصد و هشتاد و هفت باشد و چون شرح این احوال در ضمن وقایع صاحب قران بی همال بطریق تفصیل مذکور خواهد گشت درین مقام باجمال

اكتفا نموده شد - والله الموفق في كل حال و اليه المبداء و المال -

ذکر نایره طغیان و بیداد صاحب خان بد نهاد و مال حاش

بالجملة چون رایت نصرت شمار از ولایت قندهار معاودت فرمود صاحب خان بد کردار بموکل ظفر آثار ملحق نکشته دست بستم و آزار و خرابی امصار و اقطار برکشاد و با آن که مکرر فرامین نفاذ قرین بطلب آن سر دفتر ارباب کین صدور یافت چون غشوات شقاوت یرده غفلت بر دیده بصیرتش فروهسته بود و وخامت عاقبت و سوء خاتمت بروزگارش عاید گشته بدان فرامین التفات ننموده تمکین نکرد -

شوم اختری که بخت بد آشفته حال او هرکار کو کند همه گردد وبال او

اسد خان و جمعی از مقربان و اعیان که از ستم و طغیان آن سرکشته بادیه کفران و عدوان بجان رسیده بودند عرض نمودند که آن بد اصل بی بنیاد یائی از حد خود بیرون نهاده از غایت حماقت و جهالت و نهایت غرور و نخوت خیال سلطنت و اندیشه سروری در سر بر شرش افتاده و بمیان ولایت درآمد دست به ستم و بیداد و فتنه و فساد برکشاده تمام رعیت و سپاه و امرا و اعیان درگاه از تغلب و تسلطش بجان رسیده و از وطن و مسکن خویش آواره و بی خان و مان گردیده اند - همه روزه از اطراف ملک فتنها زروئی می نماید - اگر شهربار جهان بزودی در مقام دفع فتنه او درنیاید بملکن که مهم بجائی منجر شود که دست تلافی و تدارک از دامن ادراک آن کوناه گردد -

گر این فتنه ماند چنین دیر باز
کند شغل شاهی به مردم دراز
نه از ماه او درنیارد به میغ
سر تخت خواهد گرفتن به تیغ

بالجملة چندان ازین قسم سخنان بعرض شهربار کیتی ستان رسانیدند تا فرمان قضا جریان به سید مرتضی عز صدور یافت که با امراء برار صاحب خان را بدرگاه فلک اشتباه رسانند یا از معالک محروسه اش اخراج نموده جور و تمدی آن ظالم مغرور را از سر رعایا دور گردانند سید مرتضی که سالها در آرزوئی چنین رخصتی می بود، فرصت غنیمت دانسته جمشید خان و خداوند خان و بحری خان را با جمعی از امرا و لشکریان بیشتر بدفع آن بد اختر نامزد فرمود و خود نیز متعاقب بدان جانب توجه نمود - امراء مذکور در سرعت صبا و دیور سبقت جسته در موضع رانجی خود را به صاحب خان رسانیدند که این جماعت بملازمت آمده اند نه به محاربت - لاجرم آن جاهل کلام از صدق دور را باور داشت و باستقبال اجل علم استعجال برافراشته بقدم عز و ناز مرگ خویش را پیش باز آمد چون امرا بدان سردار اشقیا رسیدند فی الحال بقتل آن پیشوائی ارباب ضلال مبادرت نموده آتش فساد و بیدادش را به آب تیغ فولاد فرو نشانیدند و مردم امصار و اقطار را از دست جور و آزار و بیداد و عنادش رها کردند - آری عاقبت جور و ستم وخیم و خاتمت طغیان و کفران عذاب الیم است - الا لمن الله من کفر النعم -

اگر بد کنش مرد زنهار خوار
بگردون کردان رود زهره وار
زمانه ز گردون بزیر آردش
بدست بد خویش بسپاردش

بالجمله چون خبر قتل صاحب خان بسم اشرف همایون رسید خاطر ملکوت ناظر بغایت ملول و محزون گشته یکبارگی از امرا و ارکان دولت آزرده و متغیر گردید و بکلی دامن از امور سلطنت و سروری در چیده اندیشه عزلت و انزوا و فکر ترک تکفل مهمان دنیا در ضمیر منیرش جانی گیر شد چنانچه پیوسته به مخصوصان می فرمود که بصدق نیت و علو همت متوجه تدارک مافات و تلافی جرمات و زلات گذشته گشته می خواهم که بالکلیه عنان نهمت از صوب اعراض دنیوی برتابم و باقی عمر از برائی عمر باقی دریابم -
دلا بکوش که باقی عمر دریابی که عمر باقی ازین عمر بر کزریابی

درین ولا هوائی سیر دنیا در سر افتاده و آرزوئی طوف کعبه معظمه و زیارت مدینه طیبه و سایر اماکن و مشاهد مشرفه رخت در کانون سینه نهاده به نحوی که جائی هیچ هوس و پروائی هیچ کس درو نماند عزم جزم فرموده که بقیه عمر صرف اذخار ثنوبات اخروی سازم و بعد ازین از قبل و قال مردم بحال خود پردازم - چون امور جمهور انام بی وجود حاکم عادل نظام و انتظام یزیر نیست و رجوع این امر به سادات رفیع الدرجات که والیان حقیقی اند اولی است وظیفه آن که بکی ازین سلسله علیه که علامت نجابت و دولت و آثار صلاح و فلاح از ناسبه اش واضح و لایح باشد پیدا کنند تا زمام مهمان انام در قضه اختیارش نهاده پائی خود از میان بکناری کشم - چون مخصوصان آن حضرت راضی باین امر نبودند کسی را که ارتکاب این امر خطیر داشته باشد بنظر کیمیا اثر در نمی آوردند تا نفس نفس آن حضرت بالکلیه از افسر و سریر دلگیر گشته با چند نفر از ندما و مخصوصان که محرم بودند بلباس درویشان بی خیر امرا و اعیان بجانب همایون پور عبور فرمود چون امرا و سران سیاه و اعیان درگاه از توجه آن حضرت آگاهی یافتند باتفاق سادات و قضاة و علما و فضلا از عقب شهریار فریدون نسب شتافتند و در برانمین^۱ که قریب بموضع همایون پور است سعادت ملازمت در یافتند همگنان زمین ادب بلب عبودیت بوسیده بزبان عجز و نیاز معروض داشتند که حق سبحانه و تعالی وجود فایض الجود حضرت سلیمانی را شایسته و سزاوار جهان بانی آفریده و باعث نظام و انتظام مهمان جهان و جهانیان گردانیده است دست از تکفل امور جمهور باز داشتن و نظام جهان و مهمان نوع انسان را مختل و مهمل گزاشتن نزد خالق و خلاق پسندیده و مستحسن نیست و ارتکاب این امر عظیم که هرآینه موجب صلاح عالمیست بر حکم حدیث صحیح عدل ساعة خیر من عبادة الثقلین از جمیع طاعات و عبادات اولی است - شهریار ملک اطوار بر زبان گهر بار گزرانید که خاطر خطیر از مهمات دنیوی دلگیر گشته عزم طواف روضه متبرکه^۲ رضبه رضویه علی ساکنتها الصلوة والتجبه که مطاف مقبلان اطراف و اکناف جهان است مصمم فرموده ایم - مهم سلطنت و تکفل امور سیاه و رعیت بهر که شایسته آن دانید سپارید و دست از دامان ما بدارید - کافه سادات و علما و جمهور امرا و وزرا خصوصاً سیادت و هدایت پناه زبده اولاد حضرت خیر البشر شاه حیدر دران مجمع سر بر زمین نهاده بجز و نیاز تمام عرضه داشت که اراده بندگان حضرت دیوان اعلی شرعاً و عقلاً مجوز نیست چه موجب حدوث فتنه و فساد و مستلزم تعذیب و تخریب عباد و بلاد است علی الخصوص جمعی از سادات و علماء خراسان و عراق که در ظل رفعت و حمایت شهریار آفاق در مهباد امن و امان روزگار می گزرانند هرآینه از غیبت آن حضرت بانواع

بلا و کلفت و اقسام عنا و محنت مبتلا خواهند شد و این معنی به یقین موافق رضاه الهی و مقرون به خوشنودی حضرت رسالت پناهی نیست - بالجمله رائی جهان آرائی شهریار دین و دنیا را دلایل و براهین سادات و علما معقول نموده فسخ آن عزیمت فرمود و منصب و کالت و پیشوائی برائی و رویت شاه حیدر مقرر و مفوض گشته شهریار خورشید اشتها زبان در نثار به نصیحت آن زبده عترت سید ابرار کسوده فرمود که چنانچه حق تعالی زمام اختیار کافه برابا به ید اقتدار ما نهاده ما حل و عقد امور جمهور را به رائی و رویت تو که از عترت حضرت رسالتی حواله فرمودیم می باید که با رعایا و زیر دستان که ودایع خالق البرایا اند بنوعی سلوک نمائی و در فیصل امور جمهور و سر انجام مهام کافه انام بطریقی سعی و اهتمام بجائی آری که عند الخالق و الخلاق ماجور و مشکور بوده در روز نشور که «بوم لا ینفع مال ولا بنون» عبارت ازان است از جواب باز خواست عاجز نیائی -

بهر شغل کاهروز رای آوری ره آورد فردا بجا آوری

طریقه نیک اندیشی آن که در اجرائی احکام الهی از مساعله و مداهنه بر اندیشی و در اوامر و نواهی شریعت حضرت رسالت پناهی مساعی جمیله بظهور رسانیده نام و نشان ملامی از میان رعایا و سیاهی براندازی و انواع فسق و فجور و اقسام جور و زور را از نزدیک و دور مرتفع و منسوخ سازی - *

اگر سوارائی رخس سعادت هوس است عنان طبع بگیر و بدست شرع سیار

چه خردمندان جهان گفته اند از دولت دنیوی برخورداری سعادت‌مندی باید که بدینا کار عقبی بسازد و در ایام دولت خویش را بجاه و حشمت مفرور و فریفته نساخته در چاه غفلت و غرور نیندازد و همیشه بحال قفرا و ضعفا پردازد -

ز مفروری کلاه از سر شود دور
مبادا کس بجاه خویش مفرور
ز تاج تکبر مکر سر خوشی
که آخر ازان رنج کردن کنی
سری کز تکبر شود پایمال
ز دولت نه ببند بغیر از زوال

بالجمله بعد از فراغ نصایح و مواعظ موکب جهانگیر حضرت سلیمانی متوجه مستقر سریر جهان بانی گشته در قلم احمدنکر بفرغ خاطر انور بر مسند کاهرائی تکیه فرمود و کلیات و جزئیات مهمات سلطنت حواله برائی و رویت شاه حیدر شده جمیع امرا و ارکان دولت بمنزل آن سید رفیع محل جمع می گردیدند و امور مالی و ملکی را بیفصل می رسانیدند تا آن که شیلان دیوانی در دیوان خانه شاه صرف می شد و شراب دار و جامه دار سرکار حضرت سلیمانی پیوسته در حضور آن آصف ثانی حاضر بودند تا هر کرا بخدمتی تعین کند یا بمهمی فرستد سر و پا و پان داده از همانجا رخصت کند و بعرض اشرف محتاج نباشد - القصه چون دست تصدی شاه حیدر در امور وکالت قوی و مطلق گشته در مهمات سلطنت استقلال یافت نصایح شهریار کینی ستان را بر طاق‌نسیان نهاده بمقتضائی رای و بر وفق آرزویی وهوائی خویش برتق و فسق قضایا پرداخت تا در اندک روزی اکثر اکابر و اعیان درگاه بل کافه سپاه از حسن سلوک شاه کله مند و شاکمی گشته از تندئی خوی و غضبناکیش

متوحش و متفر شدند چنانچه مولانا و الهی که از ظرفه زمان و بو العجیان دوران بود این معنی را بلغت اهل خراسان در رشته نظم کسبیده -

بوقت کیف چنان شه دماغ پریشانه که خلق راضی به پیشوائی اسد خانه

اگرچه هر چند اسد خان در پیشوائی شاه حیدر سعی نموده بود اما شاه ازو اندیشه می نمود و همیشه در مقام رفش بود تا درین ولا بهانه برانگیخته عرض نمود که جمعی از امرا را بسرحد ولایت برهان پور نامزد باید فرمود تا از آسیب سپاه اعدا مملکت را محافظت نمایند. بالجمله اسد خان را با جمعی از امرا نامزد فرمود بصوب دولت آباد فرستاد. از جمله اسباب توحش و تنفر خاص و عام از شاه عالی مقام ابن بود که موازی چهار صد قصبه از ممالک محروسه در سابق بجاکیر شاه مغفرت دستگاه شاه طاهر علیه رحمة الله الملك الغافر مقرر بود و درین وقت هر کدام از آنها بانام یکی از امرا و مقربان درگاه کیوان احترام انتظام داشت. شاه حیدر بدون فرمان اشرف همایون تمام را بنام خویش رقم اختصاص زده قلم تغییر بر جاگیر جمع کثیر کشید و بهیچ وجه ببداله و معاوضه راضی نمی گردید. این معنی موجب تغییر مزاج آن فرازنده تاج و سربرگشته هر چند جهت تسلی خاطر آن جماعت تکلیف قبول نم البدل فرمود بجائی نرسید. در خلال این احوال مثال قدر امتثال بسر انجام مهم میزبانی و انتظام اسباب عیش و شادمانی صدور یافته کار کندان حضور از نزدیک و دور بترتیب مقدمات جشن و سرور شناقتند.

جهانی به شادی شد آراسته همه بوم پر زیور و خواسته
جهان شد نهان زیر دیبائی چین بر از در و گوهر بساط زمین

درین جشن و میزبانی مبالغه که حضرت سلیمانی در نهی مناهی و ملامی فرموده بود از خاطر شاه حیدر محو گشته شرب مدام را صلاحی عام در داد و سلاسل و اغلال منع از رقاب ارباب لهو و طلاب لعل برکشاد.

برداشت غل شرع بتأیید ایزدی از کردن زمانه علی ذکره السلم

چون خبر ارتفاع موانع مناهی بمساع قدسی جوامع شهنشاهی رسید؛ رقمه همایون بشاه حیدر صادر گردید که باوجود دعوی فضیلت و سیادت حرمت شریعت رسالت صلی الله علیه وآله رعایت نه نمودن و مخالفت فرمان ما که هر آینه موافق حکم حضرت مٹان بود فرمودن بچه حمل توان نمود. هر چند شاه ارجمند به معاذیر دلپذیر متمسک گشته در استرضائی خاطر ملکوت ناظر ملک آرا کوشید اثری بران مترتب نگردید تا آن که در اثناء میزبانی روزی حضرت سلیمانی با خواص ندما به بهانه سیر باغ کاریز از جمیع امرا و وزرا خوش طبعانه گریز زده راه دولت آباد پیش گرفت. از جمله بندگان صلابت خان بیشتر از دیگران خود را بموگب همایون رسانیده بشف ملازمت فایز گردید. شاه حیدر و دیگر ارکان دولت و اعیان حضرت چون بر توجه موگب کیتی ستان بجانب دولت آباد آگاهی یافتند از روئی سرعت به ملازمت شناقتند. بعضی در اثناء راه و بعضی در دولت آباد سعادت زمین بوس دریافتند. چون ساحت ولایت دولت آباد از پرتو

ماهجه رابت نصرت آبت رشک صحن خاورد گشت؛ فرمان قضا جریان به طلب اسد خان که دران نواخی لشکرگاه ساخته بود صادر گردید و در مجلس عام بزبان وحی ترجمان گزراید که رانی عالم آرا از تکفل امور جمهور به کلی نفور گشته و ترک زخارف دنیائی پرغرور به قوائی عقل و خرد ضرور -

وقت آن است که اقبال کند بارائی ما صبح امید دهد از شب بیدارئی ما

دست منع از اذبال همت عالی نهمت ما کوتاه کنید و دعا و فاتحه مسرع عزم مارا همراه کنید که این مرتبه شوق تقبل سده سدره مرتبه کعبه معظمه و باقی اماکن مشرفه طوق طلب نه چنان در گردن این قالب طالب افکنده که به فریب نفس و وسواس شیطان تخلف ازان ممکن بود -

دگر دامن همتم را درین ره	شده خلعت خاص توفیق شامل
زمن دست و دامان مقصود گیرم	بهم در نوردم بساط رسایل
کنون کز سر معرفت در ضمیرم	شده پرتو نور تحقیق شاغل
نگردد سرا پرده چرخ و انجم	میان من و کعبه وصل حایل

همگنان چون این سخنان از خدیو انس و جان استماع نمودند حیات خویش را وداع گفته -

چنین قفا سفری اختراع خواهم کرد حیات را و ترا یک وداع خواهم کرد

در امتناع متفق اللفظ و المعنی گشتند و بیک بار پیشانی عجز و انکسار بر خاک مسکنت و افتقار سوده زبان به تذکار دعا و ثنائی آن شهربار دین دار کشودند که همیشه قبّه چتر همایون شهنشاهی چون اطلس خورشید فلک سائی باد وصیت معدلتش در بیسط زمین چون نسیم سبا جهان پیمائی - اجتناب شهربار فلک جناب مالک رقاب از ارتکاب امور سلطنت و مهام خلافت که بر حکم فرمان ازلی و رقم تقدیر لم بزلی تعلق به آن حضرت گرفته هرابینه از صواب دور و به فساد حال عباد و بلاد نزدیک است و حضرت شهرباری نزد باری عز اسمه باین تخلف معذور و ماجور نخواهند بود - از جمله سادات صحیح النسب سیادت و نقابت پناه نجابت و هدایت دستگاه میرزا محمد مقیم ابن سیادت و نقابت پناه نجابت و هدایت دستگاه سادات و اشیاء العظام میر محمد رضاء رضوی مشهدی بر دیگران سبقت جسته سخنان موثر بعز عرض رسانید تا ذات اقدس اعلی فسخ آن عزیمت فرموده بر عجزه و زیردستان مهربان گردید - بالجمله تمام علما و فضلا درین باب فتاوی مسجل و آیات و احادیث مذبذبل ساخته به نظر اشرف درآوردند و بعجز و زارئی بسیار آن اندیشه را از خاطر فیض مآثر آن حضرت بدر بردند - آنحضرت نظر مرحمت اثر بر رفاهیت حال سپاه و رعیت فسخ آن عزیمت فرموده و در خلوت اسد خان را طلب داشته باز تکلیف تکفل امور وکالت و پیشوائی نمود - اسد خان بعد از استعفا برمرض اشرف علی رسانید که بنده تنها از عهده تصدی این امر عظمی بیرون نمی تواندمد - اگر بموجب فرمان قضا جریان صلابت خان با بنده درین امر شریک گردد ممکن که از عهده نقی آن بیرون تواند آمد - صلابت خان غلام چرکسی بود که نواب کامیاب سپهر رقاب فلک جناب خاقان جم جاه سکندر سپاه خورشید کلاه فلک بازگاہ ظل الله السلطان ابن السلطان ابن الخاقان بن الخاقان بن الخاقان

خاک آستانه خیر البشر مروج مذهب حق ائمه اثنا عشر غلام خاص باخلاص امیر المومنین حیدر شاه طهماسب بن شاه اسمعیل الحسینی صفوی الموسوی فرمان فرمائی ممالک ایران با دیگر تحف و هدایا بجهت اعلی حضرت جنت مکانی فردوس آشیانی شاه حسین نظام شاه فرستاده بود و بجهت وفور عقل و کفایت و ظهور دانش و درایت منظور نظر کیمیا اثر گشته روز بروز مدارج رفعت و منزلتش ارتقائی یافت تا یائی بر مسند وکالت و پیشوائی نهاد چنانچه در ضمن کلام مستقبل شرح احوالش سمت وضوح خواهد یافت - بالجمله شهریار کامکار مبالغه بسیار فرمود که اسد خان بی شرک دیگری متکفل امر وکالت گردد اسد خان در التماس خویش اصرار نموده بی شرک صلابت خان بدان راضی نه شد - آخر الامر حضرت سلیمانی بر زبان وحی ترجمان گزرائید که تو خود بطوع و رغبت خویش صلابت خان را شریک می سازی اما عنقریب پشیمانی خواهی کشید و مرارت این شرک خواهی چشید و در آخر سخنان آن حضرت بصحت پیوست و صلابت خان بر اسد خان مستولی گشته روز بروز دست تصدی اسد خان را از امور ملکی کوتاه میکرد تا یکبارگی او را بی دخل ساخته در حبس انداخت چنانچه از سیاق کلام آئنده واضح خواهد گشت - القصه اسد خان بموجب فرمان قضا جریان صلابت خان را بحضور اشرف برده سر و یائی پیشوائی چنانچه خود پوشید درو نیز پوشانید و هر دو باتفاق متصدی امور جمهور گشته مهمات سلطنت به فیصل می رسانیدند - بعد ازان که امر وکالت به اسد خان و صلابت خان تفویض یافت فرمان قضا جریان صادر شد که شاه حیدر به قصبه دولت آباد رفته دران مکان می بوده باشد تا بدان چه فرمان صادر گردد بعمل آورد - انگاه بموجب فرمان شاه را از قصبه مذکور بقلعه نقل فرموده بعدتی در قلعه دولت آباد کوشه عزت و انزوا داشت - بعد ازان باز بموجب فرمان از دولت آباد به احمد نگر آمده ازان جا به بندر راجپوری که به مقاضای او مقرر بود توجه نمود -

بالجمله بعد از چند روز موکب کیتی ستان از دولت آباد رایت عزیمت به صوب مستقر سریر سلطنت برافراخته بعد از طی مسافت آفتاب رایت فتح آیت از افق دار السلطنت احمد نگر طالع گشته در باغ کاربز قدیم رحل اقامت انداخت و ابواب دخول کافه مردم را مسدود ساخته مدت دوازده سال مانند قطب شمال دران باغ جنت مثال یائی اقامت در دامن عزت و انزوا کشیده درین مدت مطلقاً بامور دنیا نه پرداخت اسد خان و صلابت خان همه روزه به حوالی آن باغ آمده مهمات دیوانی را به فیصل می رسانیدند و اگر قصبه کلی سانح می شد به وسیله خواجه سرانی خرد سالی که به حوالی آن مقام عالی آمد و شد می نمود معروض گردانیده بدان چه جواب صادر می شد عمل می نمودند و احیاناً نواب اعلی صاد رقعۀ اشرف اقدس بنام یکی از عمال و مقربان قلمی فرموده خدمتی که بود رجوع می فرمود ملازمان سده سلطنت و سایر ارباب حاجت بعضی به اسد خان توسل جستۀ بخدمتش آمد شد داشتند و بعضی اوقات صرف ملازمت صلابت خان می نمودند و جمعی طرفین را رعایت نموده همت بر استرضائی هر دو می گماشتند - بنا برین فضیلت پناه میرزا صادق اردو بادی که از جمله فضلاء عراق و خوش طبعان آفاق بود و دران آوان در سلک ملازمان این آستان ملایک آشیان انتظام داشت؛ این دو بیت در رشته نظم کشید -

شب اسد خانیم و روز صلابت خانی

از یریشانی و حیرانی و سرگردانی

یعنی از جور و جفائی فلک سفله نواز گاہ کبرم من بیچارہ و گہ نصرانی چون در ایام عزت و اتزوا اکثر اوقات فرخندہ ساعات شہریار ملکی ملکات بمطالعہ کتب مصروف می گشت احیاناً اشکالی کہ بخاطر انور می رسید از علماء یابہ سریر جاہ و جلال استکشاف می فرمودند و علما جوابها نوشتہ بر عرض اشرف اعلیٰ می رسانیدند۱ -

ذکر ناثرہ نزاعی کہ میان صلاحیت خان و سید مرتضیٰ ارتفاع یافت و بیان مبداء و منشاء آن

بر خرد خردہ بین بدلائل و براہین عقلی ظاہر و مبرهن است کہ طبایع نوع بشر کہ مورد خیر و شر است بحسب جاہ و رفعت مجبور است و در حین قدرت و مکنت از وفا و مروت بغایت دور - ہر گاہ احدی دست تصدی خود در امور دنیا مطلق بیند و کل مراد از کلین امید چہند بالطبع از دیگر ہمسران پیشی و برتری گزیند و هیچ کس را مثل خویش و از خویش در پیش نہ بیند - لاجرم اساس عداوت در میان بنی نوع انسان ہمیشہ محکم می باشد و بنائے دولت شان پیوستہ از شومئی عداوت منہدم -

دور نگر کز سر نامردمی بر حذر است آدمی از آدمی

مصدق این سیاق صورت نفاقی است کہ میان سید مرتضیٰ و صلاحیت خان روئی نمود و آن فی الحقیقت منشاء ویرانی مبائے دولت ایشان بلکہ سبب خرابی جهانی بود - تفصیل این کلام آن کہ چون صلاحیت خان دست تصدی خویش در مهام انام قوی و مطلق دید و بر اسد خان کہ در شرکت پیشوائی او با خود کمال سعی نمودہ بود چنانچہ شمہ ازان از سیاق کلام ماضی بوضوح پیوست کہ بر اسد خان مسلط گردید خواست کہ سید مرتضیٰ نیز مثل سائر امرا اوامر و نواہی او را مطیع و منقاد بودہ کردن از امتثال حکمش نہ بیچند - بنا برین بمقتضائی ہوائی خود فرامین موشح بہ مہر مهر آئین شہریار روئی زمین مشتمل بر بعضی نکات بی محل بہ سید مرتضیٰ می فرستاد و آتش عناد را بباد فساد اشتعال می داد - سابقاً میان سید مرتضیٰ و صلاحیت خان رابطہ اتحاد و وداد استحکام تمام داشت بلکہ مبائے محبت بایمان و پیمان مشید و مؤکد بود و درین وقت در قوت و قدرت کم از صلاحیت خان نبود امتثال امثال این امور برو شاق می نمود - لاجرم بقدم مخالفت پیش آمدہ جواب نہ بر وفق مراد صلاحیت خان می داد و چون مادہ نزاع فی الجملہ ارتفاع یافت از طرفین مفسدان تحریک سلسلہ نفاق نمودہ شب و روز در مقام انہدام اساس دولت ایشان می بودند تا رسید بدیشان از شامت مخالفت آنچه رسید چنانچہ از سیاق کلام آئندہ ظاہر خواهد گردید - بالجملہ چون میان صلاحیت خان و سید مرتضیٰ اتفاق بہ نفاق مبدل شد جمیع امراء برار شاہ ام ابا با سید مرتضیٰ اتفاق نمودہ در دفع صلاحیت خان ہم داستان کشتمند و چون صلاحیت خان ابواب دخول و خروج بر شہریار گیتی ستان بطریقی مسدود ساختہ بود

۱ چونکہ اسکے آگے مصنف نے بادشاہ کے سوالات اور علما کے جوابات تفصیلاً درج کئے ہیں جو تاریخ سے تعلق نہ رکھنے کے علاوہ بادشاہ کے توازن دماغی قائم نہ رہنے کا یہ دیتے ہیں اسلئے اس حصہ کو حذف کر دیا گیا۔

که به هیچ حيله وصول کسی با نوشته بملازمت آن حضرت ممکن نبود و تمام مهام سلطنت را به قبضه خویش درآورده اسد خان را زیاده مدخلی نمانده بود اسد خان نیز ازین معنی با صلابت خان در مقام خلاف و تفاف کشته در خفیه با سید مرتضی و امراء برار اتفاق نمود. چند مرتبه سید مرتضی را با موازی بست هزار سوار ساخته کارزار به پایه سریر نریا آثار طلب فرمود و چون صلابت خان را قوت مقاومت آن سپاه نبود چه اکثر لشکری که در شهر احمد نگر بودند نیز با صلابت خان متفق نبودند. هر مرتبه که امراء برار متوجه می شدند صلابت خان به جهت مصلحت با اسد خان در مقام ملائمت و مدارا درآمده او را به مکر و فریب از راه می برد تا اسد خان در میان درآمده آتش آن فساد را بآب صلح و صلاح منطفی می ساخت و همین که سید مرتضی رایت معارفت بر می افراخت باز صلابت خان مطلق العنان کشته پرتو کشتات بر حال اسد خان نمی انداخت تا عاقبت یکبارگی استیلا یافته اسد خان را از وکالت بلکه امارت معزول ساخت چنانچه عنقریب سمت گزارش خواهد یافت.

ذکر انتقال علی عادل شاه ازین دار پر ملال و جلوس ابراهیم عادل شاه
 بر سریر جاه و جلال و حدوث قتال و جدال میان عادل شاه و سپاه ظفر مآل
 بمقتضائی قضائی ایزد متعال و بیان مآل آن حال

چون شهریار کیتی ستان که واسطه نظام و انتظام ممالک و مسالک هندوستان بود بمقتضائی علو الهمت من الایمان همگی نظر بر ارتقاء مساعد فرمان روائی و ارتفاع معارج کشور کشائی داشت. همیشه همت فلک اعتلا و اندیشه جهان پیمای بر تسخیر اعمار و بلاد بلکه در آوردن کوهی زمین در خم چوگان مراد می گذاشت. درین ایام تسخیر شهر بیدر در ضمیر اقدس انور جائی گیر کشته ما فی الضمیر خویش را به صلابت خان و اسد خان قلمی فرمود و حکم شد که کس اولاً نزد قطب شاه فرستاده به تجدید عهد و پیمان او را با بنندگان این درگاه متفق سازند بعد از آن به تسخیر بیدر پردازند. و کلاه پایه سریر خلافت مصیر حسب الحکم قضا نظیر قطب شاه را ازین معنی خبیر ساخته چون میان برید و قطب شاه پیوسته بنائی عداوت محکم بود قطب شاه بی آکراه این منصوبه را محض مدعاه خود دیده باین مصلحت هم داستان کردید بعد آن اسد خان و صلابت خان جمعی از امرا و اعیان مثل سیادت و امارت شعار میرزا یادگار المخاطب به خان جهان و امارت مآب محمد خان ترکمان و شجاعت دستگاه شاه وردی خان و چغتائی خان و از امراء هندو مثل چندر رائی و تمسیا و ساتیا و جمعی از سلاحداران که ازیشان بخاصه خیل تعبیر کنند با قریب بست هزار سوار جرار به تسخیر بیدر نامزد فرمودند. امراء مذکور بالشر منصور بجانب بیدر رایت ظفر بیکر برافراخته بعد از طی منازل. ظاهر بیدر را مضرب خیام عساکر نصرت فرجام ساختند و از صدمه نهیب زلزله دربنائی صبر و شکیب ملک برید والئی بیدر انداختند و مضمون اذا نزل بساحتهم فساء سیاح المندربین بر متوطنین آن سر زمین عیان ساختند. چون ملک برید قوت مقاومت با سپاه ظفر پناه در حوصله طاقت خویش ندید در حصار متحصن گردیده باستعداد رزم و بیکار و استحکام

برج و باره حصار پرداخت - لشکر ظفر اثر اطراف بیدر را چون نگین آنکشت در میان گرفته از اطراف سیبه و النک پیش برده سفیر تیر و تفنگ خبر جنگ بگوش طالبان نام و تنگ رسانید -

به مردانگی آن سپاه گزین روان برکشادند بازوی کین
برآمد ز هرسو در رستخیز نبد هیچ جائی گزار و گریز

چون قلعه بیدر که به حصات در تمام کشور هند و سند سمر است و در استعداد حرب و آلات طعن و ضرب نانی اثنتین قلعه خبیر لاجرم صورت تسخیر در پرده تاخیر مانده ایام محاصره امتداد یافت -

حصار حصین بود با ساز و برگ سپاه اندر و دل نهاده به مرگ

اما برید از امتداد ایام محاصره به تنگ آمده کار بر محصوران انحصار نیز دشوار گردید ناچار پناه بعادل شاه برده خواجه سرائی را که عادل شاه صیت حسن و جمالش شنیده مدتها در آرزوی وصالش بود با دیگر تحف و هدایا بخدعت عادل شاه روان گردانیده از روئی عجز و انکسار در دفع عساکر ظفر شمار استعانت و استعداد نمود - منتهیان چون خبر عجز برید و ارسال غلام خورشید جمال بآن لب تشنه شربت وصال رسانیدند از غایت بباشت و خوشحالی قبل از وصول آن غلام مخذول جمعی از امرا و سران سپاه را با قریب ده هزار سوار کینه گزار بمعاونت ملک برید نامزد فرموده صوب بیدر روان گردانید - متعاقب آن فرستاده برید با غلام مذکور بجوالی شاپور رسیده عادل شاه از قرب و وصول مطلوب آگاه گردید و بمقتضائی نظم -

وعده وصل چون شود نزدیک آتش شوق تیز تر کرد

به نفس خویش از غایت شوق وصال باستقبال آن غلام بد سرانجام روان گشت - بعد از ملاقات فرستاده برید را به منزلی که جهت او تعیین نموده بودند فرستاده خود با غلام زهره جبین بجانب محل خاص خرامید - بعد ازان که خدمتگاران و نزدیکان متفرق گشته هر کدام بمقام خویش شتافتند غلام نکوهیده فرجام که به خیال انتقام دشمن برهنه همراه داشت چون مجلس را از غبار اغیار خالی دید فرصت بافته به همان دشمنه چکر تشنه آن شیفته عشق خویش را شکافت نظم -

زدش خنجر تیز پهلو شکاف که از پشت رفتش برون سوئی ناف
در افتاد خسرو از آن زخم تیز برآمد ز کیتی یکی رستخیز
درخت کیانی درآمد بخساک بغلطید در خون تن زخمناک

بالجمله چون آن ناپاک بی باک به ضرب خنجر بیداد جگرگاه عادل شاه نیک نهاد را چاک زد آه درد ناک از دل آن پادشاه پاک اعتقاد برآمد مانند سرو آزاد از بانی در افتاد و همان نفس مرغ روحش از قفس بدن رهائی یافته داعی ارجعی را اجابت نموده بیال شهادت سوئی خطایر قدس شتافت نظم -

رמיד از اجل مرغ روحش ز سر ز یر کلامش برآورد سر
ز بادی که بیرون شدش از دماغ نشانید امن و اعان را چراغ

چراغ داری که دران حوالی بهوشیاری مامور بود چون ناله بدان زاری استماع نمود جهت نفیض آن پیش آمده غلام کم نام به همان خنجر او را نیز از یائی در آورد. یاسبانان درگاه عادل شاه آگاه گشته آن غلام گمراه رو سیاه را با همراهای گرفته به خواری تمام بقتل رسانیدند و این واقعه در شب پنجشنبه بست و سوم شهر صفر سنه ثمان و ثمانین و تسع مائه روئی نمود چنانچه عبارت ظلم دید مشعر برین است -

بالجمله چون نامۀ عمر عادل شاه بر حکم لکل اجل کتاب به ختام اجل معتمود گردیده از دست آن غلام یلید شربت فنا چشید و رخت هستی بدار الملک بقا کشید مواد هرج و مرج در میان آمده امن و امان خیمه ازان ملک بیرون زد و سپاه فتنه و فساد روئی به خرابی بلاد و عباد نهاد. استقامت و انتظام در مجمع کواکب منحصر گردید. بیدادی که بواسطه عدل و داد عادل شاه در بستر ناتوانی و تباهی افتاده بود به قوت تمام سر از بالین انتقام برداشت و هر مفسدی که در زوایائی مخول به غزلت مشغول بود بر صدر عزت و قبول رایت فساد برافراشت - والحق عادل شاه پادشاهی بود عادل بادل دریا دل درویش نهاد پاک اعتقاد نیکو سیرت فرشته سریرت خوش طبع، صاحب نظر، مشرب عیش از چاشنی عشق با خیر و بیوسته هوائی وصل ماه رخن سیمبرش در سر و همیشه اندیشه سهی قدان سخن پوش در خاطر مهر کستر - در ایام سلطنت و روزگار دولت خویش ابواب خزاین و دقاین بر روئی درویشان دل ریش کشوده در همت و سخا بد بیضا به مردم نمود و درویشی و بی تعینش به حدی بود که اکثر اوقات بر روئی زمین بی فرش و بستر تکیه می فرمود و بارها از غایت کسر نفس بر زبان می گزرائید که اگر سابقه عنایت الهی مرا به پادشاهی نمی رسانید با این بی حاصلی چه می کردم و بدین ناقابل به چه عنوان روزی بدست می آوردم - باوجود آن که اکثر اوقات شریفش صرف عیش و عشرت و استیفاء طرب و لذت می شد عرصه مملکتش نهایت فسحت و وسعت یزیرفته قدرت و مکنشش از پدر و جد درگذشت و درگاهش پناه علما و فضلا و هنرمندان جهان گشت - در تربیت مردم فاضل و خردمندان کاجل به حدی مبالغه داشت که چون صیت فضیلت و حالت قدوة المحققین خلاصة المتبحرین سراج الحق والیقین فتوح الدین شاه فتح الله شیرازی به سمعش رسید طالب صحبتش گشته مبلغ خطیر بر سبیل تحفه جهت آن زبده ارباب فضل و کمال ارسال داشت تا وطن مالوف را گزاشته به ملازمت آن حضرت مبادرت نمود - تا عادل شاه بر سریر سلطنت متمکن بود شاه فتح الله بر جمیع فضلا و مقربان پایه سریر اعلی سمت تقدم داشت نظم -

همان اهل فضل و کالات را	به جان معتقد بود سادات را
بخلوت سرائی نیاز آمدی	چو کار بزرگش فراز آمدی
نهادی جبین تضرع به خاک	توجه نمودی به دادار پاک

بالجمله بعد از انتقال علی عادل شاه به جوار رحمت ذو الجلال امرا و سران سپاه آن غلام رو سیاه را به بیزائی عملش رسانیده - علی عادل شاه چون فرزندی نداشت در سلطنت برادر زاده آن حضرت ابراهیم عادل شاه که در صغر سن بود متفق گشته در ساعت سعیدش بر سریر سلطنت عادل شاهی نشاندند و زبان به تهنیت کداده نثار پادشاهی بر فرق فرقد سایش افشانیدند -

ذکر نزاعی که میان سپاه شهنشاه جم جاه مرتقی نظام شاه و ابراهیم عادل شاه روئی نمود و شرح قضایائی که در آن ائنا بمقتضائی قضائی خالتی ارض و سما از حیز قوت و امکان بعرضه ظهور و وقوع آمد

سابقاً رقم زده کلک بدایع شیم شد که ملک برید از دست تغلب و تسلط سپاه ظفر پناه نظام شاهی بمعدل شاه ملتجی و متوسل گردید و عادل شاه بعضی از امرا و سران سپاه را با قریب ده هزار سوار جرار بمدد ملک برید روان گردانید. باین تقریب خاطر ملکوت ناظر اشرف همایون از بغیر کلفت عادل شاه مکدر کشته اندیشه انتقام مخالفان در ضمیر حقایق تاثیر مقرر و جائی گیر گردید. در خلال این احوال خیر قتل عادل شاه و اختلال احوال امرا و اعیان آن درگاه بمسامع عز و جلال رسید. تفصیل این اجمال آن که چون علی عادل شاه بدار بقا انتقال فرمود کامل خان که از اکابر امراء آن درگاه بود ابراهیم عادل شاه را که از فرزندان طهماسب شاه برادر علی عادل شاه بود به جهت صغر سن بر سریر سلطنت نشاند. برادر بزرگترش اسماعیل شاه را که به سن تمیز رسیده بود مکحول گردانید و جمیع مهمات سلطنت را به قبضه اقتدار خویش درآورده دیگری را در امور جمهور مدخل نداد اما در اندک روزی امرا و سران سپاه تاب تسلط کامل خان نیاورده با کشور خان بن کشور خان در مخالفت کامل خان همدستان شدند و بر کامل خان غلبه کرده او را از میان برداشتند. بعد از آن کشور خان متصدی امر و کالت گشته زمام مهمات سلطنت را به قبضه قدرت خود گرفت و چون سیادت و اهانت پناه مصطفی خان که از اکابر و عظماء امراء هندوستان به اصابت رائی و تدبیر مستثنی و از قدما بود و درین مدت به جهاد کفار کشور بیجانگر اشتغال داشت کشور خان ازو ملاحظه بسیار می نمود و سیادت و نقابت پناه زبده آل احمد میرزا نورالدین احمد نیشابوری را با چند نفر از امرا و حواله داران و سپاه گران بکرفتن بلکه کشتن مصطفی خان نامزد فرمود. آن لشکر بیدادگر مصطفی خان ستوده سیر را که فی الحقیقت رکن اعظم آن دولت بود از پائی درآوردند.

الفصه چون خیر تزلزل اساس دولت عادل شاه از مخالفت و عداوت امرا و سران سپاه به سمع اشرف همایون رسید فرمان قضا جریان بوکلاه دولت صادر گردید که حاجبی جهت تجدید عهد و موافقت بخدمت قطب فلک سلطنت ابراهیم قطب شاه فرستاده رابطه اتحاد و اتفاق مستحکم سازند. بعد از آن بانفاق به تسخیر قلعه سلاپور پردازند. صلابت خان و اسد خان کس بدرگاه قطب شاه فرستاده ابواب موافقت و اتحاد کشادند. بعد از آن به استصواب یکدیگر ملک بهزاد الملک ترک سر نوبت میسر را سپه سالار گردانیده جمعی از امراء نامدار مثل عادل خان و اکثری که جوانان سلحدار از غریب و دکئی و حبشی به موافقت و مرافقتش مامور ساختند. ملک بهزاد بعد از احصار و اجتماع سپاه نصرت شمار و استعداد آلات رزم و پیکار رایت عزیمت برافراخته با لشکر منصور بر سمت سلاپور نهضت نمود. غریب کوس سخره صما را سدائی سلطوت و صولت در گوش انداخت و صیحه کره نا مانند نفعه صورت روز جزا کوه و صحرا را متحرک و متزلزل ساخت نظم.

هوا نیلگون گشت و دشت آبنوس	بجوشید دریا ز آواز کوس
خروش سواران و اسپان ز دشت	ز بهرام و کیوان همی بر کزشت
ز جوش سپاه و خروش نفیر	چو اطفال ترسید کردون پیر
خروش جرس هائی فیلان مست	در آورده در طلاس کردون شکست
ز زور دم نائی از در ستیز	شد این شیشه نیلگون ریز ریز

بالجمله چون آن سپاه بی کران مانند سیل دمان به ولایت عادل شاه درآمد. رعایا و متوطنین آن ملک را روز فراغت و امنیت به سرآمد. دلیران لشکر ظفر اثر دست تغلب بتاخت و تاراج برکشاده داد غارت و بیداد می دادند؛ اطراف و جوانب را تاخته مواضع و قیصات را ویران می ساختند. مستحفظان نفور و سرحد از بیم سپاه منصور بنات النمش سان متفرق و پربشان گردیدند و بعضی به جانب تخت گاه گریخته خیر توجه سپاه کینه خواه رسانیدند نظم -

طرف دار سرحد نگه دار راه	کربران همه جانب تخت گاه
رعایا هم از بیم تیغ و ستان	شدند از سر راه بر هر کران

چون خیر توجه لشکر ظفر اثر بسمع کشور خان رسید باحضار لشکر کینه ور مثال داده جمعی از امراء نامدار با موازی بست هزار سوار جرار مثل افضل خان و مغل خان و میان بدو به مقاومت و مدافعت عساکر نصرت آثار نامزد گردانیدیم به سران لشکر قرار داد که اول خود را به لشکری که به کمک بیدر مقرر بود رسانیده به اتفاق در دفع سپاه نظام شاه کوشش نمایند. سپاه مذکور از بیجا پور حرکت نموده در کنار آب هور به لشکری که به معاونت حاکم بیدر مقرر بود ملحق گردیدند. امراء عرض سپاه دیده قریب سی هزار سوار شایسته کارزار بقلم آمد. درین اثنا جوایس خیر رسانیدند که هشت هزار سوار قطب شاهی که بمدد سپاه نظام شاه می روند از راه سرو و سیرم بولایت عادل شاه درآمده اند. امراء دفع سپاه قطب شاه را اهم دانسته قرار دادند، که قبل از آن که سپاه نظام شاه ملحق شده به لشکر قطب شاه سر راه گرفته سلک جمعیت ایشان را متفرق و پربشان سازند بعد از آن از روئی قدرت بدفع سپاه بهرام صولت بردازند. لاجرم عنان عزیمت بدان صوب معطوف ساخته رایت محاربت برافراختند اتفاقاً قبل از وصول لشکر عادل شاه خیر به امراء سپاه قطب شاه رسیده عنان تماسک و تماک از دست داده بودند. ناچار هنوز با غنیم دو چار نه شده پشت داده رو بیابان فرار نهادند. لشکر عادل شاه سه منزل در عقب سپاه قطب شاه تاخته جمعی را بر خاک هلاک انداختند و از موضع ناندیر قریب فیروز آباد قرین فتح و نصرت رایت معاودت برافراختند و چون چیرگی بر سپاه قطب شاه در غرور و تهورشان افزوده بود بر سبیل تعجیل به محاربه و مدافعه سپاه ظفر پناه نظام شاه برداختند.

ذکر چشم زخمی که بشامت غفلت و غرور بهزادالملک به سپاه ظفر پناه نصرت دستگاه نظام شاه رسید سابقاً رقم زده کلک بیان گشت که میان صلابت خان و سید مرتضی غبار نفاق بالا گرفته

پیوسته در مقام انهدام اساس دولت بکدیگر می بودند - درین وقت صلابت خان از روئی نفاقى که با سید مرتضى داشت در اول سر لشکرى را که فى الواقع جامعه بود بر قامت مير دوخته به بهزاد الملک باوجود جوانى و کم تجربگى ارزانى داشت واکثر از عظماء امرا را مامور و محکوم او گردانید و مطلقاً نظر بر مصلحت صاحب و ولی نعمت نینداخت بلکه به مصلحت خویش پرداخت - لاجرم امرا به حسب ظاهر ضرور اطاعت فرمان نموده بمتابعت و موافقت بهزاد کردن نهادند - اما در لوازم محاربت نهایت کسالت مرعى داشتند و در آخر که صلابت خان به قبیح این رسیده از امارت بهزاد الملک پشیمان گردید - سید مرتضى را که دران ولا در احمد نگر بود بران سپاه امير ساخته متعاقب روان گردانید - امير الامرا حسب الحکم اعلى بال لشکر خاصه خویش از احمد نگر کوچ کرده به جانب سپاه بهزاد الملک نهضت نمود و کس بامرأه برار فرستاده ایشان را با سپاه طلب فرموده چون فاصله میان لشکر سید مرتضى و سپاه بهزاد الملک دو منزل ماند جوایس خیر به مير رسانیدند که سپاه عادل شاه متوجه بهزاد الملک شده اند و بهزاد از لوازم حزم و احتیاط به کلی غافل و ذاهل است لاجرم امير الامرا کس نزد بهزاد الملک فرستاد که بال لشکر خویش کوچ کرده باردوئی ما ملحق شو که مبادا سپاه عادل شاه فریب داده دست بردى نمایند - بهزاد الملک کوچ کرده بک منزل واپس آمد چنانچه یک منزل فاصله میان دو لشکر ماند اما ازین منزل کوچ نموده بعیش و عشرت مشغول گشت و با آنکه بهزاد الملک از توجه اعدا و شوکت ایشان خیر داشت غرور جوانى و نخوت کاهرانى نمى گراشت که بلوازم حزم و احتیاط پردازد تا چنان چشم زخمى روئی نمود و این فتور از سر لشکرى بهزاد الملک بود چه ملک بهزاد هر چند بشجاعت و سخاوت و حسن صورت و لطف سیرت آراسته و پیراسته بود اما در کار رزم و پیکار تجربه حاصل نموده باوجود سید مرتضى تبعیت او بر خاطر امرا گران مى نمود و ازین جهت که بزرگان گفته اند نظم -

سپه را مکن پیش رو جز کسى	که در جنگ ها بوده باشد بسی
تستاید سگ صید رو از پلنگ	ز روبه جهد شیر نادیده جنگ
سپهبد زربید بجز صفدرى	که تنها نه اندیشد از لشکرى

القصه بهزاد الملک در موضع داراسن مابین نلدردگ و سلاپور بعیش و حضور مشغول بود تا چاشت گاهى بیک ناگاه سپاه نیز جنگ عادل شاه به تنگ اندر آمده هیچ کس مجال سلاح پوشیدن بلکه در مفرکه قتال با دلیران کوشیدن نیافت - لاجرم اکثرى ازان لشکر کینه ور روئی از میدان پیکار بر نافته بودائى فرار شتافتند اگرچه ملک بهزاد با فوجى از دلیران رستم نهاد فدائى وار خویشتن را بر قلب سپاه دشمن زده و بیاد حمله صف شکن آتش فنا افروختند و به شعله تیغ آبدار خرمن حیات جمعى را سوختند اما چون اکثر لشکر بهزیمت رفته بود کوشش را دران وقت سودى نبود آخر الامر او نیز نطقال فرار مما لا ینطق بشته باشک حسرت دست از تخت و رخت شسته قدم از میدان ستیز و آویز باز کشید و وایت هزیمت برافراشته فرار برقرار گردید -

چو سردار بنمود در جنگ پشت به خود را که جنگ آوزان را بکشت

جمع اسباب و اموال و افراس و اقیال و خیمه و خرگاه و سایر احوال و انتقال بهزاد الملک و سپاهش بدست سپاه عادل شاه افتاده لشکری که در جمعیت و آراستگی مانند سپهر نیلوفری بود بسان زلف دل آویز مهوشان از نسیم سحری پریشان و در کوه و دشت و بیابان پراکنده و سرگردان گشت - چون دران رزم گاه کبکین مراد سپاه عادل شاه بر وفق دلخواه گشته نقش مطلوب موافق مقصود شان روئی نمود غنایم نا محصور بدست آورده نظم -

سرا پرده و خیمه و خواسته	سلاح و ستوران آراسته
چه از زر چه از دبه هفت رنگ	از آرایش بزم و از ساز جنگ
همه کرد کردند از اندازه بیش	جدا هر کسی برد از بهر خویش

بعد از ان از سر نخوت و غرور بر عزیمت معاونت برید بجانب بیدر عبور نمودند - اما چون خیر کدورت اثر شکست لشکر بگوش صلاحیت خان رسید از سر لشکر نمودن بهزاد الملک که منافعی پیش بینی و عاقبت اندیشی بود پیشمان گردیده پشت دست ندامت بدنندان گزید و الحق بشاعت عداوتی که با سید مرتضی داشت این شکست بساکن نصرت مآثر رسید ازین جهت بزرگان گفته اند که کار بزرگ بخردان فرمودن و بزرگان را به مهم خرد تکلیف نمودن ابواب کلفت و محنت بر روئی دولت خود کشودن است و سر رشته کار خویش از دست دادن نظم -

کرت رانی بر آزمایش بود	همه کارت اندر فرمایش بود
شود جانت از دشمن آزر تر	دل و مغز و رایت جهانگیر تر
به پیکار دشمن دلیران فرست	هزبران بنا و آورد شیران فرست
چو جاهل بود پیشوائی سپاه	شود کار لشکر سراسر تپاه

بالجمله چون لشکر شکسته بهزاد الملک به سپاه سید مرتضی رسید میر سوار گردیده از میان بنگاه بر بلندی که بر بکدست لشکر گاه بود برآمده حکم فرمود که جمع سپاه سلاح پوشیده از بنگاه برآیند و در خفیه یکی از نزدیکان را بسرا پرده خویش فرستاد که از خیمه و خرگاه و اموال و اسباب آنچه مقدر باشد بار کرده بجانب احمد نگر روان سازند و آتش در بقیه اسبابی که بردنش متعذر باشد اندازند - آخر روزی بود که خبر شکست به لشکر سید مرتضی رسید و تا سوار گشته از بنگاه برآمدند سپاه زنکی چهر شب بر لشکر سکندر رومی روز ناخته ضرب تیر شهاب شهبوار آفتاب را از میدان افلاک بر خاک غروب انداخت و جهان را در چشم گریزنده و پزیرندگان چون روز تیره بختان تیره و تاریک ساخت نظم -

شبی هول بخشنده تر از بلا	سیه رو تر از روزگار گدا
سیاهی یحیی که مانند قیر	شده تیره رخسار مافی الضمیر
ز بس ظلمت از پرتو خود چراغ	ز تاریکی دیده جستی سراغ
ز بس هول شب اشتهام کرده بود	ره دیده را خواب کم کرده بود

با تیرگشی شب ظلمانی سحاب نیسای بار گشته بر سر آن لشکر مضطر دور باری آغاز کرد و یکبارگی فلک در عجز و بیچارگی بر روئی آن مردم باز کرد - لاجرم هر کس بخویش در مانده هیچ کس را باد هیچ چیز بغیر از گریز در خاطر نماند - ناچار کلمه الفرار بر خوانده همه چیز را بجائی مانده در آن شب پر ستیز جان عزیز بنک پا ازان مرحله جان کزا بدر بردند - سید مرضی نیز بالضرورت راه گریز پیش گرفته آتش در خیمه و سرایرده خویش زد و آن شب تاسفیده صبح راه پیموده در هیچ مکان زمانی درنگ نموده مجعلاً لشکر سید مرضی را محنت آن شب کم از شکست روز بهزاد الملک نبود روز دیگر که بکنار رودی رسیده نزول نمودند جواسیس خیر رسانیدند که سپاه عادل شاه بعد از فتح از میدان رزم گاه صوب بیدر شتافته اصلاحگریختگان را تعاقب نمودند - سید مرضی از معاودت بی جانی خویش ندامت کشیده بتلافی و تدارک آن مشغول گردید -

درین اثنا امراء برار مثل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان و تیرانداز خان و شیر خان و دستور خان و چندها خان و رستم خان با سپاه گران رسیده به لشکر میر ملحق گردیدند - بهزاد الملک نیز با امرا و لشکری که تابع او بودند بالضرورت اوامر و نواهی امیر الامرائی را تبعیت نمودند و چون خبر فتح عادل شاه باامراء سپاه ظفر پناه نظام شاه که به تسخیر قلعه بیدر مامور بودند رسید و شنیدند که بعد از ظفر متوجه بیدر و امداد ملک برید گردیده اند از حوالی بیدر کوچ کرده بولایت خویش درآمدند - سپاه عادل شاه چون بر معاودت ایشان اطلاع یافتند عنان ازان صوب بر تافته ظاهر قلعه نلدرک را که از قلاع معتبره ولایت عادل شاه است لشکر گاه ساختند -

در خلال این احوال فرمان قضا مثال بامرائی که به تسخیر بیدر اشتغال داشتند رسید در روز متوجه سپاه سید مرضی می باید گردید و چون دیگر امرا اوامر و نواهی او را که هر آئینه مقرون بخبر اندیشی و دولت خواهی این درگاه گیتی پناه است بسمع قبول و رضا می باید شنید - میرزا یادگار با دیگر امرا و عساکر نصرت شمار فرمان قضا جریبان را به قدم اطاعت و انقیاد تلقی نموده کوچ بر کوچ بجانب لشکر امیر الامرا روان شدند - الفصه در اندک روزی سپاه فراوان از هر طرف به لشکر سید مرضی پیوسته باز پریشانی به جمعیت و محنت براحت مبدل گشت - بعد ازان امیر الامرا با دیگر امرا و اعیان کمر انتقام اعدا بر میان بسته بشوکت تمام و صولت لا کلام بجانب سپاه عادل شاه روان شد -

ز جمعیت لشکر صف شکن	سپه را دگر جان درآمد بن
سرافت سپه رایت افراختند	روا رو بکیتی در انداختند
ازان تیز رو خیل آئین شتاب	بیاموخت رفتار گرم آفتاب
شد از تیره کردی که انگیخت سم	درمهائی سیاره در خاک کم

در اثناء راه سیادت پناه سید شاه میر با قریب ده هزار سوار قطب شاهی که به کمک لشکر ظفر اثر شهریار بحر و بر مقرر بودند به سپاه امیر الامرا رسیده به ملاقات یکدیگر مستظهر گردیدند - نگاه آن

دو سپاه کینه خواه از سر قدرت و اقبال متوجه نادرک و انتقام سپاه عادل شاه گشته پس از طی مسافت حوالی آن حصار سپهر آثار را مضرب خیام نصرت فرجام ساختند و زلزله خوف و هراس در دل سپاه عادل شاه انداختند. سپاه عادل شاه حصار نادرک را پناه خویش ساخته بمقابله لشکر ظفر اثر قدم پیش نهادند. فاصله درمیان آن دو سپاه بفر همان حصار سپهر اشتباه نماند. آن شب هر دو لشکر از بیم شیخون یکدیگر بر حذر بوده بلوازم هوشیاری و مراسم پاس و بیداری قیام و اقدام نمودند و مانند کواکب سیار در آن شب ظلمت شمار یکدم آرام و فرار نیافته از حرکت نیاسودند نظم -

طلایه برون شد ز هر دو سپاه	ز صد میل شد بسته بر خواب راه
ز فریاد و افغان دران تیره شب	شده خواب از دیده دوری طلب
ز بس شد سراسیمه زان انقلاب	نمی یافت اصلا ره دیده خواب

روز دیگر که افراسیاب شرقی انساب آفتاب ظفر مآب از غراب غراب دیدار کشیده سر خنگ چوگان آسمان را در زیر ران خویش گرم جولان گردانید و مواکب کواکب را بیک تیغ کشیدن روز بقا شب رسانید نظم -

دگر روز کافر اسیاب سپهر	برافروخت از جانب شرق چهر
دلبران شامی انجم تمام	بجستند از بیم زربن حسام

آن دو سپاه رزم خواه از خوابگاه خویش سر بر از جنگ یکدیگر و دو دل اندیشه شور و شر برآمدند و سلاح و سلب بر خود راست کرده فوج فوج مانند دریائی پر موج بمیدان ناورد آمدند - تقییان طرفین بآراستن صفوف افواج اشتغال نموده قلب و جناح و ساقه و کمین گاه ترتیب دادند - نگاه دلبران هر دو سپاه قدم شجاعت در میدان مبارزت نهاده بازوئی جلادت برکشادند نظم -

بجنید لشکر ز که تا بمه	کرات گشت بال یلان از زره
برآمد ز کوس و کورکه غریو	ز بیم آب شد زهره نره دیو
خررشدن سهمگین کره نائی	در آورد چون صور که راه از جانی
صف زنده بیلان فولاد پوش	تهی کرد مغز خرد راز هوش

بیگان سهام دلبران چون نوک مرکب دلبران بغارتگری جانها برداخت و قد قامت فنان سنان مانند قد دل آویز مهوشان در هر گوشه قیامتی عیان ساخت - نهنگ خدنگ از کمین گاه جنگ دهان جان ستان کشوده و اژدهائی کند چون زلف دلبلند ماه رخان چین و خچند کردن سروران ببند آورده - کرد گردان میدان نبرد کزر بر باد مرصر می بست و پشت و جگر گاو ماهی را نوک سنان و خنجر دلبران می خست - تقییان چند زبان چون بلائی ناگهان دهان آتش افشان کشاده مرد و مرکب را بر روئی هم می انداخت و فیلان کوه هیکل را از پائی در آورده چون کوه و تل سد راه سپاه می ساخت -

الفه آن دو دریائی هیجا بیک بار از جائی درآمدہ بیاد حملہ آتش کار زار را بنوعی بر افروختند کہ از شرار شملہ آن مریخ خنجر گزار را در پنجم حصار بسوختند۔ از ہیبت آن ممرکہ زہرہ در بر زہرہ از ہر خون گشت و از خون سروران ہر کران از میدان جوئی خون چون جیحون روان کردید۔

برافروخت آتش ز دریائی آب	تو گفتی کہ دارد قیامت شتاب
چو فولاد شد سخت دلہائی نرم	کزبان شد از دیدہا مہر و شرم
اجل در سر نیزہ آب دار	چو زہری نہفتہ بدنات ہمار
ز نظارہ تیغ الماس فر	تحقق یزیرفت قطع نظر
ز عکس سر تیغ و برق سنات	سراز دست می رفت و دست از عنان
ز زخم تیر زین و تیر خدنگ	ہمی موج خون خواست ازدست جنگ
بیابان چو دریائی خون شد درست	تو گفتی کہ روئی زمین لالہ رست

از اول روز تا وقتی کہ مہر عالم افروز بدائرہ نصف النہار رسید آتش کارزار در التہاب و تیغ آبدار آتشبار در اضطراب بود و از طرفین کوشش مردانہ نمودہ دل و جان غنیم را از بیم حملہ صف شکن دو نیم می ساختند و ہر بار جمعی از دلیران باہم یار گشتہ بر صف سیاہ دشمن می تاختند و سنگ تفرقہ در سلک جمعیت اعدا می انداختند۔ آخر از لشکر ظفر اثر نظام شاہی قریب ہزار سوار نامدار عزم رزم و کینہ خواہی جزم نمودہ چند زنجیر فیل بی ستون نظیر پیش انداختہ مانند تند سیاہی کہ از قلہ کوسار میل باسقل نماید بر قلب سیاہ عادل شاہ تاختند و بیک حملہ قلبی را کہ در استواری ہم سنگ سد سکندر بود زیر و زبر ساختہ جمعی را بر خاک ہلاک انداختند و چون سیاہ قلبگاہ را یائی نبات و قرار از جا برده برہم زدند تیر تفرقہ در سلک جمعیت لشکر میمنہ و میسرہ نیز انداختند۔ بالجملہ بحملہ ساحت میدان را از شکوہ چنان سیاہی کہ چون کوہ البرز بوقار استظہار داشت پیرداختند نظم۔

چو از حد برون رفت آن داوری	نہور بزد طبل اسکندری
ز لشکر برون شد سوار ہزار	عنان تاب دادہ سوئی کارزار
بخونریز چون خنجر خویش نیز	مروت ز آسیب شان در گریز
ہمہ سریر از خشم و دل پر ز کین	بابروئی مردی در افکنده چین
دگر بارہ شد آسمان مرگ ریز	بشد کرد ارواح بر چرخ نیز
شد از کشتہ پر پشته بالا و پست	بتاراج جان مرگ بکشد دست
چو طوفان دریا درآمد ز جائی	ندارد برش آتش تیز پائی
نہادند جنگی ستیزندگان	سنان در قفائی گریزندگان
نگون گشت کوس و درفش و سنان	بند ہیچ پیدار کیب از عنان
گروہی بدادند سر در ستیز	گروہی نہادند رو در گریز

لشکر ظفر اثر نظام شاه جلو ریز از عقب گریزندگان سپاه عادل شاه ناخته هیچ کس را مجال باز پس دیدن ندادند تا آن قوم سراسیمه وار خود را به حصار نلدراک افکنده از تیغ بی دریغ دلبران لشکر فیروزی اثر باز رها نیندند و در وقت فرار و غایت اضطراب جمعی خویش را در آب خندقی که بدو سوئی آن قلعه محیط بود ریخته از راه آب قدم بوادئی عدم نهادند. بیک بار از درون حصار توب و تفنگ بسیار و تیر و سنگ بی شمار بر دلبران ظفر شمار ریخته عالم را ازان دود و غبار تیره و نار ساختند. ناچار شیران بیشه پیکار دست از کارزار باز داشته رایت مراجعت برافراشتند و هم چنین چند روز میان آن دو سپاه جهان سوز نیران قتال فروزان بوده اکثر ایام ظفر عساکر نصرت فرجام را روئی می نمود. سپاه عادل شاه قلعه را پناه ساخته بودند و هر بار بقدم جرات و جسارت وادئی محاربت می بیدوند و چون لشکر ظفر اثر زور می آوردند خویش را بیانی حصار می کشیدند آخر الامر چون امرای سپاه نصرت پناه دیدند که توقف و درنگ و با این جماعت بدین دستور جدل و جنگ مصلحت نیست جهت تقدیم مشورت بخدعت امیر الامرا جمع آمده بعد از استشاره و استخاره آرائی جمله برین قرار یافت که اکثر سپاه عادل شاه این جماعت اند که در برابر لشکر ما کر و فر می نمایند و در بیجاپور چندین لشکری نیست که اگر سپاه روئی بدیشان نهد از قلعه بیرون آیند پس اولی آن است که نصف شبی که سپاه اعدا در خواب غفلت باشند کوچ کرده بر جناح استعجال بجانب بیجاپور ابغار نمایند و پیشتر ازان که لشکر عادل شاه خود را به حصار بیجاپور رسانند آن حصار را محصور سازیم. لاجرم در دل شب دیجور کوچ نموده بجانب بیجاپور نهضت نمودند نظم.

بشکیر هنگام بنانک خروس زجا خاست آوائی گلبانگ کوس

اتفاقاً پیش ازان جواسیس سپاه عادل شاه را از اندیشه لشکر ظفر اثر آگاه ساخته بودند و ایشان نیز دران شب از راه دیگر بجانب بیجاپور بسرعت هرچه تمام تر روان گردیده هنوز عساکر فیروزی مآثر بحوالی بیجاپور نرسیده بودند که سپاه عادل شاه خود را رسانیده در پناه حصار نزول نمودند. هم درین وقت جمعی دیگر از لشکر عادل شاه که بفرموده کشور خان بر سر مصطفی خان رفته آن پیر سعید را شهید ساخته بودند معارذت نموده بدیگر سپاه عادل شاه ملحق شدند و بدین واسطه قوت و شوکت عادل شاهیه متزاید گشته استقلال تمام یافتند اما دران ولا امرای عادل شاه که در بیجاپور بودند کشور خان را از ولایت بیرون کرده هنوز هیچ کدام در امور سلطنت مستقل نگردیده بودند و امرای حبش مثل اخلاص خان و دللور خان و حمید خان که باهم دم موافقت و مرافقت می زدند اکثر امور سلطنت را پیش خویش گرفته بودند. میان ایشان و عین الملک که از اعظام امرای عادل شاهی بوفور شوکت و قدرت ممتاز بود اتفاق به نفاق مبدل گشته روزی که تمام امرای حبش بمنزل عین الملک رفته بودند همه را گرفته مقید ساخت و روز دیگر لشکر خویش را مکمل ساخته حبشیان را پیش انداخته متوجه حصار بیجاپور گردید بزم این که عادل شاه را بدست آورده زمام اختیار سلطنت را بقبضه اقتدار خود درآرد و حبوش را در یکی از قلاع محبوس سازد و رایت استقلال باوج فلک عز و جلال برآرد در راه یکی از دوستان بدو رسانید که غلامان عادل شاه با کوتوال

بیجاپور و دیگر لشکریان حضور مقرر کرده اند که چون حبشیان را بقلعه درآوردند ایشان را از قید اطلاق فرموده آخذ را ماخوذ سازند. عین الملک بد دل بمجرد شنیدن این سخن بی حاصل امرای حبش را در میان بازار بیجاپور گذاشته رایت هزمت بر افراشته بر سبیل تمجیل راه ولایت خویش پیش گرفت و سپاه عادل شاه از فرار عین الملک بد دل و زبونی یزیرفت اما امرای حبش که مشرف بر حبس بودند خلاص گشته استقلال تمام در امور سلطنت یافتند. بالجملة بجهت این مخالفت که مجدداً میان امرای عادل شاه واقع شد فتور موفور بقواعد سلطنت والئی بیجاپور راه یافته سپاه نصرت پناه نظام شاه از روئی شوکت و قدرت تمام در ظاهر شاپور مقام فرمودند. روز دیگر که شهباز مضماری خاور بزم رزم لشکر اختر حشر باختر رایت ظفر بیکر برافراخت و افراسیاب آفتاب به تیغ جهان تاب مواکب کواکب را چون جیش حبش از سپاه سقلاب از نقاب احتجاج هارب و غارب ساخت نظم.

سفیده چو از کوه برزد علم
برآراست خورشید بهر شکوه
برآمد سپاه کواکب بهم
بشکرف پیشانی پیل کوه

سپاه نصرت پناه نظام شاهی و لشکر ظفر اثر قطب شاهی کر بکین معاندین تنگ بسته بسلاح جنگ جنگ بازیده نهنگان بحر خروش چون ماهی و نهنگ جوشن درو درع پوش از فرق تا قدم در آهن و فولاد مستغرق گردیده و فیلان بی ستون نهاد را نیز از ساز جنگ چون کوه فولاد کردانیدند و بر آستان ستون آسانی ایشان سنانهای جان ستان بسته بر پشت بسته مثال شان دلبران ناوک انداز و آتش باز نشانیدند. پس فوج فوج مانند دریائی پر موج روئی بمیدان نهاده نقیبان و تواجیان بسمیه صفوف پرداخته میمنه و میسره و قلب و جناح مرتب ساختند و به سطوت و سولت هرچه تمام تر که دیده بهرام گور از نهیب آن کور شدی بجانب بیجاپور عبور نموده از خروش کوس حرب و نفیر نائی رزم که نفع صور نمونه ازو ست زلزله در زمین و زمان انداختند و گوش ارباب هوش را ازان غلغله و خروش به عقده جذر اصم مبتلا ساختند نظم.

بجنید لشکر ز که تا به
ز آهن قباآن زربن کلاه
جهان شد پر آوایی بوق سپاه
همه سریر از خشم و دل پر ز کین
زمین شد بگردار کشتی در آب
سوار آهنین باره شد سه میل
همه پشت پیلان فولاد تن
برآمد ز کوس و کورگه غریو
زمین گشتی از یک دگر بر درید
ز غریدن زنده پیلان مست
کران گشت بال یلان از زره
پر از شیر و شمشیر شد رزمگاه
یلان بر نهادند از آهن کلاه
بابروئی مردی در افکنده چین
تو گشتی که بر جنگ دارد شتاب
همه برج آن باره از زنده فیل
پر از ناوک انداز و آتش فکن
ز بیم آب شد زهره نره دیو
سرافیل صور قیامت دمید
کره در گلوئی هزبران شکست

همه روئی صحرا شده زرنکار ز زرین علمهائی گوهر نگار

لشکر کینه خواه عادل شاه نیز بامداد پگاه آمادهٔ پیکار و ساخته کارزار از آرام گاه خویش
برخاسته فوج فوج از دروازه بیرون آمده در برابر لشکر ظفر اثر صفوف بیاراستند و پیادهائی
پوکبان انداز آتش باز و نیزه داران و تیراندازان رزم ساز در پیش صف سپاه پل بسته فیلان قوی هیکل گزر بر
لشکر کینه ور بلکه بر باد صرصر متمعر ساختند و بیکه سواران نامور و بهادران رزم گستر از
هر دو لشکر رخ به میدان آورده اسپ ظفر هرسو می تاختند و هر ساعت منصوبه تازه باخته
فرزین بند خصم را پریشان می ساختند نظم -

چو گشت از دو سو لشکر آراسته	جهانی پیرخاش برخاسته
دو ابراز دو سو در خروش آمده	دو دربائی آتش بجوش آمده
چو آیین پیکار شد ساخته	منشها شد از مهر پرداخته
شکار افکنان سوئی هم تاختند	ز امیدها خانه پرداختند
رخ شاه گردون شد از بیم زرد	پر از کرد شد گنبد لاجورد

بالجمله مهم از بیکه تازی و دست بازی در گذشته آتش محاربه بالا گرفت و شعله
قتال و جدال اشتعال زیربرفت - آن دو سپاه گران بسان دو دربائی جوشان بتلاطم درآمده تیغ و
تیر باهم درآویختند و خون بکدیگر را بر خاک رهگزر می آمیختند تیغها چون صاعقه بارقه درخشان
و سر افشان گشت و از سحاب کمانها سهام باران شد - سپر از بیم خطر سخت روئی پیش آورده -
خنجر زبان سرزنش دراز نمود - هواء آورد گاه از کرد سپاه مانند بنی عباس لباس سپاه پوشید و
زمین معرکه از خون دلیران میدان کین چون لعل بدخشان رنگین گردید نظم -

بخونریزی روان شد تیر دلزد	دلی می خست و جانی می ستمزد
دهن در گوش مردان کرده سوفار	سخن می گفت کاینک نوبت کار
سنان جاسوسی دلها نموده	زبانی داده و جانی ربهوده
تی ناوک نوائی زار می کرد	نوائی او بدلها کار می کرد
خندک از سینه دل می کرد غارت	کمان می کرد از ابر و اشارت
چکرها از پلارک چاک می شد	بگردون بانک چاکا چاک می شد
همی خندید زخم از هیکل مرد	بخنده گریه خونریز می کرد
تن افتادگان می داد در کل	صلائی کرکسات از دیده و دل

دلیران لشکر قطب شاهی دران روز داد مردی و دلآوری داده داستان رستم دستان را منسوخ
ساختند و چند مرتبه بحمله هائی مردانه تیر تفرقه در صفوف سپاه کینه خواه عادل شاه انداختند - باز در وقت
کرمی هنگامه کارزار قریب هزار سوار نامدار از دلیران سپاه ظفر پناه نظام شاه سیر ظفر بر سر کشیده بر

قلب سپاه عادل شاه که چون جبال شامغنه راسته البینان بود ناختمند و دران ناختمن جمعی را به تیغ و تبر و سنان بر خاک هلاک انداختند و بیک حمله بهادرانه جمله سپاه قلب و میمنه دشمنان را که مانند صفوف مژه دلیران آراسته بود بسان طرّه مهوشان آشفته و پریشان ساختند و چون سیل خروشان بهر طرف که میل نمودند اساس صبر و قرار آن جبل را از بیخ و بن برانداختند نظم -

بلان رایت کین برافراختند	کورگه زنان سوردن انداختند
ز یولاد پوشان لشکر شکر	نر کوه لرزید بر خوبشتر
کیها بمغز سر آلوده گشت	ز کشته زمین سر بسر توده گشت
ز بس خون که هرجائی پاشیده شد	زمین همچو روئی خراشیده شد

چون سائر عساکر نصرت مآثر تزلزل و پریشانی دشمنان و چیرگی دلیران ظفر نشان مشاهده نمودند به هیئت اجتماعی حمله ور گشته از کشته پشتها بر روئی هم انداختند و صفوف سپاه عادل شاه را که کوه آسا پائی استقامت بر جائی خویش استوار داشتند برداشته رایت فتح و نصرت برافراشتند نظم -

اگرچه بود کوه ثابت قدم	چو آید قیامت بریزد ز هم
چو طوفان دریا درآید ز جائی	ندارد برش آتش تیز یائی

بالجمله دلیران جلاوت آئین به تیغ کین گروه انبوه از سپاه عادل شاه را به سرحد عدم فرستاده بقیة السیف از بیم جان ننگ و نام را وداع گفته رو بودائی انہزام نهادند - بعضی بصد تشویش خویش را بحصار بیجاپور رسانیده - گروهی قدم در کوه و صحرا نهادند - سپاه ظفر پناه نظام شاه تا کنار حصار بیجاپور در عقب دشمنان مقهور ناخسته هفت زنجیر فیل بی ستون نظیر که در میان فیلان عادل شاه عدیل نداشتند مثل آتش یاره و کوه یاره و چنچل و غیر ذلک بدست آورده عنان بصوب اردوئی خویش برکاشتند نظم -

چو کوهر برآمود زنگی بتاج	شہ چین فرودآمد از تخت عاج
آن دو سپاه کینه خواه نظم -	

بآرام گاه آمدند از نبرد	ز تن کرد دستند و از روئی کرد
در اندیشه از کینند تیره گشت	که فردا بسر برچه خواهد گذشت

عساکر بهرام انتقام دران شب ظلمت فام ع -

تن آسودگی کرده بر خود حرام

بمراسم یاسبانی و هوشیاری قیام نموده تا سفیده صبح صدق آثار بتدبیر کارزار و تسخیر حصار شمشیر اندیشه را بفسان افکار تیز می ساختند و بترتیب آلات ستیز و آویز می پرداختند نظم -

ذکر روز کین روئی شسته ترنج	چو در بحایان سر برون زد ز کینج
----------------------------	--------------------------------

باز آن دو سپاه کینه ساز کمر شجاعت بر میان جلادت بسته بر باد پایان آب فعل آتش نعل نشستند و فوج فوج مکرمل و مسلح گشته در برابر یکدیگر لیل بستند. اما چون روز گزشته سپاه عادل شاه چنان دست بردی از دلیران ظفر پناه نظام شاهی دیده بودند هراس بی قیاس بر ضمائر ایشان استیلا یافته از حوالئی حصار بیجاپور قدم پیش نمی نهادند و ابواب محنت و بلا بر روئی خویش نمی کشادند. در خلال این احوال جوامیس خبر به لشکر عادل شاه رسانیدند که سیادت و امارت پناه میر زنبیل اشتر آبادی که بموجب فرمان قطب شاه به تسخیر حصار کلکور مامور بود قلعۀ مذکور را مسخر نموده به کمک سپاه نظام شاه متوجه است. سران سپاه عادل شاه صلاح دران دیدند که قبل از وصول سپاه قطب شاه به لشکر ظفر اثر نظام شاه جمعی را باستقبال ایشان تعین نمایند تا شبخون بر ایشان برده جمعیت آن جماعت را بیراکندگی و تفرقه مبدل سازند. بنا برین سیادت و امارت مآب میرزا نور الدین محمد نیشا پوری را با جمعی از امراء نامدار نامزد کردند که از روئی استعجال خود را بسپاه قطب شاه رسانیده بقوت بازوئی شجاعت رخنه در میانش شوکت و استقلال آن جماعت اندازند. میرزا نور الدین محمد با جمعی از لشکریان تازه زور شبان شب از بیجاپور روان گشته در شب دوم بر سر کوچ بسپاه قطب شاه رسید و دران شب ظلمت اثر میان آن دو لشکر نیران محاربه مشتعل گشته علامت روز قیامت از فرغ آن رستخیز آشکارا گردید نظم.

شبی بود مانند قطران سپاه نه سیاره پیدا نه یروین نه ماه

بالجمله تا اثر حشر لشکر سحر از جانب خاور روئی نمود تیغ یمانی در سر افشانی بود و سنان دلیران چون نوک غمزۀ دلبران در جان ستانی بد طولانی نمود. چون مهر زرین چهر از دربیۀ سپهر با تیغ و سپر نمودار گشت خورشید جهان تاب از نقاب حتی توارت بالحجاب سر برآورد غراب ظلمت مآب شب را مانند جیش حبش تاب نبات و قرار نمانده خویش را در غار مغرب متغارب ساخت. سپاه عادل شاه دست از حرب کوتاه کرده رایت معاودت بر افراختند و لشکر قطب شاه در میدان رزم گاه نزول نموده رحل اقامت انداختند. بعد ازان که خاطر سپاه قطب شاه از دغدغۀ لشکر بیجاپور فراغت یافته دانستند که ایشان عنان صوب مراجعت معطوف ساختند باز کوچ کرده دست بغارت ولایت عادل شاه برکشادند و قریب چهار پنج فرسنگ از دو جانب راه نشان آبادانی تکرار شده آنچه می یافتند بباد فنا بر می دادند تا قریب باردوئی امیر الامرا و سید شاه میر طباطبا رسیده جمعی را امرآ باستقبال فرستادند. میر زنبیل با سپاه خویش بلشکر ظفر اثر ملحق گشته سپاه ظفر پناه را از رسیدن این گروه صف شکن شکوه و شوکت افزوده بیشتر از پیشتر در تسخیر حصار بیجاپور جازم شدند. هم درین ولا کشور خان عادل شاهی که شرح اقبال و ادبارش سابقاً رقم زده کلک کهر بار گردیده که از امرآ بیجاپور فرار نموده پناه بیابۀ سریر ثریا آثار نظام شاه برده بود بموجب فرمان قضا جریان باردوئی امیر الامرا رسید. از رسیدن این دو سپاه تازه زور فتور موفور

بصورت شوکت سپاه بیجاپور راه یافت چنانچه عین الملک که رکن رکن سلطنت عادل شاه و سپه سالار آن سپاه بود از سید مرضی قول طلب نموده بملازمت شتافت و چون قصور تمام از تسلط عساکر بهرام انتقام و عدم وجود امرائی صائب رائی کار آگاه بارکان دولت عادل شاه راه یافته مباحثی سلطنتش بکلی اختلال بزیرفت - سنکل نایک حاکم قلعه جری و توابع قدم از جاده اطاعت و انقیاد بیرون نهاده سر نمرود و طغیان از گریبان مخالفت و عصیان برآورده و اکثر مواضع و قصباتی که علی عادل شاه بهرور دهور تسخیر نموده بود بتصرف خویش درآورده دست تغلب بگتته و فساد و ستم و بیداد برکشاده اهل و عیال و اموال و اسباب و اموال مردم آن حدود را بیاد تاراج بر داد - امراء حبش که در بیجاپور استقلال یافته امور سلطنت را بقبضه اقتدار خویش درآورده بودند در تدبیر تلافی و ندادارک آن فتور سعی موفور نموده اولاً عین الملک را بمهود و مواتیق مستوق و مستظهر ساختند که بعد از هفت روز که در لشکر فیروز نظام شاهی بود شب هشتم با مردم خویش خیمه و سرا یرده را بر جائی گزاشته رایت هزیمت برافراشت و شبشب خود را بکنار حصار بیجاپور رسانیده از راه دروازه الله پور به شهر درآمد - چون لشکر ظفر اثر از فرار عین الملک خبردار شدند در تعاقب ایشان تا کنار بیجاپور تاخته هرکرا یافتند از پائی درانداختند و جمیع اسباب و اموال بنگه سپاه عین الملک را غارت نموده از کثرت زر و زیور مانند کان توانگر شدند - اما سپاه عادل شاه را از آمدن عین الملک قوت تمام حاصل گشته فرامین باطراف ولایات فرستاده پیاده بسیار از تفنگچی و کمان دار طلب داشتند و در اندک روزی قریب هشت هزار پیاده جزار حاضر گشته به محافظت حصار و لوازم کارزار رایت شجاعت و جلادت برافراشتند -

ذکر جنگ سیم مردم بیجاپور با سپاه نصرت پناه منصور

چون سپاه ظفر پناه از رسیدن آن دو لشکر صف شکن اقتدار و استظهار تمام یافتند بزور و قدرت خویش مغرور گشته عزم رزم مردم بیجاپور مصمم ساخته روز دیگر که خورشید منو چهر چهر مهر بعزم تسخیر حصار زر نگار سپهر لواء ضیا برافراخت و تیغ عالم اقطاع شعاع میدان آسمان را از مواکب کواکب به پرداخت نظم - کشید از کهن تیغ کین شاه مهر به پرداخت ز انجم حصار سپهر لشکر ظفر چون بحر اخضر به توج و تلاطم درآمد مانند کوه آهن و فولاد از جائی برآمدند نظم -

بخونریز اعدا چه برنا چه پیر	ز جام جلادت شده شیر گیر
زره پوش دنبال هم فوج فوج	چو دریا که ناگه در آید بموج
فلک از سر نیزها آهنین	زره پوش از نعل اسپان زمین
ز بس نیزه کافراشت سر بر سماک	چو خورشید بر نیزه شد کوی خاک

الفه لشکر ظفر اثر بعد از تصفیه صفوف رزم گستر و تمبیه افواج پرخاش خر روئی قهر به سوئی شهر آورده خروش کوس رزمی و ناله نائی حربی هوش از سر دلبران فولاد پوش پیرداخت و غبار مراکب

مواکب ظفر شعار روز روشن را مانند شب تار ساخته و چون بنزدیک حصار رسیدند رایت کارزار برافراخته از برق حسام آتش بار آتش کارزار برافروخته جنگ سلطانی در انداختند نظم -

فلک سائی چون ابر شد لخت کوه	ز باد نفیر قیامت شکوه
که گاو زمین شد چو گاو خراس	چنان ناله برداشت روئینه طاس
در آورده در طاس گردون شکست	خروش جرس هائی فیلان مست

سیاه عادل شاه چون از توجه دلبران ظفر پناه آگاه شدند آمادهٔ رزم و بیکار گشته جمعی از امراء شجاعت شعار مثل میرزا نور الدین محمد نیشابوری و مصطفی خان استرآبادی و شیر خان براقی و مظفر خان براقی و انکس خان دکئی و اخلاص خان و دلاور خان و حمید خان و جمشید خان حبشی که به تهور و دلبری مذکور و مشهور بودند با سیاه نا محصور بعزم رزم برخاستند و بشوکت تمام از دروازهٔ حصار بیجاپور برآمده در برابر لشکر ظفر اثر صفوف بیاراستند - شیوهٔ رحم و آزریم بیکارگی از میان برخاست و بدر محبت و مروت از محاق و اجتماع کینه و نزاع هلال وار بکاست - دلبران پر خاش خر از هر دو لشکر مرکب ظفر به میدان جهاند آتار مردی و هنر بظهور می رسانیدند تا نیران قتال و جدال به یک بار اشتعال یافته کافهٔ سیاه فدائی وار برهم ریختند و بیاد حمله خاک معرکه را بر تارک بکدبگر بیختند نظم -

چنان درهم آمیختند آن سیاه	که از کرد شد روئی گیتی سیاه
برآشفته شیران کوپال گیر	فرو ریختند از دو سو تیغ و تیر
غسابان ترکش کشادند پر	نشستند بر آشیمان سپر
کزر کرد تیر از زره آن چنان	که باد از سر زلف سیمین بران
کسی کو ز تیغی شدی بی خبر	خبردار کردیش تیر دگر
برفق یلان تیغ از همدمی	چو مد الف بر سر آدمی

از جوش دربائی کارزار جوش در بر پر دلان معرکهٔ بیکار موج زد و از اشتعال آتش قتال زره در سینهٔ مردان کار شعلهٔ نار شد - چشم هوا از سرمهٔ غبار بسان چشمهٔ قار تاریکی گرفت و چشمهٔ آفتاب از حجاب کرد چون حدهٔ چشم سیاهی یزیرفت - تیغ دلبران بسان برق درخشان آتش افشان گشته کرد میدان نبرد را بیاران خون می فشاند و سفیر تیر پیغام فنا بگوش شیران بیشه هیجا می رساند - نوک ناوک در صدور سروران پر غرور مانند راز در دل امینان مستور می گشت و از جرعهٔ جام حسام خون آشام دعاغ مستان بزم انتقام مخمور می شد -

بالجمله از اول روز تا وقتی که مهر گیتی فروز از غایت ارتفاع مایل گشت آتش بیکار جهان سوز در التهاب بود و تیغ عالم افروز چون شعلهٔ نار در اضطراب - ناگاه نسیم نصرت از مهیب و بنصرک الله بر پرچم رایت نظام شاهی و زیدهٔ قریب هزار و پانصد سوار شیر شکار که در مهالک و اختطار و روز بازار رزم و بیکار نقد تمام عیار جان روان در بازند و به تیغ آبدار و پیکان آتش بار

خاک ممرکه را به خون اعدا گلگون سازند و بیاد حمله کرد فنا در دیده دشمنان اندازند. سرکشانی که از غبار مرکب شان آئینه سپهر تیرگی گیرد و از برق تیغ و سنان شان دیده مهر خیرگی یزید نظم -

غضنفر جوش و گردون کوش و آهن بوش و خارا تن
مصاف اندوز و جنگ افروز و اعدا سوز و شیر افکن

پروین صفت باهم عهد موافقت و مراقت بسته چند زنجیر فیل مست که کوه و سنگ را در زیر پی بست سازند و بخروطوم اژدها سیما رآکب و مرکوب از پائی در اندازند. از نهیب دندان سندان شکن شان شیر گردون را چون استخوان دندان کلوگیر و از رعد آواز زهره کداز شان اژدهائی فلک در اضطراب و زحیر؛ زمین از بار حمل شان ربناناً تحملنا گویان و آسمان از بیم سنان شان کرد جهان پویان نظم -

به هیکل جهان را ز خود کرده بر
نمایان ستون هائی دندان چنان
که بر پائی بام فلک نردبان
مجم ز تمکین و فرو شکوه
باآواز در قعریم سفته در
که رزم شان پشت نصرت بکوه

در پیش انداخته بدین هیئت و شکوه بر قلب سپاه عادل شاه که مانند کوه پائی ثبات و قرار استوار داشت تاختند و بیک حمله قیامت نهیب جمله صفوف آن سپاه را از جانی برداشته بنات النعش سان پراکنده و بریشان ساختند نظم -

ز خون دلیران و کرد سپاه
نو گفتمی هوا لاله کارد همی
زمین گشت لعل و هوا شد سپاه
ز یولاد بی جاده بارد همی

سپاه عادل شاه چون از سعی و کوشش سودی ندیدند نطق الفرار مما لا بطق بر میان بسته رایت هزیمت برافراشتند و روئی از ممرکه کارزار برگماشتند -

سپاه ظفر پناه نظام شاه در تعاقب کریختگان عنان به نکاور سپهر جولان داده سر در پئی ایشان نهادند چنانچه از بیم تیغ دلیران جمعی کثیر از هزیمتیان بخندق حصار افتادند. مردم حصار چون مهم پیکار نه بر وفق آرزوئی خویش مشاهده نمودند دروازه را مسدود ساخته راه دخول و خروج بر سپاه خود نیز به بستند و از برج و باره دست و بازو به تیر و تفنگ و ناوک و سنگ یازیده مانند ابر بهاران ژاله تفنگ و پیکان بر بهاداران باریدند. سپاه ظفر پناه چون جمعی کثیر و جمعی غفیر از لشکر عادل شاه را بسرحد عدم رسانیدند از پائی حصار ع -

بر اعدائی دولت مظفر شده

بمنازل خویش معاودت نمودند بالجمله چون سپاه عادل شاه را شکستی چنان دست داد جنگ از جنگ بازداشته پائی در دامن عزت و انزوا کشیدند و خیال قتال و جدال از سر بدر کرده دیگر کرد فضولی

نگریدند - نه قوت و قدرت آن داشتند که تیغ خلاف از غلاف کشیده در میدان مصاد درآیند و نه طاقت آن که بزبان تیغ و سنان لاف و گزاف حجت و برهان نمایند - چون مور از طاوس مجال خلاص و مناس نداشتند بالضرورة از در مکر و حيله درآمده رابت فریب برافراشتند و بظاهر با امیر الامرا ملامت و مدارا آغاز کرده قانون فتنه و فساد تازه ساز نمودند و سیادت و تقات پناه شاه ابو الحسن ولد فردوس مکانی شاه طاهر را که در یکی از قلاع محبوس بود بواسطه رابطه قدیمی که میان او و امیر الامرا استحکام یافته بود طلب داشته به نوید پیشوائی و وکالت بشارت دادند و بدین وسیله ابواب محبت و مواسات با امیر الامرا کشادند چه پیوسته مقصود سید مرتضی خلاصی شاه ابوالحسن بود و در پیشوائی او سعی می نمود - چون رسل و رسائل بین الطرفین متواتر گشت اهل بیجاپور که در مقام فریب و احداث خلاف و نفاق میان سپاه منصور بودند به سید مرتضی پیغام نمودند که روابط محبت و التیام وقتی انتظام و استحکام یزیرد که امیر الامرا سپاه قطب شاه را که محرک مواد فتنه و فسادند از میان برگیرد - امیر الامرا در بادی الرای بر مکر اعدا اطلاع نیافته مقصود معاندان را بسمع قبول و رضا اصفا فرموده خرابی سپاه قطب شاه را وجه همت ساخت نظم -

از دشمن دوست رو بیرهیز چون هیزم خشک ز آتش تیز
کارش چو بزور بر نیاید خوش خوش در حيله برکشايد

یکی از ارباب وفاق که بر اتفاق تدبیر اهل نفاق واقف بود مضمون معاهده معاندان را بسید شاه میر که سپه سالاری سپاه قطب شاه بدو تعلق داشت تقریر نمود - شاه میر چون بر تدبیر مردم بیجاپور خبیر گشت اولاً با امراء بیجاپور رقعہ بر حکم جواب الفاسد بالفاسد نوشته ایشان را از خلاصی شاه ابوالحسن و موافقت با سید مرتضی تخویف و تحذیر نمود - بعد ازان بمنزل سید مرتضی شتافته میر را در خلوتی دریافت و از حقیقت اتفاق ارباب نفاق بمبالغه و الحاح تمام استفسار و استکشاف فرموده امیر الامرا خواهی نخواهی سخنان واهی مردم بیجاپور را بشاه میر تقریر نمود - چون سید شاه میر بحسن تقریر و لطف کلام مشهور و معروف خاص و عام بود سوء تدبیر دشمنان را بمبارت دلپذیر خاطر نشان میر نموده و خامت و ندامت عاقبت آن را بدلائل و براهین مبین و مبرهن ساخت تا سید مرتضی از معاهده اعدا پشیمان گشته به تجدید عهد و پیمان شاه میر و قطب شاه پرداخت - امراء بیجاپور نیز از رهایدن شاه ابوالحسن نادم گشته باز مقیدش گردانیدند و عازم محاربه و مقاتله گردیده طائفه برگیان را که از کمال شجاعت و جلاوت ایشان را از بک هندوستان می نامند به بند کردن راه و منع رسیدن آنوقت سپاه نصرت پناه مامور ساختند و بدین سبب تنگی و گرانی درمیان عساکر نصرت مآثر انداختند تا سپاه نصرت شمار از تنگمی قوت نیک به تنگ آمده کار بریشان بغایت دشوار گشت - لاجرم بجهت مشورت انجمنی ساخته مصلحت در ترک محاصره بیجاپور و توجه سپاه منصور بخراب ساختن ولایات نزدیک و دور منحصر دیدند -

ذکر حرکت سپاه منصور از ظاهر بیجاپور بقصد ویرانی و خرابی عمارات و زراعات

چون امرا و اعیان سپاه منصور بکوچ نمودن از ظاهر بیجاپور همدستان گشتند اول قصبه شاپور را که متصل بشهر بیجاپور است مشتمل بر منازل و دکاکن بسیار و باغ و بساین مشحون بانواع فواکه و رباحین و ازهار که در مرور شهور و سنین و ادوار ساخته و پرداخته بودند ویران نموده عمارتش صورت عالیها سافلها گرفت و اشجار میوه دارش از صدمه قهر فیلان غفرت دیدار قلع و قمع بدبیرت نظم -

تبریز ز هرسو در آمد بیاغ	ز رنج دل باغبانش فراغ
ز سر و نوش تا چنار کهن	نگوسار کردند از بیخ و بن
درختی که سی سالش افراختند	بیکدم ز بیخش برانداختند

و چون امراء سپاه منصور خاطر از خرابی شاپور فارغ ساختند در اواخر محرم سنه ثمان و ثمانین و تسع مائه دمامه کوچ نواخته بجانب ولایت عادل شاه رایت نصرت آیت برافراختند و چون بمیان ولایت عادل شاه که در معموری و جمعیت رشک خلد برین و غیرت نگار خانه چین بود در آمدند دست تسلط و تقلب بغارت و تاراج برکشاده آتش قهر در اماکن و مساکن قرا و مساکین می انداختند و عمارات و زراعات آن ولایات را با خاک برابر می ساختند تا کزر لشکر فیروزی اثر بشهر کلهر که از بلاد معتبر دکن بعزید جمعیت و آراستگی مشهور و معروف است افتاده هم از گرد راه شعله قهر و غارت دران شهر و ولایت زدند - اموال و اسباب بی قیاس از هر گونه اتمعه و هر قسم اجناس که وهم و قیاس دقایق شناس از احصاء آن عاجز آمدی بدست آورده سفیر و کبیر لشکر ظفر اثر از غنیمت شهر کلهر غنی و توانگر گردیدند نظم -

نہان و آشکار آنچه در شهر بود	سراسر بتساراج بردند زود
چه از زر چه از دیبه هفت رنگ	چه از آیش بزم و از ساز جنک
ز نقد و ز اجناس و هر گونه چیز	که باشد بنزدیک دانا عزیز

چون از عمارت شهر و باغات آثار و علامات نگراشتند بجانب رائی باغ دهگری رایت بر افراشتند و آن بلده معموره را که در کثرت فواکه و انمار خصوصاً آنکور و انار نائی جنات تجری من تحتها الانهار بود بمجرد عبور سپاه منصور چنان ویران ساختند که نه از شهر اثر بجا ماند و نه از شهری و نه از تاک نشان باقی بود و نه از تاک نشان - بعد ازان آن سپاه گران ازان شهر بسان سیل دمان روان گشته می رفتند و بجاروب تاراج اموال و اسباب غنی و محتاج را می رفتند و می کشتند و تخم نیستی می کشتند - بالجمله درین عبور اکثر شهرها و مواضع معتبر و قلاع خبیر اثر مثل مسکری و باین و دیگر قصبات و پرنکنا که بر کزر لشکر بود زیر و زیر گردیده تا راه سپاه نصرت پناه بجانب قلعه مرج افتاده - از استماع توجه لشکر ظفر اثر هرج و مرج بحال مردم مرج راه یافت - اما چون قلعه مرج در حصانت و استواری با این هفت حصار فلک زنگاری لاف برابری بلکه کزاف برتری داشت و شرفات کنکره رفتش علم ارتفاع بذروه سماوات می افراشت نظم -

درش را سپهر برین آستان بیامش زحل کترین پاسبان
 فلک نقشی از طلاق ایوان او طلا به مه و مهر دربان او
 شه طارم چارمش پرده دار بزک دار بهرام خنجر گزار

جمعی از ابطال رجال که بمحافظت آن قلمه سپهر مثال اشتغال داشتند باستظهار مناعت انحصار رایت شجاعت و استکبار بر افراشتند و بزم قتال و جدال باستقبال سپاه ظفر مآل از حصار برآمده در برابر لشکر نصرت اثر صفها برآراستند - میان هر اول سپاه قطب شاه و مردم آن حصار سپهر اشتباه فی الجمله محاربه روئی نمود - اما چون صورت استحکام آن قلمه فلک احتشام بر امراء نصرت فرجام معلوم بود و فی الحقیقت تسخیر آن آسان رخ نمی نمود مقید محاصره نکته سپاه منصور ازان جا عبور فرموده عزیمت تسخیر قلمه فلک نظیر نلدک مسمم ساخته اعلام ظفر اعلام بدان صوب برافراختند -

ذکر فوت پادشاه معدلت دستگاه ابراهیم قطب شاه و جلوس مهر سپهر سلطنت و بختیاری قطب فلک حشمت و کامکاری محمد قلی قطب شاه بر سریر سلطنت و جهان داری و بیان قضایای که دران ولا بمقتضائی خالق ارض و سما از پرده غیب رخ نمود

بر عاقل هوشمند و کامل خردمند چون آفتاب عالم تاب روشن و بپراهین اولیات مبین و مبرهن است که دنیا محل زوال است و منزل ارتحال و انتقال - صفوف عشرتشی بی کبودت محنت نیست و حلاوت فراغتشی بی مرارت مشقت نه - هرکرا بر شاخسار امانی گمی شکفید بازش هزار خار ناکاهی در پائی دل خلید و هرکرا دم آب فراغتی بلب رسید هزار قطره خون ناب از دیده چکید نظم -

کدام عیش که آن را زمانه تیره نکرد کدام روز که آن را فلک بشب نرساند

ما صدق این مقال صورت حال قطب فلک جاه و جلال مرکز دائره عزت و کمال آفتاب سپهر شاهی سعی خلیل الهی ابراهیم قطب شاه است که مدت سی سال بر سریر سلطنت و پادشاهی تمام ولایات تلنگانه باستقلال تمام استقرار داشت - درین سال که از هجرت حضرت حبیب ذو الجلال نه صد و هشتاد و نه سال گذشته بود رایت ارتحال و انتقال بجوار رحمت ملک متعال برافراشت و نهال کامرانیش را آسیب تند باد خزانی از پائی در آورده کل ارغوان حیانش از سووم ممات زعفرانی و پژمرده گشت و چون آن پادشاه حمید خصال آثار انتقال از ناسبه احوال خویش نفرس فرمود شایسته سریر سلطنت و زبور اورنگ قطب شاهی محمد قلی قطب شاه را که از سایر اولادش بمزید کیاست و فراست و زبور سخاوت و شجاعت متفرد بود طلب فرموده وصیت لا تعد و لا تحصی با آن فرزند ارجند بجائی آورده ولی عهد خویش ساخت - انگاه امرا و سران سپاه را طلبیده بمبايعت و متابعت آن سرو جوئبار سلطنت امر فرمود - بعد ازان متقاضی اجل باسترداد و رعیت حیات آن پادشاه قدسی صفات پرداخته هادم اللذات دو اسبه بر کشور وجودش تاخت تا انجام کل نفس ذائقه الموت شربت فنا نوش کرد و دنیا و ما فیها را فراموش کرد نور الله مضجعه و مشوا و جعل آخرته خیراً من

دنیاء - الحق ابراهیم قطب شاه پادشاهی بود بانواع فضائل حمیده نفسانی آراسته و باقسام خصایل پسندیده انسانی پیراسته - ذات عدیم العیاش جموعه اوصاف کمال بود و از جود کف دریا نوالش جیب و کتار آمال مالامال - در جود و کرم ناسخ داستان معن و حاتم بود و در قوانین سیاست و عدالت دستور العمل پادشاهان عالم - خوان نمش چون داستان کرمش بعرب و عجم رسیده بود و شهنه عدل و سیاستش شخص ظلم و ستم را سر بریده نظم -

همتش دست کرم کر بر کشادی روز بزم
 خیره ماندی از عطایش دیده و هم و قیاس
 هبیش چون بر کشیدی تیغ کین در روز رزم
 تیره کشتی چشمه خورشید تابان از هراس

باوجود آن که مردم تلنگانه در فن سرفه از دزدان زمانه ممتازند - مشهور است که چنانچه از میان دو چشم بینی را می برند - از بیم سیاستش نام دزد دران دیار بر زبان دیار نمی گذشت و در تمام ولایتش به هیچ طریق از کسی چیزی فوت نمی گشت از اوضاع و اطوار و احوال و اخبار مردم شهر و دیار خویش بنوعی خبردار بود که هر روزه جزئیات امور جمهور از نزدیک و دور بر رانی مهر انجلایش روشن و مبرهن می گشت اما اکثر اوقات در سیاست شیوه افراط مرعی داشته اندک جریمه را آزار بسیار می فرمود چنانچه کمترین سیاستش انداختن ناخن دست و پا و بردن گوش و بینی وسائر اعضا بود - وقتی یکی از ظرفا را اتفاقاً کزیر بران دیار افتاد و بطریق قرار داد خبر وصولش بقطب شاه رسیده کس نزد او فرستاد که از کجا می آئی و چه متاع داری - در جواب گفت که آنچه درین درگاه بضرپ چوب و کتک می طلبند از قسم ناخن دست و پا و گوش و بینی و سایر جوارح و اعضا آورده ام اما تا رسانیدن این خبر بقطب شاه آن بی گناه جان ازان ورطه بکران کشیده بود هر چند در طلبش سعی نمودند بدست نیفتاد - القصه چون امرا و ارکان دولت از لوازم تجمیز و تکفین آن حضرت فراغت یافتند بملازمت آن نو باوه بوستان سلطنت شتافته در ساعتی که ماه بخش سعادت و زینت ده بخت و دولت بود آن فرازنده سریر جهانبانی را بر تخت کامرانی نشانیده چشنی بآنین سلاطین پیشین ترتیب و تزئین داده آوازه عیش و عشرت بساکشان افلاک رسانیدند - امرا و اعیان بمراسم تهنیت و لوازم نثار افشانی قیام نموده چند روز بر دوام به بسط بساط انبساط گزرانیدند نظم -

چو سوک پدر شاه بیدار داشت
 ز کیوان کلاه مهی بر فراشت
 به تخت پدر رفت و بس بار داد
 سیه را درم داد و دینار داد

بعد ازان فرمانی مبنی بر خبر کدورت اثر حضرت فردوس مکانی و منبی از جلوس خویش بر سریر سلطنت و جهانبانی به سید شاه میر فرستاد - این خبر در مقام ناندگام نزدیک قلعه نلدرگ به شاه میر رسیده موجب ازدیاد مواد خوف و هراسش گردید چه از سیاه ظفر پناه نظام شاه اندیشه داشت که مبادا باز به سخن اعدا از جا رفته بنقض پیمان مبادرت نمایند - لاجرم مضمون آن خبر را به کسی اظهار ننموده بمنزله سید مرتضی شتافت و چون دران ایام مشورت امراء ظفر فرجام بران قرار یافته بود که شاه میر صافی ضمیر سیاه قطب شاه را گزاشته متوجه گلکنده گردد و بهر زبان که داند و بهر عنوان که تواند قطب شاه را بیرون آورده بدین سیاه ملحق گرداند - درین وقت شاه میر کافی تدبیر به میر مرتضی گفت که من بموجب

مصلحت و صوابدید امرا متوجه آوردن قطب شاه می شوم لیکن خاطر از دغدغه دشمنان پریشان است چه ممکن است که باز اعدا بنا بر مصلحت خویش تفته و فسادى اندیشند و سلسله عنادى متحرک سازند و این معنی مستلزم دل آزارى قطب شاه و گرفتارى این بی گناه گردد اکنون متمسک آن است که به تجدید عهد و پیمان خاطر پریشان مرا مستونق و شادمان گردانی تا بی دل نگرانی کمر متابعت بر میان بسته همت بر آوردن قطب شاه مصروف دارم - چون دران ایام میان سید مرتضی و سید شاه میر مباحثی محبت بمواصلت استحکام یافته بود سید مرتضی جهت تسلی خاطر شاه میر به تجدید مراسم پیمان پرداخته اکابر امرا را مثل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان و بهزاد الملک و غیرهم نیز طلب داشته با خویش درین پیمان و ایمان همدستان ساخت که مطلقاً بسخن اعدا با سیاه قطب شاه در صدد خلف پیمان و نقض ایمان در نیامده بغیر از محبت و موالات نسبت بایشان اندیشه دیگر در خاطر نگزرانند و هیچ گونه مضرتی به قطب شاهیان نرساند - چون ضمیر میر شاه میر از عهود امرا مطمئن گردیده برده از روئی اختیار برداشته خیر انتقال ابراهیم قطب شاه و جلوس محمد قلی قطب شاه بجائی پدر بر طبق آنها و اظهار نهاد - امرا متفق اللفظ والمعنی در رسوخ خویش بر عهود پیش و حال کمال مبالغه بجائی آورده قرار دادند که اول میرک معین سبز واری که از طرفا و مستعدان جهان ممتاز و مستثنی بود از جانب امیر الامرا و خواجه محمد سمنانی از قبل میر شاه میر جهت تقدیم مراسم تعزیت و لوازم تهنیت بخدمت محمد قلی قطب شاه رفته شرط بر سرش بجائی آوردند - بعد از ان سید شاه میر عنان بدان صوب معطوف ساخته بهر عنوان که تواند قطب شاه را از گلکنده بر آورده باین سیاه ملحق گرداند - بالجمله میرک معین و خواجه محمد متوجه گلکنده گردیده بملازمت قطب شاه رسیدند و مراسم تعزیت و تهنیت بتقدیم رسانیدند - بعد از ان شاه میر نیز عنان بدان صوب تافته چون بحوالی گلکنده رسید قطب شاه با تمام خیل و سپاه استقبال فرموده جهت رعایت حرمت سیادت و سابقه خدمت شاه میر از سمنند دولت پیاده کشته شاه را در بر گرفت و چون بمستقر دولت رسید قامت قابلیت او را بخلعت خاص اختصاص بخشیده جمیع مهمان سلطنت و زمام امور جمهور سپاه و رعیت بکف کفایت آن زبده ارباب کیاست و درایت نهاد رفق و تفق کلیات و جزئیات مهمات دولت را برائی صواب نمایش تفویض فرمود - شاه هدایت دستگاہ بدلائل و براهین خاطر نشین قطب شاه نمود که نهضت هوکب جهان پناه بجانب سپاه نظام شاه هرآینه بصلاح ملک و دولت اقرب و انطباق خواهد بود - قطب شاه نیز باستصواب آن سید مرتضوی اتساع با سپاهی چون مواکب کواکب بعدت و کثرت منصف ع -

همه چون هزیران دهان بر ز کف

از گلکنده بطرف سپاه طغر پناه نظام شاه نهضت فرمود - بعد از طی منازل و مراحل پرتو ریابت فتح آیاتش بر حوالی لشکرگاه نظام شاه تافته امیر الامرا و سایر وزرا و امرا چون خیر

یافتند باستقبال موکب عالی شتافته سعادت ملازمت دریافتند - روز دیگر آن دو لشکر مانند دو بحر اخضر موج کشته افواج چون امواجش روئی قهر بانهدام اساس سپهر التباس قلعه نلدرک نهاد -

ذکر محاصره حصار سپهر آثار نلدرگ مرة بعد اخری و بیان قضایائی که دران اثنا از پرده غیب بقضائی ظهور رسید

قلعه نلدرک قلعه ایست در تمام معالک هند و سند شدت و امتناع مشهور و حصارى ست در امصار و اقطار از سایر قلاع بمتانت و ارتفاع مذکور - اساس فلک التباس بر فراز کوه سپهر شکوه در میان دره پر آبی که جیحون و فرات در جنب آن کبمع سراب می نمود واقع گشته که عقول فحول از تدبیر تسخیر آن عاجز و اوهام ذوی الافهام از اندیشه فتح آن قاصر است نظم -

بخود فرو شده صد بار فکر دور اندیش
که تا کند نظر چون بران توان افکند

ارتفاع آن حصار سپهر منزلت که سر رفعت بفلک اطلس سوئی از کنگره دیوار تا کنار خندق و بل آثار بدرجه ایست که طائر وهم و گمان را مجال عروج و طیران بران نبوده و نیست و سائر ابصار و افکار را امکان سیران و گزار بر اوج و جدارش نه - شاهباز آرزوئی سلاطین سکندر تمکین و عقاب همت خواقین افراسیاب آیین هر چند در هوائی تسخیرش پرواز نموده بگوشه کنگره ثریا نظیرش نرسیده مایوس باز گردیده و دیده ماه و خورشید که دیده بانان این کبود حصار اند نظیر آن در میان فلک اثیر ندیده سه جانب آن حصار بدره عریض عمیقی که کشتی فلک در آب بی یابانش غریق گشتی استواری یافته و طرف دیگر که راه کزر بود خندقی در طول و عرض چهل ذرع در سنگ خارا تراشیده خاک ریز فسیلش از پائی دیوار تا کنار خندق هاویه آثارش مقدار صد ذرع بنوعی تند ساخته و پرداخته که آدمی بل طیور و مور را عروج و عبور بران به هیچ طریق متصور و مقدور نبود نظم -

فصلش گزشته ز هفت آسمان	به تحت اثری خندش نو امان
بگردش کند نسر طایر طواف	چو سی مرغ پیرامن کوه قاف
لب خندش آستان عدم	ازو تا بملک عدم یک قدم
ز بسیاری عمق او از سپهر	نیفتد درو پرتو ماه و مهر
زحل کرده بر خاک ریزش نگاه	ز خورشیدش افتاده از سر کلاه
بنایش چو دلهاى سنگین دلان	درش بسته چون کیسه مدخلان

بالجملة در اواخر شهر رمضان سنه مذکوره سپاه منصور ظاهر حصار مذکور را مضرب خیام طفر ارتسام ساختند و قبه خیمه و خرگاه را بذروه مهر و ماه برافراختند - روز دیگر امیر الامرا بنفس خویش به تحقیق و تفیش اوضاع آن حصار سپهر ارتفاع و تعین موضع جنگ و نزاع پرداخته خورشید وار بر کرد آن

حصار فلک شمار دوار گشت و یک جانب آن را که آب احاطه نموده بود جهت نصب نمودن توب قیامت آشوب اختیار فرموده آن دو سپاه کینه خواه هم آن صوب را که راه گذر منحصر دران بود احاطه نمودند و چنان راه دخول و خروج بر محصوران مسدود ساختند که شمال و صبا را گذر دران متصور نبود - درین اثنا توبهائی بزرگ نظام شاهی مثل توب نه گزی و توب لیلی و مجنون و هوائی و غیرهم که به سعی و اهتمام اسد خان بجانب لشکر ظفر اثر روان گشته بود رسیده در همان مقام که تعین یافته بود منصوب گردید و هم چنین توبهائی بزرگ قلب شاهی مثل توب حیدری وغیره رسیده توبچیان قضا توان به مجری گرفتن و توب انداختن پرداخته همه روزه بضر توب قیامت آشوب دیوار حصار را مانند توتیا نرم ساخته روزنها دران می انداختند اما وزیر الملک والئی قلعه نلدرک چون بحصان حصار و ذخیره بسیار و حشم جرار استظهار داشت رایت استکبار برافراشت و مضمون حقیقت مشحون المقدور کابین بر صفحه خاطر نگاشته همت بر مدافعت و معانعت گماشت و تمام روز و شب در طلب نام و تنگ بمواظبت جنگ و پیکار و محافظت حصار پرداخته آثار رستم و اسفندیار را از صفحه روزگار محو و منسوخ می ساخت - امراء سپاه ظفر پناه زمین اطراف حصار را منقسم ساخته سیبها پیش بردند و نقب هازده النکها بکنار خندق رسانیدند و تمام بیادها و فیل و شتر و گاو عساکر نصرت مآثر بکشیدن سنگ و چوب و خاک و خاشاک و انباشتن خندق و مفاک مشغول گشته توبچیان قضا توان توبهائی صاعقه نشان در برابر آن نصب نموده بانداختن توب قیامت آشوب و ویران ساختن دیوار حصار پرداختند بالجمله قریب دو ماه آن دو سپاه ظفر پناه با فروختن نیران قتال و جدال اشتغال داشته دلیران طرفین یک طرفه العین از کار پیکار فراغت نداشتند و احياناً مردم حصار بدم جرات بیرون آمده آتش کارزار می افروختند و هرچه مردم لشکر در خندق ریخته بودند بآتش می سوختند و با دلیران النکها در می آویختند و خون یکدیگر را با خاک رهگذر می آمیختند و هم چنین از دیوار حصار آنچه بضر توب صاعقه آثار منهدم می ساختند مردم حصار فی الحال دیوار دیگر ازان محکم تر بر محاذات آن می افراختند - در خلال این احوال بخاطر خطیر امیر الامرا خطور نمود که مکتوبی مشتمل بر وعده و وعید و متضمن بیم و امید بوزیر الملک کوتوال آن حصار سپهر آثار فرستاده او را باقیاد و اطاعت دلالت و استمالت نماید و از وخامت عاقبت مخالفت و محاربت تخویف و تحذیر فرماید شاید که بهدایت قاید توفیق سالک طریق موافقت گشته از مضیق مخالفت که مستلزم سفک دماء و هتک عرض بندگان خدا ست نجات یابد - لاجرم مکتوبی در قلم آورده فرستاد - مضمونش آن که چون عمده الاعیان وزیر الملک در میان جمهور امم بقل و فراست معروف و مشهور و به تجربه و دراست مسطور و مذکور است باید که وخامت عاقبت این مخالفت که او را بر محاربت این دو سپاه کینه خواه اغوا می کند بدیده دور اندیشی و پیش بینی ملاحظه نموده از تهیج ماده فتنه و فساد که متضمن سفک دماء عباد و ویرانی بلاد است اجتناب و احتراز لازم و واجب شمرد نظم -

مشورات بخود کار ایام را
 قلم درکش اندیشه خام را
 مینگیز فتنه میفروز کیر
 خرابی میاور بروئی زمین

چه قطب سپهر سلطنت و کامکاری محمد قلی قطب شاه که شهریار جوان بخت جهاندار است همت والا نهمت بر فتح این حصار مصروف داشته تا کمند تسخیر بر کنگره فتح این حصار نیندازد دست از محاصره و محاربه کوتاه نسازد لا سیما وقتی که سیاه ظفر پناه شهریار جم چاه مرتضی نظام شاه با آن حضرت متفق و همراه باشند نظم -

که دارنده تاج و شمشیر و تخت	روان کرده لشکر به نیروئی بخت
جوان دولت و تیز و گردن کش است	که رزم سوزنده چون آتش است
همان به که باوی مدارا کنید	بیائید و صلح آشکارا کنید
نباید که این آتش آید بتاب	که ننشیند آنکه بدریائی آب

ای خردمند دور اندیش از وبال خون و مال خویش و اقربا و سائر بندگان خدا نیک بر اندیش نظم -

بزمی چو کاری توان برد پیش درستی معیوید ز اندازه پیش

چون وزیر الملک بر مضمون مکتوب امیر الامرا مطلع گشت جواب بدین مضمون قلمی نموده مرسل داشت که بر نامه نصیحت اوام حضرت امیر الامرا از ابتدا تا انتها اطلاع حاصل شد و معانی پر امید و بیمش که در لباس عبارات و استعارات صریح و کنایات اشارات رفته بود بوضوح پیوست آنچه در باب فتح الباب حصار و تسلیم نمودن مفتاح آن بخدام آن جناب ثریا آثار مرقوم کلک کهریار فرموده بودند ترغیب این امر از عقلا بر ارباب حقیقت و وفا عجیب و غریب نمود چه بر عالمیان میرهن است که قلعه خانه و خزانه سلاطین زمان است و اساس سلطنت اساطین گردون کریاس محکم و منوط بدان - چون پادشاه خانه خویش را بیکی از بندگان درگاه که پرورده نم و احسان آن آستان باشد سپرد با دشمنان او همدستان شدن و حقوق نعم ولی نعمت را بر طاق نیسان نهادن و خانه او را بدشمنش دادن طریق وفاداری و حلال خواری نیست و نزد ارباب دانش و بینش مذموم و منہی و ارتکاب این فعل قبیح که حرام خواری صریح است موجب بی اعتباری تمام غریبان نظم -

چو از قومی یکی بی دانشی کرد نه که را منزلت ماند نه مه را

پس مرا عاقل و دور اندیش خواندن و توقع این عمل ناشایست ناستوده نمودن کار مردم هوشیار نباشد - بر ذوی العقول پوشیده نیست که توجه شما با این گروه پر شکوه باین حدود و سعی در طلب مقصود بوجوه مناسب نبود چه بر تقدیری که مهم از قیل و قال بجهدال و قتال انتقال نماید و نیران محاربه اشتغال یزیرد محتمل است که سپهر دوار نه بر وفق مدعائی شما حرکت کند و فلک نیل عار بر رخسار اعتبار شما کشد ع -

که دست فتنه دراز است و چوب را دو سر است

و اگر حیانا قضیه منمکس گردد هنوز سزاوار استحصان مائیم که بجهت رعایت حقوق ولی نعمت با چنین پادشاهی و چنان سپاهی برابری نموده باشیم نظم -

تو آنکه که بر من شوی دست یاب	یکی بنده را داده باشی جواب
و گر سرفرازم به هنگام کین	شوم قائم انداز روئی زمین
جوانی مکن گرچه هستی دلیر	منه یسائی گستاخ در کام شیر
به شاخی چه باید در آویختن	که نتوان ازان میوه ریختن
چه باید غروری بیاراستن	نه بر جائی خویش آرزو خواستن
غنان باز کش زین تمنائی خام	که سی مرغ را کس نیارد بدام
تو کر هوشیاری نه من بیخودم	همان هوشیارم همان بیخودم
جهان گر ترا داد کاری بدست	مرا نیز دستی درین کار هست

چون مضمون جواب پر عتاب وزیر الملک بر سید مرضی و سائر امراء فلک جناب هویدا شد دل از اندیشه آنتی برداشته عزم رزم مصمم ساخته و تویجیان می در می بتوب صاعقه آسا اساس دیوار یک جانب حصار را انداخته محاذی آن خندق را نیز بینشاشته با کنار هموار ساختند - در خلال این احوال قریب هزار و پانصد سوار و هزار پیاده جرار کینه گزار که از بیجاپور بمعاونت اهل حصار مامور گردیده بودند در ثلث اخیر شب متهورانه خود را بر یک طرف لشکر ظفر اثر زده جمعی ازیشان به قتل آمدند و موازی سی صد کس اسیر و دستگیر گردیده بعضی دیگر چندان کر و فر نمودند تا خویش را بحصار رسانیدند از وصول و دخول آن جماعت مردم حصار را استظهار تمام حاصل گشته رایت استکبار بر فلک دوار برافراشتند -

گفتار در جنگ سلطانی انداختن عساکر نصرت شعار با اهل حصار نلدردگ

و عاجز آمدن ازان گیر و دار - نظم

کمند افکن کتکر این حصار

چنین می کشاید در کار زار

که روز دیگر چون شهسوار عرصه خاور نکاور در میدان تسخیر این حصار زرنگار انداخت و به

تیغ کشیدن نه حصار افلاک را چون کره خاک مسخر و منور ساخت نظم -

دم صبح کین شاه رومی نژاد

در جنگ بر روئی عالم کشاد

ز کین سینه بر جوش و در دیده زهر

ز آتش بیوشیده خفتن قهر

بلکه هنوز صبح عالم افروز افق مشرق را چون جبهه صالحان نورانی نساخته بود که دلیران سف

شکن بخود و جوشن فولاد و آهن سر و تن مزین ساخته آن دو سپاه کینه خواه از خیمه و خوابگاه خویش آماده رزم و بیکار گشته بقدم تهور تا کنار خندق حصار آمده منتظر طلوع صبح صدق آثار می بودند تا جهان بوقلمون شعار لباس بنی عباس از بر ایام بر افکند و سپاه خاور هزیمت بر لشکر باختار افکند - قطب شاه

بنفس نفیس خویش مستعد پیکار گشته با لشکر قیامت آثار متوجه کارزار گردید و از طرف دیگر امیر الامرا با لشکر ظفر اثر و فیلان غفریت منظر مانند بحر اخضر که از باد سرصر بتلاطم و تموج در آید بکنار حصار رسید از غریو کوس نبرد و غبار مراکب برق آثار هامون نورد چشم و گوش فلک لاجورد اعمی و اصم گردید. نفیر کورکه و کوس غلغله در کنبه آنبوس انداخت و صدائی کره نا چون صور نشور خلابق را در عرصه رزم گاه محشور ساخت نظم -

درآمد بفریدن آواز کوس	فلک بر دهان دهل داد بوس
زمین کفتی از یک ذکر بر درید	سرافیل صور قیامت دمید
ز غریب زنده بیلان مست	کره در گلوئی هزاران شکست
بجنبش درآمد دو دربائی خون	شد از موج آتش زمین لاله کون
ز یولاد پوشان لشکر شکن	تن کوه لرزید بر خوبش
ز تاب نفس بر هوا بست مبع	جهان سوخت از آتش برق تیغ

والی واهالی حصار از اول نهار که خروش کوس پیکار شنیدند و تمام عساکر نصرت فرجام را ساخته و آماده کارزار دیدند بدست شجاعت در جنگ در طلب نام و ننگ بر روئی پر خاش چوبان کودند و بقدم جلادت بیرج و باره برآمده بزور بازوئی مردی سپاه منصور را از حوالئی خندق دور نمودند - باز دلیران ظفر لزوم چون لشکر نجوم هجوم آورده بضر پیکان خارا گزار و تفنگ صاعقه بار دماز از روزگار اهل حصار که بسان سپاه ستاره در برج و باره خود نمائی و بضر توب و تفنگ مردم ربائی می نمودند برآوردند نظم -

هرکه از برج سر بدر می کرد پیش ازان کرده ترک سر می کرد

مجملاً دران روز آتش کارزار بنوعی جهان سوز گشت که شعله عالم افروزش از نهم سقف این نیلگون طارم در گزشت - و سیلاب فنا بر مملکت جان استیلا یافت که سر رشته هستی از دست وجود بیرون رفت - جرم آفتاب از سوز سوختگان آن آتش فنا در بحر اضطراب افتاده بود و کشتی حیات کائنات در کرداب ممات اجل مانند رزق مقسوم بهمه کس می رسید و ازدهائی فلک ارواح کشتگان آن مهرکه را بنفسی در می کشید - واقعه قیامت از هول آن مهرکه نشانه بود و هنگامه محشر از نهب آن حادثه افسانه - مردم حصار نلدک دران روز رزمی ساختند که داستان دستان و اسفندیار را از صفحه روزگار برانداخت بهرام خون آشام بنظاره آن مجاربه به برج حمل برآمد و سفیر تیر و برق تیغ جان کسل قاصد اجل را بغارت عمر و اهل راهبر آمد نظم -

از باد حمله آتش کین اشتعال یافت	ترک اجل بغارت جانها مجال یافت
از بس که گشت کشته خلابق دران مضاف	مرگ از پری معده ز خویش انفعال یافت

خاوی این اوراق را هم دران نزدیکی از ولایت عراق اتفاق هندوستان افتاده در سلک خدام عتبه علیائی قلمب شاهی انتظام داشت و دران روز در ملازمت حضرت قطب شاه بر بلندی که مشرف بر

حصار و ممرکه پیکار بود استاده ابن واقعه هابله را برای العین مشاهده می نمود فی الواقع دران روز مردم حصار نلدربگ از مراسم مردی و تهوور دقیقه فرو نکراشتند و چون خاک ریز حصار از لب خندق تا یائی دیوار قریب بصد گز ارتفاع داشت و در غایت تندی و بلندی بود مع هذا توب صاعقه آسا سنگ و خاک دیوار را مانند توتیا ساخته برین خاک ریز انداخته بود. لاجرم صعود بران خاک ریز بر ارباب ستیز و آویز بغایت متمذر و دشوار بود. هرچند دلبران لشکر ظفر شعار بدست و ناخن از لب خندق خویش را به یائی دیوار می رسانیدند مردم حصار بحقه که در میان ایشان می انداختند همه را در هم سوخته در خندق می ریختند بازیکه جوانان رزم ساز عزم فراز نموده ازان نشیب بصد حبله قریب عروج می نمودند و بمجرد این که یکی را یائی از جا می رفت دیگران را نیز با خود بخندق می برد تا جمع کثیر از غریب و هندی دران جنگ بچنگ اجل اسیر شدند و اکثری را پوست بدن تمامی سوخته و برخی را بتیر و تفنگ در هم دوخته بودند چنانچه موازی یکصد جوان نامی غریب بقتل رسید. طوائف دیگر نیز برین قیاس. بالجمله قبل ازان که شهسوار آفتاب پرتو انوار برین حصار زر تگار اندازد تا هنگامی که از ذروه کمال بحضیض زوال نازد نیران جهان سوز محاربه در التهاب بود و سفینه سپهر بی مهر از خون کشتگان در کرداب غرقاب اضطراب. در خلال این احوال و اثناء این قتال و جدال جواسیس خیر رسانیدند که از امراء عادل شاه هندبا با سپاه برکی که بحبله ایلی نزدیک سپاه ظفر پناه نزول نموده بودند مستعد پیکار گشته عازم آنند که بنگاه لشکر را تاراج نمایند. قطب شاه با کافه سپاه بی نیل مقصود دست از حرب کوتاه کرده بسوئی لشکر گاه معاودت نمود. بالضرورت امیر الامرا نیز دست از ستیز و آویز باز کشید. بعد ازان باز مشورت امیر و وزیر بران قرار گرفت که سپاه منصور بجانب بیجاپور حرکت نموده آن حصار را محصور سازند. بنا برین از پیرامن آن حصار سپهر آثار کوچ کرده کنار آب بیور را مضرب خیام لشکر ظفر اثر ساختند و قریب بیست روز دران مقام دلفروز رحل اقامت انداختند. درین اثنا قطب شاه را از تمادی ایام سفر خاطر انور مکدر گشته بعضی از سران لشکر نیز محرک این داعیه گردیدند و کس نزد امیر الامرا فرستاده ما فی الضمیر خویش را بمیر پیغام داد. میر نیز چون از طول مکث ملول شده بود حسب الصلاح قطب شاه بمعاهدت راضی گشته جمعی از امراء هردو لشکر مثل سیادت و امارت پناه میرزا یادگار. و شجاعت آثار شیر خان و غیرهم از سپاه ظفر پناه نظام شاه و سیادت پناه میر زینل با جمعی از سران سپاه قطب شاه بمعافضت ولایت سرحد که از مردم عادل شاه انتزاع نموده بودند مقرر گشته در اواسط شهر محرم الحرام سنه ۹۹۱ هـ آن دو لشکر یکدیگر را وداع نموده هرکدام بمقام خویش توجه نمودند. قطب شاه چون بمستقر سریر سلطنت خود رسیده بر مسند کامرانی تکیه فرموده مخدره حجله عصمت سید شاه میر را که نامزد برادر بزرگش بود خطبه نموده طوی پادشاهانه ترتیب داد و ابواب مسرت و حضور بر روئی آشنا و بیگانه کشاد و امیر الامرا بسبب نفاق که میان او و صلابت خان بهم رسیده بود بدرگاه خلائی پناه نظام شاه نرفته راه برار پیش گرفت و امراء سپاه عادل شاه چون بر معاودت قطب شاه و امراء سپاه نظام شاه آگاهی یافتند بهیشت اجتماعی جهت تسخیر ولایتی که در تحت تصرف مردم قطب شاه درآمد بود شتافتند میر زینل کس پیابه سریر قطب شاه فرستاده صورت کثرت و عدت سپاه عادل شاه را با قلت

و اعوان و انصار خویش در لباس عجز و انکسار عرضه داد. جمعی از دلبران شجاعت آئین و شیران بیشه بیکار و کین بکمک میر زینل تعین یافته به سرعت باد صرص خود را به لشکر رسانیدند. درین اثنا جمعی از حساد که با میر شاه میر در مقام عناد بودند فرصت یافته در تهیه ماده قتنه و فساد سعی نمودند و مکتوب مزور از زبان شاه باهراہ سیاه عادل شاه محتوی بر ترغیب و تحریص بمحاربه و اظهار اتفاق غریبان با ایشان درین منازعه ساخته بنظر قطب شاه درآوردند. تیر تدبیر ارباب فساد و عناد بههدف مراد رسیده دیدن آن کتابت موجب تغییر مزاج قطب شاه بر شاه خیر که رکن اعظم آن دولت بود گردید و بر سبیل استعجال بگرفتن آن سید عظیم المثال مثال داده شیوة تانی و تامل دران قضیه بعمل درنیارود. لاجرم تزلزل تمام باساس سلطنتش راه یافته فتور لاکلام بسپاهش رسید و اکثر فیلان و اسپان سیاه قطب شاهی غنیمت عادل شاهیان گردید. ازین جهت حکماء سلف از بی سبری و شتاب زدگی پادشاهان را خاصه در سیاست مجرمان و متهمان منع فرموده اند و براسم تحمل و لوازم تقشیش و تخصص وصیت نموده نظم.

نظر کن چو سوفا ر داری بشت	نه آنکه که پرتاب کردی ز دست
که سهل است لعل بدخشان شکست	شکسته نشاید دگر بار بست
تکویم چو جنگ آوری پائی دار	چو خشم آبدت عقل بر جانی دار
ز صاحب غرض تا سخن نشنوی	که گر کار بندی پیشیمان شوی

بالجمله چون خیر گرفتن شاه میر صافی ضمیر در لشکر منتشر شد تزلزل در اساس صبر و تحمل غریبان که روئی رزمه سیاه قطب شاه بودند راه یافته پائی نبات و قرار شان از جانی برفت و سیاه عادل شاه را ازین خیر قوت بر قوت افزوده بابیت و هیبت تمام ابواب رزم و انتقام کشوده بهیبت مجموعی بر سیاه قطب شاه حمله نمودند. چون اکثر دلبران سیاه قطب شاه غریب بودند و از گرفتن میر شاه میر پریشان خاطر و دیگر در دفع اعدا سعی ننمودند و چون مقابله صفوف روئی نمود بی استعمال تیغ و سنان راه انہزام پیمودند. سیاه عادل شاه بیکارگی چیره گشته دست تسلط و تغلب بقتل و غارت کشودند و سلک جمعیت سیاه قطب شاه را برآکنده ساخته اکثر اقبال و اموال لشکر قطب شاه را غارت نمودند ازان جمله دوست و بازده زنجیر فیل بی ستون نظیر از سیاه قطب شاه بدست لشکر عادل شاه افتاده باقی اموال و اجناس را برین قیاس توان نمود. القه کافه سیاه قطب شاه دست از ننگ و نام شسته ابواب عیب و عار بر روئی خویش کشادند و پائی در وادائی فرار نهادند. میرزا بادکار و دیگر سروران سیاه نظام شاهی هرچند در معرکه بیکار قدم استوار ساخته جد و جهد نمودند چون تمام سیاه قطب شاه راه انہزام پیموده بودند بر سعی ایشان هیچ سود مترتب نبود. لاجرم ایشان نیز دست از گیر و دار باز داشته رابت هزیمت برافراشتند نظم.

چنین است رسم سرائی سینج	کهی ناز و نوش و کهی درد و رنج
چنین است آئین این چرخ پیر	که که چون کمان است و گاهی چو تیر
خمار است و مستی و تخب است و دار	نشاط است و اندوه و کنج است و مار

ذکر توجه سید مرتضی امیر الامرانی برار بالشکر جرار بدفع اقتدار صلاحیت خان و اطفائی نائرة آن بسمی اسد خان و مال آن حال

سابقاً رقم زده کلک بدائع شیم گشت که چون سید مرتضی بالشکر منصور از مصلحت بیجاپور معاودت فرمود بواسطه افساد ارباب نفاق که میانه صلاحیت خان و ایشان احداث نزاع نموده بودند عنان از صوب دار السلطنت احمد نگر تافته از حوالئی قصبه اوسه بجانب ولایت برار شتافت و چون دران مملکت نمکن و استقرار یافت روز بروز مفسدان ماده نزاع را متحرک ساخته در تهیه مواد افساد سعی نمودند و چون درین ولا شوکت صلاحیت خان بیشتر از پیشتر شده بی مشورت و استصواب اسد خان امور سلطنت را بفیصل می رسانید بلکه به هیچ وجه عرضه داشت اسد خان بنظر اشرف همایون نمی رسید و احیاناً فرمانی که بنام اسد خان صادر می شد کسی از بیم صلاحیت خان بدو نمی رسانید - اسد خان خواست که اقتدار و اختیار صلاحیت خان به آمدن لشکر برار درهم شکند طالب توجه سید مرتضی بدرگاه خلایق پناه گردید - بالجمله امیر الامرا با جمیع امرا و سران سپاه با عساکر نصرت شعار برار مثل جمشید خان و خداوند خان و بحری خان و چندها خان و تیر انداز خان و رستم خان و شیر خان و دستور خان و غیر ذلک براسم تجدید عهد و میثاق پرداخته بانفاق از دارالملک برار رایت عزیمت دار السلطنت احمد نگر برافراختند - بعد از قطع منازل و مراحل چون حوالی احمد نگر را مخیم لشکر ظفر اثر ساختند صلاحیت خان از کثرت و صولت امراء برار اندیشه ناک گشته از اکثر لشکر خویش نیز بدگمان بود - لاجرم با اسد خان در مقام ملابمت و مدارا در آمده بطوائف الحیل اسد خان را فی الجمله تسلی ساخت تا اسد خان بمنزل امیر الامرا شتافته همت بر انطفاه نائرة آن فساد مصروف داشت و بزلال مواظط و نصائح آتش آن عناد را که مستلزم خرابی بلاد و عباد بود تسکین داده ابواب صلح و صلاح که موجب فلاح و نجاح ظرفین بود برکشاد نظم -

همی تا بر آید بتدبیر کار	مدارائی دشمن به از کار زار
حذر کن ز پیکار کمتر کسی	که از دجله سیلاب دیدم بسی
اگر پیل زوری و کر شیر جنگ	بنزدیک من صلح بهتر از جنگ

بالجمله بسمی اسد خان خیر اندیش میان صلاحیت خان و امراء برار کرک آشتی روئی نموده امیر الامرا را با سائر امراء برار از سرکار شهریار فریدون تبار خلع فاخره و تشریفات متکثره ارزانی داشته رخصت انصراف دادند - در خلال این احوال از پایه سر بر جام و جلال پادشاه جم جاه فریدون خصال دریا نوال جلال الدین محمد اکبر بادشاه عمده الاشباه خواجگی فتح الله کاشی بر سبیل رسالت نیابه سر بر نریا مصیر نظام شاه آمده بعد از استقبال امرا و سران سپاه سعادت بساط بوس ساخت جام و جلال دریافت - حسب الحکم جهان مطاع منزل لایق جهت حاجب مذکور مقرر گشته هر روز جمعی از مجلسیان و اعیان او را در اماکن روح پرور و منازل غیر مکرر ضیافت می نمودند و چون عمارت باغ فرح بخش که داغ نه فردوس برین و غیرت ده نگارخانه چین و از مستعدنات بانی همت شهریار زمان و زمین است هم درین ولا صورت اتمام یافته بود والحق باغ و عمارتی

بدین دلکشی و فرح بخشی در زیر این طاق زرنکار سپهر نه رواق هرگز دیده ماه و مهر ندیده - از شرم شمس قورش جرم خورشید چون سها از دیده مستور گشته و از رشک شرفات ایوانش نطق مجره چون طاق کسری درهم شکسته - تصاویرمانی فریبت از لطافت هوائی روح افزا جان یافته و بر که سافی ضمیرش مانند جام جم و آئینه سکندر جهان نما عکس بریزر گشته - نسیم روح فرازش اعتدال بخش هوائی بهاری و شمیم عبیر سایش لعلخه سار نافه تازی نظم -

گوئی که ماه و مشتری از برج آسمان
مرجان عود سوز درو شاخ نسترن
از دانش و زجان اثری نی درو و لیک
وان قصر کوه بیکر انجم بقا درو
ز آسیب چنبر فلک اندر فراز او
تحویل کرده اند بیاغ خدا بگان
مینائی مشک سائی درو برگ ضمیران
از نیکوئی چو دانش و از روشنی چو جان
پهنائی راغ دارد و بالائی آسمان
بر کنگره خمیده رود مرد پاسبان

بموجب فرمان قضا جریان مجلس پادشاهانه دران باغ فرح بخش ترتیب داده از قسم تکلفات و تجملات و اطعمه اشریه چندان که اندیشه هیچ دور بین از عهده حصر آن برنیاید بران خوان خسروانه نهادند شعرائی پایه سریر ثریا مصیر با معنیان ناهید نظیر دران بزم رضوان سان زبان بمدح و نثائی بانی و بنا کشاده از نعمات بم وزیر زهره را از فلک اثیر بریزر آوردند و چون اشعاری که شعرائی عطارد افکار در وصف آن بنائی ارم آثار غواص وار از بحر خاطر فیض مآثر برآورده بودند دران محفل بر طبق انها اظهار نهادند - چند بیت مولانا ملک قومی ثبت نموده آمد نظم -

ای تو بهشت برین این چه شکوه است و شان
بزم ترا هشت خلد شفق از پیشگاه
کوس تحکم بزن هین که درختان سرو
هم نم فیض ازل با کهرت هم نشین
تا سیرد راه تو کعبه بغا طلد بسر
سقف تو بر باد داد رفعت خرگاه چرخ
سنبل بستان تو صید طرب را کند
چرخ ز کرد رعت دوخته بر تن حریر
یافته دست قضا از گل سفت سپر
از کهر فیض تو ابر بدست صبا
لطف تو کر در خیال بگزرد اندیشه را
گر کند ابرو بلند شاهد تصویر تو
غنچه تصویرت ار بشکند از ابر کلک
بس که زمین نقش بست وصف ترا در ضمیر
پیش گهت شه نشین بارگهت شه نشان
بام ترا نه فلک پایه از نردبان
صف زده از چار سو بر صفت چاکران
هم گل روئی صفا با اثرت نواعان
تا نکرد سوئی تو چرخ بیفقد ستان
طاق تو بر خاک ریخت آب رخ کهکشان
خارگلستان تو چشم حسد را ستان
مشتری از قبه ات مانده بسر طبلسان
ساخته ترک قدر ز ابروئی طاقت کمان
تحفه فرستد به بحر هدیه فرستد بکان
چهره ها فی الضمیر دیده به ببند عیان
خامه بهزاد را تاب دهد در بنان
عقدہ کند خنده را در گلوئی زعفران
می دهد از جرم خاک سبزه بشکل زبان

گر بنماسد دهد لطف تو سرمایه
فیض هوایت اگر مایه دهد باد را
سده تو کعبه وار مامن قتح و ظفر
سده تو محراب وار قبله پیر و جوان
خاک سبک روحت از سرمه دهد باد را
بر نظر خاکیان خواب نکرده کران
کسب هوا گر کند باد ز دریا چه ات
در بدن خاکیان آب شود استخوان
از در و باهت مدام فیض ازل می دهد
چون کل عیش از دل خسرو هندوستان

گویند درین مجلس بهشت آئین در میان شعرائی سحر آفرین بر سر تقدیم و تاخیر گذراندین شعر گفت و شنودی روئی نمود مولانا صیرفی ساؤجی که از جمله شعرائی آن محفل بود مسوده شعر خود را شسته بر کسی نتواند صورت واقعه به صلابت خان رسیده صیرفی را طلبیده از شعرش پرسید مولانا کیفیت آن قضیه بعرض رسانید چون صورت مولانا صیرفی خالی از غرابتی نبود صلابت خان فرمود که زوئی خویش را نیز بشوئی که شست و شوئی این وجه اولی است -

ذکر وصول شاه صالح بملازمت شهربار گیتی ستان و سپردن او بصلابت خان

چون دست تصدی و تکفل صلابت خان در امور وکالت و پیشوائی بل کل مهمات سلطنت و پادشاهی قوی و مطلق گردیده مبالغه در محافظت آن حضرت بجائی رسانید که طیور را عبور بر اطراف آن باغ که رشک بهشت و قصور بود متصور و مقدور نبود و بر در و دیوار آن باغ چند مرتبه نگاهبانان نشانده و راه ها را به مغممان سپرده که باد را اندیشه وزیدن بران جنت سرا از یاد برده بود - از جمله خدمه و نزدیکان پایه سریر سلطنت غیر از خواجه سرائی کوچکی که از جانب صلابت خان بود فرمانی که صدور می یافت بصلابت خان می نمود دیگری را دخول نزد آن حضرت نبود - شاه صالح ولد مولانا شاه محمد نشاپوری که از مقربان پایه سریر سروری بود درین ولا از دورئی ملازمت سده سلطنت و خلافت و ضیق معیشت به تنگ آمده باطالع بجنک درآمد و از غایت بیریشانی و سرگردانی دل از جان برداشته همت بر وصول ملازمت عتبه سلطنت گماشت و در شب غره ماهی که جمیع لشکر و سپاهی به تنهت ماه و مبارکباد پادشاه چنانچه رسم ملوک دکن است بدرگاه عالم یناه جمع شده دست توسل بجبل المتین توکل محکم کرده خود را بدیوار باغ رسانید و مرغ وار بران جدار برآمده بیباغ درآمد و چون مقام شهربار فلک احتشام معلومش نبود و تیرگی شب زنگی فام نیز از تشخیص مقام مانع - از در و دیوار آن باغ سراغ آن چراغ شبستان سلطنت می نمود و می گشت تا براه نمونی بخت و دولت پی بسر چشمه تحقیق برده بجوالقی محفل عالی برگزشت ع -

چون خضر بسر چشمه حیوان پی برد

چون مدتی بود که هیچ آفریده را کز در بران باغ فردوس منظر متصور نبود شهربار کامگار از احساس آواز پائی رعایت حزم و احتیاط فرموده با تیغ برهنه جهت تفتیش پیش آمد - شاه صالح را دران شب

ظلمت نقاب چو چشم بر آفتاب عالمتاب رخسار فرخنده آثار شهریار کامگار افتاد سایه آسا خود را بر خاک ره گزارش انداخته زبان عجز و انکسار بدعا و نثائی آن بکشاد نظم -

سپهرش ثنا گوئی درگاه باد	که گیتی بگام شهنشاه باد
قضا باور و بخت فرخنده باد	جهانت بگام و فلک بنده باد
فلک نقشی از دامن خر گهت	قمر عکسی از شمع خلوت گهت
سر افکنده بیشت کهان و مهان	همیشه پرستار بادت جهان

شهریار جهان او را شناخته به عواطف و الطاف خسروانه بناوخت و خاطرش را از خوف و دهشت ایمن ساخته باستکشاف احوالش پرداخت شاه صالح برخی از سرکردانی و پریشانی خویش عرضه داشته شمه از سلوک صلاحیت خان با مردم و منشاء نزاعش با سید مرتضی نیز تقریر نمود - الفصه آن شب تا وقتی که خسرو خاور بخنجر شمع زندان زمین را شکافته بیژن وار از چاه ظلمت خلاص یافت حضرت سلیمانی بر بستر آسایش و تن آسانی تکیه نفرموده متفحص کلیات و جزئیات امور ملک و مملکت و دولت بود و چون روز گیتی فروز در روشنی باز کرد و لعبت باز کردون باژنی نو آغاز فرمان قضا جریان شهریار کامگار بطلب صلاحیت خان صدور یافته صلاحیت خان ترسان و لرزان قدم بدرون باغ نهاد و از دور زمین ادب بوسیده بااستاد شهریار جهان او را پیش طلبیده احوال شاه صالح پرسید - صلاحیت خان بعرض رسانید که الحال مدتیست که شاه صالح درین ولایت نیست شهریار دوران شاه صالح را طلب فرموده بصلاحیت خان نمود - صلاحیت خان حیران گشته سر عجز و انکسار بر خاک استغفار و اعتذار نهاد مرحمت شهریاری شامل حالش گشته شاه صالح را بیقل گیری صلاحیت خان هامور ساخت - انگه شاه صالح را باو سپرده در رعایت و مراقبت احوالش مبالغه فرمود - صلاحیت خان دست شاه صالح گرفته از باغ به فضائی راغ آمد و در حوالی باغ خیمه جهت او نصب نموده جمعی را بمحافظتش امر فرمود - بعد ازان جمعی کثیر ازان پاسبانان که در شرایط محافظت تقصیر نموده بودند بجهت عبرت و سیاست بقتل رسانید -

گفتار در فراهم آمدن اسباب نزاع صلاحیت خان و سید مرتضی مره بعد اخیری و منجر شدن آن منازعه بوریانی اساس دولت سید مرتضی

چون صلاحیت خان در وکالت استقلال یافت علم استکبار برافراشته محصلان به تحصیل یتن ننکه ولایت برار که تعلق بخالمه شهریار کامگار داشت برکامابت - سید مرتضی دایما که وکالت صلاحیت خان را کازه بود از امتثال آن حکم ابا و امتناع نموده محصلان را بغیر از عتاب و خطاب جواب نداد - لاجرم صلاحیت خان مخالفت سید مرتضی را باقیح وجوه بعرض اشرف اعلی رسانیده فرمان گرفتن سید مرتضی در لباس صادر گردانید لیکن چون امراء برار بتخصیص خداوند خان و تیر انداز خان و شیر خان که در سلک اعظم امراء نامدار انتظام داشتند همت بر موافقت و مراقت سید مرتضی می گماشتند و اسد خان که دران اوان منصب پیشوائی بدو مفوض بود باسید مرتضی همزبانی پنهان داشت گرفتن سید

مرضی آسان روئی نمی نمود لیکن صلابت خان را روز و شب جز تدبیر دفع ایشان اندیشه در ضمیر نبود نظم -
چو در کارها داشت رائی درست دران کار از خویشتن رائی جست

چون اسد خان با امراء برار هم زبان بود صلابت خان عرایضی که بیایه سربر سلطنت می فرستاد اسد خان را به تصییرات منسوب و متهم می ساخت و عریضه اسد خان را چون کسی بیایه سربر اعلی نمی رسانید و براءت ذمتش را بر رائی عالم آرا هویدا نمی گردانید سخنان صلابت خان اثر نموده مزاج و هاج آن صاحب تخت و تاج را از اسد خان متغیر ساخته و صلابت خان را در عزلش مطلق العنان گردانید - در خلال این احوال خیالی جهت احداث خلاف و نفاق میان امراء برار که چون عقد پروین بجمعیت و اتفاق انصاف داشتند در خاطر صلابت خان خطور نمود و خلعت امراء برار را که همه ساله نزد سید مرضی می فرستادند تا او بجهت امرا فرستد درین سال بجهت هر کدام بدست یکی از بندگان درگاه داده جداگانه فرستاد و هر یک از امرا و وزرا را بمزید عواطف و عنایات پادشاهانه نوید داد - مقصدش آن که چون امرا خلعت خویش را بی استصواب سید مرضی بیوشند سید مرضی از ایشان بدگمان گشته موافقت و اتفاق بمخالفت و نفاق مبدل گردد نظم -

بلی هرکس آن در بدست آورد که بدخواه خود را شکست آورد

خداوند خان که مباحثی عهد و پیمانش با سید مرضی از دیگر امرا قوی بود از فتوای ادائی آن پیغام رابحه غدر و نفاق استنشام و استنشاق نموده خلعت خویش را نبوشیده متوجه خدمت سید مرضی گردید نظم -

اگر در فرازی و کر در نشیب نیاید نهادن دل اندر فریب
سپه بد که او گشت پیمان شکن بخندند بر وی همه انجمن

دیگر امرا چون از توجه خداوند خان بخدمت سید مرضی خبر یافتند شام ابا بملازمت شناختند و در ظاهر قصبه بالاپور بخلعت شهریار موبد و منصور سرافراز گشته بعد ازان بسمی خداوند خان در مخالفت صلابت خان با سید مرضی عهد و پیمان تازه ساختند که همت بر دفع فتنه صلابت خان مقصور داشته پیش از حدوث امری که دست تدبیر از دامن تدارک و تلافی آن عاجز باشد باندیشه دفع او پردازند نظم -

ازان پیش دستی برون کن ز بند کزرو بر گریبات آید گزند

چون ایام بر شکل بود و همه روزه از بام تا شام دیده غمام بدت باران که جهان را صورت طوفان در آئینه تصور روی می نمود دران وقت تردد خیل و سپاه از تقاطر و توافر سیل و میاه متصور نبود نظم -

طوفان چنان گرفت جهان را که گفتمی ابر آندم شنیده بود صدائی دعائی نوح

لاجرم بعد از تقدیم لوازم مشورت قرار یافت که امرا بولایات خویش شناخته به تهیه اسباب رزم پردازند و چون سهیل بمائی طالع گشته باران و سیل کمی یزبرد کمر موافقت بسته مدافعت ارباب مخالفت

را وجه همت سازند - چون خیر اتفاق و تجدید عهد و میثاق امرا به سلابت خان رسید بغایت پرباشان گشته با مخصوصان بتدبیر آن کار مشغول گردید -

در خلال این احوال شهریار دریا نوال را هوائی نماشاه عمارات روح پرور و بساتین دلکشاه قلعه احمد نکر که به بغداد موسوم است در سر افتاده در تاریخ دوم شهر صفر سنه ۸۹۹۲ هـ از باغ فردوس نسیم کاریز قدیم که قریب دوازده سال علی اختلاف الاقوال دران باغ جنت مثال مانند قطب شمال یائی در دامن اعتکاف و اعتزال کشیده بود بحصار سپهر آثار احمد نکر نهضت فرموده از فر مقدم مکرم شهریار عالم شرفات قصور و عمارات خوردق صفات آن حصار سر مفاخرت و مباحات بذروه سماوات برافراخت و چون باغ فرح بخش که بکاریز نعمت خان اشتهار یافته تا باقی همت خسروانه حضرت سلهائی از اتمام آن پرداخته بود پرتو توجه و سابه عنایت آن خورشید سپهر سلطنت و خلافت بران نبفاده تماشائی آن بوستان فرح بخش دلکشای عنان توجه آن شهریار کامکار بدان صوب معطوف ساخت و از اشعه انوار خورشید آثار باغ مذکور غیرت افزائی سپهر دوار گشته زبان زمانه به مضمون این اشعار پرداخت نغلم -

زهی روی آئینه نو بهار	ز عکس فضای جهان لاله زار
ز مجلس باین عارض لاله کون	چو آئی بزم تماشا بروی
صبا پیشتر رو بگلشن کند	بغل گیری سرو سوسن کند
رباید ز رخ برگها را غبار	کشایدگره غنچه ها راز کار
کند خم بانداز تسلیم شان	دهد باد آداب تعظیم شان
ز سر سبزی چترت اندر چمن	زند خرمنی چتر بر نارون
کند نازکی جلوه بر شاخسار	دهد تازه دست دعا از چنار
به بستان ز سرو قدت یک گزار	برائی چمن بهتر از صد بهار

اتفاقاً آب برکه که بران عمارت فردوس جناب محیط بود طفیان نموده بفروش اکثر آن منازل رسید - شهریار زمانه یک شب بیشتر دران مقام روح پرور مقیم نگشته ازان جا به باغ عبادت خانه هم که از مستحذات معمار همت پادشاهانه آن حضرت است توجه فرمود و قریب یک هفته دران مقام دلفریب اقامت نموده ازان جا به موضع منجریسته توجه فرمود - آن دره ایست مشتمل بر چشمه ساز کوثر آثار و سبزه زار نزهت شعار و آبشار بسیار و بر یک جانب آن مرغزار کرد کوهی مانند سپهر دوار واقع و دران دره و قلعه بران کوه بسی سلابت خان حوضها و آبشارهاه کوثر اثر و عمارات فیض بخش روح پرور ساخته و پرداخته قطع نظر از تکلف و تصرف عبارات و استعارات آن موضع جنت صفات از مواضع دیدنی عالم است و بان نزاهت و فیض بخشی مقامی در جهان کم است -

بالجمله بعد از استیفاء حظ از لذات جسمانی و روحانی از تماشائی آن مواضع دل کشا فرح افزا باز هوائی قلعه احمد نکر عنان تمنائی شهریار بحر و بر بدان صوب معطوف ساخته بعد ازان خاطر ملکوت ناظر از اندیشه سیر سایر اماکن و منازل پرداخت و درین ولا خاطر اقدس اعلی را بمقتضائی هوائی نفسانی و

مشتبانی نمائی عیش و کامرانی که لازم طابع انسانی است رغبت صحبت جواری و سراری بحرکت درآمده از حال بعضی خدمتگاران حرم محترم استفسار فرمود و فرمان قضا جریان بطلب جمعی از کلاوتیان که فواحش باشند اصدار یافته چندی ازان طایفه را جهت ملازمت حضور اختیار نمود ازان جمله تلجی نامی که از خوبرویان جهان در فنون دلبری و رسوم عشوه گری سبق برده بود بشرف تقرب و اعتبار مشرف گشته از اقران بزبید عنایت و احسان امتیاز و اختصاص یافت.

هم درین اوان صلابت خان دست تصدی اسد خان را یکبارگی از امور وکالت و پیشوائی کوتاه ساخته رایت استقلال خویش بذروه مهر و ماه برافراخت و چون فرمان همایون بیودن شاهزاده دوران در موضع پاتوری شرف صدور یافته بود صلابت خان دروازه قلعه احمد نگر را بنصیرا که از جمله معتمدانش بود سپرده خود گاهی از شهر به پاتوری و گاهی از پاتوری بشهر تردد می نمود.

ذکر تمهید مقدمه مصالحه میان این دودمان خلافت نشان و عادل شاه و مناکحه میان شاهزاده حجه میران شاه حسین و همشیره عادل شاه و بیان برخی از قضایا که دران اثنا روی نمود

قبل از عزل اسد خان از وکالت و پیشوائی جهت کدخدائی شاهزاده سکندر دستگاہ رقم اختصاص بر خواهر قطب شاه کشیده بودند و بعد از عزل اسد خان بواسطه رابطه که باقطب شاه داشت صلابت خان لشکر فرستادن قطب شاه به ننگانه را بهانه ساخته در مقام عتاب و خطاب آن شهریار سپهر رکاب درآمده طرح این خویشی و پیوند را باعادل شاه در میان انداخت و از حضرت شهرداری رخصت حاصل ساخته به تمهید قواعد آن محبت و مواسلت پرداخت و چون جمعی از اعیان و متمدان درگاه عرش اشتباه را بسر انجام و انتظام آن مهام می بایست فرستاد قرعه اختیار بنام حکیم ارسطو مقام قاسم بیگ و زبینه مسند وزارت میرزا محمد تقی وزیر حکومت و عمده الامرا و الاعیان جمشید خان که از جمله امرآ برار بود افتاده فرمان قضا جریان بطلب جمشید خان صادر شد جمشید خان چون از فریب صلابت خان هراسان بود این طلب را بر حبله حمل نموده در توجه بدرگاه عرش اشتباه اعمال و اغفال ورزیده صلابت خان بجهت اطمینان خاطر جمشید خان بدو نوشت که از چیتاپور متوجه بیجاپور گشته بحضور نیاید مع هذا جمشید خان را اطمینان حاصل نگشته بسید مرضی و سایر امرآ کتابت فتنه انگیز نوشت و محرک سلسله آن ستیز و آویز گشت - امرآ بمقتضائی میعاد و بر حکم قرار داد سابق از بلاد و ولایات خویش با سپاه فولاد پوش بیداد کیش چون دریائی پر جوش و خروش بجانب چیتاپور که جاکر جمشید خان بود حرکت نمود - سید مرضی نیز از قصبه بالاپور که مستقر سریر جاه و جلالش بود در اواسط شهر شوال با لشکر کوه بیکر بحر مثال بحرکت درآمده بعد از قطع منازل و مراحل ظاهر قصبه چیتاپور را مخیم سپاه کینه خواه ساخت - امرآ برار دران قصبه جنت آثار باهم ملاقات نموده یکبار دیگر بتجدید عهد و موافق پرداختند و از کثرت لشکر پر خاش خر و ازدحام دلیران فیروز گر کینه گستر زمین و زمان را بان دیده مور تنگ ساختند - سید مرضی باستصواب سایر امرآ وزارت مآب میرزا حسین اصفهانی را

که حسب الحکم حضرت سلیمانی وزیر سر سمت ولایت برار بود بمنصب امارت سرافراز فرموده ولایت الجیپور را بجاکیش مقرر و مفوض داشت - و محافظت ولایت برار بدو و چغنائی خان قرار یافته از قصبه چیتاپور عنان بصوب ولایت برار تافتند - آنکه امرا و سران سپاه بالشرک رزم جوئی کینه خواه به صوب درگاه عرش اشتباه رابت عزیمت بر افراشتند - غبار مراکب مواکب صبا جولان خورشید رخشان را مکدر ساخت و نعره فیلان و شیبه اسپان و فغان نفیر و نائی و صدائی هندی درائی زلزله آشوب در نهم سقف آسمان انداخت نظم -

ز کرد سواران پر خشم و تاب شد انپاشته چشمه آفتاب
رخ شاه گردون شد از بیم زرد پر از کرد شد کسبند لاجورد

و چون خبر توجه لشکر برار در احمد نگر متواتر گشت صلابت خان نیز به تهیه اسباب رزم و پیکار پرداخته سپاه صف شکن را جیبیه و جوشن داده اکثر امرا و سران سپاه را بمهد و پیمان با خود همداستان ساخت - جمعی از دلبران لشکر ظفر اثر که بظاهر از اعوان و اصحاب صلابت خان بودند پنهان با سید مرتضی عهد و پیمان نمودند که چون افواج لشکر کینه ور برابر یکدیگر کردد عنان از موافقت صلابت خان بر تافته پیمان سپاه برار در آیند و در دفع صلابت خان با ایشان اتفاق نمایند بلکه بعضی از نامداران سپاه و اعیان درگاه مثل میرزا یادگار و شاوردیخان قبل از وصول سپاه برار عصابه عصیان بر سر بسته از صلابت خان رو گردان شده بسید مرتضی پیوستند و سر رشته وفا داری و حلال خواری را بسر پنجم بی اعتباری درهم کسستند و چون ازاده ازلی بر حکم مشیت لم یزلی بهزیمت و فرار لشکر برار که فی الحقیقت خاک ادبار بر چهره حقیقت و اعتبار پاشیده باولی نعمت خویش در مقام کفران بقی درآمده بودند تعلق یزیرفته بود از کثرت سپاه و عدت هوا خواه ایشان را زیاده سودی نبود عاقبت دست قضا رقم هنالک مهزوم من الاحزاب بر ناصیه حال شان کشیده خال عار و داغ فرار بر چهره روزگار شان نهاد - بلی فتح و ظفر منوط و مربوط بمشیت ایزد داد کر است و نصرت و هزیمت متملق بحکم قضا و قدر نه به کثرت لشکر و وفور دلبران پر خاش خر نظم -

کاید ظفر چون نیابد بدست بیازو در فتح تتوان شکست
چو دولت بیخشد سپهر بلند نیابد بمردانگی در کمند
سعادت به بخشایش داور است نه در دست و بازوئی زور آور است

الفصه امراء برار بالشرک بسیار و حشر بی شمار بعد از قطع مراحل بتاریخ پنجم شهر ذی حجه مذکور بالاائی کریوه جیپور که در فرسخی شهر احمد نگر است منزل ساختند و آن شب دران مرحله رحل اقامت انداخته روز دیگر که ششم شهر مذکور باشد چون دست قضا بمیل غفلت دیده بصیرت امراء برار را مکحل ساخته بود و منشور هزیمت آن جماعت مقهور بسجل فدمرناها تدمیرا مسجل گشته باوجود قرب و جوار از لوامر حزم و مراسم رزم و پیکار غافل شده بفراغ بال در منازل خویش آسوده بوده مطلقاً در اندیشه حرب و تهیه آلات طمن و ضرب نبودند بیکبار صلابت خان بالشرک نامدار و فیلان بی ستون آثار و توبهائی

ساعقه کردار نمودار گشته تمام کوه و هامون را سپاه نصرت پناه فرو گرفت و از غبار ظلمت شعار آن لشکر نامدار چشمه آفتاب عالمتاب تیرگی یزیرفت نظم -

بر آمد غو کوس و آوای نائی	در افتاد کردن سرکش ز پائی
جهان شد پر از بانگ روینه خم	بترسید شیر از دم گاو دم
ز کردان سیه گشت چشم سپهر	ز سهم دلیران بلرزید مهر

سپاه نا هوشیار برار تا چشم اعتبار از خواب غفلت می کشوند عساکر نصرت شعار مانند دریائی خونخوار ایشان را احاطه نموده بودند نظم -

نباید غموند چنان بی خبر که ناگاه سیلی در آید بسر

چون دران روز اهرامه برار از کار رزم و پیکار غافل بوده در مقام جنگ نبودند سراسیمه وار سلاح پوشیده از روئی اضطراب سوار گردیدند و در برابر لشکر ظفر اثر صف برکشیدند - آتش هیجا از دو سو بالتهاب درآمده شعله اش چشمه آفتاب را در اضطراب انداخت و غریو کوس و نفیر و ناله نائی زهره بهرام و تیر در فلک اثر آب ساخت نظم -

دو خیل از دو سو در خروش آمدند	دو دریائی آتش بجوش آمدند
چو گشت از دو سو لشکر آراسته	جهانی پیرخاش برخاسته
بلان رایت کین برافراختند	کوردگه زلف سون انداختند
بجنش در آمد دو لشکر بکین	و زان جیش از جا برآمد زمین
ز پولاد پوشان لشکر شکن	تن کوه لرزید بر خویشتن

خداوند خان که میسره سپاه برار بدو استظهار داشت رایت شجاعت برافراشته همت بر انهرام میمنه سپاه ظفر پناه که بوجود بهزاد الملک استحکام یزیرفته بود برکاشت و بیک حمله مردانه جمله صفوف میمنه را که مانند کوه قاف به ثبات و قرار انصاف داشت از جایی برداشته بهزاد الملک را بیک زخم کوه شکاف از پائی در انداخت و سپاهش را مانند سر زلف دلبران چین و تار تار و مار ساخت خاصه خیل دیوانی که در دفع صلابت خان با سید مرضی همزبان بودند هزیمت بهزاد را بهانه نموده رایت فرار برافراشتند بلکه شاهزاده فریدون تبار را نیز برداشته عنان از معرکه کارزار برکاشتند - جمشید خان که مقدمه سپاه برار بود چون حمله خداوند خان و فرار بهزاد الملک مشاهده نمود با فوجی از سپاه رزم خواه بر مقدمه لشکر ظفر اثر که بوجود صلابت خان مستظفر بود کمین ساخته از سر کین بران کوه آهنین تاخت اما هنوز بمیان فوج صلابت خان نرسیده بود که دست قضا اسبش را بزخم تیری از پائی در انداخت - می خواست که خود را باسب دیگر رسانیده سوار گردد که دیگری نیقی برو انداخته بضر بک تیغ هر دو پاش را مجروح ساخت - ناچار از رفتار باز مانده بدست عساکر نصرت شمار گرفتار گردید - لشکر صلابت خان بسان بحر عمان از جایی در آمده سپاه جمشید خان را از پیش برداشته بر فوج تیر انداز خان و شیر خان زدند و بیک حمله جمله را تار

و مار ساختند و چون صفوف میمنه و میسرۀ آن دو سپاه کینه خواه بهم بر آمده دوست و دشمن بهم برآمیختند و به تیغ تیر و سنان باهم در آویختند نظم -

چو ابر و هوا درهم آمیختند چو باران ز تن خون فروریختند

صلاحت خان با معدودی از دلیران که عرصه میدان را چون ساحت گلستان تصور می نمودند و تیغ و سنان را به لاله و ربیحان تعبیر و تفسیر می کردند نظم -

یلان سر افراز شمشیر زین نبرد آزما یان لشکر شکر
سواران جنگی و مردان مرد کز آتش بخنجر بر آرد کرد

چند فیل مست که کوه البرز را در زیر پی پست ساختندی و بزخم دندان سنان آسا رخنه در سینه سپهر بی مهر انداختندی نظم -

بهیکل جهان را ز خود کرده یز باآراز در قهریم سفته در

بر فوج سید مرضی که با گروهی انبوه از دلیران کوه شکوه مانند سد سکندر قدم استوار داشت حمله نموده تزلزل در اساس نبات و قرار شان انداخت هر چند سید مرضی لشکر خود را بهجنگ و تحصیل نام و تنگ ترغیب و تحریص می نمود هیچ کس را یارائی قدم پیش نهادن و دست به تیغ و تیر کشادن نبود. آخر الامر شاه ام ابا رو از مرکه هبجا بر گماشته علم انهزام بر افراشت و چون خداوند خان از ان تاختن معاودت نمود یک تن از لشکر برار بر جایی نبود او نیز ناچار فرار بر قرار اختیار نموده بیکبارگی لشکر برار تار و مار کشت نظم -

نه عزم درست و نه رای صواب دلی پر نهیب و سری پر شتاب
نه امید رحم و نه برگ ستیز نه یارائی رفتن نه یائی گریز

چون لشکر برار بکثرت اعوان و اصار و شوکت و عظمت بسیار استظهار داشتند از روئی غرور و نخوت رایت استکبار برافراشتند و صلابت خان را خوار و بی اعتبار انگاشته مطلقاً ازو و سپاهش حسابی بر نمی داشتند آخر شامت کفران نعمت و وخامت غرور و نخوت بروزگار شان عاید گشته از بار و دبار خویش دور افتادند و ناچار رو بدیار غربت نهادند نظم -

ز مفرووری کلاه از سر فند دور مبدا کس بروز خویش مفروور
چراغ ارچه ز روغن نور گیرد بسی باشد که از روغن بمیرد

بالجمله سپاه ظفر پناه لشکر کینه خواه برار را تعاقب نموده غنایم بسیار و اموال بی شمار از اسبان باد رفتار و فیلان غریب دبدار و کینیزان و غلامان زهره جبین لاله عذار و زر و جواهر و هرگونه نفایس و اتمه فاخر بدست عساکر نصرت مآثر افتاده اما صلابت خان را چون فتحی چنان از تائید ملوک مثنان روئی نمود براسم شکر و سپاس خالق معبود پرداخته حکم فرمود که هیچ کس متعرض عرض و مال

مردم برار نکشته همه را زنهار دهند و هیچ متنفسی را بقتل نرسانیده هر که بدست سپاه نصرت پناه گرفتار گردد ایمنش ساخته بمانی رسانند - دران مهلکه جان ستان از دلبران نامی بغیر از شاوردیخان که ازین درگاه روئی ناقه بخدمت سید مرتضی شتافته بود و بهرام خان که از دست فیلبانان سپاه خویش مجروح گردید دیکری بقتل نرسید - بالجمله چون سپاه برار متوجه باده فرار گردیدند صلابت خان بنفس خویش ایشان را تعاقب نموده جمعی از گولیبار را بتعاقب ایشان نامزد فرمود و خود شاهزاده دوران را برداشته بدرگاه خلایق پناه معاودت نمود - مفسر اسرار حق و یقین میرک معین که دران حین از جانب سید مرتضی نایب و حاجب درگاه عرش اشتباه بود دران روز که نیران عالم سوز محاربه در التهاب و پیر و جوان ازان واقعه در اضطراب بودند لوازم حزم و احتیاط و مراسم تیغ و انتباه مرعی داشته بحراست و محافظت سرائی خویش اشتغال نمود و جمعی از پیادهای سید مرتضی را که بخدمتش مامور بودند بنوید مزید موجب و انعام امیدوار ساخته چنان نمود که امیر الامرا مظهر کشته لشکر صلابت خان انهمزام یافته اند تا رسیدن سپاه صف شکن برار سرائی خویش را از تعرض اجلاف و اوباش نگاه دارد تا بانعام و اکرام سر افزا گردید - پیادهای گفته میرک معین را بر صدق حمل نموده ساخته رزم و آماده بیکار گشتند - بیک بار نصیر خان با سوار و پیاده بسیار سرائی ایشان را در میان گرفته از طرفین نیران محاربه اشتغال پذیرفت - پیادهای برار چون از فرار امرای خیر نداشتند بضرر تیر و نیزه کسی را بنزدیک سرائی خویش نمی گزارشتند - در اثناء گرمی هنگامه بیکار میرک معین خود را از راه غیر متعارف بمنزل یکی از آشنایان همسایه انداخته شب تغییر لباس نموده از انجا بیرون رفت و در لباس فقرا خود را بسپاه سید مرتضی رسانید - میرزا حسین که با چغتائی خان به محافظت ولایت مامور بودند چون بحوالی الیچپور رسید هنوز خبر شکست امرای بدو نرسیده چغتائی خان به بهانه آوردن کوچ خویش متوجه جاگیر خود گردید - درین اثنا خیر فرار امرای برار بکوتوال قلعه کادریل رسیده با تمام حشم حصار کمر کارزار میرزا حسین بر میان بسته از حصار بیرون آمد - صبح گاهی که میرزا حسین و مردمش از حال دشمنان آگاهی نداشتند ناگاه سپاه کینه خواه از برابر نمودار گشته میرزا حسین با چند نفر از نزدیکان سراسیمه وار سوار گردیده قدم در میدان کارزار نهاد - جمعی از سرداران دکنی که به کمک میرزا حسین مقرر و از فرار لشکر برار باخبر بودند از عقب درآمد میرزا حسین را در میان گرفته بقتل رسانیدند - میرزا حسن برادرش بصد محنت خود را ازان ورطه بر کران کشیده به چغتائی خان رسید - پس باتفاق بجانب برهان پور شتافته پنداشتند که از دام بلا خلاص بافتند دانستند که نظم -

کسی را که برکت روز از قضا بکوشش نیابد خلاص از بلا

چون بحوالی برهان پور رسیدند والی آنجا جمعی را بگرفتن ایشان فرستاده چغتائی خان و میرزا حسن را گرفته تمام اموال و اسباب ایشان را غارت نمودند - اما سید مرتضی با سایر امرای برار چون ازان کارزار فرار نموده به قصبه پتن رسیدند باز قریب ده هزار سوار از هر گوشه و کنار بدیشان ملحق گردیده جمعیت بسیار بهم رسانیدند لیکن خیل خوف و هراس چنان اساس صبر و قرار شان را ویران ساخته بود که هیچ جای استوار نتوانستند نمود و مقاومت با آن جماعت بی سر و پا که بتعاقب ایشان نامزد بودند در حوصله قدرت خویش نیافته بجانب برهان پور شتافتند نظم -

چو لشکر هراسان شود در ستیز
سکالش نسازد مگر بر گریز
چو بد دل شود لشکر جنگ جوئی
بیار آب و دست از دلیری بشوئی

و چون بهوالشی برهان پور رسیدند تکیه بر دوستی والئی آنجا نموده از بیم اعدا امین گردیدند و خاطر از اندیشه رزم و پیکار فارغ ساخته دران سرحد رحل اقامت انداختند - حاکم برهان پور آشنائی قدیم را بر طاق نسیان نهاده فوجی از سپاه کینه خوار برزم ایشان فرستاد نظم -

ز دشمن نجوید وفا هوشمند
که ریحان نروید ز تخم سیند

امراء برار فارغ البال قرار گرفته بودند که بیکبار آثار سپاه برهان پور از دور نمودار گشت - سید مرتضی که عمرش از هشتاد متجاوز بود چون دران فرار و ابلغار محنت بسیار کشیده بود دیگر قوت فرار در خود ندیده یائی در دامن تسایم و رضا بیچید و اکثر لشکر خویش را مرخص گردانید - درین وقت حمیت شجاعت خداوند خان بحرک درآمده سید مرتضی را خواهی نخواهی بمنف سوار کرده با شیر خان و تیرانداز خان و چندها خان و معدودی از لشکریان ازان میان بدر برد نظم -

شد آواره بیکاره از جائی خویش
دل از بیم لرزان دل از غصه ریش
نه ملک و نه مال و نه لشکر بجائی
ز دهشت ندانست سر را ز یائی

باقی اموال و اقیال و احوال و انتقال که در قتال صلابت خان از جنگ دلیران مانده بود بدست سپاه برهان پور درآمده بحری خان و جمعی از اعیان که همراهی سید مرتضی و امرا نمودند از حاکم برهان پور قول طلبیده متوجه برهان پور گردیدند - بعد ازان بحری خان بقول صلابت خان استظهار یافته باز بیایه سربر تریا آثار شتافت - سید مرتضی و امرا که از برهان پور بجانب کرکوان روان گشته سه روز از بیم سپاه برهان پور در هیچ مقام آرام نگرفته مشقت بسیار کشیدند تا به کرکوان رسیدند و از انجا بجانب تخت کاه اکبر پادشاه متوجه شده بعد از قطع مسافت به سعادت ملازمت آن حضرت استسعاد یافتند - بالجمله بعد ازان فتح نامدار صلابت خان یکبارگی در مهم وکالت استقلال یافته مطلق العنان و نافذ فرمان گردید و چون از مهم امراء برار باز پرداخت اسد خان را به کلی از منصب وکالت و امارت انداخته در قلمه چوند محبوس ساخت و زمام اختیار مهم سلطنت را بقبضه اقتدار خویش درآورده صدائی کوس لمن الملک را در گنبد فلک آبنوس انداخت و میرزا صادق اردو بادی را که از دوستان موافقش بود به نیابت خود جهت فیصل بعضی مهمات دیوانی تعیین فرمود -

در خلال این احوال حکم قضا مثال بقتل نهال چمن سلطنت و اقبال شاهزاده خجسته خصال میران شاه حسین صادر گردید چه منجمان بعرض اشرف شهریار کیتی ستان رسانیده بودند که آن نوباوه بوستان سلطنت باعث ویرانی مهابشی این دولت ابد قرین خواهد بود بلکه قصد ذات اقدس اعلی نیز خواهد نمود - بنا برین شهریار با داد و دین پیوسته در مقام انهدام و انهدام اساس حیات آن قرة العین می بود و دران باب فرامین صادر می فرمود و چون در اجل شاهزاده تاخیری بود صلابت خان در امتثال فرمان احوال اغفال می نمود نظم -

اگر در حیات نوشت است دربر نه شیرت گزاید نه شمشیر و تیر

و در آخر اثر سخن منجمان ظاهر گشته خرابی این دودمان خلافت نشان بدست او بود چنانچه عنقریب قلم مانی فریب بذکر آن مبادرت خواهد نمود. درین ولا باز حکم اعلی بقتل شاهزاده صدور یافت. صلاحیت خان عرضه داشت که شاهزاده دوران را عارضه بهم رسیده و مزاج شریف از منهای اعتدال منحرف گردیده و مرض سرحد اشتداد کشیده بمان که درین بیماری خاطر اشرف از دغدغه او فراغت یابد. خاطر ملکوت ناظر از صلاحیت خان بدین جهت متغیر و منحرف گشته ایام دولتش نزدیک بانجام و انصرام رسید و این اول خللی بود که مباحثی و کالشی را متزلزل گردانید اما سید مرتضی و دیگر امرا چون بدرگاه عرش اشتباه اکبر بادشاه رسیده بشف پائی بوس مشرف گردیدند اندیشه تسخیر ممالک دکن که از دیر باز در خاطر خطیر آن حضرت متمکن بود تازه گشته آمدن سید مرتضی و امرا که از اعظم آن ملک و دولت بودند بر اقبال خویش حمل نموده رکن السلطنت میرزا عزیز کوکه را که دران ولا والی ولایت مالوه بود بآن مهم عظمی نامزد فرمود و سید مرتضی و باقی امراء دکن را منظور نظر تربیت و غنایت ساخته بعد از رعایت و مراقبت بسیار با دیگر امراء نامدار و خوانین عالی مقدار بمتابعت و موافقت میرزا عزیز کوکه مامور گردانید. امرا با سپاه رزم جوی کینه خواه از درگاه اکبر بادشاه بجانب مالوه شتافته بعد از طی مسافت سعادت ملازمتش دریافتند. بعد از اجتماع و ازدحام عساکر بهرام انتقام ظاهر قصبه هندیه را که واسطه است میان ولایت مالوه و برهانپور و دکن مضرب خیام آن سپاه صف شکن گشت.

صاحب قران ظفر قرین نیز دران حین در سلک امرا و خوانین آکبری انتظام داشت و به کمک آن سپاه منصور مامور بود. بالجمله چون صلاحیت خان از توجه سپاه اکبر بادشاه آگاه گردید، کیفیت آن خیر بعرض اشرف شهریار بحر و بر رسانیده بموجب فرمان قضا جریان لشکر برار را با دیگر امراء نامدار و دلبران ظفر شمار به مدافعه و محاربه نامزد گردانید و سیادت پناه آصف جاه میرزا محمد تقی وزیر حکومت را سردار آن لشکر نصرت شمار ساخته بولایت برار فرستاد و شاهزاده فریدون نژاد را نیز با گروهی از دلبران رستم نهاد رخصت دولت آباد داد. میرزا محمد تقی کمر مردانگی بر میان بسته بسرعت باد سرصر خود را به لشکر فیروزی اثر رسانید و بترتیب سپاه نامدار و تهیه اسباب رزم و بیکار برداخته لشکری مانند دریائی اخضر موج زن و مرد افکن مرتب ساخت - آنگاه با سپاه موفور بجانب سرحد برهان پور رایت منصور برافراخت نظم -

سپاهی ز کثرت پروت از شمار	روان جمع کرد از سر اقتدار
گروهی دلور که هنگام جنگ	بر آزند دندان ز کام نهنگ
همه بکدل و وقت کین جمله دل	همه آهنین چنگ و آهن گدل
چو زینسان سپاه گران جمع یافت	عنان عزیمت سوئی رزم یافت
نهان شد همه روئی هامون ز نعل	هوا بکسر از پرنیان گشت لعل
ز بس جوش لشکر به بی راه و راه	بسپط زمین تنگ شد بر سپاه
هوا نبلکون گشت و دشت آبنوس	بجوشید دریا ز آوائی کوس

سیاه ظفر پناه بعد از بیمودن راه کنار آب تیمی را که بر ظاهر شهر برهان پور جاری است لشکرگاه ساختند و خیمه و خرگاه بذروه مهر و ماه برافراختند - والی برهان پور که در معاربه و مدافسه لشکر اکبر پادشاه با سیاه منصور متفق بود جمعی از امرا و اعیان را بدیدن امراء دکن فرستاده عهد و پیمان با ایشان تازه ساخت - درین اثنا قدوة الفضلا علامه العلماء شاه فتح الله شیرازی که در علوم عقلی و نقلی از علماء عصر اعلم و در حکمت علمی و علی استاد حکماء عالم بود و منصب و کلت اکبر پادشاه بدان فضایل دستگام مفضول با خلعت پادشاهی بحوالی قلعه انیر رسید - والی آن ولایت که بظاهر اوامر و نواهی اکبر شاهی را انقیاد می نمود اگرچه شرایط استقبال بجائی آورد و در مراعات خاطر آن افادت مآثر کمال مبالغه مرعی داشت - اما روز دیگر کس نزد شاه فتح الله فرستاد که لشکر دکن بحوالی ولایت من فرود آمده اند و در مقام آن در آمده که شبیخون بر لشکر شما زند و من بر دفع و رفع ایشان قادر نیستم - شاه فتح الله از شنیدن آن خیر مضطر گشته در همان شب فراز بر قرار اختیار نمود و چون روز روشن شد خود را بگندومه رسانیده بود و ازان جا بر جناح استعجال باردوئی میرزا عزیز کوکه توجه نموده میرزا ازان فضیلت شعار بواسطه فرارش اظهار کلفت فرمود - لاجرم آنجا نیز توقف نموده با لشکری که بکمش مقرر بودند متوجه کجرات گشت - بالجمله چون سیاه دکن از فرار شاه فتح الله آگاه گردیدند و مخالفت او را با میرزا عزیز کوکه شنیدند این معنی را دلیل فتح و نصرت خویش دانسته از سر اقتدار و استظهار متوجه هندیه گردیدند نظم -

به شب گیر برخاست آوای کوس شد از گرد لشکر زمین آبنوس
خروشان و جوشان چو دریا و کوه روان گشت لشکر گروه گروه

چون جواسیس خبر توجه لشکر دکن به میرزا عزیز کوکه رسانیدند با امرا و خوانین دران باب مشورت نموده همگان بواسطه کثرت لشکر دکن مصلحت در مقابله و مقاتله آن جماعت ندیدند و براهمنوی سید مرتضی و سایر امراء برار از راه گشوداره متوجه الیچپور که پائی تخت مملکت برار است گردیدند و باندک زهانی خود را بحوالی الیچپور رسانیده روز روشن را در چشم مردم شهر الیچپور چون شب دیجور گردانیدند - اتفاقاً روزی که تمام مردم اطراف و نواحی آن شهر بجهت خرید و فروخت در کوچه و بازار جمع آمده بودند بیدادگران لشکر اکبر خاتم وار شهر را احاطه نموده دست بغارت و تاراج برکشودند و آتش بیداد و فساد دران بوم برافروختند و بیک طرفه العین شهری را که در معموری طمنه بر مصر و شام می زد با خاک راه یکسان ساخته آتش قهر اماکن و مساکن متوطنین آنجا را بسوختند و آنچه یافتند بیاد غارت برداده زن و فرزند هرکس بدست ایشان افتاده اسیر بند گنند و گرفتار قید گزند گردانیده مسلمان و کافر نشانختند نظم -

نهان و آشکار آنچه در شهر بود سراسر یشاراج بردند زود

بعد از غارت و تاراج الیچپور آن سیاه موفور از شهر مذکور بجانب قصبه بالاپور در حرکت نموده خداوند خان از انجا بملکاپور ورهاتاکیر که جاکیرش بود رفته دفاینی که در ایام حکومت در انجا گزارشته بود برداشته عنان برگماشت اما لشکر دکن چون بحوالی قصبه هندیه رسیدند شنیدند که لشکر اکبر عنان بجانب ولایت برار معطوف گردانیده اند - لاجرم هندیه و توابع را غارت نموده آتش قهر دران موضع انداختند و

سرعت هرچه تمام تر رایت مراجعت برافراختند - چاشت گاهی بود که سیاه نظام شاهمی بنظر لشکر آکبر درآمد - بمجرد نمودار شدن سیاهی سیاه دکن عنان تماشک و تماالک از دست لشکر آکبر بدر رفته پائی ثبات و قرار شان استوار نماند میرزا عزیز کوکه چون از امرآء برآر که آن راه سر کرده بودند ایمن نبود و خوف و هراس لشکر خویش را مشاهده نمود با خود گفت نظم -

کند هرکس آئین ترس آشکار نیاید ز ترسندگان هیچ کار
به لشکر توان کرد این کار زار به تنها چه برخیزد از یک سوار

ناچار بی جنگ و تحصیل نام و ننگ قدم در وادئی فرار نهاده راه گریز پیش گرفته بهیچ کس و هیچ چیز مفید نکشت چنانچه چند سلسلهٔ فیل پادشاهی که دران ابلغار از همراهی عاجز بودند کور ساخته بر جائی گزاشت و رایت هزیمت بصوب ولایت سلطان پور و نذر بار برافراخت نظم -

یکی شافت سر از پا ندانسته باز بیابان گرفتند و راه دراز
نگونسار کرده درفش سیاه برقتند لرزانت به بی راه و راه

سیاه نظف پناه یی لشکر آکبر پادشاه برداشته از هر منزل که لشکر آکبر کوچ می کرد ایشان نزول می نمودند اما بمحاربت ایشان مبادرت نمی نمودند تا سرحد سلطان پور و نذر بار رسیدند - میرزا عزیز کوکه لشکر را در سرحد سلطان پور گزاشته خود جریده متوجه کجرات گشت و آن دو لشکر دران سرحد در برابر یکدیگر نشستند تا میرزا از کجرات رایت معاودت برافراشته با لشکر خویش راه اچین پیش گرفت - سیاه دکن نیز عنان بصوب معاودت معطوف ساخته رایت مراجعت برافراختند - فی الحقیقت این لطیفه بود از لطایف غیبی که بتائید الهی بندگان نظام شاهمی را روئی نمود چه باوجود عدم توجه شهریار سپهر اقتدار بمجرد لشکری که نامزد فرمودند سیاه کینه خواه آکبر پادشاه را که بولایت درآمد بودند و اکثر بلاد را برهم زده منهزم ساختند و اساس شوکت و اقتدار شان را منهدم گردانیده رایت شوکت و شجاعت به فلک دوار برافراختند نظم -

کجا بود کاتب لشکر نامدار نشد غالب از عون پروردگار
بهرجا شدند آن سیاه گزین ز دشمن تهمی گشت روئی زمین

ذکر توجه قاسم بیگ و میرزا محمد تقی به بیجاپور و آوردن خواهر عادل شاه جهت

شهمزاده مؤید منصور میران شاه حسین

چون سلاطین خان از دغدغهٔ سیاه آکبر شاه باز پرداخت سر انجام میزبانی شهزادهٔ دوران را وجهه همت ساخته جالبینوس الزمائی قاسم بیگ و میرزا محمد تقی را بر حکم قرار داد سابق با تعجب و هدایائی لایق جهت تنظیم مهم مواسلت بخدمت ابراهیم عادل شاه فرستاد - رسولان مذکور بعد از وصول به شهر بیجاپور در انتظام امر مأمود سعی موفور بظهور رسانیدند و چون مدعیات بوصول پیوست با جوابهائی دلپذیر عنان بصوب مستقر سریر خلافت مصیر معطوف گردانیدند - در ثانی الحال باز میرزا محمد تقی باوردن

مهد علیا مامور کشته متوجه بیجاپور گردید و آن در درباری عادل شاهی را در هودج عصمت الهی با تجمک تمام و زینت لا کلام بدرگاه عرش اشتباه رسانید. اما چون اول مبنائی مصالحت و مواصلت باسترداد حصار سلاپور منوط و مربوط گردیده بود و در آخر عادل شاه از مشروط ابا نمود صلابت خان مهم میزبانی را در عقده تاخیر و تعویق انداخته سر انجام آن عیش و سرور را موقوف بدادن حصار سلاپور ساخت. درین ولا توجه و عنایت شهریار سکندر لوا نسبت به نلجی کلاوت سمت تزیید و تضاعف زیرفرقه دست تصرف آن طائفه با کردن مراد و مقصود حمایت گردید تا روزی درباری جود و سخائی بی منتهائی آن حضرت هنگام توج احسان و اکرام عقد لولو شاهواری که هر دانه اش بنان کوهر شب چراغ داغ نه سینۀ آفتاب بود به یکی ازان طائفه انعام فرمود. نصیر خان کیفیت آن بخشش را به صلابت خان رسانیده ازان شخص آن عقد لولو را استرداد نمود. بقول بعضی فرمان قضا جریان بدادن مثل آن مروارید به شخصی که باعتقاد صلابت خان لایق مالکیت آن نبود صادر گردید. صلابت خان در اداء آن افعال و اغفال ورزید. علی التقديرین خاطر ملکوت ناظر از صلابت خان انحراف کلی یافته از خشم آن آتش در خزانه عامره انداخته جواهر بسیار و اقمشه و ائمه نفیسه از هر شهر و هر دیار بشعلۀ نار منتفی و معدوم ساخت. چون زبانه آن شعلۀ جهان سوز سر بفلک کشید شرارش به کتابخانه و دیگر بیونات رسیده دود فنا از اکثر آن منازل و مساکن برآمد. خدمتگاران آستان خلافت آشیان خوبردار کشته بهزار جر تقیل قلیلی را از میان نار بکنار کشیدند اگرچه بعضی این معنی را بر سفاقت و اسراف حمل می نمایند و می فرمایند که چنانچه در بدل و ایشار شیوه تذبیر مستلزم بخل و امساک است طریقه افراط نیز متضمن سفاقت و اسراف. اما فی الحقیقت این معنی بر کمال همت ذاتی و سخاوت جبلی آن حضرت شاهد عدل است که دنیا و ما فیها در نظر همیش وجودی نداشت و ما حاصل بحر و کان بیک روزۀ احسانش وفا نمی کرد. لاجرم دست از تکفل امور سلطنت کشیده می داشت و پیوسته همت علیا نهمت بر اذخار مثنویات عالم بقا می گذاشت نظم -

ز جودش عقل دیوانه رقم کشت	جراید نیز مرفوع القلم کشت
جهان تنگ آمده زان دست دربار	چو کشت بخته از باران بسیار
گرمهائش بهر سو داشته شمع	که کو یز کننده تا حالی کند جمع
دوان آوازه اش از قاف تا قاف	که دلها را بدست آرد ز اطراف
ضعیفان را زبون حکم پیوست	و لیکن بر قوی دستان قوی دست

بالجمله چون کلاوتان در ملازمت حضرت سلیمانی مرتبه همزبانی یافته بودند و فی الجمله انحراف مزاجی ازان حضرت نسبت به صلابت خان فهمیده زبان به غیبت او دراز نموده ایوب خبانت و نفاق کشودند و پیوسته استقلال صلابت خان را در امور سلطنت عرض می نمودند و عدم اقتیاد فرمان قضا جریان را بدلیل و برهان ظاهری می گردانیدند تا شهریار جهان در مقام امتحان صلابت خان درآمده بخدمات نالایق که موافق شانس نبود مامورش می فرمود چنانچه درین وقت فرمان قضا جریان برقتن صلابت خان بجانب قلعه درب و بدون فرمان معاودت نمودن صدور یافت اگرچه صلابت خان بموجب فرمان عمل نموده به قلعه مذکور شتافت

اما مقید طلب نگشته بی حکم عنان بصوب معاودت نافت - بعد از چند روز باز مثال لازم الامتثال صادر شد که صلابت خان بجانب چنبر رفته در حوالتی موضع نارنگام تخت عالی بسته منتظر موکب همایون باشد که رایات نصرت آیات متوجه گشت آن ولایات خواهد گشت - صلابت خان بامتثال این فرمان نیز مبادرت نموده خدمات مرجوعه را بتقدیم رسانید اما بطریق سابق انتظار حکم نکشیده متوجه درگاه عرش اشتباه گردید - مقارن این عرضه داشت و آگوحی نایک واری قلمه سنبر که مشتمل بر غیبت صلابت خان بود بوسیله کلاوتان بنظر اشرف رسید و باعث ازدیاد مواد کافت خاطر اقدس گردید - بعد از چندی باز فرمان قضا جریان برفتن صلابت خان بموضع پانوری و تخت عالی بستن و مندب بزرگ بران تخت زدن و مجلسی در نهایت زینت و تکلف آراستن چنانچه لایق نشستن آن حضرت باشد صادر گشت - صلابت خان بر حکم فرمان بخدمات مرجوعه مشغول گردید که ناگاه مزاج و هاج آن زبینه تخت و تاج از منهای اعتدال عدول فرموده اطباء بقراط ذکا چون قاسم بیگ و حکیم مصری را بمعالجه و مداوا طلب نمودند - چون حکیم مصری در قلمه کرله محبوس بود قاسم بیگ و حکیم حسن کانتی بوظیفه علاج و تقویت مزاج اشتغال نمودند تا آمدن حکیم مصری حکیم علی الاطلاق از دار الشفاء و منزل من القرآن تریاق غایت و شربت صحت کرامت فرموده طبیعت همایون قوت یافته رو بقانون صحت نهاد - در اثناء تردد حکما بخدمت حضرت اعلی نسبت به صلابت خان سخنانی که موجب ازدیاد مواد رنجش خاطر اقدس بود مذکور می گردید - صلابت خان نیز درین میان بی فرمان باستان خلافت آتیان رسید - چون ذات اشرف همایون از حرکات و سکنات صلابت خان به تنگ آمده بود و ایام نکبتش نیز به تنگ درآمده شعله قهر جهان سوز بالتهاپ درآمده فرمان طلب صلابت خان بحضور اشرف صدور یافت و چون هرگز صلابت خان از بیم مهابت و صلابت آن سلیمان زمان نزدیک یابم سربر سلطنت و خلافت نمی آمد شهریار کیتی ستان قبل از وصول صلابت خان در عقب دروازه پنهان شد و چون صلابت خان از دروازه بدرون آمد آن حضرت بیرون آمده سر راه برو گرفت تا به تیغ آبدار خویش بر خاک هلاک بریزد - صلابت خان چون آن حضرت را با تیغ بدید چون مرغ نیم بسمل بر خاک راه غلطیده از سر عجز و استغائه بنالید - دریائی مرحمت آن حضرت مترشح گشته شعله غضب جهان سوز را منطقی ساخت و از سر خون صلابت خان در گذشته بحبش اشاره فرمود و بتاریخ دهم شهر صفر همان سال مثال لازم الامتثال بنام میرزا صادق و بهزاد الملک صدور یافت که صلابت خان را به قلمه یرنده فرستند و ایشان باتفاق متصدی تنسیق مهام کاغه انام و تنظیم امور جمهور کردند میرزا صادق و بهزاد الملک بشراک یائی بر مسند وکالت نهاده مباشر امر پیشوائی گردیدند - آنکه بموجب فرمان قضا جریان صلابت خان را بقلمه یرنده فرستادند و چون صلابت خان به قلمه مذکوره رسید باز فرمان قضا جریان به نقل صلابت خان از قلمه یرنده به قلمه اوسه صادر گردید - میرزا صادق و بهزاد الملک حسب الحکم عمل نموده صلابت خان را به حصار اوسه فرستادند و چون بهزاد الملک باتفاق میرزا صادق چند روز مهمات دیوانی را فیصل رسانید بخاطر کزرناید که دست تصدی میرزا صادق از امور وکالت کوتاه سازد و مانند صلابت خان بی مشارکت دیگران بدان امر پردازد - ابن معنی بر رائی عالم آرا هویدا گشته فرمانی بنام میرزا صادق صدور یافت که بهزاد الملک را نیز مقید ساخته بقلمه یرنده فرستد و خود متکفل و متصدی امر وکالت و پیشوائی گردد - میرزا صادق

موافق فرمان عمل نموده بهزاد را در اواخر ماه صفر بقلعه پرنده فرستاد و خود باستقلال هرچه تمام تر یائی بر مسند وکالت نهاد. هم درین اوقات تلجی کلاوت و اتباعش که روز و شب در ملازمت اشرف می بودند از خدمت حضور ممنوع گشته فتوح و اقوامش بشرف تقرب اختصاص یافتند - اسمعیل نامی ازان جماعت به خطاب اسمعیل خانی بلکه اسمعیل شاهی مخاطب گشته مرتبه مرتبه بقرنیه امارت و سروری رسید -

ذکر توجه عادل شاه با سپاه کینه خواه بولایت شهریار جم جاه مرتضی نظام شاه

و بیان قضایائی که دران اثنا از پرده غیب بظهور آمد

سابقاً رقم زده کلک کهر سلک گردید که چون عادل شاه در دادن سلاپور مضایقه فرمود صلابت خان میزبانی شهزاده دوران را به تمویق انداخته خلل در مباشی آن محبت و پیوند افکند - عادل شاه نیز با قطب شاه اساس محبت و خویشی طرح انداخته با سپاه کینه خواه جانب کبیر که رایت برافراخت و کسی نزد قطب شاه فرستاده اظهار محبت و التماس مصاهرت نمود - قطب شاه نیز چون از تسلط صلاحیت خان آزرده بود با عادل شاه از در موافقت درآمد بمواصلت رضا داد اما از بیم صلابت خان در ارسال مهد علیا افعال می فرمود درین اثنا خیر گرفتن صلابت خان رسید خاطر از ممر او فارغ گردانیدند لاجرم فرصت غنیمت دانسته مهم میزبانی را بانجام رسانیدند - بعد ازان عادل شاه با سپاه رزم خواه عثمان بصوب ولایت شهریار فریدون تبار معطوف ساخته فتنه و آشوب در سرحد معالک و مسالک انداخت - میرزا صادق مضمون این واقعه بعرض اشرف همایون رسانیده حکم جهان مطاع صادر گردید که صلابت خان و بهزاد الملک را طلب داشته ولایت و امارت ایشان را بدیشان حواله کنند و شهزاده دوران را که بموجب فرمان در شهر دولت آباد است بقلعه دولت آباد در آورده پیش خانه همایون منصور بجانب بیجاپور بر افرازند و امرا و سران سپاه را بدرگاه خلابق پناه حاضر سازند و چون مهمات مذکوره سرانجام یابد حقیقت بعرض رسانند - میرزا صادق حسب الحکم جهان مطاع کسی به طلب صلابت خان و بهزاد الملک بقلاع مذکوره فرستاد و شاهزاده فریدون نژاد را در اندرون قلعه دولت آباد جائی داد و پیش خانه حضرت شهریار را بطرف بیجاپور برافراشته حقیقت معروض داشت - بخاطر ملکوت ناظر حضرت سلیمانی رسید که طلب صلابت خان درین وقت بر زبونی محمول خواهد گردید - لاجرم باز حکم جهان مطاع بنفاذ پیوست که صلابت خان را بحال خود گزارشته بحضور طلب ندارند - بهزاد الملک هنوز بقلعه نرسیده بود که فرمان طلب بدو رسیده بر گردید و صلابت خان نیز بموجب فرمان اول عمل نموده منع فرمان نانی را منظور نداشت و بجانب مستقر سربر سلطنت رایت عزیمت برافراشت - اما بهزاد الملک چون بدرگاه فلک اشتباه رسید می خواست که مثل سابق در جمیع مهمات با میرزا صادق شریک باشد این معنی موافق مزاج میرزا صادق نیفتاده بعرض اشرف رسانید باز فرمان جهان مطاع بگرفتن بهزاد الملک صادر گشته میرزا صادق درین مرتبه نظر بر مصلحت وقت آن حکم را باامضا نرسانید بلکه عرضه داشت نمود که چون سپاه عادل شاه بسرحد آمده اگر درین وقت گرفتن بهزاد موقوف گردد هرآینه بصلاح ملک و دولت اقرب و انطباق خواهد بود - شفاعت میرزا صادق موافق مزاج و حاج نیفتاده

فرمان بنام بهزاد الملک صدور یافت که میرزا صادق را گرفته بقلعه راجپوری فرستد - درین اثنا صلاحیت خان که بموجب فرمان اول متوجه درگاه عرش اشتباه گردیده بود رسید و چون شهریار بحر و بر از آمدن صلاحیت خان با خبر گردید، فرمان قضا جریان بفرستادن صلاحیت خان نیز بقلعه راجپوری صدور یافته بهزاد الملک بموجب حکم صلاحیت خان و میرزا صادق را باهم بقلعه مذکور فرستاد - مدت پیشوائی میرزا صادق بعد از صلاحیت خان نه روز بیش نبود اما درین چند روز قضائاتی بسیار روئی نمود و از میرزا صادق نفع بسیار بمردم رسیده مصدر آثار خیرات و مبرات گردید خوشا حال سعادتمندی که بجایه و دولت دو روزه دنیائی بی وفا مفرور نگشته از باده هوش ربائی نخوت و تکبر مدهوش نشود و در روزگار اقتدار و اختیار خوش بحال درمندگان درویش پرداخته کار مظلومان دلیرش بسازد - مدت پیشوائی صلاحیت خان بانفرد و باشتراک اسد خان بروایت اقل دوازده سال بود و الحق در ایام دولتش آثار خیر بسیار ازو ظهور نمود - درین مدت از پیشوایان هیچ کس باستقلال او نبود اما درین ایام از تبدیل و تغییر پیشوایان مهم سلطنت و خلافت از نظام و انتظام افتاده اکثر مواضع رو بوبرائی نهاد و زمانه ابواب محنت و عناد بر روئی اهل دنیا کشاد تا بحدی که عالمی از شامت آن ویران گشته بزوال دولت ابد قربن منجر گردید - بلی نظم -

چو دولت روئی بر گرداند از راه همه کاری نه بر موفع کند شاه

بالجمله چون بهزاد الملک عرصه خالی یافت دواعی جاه و منصب او را برین داشت که عرضه دانتی بملازمت اشرف اعلی فرستاد مضموش آن که بی وجود پیشوا اکثر امور سلطنت معطل و مختل مانده شاید که این منصب خطیر بدو مفوض گردد لیکن پیشوائی بهزاد موافق رائی عالم آرا نیفتاده در تاریخ دو شبه چهاردهم شهر ربیع الاول تکفل این امر خطیر جلیل الشان بحکیم ارسطو نشان قاسم بیگ ابن قاسم بیگ تفویض یافت - اگرچه قاسم بیگ در اول بجهت سلامت نفس از تکفل آن ابا می نمود و در آخر به تکلیف حکیم مصری و دیگر اعیان ملوک متصدی انتظام مهمام کافه انام گردید - بعد از آن فرمان قضا جریان بگرفتن بهزاد الملک و سنجر خان صادر گشته خدمت قاسم بیگ ایشان را بقلعه راجپوری فرستاد -

در خلال این احوال منبیاں خبر آمدن عادل شاه بولایت یرنده بمسامع عز و جلال رسانیدند - چون قاسم بیگ بغایت نیک نهاد و خیر اندیش بود در اطفاء نابیره آن نزاع سعی نموده کس بخدعت عادل شاه فرستاد که میان این دودمان عالی شان بعضی دولت خواهان مباحثی محبت بمواصلت استحکام یافته بود اگر دو سه روزی صلاحیت خان بواسطه بعضی مدعیات در سر انجام مهمام میزبانی تاخیری نمود اکنون بتدارک آن پرداخته در انتظام آن امر سعی موفور بظهور رسانیم - عادل شاه بصوابدید آن نیک خواه عمل فرموده رایت مراجعت برافراخت - قاسم بیگ نیز شهزاده دوران را از دولت آباد طلب داشته بدستوری شهریار کامکار در موضع یاتوری بترتیب مجلس میزبانی و تهیه اسباب عیش و شادمانی پرداخت - جهان پیر را هوائی جوانی و آرزوئی کامرانی در سر افتاد و چون ترکس و لاله همه کس را آرزوئی ساغر و پیاله در خاطر جانی گرفت - ششم آن بزم عشرت نسیم مانند بوئی بیراهن روشنی بخش دیده مقیم بیت حزن گشت و شمع شبستانش چون شعله شجر اخضر راه نمائی شبان وادئی ایمن گردید - از بسیاری برگ عیش و کثرت اسباب نشاط دست هوا

و هوس هرکس بگردن مقصود حمایل شد و نسیم عشرت شمیم حجاب از چهره مطلوب در کشید خروش
مفنیان هوش پرداز و مطربان دوار و آواز آن شبستان خسروی زهره مزهر نواز را بسماع آورده بود و
حسرت نوشانوش ساقیان سیمین بنا گوش صوفی از رق پوش فلک را چرخ زدن در آموخت نظم -

جهانی چو جم جام برداشند	ز زرین قحح کام برداشند
نوا ساز مستان نوا بر گرفت	بزد چنگ و بربط ز جا بر گرفت
مه ساقی از لعل خورشید فام	چون خورشید در گردش آورده جام
مغنی بمالید گوش رباب	بگردش در آورده ساقی شراب
بسی پر شده دود دل عود را	زده عود صد طعنه داود را

چون اسباب جشن و سرور و مقدمات عیش و حضور نظام و انتظام یافت از باب تنجیم و اصحاب
رصد و تقویم جهت تعیین ساعت سعادت بخش آن عقد میمون طالع خجسته اختیار فرموده بعد از تعمیق
نظر و تدقیق فکر شبی اختیار کردند که فروغ اخترانش ماهه بخش چراغ روز بود و جهان باوجود چنان
شبی مستغنی از آفتاب عالم افروز صیقلی ماه آئینه فلک را از زنگ کدورت زدوده چهره مقصود دران
آئینه نموده نظم -

شبی بود از در مقصود جوئی	مراد آن شب ز مادر زاده کوئی
صبا کرد از جبین جان زدوده	ستاره صبح را دندان نموده
ازان سو زهره در گوهر کستن	وزین سو مه بمروارید بستن
ثریا بر ندیمی خاص گشته	عطارد بر افق رقاص گشته
جرس جنبانی مرغان شب خیز	جرسها بسته بر مرغ دلاویز
دودام از نشاط دانه خویش	همه مطرب شده در خانه خویش

بالحمله دران شب طرب پرور مقارنت آن دو اختر برج سلطنت روئی نموده کلید کاهرانی بدست
قدرت آن زبینه افسر جهانی دادند نظم -

جهان را ازان عقد فرخنده فال	بیفزود صد گونه جاه و جلال
اهرا و سران سپاه وزرا و اعیان درگاه	بلوازم تهنیت و مراسم نثار پرداخته جیب و کنار روزگار
را چون کیسه بحر و کان پر جواهر آبدار ساختند نظم -	

تا درین بزم همایون گوهر افشانی کند آسمان از بدو فطرت پر جواهر داشت جام

بعد از انجام ایام میزبانی فرمان قضا جریان حضرت سلیمانی بطلب آن سرو جوئبار کاهرانی صادر
گشته قاسم بیگ شاهزاده را بحضور اشرف فرستاد - سه روز شاهزاده عالم افروز از سده سلطنت رخصت
انصراف نیافته شب چهارم وقت آسایش مردم آتش در خوابگاه شهزاده بی گناه افتاده زبانه اش بسقف سپهر
رسید و چون در اجلس تاخیری بود بسمی کلاوتان ازان مهلکه جان ستان خلاص گردید نظم -

اگر در حیانت نوشته است دبر
وگر از حیانت نماند است بهر
نه شیرت گزاید نه شمشیر و تیر
چنانک کند نوشدارو که زهر
ز پیراهن بی اجل نگذرد
بروز اجل نیزه جوشن درد

بعضی استاد این امر بحضرت شهریارى نمودند و هو اعلم بحقایق الامور بالجمله چون شاهزاده دوران از تف آن شعله نیران بجان امان بافت قاسم بیگ بمحافظت ذات شریفش پرداخته خاطر پریشانش را از اندیشه آتش ایمن ساخت - درین اثنا فرمان اعلی فرستادن شهزاده فریدون نژاد بقلمه دولت آباد صدور رفت - قاسم بیگ جمعی از معتمدان را در خدمت شاهزاده دوران بدان قلمه فرستاد در محافظت ذات شریفش مبالغه فرمود - بعد از آن بموجب فرمان محب خان از کوتوالی قلمه دولت آباد معزول گشته احمد خان بدان منصب اختصاص یافت و در خفیه فرمانی بنام احمد خان منتمل بر قتل شاهزاده دوران بنفاد پیوست چون محبت شاهزاده گردون سربر در ضمیر صغیر و کبیر جایگیر بود و قاسم بیگ نیز در منع آن مهما امکان سعی می نمود احمد خان دیگری را که من حیث الصورة مشابه آن حضرت بود بقتل آورده سرش بحضور فرستاد و شاهزاده را چون مردمک دیده از چشم خیل و حشم نهان ساخت - مردم احمد نگر قتل شاهزاده را راست دانسته علم ناله و آه بفلک مبر و ماه برافراختند - بعد از چند روز که حیلۀ کوتوال قلمه و حیات شهزاده بر مردم ظاهر گردید چون در ملازمت حضرت سلیمانی آن امر بقاسم بیگ منسوب گشت حکم جهان مطاع بعزل قاسم بیگ از منصب وکالت بنفاد پیوست و حبیب خان که قبل از آن مشرف الممالک بود بسی قنوح بر سربر پیشوائی عروج نمود اما مدت پیشوائیش یک شب بیش نبود چه در آخر همان شب که حبیب خان خلعت پوشیده بود یکی از نزدیکان آستان خلافت بعرض اشرف رسانید که حبیب خان یارۀ مرصی بقنوح داده بسی او یائی بر مسند وکالت نهاده منصب پیشوائی بدو مفوض گردید - لاجرم هماندم شهریار عالم حبیب خان را از منصب معزول گردانید مدت وکالت قاسم بیگ نه ماه بود و حبیب خان یکشب - بعد از آن بموجب فرمان قضا جریان فرزندان بعضی از اعیان بدرگاه که در امور سلطنت دخل داشته و در تدبیر مملکت محرمیت مشورت یافته بودند مثل مولانا حبیب الله ولد مولانا عنایت الله نائینی که در ایام حضرت جنت آشیانی و اوایل ایام سلطنت حضرت سلیمانی رکن رکین این دولت ابد قرین بود و سلطان حسین ولد سلطان حسن سبزواری و پسر وفا خان و دیگر اولاد امرا و اعیان بدرگاه عالم پناه حاضر نمودند - چون حضرت شهریارى مؤید بتأیید باری عز اسمه بود بر حکم ارباب الدول ملهمون بعدم لیاقت سلطان حسین که به میرزا خان اشتیوار یافت ملهم گشته فرمان معاودتش صادر شد - بعد از آن از دیگران مدت عمر ایشان استفسار رفته همه را بخلعت پادشاهانه ممتاز ساخته رخصت امراف دادند - روز دیگر بامداد بسی قنوح و اتباعش مولانا حبیب الله را طلبیده خلعت وکالت پوشانیده زمام مهام کافه انام در کف کفایتش نهادند - چون ولد مولانا عنایت در مهم وکالت و امور سلطنت استقلال یافت اکثر ارکان دولت و اعیان حضرت خصوصاً غریبان را مثل قاسم بیگ و حکیم مصری و میرزا محمد تقی و امین الملک و حبیب خان و شاه رفیع الدین حسین و میرزا محمد مقیم رضوی و دیگران گرفته بقلاع و حصون دور دست فرستاد در خلال این احوال عرضه داشت راجه بهار جیو بیابه سربر نریا

مثال رسید مضمونش این که برادرم اراین با بنده کترین در مقام مخالفت درآمده جمعی با او اتفاق نموده اند و ابواب نفاق کشوده. اگر جمعی از بندگان درگاه به معاونت این بنده دولت خواه نامزد شوند مباحی بر سم نعل بها خدمت نموده من بعد بسان سایر بندگان کمر خدمت آن آستان خلافت آتین بر میان جان بسته بلوازم خدمتکاری و مراسم جان سپاری قیام و اقدام خواهد نمود. حسب الحکم جهان مطاع جمعی از امراء نامدار مثل نور خان و سیف خان و ابهنگ خان و جهانگیر خان و سیف الملک با سیاه کران به معاونت راجه بهار جیو مقرر گشته فرهادخان را سر لشکر آن جماعت ساختند و امرا بموجب فرمان اعلی رایت نصرت برافراختند و چون بسرحد بهار جیو رسیدند شنیدند که نراین جیو بر بهار جیو غلبه نموده او را عقید ساخته است و رایت استقلال دران ولایت برافراخته. لاجرم امرا در سرحد اقامت نموده کیفیت آن بیابا سریر سلطنت مصیر عرضه داشتند. چون مهم وکالت ولد مولانا عنایت دران وقت بسی میرزا خان منزول گردیده بود کسی بجواب امرا التفات نمود تا مولانا از پیشوائی معزول گشته میرزا خان بسی اسماعیل خان تمسدی و متکفل امور وکالت گردید. پس میرزا خان کس بطلب امرا فرستاده با آن جماعت ابواب موافقت برکشاد. بالجمله چون قریب سه ماه از پیشوائی ولد مولانا عنایت گذشت میرزا خان با اسمعیل خان عهد و پیمان بسته متمهد اداء مبلغ ده هزار هون گشت که چون مهم وکالت بدو تفویض باید ادا نماید و عیال الوقت دو هزار هون تسلیم فتوح نمود تا مجموع آن طبقه در باب پیشوائی میرزا خان متفق گشته از ولد مولانا عنایت در ملازمت حضرت شهریاری شکوه و شکایت آغاز نمودند و خاطر ملکوت ناظر ازو متغیر ساخته فرمان عزلش صادر گردانیدند و الحق پسر مولانا عنایت نیز لیاقت امر وکالت نداشت چنانچه میرزا صادق که تفصیل اقبال و ادبارش رقم زده کلک کهر بار گشت در پیشوائی ولد مولانا عنایت فرموده که شخص پیشوائی حامله بود چون مدت نه ماه و نه روز و نه ساعت که ایام میلاد است در پیشوائی قاسم بیک و فقیر و حبیب خان گزشت آخر کلاغ سیاهی متولد گشت از نوادر اتفاقات این که تاریخ عزل ولد مولانا عنایت بعمل تعمیمه ازین مصرع معلوم می گردد ع -

لفاکرد پنهان کلاغ سیاه

۹۱۶ *

ذکر پیشوائی سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان
و بیان جلوس شاهزاده عالمیان

بالجمله چون بسعی کلاوتان مهم پیشوائی بر میرزا خان که فی الحقیقت مغرب این دودمان خلافت نشان بود مقرر و مفوض گردیده زمام مهم کافه انام بقبضه اختیار و اقتدارش در آمد بمقتضائی خبت طینت و شرارت نفس در مقام انهدام اساس دولت قواعد سلطنت ابد انتظام در آمده کفران نعمت خداوند قدیم خویش پیش نهاد همت ساخت و با جمعی که پیوسته از عزلت و انزوائی حضرت اعلی و تقدم و نفوق مردم ادنی دلگیر بوده در سلطنت شاهزاده آفاق اتفاق داشتند همدستان گشته رایت مخالفت و نفاق بر افراختند نظم -

چو بد کوهرا ترا قوی کرد دست جهان بین که چون کوهراش را شکست

سریر بزرگانف به خردانف سپرد به بین تا سر انجام کبفر چه برد

التفه چون میرزا خان بفیصل امور جمهور پرداخت امرائی که بمعاونت بهارجیو مامور گردیده بودند بحضور طلب داشته ایشان را نیز در سلطنت شاهزاده دوران با خود متفق ساخت - فرهاد خان و سیف الملک را که با ایشان دران باب همداستان نبودند به تقصیر متمم ساخته بقلعه فرستاد و جاگیر ایشان را به علی خان خال خویش داده بخطاب کدورخانیس مخاطب ساخت و همچنین با ارکان دولت عادل شاه معاهده نموده بایشان پیغام فرستاد که شاهزاده عالی نژاد داماد شاست و بیوسه از فتنه دونان در محنت و بلا - جمعی از کلاوتنان که در ملازمت شهریار جهان راه یافته اند در امتیصال نهال اقبال آن حضرت کمر جد و جهد بر میان بسته اند و بسی نیکخواهان درگاه تا امروز شاهزاده عالم افروز از حیله اعدا مصون مانده - نسبت مصاهرت اقتضا می نماید که عادل شاه با سیاه ظفر پناه بمعاونت آنحضرت بیرون آید و شاهزاده فریدون نژاد را بر سریر سلطنت آبا و اجداد نشانده معاودت نماید و این بندگان تمهد می نمایند که هرگاه عادل شاه شرایط معاوت بجائی آرند قلمه پرنده را باولیائی آن دولت سیارند - عادل شاه بسخن مفسدان ملک از راه رفته نظر بر خویشی و خیال بیشی بجمع سیاه کینه خوام فرهان داده پیش خانه بیرون فرستاد و چون از هر ولایت و کدور لشکر پر خاشخیر فراهم آورد با گروهی که شکوه شان لرزه بر مسام بهرام خون آشام انداختی و غبار مواکب شان روز روشن را چون شب ظلمت اساس ملبس بلباس بنی عباس ساختی نظم -

شهاب صولت و دریا توان و باد نهیب

زمانه بسطت و گردون توان و کوه شکب

بائی در رکاب ظفر آورده رایت نصرت بصوب ولایت حضرت سلیمانی برافراخت و چون خیر توجه عادل شاه بمسام قدسی جوامع شهریار بحر و بر رسید حمیت جبلی و شجاعت ذاتی آنحضرت بحرکت درآمده پیش خانف همایون منصور بجانب بیجاپور برافراخت و جمیع امرا و وزرا را که با شاهزاده دین و دنیا متفق بودند پیشتر از موکب ظفر اثر نامزد فرموده در مقدمه روان ساخت - اگرچه بحسب ظاهر امرا رایت فرمان برداری برافراختند اما در موضع پاتوری رحل اقامت انداختند - شهریار فریدون خصال باوجود عدم استقامت احوال و انحراف مزاج وهاج از منهای اعتدال عزم قتال و جدال جزم ساخته از مستقر سریر جاه و جلال رایت نصرت و اقبال برافراخت نظم -

ز تیغ آتشی بر کشیده چو آب کزرو خیره شد چشمه آفتاب

روان کرد مرکب چو غرنده شیر ز آهن کلاه ازدهائی بزیر

امرا چون از توجه موکب اعلی آگاهی یافتند از موضع پاتوری کوچ کرده بموضع دانوره شتافتند و موضع پاتوری مضرب خیام ظفر ارتسام سیاه نصرت فرجام گردیده قبه بارگاه خلاق پناه بذروه مهر و ماه رسید - چون کافه سیاه از شاهراه اطاعت قدم بیرون نهاده بودند و اکثر غربیان نیک خواه و دولت خواهان درگاه که مآثر وفاداری و مفاخر حق گزارى ایشان تا دامن آخر الزمان طراز آستین هروت و قنوت خواهد

بود و در امر شمشیر و تدبیر حق شجاعت و کفایت ایشان درین دودمان خلافت نشان ثابت بی جهت در قلاع و حصون مقید و معبوس اسماعیل خان و اثباتش که دران آوان بر جمیع امور سلطنت نافذ فرمان و مطلق العنان بودند از مخالفت امرای بی دست و پا گشته راه بعلاج آن سوء المزاج نمی بردند و چون گمان تحریک آن به میرزاخان داشتند بمتاب و خطاب او پرداختند و از سر عجز و اضطراب کسی نزد عادل شاه فرستاده متقبل اموال بی قیاس گردیدند که از سر مصالحت و منازعت در گذشته ابواب مصالحت مفتوح سازد نظم -

چو توان عدو را بقوت شکست بنعمت بیاید در فتنه بست
گر اندیشه باشد ز خصمت گزند به تعویذ احسان زبانش بیند

میرزاخان چون از اسماعیل خان خایف و هراسان بود بواسطه خلاصی خویش با ایشان به تجدید عهد و پیمان نمود که نزد امرا رفته ایشان را از سر مخالفت بگذراند و بمحاربه سپاه عادل شاه راغب گرداند اسماعیل خان نادان از غایت سادگی و حماقت فریب میرزاخان را بر صدق حمل نموده دست ازو باز داشت تا میرزاخان خود را با امرا رسانیده عصابه عصیان بر سر بست و بکبارگی باظهار کلمه کفران مبادرت نموده روز دیگر با جمیع امرا و سرداران لشکر ظفر اثر بجناب دولت آباد و ملازمت شاهزاده فریدون نژاد رایت عزیمت بر افراشت نظم -

چو شد دیده بخت آن قوم تار هوس بود کردند و پندار تار
کلبم سیه بهر خود بافتند رخ از صوب اقبال برتافتند

چون میرزاخان بجناب امرا روان گشت موکب همایون اعلی از موضع پاتوری به مهکری نقل فرموده از انجا به مستقر سریر اعلی معاودت نمود - قبل از وصول میرزاخان و امرا بدولت آباد و ملازمت شاهزاده فریدون نژاد کوتوال آن حصار سپهر مثال با سایر حشم و خدم حصار سلطنت شاهزاده جوان بخت کامکار متفق گشته آنحضرت را بر سریر سلطنت نشانده بودند و راستی خان حاکم شهر نیز با سایر سکنه و متجنده دولت آباد کمر متابعت و مطاوعت شاهزاده فریدون نژاد بر میان جان بسته - درین اثنا میرزاخان با اکابر امرا نیز بدولت آباد رسیده بشرف زمین بوس مشرف گردیدند و برسیدن میرزاخان و امرا اساس سلطنت شاهزاده انتظام و استحکام یافته از اطراف و آکناف مردم رو بدان درگاه نهادند - شاهزاده دوران نیز زمام مهم کافه انام در کف کفایت میرزاخان بد فرجام نهاده کلید کلیات و جزئیات امور سلطنت بدست قدرت و اختیارش داد بلکه بجهت نظام مهم سلطنت با میرزاخان مابقی عهد و پیمان موکد ساخته همیشه منصب وکالت و پیشوائی برو مسلم داشته اندیشه قید و عزلش پیرامون خاطر همایون نگذراند - روز دیگر که خورشید نور کمتر از خلوت خانه باختر بابوان خاور خرامید میرزاخان شاهزاده عالمیان را بر مرکب صبا جولان نشانیده اسپ دولت و مراد از قلمه دولت آدمین سرحدت و هرچند مردم قلمه در منع اصرار نمودند قبول فرمود - بالجمله میرزاخان شاهزاده دوران را از قلمه بیرون آورده امرائی که با اتفاق او احرام ملازمت بسته بودند بشرف

زمین بوس سر افراز گردانید. بعد ازان جمیع امرا و اعیان را و سایر سلاحداران و حشم و خدم که بسطنت شاهزاده کاهران همدانستان شده بملازمت آنحضرت مبادرت نموده بودند بنوید مزید عنایت و احسان امیدوار ساخته پایه قدر و مرتبه جمعی از اکفا و اقران را باوج آسمان برافراخت. از انجمله میر محمد صالح نیشاپوری را بخطاب خان خانانی و منصب سر سر نوبتی مخاطب ساخت و چون خبر توجه شاهزاده عالی کهر در شهر احمد نگر منتشر و مشتهر گردید اکثر لشکر که طبایع ایشان بر بیوفائی مجبول بود خاک بی آزر می در دیده مروت و حقیقت پاشیده ادبار آسا روئی ازان کعبه اقبال بر تافته از درگاه عرش اشتباه بملازمت شاهزاده جم جاه شتافتند. دو سه روز که موکب شاهزاده فیروز را در دولت آباد اتفاق توقف اقتاد چندان سپاه رو بدان درگاه خلاق پناه نهاد که عرض و احصاء آن بفرض امکان از قوت و قدرت محاسبان دوران افزون بود و طاقت حمله ایشان از حوصله امکان بیرون نظم.

لشکری کانرا ظفر لشکر کش و نصرت بزرگ
 نه یقین بر طول و عرض لشکرش واقف نه شک
 از سنن نیزها شان در خطر روئی سماک
 وز کزنده نعل اسپ رخنه بر پشت سمک

و چون اردوئی شاهزاده ممالک ستان از کثرت دلیران بسان ساخت آسمان بکواکب رخشان آراسته و پیراسته کشت رایت نصرت آیت بصوب مستقر سریر سلطنت برافراخته از خروش کوس زلزله در کنبند آبنوس انداخت. در خلال آن احوال مرض اسهال بر ذات قدسی صفات حضرت شهریار طاری گشته بود و ضعف بسیار بر قوای ظاهری و باطنی آنحضرت استیلا یافته اسماعیل خان و اعوانش هر چند سعی نمودند که جمعی را با خود متفق سازند و قدم در میدان محاربت نهاده بمدافعت و ممانعت پردازند بجائی نرسید نظم.

من سعی همی کنم قضا می گوید بیرون ز کفایت تو کار دگر است

لاجرم سلک جمعیت کلانوتان متفرق و پیریشان گشته بعضی ازیشان در گوشها پنهان شدند و برخی باطراف و اکناف جهان از بیم جان سرگردان و گریزان گردیدند. اسماعیل خان که راس و رئیس ایشان بود چو از تدبیر آن واقعه عاجز و حیران گشت چتر و آفتاب کبر را که خاصه سلاطین کردند سریر است بدست داؤد خان که هم از جماعت ایشان بود بخدمت شاهزاده دوران فرستاده قول امان طلب نمود و خود از غایت دهشت و اضطراب برسیدن قول مقید نگشته بجانب موکب همایون شاهزاده گیتی ستان شتافت. داؤد خان که پیشتر از اسماعیل خان روان گشته بود چون بموکب همایون رسید از هجوم غوغائی عام گشته شد. متعاقب او اسماعیل خان نیز بشرف زمین بوس مشرف گردیده چون در اجلش تاخیری بود میرزا خان او را شفاعت نموده دست تعرض مردم از کربانش دور گردانید و چون رایت نصرت آیت شاهزاده فریدون فر پرتو فتح و ظفر بر ظاهر شهر احمد نگر انداخت موکب همایون بجهت تعین ساعت در میدان کاله چپوثره نزول اجلال فرموده قبه بارگاه بذروه مهر و ماه برافراخت. سادات و مولی و اکابر و اهالی شهر

و حوالی بملازمت عالی شتافته شرف زمین بوس دریافتند و بلوازم تهنیت و مراسم دعا گوئی پرداخته نظم -

سران سپاهش پذیرا شدند در اوصاف او جمله خیره شدند
درفش کیانی برافراختند بهر جا ز زر قبه ها ساختند

مشمول عواطف و الطاف خسروانه خویشتن را ساختند - روز دیگر که خسرو تخت گاه چهارم یرتو التفات بر ایوان ابن سبز طارم انداخت و شاهسوار مضار افلاک عرصه خاک را از فر طلعت خویش منور ساخت نظم -

دگر روز چون چشمه آفتاب فروشت از چشمه ها کرد خواب
شه خاور از پرده بالا گرفت زمین از نری تا نریا گرفت

شاهزاده کام بخش کامکار با امرا و اعیان برسم بادشاهان سوار گشته متوجه حصار احمد نکر و ملازمت شهریار داد گستر شد نظم -

سر سروان شاه بهمن نژاد ز طرف شستان برآمد چو باد
بآئین و رسم فریدون و جم بایوان فففور چین زد علم
یکی بار که دید سر بر سپهر درخشنده از روشنی همچو مهر

و چون شاهزاده همایون فر بملازمت شهریار داد گستر مشرف گشت زمین ادب بوسیده زبان بدعا و تنائی پادشاه دین و دنیا بر کشاد نظم -

باب خاک را رنگ عناب داد زمین را بآب حیات آب داد
تناگفت و آنکه زبانی برکشود سر درج گوهر فشان برکشود
که گیتی بکام شهنشاه باد سپهرش ثنا گوئی درگاه باد

شهریار فلک اقتدار بر حکم اولادنا آکادنا قره العین خویش را منظور نظر شفقت و مرحمت فرموده پیش طلبید - جمعی از فدویان شاهزاده دوران که بجهت رعایت احتیاط همراه آنحضرت بملازمت آمده بودند در رفتن شاهزاده دوران نزدیک بیابانه سریر سلطنت مصیر باوجود ضعف و ناتوانی حضرت سلیمانی ملاحظه می نمودند آنحضرت منشاء تامل ایشان را دریافته شاهزاده را از سطوت خویش ایمن گردانیده از روئی مهربانی در آغوش کشید و جبین مبینش را بوسیده گوش هوشش را بمضمون این اشعار درر بار ساخت نظم -

نخست آنکه غافل مباحث از خدائی که فضالش بود روز و شب ره نمائی
ز گفتار بیغمیرش بر مکرد اگر در سریری و کر در نبرد
چنان زندگانی کن اندر جهان که کردند پیش از تو فرمان دهان
ز دشمن مکن دوستی خواستار اگر چند خواهد ترا شهریار
مزن رانی جز با خردمند مرد ز آئین پیشینکاف بر مکرد

بر آن باش تا هر چه نیت کنی
خدا ترس را بر رعیت گمار
حرام است بر پادشاه خواب خوش
بفرمان من بود گردان سپهر
گرفتم بمردی سراسر جهان
کنون مرغ عیشم فرو ریخت بال
چنان شد که کوئی ندیدم جهان
وزان پس که بر دم همه درد و رنج
نو مگذار هرگز ره ایزدی

نظر در صلاح رعیت کنی
که معمار ملک است پرهیزگار
که باشد ضعیف از قوی بارکش
ز ایوان من تاقی ماه و مهر
برنج و بسختی بیستم میان
قناد اختر دولتم در وبال
شمار گزشته شد اندر نهان
سیردم بتو تاج شاهی و کنج
کز پوست نیکی و هم زو بدی

چون شهریار کیتی ستان از لوازم وصیت و نصیحت فرزند ارجمند باز پرداخت شاهزاده دوران از خدمت شهریار کیتی ستان مرخص گشته آنحضرت را بواسطه کثرت ضعف از بالائی بغداد بحمام حیدر خان فرستاد - بعد ازان میرزا خان و بعضی از مفسدان که در خدمت شاهزاده دوران راه همزبانی داشتند بدلیل و برهان خاطر نشان آنحضرت نمودند که چون بر حسب فرموده السلطان ظل الله فی الارض منزلت عظیم الشان سلطنت سایه مرتبه الهی است و لا اله الا الله وحده لا شریک له اقتضائی آن می کند که شغل خطیر سلطنت مطلقاً شرکت برتابد و منصب جهانداری و سرفرازی بمقتضائی بی نیازی بابابازی تمشی نیابد بنا برین سنت الله جاری شده که چون فیاض موهبت انا مکناک فی الارض رایت دولت صاحب شوکتی باوج شاهی برافرازد و میدان ربع مسکون جولانگاه بکران او سازد هر سر که درو سودائی سروری باشد به تیغ فنا بردارند و هر کس که اندیشه سرکشی و برتری بخاطر گزرانند زنده نگزارند نظم -

بزم دو جمشید مقامی که دید؟
تنگ بود مملکتی بر دو شاه
سر نکشد شاخ نو از سر و بن
تا نشود رهگذر چشمه پاک

جائی در شمشیر نیامی که دید؟
کس نشنیده فلکی با دو ماه
تا تزی کردن شاخ کهن
آب نژاید ز دل چشمه خاک

بالجمله چندان ازین سخنان بعرض شاهزاده دوران رسانیدند که او را بقتل شهریار جهان همداستان کردانیدند نظم -

چنان بد کنش شوخ فرزند شاه
بخون پدر گشت همداستان
که فرزند اگر چه بود نره شیر
مگر در نهانی سخن دیگر است

بخست از ره شرم پیوند شاه
ز دانا شنید ستم این داستان
بخون پدر هم نباشد دلیر
پژوهنده را راز با مادر است

بعد ازان آن مفسدان بقتل شهریار ممالک ستان مبادرت نموده ساحت جهان را از فرجود فیاض الجودش برداختند و صدق کلام حقیقت انجام آن حضرت را که در باب شاهزاده کردون جناب

می فرمود بر خاص و عام ظاهر ساختند لاجرم منتقم جبار بمقتضای نظم -

پدر کش پادشاهی را نشاید و گر شاید بجز شش مه نیابد

هنوز ایام سلطنتش بیسکال نرسیده بود که شامت آن فعل شنیع را بروزگارش عاید گردانیده بدست همان طایفه که بران عملش اغوا نموده بودند بقتل رسید چنانچه عنقریب رقم زده کلک مالی فریب خواهد کردید نظم -

آگر بد کنی کیفرش خود بری نه چشم زمانه بخواب اندر است
بر ایوان ها نقش بیژن هنوز بزندان افراسیاب اندر است

بالجمله از واقعه هابله شهریار مغفور صدائی نفضه صور از جهان برخاست و صبحه روز نشور از چان نزدیک و دور برآمد - نوحه و ندبه میر و وزیر دامن گیر فلک اثیر گشت و دود ماتم زدگان چون تیر آه مظلومان در جوشن هزار میخی آسمان نشست نظم -

دردخت کیاب را فرو ریخت باز کفن دوخت بر درع اسقندبار
چنان نامور گم شد از انجمن چو سرو سهی از میاب چمن
دربغ آن کمر بند و آف کردگاه دروغ آن کسی برزو بالائی شاه
چرا خون نگریم بران تاج و تخت که دارنده را بر در افکند رخت
مباد آن گلستان که سالار او بدین خستگی باشد از کار او
ستم باد بر جان آن ماه و سال کجا بر تن شاه شد بد سگال

شاهباز چتر خورشید ضیاء شهریاری را که بطاؤس سدره المنتهی سر فرو نیاوردی پیرایه زاغ ماتم زده دادند و شخص جود و کرم را در ماتم آن ماحی آثار حاتم داغ ندم بر دل پر غم نهادند - افلاک در مصیبت آن شهریار سیهر جناب در غایت سرکشتگی و اضطراب از دیده سحاب خون فشان بود و بزبان رعد بسان ماتم رسیدگان با ناله و افغان چشم زمانه چون دیده عشاق فراق کشیده بر آب بود و سینه ایام چون ولایت خسرو بیدادگر خراب نظم -

ذکر شد بآئین زمان و زمین ز فوت شهنشاه باداد و دین
دل خلق شد ز آتش غم کیاب بنائنی جهان از حوادث خراب
گر بیابان جان چاک زد صبحدم ببرد شب زلف پر پیچ و خم
پر از رنج و آشوب شد بحر و بر مصیبت گرفتند تاج و کمر

آری کار دنیا همین است و سر انجام ایام بقا چنین - هر کرا سر باوج آسمان رفعت رسانید عاقبت در حوض خاک منزلتش خوابانید و از ساغر عشرت هر کرا باده کامرانی چشاند آخر از همان ساغر جرعه فنا در کام جانش چکانید - هر چاشنی را شامیست و هر آغازی را انجامی - خردمند عاقل معجب این عجوزه رعنا را بر دل دانا مستولی نگرداند و دانائی کامل بر عهد این عروس بی وفا دل نه بندد که هر شب با کسی

دست در آغوش است و هر روز از ساغر مهر دیگری مدهوش نظم -

ز من بشنو این پند آموزگار	مکن تکیه بر گردش روزگار
بشو چون خضر دست از آب حیات	چو عیسی مکن تکیه بر کائنات
بجز خون شاهان درین طشت نیست	بجز خاک خوبان درین دشت نیست
کدام است جام جم و جم کجا ست	سلیمان کجا رفت و حاتم کجا ست
که می داند از فیلسوفان حی	که جمشید کی بود و کاوس کی
چو سوئی عدم کام برداشتند	درین بقعه جز نام نگراشتند
چو بنیاد عمر است نا استوار	بنقد این نفس را غنیمت شمار

بعد از انتقال شهریار فرشته خصال ازین دار پر ملال بجوار رحمت ذوالجلال علما و فضائلی یابۀ سریر جاه و جلال به تجهیز و تکفین قالب مطهرش پرداخته در باغ روضه که مقبره آبا و اجداد عالی نژادش بود مدفون ساختند - انا لله و انا الیه راجعون نظم -

جانش مقیم روضه دار السرور باد جنت سرائی مرقد او پر ز نور باد

وقوع این حادثه عظمی در روز هیجدهم شهر رجب المرجب ۹۹۶ هـ روئی نمود و ایام سلطنتش علی اختلاف الاقوال بیست و چهار سال و مدت عمر شریفش سال بود و هو حی لا یموت و باقی لا بقوت -

ذکر شمه از خصائل ذات قدسی صفات و طرفی از خصایص صفات آن شهریار ملکی ملکات

نور الله مضجعه و مژواه و جمل آخرته خیر من اولاه

بر واقف خبیر و ناقد بصیر پوشیده نیست که شرح محامد ذات و محاسن صفات آن پادشاه ملکی ملکات نه از ان مطالب و مقاصد است که شطری ازان در ظروف حروف کنجید و سخن و روان مسلک عالی نه از ان جواهر و لآلی که صدف بیانش را در غدیر حقیر امثال ابن مجال طالب دارند لیک بر حکم سنت سلف از ذکر بعضی ازان که موقوف علیه ضبط و تدوین است چاره و کزیر نیست بر حکم ما لا یدرک که لا بترک که لهذا شروع دران می نماید - بر ارباب خبیرت و اصحاب بصیرت واضح و لایح است که افضل خصایل سلاطین جهان و اجل فضایل ملوک ممالک ستان عدالت و شجاعت است که فواید آن تکافه عباد و قاطبه بلاد عاید می گردد چه عدالت سبب امنیت ولایت و موجب رفاهیت و استقامت احوال رعیت است و فایده این خصلت پسندیده اکثر من ان یحصی و اظهر من ان یخفی است نظم -

ز عدل تو گردد جهان بارور نه از آب و خاک و نه از باد و خور

شجاعت با سخاوت توامان و هم عنان است مستلزم استقامت ملک و دولت و متضمن جذب قلوب اولیاء و دفع و رفع اعداء دین و ملت نظم -

نمردی کورت نام گردد بلند ازان نام نیکو شوی بهره مند

ز کیتی غرض نام نیک است و بس چه بهتر که نامی بماند ز کس

و شهریار فرشته سیرت درین سه خصلت ستوده که افضل فضایل و کمالات است از پادشاهان سلف و سلاطین خلف گوئی مسابقت ربوده و داستان رستم دستان را بسان نشان انوشیروان و رسوم حاتم از صفحه عالم محو نموده - عدالتش بحدی بود که در روزگار فرخنده آثار سلطنت و ایام خجسته فرجام دولتش که فی الحقیقت عید ارباب فضل و کمال بود ساحت مملکت را چنان از غبار ظلم و ستم بزود که دست جور هیچ ظالمی کربیان مظلومی را نه بسود و سورت بیداد در آئینه تصور اصحاب عناد و فساد بهیچ وجه چهره نمود نظم -

چنان داد عدلش قرار زمین که بنهاد صورت ز کف تیغ کین

و شجاعت آنحضرت بمرتبه که چون آفتاب یک تنه از یک جهان سپاه نیندیشیدی و در صف جنگ از کام نهنگ و چنگ بلنگ ناخن و دندان برکشیدی - از بیم تیغ خون آشامش دل بهرام فلک دو نیم کردیدی و از نهیب کرز و سناش پوست بر تن شیر ژبان کفیدی - تمام عالم اگر لشکر دشمن گرفتی اندیشه نداشت و روئی زمین را اگر سپاه بدخواه احاطه نمودی آفتاب کردار یک تنه همت برقع ایشان می گماشت نظم -

هیبتش چون بر کشیدی تیغ کین در روز رزم
نیره گشتی چشم خورشید تابان از هراس
همتش دست گرم چون بر کشادی روز بزم
خیره ماندی از عطایش دیده وهم و قیاس

آستین سلطنتش بطراز عدل و داد معلم بود و ذات مکرمش مکارم اخلاق مجسم - در روزگار همابوش صغیر و کبیر و غنی و فقیر سر و مثال در ریاض امن و آسایش از خزان جفائی ایام آسوده و فارغ البال و از باران احسانش قحط سال حرمان پنهان در زوایائی خمول و اعتزال - بالجمله اگر در بذل و ایثار آن شهریار کامکار دفاتر نویسند و در کثرت انعام و اکرامش مجلدات پردازند و در مآثر هم عالی آنحضرت صحایف در قلم آرند پیش دریائی سخایش قدر قطره و در مقابل خورشید بی زوال افشالش وجود ذره ندارد چه گرم جلی و سخاوت فطری آنحضرت از اندازه مقادیر بیرون و بخشش آن ملک بخش جهانگیر از حد تحریر و تقریر افزون بود - گنجهای قارونی در نظر همتش نمودی و در آئینه احسانش صورت استحقاق و عدم آن یکسان نمودی - اگر سلاطین زمانه از خزانه مال بخشیده اند یا از گنج خانه زری نقدی انعام فرموده شهریار کامکار تمام خزاین و دقاین را بیکبار ایثار فرموده بلکه پادشاهی را پشت پا زده و آستین ملال بر سر بر جاه و جلال افشاندند و بارها بر زبان وحی ترجمان گزرانیده که چون حاصل خزانه عامره بایثار و انعام عام ما وفا نمی کند ابواب دخول و خروج بر ارباب احتیاج و اصحاب سوال بسته ایم و در گوشه عزلت و انزوا نشسته مؤید این حال آتش در خزانه عامره افکندن و تمام نقد و جنس گنج خانه را از آتش غیرت و غضب سوختن چنانچه آفاً منشاء آن بیان نموده شد - هم در اوایل ایام سلطنت در بذل و ایثار

چنان مبالغه فرمود که در اندک روزی از نقود چیزی در خزانه موجود نبود نظم -

هوس را چنان بذلت اقطاع داد که می آمد از دخل خرجش زیاد
 قلم کز کفش نکه پرور شدی نوشتی چویم نقطه گوهر شدی

چون دران ایام مسند وکالت و پیشوائی بوجود شریف نقاوة اولاد رسول ثقلین شاه جمال الدین حسین زیب و زینت داشت شاه کفایت دستگاہ بعرض رسانید که تمام نقود خزانه عامره در ایشار شهریار کامگار مصروف گشته حالا نوبت باوانی و ظروف رسیده عمال آن را شکسته صرف می نمایند - اگر در شیوه ایشار اعتدالی مرعی فرمایند هرآینه صلاح ملک و دولت اقرب و انسب خواهد بود - حضرت سلیمانی فرمود که اگر توانید ارباب سوال را نصیحت کنید که صورت احتیاج خویش در پایه سریر جاه و جلال رفع نمایند و الا در مذهب مروت و قنوت روا نباشد که ما دست رد بر سینه سایلان نهمیم و از خوان انعام و احسان خویش نقد مراد در جیب آمال ارباب سوال نهمیم - گویند روزی در ملازمت آنحضرت از همت پادشاهان حرفی می گذشت - یکی از حضار مجلس شریف تعریف همت پادشاه جم جاه ملابک سیاه رضوان جایگه علین آشیانی شاه اسمعیل بن شاه حیدر صفوی الحسینی نموده از روئی استشهاد نقل کرد که قلندری بحسب اتفاق دزد دار السلطنت اصفهان که پائی تخت ملک عراق است بملازمت شهریار آفاق مشرف گردیده عواطف بی دریغ خسروانه او را بانجاج مطالب و مقاصد نوبد داد - قلندر بدلیبری عنایت بیغایت آنحضرت پا از مرتبه خویش فرا تر نهاده سه روزه پادشاهی او آنحضرت درخواست - هرچند آن سوال نه در خور سایل بود اما چون بر زبان همایون جریان یافته بود مشمول او بدرجه قبول موصول گشته سه روز بر جمیع ممالک و ممالیک فرمان روا گردید - حضرت شهریار مرئی نظام شاه فرمود که اگر بعد ازان سلطنت را ازان شخص گرفته است در طریقه کرم عالی همتانه نرفته چه استرداد آنچه زبان احسان بدان آن جاری شده باشد ملازم طبع ارباب کرم نیست نظم -

آفرینش را بیاید چید بر یکسو بساط همتش دست کرم چون در میان می آورد

و نیز گویند روزی هنگام سواری عربی بر سر راه آنحضرت دست طلب دراز کرده کریای بر فراز چوبی بسته بود و بزبان خویش خواهش می نمود - حضرت سلیمانی عنان کشیده از مقصودش استفسار فرمود - عرب حریص بعرض رسانید که از دیار خویش باوازه کرم شهریار عالم باین دیار آمده ام و می خواهم که کیسه حرص و آرز خویش را از دریائی جود و سخائی آنحضرت پر کنم حضرت شهریار فرمود که از چه چیز - آن بست همت گفت من الالزامت حکم جهان مطاع بنفاد پیوست که عمال دیوانی کیسه سایل را از آنچه بدان مائل است پر سازند و کس همراه او نموده به بندرش رسانند و بجای ملک خویشش فرستند بلکه آن پادشاه عاقبت محمود از کمال جود در شیوه ایشار چنان افراط می فرمود که مردم باسراف و اتلاف حمل می نمودند - لاجرم مواهب و اواب کردگار در حق آن مؤید کامگار بر حسب همت عالی مقدارش بود - فتوحانی که در ایام دولت و اوان سلطنت آنحضرت روئی نمود از نتایج همت پادشاهانه آنحضرت بود چنانچه سوق کلام سابق بدان ناطق است - اگرچه جمعی از عقلا بعضی حکمهای آنحضرت را که از قانون عقل بیرون

بود بعد استقامت رائی و جنون آنحضرت حمل نموده اند اما سایر افعال و اقوال آنحضرت بخصوص سوالائی که در فنون علوم از علمائی پایه سریر جاه و جلال فرموده چنانچه بعضی ازان سابقاً رقم زده کلک بیان گشت بر فهم و ذکا و نهایت سلامت نفس و استقامت رائی صواب نمائی آنحضرت دلیلی است ظاهر و هویدا - یکی از مقربان پایه سریر اعلی که بر کیفیت احوال آنحضرت اطلاع داشت چنین نمود که ذات اقدس آنحضرت را در اواخر ایام حیات مرض طاری شده بود و مکرر بازگان دولت و اعیان حضرت قلمی می فرمود که حکمی که در نصف اول ماه صادر شود در امتالش تاخیر جایز ندارد و در نصف اخیر اگر فرمانی صدور یابد موقوف دارید چه دران ایام حواس ظاهری و باطنی آنحضرت بحال خویش نمی بود - والله تعالی اعلم بحقایق الامور -

ذکر جلوس شاهزاده فریدون فر بر سریر سلطنت جد و پدر بتائید خالق دادگر

چون امرا و اعیان از تکین و تدفین شهریار با آفرین باز پرداختند سریر سلطنت و افسر خلافت را از وجود شریف شاهزاده جوان بخت مزیب و مزین ساختند و صغیر و کبیر را بیاباه سریر سلطنت مصیر راه داده ابواب انعام و اکرام بر روئی خاص و عام کشادند نظم -

چو سوگ پدر شاه بیدار داشت ز گردون کلاه مهی بر فراشت
به تخت پدر رفت و پس بار داد سپه را درم داد و دینار داد

روز سیوم از واقعه حضرت فردوس مکانی مرتضی نظام شاه که شاهزاده جم جاه با امرا و وزرا و سران سپاه جهت ختم بسر تربت آنحضرت جمع آمده بودند جواسیس خیر توجه عادل شاه با سپاه رزم خواه که دران حین موضع پاتوری را لشکر گاه ساخته بود بمسامع عز و جلال رسانیدند - شاهزاده فریدون فر احتیاط مرعی داشته رایت نصرت آیت بجانب عادل شاه بر افراشت و شهر احمد نکر را در عقب گزارشته قریب باغ فرح بخش همت بر تهیه اسباب حرب و تقسیم سلاح و ترتیب آلات طعن و ضرب مصروف داشت - چون خیر توجه شاهزاده عالی کهر و تقسیم سلاح به لشکر فیروزی اثر بعادل شاه رسید از آمدن پشیمان گردیده کس بخدمت شاهزاده فرستاد که چون امروز روز ختم حضرت جنت آشیانی بود ما نیز با کافه سپاه بجهت ختم در نماز گاه موضع جی چند جمع آمده بودیم - درین اثنا شنیدیم که آنحضرت را از سواری این جانب چیزی بخاطر اشرف همایون رسیده بجمع سپاه و تقسیم سلاح پرداخته اند - لاجرم عنان بصوب ولایت خویش معطوف داشته رایت مراجعت برافراشتیم و در همان روز عادل شاه کوچ فرموده راه ولایت خویش پیش گرفت و در سرعت چنان مبالغه نمود که مقید هیچ کس نگشته تا بیجاپور عنان باز نکشید - در وقت عبور لشکر از آب بیور بجهت طغیان آب بسیاری از فیل واسب و اسباب و اموال و احمال و اقبال سپاه عادل شاه غریق بحر فنا گردید - بالجمله چون عادل شاه با سپاه شاهزاده جم جاه مقابل نگشته معاودت فرمود شاهزاده فریدون فر باستقلال هرچه تمام تر قدم بر مسند جهانیان نهاده سلاه عیش و کامرانی در داد و منصب و کالت را بدستور سابق به میرزا خان تفویض فرموده زمام مهمام کافه انام در کف کفایت و درایت او نهاد و امارت

بینی را که عبارت از سپاه سالاری ست و قبل ازان به سیف خان که از دوستان میرزا خان بود تعلق داشت نیز به میرزا خان حوالت فرموده رایت عظمت و استقلالش بفلک عز و جلال برافراشت و چون شاهزاده دوران را که از زبان هاتف غیبی این مضمون بگوش هوش رسیده بود نظم -

یک دو روزی که درین مرحله فرصت داری
خوش بیاسائی زمانی که جهان این همه نیست

از غلوائی جوانی و هوائی عیش و کامرانی پروائی امور جهانبانی و هوس سلطنت و کثور ستانی نبود - لاجرم کلیات و جزئیات مهمات دیوانی را برائی و رویت میرزا خان حواله فرموده خود شب و روز به تفریح باده دلفروز و لهو و لعب و عیش و طرب مشغولی می نمود - تمام ایام باستماع نغمات دلاویز و ترنمات شوق انگیز گزرانیدی و صباح را به تفریح اقداح راح براح رسانیدی نظم -

هر دم که توانی که بعشرت گزرائی فرصت شمر ای دوست درین عالم فانی

بلی چون سلطنت ممالک دکن بی استعمال تیغ و میجن و احتمال شداید و محن بدستش افتاده بود قدر آن ندانسته از ملک و پادشاهی باستیفاء لذات ملاهی قناعت نمود نظم -

نبودی روز و شب بی باده و رود جهان را خورد و باقی کرد پدرود
بخوش طبعی جهان می داد و می خورد قضائی عیش چندین ساله می کرد
جوانی و مراد و پادشاهی ازین بهتر بگو دیگر چه خواهی

چون اسمعیل خان در وقت اضطرار تمام غریبان را از قلاع طلب نموده بود درین وقت باز میرزا خان صلابت خان را بقلعه فرستاده کوتوالی آن حصار را به مظفر خان مازندرانی داد و حبیب خان را نیز از شهر احمد نکر تکلیف رفتن بندر فرمود اما اکثر امراء حبشی و دکنی از میرزا خان بجهت عزل سیف خان از امارت بینی باوجود سابقه خصوصیت و معاونت سیف خان بد گمان گشته در دفع او همداستان شدند و بوسیله دایبان بعرض شاهزاده دوران رسانیدند که میرزا خان مرکب طغیان در میدان کفران تاخته و میران شاه قاسم را از قلعه سنیر طلب داشته در خانه خویش پنهان ساخته اندیشه غدری در خاطر دارد و شاهزاده عالمیان باوجود حدائت سن بسخن مفسدان از جا درنیامده عهدی که با میرزا خان بسته بود منظور داشت - اما جمعی بمحافظت میرزا خان برکماشته میرزا خان را موکل داده همت بر تحقیق آن سخن مصروف داشت و مسرعی چون باد جهت تحقیق حال میران شاه قاسم بقلعه سنیر فرستاد - میرزا خان چون از کید دشمنان آگاه گشت در اظهار براءت ذمت خویش سعی نموده یاقوت خان ولد فرهاد خان قدیم را که از جمله خدمه پایه سریر نریا مصیر بود وسیله ساخته معروض داشت که دشمنان بواسطه همد و حسد کترین بندگان را متمم ساخته اند و ازین مقتریات گمانی در خاطر ملکوت ناظر انداخته اما ساحت ذمت بنده از لوٹ این گناه صافی ست و واقف الاسرار گواه این کافی ست نظم -

گر بخاطر بگزرانیدستم اندر عمر خویش
 بایم چونان که گرگ یوسف از نهمت بری
 جاودان بیزارم از ذاتی که بیزاری او
 هست در بازار دین صراف جان را بی زری

شاهزاده نیکو نهاد چون به حسن اعتقاد انصاف داشت خاطر میرزا خان را از دغدغه دشمنان ایمن ساخته بنوید مزید عنایت و احسانش نواخت و چون شخصی که به تفحص حال میران شاه قاسم رفته بود معاودت نمود و کذب سخن مقررین بر شاهزاده دوران عیان گردید میرزا خان را طلبیده بمواطف بی دریغ اختصاص بخشید به تشریفات خاص سرافراز گردانید اما میرزا خان بجهت رفع بدنامی و قطع زبان بدگویان از مهم وکالت و پیشوائی استعفا نموده بمرض رسانید که صلاح دولت ابد قرین درین است که جالینوس الزمانی قاسم بیگ حکیم و سیادت پناهی میر شریف جیلانی و سید محمد سمنانی باتفاق یکدیگر متصدی امر پیشوائی گشته مهمات دیوانی را به فیصل رسانند تا این بنده از کید اعدا خلاص یافته بملازمت پناه سریر اعلیٰ به فراغ بال اشتغال نماید. مدعائی میرزاخان موافق رائی عالم آرائی شهزاده عالمیان افتاده بطلب آن سه تن فرمان داد و قامت قابلیت آن جماعت را بغلتمت وکالت آراسته زمام مهمات در کف کفایت شان نهاد. اگرچه بحسب ظاهر متصدی امر پیشوائی آن سه تن بودند اما بی رضائی میرزا خان در هیچ امری مداخل نمی نمودند و در هیچ مهمی چنان مستقل نبودند که بدون استصواب میرزا خان به فیصل رسانند. بالجمله میرزا خان در مقام الثبام خواطر اکابر و اصناف درآمد خاص و عام را از جام انعام و اکرام شاهزاده بقدر مرتبه و مقدار بهره مند و امیدوار گردانید ازان جمله سید مرتضی ولد میر شروانی را بنا بر سابقه خصوصیت و آشنائی بمرتبه امارت بلکه امیر الامرائی رسانیده ولایت بیژ را که معمور ترین بلاد دکن است بدو ارزانی داشت و میر محمد صالح مخاطب بخان خانان را نیز بمنصب امارت و سر سرنوبتی میمنه سرافراز و ممتاز گردانیده پایه منزلتش از اقران بر افراشت و جمشید خان را نیز که از زمان شکست سید مرتضی تا غایت محبوب بود اطلاق فرموده در سلک امراء بزرگ منتظم گردانیده سید حسن برادرش را بمرتبه سرنوبتی رسانید. فرهاد خان حبشی را که ازین گرفته بود خلاص ساخته همان امارت و ولایت سابق بدو ارزانی داشت. بهادر خان کیلانی را نیز بمرتبه امارت رسانیده مسند وزارت حکومت را بوجود امین الملک که در زمان حضرت فردوس مکانی مدتها بدان امر مشغول بوده آراسته و پیراسته گردانید. بالجمله جمیع مهمات سلطنت را به خویش رجعی نظام و انتظام داده ابواب انعام و اکرام بر روئی خاص و عام کشاد و شاهزاده کردون مقام نیز نظر بر موااسات و مجالست ایام سابق بعضی از خدمه پناه سریر سلطنت را چون آنکوس خان و عنبر خان و یاقوت خان که به سمت قرب و منزلت موصوف بودند بمرتبه امارت سرافراز گردانیده بشفرف مصاحبت و محرمیت اختصاص بخشیده همه را از پایه ادنی بمرتبه قسوی و درجه اعلیٰ رسانید چنانچه لمحہ از صحبت این جماعت شکیب نداشت و پیوسته اوقات شریف باختلاط این طایفه و اشتغال عیش و عشرت مصروف می داشت و بر مقتضائی هوائی نفسانی که لازمه ایام جوانی ست و طبیعی بنی نوع انسانی صباح را بشرب مدام بشام و شام را بیام رسانیدی و تمام شب با اجلاط به سیر کوچه و بازار گزرانیدی و در خلا و ملا هیچ کس ر محرم تر ازین طایفه ندانستی نظم.

کسی را که دولت رود ز آستان شود با فرومايه هم داستان

لاجرم میرزا خان بل ساير غریبان را از محرمیت و خصوصیت آنکوس خان و عنبر خان رشک دامنگیر شده غیرت ایشان را بر عداوت آن جماعت داشت و آن طایفه خود بر حکم عداوت ذاتی پیوسته در اندیشه استیصال نهال اقتدار غریبان بودند و همیشه در ملازمت شاهزاده دوران به صد زبان خبیث ایشان می نمودند نظم -

ز اعدا تجوید وفا هوشمند که ربحان نروید ز تخم سیند
شکر ناورد چوب خر زهره بار چه تخم افکنی بر همان چشم دار

تا عاقبت بشاهت نفاق ایشان جهانی رو بویرانی نهاد و خلقی بقتل آمده عالمی در محنت و پیرشانی قنای چنانچه از سوق کلام آینده بوضوح خواهد انجامید -

ذکر فتنه سر دفتر ارباب کفران و طغیان میرزا خان لعنت الله مشتمل بر شهادت شهزاده دوران و

قتل عام کافه غریبان و استقلال جمال خان با طایفه طاغیه مهدیویان

قال الله تبارک و تعالی اذا اراد الله شیئاً هیا اسبابه - فحوائی صدق اتعمائی این آیه وافی هدایه مشعر است برین که چون ارادت بی علت حضرت عزت تعالی شانه و جل برهانه بوقوع امری تعلق گیرد و حکم قضا و قدر بظهور حکمتی نفاذ یابد اولاً اسباب استقرار آن از برده غیب چهره نما گردد نظم -

بیودن چون شود امری سزاوار مهیا کردد اسبابش بناچار

بنا برین چون ارادت ازلی و مشیت لم یزلی بزوال دولت شاهزاده دوران میران شاه حسین متعلق بود نخست بواسطه غلوئی آنحضرت به عیش و عشرت و غفلت از امور سلطنت و مملکت و مصاحبت با جماعت بی نسبت نالایق دلپایانی خلیق از سلطنتش متنفر و خواطر اکابر و اصاغر از محبتش متغیر گشت ازین جا ست که حکما گفته اند هر پادشاه که از محافظت ملک و رعایت رعیت غافل و ذاهل ماند و روزگار به لهو و لعب و عیش و طرب گزراند قواعد ملکش رو بخرابی نهد و اساس سلطنتش انهدام یزیرد نظم -

کسی را کجا پیش رو شد هوا یقین دان که کارش نکیرد هوا

چون در دیوان خانه قضا و قدر مقرر و مقدر کشته بود که صاحب قران ممالک ستان بر سریر سلطنت و خلافت مملکت هندوستان متمکن گردد و ظل ظلیل عدالت و رافتش بر مفارق محنت زدگان ملک دکن سایه افکن شود لاجرم دولت و اقبال از شاهزاده دریا نوال روئی بر تافته دو اسبه باستقبال ریایات نصرت آیات آن فرازنده ایوان جاه و جلال شتافت و حکمت حضرت مقلب القلوب دلپایانی خاص و عام را به محبت و ولایتی آن حضرت التیام و انتظام داده علم خلافت طرازش را بابوایان کیوان بر افراخت نظم -

صد هزاران طفل سر بیریده شد تا کلیم الله صاحب دیده شد
صد هزاران جان و دل تاراج یافت تا محمد بیک شمی معراج یافت

و هم چنین بر ضمایر ارباب باطن و خواطر اصحاب سرائر لایح است که چون مشیت ایزدی و ارادت سرمدی بوقوع امری که قلم تقدیر بر لوح ازل تحریر فرموده تعلق گیرد و فرمانی که در دیوان خانه قضا بامضا رسیده باشد نفاذ یزید جوهر کران مایه عقل و خرد از خزانه دماغ عقلا برگیرد و منساج صلاح و سداد از نظر ارباب بصیرت بیوشنند و آرائی صواب نمائی خرد مندان را بفسار فکراهی پریشان تیره گردانند تا بمقتضائی اندیشهائی نا صواب بکاری چند قیام نمایند که عاجلاً و آجلاً موجب وبال و نکال ایشان گردد آنچه اراده قادر مختار بدان تعلق گرفته باشد بوقوع انجامد نظم -

قضا چون ز کردون فرو هشت یر همه زبرکان کور گشتند و کر

چنانچه لسان معجز بیان طوطی شکرستان و ما ينطق عن الهوا عليه و آله من الصلوات انماها و انماها منی ازان است كما قال النبي صلى الله عليه و سلم اذا اراد الله انفاذ قضائه و قدرة سلب من ذوى العقول عقولهم بنا برین مقدمات اولیات چون ارادت بی علت حضرت عزت نظر لطف و مرحمت از اکابر و اهالی و سادات و موالی شهر احمد نگر برداشته بود ایشان را به تدابیر ناصواب شان گزارشات تا بمخالفت شهادت شاهزاده سپهر منزلت جسارت نموده از وخامت و ندامت عاقبت آن اندیشه ننموده از زشتی افعال نکوهیده مآل خویش مستحق وبال و نکال شدند مؤید این مقال کلام معجز نظام ایزد متمال است كما قال عز من قال - اذا اردنا ان نهلك قرية امرنا مترفها ففسقوا فيها فحق عليها القول فدمرناها تدميراً - بالجمله چون میان میرزا خان و انکوس خان مواد گفت و عناد اشتداد یافت میرزا خان با خانخانان که از مخصوصهایش بود مقدمه نمود که با انکوس خان ابواب خصوصیت مفتوح ساخته بضیافتش طلب دارد و در هتک عرض او سعی تمام بجائی آرد تا بدین حیل در نظر کیمیا اثر شهریار بحر و بر خوار و از درجه اعتبار ساقط گردد - خانخانان بی تمیز نیز باستصواب میرزا خان به انکوس خان مبنای محبت طرح انداخته شبی بضیافتش طلبیده آن شب را با او بهیث و طرب گزرانید - روز دیگر میرزا خان بخدمت شاهزاده دوران رسیده شمه از صحبت دو شینه در لباس تمعیه بمرض رسانید - شاهزاده عالمیان از روئی تعجب از خانخانان حقیقت آن استفسار فرمود - خانخانان نا هوشیار باشاره میرزا خان سکوتی اختیار نمود که متضمن دو صد اقرار بود ازین رهگذر غبار کدورت بائینه خاطر انور شاهزاده عالی کهر راه یافته رو ازیشان بتافت و زبان بتوییح انکوس خان کنده هر چند انکوس خان در کذب آن سخنان بدلائل و براهین متوسل گردیده براءت ذمت خویش ازان تهمت بمرض رسانید بمرض قبول نرسید - القصه بعد ازین قضیه میان انکوس خان و میرزا خان بل تمام غریبان عداوت قائم گشته بتدابیر دفع و رفع بکدیگر اشتغال نمودند - اما شاهزاده دوران بجهت رعایت سابقه خدمت و غلبه محبت جانب انکوس خان را مرجح میداشت و همت بر دفع میرزا خان می گماشت - در خلال این احوال انکوس خان در دفع میرزا خان تدبیری بخاطر گزرانید بمرض شاهزاده عالمیان رسانید که این بنده مجلس ضیافتی ترتیب داده شاهزاده عالمیان آن مجلس را بنور حضور انور منور فرمایند و جمعی از متمدنان را قبل ازان با تیغ و خنجر دران منزل نمین کنند که هرگاه اشاره عالی صادر شود آن جماعت بر آیند و بقید میرزا خان مبادرت نمایند و شمله فتنه و فساد آن سر دفتر ارباب عناد را بآب تیغ فولاد فرو نشانند - شاهزاده دوران بدان سخنان همداستان گشته در روز چهار شنبه دوازدهم

شهر جمادی الاول برسم میهمانی بمنزل انکوس خان تشریف قدم ارزانی داشته خانانان و جمشید خان و سید مرتضی و سایر اکابر و اعیان بملازمت مشرف گردیدند - میرزا خان چون بحوالی آن مجلس رسید خبر مواضع انکوس خان شنیده بیهانه درد شکم همان دم باز گردید بلکه خفیه خان خانان و سید مرتضی را نیز ازان آگاه گردانید - سید مرتضی نیز از خوردن معجون تمارض نموده از یائی در افتاد و سر بر بالین بی تابی نهاده و زبان بآه و ناله بکشاد - خانانان با انکوس خان در مقام تعرض در آمده سید مرتضی را ازان مجلس بیرون آورد و چون بحوالی قلمه رسید میرزا خان را نیز طلبیده کس بملازمت شاهزاده دوران فرستادند که سید مرتضی بقایت پیریشان است و حمام او را بهترین معالجه و درمان است - اگر حکم جهان مطاع صادر شود او را بحمام قلمه در آوریم - شاید دران مکان زمانی بیاساید و ازان کوفت برآید شاهزاده نیکو نهادرخصت در آمدن بحمام قلمه مرحمت فرموده انکوس خان را بجهت تسلی خاطر ایشان موکل داد - میرزا خان و خانانان سید مرتضی را بقلعه در آورده دروازه قلمه را بجمعی از متمدان و گروهی از بر دلان سپردند و چون شاهزاده دوران از منزل انکوس خان معاودت فرمود بخدمت آمده معروض داشتند که سید مرتضی را نفسی بیش نمانده اگر عنایت بی غایت شهرباری بعبادت او قدم رنجه فرماید ممکن که حیات تازه یابد - شاهزاده ساده دل چون از کید اعدا غافل بود بقول ایشان اعتماد فرموده بقلعه درآمد نظم -

چو یوسف را باخوانش سپردند فلک گفتا که گرگان برّه بردند

چون قبل ازان دروازه قلمه را بجمعی سپرده بودند با ایشان مقرر نموده که بقبر شاهزاده دوران و چند خواص نزدیک دیگران را از دخول حصار مانع آیند لاجرم شاهزاده عالم چون بی خیل و حشم بقلعه درآمد در آمدن همان بود و زمام اختیار از دست دادن همان - میرزا خان چون باین حیل شاهزاده دوران را تنها بقلعه در آورد عصابه عصیان بر ناصیه طغیان بسته دست فساد و عناد از آستین ستم و بیداد بر آورده شاهزاده فریدون نژاد را بیلائی بغداد آورده در گوشه عزلت ندبم ندم و انیس بغم و الم گردانید و جمعی را بحفاظت آن ذات اعلی برگماشت - جمشید خان و امین الملک و سایر اکابر و اعیان غریبان را طلب داشته بعد از تقدیم مشورت مصطفی خان امین الملکی را بطلب آن دو میوه شاخسار ظل ظلیل رب جلیل شاه ابراهیم و شاه اسمعیل فرستادند - مصطفی خان سان بادوزان خود را بدان حصار که شاهزادهائی عالی نبار محبوبس بودند رسانیده از قید محنشان خلاص گردانید و روز چهارم شاهزادهائی عالی کهر را بحوالی شهر احمد نکر آورده بجهت عدم اطلاع مردم نیم شبی از راه دیوار بحصار در آورد و بعد از استشاره و استخاره قرعه اختیار بنام اسمعیل شاه افتاده روز دیگر که دو شنبه شانزدهم شهر مذکور باشد هر چند قمر در عقرب بود بتهیه اسباب جلوس آن حضرت بر سریر سلطنت و تشریف خلعت امرا و ارکان دولت پرداخته سادات و قضات و علما و فضلاء یابو سریر اعلی را حاضر ساختند - اما دران چند روز که میرزا خان شاهزاده دوران را بقلعه در آورده بود و بر هیچ کس حقیقت حال آن حضرت معلوم نبود اکثر اعیان دکن بجوش و خروش در آمده در یائی فتنه و فساد متلاطم گشته جمال خان مهدوی با آن که از موافقان میرزا خان بود از همه کس پیشتر در احداث فتنه و شر سعی می نمود - درین روز که جلوس شاهزاده تانی بر سریر جهانبانی قرار یافته بود جمال خان با گروهی

از حواله داران و سرگروهان که حواله سید حسن برادر جمشید خان و در موضع همایون پور بودند نزد سید حسن آمده کیفیت مخالفت میرزا خان تفریر نمودند و او را بر معاودت ترغیب و تحریص نموده جمال خان جهت تسلی خاطر او قسم یاد نمود که آزاری باو نرسانند - سید حسن خواهی نخواهی با اتفاق لشکر دکن بجانب شهر راهی شد و چون بدر قلمه رسیدند جمال خان جمعی را با سید حسن در در قلمه گزاشته لشکر بای خان را که در ظاهر حصار حاضر بودند حواله اژدها خان که سابقاً ازو بود نموده بدر دروازه دولت آباد فرستاد و خود با معدودی بحوالی کاله چپوتره آمده رسل و رسایل با کابر و اصاغر شهر از دکنی و حبشی متواتر ساخته همه را بموافقت خویش و مخالفت میرزا خان بد اندیش خواند و قومی از هر طرف روی بجمال خان آورده دریائی فتنه بتلاطم در آمد - گویند درین روز جمشید خان در خفیه رقبه به سید حسن برادر خویش که امارت لشکر بدو متعلق بود فرستاد که میرزا خان با شاهزاده دوران در صدد عصیان و کفران در آمده امرا و رؤساء لشکر را در موافقت آنحضرت با خود متفق ساخته بعد از لوازم عهد و پیمان متوجه این حدود کردند تا دفع فتنه میرزا خان نموده شاهزاده دوران را از چنگ دشمنان خلاص گردانیم و باظهار این اخلاص مرتبه خویش از همکنان در گذرانیم - سید حسن باشاره برادر با امرا و سران لشکر عهد و میثاق نموده با اتفاق متوجه حصار احمد نگر گردیدند - چون جمعی کثیر از صغیر و کبیر نزد جمال خان گرد آمدند هرکس را بنوید مزید جاه و منصب امیدوار ساخته رایت محاربت اهل حصار بر افراخت و کس بمیرزا خان فرستاده پیغام داد که چند روز شد که شاهزاده عالمیان را بقلمه در آورده اید و هیچ کس را نزد آنحضرت راه نمی دهید - معلوم نیست که احوال آنحضرت چیست - یا آنحضرت را از قلمه بیرون فرستید با ما را بخدمتش راه دهید و بساط این مخالفت در نوردید - میرزا خان از سر نخوت سخن جمال خان را وجودی ننهاد جواب داد که لحظه صبر کن تا بملازمت پادشاه خویش مشرف شوی - جمال خان چون جواب ناصواب میرزا خان شنید دانست که مواد فتنه و فساد که در مزاج او انجماد و انعقاد یافته بحرف و صوت علاج یزیر نیست - لاجرم در مقام فتنه انگیزی جازم گردید و کار از مکالمه بمحاربه و مخاصمه کشید - چون معدودی بیش در قلمه نبودند میرزا خان متوهم گشته لشکر خان و کشور خان را جهت اطفاء نایره آن فساد بیرون فرستاد - جمال خان ایشان را بحرف نگزاشته کور خان را بقتل رسانید و لشکر خان زخمدار گشته بمحنت بسیار خود را بحصار انداخت - میرزا خان و دیگر غریبان که در قلمه بودند مضطرب گشته دروازه قلمه را مسدود ساختند و بمراسم حرب و لوازم محافظت حصار پرداختند - میرزا خان چون جهانی پر از فتنه و آشوب دید بغایت هراسان گردیده جمشید خان را جهت تمهید بساط عهد و پیمان نزد جمال خان فرستاد - جمال خان فی الحال جمشید خان را با سید حسن که بتازگی با او قسم یاد نموده بود مقید ساخته بر پشت فیل انداخت و حکومت شهر به بلبل خان حبشی داده او را بقتل عنایت خان که حاکم شهر بود فرستاد - بلبل خان با جمعی بیبازار در آمده اجلاف و اوباش با او یار گشتند و عنایت خان را گرفته بقتل رسانیدند و سرش بر نیزه کرده در شهر و بازار بگردانیدند - مردم حصار چون سر عنایت خان تنهانه دار او بر نیزه بدیدند دل از جان برداشته امید خلاص و مناص منقطع گردانیدند و ازروئی اضطراب شاهزاده کامیاب اسماعیل شاه را خویشید وار بیرج حصار برآورده چتر سلطنت بر فرق فرقد سایش برافراختند و نام و نسبش ظاهر ساختند - مردم دکن دست از جنگ باز نداشته تیر و سنگ

بجانب آنحضرت می انداختند تا بزخم تیر اعضای آن شایسته افسر و سربر را مجروح ساختند. درین وقت چون قساوت قلب پرده غشاوت بر دیده بصیرت میرزا خان کشیده بود دست وقاحت نقاب آزرش دریده خیال کرد که بر قتل شاهزاده دوران میران شاه حسین مبادرت نماید و سر آن سرور در میدان لشکر پر خاشاخر اندازد. مردم دست از جنگ باز داشته بسلطنت شاه اسماعیل راضی خواهند شد نظم -

شوم اختری که بخت بد آشفته حال او
هر کار کو کند همه گردد وبال او

بد بخت غافل ازین که بخون پادشاهان دست آلودن و قصد حیات سلاطین سپهر تمکین نمودن مستزم حدوث قتل و کثرت خون ریختن است و متضمن خشم غضب خالق ذو المنن نظم -

بخونریزی شهریاران مگوش
که تا فتنه را خون نیاید بجوش

گویند باعث بر اقدام این امر قبیح و ظلم صریح امین الملک بود و ارتکاب آن را بولد ذو الفقار خان نیز منسوب می سازند. و العلم عند الله علی ای حال - آن سنگدلان نکوهیده خصال از وبال و نکال مال آن امر شنیع نیندیشیده بقتل آن زینبده سربر جاه و جلال جسارت نمودند و سر آن تاجور را بخنجر جور و جفا از پیکر بدن انورش جدا ساخته بر نیزه کردند و ببرج حصار برآورده در میان لشکر انداختند نظم -

بربندند در طشت زرین سرش
بخون غرقه شد نازنین پیکرش

هنوز نرکس امید آن شاهزاده سعید شهید بچهره مقصود دیده نکشوده بود که چون گل خار حرمان در آغوش دید و طایر مرادش بر بر نیارده از آستانه هستی باشیانه عدم پرید نظم -

دریفا که پژمرده شد ناگهانی
گل باغ دولت بروز جوانی

دریفا که خورشید اوج جلال
چو صبح دوم بود کم زندگانی

دریفا سواری که جز سید دلها
نمی کرد بر مرکب کامرانی

هنوز از جرعه کامگاری بسی بمی نیالوده بود که دست کامیاب دیگر آن ساغر در کشید و پائی هوس برکاب مراد ننهاده عنان بدست شاهسوار دیگر سپرد. آری - نظم -

زمانه چو باد ست و باد از نخست
نقاب از رخ گل بعزت کشد

پس از هفته در میان چمن
تنش را بخاک مذلت کشد

چون شاهزاده نوجوان بقتل شهریار جهان همداستان گشته بود و باغوائی مفسدان بخون ریختن پدر فرمان داده روزگار بر حکم منتقم جبار جزائی کردار ناهنجار در کنارش نهاد و بهجوائی نظم -

پدر کش پادشاهی را نشاید
وگر شاید بجز شش مه نیاید

در سلطنت یکسال امانش نداد - بالجمله چون چشم خیل و حشم بر سر سرور عالم افتاد فریاد از نهاد بنده و آزاد بر آمده عالمی را اندوه این مصیبت کربیان جان گرفت و درین ماتم خار غم و الم در دامان

عافیت بنی آدم آویخت - جوش و خروش دران سپاه کینه خواه افتاده بیک بار قدم در میدان تسخیر آن حصار نهادند و بازوئی شجاعت بمراسم رزم و پیکار برکشادند - گویا در و دیوار بر سر آن جمع بریشان روزگار فتنه بار شد و زمین و زمان با ایشان در رزم و پیکار بازگشت نظم -

بجوشید گفتی همه رنگ و شیخ سراسر بیابان چو مور و ملخ
تو گفتی زمین شد سپهر روان همی بارد از تیغ هندی روان

شامت آن کفران چنان زلزله هراس در اساس طاقت و توان میرزا خان و موافقانش انداخته بود که دست قدرت هیچ کس را یارای گیر و دار نبود و در پائی سبر و ثبات هیچ متنفس قوت فرار نه و الحق درین واقعه هابله جائی آن بود که سپهر تیز کرد را پائی از بیم سست گشته زمین سان بر جائی فرو ماند و مهر خراشیده چهر از غایت دهشت راه مشرق کم کرده بعد ازان نور نپشاند - القصه از یک پیر روز تا وقتی که آفتاب عالم افروز بسوئی نهان خانه حتی توارت بالحجاب شتافت و سپاه رنگ و حبش بر جیش روم و چین دست یافت نیران رزم و پیکار التهاب داشت و چون بادئی این فتنه و فساد جمال خان بود هرکس با او موافقت و مراقبت نمود بر مرتبه و منزلت افزوده ولایت و امارت امرائی که با میرزا خان متفق بودند بجمعی که با او موافقت نمودند تقسیم فرمود - چون امرائی که در حصار بودند سپاه خویش را در بیرون گزاشته خود تن تنها در درون رایت مخالفت بر افراشته بودند لشکر ایشان با امرائی جدید در محاربت موافقت نمودند و چون شب ظلمت اساس دران مصیبت پلاس ظلام در بر افکنده از غم مصیبت فام باران بلا و ماتم بر سر مردم عالم بارید شفق از خون کشتگان چون مرثه عاشقان دامن در خون کشید و ماه در غم آن شاهزاده بی گناه روئی خراشیده گاه کهکشان پاشیده بران نشست و کردون بو قلمون دران واقعه هابله حیران و سرگردان از دیده نوابت و سیار خونبار گشت چشم زمانه بر حال تیره شاهزاده بر گشته روزگار بدیده اعتبار می نگرست و از ابر کهربار بران کشتگان دلفکار زار زار می گریست و بجائی سرشک خون ناب از دیده فرو می ریخت و جهان که در لباس سوگواری بود بجائی خاک خاکستر کعلی بر سر کوه و در می بیخت نظم -

شبی دم سرد چون دلپائی بی سوز برات آورده از شبهای بی روز
سیاست بر زمین دامن کشاده زمانه تیغ را گردن نهاده
ز تاریکی جهان را بند بر پائی فلک چون قطب حیران مانده بر جائی
نمانده در خم خاکستر آلود از آتش خانه دوران بجز دود

چون خون ناحق شاهزاده بی گناه دامن آن قوم گمراه گرفته بود سپاه کینه خواه دکن که چون دریائی خونخوار بران حصار محیط بودند بیک بار از اطراف و آکناف حصار درآمد چون مور و ملخ بر دیوار و در برآمدند گروهی از جانب دروازه دولت آباد زور آورده بدرون حصار درآمدند و جمعی دیگر آتش در دروازه که بر جانب شهر است افکنده خرمن سیر و قرار اهل حصار بشعله فنا سوختند - اهل حصار که معدودی بیش نبودند چون از همه طرف آتش بلا افروخته و رخت بقا را بشعله فنا سوخته

دیدند بدم اضطراب هر گوشه دویده فریاد این المفر بر کشیدند و فغان هل الی خروج من سبیل بفلک اخضر رسانیدند. جمعی از سادات و قضاة و علما و حکما که بآن قضیه راضی نبودند و میرزاخان ایشان را جبراً و قهراً بقلعه درآورده بود مثل قاسم بیک و میر کزیم و میرزا محمد تقی و میرزا صادق و میر عزالدین استرآبادی و مولانا نجم الدین شستری و قاضی نورالدین اصفهانی و میر محمد حسین طباطبای و میر حسین کیلانی در بیفولها خزیده از نظر ارباب فتنه و شر مخفی گردیدند. دیگران چون میرزاخان و خانخانان و جمشیدخان با پسر و برادر و امین الملک با دو پسر و سید مرتضی شروانی و بهادرخان کیلانی و بابی خان و سید محمد سمغانی با برادر و جمعی دیگر از دلبران نامور که فی الجمله خم توانائی و قوتی در چکر داشتند بر حکم « الفریق بشتبث بکل حشیش » پس و پیش ترددی می نمودند اما چون از درون و بیرون مردم هجوم نمودند این جمع پریشان روزگار هر چند راه فرار جستند نیافتند ناچار در فضائی که ما بین دو دروازه حصار است قدم استوار ساختند و از دو طرف بدفع و رفع دشمنان پرداختند. گروهی که از دروازه دولت آباد بحصار درآمده بودند رایت قتل و غارت برافراخته هر طرف دویدند و هرکس را دیدند سرش از ملک بدن بریده مصدوقه اینما نکونو بدرککم الموت ولو کنتم فی بروج مشیده، بران تیره روزان ظاهر ساختند. پیر هشتاد ساله و کودک هشت ساله را دلال اجل بیک نرخ می فروخت و جوان و پیر و غنی و فقیر را آتش قهر یکسان می سوخت. میرزا محمد تقی و میرزا صادق و میر عزالدین و مولانا نجم الدین و قاضی نورالدین و میر محمد حسین که هر یک از ایشان در فتون علم و فضل یگانه دوران و فرزانه زمان بودند دران شب بتیغ کین و ستم شهید گردیدند نظم.

دریغ حشمت اسلام و حرمت ایمان . دریغ شرع بیمیر دریغ دین اله
 یقی مصیبت این دور شاید ار پوشد . فلک چوکوت عباسیان لباس سیاه

چون قریب هفت ساعت ازان شب قیامت اثر درگزشت و شعله آتشی که در دروازه قلعه زده بودند اندکی فرونشست جمعی که از بیم دشمنان میان دو دروازه حصار گرد آمده بودند چون قوت آن نداشتند که تیغ خلاف از غلاف آخته اسب محاربه در میدان ماصاف تاخته بزبان تیغ و سان لاف و گزاف پیمابند. لاجرم عنان تمالک و تماسک از دست همگنان بیرون رفته نغمه نوحه و زاری ساز کردند و بیقراری آغاز. درین وقت میرزاخان از بهادرخان کیلانی پرسید که تدبیر این کار چیست و رهاننده ما ازین دریائی خونخوار کیست. بهادرخان که از شجاعت دوران گوئی جلاوت ربوده بود در جواب میرزاخان این اشعار بر خواند نظم.

چو کودر ز کشواد در قلب گاه
 ندید و یلان سپه را ندید
 عنان کرد پیچان براه گریز
 بدو گفت کیوای سپهدار پیر
 اگر تو ز پیران بخواهی گریخت
 بیاید بسر مرا خاک ریخت
 درفش فریز کاؤس شاه
 بگرداز آتش دلش بر دمید
 برآمد ز کودر زبان رستهخیز
 بسی دیده کرز و کویال و تیر
 بیاید بسر مرا خاک ریخت

دلبران و از کار دیده مهان
 درنگی تر از مرگ بیثاره نیست
 نیاریم بر خاک کشواد ننگ
 که بر گوید از گفته باستان
 تن کوه را خاک ماند بمشت
 زدوده بسی نیز شیراین
 وگر کوه باشد بزبن بهر کنیم

نماند کسی زنده اندر جهان
 ز مرهن مرا و ترا چاره نیست
 نه بیچم ازین جایگه سر ز جنگ
 ز دانا تو نشنیدی این داستان
 اگر دو برادر نهد پشت پشت
 تو باشی و هفتاد جنگی بسر
 بخنجر دل دشمنان بشکنیم

ناچار باهم قرار دادند که متولاً علی الله خلیل آسا قدم دران آتش سووزان نهاده فدوی وار
 از حصار بیرون نازند و خویش را بر فوج اعدا زده از پی تحصیل نام و ننگ جنگ آغازند یا سر بنام و
 ننگ دربازند یا جان ازان ورطه هلاک بیرون برده کشتی آمال ازان غرقاب ممت بساحل نجات
 رسانند نظم -

حلال است بردن بشمشیر دست
 سیر نیست مر بنده را جز رضا
 کرا رخت بر در نهد حلقه وار

چو دست از همه حيله ما درکست
 چو رو می نگرده خدنگ قضا
 در کین کشائیم تا روزگار

القصه جمله بیک بار برق وار مرکب از میان آن شعله نار بیرون جهانده بر افواج لشکر پر
 خاشخس و افیال کوه بپیکر که مثال سد سکندر در کنار خندق صف بر کشیده بودند حمله نمودند - بعضی را که
 دست قضا دامن گیر شده بود مثل بآبی خان و سید مرضی و غیرهما در پنجه تقدیر اسیر گردیده در
 همانجا از جام اجل شربت فنا نوش نموده از خاک معرکه هبجا کفن پوشیدند و جمعی دیگر که با اعدا کوشیده
 بعد حيله ازان دام بلارهایی یافتند برخی چون امین الملک و خانخانان و دیگران از دست اجلاف
 و اوباش شهر و نواحی بقتل رسیدند - بهادر خان گیلانی و سید محمد سمنانی و آقا ملک مازندرانی با چندی
 که در اجل ایشان تاخیری بود اگرچه زخمهایی منکر بدیشان رسید اما خود را ازان مهلکه بر کران
 کشیده در گوشه ها پنهان گردیدند و بعد ازان بچند روز خود را بهامنی رسانیدند میرزا خان اگرچه خود
 را ازان مهلکه جان ستان بر کران کشید اما چون شامت کفران و طفیان در کربیان جانش آویخته بود در
 نواحی شهر بموضعی رسیده دست و یائی اسپش بجدار قضا بسته بدست مردم آن موضع گرفتار گردید -

ذکر شهزاده جمجاه اسمعیل شاه بن صاحب قران فلک بارگاه برهان نظام شاه

بر سریر سلطنت و جهانبانی و مسند خلافت و کامرانی

بالجمله چون جمال خان با کافه دکئیان و حبشیان بر عامه غریبان غالب گشته قلمه را قهراً قهراً
 مسخر ساختند و شاهزاده عالم پناه اسماعیل شاه را بر سلطنت نشاندند بقتل عام تمام غریبان رضا دادند نظم -
 چو کردون کند کردنی را بلند بکردن فرازان در آرد بگردد

لشکریان پرخاشخیز و غارت گران بیدادگر دست بقتل و غارت برکشاده داد ستم و فساد دادند. تند باد بی نیازی و زبده کشتی اعمار غریبان برکنشته روزگار را در دریای خونخوار هلاک و بوار غوطه داد و از فرط قهر نهی از کشتگان شهر و کو رو بیجوع نهاد. سر آبهٔ بهلک الحرث و النسل دران بوم و بر هویدا کشته واقعهٔ بفر المرء من اخیه و امه و ایبه و صاحبته و بنیه آشکارا شد نظم.

بهرث و نسل کسی را امید کی باشد دران دیار که روید ز خون خلقی گیاه

دران ایام بد فرجام رسم قتل و غارت دران شهر و ولایت چنان شایع و عام گشت که گفتی امن و امان از جهان رخت بر بست و رفاهیت و فراغت مانند عنقا در قاف عزلت نشست. کسانی که از غایت غرور و فرط نخوت سر تکبر بر تارک فرقدان می سودند دران بلیه زمین سان پائمال محنت و مذلت گردیدند و دوشیزگانی که روئی باقتاب و ماه نمی نمودند موئی کسان شان به بزم مستان کسیده سر ان یاجوج و ماجوج مفسدون فی الارض دران روزگار آشکارا گردانیدند. عماراتی که سر تفوق بعیوق بر افراشته بود شرفات آن را چون سر خجلت زدگان در پیش انداختند و مصدوقه کم ترکوا من جئات و عیون و زروع و مقام کرم در منازل و عمارات و بساتین غریبان ظاهر ساختند نظم.

شهری ز جور ظالم در پائی فتنهٔ بست	خلقی ز قتل و غارت در جنگ غم اسیر
خوشدل درو نبوده کسی غیر مامی	وارستگی ندیده درو کس بجز اسیر
نه ترس از خدا و نه پروا ز باز خواست	نه رحم بر فقیر و نه اندیشه از امیر
معزول کشته عامل راحت ز ملک شان	گردیده لیک شحنهٔ خواری برو امیر
چون قهر نا ملایم و چون کینه سخت رو	چون مرگ در کمین و چو ایام کینه گیر

الفصه چون جلال خان چنان امر عظیمی از پیش برده جمعی بدان قدرت و شوکت را آسانی مستاصل و معدوم ساخت و بنائی زندگانی را بر صرصر قهر و غلبه از بیخ و بنیاد برانداخت. حبشید خان را با برادران و پسر و جمعی دیگر از غریبان که گرفتار گردیده بودند مجبوس ساخته بکفن و دفن شاهزادهٔ مرحوم پرداخت و چون ازان کار فراغت یافت سر بر سلطنت نظام شاهی را آراسته شاهزادهٔ عالی نژاد را بر تخت سلطنت آبا و اجداد جائی داده ابواب بار عام بر کناد و جاگیر تمام غریبان را بر حبشیان و دکنیان خصوصاً مهدویان تقسیم نموده بر مواجب و انعام خاص و عام بیفزود تا خلا بقی بر حکم الانسان عبید الاحسان سر اطاعت بر خط فرمائش نهادند و اوامر و نواهی او را تن در دادند. در خلال این احوال فرهاد خان حبشی که در چیتاپور خیر واقعه شاهزادهٔ مغفور شنیده بود باستعجال تمام خود را بیایهٔ سر بر جاه و جلال رسانیده بشف زمین بوس شاهزاده خجسته خصال مشرف گردید و چون خبر قتل عام غریبان شنید حیات بقیهٔ السیف غریبان را از جلال خان باز خرید. چون کافهٔ حبشیان جانب فرهاد خان داشتند و هنوز مهم جلال خان استعجابی نیافته بود بجز قبول سخن فرهاد خان چاره ندیده از سر خون بقیه غریبان در گذشت. درین دو سه روز که نیران آن فتنه و فساد عالم سوز بود از غریبان آنچه در قلعه و شهر و کوچه و بازار بدست دکنیان و حبشیان خونخوار افتادند روئی بوادئی عدم نهادند و جمعی که در سرائی خواجگی و دیگر سراها

و بارها حسین تحسین نموده دست بشیر و سنگ کسوده بودند از بیم جان حرکت الذبوحی می نمودند اما از بی قوتی و اضطراب کار بریشان دشوار گشته نزدیک بآن رسیده بود که یکبارگی دود فنا از خرمن بقائی بقیه ایشان برآید. ناگاه فرهاد خان با فوجی از دلیران سیاه خویش بمیان جان ایشان درآمده کرد تمام شهر و محلات برآمد و هر جا غربیی بچنگ اجلاف و اوپاش گرفتار می دید در خلاص آن بیچاره کوشیده دست ترمض ظالمان را از گریبان جانش کوتاه می گردانید بلکه بجهت تنبیه عوام شهر چند کس از اجلاف به تیغ قهر بگزرانید و در هر سرائی که جمعی از غربیان بودند چند تن از مردم خویش دران جا گذاشته بمحافظت آن جماعت وصیت نمود تا اندکی آتش آن بیداد و فساد فرو نشتنظم.

اگر ز پائی در آئی بدانی این معنی که دستگیری در ماندگان چه مصلحت است

درین اثنا خیر میرزا خان که سر دفتر ارباب طغیان بود و باعث قتل عام تمام غربیان بجمال خان رسید و متعاقب خیر آن مدبر را نیز بدرگاه عرش اشتباه رسانیده حسب الحکم جمال خان پهلوی جمشید خان و دیگران مقید گردانیدند روز دیگر برهان لشکر که یکی از دلیران کینه ور بود متکفل قتل آن جماعت کشته جمشید خان و سید حسن برادرش را با پسرش و سید مرتضی که جوانی بود در غایت لطافت طبع و حسن سیرت بدرجه شهادت رسانید پس جسد آن سادات عالی درجات را در میان توپ ملک میدان نهاده آتش دادند تا هر ذره از اعضائی ایشان بجائی افتاد که هیچ کس ازان نشان ندید و نداد بعد ازان میرزا خان نابکار را بر حماری سوار کرده بواسطه عبرت در کوچه و بازار بگردانیدند تا خلق بیشمار در پی آن برگشته روزگار افتاده زبان بطعن و لعنت کشادند آنکه بطریق کوسپند پوست از بدنش کنده بهزار خواری و زاری بملک عدمش فرستادند دیده که در ماه و خور بنخوت و تکبر نگرستی عاقبت شاکت کفران نعمت پائمال خاک مذلتش کرد و سری که از غرور بسلام قیصر و فغفور فرو نیامدی نتیجه طغیان لکد کوب فناش ساخت نظم.

بکون و مکان چیزی از خیر و شر	ز کفران نعمت مدان شوم تر
ز کفران نعمت چه آید جز این	که نقصان عمرست و خسران دین
بکفران نعمت دلیری که کرد	که رخس حیاتش سکندر نخورد

و فی الحقیقه آنچه با میرزا خان بعمل آوردند در برابر فعل قبیح و ستم صریح او هیچ نمی نمود بلکه سزا و جزایش آن بود که هر نفس صد مرتبه زنده شدی و بدین عقوبت کشته گشتی اگر پدرش قصد حیات خود کردی آن نابکار خلقی را از جان بر نیاوردی و قومى را که پیوسته لاف بگرنگی میزدند و دعوی حقیقت و وفاداری می نمودند بدنام ساخته در زبان غیبت خاص و عام انداخت و خود نیز بشامت آن جان بلکه دین و ایمان در باخت نظم.

بکفران شد از دین و ایمان بری	نهالست کفران برش کافری
بزرگی نباشد چو اندر تبار	بخوردی کد عاقبت کاروبار
شود پست بهر قشاد بلند	نگردد بجز ارجمند ارجمند
ندارد زر قلب عمر دراز	قد زود اندر بلائی گداز

از غریبان هرکس در قتل شاهزاده دوران همداستان شده بود دران قضیه سزائی خویش یافته بسرائی آخرت شتافت و سر آیه ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یتغیروا ما بانفسهم در حق آن جماعت سرایت نمود نظم -
چو بد کردی مباحث ایمن ز آفات که واجب شد طبیعت را مکافات

اما چون آتش آن فتنه جهان سوز باشتمال درآمد شرارش بجمعی دیگر که بدان امر راضی نبودند بلکه مطلقا ازان خیر نداشتند رسیده شامت اعمال و افعال آن جمع تا بکار گرفتار گردیدند بلی چون سیل فنا روی قهر بدان شهر نهاد بنائی بقائی نیک و بد و بنده و آزاد را از بیخ و بنیاد برانداخت و خیل بلا کشور عاقبت آنجماعت را چون ولایت خسرو بیداد کر زیر و زبر ساخت امن و امان از ساحت زمین و زمان رخت بر بسته ظلم و طغیان بجایش نشست نظم -

چنان تیرکی رو بعالم نهاد	که خور هر زمان چشم برهم نهاد
پراز کاسه سر همه صحن خاک	طبقهائی کردون پر از جان پاک
کیاها بمغز سر آلوده گشت	ز کشته زمین سر بسر توده گشت
بلاگشت از کثرت خود ملول	فکنده آضا حیرتی در عقول

و چون فلک بر باز ماندگان بیخان و مان بیخسود و شفاعت فرهاد خان ایشان را چون دعائی مسیحا احیا نمود بعضی از آنها که قوت پائی داشتند باقطار و امصار متفرق گردیدند مثنی گرسنه و برهنه که از بی قوتی و بی قوتی بر جائی مانده بودند در سرائی خواجگی جمع گشته پیوسته از حضرت مهین کار ساز طلوع آفتاب دولت صاحب قران غریب نواز مشلت می نمودند بالجمله بعد از تسکین آن فتنه جمال خان بمنزل فرهاد خان شتافته خواست که باو عهد و میثاق در میان آورد تا مهم وکالت و نظام امور سلطنت را بااتفاق یکدیگر سر انجام نمایند فرهاد خان از قبول این معنی ابا نموده گفت سزاوار این مهم قاسم بیگست او را از قید خلاص باید داد زمام مهم انام را بکف کنایتش نهاد جمال خان چون دانست که فرهاد خان بوکالت او همداستان نخواهد گشت و باوجود فرهاد خان مهم وکالتش بر کرسی نخواهد نشست سخنان فرهاد خان را تحسین نموده قرار داد که فردا فرهاد خان بدیوان آمده بااتفاق آنچه صلاح دولت روز افزون دران باشد بعمل آورند و چون از منزل فرهاد خان بیرون رفتن او را در خاطر خویش نقش بسته روز دیگر که دست آضا و قدر ابواب خیر و شر بروی جهانیان کشاده جمال خان جمعی از متمدان خود را با سلاح تمام بقلعه درآورده دروازه حصار را بدلیران کاری استوار ساخت و بایشان قرار داد که چون فرهاد خان بقلعه در آید از لشکرش هیچکس را بدرون راه ندهند القصه فرهاد خان باامداد بموجب میعاد رو بقلعه نهاد و چون بحصار درآمد نفری چند بیشتر باو نبودند همین که سعادت زمین بوس شاهزاده عالمیان دریافت جمال خان جمعی را بهحفاظتش برگماشته خود شاهزاده درران را برداشته با کوبه سلطنت و اثاثه بادشاهی از قلعه بیرون آورد و فوج و سپاه فرهاد خان را که از حال امیر خویش خبیر نبودند بشرف زمین بوس شاهزاده سرفراز گردانیده بعضی از ایشان را بملازمت شاهزاده عالمیان اختصاص بخشید و دیگرانرا بنوید مزید هواجب و مرسوم امیدوار ساخته

دل همگنان را بتلطف و دلجوئی بدام ولایتی خویش درآورد آن طایفه بیوفا نیز بمقتضای الانسان عبید الاحسان حق نمک فرهاد خان را فراموش کرده حلقه بندگی جمال خان در گوش کشیدند و در سلک سایر ملازمانش منتظم گردیدند چون جمال خان شاهزاده دورانرا زمانی در کوچه و بازار بگردانید و عامه مردم را بشرف زمین بوس رسانید باز عنان بجانب قلمه نافته بر سریر سلطنتش متمکن گردانید بعد از آن فرهاد خانرا بجمعی از متمدان داده بقلمه راجپوری فرستاد بجائی فرهاد خان یاقوت بابت مولانا عنایت را که بوفور شجاعت و جلالت و حسن صورت و سیرت از اکفا و اقران ممتاز بود انتخاب نموده بمنصب امارت و سپه سالاری و خطاب خداوند خانی سرفراز گردانید و جهة استحکام میانی آن محبت دختر خود را نامزد پسر خداوند خان نموده دران میزبانی مجلس پادشاهانه ترتیب داد و چند روز ابواب عیش و شادمانی بر روئی خاص و عام کشاد و از دکئیان نیز تنی چند را بمرتب امارت و سروری رسانید و بدین وسیله دلهای مردم را بمعبت و ولای خویش رام گردانید تا در مهتری و سروری آن قوم استقلال تمام یافت از جمله امرائی که بتربیت جمال خان از سایر اکفا و اقران امتیاز تمام یافتند اول جناب سیادت مآب شاه ابو تراب که خال شاهزاده فرخ فال بود دیگر امجد الملک مهدوی که امیر الامرائی برادر بدو تفویض نمود دیگری خان ملک که منصب سر نوبتی بدو مقرر فرمود دیگر نظام خان نیشاپوری و یسوت خان و کامل خان و غیر ایشان که بمرتب امارت و سروری رسانید و همچنین میان امین الله برهانپوری که سابقا در زمره ملازمان خداوند خان برای انتظام داشت و درین وقت به نیابت حکومت منسوب بود بخطاب امین خانی و منصب وزارت حکومت سرفراز گردانید اعتماد خان برادر خطاط خان دولت آبادی را منصب سر خیل فرموده دیگر مهدویان که اعوان و انصار جمال خان بودند هر کدام فرا خور استمداد و حالت خویش بمناسب مناسب اختصاص یافتند.

ذکر خلاصی صلابت خان از قلعه کرله بسمی محمد خان امیر الامرائی برار و اتفاق امر

با او در دفع فتنه جمال خان مهدوی

دران وقت که در شهر احمد نگر این فتنه روئی نمود محمد خان سر نوبت امیر الامرائی مملکت برار بود لاجرم هر غریب که از شهر فرار می نمود قرارش جز در برار نه بود تا محمد خان را جمعیت بسیار فراهم آمده چون جمال خان خائف و هراسان بود در دفع فتنه او از امرائی برار استعانت نمود امرای چون بحری خان و اخلاصخان و عزیز الملک جهة تقدیم مشورت یکجا جمع آمده قرار دادند که صلابت خان را از قلعه بر آورده بر خود امیر سازند بعد از آن بدفع جمال خان و مهدویان پردازند بنا برین کس نزد مظفر خان مازندران که کوتوال قلمه فلک مثال کرله بود فرستاده ماجرای امرای بیغام دادند مظفر خان صوابدید امرای را بخدمت اجابت و قبول تلقی نموده صلابت خان را از قید رهانید با امرای رسانید همگنان شرایط استقبال بجائی آورده سر بر خط صلابت خان نهادند پس لشکرها جمع ساخته بجانب احمد نگر رایت عزیمت بر افراختند در اثناء راه بهادر خان کیلانی و جمعی دیگر از ناموران درگاه که از رزمگاه نجات یافته بودند باردوی صلابت خان ملحق گردیدند چون خبر بیرون آمدن صلابت خان از

قلعه کرله و اتفاق امرا با او و توجه نمودن بدرگاه خلایق پناه به جمال خان گمراه رسید بواسطه آنکه میمیش هنوز استحکامی نیافته بود و اعتماد بر سپاه ظفر پناه نیز نداشت متوهم و مضطرب گردیده دست ببذل و ایشاد درم و دینار بر کشاد و فقیر و غنی را بزر و زبور توانگر ساخته لشکری چون بحر اخضر ترتیب داد نظم -
در کنج بکشاد بر کنج خواه توانگر شد از کنج گوهر سپاه

پس پیشخانه شاهزاده زمانه را بجانب برابر زده رایت نصرت آیت آنحضرت بدانصوب بر افراخت و چون ظاهر قصبه سیوکام مضرب خیام ظفر فرجام شاهزاده فلک احتشام گردید قول نامها بجهت امرائی که با صلابت خان بودند فرستاده همه را بمزید عنایت شهربراری نوید داد لاجرم چون صلابت خان به قصبه پتن رسید جمعی از امرا مثل اخلاص خان و عزیز الملک و دیگران بواسطه جنسیت که علت ضم است گرد بدعهدی بر چهره خویش پاشیده نیم شبی از اردوی صلابت خان جدا گردیدند صلابت خان بهادر خان را با جمعی از غربیان بتعاقب گریختگان نامزد فرموده بهادر خان خود را بدیشان رسانید و عزیز الملک و برادران را گرفته باز پس گردانید اما صلابت خان از کید و نفاق حبشیان و دکنیان هراسان گشته مملحت در محاربت جمال خان ندید نظم -

بدانست سالار لشکر تناس که در خاطر لشکر آمد هراس
هراسید ازان لشکر ناسپاس نباید که دانا بود بی هراس

و بی ارتکاب جنگ و تحصیل نام و تنگ عنان بصوب معاودت معطوف ساخته رایت مراجعت بر افراخت بقیه سپاهی که بقول جمال خان استظهار یافته بودند درین وقت عنان از همراهی صلابت خان بر تافته بجانب جمال خان شتافتند جمال خان چون خبر معاودت صلابت خان شنید از سیوم کام کوچ کرده ظاهر قصبه پتن را مخیم سپاه صف شکن گردانید و جمعی از کولیان را بتعاقب صلابت خان و محمد خان فرمان داده از پی ایشان فرستاد آنچه جماعت که صلابت خان و بحری خان و محمد خان و جمعی غربیان را که روی دیدن جمال خان نداشتند پیش انداخته همه جا از پی ایشان می تاخندند و اسب و قیل ازیشان جدا میساختند رعایای ولایت برابر نیز هجوم آورده آزار بسیار بدیشان می رسانیدند تا بعد محنت خود را بسرحد برهانپور رسانیدند و خویشتن را فی الجمله از دغدغه جمال خانیان ایمن گردانیدند راجه علی خان والی ولایت برهانپور صلابت خان و محمد خان و بحری خان را قول داده بجهت ایشان علوفه فرستاد و هر کدام را در برهان پور منزلی معین ساخته در رعایت و مراقبت ایشان مبالغه و اهتمام مرعی داشت و چون در اثناء منازعه صلابت خان و جمال خان عادل شاه با سپاه کینه خواه بجانب ولایت حضرت نظام شاهی توجه نموده بود و جمال خان همین که خاطر از اندیشه صلابت خان فارغ ساخت از قصبه پتن با سپاه صف شکن بجانب عادل شاه رایت بر افراخت و چون تلافی فریقین روی نمود مدتی آن دو لشکر پر خاشخیر در برابر یکدیگر نشسته قدم در میدان محاربه نمی نهادند جمال خان چون قوت مقاومت عادل شاه نداشت در طلب صلح و صلاح ابواب رسل و رسائل مفتوح ساخته از ارتکاب رزم و پیکار اجتناب لازم شناخت و چون سپاه عادل شاه بمراتب بیشتر از لشکر شاهزاده فریدون فر بود بقوت

خوش مغرور گشته قلعه پرند و دیگر قلاع و بقاع طالب می نمود تا صلح کرده بولایت خود معاودت نماید آخر نورخان از سیاه جمال خان بمیان عادلشاهیان رفته در تسکین نایره آن رزم و کین سعی موفور بظهور رسانید و مبلغی بر سم نعل بها تقبل نمود که ادا نمایند تا عادل شاه با سیاه معاودت فرماید جمال خان مبلغ مشروط را فرستاده عادل شاه نیز کوچ فرموده رو بولایت خویش بنهاد و چون لشکر ظفر اثر باحمد نگر در آمد جمال خان بواسطه فتنه صلابت خان از بقیه غریبان اندیشه مند گردیده اول در سدد قتل آن طائفه در آمد بعد از آن بشفاعت خداوند خان از سر خون ایشان در گذشته حکم باخراج انجماعت فرمود و جمعی را تعیین نمود که غریبان بی نوا را از گوشها بر آورده بکجا جمع ساختند پس برخی را بجانب بیجا پور و جمعی را بکلکنده و باقی را بجیول و سایر بنا در فرستاده هیچکس را بجانب مالوه و ملازمت صاحب قران بحر و بر رضا نداد از جمله اکابر و اعیان سیادت و نقابت پناهان نجابت و هدایت دستگهان شاه رفیع الدین حسین و شاه حیدر ولدان شاه جنت بارگاه شاه طاهر و سیادت و نقابت پناه جنت تکیه گاه میر محمد رضائی رضوی را با قاسم بیگ و میر شریف کیلانی و سید محمد سمنانی بجانب مکه معظمه زاد الله شرقاً و تعظیماً فرستاد پس جمال خان بی مانهی و منازعی بر مسند وکالت بلکه فرمان فرمائی و سلطنت باستقبال هرچه نامتر تکیه فرموده فرقه مهدوبه را که عقیده فاسد ایشان این ست که مهدی موعود سید محمد جونیوری بود تعظیم و تکریم بسیار نمود چند کس از ایشان را بامارت و وزارت سرفراز گردانید و کافه آن طائفه را از بلائی آز و نیاز باز رهاید در خلال این احوال خیر بجمال نکوهیده مآل رسید که صاحب قران دریا نوال با سیاه کوه شکوه بحر مثال در سرحد مالوه نزول اجلال فرموده عزم مستقر سریر جاه و جلال جزم نموده است و متعاقب آن فرمان قضا جریان بنام جمال خان مشتمل بر مواعید مزید عنایت و احسان و ترغیب و تحرصی مبادرت بملازمت موکب کیتی ستان رسید و چون جمال نکوهیده خصال را دیده بصیرت بعین غفلت و نکال مکحول بود و ابواب سعادت و اقبال اصفا بسمایر قضا مسدود از قبول حکم جهانمطاع که هرآینه موجب خیر و فلاح و متضمن امنیت و صلاح او و سایر عباد و بلاد بود ابا و امتناع نموده رأیت نزاع را بدست غوایت و استکبار بر افراخت و از بادیه ضلالت و تبه جهالت بشاهراه اطاعت و سرچشمه هدایت نیامده امثال حکم قضا مثال را بقدم انقیاد تلقی ننموده تا بشآمت آن مخالفت جان و خان و مان خود را با چندین کس از موافقان خویش در باخت نظم -

ز جام مئی عشوه دهر مست	نصیحت نخواهد شنید آنکه هست
چمن پر ریاحین و سنبل شود	ز باران گلستان پر از گل شود
که نفعی نه بیند از آن هیچکس	ولی شوره کرده پر از خار و خس
ز دشمن چه آید بجز کار خام	چو بخش شهنشه بود تخت و جام

بالجمله چون جمال بد خصال بر عزیمت صاحبقران بحر نوال بجانب مستقر سریر جاه و جلال اطلاع یافت مملکت بزار را بوجود امراء نامدار استظهار داده لشکر بسیار بمحافظت آولیات فرستاد و امجد الملک مهدوی را که محل اعتمادش بود امیر الامرائی آن ولایت داده برعایت حزم و احتیاط وصیت

نمود و چون صلاحیت خان در برهانپور بود و مکرر فرامین اکبر پادشاه بطلبش آمده جمال خان اندیشه نمود که اگر صلاحیت خان بملازمت صاحبقران مبادرت نماید با بدرگاه اکبر پادشاه رود ممکن که نزلتی بارکان این دولت راه یابد لاجرم قولنامه مشتمل بر عهود و موافقین صلاحیت خان فرستاده او را بمزید عنایت و مرحمت شاهزاده دوران نوید داد و براجا علی خان والی برهانپور نیز مکاتب نوشته در ترغیب صلاحیت خان باحمد نگر مبالغه نمود در خلال این احوال فرمان قضا مثال صاحب قران فریدون خصال نیز از قصبه هندیه بطلب صلاحیت خان و تحریر آن حریص بملازمت آستان خلافت آشیان رسید اما چون صلاحیت خان بسعادت حسن خانم و خیر عاقبت مستعد و موفق نبود طریق یقین التحقیق سداد و رشاد را از دست داده بر حکم فرمان قضا جریان که صلاح و نجاج او دران بود عمل ننموده و بسنخان فریب آمیز جمال خان از راه رفته قدم در بادیه ضلالت نهاد و متوجه احمد نگر گشته بسر در چاه غوایت و جهالت فتاد نظم -

ز بوی گل آنکس شود خوش مشام
که نبود دماغش برنج از زکام
به بی دیده نتوان نمودن چراغ
که جز دیده را میل نبود بیاغ

القصه چون صلاحیت خان بحوالی احمد نگر رسید جمال خان جمعی از اعیان درگاه را باستقبالش فرستاده بحسب ظاهر در رعایت و مراقبتش کمال مبالغه مرعی داشت اما چون صلاحیت خان عافیت خویش در کنج عزت منحصر دید از جمال خان التماس نمود که در قصبه تیسکام بعضی عمارات نا تمام دارم میخوام که پیش از رسیدن اجل موعود بانعام آن یردازم جمال خان ملتمس او را مبذول داشته قصبه تیسکام برو مسلم گردانید و صلاحیت خان رخصت بودن انوضع گرفته بتعمیر عمارات و باغات خویش مشغول گردید و چون قبل از آن مرضی بر طبیعت صلاحیت خان غالب گشته زخمها در اعضایش پدید آمده بود درینول آن مرض اشتداد یافته مزاجش از منهای صحت بکلی منحرف شد لاجرم بواسطه مداوا او را از تیسکام بشهر آورده در شهر قوایی ظاهر و باطنش بکیارگی دست تصرف و تدبیر از تقویت و تمشیت طبیعتش باز کشید تا در تاریخ از دست ساقی اجل شربت ناگوار مرگ نوشیده متوجه منازل اصلی گردید زعم بعضی اینست که جمال خان شربت مسمومی در کارش کرده خاطر از دفعه او فارغ ساخت و هو اتملم بعد از فوت صلاحیت خان او را در گنبدی که بر قلعه کوه سپهر شکوه شاه دنگر که مولانا مکتبی گوئی در تعریف او فرموده نظم -

با رفت او سپهر دوار
چون دایره میان دیوار
بر پشت وی آسمان نمودی
چون بر شتری جل کبودی

که در دو فرسخی شهر احمد نگر واقع است و آن گنبد را صلاحیت خان بجهت مقبره خویش ساخته و پرداخته بود. دفن نمودند و الحاق آن عمارتی است در آفاق بغربت و ارتفاع مشهور و در منات و نزاهت در هر ولایت مذکور از فراز گنبد تا نشیب قریب شصت ذرع بسنگهایی تراشیده ترتیب داده و وضش که مثنی اقتاده از هر گوشه ایوانی بقضائی کوه و صحرا کشاده و چهار مرتبه بر زبر یکدیگر ایوان و غرف بنا نهاده و بر اطراف آن گنبد از قلعه کوه تا کمر همه جا زمین را کنده و درخت انبه و سایه اشجار میوه دار نشانده چنانچه دیده اولو الابصار از تماشائی آن منزل خوش هوا خیره مانده و همچنین

از صلاحیت خان عمارات رفیع و ابنیه منیع در زمین دکن بسیار مانده که بر علو همت بانی دلالت میکند و آثار آن بر صفحه روزگار باقی خواهد بود -

ان آثارنا تدل علیا فانظروا بعدنا الی الایات

مدت پیشوائی و فرمانروائی صلابت خان بانفرد و باشتراک اسدخان قریب دوازده سال بود دران مدت در معموری ولایت و ضبط ممالک و مسالک ازو مساعی جمیله بظهور رسید اما چه سود که در آخر بحسن خانم موفق نکرید بعد از واقعه صلابت خان خیر بجمال خان رسید که موکب همایون صاحبقران جهان از راه گندواره داخل ولایت برار کردید جمال خان از شنیدن آن خیر بغایت مضطرب بشبه اسباب قتال و جدال نمود در خلال این احوال باز خیر رسید که جهانگیر خان حبشی از جمله امرای برار در مخالفت حکم صاحبقران کامگر اصرار نموده بقدم جسارت وادی معاربت پیمود و چون بر حکم تقدیر خالق قدیر و بقوای حدیث رسول بشیر و نذیر علیه و آله من صلوات اتمها و انماها که الامور مرهونه باوقاتها در فتح و نصرت آنحضرت تاخیری بود چنانچه کلام حقایق انتظام حضرت امیرالمومنین علیه الصلوة و السلام مبنی ازاست اسبر قلیلا فبعد العسر تیسر و کل امر له وقت و تدبیر و للمهمین فی حالنا نظر و فوق تدبیر ثانیه تقدیر چغتائی خان که از شجاعان دوران و سرکرده لشکر مغلان بود از دست قضا تنگی خورده بمقر اصلی معاودت نمود و لشکرش چون سردار خویش را کشته دیدند بیچار از میدان کارزار روی تافته متوجه بادیه فرار گردیدند صاحبقران بختیار نیز مصلحت در قرار ندیده عنان عزیمت بصوب معاودت معطوف گردانید جمال نکوهیده مال از استماع این خبر مستبشر و مسرور گشته رایت مفارقت باوج آسمان رسانید و در مقام انهدام اساس این دولت ابد انتظام در آمده نظم -

بآهنک این دولت بی زوال خیالی بسر داشت لیکن محال

عریض عذر آمیز بیابه سریر نریا مصر ارسال داشته صورت کید و فریب را بقلم مکر بر صفحه تزویر نگاشت که چون میان دکنیان و غریبان مواد کینه و نزاع ارتفاع یافته و جمعی ازان طبقه در سلک بندگان آن آستان خلافت مکان انتظام دارند این غلامان در مبادرت بملازمت اعلی خائف و هراسان اند اگر صاحبقران دنیا بسان خورشید جهان آرا تن تنها بجانب مستقر سریر سلطنت آبا توجه فرمایند دیگر این بندگان را بهانه در تاخیر ملازمت نمانده کمر اطاعت بر میان بسته فرمان قضا جریان را کردن انقیاد خواهند نهاد چون سخنان رواندود جمال خان مردود از صدق و صواب دور بود و در نظر بصیرت صاحبقران خورشید سریرت بینه چون معاذیر مخالفت طلحه و زبیر با حضرت امیر المؤمنین علی علیه الصلوة والسلام می نمود نظم -

قلب اندوده حافظ بر او خرج نشد که معامل بهمه عیب نهان بینا بود

صاحبقران مؤید منصور پرتو شعور بر آن کلمات از صدق دور نیکننده از قصبه هندیه بموضع گندومه که نزدیک بولایت برهانپور ست توجه فرمود و استیصال نهال شوکت و اقبال جمال دجال خصال را

وجه همت علیا نعمت ساخته شب و روز بتدبیر تسخیر ممالک موروثی اشتغال می فرمود تا نصرت و اقبال دو اسبه باستقبال موکب جاه و جلال استمجال نموده نهال آمانی و آمال اعداء نکوهیده مآل بکلی استیصال یافت چنانچه عنقریب قلم مانی فریب بشرح آن خواهد پرداخت و من الله الاعانة والتکلان فی کل مکان و زمان.

ذکر توجه عادل شاه با سپاه نصرت پناه بمعانوت صاحبقران جمجاه و محاربه جمال خان گمراه بان سپاه

چون صاحبقران کیتی ستان موضع کندوهه را مضرخ خیام ظفر ارتسام ساخت مکانیب بسلاطین دکن مرسل داشته همه را بمعانوت و نصرت طلب فرمود عادل شاه براهمنونی قاید توفیق و بسعی دلاور خان که دران آوان مسند وکالت بوجودش مزین بود کمر هوا داری و امداد صاحبقران با دین و داد بر میان بسته با سپاهی که کوه و هامون از شکوه شان بستوه آمدی از مستقر سریر سلطنت خویش حرکت فرمود نظم.

یکی لشکر آراست کز ترک و تیغ
دلیران بصحرا کشیدند رخت
فروزنده کردش برآمد بمیغ
بکین خواه دشمن کمر کرده سخت

راجه علیخان والی برهانپور نیز چون بیرون آمدن عادل شاه را از بیجاپور بزم معاونت صاحبقران موید منصور استماع نمود در ظاهر قلعه آتیر بملازمت آن صاحب تاج و سریر فایض کشته شرایط پیشکش و مراسم ضیافت بتقدیم رسانید و در تاریخ بااتفاق صاحبقران آفاق متوجه ولایت برار گردید اما جمال خان مقهور چون خبر بیرون آمدن عادل شاه با سپاه کینه خواه از بیجاپور و توجه صاحب قران موید منصور با راجه علیخان والی ولایت برهانپور شنید و از همه جانب کرداب بلا و عنا متلاطم و محیط دید محاربه عادل شاه را اهم دانسته با فریب ده دوازده هزار سوار کینه گزار مانند دریائی خونخوار بزم رزم و پیکار عادل شاه کمر کین استوار ساخته در ملازمت شازاده کامگار رایت محاربت بر افراخت و چون در موضع کاری ناری تقارب فریقین روی نمود خبر رسیدن صاحبقران کامگار بولایت برار و اطاعت امراء نامدار آنجا که استظهار جمال خان بدیشان بود رسید جمال خان قبل از آنکه آن خبر در میان لشکرش منتشر شود و باعث پربشانی لشکر گردد فرمود که تقاره شادمانی فرو کوبند و خبر شکست لشکر صاحبقرانی بگوش اقامی و ادانی رسانند و خود بتبیه اسباب محاربه مشغول گشته عزم رزم عادلشاه جزم نمود اتفاقاً در همان شب ابهنگ خان حبشی که از اعظام امراء جمال خان بود با لشکر خویش از سپاه جمال خان گریخته خود را بسپاه عادل شاه رسانید و از انجا بجانب برار و ملازمت صاحبقران کامگار متوجه گردید اگرچه فرار ابهنگ خان و خبر اطاعت امرائی برار تزلزل تمام در اساس صبر و قرار جمال خان نا هوشیار افکنده اما حمیت جهالت بکار داشته روز دیگر رایت رزم و پیکار بر افراشت دلاور خان نیز عادل شاه را در لشکرگاه گزارشته با سپاه کینه خواه متوجه دفع جمال خان گمراه گشت نظم.

رسیدند لشکر بجای مصاف
دو پرکار بستند بر کوه قاف

خسک بر گذرگاه کین ریختند
 یزک بر یزک هر دو سو در شتاب
 ز بسیاری لشکر از هر دو جایی
 نقیبان خروشیدن آنکسیختند
 نه در دل سکون و نه در دیده خواب
 فرو بست کوشنده را دست و پائی

بالجمله چون از دو طرف صفهایی آراستند و دلبران پرخاشختر بکین یکدیگر برخاستند بهادر خان کیلانی با جمعی از غریبان که از چنگ جمال خان نجات یافته پناه بدرگاه عادل شاه آورده بودند کمر انتقام بر میان بسته بر صف لشکر جمال خان حمله نمودند توبیجان که توبهای صاعقه نشان را در پیش صف سپاه جمال خان چون سد سکندر کشیده بودند و راه گذر بر باد صرصر بسته بیکبار توبهایی صاعقه بار را آتش داده روی کیتی از دود آن چون شب ظلمان تیره و تار ساختند و علامت روز قیامت آشکار کردند چون توبخانه در بلندی واقع بود و سپاه عادل شاه در پستی توبها از بالای صفوف سپاه عادل شاه گذشته آسیبی بکسی نرسانید دلبران غریب چون قریب بتوبخانه رسیده بودند حمله نموده اراپهای توب را در هم شکستند و خود را بر لشکر جمال خان زده بازوی شجاعت به تیغ و تیر و سنان کشودند درین وقت عین الملک و انکوس خان که روی رزمه سپاه عادل شاه بودند از پس سپاه جمال خان درآمده بر ساقه سپاه تاختند و تمام بنگاه را غارت نموده صفوف لشکر جمال خان را پراکنده و پریشان ساختند چنانچه اکثر سپاه جمال خان روی از معرکه کارزار تاقه بوادی فرار شتافتند جمال خان و خداوند خان با فوجی از دلبران جلالت شاعر که خویش را از ان دربای خونخوار بر کنار کشیده بودند مشاهده نمودند که اکثر سپاه عادل شاه باخذ غنایم و جمع بهایم لشکر ایشان اشتغال دارند و دلاور خان با معدودی در میدان قتال مانده فرصت غنیمت شمرده رایت شجاعت برافراختند و مانند رعد خروشان و دربائی جوشان بر فوج دلاور خان تاختند و بیک حمله جمعی را بر خاک هلاک انداختند نظم -

سیاست درآمد بگردن زنی
 غبار زمین بر هوا راه بست
 چنان گرم شد آتش کارزار
 ز چشم جهان دور شد روشنی
 عنان سلامت بزورن شد ز دست
 که از نعل اسپان برآمد شرار

دلاور خان هر چند کوشید که آن حمله را پائی دارد لشکرش را پای قرار استوار نمانده قدم در بادیه فرار نهادند او نیز ناچار نطاق الفرار مما لا یطاق بر میان بسته دل از فیل و اسپ و خیمه و خرگاه برداشته رایت هزیمت برافراشت نظم -

عنان باره تیز تک را سپرد
 بصد حیلہ زنان رزمگه جان ببرد

چون سپاه گریخته بعادل شاه رسید آنحضرت نیز مصلحت در توقف نهدید متوجه قلعه نلدراک گردید تا قلعه مذکور که هفت گاو فاصله بود هیچ جا عنان باز نکشید تمام خیمه و خرگاه و اردو و بنگاه عادل شاه باموال و اقبال بسیار و اسپان باد رفتار و اسلحه و آلات رزم و بیکار بدست لشکر جمال خان افتاد از ان جمله قریب دویست سلسله فیل بیستون آثار بود و علی هذا القیاس فی نقود و اجناس نظم -

سرابرده و خیمه و تاج و تخت
 جواهر نه چندانکه انرا دبیر
 همان زنده فیلان گنجینه کش
 ز بیلان نامی دو صد زنده پیل
 سلیح و سلب را قیاسی نبود
 نه چندانکه آن بر توانند سخت
 در آرد بشهریر یا در ضمیر
 همان تازی اسپان طاؤس فش
 که در رزم جوشنده چون رود نیل
 پذیرنده را زو سیاسی نبود

جمال خان مقهور بغیر از فیلان غزیت منظر باقی غنایم را بر لشکر کینه ور قسمت نموده روز دیگر عنان چسارت بجانب برار و محاربه با سپاه صاحبقران کامکار معطوف ساخت چون از نصرتی که بر سپاه عادل شاه یافته بود ماده نخوت و غرورش طغیان نموده مقابله با جنود ظفر ورورد صاحبقران عاقبت محمود نمود در نظرش سهل و آسان می نمود در طی مراحل و منازل مسارت جسته چون باد میتاخت و دو منزل را یکی میساخت غافل ازین معنی که نظم -

ند روی که بر وی سر آید زمان
 کبوتر که پهلو زند با عقاب
 سرو سیم آن بنده در سر شود
 بنخچیر شاهنش آید گمان
 بقصد سر خوش دارد شتاب
 که با خواجه خود برابر شود

و چون دست قضا عنانش را گرفته بسوی مسلخش می کشید سخن ناصحان بهیچ زبان نمی شنید و در مخالفت اصرار می ورزید تا بحوالی گانی زهانگیر رسید نظم -

آن سیه دل که شد از جام هوا مست غرور
 فتنه انگیز تر از غمزه خوبان باشد

ذکر محاربه جمال خان با صاحبقران جهان و کشته شدن آن سر دفتر ارباب عدوان و کفران

و چون قبل از رسیدن جمال خان مقهور گذرگانی مذکور را دلبران لشکر منصور بسته بودند توقف ننموده از گذر دیگر متوجه لشکر ظفر اثر گردید نظم -

کسی را که دولت بگردد ز راه
 برای شتابد که افتد بچاه

صاحبقران کیتی ستان چون خبر عبور جمال خان مقهور از گذر دیگر شنید بر حکم ارباب الدول ملهمون بکوج کردن ملهم کشته با راجه علیخان و سپاه کیتی ستان ازان مقام بجانب گذری که جمال خان توجه نموده بود نهضت فرمود نظم -

شه شیر دل خسرو پیل تن
 صواب آنچهنان شد که آرم شتاب
 دران داوری گفت با خویشتن
 که آرم دشمن نه بینم صواب

موکب کیتی ستان قبل از وصول جمال خان بمقابل گذری که راه لشکر جمال خان ازان گذر بود رسیده از حسن اتفاق که بخت و دولت عبارت از آست آبی که دران زمین یافت میشد بدست عساکر نصرت فرین افتاد هنگام گرمی روز وحدت تابش آفتاب عالم افروز جمال خان با سپاه جهاسوز از گانی گذشته

سیاهی سیاه ظفر پناه بنظر ایشان درآمد و چون فراز آن کوه بضائی صحرا رسیدند زمینی دیدند که حرارتش از صحرای محشر نشان میداد و خشکیش داغ عطش بر جگر چشمه خور می نهاد نظم -

زمینی ز گوگرد بی آب تر
هوائی ز دوزخ جگر ناب تر

لشکر جمال خان هر چند در طلب آب دران زمین بقدم اضطراب شتافتند نشانی بغير از سراب نیافتند جمال خان چون حال بران منوال دید دل از ملک و مال برداشته ناچار در همان روز که سیزدهم شهر رجب المرجب بود عازم قتل و جدال گردید و بانفاق خداوند خان بتیمی صفوف پرداخته اربابها توبخانه را در پیش لشکر مانند سد سکندر درهم کشیده راه گذر بر باد سرصر مسدود ساخت و خود با لشکری مانند بحر اخضر متعاقب آن رایت محاربت برافراخته بجانب سیاه نصرت پناه در حرکت آمد از نوادر اتفاقات میان آن دو سیاه رزمخواه خلایبی فاصله بود که بیک نظر را عبور بران متصور و مقدور نبود و عساکر نصرت شمار برکنار آن توبهائی صاعقه آثار نصب نموده بر اعداء دین کمین ساخته بودند سیاه جمال خان غافل ازان خلاب چون سیل دمان میرانند ناگاه اکثر فیل و سوار ایشان در میان کل و آب آن بسان خر در خلاب ماندند لشکر جمال خان مقهور از عبور بر خلاب مذکور عاجز گشته هر چند چپ و راست شتافتند راه گذری نیافتند عساکر نصرت شمار که برکنار آن خلاب صف کشیده بودند بیکبار توبهائی صاعقه آثار چون ابابیل بر اصحاب فیل باریدند و سلک جمیعت جمالخانیان را که چون تریا انتظام داشت بنات النعش وار بریشان گردانیدند درین وقت حبشخان که یکی از امرائی جمال خان بود بر اهنمونی دولت بیدار اقبال آسا روی از جمال مدبر برتافته باقریب هزار سوار بعلازمت رکاب ظفر اتساب صاحبقران کامیاب شتافت و ازین جهت قنور و قصور تمام بلشکر جمال بدفرجام راه یافت جمال خان مقهور چون حال بران منوال دید مضطرب گردیده بر حکم الغریق بنشبت بکل حبش چپ و راست می تاخت و مردم را بحرب حریص میساخت تا خود را بتوبخانه رسانیده هر چند توبچیان را بتوب انداختن امر می نمود هیچ کس توب نمی انداخت لاجرم خشم برو مستولی گردیده سر مادورام هندو را که حواله دار توبخانه بود بدین بهانه از بدن جدا ساخت و چون بهر طرف که نظر می انداخت از مخالفت تیغ و سنان خونریز راه گریز بسته میدید بنا برین دست از جان شیرین شسته با خداوند خان فدوی وار قدم در میدان کارزار نهاده بازوی شجاعت به تیغ و سنان خون فشان بر کشاد نظم -

برآمد بخورشید تابنده کرد
جهان شد بگرد اندرون نا پدید
ز عکس سر تیغ و برق سنان
ز زخم تبر زین و تبر خدنگ
ز بس گشت هرسو شتابنده مرد
کسی از یلان خویشتن را ندید
سر از راه می رفت و دست از عنان
همه موج خون خاست از دشت جنگ

درین اثنا نسیم فتح و نصرت از مهیب عنایت بزدانی بر پرچم رایت نصرت آبت صاحبقرانی وزیده لطیفه و ما النصر الامن عند الله از پرده غیب بمنصه ظههور رسید و سعادت و اقبال دو اسبه باستقبال موکب جاه و جلال آمده رایت جمال خان که با ذروه افلاک لاف برابری میزد بخاک مذلت نکونسار گردید از دست

فاقد اجل فننگی بر پیشانی جمال بد خصال رسیده نهال آمالش از تند باد آجال بکلی استیصال یافت و از دست مالک جحیم شربت حمیم در کشیده بذبذاب الیم واصل گردید یکی از دلبران سپاه نظر پناه او را شناخته سر پر شرش را که کبوتر خانه هوا و هوس فاسد شده بود و بوم غفلت در دماغش آشیان نهاده از پیکر بدن ربمن جدا ساخت و زمین را از لوث وجود مردودش بیرداخت و بملازمت صاحبقران کامگار شتافته بر رسم نثار در پای سمند برق رفتارش انداخت نظم -

سر دشمنان تو استغفر الله
نشار سم مرکت باد اگرچه
که خود دشمنان ترا سر نباشد
نشاری ازین کم بها تر نباشد

خداوند خان چون مآل حال جمال دجال خصال بدان منوال دید با جمعی از دلبران رو از مهرکه جدال و قتال بر تافته قدم در بادیه فرار نهاد فوجی از شیران بیشه کار زار تعاقب نموده برق وار خود را بدو رسانیدند اگرچه خداوند خان حرکة المذبوحی نمود اما چون ایام عمرش بختام اجل موعود معتموم گردیده بود بر دست دلبران ظفر ورود از ساغر تیغ آبدار شربت ناکوار مرگ در کشیده بیک چشم زدن بجمال خان رسید نظم -

چنین باشد سزای آنکه با دولت زند بهلوی
همین باشد جزای آنکه با نعمت کند کفران

اما دستور خان خواجه سرا که بفرموده جمال خان بمحافظت شاهزاده دوران اشتغال داشت همین که قتل جمال خان و خداوند خان مشاهده نمود شاهزاده عالمیان را برداشته رایت هزیمت برافراشت و چون خبر فرار دستور خان کفران شعار بمسامع خورشید جوامع صاحب قران کامگار رسید جمعی از دلبران سپاه نصرت پناه را بمتعاقب آن گمراه ناهزد گردانیده دلبران لشکر دنبال آن ناقص بد سیر بسرعت باد سرصر شتافتند دستور مقهور چون دید که از دست دلبران سپاه منصور جان بر کران نمی تواند کشید بترک شاه زاده گفته سر خویش گرفت و چون مرغ تیز پر راه گریز در پیش گرفت دلبران سپاه شاهزاده را بدزگاہ عرش اشتباه رسانیده بسعادت ملازمت صاحب قران کیتی ستان فایز گردانیدند صاحبقران کیتی ستان از کمال شفقت و مرحمت جبلی شاهزاده را مشمول عواطف و عنایات خسروانه فرموده از روی التفات جبین مبینش را بوسیده ذیل مغفرت بر زلانش پوشید بلی هر چند قرۃ العین از منهاج اطاعت و انقیاد انحراف نماید و در مقام مخالفت و اعتساف درآید بر مقتضای اولادنا اکبادنا بعین عنایت و عاطفت ملحوظ و منظورش داشتن و شیوه عفو و اغماض رعایت فرموده نسبت ابوت و بنوت فرو نکذاشتن و از هفوات و زلانش در گذشتن شیوه مرضیه ملوک خجسته شیم و اخلاق ستوده پادشاهان عالم است القصه چون دست قضا نامه عمر جمال خان کفران پیشه را بختام اجل موعود معتموم و وجود نا محمودش را بطمانچه فنا معدوم ساخت و ایام دولتش که فی الحقیقه شام نکبت سعدا و عید دولت اشقیاء بود سبیری گشت آفتاب عالمتاب برهانشاهی بیمن تأیید الهی از افق سعادت و مطلع نصرت طالع و لامع گردیده غنچه آمال آنحضرت از نسیم اقبال شکفتن گرفت و صدای کوس بشارت غلغله در کنبدرکون انداخته همای فرخ لقای سعادت بال اقبال کشاده سایه دولت و رفاهیت بر مفارق فرق انام بتخصیص اهل اسلام افکند نظم -
روشن شد از انوار سعادت افق دین
تاریکی کفران و ضلالت بسر آمد

صاحبقران جهانگیر بر تیسیر آن فتح بزرگ شکر و ثنائی مالک الملک قدیر تعالی شانه عن الوزیر و النظیر بیجائی آورده بشکرانه آن فتح نمایان لشکر جمال خان را از سطوت سیاه ظفر پناه امان داد و ابواب امنیت و رفاهیت بر روی جهانیان کشاد اکابر و اشراف بمراسم تهنیت آن فتح ناممیرا پرداخته زبان را از گوهر دعا و ثنائی صاحبقرانی صدف لؤلؤ شاهوار ساختند و هریک بقدر پایه خویش بشرفیات و انعامات اختصاص یافتند دبیر روشن ضمیر فتح و تسخیر صاحب قران جهانگیر بقلم گوهر بار تحریر نموده مصحوب مسرعان بهر شهر و دیار روان ساخت و صیت این بشارت در طاس نکون گردون انداخت نظم -

بهر شهری از شادی فتح شاه بشارت بران بر گرفتند راه
بهر کشوری جشنها ساختند بشکرانه رأیت بر افراختند

مدت سلطنت شاه زاده ستوده خصال و وکالت جمال خان نکوهیده مآل قریب دو سال بود و این واقعه در سیزدهم رجب المرجب ۹۹۹ هـ روی نمود چون احوال فرخنده مآل صاحب قران دریا نوال و وقایعی که از مبداء طلوع آفتاب بی زوالش از برج ولادت تا حال بوقوع انجامیده زیاده از آنست که این مجلد را مجال کنجائی آن باشد ناچار خامه بدایع نگار در تحریر آن دفتر علیحده خواهد پرداخت و جیب و کنار روزگار از لآلی شاهوار گرانبار خواهد ساخت نظم -

چو شد نیمه این سخن مهره بست مرا نیمه عالم آمد بدست
دگر نیمه را کر بود روزگار چنان گویم از طبع آموزگار
که خواننده را سر برآید ز خواب برقص آورد ماهیان را در آب
زمانه گرم داد خواهد زمان چنان آید اندیشه را در گمان
که در باغ این نقش چینی نورد گل سرخ رویانم از خاک زرد
گر اقبال شه باشم دستگیر سخن زود گردد گذارش پذیر

امید که تا خسرو سیارگان را بر کرد مرکز جهان دوراست و خورشید درخشان بر ذرات کون و مکان نور افشان آفتاب عالمتاب سلطنت و خلافت صاحبقران کامران کامیاب که از مشرق نصرت و اقبال تابان است از عین الکمال کسوف و زوال در امان باد و تا انقراض دور زمان دوران دوران شاه برهان باد بالنبی و آله الامجاد وقع الفراغ من تالیفه و تسویده فی لیلة الاحدی رابع عشر من شهر المبارک المسمى بر بیع الاولی من شهر سنه ثلث و الف من الهجرة النبویه المصطفویه علیه و الیه الف الف سلوة و تبحه علی ید المبد المذنب المفتقر الی رحمة الله الولی علی بن عزیز الله الطباطبائی الحسنی غفر الله له ولوالدیه و لاخوانه و لجمیع المومنین و المومنات انه سمیع الدعوات و قاضی الحاجات فی بلدة احمد نکر
حرسها الله عن الوهن والخطر

تم تم تم

گفتار در موجبات توجه سپاه کینه خواه مغل بممالک دکن و بی نیل مقصود. ماودت نمودن
قال الله سبحانه و تعالی عما یصفون «الا ان حزب الله هم الغالبون»

بسم الله الرحمن الرحیم

بر خورده بینان خرد مند که اصحاب بصیرت و بینش اند و نتیجه کارخانه آفرینش روشن و هویدا
ست و مبرهن و پیدا که چون مالک الملوک جل و علا که رفع و حفظ معارج و مهابط سدا و اشقیای اتری
از آثار لطف و عنف او ست بمفاتیح عنایت بیغایت ما یفتح الله للناس من رحمة فلا ممسک لها دریچه فتح و
نصرت بر روی دولت سعادت مندی کشاید و قاید الطاف سرمدی شمع هدایت فیروزی در پیش طاق همت
والا نهمتی بر افروزد ظفرا نویس سعادت ازلی مناشیر اقبالی بطفرائی عزای الا ان حزب الله موشح گرداند
و دست قضا قامت قابلیتش بخلعت با کرامت بنصرک الله بیاراید بی غنچه هر مراد در بوستان امانی از
نسیم عنایت ربانی شکفتن گردد و دیگر اسباب درمیان بهانه و شمع فیروزی در شبستان ملک و دولت از
نور هدایت بزدانی اضاءت پذیرد و کثرت لشکر و وفور حشر درین کارخانه افسانه نظم -

سعادت بیخشايش دارو ست	نه در دست و بازوی زور آور ست
چو دولت بنخشد سپهر بلند	نیاید بمر دانگی در کمند
چو نیرو فرستد خداوند پاک	ز مازی بموری برآرد هلاک

پس هرگرا دیده بصیرت از سرمه توفیق روشنی باید و یرتو انوار این معانی بر جام فرجام نمای
ضمیرش تا بد بهر کار دشوار که پیش آید و هر مهم خطیر که روی نماید دست اعتصام بحبل المتین توکل
استوار سازد و رایت عزم بقوت بازوی و افوض امری الی الله بر افرازد نظم -

بیزدان پناهد بهر نیک و بد بدرگاه او استعانت برد

هر آئینه بر حسب و هو حسب من یتوکل علیه بر در هر مراد که حلقه آرزو بچشاند بی توقف بکشاید
و روی امید بهر سو که آورد وفود مقصود دو اسبه باستقبال آید نظم -

نشد کس بر اسب توکل سوار که او را نشد صید دولت شکار

دلیل روشن بر درستی و راستی این سخن ست آمدن لشکر قیامت حشر مغل بولایت دکن و بعد
از محاصره حصار احمد نکر و کشتش و کوشش بیجد و هر چهره فتح و ظفر نا دیده معاودت نمودن بپن و فود
تا ئید ایزد متعال کما قال عز من قال و ایدم بجنود لم تروها و از برکت همت والا نهمت و صدق نیت و
خلوص عقیدت و عزیمت و توکل صادق سراقذ عزت و جلال و سرا پرده عصمت و اقبال مهد علیای حضرت
بلقیس سلیمان مکان قیدافه سکندر توان همائی همایون رای بهمن دار الواء مریم عیسی دم سپهر عصمت و
صلاح خدیجه خیره برده غفت و فلاح رابعه سجاده زهد و ورع پروری مروج شرع بیغمبری فرازنده کاخ
مذهب اثنی عشری خورشید سریر خلافت و سروری مهر سپهر رافت و فیض کستری مشتری فلک طهارت

و پرهیزکاری ماه آسمان جلالت و کامکاری دره التاج اکلیل حشمت و شهریزی ثمره شجره سلطنت
بختیاری شمع شبستان اسفندیاری نور حدقه دارائی نور حدیقه کشور کشائی یادگار دودمان بهمینی نظم -

فروغ نعل سمندش هلال غره دولت	مثال سابه چترش سواد دیده کشور
هزار بار بروزی نکسته از ره تمکین	شکوه مقنعه او کلاه گوشه سنجر
ز عصمتش نکشیده شمال گوشه برقع	ز غفتش نگرفته خیال دامن معجر
اگر زمانه کشایش ز رای او نپذیرد	کلید صبح شود قفل بر درپچه خاور

المختص بنصرت الله الملك العنان المنصور على اهل البقي و العوان چاند بی بی سلطان ناموس
العالمین ملجاء الاسلام و المسلمین کفہ الضعفاء و المساکین بنت خاقان جمجاه سکندر سپاه خورشید کلاه
فلک بارگاه المکفوف بفران الله شاه حسین نظام شاه مد الله تعالی اطناب سراق راقتها و ظلال جلالتها و ارفع
لواء نصرتها متى بقیت الشهور و السنین علی مفارق العالمین - طوطی شکر شکن انجمن سخن سرای و هزار
داستان چمن انجمن ارائی که بصولجان قلم و بنان گوی شرح و بیان از میدان تکتک سنجان جهان و سخن
وران زمان ربوده و اکثر این بدایع وقایع را برای العین مشاهده نموده نظم -

عالم این سکه سالم عیار	عامر این گلشن دایم بهار
بلبل رنگین کل این بوستان	ساقی گلگون مل این داستا

پرده از رخسار عرایس این اخبار ابتکار بدست آنها و اظهار میکشد و پرده نشین این در نمین
خرد کابین را در نظر ناقدان بصارت آئین چنین جلوه میدهد که چون بعد از شهادت شاهزاده شهید
سعید ابراهیم نظام شاه علیه غفران الله میان منجوی جانی بیگی قدم از طریق اطاعت و بندگی کشیده رایت
غویات در وادی ضلالت بر افراشت نظم -

ره مردمی نزد او خوار شد	دلش بنده و گنج دینار شد
کمر بسته آژ و جوهای کین	بکیتی ز کس نشنود آفرین

و طفلی را بسطنت مملکت دکن برداشته باحمد شاه موسوم ساخت و شاهزاده دوران نور حدقه
سلطنت و بختیاری ثمره شجره خلافت و کامکاری بهادر نظام شاه بن ابراهیم شاه را بقلمه چونند که از سایر
قلاع دکن بمنات و امتناع اشتها تمام دارد فرستاد و بهمین اکتفا ننموده جمعی از روز بانان تیره روز
بر کرد سرا پرده عصمت و جلالت مهد علیائی حضرت بلقیس زمان و قیدافه دوران برکاشتا تا مانع تردد
ملازمان و عبیدان سده سنیه گشته کسی را پیرامون آستان قدسی مکان راه ندهند بلکه خیال محال استیصال
آن نهال دوحه اقبال نیز دو سر داشت نظم -

بآمنگ این دولت بی زوال	خیالی بس داشت لیکر محال
غافل ازین معنی که نظم -	
کاخ سعادت که شد از فضل حق بلند	از منجنیق حبله نیابد بروگرد

چون امرای حبشی از متابعت میان منجو امتناع نموده قلعه احمد نگر را محاصره کرده کار بر محصوران حصار دشوار گشت میان منجو از روی عجز و اضطراب عرضه داشتی بیابنه سریر شاهزاده کامگار عالی تبار شاه مراد که پیوسته خیال تسخیر ممالک دکن در سر و اندیشه نوجه باآسوب در خاطر داشت فرستاده آنحضرت را بتسخیر این مملکت جنت نظیر ترغیب و تحریص نمود قبل از آن فرمان قضا جریان پادشاه جمجهام ملانک سیاه آکبر پادشاه نیز در باب تسخیر دکن بشاهزاده و سایر امرای سرحد رسیده بود درین وقت که بر عرضه داشت میان منجو و کیفیت مخالفت امرای نظامشاهی اطلاع یافت فرصت غنیمت شمرده با سیاه کجرات و مالوه و سایر بلاد رایت عزیمت بصوب دکن برافراشت و چون راجه علیخان حاکم برهانیپور بر نوجه آسپاه موفور اطلاع یافته از معاونت و موافقت سیاه دکن بالکلیه مایوس گشت بموجب فرمان حضرت آکبر پادشاه که در باب موافقت و مرافقت شاهزاده و سران سیاه باو رسیده بود عازم ملازم آن گروه قیامت شکوه گشته با خان خانان که بر قول او وثوق و اعتماد بیشتر داشت ملاقات نمود و باتفاق بملازمت شاهزاده آفاق رسیده بهیشت اجتماعی از راه سلطان پور و ندر بار متوجه ولایت دکن گردیدند و چون سرو جویبار امارت و جلال نیر برج سعادت و اقبال خورشید فلک رفعت و کمال پرورده نهال چمن دولت برگزیده گوهری کان قابلیت منظور انظار تربیت و الطاف پادشاهی مشمول صنوف عواطف و عنایات نامتناهی الهی اسعد الامرائی فی الزمان سعادت خان که از جمله خیمه عقبه علیائی سلطنت برهان نظامشاهی بوفور قابلیت و جوانمردی متفرد و مستثنی است و صنوف فضایل صوری و معنوی متحد و محلی چهره حالش بخط و خال اخلاص و اعتقاد زیور و کمال یافته و انوار عرفان و ایقان بر مشرق خاطر فیاضش تافته نظم -

جهان روشن از ماه خرگاه او ست فلک کردی از خاک درگاه او ست

بعد از قضیه مائله حضرت ابراهیم شاه بالضروره و بحسب اقتضاء صلاح وقت با حرامخور کینه جو میان منجو ظاهرا ملایمتی می نمود و متابعتی اظهار می فرمود چنانچه وقت محاصره نمودن حبشیان منجو را آن خان فرشته خو در حصار مانند قطب فلک پائی در دامن سکون و قرار داشت بعد از تفرق جمعیت حیوش میان منجو آن خان سعادت نشان را بجانب ولایت کالنه و ناسک که از دیوان خلافت مقرون نظامشاهی بمقاصی آن سر دفتر خلوص و وفا مفوض بود رخصت نمود درین وقت که عبور و مرور سیاه موفور مغول برانسمت افتاد و سعادت خان را نظر بر قلت اعوان و کثرت و عدت دشمنان مقابله و مقاتله مصلحت نبود لاجرم از راه گذر آن لشکر بی مر ویرانی اثر انحراف نموده لشکر مغل بی مناقشه و منازعه بولایت دکن درآمد بالجمله خبر قرب وصول سیاه مغل مشرب عیش میان منجو را که از محاصره حبشیان خلاص یافته بود تیره ساخته از طلب آن سیاه کینه خواه نادم گردید چه قوت مقابله و مقاتله آن گروه کوه شکوه در حوصله مکنک و طاقت خویش ندید نظم -

جو جان ستیزنده آگاه گشت که طوفان لشکر درآمد بدست
 یریشان شد از فکر کارش دماغ برفت از دماغش هوای فراغ

لاجرم عزیمت هزیمت مصمم ساخته درین باب با ارباب ملک و دولت مشورت نمود چون از بندگان آستان مهد علیای حضرت بقیس زمان بغایت متوهم و هراسان بود بحسب ضرورت بآن استان خلافت آشیان شتافته ابواب عجز و افتقار بکشود و از در اعتذار درآمده ملایمت بسیار نمود تا بافسانه و افسون مهد عنیای آنحضرت را برآورده در حصار دیگر مجبوس سازد و خاطر از دغدغه آنحضرت بیردازد هر چند سعی نمود افسون و مکرش بخدومه آن عتبه علیه در نگرفت نظم -

هر حیلہ کہ در تصور عقل آید کردند و لیک با قضا در نگرفت

بالضوره دست از بندگان آن آستان قدسی آشیان باز داشته بیبانه مقابله سیاه مغل از حصار احمدنگر رایت عزیمت بر افراشت و چون بجهت جمعیت سیاه دکن و رسیدن پسرش میان حسن که با جمعی از امرا بدفع فتنه اخلاص خان و سایر امرای حبش نامزد شده بود چنانچه شمه ازین سابقاً مرقوم شد دو سه روز در ظاهر حصار توقف نمود خیر قرب وصول لشکر قیامت اثر ممتواتر گردیده عنان تمالک و تماسک یکبارگی از دستش بیرون رفت لاجرم در باب فرار و ارتکاب رزم و پیکار با امرا و سران سیاه لوازم مشورت به تقدیم رسانید اکثر امرا و اعیان بجهت استرضای خاطر میان منجوی هزیمت جو گزیر را بر ستیز و آویز ترجیح ندادند مگر حجاب گردون جناب سلاطین دکن و همچنین خان معظم مکرم جامع الفضایل والشیم ماصدق نیکخواهی و خیر اندیشی مجاهد الدین شمشیر خان حبشی که از فیض عواطف و الطاف نامتناهی پادشاهی تربیت یافته و باخلاق گزیده و آداب پسندیده حضرت خدا بگانی فردوس آشیانی مرتضی نظام شاه که ضرب المثل ارباب دین و دولست متخلق و متادب گشته و بتدریج و تربیت از موقف بندگی بدرجه امارت و سروری ارتقا نموده دست از تصدی امور امارت و سیاه آرانی باز داشته پای عزلت در دامن انزوا و اعتکاف کشیده بتحصیل علوم دینیہ و کسب معارف یقینیه مشغول گردیده بود درین وقت که کار میان منجوی باضطرار رسیده سر رشته کار از دست داده بود آن زبده ارباب عرفان را بجهت تقدیم مشورت و تمهید بساط مصالحت با اخلاصخان و سایر حبشیان طلب نمود و از رائی صواب نمایش در محاربه سیاه مغل و عدم آن استشاره و استخاره نموده سر دفتر ارباب صدق و ایقان مجاهد الدین شمشیر خان میان منجو را از عزیمت هزیمت مانع گشته فرمود که از سیاه دشمنان بی ارتکاب رزم و استعمال تیغ و سنان فرار نمودن و عرصه ولایت و کافه زعیمت را بائمال لشکر اعدا ساختن و قاطبۀ انام را در دام بلا و کام ازدها انداختن در کیش ارباب حقیقت و مذهب اصحاب مروت پسندیده نیست ع -

بیرون شدن ز مهرکه بی رزم عار ما ست

و در روز جزا نیز موجب سخط الهی و عذاب نامتناهی میان منجو جواب داد که لشکر صف شکن دشمن باضفاف و آلف سیاه دکن ست و رزم و پیکار محتمل هزار گونه تمب و محجن مبدا چشم زخمی روی نماید و جمیع فیلخانه و توپخانه و اثاثۀ سلطنت و مکتب بدست دشمنان در آید چه حکما گفته اند عاقل آنست که از رزم قوی تر از خود بپرهیزد و شرط حزم و احتیاط آنکه تا تواند مهم بمحاربه نرساند و فتنه نیانگیرد نظم -

مزن بر سپاهی ز خود بیشتر که نتوان زد آنکشت بر بیشتر
 قطرات معدود باران را با دریای بیکران دعوی برابری مجال است و ذرات سرگردان را با
 خورشید رخشان خیال همسری چه مجال اسب آست که عنان از مقابله دشمنان قوی برتابیم و پناه
 بسرحد ولایت اعلیٰ حضرت خلافت و ممدلت پناه سلطنت و حشمت دستکاه خاقان جمجاه سکندر سپاه
 فریدون فلک بارگاه خورشید کلاه سمی خلیل الله المؤید من عند الله ابو المنصور ابراهیم عادل شاه
 برده آن درگاه فلک سپاه را کربز گاه سازیم و از بندگان آن درگاه خلابق پناه و عالیحضرت سلطنت و خلافت
 پناه قطب فلک شهربازی مهر سپهر سلطنت و کامکاری سمی رسول الله المؤید من عند الله ابوالمظفر
 محمد هلی قطب شاه استعانت و استمداد جسته از روی قدرت و قوت تمام بدفع اعدا پردازیم مجاهدالدین
 شمشیر خان فرمود که اگر شما ملاحظه دارید در همین مکان توقف نموده لشکر رزم کمتر بن سپارید
 و مقابله و انتقام اعدا بعهده اهتمام من گذارید تا بتوفیق خداوند ارض و سما شیخونی بر سپاه اعدا زده
 دست بردی به دشمنان نمایم که داستان دستان و قصه مفتخوان را در طی نسیان آرد نظم -

بنیروی تائید پروردگار بر آرم از جان دشمن دهار
 زمین کوه تا کوه پر خون کنیم زخون شان جهان رود جیحون کنیم

اگر بامداد تائید ربانی غلبه و فیروزی نصیب اولیای این دوات ابد انتما گردد فیها والا قزاق
 کشته فدوی وار پیوسته اطراف سپاه اعدا را می تاخته باشیم و ازان گروه قیامت شکوه هرکس می یافته
 بر خاک هلاک می انداخته باشیم و طارق تردد بر ایشان مسدود می ساخته تا کار بران قوم پربشان روزگار
 دشوار گشته هیچکس از لشکر دشمنان بواسطه آب و علف پرکار وار قدم از دایره بیرون نتوانند نهاد شاید
 که باین حبله دشمنان نیک به تنگ آمده بی تحصیل نام و تنگ عنان بصوب مراجعت معطوف سازند چون
 خاطر میان منجوا از جانب جناب شمشیر خان ایمن نبود بیهانه آنکه لشکر بواقفت و مراقبت شما همدستان
 نخواهند گشت از سخن و صوابدید آن خان عوارف نشان ابا و امتناع نمود نظم -

کسی را که روز بد آید به پیش به بیچد سر از راه بهبود خوش

و بجهت استرضای خاطر شمشیر خان امیر الامرائی و سر لشکری صوبه احمد نگر را بآن خان
 ستوده سیر تفویض نموده ضبط ولایت و محافظت رعیت بعهده اهتمام آن خان عالیقام مقرر فرموده تا سپاه
 پراکنده اطراف ولایت در ظل رایت فیروزی آیتش جمع آیند و اوامر و نواهی آن ما صدق نیک خواهی
 را بقدم اطاعت و انقیاد تلقی نمایند پس فرمانی درین باب قلمی نموده قامت قابلیت آن خان عوارف نشان را
 بخلعت امیر الامرائی و دارائی ولایت و رعیت بیاراست و کوتوالی حصار سپهر آثار احمد نگر را بانصار خان
 که از دوستان و اعوان او بود تفویض نموده بدفع بعضی از اشراف و اهالی ملکش وصیت فرمود انگاه
 باحمد شاه و جمیع نفوذ و نفایس اجناسی که در خزانه موجود بود و قریب سی صد سلسله فیل بیستون عدیل
 و تمام توبخانه و سایر اسباب سلطنت و حشمت و موازی هشت هزار سوار که موافقت و مراقبتش اختیار

نموده بودند روز جمعه بیستم شهر ربیع الثانی رایت هزیمت و فروری صوب ولایت بیڑ بر افراشت جمعی از اکابر و اعیان مثل دستور اعظم آرم جامع الفضایل و الشیم صاحب الرائی الثاقب و التندیر الصابئ ذی المحامد و المناقب اکفی الکفات جهان افضل الخوانین فی الزمان زبده الوزرائی فی الدوران رکن السلطنة الباهره و عند الدولة القاهره مقرب الحضرت العلیه العالمیه ممتد الخلافة الخاقانیه عمده الملک قنوه الاعیان افضل خان که باصابت رای ناقب و کفایت تدبیر صائب از خردمندان جهان و عقلای دوران کوی دانش ربوده و بیوسته در خدمت ملوک سلاطین جهان از اعیان و اقران ممتاز و سرفراز بوده نظم -

همش عقل و دانش هوش مردمی	سروش است بر صورت آدمی
خرد مند و آهسته و تیز هوش	دلش بحر علم و زبانش خموش
چو نقد سخن در عیار آورد	همه مغز حکمت بکار آورد

بیوسته مخفی حقیقت دولتخواهی و بکرنگی و خیر اندیشی خویش بعرض بندگان علیا حضرت بلقیس منزلت سکندر حشمت قیدافه الزمانی خدیجه الدورانی ثبت الله ارقام مکرمتها و معدلتها علی صحایف الشهور و السنین ما دامت السموات و الارضین میرسانید و خود را در سلک خدام آن عتبه سپهر احترام انتظام میداد و فضایل پناه افادت و افاضت دستگه سر دفتر عارفان آگاه زبده دولتخواهان درگاه شمس الحجاب و قدوة ارباب الالباب مقرب درگاه شهر یاری مولانا شمس الدین محمد لاری حاجب عالیحضرت خلافت و معدلت پناه خاقان جمجاه سکندر دستگه سلیمان سپاه فلک بارگاه سومی خلیل الله ابراهیم عادل شاه و افادت و افاضت انتباه حقایق و معارف آگاه مقرب درگاه ربانی مولانا حاجی محمد اصفهانی حاجب عالیحضرت اعظم هما یون سلیمانی ظل سبحانی المؤید بتأیید الله خادم اهل بیت رسول الله محمد فلی قطب شاه و عمده الاعیان حبیب خان که در آن زمان منصب وزارت حکومت بدو مفوض بود و سیادت و شجاعت دستگه شیر بیشه تهور و مردانگی سر و بوستان مرضوی میر محمد زمان رضوی مشهدی و جمعی دیگر از غریبان که راقم حروف اقل خلق الله علی بن عزیز الله طباطبای از جمله ایشان بود یای سلامت در دامن انزوا و اعتزال کشیده بهمراهی میان منجوه راضی تکریدیه ملازمت سده سلطنت و خلافت را برافقت آن سر دفتر ارباب ضلالت مرجح دانستند میان منجوه از تخلف ایشان اندیشه ناک گشته کس بصفدر خان حاکم شهر و برهان آباد فرستاد تا تمام غریبان را طوعاً او کرهاً با نوبخانه و استعداد آتشبازی سروکار دیوانی همراه گرفته باردو رساند لاجرم صفدر خان حبیب خان و اسد خان و بعضی از غریبان را خواهی نخواهی کوچانیده متوجه لشکر میان منجوه گردانید و جمعی از اعیان در منازل خویش نشسته در بروی خلق بستند و بلشکر میان منجوه نه بیوستند القصه چون مهد علیای حضرت بلقیس سکندر لوا بر هزیمت مفسدان ملک و متغلبان دولت اطلاع یافت و دید که میان منجوی کینه جو اساس سلطنت و قواعد دولت را بیکبارگی ویران و پریشان ساخته رخنه در ارکان این دودمان خلافت بنیان انداخت همت عالیا نهمت به تنظیم مهمام دین و دولت مصروف ساخته عنان عزیمت خسروانه بصوب تنسیق امور جمهور تافت و یرتو التفات تشبید قواعد سلطنت و خلافت انداخته بتلافی و تدارک اختلالی که بقولایم سریر حشمت و جلالت راه بافته بود پرداخت نظم -

کار دولت چنان ساخت که نیست جز که در زلف شب پیرشانی
بیخ بدعت چنان بکند که دیو ملکی میکند نه شیطانی

و چون ظهیر الاماره و الابالة شمس الامراء فی الزمان صاحب الحسب و النسب محمد خان میان منتجب که رضیع این دولت ابد پیمان وضع نعمت این دودمان خلافت بنیان بوده از مبداء ایام رشد و تمیز پیوسته بر طریق مستقیم اطاعت و انقیاد اوامر و نواهی پادشاهی ثابت قدم و بر منہج قویم خیر اندیشی و دولتخواهی راسخ دم بوده بتخصیص در ایام تغلب و تسلط میان منجود در خفیه با خدمه عتبه علیای حضرت بلقیس سکندر لوا در دفع اعدا تدبیرات صائب می نمود و روز و شب در فکر استیصال نهال شوکت ارباب ضلال می بود و همیشه با امین الدولة العلیه معتمد السلطنة العالیه صاحب الاعظم الاکرم جامع الفضایل و الشیم صاحب الرای و التدبیر المدوح بلسان الصغیر و الکبیر افضل الخواین فی الزمان عمده الملک افضل خان در دفع دشمنان دولت عهد و پیمان در میان آورده تدابیر ناقب میفرمودند و شیبا با یکدیگر ملاقات نموده در استیصال نهال شوکت و اقتدار ارباب ضلال و استکبار مراسم مشورت و لوازم راجوت بتقدیم میرسانیدند و منہیان همیشه صورت یکجہتی و دولتخواهی ایشان در پایه سریر نریا مصیر علیا حضرت بلقیس الزمانی مرفوع میداشتند درین وقت که میان منجود مستقر سریر سلطنت و خلافت خالی گذاشته رابت هزیمت برافراشت مہد علیای حضرت بلقیس زمان کس نزد کافی الکفای عمده الدولة افضل خان و محمد خان فرستاده آن دو خان عالیشان را از موافقت میان منجود منع فرموده بدفع انصار خان ترغیب و تحریص نمود بالجمله چون اکثر اشراف و اعیان ملک از لشکر میان منجود تخلف نمودند انصار خان کورتوال حصار سپهر مثال احمد نکر ازین معنی اندیشه ناک گشته بموجب وصیت میان منجود همت بتدبیر دفع آنجماعت گذاشت و چون از محمد خان که رأس و رئیس و پیشوائی کافه دکنیان بود بیشتر از دیگران دغدغه داشت دفع انجناب را اهم دانسته روز دو شنبه بست و سیم ربیع الثانی که فی الحقیقه غره صبح دولت اولیا و شام نکبت و محنت اعدا بود با جمعی از برادران و اعوان خویش مقدمه قتل محمد خان ترتیب داده کس بطلب آن خان عالی نسب فرستاد که بجهة تدبیر و تنظیم بعضی از امور ضروریہ ملک و دولت بحضور آن خان عالیشان احتیاج تمام است آنچه راقم حروف از محمد خان استماع نموده درین قضیه مرقوم کلک بیان می گردد بالجمله با آنکه محمد خان از مجاری قول و فعل انصار خان روایح غدر و نسیام عدوان استنمام میفرمود اعتماد بر کرم خالق العباد نموده دست اعتصام بعروة الوثقی توکل استوار ساخته با معدودی از فرزندان و خویشان متوجه حصار و ملاقات انصار خان تیره روزگار گردید و چون با آن سر گشته بادیه ضلال ملاقات فرمود انصار خان بیہانہ اینکه در خلوت بلوازم مشورت پرداختن اولی است محمد خان را با دو تن از فرزندان و یکتن از خویشان بسرای خویش درآورد و حال آنکه جمعی کثیر از لشکریان قبل ازان بدان سرا در آورده بایشان قرار داده بود که چون محمد خان بسرا در آید و انصار خان اشاره نماید بدفش مبادرت نمایند محمد خان با دو تن از فرزندان و یکتن از خویشان غافل از کید دشمنان بسرای انصار خان بد گمان درآمدند اما ملتان خان و سید حسن و احمد شاه و علی شیر خان با آنکه از اعوان

انصار خان بودند با محمد خان در خفیه اتفاق نموده با خدمتگاران مهد علیای بلقیس زمان نیز در دفع انصار خان عهد و پیمان در میان آورده بودند و چون از اندیشه انصار خان نیز خیر داشتند در خانه را گرفته هیچکس از مردم انصار خان را بدون نگذاشتند و چون محمد خان در آن روز از قسم سلاح هیچ چیز همراه نداشت انصار خان به نیل مقصود خویش مستبشر گشته در اثناء محاوره برادر خویش اشاره نمود تا بقتل محمد خان مبادرت نماید برادرش دست به تیغ برده خواست دست بردی نماید فرزندان محمد خان چون از کید دشمنان آگاهی یافتند تیغها کشیده با برادران و اعوان انصار خان در آویخته درینوقت انصار خان خواست که خود بدفع محمد خان قیام نماید غافل ازین معنی که نظم -

کسی را که ایزد نکهبان بود چه باک از جهان دشمن جان بود

ابوالقاسم که اکبر اولاد محمد خان بود چون مشاهده نمود که انصار خان قصد پدرش دارد از عقب انصار خان درآمده او را چنان محکم در بغل گرفت که مطلقاً قدرت حرکتش نماند برادر انصار خان تیغ حواله ابو القاسم نمود تا برادر را از جنگش خلاص سازد چون بحکم تقدیر رب اجل انصار خان در سر تیغ برادرش مقدر بود حمله برادر با رای قدر موافقت نموده ابوالقاسم انصار خان را سیر خویش ساخت و تیغ برادر بر سینه انصار خان بیادگر رسید که با جان از راه پشتش عازم بیرون گردید محمد خان نیز دست بازیده تیغ برادر انصار خان بقوت بازوی مردمی از کفش بر آورده بهمان تیغ ضربتی چنان بر سینه اش زد که سر تیغ با کینه دیرینه از کفایش بیرون رفت و بیگ تیغ آن دو سر دفتر ارباب کینه و شر از پائی درآمده روزگار غدر و فریب شان سر آمد نظم -

چنین باشد جزای آنکه با دولت زند پهلوی همین باشد سزای آنکه با نعمت کند کفران

اولاد امجاد آن خان نیک نهاد نیز اگرچه زخمها بافته بودند اما بعون عنایت بزدان بر اعوان و برادران انصار خان غلبه نمودند و شر آن شریران ملک از سر دولتخواهان دور ساخته ساخت مملکت را از خبث وجود مغربان دین و دولت بیرداختند و سر من حفر بپرا لایحه وقع فیه بر عالمیان ظاهر ساختند -

اگر بد کنش مرد زنهار خوار بگردون کردان رود زهره وار
زمانه ز گردون فرود آردش بدست بد خویش بسپاردش

بالجمله چون محمد خان و فرزندان از قتل انصار خان و اعوانش بیرداختند سر پر شر انصار خان و برادرش را از پیکر بدن جدا کرده ازان سرا بیرون انداختند مردم انصار خان که در بیرون سرا هجوم آورده از ممانعت ملتان خان و احمد شاه و سید حسن و علی شیر خان بدرود در نمی توانستند آمد چون سر سرور خویش دیدند دست از ستیز و آویز کشیده قدم در دایره اطاعت و انقیاد نهادند محمد خان بعد از قتل انصار خان بملازمت سده سلطنت علیا حضرت بلقیس الزمانی مبادرت فرموده کیفیت واقعه برضی اشرف رسانید فرمان قضا جریان عز اصدار یافت که سر آن بد سیر را که کبوتر خانه هوا و هوس فاسد شده بود و بوم

غفلت در کاخ دماغش آشیلنه غرور نهاده جهه عبرت دیگر مفسدان دولت بر سر نیزه کرده گرد بازارها بگرداندند و بشارت این نصرت و ممرآگشتن چمن دولت از خار خاشاک وجود معاندان بگوش اقامی و ادانی ملک رسانند خدمه عقبه علیا بموجب فرموده عمل نموده حضرت بلیس سکندر لوا جهه اطمینان خواطر اکابر و اصغر بذات اقدس خویش خورشید وار از مطلع برجی از بروج حصار سپهر آثار طالع گشته چتر فرقد سای آن سایه الهی که در علو درجه و فیض کستری توام فرقدین و ناک نیرین بود همای وار بال سعادت و اقبال منبسط ساخته سایه دولت بر فرق خورشید ملوک و ملت انداخت نظم -

رخشان شد از سپهر امید اختر مراد
 بشکفت از رباض امانی گل ظفر
 اسلام کنت خرم و آفاق پر سرور
 چشم حسود کور شد و گوش خصم کر

چون خان عالیشان اشجع الخوانین فی الزمان مجاهد الدین شمشیر خان که کر محافظت شهر و ولایت بر میان بسته بجمع سپاه و تهیه مدافعه دشمن کینه خواه مشغول بود چنانچه قلم مشکین رقم قبل ازین باریاد شرح شمه ازین قیام نمود چون از قتل انصار خان و برآمدن مهد علیای حضرت بلیس زمان بیرج حصار خیر یافت با جمیع اولاد امجاد خویش که مانند فرزندان کودرز کشاور از هفتاد متجاوز بودند بملازمت سده سلطنت شتافت همچنین خان کفایت نشان اکفی الکفایت دوران رکن الدوله افضل خان و راقم حروف و سیادت و نقابت پناه اشجع شجاعان میر محمد زمان رضوی بیشتر از همگان کمر خدمتکاری و جان سپاری بر میان بسته بسعادت ملازمت سرفراز گردیدند بعد از آن جمیع اهالی و اعیان شهر از صغیر و کبیر متوجه ملازمت پایه سربر خلافت مصیر گشته در ظل رعایت و کف عتاب آنحضرت جمع آمدند در خلال این احوال فوجی از ابطال رجال از طرف شمال شهر بیک ناگاه بمقتضای کربیه «باتیهم بغتة و هم لا یشعرون» نمودار گشته بحوالی نماز گاه رسیدند جمعی ازیشان به بلندی نماز گاه برآمده بعضی متوجه شهر گردیدند چون هیچکس را گمان قرب وصول سپاه مغول نبود بعضی مردم تصور سپاه سعادت خان نموده برخی بگمان لشکر حبشیان افتادند شمشیر خان جهه استکشاف احوال آن جماعت شخصی بمیان ایشان فرستاده خیر رسانید که لشکر خانانان و مقدمه سپاه مغلان ست اهل حصار و اولیای دولت پایدار چون از وصول لشکر مغول خبردار گردیدند چند توب صاعقه کردار بجانب ایشان روان ساخته سنگ نقره در سلاک جمعیت ایشان که بحوالی میدان کاله چپو تره آمده بودند انداختند و بجهد تمام باستحکام و محافظت حصار و تهیه اسباب رزم و بیکار پرداختند چون روز بآخر رسیده بود سپاه خانان در حوالی حصار توقف ننموده بملازمت خان خانان که نزدیک بیاغ کاربز قدم نزول نموده بود شتافتند و آن شب تا طلوع صبح صادق بلوازم هشیاری و مراسم بیداری پرداختند مهد علیای قیدافه زمان نیز پرتو التفات و اهتمام بر حال دولت خواهان و اعیان ملک انداخته اولاً صدر الامرا عمده الوزرا رکن السلطنة محمد خان را بطایف تربیت و ترضیح اختصاص بخشیده و بدقایق بنده نوازی و تمنیت محسود و مقبوظ همگنان ساخته بنظر عزت و قدر ملحوظ و منظور گردانید و بیاداش مساعی جمیله و خدمات شائسته منصب وکالت و امیر الامرای را نص اختیار بران کمال مردانگی و وفور فرزادگی افتاده شغل نیابت باصابت تدبیر

و اصالة رأى زوشنش که دران به بی مثلی مثل کشته و به تیغ دو روپه رنگ بر زوی ملک و دین باز آورده. و زنگ از زوی آینه شرع و ملت زدوده باز گذاشت نظم -

ببند فلک نظیر نو لیکن بشرط آنکه هم سوی نو بدیده احوال کند نگاه

تا آنچه دلیل حسن رای و صفای عقیدت و صدق نیت و ثمره دولخواهی و خدمت بود از غماف نام و آکرام بیکرانه خسروانه مشاهده نمود و سر با لیت قومی یلمون بما غفر لی ربی و جملتی من المکرمین' معنی خویش بوضوح رسانیده ناظم احوالش زبان حال بمضمون این مقال مترنم گردانید نظم -

احوال بنده باز قوامی گرفت نو و اسباب عیش باز نظامی گرفت نو

و زمام اختیار مهمام کافه انام و محافظت و استحکام آن حصار سپهر احتشام بقبضه اقتدار آن خان وفادار فلک احترام باز نهاده برعایت لوازم تبقت و اتباه و مراسم حزم و احتیاطش امر فرمود و محافظت عجزه و زیر دستان بیرون حصار و محاربت اعدای دولت پایدار بحسن اهتمام و کمال شجاعت خان جلادت نشان مجاهد الدین شمشیر خان موفوض داشته جمعی از دلیران وهوا خواهان دولت مثل سیادت و نقابت پناه میر محمد زمان رضوی و سایر شجعان بمواقفت و مراققتش نامزد فرمود روز دیگر که سه شنبه بیست و چهارم ربیع الثانی بود خانخانان جمعی از اعیان سپاه خویش را بمحافظت شهر و برهان آباد و استمالت و مراقبت احوال سکنه وزیر دستان که ودیعت خالق المعبود فرستاده ندای امان مال و جان بگوش اقصای و ادانی رسانید جمعی از عجزه و مساکین که از عدم استطاعت نقل و تحویل در منازل خویش مانده بودند بنوبد قول امان ایمن و مطمئن کشته پناه بحوالی حصار فلک تمکین و سایر مواضع حصین نبردند درین روز اشجع شجعان دوران میر محمد زمان بطلب سیادت و هدایت پناه نقابت و ارشاد دستگاه زبده اولاد حضرت خیر البشر شاه جلال الدین حیدر مقرر کشته آن سید عالی کهر را با اولاد امجاد پنباه سربر سلطنت و خلافت رسانید و همچنین رکن السلطنه مومنان الدوله آکفی الکفات افضل خان بطلب حجاب سلاطین گردون جناب دکن مامور گردیده آن چوپستون دین و دولت را بیبایه سربر سلطنت و خلافت رسانید و در همین روز میان خان عالیشان مجاهد الدین شمشیر خان و سایر دولخواهان و جمعی از ابطال رجال سپاه مغل که بقدم جسارت ساحت میدان کاله چپوتمی پیبموندند محاربه روی نموده سیادت و نقابت پناه میر محمد زمان آثار جلادت و مردانگی که لازمه سیادتست بظهور رسانید و بسان خورشید درخشان بکه بر مبارزان سپاه مغل تاخته عقد جمعیت ایشان را که نریا وار مجتمع بود بنات النمش سان پراکنده و پریشان گردانید بلی نظم -

چو رو آورد سوی کس ازدها بیاید باو جای کردن رها

اگرچه بود کوه ثابت قدم چو آید قیامت بریزد زهم

و چون در مقدمه کینه و نزاع رابت نصرت اولیای دولت ارتفاع یافت اهل حصار را استظهار تمام و اقتدار لا کلام حاصل کشته بفتح و فیروزی امیدوار گردیدند و رعب و هراس بقیاس در دل دشمنان افتاده بعد ازین دلیر وار قدم در میدان کارزار نهادند نظم -

چو اول قدم خصم یابد گزند بدولت دهد مزده بخت بلند

در آخر همین روز موکب شاهزاده کامران عالی نژاد شاه مراد با عظامی امرا و خوانین آکبری چون میرزا شاه رخ والی بدخشان و شاهباز خان و صادق محمد خان و سید مرتضی و سایر امرا و سران سیاه با سپاهی که نوک شمشیر خون ریز شان چون تیر غمزه خوبان در دل و جان عاشقان مکان ساختی و بیگان الماس فعل فتنه انگیز شان بسان ناروک مژگان دلاویز دلبران آشیان دماغ اهل پر هنر را از طایر هوش بیردختی لشکری که از مخافت خدنگ و هم رفتار شان عقاب تیز پر قوت پرواز نداشتی از مهابت نیزه ازدها پیکر شان شیر ژبان بیشه خالی گذاشتی سپاهی در عدد و عدت بآن مثبت که بمضمون کریمه قال الله «و ضاقت علیهم الارض بما رحبت» فضای کوه و هامون ازیشان تنگی پذیرفت و غبار مراکشان غطای ظلمت بر روی مهر انور گرفت هم چون آب از تند باد کینه و عناد در تموج و بسان قلزم از طوفان فتنه و فساد در تلاطم نظم -

لشکری ناکشیده مهر شکست سپهی ناچشیده زهر فرار
باره در زیر شان چو غران شیر نیزه در دست شان چو بیچان مار

بحوالی شهر رسیده غبار موکشان آئینه سپهر را تیره ساخت و افغان کوس و نفیر نای صور آوا شان زلزله در زمین و ولوله در آسمان انداخت حوالی کاریز قدیم که به باغ بهشت موسوم است مخیم سیاه کینه خواه ساخته قبه خیمه و خرگاه و سرا یرده و بارگاه بذروه مهر و او بر افراختند از مزاحمت سیاه بسیار عرصه آن زمین فراخ تنگ تر از حلقه خاتم و تبه سوزن نمود و از مصادمت لشکر بیشمار صحن آن صحرای بزرگ خورد تر از چشم مور و حذقه مار در نظر آمد نظم -

ز کرد سپه روشنائی نماند ز خورشید شب را جدائی نماند

ذکر تاراج و غارت شهر و ولایت که موجب تنفر خاطر اکابر و اصاغر و موزع ضمیر صغیر و کبیر

گردیده این معنی نیز سببی از اسباب عدم تسخیر آن مملکت جنت نظیر گشت

واقفان اخبار ادر از ماضیه و متفحصان بدایع وقایع و غرایب و عجائب اطوار و آثار قرون بالیه همانا دانند که سنت قادر حکیم قدس است اسماء برین جمله جاری شده «ولن نجد لسنة الله تبدیلا» که اگر وقتی مثبت قدیم تعلق پذیر بتمشیت امری جلیل القدر عظیم الخطر و اشاعت قانونی کثیر النفع عمیم الاثر که متضمن خیر و صلاح و مستلزم هدایت و فلاح جمهور عباد و بلاد نواند بود گردد پیش از ظهور آن مقدمات تزول اسباب حصول آن از کتم عدم قدم بصحرائی وجود نهد هر چند نسبت بجمععی موافق نباشد چه شر قلیل چه حصول نفع کثیر جایز است اگر جوینده علم و کمال نه پژوهنده مناقشه و جدال بفطرت سلیم و طبع مستقیم رجوع نماید صدق و صحت این معنی بمجرد امان نظر در باید تبیین این مقال و ماحصل این قیل و قال نهیب و غارت مال و مثال مردم احمد نکرست که هر آئینه متضمن کسر قصور شوکت و اقتدار و وهن و فتور لشکر ارباب استکبار بود سابقاً رقم زده کلک بدایع شیم گردید که جمعی از فقرا و ضغفائی شهر و نواحی

بقول امان خاننابان که روی رزمه سیاه و سیه سالار لشکر اکبر شاه بود ایمن گشته در منازل خویش قرار گرفته بودند بعد از وصول موکب شاهزاده شاه مراد سر دفتر ارباب عناد و فسادستمرکینه جو شاه باز خان کنبو که از جمله امرای اکبری بستمگری و عداوت گستری موسوف و معروفست روز چهارشنبه بیست و پنجم ربیع الثانی از اول بامداد بیسپانه تماشائی شهر بالشکر بیدادگر خویش سوار گشته بمحلات و اسواق درآمد و چون به فضائی شهر رسید غارتگران سیاه خویش را بتاراج غنی و محتاج فرمان داده گروهی ستم پیشه جور کیش که بیوسه هوای قتل و غارت در سر و همیشه اندیشه ظلم و ستم در خاطر داشتند و از ولایت مروت و مردمی و شیوه رحم و مهربانی بمراحل و منازل دور بودند نظم -

گروهی نه بر صورت آدمی	ز مردم جدا دور از مردمی
چو خار خشک هر طرف نیست	ز افمی و غفرب بد اندیشتر
نه در دل ترجمه نه در دیده شرم	زبانش نکردد بگفتار گرم

رایت فتنه و فساد برافراختند و دست بیداد برکناده قدم ستم در منازل و مساکن مساکین شهر نهادند و آتش تاراج در خاک و کاشانه غنی و محتاج زده خرمن هستی مثنی عجزه و ضعفا را بیاد نیستی و فنا بردادند و بیک طرفه العین تمام منازل و مساکن مساکین شهر را بجاروب نهب و غارت رفته طرق امن و امان را بطوارق آفت و مخافت مشحون ساختند سایر سیاه کینه خواه نیز که ازان حال آگاهی یافتند از اطراف و جوانب بجانب احمد نکر و برهان آباد شتافتند بیکبار شرار فتنه و فساد بالا گرفته شعله عناد رو بچرخ برین نهاد نظم -

کشادند لشکر به بیداد دست	در داد گردون گردان بیست
ز سم ستوران بیگانه گشت	بیک لحظه زیر و زبر کوه و دشت

مجملا سنگین دلان وادی ستم بیکدم چنان آتش بیدادی افروختند که دل مریخ تیغ زن را بر سپهر پنجم از هول آن واقعه سوختند از مشاهده آن حال مجال سیر و تحمل تنگی پذیرفت و مرغ روح در قفس تن از هیبت آن فرع قلق و اضطراب در گرفت امن و سلامت از میان خلق کران گزیده رخسار اهانی در حجاب تراخی ماند بیدادگران آن لشکر قیامت اثر بتاراج و غارت مال و منال قناعت ننموده آتش در اکثر عمارات و ابنیه و اسواق و دکا کین برهان آباد انداختند و رسته بازاری بان آراستگی و تکلف و عماراتی بدان نازکی و خوش طرحی که چشم هیچ بیننده در عرصه ربع مسکون مثل آن ندیده بود توده توده خاکستر ساختند شهری که بسان رخسار پری رخان چین و فرخار آراسته بود بیک طرفه العین چون چشم مست دلبران خراب گشت و اساسی که مانند عهد خردمندان هوشیار با استواری و با نداری موسوم بود مثال توبه بی مدار رندان باده خوار درهم شکست نظم -

ز مردم کسان جوش زد ناخوشی	سراسیمه در کار مردم کشی
دران شهر غارت کران سیاه	هم از در هم از رخنه کردند راه
دران بوم و بر آتش افروختند	ز در حلقه بردند و در سوختند

ز هر سو تهرزن در آمد بیاغ
ز سرو نوش تا چنار کهن
ز رنج دل باغبانش فراغ
نگونسار کردند از بیخ و بر
بیکدم ز بیخش بر انداختند
درختی که سی سالش افراختند

عماراتی که سر رفعت بشربا و عیوق برافراشته بود شرفات آترا چون سر خجالت زدگان در پیش انداختند و مصدوقه «کم ترکوا من جنات و عیون و ذروع و مقام کریم» دران شهر ظاهر ساختند و تا خبر این بیداد و فساد شاهزاده شاه مراد و خانخانان رسیده در مقام رفع و دفع آن ستم و عدوان در آمدند و جمعی را جهة تنبیه دیگران سیاست رسانیدند در تمام شهر و نواحی هیچ متنفسی را جنسی از متاع خانه و کاشانه نمانده بود بلکه اساس عمارات و ابنیه بنحوی خرابی پذیرفته بود که هیچکس سرای خویش از بیگانه امتیاز نمی توانست نمود و چون اراده الهی بتباهی امور تسخیر و تدبیر امرای لشکر اکبر شاهی تعلق پذیر گردیده بود آنچه بوقوع می انجامید موجب انهدام اساس قدرت و اقبال و انهدام مواد شوکت استقلال شان گشته باعث خضرت و نصارت نهال آمال اولیای دولت ابد اتصال می گردید و فی الحقیقه این اول خللی بود که به بنای دولت اعدا رسیده منشاء تنفر خواطر اکابر و اسافر گردید سر تجویز شرق قلیل جهة حصول نفع کثیر بر صغیر و کبیر بوضوح انجامید چه در تمام شهر و توابع بشامت آن تاراج و غارت نشان معموری و صورت آبادی نمانده ابواب تردد و طرق آمد شد نیز از اطراف ولایت مسدود گردید بحدی که مدت سه ماه هیچ آفریده از ولایت آن جماعت خبری بدیشان نرساید تا قحط و غلا در لشکر اعدا بمرتبه رسید که دران مدت از وضع و شریف کسی روی روغن و برنج و اکثر ضروریات معیشت نندید و در آخر همین تنگی و عسرت سبب مراجعت آن سپاه کینه خواه گردید چنانچه عنقریب کمیت قلم بدایع شیم بمیدان شرح و بیان آن خواهد رسید و من الله الاعانة والتاؤید.

ذکر شبخونی که شاهزاده عالم و عالمیان حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه برهان نظام شاه ماضی باتفاق اشجع الامراء فی الدوران مبارز الدین اهنک خان بر سپاه مقلان زد و بیان

برخی از قضایا که دران اثنا روی نمود

سابقا رقم زده کلک بیان گشت که چون امرائی حبشی بشامت مخالفتی که با یکدیگر نمودند پریشان و متفرق گردیده هر کدام بطرفی از اطراف ممالک پراکنده شدند از آن جمله اخلاصخان و عزیز الملک و بلبل خان و غیرهم بجانب دولت آباد شتافتند و حشم قلمه دولت آباد با ایشان از در موافقت درآمد مومنی نام شخصی را بسطانت برداشته بموتی شاه موسوم ساختند و علم مخالفت و استقلال برافراختند و همچنین رستم زمان اهنک خان نیز بجهة حصول یکی از ابنای ملوک و وارثان ملک بجانب بیجاپور شتافته حضرت میران شاه علی بن پادشاه غفران پناه نظامشاهی ماضی را که در ظل رعایت و کنف حمایت عالیحضرت خلافت پناه سکندر سپاه خاقان جمجاه سلیمان بارگاه سمی خلیل الله ابراهیم عادلشاه روزگار میکدرانید با ولد رشید آنحضرت که در سن بست سالگی بود بدست آورده با جمعی از متجنده بولایت بیڑ در آمد و بتدبیر

تنظیم امور دولت و تسخیر مملکت پرداخته گروهی ابوه از سپاه متفرقه که دران قنطرات باطراف ولایت پراکنده شده بودند جمع ساخت و چون میان منجو از بیم سپاه کینه خواه مغل با احمد شاه بجناب ولایت بیژر رایت عزیمت بل هزیمت برافراشت مهد علیای حضرت بلقیس سلیمان مکان که پیوسته همت بر صلاح ملک و دولت و تنظیم امور سلطنت مصروف داشت معتمدی با نشان خاص خویش نزد ابهنک خان فرستاده او را از ارتکاب رزم منجو و ابتاعش منع فرموده و توجه بجناب دولت آباد و اتفاق با سایر امرائی حبشی و ارباب وفاق و اتفاق در دفع سپاه مغل مامور گردانیده ابهنک خان بموجب فرمان قیدافه دوران با حضرت میران شاه علی و قریب پنج هزار سوار شائسته کارزار رایت عزیمت بصوب ولایت دولت آباد برافراشت و چون خبر توجه حضرت میران شاه علی و ابهنک خان باخلاصخان و سایر امرائی حبشی رسید بجهت نزاعی که قبل ازان میان ایشان وقوع یافته بود بموافقت حضرت میران شاه علی رغبت نموده با یکدیگر مشورت کردند که شخصی را ما بسطنت برداشته چتر پادشاهی بر سرش افراشته ایم و جمیع معظلمات امور دولت بید قدرت و اختیار خویش درآورده بی موجهی او را از سلطنت معزول ساختن و ملازمت شاه علی که دست گرفته ابهنک خان ست اختیار نمودن و خود را مامور و محکوم دشمن گردانیدن بغیر از پشیمانی و ندامت عاقبت نتیجه ندارد لاجرم بموافقت ابهنک خان و متابعت حضرت میران شاه علی ممدستان نکشته ابواب ملاقات و مقالات با ایشان مسدود ساختند اما موازی پانصد سوار نامدار از سلاحداران و شجمنان از لشکر اخلاصخان جداگشته باردوی حضرت میران شاه علی و ابهنک خان پیوستند بالجمله چون حضرت میران شاه علی و ابهنک خان از موافقت و متابعت اخلاصخان و سایر امرای حبشی مایوس گردیدند صورت واقعه بیانه سریر ثریا مصیر علیا حضرت بلقیس زمان مرفوع داشته عرض نمودند که اگر حکم جهانمطلع صدور باید با سپاهی که همراه داریم بملازمت سده سلطنت رسیده کر خدمتگاری و جان سپاری بر میان بندیم و در محافظت حصار و محاربت ارباب استکبار مساعی جمیله بظهور رسانیم فرمان علیا حضرت قیدافه دوران بطلب ایشان از مکمن عزت و جلالت صدور یافته بموجب فرمان قضا جریان عنان بجناب شهر معطوف ساختند و چون بحوالی شهر رسیدند جاسوسی جهة تحقیق طریق دخول حصار که از ممانعت سپاه مغول خالی باشد بحوالی شهر فرستادند جاسوس بعد از ملاحظه و تحقیق خبر رسانید که جانب شرقی حصار که شارع تیسگم و شاه راه خاص و عام است از نزول سپاه مغول خالیست لاجرم حضرت میران شاه علی و ابهنک خان با فوجی از دلیران شیر شکار که معرکه رزم و میدان کارزار را چون هنگامه بزم و بوس و کنار گلرخان سیم عذار پنداشتندی آخر روز شنبه بیست و هشتم ربیع الثانی بهمان طریق که جاسوس راهمونی نموده بود بجناب حصار سپهر آثار روان گردیدند از نوادر اتفاقات این که همین روز شاهزاده شاه مراد جهة ملاحظه اطراف حصار سپهر نهاد و تعین و تقسیم مرچل والنک بر امرای سپاه سوادگشته مانند کوکب سیار بر دور آن فلک دوار سیر فرمود و اطراف آنحصار فلک انصاف را بدیده اعتبار و نامل ملاحظه نموده جانب شرقی را که شارع تیسگم و راه سپاه بهرام انتقام بود بمهده اهتمام خانخانان مقرر فرمود در آخر همین روز خانخانان از حوالی نمازگاه کوچ کرده در باغ عبادتخانه که بر سر راه سپاه حضرت میران شاه علی و ابهنک خان واقع است نزول نمود تمام سپاه خان خانان

طرف آن باغ همه را لشکرگاه ساخته خیمه و خرگاه بفلک مهر و ماه برافراختند و چون از قرب وصول لشکر غنیم خیردار بودند دران شب تار صفار و کبار آن سپاه کینه خواه بخواب غفلت غنوده رعایت حزم و احتیاط نمودند بعد ازان که دو پاس از شب ظلمت اساس نگذشت حضرت میران شاه علی و ابهنگ خان با گروهی که شکوه شان دل کوه گران سنگ را در اضطراب انداختی و باد حمله مرد افکن شان آتش هیجا را از آب تیغ زمررد رنگ بلند ساختی نظم -

گروهی زره جامه پر شکوه بهم متصل گشته چون لخت کوه
ز میدان کین یائی ننهاده پس که سیل دمان رو نتابد ز کس

مانند سیل دمان و دربای جوشان بلشکر مخالفان رسیده از نزول سپاه مغول واقف گردیدند و چون شبی بود در غایت ظلمت و نهایت تیرگی و لشکر مخالف در خواب غفلت و بستر آسودگی فدوی وار خود را بران قوم نا هوشیار زده بیکبار بازوی شجاعت و تهور بافراختن رایت کارزار و افروختن آتش بیکار بر افراختند و بسان شیران آشفته در میان کوران خفته افتاده تیغ بیدریغ دران غفلت زدهگان نهادند سر آیه قال الله «فامن اهل القرى ان یائی باسنا بیاتا و هم نائمون» در حق آن خفتگان سرایت نموده دست قضا ابواب بلا بر روی اعدا بکشود نظم -

ز شمشیر خون ریز آشفنگان شیخون در آمد بسبب خفتگان
شد از تابش تیغها تیره شب چو رنگی که بکشد از خنده لب
ز بس کابر شمشیر بارید خون شب تیره را چهره شد لاله کون

سپاه غفلت پناه خان خانان چون دیده از خواب با هزار اضطراب بکشادند گروهی کوه شکوه مانند بالای ناگاه بر سر خویش ایستاده و راه گریز از همه سو بسته و ابواب آجال را بر روی آمال کشاده یافتند لاجرم بغیر از ستیز و آویز چاره ندیده بمیدان جنگ و تحصیل نام و ننگ شتافتند بعضی بر در خیمه و خوابگاه خویش قدم استوار ساخته دست بشیر خارا گذار برکشادند برخی قطع نظر از مال و منال کرده رو بسرا پرده خان خانان نهادند سپاه صف شکن دکن چون خیمه ها را از وجود صاحب خیمه خالی یافتند طریق حزم و احتیاط از دست داده بغارت مال و منال اعدا شتافتند ابهنگ خان با جمعی بسان شیر ژبان نزدیک سرا پرده خان خانان مانند کوه دماوند قدم استوار ساخته قریب دو ساعت نجومی رایت دلآوری برافراخته بان سپاه کینه خواه محاربه مینمود نظم -

چنان داشت در رزم جوئی درنگ که شد آهن توشش نقش سنگ
رکابش ازان چون عنان بود سخت که این پای او داشت وان دست بخت

و خان خانان با جمعی از کمانداران قدر انداز که در شب دیجور دیده مار و مور می دوختند پیام عمارت عبادتخانه برآمده ابهنگ خان و ابتاعش را هدف تیر ساخته از آتش پیکان خارا شکاف میدان مضاف را می افروختند و ابدان دلاوران بدان می سوختند تا مرتبه مرتبه لشکر خان خانان بیشتر گشته سپاه دکن بطمع تاراج و غارت قلت می پذیرفت -

چون ابهنگ خان دید که دشمنان قوی گردیده کار از حد نهور درگذشت بالضروره با جمعی که همراه داشت پسر حضرت میران شاه علی را برداشته رایت شجاعت بجانب حصار سپهر آثار برافراشت و حضرت میران شاه علی با جمعی از همان راه که آمده بود معاودت نموده دولت خان لودی که از امرای سپاه خان خانان بود حضرت میران شاه علی را تعاقب نمود و قریب دوست کس اسیر و دستگیر ساخته جمعی کثیر را بر خاک هلاک انداخت اما ابهنگ خان با پسر حضرت میران شاه علی و جمعی از دلیران در آن شب نار خود را بدروازه حصار سپهر آثار رسانیده قوت و استظهار اهل حصار را یکی هزار گردانیدند حجاب درگاه خلایق بناه بموجب فرمان قضا جریان قیدافه دوران ابهنگ خان را با ولد حضرت میران شاه علی بحصار درآورده بملازمت سده سلطنت و خلافت رسانیده مجلس اعلی لا زال من المجد والاعلا بذکر فضایل و نشر شمایل آن امیر کبیر معطر گشت و مساعی جمیله او در دولت قاهره بموقع لطف و قبول پیوست و آثار باس و نجدت او بر چهره روزگار سمت تخلید و نایب پذیرفته داستان دستان و قصه هفتخوان مازندران در طی نسخ و نسیان آمد لاجرم بر حکم حق شناسی و بنده پروری منظور و ملحوظ نظر تربیت و عنایت پادشاهانه گشته از غمافروغ و اکرام بیکرانه خسروانه آنچه نتیجه حسن خدمت و صدق نیت بود مشاهده نمود بالجمله چون مبارز الدین ابهنگ خان دست بردی چنین سپاه کینه خواه مغل نموده آثار شجاعت و مردانگی بظهور رسانید رعب و هراس بیقیاس از لشکر صف شکن دکن بر ضمایر سپاه اعدا استیلا یافته غروری که از عدم مقابله دکنیان بخود راه داده بودند بخوف و بیم مبدل گشت و ازین شیخون رهن عظیم باساس شوکت و اقتدار آن گروه قیامت شکوه رسیده از محاربه اهل دکن بغایت متوحش و متوهم گردیدند بعد ازین شیوه غفلت را گذاشته روز و شب وظیفه حزم و احتیاط مرعی میداشتند و از روی جد و جهد تمام بتدبیر تسخیر حصار پرداخته اطراف حصار را بر امرای نامدار و دلیران میدان کارزار منقسم ساختند شاهزاده عالمیان جانب شرقی حصار را که محاذی موضع بیکارست جبهه مرچل سپاه خاصه خویش و لشکر گجرات اختیار فرموده جانب جنوب را که محاذی موضع شیطان پوره و سمت باغ فرح بخش است بعهده اهتمام سپاه بهرام انتقام خان خانان نمود طرف غربی حصار که سمت شهر احمدنکر و دروازه اصل حصار ست بشاهباز خان و میرزا شاهرخ مقرر گشته صوب شمال که سمت برهان آباد و نمازگاه است براجا علیخان والی برهانپور تفویض رفت سپاه کینه خواه مغل از جهات اربعه بقصد جنگ مرچل والتک پیش برده آن حصار سپهر آثار را خانم وار احاطه نمودند و روز و شب بلوازم رزم و بیکار و مراسم محاصره و کارزار پرداخته بیکارگی تسخیر حصار فلک نظیر وجه همت ساختند خان شجاعت نشان مجاهد الدین شمشیر خان که با فرزندان و جمعی از دلیران تا غایت در بیرون حصار بمحافظت و محاربت قیام و اقدام مینمود بدرون حصار درآمده بیکارگی ابواب دخول و خروج استوار گشت و مردم حصار از صفار و کبار دل بحرب نهاده مواظبت رزم و بیکار را قدم شجاعت و تهور استوار ساختند و مدتی از درون و بیرون نیران قتال و جدال باشتغال درآمده شب و روز بتدبیر خونریز هم اشتغال داشتند نظم -

بهم سکو و دریا بچنگ آمده جهان زان خصومت به تنگ آمده

خون دلیران و بیگانه تیز
زمین لاله خیز آسمان ژاله ریز
ز آمد شد کبیر کینه یوش
یکی سقف آمد هوا چوب یوش

و چون حصار فلک آثار احمدنکر در استحکام و امتناع بحدیست که شاهباز تمنائی سلاطین روی زمین در هوای تسخیرش از پرواز باز مانده و شرفات بروج فرقد سایش از ارتفاع ایوان کیوان را در خوی خجلت نشانده و بیرامش بخندقی متانت بافته که در زرفی بماهتی زمین رسیده در پهناوری خدنگ تیز بر نظر کران خاکریزش ندیده نظم -

نه کوهی که روئین تنی سخت تر
ز روز فرو ماندگی سخت تر
ز نظاره آن هراسان سیاه
چو نادار از دبدب قرض خواه
نظر از بلندیش کوتاه کمند
زمینش بود آسمانی بلند
ز دیوارهایش بر آورده سر
ستاره چو دستار نظاره گر
ته خندق و کنگرش پشتگی
ز پهنآوری خندقش بیگراف
بکی در تری در تریا بکی
محیطیست بیرامن کوه قاف

هرچند مخالفان در تسخیر آن حصار سپهر نظیر لوازم تدبیر و کوشش بتقدیم می رسانیدند سودی بران مرتب نبود و صورت قلع و نظیر در آئینه مراد شان چهره نمی نمود شاهزاده شاه مراد از غایت سعی و اجتهاد که در تسخیر آن حصار فلک نهاد داشت اکثر اوقات بنفس نفیس خویش بمرچل آمده همت برانباشتن خندق و افراشتن سرکوب میکماشت چنانچه در اندک روزی سرکوبی بارفراع فلک دوار در برابر حصار بر افراشته خندق را نیز از خاک و خاشاک بینیاشت مهد علیای حضرت قیدافه سکندر توان و بلقیس سلیمان نشان نیز در محافظت حصار و مراقبت احوال دلیران عرصه کارزار باقصی الغایت کوشیده همت ملکانه بر تربیت منازم امور دین و دولت مصروف میداشت روز مانند آفتاب جهان تاب از فیض بخشی و تربیت زیر دستان نمی آسود و شب از مدد اختر بلند بسان بخت ارجمند خویش نمی غنود و بگریه و زاری از حضرت باری رفاهیت رعیت مسئلت می نمود لاجرم تیر تدبیر مخالفان بهدف مقصود نمی رسید و هر مقدمه که در تسخیر حصار میساختند منتج مراد نمیکردید نظم -

هر حبله که در تصور عقل آید
کردند و لیک با قضا در نگرفت

هرچند سیاه مغل در ارتفاع سرکوب مبالغه می نمودند اهل حصار در برابر آن برجی از بروج حصار را سر بفلک دوار بر می افراختند یا عمارتی ارفع ازان می ساختند و تدبیر مخالفان را در معرض بطلان می انداختند -

بهر قلعه توان فکندن کمند
که توان گرفت آسمان بلند

در خلال این احوال ونکوچی کولی که قبل ازین کمر موافقت و متابعت احمدشاه و میان منجو بر میان بسته بود از مراقبت ایشان بحوالی سیاه کینه خواه مغول معاودت نموده چند مرتبه خود را

بر طایفه آن سپاه کینه خواه که بمحافظت کاهیان مقرر بودند زد و اسب و فیل و شتر و گاؤ بسیار ازیشان گرفته مردم بیشمار بدارالقرار فرستاد و همچنین خان رفیع مکان صنیع دولت خدایگان فردوس آشیان سعادت خان که قبل ازین بجناب ولایت ناسک و چندور رفته بود لشکر جرار فراهم آورده بر سر راه سپاه مخالف آمد و طریق آمد شد مخالفان را بنحوی مسدود نمود که هیچ آفریده را از سرحد سلطان پور و نذر بار عبور باین صوب متصور و مقدر نبود سیادت و عمارت دستگاه شجاعت و جلالت آثار سید راجو که از امرای کینه جوی لشکر اکبر بوفور شجاعت و دلآوری امتیاز تمام داشت حسب الحکم شاه زاده قدم در میدان دفع و نکوچی نهاده از کمال نخوت و غایت غرور بجمیعت و فراهم آمدن سپاه مقید نکشته با معدودی که خود را باو رسانیدند متوجه دفع و نکوچی گردید و چون بنقیم رسیده لشکر دشمن را بیش از اغوان خویش دید ناچار پروانه وار خود را بر آتش پیکار زده سپاه و نکوچی هاله وار برکار بر گرد سید راجو و اعوان و انصارش کشیدند چون تقدیر حتی قدر چنان امضا پذیر گردیده بود که دود نکبت از دودمان سید راجو برآید و خان ادبار خانمانش را سپاه گردانیده روزگار رزم و پیکارش سر آبد سپاه او که شیران بیشه شجاعت بودند از ستیز و آویز عاجز آمده هر طرف نظر می انداختند از مخافت تیغ تیز و حدت سنان خونریز راه گریز بسته میدیدند لاجرم دست از جان شیرین شسته یائی جلالت در میدان سر بازی نهاندند و شمشیر شجاعت کشیده بر مضمون نظم -

بنام نکو گر بعیرم رواست مرا نام باید که تن مرگ راست

بعد از کوشش و کشت بسیار آن سید عالی تبار با جمعی از خوبشان و اعوان و انصار خویش در میدان کارزار بقتل رسید مفلوکی چند که در اجل شان تاخیری بود بهزار محنت ازان قلم بلا خود را بساحل نجات رسانیده خبر قتل سید راجو منتشر گردانیدند و ازین رهگذر وهن و فتور بمر بقصور شوکت و سطوت لشکر مغرور اعدا رسیده اولیای دولت قاهره از ظهور این فتح و نصرت منصور و مسرور گردیدند مقارن این حال خبر سپاه کینه خواه مغل رسید که جمعی از کجرات بهمراهی سید عالم که از امرای آن ولایت بود و با خزاین موفور و اموال نامحسور متوجه لشکر بود اسعد الامرا فی الزمان معز الدین سعادت خان که با قریب دو هزار سوار جرار در ولایت ناسک و آن حدود سیر می فرمود بر ایشان کمین ساخته سید عالم را با جمعی کثیر بر خاک هلاک انداخته اسب و جمیع اموال و اقبال و احمال و اقبال آن گروه بجوزة تصرف خویش در آورده استماع این خبر بکبارگی خاطر اکابر و اصاغر لشکر اکبر شاه را مکدر گردانیده مبانی شوکت و قواعد قدرت شان بکلی متزلزل و مختل گشت و بجهت تلافی و تدارک این وهن عظیم صادق محمد خان اتالیق با سپاه گران بدفع سعادت خان نامزد گردید تا مزاحمت آن جماعت از سر مترددین دور گرداند بالجمله صادق محمد خان با میران و راجه علی خان و سید مرتضی و راجه جگنات و فوجی از دلیران گزیده و بکه جوانان چیده تا موازی ده دوازده هزار سوار خونخوار بسرعت تمام متوجه انتقام سعادت خان گردیده قریب شام خود را نزدیک به لشکر ظفر اثر سعادت خان رسانیدند و چون مسافت بسیار طی نموده بودند دران شب حرب با لشکر ظفر اثر سعادت خان تعذر تمام داشت توقف نمودند سعادت خان چون از وصول سپاه

مغول آگاه گردیده لشکرش از غارت سپاه گجرات بغایت کران بار بود نظر بر رعایت حزم و احتیاط بنگاه سپاه را کوچ فرموده صفائی لشکر خویش را باحتمال و اقبال ازان محاربه لشکر کران بر کران کشید و خود با قریب سی صد سوار کمان دار افغان که در شب تار دیده مور و مار را بشوک بیگان خارا گذار دوختندی و بشملۀ تیغ برق کردار خرمن حیات دشمن سوختندی بر کنار رودی که میان آن سپاه فاصله بود صف بر کشید صادق محمد خان نیز دران سوی آب با سپاه خونریز سان منازعه و محاربه تیز کرده لحظه آن دو لشکر بعزم ستیز و آویز در دو طرف آن رود بضرر بیگان خونریز و پویگان قیامت ستیز بازار اجل تیز نمودند بمقتضائی سعادت ازلی و باوجود قلت اعوان سعادت خان دشمنان دعوی برابری از سر نهاده قدم در وادی معاودت نهادند و ابواب ملامت بر روی خویش بدست جبین کشادند در وقت معاودت صادق محمد خان پرکنه سنگم نیر را زیر و زیر ساخته جمیع مواشی و مراعی رعابائی آن حدود که یکجا جمع گردیده بود تاخته جمعی کثیر از صغیر و کبیر پرکنه سنگم نیر اسیر ساخته رایت معاودت بر افراخت و چون میانه صادق محمد خان و شهباز خان کنبو عداوت قدیمی بود و خان خانان در جمیع مواد حمایت و امداد شاهباز خان می نمود درین وقت که صادق محمد خان در اردو نبود فرصت یافته کسی بخدمت شاهزاده فرستاده پیغام دادند که تا صادق محمد خان در ملازمت بوده باشد مهم تسخیر دکن از پیش نخواهد رفت صلاح دولت درین است که او را از مهم وکالت معاف داشته رخصت معاودت ارزانی فرمایند تا این بندگان متعهد سر انجام مهم تسخیر دکن گشته از روی جد و جهد تمام بتسخیر حصار پردازیم شاهزاده بحسب اقتضای وقت قبول این معنی نمود و بجهت استرضائی خاطر ایشان بمنزل خان خانان که دران آوران باغ فرح بخش بود تشریف قدوم ارزانی فرمود و چون هوای آن باغ جنت فضا پسندیده خاطر شاهزاده کشت از موضع بنکار بعمارت آن باغ فردوس آثار نقل نموده قریب ده یازده روز دران عمارت دلفروز بعیش و عشرت اشتغال فرمود درین ایام صادق محمد خان نیز بحسب مصلحت در امور وکالت مدخل نموده در موضع بنکار می بود اما خفیه میان شاهزاده و او مراسلات متواتر بود نظم -

چو در لشکر دشمن افتد خلاف تو بگذار شمشیر خود در غلاف
چو کرکان پسندند برهم کزند بر آساید اندر میان کوفسند

در خلال این احوال جواسیس لشکر مغول خبر بابشان رسانیدند که اخلاص خان با سایر امرای حبشی در دولت آباد می بودند موتی نامی را که بموتی شاه موسوم ساخته بودند برداشته با قریب پنج شش هزار سوار بدین صوب توجه نموده اند خان خانان بر رغم صادق محمد خان که در دفع سعادت خان تساهل ورزیده کاری از پیش نبرده بود دولت خان لودی افغان را که روی رزمه سپاهش بود با موازی هشت هزار سوار کماندار شائسته کارزار که از لشکر شاهزاده و شاهباز خان و سپاه خویش انتخاب نموده بدفع اخلاص خان و سایر امرای حبوش نامزد فرمود در کنار آب گنگ آن دو لشکر تیز چنگ بیکدیگر رسیده آخر روز نیران عالم سوز جنگ برافروختند اخلاص خان و امرای حبشی چون فوج سپاه مغول مشاهده نمودند بنگاه سپاه خویش را بجانب دولت آباد روان ساخته خود کنار آب گنگ در مکان قلبی بمسبۀ صفوف جنگ پرداختند اما بمجرد رسیدن فوج صف شکن مغول یائی نبات و قرار شان از جانی رفته بی جنگ و کوشش

نام و تنگ عنان عزیمت بصوب هزیمت معطوف ساختند سیاه مغول اندک مسافتی لشکر گریخته را تعاقب نموده بعضی از باز ماندگان را بر خاک هلاک انداختند و در همان موضع نزول نموده بقیه آن شب را در آن منزل بیروز رسانیدند روز دیگر ازان مقام که قریب قصبه پتن بود کوچ بجانب قصبه مذکوره که جمعی از تجار غریب و بعضی از عجزه و مساکین رعایا اعتماد بر قول امان آن طایفه کرده دران قصبه مانده بودند حرکت نمودند و بمجرد رسیدن بقصبه پتن آتش نهب و غارت در اماکن و مساکن آن مساکین انداخته جمیع اقمشه و اتمه و نقود و اجناس آن مردم را بستم و عدوان ازیشان انتزاع نموده کافه ذکور و اناث قصبه مذکور را از لباس مستعار عاری ساختند تا بحدی که ستر عورتی نیز بوضع و شریف آن قصبه نگذاشتند بعد ازان رایت معاودت بر افزایشند گروهی از ستم رسیدگان بی سر و پا در قفای ستمگران افتان و خیزان بلسکر خانخانان رسید از بیداد ارباب عدوان و عناد فریاد نظم و داد در دربار خانخانان باوج آسمان رسانیدند نظم -

گروهی بآن پیشگاه آمدند
ستم دیده گران داد خواه آمدند
خروشان چو ابر بهار از ستم
بگردن نم کرده در دیده نم

اما چون دولت خان و سایر امرای لشکر خانخانان موازی هفتاد بقچه از قفای اقمشه و اتمه تجار را که اکثر زر ناز بود بجهت خانخانان آورده بودند خانخانان که در جهان سخاوت و مروت شهرت کاذب نموده بود و بطعم آن اقمشه خاک بیمرودی در دیده مردمی و آرم پاشیده بر حال آن مظلومان بیچاره ترحم فرمود و اکثر آن اقمشه تجار پیرشان روزگار را بر لشکر خویش قسمت نموده مشتی سر و پا برهنه که مالک آن بودند و شب و روز دران درگاه ناله و فغان می نمودند از جمله اقمشه ایشان ملبوسی بدیشان نداد شاهزاده عالمیان شاه مراد ازین معنی بقایت دل تنگ گشته از باغ فرح بخش باز بموضع بتکار نقل فرموده و در اثنائی راه دو کس از نزدیکان خانخانان قریب بموکب شاهزاده رسید قهرمان غضب شاهزاده دوران سیاست ایشان اشارت فرموده کفتمی که در میان شاهزاده و خانخانان بود تازگی پذیرفته صادق محمد خان دیگر مرتبه پای استقلال بر مسند وکالت نهاد و خانخانان چند روزی در باغ فرح بخش توقف نموده بعیش و عشرت اشتغال فرمود و مطلقاً پیرامون تسخیر حصار نمی گردید اما شاهزاده سپهر احتشام از بام تا شام در حوالی آن حصار فلک آثار بتدبیر تسخیر و اندیشه فتح آن حصار سپهر نظیر می گذرانید تا باز جمعی از مصلحان دولت بنصیحت خانخانان قیام نموده او را از باغ فرح بخش بمنازل شهر احمد تکر آوردند بحسب ظاهر در محاصره حصار و تضیق محصورین فی الجمله اهتمام فرموده جمعی را از لشکر خویش بحوالی کاله چپوتره که مقابل دروازه حصار سپهر آثار ست تعین نمود و چون میان راجه علی خان والی رهان پور و اهل حصار میانی موافقت و مصادقت قدیمی استوار بود پیوسته از جانب مرچل راجه علی خان مردم متردد می بودند و ازان جانب ما محتاج خویش بحصار نقل می نمودند و گاهی که جمعی توبیخیان از سایر قلاع و بقاع بمعاونت اهل حصار می آمدند ازان جانب خود را بحصار رسانیده قوت و اقتدار اهل حصار متضاعف می گردانیدند بعد از ظهور و وضوح این معنی شاهزاده عالمیان راجه علیخان را ازان مقام کوچانیده آن مرچل بمهدت اهتمام راجه جگنات که یکی از اعظام امرای

راجبوت بود مقرر گشت و بالکلیه راه آمد شد مردم حصار مسدود گردید در ایام محاصره حصار سپهر آثار و التهاب و اشتعال نیران رزم و بیچاره راجه علی خان والی ولایت برهانپور برترغیب امرائی اکبری مکتوبی بسده سده مرتبه علیا حضرت بلیقیس منزلت فرستاد مشتمل بر آنکه من دانسته جهة حفظ ناموس این سلسله علیه عالیله همراه لشکر مغل باین حدود آمده‌ام و بییقین میدانم که چند روز دیگر این حصار مسخر این لشکر خونخوار خواهد شد زنهار که در رزم و بیچاره اصرار نورزیده ناموس خویش نگاه دارند و حصار بشاهزاده کامگار بسیارند و هر قلعه و هر ولایت ازین ملک که خواهند مبادله این-بشما میگذارند چون بواسطه نسبتها ناموس این سلسله علیه عالیله فی الحقیقه ناموس این جانب است بخود قرار داده‌ام که ملاحظه از تیر و تفنگ نموده بدروازه حصار آیم و علیا حضرت بلیقیس منزلت را باردوی خویش آورم القصد چون این نوشته باهل حصار رسید باعث ازدیاد اضطراب و اضطرار محصوران گشته بغایت خائف و هراسان شدند چه استظهار تمام بحماییت راجه علی خان داشتند و نزدیک بآن شد که سیردن حصار بخود قرار دهند عمده الملک رکن السلطنه افضل خان در تسکین اهل حصار کوشیده در جواب راجه علی خان نوشت که عجب از کمال عقل و تدبیر آنحضرت که چنین مکتوبی نویسند و در خرابی این سلسله علیه عالیله سعی فرمایند این که آن حضرت باستقبال امرائی مغل مبادرت فرموده ایشان را باین ملک در آورده‌اند سلاطین دکن فراموش نخواهند فرمود امرائی مغل را عنقریب بتوفیق الله تعالی مراجعت روی خواهد نمود و باز آنحضرت را با سلاطین دکن کار خواهد بود از انتقام دلبران خون آشام دکن اندیشه باید فرمود و در فکر ناموس و مملکت خویش باید بود بالجمله چون این جواب ملزم پراجه علی خان رسید از نوشته خویش منفعل گردیده امرائی مغل نیز بوصول این مکتوب از تسخیر حصار مایوس شدند اما میان منجوق که در مبادی توجه سپاه کینه خواه مغل باحمد شاه پناه بسرحد ولایت عالیحضرت خلافت پناه سلطنت و معدلت و شوکت و حشمت انتباه پادشاه جمجمه سکندر سپاه فلک بارگاه سمی خلیل الله الموبد من عند الله ابراهیم عادل شاه برده بود و عرایض مشتمل بر عجز و استغاثه و مبتنی بر افتقار و انکسار بیابه سریر ثوبا آثار آنحضرت و عالیحضرت سلطنت پناه گردون بارگاه قطب فلک شهریاری نیر برج بختیاری محمد قلی قطب شاه فرستاده استغاثه و استمداد نموده آن دو پادشاه گردون بارگاه نظر بر صلاح دولت و استقامت مملکت همت پادشاهانه بر دفع دشمنان ملک مصروف داشتند و بجهة تقویت اهل حصار فرامین مشتمل بر ارسال سپاه ظفر پناه و اعانت آن جماعت دولتخواه فرستاده در دفع لشکر قیامت اثر اکبر شاه تأدیر صایب میفرمودند و از درگاه خلائق پناه عادل شاه رکن السلطنه صدر الامرا ملک الملوک شجاعا للاماره سهیل خان که ازان درگاه فلک اشتباه بخطاب مستطاب امین الملکی مخاطب گشته با جمعی از امرای نامدار و قریب سی هزار شایسته کارزار بکمک و معاونت دولت و محافظت مملکت نظام شاهی نامزد گردید که بآب تیغ جهانسوز آتش قهر در خرمن وجود جنود اعدا اندازد و از غمگام حسام دلبران بهرام انتقام روی زمین را دریائی خون سازد و ساحت مملکت دکن را از فتنه و فساد ارباب عناد و بیداد ببردازد از درگاه مهر سپهر جلالت و کامکاری قطب شاه نیز امارت و ایالت پناه شجاعت و جلالت دستگاه

مهدی قلی سلطان طالش که در رسوم دلآوری و مردانگنِ ناسخ داستان دستان بود با موازی دو هزار سوار نامدار و بست هزار پیاده جرار خونخوار بدفع شر ارباب عناد و استکبار مامور گشت و همچنین از درگاه خلابق پناه عالیحضرت عادل شاه مکرراً فرامین و استمالات نامها به اخلاص خان و سایر امرای حبشی صادر گشته ایشان را از مخافت مخالفت و نفاقی که باعث ویرانی ملک و دولت بود تخویف و تهدیب فرموده بموافقت و مراقت اولیای دولت و دفع و رفع معاندان ملک و ملت ترغیب و تحریر نمودند اخلاص خان با سایر امرائی حبشی بموجب فرمان آنحضرت با قریب بیست هزار سوار که از اطراف اعصار و دیار جمع ساخته بودند عنان عزیمت بدان صوب معطوف گردانیده باین توجه و التفات عالیحضرت خلافت و معدلت پناهی عادلشاهی در اندک روزی موازی هفتاد هشتاد هزار سوار کینه‌کنزار شایستهٔ بیکار با فیلان بیستون آثار مغربت دیدار و تویهای صانقه کردار زبانه شرار و یوکانهای شهاب نشان آتش افشان و سایر آلات و ادوات حرب و اسباب طعن و ضرب در سرحد ولایت عالیحضرت خلافت و معدلت پناه مجتمع گشته فضائی کوه و هامون از ازدحام ایشان تنگی پذیرفت و ساحت صحرا و بیابان از کثرت خیام آن سپاه بهرام انتقام صورت سپهر مینافام گرفت تا چشم روزگار در میدان بیکار نظاره کر لشکر موجودات ست سیاهی چنین در هیچ زمین ندیده و تا مواکب کواکب گردون در میدان سپهر بو قلمون صف آرائی گشته و خورشید تیغ زن و بهرام نیزه گذار گردیده آوازهٔ صلابت لشکری چنان نشنیده که مساعی تدبیر و حسن اتمام آن خسرو کیوان احترام جمع ساخته بود غریبو کوس صخرهٔ صما را صدای شوکت در گوش انداخت و آوازه کرهٔ نای کوه سنگین را از هیبت متزلزل ساخت نظم -

سپاهی چو دریائی جوشان بجنک	همه نیز کرده به بیداد جنگ
همه جنک را تنگ بسته میان	بگردون بر آورده کرز کران
بخوف آب داده همه تیغ را	سنان بر جگر دوخته میغ را
زده هر طرف خیمه و سائبان	سه فرسنگ ره از کران تا کران
کران تا کران زیر چرخ کبود	سرا برده و خرکه و خیمه بود

ذکر ویران ساختن دیوار حصار سپهر آثار احمد نگر و جنگ سلطانی انداختن سپاه کینه‌گذار و غالب

آمدن اولیای دولت نامدار و انصار ملت سید ابرار بر ارباب ضلالت و استکبار باین تأیید

و توفیق قادر مختار و همت والا نهیمت و خلوص عقیدت نظم

خردمند منشی دانا نهاد ز عنبر چنین زب کافور داد

که چون اراده بی علت ازلی بر حکم مشیت لم یزلی بمعارست و محافظت ممالک دکن تمشیت پذیرفته بود چه اذا اراد الله شیئاً هبّا اسبابه واقع است و المقدور کاین نص قاطع مدت محاصره حصار گردون وقار احمد نگر صانها الله عن الوهن والخطر بجهة کمال حصانت و غایت ممانت بطول کید و صورت تسخیر آن قلعه

سپهر نظیر که برق آتش پای بدست باری باد تند بر ذروه بروجش توانستی رسید در حجاب تراخی و تاخیر ماند و بر امرا و عظمائی لشکر مغول که صورت غلبه بقلم سواد و جهل مرکب بر لوح اندیشه نگاشته بودند بدلائل معقول مبرهن و مبین گردید که بوسیله افزایش مقابل کوب و انباشتن خندق قلزوم آشوب کند تسخیر بر کنکره آنحصار سپهر نظیر توان افکنند بعد از تقدیم مراسم استخاره و لوازم استشاره چاره تسخیر آن باره سپهر منظر منحصر در حفر نقوب و تجویف ارکان جدار و بروج آن توام فلک البروج دانسته بجهت عدم اطلاع اهل حصار این تدبیر از صغیر و کبیر پوشیده داشتند و مدتی همت بر اهتمام و انصرام آن مهام گماشتند تا برابر مرچل شاهزاده فریدون فر چند محل را شکافته ازکان دیوار حصار فلک آثار را مانند تجویف سپهر مجوف ساختند و چون نقابان قمر قدرت فرهاد توان از حفر نقوب بیرداختند حسب الحکم شاهزاده عالمیان در شب جمعه غزه شهر رجب که از لیالی اربعه و لیلة الرغائب بود جوف آن نقوب را بداروی نوب و فننگ مشحون ساخته بکل و سنگ راه دخول و خروجش مسدود گردانیدند تا هنگام بامداد که وقت آسایش و استراحت پاسبانان شب زنده دار در زمان غفلت مستحفظان حصار ست آتش دران نقوب افکنند بقوت شعله آتش چهارسوز دیوار حصار فلک آثار را بیندازند و مضمون جعلنا علیها سافلها بر عالمیان ظاهر سازند و بر اثر آن سپاه کینه خواه بشخیر حصار پردازند اما چون حکم قضا بعدم تسخیر آن حصار فلک نظیر امضا پذیر گردیده بود عنوان صحیفه حقیقت و وفا صدر جریده صدق و صفا زبده ارباب مروت و ایقان عمده اصحاب فتوت و عرفان خواجه محمد جان که از اعیان ولایت فارس و وزیر زادگاهی شیراز بصدق نیت و خلوص عقیدت متفرد و ممتاز بود موضع نقوب مخالفان را معلوم نموده دران شب نار کمر وفا داری بر میان استوار ساخته رایت جانسپاری بر افراخت و خود را بحصار رسانیده اهل حصار را از موضع نقب ارباب استکبار خبردار ساخت اهل حصار از صفار و کبار دران شب نار بکندن اردن دیوار حصار مشغول گشته محاذات مواضعی که گمان نقب مخالفان داشتند شکافتند و یک سرنگ ارباب کینه چنگ را یافتند و داروی که اعدای کینه جو دران گذاشته بودند برداشته جای آن را بستند و خاک بینباشتند و چون آفتاب نقاب سر از چاه خاور بر کرده نقاب سپاه باختر را بلعمان خنجر نظر بیکر از صفحه سپهر اخضر محو گردانید نظم -

صبح ظفر از مشرق امید بر آمد و اصحاب غرض را شب یلدا بسر آمد

اهل حصار یکی از نقبهای اعدا را یافته بودند و از باروت خالی ساخته و خاطر از دغدغه آن پرداخته بشکافتن نقب دیگر پرداخته و صادق محمد خان بملاحظه روز جمعه غره رجب که از شهر حرام است آتش زدن نقبها را تا بعد از ظهر تاخیر فرمود فی الحقیقه بر حکم مصدوقه الخیر فیما وقع خیر اهل حصار درین توفیق و تاخیر بود چه دران شب صفار و کبار اهل حصار تا طلوع صبح صدق آثار بحفر نقب تعب کشیده بودند و بعد از طلوع صبح همگی کوفته و مانده براحت و استراحت متوجه منازل خویش گردیده اگر در آن وقت مخالفان با آتش زدن نقوب می پرداختند بکن که بواسطه عدم اطلاع اهل حصار کار می ساختند اما چون اراده ازلی بمحافظت آن حصار از شر ارباب ضلالت و استکبار تعلق

گرفته بود بر حکم اِذَا ارَادَ اللهُ شَيْئًا هَبْنَا اَسْبَابَهُ پیوسته اسباب قوت اهل حصار از پرده غیب ظهور می نمود نظم -

بیودن چون شود امری سزوار مهیا گردد اسبابش بناچار
بالجمله شاهزاده عالمیان و صادق محمد خان از مبدا طلوع صبح جمعه باجتماع سپاه کینه گزار
و تهیه اسباب و آلات رزم و بیکار و حاضر شدن کافه لشکر کینه ور در پای حصار فلک آثار امر فرموده
جارجیان و منادبان کافه لشکریان را خبردار ساختند و دلبران صف شکن و هزیران مرد افکن سر و تن از
خود و جوشن ساخته از جوش و خروش زلزله نهیب در ارکان زمین و زمان انداختند نظم -

دلبران بمیدان کین تاختند	سر و تن ز خود و زره ساختند
ز جوشن شد آراسته بال و دوش	شد ارایش بزمه که جبه پوش
فرو برد سر در گریبان فراغ	فرو مرد آسودگی را چراغ
ز هر سو یکی دجله موج ریز	روان شد سوی آب محیط ستیز
یکی آتشین قلزم آمد بموج	طیانچه زنان موج بر روی اوج

و چون لشکر قیامت حشر با تیغ و سیر و تیر و خنجر از جوانب بجانب حصار احمد نگر حشر
آورده اطراف حصار مانند بحر زخار از ازدحام و تراکم سپاه خونخوار بموج و تلاطم درآمد -

سویی باره جنگ آوران تاختند	بتدبیر دیوار پرداختند
کشیدند صف رو به روی فضیل	بالبرز در جنگ دریای نیل
بهم کوه و دریا بچنگ آمده	جهان زین خصومت بتنگ آمده

شاهزاده عالمیان شاه مراد نیز بنفس نفیس خویش قدم در میدان کارزار را حصار نهاده کافه امرای
نامدار و خوابین عالی مقدار سوی خانخانان و شاهباز خان که نظر بر خاطر جوئی شاهزاده شیخوجی که
شاه سلیم باشد که بتسخیر ممالک دکن راضی نبود با خیل و حشم و طبل و علم قدم در میدان کارزار نهادند
القصه بعد از اجتماع و ازدحام سپاه بهرام انتقام آتشبازان زبانه کردار بآتش زدن سرنگ و افکندن دیوار و
سنگ مامور گشته آتش فنا دران نقبهایی هاویه آسا زدند درین وقت اهل حصار دو نقب را یافته و از باروت
خالی ساخته بودند و نقب سیم را نیز یافته و شکافته نگاه دود فنا ازان نقب هاویه آسا برآمده شعله بلا در
بنیاد آن دیوار هرمان نهاد افتاده و بیکار اساس سپهر التباس دیوار حصار متزلزل گشته زمین و زمان از
هیبت و سطوت از جای درآمد و صدای از نهاد آن بنیاد که صدوقه سیما شداد بود برآمد که کفتی صور
قیامت دمیده شد و روز رستخیز عیان گردید و موازی پنجاه گز دیوار حصار شکافته بیکار انهدام و انکسار
یافت و بقوت شعله جهان ادبار و شرار آن آتش ساعقه کردار ارکان آن جدار منبع بنیان فلک نهاد که فرق
مفاخرت از ارتفاع بابوان کیوان می سود و شرفانش که کلاه رفت از فرق فرودین می ربود بر خاک مذلت
و انکسار نهاد و هر سنگ ازان بنای سپهر آسا که با مینائی سبز فلک سر جنگ داشت بقطری از اقطار

فنا شده شکافی در ناف زمین انداخت ترازول آن واقعه قیامت نهیب که بنای صبر و شکیب جهانیان بیاد فنا بر داد سرگرمه «اذا زلزلت الارض زلزالها و اخرجت الارض افعالها و قال الانسان مالمها» در نظر ارباب بصیرت بر طبق اظهار نهاد نظم -

فرو ریخت از بکدگر انحصار	چو شد آتش تیز ریزان شرار
گسسته شد آن آهنین سلسله	خلل یافت آن کوه ازین زلزله
سرافیل را داد شرمندگی	شد آن صور غارتگر زندگی
بگردون برآمد نفیر فغان	شد آن لحظه هول قیامت عیان
سرافیل صور قیامت دمید	زمین گفتی از بکدگر درید
عنان سلامت برون شد ز دست	غبار زمین بر هوا راه بست
بدریا در اقتاد کوه بلند	بخندق فرو ریخت آن شهر بند

جمعی از دلیران سیاه کینه خواه که در حوالی خندق منتظر ریختن دیوار بودند خود را بخندق انداخته متوجه رخنه حصار گردیدند و چون گمان ریختن دیوار هائی دیگر بود اکثر لشکر انتظار آن می کشیدند که بیکبار از روی سهولت بحصار در آیند و باسانی آن توام فلک اخضر را مسخر نمایند احجاری که مرغ وار از دیوار حصار پرواز نمود بسان شاهین جان شکار اجل خود را قبض روح بعضی از دلیران سیاه مغول که در حوالی حصار مشغول رزم و پیکار بودند رسانیده از اندیشه کبر و دار شان فارغ گردانید و چون از اهل حصار مردم بسیار در زیر همان دیوار بکندن زمین و شکافتن نقب مشغول بودند جمعی کثیر ازیشان نیز در زیر سنگ و خاک هلاک گردیدند معدودی که دور تر بودند چون رخنه چنان در ارکان آن حصار سپهر آثار مشاهده نمودند از بیم احجاز فرار بر قرار اختیار کرده بعضی در گوشه ها خزیدند و برخی بجانب سده سلطنت علیا حضرت بلقیس زمان روان گردیدند امرا و سران سیاه که در منازل خویش ازان واقعه عظمی و حادثه کبری خبر یافتند سراسیمه وار بجانب آن رخنه دیوار شتافتند از جمله امرا و عظامائی دولت رکن السلطنة شعباعاً للامارة مجاهد الدین شمشیر خان و عمده الدوله مبارز الدین ابهنک خان بیشتر از همکنان خود را بر رخنه رسانیده بضر تیر و تیغ و سنان مانع دخول دلیران سیاه مغول گردیدند بعد ازان صدر الامرا احمد خان با فرزندان و اقربا و ملتان خان و احمد شاه و علی شیر خان و سایر امرا و سران سیاه متعاقب یکدیگر خود را بان رخنه رسانیده سد راه سیاه کینه خواه اعدا گردیدند جمعی از اکابر و اعیان غریبان مثل جمله الملک اکفی الکفات رکن السلطنة افضل خان و قدوة ارباب فضل و عرفان مولانا محمد حاجب عالیحضرت خلافت پناه سلطنت و معدلت دستگاه ابراهیم عادل شاه و زبده اسحاب صدق و ایقان مولانا حاجی محمد حاجب عالی حضرت سلطنت و نصفت پناه گردون بارگاه محمد قلی قطب شاه و سیادت و شجاعت دستگاه میر محمد زمان و سیادت پناه میر سید علی استر آبادی و خواجه حسین کرمائی که درین روز از غایت شجاعت و مردانگی بخطاب تیر انداز خانئی مخاطب و سایر کشت غریبان نیز که در منازل خویش ازین واقعه خبر یافتند بسرعت برق و باد بسوئی آن رخنه شتافتند و بضر پیکان خارا گزار راه آمد شد بر جنود اعدا مسدود ساختند بعضی از اعیان غریبان مثل حجاب

کردن جناب دکن حسب الصلاح امرای و اعیان دولت بملازمت سده سلطنت و خلافت مهد علیای حضرت قیدافه سکندر مرتبت شتافته بجهت تقویت دلیران میدان کارزار و تمشیت مهام رزم و پیکار مهد علیای آن حضرت را از سرا پرده عصمت و جلالت عنان سمند سپهر جولان آن حضرت بصوب رخنه گاه و محل و محاربه سپاه کینه خواه معطوف ساختند نظم -

خبردار شد قهرمان زمان
که شد رخنه در کار امن و امان
بانگ گروهی چو شیر و پلنگ
صف آرای شد در کمین گاه جنگ

و چون چتر خورشید آسای بلقیس سلیمان لوا ظل حمایت و عنایت بر فرق اولیای دولت انداخت قوت و قدرت دلیران مریخ سولت یکی هزار گردیده یکبار دست تهور از آستین شجاعت بر آورده بضر پیکان خارا گزار و توب صاعقه کردار و پوکیان زبانه آثار ارباب استکبار را از حوالی رخنه رانده بخندق انداختند و آتشبازان و توب اندازان زبانه نشان نیز از فراز بروج بضر توب قیامت آشوب و حقه و بوکبان شعله فنا بر جان اعدا زده از میان خندق شان دور ساختند جد و جهد دولت خواهان در محاربه دشمنان بعدی بود که زده ارباب حقیقت و مروت دیباچه جریده قنوت عنوان صحیفه وفا داری مولانا محمد لاری حاجب عالی حضرت خلافت و معدلت پناه عادل شاه با آنکه از شیوه آتشبازی و توب اندازی و قوف نداشت در عین گرمی هنگامه کارزار بیکمی از بروج حصار که محاذی رخنه دیوار بود بر آمده خرقة افروخته چند توب قیامت آشوب بدان خرقة آتش داد و ابواب بلا بر روی اعدا کشاد بالجمله چون کافه اهل حصار از توجه علیا حضرت بلقیس آثار بنفس نفیس خویش بمحاربه ارباب استکبار خبردار شدند صغیر و کبیر جوان و پیر بیکبار بدان جناب شتافته بآبدان خویش رخنه دیوار را مسدود ساختند و بهیئت اجتماعی بمراسم رزم و پیکار پرداختند نظم -

ستادند کردان آهن کلاه
چو سد سکندر دران رخنه گاه
ز بسیاری خصمشان پاک نه
به بسیار بودن هوسناک نه
هوا قیرکون شد ز پر عقاب
نهان شد در ابر سیه آفتاب
چنان آتش کینه بالا گرفت
کزان شعله در چرخ والا گرفت

گویند چون مهد علیای حضرت بلقیس دین و دنیا بعوالی رخنه رسید جمعی از فیلبانان کیوان اقتدار فیلان بی ستون آثار بجهت سیانت ذات اقدس انحضرت در مقابل آوردند تا حایل باشد میان آن ذات ملکی صفات وطن و ضرب مخالفان دین و دولت علیا حضرت مریم مکانی از ثنوق اعتماد و توکل که بر خالق العباد داشت فیلبانان را منع فرموده نگذاشت که فیلان در پیش انحضرت بدارند و بر زبان وحی ترجمان جاری گردانید که با آنکه قصد حیات خویش نمودن در عقل و شرع هر دو ممنوع ست بیاله زهری با خود آورده ام که اگر عیاداً بالله مخالفان تیره روزگار برین حصار دست یابند آن بیاله را آشامیده خود را از دغدغه دشمنان فارغ گردانم مع هذا چون یقین حاصل ست که درجه شهادت از زخم اعدای دین و دولت در می توان بافت

چگونه از زخم دشمنان احترام از نمایم لاجرم حق سبحانه و تعالی بر صدق نیت و خلوص عقیدت آنحضرت بخشوده انحصار را که فی الحقیقه بدست ارباب استکبار درآمده بود از شر آن قوم ستمگار صیانت نمود و چون حکم تقدیر حی قدیر بعدم تسخیر آن حصار سپهر نظیر امضا پذیر گردیده بود و قلم قضا بصیانت و محافظت اولیای دولت ابد پیمان جریان یافته که «لاراد القضاة ولا معقب لحکمه» هنگام انهدام و انکسار دیوار حصار با آنکه کافه سپاه خونخوار با ساز و سلاح رزم و پیکار مستعد و مترصد کارزار بودند و از اهل حصار جمعی که قریب دیوار بمحارست قیام می نمودند برخی از ریختن سنگ و خاک هلاک کشته بعضی فرار بر قرار اختیار کردند و تا رسیدن مجاهد الدین شمشیر خان و مبارز الدین ابهنک خان رخنه حصار از وجود دیار خالی بود بر حکم مشیت قادر مختار صادق محمد خان بواسطه آتش گرفتن نهبهائی دیگر و ریختن دیگر موضع حصار مانع دلبران کینه گزار کشته نگذاشت که سپاه خونخوار بیکبار بجانب رخنه حصار هجوم آورند و بسهولت صورت فتح و نصرت چهره نما گردد و معدودی از متهوران که بر دیگران مسابقت جسته بخندق درآمده بودند و خود را بر رخنه حصار رسانیده چون متعاقب ایشان کسی بآمدن مبادرت نمود توقف نمودند بعد ازان که سپاه کینه خواه مخالف از انهدام و انکسار سایر مواضع و آتش گرفتن دیگر نقوب هایوس گردیدند اهل حصار رخنه دیوار را استوار ساخته رایت جلادت و شجاعت بفلک دوار برافراخته بودند و اکثر آن جماعت را که به خندق درآمده خود را بر رخنه رسانیده بودند بر خاک هلاک انداخته در اثنای حدت بازار رزم و پیکار تیری بسینه بی کینه رکن السلطنة العلیة العالیة موتمن الدولة الخاقانیة عمدة الملک و قدوة الاعیان افضل خان رسیده از قضا غلاف هیکلی که در بغل آنحضرت بود مانع آزار گردید و بیمن صدق نیت و صفای طوبیت مطلقا تشویب بوجود شریف آنحضرت نرسیده -

هر کرا حفظ حق حصار بود عنکیوتیش پر دار بود

باقی سپاه که حال بران منوال دیدند هیچکس قدم جسارت بخندق نهاد و ابواب بلا و عنا بدست خویش بر روی خود نکشاد اما ناچار در کنار خندق صف کشیده با دیوار حصار در مقام رزم و پیکار در آمدند و از طرفین نیران جهان سوز قتال و جدال بنوعی اشتعال یافت که جلاد فلک از بیم آن خویش را در حصار پنجم سپهر انداخت و سپهر بی مهر از غم کشتگان آن معرکه خون شفق از دیده انجم روان ساخت چهره سیم رنگ ماه پیکر زعفران گرفت و کدک زرین تیر از مسیر کندی پذیرفت شهبوار مضمار چرخ چون ناهید شیون آغازید و زهره زهره و بهرام در مسام آب بل خون ناب گردید هوای نبرد از بسیاری دخان و کرد بسان چهره زنگیان سپاهی پذیرفت و زمین معرکه از خون دلبران گونه لعل بدخشان گرفت تیر چکر دوز ترک بر تارک سر کشان میدوخت و یوکبان جهان سوز در شب دخان بسان شهاب آتش بار می افروخت توب قیامت آشوب بصدای ساعت آسا صورت صور سراقیل و واقعه روز نشور بعرضه ظهور می رسانید و بسان ازدهائی دمان بدم آتش افشان خانمان حیات دشمنان دهن و دلت محترق گردانیده ناوک جان ستان بنوک پیکان الماس نشان در مغز مبارزان فولاد می گشت و از حلقه های زره و جوشن پر دلان مانند باد بر صفحه آب می گذشت نظم -

چو باران نیشان بهنگام جنگ
تو گفتمی شد آن باره ابر مطیر
ز پیکان چنان آتشی بر فروخت
هوا قیر کوف شد ز پر عقاب
چنان آتش فتنه بالا گرفت
خروش بلال نبرد آزمائی
هوا گشت از ابر کرد آبنوس
دران سهمگین ابر آشوب بار

بسیارید ازان باره سنگ و خدنگ
تگرکش همه سنگ و بارانش تیر
که بر ملک بر فلک زان بسوخت
نهان شد در ابر سیه آفتاب
کزو شعله در چرخ والا گرفت
ز سر هوش می برد و قوت ز یائی
دران نعره رعد و گلابنگ کوس
کمان کرد قوس قزح آشکار

هر چند لشکر قیامت حشر اعدا در میدان مبارزت و عرصه هیجا بد بیضا می نمودند و بدست کوشش گوی مردی و تهور از میدان اقران و اکفا می ربودند اما چون از دیوان خانه «یختص بر رحمته من بشاء» بکرامت فتح و نصرت مخصوص نبودند چهره فیروزی در مرآت تیغ و خنجر مشاهده نمودند و بجز آبه خسران و ندامت از دفتر جد و جهد نکشودند نظم -

اگر فتنه گیرد سمک تا سماک
چو ایزد نگهدارد از بد چه باک

جمعی کثیر از دلبران نام آور و مشهوران لشکر اعدا بضر تیر و سنگ و توب و تفنگ اهل حصار و ارباب نام و تنگ از پای درآمدند راه دار البوار پیش گرفتند و بسیاری از مردان کاری زخم منکر یافته همدم ند و زاری و قرین ناله و بیقراری باز گشتند نظم -

ز کشته نگویم هر آنکس که زیست
براف زندگی شان بیاید گریست

القصه از نکت اخیر روز تا وقتیکه مهر عالم افروز را دل بر کشتگان آن معرکه سوخته در حصار زر نکار مغرب متغارب کشت تنور معرکه در التهاب و جهان از هول آن واقعه در اضطراب و انقلاب بود و چون جمشید خورشید از تختگاه سپهر چهارم بخلوتخانه «حتی توارت بالحجاب» خرامیده و جمال جهان افروز در نقاب تیرگی متواری گردید غراب غروب چهره کیتی بقبر و قطران بیندود و دست قضا ابواب ظلمت و خفا در فضائی جهان بکشود عرصه عالم جولان گاه سیاه زنگ شد و جیش حبش از نهان خانه خاک روی بکنید افلاک نهاد نظم -

شد زمانه چنان که در محشر
می نیارست شد ز ظلمت شب

نامه عاصیان بود ز گمنام
از دل عاشقان سوی لب آه

سیاه کینه خواه اعدا که از سعی و کوشش بغیر از وخامت و ندامت نتیجه نیافته بودند قدم ازان مهلکه جان ستان باز کشیده با تن ناتوان و جان نوان از تیر و تفنگ و نارک و سنگ ارباب نام و تنگ خسته و بسته جسته بجانب منازل خویش شتافتند اما مهد علیای قیدافه دین و دنیا مانند کوه پای بر جا در همان موضع قدم ثبات و قرار افشوده بنایان چابک دست را به بنای اساس دیوار حصار

سپهر التیاس امر فرمود و در همان مکان بذات اقدس خویش چندان توقف نمود که معماران نیز چنگ فرهاد آهنگ از کل و سنگ موازی چهار پنج کز دیوار بلند ساختند و راه دخول سپاه مغول را مسدود گردانیده پیش و پس دیوار را بحقه های صاعقه شرا و داور و نطف بسیار مانند سد یا جوج محکم و استوار کردند بعد از آن قیدافه دوران دلیران حصار را که در موقف پیکار مانند کوه پائدار قدم استوار ساخته رایت شجاعت بفلک دیوار برافراخته بودند بنوازش و عنایت خسروانه مستظهر و امیدوار گردانید از جمله غریبان خواجه حسین کرمانی چون درین روز آثار مردی و مردانگی بظهور رسانیده بضر تیر خارا گذار چند تن از دلیران سپاه اعدا را متوجه عالم بقا گردانیده بود بخطاب مستطاب تیر انداز خانی سرفراز گردید و حسن آقایی ترکمان بخطاب قزلباش خان مخاطب گشت و دلیران حصار را در رعایت لوازم محافظت و مراسم بیداری مبالغه بسیار فرموده انگه بجانب سرا پرده عصمت و طهارت معاودت نمود اما شاهزاده شاه مراد دران شب از نقابن فتوری که بقصور شوکت و بنای دولتش راه یافته و بتاسف این که چهره مقصود در مرآت مرادش جلوه نموده آنکشت تفکر بدندان تعبیر می گزید و اشک تحسر از دیده باریده کربان غیرت میدرید نظم -

قوی دل مشوگر چه دست قوی ست که حکم خدا برتر از خسروست

و با امرا و سران سپاه در باب تدبیر تسخیر حصار لوازم مشورت بتقدیم میرسانید تا ریت شهسوار مضمار فلک از گوشه بام این حصار مینا فام نمودار گشته پرچم سپاه زنگ نکونسار گردید نظم -

دم صبح کین آتشین آفتاب زد از مهر آتش بمشکین نقاب
فرو رفت دوران بجاروب قهر غبار شب از کار گاه سپهر

بامدادان که شاه قلعه فیروزه فام سپهر رو بمساعد ارتفاع نهاد و خسرو شیر سوار گردون بر مواکب کواکب کمین کشاده تیغ انتقام در لشکر ظلام نهاد نظم -

دگر روز کین شاه رومی نژاد در جنگ بر روی عالم کشاد
ز کین سینه پر جوش و در دیده زهر ز آتش بیوشید خفتان قهر
فرو کوفت در حمله کوس غضب همه تن شده تیغ در کین شب

شاهزاده اکبر نژاد هم از اول بامداد سپاه کوه شکوه قلمز نهاد را با آئین رزم و کین ساز داد با گروهی که از صدمه قهر شان دم صبح در سینه شام شکستی و از نهیب تیغ شان خنجر آفتاب در نیام میغ نهان گشتی همه چون خار به آهن دلی موصوف و بسان کوه بتحمل شداید موسوم نظم -

همه سیرتن و شمشیر دست و تیر انگشت همه سپه شکن و دیو بند و بیل شکار
بسان دریا و لیکن بحمله صاعقه فعل که دید هر گز در بای صاعقه کردار

بسان سیل جوشان و خروشان که از قلعه کهنسار روان گردد ساخته رزم و مستعد پیکار متوجه رخنه حصار گردید و چون بکنار خندق محیط آثار رسید خواست که بی توقف بجانب رخنه حصار روان

کرد. جمعی از امرا و عظمائی دولت در عنانش آویخته مانع در آمدن بخندق و بنفس خوبش مرتکب محاربه گردیدند شدند شاهزاده بنا بر صواب دید دولتخواهان هم بر کنار خندق حصار از مرکب پیاده گشته دلبران سپاه و مبارزان کینه خواه را به محاربه و مقاتله اهل حصار ترغیب و تحریص فرمود و ببواعید مزید قدر و رتبت و ترقی مدارج قرب و منزلت مستظهر و امیدوار شان گردانید و یکی از اعیان را نزد خان خانان فرستاده ازو و سپاهش اعانت و امداد طلبید خان خانان بمعاذیر تمسک جسته از ارتکاب رزم متقاعد گردید مواد غیرت و حمیت شاهزاده شاه مراد به حرکت در آمده سپاه خاصه خوبش را بافراختن رایت کارزار و افروختن آتش بیگار و انداختن جنگ سلطانی بحصار فرمان داد فوجی از احدیان و منصب داران خاصه شاهزاده که در فنون مبارزت و رسوم مردانگی داستان داستان و اسفندیار را در طی نسیان کشیده گوی جلادت و شجاعت از میدان متهوران و مبارزان جهان ربوده بودند بیکبار فدوی وار قدم در میدان کارزار نهادند به نیروی مردی و مردانگی دست و بازو به تیر و تیغ و ناوک و پلارک بر کشادند و بیاد حمله عالم سوز آتش کین را بلند ساخته به تدبیر در آمدن برخنه پرداختند نظم -

بدن محض آتش شده از غضب سکه بالطبع باشد بلندی طلب
بسر فکر بالا شدن شد چنان که شد کننده هر سر که شد تن گران

اهل حصار که از غلبه و فیروزی روز سابق با وجود انهدام و انکسار دیوار حصار مواد اقتدار و استظهار شان یکی هزار گشته بود و رخنه حصار را چند کز برافراخته از ادوات و آلات آتشبازی چون دهلیز دوزخ ساخته بودند و خاطر از دغدغه غلبه اعدا پرداخته از روی شوکت و قدرت تمام دست از آستین انتقام برشار آتش حقه و پوکبان و ضرب نوب و تفنگ صاعقه سان که افروختند خرمن وجود بسیاری از دلبران میدان رزم و کین و شیران شجاعت آئین سوختند نظم -

ز کین ابروی پر دلال چین گرفت سر باره از نیزه پر چین گرفت
خندگی بیا بی زدند آنچه نماند که بیکان این سفت سواران
کسی کر ز تیری شدی بیخبر خبر دار کردیش تیر دگر
نشسته ز بس تیر در مرد جنگ درخت خندگی شده هر نهنگ

الفصه از طرفین نیران جهانسوز قتال و جدال بنوعی اشتعال پذیرفت که از نف آن کره زمهریر خاصیت کره اثیر گرفت و از شرار زبانه زبانه آتارش مضمون «انها بشره کالقصر» مشاهده گشت هر خندگی که از شست حوادث کشاد بافت آهنگ جان نهمتی ساز نمود و هر تیر که از ترکش تقدیر برآمد بنخچیر بهرامی در پرواز بود غبار معرکه با دخان پوکبان بر روی آینه گردون نشست و از بخار خون کشتگان فضای هوای که گلگون بست صغیر و کبیر را دلال اجل بیک ترخ می فروخت و جوان و پیر را آتش قهر یکسان می سوخت تند باد بی نیازی کشتی اعمار را در دریائی خونخوار هلاک غوطه داد و از فرط قهر نهری از خون کشتگان رو به شهر نهاد سر آینه «بهدلک الحرث والنسل» هویدا گردیده واقعه «یوم یفر المرء من اخیه و امه و ابیه و صاحبته و بنیه» ظاهر گشت نظم -

گر باره شد آسمان مرگ دیز
رخ شاه گردون شد از بیم زرد
ستیزنده باهم بلا و اجل
بریده طمع دل ز امن و امان
فراغت سرا سیمه هر سو دوید
ز افغان شده کسوس آزرده دل
شد از نیزه ها آسمان بیشه باب
ز بس گرمی پر دلان روز کین
ز بس مغر و سر زمین سنگلاخ
بدنها در آغوش زخم فراخ
روانی در آمد بجرم زمین
ولی بیشه ککو نماید در آب
فغان کشته از روی لب منفعل
قضا با فلک زان اثر در جدل
هوس منحصر کشته در ترک جان
بشد کرد ارواح بر چرخ نیز
پر از کرد شد چشمه لاجورد

از جوشش دریائی کاززار جوشن در بر بر دلان روزگار موج زد و از اشتعال آتش قتال زره در
سینه مردان کار شمله نار شد نظم -

زمین از تف خون بجوش انجنان که دیگ تمنائی سودائیان

چشم هوا از سرمه غبار بسان چشمه قار تاریکی گرفت و چشمه آفتاب از حجاب کرد چون حقه
چشم سیاهی پذیرفت تیر در تن دلیران چون خواب در تن روان می شد و نوک ناوک در سینه مانند راز
درد دل امنیان نهان می گشت هر چند پر دلان سیاه مغول نجوم آسا بسوی حصار فلک آثار هجوم می آوردند
و ثریا وار عقد جمعیت شان انتظام می پذیرفت نبرد آزمایشان حصار بضر تیر خارا گزار و توب ساعقه کردار
و حقه و یوکیان شهاب آثار سنگ تفرقه در سلک جمعیت شان انداخته بنات النعش سان پریشان شان
می ساختند و جمعی را بر خاک هلاک انداخته حوالی رخنه حصار را از وجود شان می برداشتند تا از
کثرت کشته پشته ها دران خندق قلمز آسا ظاهر گردانیده قلم نسخ بر داستان دستان و قصه هفتخوان مائزدران
کشیدند نظم -

بروئینه د ز گر بزد آوری
برهنه که پهلو زند خار را
تن خوبشتن را بدرد آوری
بپهلوی خویش آرد آزار را

اگرچه ارباب تغلب و عدوان بغرور وعده و تسویل سلطان که «بدمم و بمنبهم و لا بعدهم الشيطان
الا غرورا» در مراسم جنگ و جدال و لوازم مبارزت و قتال آثار باس و نجذت و امارات شجاعت و جلالت
ظاهر می ساختند و هر یک در موقف نام و تنگ مسابقت و مباردت نموده در مقام جان سپاری دل از سر
بر گرفته قدم بسالت ثابت میداشت و بدست غوایت رشته فتنه و شر را تاب داده در تهیه مواد فساد
کمر عناد می بست اما غیرت الهی بحرکت در آمده با وجود جنود نا معدود دشمنان که نمونه بود از «حشر
لسلیمان و جنوده» حق عز و علا بمحض لطف و کرامت بی منتها و بیمن معاونت حضرات ائمه هدی علیهم

التحیة و الثناء و همت والا نهمت مهد علیای حضرت بلقیس دین و دنیا این دولت ابد اثما را از شر اعدا بمقتضای «بریدون لیطفنو نور الله باقواهم و الله بتم نوره و لو کره الکافرون» محروس و مشنون داشت سبحان الله - نظم -

بس روشن است معجزه سروری نو
 غلط بین که بدخواه را در سر است
 نداند که هنگام کین کسری
 سعادت شود روز کین دستگیر
 وین کور دل حسود نمی کرد اعتبار
 که فیروزی از کثرت لشکرست
 ز حق یاری آید نه از لشکری
 نه بسیاری لشکر و تیغ و تیر

و الحق مبارزان حصار دران روز کارزاری کردند که نه دیده فلک هرگز چنان واقعه دیده بود
 و نه کوش زمانه افسانه مثل آن شنیده نظم -

جهان در جهان گشته در خاک بست
 پر از کاسه سر همه سخن خاک
 قضا در نهیب و قدر در گریز
 فنا حمله آورده همچون پلنگ
 همه روی صحرا پر از پا و دست
 طبقهائی کردون پر از جان پاک
 اهل سست یای و اجل تند خیز
 اجل باز کرده دهان چون نهنگ

بالجملة از مبداء طلیمه صباح و مظهر تبا شیر بام که نایره کفاح اشتغال پذیرفته بود و غمام حسام خون باریدن گرفته تا هنگام وصول ساقه سپاه شام و شبیخون جیش حبش مغالب رماح از اهداب ارواح کوتاه نمیکشت و کشاکش سنانها و فشافش پیکانها از نمرض جانها دست باز نمی داشت و چون شب ظلمت اساس کسوت بنی عباس بر کتف زمانه انداخت دست قضا فضای هوا را بسان چهره عاسیان در روز جزا سپاه ساخت شاهزاده شاه مراد که امارات و خامت و آثار ندامت بر صفحه احوال وجبهه روزگار سپاه خویش معاینه و مشاهده می نمود با دل پر حسرت و زبان پر ناله و آمه بسوی لشکرگاه معاودت فرمود و ترغیب جنگ و تحصیل نام و ننگ را در باقی کرده دل از سلطنت مملکت دکن که در عالم تخیل بخود قرار داده بود برداشت تا بر عالمیان روشن و مبرهن گردد که ظفر و نصرت بیض فضل پروردگار قرین روزگار سعادت مندان کامکار کرده نه باستظهار و اقتدار سپاه بسیار و حشر بيشمار و بر جهانیان هویدا و آشکار شود که فاتح ابواب فتح و فیروزی مقتحاح عنایت ایزدی ست و هادی طریق سعادت و بهروزی مصباح هدایت و مرحمت سرمدی نظم -

کلید فتح اقالیم در خزاین او ست
 اگر بدیده بیوئی و شب بروز آری
 کسی بقوت بازوی خویش نکشاد ست
 مقسمت نهد روزئی که نهاد ست

بلی نمره آرزو از شجره مراد بی عنایت ازلی محال ست و کوشش بسیار بی بخشش پروردگار
 منتج رنج و وبال -

ذکر مصالحه و مهادنه که میان بندگان علیا حضرت ناموس العالمین قیدافه - سکندر تمکین بلبیس سلیمان

آئین چاند بی بی - سلطان بنت شاه حسین نظام با شاه مراد روئی نمود

سابقاً رقم زده کلک فصاحت شیم گردید که عالی حضرت خلافت پناه سلطنت و معدلت دستگه پادشاه جمجه اسمی خلیل الله ابراهیم عادل شاه موازی سی هزار سوار شائسته کارزار بکمک سپاه نظام شاهی مامور ساخته عالی حضرت سلطنت و حشمت پناه نصفت و معدلت دستگه خادم اهل بیت رسول الله محمد قلی قطب شاه نیز موازی ده هزار سوار و بست هزار پیاده بمعاونت و امداد اولیای دولت حضرت بلبیس الزمانی قیدافه الدورانی فرستاد و سپاه کینه خواه نظام شاهی را نیز مواد غیرت و حمیت بحرکت درآمده از اطراف و جوانب در سرحد ولایت عالی حضرت عادل شاه جمعیت نمودند و قریب هفتاد و هشتاد هزار سوار با فیل و نوبخانه و آتشبازی و استعداد رزم و پیکار ساخته و آماده کارزار گشته متوجه احمد نگر گردیدند و چون ایام محاصره حصار بامتداد کشیده کار محصوران از قلت قوت و تنگی معیشت باضطرار رسیدن ازکان دولت علیا حضرت بلبیس الزمانی فرامین بامرای لشکر دکن نوشته شمه از غلبه اعدا و زبونی اهل حصار دران درج ساختند اتفاقاً جاسوس که حامل این مکاتیب بود بدست طلابه سپاه مغول گرفتار گشته مکاتیب را بنظر خان خانان و صادق محمد خان رسانیدند امرای لشکر اکبر شاه کتابتی برکن السلطنه عمده الدوله شجاعاً للاماره و الایاله سهیل خان که امیر الإمرای سپاه عالی حضرت عادل شاه بود نوشتند که مدتیست که انتظار توجه ایشان داریم تا بزودی این مناقشه و منازعه رفع گردد هر چند زودتر توجه نمایند بهتر خواهد بود و این کتابت را با مکاتیبی که اهل حصار فرستاده بودند بهمان جاسوس داده مرسول داشتند گویند چون کتابت سهیل خان رسیده بر مضمون آن مطلع گردید همان ساعت دعامه کوچ زده بسرعت هرچه تمامتر از راه کوهستان متوجه احمد نگر گشت بالجمله چون خبر توجه سپاه کینه خواه دکن و قوت و شوکت و کثرت آن لشکر کینه ور صف شکن بشاهزاده شاه مراد و سایر امرای و خوانین لشکر مغل که از تسخیر حصار سپهر آثار احمد نگر مایوس گردیده و دست از محاربه باز کشیده بودند رسیده موجب ازدیاد مواد رعب و هراس آن سپاه کوه اساس گردید چنانچه یکبارگی بنای شکیب و ثبات شان متزلزل گشته عنان تمالک و تماسک ازبد اقتدار شان بیرون رفت لاجرم مجلس مشورت منعقد ساخته بلوازم استخاره و استشاره پرداختند بعد از تقدیم لوازم مشورت و مراسم کمنکاج آرای همگنان بران قرار گرفت که چون سپاه کینه خواه دکن با جمعیت و استعداد تمام از سر کینه و انتقام بطریق سرعت و استعجال متوجه قتال و جدال گشته اند و فتح حصار از حیز مکنت و اقتدار ما بیرون رفته ناچار بیجهت محاربه ایشان از یائی حصار باستقبال مبادرت باید نمود و دست از محاصره کوتاه ساخت پس اگر قبل ازان با اهل حصار صلح گونه در میان انداخته باین بهانه از پای حصار بر خیزیم تا ترک محاصره بر عجز و زبونی ما محمود نشود هر آئینه انطباق خواهد بود لاجرم سیادت پناه سید مرتضی را که از قدیم ایام تربیت یافته و برکشیده این دودمان خلافت نشان بود پیوسته رعایت حقوق خدمت و نعمت این دولت می نمود بتمهید بساط مصالحه مامور ساختند سید مرتضی بوجوب صواب دبد شاهزاده و امرای مکتوبی بارکان دولت ابد اتما

نوشته بحصار فرستاد مضمونش آنکه شخصی جهة تمهید مقدمات صلح بیرون فرستند تا کوشش نموده نوعی سازد که شاهزاده عالمیان دست از محاصره باز داشته از پای حصار برخیزند اگرچه اهل حصار را از تنگی معیشت و انعدام ذخیره کار باضطرار رسیده بود و عنان اختیار از دست رفته همگی در مقام طلب صلح و قول در آمده بودند لیکن چون از فحواى کلام و پیغام سید مرتضی راجحه عجز و زبونی استشمام نمودند و دانستند که چون تیر مراد ارباب عناد بهدفع مقصود نرسید و صبح سعادت از افق طالع شان ندمید از در صلح در آمده حلقه موافقت می جنبانند لاجرم بفتح و نصرت امیدوار گشته تا دشمنان حمل بر زبونی ننمایند در جواب سید مرتضی نوشتند که اگر اول ازان جانب معتبری بملازمت سده سلطنت و خلافت آمده تمهید بساط مصالحت نماید ازیں جانب نیز رسولى بجهت انجام و اتمام این مهمام مرسول خواهد گشت بالجمله سید مرتضی سیادت و شجاعت آناری میر هاشم مدنی را که بخشی لشکرش بود و بوفور فراست و آداب شجاعت و کیاست از آنکفا و اقران امتیاز تمام داشت بملازمت سده سلطنت فرستاد مدت ده روز سید مذکور در حصار مانده رخصت معاودت نمی یافت چنانچه امرای سپاه مغول از مصالحه مایوس گشته اخبار موحش در اردوی ایشان اشتها پذیرفت تا اهل حصار تحف و هدایایی بسیار جهة شاهزاده عالمیان و خان خانان و شاهباز خان و صادق محمد خان ترتیب داده چگون فروغ صدق نیت و خلوص عقیدت و صفائی طویبت و پاکی طینت رکن السلطنه القاهره عضد الدوله الباهره و اعتضاد الاسلام و المسلمین کهنه الضعفائی و المساکین افضل الامرای و الخواین المعروف بالبر و الاحسان عمده الملک افضل خان قعی که از اعیان ملک و مشاهیر دولت برسوم سفارت و آداب رسالت تجلی یافته بود و موقف او در خدمت بازگاه اعلی پسندیده و از شماع عقل و نور ذکا وافر حظ و کامل نصیب گردیده و در حسن سیر و کمال هنر متفق علیه و مشار الیه گشته نظم -

با جوش ضمیر و جنبش نطقش	به شد زهرن و عطارد ابکم
زو لفظی و از عقول یک خیل	زو رهزی و از فحول یک رم
بی قوت ده اناملش هست	هفت اختر مکرمت مقوم

در ضمیر اقدس و خاطر مقدس بندگان علیا حضرت بلقیس مرتبت مریم مکانی خدیجه الزمانی پرتو انداخته بود و خدمات پسندیده او سیما در ایام محاصره درجه استحسان و قبول یافته بنا بران قاعمت قابلیتش را بخلمت نیابت و شغل منصب پیشوائی و خطاب مستطاب چنگیز خانی آراش بخشیده مستند وکالت را بوجود فایض الجود آن منبع احسان پایه رفعت باوج فرقدان رسانید نظم -

شهان جهانرا نباشد گذریر	ز جمع دلیران و دانا وزیر
دلیران بشمشیر گیرند جائی	نکه هادش مرد دانا برائی
ز دستور فرزانه رای زن	همه روی کشور برآرد سمن

بلکه در بعضی مواد آنچه از یک تدبیر صایب و رائی ناقب وز رای مشتری رای عطارد ذکا بظهور رسد لشکر بسیار و حشر بی شمار از سر انجام آن عاجز باشند نظم -

بهنگام تدبیر یک رائی نیک
به پیشکاری عقل شریف و رای درست
به از صد سیاهی چو دریای رنگ
توان کند تصرف بر آسمان افکند

و همچنین رسالت شاهزاده سپهر تمکین بکفایت رای زرین آن وزیر مشتری نظیر که مانند عقل اولی در انتظام امور جمهور مستثنی بود مرجوع گردید تا چنانچه از رائی دور بین و تدبیر اصابت قرینش سزد بسر انجام و انتظام مهام مصالحه پردازد نظم -

مقرر شد آنکه ز مردان کار
خرد پیشه نام آوری از مهان
ز بهر رسالت یکی نامدار
چو شمعش پر از آب و آتش دهان
چو مهر فلک دهر گردیده
چو خواب آشنا روی هر دیده

و رسالت خانخانان بکفایت رائی و اصابت تدبیر سید صافی ضمیر شیر بیشه و غا سر دفتر ارباب حقیقت و وفا سرو جویبار مرتضوی میر محمد زمان رضوی مشهدی که مآثر وفا داری و مفاخر حق گزاریش تا دامن آخر الزمان طراز آستین مروت و قنوت خواهد بود نظم -

عیسی گاه دانش آموزی
آگه از علم و از کفایت نیز
یوسفی وقت مجلس افروزی
بارسائیش بهتر از همه چیز

مفوض گشت و سیادت مآب مرتضوی انتساب زبده اولاد حضرت خیر الانام شاه بهرام استر آبادی
برسالت شاهباز خان مامور گردیده بودند مضمون این ابیات بود که نظم -

بلصاح از فروزند شاهان چراغ
و گر رو بمیدان کین آورند
شود شهری و لشکری را فراغ
بلا ز آسمان بر زمین آورند
ز تو آنکه که بر من شوی دست یاب
و گر من شوم چیره در روز کین
شوم قادر انداز روی زمین
طریق مروت بجا آوری
همان به که بر صلح رای آوری
و گر دوستی جام لعلست و بزم
و گر دشمنی تیغ کینست و رزم

بالجملة بتاريخ روز یکشنبه دهم شهر رجب المرجب که صباح مطلع آفتاب سعادت و صلاح و میداء ایام فیروزی و نجاح بود رسولان مذکور حسب الحکم بلیقیس الزمان از حصار بیرون آمده بقاصد خویش شتافتند و چون خیر حجاب بشاهزاده گردون جناب رسید حکم شد که رسولان را در اردوی سیادت و امارت پناه سید مرتضی جا دهند تا هرگاه ایشان را طلب فرمایند سید مرتضی بملازمت رساند پس کس بطلب خانخانان و شاهباز خان و راجه علی خان و صادق محمد خان و سایر امرا و اعیان فرستاده مجلسی پادشاهانه جهة ملاقات حجاب ترتیب دادند و چون مجلس انعقاد یافت بطلب حجاب فرستادند سید مرتضی رکن السلطنه عمده الملک افضل العوائین چنگیز خان را با سر دفتر وفا داران جهان میر محمد زمان و شاه بهرام بیابه سربر شاهزاده گردون غلام رسانیده در موقف بندگی بداشت بعد از آنکه حجاب از لوازم کورنش و تسلیم که طریق

سلام و احترام پادشاهان چغتایست بیرداختند شاهزاده عالیان و خانخانان ایشان را نزدیک طلب فرموده از سبب محاربه و مقصود آمدن استفسار نموده در باب مصالحه سخنان مذکور ساختند رکن السلطنه عمده الملک اکفی الکفایت افضل الخوانین چنگیز خان بجواب مبادرت فرموده بعد از ادای دعا و ثنا سخنان پرورده سنجیده در عرض مدعائی خویش بیان نمود نظم -

جهان دیده دستور فریادرس	کشاد از سر کار دانی نفس
سخنمائی پرورده دلفریب	که از مغز مردم رباید شکیب
خطائی که امیدواری دهد	عتابی که بر صلح یاری دهد
زبان بندهائی چو ییکانف تیز	دری در تواضع دری در ستیز
سخن ساخته در گزارش دو نیم	بکی نیمه ز امید و دیگر ز بیم

شاهزاده دران سخنان سنجیده شافی آن وزیر کافی تدبیر را پسندیده از کار دانی و زبان آوری آنجناب حسابها برداشت و رسولان علیا حضرت بلقیس زمان را بخلقهتهائی پادشاهان و اسباب تازی سر فرازی بخشیده فرمود که سر انجام مهم شما بعهده اتمام خان خانان نمودیم مدعیات خویش بمرض ایشان رسانید تا حسب المدعائی شما فیصل رسانند نظم -

همه کار شاهان دانش پزوه ز راه وزیران بزیبرد شکوه

روز دیگر خانخانان و شاهباز خان و صادق محمد خان مجلسی ساخته حجاب مهد علیا حضرت قیدافه گردون جناب را طلب داشتند و در اول از در فریب آمده بجد و جهد و قول و عهد خواستند تا آن دولتخواه را از راه برده باین وسیله و حیله صورت تسخیر حصار فلک نظیر در آئینه تصور خویش مشاهده نمایند و بعمده الملک افضل الخوانین گفتند که شما را پنج هزاری می کنم و از مملکت دکن هر ولایت که خاطر خواه شما باشد بلمنت نامه بشما ارزانی می داریم و در جمیع امور رای صواب نمائی شمار دستور ساخته از مقتضائی خاطر فیض مآثر شما اسلاتجاوز جایز نخواهیم داشت نوعی سازید که این قلعه بتصرف ما درآید عمده دولتخواهان افضل خان در جواب ایشان گفت که مسخر شدن این حصار سپهر آثار بچنگ و پیکار از جمله محالات است چه وقتی صورت تسخیر تیسیر پذیر است که ذخیره قلعه و استعداد بآخر رسد و حال آنکه ذخیره ده ساله از غله و دارو و سایر اسلحه و ادوات جنگ دارند و قریب ده هزار مرد از دلیران مریخ انتقام که همه طالب ننگ و نام اند درین حصار سپهر آثار بجهت رعایت حقوق ننگ و خدمت چندین ساله کشتن و مردن اختیار نموده تا رمقی در تن داشته باشند بدان حصار راضی نخواهند شد چون امرای آبروی دیدند که دهمه و افسون ایشان در افضل خان نگرفت از تسخیر قلعه مایوس گشته سخن بطرز دیگر در میان انداختند که چون حضرت جنت آیشیانی برهان نظام شاه وقت توجه بصوب دکن مملکت برار را پیشکش بندگان حضرت پادشاه جمجاه ملایک سپاه اکبر شاه فرموده آن ولایت اکنون تعلق به بندگان آن درگاه میدارد دست تصرف ازان کوتاه باید ساخت و شاهزاده عالیان که باین ولایت تشریف ارزانی داشته و فی الحقیقه تمام مملکت دکن بحوزه تصرف آن حضرت درآمد

صلاح درین ست که ولایت دولت آباد را نیز با مضافات و منسوبات به بندگان آنحضرت سپارید تا سپاه کینه خواه دست از محاصره حصار احمد نگر باز داشته سایر ولایات رانبور حدقه کامرانی نور حدبته جهانبانی بهادر شاه باز گذاریم و در کشیدن انتقام از دشمنان ایشان لوازم امداد و اعانت مرعی داریم عمده الملک ا کفی الکفای افضل الخوانین چنگیز خان در جواب ایشان گفت که اکنون درین دولتخانه پادشاهی بر تخت نیست که این امر با او توان ساخت ملک برار حالا تعلق بسلاطین دکن دارد و سپاه این دولتخانه نیز بایشان ملحق شده اند با ایشان باید نوشت و با ایشان قرار داد و حرف دولت آباد باعث ازدیاد مواد فتنه و فسادست چه مدتیست که اهل آنولایت رقبه اطاعت از رقبه عبودیت کشیده سالک مسالک کفران و طغیان گردیده اند و پادشاهی بهم رسانیده بموجب فرمان علیا حضرت بلقیس زمان عمل نخواهند نمود مع هذا امرای دکن که در حصارند بدین سخن همداستان نخواهند گشت و مهم مصالحه معطل بل مختل خواهد شد و بر تقدیر جریان فرمان علیا حضرت بلقیس مکن بر ایشان شما کدام لشکر دکن را شکست داده اید که ولایت دولت آباد بشما باید داد طالع شما قوی بود که نفاق در میان امرای این دولت ابد اتما روی نمود و هر کدام بطرفی متفرق گشته عرصه مملکت از وجود جنود ظفر ورود خالی بود شما فرصت یافته بدین صوب شتافتید اگر ده هزار سوار بحدود کات کالنه می آمد شما را قدرت آن نمی بود که از سرحد تجاوز کنید نمود اینک یک لک سوار مرد افکن دکن با عدت و ابهت تمام متوجه انتقام شما گردیده بهشت فرسخی رسیده اند اول بجنگ ایشان مبادرت باید نمود و ایشان را جواب گفته بعد ازان زبان بحرف داد و ستم کشود صادق محمد خان اتالیق که سر کرده مهم دکن او بود ازان سخن برآشفته با فضل خان گفت که این چه سخنان پوچست شما عورتی را در قلعه بامید خواجه سرای نگاه داشته اید که بکمک شما خواهد آمد با ازو مددی بشما خواهد رسید این فرزند حضرت جلال الدین اکبر پادشاهست که چندین شاه و شهر یار بر درگاه او کمر بندگی بسته اند زعم شما آنست که زاغ و زغن دکن که مثل مور و ملخ بر عنکبوتی چند نشسته اند با نبیره امیر تیمور و امرای نامدار مثل خانخانان و شاهباز خان که هر یک ده برار ولایت دکن تسخیر نموده اند برابری نتوانند نمود ما این قلعه را پاره انداخته و باقی را خمیر مایه ساخته ایم و دوسه روز دیگر با خاک برابر خواهیم نمود تا حال تاخیر در تسخیر واقع شده از کمال رحم بوده که ناموس علیا حضرت بعاند و مثل شما مردم که ابثای جنس مائید ضائع نشود افضلخان بجواب مبادرت نمود که ما مدت چهل سال شد که تمک سلاطین دکن میخوریم و روزی که باین قلعه درآمدم از سر جان و مال و فرزندان گذشتم و الحال که باین خدمت کمر بستیم بخود قرآز شهادت داده بخدمت شما آمدم چون همه را از مرگ کزیری نیست چه بهتر ازان که کسی در راه ولی نعمت خود کشته شود و باین وسیله نیکنامی جاوید باید می شنیدیم که اکبر پادشاه دعوی الوهیت میکند حالا می بینیم که امرای ایشان نیز دعوی بیغمیری می نمایند همانا دوش وحی بر شما نازل شده که این ملک مسخر شما خواهد شد مگر خدائی تعالی را درین کارخانه دخلی نیست که چنین حکم جزمی می فرمائید که تا سه روز دیگر البته این قلعه را خواهیم گرفت - ممکن است که بمقتضائی کربمه «کم من فئته قليلة غلبت فئته كثيرة باذن الله» معاونت مردم این ولایت فرموده شما را بی نیل مقصود ز

یائی این حصار معاودت روئی نماید. بر شما ظاهر است که مردم این ملک با غریبان در مقام خصومت و عدوان زندگانی نموده و می نمایند. بنده غریب و دولت خواه حضرت پادشاهم. صلاح دولت حضرت پادشاه دران می دانم که امرائی عظام شاهزده عالی مقام را از حوالئی حصار دور سازند مبادا چشم زخمی روئی نماید که تدارک آن از حیز امکان بیرون باشد. جمعی کثیر از دلیران مریخ انتقام که درین حصار سپهر آتارند چنین اعتقاد دارند که اگر کشته شوند شهید و اگر بکشند غازی خواهند بود چگونگی با ایشان مقرر توان نمود که سر باطاعت شما درآورند. عنقریب سپاه دکن خواهد رسید و راه تردد بر سپاه شما بسته خواهد گردید و بعد از خرابی بسیار و مشقت و محنت و آزار بدشواری هرچه تمام تر معاودت خواهید نمود و در خدمت حضرت پادشاه معاتب و مخافض خواهید بود و البته آنچه بنده می گویم بعرض حضرت پادشاه نیز خواهد رسید. سر دفتر ارباب ایقان میر محمد زمان نیز دران محفل سخنان سنجیده مردانه بی وحشت و ملاحظه مذکور ساخته خصمان را متوهم گردانید. الفصه چند روز درین گفت و شنید بسر رفته مهم مصالحه معطل بود تا خبر رسیدن سپاه صف شکن دکن در لشکر مغل متواتر کشته جواسیس خبر رسانیدند که موازی هفتاد هشتاد هزار سوار کینه گزار با فیلان بی ستون آتار و تویخانه بسیار کوچ بر کوچ می رسند. لاجرم امرائی سپاه مغل صلاح در ترک منازعه و مناقشه دولت دانسته دست از طلب بی فائده باز داشتند و خود را بولایت برار تسلی ساخته بساط مصالحه منبسط گردانیدند. روز سه شنبه بیست سوم شهر رجب ابواب جنگ و نزاع مسدود گشته ارباب صلح و صلاح از طرفین متردد گردیدند و چون ذخیره حصار باندام رسیده کار محصوران بغایت دشوار گردیده بود درین ابام که عمده الاعیان افضل خان در لشکر مغلان بود چند مرتبه اهل قلعه با فضل خان نوشتند که مهر عنوان که توان بزودی مهم مصالحه بانجام و اتمام رسان که یک روز دیگر قلعه را نگاه نمی توانیم داشت بلکه اکثری از اهل حصار بجهت تنگی قوت و عدم قوت بخود قرار فرار داده بودند و اراده نموده که از برج و باره یکبار خود را انداخته پناه به سپاه مغل برند بنا برین افضل خان با امرائی مغل قرار داد که سیادت و امارت پناه سید مرضی و شریعت و صدارت دستگاه قاضی حسن را جهت تمهید بساط مصالحه بدر قلعه فرستند تا مهم مصالحه انتظام یزیرد و سیادت و امارت پناه سید مرضی و افاضت و افادت دستگاه قاضی حسن برقتن حصار و تمهید مقدمات صلح و سداد مامور گشته بملازمت سده سلطنت و خلافت شتافتند و بغنایات و الطاف خسروانه اختصاص یافته ازکان دولت قاهره بجهت صلاح و مقتضائی وقت بدان برار راضی گشته مبنای محبت و التیام را بعهده و بیعانه انتظام و استحکام دادند. روز سه شنبه بت و ششم شهر مذکور عمده الملک محمد خان میان منتخب که رکن رکن این سلطنت ابد قرین بود و دوحه این دولت و ریاض این سلطنت و از آب تیغ گهر پرورش خضارت و نصارت بافته و ساحت مملکت بسمی و کوشش مردانه اش از خار و خاشاک مفسدان دین و دولت پاک گشته نظم.

درین باغ هر شاخ کان سر کشید
 عدو کو برو خون گری ازهر خند
 سرش زد بشمشیر و بیخش برید
 کزرو پایاه تخت شد سر بلند

با جمعی از اعیان ملک و مشاهیر دولت بجهت اتمام و انجام مهمام مصالحه از حصار سپهر آثار بملازمت شاهزاده گردون وقار مبادرت فرموده بسماعت خدمت و دستبوس استسعاد یافت - نوازش خسروانه شامل حالت کشته مقدمش را بمعظم و تکریم تمام تلقی فرمودند و بر جمیع امرا و خوانین مجلس بهشت آئین مقدم نشاندید قامت قابلیتش بخلعت خاص خسروی و اسب تازی سر افراز گردانیدند - بالجمله چون از طرفین مباحثی محبت و التیام نظام و انتظام پذیرفته مواد نزاع و عناد ارفع یافت - اسباب بیگانگی بلطف حال و بگانگی میدل کشته ریاض عهد موافقت نضارت از سر گرفت و قواعد الفت و محبت بتازگی تاکید پذیرفت ز عقود عقائد عهود و موافق طرفین بعتریه وثوق و رسوخ رسید - و مهمام دین و دولت و امور ملک و ملت را از برکت این مصالحت و یمن این مصادقت نظام و انتظام تازه پدید آمد نظم -

روزگار جهان همایون شد	ماه ملک از محاق بیرون شد
طالع روزگار میموت شد	اختر سعد بخت کرد طلوع
زونی ملک ز عیش گلگون شد	چشم دولت ز لهو گشت قریر
پرغمی همراکب قارون شد	خرمی همعنان عیسی گشت
یونس از بطن حوت بیرون شد	یوسف از قمرچه رهائی یافت

رکن السلطنت محمد خان و موتمن الدوله اکتفی الکفایت چنگیز خان و سائر اکابر و اعیان با خاطر خرم و شادان از اردوئی شاهزاده عالمیان معاودت فرموده بتقییل سده سلطنت علیا حضرت بلقیس مرتبت سرافرازی یافتند و سعی همگنان در انتظام امور دین و دولت دران حضرت بدرجه استحسان و عز قبول موصول گشته بنوازش بی کرانه خسروانه مخصوص گردیدند - سپاه کینه خواه مغل نیز دست از محاصره و یائی از میدان مجاربه و کار زار کشیده تیغ نزاع و خلاف در غلاف انفاق و نیام التیام در آوردند نظم -

چو هنگامه آشتی گرم شد	دل سخت کین آوران نرم شد
ز هر دو طرف صالح انگیزند	چو شیر و شکر در هم آمیختند
دهل زن فراموش کرد از دهل	بگردن دولتی تکرید غل

اهل حصار سپهر آثار احمد نگر را که از قلت قوت و انعدام ذخیره کار باضطرار رسیده بود از مضیق محاصره قدم به فضائی صحرا نهاده ابواب بیع و شری با لشکر مغل کشادند - سپاه مغل که در ایام محاصره غله بسیار ذخیره ساخته بودند چون بمصالحه اطمینان خاطر حاصل کرده دل از دغدغه محاصره و مجاربه پرداختند ذخائر خویش را باهل حصار فروخته خود را سبکبار ساختند - بالجمله در دو سه روز اهل حصار چندان ذخیره نمودند که اگر بالفرض باز مهم بمجاربه و محاصره منجر شدی از اندیشه قوت فارغ بودند و چون خبر وصول لشکر صف شکن دکن که از طرف کوهستان و ولایت مالک دان حرکت می نمودند بلشکر مغول رسید که به پنج گاو احمد نگر رسیده اند در مبادئی حال شاهزاده عالمیان بقصد قتال

ایشان از حوالئی شهر احمد نگر در شب چهار شنبه بیست و هفتم رجب کوچ فرمود و یک مرحله بجانب شاه اذکر عزمت نمود. باز آرائی سیاه مغل تغییر یافته عنان از مقاتله آن سپاه کینه خواه نافتند و رایت عزیمت بصوب گات جیهور معطوف ساختند و ازان جا کوچ بر کوچ بجانب دولت آباد حرکت نموده از حوالئی دولت آباد گذرشته بر سمت چنناپور و برار روان گردیدند نظم.

چو خورشید رخشان بر آرد علم سپاه کواکب بریزد ز هم

چون خبر کوچ لشکر مغل بامرا و سران سپاه دکن رسید بحوالئی شهر احمد نگر آمده در موضع پانوری نزول نمودند. اخلاص خان و اکثر امرائی نظام شاهی عرائض مشتمل بر اظهار اطاعت و انقیاد بیابنه سریر نریا مصیر فرستاده قول همایون طلب داشتند. حسب الحکم مهد علیای قیدافه دین و دنیا قولنامه ها بامرا و سران سپاه اصدار یافته ممکنان را بعواطف بیدریغ خسروانه امیدوار ساختند. لاجرم اخلاص خان با کافه امرائی حبشی از سپاه عالی حضرت عادل شاه جدا گشته بحوالی شهر آمده در باغ عبادت خانه نزول نمودند و کس بیابنه سریر سلطنت فرستاده رخصت ملازمت طلبیدند. فرمان قضا جریان از مکمن عزت و جلالت نفاذ یافت که امرا جریده بتقییل عقبه سلطنت و خلافت سرافراز گردیدند. اخلاص خان با پسر و برادران و عضید الملک با برادران و بلبل خان و حمید خان و اولاد فرهاد خان و دلپت رائی با سائر امرا احرام ملازمت سده سلطنت بسته بشرف زمین بوس سر مفاخرت بفلک آبنوس رسانیدند و بخلع فاخره و تشریفات متکافره سرافراز گردیدند و چون حضرت میران شاه علی در میان امرائی حبشی می بود و کافه حبوش بسلطنت خدمتش راضی بودند درین وقت که امرائی حبشی بملازمت سده سلطنت مبادرت نمودند حضرت میران شاه علی خائف گشته جمیع اسباب سلطنت و مکنک را گزاشته پناه به سپاه عادل شاه برده در کنف حمایت سهیل خان جائی گرفت. جمعی از سپاه ظفر پناه که بتعاقب حضرت میران شاه علی ماهور گردیده بودند چون بدو نرسیدند خیمه و سرا برده و اسباب و اموالش را تاراج کرده معاودت نمودند.

نعت هذا الكتاب بعون الملك الوهاب على يد فقير الحقير المحتاج الى رحمة الملك الفنى

ابو طالب ابن سيد على طباطبا الحسنى بتاريخ پنج شنبه بست و دوم شهر محرم الحرام ۱۰۳۸ هجرى.



فہرست اعلام

(الف)

۰۵۴-۰۵۰-۰۵۷-۱۰-۶۶-۶۸-۷۱-۷۳-۷۴-۷۶-۷۷

۱۱۱-۸۷-۸۱

احمد شاہ ص ۳۰

احمد شاہ ص ۰۹۴-۰۹۷-۰۹۹-۱۰۰-۱۰۶-۱۰۷

۶۱۷-۶۱۳-۶۰۹

(سلطان) احمد شاہ کجراتی ص ۶۵-۶۷-۶۱۶

(سید) احمد صرفی ص ۷۵

احمد نظام الملک بحری (احمد شاہ بہمنی) ص ۱۳۶-۱۳۷

۱۳۷-۱۴۳-۱۴۴-۱۵۰-۱۵۳-۱۵۴-۱۵۹-۱۶۴

۱۶۷-۱۶۸-۱۷۰-۱۷۵-۱۷۶-۱۹۱-۱۹۲-۲۰۴

۲۰۵-۲۰۶-۲۰۹-۲۲۰-۲۲۶-۲۳۰-۲۳۴

۲۳۵-۲۴۰-۲۴۴

(قاضی) احمد قبول ص ۶۸-۷۵

احمد نگر ص ۱۱-۱۶-۱۶۶-۱۶۷-۲۱۳-۲۱۴

۲۱۶-۲۱۸-۲۲۸-۲۴۰-۲۴۷-۲۵۷-۲۶۹-۲۸۶

۳۰۰-۳۰۲-۳۰۳-۳۰۹-۳۱۷-۳۲۶-۳۲۷-۳۲۸-۳۳۰

۳۰۶-۳۰۸-۳۰۹-۳۲۷-۳۳۵-۳۴۳-۳۴۶-۳۴۷

۳۵۴-۳۸۳-۳۸۴-۳۸۹-۳۹۱-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۲

۴۰۰-۴۰۷-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳

۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳

۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳-۴۱۳

۶۳۳

اخلاص خان ص ۳۰۰-۳۰۱-۳۱۱-۳۳۶-۳۳۷

۴۵۶-۴۵۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۵۹-۴۵۹-۴۵۹-۴۵۹

۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱-۶۱۱

ابراہیم سنجر خان ص ۷۰

(خواجہ) ابراہیم (لطیف خان) ص ۳۸۰-۳۸۱

(سید) ابراہیم ص ۳۰۵

ابراہیم عادل شاہ ص ۳۷۰-۳۷۱-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۶-۳۷۷

۳۰۴-۳۰۵-۳۰۶-۳۰۷-۳۰۸-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲

۳۰۸-۳۰۹-۳۱۰-۳۱۱-۳۱۲-۳۱۳-۳۱۴-۳۱۵

ابراہیم قطب شاہ ص ۳۱۴-۳۱۵-۳۱۶-۳۱۷-۳۱۸-۳۱۹-۳۲۰

۵۳۷-۵۳۸-۵۳۹

ابراہیم نظام شاہ ص ۵۷۳-۵۷۴-۵۷۵-۵۷۶-۵۷۷

ابر خان ص ۱۵۰

(شاہ) ابوتراب ص ۵۸۲

(شاہ) ابوالحسن (ولد شامطاهر) ص ۴۴۸-۴۴۹-۴۵۰

۴۵۷-۴۵۸

ابو عبداللہ توسنی ص ۱۰۲

ابوالقاسم ص ۶۰۰

اہتک خان ص ۵۵۸-۵۵۹-۵۶۰-۵۶۱-۵۶۲-۵۶۳

۶۰۸-۶۱۷-۶۱۹

ایرکنگتا ص ۲۹۹

انیر ص ۵۵-۵۶-۵۷-۵۸-۵۹-۶۰-۶۱-۶۲-۶۳

۴۷۹-۴۸۰-۴۸۱-۴۸۲-۴۸۳-۴۸۴-۴۸۵-۴۸۶

اجین ص ۵۵۱

احمد بیگ افشار ص ۴۶۳-۴۶۴

احمد خان ص ۱۳۳

احمد خان ص ۵۵۷

(سلطان) احمد خان (خانخانان-احمد شاہ) ص ۳۱

۳۹-۴۰-۴۱-۴۲-۴۳-۴۴-۴۵-۴۶-۴۷-۴۸-۴۹-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳

۴۸۶
اعتماد خان من ۵۸۲
افضل خان (چنگیز خان) ۵۹۹-۵۹۸-۵۱۱
۶۳۰-۶۳۸-۶۳۶-۶۱۹-۶۱۷-۶۱۴-۶۰۲-۶۰۱
اقليم خان من ۹۲
اکار من ۱۸
اکبر شاه (جلال الدين محمد) من ۴۸۱-۴۶۴-۴۵۶
-۵۵۱-۵۵۰-۵۴۹-۵۴۸-۵۳۷-۴۹۰-۴۸۸-۴۸۷
۶۳۹-۶۳۸-۶۳۵-۶۱۴-۶۰۴-۵۹۵-۵۸۵
اکراج من ۱۶
آکره ۴۵۶
الت ندى من ۳۰۲
الغان من ۶۵-۶۴-۶۳-۶۲-۶۱
الغ خان من ۱۵۴-۱۵۰-۸۸
الله داد دولت خان من ۳۰۶
المن من ۴۵۹
الوره من ۲۰۹
الملك الياض ترك من ۱۵۴
البجيور من ۴۸۳-۴۷۷-۶۴۹-۱۶۱-۱۰۵-۱۰۲
۵۵۰-۵۴۷-۵۴۴-۴۸۷
امجدالملک من ۵۸۴-۵۸۲
رہی (بی) آمنه خاتون من ۴۰۹
آمينر چری من ۴۸۷
امين الله برهانپوری من ۵۸۲
امين الملک من ۵۷۳-۵۷۰-۵۵۷-۴۹۳-۴۶۱
۵۷۷-۵۷۵
امين خان من ۴۷۵
ابنه جو کایي ۱۳۸

۱۳۸ (مرزا) ادم من
ادم بيک من ۲۹۱
(شيخ) آذری من ۷۴-۷۱
ارجان من ۳۰۲
(حكيم) ارزقي من ۷۶
ارکي من ۱۵۷
ارنگل من ۶۹-۵۸
اريسه من ۹۸-۹۷
(محمد) اژدر خان من ۴۰-۱۶
اژدها خان من ۵۷۴-۳۰۶
استاد خواجه ابن دبیر من ۲۲۳
اسد خان من ۳۰۸-۳۰۷-۳۰۴-۲۹۹-۲۹۸-۲۹۷
-۴۸۷-۴۸۶-۴۷۱-۴۷۰-۴۶۹-۴۶۴-۳۱۴-۳۰۹
-۵۰۴-۵۰۳-۵۰۰-۴۹۹-۴۹۷-۴۹۴-۴۸۹-۴۸۸
-۵۴۸-۵۴۳-۵۴۱-۵۴۰-۵۳۷-۵۰۷-۵۰۶-۵۰۵
۵۹۸-۵۸۶-۵۵۵
اسعد خان من ۱۳۰-۱۱۵
اسماعيل خان (کلاوت) ۵۶۱-۵۶۰-۵۵۸-۵۵۴
۵۶۹
اسماعيل شاه من ۵۷۸-۵۷۵-۵۷۴-۵۷۳-۵۱۰
۵۶۷-۵۰۵-۴۵۳-۱۶۳
(شاه) اسماعيل سفوی من
(شاه) اسماعيل عادل خان من ۲۹۷-۲۹۶-۱۶۱
۳۴۹-۲۹۹
اسماعيل مخ افغان من ۲۳-۱۸-۱۴-۱۳
اشنور ۱۲۲
آنتی من ۳۰۰
اشرف خان من ۳۸۹-۳۰۵
اصفهان ۵۶۷
اعتبارخان من ۴۸۵-۴۷۵-۴۷۴-۴۴۳-۳۶۱

۵۸۲-۵۸۲-۵۴۸-۵۳۷-۵۲۹-۵۱۴-۵۰۰

بدخشان ص ۶۰۳

۳۷۱-۳۷۰-۳۵۰-۳۴۴-۳۳۷-۳۰۴

۴۴۵-۴۳۴-۳۷۹-۳۵۷-۳۵۶-۳۵۴-۳۰۱

۴۷۴-۴۷۳-۴۶۶-۴۶۳-۴۶۱-۴۶۰-۴۵۸-۴۵۷

۴۸۸-۴۸۷-۴۸۶-۴۸۳-۴۷۸-۴۷۷-۴۷۶-۴۷۵

۵۱۲-۵۰۷-۵۰۶-۵۰۰-۴۹۹-۴۹۶-۴۹۰-۴۸۹

۵۴۶-۵۴۵-۵۴۴-۵۴۳-۵۴۱-۵۴۰-۵۳۷-۵۱۴

۵۸۴-۵۸۳-۵۸۲-۵۵۱-۵۵۰-۵۴۹-۵۴۸-۵۴۷

۶۳۲-۶۳۰-۶۲۹-۶۲۸-۵۸۹-۵۸۷-۵۸۶

بربولی ص ۱۴۷

برک ص ۵۴۲

برکیتہ ص ۱۲۳-۱۲۱-۱۲۰

برهان آباد ص ۶۵۸-۶۰۴-۶۰۲-۵۹۸

برهان پور ص ۳۳۲-۳۲۱-۳۲۰-۱۲۴-۱۰۳-۵۵

۴۷۸-۴۷۷-۴۷۶-۴۷۳-۴۶۶-۴۵۷-۳۷۹-۳۷۶

۵۴۸-۵۴۷-۵۰۳-۴۹۰-۴۸۸-۴۸۳-۴۸۱-۴۷۹

۶۰۸-۵۹۵-۵۸۷-۵۸۶-۵۸۵-۵۸۳-۵۵۰-۵۴۹

۶۱۳-۶۱۲

برهان درگ ص ۴۰۱

برهان شاہ (ابن مرضی نظام شاہ) ص ۵۷۸-۴۹۹-۴۹۸

برهان لشکر ص ۵۸۰

برهان نظام شاہ ۱۶۸-۳۳۵-۳۳۶-۳۳۷-۳۳۸-۳۳۹-۳۴۰-۳۴۱-۳۴۲-۳۴۳-۳۴۴-۳۴۵-۳۴۶-۳۴۷-۳۴۸-۳۴۹-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳-۳۵۴-۳۵۵-۳۵۶-۳۵۷-۳۵۸-۳۵۹-۳۶۰-۳۶۱-۳۶۲-۳۶۳-۳۶۴-۳۶۵-۳۶۶-۳۶۷-۳۶۸-۳۶۹-۳۷۰-۳۷۱-۳۷۲-۳۷۳-۳۷۴-۳۷۵-۳۷۶-۳۷۷-۳۷۸-۳۷۹-۳۸۰-۳۸۱-۳۸۲-۳۸۳-۳۸۴-۳۸۵-۳۸۶-۳۸۷-۳۸۸-۳۸۹-۳۹۰-۳۹۱-۳۹۲-۳۹۳-۳۹۴-۳۹۵-۳۹۶-۳۹۷-۳۹۸-۳۹۹-۴۰۰

۶۲۸-۳۸۸-۳۷۹-۳۶۹-۳۶۵-۳۴۹-۳۲۸

بریدالمالک ص ۱۵۸-۱۵۷-۱۵۶-۱۵۵-۱۴۱

۳۰۴-۱۶۶-۱۶۴-۱۶۳-۱۶۱-۱۵۹

(ملک) برید ص ۳۰۰-۳۷۴-۳۷۳-۳۷۲-۳۷۱

۳۱۹-۳۱۷-۳۱۶-۳۱۴-۳۱۳-۳۰۸-۳۰۲-۳۰۱

۴۹۷-۴۰۸-۳۹۹-۳۲۸-۳۲۳-۳۲۲-۳۲۱-۳۲۰

۵۱۴-۵۱۳-۵۱۰-۵۰۸-۵۰۷

سباط خان ص ۲۵۲

انجنگام ص ۴۸۹

اصار خان ص ۶۰۱-۶۰۰-۵۹۹-۵۹۷

انکس خان ۵۷۳-۵۷۲-۵۷۱-۵۷۰-۵۳۳

انکلوت ۱۷

انکوت ۱۰۳

انکور ۱۵۷

انورچتا خان ۳۰۵

انوری ۱۱۸

اؤدکیر ۴۱۳-۳۲۸-۳۲۷-۳۲۶-۳۱۹-۱۴۳

۴۹۸-۴۹۷-۴۷۸-۴۷۶-۴۷۳-۴۵۲

اوریا ۱۷۳-۱۷۲-۱۳۲-۱۱۷-۹۱

اوره ۱۶

اوسه ۱۵۵-۱۵۶-۱۰۶-۶۰۴-۳۲۶-۳۱۹-۲۲۵-۴۳۵-۴۵۹

۵۵۳-۵۳۷

(سید) اویس ۳۰۵

ایدر ۲۲۴-۲۲۵

ایکور ۴۶

ایلمت راج ۴۳۷-۴۱۷-۴۰۹

اینتور ۳۸۸-۳۸۷-۲۴۳-۲۴۲-۲۴۱-۱۰۴

(ب)

بابی خان ص ۵۷۴-۴۹۶-۴۹۳-۴۷۵-۴۶۸-۴۶۴

۵۷۸-۵۷۷

باریب خان ۲۵۱

باکرکوٹ ۱۱۴-۱۱۳

باکسی ص ۲۹۹

بالاپور ۵۵۰-۵۴۳-۵۴۱-۴۸۷-۴۸۲-۴۷۸

بالکنده ص ۱۴۲-۸۶-۸۵

باککوٹ ص ۳۳

بهری خان ص ۴۹۸-۴۸۸-۴۷۶-۴۶۹-۳۱۳

پہنور (چہنور) ص ۴۳-۴۴

(مولانا) پیر محمد شروانی ۲۶۹-۲۵۷-۲۵۶-۲۴۴
۳۴۹-۲۷۸-۲۷۰

ت

(سید) تاج الدین (جکاجوت) ص ۲۸-۴۰

تاج خان ص ۴۳-۴۴-۴۴۳

تالکریہ ص ۲۲

تالیکوٹہ ص ۱۷

تاندر ص ۱۵۸

تازی ص ۱۶

(آب) تبتی ص ۴۷۸-۵۰۰

تتہ ص ۲۱

تردل ص ۱۸-۲۳

ترگل ص ۱۴۴

تغلیچی ص ۳۹-۴۰-۴۱

(سلطان محمد) تغلق شاہ ص ۱۲-۱۳-۱۴-۱۵-۱۶

۱۹-۲۰-۲۱-۲۲

تغال خان ص ۳۰۱-۳۷۹-۴۰۳-۴۳۴-۴۳۵-۴۳۶

۴۳۷-۴۵۷-۴۵۸-۴۵۹-۴۶۰-۴۶۱-۴۶۲-۴۶۳

۴۶۴-۴۶۵-۴۶۶-۴۶۷-۴۷۰-۴۷۱-۴۷۲-۴۷۳

۴۷۴-۴۸۳

تلچی ص ۴۳-۵۴-۵۵-۵۵

تلسمان ص ۱۰۲

تلور ص ۱۲۶

تعرنی ص ۴۶۹

تسمیا ص ۵۰۷

تنگ ص ۱۸۱

تنکی و ترونی ص ۱۸۴

تیر انداز خان ص ۵۱۴-۵۳۷-۵۴۰-۵۴۵-۵۴۸

تیسکام ص ۵۸۵-۶۰۶

(امیر) تیمور گورکان ص ۳۸-۳۹-۶۲۹

ج

جام کام ص ۴۰۵

جام کندی - جام کھندی ص ۱۸-۲۳-۱۴۷-۱۴۹

جرون ص ۲۵۴-۲۹۴

جری ۵۲۲

(شیخ) جہر ص ۲۴۴-۲۵۱

جلال (قاضی قدر خان) ص ۱۶

(شاہ) جلال الدین حیدر ص ۲۰۲

(سید) جلال بخاری ص ۶۸-۸۴

جلال خان ص ۸۴-۸۵-۸۶-۸۹-۹۰-۹۳

جمال ص ۲۹۱

جمال الدین (عین المالک) ۱۳۷

جمال الدین (ولد مکمل خان) ۲۳۵

(بی بی) جمال ۴۳۱

(شاہ) جمال الدین حسین انجو ص ۴۵۲

۴۵۳-۴۵۴-۴۵۶-۴۵۷

جمال خان ص ۵۷۱-۵۷۲-۵۷۴-۵۷۶

۵۷۸-۵۷۹-۵۸۰-۵۸۱-۵۸۲-۵۸۳

۵۸۴-۵۸۵-۵۸۶-۵۸۷-۵۸۸-۵۸۹

۵۹۰-۵۹۱-۵۹۲

جمان خان ص ۴۶۳

جمشید خان (ولد سلطان ہمایون شاہ) ۹۶

جمشید خان (جمشید قطب شاہ) ص ۳۱۴-۳۱۵

۳۱۶-۳۱۷-۳۲۶-۳۲۸

جمشید خان ص ۴۷۵-۴۷۶-۴۸۷-۴۹۸

۵۰۰-۵۱۴-۵۲۳-۵۲۹-۵۳۷-۵۴۳

۵۴۵-۵۷۰-۵۷۳-۵۷۴-۵۷۷-۵۷۹-۵۸۰

جنتاپور ص ۴۸۷

چندن مندن ص ۸۱ - ۱۴۷

چندور ص ۶۱۰

چندھا خان ص ۴۶۳ - ۴۷۵ - ۴۸۷ - ۵۱۴
۵۴۸ - ۵۳۷

چندبری ص ۹۹

چنگیز خان ص ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۵۶ - ۴۵۸

۴۶۰ - ۴۶۱ - ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۷۰

۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۶ - ۴۷۹ - ۴۸۰ - ۴۸۳

۴۸۳ - ۴۸۴ - ۴۹۳

چنگیز خان (افضل خان) ص ۶۳۶ - ۶۳۷ - ۶۳۸
۶۳۹ - ۶۳۱

چوند ص ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۷ - ۴۵۸

(ملک) چھجو ص ۱۶

چھنور ص ۱۹ - ۲۵ - ۴۳

چٹناپور ص ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۷۹

(رای) چٹنیال ص ۲۳۵

چیول ص ۷۱ - ۲۳۸

ح

حبش خان ص ۴۴۲ - ۵۹۰

(شاہ) حبیب اللہ ص ۹۳ - ۹۳ - ۹۴ - ۹۴

(مولانا) حبیب اللہ ص ۵۵۷

حبیب خان ص ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۶۹ - ۵۹۸

حسام الدین آجچی ص ۱۶

(قاضی) حسن ص ۶۳۰

(سید) حسن ص ۲۸۶ - ۵۷۰ - ۵۷۴

۵۸۰ - ۵۹۹ - ۶۰۰

(میرزا) حسن ص ۵۴۷ - ۵۹۶

حسن آباد ص ۲۷ - ۲۸ - ۴۲

جنجوال ص ۱۶

جنسنگ رای ص ۱۱۹

جنید خان ص ۲۵۱

جنیر ص ۸۸ - ۱۱۵ - ۱۳۶ - ۱۳۷ - ۱۴۳

۱۴۴ - ۱۷۴ - ۱۷۵ - ۱۷۶ - ۱۷۸ - ۱۷۹

۱۸۷ - ۱۹۰ - ۱۹۷ - ۱۹۹ - ۲۰۰ - ۲۰۹ - ۲۱۳

۲۸۶ - ۳۵۰ - ۴۰۸ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴

۴۹۹ - ۵۵۳

جوچار خان ص ۴۹۸ - ۴۹۹

جودن ص ۱۸۳

جوند ص ۱۸۰ - ۵۹۴

جوھر حبشی ص ۱۳۰

جھانگیر خان - ۱۴۵ - ۱۵۴ - ۱۵۹

۲۴۲

جھانگیر خان حبشی ۵۵۸ - ۵۸۶

(موضع) جی چند ص ۴۴۳

جیور ص ۵۴۴

جیول ص ۵۰۴ - ۵۸۴

جیہور ص ۶۳۲

ج

چاکنہ ص ۸۱ - ۸۲ - ۸۷ - ۸۸ - ۱۱۵ - ۱۳۶

۱۷۶ - ۱۹۴ - ۱۹۵

چاند بی بی ص ۲۱۴ - ۴۱۵ - ۴۳۱ - ۵۹۴ - ۶۳۵

چاندو ص ۱۰۳

چاندور ص ۳۵۷

چانک دیو ص ۳۷۴

چتا خان ص ۴۳۳

چفتائی خان ص ۴۶۶ - ۴۷۷ - ۵۰۷ - ۵۴۴

۵۴۷ - ۵۸۶

چٹناپور ص ۶۳۲

چندر رائی ص ۵۰۷

۳۸۰ - ۳۷۹ - ۳۶۹ - ۳۶۲ - ۳۵۹ - ۳۵۶

۴۲۳ - ۴۱۹ - ۴۰۲ - ۳۹۹ - ۳۹۴ - ۳۸۵

۴۳۸ - ۴۳۴ - ۵۰۵ - ۵۹۴ - ۶۳۵

حصار انہونت ص ۳۵۹

» » » انوس »

» » » اوسہ »

» » » ایرکا »

» » » حصار بودھیرا »

» » » بہیسہ انگیر »

» » » بیرواری »

» » » پرنادہ »

» » » تانگیر »

» » » تباکیا »

» » » ترنیکہ بنیسا »

» » » نلتم »

» » » نذبت پتیالہ »

» » » راجدیوبیر »

» » » ساتکسہ »

» » » ستوندہ »

» » » سلابور »

» » » قندھار »

» » » کاوئی »

» » » کرنالہ »

» » » کلیان »

حصار کودلوہیل ص ۳۵۹

» » » کودلوہیرا »

» » » کتیرا »

» » » لوہگر »

» » » مانکپنچ »

» » » مرینجن »

حسن بھری ص ۹۵

حسن (آقا ترکمان) ص ۶۲۱

حسن خان (ولد سلطان علاء الدین احمد شاہ)

۸۸ - ۹۲ - ۹۳ - ۹۴

حسن خان (ولد چمن خیرت خان) ص ۳۹۶

۲۹۷ - ۳۹۹ - ۳۰۰

حسن خان خراسانی ص ۱۳۷ - ۱۳۹ - ۱۴۰ - ۱۴۵

حسن خان (ولد سلطان فیروز شاہ) ص ۴۷ - ۵۲

۵۳

حسن کاتی ص ۵۵۳

(میر) حسین (برادر بغرش خان) ص ۴۰۶

حسین (کرشاسپ) ص ۱۶

(میر) حسین (کیلائی) ص ۵۷۷

حسین (ابن نوران) ۱۶

(میران شاہ) حسین ص ۳۸۴ - ۳۴۹ - ۳۵۰

۳۵۱ - ۳۵۴ - ۳۶۱

حسین (تبریزی) ص ۴۴۰ - ۴۴۳

(سید) حسین (جرجانی) ص ۴۷۳

(میرزا) حسین (اصفہانی) ص ۵۴۳ - ۵۴۷

(میران شاہ) حسین (ابن نمرضی نظام شاہ)

۵۴۳ - ۵۴۸ - ۵۵۱ - ۵۵۱ - ۵۷۱ - ۵۷۵

حسین ابدال (رومی) ص ۲۶۹

(شاہ) حسین انجو ص ۳۹۷

حسیناپور ص ۴۶۱

حسین خان (صاحب خان) ص ۴۸۲ - ۴۸۴

۴۹۳

حسین خان قوی (شیر خان) ص ۴۹۳

حسین نظام شاہ ص ۱۶۶ - ۳۲۱ - ۳۴۹ - ۳۵۲

خداوند خان (باقوت) من ۵۸۲ - ۵۸۴ - ۵۸۸
۵۹۰ - ۵۹۱

خداوند خان (چنا خانی) من ۴۳۹ - ۵۱۴
۴۳۱ (بی بی) خدیجه من

خطاط خان دوات آبادی من ۵۸۲

خطاط خان کاشی من ۴۷۵ - ۴۷۶

(سید) خطیب من ۱۵۶

خلجی خان من ۳۰۵

خلف حسن من ۴۸ - ۴۹ - ۵۰ - ۵۴ - ۶۰ - ۶۵

۷۷ - ۷۸ - ۸۱ - ۸۲ - ۸۳

۱۱۵

(شاه) خلیل الله من ۶۵ - ۷۵ - ۸۱ - ۹۷

خمیس بن حسن من ۶۶

(شیخ) خمیس من ۳۰۵

(چمن) خیرت خان من ۳۵۱ - ۳۹۹ - ۳۰۰

خواجه جهان (محمود ابن کاوان) من ۹۱ - ۹۲

۹۶ - ۹۸ - ۱۰۸ - ۱۱۲ - ۱۱۳ - ۱۱۴ - ۱۱۵

۱۱۶ - ۱۱۸ - ۱۲۰ - ۱۲۲ - ۱۲۵ - ۱۲۶

۱۲۷ - ۱۲۹ - ۱۳۰ - ۱۳۲ - ۱۳۳ - ۱۲۶

خواجه جهان من ۱۶ - ۱۸ - ۱۹ - ۲۰ - ۳۸

۴۰ - ۴۱ - ۴۴

خواجه جهان (ملک شاه ترک) من ۹۹ - ۱۰۲

۱۰۸ - ۱۵۴ - ۱۵۵

خواجه حسین کرمانی من ۶۱۷ - ۶۲۱

خواجه علی ولد محمود کاوان من ۱۲۲

خواجه محمد جان من ۶۱۵

خواجه محمد سیمانی من ۵۲۹

خواجه محمد لاری من ۴۷۰

حصار مورکیل ۳۵۹

د وینجهرائی د

د هانکا د

(سالار) حمزه من ۸۳

حمید خان حبشی من ۱۶۲ - ۵۱۷ - ۵۲۳ - ۶۳۳

(خوانزرا) حمیرا (بنت سلطان علاء الدین احمد شاه)

من ۸۱

سید (حنیف) من ۷۵

(میران شاه) حیدر من ۳۴۴ - ۳۴۶ - ۳۴۹

۳۵۷ - ۳۶۷ - ۳۶۹

(شاه) حیدر من ۳۸۸ - ۳۹۱ - ۳۹۷ - ۳۳۸

۳۳۹ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۴۵۴ - ۴۵۷ - ۴۵۸

۵۰۱ - ۵۰۲ - ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۸۴

حیدر خان (ولد سلطان قلی قطب الملک) من

۳۱۴ - ۴۶۳

حیدر خان من ۱۵۸

حیدر سلطان ۴۶۹

خ

خاص پوری من ۳۱۷

خانپور من ۴۹

خان جهان من ۹۰ - ۱۵۶ - ۱۵۷ - ۳۰۲ - ۳۰۸

۳۱۴ - ۳۲۰ - ۳۲۱

خان ملک من ۵۸۲

(میران) خدا بنده من ۳۴۹

(ملک) خداداد خواجه جهان من ۱۵۹ - ۱۶۱

خداوند خان ۴۶۱ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۷۵ - ۴۷۶

۴۹۸ - ۵۰۰ - ۵۲۹ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۱

۵۴۴ - ۵۴۶ - ۵۴۸ - ۵۵۰

۱۴۲ - ۱۵۱ - ۱۵۴

دلاور خان ص ۴۳۵

دلاور خان ص ۳۱۰ - ۴۶۱ - ۵۱۷ - ۵۲۳

۵۸۸ - ۵۸۷

دلپت رائے ص ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۴۲۴

۶۳۳

دنکری ص ۱۶

دولت آباد ص ۱۳ - ۱۴ - ۱۷ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۷

۳۱۰ - ۳۰۹ - ۳۰۰ - ۱۰۶ - ۱۰۳ - ۳۹

۳۷۲ - ۳۷۰ - ۳۱۸ - ۲۱۶ - ۲۱۳ - ۲۱۲

۴۸۸ - ۴۴۴ - ۴۴۳ - ۳۵۱ - ۳۵۰ - ۳۸۰

۵۵۴ - ۵۴۹ - ۵۰۵ - ۵۰۳ - ۴۹۱ - ۴۸۹

۵۷۷ - ۵۷۶ - ۵۷۴ - ۵۶۰ - ۵۵۶ - ۵۵۵

۶۳۲ - ۶۲۹ - ۶۱۱ - ۶۰۶ - ۶۰۵

دولت خان (فرزند چمن خیرت خان) ص ۲۹۶

۴۰۵ - ۳۹۷ - ۳۷۹ - ۳۰۰ - ۳۹۹ - ۳۹۷

دولت خان لودی ص ۶۰۸ - ۶۱۱ - ۶۱۲

دولت شاہ ص ۱۶

دولت شاہ بنت دریا عماد شاہ ص ۳۹۹

دعلی ص ۱۲ - ۱۳ - ۳۸ - ۳۹ - ۴۳

دینار (مالک) دستورالعمالک ص ۷۷ - ۱۴۴

۱۶۰ - ۱۵۹ - ۱۵۸ - ۱۵۷ - ۱۵۶ - ۱۴۶

۱۶۴ - ۱۶۲ - ۱۶۱

دیو رائے ص ۴۲

دیورکنده ص ۹۱

دیوکنده ص ۵۸

دیوگیر (دولت آباد) ص ۱۳ - ۱۴ - ۳۲ - ۳۳

۳۰۸ - ۱۰۵

دیوتی ص ۲۴۶

دیوتی ص ۱۴۳ - ۱۶۴

خواجہ میرزاک دیر ص ۴۴۲

(شیخ) خوجن ص ۵۴

خورشید خان ص ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۹۸ - ۴۷۶

۴۷۷

دابل ص ۲۸ - ۲۹ - ۷۰ - ۱۱۵ - ۱۴۷ - ۱۵۰

۱۵۴ - ۳۵۴ - ۳۵۵

دارسن ص ۵۱۲

دارور ص ۴۲۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۴۴۵

۴۴۶

دال مہد ص ۱۶

دانور ص ۲۴۶ - ۴۴۳

دانورہ ص ۵۵۹

دانیہ جشن جیو ص ۲۴۱ - ۲۴۲ - ۲۴۳ - ۳۱۰

۳۵۹

دانیہ روپی رائے ص ۳۴۶ - ۳۸۸

داؤد خان (داؤد شاہ) ص ۳۵ - ۳۶ - ۷۱

۱۰۰

داؤد خان ص ۵۶۱

درب ص ۵۵۲

درکی ص ۱۵۰

دریا ص ۷۶

دریابور ص ۴۸۸ - ۴۸۹

دریا خان ص ۱۵۰ - ۱۵۴ - ۱۶۱ - ۳۰۴

۴۰۳ - ۴۰۰ - ۳۹۹

دستور خان ص ۴۰۵ - ۴۳۹ - ۵۱۴ - ۵۳۷

۵۹۱

دستورالعمالک ص ۷۷

(مجلسی اکرم) دلاور خان ص ۷۶ - ۷۷ - ۱۴۱

۱۵۷ - ۲۲۷ - ۲۲۹ - ۳۴۰ - ۳۴۷ - ۳۸۸

۴۳۳

رائے خان قنوجی ص ۱۵۴

رائیکبر ص ۶۹ - ۱۶۱

رتن خان ص ۱۵۲ - ۱۵۹ - ۱۶۱ - ۲۹۶ - ۳۴۴

رستم خان ص ۴۶۱ - ۴۶۴ - ۴۶۵ - ۴۶۸

۴۷۵ - ۵۱۴ - ۵۳۷

رضی الدین زکاجوت ص ۱۶ - ۱۷ - ۳۸

(شاہ) رفیع الدین حسین ص ۳۸۱ - ۴۳۳ - ۵۵۷

۵۸۴

(میر) رکن الدین ص ۳۴۴

رنگ بہار خان ص ۳۷۹

(جلال) رومی خان ص ۳۰۱ - ۳۰۲ - ۳۰۳

۲۲۳ - ۲۲۷ - ۲۴۶ - ۲۴۲ - ۲۹۶ - ۳۹۷

۴۰۲ - ۴۲۳ - ۴۳۴

روٹی ص ۴۵۹

رہانگیر ص ۵۵۰

ریگ دندہ ص ۴۵۴

ز

زبکہ ص ۱۱۵

(شیخ) زین الدین ص ۳۳

(سید) زین العابدین ص ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹

(میر) زینل ۴۷۵ - ۴۷۶ - ۵۲۱ - ۵۳۵ - ۵۳۶

س

ساباجی ص ۳۸۰ - ۳۸۱

ساتیا ص ۴۰۵ - ۵۰۷

سارنگ خان ص ۶۸ - ۷۶

راجا جیو ص ۲۲۶ - ۲۳۷

(بندر) راجپوری ص ۵۰۵ - ۵۵۵ - ۵۸۲

راج کنبہ ص ۵۸

راج مندری ص ۴۴ - ۴۵ - ۱۱۸ - ۱۲۳

راجن مغلدار ص ۳۰۹

(سید) راجو ص ۶۱۰

راجہ چکنات ص ۶۱۰ - ۶۱۲

راجہ رستم ص ۸۳ - ۸۸

راجہ علی خان ص ۴۵۷ - ۵۸۳ - ۵۸۵ - ۵۸۷

۵۸۹ - ۵۹۵ - ۶۰۸ - ۶۱۰ - ۶۱۲ - ۶۱۳

۶۲۷

راستی خان ص ۵۶۰

رام راج ص ۲۹۸ - ۲۹۹ - ۳۲۸ - ۳۳۷

۳۴۰ - ۳۴۱ - ۳۴۶ - ۳۴۷ - ۳۴۸ - ۳۸۶

۳۹۸ - ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۴۰۴ - ۴۰۵ - ۴۰۶

۴۰۷ - ۴۰۸ - ۴۰۹ - ۴۱۰ - ۴۱۱ - ۴۱۳

۴۱۶ - ۴۱۸ - ۴۱۹ - ۴۲۲ - ۴۲۳ - ۴۳۴

۴۳۶ - ۴۳۷ - ۴۸۵

رام شیو دیو ص ۳۰۲

رام کبیر ص ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲

راہنات ص ۱۶

رائجینی ص ۴۹۸ - ۵۰۰

رائومیری ص ۳۰۶ - ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۳۴۴

۴۰۱

راویل ص ۲۳۸

رائے باغ دھگری ص ۵۲۶

رائیل ص ۸۰

رائچور ص ۴۵ - ۷۱ - ۸۸ - ۱۰۰ - ۱۴۴

۱۶۴ - ۱۶۲ - ۱۶۱ - ۱۶۰ - ۱۵۹ - ۱۵۸
 ۳۱۴ - ۳۰۸ - ۳۰۴ - ۱۶۶
 سلطان قلی بیگ روملو ص ۴۶۳ - ۴۶۲
 سلیم شاه ص ۳۵۶
 (ملک) سنان (عمادالملک) ص ۷۶
 سنجر خان ص ۷۷ - ۹۵ - ۱۵۴ - ۴۰۵ - ۵۵۵
 سند ص ۲۱
 سندلاپور ص ۱۶۱
 سنکر ص ۷۷ - ۸۱ - ۸۳ - ۱۱۵
 سنکل نائک ص ۵۳۲
 سنگم ص ۴۴۹
 (پرکنٹ) سنگم نیر ص ۶۱۱
 سنیر ص ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۱۷۹ - ۱۸۰ - ۲۰۰ - ۴۴۲
 ۴۴۳ - ۴۵۲ - ۴۵۳ - ۵۵۳ - ۵۶۹ -
 سورت ص ۴۴۳
 سون بیت ص ۴۰۰
 سهیل خان (امین الملک) ۶۱۳ - ۶۳۵ - ۶۳۲
 سیاست خان ص ۴۱۹
 سیدآباد ص ۱۷
 سیرم ص ۳۵ - ۵۱۱
 سیف الملک ۵۵۸ - ۵۵۹
 سیف خان ص ۸۸ - ۵۵۸ - ۵۶۹
 سیف عین الملک ص ۳۳۸ - ۳۴۴ - ۳۸۰ - ۳۸۳
 ۳۸۵ - ۳۸۶ - ۳۹۲ - ۳۹۳ - ۳۹۴
 سیوگام ص ۵۸۳
 ش
 شاپور ص ۴۹۳ - ۵۰۸ - ۵۱۸ - ۵۲۶
 شادی ملک ص ۱۶

ساغر ص ۱۶ - ۳۷ - ۱۴۶
 سالیہ ص ۳۱۰ - ۳۱۲
 ستارہ ص - ۸۱ - ۱۴۷ - ۳۱۰
 سدا شیونائک ص ۴۰۵
 سراج خان ص ۹۳ - ۹۴ - ۹۵
 سرکٹل ص ۲۰۷
 سرکہ ص ۸۲
 سرول ص ۵۱۱
 سعادت خان ۵۹۵ - ۶۰۱ - ۶۱۰ - ۶۱۱
 سکر ص ۱۶ - ۱۹ - ۲۱ - ۲۵ - ۳۷ - ۴۰ - ۴۳
 سکندر خان ص ۱۶ - ۱۷ - ۱۸ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷
 سکندر خان (ولد جلال خان) ص - ۸۴ - ۸۵ - ۸۶
 ۸۸ - ۹۰
 سکندر خان (غلام ترک) ص ۹۸ - ۹۹
 سلاپور ص ۳۰۳ - ۳۰۴ - ۳۰۵ - ۳۰۶ - ۳۰۷
 ۳۱۲ - ۳۱۳ - ۳۱۴ - ۳۰۷ - ۳۲۰ - ۳۲۲
 ۳۲۸ - ۳۲۹ - ۳۳۰ - ۳۳۷ - ۳۴۱ - ۳۴۲
 ۳۵۶ - ۳۷۹ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۴۱۵ - ۴۱۶
 ۴۴۸ - ۵۱۰ - ۵۱۲ - ۵۵۲ - ۵۵۴
 سلطان بہا در کجراتی ص ۲۲۵ - ۲۷۰ - ۲۷۱
 ۲۷۲ - ۲۷۴ - ۲۷۵ - ۲۸۱ - ۲۹۶ - ۲۹۸ - ۳۰۰
 سلطان پور ص ۱۰۱ - ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۶ - ۲۹۵
 ۵۵۱ - ۵۹۵ - ۶۱۰
 سلطان حسین ص ۵۵۷
 سلطان سنجر سلجوقی ص ۶۷
 سلطان قلی (خواص خان ہمدانی قطب الملک) ص
 ۱۴۵ - ۱۵۰ - ۱۵۴ - ۱۵۵ - ۱۵۶ - ۱۵۷

شمشیر خان حبشی ص ۵۹۶ - ۵۹۷ - ۶۰۱ - ۶۰۲
 ۶۰۸ - ۶۱۷ - ۶۱۹
 (ملک) شہاب ص ۱۶ - ۴۰
 شہاب الدین احمد خان ص ۴۸۸
 (شاہزادہ) شیخوجی (شاہ سلیم) ص ۶۱۶
 شیراز ص ۶۱۵
 شیر خان (خواہر زادہ سلطان فیروز شاہ) ص ۴۸
 ۵۲ - ۶۸
 شیر خان یراقی ص ۴۶۲ - ۴۷۵ - ۵۱۴
 ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۵ - ۵۴۸
 (موضع) شیطان پورہ ص ۶۰۸

ص

صاحب خان (حسین خان) ص ۴۸۴ - ۴۹۴
 ۴۹۵ - ۴۹۶ - ۴۹۷ - ۴۹۸ - ۴۹۹ - ۵۰۰ - ۵۰۱
 (میرزا) صادق (اردوبادی) ص ۵۰۵ - ۵۴۸ - ۵۵۳
 ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۵۸ - ۵۷۷
 صادق محمد خان ص ۶۰۳ - ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۶۱۲
 ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۹ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۸
 ۶۲۹
 (شاہ) صالح ص ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۶۱
 (مولانا) صدر الدین طالقانی ص ۴۸۴
 (ملک العلماء) صدر جہان ص ۱۵۶
 صفدر خان ص ۱۶ - ۱۹ - ۵۹۸
 صلابت خان ص ۳۹۴ - ۴۳۹ - ۴۸۴ - ۴۹۳
 ۵۰۳ - ۵۰۴ - ۵۰۵ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۱۱
 ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۳۵ - ۵۳۷ - ۵۳۹ - ۵۴۰ - ۵۴۱
 ۵۴۲ - ۵۴۳ - ۵۴۴ - ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸
 ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۲ - ۵۵۳ - ۵۵۴ - ۵۵۵ - ۵۶۹
 ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۸۴ - ۵۸۵ - ۵۸۶

شاہیاز خان ص ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۸ - ۶۱۱ - ۶۱۶
 ۶۲۶ - ۶۲۷ - ۶۲۸ - ۶۲۹
 (میرزا) شاہ حسین (اصفہانی) ص ۲۵۴
 شاہ دکنر ص ۶۳۳
 (میرزا) شاہ رخ ص ۶۰۳ - ۶۰۸
 شاہ محمد استاد ص ۳۶۷ - ۳۶۸ - ۴۰۳
 (سید) شاہ میر طباطبایا ص ۴۵۱ - ۴۷۶ - ۴۸۲
 ۵۱۴ - ۵۲۱ - ۵۲۵ - ۵۲۸ - ۵۳۵ - ۵۳۹ - ۵۴۵
 ۵۴۶
 شاہ وردی خان ص ۴۶۳ - ۴۹۳ - ۵۰۷ - ۵۴۴
 ۵۴۶
 شتاب خان ص ۹۵
 شجاعت خان ص ۱۶۵ - ۳۰۶ - ۳۷۹ - ۳۸۱
 شرف الدین ملازندرائی ص ۷۱
 شرف الملک ص ۱۱۰ - ۱۱۱
 شرف فارسی عمدتہ الملک ص ۱۶
 (قلعہ) شرکہ ص ۷۷
 (میرسید) شریف ص ۶۸ - ۹۶ - ۱۰۷
 (میر) شریف (جیلانی) ص ۵۷۰ - ۵۷۷ - ۵۸۴
 (سلطان) شمس الدین (داؤد شاہ) ص ۳۱ - ۳۸ - ۳۹
 ۴۰ - ۴۱
 شمس الدین ص ۱۴
 شمس الدین حق گروٹی ص ۱۰۲
 شمس الدین محمد لاری ص ۵۹۸
 شمس الدین میرسقا ص ۱۶
 (میرزا) شمس الدین نعمت الہی ص ۱۵۴ - ۱۵۵
 شمس وشیقی ص ۱۶
 شمشیر الملک (ولد قتال خان) ص ۴۴۵ - ۴۶۳
 ۴۶۴ - ۴۶۷ - ۴۷۳ - ۴۷۴

(مولانا) صیرفی ساؤجی ص ۵۳۹

ض

ضابط خان ص ۲۶۹

(خواجہ) ضیاء الدین محمد سمنانی (امین خان) ص

۴۶۱-۴۷۳-۴۷۴

ط

(شاہ) طاہر ص ۲۵۱-۲۵۸-۲۶۱-۲۶۳

۲۶۵-۲۶۷-۲۶۹-۲۷۰-۲۷۴-۲۷۵

۲۷۶-۲۸۰-۲۸۱-۲۸۷-۲۸۸

۳۰۸-۳۱۴-۳۱۶-۳۲۵-۳۲۱-۳۸۱

۴۳۳-۴۴۹-۵۰۳-۵۸۴

(شاہ) طہماسپ ص ۲۵۵-۲۸۶-۳۳۸-۵۰۵

طہماسپ شاہ (برادر علی عادل شاہ) ص ۵۱۰

ظ

ظریف الملک افغان ص ۱۵۰-۱۵۲-۱۵۴

۱۹۰-۲۳۳-۴۴۶

ظفر خان ص ۲۹

ظفر خان خانخانان (ولد احمد خان خانخانان) ص

۴۸-۵۴-۵۵-۶۵-۶۶-۷۱

ظہیر الملک ص ۹۹-۳۱۳

ع

عادل خان بنکی ص ۴۶۴-۴۹۲-۴۹۶-۵۱۰

عادل خان (یوسف ترک) ص ۱۴۵-۱۴۶-۱۵۰

۱۵۶-۱۵۷-۱۵۸-۱۵۹-۱۶۰-۱۶۱

۱۶۳-۱۶۴-۱۶۶-۲۰۴-۲۰۵-۲۰۶

۳۰۷-۳۰۸

(سید) عالم ص ۶۱۰

عالم ملک ص ۱۳

عبدالله بغرش خان ص ۱۰۹

عبدالله عادل خان ص ۱۱۹-۱۲۰-۱۲۸

۱۳۵

(میران) عبدالقادر ض ۲۶۹-۲۸۴-۳۰۱

۳۴۲-۳۴۹-۳۵۰-۳۵۱-۳۵۲-۳۵۳

۳۵۴-۳۵۶-۳۶۱-۳۶۵-۳۶۷-۳۶۸

۳۶۹

(سید) عبدالمومن (جلال خان) ص ۶۸

(میر) عزالدین (استرآبادی) ص ۵۷۷

عزیز الملک (جمال الدین) ص ۲۳۵-۲۳۶-۲۳۷

۲۴۰-۲۴۱-۲۴۲-۲۴۳-۳۰۵-۳۵۷

۴۳۶-۴۳۷-۵۸۲-۵۸۳-۶۰۵

(ملک) عزیز الملک ترک ص ۱۴۴

(میرزا) عزیز کوکہ ص ۵۴۹-۵۵۰-۵۵۱

عبدالملک ص ۲۰

عزید الملک ص ۶۳۳

(شاہ) عطیت اللہ ص ۱۳۷

عظمت الملک ص ۱۶۲

(سلطان) علاء الدین احمد شاہ ص ۷۴-۷۵-۷۶

۸۱-۸۴-۸۶-۸۷-۸۸-۹۲-۹۳-۱۱۱

۱۳۱

علاء الدین (نائب قوردیگ میمنہ) ص ۱۶

(میر سید) علاء الدین جانیوری ص ۳۱

(سلطان) علاء الدین حسن شاہ ص ۱۰-۱۱-۱۳

۱۴-۱۵-۱۶-۱۸-۲۱-۲۷-۳۰

۳۱-۳۴-۳۶-۳۸-۳۹

علاء الدین عماد الملک ص ۱۶۳-۲۳۶-۲۳۷

۲۳۸-۲۳۹-۲۴۰-۲۴۳-۲۴۴-۲۴۶

۲۴۸-۲۴۹-۲۷۰-۲۷۱-۲۷۲-۲۷۳

۲۹۸-۲۹۹-۳۰۰-۳۰۱-۳۰۲-۳۰۸

۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۴۳ - ۴۴۲ - ۴۳۷ - ۴۴۷
 ۵۱۷ - ۵۱۸ - ۵۳۲ - ۵۸۸

غ

غالب خان (ولد خداوند خان) ص ۱۶۳
 غالب خان (سرخ ریش) ص ۳۲۷ - ۴۳۶
 غضنفر خان ص ۳۹۷
 (سلطان) غیاث الدین ص ۳۸ - ۳۹ - ۴۰
 (سلطان) غیاث الدین (ابن سلطان محمود خلجی) ص
 ۹۸
 (خواجہ) غیاث الدین محمد (اعتبار خان) ص ۴۶۱
 ۴۸۵

ف

(خواترا) فاطمہ (بنت سلطان محمد شاہ) ص ۱۳۷
 فتح آباد ص ۱۷ - ۱۰۲ - ۴۴۶
 (شاہ) فتح اللہ شیرازی ص ۵۰۹ - ۵۵۰
 فتح اللہ کاشی ص ۵۳۷
 فتح اللہ وفا خان (دربار خان، عماد الملک) ص ۱۰۹
 ۱۱۹ - ۱۲۳ - ۱۳۵ - ۱۵۰ - ۱۶۰ - ۱۶۱
 ۱۶۴
 فتح خان ص ۳۳
 فتح شاہ بیگم ص ۲۸۶
 فتوح (کلارنت) ص ۵۵۴ - ۵۵۷ - ۵۵۸
 فخر الدین مہر دار ص ۱۹
 (ملک) فخر الملک ص ۱۴۴ - ۱۴۵ - ۱۴۹
 ۱۵۳
 فخر شعبان ص ۲۶
 فرنگ خان ص ۳۰۵ - ۳۹۸
 فرہاد خان ص ۳۷۹ - ۳۸۱ - ۴۳۵

۳۱۳ - ۳۱۷ - ۳۱۹ - ۳۲۰ - ۳۲۶ - ۳۲۷
 ۳۵۷
 علم خان ص ۳۴۶ - ۳۷۳ - ۳۰۶
 (میران شاہ) علی ص ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱ - ۳۵۶
 ۳۸۰ - ۳۸۵ - ۳۹۲ - ۳۹۷ - ۳۹۸ - ۳۳۲
 (سید) علی استرآبادی ص ۶۱۷
 علی بالش دہی ص ۱۷۶ - ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۷
 علی بن عزیز اللہ طباطبایا ص ۵۹۲ - ۵۹۸ - ۶۳۲
 علی ترک (جہانگیر خان) ص ۱۳۷ - ۱۳۹
 علی خان (کشور خان) ص ۵۵۹
 علی شاہ ص ۱۶
 (سید) علی شدم حسینی ص ۲۸۵ - ۲۸۶
 علی شیر خان ص ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۱۷
 سید علی ظہیر الملک ص ۴۷۵
 علی عادل شاہ ص ۴۰۲ - ۴۰۳ - ۵۰۷ - ۵۰۹
 علی گل ص ۳۳۸
 (مولانا) علی ماژندرانی ص ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۶
 (سید) علی معتبر خان ص ۴۵۹
 (ملک) عماد الدین سرتیز ص ۱۴
 عماد الملک ص ۱۴ - ۱۶ - ۲۰
 عماد الملک غوری ص ۷۸ - ۹۱
 (درباری) عمان ص ۳۵۴
 عمدۃ الملک ص ۳۹۹ - ۴۰۰ - ۴۰۶
 (مولانا) عنایت اللہ نائنی ص ۳۹۹ - ۴۰۷ - ۴۱۳
 ۴۳۳ - ۴۳۶ - ۴۴۳ - ۴۵۳ - ۵۸۲
 عنایت خان ص ۵۷۴
 عنبر خان ص ۵۷۰ - ۵۷۱
 عین الملک ص ۱۵۱ - ۱۵۷ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۳۴۶
 ۳۰۰ - ۳۰۲ - ۳۳۱ - ۳۳۲ - ۳۳۵ - ۳۳۶

قلمہ النک کرنک ص ۳۵۹	قلمہ
انتور ص ۳۵۹	“
انجیر “	“
انکی “	“
اوندھاتیا “	“
بولہ “	“
ص ۳۵۹ بھورپ	قلمہ
بالی “	“
پرندھر “	“
ترمک “	“
چیودھن “	“
چاندھیر “	“
دھورپ “	“
راجدھیر “	“
رامسیج “	“
رتن کیر “	“
رولہ چولہ “	“
روھیرہ “	“
کاترم “	“
کالٹھ “	“
کانچتیاں “	“
کرکرم “	“
کوندھانہ “	“
کوهیج “	“
کھیردروک “	“
مار کنڈا “	“
میت کیر ص ۳۹۷	“
ماھولی ص ۳۵۹	“
ھریس “	“

۴۳۶ - ۴۴۲ - ۴۴۶ - ۴۵۳ - ۴۵۶ - ۵۵۸
۵۵۹ - ۵۷۰ - ۵۷۹ - ۵۸۰ - ۵۸۱ - ۵۸۳
۶۳۳
(شیخ) فرید شکرپار ص ۷۰
فولادخان ص ۳۲۳ - ۴۴۶
فیروز آباد ص ۴۳ - ۵۲ - ۵۳ - ۵۱۱
(سلطان) فیروز خان فیروز شاہ ص ۳۱ - ۳۹
۴۰ - ۴۱ - ۴۳ - ۴۴ - ۴۷ - ۴۸ - ۵۰ - ۵۱
۵۲ - ۵۳ - ۶۸ - ۹۶
فیروز خان ص ۳۰۵ - ۳۰۶
فیروز شاہ ص ۴۸۶ - ۴۸۷
فیلیم پتن ص ۳۲

ق

(میران شاہ) قاسم ص ۵۶۹ - ۵۷۰
قاسم بیگ ص ۳۴۸ - ۳۴۹ - ۳۵۰ - ۳۵۱
۳۵۴ - ۳۶۷ - ۳۸۰ - ۳۸۱ - ۳۹۳ - ۳۹۵
۳۹۹ - ۴۰۷ - ۴۱۲ - ۴۲۳ - ۵۴۱ - ۵۴۳
۵۵۱ - ۵۵۳ - ۵۵۵ - ۵۵۶ - ۵۵۷ - ۵۵۸
قاسم ترک (خواس خان، برید الممالک) ص ۱۴۱
۱۴۲ - ۱۴۳ - ۱۴۴ - ۱۴۵
قاضی بیگ ص ۴۸۴ - ۴۸۵ - ۴۹۱ - ۴۹۲
۴۹۳ - ۴۹۴
قاضی خواند مجلسی ص ۲۳۳
قبول خان عادل شاہی ص ۳۰۵ - ۳۹۴
قتلغ خان ص ۱۳
قندر خان ص ۲۰ - ۲۴
قدم خان ص ۱۴۵ - ۲۲۳ - ۲۲۷ - ۲۴۲
۲۰۵ - ۲۶۳
قطب الملک ص ۱۷ - ۱۹ - ۲۱

کرمان ص ۵۴
 کرنگل ص ۱۵۴
 کرهر ص ۱۱۵
 کششا ص ۲۲ - ۲۹ - ۳۵ - ۴۱۷
 کشور خان (خواجہ جهانی) ص ۱۱۵ - ۱۴۷
 کشور خان ص ۴۳۴ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۴۴
 ۴۴۵ - ۴۴۶ - ۴۷۷ - ۵۱۰ - ۵۱۱ - ۵۱۷
 ۵۲۱ - ۵۵۹ - ۵۷۴
 کلایبور ص ۲۸ - ۱۱۵
 کاکور ص ۵۲۱
 کلم ص ۶۰ - ۱۶۱ - ۳۰۳
 کلیان ص ۱۷ - ۲۵ - ۲۷ - ۱۰۳ - ۳۳۱ - ۳۳۸
 ۳۳۹ - ۳۴۰ - ۳۴۲ - ۳۴۳ - ۳۴۶ - ۳۸۰ - ۴۰۶
 ۴۰۷ - ۴۰۸
 کمال خان ص ۱۶۱
 کن (ندی) ص ۷۸
 کنانابند ص ۱۸
 کنبا ص ۱۹
 کنباری ص ۲۱
 کندھار ص ۱۶
 کندھانہ ص ۱۸۳ - ۳۶۷ - ۳۶۸
 کندبیر ص ۱۱۸ - ۱۳۵ - ۱۳۶ - ۱۳۹
 کنرہ ص ۳۴ - ۱۲۰ - ۱۲۶ - ۱۵۶
 کوت دند راج پوری ص ۱۸۵
 کونر ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷ - ۲۹
 کونکیر ص ۱۵ - ۱۶ - ۱۷
 کوکن ص ۲۴ - ۶۰ - ۶۵ - ۱۱۴ - ۱۱۵
 ۱۳۳ - ۱۴۷ - ۱۷۴ - ۱۷۸ - ۱۸۰ - ۱۸۶
 ۱۸۷ - ۱۸۹
 کولایبور ص ۱۵۷

قلنقر خان ص ۵۴
 قندھار ص ۱۶ - ۱۴۱ - ۱۴۲ - ۱۵۵ - ۱۵۶
 ۲۰۴ - ۳۱۹ - ۳۲۳ - ۳۲۴ - ۳۲۶ - ۳۲۷
 ۴۶۲ - ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۳ - ۴۹۸
 ۵۰۰
 (شاہ) قوام الدین نوربخش ص ۴۵۳
 قوام الملک ترک ص ۱۳۵ - ۱۵۴
 قوام الملک غوری (نظام الملک) ص ۷۶
 قیر خان ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۵ - ۲۶ - ۲۷

ک

کابل ص ۳۹
 کاری ناری ص ۵۸۷
 کالا اژدر خان ص ۲۳۸ - ۲۳۹
 کالہ ص ۲۹۵ - ۳۸۷ - ۳۸۸ - ۳۹۰ - ۳۹۱
 ۳۹۲ - ۵۹۵ - ۶۲۹
 کالہ چبوترہ ص ۴۶۰ - ۴۸۵ - ۵۶۱ - ۵۷۴
 ۶۰۱ - ۶۱۲
 کالی محمد ص ۲۵ - ۲۷
 کامل خان ص ۳۳۳ - ۳۰۶ - ۳۱۲ - ۳۶۱
 ۴۳۶ - ۴۳۹ - ۴۶۳ - ۵۱۰ - ۵۸۲ - ۲۵۱
 کانور ص ۴۹۹
 کانورسی ص ۲۵۱
 کاریل ص ۱۶۱ - ۱۳۵ - ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹
 ۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۷ - ۵۴۷
 کبیر بفرش خان ص ۱۵۴
 کیرس ص ۱۹ - ۲۱ - ۲۲
 کتل ہریالی ص ۲۷۰
 کریچور ص ۲۱
 کرکورن ص ۵۴۸

کنجی ص ۱۲۵ - ۱۲۷ - ۱۲۸ - ۱۳۰
 کندوہ ص ۵۵۰ - ۵۸۶ - ۵۸۷
 کنگ ص ۲۹ - ۴۹۸ - ۶۱۱
 کوپال ص ۲۳
 کوداوری ص ۲۹
 کووہ ص ۲۸ - ۲۹ - ۱۲۰ - ۱۴۷
 کہانی ویلدہ ص ۲۰۷
 کیلان ص ۱۳۲

ل

لار ص ۴۹۴

لجا ص ۴۸

لہیرا (میرزا) لطف اللہ ص ۱۶۴

لشکرخان ص ۵۷۴

لہاکر ص ۱۸۱ - ۴۳۳ - ۴۴۲ - ۴۴۳ - ۴۷۴

۴۸۳ - ۴۹۸

م

ماجال ص ۱۱۵

مادورام ص ۳۹۶ - ۲۹۷ - ۵۹۰

مالوہ ص ۶۱ - ۶۲ - ۶۸ - ۶۹ - ۸۵ - ۱۰۱

۱۱۰ - ۱۱۱ - ۱۷۵ - ۴۸۷ - ۵۴۹ - ۵۸۴

۵۹۵

ماندو ص ۲۷ - ۲۸ - ۱۱۱ - ۲۷۶

مانک دان ص ۶۳۱

ماہم ص ۱۴۷

ماہور ص ۲۷ - ۴۴ - ۵۷ - ۵۸ - ۵۹ - ۶۴

۷۱ - ۸۵ - ۱۱۱ - ۱۶۱ - ۱۶۳ - ۱۶۳ - ۱۷۰

۱۷۱ - ۱۷۲ - ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۷۶

مامولی ص ۱۸۴

مبارک خان فاروقی ص ۱۶ - ۲۱ - ۵۵

کولاس ص ۴۵۰ - ۴۶۱ - ۴۶۹ - ۴۷۰

کوندھانہ ص ۴۴۴

کوہیج ص ۱۸۳

کوہیر ص ۳۱۵ - ۳۱۶ - ۳۱۷

کوبل کندنہ ص ۱۶۱

کہاری پتن ص ۲۵

کہردرک ص ۱۸۳

کہرلہ ص ۶۱ - ۶۲ - ۶۸ - ۱۰۸ - ۱۱۰

۱۱۱ - ۴۰۱ - ۵۵۳ - ۵۸۲ - ۵۸۳

کیلنہ ص ۱۱۶

گ

گانی میری ص ۱۹۸ - ۲۰۱

گجرات ص ۱۱ - ۱۳ - ۱۴ - ۲۱ - ۶۵ - ۶۶

۶۷ - ۶۸ - ۶۹ - ۸۸ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۳

۱۰۵ - ۱۴۷ - ۱۵۱ - ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲

۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۴۴ - ۲۴۹ - ۲۷۰

۲۷۱ - ۲۷۲ - ۲۷۳ - ۲۷۴ - ۲۷۹ - ۲۸۱

۲۹۵ - ۲۹۷ - ۳۰۰ - ۳۴۴ - ۳۹۲ - ۴۳۳

۴۶۴ - ۴۸۹ - ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۵۹۵ - ۶۰۸

۶۱۰ - ۶۱۱

گوشاسپ ص ۱۶ - ۱۷ - ۲۰

گبیر کہ ص ۱۱ - ۱۴ - ۱۶ - ۱۹ - ۲۰ - ۲۵

۲۷ - ۲۹ - ۴۳ - ۴۹ - ۵۱ - ۵۳ - ۵۴ - ۱۰۰

۱۴۶ - ۱۵۸ - ۱۵۹ - ۱۶۰ - ۱۶۱ - ۱۶۲

۲۵۵ - ۲۹۴ - ۲۹۵ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۲۹۸

۲۹۹ - ۵۵۴

گنکنڈہ ص ۸۹ - ۱۵۴ - ۱۵۶ - ۳۱۴ - ۳۲۸

۴۳۸ - ۴۶۱ - ۵۲۸ - ۵۲۹ - ۵۸۴

۲۸ - ۱۵۱ - ۱۵۷ - ۵۲۶

محمد خان من ۵۸۲ - ۵۸۳ - ۵۹۹ - ۶۰۰
 ۶۳۰ - ۶۳۱
 (میر) محمد رضا رضوی من ۵۸۴ - ۵۰۴ - ۴۹۷
 (میر) محمد زمان رضوی من ۶۰۲ - ۶۰۱ - ۵۹۸
 ۶۱۷ - ۶۲۷ - ۶۳۰
 (سلطان) محمد شاه من ۳۸ - ۳۶ - ۳۱
 محمد شاه (ولد احمد شاه کجراتی) من ۶۵
 (سلطان) محمد شاه من ۳۳ - ۳۱ - ۳۰ - ۲۹ - ۲۱
 ۳۴
 (سلطان) محمد شاه (پسر همايون شاه) من ۹۶
 ۱۰۷ - ۱۶۷ - ۱۶۸ - ۱۷۱ - ۱۷۲
 (میران) محمد شاه (والثی برهانپور) من ۴۶۶
 ۴۶۷ - ۴۷۵ - ۴۷۷ - ۴۷۸ - ۴۷۹ - ۴۸۰
 ۴۸۱ - ۴۸۸ - ۴۹۰
 (میر) محمد صالح (خانخان) من ۵۷۰
 (سید) محمد قاسم من ۳۰۵
 محمد قلی قطب شاه من ۵۲۷ - ۵۲۹ - ۵۳۲
 ۵۹۷ - ۵۹۸ - ۶۱۳ - ۶۱۷ - ۶۳۵
 (میرزا) محمد مقیم من ۵۵۷ - ۵۰۴
 محمود من ۳۱
 محمود (ابن کاوان) من ۸۹
 (سلطان) محمود (بیکره) من ۲۲۰
 (سلطان) محمود (ابن سلطان نظام شاه) من ۱۱۷
 محمود (نظام الملک) من ۷۰ - ۷۶
 (مولانا) محمود بدر شیرازی من ۱۱۸
 محمود خان من ۳۱ - ۳۶ - ۵۴ - ۶۴ - ۷۱
 محمود خان (پسر کوچک خداو. خان) من ۶۳
 (سلطان) محمود خلجی من ۸۴ - ۸۵ - ۸۶ - ۸۸
 ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳ - ۱۰۴

مجاهد شاه من ۲۲ - ۳۴ - ۳۵ - ۳۶
 (شاه) محب الله من ۸۱ - ۸۸ - ۹۶ - ۹۷ - ۱۰۲
 ۱۰۲ - ۱۰۷ - ۱۲۳ - ۱۳۷ - ۱۵۵
 محمد من ۱۵
 محب خان من ۵۵۷
 (مولانا) محمد من ۶۱۷ - ۶۱۸
 (مولانا) حاجی محمد من ۶۱۷
 (حاجی) محمد (اصفہانی) من ۵۹۸
 محمد الحسین المدنی الواحدی من ۳۸۶ - ۳۸۷
 (سید) محمد (چونپوری) من ۵۸۴
 (سید) محمد (سمنانی) من ۵۷۰ - ۵۷۷ - ۵۷۸
 ۵۸۴
 (سید) محمد (کیسودراز) من ۴۳ - ۴۴ - ۴۶
 ۴۷ - ۴۸ - ۵۴
 (حکیم) محمد (مصری) من ۴۸۳ - ۵۵۲ - ۵۵۵
 ۵۵۷
 محمد فہوری (کامل خان) من ۲۵۱
 محمد (ابن عالم) من ۱۹ - ۲۱
 محمد (ابن علی باوردی) من ۶۷ - ۷۶
 محمد آدم من ۱۵۴
 (میران) محمد باقر من ۳۴۹ - ۳۵۶
 (میرزا) محمد تقی من ۵۴۳ - ۵۴۹ - ۵۵۱ - ۵۵۷
 ۵۷۷
 (میر) محمد حسین طباطبائی من ۵۷۷
 محمد حسین میرزائی باقرا من ۴۶۴ - ۴۷۶
 ۴۸۹
 محمد خان (ولد سلطان احمدشاه) من ۵۴ - ۷۸
 ۷۹ - ۸۰
 محمد خان ترکمان من ۵۰۷

۶۳۰
 (سید) مرتضی (ولد میر شروانی) من ۵۷۰ - ۵۷۳
 ۵۷۷ - ۵۷۸ - ۵۸۰
 مرتضی نظام شاه من ۲۲۸ - ۲۵۷ - ۴۳۰ - ۴۳۱
 ۴۳۳ - ۴۳۴ - ۴۳۷ - ۴۴۳ - ۴۴۴ - ۵۱۰
 ۵۳۲ - ۵۵۴ - ۵۶۷ - ۵۶۸ - ۵۹۶
 مرج من ۱۸ - ۲۴ - ۲۹ - ۷۶ - ۱۴۷ - ۱۵۰
 ۱۵۴ - ۱۵۹ - ۳۰۹ - ۳۸۶ - ۵۲۶
 مرانجن من ۱۸۳
 مرهت من ۵۸
 مسکری من ۵۲۶
 مشیر الملک افغان من ۷۶ - ۳۰۶
 مصطفی خان من ۳۰۵ - ۳۲۸ - ۳۹۵ - ۴۱۳
 ۴۲۷ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۵۱۰ - ۵۱۷ - ۵۲۳
 ۵۷۳
 مظفر ایچی من ۴۶۳
 مظفر حسین میرزائی بابقرا من ۴۸۷ - ۴۸۸
 ۴۸۹ - ۴۹۰
 مظفر خان من ۳۱
 مظفر خان من ۵۲۳ - ۵۲۹ - ۵۸۲
 معتبر خان من ۴۸۵ - ۴۸۶
 معتمد خان من ۴۳۹
 (سید) معزالدین من ۲۳۳
 معظم خان من ۷۶ - ۹۳
 معین الدین مقطع دار من ۲۲
 معین الدین هروی من ۲۱
 مقل خان من ۵۱۱
 مقبل من ۱۶
 مقرب خان من ۱۵۴ - ۱۳۹
 مکتانه من ۱۶۳

۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۱۱
 (سلطان) محمود شاه (غیاث الدین) من ۳۸
 (سلطان) محمود شاه (ابن سلطان محمد شاه بهمنی) من
 ۱۳۴ - ۱۳۵ - ۱۴۱ - ۱۶۲ - ۱۷۱ - ۱۷۲
 ۱۷۳ - ۱۹۰ - ۱۹۲ - ۲۰۰ - ۲۰۴ - ۲۰۹
 (سلطان) محمود شاه کجراتی من ۱۰۰ - ۱۰۱ - ۱۰۲
 ۱۰۳ - ۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۲۷ - ۱۴۸ - ۱۴۹
 ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۲۴ - ۲۷۴
 ۳۷۶ - ۳۹۲
 محمود شاه (برهانپوری) من ۲۲۰ - ۲۲۱ - ۲۲۲
 ۲۲۵ - ۲۷۴ - ۳۷۵ - ۳۷۶ - ۳۷۷
 محمود نقیری من ۳۰۲
 مخدوم خواجه جهان من ۲۴۶ - ۳۵۵ - ۳۵۶
 ۲۵۷ - ۲۹۶ - ۲۹۷ - ۳۴۴ - ۳۴۶ - ۳۴۹
 ۳۵۱ - ۳۶۷ - ۳۶۹ - ۳۷۰ - ۳۷۱ - ۳۷۲
 مخدومه جهان من ۴۰ - ۹۶ - ۱۰۰ - ۱۰۸
 ۱۱۲ - ۱۱۷
 مدکبیر من ۳۵
 مدگل من ۸۰ - ۸۱ - ۱۵۷ - ۴۳۳
 مدهول من ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴
 (شاه) مراد من ۵۹۵ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵
 ۶۰۶ - ۶۰۹ - ۶۱۲ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۳۵
 مریدیو من ۱۸۲
 (سید) مرتضی (امیرالامراء برادر) من ۴۴۲ - ۴۴۸
 ۴۴۹ - ۴۵۷ - ۴۶۹ - ۴۷۸ - ۴۸۴ - ۴۸۶
 ۴۸۷ - ۴۸۸ - ۴۸۹ - ۴۹۰ - ۴۹۳ - ۴۹۶
 ۴۹۷ - ۵۰۰ - ۵۰۶ - ۵۰۷ - ۵۱۱ - ۵۱۲
 ۵۱۳ - ۵۱۴ - ۵۲۲ - ۵۲۵ - ۵۲۸ - ۵۲۹
 ۵۳۳ - ۵۳۷ - ۵۴۰ - ۵۴۱ - ۵۴۳ - ۵۴۴
 ۵۴۵ - ۵۴۶ - ۵۴۷ - ۵۴۸ - ۵۴۹ - ۵۵۰
 ۵۵۰ - ۵۵۱ - ۶۰۳ - ۶۰۴ - ۶۰۵ - ۶۰۶ - ۶۰۷ - ۶۰۸ - ۶۰۹ - ۶۱۰ - ۶۱۱ - ۶۱۲ - ۶۱۳ - ۶۱۴ - ۶۱۵ - ۶۱۶ - ۶۱۷ - ۶۱۸ - ۶۱۹ - ۶۲۰ - ۶۲۱ - ۶۲۲ - ۶۲۳ - ۶۲۴ - ۶۲۵ - ۶۲۶ - ۶۲۷

مقدم نائیک ص ۱۴۹ - ۱۵۰
 مقصود آقا ص ۴۷۸
 (مولانا) مکتبی ص ۵۸۵
 مکمل خان (میان چندو) ص ۲۲۵ - ۲۲۶
 ۲۳۵ - ۲۳۶ - ۲۳۷ - ۲۳۸ - ۲۴۰ - ۳۵۷
 ملتان خان ص ۵۹۹ - ۶۰۰ - ۶۱۷
 ملکانپور ص ۵۵۰
 (شیخ) ملک احمد ص ۱۱۱
 ملک احمد تبریزی ص ۳۶۰
 ملک الشرق محمد پرویز ص ۱۰۲
 ملک پور ص ۱۲۲
 ملک راجا دستور الملک ص ۲۳۳
 ملک شاہ ترک (خواجہ جهان) ص ۹۸
 ملک شرق ص ۲۰۹ - ۲۱۰ - ۲۱۶ - ۲۱۷
 ۲۱۸
 (مولانا) ملک قعی ص ۵۳۸
 (آقا) ملک ماژندرائی ص ۵۷۸
 ملک محمد (ابن الغ خان) ص ۱۵۰
 ملک محمد خان ہروی ص ۴۹۲
 ملک محمود افغان ص ۷۶
 ملک ہندوی ترک ص ۱۶
 ملک وجیہ ص ۲۰۹ - ۲۱۰
 ملکہمیر ص ۱۸
 ملو خان ص ۶۸ - ۷۶ - ۸۸ - ۱۰۰ - ۳۹۷
 میخربسنہ ص ۵۴۲
 سید منجلہ (ابن سید حنیف) ص ۹۶ - ۱۰۷
 منجن خان (ولد خیرت خان) ص ۲۷۰ - ۲۷۱
 ۲۷۲
 مندروی ص ۱۷ - ۱۹
 مندل ص ۵۸

منصور خان ص ۴۳۶
 منگل ص ۱۴۹ - ۱۵۰
 منیر خان ص ۲۲۲ - ۲۲۳ - ۲۳۷ - ۲۴۶
 موالی خان ص ۴۵۰
 موتی شاہ ص ۶۰۵ - ۶۱۱
 (شیخ) مودی عرب (نادر الزمان) ص ۱۹۳
 ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۶ - ۱۹۷
 مواہیر ص ۲۹۵
 موسلک ص ۴۴
 (قاضی) موسی نولکہی ص ۵۴
 مہابت خان ص ۹۹
 مہام ص ۶۵ - ۶۶
 (میر) مہدی صفوی ص ۴۹۵
 مہدی قلبی ص ۶۱۴
 مہکری ص ۵۶۰
 میان افغان ص ۳۰۵
 میان بدو ص ۵۱۱
 میان تند ص ۳۰۵
 میان چندو ص ۲۲۵
 میان راجا ص ۲۴۶ - ۲۴۷ - ۳۶۱
 میان سالار ص ۳۷۹
 میان مخدوم ص ۳۹۷
 میان منجو جانی بیگی ص ۴۳۶ - ۴۳۹ - ۵۹۴
 ۵۹۵ - ۵۹۶ - ۵۹۸ - ۵۹۹ - ۶۰۶ - ۶۰۹
 ۶۱۳
 میتاپور ص ۴۶۳
 میرک ص ۱۳۷
 میر خور شاہ ص ۲۹۰
 میرزا خان ص ۵۵۷ - ۵۵۸ - ۵۵۹ - ۵۶۰
 ۵۶۱ - ۵۶۲ - ۵۶۸ - ۵۶۹ - ۵۷۰ - ۵۷۱

خواترا نظام (بنت سلطان محمد شاہ) ص ۱۳۸

نظام الدین اولیا ص ۱۲ - ۳۰

نظام الدین خورشاه ص ۲۹۱

(قاضی) نظام الدین شریفی ص ۶۸ - ۷۵

(ملک حسن) نظام الملک بحری (ملک نائب) ص

۱۱۷ - ۱۱۸ - ۱۲۲ - ۱۲۶ - ۱۲۸ - ۱۳۶

۱۳۷ - ۱۳۸ - ۱۶۸ - ۱۷۰ - ۱۷۱ - ۱۷۲ - ۱۷۴

۱۷۵ - ۱۷۸ - ۱۹۰ - ۱۹۱ - ۱۹۲ - ۱۹۹

۲۰۰ - ۲۰۴ - ۲۰۹

نظام الملک ترک ص ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۰ - ۱۰۲

۱۰۸ - ۱۰۹

نظام الملک غوری ص ۹۲ - ۱۱۱

نظام خان ص ۳۹۷ - ۴۶۱ - ۵۸۳

(سلطان) نظام شاہ (ابن سلطان ہمایون شاہ) ص

۹۶ - ۹۷ - ۹۸ - ۹۹ - ۱۰۱ - ۱۰۲ - ۱۰۳

۱۰۴ - ۱۰۵ - ۱۰۶ - ۱۰۷

نعمت آباد ص ۴۹ - ۵۰ - ۷۶

(خواجہ) نعمت اللہ یزدی ص ۱۵۰ - ۱۵۱

نعمت خان سمنانی ص ۴۹۳

نکوت ص ۱۹۴

نکونہ ص ۱۸۱

نلدک ص ۴۶۰ - ۵۱۲ - ۵۱۴ - ۵۱۵

۵۱۷ - ۵۲۷ - ۵۲۸ - ۵۳۰ - ۵۳۱ - ۵۳۳

۵۳۵ - ۵۸۸

(قاضی) نور الدین ص ۵۷۷

(شاہ) نور الدین نعمت اللہ الحسینی ص ۵۴ - ۶۵ - ۶۸

۷۱ - ۷۵ - ۸۱ - ۸۸ - ۹۲

(میرزا) نور الدین محمد نیشاپوری ص ۵۱۰ - ۵۳۱

۵۳۳

(میرزا) نور اللہ (ملک المشایخ) ص ۶۵ - ۶۸

نورخان ص ۳۰۶ - ۳۰۷ - ۴۴۶ - ۴۴۷ - ۴۴۹

۵۵۸ - ۵۸۴

۵۷۲ - ۵۷۳ - ۵۷۴ - ۵۷۵ - ۵۷۶ - ۵۷۷

۵۷۸ - ۵۸۰

میرزا قلی خان ص ۴۷۵ - ۴۷۶

میرک عمین سیزواری ص ۵۲۹ - ۵۴۷

میرم ص ۱۶

میلار ص ۴۹

ن

نارنگام ص ۵۵۳

ناسک ص ۵۹۵ - ۶۱۰

(سلطان) ناصر الدین ص ۱۲ - ۱۴

(سید) ناصر الدین ص ۷۳

نادر ص ۵۱۱

ناندکام ص ۴۵۳ - ۵۲۸

ناندثیر ص ۱۵۰

نایک ص ۲۳

تھو علمیک ص ۱۹

نجم الدین شوستری ص ۵۷۷

نذریار ص ۱۰۶ - ۲۹۵ - ۵۵۱ - ۵۵۹ - ۶۱۰

نرائن ص ۱۸ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴ - ۵۵۸

نربده ص ۴۸۷

نرسنگ رائے ص ۶۱ - ۶۳ - ۶۴ - ۱۲۳ - ۱۲۵

۱۲۶ - ۱۲۹ - ۱۳۰

نرنالہ ص ۴۶۷ - ۴۶۸ - ۴۶۹ - ۴۷۰ - ۴۷۱

۴۷۳ - ۴۷۴ - ۴۷۵ - ۴۷۷ - ۴۸۶

نصرت آباد (سکر) ص ۴۳

نصیرا ص ۵۴۳

نصیر الملک ص ۱۹۴ - ۱۹۵ - ۱۹۸ - ۲۰۷

۲۱۱ - ۲۱۶ - ۲۲۱ - ۲۲۴ - ۲۲۵ - ۲۲۹

۲۳۰ - ۲۳۱ - ۲۳۲ - ۲۳۳ - ۲۵۷ - ۲۶۷

۳۶۸

نصیر خان ص ۶۷ - ۷۸ - ۵۴۷ - ۵۵۲

ہمایون خان (ہمایون شاہ پسر سلطان علاء الدین
احمد شاہ) ص ۷۶ - ۸۸ - ۹۰ - ۹۳ - ۹۴ - ۹۵
۹۶ - ۹۸ - ۱۰۰ - ۱۰۹

ہندبا ص ۴۴۵

(قصہ) ہندبہ ص ۵۴۹ - ۵۵۰ - ۵۸۵ - ۵۸۶

(آب) ہور ص ۵۱۱

ہوشنگ شاہ ص ۱۱۱

ہوشیار (عین الملک) ص ۴۴ - ۴۷ - ۴۹ - ۵۰

۵۱ - ۵۴

ہیلوس ص ۴۶۵

ی

(میرزا) بادگار ص ۴۶۳ - ۴۶۹ - ۴۸۷ - ۴۸۹

۵۰۷ - ۵۱۴ - ۵۳۵ - ۵۳۶ - ۵۴۴

یاقوت خان (خداوند خان) ص ۵۸۲

یاقوت خان (ولد فرہاد خان) ص ۵۶۹ - ۵۷۰

یحییٰ بن تغان ص ۱۰۲ - ۱۰۳

یحییٰ خان ص ۹۳

یرنامین ص ۵۰۱

یسونت خان ص ۵۸۲

(کبیر) یغرش خان ص ۱۵۴ - ۱۵۵

یغرش خان ص ۴۰۶

ینکتادری ص ۲۳۲

یوسف ترک (عادل خان) ص ۹۲ - ۱۴۴ - ۱۵۰

یوسف خردسالہ ص ۱۵۴

یونس بیگ ص ۴۶۲

نوری خان (خواجہ جهان) ص ۱۶۱ - ۱۶۴
نہروالہ (کجرات) ص ۳۹

و

واکدری ص ۴۴۸

واکوجی ص ۵۵۳

والوز ص ۲۷۰

(مولانا) واہی ص ۵۰۳

ورنگل ص ۱۳۶

وزیرآباد ص ۱۲۲

وزیرالملک ص ۵۳۱ - ۵۳۲ - ۵۳۳

وزیر خان ص ۴۰۵

وفاحان ص ۴۸۸

ونکوچی کولی ص ۶۰۹ - ۶۱۰

ویراکر ص ۱۱۹

ویسواس رائے ص ۳۸۱

وینکتادری ص ۴۱۷

•

(میر) ہاشم مدنی ص ۶۳۶

ہبلی ص ۱۱۳ - ۱۱۴

(بی بی) ہدیہ سلطان ص ۴۱۴

ہریب ص ۳۱

ہکیری ص ۳۹

ہلکندہ ص ۷۶

ہلنگی ص ۷۶

ہمایون پور ص ۳۳۸ - ۳۳۹ - ۵۰۱ - ۵۷۴

غلط نامه برهان مآثر

صحيح	غلط	سطر	صفحه	صحيح	غلط	سطر	صفحه
حسن آباد	احمد آباد	۱۳	۲۸	آتام	آتام	۳۰	۳
سپهبد	شپهبد	۷	۳۲	مخطوط	مخطوط	۱۷	۴
اتما	آتھا	۱۳	۳۳	تصف	تصف	۱	۶
بينش	بينس	۲۵	۳۵	برج	برج	۷	۷
سبعين	سبعين	۲۸	۳۵	مايين	باين	۱۴	۱۰
بدان راز	بدان را	۱۳	۳۷	تخت	تخت	۲۲	۱۰
مشركان	مشركان	۳۴	۴۵	معارج	معراج	۱۴	۱۱
اين	اي	۱۰	۴۶	باد	باد	۱۶	۱۱
چند روزے	چند	۲	۴۷	ماسدق	صدق	۱۸	۱۱
—	روزے	۳	۴۷	عامی	عالی	۱۴	۱۲
چو يرشد نشايد الخ	سرچشمه بايدگرفتن الخ	۳	۵۰	جمعے	جمع	۱	۱۳
نهادند	نهادند	۲۶	۵۰	متوجه	متوجه	۱۶	۱۸
ديگر روز	ويگروز	۱۹	۵۱	وصول	فصول	۱۹	۱۸
دکن	دين	۶	۵۳	چام کندي	چاکندي	۲۳	۱۸
الخان	النجان	۱	۶۵	کپرس	کمپرس	۱۲	۱۹
درخلال	خلال	۵	۶۵	تته	تسه	۲	۲۱
در آوان	دران	۳۴	۶۵	مجال وجه همت	حال و همت	۱۲	۲۱
ضمان	خمان	۳۴	۶۶	انگاہ از سکر	انگاہ از	۲۲	۲۱
ياداها نه شاستظهار	ياداها نه شاستظهار	۳	۷۰	بکرياس	وکرياس	۲۴	۲۱
منصف	مصنف	۲	۷۶	فرمانے به	فرمانے	۱۴	۲۲
فروع نقل	فروع نقل	۱۲	۷۸	و هزار	هزار	۲۰	۲۳
حشمتی بگردون	حشمتی بگردون	۳	۸۷	با	؟	۱۵	۳۴
ديدند دروازه	ديدند دروازه	۱۰	۸۸	سببه	شبيهه (?)	۱۹	۳۴
فرايمين دکن	فرايمين دکن	۲۸ و ۲۷	۹۲	رايت	ايت	۲۶	۲۴
سلطنتش سه سال	سلطنتش	۲	۹۶	بساط	نشاط	۲۷	۲۴
سلطانی	سلطان	۱۳	۱۰۳	معلق	معلق	۷	۲۵
آئينه	آيت	۳	۱۰۵	فرار	فرا	۱۹	۲۵
ساخت	ساخت	۴	۱۱۱	حسن آباد	احمدآباد	۱۲	۲۸

صفحہ	سطر	غلط	صفحہ	سطر	غلط
۱۲۵	۷	کنج	۲۸۱	۲۸	حیات
۱۲۵	۲۴	بی	۲۸۷	۲۷	عق
۱۲۸	۱۷	خیر	۲۹۱	۹	سہامت
۱۲۸	۱۷	غیر	۲۹۲	۲۱	اللہ
۱۳۱	۷	شاہ	۲۹۴	۳	علی
۱۳۴	۲۱	وقطعہ	۳۱۴	۱۴	سرد فتر کمال
۱۳۹	۱۸	ست	۳۲۴	۴	بستار
۱۴۰	۵	بستر	۳۳۲	۴	فرمان کدور
۱۴۱	۱۴	بستی	۳۳۷	۱۴	قلعہ راجد بومیر اتور
۱۴۱	۱۴	جزم حزم	۳۵۹	۳	را
۱۴۲	۹	کجک	۳۷۶	۱	طلح
۱۴۲	۹	کجک	۳۹۷	۲۰	افضل اللہ
۱۴۷	۲۳	ماہر فرستادگان	۴۱۰	۱۶	بو
۱۴۸	۱۰	نائیدہ	۴۴۵	۵	عراوہ
۱۵۶	۲۰	باجزار	۴۵۵	۸	آز
۲۱۴	۱	مقاہیر	۴۵۸	۱۴	باہی خان
۲۲۰	۹	بمعاونت	۴۶۴	۱۵	بدعہدی
۲۲۱	آخر سطر	ایمنی	۴۶۶	۲۵	امی خان
۲۲۲	۲۴	روز	۴۷۲	۴	مشتار
۲۲۲	۲۴	بخیل	۴۷۷	۱۰	صلابت خان
۲۲۴	۱۳	کریزیدہ	۵۵۴		
۲۲۳	۲۴	دواما الدین			
۲۵۰	۲۳	سور مین			
۲۵۴	۲۱	در			
۲۷۴	۱۴	فرمودہ چانک دیو			

صفحہ	سطر	غلط	صفحہ	سطر	غلط
۱۲۵	۷	کنج	۲۸۱	۲۸	حیات
۱۲۵	۲۴	بی	۲۸۷	۲۷	عق
۱۲۸	۱۷	خیر	۲۹۱	۹	سہامت
۱۲۸	۱۷	غیر	۲۹۲	۲۱	اللہ
۱۳۱	۷	شاہ	۲۹۴	۳	علی
۱۳۴	۲۱	وقطعہ	۳۱۴	۱۴	سرد فتر کمال
۱۳۹	۱۸	ست	۳۲۴	۴	بستار
۱۴۰	۵	بستر	۳۳۲	۴	فرمان کدور
۱۴۱	۱۴	بستی	۳۳۷	۱۴	قلعہ راجد بومیر اتور
۱۴۱	۱۴	جزم حزم	۳۵۹	۳	را
۱۴۲	۹	کجک	۳۷۶	۱	طلح
۱۴۲	۹	کجک	۳۹۷	۲۰	افضل اللہ
۱۴۷	۲۳	ماہر فرستادگان	۴۱۰	۱۶	بو
۱۴۸	۱۰	نائیدہ	۴۴۵	۵	عراوہ
۱۵۶	۲۰	باجزار	۴۵۵	۸	آز
۲۱۴	۱	مقاہیر	۴۵۸	۱۴	باہی خان
۲۲۰	۹	بمعاونت	۴۶۴	۱۵	بدعہدی
۲۲۱	آخر سطر	ایمنی	۴۶۶	۲۵	امی خان
۲۲۲	۲۴	روز	۴۷۲	۴	مشتار
۲۲۲	۲۴	بخیل	۴۷۷	۱۰	صلابت خان
۲۲۴	۱۳	کریزیدہ	۵۵۴		
۲۲۳	۲۴	دواما الدین			
۲۵۰	۲۳	سور مین			
۲۵۴	۲۱	در			
۲۷۴	۱۴	فرمودہ چانک دیو			

